BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I – 123

Johannes Gallensis. Summa de regimine vitae humanae, seu Maregarita doctorum. Venetiis. 30 julio 1496.

25-8. N. 134

134 I 45
323

Dela Libreria del
Rl. Monº de Piedra
año 1673.

[illegible]

¶ Summa Ioannis Valenſis de regimine uite humane ſeu Margarita doctorum ad omne propoſitum: prout patet in tabula.

UNIVERSIDAD Y PROVª BIBLIOTECA DE ZARAGOZA

¶ Ad Sapientiſſimum Theologũ fratrẽ Petrum de Arriuabẽis ordĩs minorꝝ Guillelmus Aſtẽſis. S.D.

Haud iiuria mi pater reuerẽde ab Atheniẽſibus nõnũq̃ irriſos fuiſſe Lacedemonios arbitror: q leges quas ſuis conderent eas in archiuũ conferrent: quaſi his legibus poſſe hoĩum uitam inſtituirent: quaſi his legibus poſſe hoĩum uitam inſtitui exiſtimarent: quæ non eſſent enunciatæ quod ipſi longe ſecus faciendum cenſebant: id quod a Romanis etiam lege ſancitum fuit & obſeruatũ: quippe quia fruſtra leges & ad bene beateq̃ uiuendũ inſtitutiones a principibus dicerent: niſi ut Mercurius inſtituit Trimegiſtus ſuis enunciarent & populis & iudicibus: ut quid obſeruandum eſſet: aut a quibus abſtinendũ itelligi poſſet, Id ipſum cũ ceteris: tum tibi potiſſimũ pro ĩnato erga ꝓximum charitatis ſtudio decreuiſti obſeruandũ: ut pote qui diuinis ſemper cõtemplandis (ut aſſolet) uerſaris: tui quoq̃ animi curas ad cõmunem hoĩum utilitatem quandoq̃ impenderes. Effeciſti ſane pater optime: quod uirum decuit cui diuina cõmittuntur archana. Nec ulla ex parte tua te fefellit opinio. Quãdoquidẽ ſũmã hanc aureã innocentiſſimi illius Theologie philoſophi Fratris Ioannis Valenſis uſq̃ adeo penitus occluſam (nõ ſecus ac precioſam gem[illegible]) ex abditiſſimis latebris ad oĩum tandẽ noti[illegible] properaſti: ut ſciant cuncti quãta te diuturna ſup coi oĩum utilitate cura ſolicitet. q̃ ut tãtorũ

laborꝝ gratioſior fructus ĩtra ſinũ memorie cõmẽdaret: uoluiſti ſñiaꝝ floſculos ĩ ordinẽ colligere: & uiã legẽtibus pãdere. Quãobrẽ tuus Georgius de Arriuabenis uir inquã ĩter ceteros impſſores officioſiſſimus (ut tuæ morẽ gereret uolũtati) ſũmam hãc ipſã perq̃ acuratiſſime ĩprimere curauit, tanto q̃ ſtudio: ui: diligentia: ac cura tã præclarꝝ opus in lucẽ redactũ ẽ & emendatũ: ut nõ uerbũ tm̃: ſed nec ſyllabã credã ĩ corrigẽdo omiſſã. Quo tãti uiri generoſos uſq̃ labores ueluti Beatus Bernardius Feltrẽſis ſuo ſemp comitatu cõtubernioq̃ dignabat: ita omnes diuini eloquii ꝓcones & lectitare: & ſibi ꝓponere ualeant quos imittent & predicent. & in qbus (ueluti quodã abſolute ac totius uirtutis ſpeculo) altius ſpeculent: ut ſciãt cũ oĩbus ſecure & intrepide loqui: & decenter uniuerſos ſcd̃m ſingulas ſtatuũ conditiones inſtruere. Oportet. n. uerbi dei declamatores oĩum artium eſſe pitiſſimos: & (ut de oratore primus oĩum Gorgias Leontinus ſenſiſſe legitur) apte de oĩbus ſcire rñdere. Non. n. parum eſt in ꝑſuadendo ſe unũ oĩbus exhibere audiendũ: qui & dicẽdo auditorꝝ animos in ueritatis ſententiã trahat: & ſuadẽdo ac diſuadẽdo in oĩ re uertat quo malit. Itaq̃ (cũ ſingulis bonaꝝ artiũ diſciplinis uix ſingule hoĩum etates ſufficiant) Mirabile [illegible] munus hoĩbus fuiſſe celitus cõdonatũ arbit[illegible] huiuſcemodi liber ĩ lucẽ ꝓdierit, cui qui niti uolue

rint: queant inter oīs artiū ꝓfeſſores quaſi in ꝓpria uerſari officia. Hic.n.floret medicina. hic legū ueneranda maieſtas. Hic poetæ ꝑſpicui: q apud egyptios ſacerdotū & ꝓphetaꝝ cognomēto humanarū ſimul diuinarumq; rerum cognitionē tradiderūt. Hic demū philoſophię rōnalē: moralē: naturalēq; pre ſe fert ſcientiā: docetq; non ſolū hoīem cetera: ſed qd ſit ēt ipſe hō: nec qcq̄ eſt hoīum obſcurū erroribus: quod huius ductu/curaq; non ſplendeat. Quā.n.pōt mens hoīum in errores lapſa incurrere egritudinē: ī qua nō ſanet his philoſophiæ gubernaculis/atq; medicaminibus: recte Stratonicus hāc ſanitatem appellat. Hæc uiā ad bene beateq; uiuendum ſuis parat preceptis. Huius clientes plurimum amant Veneti: Immo ueros moribus/ac peritia Philoſophos numinū inſtar & colunt & uenerantur. Quapropter ab ipſoꝝ Illuſtriſſimo atq; Excellentiſſimo Dn̄o fuit obtentū φ nullus ꝓter prefatum Georgium libellū hunc ualeat imprimere: aut imprimi facere: ſeu alibi impreſſum uendere in terris eiuſdē/uſq; ad annos decem ꝓxime futuros. Qui igitur huius Sacre philoſophiæ ſtigmata/elementaq; apprehendere cupiunt: omni ſtudio curare debent: ut qd paruo empturi diuinū opus inueniunt: [illegible] omnino biblyothecæ aſcribāt: ex quo magnā [illegible]quent uoluptatē: maioreſq; in dies ſuſcipient fructus ad laudē ſummi tonantis. Amen. Finis.

Tabula per ordinem Alphabeti omnium in ſumma Joannis valenſis contentorum.

De incipientibus a littera. A.

Abſtinentia antiquoꝝ principū mirabilis. Carta.	21	b
Abſtinentia Auguſti Ceſaris mirabilis.	22	c
Abſtinentia Macharij: maxima	154	q
Abſtinentia maxima quorundam hebreorum.	236	b
Abſtinentia mirabilis Diogenis in quibus appareat.	252	y
Abſtinentia antiquorum a vino ⁊ carnibus.	282	o
Abſtinētia ad padiſum redeūdū eſt a q̄ gula diſceſſimus.	282	x
Abſtinentie ſanctoꝝ exempla recitant ad nr̄am ꝯfuſionez	282	z
Abſtinentiā decime dici indixit Galienus.	284	p
Abſtinentes erant magnates antiq: vt Juli⁹ Ceſar ac Scipio	284	q
Abnegatio ſuiipſius quomodo fiat.	151	n
Abſoluendi aliquando ſunt rei in iudicio ex cauſa.	43	f
Abſoluendi ſunt innocentes: a iudice damnati	43	g
Achademiā villaz: quare Plato ad docendū elegerit.	251	v
Achademici: vn̄ ſic dicti: ⁊ q̄re Plato i Achademia docebat.	221	x
Achates: Enee comes quid ſignificet	247	z
Acolitoꝝ qui latine ceroferarij dicunt officium: quale ſit.	113	g
Acolitorum officium Chriſtus exercuit: ⁊ quando.	113	g
Accuſatus reus: falſo non ſe deffendat: ſed peniteat.	47	y
Accuſatus reus: cū patientia finiat vitā: ſi fuerit ꝯuictus	47	z
Accuſator: periculo exponit famam ſuaz	48	f
Accuſator falſus: cani aſſimilatur	48	b
Accuſatoris falſi lingua: ſagitte aſſimilatur	48	g
Accuſatus eſt Socrates a diſcip̄lo φ librū fecerat de ſolo deo	190	c
Accuſatores falſi Socratis: ab Athenīēſib⁹ poſtea dānati ſūt	190	g
Adoleſcentis offm̄ eſt: maiores natu reuereri.	93	g
Adoleſcētes āmonēdi ſūt: vt etate creſcēte creſcāt ī eis v̄tutes.	93	p
Adoleſcentes: ſint ſubiecti. obedientes: ⁊ obſequioſi	94	r
Adoleſcentes diſcipline non intendentes: in ſenectute honorē conſequi non poſſunt	94	[illegible]
Adoleſcens pulchritudinis excellentis: quid fecerit ne feminar[illegible]los ſollicitaret.	93	b
Adoleſcentia: in quibus ſit exercenda ſm Tulium		

Admonitio: facienda eſt ſm ſtatuum ac perſonarum varietatē 3 z
Adulationes caueant conſiliarij 49 x
Adulator linguis decept⁹ eſt Xerſes Medorum rex potētiſſim⁹ 49 y
Adulatio: cauenda eſt a curialib⁹: ⁊ aulicis: 53 s
Adulatio venenum mellitum eſt 53 c
Adulator inimicus eſt veritatis: iō cauendus 53 t
Adulatoris comites multi: ⁊ qui 53 t
Adulatores animas ſecum trahunt in perditionem 53 t
Adulatores non permittebant antiqui cū principibus loqui: immo eos occidebant. 53 u
Adulantem Dario thimogorā Athenienſes interfecere 53 v. ⁊ 247 b
Adulatores deum ⁊ principem offendunt 53 x
Adulatores rapi faciens ad tormenta princeps oſtendit: aliqd diuinitatis in ſe habere. 53 x
Adulatores princeps puniēs oñdit: ſe deorum eē cultorem 53 y
Adulatores falſos cognouit Alexā. i crure ſagitta pcuſſus 533 ⁊ 247 c
Adulator blādus ē inimic⁹: ⁊ iō ſcorpioni aſſimilat: ⁊ api 53 a
Adulatores infernales ſunt ſacerdotes: ⁊ quō 53 b
Adulatores Sathane ſunt nutrices ⁊ quare 53 c
Adulatores ſunt demoniaci propinatores. 53 c
Adulatoribus abundant curie 53 d
Adulatores nō eſſe audiendos oñdit Ulixes 54 e
Adulator dicitur Sathan: ⁊ quare 54 f
Adulatores libentius audiunt q̄ predicatores. 54 f
Adulator Chanon phibitus eſt loqui cū rege perſarum 54 g
Adulari neſciens Diogenes Dionyſio: poti⁹ olera comedebat 184 d
Adulatores ⁊ adulationes cōtemnēs Auguſtin⁹ cōmendat 247 a
Adulatores principum rapi deberent ad tormenta 247 b
Adulationē fugiens Diogenes: qd adulatori Ariſtipo rñderit 254 b
Adulterium deteſtandum eſt in hominibus: animalium irrationabiliū exemplo. 79 m
Adulterium ⁊ furtum enorme: ⁊ quare 79 n
Adulteriū i ciconia dep̄hēſū: punit ab alijs ciconijs ⁊ quō 79 o
Adulter eſt in vxore propria amator ardentior 79 q
[illegible]dultera ſola remanente cū Xp̄o qd ſignificet 276 g
[illegible]a: ppter peccata contingunt 13 s
[illegible]: ſociari non ſolent 14 b
[illegible] ⁊ pſpa ſuſtinere: ars magna ē: magnoq̄ꝫ nixu diſcēda 109 k
Aduerſitas pl⁹ pdeſt patiēter tolerātib⁹ q̄ pſperitas: ⁊ quare 109 o
Aduerſitas non eſt malum quod bonis noceat 109 p
Aduerſitas non mutat fortis viri animuꝫ: ſicut nec ānes ⁊ hymbres mare. 109 q
Aduerſis bonos exagitari vult de⁹ hñs aīum piū ad illos 109 r
Aduerſis gaudēt magni viri: ſic̄ fortes milites belli triūpho 109 s
Aduerſa ſuſtinuere mlti magni viri: ⁊ qui 110 t
Aduerſa ſuſtinens ſapiētis aīus: adamāti ⁊ ſcopulo ꝯparat 110 v
Aduerſitas patienter tolerata: que bona cōferat 110 z
Aduerſitatibus probati ſunt ſancti omnes 110 z
Aduerſitatum diuerſi effect⁹: nāli mōſtrāt exemplo. 110 a
Aduerſitatum tribulatio omnibus neceſſaria eſt 110 b
Aduerſitatum tempore: virtutum ſint parata preſidia 219 d
Aduerſitas mundi ac proſperitas ſignificantur per duo dolia que erant in domo Iouis 257 o
Aduocati cauſas non aſſumant iniuſtas 45 d
Aduocati leges non peruertant. 45 e
Aduocatorum mltitudinē aſſerit qdā ſe vidiſſe in inferno 45 e
Aduocati vendunt quandoq̄ꝫ ſilentium 45 h
Aduocat⁹ nō ſolū: ſꝫ actor i iudicio: de mltis ē ammonendus 46 o
Aduocati ꝯ raptores i iudicio finali erūt lachryme pauperum 57 o
Aduocat⁹ ad mortē deduct⁹: a ſanctis dure v̄berat⁹ ē: ⁊ quare 57 p
Affabilitas Trayani: maxima 28 x
Affabilitas Ceſaris maxima: milites attrahebat 28 y
Affectus qualis: talis eſt homo: ⁊ qualis homo: talis eius effo 188 m
Affectionibus quatuor nullus oīs carere pōt 214 g
Affectionib⁹ inclinati atq̄ꝫ paſſionib⁹: eas moderari debēt 214 h
Affect⁹ regere poſſum⁹ in hac vita: āputare aūt nō poſſum⁹ 214 i
Agnus dei in quo bis dicitur miſerere nobis: ⁊ ſemel dona nobis paceꝫ quid in miſſa ſignificet. 279 m
Aleatores vitandi ſunt propter infamiam 66 e
Aliena ab homine que ſint: ⁊ que illi propria 202 g
Alimenta corpori iuuenili ſunt ſicut ignium fomenta 281 n
Alimentorū apud ſanctos patres impreciabilitas 282 a
Alimenta delicata querunt moderni religioſi 281 [illegible]
Alcuinus ⁊ ſocij pro inſtitutiōe ſtudij Pariſienſis Carolo ma[illegible] heſere. [illegible] n
Amicitia quid ſit 53 e

Amicitia vera non est:vbi est munerꝫ acceptio 55 z
Amicitie tres species scilicet propter bonū:vtile ⁊ delectabile 55 a
Amicitia pp vtile ⁊ delectabile:facile solubilis ē:⁊ quare 55 a
Amicitia in prosperis:fugax est ⁊ labilis 55 b
Amicitia vera:difficile inuenit̄ in his q in honorib⁹ versant̄ 55 c
Amicitia ad proprium fructum:⁊ non ad amici vtilitatem:quedam est mercatura 55 d
Amicitia vt sit vera:debet esse gratuita 55 d
Amicitia his tpibus stat ꝓ questu sicut meretrix quedā 55 d
Amicitia debet esse vera ⁊ non ficta 84 s
Amicitie maximū mun⁹ est:supiorem inferiori parem esse 84 v
Amicitia vera non est:nisi inter se amantes ex charitate. 84 x
Amicitia debet esse cū amici compassione 84 y
Amicitia vnum facit ex pluribus 84 z
Amicitiam adulteratur vitiosa simulatio 84 b
Amicitie vis est:vt vnus quasi animus fiat ex pluribus 84 c
Amicitie vinculum potens ⁊ perualidum est:nec sanguinis viribus inferius. 85 h
Amicitie vires que sint 85 k
Amicitia senum differt ab amicitia iuuenum ⁊ in quo 85 m
Amicitia custos est pietatis:equalitatisq; magistra:⁊ quō 85 q
Amicitia esse non potest inter mores dispares 85 r
Amicitiam de mundo tollere:ē tollere solem. 85 r
Amicitias longas:orōnes vō breues cū amicis hr̄e oportet 189 v
Amicitie principium est bene loqui 189 v
Amicitia vera inter Amon ⁊ phitiam 243 o
Amicitia triplex.s.pp honestū:vtile:⁊ expediens 244 p
Amicitiam veram facit honestū ⁊ virtus 244 p
Amicitiā nulla simulationis vmbra velare debet 244 r
Amicitia multorꝫ solum est ꝓsperitatis tempore 244 s
Amicitia Damonis ⁊ Phitie pictagoreoꝝ maxima 205 i
Amici causa ꝯ iusiurandū ac fidem nihil fiendum 44 y
Amici obiurgādi sūt:⁊ ñ adulādi:qr nulla maior pestis adulatōe 84 b
Amici adulantes sic ꝯuertunt̄:sicut inimici litigātes 84 c
Amicoꝝ debet esse mutua in omnibus cōicatio 84 d
[Am]ici semp in amicitia teneant verecūdiā ⁊ reuerentiam 85 f
[Amici] causa nihil turpe aut inhonestū faciendum est 85 g
[Ami]corum vnus petijt occidi pro altero. 85 i

Amicis peius videtur non simul viuere ꝙ simul mori 85
Amicorum veroꝝ sit idē velle idemq; nolle honestissimū 85 n
Amicoꝝ sunt omnia cōia:⁊ ideo omnes sunt diuites 85 n
Amici decem in decuplo multiplicant̄:⁊ quō 85 o
Amicis priuatus:nudus consistit:lꝫ ditissim⁹ sit:⁊ quō 85 p
Amici sunt diligentiores custodes amicoꝝ ꝙ regū custodes 85 q
Amicū maxime probat amici oneris portatio 86 e
Amici multi in ꝓsperitate:pauci vō in aduersitate 86 f
Amicus raro acquiritur:cito vō amittitur 189 v
Amicoꝝ debēt esse oīa coīa qr amic⁹ est alter ego. 205 f
Amicorum cā aliqua sunt facienda:aliqua vō non 210 y
Amicus fidelis thesaurus est maximus 244 q
Amor carnalis quid faciat 34 f
Amor maxim⁹ erga suos Temistoclis:Titi: ⁊ Mitridatis 36 s
Amorem carnalem parentum ⁊ cognatoꝝ ꝓhibet xp̄s 76 n
Amoris superabūdātia facit vnū inextinguibilē ⁊ mltiplicē 85 p
Amor carnalis:spūs amore superatur 148 p
Amor maximus inter pictagoricos:⁊ quare 205 h
Amoris odijq; affectiones ferocissime cohercende sunt 210 z
Ambitiosi dignitatū non sint presides 39 t
Ambitiosi pueris sites sunt papiliones venātib⁹ i foueā cadētib⁹ 119 o
Ambitiosus cani assimilat̄:missa a dño frusta panis captāti 120 z
Ambitiosus:quo plura assequit̄:eo plura ambit 120 s
Ambitiosus non agit grattas de tribunatu sed ambit preturam ⁊ consulatum 120 b
Ambitiosi a dignitatibus sunt reppellendi:⁊ non assumēdi 120 c
Ambitiosi multis modis se ingerunt ad dignitates consequendas et quibus 120 d
Ambitiosus monachus abbatiam preemens:postea indignum se nominans repulsus est 120 e
Ambitiosi tres episcopatum nolensem ambientes qualiter fraudati sūt a suo desiderio 120 f
Ambitiosi:subtilius venant̄ beneficia ꝙ canes lepores. 120 g
Ambitiosos fieri:nauis ecclesiastice gubnatores magna stultitia ē 120 h
Ambitio ifrunita ascēdere qrit ð gradu i gradū vsq; ad papatū 120 r
Ambitio plus terit apostoloꝝ limina ꝙ deuotio 120
Ambitione nil molestius:⁊ tamen nil est celebrius
Ambitio oīs hoc hꝫ vitiū:qꝫ semp appetit id qō maius est z

Ambitionem Fabius maximus euitauit. 120 b
Ambitionem fideles fugiant:ifideliũ eã fugiẽtiũ exẽplo 120 c
Ambroſij maximꝰ rigor ꝯ Theodoſium imꝑtorẽ: ⁊ quare 20 k
Anachoritaꝝ vite auctor ꝓnceps: ⁊ illuſtrator: quis fuerit 145 x
Annales maioꝝ diſcutiendi ſunt: ⁊ quare 35 q
Animus hominis: modo rex eſt: modo tyrannus 38 h
Animo dominari melius eſt ꝙ vrbes expugnare 38 i
Animus non fit bonus propter bona exteriora vel corporalia 152 x
Animus nõ curatur: cũ tñ oĩa alia curent 152 y
Animus capitulum celebret: ⁊ quomodo 152 c
Animus ad rõnem reddendã euocandus eſt 152 d
Animas perire plus dolendũ eſt: ꝙ temporalia 47 c
Animam viri perfecti in ſeculo: ⁊ in religione perfectioris vidit Pã//
nutius ad celum defferri 82 t
Animarum curam non ſuſcipiant niſi q tẽptatiões ſubegerint 121 k
Animarum cura hodie cõmittit pueris: effeminatis: ⁊ ydiotꝭ 132 o
Animam eſſe immortalem legens Platonis diſcipulus: ſeipſum prec⸗
pitando occidit 177 e
Anima cõmendata eſt vnicuiqꝫ: ⁊ ad quid 201 a
Animas redire ad alia corpora poſuit falſo Pictagoras 206 r
Aĩas ſaluas facere docẽt hypocras ⁊ Socrates Xp̃s vᵒ ꝑdere 137 f
Animũ ⁊ arrogãtiã deponere: plꝰ ẽ ꝙ clrũ vl auꝝ poſtponere 147 v
Animalia bruta: ⁊ aues ſemel dephenſa cauent rhetia 103 p
Aĩaliũ nãs qualr didicit ariſtoteles, ꝓcurãte Alexãdro magno 200 i
Annis nonaginta nouem vixit Socrates: ⁊ veneno interijt 191 m
Angebatur Alexander furore: aliena vaſtandi 15 r
Antoniꝰ abbas adhuc puer: oĩa ſua paupibꝰ diſpenſauit 236 c
Antonij abſtinentia mirabilis 236 d
Antonius qñqꝫ rogatus: legatione fungebat ad magiſtratꝰ 237 e
Annuli cuiuſdam beneficio: Giges: rex lidie effectus eſt 110 m
Apparebat ſemel in anno: Indoꝝ rex ⁊ quare 34 k
Appellationes iniuſte nocent in iudicijs 133 d
Appellationes eſſe iuſtitie impedimenta pꝫ exemplis 133 e
Appetenda: non ſunt tranſitoria: ſed diuina 34 l
Appologi: aliqñ narrant in ſacra ſcriptura 226 a
Apoſtata Iulianus: ꝯminatꝰ mortẽ publio mõacho iterẽptꝰ eſt 155 g
[illegible]los fecit omnium derelictio 143 e
[illegible]olos ſcientie ſecularis ignarros: quare xp̃s elegit ad euangelij pre
dicationem 171 h
Apoſtolici faſtigij eſt: omnia relinquere 143 e
Arbor non eſt ſolida: niſi illa in quã frequens ventus incurſat 110 t
Arrogantie ſeu iactantie q̃ttuor ſpẽs ſunt ſm Grego. 270 k
Arma militum xp̃i que ⁊ qualia 235 x
Arma noſtra ſunt v̉tutes 226 z
Ariopagus: vnde ſic dictus 43 h
Ariopagum ꝯſtituit Solon apud athenas 48 q
Ariopagi exercitia plurima: ⁊ que 48 q
Argumentum peſſimum: turba eſt 8 f
Archidiaconi: auribus ⁊ oculis corꝑis adaptantur 112 t
Arcus tenſiõe docuit Io. euãgeliſta õbere ĩterdũ remitti rigorẽ 66 a
Architectores ſeculum precedens felix fuit 172 p
Ariſmetricus bonus ſpũaliter loquendo quis ſit 224 d
Aſtronomia quid ſit 224 a
Aſtronomus bonus ſpũaliter loquendo quid ſit 224 b
Artiũ quattuor genera: ⁊ que 173 q
Artes liberales lꝫ animũ ad virtutẽ non perducant: tamen illum ad il⸗
las expediunt 222 m
Artes ſeptem: ſeptem planetis aſſimilant: ⁊ quomodo 222 n
Ariſtotelis Platonis diſcipuli laus maxima 196 e
Ariſtotelis vita: ⁊ vnde originem habuerit 196 f
Ariſtotelis epitaphium quale 196 g
Ariſtoteles viuens docuit eloquentiã: vt patet in multis 196 i
Ariſtoteli edificatũ eſt altare a Stragerinis ꝯpatriotis ſuis 197 x
Ariſtoteles in multis Platoni ꝓceptori ꝯdicit: ⁊ quare 197 r
Ariſtoteles tribus ãnis Socratꝭ diſciplꝰs fuit Platõis vᵒ vigiti 196 i
Ariſtotelis domus: a Platone domꝰ litteraria dicebat 196 i
Ariſtoteles annis vixit ſexagita tribꝰ ⁊ morit tꝑe Philodei 197 l
Ariſtotelẽ vixiſſe pᵒ mortẽ Plato. ſolũ ãnis tribꝰ mẽtiũt aliq 197 m
Ariſtoteles docẽs Alex ĩ. philippi filiũ: ꝙ dilectꝰ ſit a ꝑentibꝰ eiꝰ 197 n
Ariſtoteles: Platoni preceptori ſuo aram edificauit 199 s
Ariſtoteles quare anthernomatice phs appellatus ſit 199 c
Ariſtoteles incubi filius eſtimatus eſt: ⁊ quare 199 c
Ariſtotelis aliqua mirabilia a Boetio dicta recitantur 202 c
Auaritia nullum deterius in principibus vitiũ 2[illegible]
Auaritie ſuſpitio: etiam vitanda 27 [illegible]
Auaritia Antigoni regis turpiſſima 28 o

C.b.

Auaritie crimen: regie valde ꝯtrariatur maieſtati 34 e
Auaritia diuitum inequalitatem in hominibus facit 81 e
Auaritia ſocietatem diſſoluit 87 i
Aurum inutiliter eſt in ſacco: q̊ pauperꝫ neceſſitates nō releuant 124 f
Aurum a filijs iſrael aſſumptum de egypto. quid ſignificet 171 h
Aurum ſeculum dicebatur regnantib⁹ ſapientibus 27 c
Auctoritatum ſoliditas. eſt certitudo librorum ꝛ capitulorum: Ideo
alleganda 3 y
Auctoris huius ſumme bona intentio in hoꝝ collectione 231 t
Auctoris huius ſumme: eam legentibus humilis exhortatio 232 x
Auctoris huius ſumme humilis excuſatio 305 s
Audiri non debent a religioſis nocina 302 m

De littera. B.

Barba: ſeruū oñdit differētiā: idō nō radēda ſm Diogenē 184 g
Barbariſmus plus timet in ſermone: q̄ꝫ i vite deordinatione 223 q
Blaſſemum filiū ꝗnquennij in ſinu pr̄is morte mulctauit de⁹ 73 g
Beatus nemo dicendus eſt dū viuit 109 n
Beatus in hac vita ſi quis eſt: quis ſit ille 109 n
Beata vita qualis ſit ſm Epicurrum ꝛ eius ſequaces 221 c
Beatifici boni diuerſe fuere philoſophorum ſententie 177 e
Beatificandi nō ſunt pſperitatibus pollentes 110 c
Bigami ꝛ ꝯcubinarij nō debent ſubire eccliaſticum miſteriuꝫ 123 q
Biſextum ꝛ horas inuenit Julius Ceſar 26 ꝫ
Belli inferendi vel aſſumendi tres requiruntur conditiōes 35 v
Bello nō adſint cupiditas: ſeueritas: feritas: ꝛ nōnulla alia 35 x
Bella non ſunt peccata: ſi ob iuſtas fiāt cauſas 35 x
Belli auctoritas eſt penes pncipem 35 y
Bellum non eſt faciendum abſq̄ꝫ vrgenti neceſſitate 35 ꝫ
Belli tpe principes ꝛ ſui habeant deum ſecum 35 a
Bello adſint ordo: ꝛ ſagacitas 35 c
Belli tpe: nō ſufficit vn⁹ pnceps: tot ſatiſfacere cupiditatib⁹ 36 q
Belli tpe: orandū eſt: ꝛ orare faciendū 37 v
Bello vacans Alexander habuit ſecū Ariſtotelem pceptoreꝫ 197 q
[illegible]cere aliquando bonū: aliquando malum 291 o
[illegible]neficium: ab hoie duro collatum: panis lapideus eſt 28 t
Bñficium dupl'r fit opera. ſ. ꝛ pecunia 28 v

.b. ¶.C.

Beneficij a milite accepti recordatus Julius Ceſar qd fecerit 251 p
Bñficij alteri⁹ milit̄ recordatus Auguſt⁹ Ceſar quid fecerit 29 c
Bñficio ſerui motus dñs quidam: optimū illi dedit ꝯſiliū 76 n
Bñficijs reduxit quidam inimicū ad amicitie fidelitateꝫ 87 p
Bñficium etiam fere ſentiunt 87 r
Bñficium ac beniuolentia: humanas mitigāt iras 87 e
Bñfecit Ariſtoteles omnibus: ꝛ publice ꝛ puate 197 o
Bñfecit Antigonus militibus: illi omnia mala imprecantibus 251 s
Benignitate vſus Alexander erga militem quid egerit 28 a
Benignitate victor extitit Ceſar magis q̄ꝫ armis 29 d
Benignitate magna erga nos vſus ē rex regum xp̄s dominus 29 d
Beniuolentia pncipū in ſuos: illos multū ad ſui amorē puocat 28 ꝫ
Beniuolentia quot modis arhetoribus captet 276 b
Boetius quo tempore virtutibus claruerit 211 i
Boetius in carcere ꝯſtitut⁹: librū edidit de ph̄ica conſolatione 211 i
Boetius: quare Seuerin⁹: Ánneus: ꝛ Mallius dictus ſit 212 l
Bonum eſſe cū malis: laudabilius eſt: q̄ꝫ cū bonis 87 ꝛ 302 g
Boni: bene viuant cum malis: ſicut Loth: ꝛ Job vixere 87 l
Bona conſtant ex proprio: vt multiſ patꝫ exemplis 97 x
Bona oīa habere volumus. cū tn̄ boni eſſe nolumus 98 ꝛ 152 ꝫ
Bona mūdi apoſtolus vt ſtercora arbitratus eſt 98 m
Bona ſua oīa virtutes ſcilꝫ ꝛ ſapientiaꝫ ſecū ꝑtabat Socrates 189 s
Bonuꝫ ſūmū: in quo poſuere philoſophi 220 o
Bonū ſūmū voluptatem eſſe affirmantibus nihil turpius 221 d
Bona facta a religioſis: deo ſunt attribuenda 305 q

De littera. C.

Caduca ſunt vires ꝛ opes hūane: puerilibuſq̄ꝫ ſilia crepūdijs 108 f
Camerarij pncipum: lateri corporis ſiue coſtis aſſimilantur 52 f
Camerarios habere vitioſos: non eſt principi ſecurū 52 h
Camerarij principum: quales eſſe debeant 52 h
Camerarij pncipum: quid erga dños ſuos agere debeant 52 k
Carcerem intrans Socrates: ipſi loco ignominiam detraxit 199 b
Carmina ſecularia: ꝛ cātica vana: excludāt epi a menſa ſua 127 q
Carminibus Pictagorici vtebantur: ꝛ quare 205 [illegible]
Carnem noſtram. i. proximos nō debemus odio habere 80 [illegible]
Carniū eſus non fuit in oriente ſub Pigmaleone. 117 p

282 o
Carnibus ⁊ vino abſtinebant antiqui 282 t
Caro: vt iumentum edomanda eſt: ⁊ quare 112 v
Canonici eccleſiaſtici: cordi adaptantur: ⁊ quare 26 b
Cantus eccleſiaſtici diſſonātia: iuſſu Caroli magni tēperata eſt 275 k
Cantus pſalmorum: in eccleſia quare inſtitutus ſit 152 a
Capitulum Conuentus celebrat: vt errata corrigat 287 x
Capitulū q̄le: debeat in ſe tenere omni nocte quilibet religioſus 289 a
Capitulo intereſſentes religioſi prelati ⁊ ſubditi: q̄les eſſe debeāt 289 a
Cap̄lm eſt diſciplīne dom⁹ ſumme neceſſaria in q̄libet religiōe 290 d
Capituli in loco patiens ſit religioſus 290 d
Capitulum eſt officina ſpūs ſancti: ⁊ quare 290 d
Capituli in loco: qualis eſſe debeat prelatus 13 c
Caput eminet ceteris totius corporis membris 13 a
Caput videntes: hominem agnoſcimus 64 a
Charitas eſt veſtis nuptialis: ⁊ quomodo
Charitatis exemplū in ſubditos oſ̄dit Martin⁹ ⁊ domin⁹ noſter Ieſus
Chriſtus: ⁊ quando 68 d
Charitatem ad inuicem ſeruent Chriſtiani: ⁊ quare 80 b
Charitate vniti ſunt vt caſtrorū acies ordinata ⁊ quō 81 f
Charitate deficiente: locus demonibus aperit in acie 81 g
Charitatē n̄ habent q̄ proximis n̄ ꝯpatiunt nec egēis ſubueniūt 81 m
Charitatem nō habens aīa: nihil eſt 223 z
Caſtiget prius ſeipm hō q̄ aliū: Platonis exēplo 193 e
Caſtigationis moderatio: laudabilis ē: vt probat Trayanus multis pul
chris exemplis. 257 l
Caſtitas quid ſit 147 c
Caſtitas in mulieribus illarū eſt maximus decor 89 p
Caſtitatem ne perderet mulier greca in mare ſe dedit 90 a
Caſtitate amiſſa: Lucretia ſeipſam interemit 258 x
Caſtitatē ne amitteret filia cuiuſdam: illam occidit 90 t
Caſtitate per vim amiſſa q̄dā mulier: violatorē occidi fecit 90 v
Caſtitate filie ꝑdita: q̄dā ꝑditorē: ⁊ ꝑditam filiā occidit 90 v
Caſtitatis amore pelagia cum ſororibus ⁊ matre ne illam perderent flu-
uio ſe dedere 90 x
Caſtitatis amore: non ſe debent fideles interimere 90 y
Caſtitas: vi non amitti: voluntate caſta manēte 258 y
Caſtitati ſine ſuis appenditijs parū credendū eſt 103 l
Caſtitas tanto neceſſarior: q̄to eius dignitas excellentior 123 r
Caſtitati Ioannis pape honorem detulit equus 124 v
Caſtitas religioſorum: qualis eſſe debeat 147 a
Caſtitas ſine temperantia ac ieiunio cito laceſſit 147 e
Caſtitatē vt ſeruent religioſi excludant incōtinentie occaſiōes 148 i
Caſtitatis amore: mater ac filie in fluuium ſe proiecere 258 v
Caſti ſignificantur p quinqꝫ virgines prudentes 147 d
Cauſe bene ante ſnias diſcutiende ſunt 42 v
Cauſam ancille bn̄ diſcutiens Demoſtenes deffenſauit 42 v
Cauſe bene examinande ante ſententias 42 x
Cauſam pauperis innocentis tutatus eſt quidā qui dicebatur pauperum
refugium ⁊ quomodo 42 y
Cauſa relicta indiſcuſſa a ſapientib⁹: ⁊ quare 42 d
Cauſas greci bn̄ diſcutiebant an̄ ſnias 42 e
Cauſas diſcutiēdi: ſtatui fecit Ambro. a Theodoſio trigīta dierū 43 k
Cauſidicum purpura ſciebat vendere Demoſtenes 45 f
Cauſidicorū lingua venalis: reipublice dānifica 45 i
Cauſidici: cauſas protrahunt: ⁊ quare 45 k
Cauſidici mali: tenent ad lucratorū reſtitutionem 46 l
Catonetē duo fuere. ſ. Cenſorius ⁊ Uticenſis 160 c
Cecus Didimus regulas grāmatice ac rhetorice didicit: nouum ac ve-
tus teſtamentum ſciuit. Libroſqꝫ compoſuit 111 l
Cecitas ferri facile pōt: ſi nō deſunt ſubſidia valitudinum 208 h
Cecitatē: Didolus ſtoycus multo tempore patienter ſuſtinuit 219 c
Cecus Aſclipiades: q̄renti quid ſibi cecitas ꝯtuliſſꝫ: qd r̄nderit 219 c
Celeſtia minus videt aīa: que circa terrena angitur 266 p
Ceruſa ⁊ purpuriſſus in facie xp̄iane quid ſignificet 103 r
Clementia quid ſit 23 v
Clementiam innocentes colūt: nocentes inuocant 22 h
Clementia facit quod facere non poteſt ſeueritas 23 m
Clementia ꝓncipes deo equat 23 q
Clementia Marci Marcelli: capta ſiracuſa oſ̄ſa eſt mirabil̄ 23 t
Clementia Trayani: in vno ſolo damnato tempore imperi ſui apparet
mirabilis 23 x
Clementia Philippus: bonum pugnatorem: dando illi pecunias a mi-
ſeria releuauit 24 y
Clementia Pompei mirabilis erga Metridatū regē deuictū 24 z
Clementia Pauli mirabilis erga deuictum a ſe regē 24 a
Clementia Ceſaris erga Catonis filios 24 b

24 c
Clementia mirabilis multorum aliorum principum 25 l
Clementiam princeps teneat ſimul ⁊ iuſtitiam 252 d
Clementia honeſtior eſt quam venia 252 e
Clementia in quattuor conſiſtit: ⁊ in quibus 252 e
Clementie exẽplũ reges accipiant ⁊ ꝓncipes a rege apum 252 f
Clementia Marci Marcelli ac Ceſaris in hoſtes mirabil' 252 g
Clementia Pompei erga regem armenie deuictum 252 h
Clementia Pauli Romani ꝯſulis erga regẽ a ſe captum 253 i
Clementia Ceſaris audita morte Catonis mirabilis 253 l
Clementia Romãi ſenatus mirabil' erga Athenienſes captiuos 253 m
Clementia Ceſaris mirabilis erga milites ſuos 253 n
Clemẽtia Trayani maxia: ⁊ de illa: ei⁹ mirabile reſponſum
Clementia Alexandri maxima in militem ſenio ⁊ frigore confectum: ⁊ 253 o
in regem deuictum 113 x
Clerici coronaꝫ defferentes: qd conſiderare debeant 115 s
Clerici ſcientia celeſti debent eſſe prediti 115 t
Clerici morum grauitate debent eſſe maturi 115 v
Clericos ꝓſumptuoſos ac diſſolutos: nõ acceptabat Ambro. 115 v
Clericum inhonorantia que ſint 115 x
Clerici curioſe veſtiti: non clerici ſed ſponſi dicendi ſunt 115 z
Clerici ſint a mulierum conſortio ſeparati 115 a
Clericoꝝ ꝓma te notam nta ſunt 'emin ꝑ acceſſus 116 f
Clerici non querãt ſeculi lucra in xpi milita 116 f
Clerici domoꝝ alienaꝝ non ſint diſpenſatores 116 g
Clerici bona eccleſiaſtica fraudantes: ſacrilegi ſunt 116 h
Clerici non ſint negociatores 116 h
Clerici ſecularia non frequentent conuiuia 118 c
Clerici aliud eſſe: ⁊ aliud videri volunt 124 o
Clericis nõ cohabitẽt femine: exceptis m̃re: amita: ⁊ germana 298 y
Clericos incõpoſitos a menſa ſua Hiero. eiecit: ⁊ quare 127 o
Cene tempore: parco honeſtoque ſermone maiores vtebantur 189 a
Cenatur ſanius: facto prius exercitio 192 y
Cena temperata: etiam poſtera die eſt iocunda 286 k
Cena eſt conuiuium in fine diei ſꝫm Gregorium 286 l
Cene breuitas: alimentique modicitas ſit apud religioſos 286 o
Cenãt m̃lti religioſi i corpis ꝓprij nocumẽtũ offõꝝque ipedimẽtũ 286 p
[Ce]na facta non eſt delectatus Dioniſius: ⁊ merito 145 x
[Ce]nobitarum vita: qualis ſꝫm Hiero.

C

Credenda non ſunt facile crimina maiora licet cognita cito ſint corri//genda 41 p
Credens in Chriſtum non diligit infimuꝫ: nec ſuperbit in medio ſummoque adheret 145 a
Credere de facili: mala de alio referenti noluit Xenocrates 203 k
Creditur ab hominibus plus oculis quam auribus: ⁊ merito 290 l
Creditoribus multis ſenex obnoxius: omnibus: vno excepto ſcilicet vẽtre ſatiſfecerat 281 i
Ciuitatum preſidia: quare queſita ſint 12 n
Ciuitas ymaginaria Socratis: qualiter erat diſpoſita 67 m
Ciuitas in tres partes ſꝫm Auicenam ordinanda ⁊ in quas 264 y
Cibus indigeſtus: corpus inflammat. ⁊ genitalia 148 g
Ciborum multitudine natura ſuffocatur 284 r
Cibis in ſummendis: quẽ ordineꝫ debeat ſeruare religioſus 284 x
Cibos quales ſumere: ⁊ a quibus debemus abſtinere 286 m
Ciborum nimia quantitas: euitanda 286 n
Cibus anime: deuota eſt oratio: vel ſacra lectio 286 r
Cibi minimi ⁊ vulgaris fuit Ceſar Auguſtus 249 z
Cibi ante ſumptionem: lachrymanduꝫ eſt: ⁊ quare 281 e
Chriſtiani quidam an eſſent in fide ſolidi: magna cautella probati ſunt: ⁊ quomodo 49 e
Chriſtiani deo ĩfideles: regi terreno fideles eſſe non poſſunt 49 f
Chirieleyſon nouies in miſſa repetitum quid ſignificet 279 i
Circũſpectio quid ſit: ⁊ quod eius officium 248 n
Cythara ⁊ phiale auree ſanctorum quid ſignificent 285 e
Crimen leſe maieſtatis: ſacrilegio proximum eſt: ⁊ quare 71 n
Conciues: dilectionis vnitatem ſeruare debent ⁊ quare 81 n
Concordia ⁊ diſcordia quid operentur 7 i
Concordabant Romani: ad reipublice regimen aſſumpti 7 l
Concordie librum grecis diſſidentibus recitauit quidam: diſcordiam domus ſue ſedare non valens 77 h
Concordem habere vicinum: felicitas magna 82 r
Concordia cohabitantium ac vicinorum quantum deo placeat. 82 s
Cognitio ſui religioſis maxime neceſſaria 153 e
Cognitionem ſui e celo veniſſe: delphicus apollo affirmabat 153 f
Cognitio ſui celeſtium terreſtriumque cognitione: preponenda 153 g
Cognitione ſui naſcitur humilitas vera 153 [illegible]
Cognitio ſui vera eſt philoſophia 216 h

Cogitationes varias a malignis ſpiritibus immiti orantibus vidit 274 g
Machariꝰ 277 n
Confeſſio generalis: quare hore prime interponatur 254 d
Confidentia quid ſit ſm Tulium 254 e
Confidentia maxima Alexandri in medico ſuo philippo 254 f
Confidentia Platonis maxima in Xenocrate diſcipulo 50 g
Conſilium quid ſit 8 x
Conſilio res magne geruntur 23 l
Conſilium mulieris bonum quid fecit 50 h
Conſilij capiendi deliberatio triplex 50 k
Conſilium inhoneſtū ʒ vtile Themiſtoclis nō eſt acceptatū 50 l ꝛ 189 v
Conſilio duo ſunt contraria: feſtinatio. ſ. ꝛ ira 50 m
Conſilium ſapientum non autem fatuorum audiendum eſt 50 n
Conſilium ſapientum requirat: qui vult eſſe prudens 50 o
Conſilium etiam a minori aliquando accipiendum eſt 50 p
Conſilium a malis non eſt requirendum 50 q
Conſilium iniquorum quale 50 q
Conſilium emulorum: vitandum 51 t
Conſilia inſtabilia ſunt niſi a fonte emanauerint ſapientie
Conſilia inſtabilia ſunt niſi a fonte emanauerint ſapientie 51 a
Conſilium Parmenionis non eſt acceptū ab Alexandro: ꝛ ipſius pul
chra reſponſio 51 b
Conſilium mutari poteſt ex contingentibus 51 d
Conſilium debet eſſe ſecretum: vt ait Metellus 52 e
Conſilia antiquorum Romanorum: ſecretiſſima erant
Conſilium bonum ab vxore datum: a viro acceptandum eſt cuiuſdaʒ
exemplo 87 p
Conſilium oriente ſole conuiuium vo occidente cogitandum eſt ſm
Socratem 189 v
Conſilium velox ſequitur penitentia ſm Socratem 189 v
Conſilium vtile ſed iniuſtum minime acceptandum eſt 241 l
Conſilio auctoritate ꝛ ſententia nō armis res magne gerunt 249 o
Conſilium dantes: nauis gubernatori ſunt ſimiles 249 p
Conſilio deficiente domi: parum arma foris proſunt 249 p
Conſiliarij quales eſſe debeant 49 t
Conſiliarij debent preſtantiores eſſe illis qui eos conſulunt 49 v
Conſiliarij debent eſſe veridici illis quibus conſulunt 49 x
Conſiliarij caueant ab adulationibus 49 x

C

Conſiliarius ſenex Damagathus: Xerſi regis ceteris adulantibus vera
dixit 49 z
Conſiliarij ſeniores eligi debent quia ſunt ſapientiores 49 c
Conſiliarij iuuenes non ſunt eligendi 49 c
Conſiliarij ſint in iuſtitia ſtabiles ꝛ fundati 49 d
Conſiliarij mali qui ſint: ꝛ ꝙ ab eis ſit cauendum 49 f
Conſiliarius bonus quis ſit 50 g
Conſiliarijs malis interioribus non eſt credendum 51 r
Conſiliarij epiſcopi quales debeant eſſe 133 f
Conſiliarij: quales querendi ſunt ab epiſcopo ſcdm Bernar//
dum. 133 f
Conſiliarij epiſcoporum: manus ſuas ab omni munere, debent
excutere 133 i
Conſiliatio bona quid ſit 50 g
Conſules ſapientes erant Athenis in Ariopago 48 p
Conſuluit Scipio Romanis: ne Carthago deſtrueretur: et
quare 10 q
Conſulens bene alijs honeſte debet eſſe vite 210 x
Conſulendus eſt ſuper omnia: magni conſilij angelus 51 o
Conſulere ſtultum ſapientem: ꝛ ipſam ſapientiam quid ſit 51 x
Conſilium mutari poteſt: futuri inſtabilitate 51 c
Collationes patrum: quid in breuitate contineant 237 i
Collatione priuata debet predicator etiam ſeminare ſpiritualia 303 s
Colloquia mala mundanorum: animos perfectorum ſepe fer//
mentant. 103 i
Colligationum varietas ꝛ differentia in corpore reipublice 57 p
Concupiſcentijs proprijs debet princeps imperare: ꝛ quare 37 b
Concupiſcentie laqueus inſidiatur in menſa ſecundum Augu//
ſtinum. 282 q
Conſcientia accuſante: nihil prodeſt laudatio 54 b
Conſcientiam nunꝗ̄ quis fallere poteſt: famam autem ſic 189 v
Conſcientia per domum ſignificatur 304 i
Conſcientia eſt cella interior, 304 k
Conſuetudo mala indelebilis eſt: quia altera eſt natura 89 m
Conſuetudo mala difficile tollitur 92 t
Comodum ſuum: alterius incomodo augere quid ſit 9 i
Cordas remitti: ꝗ̄ nimis protendi: tutius eſt 5 i
Cor ꝛ lingua in ſenibus non veteraſcunt: ideo cauenda 95 t

Corde humano nihil fugatius ⁊ inſtabili⁹ 274 f
Cordis collectioni ſtudendum eſt orationis tempore 274 f
Cordis ſolitudo quādo ſit 277 h
Cor ante laudes diuinas colligendum eſt: exemplo pulſantium ante magnates 285 d
Cordis diſtractio ⁊ euagatio: hora veſpertina cauenda eſt 285 f
Cordis euagatio: in choro exiſtentium reprehenſibilis ē 298 b
Comedens religioſus extra cōitatem: que ſeruare debeat 292 c
Comedentium fratrū vidit quidam: alios alios mel: alios panem: alios ſtercus comedere 292 b
Comeſtio primorum parentū in paradiſo facta: diuerſa fuit a comeſtione extra paradiſum 281 d
Comeſtionis tempore: quid a religioſis faciendum ſit 292 c
Comedentis religioſi oratio. in conſpectu dei aſcendit 292 g
Correctio aliorū tpe ire differēda eſt exemplo Socratis 187 c
Correctio eorum que fiunt coram principe: qualis 34 p
Corrigere non curant principes ſed dominari 8 d
Corrigi non vult: peccare ſe neſciens 222 f
Corpora ſanctorum aliquorū: quare fuerūt permiſſa a deo in fluuium prohici 164 o
Corpora cognatorum mortuorum: Maſſageti deuorant alij canibus tradunt. 165 y
Corpus ſuum iuſſit Diogenes feris ⁊ auibus prohici: Anaxagoras voi patriam non deferri 165 z
Corporis ſpecies: mentis eſt ſimulacrum ꝓbitatiſq; figura 215 m
Corpori plurimum indulſit Epicurrus 222 e
Corpis ad refectionē: q̄ intētiōe debeat religioſus accedere 280 c
Corpus iuuenile eſt ſicut fornax ardens 281 n
Completorium: quare in ſero inſtitutum ſit 286 s
Contemptores mundialiū fuere Socrates ⁊ alij philoſophi. 187 f
Conſtātia Socratis in hauſtu veneni 258 s
Conſtantia Socratis maxima in morte 189 b
Conſtantia Democriti maxima cū in man⁹ hoſtiū deueniſſet 208 g
Cōſtantia maxima Romanarum matronarum poſt Cannenſem cladem 244 t
Conſortio peritorum imperiti gaudentes quid ſint 217 e
Continentia Xenocratis dormientis cū muliere meretrice 202 i
Continentia duorum philoſophorum maxima 202 i
Continentia Demoſtenis erga laydē meretricē formoſiſſimā 207 e
Continentiam tanq̄ fundamentum totius ſpūalis edificij collocabant antiqui patres 237 h
Continentia large ſumpta accipit quadrupliciter: ⁊ quid ſit 249 x
Continentia gule multum viguit in antiquis principibus 249 y
Continentia a vino maxime viguit in feminis Romanis 249 a
Continentia Alexandri ſiti fatigati: etiam a potu aque ⁊ quare 249 a
Continentia a voluptate luxurie maxime viguit in antiquis principibus 250 b
Continentie Spurine adoleſcentis etruſci mirabile exēplum 250 c
Continentia Alexandri mirabilis quid ſit operata 250 d
Continentia Scipionis mirabilis quid ſit operata deuicta Carthagine 250 e
Continentia maxima Xenocratis: a meretrice impudica lebefactari nō potuit 250 f
Continentiam docuit Pictagoras Cothronam ciuitatem 250 g
Continentia caſte mulieris romane exiſtimantis omnibus hominibus ora olere ſicut viro ſuo 250 i
Continentia a cupiditate ⁊ auaritia viguit in Scipione 250 k
Continentia Marci Curij aurū Samnitium repudiantis 250 l
Continentia Fabritij: Donaria ɔtemnentis a Samnitib⁹ miſſa 251 m
Continentia Quiti Tuberonis: donaria contemnentis ab etheis miſſa 251 n
Continentia Anathoclis regis: vaſis fictilibus in menſa vtentis: eo ꝙ fuerat figuli filius 251 o
Continentia Diogenis mirabilis: ab Alexandro magno non eſt victa 251 x
Continentia a cupiditate mirabilis Socratis ⁊ aliorum 252 b
Conuitia multa in Ceſarem Auguſtum coniecta 31 y
Conuiuium durum: aliquando hominum curat defectus 89 o
Conuiuia principum: qualia eſſe debeant 29 i
Conuiuium Didonis Enee exhibitum: quale 30 k
Conuiuium Enee apud euandrum: quale 30 l
Conuiuium triplex ⁊ quale vnūquodq; ſit 127 i
Conuiuia philoſophica: qualia ſint 127 k
Conuiuia ſanctorum: qualia ſint. 127 l
Conuiuijs antiquorum: quales intererant perſone 127 m
Cōuiuijs antiqs q̄ nā eēnt iterfuturi q̄rebāt iuuenes: ⁊ quare 127 o

Cōuiuia inſtituere docuit ſūma veritas Chriſtus ⁊ quādo. 127 p
Conuiuiorum tempore: legant ſanctorum patrū egregia facta 127 q
Conuiuia diuerſa. ſ. plebeia: ciuilia: ⁊ philoſophica. 213 x
Conuiuijs an philoſophi intereſſe debent 216 d
Conuiuijs intereſſentes philoſophi, quid agere debeant. 217 f
Conuiuijs ſi interſint vitijs irretiti: quid a phō agendum. 217 g
Conuiuiorum verba: diuerſa ſint ex diuerſitate itereſſentiū. 217 h
Conuiuium conſtat ex quattuor: ⁊ quibus 218 q
Conuiuij tempore: quales inter conuiuas hñdi ſint ſermones 218 q
Conuiuia ſecularia non adeat religioſus etiā itinerans. 299 l
Conuiuiorum epulas comitatur voluptas. 299 m
Conuiuia extranea comitantur multa mala. 300 n
Conuiuia non recuſans clericus: facile contemnitur. 300 o
Conuiuarum numerus nō ſit minor tribus: nec maior nouem. 218 p
Coniuratione trecentorum iuuenum pictagoras exterminauit apud Cothroniuz. 204 b
Conuiuia omnia: omnes pictagore diſcipuli habuere. 204 v
Cōuerſio gētis hebreorū ad fidē facta mediāte muliere captiua 129 n
Cōuerſio ad Xp̄m, mirabil' regis ⁊ regie mediāte mliere capti. 130 o
Cultum dei Conſtantinus multum dilatauit 19 c
Cult⁹ diui pietatē Cōſtātini iperatoris imitari debēt p̄nci. vniuerſi 19 f
Cultores ⁊ cultrices. viri ac mulieres qui ſint 237 g
Curias fugiebant philoſophi: ob vitia in eis regnantia 57 v
Curias declinant ſancti viri: niſi cū ſint neceſſitatis inducti 57 x
Curie pricipū ſecularium: diuerſe ſūt: qr q̄dā bone q̄dā do male 57 z
Curias bonas ac malas frequentare p̄nt boni viri: ⁊ quare 58 a
Curias bonas ac malas frequentare non debent mali 58 a
Curie principū: a religioſis frequentari nō debent: ⁊ quare 301 d
Curiales: de multis admonendi ſunt: ⁊ quibus 52 q
Curiales caueant dignitatum ambitionem 52 r
Curiales: adulationem caueant 53 s
Curiales ſunt ſicut canes: qui manſueſcunt viſis muneribus 54 i
Curiales: irati ſunt: cum nō vident munera: ⁊ qb⁹ aſſimilant 54 n
Curialiū improbitas maxima: apud q̊s nihil valet niſi pecunia 55 t
Curialium corda non emolirent Orpheus ⁊ Achio tigrides emolientes ⁊ ſaxa 55 t
Curialiū corda plumbea: ſolum maleo aureo emoliuntur 55 v
Curiales quot ſunt: tot in curia ſunt cerberi: licet ſolum vnus ponatur in inferno. 55 v
Curiales ſūt ſic̄ hydra: cui ſi vnū āputet caput tria ſuccreſcūt 55 x
Curialibus etiam ſapiens aliquid dabit: ⁊ quare 55 y
Curiales: ſophiſticis machinationibus populum ſpoliant 56 e
Curiales: lupis: canibus: accipitribuſq; aſſimilant 56 f
Curiales quare lupis aſſimilant: ⁊ ibi de luporū ꝓprietatibus 56 h
Curiales: lupis ſunt crudeliores: ⁊ qualiter 56 h
Curiales: lupis ſimiles ſunt: vocem hominibus eripientibus 56 i
Curiales caſtori ſimiles ſunt: ⁊ quare 56 i
Curiales: lincibus ſunt crudeliores: ⁊ quare 56 k
Curiales leonibus ſunt crudeliores: ⁊ ibi de leonū natura 56 k
Curialibus alios ſpoliātibus euenit ſicut auibus bubonem deplumantibus 56 l
Curiales cū ſint diuites: inexcuſabiles ſūt paupes ſpoliando 56 m
Curiales cōmenſationibus vacant ⁊ pompis 57 r
Curiales de nocte faciunt diem: ⁊ de die noctem 57 r
Curiales ⁊ clauſtrales non conueniunt 57 y
Curiales noſtri: ſint ſicut Senatus Romanus 58 c
Curioſitas: quid ſit ſm Anſelmum 228 q
Curioſitas: primus eſt ſuperbie gradus 267 e
Curioſitatē antiqui phi: vt Socrates ⁊ Plato euitauere 267 f
Curioſitas ſtudendi: qualiter: ⁊ in quo a ſtudioſo differat 267 d
Crudelitas principum: eſt quaſi bellum 22 i
Crudelis non ſit rex ad non parcendum a ſe ſubiectis 34 l
Crucis ſignum Conſtantinus imperator honorauit 19 b
Crucis ſupplicium: alicui de cetero dari: Imperator prohibuit Conſtātinus 19 e
Crucis ſigno munitus Theodoſius: victoriam reportauit 37 x
Crucis ſigno ſignare ſe debet religioſus ante ſomni quietem 288 e
Crucis ſigno ſignati non moriuntur ſubitanea morte 288 g
Crucis ſigno ſignāti ſe haymundo apparuit Chriſtus 288 f
Crucis ſignum: eſt murus inexpugnabilis 297 q
Crucis ſigno: ſe omnes ſignare debent 297 q
Crucis ſignū: mirabiliter timent demones 298 r
Cruciari nolebat Paulinus propter aurum vel argentum ſed propter Chriſtum. 258 r c

Dare ſibi volenti Archilao regi munera: Socrates non acquieuit et quare 187 h
Damnandus non eſt quis temeraria credulitate 43 i
Decani in eccleſia: manibus adaptantur 112 v
Decime ⁊ oblationes quare a populo dantur ſacerdotibus 131 i
Demones interficiuntur: ⁊ quomodo 101 v
Demon aſtrictus: aliquando teſtimoniũ reddit veritati 111 c
Demon expulſus eſt a gregorio: hoſpitio recepto in phano 126 s
Demon redijt ad locum ſuum pmittente Gregorio 126 t
Demones interimere: quid ſit 274 h
Demonem adiuuantem religioſum in curioſis occupatum vidit quidam 296 x
Demon multos impellit religioſos ad curioſa edificia ꝯſtruẽda 296 y
Demoſteni contemporaneus fuit Hyſocrates 270 z
Dentes facti ſunt ad petulantie verborum cohibitionem 217 m
Detractorum officium eſt: mendacia pigmentare 56 f
Detractio: ab ore virginali non procedat 105 p
Detractionem in menſa ſua euitari iubebat Augu. 126 c
Detractionem ſuam ab alio narratam Diogenes audiens ſapienter reſpondit 184 h
Detractiones non ſunt libenter audiende 302 n
Detrahendum non eſt regibus ⁊ pncipib⁹: qꝛ ymago dei ſunt 71 o
Deus vnus ẽ qui fecit oĩa ṽtute ṽbi ſui: q̃te efficatie fuerit 128 c
Deus Socratis: demon fuiſſe perhibetur 185 o
Deus Socratis quid in illo operabatur 185 p
Deorꝫ pluralitatẽ dãnabat Socrates nolẽs iurare per illos 188 o
Deos gẽtiũ deteſtãs Socrates: morte venenoſa dãnatus eſt 188 p
Deos gentium aſpernatus eſt Pictagoras: nolẽs illi ſacrificare 206 l
Dei vnius in nomine: hauſta herba venenoſa Socrates non eſt mortuus 190 c
Deus eſt cauſa bonorꝫ omniũ: nõ aũt malorꝫ ƒm Platonem 194 q
Derogationis cã hoſpitari credẽs pegrinũ: diabolũ recepit 270 m
Deſideria carnis non ſunt a rege immutanda 34 m
Diaconorum officium quale ſit 114 k
Diaconorum officio Chriſtus vſus eſt ⁊ quando 114 k
Diaconi debent ſpiritu ſeptiformi eſſe pleni. 114 l

Diaconis: quare ſtola imponit ſuper ſiniſtrũ humerum 114 m
Dialetica quid ſit ƒm Hugonem 223 r
Dialeticã artẽ xp̃s ⁊ apli nõ tradiderũt: ſꝫ euãgelicã doctrinã 129 c
Dialeticam de greco in latinum Uarro primus tranſtulit 137 c
Dialetice diſcende modus ƒm Boetium 137 c
Dialeticis cautelis quidam ſapiens in alijs ſcientijs: in die magiſterij confuſus eſt 137 d
Dialetico cõcludẽti ꝯ Diogenẽ: qꝛ nõ erat hõ quid reſponderit 184 i
Dialetica a Parmenide in rupe ſolitaria adinuenta eſt 216 x
Dialeticus bonus ſpiritualiter loquendo quis ſit 223 r
Didicit piſcium naturas illorũqꝫ inſidias Alexander ⁊ qualiter 26 s
Didicit geometriam Alexander ⁊ quare 26 a
Didicit Ariſtoteles aialiũ nãs: ⁊ qualr de ipſis librũ compoſuit 26 v
Diſcendi ſollicitudo maxima Pictagore: loca mlta pagrantis 204 r
Diſcendi claues que ſint 118 r
Diſcere voluit Solon vltimo die mortis ſue 181 h
Diſcere ſero ſatius eſſe q̃ nunq̃: Socratis prouecte etatis muſicam diſcentis oſtenditur exemplo 285 r
Diſcipulorum delicta: in preceptores refundi ſolent 26 y
Diſcipulus a quibus cauere debeat 138 i
Diſcipulo diſcere volenti que ſint neceſſaria 138 n
Diſcipuli humilitas in quibus conſiſtat 138 o
Diſcipuli ſubiectio: in quibus conſiſtere debeat 137 g
Diſcipuli Pictagore vſqꝫ ad ſeptennium: eorum que docebantur cauſas poſcere non permittebantur 138 t
Diſcipulos habere tria: iurare ꝯpellebat Hypocras ⁊ que 139 f
Diſcipulus in ſcola qualis eſſe debeat 290 f
Diſciplina: in duo diuiditur: ⁊ in que 72 q
Diſciplina militaris maxime viguit apud antiquos 245 b
Diſciplina aliquando eſt moderanda: ⁊ quare 257 l
Diſcipline domus eſt capitulum in religione neceſſarium 289 a
Diſcipline in domo: qualis debeat eſſe religioſus 289 b
Diſciplina a religioſis in reffectorio ſeruanda 292 z
Diſceptatio pulcherrima inter Pictagorã eiuſqꝫ diſcipulum 42 c
Diſcordia fratrum q̃tum deo diſpliceat oſtenditur laici i cuiuſdã deſiccatione 75 f
Diſcordia a ciuitate: ⁊ a domo fuganda ƒm Pictagoram 205 f
Diſcolus quis ſit 137 h

Diſcolus dicitur quaſi a ſcola diuiſus 137 g
Differentia maxima in aduerſis inter ſapientis ⁊ ſtulti animũ 209 q
Diligendus eſt inimicus ratione nature:nõ autem rõne culpe 87 l
Dilectio dei ⁊ pꝛoximi:omnis continet artes ⁊ ſcientias 224 g
Dyoniſius Ariopagita Athenienſis fuit 230 b
Dyoniſij tyranni de regñ infelicitate pulchꝛũ exemplum 248 m
Diſcretio multiplex in menſa a religioſis ſeruanda 282 m
Diſcuſſiõis accuſatiõis ⁊ deffẽſiõis defectꝰ puerti facit iudiciũ 141 q
Diſcuſſio vite pꝛopꝛie quotidie facienda:pictagoꝛicoꝝ exẽplo 216 a
Diſcutiebat vitam ſuam omni ſero Seneca lumine ablato 216 b
Diſputaturꝰ ⁊ ſcripturus Carnaydes phs helleboꝛo ſe purgabat 206 p
Diſputabat Ariſtoteles deambulando:ideo peripatethicꝰ dictꝰ ẽ 220 n
Diſcurſus diligentes:vlceroſas habent animas 268 t
Diſcurſus inutiles euitabant ſancti patres:quietem amantes 268 v
Diſcurrẽdi occaſionẽ euitãs abbas Apollo :noluit fratris bouem ſubleuare 269 x
Diſtantia maxima inter religioſos modernos ⁊ antiquos 292 d
Diſſolutio in choꝛo :abuſio maxima 289 t
Diuinas laudes:qualr religioſus itinerans perſoluere debeat 298 a
Diuites auari canibus ſunt ſimiles 56 n
Diuites ammonendi ſunt ne iniuſte diuitias congregent 98 b
Diues omnis:aut antiquus aut iniqui heres 98 c
Diuites ammonendi ſunt: vt pauperibus prouideant 98 d
Diuites non ſuperbiant:nec pauperes contemnant 98 e
Diuites non poſſunt ſecũ ex hoc mũdo diuitias poꝛtare 98 f
Diuites pꝛecaueant penas futuras diuitiaꝝ amatoꝛibꝰ ꝑparatas 98 i
Diues ſine miſericoꝛdia abuſio maxima 99 r
Diuites ſine miſericoꝛdia maledicuntur 99 r
Diuites pauperibꝰ comparati:paupeꝛioꝛes inueniuntur:⁊ quare 99 s
Diues quis ſit: ⁊ quis pauper ſm Epicurrum 222 g
Diues factus quidam bis conſul a Romanis pulſus eſt 242 r
Diuitiaꝝ congregationem indebitam caueant pꝛeſides 40 f
Diuitie caduce ſũt: ñ valẽtes deffẽdeꝛ illas poſſidẽtes i die iudicij 98 e
Diuitie ſeruate amittunt :pauperibus vo largite ſeruantur 98 g
Diuitiarum latoꝛes in celum ſunt pauperes ſi eis erogentur 98 h
Diuitie bone ſunt:nõ aũt faciũt bonũ:ideo illis bene vtenduz 98 k
Diuitie ſpine ſunt verbum dei ſuffocantes 98 n
Diuitie fallaces ſunt: ⁊ quare 98 o
Diuitiarum multimoda impedimenta:a diuitibus cõſiderãda 98 p
Diuitie:ligamenta: ⁊ onera ſunt amantibus illas 98 p
Diuitias habere: ⁊ non eas amare:difficile eſt:ideo periculoſe 99 q
Diuitias Democritus pꝛoiecit: ⁊ quare 145 g
Diuitias cõtempſit Anaxagoras:ſaluũ ſe eaꝝ amiſſiõe ꝓteſtãs 181 i
Diuitiarum contemptoꝛ maximus Socrates 181 l
Diuitias paternas maximas Pictagoꝛas philoſophiam acquirẽdo ſuperauit 204 q
Diuitias maximas ꝯtẽpſit Democritꝰ: vt liberiꝰ phie vacaret 207 a
Diuitias nõ ſolum cõtẽpſit Democritꝰ:ſed nec etiã illas optauit 208 b
Diuitiarum contemptus Democriti:toto Ceſaris imperio temptandus non eſſet coꝛruptus 208 e
Diuitiarum contemptoꝛ Zenon: ſuarum rerum naufragium nuntianti: quid reſponderit 208 i
Diuoꝛtium in coniugio maxime vitandum 12 m
Docilitas quid ſit: ⁊ quod eius officium 249 r
Docere alios nõ eſt locuplex:niſi q ſe ad docẽdũ paupeꝫ credit 289 y
Docẽs Ariſtoteles Alexan. q̃ꝫ diſcretus fuit in docendo 201 t
Docẽtẽ audire plus ꝯfert: q̃ꝫ ꝑ ſeipꝫ ſtudere ꝑut di. plato moꝛiẽs 195 y
Docentibꝰ rebus q̃ mentiri neſciũt Ariſtoteles ſe dic̃ ſcientem 202 b
Doctrina Chꝛiſtiana non eſt reipublice aduerſa 12 o
Doctrina Chꝛiſtiana: reipublice ſubuenit 12 p
Doctrine mater: diligentia eſt:nouerca vo negligentia 140 v
Doctrinas nullas ſequuntur adoleſcentes : niſi illas que exercentur in eccleſia 154 r
Doctrina anteire ceteris malebat Alex. q̃ꝫ copijs atqꝫ opulẽtijs 200 k
Doctrine Xenocratis efficacia mirabilis:apparet in polemo diſſolutiſſimo conuerſo 203 k
Doctrina pictagoꝛe q̃ꝫtum valuit apud Crothonienſes 204 z
Doctoꝛibus tria ſunt neceſſaria: ⁊ que 140 l
Doctoꝛ: qualis eſſe debeat 140 n
Doctoꝛis vita ignominioſa:ꝯtẽptibilẽ illũ reddit apõ diſcipulos 140 p
Doctoꝛ:priꝰ diſcat q̃ꝫ doceat:ſitqꝫ eruditꝰ:mãſuetꝰ ⁊ rigidus 140 t
Doctoꝛ:ad docẽdum ſit pꝛomptus 290 h
Doctoꝛ in docendo ſit pꝛouidus 290 i
Doctoꝛ:ſit virtuoſus exemplo: ⁊ quare 290 i
Doctoꝛi turpiſſimum:qñ cum vita pugnat oꝛatio 290 k
Doctoꝛ potius infoꝛmet diſcipulos vita q̃ꝫ doctrina 290 m

Dolium volubile habuit Diogenes pro domo	182	e
Dominandi ratio ortum habuit ex peccato	67	q
Dominari hominem pecori: nõ autem homini deus voluit	68	r
Dominum cum ſeruo cenare: non eſt turpe.	68	x
Dominus cogitet ꝙ forte ⁊ ipſe erit ſeruus: alioꝝ exemplo	68	z
Dominus ad que ſeruum admittere debeat	68	z
Dominos ſuos ſerui magnificent. Salua tamen veritate	69	h
Dominorum honorem ſerui toto poſſe cuſtodiant	69	h
Domino iurans fidelitatem: obligat ſe ad multa	69	k
Dominum incolumẽ ſeruus pro poſſe ſeruare tenetur	69	k
Domino ſuo ſeruus non procuret impedimenta in opib⁹ ſuis	69	k
Domini ſecretum non reuelet ſeruus in illi⁹ damnum	69	l
Domini opus poſſibile: ſeruuſ non reddat impoſſibile	69	l
Domini vxorẽ vel filiã: aut affines ſeruus non dehoneſtet	69	m
Dominum ſuum ſeruus aliquo modo non infamet	69	m
Domino ſuo ſeruus non ſit in damnum ſed vtilitatem	69	n
Domino ſuo ſeruus bona conſulat fide	69	n
Domino ſuo vaſallus corde: ore: ⁊ opere ſubueniat	69	o
Dominus ſeruo fideli tenet in oĩbus quibus ſeruus tenet dño	70	r
Domini ⁊ pncipis puuli: qualr nutriẽdi ſint ⁊ docendi	92	z
Dominica dies ab exercitu Conſtantini venerata eſt	29	d
Dormitionis ante tps: reponẽdũ eſt aliqd boni in memoria	288	h
Dormitionis hora vna: monacho ſufficit	292	k
Dormitionis tempore: quid monachus debeat cogitare	292	l
Donorum aliqua muniunt: aliqua do ornant	97	q
Donis dei multi abutuntur ⁊ quomodo	97	r
Dubitare de ſingulis non eſt inutile	198	t
Dubitare in ſingul: ⁊ nulli⁹ rei hr̃e certitudinẽ: iprobabile eſt	221	y
Dubitabilia lʒ m̃lta ſint ſapiẽtiũ: tñ i oib⁹ dubitare: rõni diſſonũ ẽ	221	a

¶ De littera .E.

Ebrietatem maxime fugiat ſcolaſticus	138	k
Ebrietas quid inducat in homine	138	l
Ebrietas fugienda maxime in principibus: ⁊ quare	249	t
Ebrius Cambiſes rex: ꝗ̃ crudelis extitit	32	m
Eccleſia a principibus maxime eſt honoranda	37	
Eccleſie immunitatem non ſeruantium punitio	37	
Eccleſiam venerentur preſidentes	40	l
Eccleſia eſt ciuitas: ſponſa: ⁊ ouis: ⁊ quare	117	v
Eccleſia cum ſit ſponſa: vnde eſt: ꝙ pauper ⁊ inops ſit	117	z
Eccleſia eſt dei caſtrũ: idõ loco colũne nõ eſt feſtuca ponenda	132	e
Ecclie nauis nõ ẽ puero neſciẽti ſuũ regere cubiculũ cõmittenda	132	y
Eccleſie nauis Gregorius gubernator maximus timuit ꝗ̃to magis ceteri timere debent	132	z
Eccleſie nauis gubernator iter maris fluct⁹ pc ſit⁹ qd ager debeat	133	a
Eccleſie nauis gubernaculum indignis commitens fatu⁹ eſt	133	a
Eccleſiam frequentantes: quid ibi agere debeant	289	v
Eccleſiam frequentans mater Auguſtini quid faciebat	289	v
Eccleſiam frequentant multi: diuina perturbantes	289	y
Eccliaꝝ ornat⁹ ſupflu⁹ in religioſis rephẽdit a ſcõ Bernardo	295	e
Eccleſiaſtici: ſunt ſicut agricultores: ⁊ edificatores	118	a
Eccleſiaſtici: ſunt ſicut milites ecclie: ⁊ ſicut vineaꝝ plãtatores	118	b
Eccleſiaſtica prelatio non eſt ambienda: ⁊ quare	118	f
Eccleſiaſtica prelatio multum eſt periculoſa: ⁊ quare	118	g
Eccliaſticã prelationẽ appetẽs ſibi cõferri eo ipſo nõ ẽ ver⁹ epũs	118	h
Eccliaſtica ꝓlatio nõ ẽ appetẽda rõne equitatis hominũ nature	118	k
Eccliaſtica prelatio nõ eſt appetenda rõne lubricitatis ⁊ pcipitij	118	l
Eccleſiaſtica prelatio non eſt ambienda rõne depmẽtis futuri	119	n
Eccleſiaſticam dignitatem virtutibus pollẽs nõ vacu⁹ dʒ adire	119	t
Eccliaſticã dignitatẽ pueri ob ſãguis nobilitatẽ aſſequunt idõ male	120	v
Eccleſiaſtici ſcire debent leges celeſtis conſiſtorij: ⁊ quare	131	i
Eccliaſtica officia exercere: nõ ẽ pueroꝝ: ydiotarũ: ⁊ inexptoꝝ	132	n
Eccliaſtici diuinas laudes integre perſoluere tenent: ⁊ quare	131	m
Egrediens religioſus in mũdũ: vix videt niſi mala ⁊ que	294	b
Egrediẽtes i mũdũ duo phi: vn⁹ flebat: alter do ridebat: ⁊ q̃re	294	c
Egredi in mundum multum affectant religioſi moderni	294	d
Egrediendi in mundum cauſe non ſunt allegande: ⁊ quare	294	e
Egrediendi in mundum nunꝗ̃ deeſt cauſa	294	f
Egrediendi in mundũ q̃tuor occurrunt religioſo cauſe: ⁊ que	294	g
Egrediẽs i mũdũ religioſus ex pura obediẽtia meritorie egredit	294	h
Egrediũt m̃lti ꝛligioſi i mũdũ p obie ſimulationẽ: ⁊ quomodo	295	i
Egredi pñt ꝛligioſi i publicũ meritorie: vrgẽtib⁹ ordĩs ſui negotijs	295	q
Egrediuntur multi religioſi ad multa: in ſui ⁊ alioꝛum ſcãdalũ	295	r
Egrediuntur multi religioſi his tẽporib⁹ pro curioſe edificãdis	296	y
Egredi pt religioſus p amicis ⁊ parentib⁹ pia vtilitate ſtimulante	297	h

Egredientes inutiliter religioſos ſequitur ſtudiorum orationum:⁊ allio-
rum ommiſſio 296 e
Egredi poteſt vtiliter religioſus:predicationis cauſa 297 h
Egreſſus in publicum ſine cauſa:religioſo nociuus eſt 293 x
Egreſſus in mundum magno cum timore a religioſis fiendus 294 z
Edificant aliqui:quaſi ſemper victuri 184 e
Edificia curioſa deteſtantur etiam pagani 296 z
Edificia curioſa conſtruentes religioſi:in quo a pueris diſtent 296 a
Edificia vilia paſtorum videns Bernardus fleuiſſe dr:⁊ q̃re 296 a
Edificia humilia conſtruebant ſancti patres antiqui 296 b
Edificium domus Romuli:vile erat tugurium 296 c
Elemoſinas largas faciens Gregorius cum eſſet monachus meruit
eſſe papa 124 c
Elemoſinam accepit angelus in forma naufragi a beato Gregorio
⁊ quomodo 124 d
Elemoſinis Gregorius papa ſuſtentabat tria milia ãcillaꝝ xp̄i 124 e
Elemoſyna pauperibus etiam bene indutis danda eſt 125 g
Electio qua ex cã ſit facienda 121 i
Electioni Laurentij contra Simacum conſentiens paſcaſius:penali lo
co poſt mortem deputatur 121 l
Electoribus imputantur electorum culpe ⁊ negligentie 121 l
Electus qua intentione electioni conſentire debeat 121 m
Electus ſi ydoneus eſt:nõ recuſet oues Chriſti paſcere 122 t
Eligendus quid agere debeat 122 s
Eloquentia a natura data:non eſt ad perniciem conuertenda 45 c
Eloquentia paganoꝝ mortifera eſt 45 k
Emens fundum:pluris eſtimauit q̃ venditor 83 e
Emptorẽ pati errorẽ incurrere:peiꝰ eſt q̃ viã nõ oſtendere 82 b
Emere ſe velle: negandum eſt propter emptionis conſortes ſm
Tulium 211 b
Enigmata Ariſtotelis recitat Hieronimus 201 r
Epiſcopo venari non licet 64 f
Ep̄us adaptari poteſt capiti in corpore reipublice eccleſiaſtice 112 t
Epiſcopi ſub Marco ceperunt ſic nominari 118 d
Ep̄us ordinatione excepta non eſt aliud q̃ preſbyter 118 d
Epiſcopus nullus eligatur:niſi prius in ſacris ordinibus fuerit religioſe
conuerſatus 118 e
Epiſcopus grece ſuperintendens dicitur latine 118 i

Epiſcopi preſbyteri:ac diaconi officio:ſi bene agitur nihil facilius:feli-
cius:ac letius ⁊ econtra 122 y
Epiſcopus qualis eſſe debeat poſt conſecrationem 122 b
Epiſcopus iugiter cogitet ſui nominis interpretationem 122 c
Epiſcopi nomen.non dominum ſonat ſed ſeruitium 122 c
Epiſcopum omnium ſubditorum oculi intuentur 122 e
Epiſcopi domus conuerſatio:omnibꝰ eſt magr̃a diſcipline 122 e
Epiſcopi vita laudabilis a Hieronymo commendatur 123 f
Epiſcopus caueat maxime vitia carnalia 123 g
Epiſcopus caueat vinolentiam ⁊ quare 123 h
Ep̄i:ſcti magis ſe abſtinẽtia macerauere pꝰ ꝯſecrationẽ q̃ ante 123 n
Epiſcopi quidam remiſſius viuunt poſt ꝯſecrationem q̃ ante 123 o
Epiſcopi ſobrietati intendant ⁊ quare 123 p
Epiſcopis adſit caſtitas purior ⁊ euidentior q̃ alijs 123 q
Ep̄us Auguſtinꝰ ſororẽ ſecũ habitare non conſenſit ⁊ quare 124 s
Epiſcoporum cum mulieribus nulla debet eſſe familiaritas 124 v
Ep̄us dꝫ eẽ largus in elẏnaꝝ largitione:⁊ pegrinoꝝ ſuſceptiõe 124 y
Epiſcopi gloria ac ſacerdotis qualis eſſe debeat 124 y
Ep̄us ſibi ſbtrahat põpoſas expẽſas vt largiores faciat elẏnas 124 z
Ep̄us ſanctus exuperius:vidue Sareptane imitator fuit ⁊ quõ 124 z
Ep̄s Nolẽſis Paulinꝰ ſeip̄m barbaris dedit pro filio vidue 224 a
Epiſcopus elemoſynarius:multum eſt deo charus ⁊ acceptus 124 b
Ep̄i attẽdãt:ꝙ apl̄oꝝ ſũt ſucceſſores:iõ reꝝ ſunt diſpenſatores 124 e
Ep̄i etiã pauperibꝰ verecũdis parochie ſue elemoſynas faciãt 124 f
Ep̄m nõ hoſpitalẽ ſꝫ auaꝝ btũs Greg.repulit ab electione 124 x
Epiſcopus hoſpitalis:qualis in menſa eſſe debeat 114 l
Epiſcopus :in menſa caueat detractionem:Auguſtini exemplo 114 l
Epiſcopi boni ꝯſuetudo optĩa:in mẽſa loquentĳ de ſcripturis 114 m
Epiſcopi menſam ornantia que ſint 118 o
Ep̄i Aug.mẽſa hũit tm̃ coclearia argẽtea reliqua v̊o teſtea 114 o
Epiſcopus Auguſtinus potius volebat de populi collectionibus
viuere:q̃ poſſeſſiones habere 114 p
Ep̄i:vaſis aureis ⁊ argẽteis vtẽtes:a Bernardo rep̄hendunt 114 q
Epiſcopi legi faciant in menſa egregia ſanctorum patrũ facta 127 p
Ep̄oꝝ ⁊ curatoꝝ offiñ q̃le ſit:cũ ſint apoſtoloꝝ ſucceſſores 128 s
Ep̄i cuiuſdã ſctã ſimplicitas:q̃l̃r callidiſſimũ ꝯfudit p̄hm 128 t
Epiſcopi ad manus habent quibus cõmittant animarum curam
non autem quibus committant facultates 132 p

Epiſcopus quidam puer noluit committere pira cuſtodienda: & tamen ei comiſit eccleſiam 132 q
Epus eſt ſicut agricultor: & edificator: & qd ppterea agere dēat 132 q
Epus ecclie ſuſtētationi debet apponere colūnas & nō feſtucas 132 s
Epiſcopus petenti domino quodam temporali: vt poneret in eccleſia lenem perſonam quid reſponderit 132 s
Epiſcopus eſt doctor ac magiſter in eccleſia 132 t
Epiſcopo magnum vituperium eſt: animarum curam artem ignoranti comitterre 132 t
Epiſcopus eſt medicus animarum: ideo cura vulnerum ſpiritualium ignoranti non eſt comitenda 132 v
Epiſcopus eſt dux aciei Jeſu chriſti: & quare 132 x
Epiſcopus leges dei ſilere: & Juſtiniani corā ſe fabulari pmittit 133 d
Epiſcopus leges dei ſilere: & Juſtiniani corā ſe fabulari pmittit
Epi domū decet ſanctitudo: modeſtia: hac cuſtos diſciplina 133 k
Epiſcopus non habeat comatos pueros: & quare 133 l
Epiſcopus non ignoret domus ſue vitia: nec vltimus ſciat 134 m
Epus non ignoret domus ſue vitia: nec vltimus ſciat 134 m
Epus: tpalia alijs comittat: vt magis poſſit vacare diuinis 134 n
Epo intendenti ſupellectili: & ſubſtantie ſue nihil turpius 134 n
Epus dolens latera. i. malos hūs collaterales non ē ſanus 134 o
Epiſcopus domui ſue ſit bene prepoſitus 134 p
Epiſcobi ſandalia quid ſignificent: & qualia ſint 134 p
Epiſcopi calligis biſſinis calciati: genua debilia ſubditorum roborare debent 134 q
Epiſcopi baculus acutus ac recuruus quid ſignificet 134 q
Epiſcopi anulus eſt quo eccleſia ſponſa ſubarratur 134 t
Epiſcopi mitra regimē quinqz ſenſuū ſignificat 134 t
Epiſcopus ſuper cuſtodia gregis ſui vigilare debet 134 v
Epiſcopus ſine ſui cuſtodia gregis: ydolum eſt 134 x
Epiſcopi loca permutare non debent 134 x
Epiſcopus Laurentius. volens a grege ſuo diſcedere: a beato Petro correptus eſt 134 a
Epus ēt ob pſecutionē: eccliam ſuam relinquere non debet 134 a
Epiſcopus negligēs eſt decimus chriſtiane abuſionis gradus 119 p
Epiſcopus grece ſpeculator dicitur latine: & quare 119 q
Epiſcopalem dignitatem ſanctus refugiebat Ambroſius 119 q
Epiſcopalem imo papalem dignitatem ſanctus refugit Greg. 119 r
Epiſcopalem dignitatem refugit ſanctus Marc⁹ euangeliſta
Epiſcopalem dignitatem refugit Amon: & quomō

Epiſcopalem dignitatem refugiens Illarion quid fecerit 119 s
Epiſcopatus nomen: oneris eſt non honoris 121 n
Epiſcopatum laudans aplus. i pauorē poſtea poſuit qd laudauit 121 o
Epiſcopatum deſiderare: quo tempore fuerit laudabile 121 p
Epicurei: vnde ſic dicti 220 o
Epiſtola Philippi miſſa Ariſtoteli: nato Alexandro filio 245 h
Epiſtola in miſſa: doctrinam ſignificat apoſtolicam 279 a
Epularum tempore: triplex eſt ſeruanda diſciplina 303 r
Equa peperit leporem in Xerſis exercitu 49 p
Equus ligneus: quare Troyanos deceperit 249 s
Equali partitione cōtēt⁹ fuit cū militib⁹ Curius Pirro deuicto 250 n
Erudire ſemper debemus minus doctos: ſi erudiri patiantur 303 a
Erudiebant philoſophi illos cum quibus conferebant 303 b
Erudiebat ſanctus Benedictus: cibaria illi ferentes 303 c
Eſopi poete commendatio ob apologeticos v̄ſus ab eo editos 226 y
Eſuriendi & non eſuriendi cauſa 210 t
Etatum omniū diſtinctio: qualr ſcilicet ſingule diſtinguantur. 92 q
Etati cuilibet quid ſit proprium ſm Tulium 92 r
Etas tenera: & primi anni: optimi ad inſtructionem 92 v
Etas infantilis: cere tenere: & arbuſculis comparatur 92 x
Etatis ineuntis inſolentia: ſenum prudentia regenda eſt 93 t
Etati cuilibet quid ſit dignum: conſiderandum eſt 95 t
Etate iā puecti: Hecuba: Creſus: ac Darij mr̄ fuire cepere 109 k
Euagatio religioſorum per mundum pro leuibus cauſis: quale ſignum ſit 268 q
Euangelium in miſſa Saluatoris ſignificat doctrinam 279 k
Excuſare nō ſe voluit Pānutius a furti crimine lz innocēs eēt 290 c
Excuſatio humilis: huius ſumme auctoris 305 e
Exequiarum pompa magis ē viuētium q̄ defunctor ſolatiū 154 n
Exercitatio in omni etate plimum cōfert: vt patet exemplis 72 q
Exercitatio ſtudendi in diuinis fidelium in egypto phorum 237 b
Exercit⁹ Xerſis pene inumerabil nō ordinate rect⁹ confuſus ē 248 g
Expenſe quottidiane inueſtigantur: dominici autem gregis detrimenta a paſtoribus neſciuntur 132 q
Exhibendum eſt alijs quod ſibi quis vult exhiberi 189 v
Exorcitarum officium quale ſit 113 e
Exorciſte caueant: ne imundus ſpiritus habitet in eis 113 f
Exempla virtutum: a malis reuocant 2 q

Exemplo gentilium quid facere debeant Chriſtiani 11 f
Exempla principum prouocant ſubditos magiſq; imperia 22 f
Exemplo aliorum prius faciendum eſt poſtea imperandum 22 g
Exemplum malum magnatorum ſequuntur paruuli 66 g
Exemplum malum multa mala facit 86 y
Exemplo bono breue iter preſtatur diſcipulo a preceptore 140 p
Exemplo Romanorum: pudore pungitur vita chriſtianorum 170 b
Exemplo grecorum pħoꝝ: confunditur vita chriſtianorum 170 c
Exempla virtutum alioꝝ relata: nōnullos ad v̄tutes incitant 176 r
Exempla magis mouent q̄ verba: vel etiam precepta 188 l
Exēplo peccātes alios: ⁊ ſe excuſantes redarguebat Demoſtenes 207 t
Exemplo infidelium; quid facere ⁊ pati debeant fideles 259 e
Exemplum imitationis habet vnūquodq; ꝓpoſitū ſ3 Hiero. 369 a
Exemplis plus creditur q̄ verbis 290 l
Exemplis bonorum operum multa bona proueniunt 303 y
Exulauit Marcellus Mitilenis: ⁊ tamen beatiſſime vixit 219 b

ff· ¶ De littera. F.

Fabricius ab hōeſtate difficili⁹ q̄ ſol a curſu ſuo auerti poterat 243 d
Fabule qualiter ſine mendatio narrari poſſunt 226 a
Fabule quare a poetis inuente ſint 226 b
Fabularum duo ſunt genera ⁊ que 226 b
Fabule aliquando ponuntur a ſanctis in ſuis libris 227 c
Fabula regis Mide: q oīa que tangebat aurum efficiebat 227 d
Fabula ꝓſtrati Anthei terrā tangentꝭ: ⁊ fortioris reſurgentis 227 e
Fabula canis carnē ꝓpter vmbram reijcientis recitat Hiero. 227 e
Fabulas eleganter inducit Horatius 227 f
Fabulam corui carnem ex ore proħcientis ponit Apuleus 227 g
Fabulam conſpirationis mēbrorū ꝯ ſtomacū pōit Tit⁹ liuius 227 g
Fabulam conſpirationis mēbrorū ꝯ ſtomacū pōit Tit⁹ liuius 227 h
Fabule ad maiorem veritatis expreſſionem adaptari poſſunt 230 z
Fabula denominationis Ciuitatis Athenarum 266 x
Fabula tonſoris: vnūquēq; pro tribus denarijs tondentis 74 a
Fratris morte Fabianus non ſuſtinuit triūphare 74 b
Fratris ob liberationē quidā die noctuq; grauia itinera trāſiuit
Fratrem a ſe per errorem occiſum in prelio quidā ſe mucrone confodiens inſecutus eſt 74 c
Fratres ꝓpter bōa tp̄alia fraternā n̄ debēt extinguere charitatē 74 d
Fratrum contentionis noluit Chriſtus eſſe iudex 74 e

Fratres quatuor modis in ſcripturis dicuntur ⁊ quibus 75 m
Fratres omnes ſumus in Chriſto: ⁊ quare
Fratrum ſalute ſancti antiqui ſeipſos vendidere 81 l
Fraterne beniuolentie primus gradus eſt charitas 74 a
Fratrū diſcordiā ob lacū piſciū ſedauit Gre. Ceſarieñ. ⁊ quō 75 f
Fraterna diſcordia Xerſis ⁊ fratris ſui mirabilr̄ ſedata eſt 75 g
Fraterna paganoꝝ concordia: xp̄ianorū redarguit diſcordiam 75 h
Fraternam vnionem ne diſſipet diabolus prouidendum eſt 81 f
Fraterna charitate vendidit ſe Serapion: ⁊ alius quidam 81 m
Fama optima duobus acquiritur: ⁊ quibus 34 h
Fama optima quomodo comparatur ſm Socratem 189 t
Famis irritande gratia varie ciborum conditure inuēte ſunt 269 a
Fames ⁊ ſitis faciunt comedere iocundiſſime 286 q
Familia propria tribus modis regitur ⁊ quibus 176 p
Familiaritas vilium perſonarum a principe fugienda eſt 34 l
Falſi chriſtiani: ficti religioſi ⁊ clerici deteſtandi ſunt exemplo falſorum philoſophorum 180 b
Falſum quid ſit ſm Auguſtinum 223 a
Flagella non apprehendunt illos cum quibus eſt deus ~ fe. 13 · y
ff Fecunditas nunq̄ intermiſſa exhaurit agros fertiles ſic ⁊ labor continuus vires 66 x
Felices non ſunt principes diu imperantes niſi adſint alia. 33 r
Felices que faciant principes 33 s
Felici cui nil aduerſi accidit nihil infelicius. 108 b
Felix in multis Martius: poſtea proſcriptione ⁊ multis aduerſitatib⁹ fuit afflictus 109 h
Felices in hoc mundo qui ſint 252 c
Feliciſſimum quendam fuiſſe narrat Valeri⁹ vſq; ad finem: qui tandem infeliciſſime mortuus eſt 108 e
Feliciſſimus Caſſius Senatus patronus: poſtea carnificis laniatus manibus interijt 109 h
Felicitate peccantium nil infelicius: ⁊ quare 108 a
Felicitas nimia: nimie vbertati comparatur ⁊ quare 109 k
Felicitate nimia exaltati: aduerſitatis memoriā teneant 108 d
Felicitas virtutum eneruatiua: ⁊ diuitie temporales fugiende ſūt 109 l
Felicitatis intemperantia periculoſiſſima eſt 109 l
Felicitas res eſt inquieta: ⁊ quare 109 m
Felicitas illeſa: ⁊ per inhertiam ſaginata: nullū fert ictum 109 r

Felicitate nimia torpentes miseri appellandi 109 e
Femine Romane olim vini vsum ignorabant: et quare 77 l
Femine vinum immoderate appetens: virtutibus ianuam claudit 77 m
Feminis nec capillos deffluere: nec pedes lauare medicorum maximus affirmat 89 f
89 g
Femine: mero et deo prouocant 89 h
Femine miste podagrose et calue sunt contra maximi medicorum dictum 89 q
Femina sine puditicia abusio maxima 115 b
Feminarum consortia fugiebant sancti antiqui: vt patet de Augustino 115 c
Femina sctimonialis habitans cum Andrea fundensi episcopo: quasi prostrauit 115 c
Feminas in somnis ostenderunt demones monacho cuidam iuueni 115 c
Feminas videre nolebant antiqui patres senes: etiam si essent eorum matres 115 d
Femine expelli debent de castris: quanto magis de domibus clericorum 116 e
Femine quare non intrant consilia 229 z
Feminarum consortium religiosis fugiendum: et quare 300 p
Feminarum cum religiosis non permittitur coniuncta conuersatio 300 q
Feminarum familiaritas religiosis euitanda est: et quare 300 r
Feminarum aspectus euitabant sancti patres antiqui 300 s
Feminam moriens quidam presbyter: a se repulit: et quare 300 t
Feminarum colloquia et aspectus non declinant religiosi moderni 300 v
Feminarum consortio fortissimi ac sanctissimi viri corruere 300 x
Feminas nolebat alloqui Augustinus nisi presentibus clericis 301 y
Feneratores tres habens Serapion duobus satisfecerat: tertio vero non 281 h
Festa sanctificans et orationi vacans quidam pauper ditatur contra facie̲ns vero depauperatur 64 x
66 y
Festi dies instituti sunt ad animarum reffocillationem 184 f
Flebat Diogenes exiens in publicum. Democritus vero ridebat: et quare 127 b
Fictilibus vasis vti voluit quidam rex: et quare 7 o
Fides pecunia non acquiritur. 7 p
Fides ex quibus acquiratur 7 q
Fides apud antiquos in magna fuit reuerentia 7 r
Fides vera non potest esse vbi charitas deest 35 r
Fides data non est infringenda: et quare 66 r
Fides scientia: et exercitatio: Romanos: gentium fecit esse victores 66 r
Fides militis maxima erga Cesarem imperatorem suum 70 v
Fidei spectate serui Anaxalaus rex comisit paruulos suos moriens 71 c
Fidei negotium dum protraheretur: ob disputandi delectationem: quidam laicus hoc reprehendit 129 e

Fidem habeat in fratre suo fidelis: ex quo infidelis Pharao tantam habuit fidem in seruo Joseph. 134 n
Fidem seruauere Romanis Casilini vsque ad murium comestionem 243 n
Fidelis miles Cesaris captus: vite promissione ab eo separi voluit 70 x
Fideles dei milites non debent ab eo vllis temptationibus separi 70 y
Fidelis seruus Papinionis: loco domini se occidi permisit 70 z
Fidelis Ancij seruus dominum suum illum affligentem miro modo a morte liberauit 70 a
Fideles duo serui erga dominam suam: illam miro modo ab hostibus liberauerunt 70 b
Fidelis seruus licet stulte dominum suum occidit: ne ab hostibus occideretur: deinde seipsum 70 c
Fidelis seruus iussus a domino vt illi daret venenum: dedit poculum innocuum 70 d
Fideles fuere macedones filio paruulo regis sui 71 e
Fidelis seruus domini sui misertus eum non occidit: ceteris seruis dominos suos occidentibus 71 g
Fideles debent esse serui christiani dominis suis seruorum paganorum exemplo 71 i
Fideles serui sicut sunt laudandi: sic infideles detestandi 71 l
Fideles mutuo sibi compatiuntur 81 i
Fideles mutuo se supportent sicut lapides in edificio 81 k
Fideles philosophi: increpandi. quia infideles in virtutibus non imitantur 179 v
Fiducia mirabilis cuiusdam claudi ad prelium descendentis: et cuiusdam Spartani 255 g
Filias suas Octauianus in lanificio instrui fecit: et quare 72 a
Filia damnatam matrem ad mortem lacte proprio sustentauit 73 n
Filia patrem carceri traditum lacte proprio aluit: et alia quedam similia legit 73 o
Filias suas Constantinus in arte filandi et texendi instrui fecit: et quare 93 e
Filie qualiter nutriende sunt secundum Hieronimum 93 m
Filie ne a vipera percutiantur cauent parentes: quanto magis cauere debent ne percutiantur a vitijs 93 n
Filia sanctam matrem imitari debet 103 p
Filia apta viro cui potius tradenda sit secundum Themistoclem 246 r
Filios Octauianus non habuit sed adoptauit et ipsos instrui fecit: et quare 72 r
Filios aut filias ociari non sinebant antiqui 72 v
Filij bene educati in tenera etate: ad bona postea facilius inclinant 72 x
Filiorum educatio: maximam requirit diligentiam: et quare 72 x
Filiorum indolem: verberibus experiebantur Lacedemonij et quare 72 y
Filios contra rempublicam conspirantes Brutus occidit 72 a
Filium ob crimen affectati regni occidit Cassius 72 b

Filium ob pecuniam a ſocijs indebite acceptam torquatus domo ſua indignum iudicauit 72 b
Filium Cathiline amicitiam ſecutum Fuluius ſupplitio affecit 72 c
Filium maxima moderatione corripuit quidam & quomodo 72 d
Filio Anthioco Seleuc⁹ rex vxorē ꝓpriam tradidit adulterādā 72 e
Filius a patre non caſtigatus: ſupplitio adiudicatus: naſum illius amputauit 73 h
Filios ſuos aquila protegit a veneno ſerpentum: ſic parentes filios a vitijs protegant 73 k
Filij parentes honorent affectu: actu: & effectu 73 l
Filius Creſi regis mutus ꝓclamādo mortē pr̄is ꝓhibuit & quō 73 p
Filij an poſſint parentibus cōferre maiora bn̄ficia ꝙ̄ acceperunt 74 t
Filios decem a matre fuiſſe maledictos narrat Auguſtinus 74 z
Filiorum naſcentium tria ſunt bona: & que 79 p
Filius paruulus: ſpei eſt incerte. Ideo non multum plangendum in morte eius 84 a
Filios bene educare nō parui ē apud deū meriti ſm̄ Hiero. 92 s
Filius vitijs a puero infectus difficile eis carebit exēplo Alex. 92 t
Filius ac filia habeat nutricem: gerulā ac nutriciū graues 92 v
Filij paruuli a peccatis per parentes cohercendi ſunt 92 b
Filiorum peccata: parentibus vſqꝫ ad ſeptenium imputantur 92 c
Filij debito modo ſunt a parentibus dum opus eſt verberandi 92 c
Filij artificijs eorum ſtatui conuenientibus ſunt imbuendi 92 d
Filij ṽtuoſis morib⁹ & in fide exemplo Thobie ſunt imbuendi 93 e
Filiorum etate creſcente: creſcat fides & iuſtitia 93 o
Filijs malis nō prodeſt pentalis bonitas: nec bōis obeſt malitia 96 c
Filios ex matrimonio ſperare incertum eſt 103 p
Filiū dei eo ſe eſſe quis ſciat: quo illum flagello caſtigat 111 i
Filios omnino ſibi diſſimiles habuit ſapientiſſimus Socrates 186 b
Fili⁹ pſes ſedeſ dꝫ aū pr̄eꝫ i re ñ domeſtica: ifamiliari autē ñ 209 n
Filiorum mortem eo animo expectat ſapiens: quo ſuam 214 k
Filij alendi ſunt: ac virtutibus exercendi: poſtea ṽo ꝓmouendi 242 v
Filios proprios occidebant antiqui⁹ romani ꝓ reipublice libtate 242 y
Filijs non pepercere Torquati pro reipublice ſalute 242 z
Filij militarem diſciplinam non ſeruantes a pentib⁹ pūiti ſunt 245 b
Filios ac filias q̄ſr inſtrui fec̄ Octauian⁹ in multis & quare. 245 c
Filios vt liberalibus diſciplinis inſtrui faceret rex francorū hortatus ē rex Romanorum 245 g

Fornicationem prohibeat legiſlator 12 l
Fortitudo iuſtorum qualis ſit ſm̄ Gregorium 94 v
Fortitudinis officium quale ſit: & quid ſit ipſa fortitudo 253 r
Fortitudinis partes quot & que 253 r
Fortitudo preſtat magnanimitatem fiduciam & firmitatem 258 d
Fortuita que patimur non debemus intollerabilis amaritudinis iudicare 189 a
Fortuna ignobiliſſimum refugit: fortem ṽo agreditur 258 r
Fures magni: puniunt minores ſm̄ Xenocratem 203 l
Furie aliquid ingenio annexum facit ipſum magnum 220 a
Frugalitatem omniū virtutum genitricē docebat Pictagoras 250 g
Fructuum perceptorum Speridion epiſcopus partem pauperibus erogabat partem ṽo mutuabat 83 k

De littera. G.

Gradus ſcale ſpiritualis per quos religioſus aſcendere debet qui ſint 293 r
Graduale in miſſa quid ſignificet 279 k
Grāmatica quid ſit 223 o
Gramatica verſans circa curam ſermonum ad virtutem non inducit 222 l
Grāmaticus bonus ſpiritualiter loquendo quis ſit 223 o
Gramaticus quidaꝫ de hac dictione contio interrogatus optime reſpondit 224 h
Gratia diuina deſiſtente Pictagoras ceteriqꝫ philoſophi in cogitationibus ſuis euanuere 206 l
Gratus fuit Plato ipſum tranſuehenti flumen & quare 193 g
Gratus fuit Ariſtoteles nichanori ob bn̄ficia ab ei⁹ pr̄e ꝑcepta 196 h
Gaudium proprium non debet eſſe malum alienum 189 v
Geometra bonus ſpiritualiter loquendo quis ſit 223 y
Genus humanum ab vno homine diffuſum eſt: & quare 81 h
Gentilium ex libris aliquando aſſumēda ſunt dicta a fidelib⁹ 2 v
Gentilibus diuina bonitas nonnulla reuelauit 3 x
Gentilium felicitas apud quos non eligebatur in principem potentior ſed melior 14 f
Gloria magnatorum & principum: in quibus hoc tp̄e cōſiſtat 66 f
Gloria noſtra teſtimonium eſt conſcientie noſtre 87 a
Gloria patri in fine pſalmorum irreuerenter dicens ab angelo correptus eſt 275 p

Gloriandum non eſt naturalium donorum excellentia 97 o
Gloriandum non eſt mundana proſperitate: ⁊ quare 109 i
Gigantes ſub aquis gementes: ſunt prelati gementes ſub pplis 119 o
Gimnoſophiſte philoſophi qui eēnt 225 k
Gula luxurie deſeruit: ideo a principe debet eſſe aliena 21 a
Gula: vſum impedit rationiſ ideo a principe ſit aliena 21 b
Gule ac luxurie vitijs abſtinuere ſe antiqui principes 21 c
Gule quinq̧ ſpecies: ⁊ que ſint 281 l
Guſtu ſit religioſus circonſpectus 302 o
Guſtabilibus ſit religioſus circonſpectus 302 p

¶ De litera. H.

Habitaculū auguſti⁹ platōicos nihil aliō q̄ v̄tutes cogitare ſinebat 193 b
Habitacula monachorum non ſunt vrbes: ⁊ quare 269 z
Habitationem modicam ⁊ peſtilentē: quare plato hēre voluit 293 c
Heredes certiores ac meliores ſunt veri amici 77 d
Hereditaria bona q̄dā ſunt liberorū: quedā filiorū ꝯcubinaꝝ 97 d
Hieronymus legens codices ſeculares: quare verberatus eſt 171 g
Hyerarchia eccliaſtica: quomodo ordinať ex celeſtis imitatiōe 260 a
Hymnus angelicus in miſſa quid ſignificat 279 k
Hypocrita ſubtilis ingenij duo intendat: ⁊ que 223 e
Hyſtorie tripartite: tres fuere compilatores: ⁊ qui 190 l
Homerus: Heſiodus: ac Solon fuere contemporanei 181 g
Homo quilibet quid ſit in ciuitate 4 d
Homo eſt animal politicum: ac communicatiuum. 85 t
Hominis veram eſtimationem: ſi videre volumus: deponat patrimonium ⁊ cetera fortune mendatia 88 l
Hois eſtimationē ſcire volēs: nudū reſpiciat: aiumq̧ intueať 218 t
Homo bonus quis ⁊ quando ſit 218 t
Homines ad quid ſm Platonem nati ſint 194 n
Honeſtum: vtili preponendum eſt 50 i
Honores diuinos attribuebāt antiq aliqb⁹ poſt mortē: ⁊ quare 9 l
Honores ac v̄tutēs edes ꝯiuncte erāt apud gētiles: ⁊ quare 14 m
Honoris: potētie: ac glie in cupiditatib⁹ marie cauēdū ē ⁊ q̄re 96 i
Honorem ſenectuti antiquitus iuuent⁹ deferebat ac ſi ſenes eēnt omnium patres 27 m
Honorabiles ſunt apud deum tres ordines: ⁊ qui 112 n
Honorifice iuuenes antiq̄t⁹ maiores natu ducebāt ⁊ reducebāt 127 n
Hoſtes: fame poti⁹ q̄ȝ ferro ſuperandi ſunt ſm Iuliū Ceſarem 243 a
Hoſtiariorum officium: quale ſit 113 a
Hoſpitalitas in principe: maxime laudanda eſt 29 c
Hoſpitalitati adeſſe debent quinq̧ que fuere in conuiuijs Salomonis ⁊ Aſueri 29 b
Hoſpitalitatē magne fuit Greg. q tādē xp̄m recepit hoſpitio 124 a
Hoſpitalitas: in omnibus commendanda eſt 125 l
Hoſpitalitas tam in libris gentiliū: q̄ȝ in ſacris commendatur 125 m
Hoſpitalitatē diſcant homines ab irrationabilib⁹ ſm Ambro. 125 q
Hoſpitalitatis gratia conuerſus ſacerdos idolorum: beato Gregorio in epiſcopatu ſucceſſit 126 y
Hoſpitalitas qualis debeat eſſe: vt deo ſit grata 126 c
Hoſpitem excuſauit Ceſar: ne ruſticitatis nota argueretur 22 e
Hoſpes vnde dicatur 125 n
Hoſpites non modo ſunt inuitandi: ſed trahendi exemplo Abrae Loth: ⁊ Chriſti diſcipulorum 125 o
Hoſpitem non videns quidā infra quinq̧ dies nō comedebat 125 p
Hoſpitibus patrocinantur etiam infideles 125 r
Hoſpiti peregrino denegare ante quintam diem patrocinium: inhumanitatis eſt infamia 125 r
Hoſpes antiquitus dicebatur ille: quē nunc peregrinū vocam⁹ 125 r
Hoſpiti inhumanus: iniquus eſt de iure antiquo 125 r
Hoſpitibus ſuis antiqui multum grati fuere: ingratitudoq̧ apud eos reprehenſibilis 126 x
Hoſpiti ſuo īgrato iuſſit qdā ſtigmata īſcribi īgratitudīeȝ teſtātia 126 y
Hoſpitem ſuum quidam ingratus prouocauit ad pugnam 126 z
Hoſpitis illaritas comendanda eſt 126 b
Hoſpitē pauperē ſed illareȝ cōmendauit Iupiter ſm fabulam 126 b
Hoſpites tenui cena ſuſcipiens Socrates: quid dixerit 189 x
Hoſpitalis debet eſſe epiſcopus exemplo Abrae ⁊ Loth angelos hoſpicio ſuſcipientium 125 k
Hoſpitalē fuiſſe Symonē gentilē apud Athenas: legiť 125 m
Hoſpitalis quis iure dicatur 125 o
Hoſpicio receptus eſt Grego. a ſacerdote ydolorum: ⁊ vbi 126 a
Hoſpitatus Grego in phano Apollinis: demonē inde expulit 126 a
Hoſpicio recipiēs peregrinū mala intentione: diabolū recepit 270 m
Hoſpitatus miles naufragus a quodam: poſtea ab imperatore petijt poſſeſſionem eius 126 x
Hoſpitia magis honeſta debet querere religioſus itinerans 199 h

·h·

Hoſpitia magnatorū caueant religioſi niſi ob iuſtā cauſam 301 b
Hoſpicio receptus religioſus a ſecularib⁹ q̄lis eſſe debeat apud eos in conuerſatione 302 f
Hora prima laudare deū a creaturis irrōnabilibus inuitamur 277 l
Hora prima laudes ad dīnas laudes eſt inſtituta: ꝛ quare 277 m
Hora prima ꝯueniēter ad dīnas laudes eſt inſtituta: ꝛ quare 285 o
Hora veſpertina: quare in ecclīa inſtituta eſt: ꝛ quare 277 o
Hore prime mirabilis commendatio 285 f
Hora veſpertina: a quibus debeat cauere religioſus 285 h
Horaꝝ canonicarum vſq̧ ad finem multi vix ſtare poſſunt 286 s
Hora completorij quare ſic nominetur 286 s
Hora completorij quare in ſero inſtituta ſit 286 t
Hora completorij: maxime ſe debet hō auertere ab exteriorib⁹ 287 v
Hora ꝯpletorij: quare generalis p̄mittat confeſſio 18 b
Humilitas conſtantini ad deum ꝛ eccleſiam maxima 20 l
Humilitas Theodoſij erga Ambroſium maxima 87 o
Humilitaſ dulcedo etiā barbarorum penetrat ingenia 90 z
Humilitatem nō habens: magis inops eſt eo qui veſtē nō hēt 153 i
Humilitatis ſeptem gradus qui ſint ſm̄ Bernardum 153 k
Humilitas vera in ſui contemptu apparet 153 m
Humilitas eſt via ad veritatem obtinendam 153 n
Humilitas eſt prima in preceptis xp̄iane religionis 154 r
Humilitatem quomodo acquiſiuit quidam ſanctus pater
Humilitatem non valentes exercere ſancti patres fugiebant ad loca ſolitaria 154 p
Humilitatis cauſa fugere Panutius ꝛ Macharius 154 p
Humiltas filij dei mirificentiſſima 154 r
Humilitatem legentē audiant religioſi 154 s
Humilitatis magiſtrū: humilitatem legentē audiant religioſi 247 x
Humilitatis cauſa: quid triumphantibus ppl̄i faciebant 151 s
Humilitas Antigoni mirabilis: in milites ſuos oſtenſa 96 l
Humili loco natus Tul⁹ Hoſtilius Romanū rexit imperiū
Humili matre obſtitrice: ꝛ patre marmorario natus Socrates ſapientiſſimus fuit 97 m
Humilem patrē Demoſtenes: humilemq̧ matrem Euripides habuere 97 m
Humili genere natus virtuoſus magis commendabilis eſt vitioſo alto genere nato 97 n
Humilem virum patientia oſtendit 153 l
Humiles natura: principes nō exaltare docet Alex. Ariſto. 201 v

¶·I·

Humilior tanto quis eſſe dꝫ: q̄to maiora dona a deo accepit 97 p
Humiliatū ſe in mundū intraſſe: moriēs affirmauit Ariſto. 248 m

¶ De littera. I.

Ieiunia: quottidiana ſint ac moderata 103 k
Ieiunioꝝ ac vigiliaꝝ frigore: ardētes diaboli reſtrigūt ſagitte 104 z
Ieiunio traſacto: nō multū eſt comedendum 302 q
Ignatius: pſalmodie initium dedit ꝛ quare 275 r
Ignes q̄ttuor ī mūdo viſi a Turſeo: q̄ttuor pctā ſignificāt: ꝛ q̄ 165 c
Iacobi apl̄i meritꝭ qdā pegrin⁹ q ſeipſū occidit reuocat ad vitā 160 l
Ieſus annorū duodecim: quare in medio doctoꝝ inuent⁹ eſt 51 y
Ieſu nomen Auguſtin⁹ cum lacte matris imbibit 137 z
Ieſu nomine quidā phs loquax loquellam amiſit 129 g
Ioannes euangeliſta altius celo intonuit: In pncipio erat v̄bū 194 m
Ira nō decet principem 23 k
Ira qualiter a nobis figuranda ſit 30 q
Ira potius a principe vincenda q̄ hoſtis 30 s
Ira concitati Darius ꝛ Xerxes: crudeliſſimi fuere 32 l
Ire eſca: locutio ē facta in ira 87 t
Ire remedium maximum eſt dilatio pene: ꝛ quare 193 d
Iram vincens plato noluit ſeruum verberare ſꝫ diſtulit 193 e
Iram laudabant pictagorici: ꝛ quare 220 r
Iracundia maxime in principibus cauenda eſt: ꝛ quare 30 o
Ira nō dominante Plutarco: iuſſit ſeruū ꝯtumacē verberari 257 k
Iratis prodeſt aſpicere ſpeculū: in quo ſuā videant deformitatē 30 r
Iratus Harpallus rex: magna vſus eſt crudelitate 32 n
Iratus Cirus rex ſubmerſione equi in flumine ipſum diuiſit in quadringentos ſexaginta alueos 32 o
Iratis prodeſt intueri ire deformitatem 30 p
Iratus Alex. quanta vſus ſit crudelitate 32 p
Iratus Archita Tarentin⁹: villicū negligentē punire noluit 257 h
Iratus Plato: ſerui correctionem diſcipulo mandauit: ꝛ q̄re 157 i
Iracundia quid faciat in iudicio 44 p
Iracundi ꝛ inuidi a natura: ſanabiles ſunt ſicut fuit Socrates 187 e
Irreuerentia circa altare: abuſio maxima 189 t
Infamantes alios: a domino puniuntur 47 v
Infamatus falſo: patienter ſuſtineat ſanctorum exemplo 47 v
Infamata falſo mulier de adulterio: ſepties ſecuri pcuſſa euaſit 47 x
Infamia maxima eſt: cū aleatoribus amicitiam habere 66 e

Infātis male ac laſciue nutritus ac veſtitus: vitioſus efficitur 93 l
Increpatio a viro virtuoſo prolata quid valeat pȝ in Ambro. 20 p
Inclinationē nālem refrenauere Diogenes: ⁊ Demoſtenes phi 151 p.
Indignos ornari videns, Ceſar quid dixerit 14 l.
Infelices ac miſerabiles: quorū palatū nō excitat niſi ad cibos
precioſos 284 p
Infelicius nihil illo cui nunꝙ̄ aliquid accidit aduerſi 158 q
Infirmi medicamenta querant ſpiritualia 66 s
Infirmi deō gratias agentes: honorabiles ſunt apud deum 112 n
Infirmo ſuo ñ hñti q miſtraret: miſtrauit āgelꝰ a deo miſſus 112 o
Infirmi preparent ſe deo ad inhabitandum 112 p
Infirmi corpore per humilitatem infirmentur ⁊ mente 112 q
Infirmus animus: corpori languido comparatur 215 l
Infirmis ſeruire ex charitate: quanti ſit meriti 291 x
Infirmitatibus letabantur ſancti: ⁊ quare 111 m
Informationem malā extirpare: ⁊ bonā inducere: eſt difficile 136 p
Infideles deo: de principum curijs expellendi ſunt 112 t
Infidelium vita: ſepe redarguitur vita fidelium 170 a
Ingratitudo ſuoꝝ dños ſuos occidētiū: qualr ab Alex. pūita ſit 71 h
Ingratus aduerſus vnum beneficium: non erit ingratus aduer-
ſus aliud aliquando ingratus 87 q
Ingenij miſerrimi eſt: ſemp inuentis vti: ⁊ nō inueniendis 140 m
Ingeniū Ariſto. cōmēdare ſupfluū ē: ſicut ſolē facibꝰ iuuare 200 q
Iniurias remittebat facillime Ceſar 22 d
Iniurias maximas tollerauit Julius Ceſar 30 t
Iniuriatꝰ a Pōpeo Juliꝰ Ceſar ac ab eiꝰ exercitu: iīurias remiſit 30 v
Iniurias remittendi efficaciſſima inductio 31 c
Iniurijs nō commoueri: magni inditium animi eſt 31 d
Iniuriarum genus triplex: quarum aliud differendum: aliud de-
ridendum: aliud v̇o edomandum eſt 187 d
Iniuriā ſuſtinēs ariſtides: cū ad mortē inocēs duceret qd dixerit 218 y
Iniurias precio qdā ꝯparauit tribus annis: vt patiētiā adiſceret 230 e
Iniuriatus ſapiens quid facere debeat 256 x
Iniuriarum obliuio adiuuat patientiam 256 g
Illiteratos pricipes ac duces nō ꝯtingebat eē apud Romanos 245 g
Illiteratus rex: quaſi aſinus coronatus 245 h
Impatores: ab aratro eligebant: ꝙ̄to magis milites eligi debēt 60 z
Imperator potius ꝙ̄ hoſtis timeri debet 61 a
Imperatores ſeruiunt illis quibus imperare videntur 68 r
Imperatorem cum ſeruis familariter viuere decet 68 v
Imperatorem ſuum occidi milites paſſi: a Senatu ſtipendia non
accepere 244 z
Imperatorem: ſenem moribus eſſe oportet 243 a
Imperare qualiter debet qui alij prepoſitus eſt 68 t
Imperare malebāt Romani auꝝ hñtibus ꝙ̄ illud accipere 242 s
Imperfectus ⁊ immundus in infernum vadit: purgatus v̇o cū
deo habitabit 194 q
Improbos: dignitas neqt facere reuerendos 14 i
Impunitas auſum parit: auſus v̇o exceſſum 133 l
Imprecatio ſibiipſis a peccatoribus factam deus exaudit 47 v
Impatientia: ptāti amica eſt: ideo a principibus refrenanda eſt 30 n
Impatiētes repellebātur Athenis a ſtudio philoſophie: ⁊ qūo 230 d
Immortalitatem petiere Bragmani ab Alexandro 248 i
Immunes erant a multis malis antiqui: ⁊ quare 184 v
Inimici plorandi potius ꝙ̄ extinguendi ſunt ⁊ quare 23 n
Inimici: ratione nature diligendi: lȝ rōne culpe odiendi ſint 87 l
Inimici reducendi ſunt beniuolentia ac patia 87 m
Inimicitiarum exordium eſt maledicere 189 v
Inobedientia Julij Ceſaris quomodo punita ſit a Senatu 244 y
Innocentia Titi imperatoris maxima vno excepto peccato 243 m
Innocentem mori ſatius eſt ꝙ̄ nocentem ſm Socratem 188 r
Inſidie nulle: occultiores ꝙ̄ ſub officij ſimilitudine latentes 249 s
Iter rectum pergentes ſepe retinentur a vepribus 15 t
Itinerans religioſus: diuinas qualiter debeat pſoluere laudes 298 a
Itinerans religioſus: expletis laudibus qd agere debeat 299 c
Itinerans ſanctus felix portabat ſacros codices 299 d
Itinerans religioſus: pſalmos decātare debet: ⁊ in eis meditari 299 e
Ite maledicti in ignem eternum quid importet 162 y
Intellectus quid ſit ſm Auguſtinum 24[illegible]
Interceſſor homini compatiens: flagitium deteſtetur [illegible]
Interceſſor: a defenſore differt ⁊ in quo [illegible]
Intercedunt iuſti pro reis: vt emendati ad pniam veniant 48 l
Interceſſit apud omnes Chriſtus pro adultera 48 m
Intercedere eſt iuſti viri: iudicare v̇o eſt iuſti iudicis 48 n
Interrogatio facienda eſt facilis ab vnoquoqȝ in conuiuio. ⁊ ſm
artem ſuam 217 i

Interpretes ſeptuaginta obtinuit Ptholome⁹ a iudeis pro biblis interpretanda 245 k
Immodica regi: ⁊ non recta diu durare non poſſunt 49 z
Inani gloria: ⁊ inuidia ſic obſcure ſcripſit Ariſtoteles 200 l
Jubileus quid ſit 278 c
Judex crudelis: ⁊ tyrānus tres dānauit inocentes: ⁊ quare 44 o
Judex iuſtitiam vendens: dominam ſuam proſtituit 44 a
Judex iniquus peior eſt q̄ predo 44 t
Judex deus mō nō cernit ſꝫ placat: i iudicio vō ecōuerſo erit 272 b
Judices puinciarum ac terrarum oculis aſſimilantur 39 a
Judices: quare oculi dicantur 41 l
Judices quales eſſe debeant 41 m
Judices: qualiter ſunt ammonendi 41 n
Judicibus non adſit amicitia iudicium peruertens 41 a
Judicum inſtructio: vbi in decretis habeatur 45 a
Judicem iniuſtum excoriauit Cambiſes rex: ⁊ quare 45 b
Judices ⁊ oratores eccleſiaſtici: ori adaptantur 112 t
Judices eccliaſtici: ſine litigijs iurgioꝝ: ſua debēt exercerē iudicia 133 b
Judices iniq pellē detractā: ſelle iudiciarie Cambiſſes appoſuit 140 l
Judicem ſecularem noluit viſitare quidam ſenex etiam pro liberatione nepotis 301 c
Judicium iniquorum figura 44 v
Judicans ſeipſum: dei euadit iudicium 287 z
Judicabant ſeipſos quottidie gentiles aliq ad religioꝝ ꝯfuſionē 287 b
Judicandi equitas mirabilis in Alliſio 43 l
Judicantē cauſa crudelitatis petrū quidam vidit in penis 43 n
Judicialem ante ſedem: euangeliorum ſcriptura teneatur 44 x
Judicantium ⁊ iudicandorum ordines quattuor 156 p
Judicium quale debeat eſſe 41 o
Judicium quatruplex inuenitur in ſcripturis 41 r
Judicium quattuor modis peruertitur 41 t
Judiciorum ſententie aliquando differende 42 z
Judicium Ariopagitaꝝ dilatū ē vſqꝫ poſt cētū annos: ⁊ quare 42 a
Judicij dilatio inter Pictagoram heualūqꝫ diſcipulum 42 b
Judicium equitate ſit indeclinabile: vt non amore: metu cupiditateqꝫ peruertatur 43 k
Judicium ſit liberalitate gratuitum 44 q
Juditio: quattuor debent intereſſe perſone 48 l
Judicia amantium ceca ſunt ſm Teophraſtum 203 o
Judicium anime proprie qualiter omni nocte ſit exercendū 287 y
Judicio anime ſecreto adſunt omnia ad iudiciū requiſita 287 a
Juſtitia quid ſit ſm Bernardum 6 g
Juſtitia quid ſit ſm Tulium 218 v
Juſtitia quid ſit 243 l
Juſtitia remota: quid ſint regna 6 b
Juſtitia ſeruatur etiam inter latrones 6 c
Juſtitie premium ⁊ munus ſecundum 6 d
Juſtitie quattuor partes: ⁊ que 6 e
Juſtitia ſeruata: quid ex ſe producat 6 f
Juſtitie gentiles templa edificauere 6 h
Juſtitie fundamentum eſt fides ſm Tulium 7 h
Juſtitie vis maxima ſm Tulium 25 k
Juſtitia regis quantum valeat ſeculo 33 a
Juſticiaꝫ nō ſuās rex. ſic ē pm⁹ i throno: ſic pm⁹ erit i inferno 33 a
Juſtitiā vēdere rabioſa ē inſania: qꝛ res vendit q̄ non habetur 44 r
Juſtitiam vendere: nihil iniquius 44 s
Juſtitie emptor: iniquus eſt ſicut venditor 44 t
Juſtitie ymago qualis apud antiquos 44 z
Juſtitia temperet que conceſſit fortuna 189 x
Juſtitiam etiam in hoſtes ſeruauere Romani 242 b
Juſtitie filie multe: ⁊ que 243 l
Juſtitia Trayani mirabilis in vidua illam poſtulante 244 v
Juſtitia Trayani mirabilis dantis filium proprium pro filio vidue interfecto 244 x
Juſtitie partes a Bernardo aſſignate quot ⁊ que ſint 244 x
Juſti debent eſſe chriſtiani: gentilium exemplo 243 e
Juſtus debet eſſe princeps 24 a
Juſte iudicari precepit dominus 43 m
Iniuſtitia ciuitati plurimum eſt inimica 6 b
Jura equiſſima ⁊ ingenia iniquiſſima Athenienſes habuere 230 g
Jurare non debet rex niſi multum rogatus 35 r
Jurantes fidelitatem tam laici q̄ eccleſiaſtici: illam ſeruent 70 t
Juramenti fidelitatis forma ſeruorum que ⁊ qualis ſit 69 p
Juramento fidelitatis additio facta propter ſimplices 69 q
Juramenti fidelitatis epoꝝ ac prelatorum forma que ⁊ qualis 70 a
Jurationē oēm ꝓhibuit Aug. in domo ſua ſub quadā pena 126 d

Jumētoꝝ vngula in aspero īdurata: viā quamlibet patitur 62 g
Juuent⁹ ē sicut terra fructuoſa: q̄ neglecta ſpinas producit 93 f
Juuentutem Ligurgi leges laboribus erudiunt 93 i
Juuenū nobiliū ingenijs ab īſolētia reuocatꝫ: ciues vtiles facti ſūt 93 q
Juuenū tria ſunt cōmēdanda. ſ. taciturnitas: cōtinētia ac verecūdia 93 q
Hyſpanorum diuerſe
Italicorum: Spartanorum: Germanorum: et
inbello proprietates 93 k

¶ De littera. L.

Laborem duplicem exigit error peruerſe inſtitutiōis: et quare 136 p
Labor talis nō eſt q̄lis ē ſm deū orare e quare 264 a
Labor aſſiduus: animorum frangit impetus 268 t
Labor aſſiduus: animorum frangit impetus
Laborantes in republica merito pedū noīe deſſignāt: et quare 63 m
Laborantes in republica: magna opus eſt prouidētia: et q̄re 63 m
Laboratoribus in republica magna neceſſitas et vtilitas 63 n
Laborantium in republica magna neceſſitas et vtilitas 63 o
Laborantium in republica quale opus ſit 63 p
Laborantes qualiter ſint ammonendi 63 r
Laborantes a vitijs ſint immunes et alieni 63 s
Laborantes virtutibus vacēt: ſicut q̄dā qui demonē expulit 64 t
Laborantes quidam ſecularis: quante fuerit perfectionis 64 v
Laborans decimas ſoluant: et caueant ab aliorū damnis 64 x
Laborātes feſta ſctificent: vt deo placeant: cuiuſdā exemplo 64 b
Laborantes in arte armature: qualiter ſint ammonendi 64 c
Laborantes in arte nauigandi: qualiter ſint ammonendi 64 d
Laborantes in agricultura: qualiter ſint ammonendi 66 y
Laborantes in republica ſunt cuſtodiendi: dirigēdi: et ſtatuēdi 269 c
Laborantium ac molentium pulchra ſimilitudo 291 t
Laborandi in charitate Chriſtus nobis exemplum prebuit 291 s
Laborioſa opera: qualiter religioſus debeat exercere 57 o
Lachryme ſpoliatorum ac viduarum in iudicio clamabūt 189 v
Lauda abſentem: preſentem autem minime 299 b
Laudat Auguſtinus Ariſtotelem in multis 200 p
Laudis auidiſſimus fuit Ariſtoteles 201 s
Laudare ſeipſum vani vituperare vero eſt ſtulti 214 c
Laudes contemnebant philoſophi gentiles: et quare 232 v
Laudes humane auidi Romani: mira fecere ſm Auguſtinum 28 p
Laudis humane auidi Romani: mira fecere ſm Auguſtinum
Largitas debet eſſe equitate iuſta: quia dandum eſt de ſuo 28 p
Largitatis conditiones quattuor neceſſarie 28 r
Largitas nō eſt alteri largiri: ab altero vero extorquere

Largitas perfecta in quibus conſiſtat 28 r
Largitas debet eſſe cum menſura hominibus indigentibus 34 c
Largorum duo ſunt genera: et que 28 q
Lanificium: que opera contineat ſub ſe 64 ʒ
Lanificio intendentes qualiter ſint ammonendi 64 a
Latroni capto monachus dabat ſponte olera 47 e
Latro pirata quid reſponderit arguenti ſe Alexandro 240 c
Latrocinia ſunt parua regna: et quomodo 25 i
Lex quid ſit ſm Papinianum et Demoſtenem 5 h
Lex quid ſit ſm Tulium. Gratianum et Hegippum 5 o
Lex dei via regalis eſt 5 s
Lex diuina vna in ſe multiplex eſt in fructu 5 e
Lex edita a Teodoſio: Ambroſij iuſſu qualis fuerit 20 n
Lex non dedignetur ſacros imitari canones 25 o
Leges neceſſarie ſunt ad reipublice gubernationem 5 p
Leges Solonis: inciſe erant in aſſibus: et quare 5 q
Leges ſunt ſicut capiſtra: et frena equorum 5 r
Leges debent a lege emanare diuina 5 t
Leges tam a maioribus ſunt cuſtiende 6 x
Legis a ſe fctē obſuatio Seleuci ī eruitiōe oculi ſui et filij 6 y
Leges nec innocentem punire: nec nocentē abſoluere debent 6 ʒ
Leges ligurgi: ad tempus abrogate ſunt: et quare 6 a
Leges humane diuine debent eſſe conformes 24 c
Leges a ſe factas ſeruauere Seleucus et Karūdis et quō 24 e
Legem contra ſe ſeruatam a iudicibus cōmendauit Alexāder 25 f
Leges iuſte peruerti non debent 45 e
Leges aliter colunt aſtutias: aliter vero philoſophi 83 f
Leges Juſtiniani et non dei tota die perſtrepunt in palatio 133 c
Leges Juſtiniani: nō tam leges q̄ȝ lites ac cauillationes ſunt 133 c
Leges Solon Athenieſib⁹ dedit: et nouā ciuitatē legib⁹ cōdidit 181 g
Leges ligurgi qualiter obſeruauere Lacedemonij 240 e
Leges Ligurgi quot et quales fuere 240 f
Leges a ſe editas ſeruauit Ligurgus 240 g
Legē cō adulteros a ſe editā in ſe et filio ſuauit Seleucus 241 h
Legē a ſe editā: ꝗ̄ ñ itrādo cōſiliū cū armis ſuauit Karūd⁹ 241 i
Leges hoīum: telis aranearꝫ merito cōparantur: et quare 241 k
Legiſlatoris multiplex ſit in ſtatuendo intentio 12 i
Legumlatores multum apud antiquos honorabantur 24 d

Legiſperiti lingue aſſimilantur ⁊ quare 39 a
Leges ſciat hō diſtincte ⁊ articlate ſm regulas grāmaticales 136 v
Legēdo Xenocrates Pollemo diſſolutiſſimo audiētū qd ɔtulit 2 t
Legatus pape in Dacia Martinus pauperrimus rediit 133 g
Legat'i ptib' eqtanie Gāfred' ab oī munere abſtinuit acceptōe 133 h
Legatio trium ſapientiſſimorum miſſa Romam ab Athenienſibus ⁊ quorum 184 l
Lectioni intēdētes duo igenio pares ñ eq̄lr pficiūt: ⁊ quare 142 o
Lectioni intendentium ſtudij tria nocent: ⁊ que 142 p
Lectio chriſtiano debet eſſe: non occupatio 142 p
Lectionis ſacre ſcripture commendatio 280 s
Lectionis a doctore audite quanta ſit vis 280 t
Lectio audita ruminari debet vt proſit. ſicut cibus 280 v
Lectio ſit certa ⁊ non varia vt vtilis ſit 280 x
Lectio diuerſorum librorum euitanda ⁊ quare 280 y
Lectionem oratio interrumpit non impedit 280 z
Lectio quare ſtatuta ſit in religioſorum menſa 285 &
Lectores ſint ſcientia prediti ⁊ quare 113 b
Lectores ordinandi qualiter ab epiſcopo ſint interrogandi 113 c
Lectorum poteſtas qualis ſit 113 c
Lectorum dignitas magna: ⁊ quare 113 d
Lectorum officio Chriſtus vſus eſt: ⁊ quando 113 d
Leonum clementie multa ſunt inditia 56 k
Liberalitas quid ſit 243 g
Liberalitas amabiles facit principes 27 i
Liberalitas Titi imperatoris maxia pris purgauit auaritiam 27 l
Liberalitas debet eſſe in principe iuxta ſtat' ſui decentiam 27 m
Liberalitas Alexandri nimia ⁊ ſtulta ſm Senecam 28 n
Liberalitas Romanorum maxima erga Carthaginenſes 28 o
Liberalitatē romanorū legati extulere Carthaginenſes 28 o
Liberali panum multiplicatione ppli voluere xp̄m facere regē 29 f
Liberalitas Argentini gallie poſſeſſoris laudanda 29 g
Liberaliter pecunia diſtributa: preſtantior ē q̄ȝ cupide reſuata 29 h
Liberalis rex qualis eſſe debeat: vt merito laudetur 34 b
Liberalitas Democriti maxima ⁊ quare 208 c
Liberalitas Titi imperatoris maxima 243 h
Liberalitas Alexandri maxima: ⁊ quare 243 l
Liberalitati nō fuit deditus Anthigonus rex: ⁊ quomodo 243 k

Liberalitatis duo comites: ⁊ qui 253 k
Libertatem exilij phī āponebāt domeſtice ſeruituti 219 a
Libros archilogie: eorumq; auctores exterminauere Lacedemonij: ⁊ quare 137 x
Librorum multitudo diſtrahit animum: ideo euitanda 241 y
Libri probati voluendi ſunt ⁊ ad illos ſemper redeundum 141 z
Librorum multitudo onerat non inſtruit 141 z
Librorum decem milia Alexandrie fuere 141 a
Libris autenticis ⁊ vtilibus eſt ſtudendum 141 a
Libros alienos habendi Plato curioſiſſimus fuit: ⁊ quare 195 t
Librum perhierminias ideſt enunciationum ſcribens Ariſtoteles calamum in mente tingebat 200 l
Libros alienos care comparauit Ariſtoteles 200 m
Libros ſuos maxime ſubtilitaȝ iuſſit Ariſto. ſecum tumulari 200 o
Libri Ariſtotelis abſconditi ſm aliquos antichriſto reſeruant 200 q
Librꝫ de nuptijs ⁊ d̄ amicitia fec̄ Teophraſt' Ariſtotel' diſcipl's 203 o
Libri compoſiti a Marco Tulio ab eodem noiatim noiantur 210 a
Librorꝫ viginti milia in Ptholomei biblioteca fuere 245 k
Liber de manibus noſtris ac oculis non recedat 286 r
Libri ſancti in itinere deſſerendi ſunt a religioſis exemplo ſanctorum ac philoſophorum 299 d
Libidinibus pronus ex natura Diogenes v̄tuoſe ɔtinuit 183 c
Libidinoſa inſcriptio ſepulchri Sardanapalli 10 p
Libidinoſus coytus: deteſtandus in rege: ⁊ quare 34 m
Ligue vitiū demoſtenes expugnauit: vt lfas expedit' pferr poſſz 206 q
Linguam non debere eſſe liberam ⁊ vagam affirmāt ſapiētes 217 l
Lingua non vulganda ſed retundenda eſt 217 n
Littere nulle: duob' dn̄i pceptis ɔ̄parande in qb' oīs eſt ars 141 h
Lras ignorās pāfnti': ſolū v̄ſū vnū pſalmi diſcer volüit ⁊ q̄re 281 p
Litteris apd̄ Romanos defficiētib': militie man' īfirmata eſt 245 g
Lrarꝫ magr̄os hēbāt pncipes antiq ſic̄ Trayan': Nero ⁊ Alex. 245 h
Litteris operā dabat nocte Teodoſius die v̄o regimini vacabat 246 l
Litigia ac iurgia reprehenſibilia ſunt 47 d
Litigijs non ſufficiunt dies: tanta ſunt etiam in ſpiritualibus 133 c
Locorum mutatio: quare cuidam non profuit ſm Socratem 189 t
Locorum frequens mutatio: euitanda eſt religioſis: ⁊ quare 268 s
Locus non adiutorium preſtat ad ſalutem: ſi ſpiritus deeſt 272 k
Locis deputatis ſtudeat religioſus honeſte ſe habere 289 a

Loca principalia in omni conuentu ſunt ſeptem 293 m
Loco omni conuenientia: agere debet religioſus 293 o
Locorum mutatio: quibus de cauſis a religioſo fienda 293 t
Loci mutatio ſine cā nō multū vtilis religioſo: imo dānoſa 293 t
Locum ſupra fluuium non mutauit virgo quedam annis quadraginta
octo: nec fluuium reſpexit 293 v
Loci nominatiſſimi habitatio non eſt appetenda: ⁊ quare 295 n
Loci electio nō ſit i arbitrio religioſi ſubditi ſed ſuperioris 295 o
Locutioni omni adſit cauſa: tempus: ⁊ perſone conſideratio 141 x
Locutoꝝ leuiū ⁊ importunoꝝ oratio naſcitur in ore ñ i pectore 217 l
Locutio religioſorum qualis eſſe debeat 304
Loqui bene: amicitie principium eſt 189 v
Loqtur homo nō ſolū v̄bis ſ; ēt geſtib⁹ corꝑalib⁹ ſm Augu. 222 b
Loquendum eſt regibus placētia: aut oīo ſilendū ſ; Ariſtotelē 254 a
Loquendi diſcretio: quid conſiderare debeat 291 n
Logicam Plato primo inſtituit: Ariſtoteles v̄o ampliauit 137 c
Locupletem Fabricium quid fecerit 214 c
Logicam compoſuit Ariſtoteles: Alexandri diſcipuli cauſa 26 r
Lucratiue ſcientie: meretrici comparantur 174 y
Lucrū magnū optātē ex funeꝝ curatiōe dānauit Demoſtenes 65 r
Lucifuga quidam: de nocte faciebat diem 57 a
Ludendi ſcientia dicitur theatrica: a theatro vbi ad ludendum popu//
lus conueniebat 66 t
Ludus multiplex: ⁊ qui 65 v
Ludo ſocialis honeſtatis ludebant philoſophi 66 x
Ludo etiam honeſto temperate vtantur viri eccleſiaſtici 66 z
Ludebat ſanctus Joannes euangeliſta: perdicē demulcendo 66 a
Ludentes viri eccleſiaſtici: que ſeruare debeant 66 b
Ludu; deteſtatur Seneca: ⁊ quare 66 b
Ludus alee cauendus: quia multi ſunt in illo participantes 66 d
Ludētib⁹ alea corinthijs noluit Chilon lacedemoni⁹ amicia ꝯiūgi 66 e
Luſori regi Demochrito in vituperiū miſſi ſūt aurei taxilli 66 f
Luſit aliquādo Socrates cū filiolis: crurib⁹ harūdie īterpoſita 189 z
Luxuria abſtinuit Octauianus preſente Cleopatra 22 a
Luxurie maioribus inſeruientibus: minores ad talia laxantur 21 v
Luxuria vicit Marcum Antoniū: prout concionat⁹ ē Herodes 21 x
Luxurie vrbs voluſcentiū dedita: in ſeruitutem prolapſa eſt 21 y
Luxuria campana: inuictū armis Hanibalem ſtrauit 30 m
Luxurioſiſſime gentes parthorum ⁊ Syrorū facile ſuperantur 60 h
Luxuria aliiſq; vitijs exhortis Romanū imperiū exhauſtū eſt 60 h
Luxurie motus philoſophie maxime aduerſatur 138 k
Luxuria ornatus meretricij cauenda eſt ſcolaſtico 138 m

De littera. M.

Magiſtratus proprium munus quod ſit 4 e
Magiſtratus quare in republica inſtituti ſint 67 h
Magiſterium aſcendere volens: que habere debeat 140 l
Magiſteriū aſcēdere ſperito ignomioſius ē q̄ȝ diſcipl; ꝑmanere 140 m
Magiſter effectus virtutibus pollere debet 140 n
Magiſtri vita cōtumelioſa: valde eſt diſcipulo periculoſa 140 o
Magiſtro turpiſſimum: ſi cum vita pugnat oratio 140 q
Magiſter: qualis eligendus ſit 140 r
Magiſtri ſui Leonidis vitijs imbutus puer adhuc Alexander poſtea
carere non potuit 140 a
Magiſter ludi pueros Faliſcoꝝ i man⁹ tradeꝛ voluit romanoꝝ 242 b
Magnificentia quid ⁊ quotuplex ſit. 253 a
Magnificentia mirabilis pro libertate tuenda cuiuſdā ꝓncipis 254 v
Magnificētia mirabil' i ſmōib⁹ cuiuſdā ſenis Gelini ꝯ pōpeū 254 x
Magnificētia mirabil' cuiuſdā femie a philip. themulēto dānate 254 y
Magnificētia mirabil' cuiuſdā femine Dionifio tyrāno rñdent 254 z
Magnificētia magna Alex. appuit: in ptis regni ꝑ ſaꝝ ꝛfutatiōe 254 c
Magnificentior Alexander quid Dario reſponderit partem regni
⁊ filiam illi offerenti 51 a
Magnificus dedignatur: viſibus ſubici maxime peccatis 253 t
Magnifice maluit mori Caliſtenes Alexandrum arguendo: q̄ȝ tacita
viuere veritate 254 a
Malū dicēs de aliq̄: q̄to acerbi⁹ id fac: tāto min⁹ illi creditur 214 e
Maledicere: aliquando bonum eſt: aliquando v̄o malum 351 o
Marcus euangeliſta: Alexandrie epiſcopus fuit 144 k
Mare tranquillu;: ⁊ uentus obſequens: nauigādi artē ñ oñdit 108 d
Maria virgo: quales veſtes amabat ſm Ephiphanium 103 n
Mandata legis a deo probata fuere 239 z
Mantuani poete pulchra prepoſitio 65 i
Mātuani poete adinētio mirabil' p ſanāda peſte q̄dā Neapoli 65 k
Mater auguſtini: qualiter ſobrie fuerit nutrita: ⁊ quare 89 m

¶Matrem ſuam noluit quidam alloqui niſi oculis clauſis 148 k
¶Matres nutrire debent filios proprio lacte: ⁊ quare 209 s
¶Matrimonium quid ſit 76 p
¶Matrimonium inſtitutum eſt fieri inter extraneos: ⁊ quare 76 o
¶Matrimonium cōmendat Apoſtolus: ſed magis v̄ginitatē 76 q
¶Matrimonium approbans Chriſtus: nuptiis interfuit 76 q
¶Matrimonium ne ſequatur penitentia: quid ſit faciendum 76 r
¶Matrimonio iungere volens filiam: potius viro iungat pecunia in-
digenti ꝙ econuerſo 76 s
¶Matrimonio iungi debere virginem ſine dote ſtatuit Ligurg⁹ 76 t
¶Matrimonium ꝯhentes: ⁊ ab illo abſtinētes pniam acturi ſunt 76 v
¶Matrimonio raro adſunt omnia neceſſario requiſita 76 x
¶Matrimonio iunctos quot ⁊ que ſequantur incomoda 76 y
¶Matrimonio iungende v̄gines nō ꝓbant: cū eq̄ ⁊ cetera ꝓbent 76 z
¶Matrimonio iungende v̄gines nō ꝓbant 77 a
¶Matrimonio coniunctorum incomoda plurima 77 d
¶Matrimonij in deteſtationem Teophraſti dicta n̄ ſūt recitāda 77 k
¶Matrimonij raro eſſe ineunda affirmat Epicurrus 79 d
¶Matrimonij tria ſunt bona: ⁊ que 79 q
¶Matrimonio iuncti: qualiter actu coniugali vti debeant 80 r
¶Matrimonio iūcti ſaltē pecudes imitēt: cū vētres vxoꝝ intumeſcūt 80 t
¶Matrimonio iūctos docuerūt Tobias ⁊ Sarra q̄lr ope ꝯiugali vtāt 80 v
¶Matrimonio iuncti ſeparandi non ſunt
¶Matrimonij diuortium per centum ⁊ quinquaginta annos ab vrbe
condita nullum interceſſit 80 x
¶Matrimoniorum multorum explentia ſignū eſt intemꝑantie 80 y
¶Matrimonio iūcti diſcordātes romāi q̄lr inter ſe ꝯcordabant 80 s
¶Matrimonio iūcti diſcordātes romāi q̄lr v̄ginē d̄ lupanari liberauit 108 y
¶Martyrij amore flagrās iuuēis qdā q̄lr v̄ginē d̄ lupanari liberauit 273 o
¶Matutinali hora: quare oramus 273 t
¶Matutinalis hora: quare media inſtituta ſit nocte 273 v
¶Matutinali hora: ſurgere debet ſtrenue religioſus 273 x
¶Matutinali hora: ſurgere dꝫ religioſus citiſſime ac letiſſime 273 y
¶Matutinali hora debet religioſus dei templum adire 276 e
¶Matutinali hora expleta: quid agere debeat religioſus 276 f
¶Matutinali hora ꝯpleta: dici debet pſalmus miſerere mei deus 63 q
¶Mechanica ars ſeptem ſcientias continet ⁊ quas 65 n
¶Medici qualiter ſint ammonendi 65 p
¶Medic⁹ ꝯſideret etatū: tpūꝫ ꝯplexionū: ac regionū diuerſitatē 65 q
¶Medic⁹ nō q̄rat lucꝝ iniuſte: nec hoīuꝫ īfirmitates deſideret 65 r
¶Medici querentis opus grauiſſima eſt infamia

¶Medici antiqui ſanguinem minuere ignorabant 217
¶Medic⁹ pirri: veneno voluit dn̄ꝫ ſuū extīguere ſꝫ a romāis ēē p/ 243 c
¶Medicina antiquit⁹: paucaꝝ ſcia fuit herbaꝝ //miſſus 65 o
¶Medicina vni conueniens etati: alteri non conuenit 65 q
¶Medicinā ſolā ꝓfeſſus ē Ariſto. lꝫ in oī ph̄ia ꝓmatū teneret 200 n
¶Mediator bonus offert deo ꝓ pp̄loꝝ p̄ces illiſq; reportat grām 122 e
¶Meditatio quid ſit 138 p
¶Membra fabuloſe ꝯqueſta ſunt de ſtomaco licet indebite 52 m
¶Mēbris reipublice eccl̄iaſtice adaptari p̄nt dctā d̄ reipublice terrēe
membris 112 r
¶Membra religioſorum ſingula: ſuum teneant officium 298 z
¶Membroꝝ exterior incōpoſitio ab incōpoſitōe oīū iterioꝝ 298 z
¶Mercatores a fraudibus caueant in mercaturis 82 v
¶Mercatorum diuerſe fallatie: ⁊ que 82 y
¶Mercatorum mendacia ac periuria multa 82 z
¶Mercatores per crura merito ſignificantur: ⁊ quare 67 n
¶Memoria Ceſaris mirabilis 26 a
¶Memoria pro libris vtebant diſcipli aliqui Pictagorici 205 f
¶Menſe in acceſſu ꝓgreſſu: ac ſ̄ceſſu q̄lr ſe hr̄e dēat religioſus 280 c
¶Menſe in ꝓgreſſu debet eſſe multiplr ſobria frugalitas 281 k
¶Menſe in progreſſu debet eſſe ferculorum diſcreta ſubtractio 281 m
¶Mēſe i ꝓgreſſu ſeruari dꝫ diſcretio i ꝯcupiſcētie cauta d̄uitatiōe 282 p
¶Menſe in ꝓgreſſu diſcretio i carnis ſub lege ſpūs reddactiōe 282 o
¶Mēſe i ꝓgreſſu ſuāda ē diſcretio i alimētoꝝ ſumptione 282 x
¶Mēſe i egreſſu: deo gr̄e in eccl̄ia ſūt refferēde: ⁊ quare 285 z
¶Menſe in tempore: quid faciendū ſm Policratem 292 c
¶Menſurare ſe debet anima ⁊ quomodo 223 z
¶Menſura anime que ſit 223 z
¶Meretrix nonaria quid ſit 137 i
¶Meretrix Lays corithia p̄cipue venuſtatis: ⁊ maximi p̄cij fuit 207 s
¶Milites veteranos in arduis eligebat Alexander 35 c
¶Milites veterani victoriā cogitabāt nō fugam 35 d
¶Milites Darij: qualiter cū illo victi ſunt 36 e
¶Militum laſciuia cohercenda eſt: ⁊ quare 36 f
¶Milites Xerſis p̄ mltitudīe nūerari n̄ valebāt niſi acceptis tel'a 36 h
¶Militibus debet eſſe amabilis princeps //ſingulis ducib⁹ 36 l
¶Militum neceſſaria fidelitas 36 l
¶Militum ſediciosorum punitor acerrimus fuit Julius Ceſar 36 m
¶Militū aīos: qb⁹ modis Juli⁹ Ceſar attraxerit 36 n

¶ Milites ſunt ſicut manus in corpore reipublice: ⁊ quare 58 d
¶ Milites debent protegere pricipē: manuū exēplo caput ptegētiū 58 f
¶ Militibus que ſint a predicatore exprimenda 58 g
¶ Milites primo inſtituti a Romulo numero mille 58 h
¶ Milites vnde ſic dicti 58 h
¶ Militis nomen: laboris nomen eſt ac honoris 58 i
¶ Militem duo conſtituunt: ⁊ que 58 i
¶ Militis officiū non eſt paſſim omnibus cōmendandum 58 k
¶ Militem reddunt ydoneum honeſtas ⁊ verecundia 58 k
¶ Militis eligēdi: requirunt velocitas: robur ⁊ alia multa 58 l
¶ Milites min⁹ vtiles repellendi: ſtrenuiſſimiq; ſubrogādi ſunt 58 l
¶ Milites cum iuramento quando primo facti fuerint 59 m
¶ Militi ſacramento militari amiſſo pugnare non licebat 59 p
¶ Miles null⁹ eſt: qui ſacro ſaltem tacito eccleſie non teneatur 59 q
¶ Miles illa die qua militari cingulo decoratur: qd agere debeat 59 r
¶ Miles illa die qua militari cingulo decoratur: qd agere debeat 59 s
¶ Militi prelianti tria neceſſaria ſunt: ⁊ que 59 t
¶ Militi ſtrenuo: que exercitia conueniant 59 t
¶ Milites effeminati aut delicati eſſe non debent 59 v
¶ Militi que ſint optima 60 x
¶ Militib⁹ paucis expeditis Gedon maximas copias ſtrauit 60 y
¶ Milites delicatiores: quid agere debeant 60 a
¶ Milites moderni plus veſtibus nitent q̄ armis 60 b
¶ Milites Anthioci veſtibus ornatos irriſit Hanibal ⁊ quomō 60 c
¶ Militum arma ornata: non ſunt vituperanda: ⁊ quare 60 d
¶ Militum arma ornata ad oſtentationem ſunt vituperanda 60 e
¶ Miles ſcutum habens aureum reprehenditur a Scipione 60 e
¶ Milites arma habere ornata voluit Julius Ceſar: ⁊ quare 60 f
¶ Milites ad ductoris ſui exhortationem morti ſe expoſuere 60 f
¶ Militum ſub Julio Ceſare viſo pane admiratus ē Pōpeius 61 k
¶ Militum rapine apud antiquos grauiter puniebantur 61 l
¶ Milites fugientes: aut capi ſe permittentes quō puniebantur 61 o
¶ Milites antiqui dijs ſuis ſpolia conſecrabant 62 b
¶ Milites pagani deorum non expoliabant templa: vt noſtri 62 b
¶ Milites offiā nō exercētes ſuū/qualr apō antiq̊s puniebātur 62 c
¶ Milites glorioſi: vel potius gloriabundi/qui ſint 62 d
¶ Militum gloriabundorum virtus in quibus conſiſtat 62 e
¶ Milites in chriſtiana militia quales eſſe debeant 63 l
¶ Militum duorum fides maxima erga Ceſarem 70 x

¶ Milites ⁊ omnes ſubditi: dñis ſuis fideles eſſe debent 70 x
¶ Milites deo fideles: nullis tribulationib⁹ ab eo ſeparari debēt 70 y
¶ Milites veteranos nō iuuenes i bello pīculoſo Alex. elegit. 249 q
¶ Militaris diſciplina: orbem terrarum romanis ſubiecit 36 f
¶ Militarē manū exiguā; ſed doctam a pře philippo Alexander accepit 36 g ⁊ 61 r
¶ Militaris diſcipline tenaces: Xerxes paucos habuit: licȝ multos milites nomine habuerit 36 g
¶ Militari cingulo ditantur milites: ac priuilegijs 59 o
¶ Militaris diſciplina in abdicatione voluptatū carnaliū ꝯſiſtit 60 g
¶ Militaris diſcipliā: i cohibitiōe cōmēſationū viguit apō antiq̊s 61 i
¶ Militaris diſcipliā: in cohibitiōe rapinaꝝ viguit apō antiq̊s 61 l
¶ Militaris diſciplina: in cohibitiōe ocij viguit apud antiquos 61 l
¶ Militaris diſciplina i inobie cōhibitiōe viguit apud antiquos 61 n
¶ Militaris diſciplina: quid romano largita ſit imperio 61 q
¶ Militare ius quid ſit 61 t
¶ Militaria priuilegia: ſm ius antiquum que ſint 61 v
¶ Militaris diſciplie norma: ñ fortitudo: i milite ſpectāda eſt 62 z
¶ Militaris alacritas: ſaltu ac curſu in iuuentute ꝯparanda eſt 72 i
¶ Militaris diſciplina ſūme neceſſaria: maxie viguit apō antiq̊s 145 b
¶ Militare licet ſub principibus legittime inſtitutis 61 x
¶ Militare poſſunt fideles ſub infidelibus ex cauſa legitima: ſalua fide ⁊ iuſtitia 62 y
¶ Militare nolens: non eſt militie aſcribendus: ⁊ quare 62 z
¶ Militie expertos ducebat ſecum Hanibal 35 c
¶ Militie ordines ſub Alex. nemo niſi ſexagenarius ducebat 35 d
¶ Militie ſacramentum quale ſit 59 n
¶ Militie vſus eſt tueri eccleſiam: perfidiamq; impugnare 62 a
¶ Militia quadruplex: ⁊ primo de humana ſub principe 62 f
¶ Militia Chriſtiana aduerſus carnem eſt ⁊ ſanguinem: ⁊ principes ac poteſtates 63 h
¶ Militia votiua qualis ſit: ⁊ q̃les eē debeāt militātes in ea 63 k
¶ Militia v̓tuoſa ⁊ eccliaſtica: q̄ ſit ⁊ q̃les debeāt eē i ea militātes 63 l
¶ Miniſtrauit Chriſtus diſcipulis: ⁊ qualiter 291 v
¶ Miſericordia quid ſit 23 x
¶ Miſericordiā nolēs facere quidā potens: ad miſeriā deuenit 41 k
¶ Miſericordia dei magna: penitentibus quecunq; peccata remittit: vt multis patet exemplis 101 a
¶ Miſerum eſt: nunq̄ miſerum fuiſſe 258 i

¶ Miſſam dici occurentis audire debet quilibet religioſus 278 e
¶ Miſſa dici debet hora tertia: ⁊ quare 278 e
¶ Miſſa poteſt etiam mane celebrari: ⁊ quare 278 e
¶ Miſſa peculiari non debet religioſus: miſſã ōmittere propriaʒ 279 f
¶ Miſſe celebratio eſt in memoriam dominice paſſionis 279 g
¶ Miſſe miſteria quid ſingillatim ſignificēt 279 h
¶ Miſſam neſciunt multi audire: ⁊ quare 279 n
¶ Miſſam celebrans: qualis eſſe debeat ſm Apoſtoluʒ 279 o
¶ Miſſã celebrãſ ỽtutib⁹ ſit ornat⁹ ꝯcordia pacific⁹ ſupꝙ ſe eleuat⁹ 279 p
¶ Miſſam indigne celebrantis pena patet exemplo 279 q
¶ Miti aio: principes exercere debent imperiũ: deoꝝ exemplo 23 l
¶ Modeſtia quid ſit ⁊ vnde dicatur 253 p
¶ Modeſtie adaptantur multe temperantie partes: ⁊ quare 253 q
¶ Modeſte viuens Titus Imperator: nihil habuit in morte pe‑
nitendum vno excepto 253 p
¶ Monachus curialis: abuſio maxima 57 y ⁊ 269 b
¶ Monachus cauſidicus abuſio maxima 58 a ⁊ 299 g
¶ Monachorum tria fuere genera in egypto ⁊ que 145 v
¶ Monachus proprietarius moriens: cum pecunia in perditione
ſepultus eſt ſm Hieronimum 147 i
¶ Monach⁹ ꝓprietari⁹ cũ pecunia ſepulture tradit⁹ ē ſm Greg. 147 ʒ
¶ Monach⁹ pfect⁹: ñ dʒ ita reſpicere mlieres: vt eas cognoſcat 148 k
¶ Monach⁹ extra monaſteriũ eſt ſicut piſcis extra aquã 237 f ⁊ 269 c
¶ Monachos veros oſtendit in iniurijs ſeruata patientia 238 e
¶ Monachorum habitacula: non ſunt vrbes nec caſtra 269 ʒ
¶ Monachi nominis interpretatio: qualis ſit 269 b
¶ Monachus non medicus eſt: ſed monachus 284 n
¶ Monachi: infirmos ſe fingunt: vt carnibus vtantur 284 o
¶ Monach⁹ ñ loquẽdo ⁊ diſcurrẽdo: ſʒ tacẽdo ⁊ ſedẽdo gs efficit 299 f
¶ Monaſteriuʒ ingrediuntur aliqui: vitande egeſtatis cauſa 237 k
¶ Moniales niſi vrgente neceſſitate viſitabat Auguſtinus 301 y
¶ Monialis videri noluit a beato Martino 301 ʒ
¶ Mos quid ſit 8 e
¶ Mores antiquorum quales fuere 8 a
¶ Mores noſtri: quales ſint 8 b
¶ Moribus ruentibus: ruit reſpublica 8 c
¶ Morum in via aliter ambulandum: ꝙ pedum 9 g
¶ Mores antiqui: totaliter ſunt deſtructi 9 o

¶ Morum integritas: in romana ſeruabatur paupertate 10 e
¶ Morum grauitate ⁊ geſtu: maturus ſit religioſus 303 v
¶ Morbos multos: multa fercula faciunt 65 n
¶ Morbi innumerabiles: vnde generentur 284 e
¶ Mortuos filios pro republica non plangebant Romani 11 d
¶ Mortuam romanorum multitudinem ab Hanibale apud chã‑
nas non multum planxere Romani 12 f
¶ Mori miſeris nihil vtilius 23 g
¶ Morituram hominum infinitam multitudinem fleuit Xerxes 15 a
¶ Mortuos dimittere ſepelire mortuos ſuos quid ſit 53 b
¶ Mors ſenectutē ſequitur: ſicut adoleſcẽtiã ipſa ſenectus ſequr 94 d
¶ Mortis propinꝗ ſenibus: multa ſunt ſigna 95 r
¶ Mortem diſſimilem peccatoris ⁊ iuſti vidit quidam 100 i
¶ Mors: ineuitabilis eſt 158 f
¶ Mors nulli parcit: ideo in nullo confidendum 158 g
¶ Mors eſt tributum: quod omnes ſoluere oportet 158 h
¶ Moriuntur iuuenes ſicut ſenes: mala mundi conſuetudine 158 i
¶ Mortis meditatio quid conferat homini 158 l
¶ Mortis meditatio vera eſt philoſophia 158 m
¶ Mortis memoriam habebant Imperatores antiq: ⁊ quo 159 n
¶ Mortis memoria ſit: tanꝙ ſpeculum ante principũ oculos 159 o
¶ Mortis memoriam: carnales impediunt voluptates: munda‑
neꝗ delectationes 159 p
¶ Mors omnes facit equales: qꝛ omnes morimur 159 q
¶ Mors ex improuiſo venit ſicut fur: ideo ſimus parati 159 r
¶ Mortis horam voluit deus nobis eſſe occultam ⁊ incertam vt
ſemper parati ſimus 159 ſ
¶ Mortꝭ hore icertitudie: parati eē debem⁹ ſicͭ ſui dñʒ expectãtes 159 s
¶ Mortis hore icertitudie: parati eē debem⁹ ſicͭ colligẽtes i meſſe 159 t
¶ Mortis hore icertitudine parati eē debem⁹ ſicͭ certãtes i ſtadio 159 v
¶ Mortis hore incertitudine: parati eſſe debemus ſicut dominis
ſuis redditurí rationem 159 x
¶ Mortꝭ hore icertitudie pati eē dbem⁹ ſicͭ edificãtes i hrditate ꝓpa 159 y
¶ Mortꝭ hore icertitudie: pati eē debem⁹ ſicͭ eũtes ad feſtũ regiũ 160 ʒ
¶ Mortꝭ icertitudie: pati eſſe debem⁹ ſicͭ ſpõſe euntes ad ſpõſuʒ 160 ʒ
¶ Mortis hora quilibet dño ſuo occurit: ideo ſemper dʒ eē parat⁹ 160 a
¶ Mortis hora: nõ ē hois inuenire iducias ꝓut pʒ exẽplo quodã 160 b
¶ Mortis hora: dum licet cogitanda eſt: ⁊ quare 160 c
¶ Mortem ſibiipſis intulere Platonis diſcipulus: ⁊ Cato 160 d

¶ Mortem ſibiipſi intulit quidā ali⁹ vidēs navē ab hoſtib⁹ captā 160 e
¶ Mortē ſibiipſis multi gentilium intulere vt Lucrecia 160 g
¶ Mortem ſibiipſis inferre volentibus iudeis diſſuaſit Joſeph⁹ 160 h
¶ Mortē ſibiipſi inferre: nō eſt ex magnanimitate ſʒ fatuitate 160 i
¶ Mortem ſibiipſis inferunt nonnulli diaboli ſuggeſtione: prout patet exemplo quodam 160 k
¶ Mors quadruplex in ſcripturis reperitur teſte Auguſtino 161 m
¶ Mortem corporis timere debent mali: ⁊ quare 161 n
¶ Morte inſtante oñdit de⁹ quibuſdā pctōrib⁹ penā īfernalē: ⁊ q̃re 161 o
¶ Morte inſtante oñdit monacho negligēti infernalis pena 161 p
¶ Mors aīe magis timenda q̄ȝ corpis: ⁊ q̄ ſit aīe ipſius mors 161 q
¶ Mors pene que mors ſecunda dr: timēda eſt ⁊ quare 162 r
¶ Moriens vir iuſtus: ortu naſcitur glorioſo 162 y
¶ Morti appropinquantes iuſti: maxime timent: ⁊ quare 162 ʒ
¶ Morti omnes appropinquantes: merito timere debent 162 a
¶ Morte inſtante timendū eſt propter duo ⁊ que ſint illa 162 b
¶ Morti appropiquātes Martin⁹: qd diabolo tēptāti r̄ñderit 163 c
¶ Morte inſtante: ſperare debent iuſti: de ſtatu ſuo cogitantes 163 d
¶ Morti appropiquās Aug. pſalmos pñiales añ ſe poni fecit 163 e
¶ Mortis horā: ſcī viri maxie timuere: ꝓut quodā pȝ exēplo 163 f
¶ Mortis hora iugiter meditanda 163 g
¶ Morte inſtante gaudent iuſti: ⁊ de quibus 263 h
¶ Moriens pauper paralyticus: voces audiebat angelorum 163 i
¶ Morientes Romula ⁊ Caſſia: qualiter gaudio replete ſint 163 k
¶ Morientes habere debent circa ſe aſtantes viros ſanctos 163 l
¶ Moriēti monacho aſtātes alij monachi ipm a diabolo liberarūt 163 m
¶ Mortis preparatio magis a morituro q̄ȝ ſepultura: curāda eſt 165 a
¶ Mortuoꝝ anime: quattuor ſoluuntur modis: ⁊ quibus 165 f
¶ Mortuoꝝ aīaſ: maxie iuuari euchariſtie oblatiōe: oñdit exēplis 166 g
¶ Mortuo ablata tunica: impedimētū Furſco pſtitit p⁹ mortem 165 d
¶ Morte filij non doluit Anaxagoras: ⁊ quare 181 i ⁊ 258 ʒ
¶ Mors venenoſa: Socratem tranſtulit e carcere ad celum ſm gentilium eſtimationem 190 d
¶ Morte inſtante: pñte potione venenoſa quid dixerit Socrates 190 e
¶ Mortuus eſt Socrates: tpe Aſueri: nat⁹ vo tpe Xerxis 190 k
¶ Mortis memoriam philoſophiā eſſe verā affirmabat Plato 192 a
¶ Mors hominis duplex ſm Platonem 192 a
¶ Morte voluntarie ſubmerſionis: mortuus eſt Ariſtotiles apd Nigropontem ſm aliquos 202 d
¶ Mortē philoſophis eſſe neceſſariam affirmabat Plato 213 a
¶ Mortem etiam violenter illatam: patienter ſuſtinuere phi 219 c
¶ Mortis prouidentia in antiquis fuit principibus 248 h
¶ Mortis meditatio eſt quaſi frenum hominem refrenans 248 i
¶ Mortuo Alex. plurimi phi illum plangentes qd dixerint 248 i
¶ Mortem filij maioris: equo aīo tulit Xenophon 258 a
¶ Mors nobis a tergo eſt ſicut hoſtis: idō laborandum eſt 274 g
¶ Morte ſubitanea non moriuntur crucis ſigno ſignati 288 g
¶ Mortuorum officium dicant religioſi etiam itinerantes 299 g
¶ Mortuoꝝ offm̄ dicere: deo eſt gratū: demonib⁹ vo moleſtū 299 h
¶ Mulierum operibus non eſt fides adhibenda 35 a
¶ Mulieres antique: pro pudicitia ꝯſeruāda erant ſollicite 90 r
¶ Mulieres: ſobrie ſint: a vinoqȝ abſtinentes 89 e
¶ Mulieres ab adoleſcentia: bonis inſtruende ſunt moribus 89 l
¶ Mulierum eſt: domi philoſophari: ac quieſcere 91 h
¶ Mulier eſt ſcala ad temptandum viros: ⁊ deceptibilis 91 i
¶ Mulierum modeſtie ac ſobrietati: maioꝝ inſtituta ꝯſuluere 91 k
¶ Mulieri nulli licebat aurum portare: niſi in ſolo anulo 91 k
¶ Mulierib⁹ antiquis licebat oſcula ꝓpinquis nō alijs offerre 91 l
¶ Mulierib⁹ non debet eſſe egreſſus in publicū niſi raro 103 k
¶ Mulierē iuxta ſe accumbentem non ſenſit Xenocrates 148 h
¶ Mulieris memoriam rogabat deum Arſenius: vt auferret de corde ſuo 148 k
¶ Mulier īfirma nō ē paſſa: vt frater ſu⁹ monachus eā viſitaret 148 k
¶ Mulierū colloquia maxime euitauere ſancti patres antiqui 148 l
¶ Mulierem religioſam viſitauit in ſomnis Joannes monach⁹ 148 m
¶ Mulieres Plato poſuit eſſe debere cōmunes ſm aliquos 195 r
¶ Mulieres magis amant q̄ȝ cetera alia prout pȝ exemplo 301 a
¶ Multiloquio vacare non decet regem 34 b
¶ Multitudini toti reſtitit Socrates ne decē ptores occiderent
¶ Munera curiales exerceāt: ⁊ ſine illis curias qs nō īgredit 54 i
¶ Muneribus antiqui non corrumpebantur Romani 54 k
¶ Munera accipientes ſuam minuunt gloriam 54 l
¶ Munera que ſine culpa accipi poſſunt: que ſint 54 m
¶ Munera nec oīa nec ſemper: nec ab oībus ſunt accipienda 54 m
¶ Munerum acceptiones tres ſunt: ⁊ que 54 p ⁊ 71 q
¶ Muneribus a te paſti non eſt deſperandum ſuffragium 54 q

Munera nisi frequentata fuerint: amicitie nomē interimūt 54 q
Munera a pauperibus ꝛ afflictis non sunt accipienda, 54 q
Munera ab infamibus non sunt accipienda: ꝛ quare 55 r
Musica quid sit ſm Alpharabium 224 c
Musicam adinuenit pictagoras: ꝛ quomodo 205 d
Musicam bonus spiritualiter loquendo quis sit 224 e
Musicus instrui maluit Marcellus: ꝙ auem: ꝛ quare 65 i
Mundus blandus: periculosior est ꝙ molestus 108 z
Mundi prosperitatibus gaudentes: per amena prata in inferni carcerem perducuntur 108 z
Mundi nullam partem sibi Socrates appropians: tocius mūdi se incolam dicebat 189 a
Mundi contemptor magnus fuit Xenocrates 202 b
Mundi frequentiā declināntes pictagorici: in desertis hītabant 205 b
Mundos esse innumerabiles audiens Alexander contristatus ingemuit: ꝛ quid dixerit 247 a
Mundi male conditiones ſm Bernardum ꝛ Augu. que sint 294 a
Mundo esse crucifixum: ꝛ ecōuerso: se mundo: quid sit 295 m
Mundialiū contempt⁹ gentiliū phorū ſm Hiero. ꝛ Senecā 213 z
Mundialia bona: aduentitia sunt: motuꝗ fortūe sequētia 213 a
Murmuratio cauenda: a religiosis in refectorio 292 a
Mutuum accipiens: tenetur summam mutuam restituere 83 l
Mutuum dare: acceptum est apud deum 83 l
Mutuādū est xp̄o ad vsurā in paupe: ꝛ quō ſm Criso. 83 a

¶ De littera. N.

¶·n· Naufragus ꝛ turpis rector: cui gubernacula fluctus eripuit 108 d
Nati solum nobis non sumus ſm Platonem 12 b
Natiuitatē Christi fuisse media nocte: Bernardo ostensū est 173 t
Neapolis hyrundinum multitudine repleta est: ꝛ quare 225 m
Neapolis carnes incorrupte quingētis annis ſuate sūt: ꝛ quare 225 m
Neapoli carnes incorrupte quingētis annis ſuate sūt: ꝛ quare 225 m
Necessitatis tpe: aperienda sunt indigentibus regum celaria 34 p
Necessitas: efficacissimū iuuamen est imbecillitatis humane 61 p
Negociū alienū sic agēdū est: vt suū non obliuioni tradat 189 v
Nobiles non se inaniter efferant: nec de nobilitate glorientur: ꝛ quare 95 y
Nobilitate ex parte carnis ꝛ sanguinis non est gloriandum 96 y

Nobilitas est laus prouenīens de parentum laudibus: ideo in ea nō est gloriandum 96 z
Nobilis: parentes laudat nō seipsum 96 a
Nobilitate gloriandum non est ꝛ quare 96 a
Nobilitas cognatorū nihil nobis ꝓdest. nisi ipsi boni fuerimus 96 b
Nobilitate gloriandum nō est: rōne modice vtilitatis 96 b
Nobilitate gloriandum non est: ratione possibilis degnātionis 96 c
Nobilitate parentum: multi degenerauere 96 c
Nobilia portenta sordibus imbuta sunt nobiles vitiosi 96 d
Nobilitati parentum non conuiuentes: locis sordidis sole illuminatis sunt similes 96 e
Nobilitate parentum gliandū non est: rōne durioris iudicij 96 e
Nobilitas carnalis: infructuosa est absꝗ virtuali nobilitate 96 f
Nobilem facit phīa: q: sic fecit Platonem nobilē: nō inuenit 96 g
Nobilitas vera: est dei facere voluntatem 96 g
Nobilib⁹ i filijs: nec i parētib⁹: magna sapiam⁹ nisi sim⁹ illis siles 96 h
Nobilitas summa apud deum est non seruire peccatis 96 h
Nobile apostolorum genus: vnde nobilitatem traxerit 96 h
Nobilitas generis: non nullis parit mentis ignobilitatem 96 i
Nobiles fieri virtutibus ignobiles studeant 96 k
Nomen bonum: omnibus prestat diuitijs 46 q
Nomina ista: seruus. l. ꝛ libertin⁹: ex iniuria aut ambitione sūt 95 v
Noīa fortissimorū iuuenū: nō sunt passi Athenienses alijs iponi 180 z
Noīa infamiū patriciorū nō permittebāt Romani alicui iponi 180 a
Nomen magnum non est procurandum: ꝛ quare 295 n
Nuptiarum angustie: quales sint 103 o
Nuptias secundas: quare apostolus indulserit 103 q
Nutrientium verba: lac sunt si bona: venenū vō si mala fuerint 92 a
Natura oēs hoīes equales sūt: dispensatione vō: alij alijs ꝑsunt 95 x

¶ De littera. O.

Obedientia quid sit 148 q
Obedientia dominantis in quattuor est attendenda 34 p
Obedientia superiorū: officia assumenda sunt 39 v
Obedientie eminentiam ostendit filius dei: ꝛ quando 148 r
Obedientie septem gradus ſm Bernardum ꝛ qui 149 s
Obedientia est quincupartita ſm Bernardum ꝛ quomodo 149 t

Obediens verus velle ſuum ac nolle dat in manib⁹ ſuperioris 149 v
Obedientie difficultas apparet in voluntatis ꝓprie abnegatiōe 149 x
Obedientie difficultas apparet in voluntatis ꝓprie abnegatiōe 149 x
Obedientia: mater eſt omnium cuſtoſq; virtutum 149 y
Obedientie multa fuere in antiquis patribus exempla 149 z
Obedientie probatione: ſeniores diſtorta fratribus loquebant 150 a
Obedientes antiqui: ꝓpriam declinabant facere voluntatem 150 a
Obedientia militum gentilium: mira erga principes ſuos 150 c
Obedientia que maioribus debet: deo exhibetur 150 e
Obedire nolentium religioſorum pulchra comparatio 150 f
Obedientie iugo ſubeſſe nolens: diabolum imitatur 150 g
Obedientie exemplum mirabile in Socratis vxore 189 y
Obedientia in domo: quietam facit ducere vitam 189 y
Obedientia ac reuerentia debet principi: ⁊ quare 244 y
Obedientia ſimulata a religioſis: multis modis queritur ac pro-
curatur: ⁊ quibus 295 k
Obedientiā procurant nonnulli religioſi implicite multis mo-
dis ⁊ quibus 295 l
Obia in ꝓſperis: nihil de ſuo: i aduerſis v̇o: de ſuo aliqd hēat 295 p
Ocioſitatem prohibeat legiſlator ·12· k
Ocium cohibebatur in militibus apud antiquos 61 m
Ociū aio vandum eſt: quod alimenti ⁊ virium loco ſit. 66 y
Ociari interdum ſapienti conuenit: ⁊ quare. 189 z
Ocium aliquibus vitandū: aliquibus v̇o iterdū appetendum. 219 g
Ocio gloriari: ibere ambitio: g ociū ſuū nō iactare: optimū ē. 220 l
Ocij tempore vnuſquiſq; paſſiones ſuas curare: ⁊ infirmitates
meditari debet. 220 m
Ocioſitas deſidioſa: cauenda eſt propter multa. 263 f
Ocioſitas eſt anime in ſua intellectiua obnubilatiua 263 f
Ocioſitas eſt anime: quo ad ſuam poteſtatiuam eneruatiua. 263 f
Ocioſitas eſt anime: quo ad ſuam poteſtatiuam eneruatiua. 263 f
Ocij aduerſitas: quia aliud cauendū: aliud v̇o eſt appetendū. 263 h
Ocioſitas eſt anime quoad ſuam affectiuam maculatiua. 263 i
Ocioſitas eſt anime quo ad ſuam memoratiuam hebetatiua. 263 k
Ocioſitas eſt bonorum acquiſitorum conſumptiua. 263 l
Ocioſitas eſt diſcurſuum inutilium cauſatiua. 263 m
Ocioſitas eſt ſathane ad hoſtium cordis introductiua. 263 m
Ocioſus monachus: innumeris demonibus deuaſtatur 263 n
Ocioſus non ſibi ſed ventri viuit ac ſomno. 263 o
Ocioſus vero modo viuendi non viuit 263 p

Ocioſitatis romāc timore: nolebat Scipio Carthaginē diruī 264 r
Ocioſitas: quibus de cauſis ſit cauenda 264 q
Ocium romanis feminis quantum obfuit ſm Iuuenalem 264 s
Ocioſitatem antiqui cauebant philoſophi: ⁊ quare. 264 t
Ocioſitatem cauere debent vulgares laborantes: ⁊ quare. 264 x
Ocium eſſe deterius q̄ negocium affirmat Valerius. 264 y
Ocium religioſis in ocio cauendum eſt: ⁊ quare 264 z
Ocioſus ſtans Moyſes preliabatur ad deum clamando 264 z
Ocioſitatem vt caueret abbas Paulus: manibus laborabat: ⁊ operata
poſtmodum comburebat 264 b
Ocioſi eccleſiaſtici: extra omnem ordinem ſunt: ⁊ quare 264 c
Ocio virtuoſo vacare debet religioſus: ⁊ ad quid. 272 f
Ocij tempore vlcera anime curanda ſunt. 272 g
Ocij tempore debet eſſe veritatis ſtudioſa inquiſitio. 272 h
Ocij tempore: debet eſſe anime ſupra ſe elleuatio. 272 i
Ocij tempore quibus viciſſim aliquando vacandum ſit. 272 l
Ocioſitatem omnibus horis fugiat religioſus. 280 b
Occiſa ſunt ſeptem milia hominum a Teodoſio iudicio non precedēte.
⁊ quare. 19 g
Occidentes ſeipſas mlieres: dctē ſunt ſctē ab Ambroſio: ⁊ quō 90 c
Occidens ſeipſum Sanſon quomodo excuſatur 90 o
Occidētes ſeipſas mlieres ob caſtitatis amorē q̄lr excuſat Aug. 90 d
Occiſores Darij Alexander ſuſpendio affecit 243 d
Oculos maculoſos habentes: proniores ſunt ad nequitiam 54 o
Oculi continentes eſſe debent a libidinoſo aſpectu 90 e
Oclis pl⁹ credūt hoīes q̄ aurib⁹. i. pl⁹ credūt exēplis q̄ verbis 131 f
Oculi ſunt principes in ſenſibus ad nocendum 302 i
Oclis ſeipſū ꝑuauit d̄mocrit⁹ ne vidēdo ꝯcupiſceret mliers 208 c ⁊ 302 k
Oculis priuato Didimo qd conſolando dicat Antonius 302 l
Occupationes inutiles ſunt religioſis maxime precauende 266 o
Occupationes inutiles: mentis ſunt perturbatiue: ac diuine cognitiōis
impeditiue. 266 o
Occupationes inutiles ſunt: cognitionis proprie excluſiue 266 q
Occupatiōes iutiles cordis ſunt in culpam impulſiue 266 k
Occupationes inutiles: magnates antiqui ⁊ phi euitauere 266 s
Occupationes: ſapientie ac veri ſtudij fore impeditiuas philoſophi
cognouere 266 t
Occupationibus varijs multi decipiuntur: ⁊ quare 266 y

Occupationibus quale ſit adhibendum remedium' 267 a
Occupatiões excludere ſancti patres ꝓcurauere: ⁊ quomodo 267 b
Occupatio exterior inutilis ſit quadrupliciter 267 c
Occupationes vani ſtudij: ſancti p̃res a ſe excluſere ⁊ quare 267 g
Occupantur multi inutiliter in multiloquio 267 i
Occupantium ſe ac laborantium pulchra comparatio 269 e
Occupatis operum varietate: nunq̃ ſunt dies longi 273 q
Odorifera non querant religioſi 303 s
Offendi nõ poſſe animum ſapientis affirmabat Socrates 157 n
Offerens ſacrificium de ſubſtantia pauperis qualis ſit 57 q
Officium iniuſte aſſequente nihil inutilius 39 x
Officijs indigni non ſunt preficiendi 39 y
Officiales raro mutabat Tiberius imperator ⁊ quare 39 z
Officialium non ſepe mutandorum pulchra comparatio 39 a
Officijs preficiendi: quales eſſe debeant 40 c
Officiales bonorum ſint principum imitatores 40 d
Officiales multorum non habeant ſeruorum ſequelam 40 e
Officiales commeſſationes fugiant ac laſciuias 40 h
Officiorum venditio deteſtanda eſt 55 s
Officium diuinum dicens Seuerinus epiſcopus cum interuptione grauiter punitus eſt 278 y
Officium mortuoꝝ dicere deo eſt gratũ demõib⁹ vo moleſtũ 299 h
Ordinatum nihil eſt quod precipitatur ac properat 179 s
Ordinatus paruus exercitus maximum Xerſis exercitum inordinatum ſuperauit 148 g
Ordinem celi in terra poni quid ſit 260 d
Ordo ciuitatis in tres diuidatur partes ſm Auicennam 264 y
Ornatus veſtis exterioris non eſt querendus 45 g
Ornatus impudicus reprehenditur a Hieronymo 91 m
Ornatus impudicus antichriſti velamen eſt non dei 91 n
Ornatum impudicum in faciei pictura reprehendit Ambroſi⁹ 91 o
Ornans ſe impudice mlier in vita: poſt mortem apparuit dãnata 91 p
Ornamenta luxurie abiecere mulieres Crothonienſes admonitione Pictagore 204 a
Ornamenta matronaꝝ vera pudicitia ſũt ⁊ hõeſtas ñ veſtes 250 h
Ornatus eccliaꝝ ſuperfluus in religioſis dãnat a ſctõ Bernardo 295 s
Onera in naui inmota minus vrgent 151 r
Onus quod tuipſe pati non potes nemini imponas 189 v

Opera antiquorum egregia carmine comprehenſa tempore cene antiquis decantabantur 172 o
Opera faciunt ſermones credibiles non autem econuerſo 229 v
Opera a deo acceptant operantis acceptatione nõ aũt ecõuerſo 270 g
Operationes ex vanagloria: a deo non acceptantur 270 h
Operationes bone ob arrogantiam ⁊ iactantiam operate a deo non acceptantur. 270 i
Operationes bone ex mala operant intẽtiõe a mercede fruſtrant 270 l
Operationes bone rõne idebite executiõis a mercede fruſtrãt 270 n
Operationes bone rõne indebiti finis a mercede fruſtrantur 271 p
Operationes bone ſequentis culpe ꝯmiſſiõe a mercede fruſtrãt 271 r
Operantes multa bona: ⁊ demũ mala: quibus aſſimilentur 271 s
Operandum eſt tempore nobis conceſſo: ob prioris temporis abuſiuam conſumptionem. 271 t
Operandum eſt tpe nobis ꝯceſſo ob igratitudis deuitationẽ 271 x
Operandum eſt tpe nobis ꝯceſſo ob ipſius tpis ydoneitatem 271 y
Operãdũ eſt tpe nobis ꝯceſſo: ob fructus mltiplicis adeptionẽ 271 y
Operandũ eſt tpe nobis ꝯceſſo: ob tpis ꝑditi redemptionem 271 v
Operandum eſt tempore nobis conceſſo ob piam in remittendo offenſas dei miſerationem 271 z
Operandũ eſt tpe nobis ꝯceſſo ob damnationis euaſionem 272 c
Opera vtilia exercere põt religioſus: ⁊ adminiſtrare negotia 273 o
Oratio quid ſit ſm Damaſcenum 154 y
Oratio quid ſit ſm Hugonem ⁊ Dioniſium 277 k
Orationis efficatia apparet in Teodoſio 37 x
Orõnis virt⁹ appeti cẽtũquiqꝫ militib⁹ octuagita milia ſuperãtib⁹ 37 y
Orationis virtus maxima apparet in laici cuiuſdã deſicatione 75 f
Orationis captiue mulieris virtute: columna maria erecta eſt 130 p
Orationis feruor ac deuotio: viro religioſo eſt neceſſaria 154 t
Oratio ⁊ poſtulatio vera: in quo conſiſtat 154 a
Orationis nomine quandoqꝫ bona opera intelliguntur 155 b
Oratione indigemus ſicut etiam reſpiratione 155 d
Oratio cathene ſiue funi de petra pendenti ſimilis eſt 155 d
Orationi vt effectum conſequatur: ſeptem ſunt neceſſaria: ⁊ que 155 h
Orationi vacare debet ſummo ſtudio religioſus 273 n
Oratio facta in loco ſacro quid conferat oranti vtilitatis 274 c
Oratio matutinalis hore: quid a deo poſtulet 274 d

Orationis tempore: varias cogitationes ab hoſtibus immiſſi orantib⁹ vidit Zacharius 274 g
Oratio ad deum: eſt ad modum orationis ad principem 276 c
Orationi non adſit multa locutio ſm Auguſtinum ⁊ quare 277 k
Oratio in miſſa quid ſignificet 279 k
Oratio dominica que omnes antecellit orationes: quid in miſſa ſignificet 279 l
Orõne abbas Theophil⁹ ſolutionẽ cuiuſdã ꝓmeruit q̃ſtionis 280 a
Orationis hora tumult⁹ cogitationum extra relinquendus eſt 285 f
Orationis hora propter angelorum preſentiam cogitationes reſecande ſunt 285 g
Orationis finis melior eſt q̃ꝫ principium ⁊ quare 285 h
Orant ſancti etiam dum dormiunt: vt patet exemplis 13 y
Orandum eſt tempore belli 37 t
Orare pro populo ſibi ꝯmiſſo debẽt eccleſiaſtici exẽplo Moyſi 131 h
Orare veraciter eſt amaros gemit⁹ per ꝯpunctionẽ fundere 154 v
Orans iuſta ac caſta petere debet 154 x
Orans qualis eſſe debeat: ⁊ quid: ⁊ quomodo orandum 154 z
Orare ſine intermiſſione quid ſit 155 b
Orabant iugiter ſancti patres antiqui: vt patet de Moyſe 155 e
Orante publio monacho: demon ſuper ſe tranſire non potuit 155 f
Oranti charitatis virtus neceſſaria eſt 155 h
Oranti conſcientie irreprehenſibilitas eſt neceſſaria 154 h
Oranti irredibilitas ad peccatum eſt neceſſaria 155 h
Oranti: offenſi fratris reconciliatio neceſſaria eſt 155 h
Oranti petitionis ordinabilitas eſt neceſſaria 155 i
Oranti perfectibilitas operis neceſſaria eſt 155 i
Oranti orationis perſeuerantia eſt neceſſaria 155 k
Orandi ſunt dij: vt bona tribuãt: ⁊ nõ aliter ſm Socratem 188 q
Orans deum Dauid propheta: arte vtitur oratoria in orando: ⁊ quare 223 x
Orabant ſancti veteris teſtamenti octo horis ſic ⁊ eccl̃ia facit 273 r
Orare ſemper eſt non deſine iuſtum eſſe 273 p
Orantium in loco ſacro multis modis deuotio adiuuatur 273 z
Oratur deuotius in locis ſacris 274 a
Orandum eſt potius in eccleſia q̃ꝫ alibi ſex rationibus 274 b
Orantes impugnat hoſtis antiquus: ⁊ quomodo 274 e
Orans laborare debet ad intelligentiã ac reuerentiã eoꝝ q̃ dicit 274 i
Orantibus aſtant angeli: vt eoꝝ deo offerant preces 274 l
Orandū eſt corã deo: ſicut facundi orant oratores corã regib⁹ 275 n
Orandi virtus eſt in pietatis affectu 276 z
Orandum eſt mane: ⁊ quare 277 p
Orabant iudei hora tertia ſexta: ⁊ nona: ⁊ quare 277 q
Orat eccleſia hora tertia: ſexta ac nona: ⁊ quare 277 r
Orare debent eccleſiaſtici hora tertia: ſexta: ac nona: ⁊ quare 277 r
Orare debent religioſi hora tertia: ſexta ac nona: ⁊ quare 277 r
Orans ſine attentione: fructum deuotionis ammittit 278 v
Orantem monachū negligenter demon trahebat de eccleſia 285 h
Orantibus non adeſt d̃uotio ex triplici cauſa 285 l
Oratores ſiue aduocati: quales eſſe debeant 45 c
Oratoris proprium eſt: diſtincte: aperte: ac ornate loqui 131 l
Oratoris officium: quale ſit ſm Tulium 223 v
Orator bonus ſpiritualiter loquendo quis ſit 223 x
Oratores in cauſis apud principem pertractandis quid faciant 130 v
Oratorium eſt domus dei. Ideo in illo agendum: quod tali conuenit loco 289 t
Oua vt gule ſatiſfiat quot modis preparantur 283 l

De littera. P.

Parentes ſic̃ filijs ſunt cã ẽendi: ſic ⁊ eis cauſa ſint bñ viuendi 71 p
Parentes antiqui filios ſpecialiter erudiri fecere 72 q
Parentum negligentia in filiorum caſtigatione punitur a deo 73 f
Parentes potius filijs v̓tutū relinquãt h̓ẽditatẽ q̃ꝫ terrarum 73 i
Parentes ſuper omnia filios a peccatis conſeruent 73 k
Parentes ſuos honorare debent filij ⁊ qualiter 73 l
Parentes diligere: prima lex eſt nature 73 m
Parentum amore qualiter Scithe pugnare ſolebant 74 r
Parentis .i. matris amore Coriolan⁹ Romã hoſtib⁹ liberauit 74 s
Parentes ſuos ab ethne ignib⁹ filij ſiculi liberauere 74 v
Parentibus ſuis irrationabilia pietatis ſigna demõſtrant 74 x
Parentes nudatos: Ciconia pennis proprijs fouet 74 y
Parentibus humilibus natus Socrates clariſſimus euaſit 185 q
Parentes honorandos: ac deos carnibuſq̃ non vtendum apud Athenas in templo ſcriptum erat 203 l
Parentum ac deorum violatio: pari vindicta explanda eſt 244 t
Parẽtes ſe viſitaꝛ volẽtes: nolebãt videre ſancti p̄res antiqui 297 g
Patrem Scipio ſeruauit in bello 74 t

Patrem Anchiſen ſenio grauem ab excidio Troyano ſeruauit Eneas 74 v
Patris Lucretij filius ſupplitio adiudicatus naſum dētibꝰ amputauit: ⁊ quare 73 h
Paterfamilias vnde dicatur 75 i
Paterfamilias domeſticos ſuos bene gubernet: deo pro illis rationem redditurus 75 k
Patriſſamilias quale officium debeat eſſe in domo ſua 75 l
Patrini ſunt fideiuſſores p his q̊s i baptiſmo tenuerūt ⁊ ad qd 81 k
Patria eſt vbicunqꝫ bene eſt 218 z
Patria carere non eſt malum: ⁊ quare 219 b
Patrie ſalus: paterne eſt anteponenda ſaluti 242 i
Patriam dilexit Ariſtoteles ipſam diruptam reedificari procurans ab Alexandro 197 o
Parturienti ſimilis chriſtus in iudicio loquetur ⁊ quomodo 271 c
Paulinus nolanus epiſcopus omnia in celo repoſuerat 258 c
Pauli apoſtoli exercitatio quottidiana qualis fuerit 155 c
Paulus apoſtolus quomodo ⁊ qualiter tempus expendebat 263 c
Pauperes antiqui romani etiam poſt cōſulatum mortui ſunt 40 f
Pauperrimus Scipio deceſſit 40 g
Pauperes aliquos deus eſſe voluit in hoc mundo: vt regnum celorū venale eſſet 98 i
Pauper patienter ſuſtineatis paupertas icomoda: ⁊ quare 99 t
Pauper cum paupertate bene conueniens: diues eſt 99 x
Pauper eſt: non qui parum habet: ſed qui plus cupit 99 x
Pauper caueat a vera peccati paupertate 99 y
Pauper non eſt cōmendandus: ſi peccata non caueat 99 z
Pauper acquirat theſauros ſpirituales: vt in deo ſit diues 99 a
Pauperes boni querunt vnde cor impleant: diuites vͦo vnde archam 99 a
Pauper conſideret diuitiā pericula pro ſue leuamine pauptatꝫ 99 b
Pauper paupertatis comoda multa ꝯſideret: ⁊ que ſint illa 99 c
Pauperem mendicū vidēs Aug. letāter ludētē igemuit: ⁊ q̃re 99 d
Pauper ⁊ infirmus Seruulus deo gratias agens i ſumma mortuus ē conſolatione 100 h
Pauper Aglaus maximo lidie regi Gigi: Appollinis iudicio prefertur 110 d
Pauper bene indutus aliqñ magis indiget ꝙ male veſtitus 125 h
Pauperibus nobilibus ſubuenire magis piū eſt: ꝙ hoſtiatim mendicantibus 125 i
Pauperi voluntario etiam dominus retribuit ſm ea que reliquit: ⁊ que concupiſcere potuit 144 p
Pauperes multa poſſunt regna relinquere: qui multa regna poſſunt deſiderare 144 q
Pauperis ob nutrimētū vendidit quidam euāgeliū: ⁊ quare 145 e
Pauper nullus ſic: ſicut natus eſt ſm Senecam 145 g
Pauper Diogenes habitabat in dolio in portis ciuitatum: manu concaua bibens 146 h
Pauper effectus quidam: oībus ſuis ammiſſis quid dixerit 146 i
Pauperes fuere multi philoſophi nō tñ dominū ſunt ſecuti 146 l
Paupes in ſeculo: maiores diuitias i religiōe hre volūt ꝙ ꝓus 146 o
Paupere in domo natuſ: milio vix valens ſalutari: ſimilam in religione faſtidit 146 p
Pauperes debitis modis: deo ſunt amabiles: illoſqꝫ exaltat 147 x
Pauper verus famē: ſitim: iopiamqꝫ chriſti exemplo ſuſtineat 146 r
Paupes mlti ita volūt eē paupes: vt tñ nihil eis deſſiciat 146 s
Pauperem vitam Diogenis ſuo propoſuit Alexāder dominio 182 s
Pauper e diuite fctūs Diogenes ab Anthiſtene magiſtro ſuo laudabat eum. 182 t
Pauper Diogenes dijs immortalibus ſimilis fuit 183 v
Pauper Diogenes: vita fortunaqꝫ regem perſarum ſuperauit 183 x
Pauperē rogare: ac pati repulſaꝫ diſcere affirmabat Diogenes 184 h
Pauper Ethnicus: ſeipſum Socrati dedit in diſcipulum 288 k
Pauper quis ſit: ⁊ quis diues ſm Epicurrum 222 g
Pauperes erant antiqui: vt publicum erarium locuplex eēt 241 q
Paupes i diuite iperio potiꝰ ꝙ diuites i paupe ātiq ꝟſari volebāt 251 p
Pauper in hoc mundo felicior eſt ꝙ diues ſm Anaxagoram 252 c
Paupes ñ adiuuare: ſꝫ eccliās curioſe ꝯſtruere dānat bernardꝰ 295 s
Paupibꝰ potiꝰ ſbuēire ꝙ eccliās curioſe ꝯſtruere hortat Hiero. 296 t
Paupertas duobus modis dicitur neceſſitate. ſ. ⁊ voluntate 99 s
Paupertas eſt caminus: igne horribilior 99 v
Paupertas eſt cum patientia ⁊ acceptatione toleranda 99 x
Paupertatꝫ magna commendatio facta a poetis 100 e
Paupertatis laus maxima a ſecundo philoſopho facta 100 f
Paupertas filij dei a pauperibus cōſideranda eſt 100 g
Paupertatꝫ maximā remunerationem conſiderent pauperes 100 g

Paupertas philoſophiam diſcentibus confert: ⁊ quare 138 r
Paupertas filij dei maxima 144 l
Paupertate q̃ regnū celoꝝ acqrit: nihil ditius: nihilq; precioſi⁹ 144 m
Paupertati detrahentium mira fatuitas 144 n
Paupertatem ſectari omnia relinquendo: melius eſt q̃ monaſte-
ria extruere 144 o
Paupertas religionis v̄tutū ad btitudinē extat fundamentū 145 a
Paupertas minorum fratrum obligat ad nihil habendum proprij nec
in ſpeciali nec in communi 145 b
Pauptas oium religioſoꝝ obligat ad nihil hn̄dū ppi i ſpāli 145 b
Paupertatem ſeruent religioſi exemplo ſanctorum 145 c
Pauptas volūtaria theſaur⁹ monachi eſt iō ſuāda ne pdat 145 c
Pauptatis amator: obſuator: ac cultor fuit btūs Franciſcus 145 d
Paupertatis exempla emicuere in antiquis licet gentilibus 145 e
Paupertatis continentiā Diogenis: Alex. ſupare non potuit 146 h
Paupertas religioſorum debet eſſe recto fine .i. pp deū aſſūpta 146 k
Paupertas religioſorum ſit affectu amata 146 l
Paupertas puelle pulcherrime aſſimilatur 146 m
Paupertas debet eſſe illaritate iocunda 146 o
Paupertas debet eſſe ſtatui congrua: ac moderata 146 o
Paupertas debet eſſe maceratiua quia martyrium eſt 146 q
Paupertas debet eſſe diſcretione regulata 146 s
Paupertas debet eſſe humilitate ordinata 146 t
Pauptatē apſoꝝ ac crucis nō imitātes Diogenis ſaltē imitent 185 m
Paupertas philoſophorum gentilium apparet in quadā epſa 213 b
Paupertas leta honeſta res eſt: alr̄ v̄o nō ſm Epicurrum 222 g
Paupertate romana pereūte piere v̄tutes vitiaq; ſuccreuere 251 q
Paupertas mirabilis Diogenis: in quibus relucebat 252 z
Paupertas romana romanis feminis quantum profuit 264 s
Pariſius ciuitatem Julius Ceſar ampliauit 231 p
Pariſius vnde dicatur 231 q
Pariſius ciuitas q̃ ſit apta vacantibus ſtudio 231 r
Pſallēs laborare dz ad eoꝝ q̃ pſallit itelligētiā ac reuerētiā 274 i
Pſallēs laborare dz ad eoꝝ que pſallit plenā pnunciationē 275 l
Pſallens laborare debet ad cordis in deum eleuationem 275 q
Pſallens dicere debet horas pure ⁊ ſincere nihil itermiſcēdo 278 t
Pſallens debet horas dicere honorifice ac reuerenter 278 z
Pſallens exemplo beati Franciſci pſallit reuerenter 278 [illegible]
Pſallens ſtare debet rectus: ⁊ non appodiatus 278 a
Pſallens debet pſallere prouide ac ſapienter 278 b
Pſallens debet pſallere iubilanter ac gaudēter 278 c
Pſallens debet pſallere cōgruenter ideſt horis congruis 278 g
Pſallens debet pſallere aperte ⁊ intelligenter 278 d
Pſallendum qualiter ⁊ quomodo ſit ſm Bernardum 275 m
Pſallebat beatus Franciſcus non minus timorate q̃ deuote 275 v
Pſallendi modus debitus hodie deficit in dei eccleſia 276 d
Pſalmodia: a beato Jgnatio ortum habuit. ⁊ quomodo 275 r
Pſalmodie inſtitutio: fuit in mediolanenſi eccleſia roborata 275 s
Pſalmodie vtilitas maxima ſm Auguſtinum. ⁊ que 275 x
Pſalmi v̄ſum vnū ſolū Pambo abbas diſcere voluit: ⁊ quare 267 h
Pſalmorum cantus: quare in ecclia inſtitutus fuerit 275 k
Pſalmorum fragmina: colligit demon 275 o
Pſalmorum in fine monachus non dicens gloria patri reue-
renter ab angelo corripit 275 p
Pſalmorum deuotio: q̃ ſit deo acceptabilis ſm Auguſtinum 275 t
Pſalmorum ſententijs diuerſis: conformet ſe mens humana 276 z
Pſalmi: diuerſis affectibus decantātur: ⁊ qualiter 276 a
Pſalmi quinq; quare in veſperis decantentur 285 [illegible]
Pſalmi ſeptem penitentiales cum letania dicendi ſunt a religio-
ſis etiam itinerantibus 299 f
Pſalteriū ē q̃ſi quedā celeſtis ſpera: ⁊ qdā pauo pulcherrim⁹ 276 y
Plato Socratis diſcipulus: ceteros ꝯdiſcipulos glia obfuſcauit 191 m
Platonis matrem: nōnulli Apollinis fantaſmate oppſſā ferūt 191 n
Platone nato apū examē aduenies faciē ei⁹ ⁊ ora ꝯpleuit 191 n
Plato: Antea vocat⁹ Ariſtoteles: ſic poſtea noiat⁹ eſt: ⁊ q̃re 191 o
Platonis ſtudioſitas ⁊ ſollicitudo maxima in adiſcēdo phiam 191 p
Platonis auctoritas maxima: ob virtutū ac fame excellentiā 191 q
Platonis peregrinatio multiplex: vt diuerſas ſub diuerſis prece-
ptoribus ſcientias diſceret 191 r
Platonis ſnia eſt: finem boni eſſe viuere ſm virtutem 184 k
Platonis paupertas: tātū aurū hūit: quātū puer i aure geſtauit 192 s
Platonis aduentus tres in Siciliam: ⁊ quare 192 t
Plato: deoꝝ phs dict⁹ eſt: illorūq; equiperaſſe poteſtatem 192 v
Plato ad ſenectutē perduct⁹ eſt parſimonia: ac diligenti tutela 192 z
Platōis cene: etiā poſtera die ob parſimoniā iocūdiſſime erāt 192 y
Platonē platonicoſq;: Augu. ceteris anteponit phis: ⁊ quare 193 h

Plato: multa conuenit cum matre religionis veritatibus 193 i
Plato centum annis poſt Piere. vaticiniū natus eſt 194 k
Plato: principiū euāgelij Joannis poſuit i libꝛis ſuis ſꝫ Aug. 194 m
Platonem cōmendant oꝛigenes: Hieronymus ⁊ Auguſtinꝰ 194 n
Plato: moꝛti iam ꝓximꝰ docuit diſcipulos ſuos vtile verbum 195 x
Plato nō eſt moꝛtuꝰ verecūdia: vt qdā aſtruūt ſꝫ Homerus 195 ʒ
Plato: ꝓblema ď pediculis a piſcatoꝛibꝰ ꝓpoſitū ſoluer̄ neſciuit 196 a
Plato ob virtutū auctoꝛitatē inter ſemideos ꝯnumeratus eſt 196 b
Plato anno etatis ſue octuageſimo pꝛimo moꝛtuus eſt 196 c
Platone moꝛiente: ſol viſus eſt de celo cecidiſſe 196 d
Platonem perturbatum nunꝙ̄ vidit diſcipulus ab illo nutritꝰ 215 m
Paſſionibus non cedit animus ſapientis 214 f
Paſtoꝛalē curā pecoꝝ nō ꝯmiſit Pharao niſi viris induſtrijs 132 o
Patientia quid ſit ſm Tulium: ⁊ quottuplex eſt 155 h
Patientia mira Julij Ceſaris patet ex multis 31 x
Patientiam miram Auguſti Ceſaris laudat Seneca 31 b
Patientia Antigoni regis mirabilis in duobꝰ appuit: ⁊ quibꝰ 31 e
Patia Sciпiōis Aphꝛicani erga arguētē ſe militē: ꝙ n̄ pugnaret 32 f
Patientia Teodoſij mirabilis: ⁊ eius pulchꝛum dictum ⁊ pul//
chꝛius veſpaſiani 32 g
Patientia Ariſtipi: Xenophontis: ac Diogenis philoſophoꝝ 32 h
Patientia Socratis cum moleſta vxoꝛe mirabilis ⁊ quare 32 i
Patientia ac ire continentia regibus vtilioꝛ ꝙ̄ ceteris 32 k
Patientiam non habens non eſt perfectus 110 c
Patientia mirabilis Diogenis vſqꝫ ad moꝛtem 182 p
Patientia Diogenis mirabilis a puero in faciē ꝑcuſſi ⁊ ꝯſputi 183 y
Patientia Socratis inſupabilis i pene inumerabilibꝰ aduerſis 186 y
Patientia Socratis cum vxoꝛibus moleſtiſſimis maxima 186 a
Patiam didicit Socrates domi: vt foꝛis alioꝝ ferret iniurias 186 b
Patientia eſt miſeriarum poꝛtus 189 x
Patientia Demoſtenis in multis in illum dictis 207 x
Patientia in ifirmitate maxima cuiuſdam philoſophi ſtoyci 208 l
Patientia: comes eſt philoſophie ſm Auguſtinum 230 f
Patientia Antigoni mirabilis: militibꝰ illi mala impꝛecantibꝰ 251 s
Patientia Diogenis mirabilis in morte illi iniuſte illata 251 a
Patia Alex. in iniuriarū perpeſſiōe erga Antigonē mirabilis 255 i
Patia Julij Ceſaris erga militē illi iꝓperātē: ⁊ alios multos 255 k
Patientia Auguſti Ceſaris erga illi enoꝛmia impꝛoperantem 255 l
Patientia Scipionis Aphꝛicani erga illi impꝛoperantes 255
Patientia Teodoſij: ac illius mirabile dictum 255 m
Patientia Veſpaſiani: ac illius mirabile dictum 255 m
Patientia Antigoni regis erga milites de ſe obloquentes 255 n
Patientia Ariſtipi Antiſtenis: Tithacij: ac Diogenis phꝛoꝝ 255 o
Patiaꝫ ſtuduit diſcere Socrates domi: tolerādo vxoꝛes: ⁊ q̄re 255 p
Patientia in iniurijs: veros mōachos oſtendit 238 s
Patientia Teodoꝛi in crucifixionis tolerantia: ac pueri toleran/
tis bꝛachij exuſtionem 255 q
Patientia Zenonis in eculeo poſiti: ac alterius Zenonis aurem
tyranno dentibus pꝛecidentis 255 r
Patia Anaxarci ſuiipſiꝰ linguā dētibꝰ ꝑciſā i faciē tyrāni expuētis 256 s
Patientia nobilium Sparthanoꝛum trecentoꝛum contra Xer/
xem pro patrie libertate pugnaturoꝛum 256 t
Patientia Ceſaris mirabilis in illatis iniurijs 256 v
Patientia Catonis iniuriati: ⁊ ſe iniuriatum fuiſſe negantis 256 x
Patientia maxima Philippi: a legato Atheniēſium iniuriati 256 y
Patientia maxima Alexandri: a milite percuſſi 256 ʒ
Patientia maxima Antigoni erga de ſe obloquentes. Iterum 256 a
Patiētia Piſiſtrati Athenienſis tyrāni erga de ſe obloquentes 256 b
Patientia Socratis colapho percuſſi: Iterum 256 c
Patientia Diogenis conſputi. Iterum 256 d
Patiētia Pirri erga de ſe oblocutum in conuiuio 256 e
Patientia Auguſti ceſaris: erga de ſe obloquentes: ac eius mi/
rabile dictum. Iterum 256 f
Patientiā adiuuat iniuriarum obliuio ſm Senecam 256 g
Patientia Pannutij: falſo de furto infamati 290 c
Patiens fuit valde Domicianus 31 a
Patiens valde fuit Tiberius: ⁊ quid dicebat 31 ʒ
Patiēs eſt ſicut Adamas ferro ipenetrabilis 256 g
Patiens fuit Anaxagoꝛas i moꝛte filij: ac eiꝰ mirabile dictum 258 ʒ
Patiens fuit Xenophon in moꝛte filij maioꝛis: ⁊ quare 258 a
Patiens fuit Bias pꝛienneus in ſuarum rerum deꝑditione 258 b
Patientem: in doloꝛibus videre certantem mirabilius eſt ꝙ̄ vi//
dere certantem aliquem cum leonibus 183 b
Patienter tolerabat Socrates vxoꝛum conuitia 77 f
Patiēter tolerauit Philippꝰ: excluſionē cubicli ab vxoꝛe fctāꝫ 77 g
Patienter maxillam percutienti pꝛebere: quomodo intelligat 87 n

Pecunia corrupti: fideles eē nō pñti: put dixit Philipp⁹ Alex. 36 o
Pecunia mercati milites: fideles multū eſſe non poſſunt 36 r
Pecūie magnitudo: Craſſo nomē ōdit: ſʒ iopia p⁹ea illū iſamauit 108 f
Pecūia accepta Demoſtenes: vt i q̄dā ſileret cauſa qd egerit 207 v
Peccatum quid ſit ẜm Ambroſium ⁊ Auguſtinum 101 p
Peccatum eſt mors anime rationalis: ⁊ quomodo 101 p
Peccatum: Sathane generat ſeruitutem: ideo fugiendum 101 q
Peccatum cauſat putredinem ac fetorem anime 101 q
Peccata criminalia ſunt ſeptem: ⁊ quid in homine operentur 101 r
Peccata ſeptem criminalia: quid ſint ſingillatim 101 s
Peccata ſeptem criminalia: ſeptē duces ſunt exercitus viciorū 101 t
Peccata deteſtati ſunt gentiles: ob ſolam turpitudinem 100 l
Peccata deteſtantiū gentiliū exēplo: quid facere debeāt fideles 100 o
Peccata perſequi ſine modo ⁊ fine eſt cum illis litigare 100 o
Peccatum ex multis deteſtandum eſt 212 o
Peccata: quattuor rationibus deteſtanda ſūt 212 q
Peccare non debet quis: etiam ſi a nemine videri poſſet anuli
Sigis beneficio 100 n
Peccatorū puniendorū tres ſūt cauſe: lʒ Plato tm̄ duas ponat 61 s
Peccare nō dʒ vir ſapiēs: etiā ſi dij ac hoīes hoc ignorarent 213 n
Peccantium ſecrete pene multiplices 212 p
Peccantibus malis: diſſimiles voluere eſſe philoſophi 212 k
Peccantes frēs: letiori debem⁹ vultu ſuſcipere: ꝙ nō peccātes 291 y
Peccatores āmonendi ſunt: vt peccata dimittāt ⁊ quare 100 k
Peccatores: vocat Auguſtinus beſtias: qr. ſ. beſtialiter viuunt 100 l
Predicatori a xp̄o precipit. vt ſapiētib⁹ ⁊ iſcipientib⁹ debitor ſit 1 a
Predicator aliquando predicet etiam in menſa 1 e
Predicator predicet ẜm ſtatuū: etatū: ac perſonaꝝ varietatē 1 h
Predicator: debet eſſe ſicut prouidus explorator 2 n
Predicator: ſicut dapifer compoſita verba p̄ponat 2 r
Predicator: aliqñ dʒ dimittere materiam inceptam ex cauſa 2 s
Predicatore deficiēte: debem⁹ on⁹ p̄dicatiōis libēti ſubire aīo 122 t
Predicatores: organa ſunt veritatis. ideo ſint ſancti 128 a
Predicator: vt verbum ſuum efficax ſit: quid agere debeat 129 g
Predicator orare debet: vt deus ſermones ſuos dirigat 129 m
Predicatoribus plus confert vite perfectio ꝙ ſcīe illuminatio 130 q
Predicatores ſignant per nubes: predicationis v̄o ſcīa p aquā 130 s
Predicator non plus ſtudeat predicare ꝙ ab auditorib⁹ capiat 130 t
Predicator gallo aſſimilatur: ⁊ quare 130 t
Predicator nec adulatorie: nec queſt⁹ amore p̄dicare debet 130 y
Predicator Micheā imitet̄ ph̄tā loquētē q̄cūqʒ dixerit illis de⁹ 130 y
Predicatoribus precipit de⁹ vt veritatē dicant 131 b
Predicatores debent eſſe perfecti: ⁊ exemplares 131 c
Predicatores: fortes compatiētes: terribiles ſint ⁊ blandi 131 c
Predicatores: plus actibus ꝙ vocibus reſonare debent 131 d
Predicatores: aliqñ vitia qb⁹ laborāt: in alijs mordēt ac lacerāt 131 e
Predicator furās ac mechās p̄dicat nō furādū ⁊ ñ mechādū 131 f
Predicator pl⁹ facere dʒ ꝙ docere: qr efficacior vita ꝙ verbū 131 g
Predicatores ad terrena clauſi: ad celeſtia v̄o ſint aperti 134 p
Predicator bone debet eſſe vite ac fame 210 r
Predicator plus actib⁹ quā vocib⁹ reſonare debet. Iterum 223 p
Predicatori periculoſum eſt: ſecularia tractare negocia 297 i
Predicator: a curiarum frequentia caueat magnatorum 297 k
Predicatores: etiā paupib⁹: xp̄i exemplo predicare debent 297 m
Predicator venerationē: fortitudinē ac diſcretionē habere dʒ
Predicator: in collatione etiam priuata debet ſeminare ſp̄ualia 303 z
Predicabat Chriſtus etiam in menſis 1 b
Predicabat apoſtolus publice ac priuate 1 c
Predicabant Diogenes ⁊ Cynnici ſibi obuiantibus 1 f
Predicabant apoſtoli ẜm ſtatuum ac perſonarum diuerſitatē 1 l
Predicatio priuata: efficacior eſt ꝙ publica vel lectio 1 d
Predicatiōis officium: aliquando ſuſcipiendum: aliquando v̄o
non duorum prophetarum exemplo 122 v
Predicationis opus exibere populis debent qui eccleſiaſtica com
moda acceperunt 128 t
Predicātis cl̄pa: ſermo aliqñ ſbtrahit̄: aliqñ v̄o auditoꝝ culpa 128 a
Predicantis ſermo quando ſit viuus ⁊ efficax 128 a
Predicantis Ceſarei ſpiritus ſanctus linguam mouebat: vt om
nium perculeret conſcientias 129 h
Predicante Auguſtino ſermo illius ipſo ignorāte verſus eſt con
tra ſceleſtum iuuenem 129 i
Predicante Aug. qdā luſor ꝯuerſus eſt: ipſo Aug. ignorante 129 k
Predicante Aug. ꝯtra Manicheoꝝ errorē heretic⁹ curat⁹ eſt 129 l
Predicatio diſticta ſit ac ordiata, p audiētiū q̄litate ac capacitate 130 r
Predicatio nō fiat ſcīe inundatione: ſed moderata diſtillatiōe 130 s
Predicantis verba ſunt ſicut herbe que aliqua animalia refici
unt aliqua v̄o occidunt 130 v

Predicantis lenis ſibilus equos mitigat: ⁊ catulos inſtigat 130 v
Predicatio eſt ſicut medicamentum: ⁊ panis: ⁊ quare 130 v
Predicationē audiētes ſūt ſic corde ꝓteſe i cythara ⁊ quare 130 x
Predicatione vera indigent mundi potentes 139
Predicatione vera indigent mundi potentes 297 h
Predicationis cauſa: meritorie egredi poteſt religioſus 299 f
Predicantes pauperib⁹: oñdūt ꝙ ſolū lucrum querūt aiarum 215 n
Precepta que phia precipit obſeruari quot ⁊ que ſint 294 a
Preceptores habueř Senecā ac Plutarcū: Nero ac Traian⁹ 119 o
Prelati ſunt Gigantes ſub aquis gementes: ⁊ quare 121 p
Prelationis onus: cum humilitate ſuſcipiendum eſt 121 q
Prelationis onus: cum humilitate ſuſcipiendum eſt: indecenter: tñ appetitur 121 r
Prelatio: ⁊ ſi adminiſtretur vt decet: indecenter: tñ appetitur 121 r
Prelatio ſi imponit: ꝑpter charitatis neceſſitatē ſuſtinenda eſt 121 r
Prelatio: deſiderantibus neganda: fugiētib⁹ ꝟo offerenda eſt 122 x
Prelato i alto poſito nō altū ſapere difficile eſt ac inuſitatum 122 x
Prelati nō ſunt felices: q2 ꝓſunt: infelices ꝟo ſunt ſi nō ꝓſunt 122 x
Prelatus: que ac qualia cogitare debeat 122 z
Prelationis onus humiliter recognouit Auguſtinus 122 z
Prelatiōis aſſūpte pi̇cula ꝯſiderans Greg. multū fleuiſſe dř 122 l
Prelati laſciuiā caueant ac temulentiam: pp malum exemplū 123 m
Prelatus etiam aridens timeri dz: ⁊ iratus amari: ⁊ quare 128 v
Prelat⁹ ſine cl̄pa nō ē: qñ ex ſua taciturnitate ſubdit⁹ morit 128 y
Prelatos: a populo preciū recipere peccatorū: de illo autem cu/ram non habere quid ſit 290 d
Prelatus qualis in capitulo eſſe debeat 290 e
Prelatus lenitatem miſcere debet cum ſeueritate 207 k
Preliatus eſt Demoſtenes cum rerum nā: ⁊ victor euaſit 47 a
Periurare faciens proximum aliquem: peior eſt homicida 47 b
Periurare faciens proximum: a deo iuſſus eſt grauiter cedi 188 n
Preferēdi ſūt hoies: ob virtutū eminētiā: ⁊ nō bonoꝝ exterioꝝ 242 x
Prefici non debet nihil habens: nec ille cui nihil eſt ſatis 14 e
Preſunt in brutis: vigore valentiora 39 s
Preſides prouinciarum: ⁊ terrarum ſunt ad modum aurium 4 g
Peregrinorum ⁊ incolarum officium: quale 151 q
Peregrinatiōes: mīme ꝓſūt: niſi aīus: d̄ malo ad bonū mutet 01 y
Penitantia quid ſit 01 x
Penitētiā predicare ceperūt Joannes Baptiſta: ⁊ Chriſtus 101 z
Penitentia: hoſtes occidunt ſpirituales: ⁊ aia reſuſcitatur 101 z
Penitentia Fabiole: qualis fuerit ſm Hieronymum

Penitentie efficaciſſima virtus: multis patet exemplis 101 a
Periculum fugit Ariſtoteles: Athenienſes relinquens 198 z
Pericula vt caueantur: quid oporteat facere 219 e
Peſtilentiā q̄ ciuitas Atheñ. vaſtata ē: qūo euaſerit Socrates 186 e
Preſumptio eſt. quid fortis caueat: inualidum non timere 124 t
Petere importune neceſſaria: nolebat pauper Socrates 287 g
Petens difficilia: negat ſibiipſi 289 s
Perſeuerantia: quid ſit ſm Tulium 257 m
Perſeuerātia Diogenis mirabilis: vt fieret Ariſtenis diſcipul⁹ 182 m
Pictagoras: quid in ciuitate Crothoniorum docuerit 2 m
Pictagoras philoſophorum auctor Italicorum: primus ſe phi/loſophum non ſapientem nominauit 203 p
Pictagoras quāte excellentie in philoſophia: continentia: ⁊ cul/tu iuſtitie fuerit 204 s
Pictagore auctoritas maxima apud diſcipulos 204 z
Pictagoras animorum perturbationes miro modo ſedabat 205 c
Pictagoras Samius: quo tempore venerit in Italiam 206 n
Pietas quid ſit ſm Auguſtinum 244 s
Pietatis pria magiſtra nā eſt: q̄ nullo vocis idiget miniſterio 73 q
Pietatem ſibi deſponſauerat Joannes elemoſynarius 125 i
Pietas antiquorum: prout cultū dicit diuinum: q̄ta fuerit 244 t
Philologie lecticam: quattuor portabant: ⁊ que 264 v
Philoſophie ſtudium: quid Ariſtipo contulerit 1 k
Phia eſt tocius ciuilitatis omniumqꝫ agendorum magiſtra 127 p
Phi mirabilis ꝯuerſio ad ſimplicē cuiuſdā p̄dicationē epi 129 a
Phia eſt ars artiū diſciplinaqꝫ diſciplinarum 135 d
Phia eſt dinarū hūanaꝝqꝫ reꝝ cū ſtudio bñ viuēdi cognitio 135 e
Philoſophia contemnitur ob diſcentiū deformitatem 135 g
Phs maxim⁹ ſophiſta ꝓthagoras: cā vict⁹ pri⁹ onera portabat 136 l
Phie lecticam quattuor portabant: ⁊ que illa fuerint 138 p
Phiam: a fronte: ⁊ a parte poſteriori que teneant 138 q
Phi: ſoli ſe phie dedicauere: omnibus alijs contemptis 138 r
Phus parmenides: annis qndecim in rupe egiptiaca ꝯſedit 139 y
Phs ꝓthoteus: in monte caucaſo vulturi exponitur 139 y
Phs Themiſtocles: poſt centum moriens dolet: ⁊ quare 139 y
Phs maximus Plato: octuageſimo anno ſcribens moritur 139 z
Phs Socrates i docēdo ac ſcribēdo: nonagita ꝯpleuit annos 139 z
Philoſophi: diuerſimode omnia contempſere: ⁊ quare 139 z

P.

Phūs q̄dā multaꝝ poſſeſſionū p̄ciā in mare ꝓiecit ⁊ quare 139 a
Philoſophi quidam: oculos ſibiipſis eruere ⁊ quare 139 b
Philoſophi carnaydis diuturna ſtudioſitas: manum ad menſā
ipſum porrigere non ſinebat 129 b
Philoſophi euclydis: diſcendi mira auiditas 139 c
Philoſophi moderni vltro currunt: vt iuuenes diuites doceāt 139 d
Philoſophorū exēplis: ſcolaſtici ſint quieti: ac vere ſtudeāt phīe 139 e
Philoſophiā vniuerſam: Socrates reuocauit ad mores 39 g 170 e
Philoſophiā quid ſit ſm diuerſos eam diuerſimode deſcribentes 171 k
Phīa quid ſit ſm diuerſos eam diuerſimode deſcribentes 170 f
Phoꝝ egregia dicta. ſcti vt Hiero. ⁊ Aug. ſuis libris inſeruere 172 l
Philoſophie nomen: a pictagora inuentum eſt ⁊ quare 172 m
Philoſophia diuiditur in moralem: naturalem: ⁊ naturalem
Philoſophia a gentilibus in tres partes ſecatur ſcilicet: Logi-
cam: Ethicam: ⁊ Theoricam: 172 n
Philoſophia quatrupliciter dicitur: ⁊ qualiter 172 o
Philoſophie maxima commendatio ſuper alias ſcientias 173 r
Philoſophie maxima commendatio ſuper alias ſcientias 173 s
Phīa non eſt ſine virtute: ⁊ virt⁹ nō eſt ſine phīa 173 t
Phīa deſcribitur ſub mulieris ſpecie: ⁊ quare 173 v
Philoſophiam figurantis mulieris proprietates declarantur 174 x
Phīam dꝫ ſibi quis deſponſare: pluribus ex cauſis 174 a
Phīe plus deberemus q̄ꝫ diis: niſi ipſi illam nobis tribuiſſent 174 a
Philoſophie maxima laus ſm Senecam 174 b
Philoſophie amore antiqui phī omnia alia contemplere 174 b
Philoſophia excellere alios magis cupiebat Alexander: q̄ꝫ co-
piis aut opulentiis 174 d
Philoſophie operatio ⁊ affectus multiplex 175 f
Philoſophia medetur animis: eorumqꝫ morbis 175 g
Philoſophia: vitia extrahit: aiumqꝫ preparat ad virtutes 175 g
Phīa contra omnia mala. ſingulare eſt refugium 175 h
Philoſophia vlixem comitante: multa ardua ſuperauit 175 i
Philoſophie pratice. tres ſunt partes ⁊ que 175 l
Philoſophi leges tulere 175 m
Philoſophus Themiſtocles: nouerat: rempublicam ex parua
facere magnam 175 n
Philoſophos antiqui principes ſecum habebant 175 n
Philoſophia: ad familie proprie regimen neceſſaria eſt 176 p
Philoſophia: homo ſeipſum gubernat: cui gubernationi tria
ſunt neceſſaria 176 q
Phīe nihil tā cognatū q̄ꝫ locis ac tpīb⁹ aptare ſmones 176 r ⁊ 217 g
Phīa regit hoīem in bonis agendis: maliſqꝫ ſuſtinendis 176 s
Philoſophia quomodo acquiratur 176 t
Philoſophia vſus exercitatione memorieqꝫ viuacitate acqrit 176 v
Philoſophiam pauci aſſequuntur: ⁊ quare 176 x
Phīam nullus aſſequi poteſt: niſi deus illam dederit 177 y
Philoſophie finis eſt morum correctio 177 a
Philoſophie vltimus finis: eſt beatitudinis aſſecutio 177 b
Philoſophi deum cognoſcentes fuere ceteris anteponendi 177 c
Philoſophus quidam philoſophabatur ob vitam beataꝫ 177 f
Philoſophiam tria illuſtrant: ⁊ que 177 g
Philoſophie vſus rectus quis ſit 178 h
Philoſophie vſus eſt: q̄ hō intelligit ⁊ docet facere 178 i
Phūs loq̄ns ⁊ n̄ faciēs: ſilis ē naufragabūdo nauis gubnatori 178 k
Philoſophie abuſus quis ſit 178 l
Phūs loq̄ns ⁊ n̄ faciēs medico ſilis ē loq̄nti: ⁊ n̄ curanti 178 m
Philoſophum Pictagoras: primus ſe nominauit 179 q
Philoſophus verus nemo eſt niſi dei amator 179 q
Philoſophie profeſſio in tribus conſiſtebat: ⁊ quibus 179 r
Philoſophicus habitus in quatuor conſiſtebat: ⁊ quibus 179 x
Philoſophus q̄dā hītu ſꝫ nō morib⁹ q̄d ab herode audierit 180 y
Phoꝝ duo gnā vnū .ſ. Italicū: alterū ᷓo Ionicum 180 c
Philoſophoꝝ ſucceſſio incipiēs a Thaleto q̄ ac qualis fuerit 181 f
Philoſophie princeps fuit Socrates q illā de celo euocauit 185 n
Philoſophie multa adiecit Ariſtoteles ex induſtria ſua 198 x
Philoſophia cōfert hōi vt cū oībus ſciat fabulari 216 c
Phīa vnicū eſt deoꝝ mun⁹ diſciplinaꝝqꝫ diſciplina honorāda 217 i
Philoſophia eſt toti⁹ vrbanitaſ: oīumqꝫ agēdoꝝ magr̄a. Iteꝝ 217 o
Philoſophia eſt bona a malis diſtinguere 218 s
Philoſophia abuti contingit ꝓpter errorum falſitatem 227 r
Philoſophia abuti ꝯtingit illam ᷓtendo ad hoīuꝫ ſeditioneꝫ 228 l
Philoſophia abuti contingit: ſuperbie tumore: ⁊ arrogantia 228 m
Philoſophia abuti contingit ob vite prauitatem 228 n
Philoſophia abuti contingit ob virtutum abuſionem 228 p
Phīa abuti ꝯtigit ob iueſtigādi ⁊ acgrēdi iutilia curioſitatē 228 q
Philoſophia abuti contingit librorum cumulatione 229 r
Philoſophia abuti ꝯtigit ob ᷓboꝝ ſine vite correctōe ſectatiōeꝫ 229 t
Philoſophie glīa militieqꝫ victoria antiquis ſimul ꝯcurrebant 229 x

Philoſophi latini ratione florere 231 i
Philophari quid ſit ſm Platonem 233 x
Phi fideles ſapiã celitꝰ datã: ordiare debẽt ad mor correctionẽ 234 g
Philoſophi fideles arrogantiam caueant 234 h
Philoſophiam veram tenere volens quid facere debeat 236 y
Philoſophia ſanctorum vtiliſſima quid in hoibus operetur 236 z
Philoſophie ſanctorum qui fuerunt primi magiſtri 236 a
Philoſophorum fidelium ⁊ infidelium in quo ↄſiſtat differẽtia 238 e
Philoſophi fideles ⁊ infideles eadem ſm aliquos ꝓfitentur 239 t
Philoſophi gentiles non ſunt deteſtandi vitia vt fideles 239 y
Philoſophie vltimus finis quis ac qualis ſit 251 t
Philoſophia eſt tedium cura: ⁊ ſollicitudo mortis ſm Iſaac 267 f
Primatus ſanguini non debetur ſed meritis. 242 t
Princeps in republica anime locum obtinet in corpore 13 a
Princeps in republica eſt ad modum capitis in corpore 13 b
Princeps talis ſit: quale eſt caput in corpore 13 b
Princeps eſt quaſi diuine maieſtatis ymago 13 c
Princeps greco elloquio baſileos dictus ſonat baſis latine 14 d
Princeps apud antiquos eligebatur melior ⁊ non potentior 14 f
Princeps fatuus in ſolio ſimie ſimilis eſt in tecto 14 k
Principes non eſſe dominos veraciter ſʒ vocarĩ pʒ exẽplo 15 y
Principis nomine neminẽ dignũ aſſeruit qdã pnceps pter deũ 15 z
Principes antiq gr̃as agebant pro diminutione imperij 15 a
Principes ad principatum multis modis fuere aſſumpti 16 d
Principes duo romani ab aratro fuere aſſumpti 16 e
Principũ pauptas antiquoꝝ in particulari erat nõ aũt i cõi 16 f
Principis requiſite conditiones ante electionem: que ſint 17 g
Princeps in quadam inſula cauſas mortis ſolus nõ iudicabat 17 h
Princeps peccans: antiquitus morte mulctabatur 17 i
Principis poteſtas a deo eſt: non autem regiminis prauitas 17 i
Princeps malus regnat propter peccata populi 17 k
Principem Athilam nomine flagellum dei reuerenter acceptauit quidam ſanctus epiſcopus 17 m
Principes eccleſie ſunt miniſtri 17 n
Princeps electioni conſentiat: ⁊ quare 17 o
Principes quomodo ſeruiunt deo 17 p
Principis Dioniſij timor: ⁊ vnde 17 q
Principes ad maximam vocati ſunt ſeruitutem 17 r
Principis magna captiuitas 18 s
Principes debent eſſe virtuoſi ac viribus validi 18 t
Principatus ſanguini non debetur 18 v
Principari per ſucceſſionem non contradicit ei quod dicitur principatum ſanguini non deberi 18 x
Principantibus ſeptem ſunt neceſſaria: ⁊ que 18 y
Princeps ↄſeruus eſt hoiuʒ coeq̃litũ vt ait Ambro. Theodoſio 19 b
Principibꝰ deo ac ecclie humilibꝰ retribuit ⁊ in hac vita 20 q
Principes ſuperbos humiliat deus 21 r
Princeps debet eſſe a libidine alienus 21 s
Principatus non põt eſſe ſtabilis vbi regnat luxuria 21 t
Princeps apum ſine aculeo eſt ⁊ quare 23 n
Principes debent eſſe ſicut medici multip̃r egrotos curantes 23 o
Princeps debet eſſe ſicut cythareдus: potius cordas remittens q̃ʒ rumpens 23 p
Princeps ſit ſicut pater: tutor: ⁊ medicus erga ſubditos 23 s
Princeps eſt fundamentum caput: ⁊ pater populi 24 b
Pricipes debẽt cũ effectu audire paupes Trayani exemplo 25 g
Princeps ſcientia ſit illuminatus ⁊ quare 25 h
Principũ optima inſtructio a Plutarco tradita 26 y
Princeps ac rex illitteratus: eſt quaſi aſinus coronatus. 27 c
Princeps inſipiens cui comparetur 27 g
Princeps ignarus quid facere debeat 27 h
Principibus neceſſaria bene enumerat Auguſtinus 33 t
Principi tria ſunt neceſſaria: ⁊ que 33 v
Princeps deo adherere debet. 33 x
Principis officium quale eſſe debeat 33 y
Principem que ſint ad celeſte regnum perducentia 33 z
Princeps ſubiectis in bonitate dominari debet 33 p
Principem oportet dare alijs ⁊ quare 36 p
Principis Theodoſij iformatio data a claudiano. 38 d
Princeps ceteros magnificentia ancedat iuſtitia clementia: ac magnificentia. 51 z
Princeps in terris ymago dei eſt. Iterum 51 a
Princeps ⁊ prelatus ſanus non eſt dolens latera id eſt habens collaterales vitioſos 52 g
Principes quales: tales ſunt ⁊ miniſtri 52 i
Pricepꝭ bonꝰ illa q̃ a pplo accepit: p cõi vtilitate expendit 52 o
Principes Romãi de errario ſuo expẽdebãt ⁊ qbꝰ cauſis 52 e

Princeps impius: Leoni aſſimilatur rugienti 56 g
Principātibus poſt Ade pctm̄ legiptime debēt ſb̄diti obedire 68 s
Princeps nature equalitatem cum ſeruis conſideret 68 t
Princeps eſt perſona publica: ⁊ diuine maieſtatis ymago 244 y
Principē oportet plura ac meliora ſcire ꝙ̄ ceteros: ⁊ quare 245 f
Principes illiteratos non contingebat eſſe apd̄ Romanos 245 g
Princeps eruditus eſſe debet in diuinis legibus 346 m
Princeps fatuus in ſolio ē ſicut Simia ſedēs in tecto 246 n
Pricepѕ hꝫ e ōꝫ ꝓprie memoriā ꝯditiōis ac diue ſublimitatis 246 v
Pricipātibꝰ oibus triplex cōſideratio ac itelligētia ē neceſſaria 247 y
Principibus periculorum circunſtantium: adulantiumqꝫ ſeductionū conſideratio neceſſaria eſt 247 z
Principes itelligere debēt ptātē ac dignitatē vāitatē ac breuitatē 247 a
Piſcatio licita eſt ēt in clīco nō aūt ferina venatio aut ancupatio 64 e
Piſcatores ſancti inueniuntur: non autem venatores 64 f
Piſcatores vendentes retis iactum: menſam aureā ceperunt 283 h
Piſces grandes a modernis queruntur religioſis
Priuatorum officium quale ſit. 4 f
Poculū hꝫ e nāꝫ diogenes a q̄dā puero vidiſ māu ꝯcaua bibēte 182 q
Poetica ars inter ſcenicas cōnumeratur meretriculas 226 s
Poeticam artem deteſtat Aug. nō v̄ba ſꝫ errores accuſando 226 t
Poetarum triū epitaphia ab eis edita ſuperbia plena 226 v
Poeta grece: vates dicitur latine ⁊ quare 226 x
Poetas e ciuitate tanꝙ̄ eidē aduerſātes plato cēſuit eē pellēdos 195 s
Politica ſcientia de quibus inquirat 176 c
Poſſeſſiones querens monachus mōachus nō eſt ẜꝫ Iſaac 145 d
Poteſtas non eſt ita bona ꝙ bonum faciat illam habentem 15 q
Poteſtas bene adminiſtrata magnū habet meritū apd̄ deuꝫ 15 s
Poteſtatem appetere bonis ac malis periculoſum eſt 15 v
Poteſtas mundana: qualis ſit ẜm Gregorium 15 x
Poteſtatem impialē nō acceptauit Veſpaſianꝰ niſi coactus 16 b
Poteſtati annexas miſerias conſiderans rex coronandus quid dixerit quidqꝫ alius fecerit 16 c
Poteſtatem mundanam fugit Chriſtus: ⁊ quare 16 b
Poteſtates acceptande ſunt propter deū ⁊ ecclie eiꝰ obediētiam 16 c
Poteſtas minor ſed diuturnior: preſtantior eſt 25 m
Poteſtatē impialē Teodoſij nō eſt reuerit̄ꝰ ſctūs Ambroſius 20 i
Poteſtas ſpiritualis terrenā hꝫ inſtituere ac iudicare ptātem 112 e
Potentum maxima ac multiplex miſeria 14 n
Potentes mūdi iopia laborant alicuiꝰ q illis dicat v̄itatem 130 z
Potentior Alexandro Diogenes fuit ⁊ quare 182 r
Potentes mundi vires ſuas ignorant ⁊ quare 131 a
Potentatus breuitas modo non cognita poſtea penalr itelliget 147 e
Pontem ac murum aercum fecit Virgilius 225 n
Pontifex ſummus: caput eſt totius reipublice eccleſiaſtice 112 r
Pontifici ſummo adaptari poſſunt que de principe dicta ſunt 112 r
Pontifex ſummus quis vocari poteſt non autem fieri 122 a
Pontifex dꝛ q̄ſi ſeipm pōtem faciens inter deum ⁊ populum 122 d
Pontificem ſummum venerata eſt beſtia irrationalis 124 i
Porphiriꝰ plotinꝰ ac Iambicꝰ nobiliſſimi fuerꝫ Platōis diſcipli 202 e
Prophete Iouis i Creta: a carnibꝰ ⁊ coctis abſtinebāt cibis 117 o
Pronūciationē eē ꝑmū: ſcōꝫ ac tertiū i oratore aſſerūt qdam 153 n
Pronunciatio ſicut ⁊ vita in oratore debet eſſe compoſita 179 s
Proprietarius monachus moriens, cum pecunia ſua in perditione ſepultus eſt 147 y
Proſpera ⁊ aduerſa ſuſtinere vt decet ars magna eſt: ac toto nixu adiſcenda 109 k
Proſperitatem mundi habentes: ac eiuſdem aduerſa patientes qualiter admonendi ſint 108 y
Porte anime ſunt corporei ſenſus: ideo obſeruandi 145 c
Prouidentia quid ſit ⁊ quod ipſius officium 249 o
Prouidentia maxime viguit apud antiquos in dandis cōſilijs 249 o
Prouidentiam ordinati regiminis habere debent principes 248 f
Prouidētia diuine vltiōis extremiqꝫ iudicij fuit in antiquis 248 f
Proximus quis ſit 93 f
Proximo noſtro quot ac que debeamus 262 b
Proximi ac vicini: que circa ſuos debeant ſeruare vicinos 81 p
Proximi ac vicini q̄ circa ſuos debeāt ſeruare vicinos 82 q
Prudētia qd ſit ⁊ q̄t ac q̄ ſint eius partes ẜm Tulium 246 s
Prudētia per ſe ac ꝑꝑ qd deſiderabilis eſt ẜm Cōmentatorē 246 s
Prudentie partes ẜm Macrobium: quot ac que ſint 248 n
Pueri vt a peccatis caueant ſunt informandi: ⁊ quare 93 f
Pueri laboribꝰ debitis ſunt exercendi moribuſqꝫ informandi 93 g
Pueri impuberes plurimo cibo ac potu hebetiores fiunt minuſqꝫ adoleſcunt 136 n
Pueri magna inſtruendi ſunt diligentia: ⁊ quare 136 q

Pueri obtuſitas operis diligentia permolitur 136 q
Pueri veris doctrinis primitus imbuendi ſunt ⁊ quare 137 y
Pueri hebreoꝝ: qb⁹ doctrinis ꝑmit⁹: ⁊ qb⁹ vltimate ibuant 137 y
Puer centum annorum quis ſit 272 e
Pueri q̃les hr̃e debeāt ꝑceptores: ⁊ d̃ puero a platõe iſtructo 193 f
Pulchritudine ſua multi abutuntur ⁊ quomodo 97 s
Pulchra mulier ac fatua: ſicut ſus eſt habens aureum circulum in na ribus ⁊ quare 97 t
Pulchritudinis excellentis adoleſcens ethruſcus quid egerit: ne alijs eſſet in ſcandalum 97 v
Pulchꝝ videri velle ñ nã ſ3 oc̃loꝝ ſpectãtiũ facit infirmitas 202 b
Punit deus legẽ diuinã derelinq̃ntes: ꝑmiatq3 illã obſ̃uãtes 194 q
Purgatorij a pena liberantur anime defunctorum 166 h
Purgatorij a pẽa aiaꝝ liberataꝝ gaudiũ ẽ maximũ in celo 166 s

¶ De littera. Q.

¶ Quare petro a Chriſto dicitur ter paſce oues vel agnos meos 128 r
Quare pauperib⁹ volũtarijs ac martiribus eadẽ ſit repromiſſio 146 q
Quare eẽt nat⁹ interrogat⁹ Anaxagoras pulchre reſpondit 174 c
Querere prius debemus regnum dei ⁊ iuſtitiam eius 64 y
Querunt multi que ſua ſunt nõ autem que Jeſu chriſti 117 y
Querunt diuerſa in eodẽ prato: quẽadmodũ ⁊ i eodem libro 170 d
Queſtio Virgilij Marcello propoſita 225 r
Queſtiones tres queſiuit Antonius a Paulo ⁊ quas 296 b
Quid ſit penuriam pati: prout dicit apoſtolus ſe ſcire 147 t
Quid faciendum filio: ſi pater patriam tradere voluerit 242 a
Quieta anima: ſuos videt deffectus: inquieta aũt minime 269 d
Quietem habere ⁊ a diſcurſibus abſtinere principes antiqui pro curauere 268 r
Quietis ad locũ accedere d3 religioſus cũ dolore: ⁊ quare 287 d
Quietis amator ſit religioſus: ⁊ quare 293 p
Quiete multa bona religioſo proueniunt: ⁊ que 293 q
Quietem mortalem cuſtodire volens quidam litterarum faſſiculum igni tradidit 297 f

¶ De littera. R.

¶ Ratio quid ſit ſ̃m Auguſtinum 248 n
Ratione homo cetera antecedit animalia: deos ṽo ſequitur 97 y

Ratio eſt hominis proprium bonum cetera ṽo ſunt cum ceteris animã tibus illi cõmunia 97 y
Ratio perfecta eſt ſine dei gratia ⁊ virtute gratuita 97 z
Rationum colliſione magis q̃3 ventorum: tempore Ariſtotelis Acha demia mouebatur 199 h
Ratione hõ nõ diſcernẽs certitudia͛r: brut̃ oib⁹ brutalior eſt 221 y
Ratio vnde dicatur quia ab eo quod eſt ratum dicitur 221 z
Rationem reddere cogendus eſt anim⁹ quotidie ſ̃3 Senecã 287 b
Rector turpis ⁊ naufrag⁹ ẽ cui gubernacula fluctus eripuit 108 d
Rector qualis erga ſubditos eſſe debeat 131 k
Refectione corpali ars magna ẽ neceſſaria ad vtẽdũ neceſſarijs 282 z
Refectioni ſanctorum aderat temporis tarditas: quia ante ſolis occaſu3 non comedebant 283 b
Refectionis raritas erat apud antiquos patres 283 c
Refectionis tempore erat apd̃ antiquos alimentoꝝ inſẽſibilitas 283 d
Refectionis obliuioſitas erat apud antiquos patres 283 e
Refectiõis tp̃e apd̃ antiquos erat vtiliũ opationum occupatio 283 f
Refectione peracta a quib⁹ debeat religioſus abſtinere 285 a
Refectione peracta: caueant relioſi ocioſitate3: ⁊ quare 285 b
Refectione peracta: quibus vacare debeant religioſi 285 c
Reges Medorum oſculum nulli dabant: ⁊ quare 28 x
Regis Jndorum mirabilis conſuetudo 34 k
Rex non ſit crudelis ⁊ durus ad parcendum ab illo ſubiectis 34 l
Regi organicis ſonis cum paucibus familiarib⁹ ẽ vtẽdũ: ⁊ qñ 34 n
Rex riſui non vacet: ⁊ quare 34 o
Rex in regno ſuo cui comparetur 34 p
Reges vnde dicantur 37 c
Reges qui in veritate dici poſſint 38 f
Reges ſuos antiqui magnificabant 69 i
Rex Serathon: quomodo a ſeruis creatus ſit: a quare 71 h
Reges tria hr̃e debere oñdit ex rñſione Alexãdro a pirata ſctã 240 d
Regis optima electio in q̃dam inſula 243 m
Regia Sabba venit videre miſtrãtiũ ordinem Salomonis 52 i
Regiis aurib⁹ nil ſilẽtio tutior: ⁊ nil ſ̃mõe iocũdo acceptior 201 a
Regnantium bene: que hic ⁊ alibi ſit merces 39 q
Regnantium male: quale hic ⁊ alibi ſit damnum 39 r
Regimen humane vite: quale ſit 175 r
Regere ſeipſum laudabilius eſt q̃3 alia regere 224 c

Regionem noſtram repetere per aliam viam: quid ſit 282 y
Relationem illorum que fiunt in regno habeat rex a paucis 34 n
Religio quid ſit 143 z
Religio vnde dicatur 143 a
Religio monaſtica quid ſit 143 b
Religionem ampliauit dei filius ⁊ quomodo 143 c
Religionis ſacre inſtitutio antiqua eſt: ⁊ autentica 143 e
Religionis ingreſſum non prohibeant parentes 144 r
Religionem intrare melius eſt ꝙ̄ ſua pauperibus diſpenſare 144 s
Religionē vtinam omnes ⁊ non pauci intrarent 144 t
Religionem ſuſtentantia ſunt ſeptem orationi neceſſaria 155 l
Religionis perfectio multis patet exemplis 155 m
Religioſorum conuentum primum inſtituit Samuel 143 c
Religioſi ac mōachi in veteri teſtō. erant phārum filij 143 d
Religioſam vitam Chriſtus preelegit: diſcipulis tribuit aliiſq̄ pre//
dicauit 143 f
Religioſam vitam ducere apoſtoli poſt domini aſcenſionē 143 g
Religioſam vitā ducebant Alexandrini ſub Marco euāgeliſta 143 g
Religioſorū ſub Marco mira continentia auſteritaſq̄ ciboꝝ 144 h
Religioſe vite excellentia oſtēſa fuit Anſelmo ab āgelo: ⁊ quō 145 y
Religioſe vite perfectio in tribus ꝯſiſtit ⁊ in quibus 145 z
Religioſi perfectam voueant caſtitatem 147 a
Religioſi ſunt Eunuchi in templo dei recluſi 147 b
Religioſi ſic ſint mortificati vt cum delectatione motus carnales
non ſentiant 148 g
Religioſos temptare laborant demones prout vidit quidam 148 n
Religioſum cadere faciens demon a pncipe ſuo coronat⁹ eſt 148 o
Religioſi aliquando malunt vt ſuperiores ſuas faciant voluntates ꝙ̄
econuerſo 150 d
Religioſis neceſſaria eſt a mundanis tumultibus elongatio 151 l
Religioſis neceſſaria eſt ſuiipſorum abnegatio 151 m
Religioſus debet eſſe mutatus ꝙ̄tum ad concupiſcētie motuz 151 o
Religioſoꝝ multi mutāt habitū non autem vitam 151 r
Religioſis cordis cultura exercitatioq̄ neceſſaria eſt 151 s
Religioſus ad modum agricole vitia extirpet 151 t
Religioſis interna ſubtilis diſcuſſio ſumme eſt neceſſaria 152 a
Religioſi peccātes ipēitēterq̄ viuētes magis puniūt ꝙ̄ ſclares 156 m
Religioſoꝝ obedientium magnū eſſe pmium patet exemplo 156 n
Religioſorum male viuentium maxima peruerſitas 156 q
Religioſi male viuentes peſſimi ſunt hypochrite 156 r
Religioſi ⁊ denarij maxima ſimilitudo 156 s
Religioſū cum ſecularibus dominari maxima confuſio 156 t
Religioſus negligens: conuerſus eſt preconfuſione matris illi
exprobrantis 156 v
Religioſorum exterior habitus: quid ſignificat 157 x
Religioſi philoſophia: que ac qualis ſit 157 y
Religioſis tria valde vtilia ac neceſſaria ⁊ que 260 e
Religioſis tria valde nociua: ⁊ que 260 f
Religioſe vite ordinarium: tres continet partes: ⁊ quas 260 g
Religioſus in paradiſo religiōis poſit⁹: qd operari debeat 260 h
Religioſus non viuens vt debet: hypochrita eſt: ⁊ quomodo 261 i
Religioſis non licet regiam aulam frequentare: ⁊ quare 269 z
Religioſus orare debet hora ſexta ac nona: ⁊ quare 277 r
Religioſus diuinas laudes integre perſoluere tenet: ⁊ quare 278 a
Religioſus: quo tempore vacare debeat ſtudio ſcripture ſacre 280 f
Religioſus q̄lr ſe hēre debeat i mēſe acceſſu: pgreſſu: ⁊ receſſu: 280 c
Religioſi moderni alimenta querunt delicata 283 g
Religioſi: ſeipſos nō iudicātes gentiliū exēplo: ꝯfūdi debeant 287 c
Religioſis ſepe ſuadet diabolus: vana ac friuola loq: ⁊ quare 291 p
Religioſi moderni: ab antiquis differunt ⁊ in quo 292 b
Religioſorum modernorum imperfectio maxima 292 e
Religioſis religioſe loquentibus: angeli tripudiant 292 f
Religioſus in dormitorio: qualis eſſe debeat 292 h
Religioſus dormiens honeſte ſe componat 292 i
Religioſi recollectio in ſe: qualiter fieri poſſit 293 a
Religioſus non facile egrediatur: ob leuem cauſam: ⁊ quare 292 x
Religioſus: quibus ex cauſis meritorie egredi poſſit 294 g
Religioſus egrediēs: i mūdo vix videt niſi mala: ⁊ que 294 h
Religioſus egrediens: qualis in itinere debeat eſſe 298 v
Religioſorum membra ſingula: ſuum ſeruent officium 298 x
Religioſus itinerans: diuinum qualr perſoluere teneat offiti 298 a
Religioſus itinerās: diuinis expletis laudib⁹: qd agere debeat 299 c
Religioſus itinerans: cum ſocio debet de celeſtibus conferre 299 h
Religioſus itinerās: a vano aſpectu oculos contineat ⁊ quare 199 i
Religioſus itinerans: honeſta magis oſpicia querere debet 199 k
Religioſus itinerās: mulierū caueat ꝯſortia ac familiaritates 300 l

Religioſus: hoſpitio a ſecularibus receptus:: qualis in conuerſatione eſſe debeat 302 f
Religioſi exeuntes: nociua non audiant 302 m
Religioſi publici multi in multis ſunt minꝰ circunſpecti 304 d
Religioſo: vilis valde ferculorū: ſaporū: ac vinorꝫ diiudicatio 304 e
Religioſi aliqui: plus de mundanis loquuntur: q̄ȝ de diuinis 304 f
Religioſus: finita refectiōe apd̄ ſeculares: a qbꝰ cauere debeat 304 h
Religioſus egreſſus: expletꝭ negocijs: redeat ad mōaſterij quietē 304 l
Religioſus inter ſeculares: eſt ſicut bubo inter alias aues 304 m
Religioſus quō tp̄s redimere debeat amiſſum inter ſeclares 304 n
Reſpublica quid ſit 4 a
Reſpublica quid ſit ſm̄ Plutarcum 13 z
Reſpublica eſt res populi. 4 b
Reſpublica: ex quibus conſtet 4 c
Reipublice membra: qualia eſſe debeant 4 h
Reipublice rectores eius concordiam ſeruent: ſicut in organis ſeruatur conſonantia 5 k
Reipublice vſus: qualis eſſe debeat 5 m
Reipublice vnus tantum debet principari 7 k
Reipublice: fidelitas in omnibus adeſſe debet 7 m
Reſpublica: conſilijs dirigitur: hinc conſules a ꝯſulendo dicunt 7 s
Reipublice: quid conferat bonum conſilium 7 t
Reſpublica parua: qualiter magna fiat 8 y
Reſpublica conſtat ex moribus: vt ait Enius 8 z
Reipublice dātes ꝯſiliū: nauium comparantur gubernatoribꝰ 8 v
Reipublice vtilitati: omnes intendere debent 9 h
Rempublicam antiqui curabant: etiam poſt mortem 9 k
Rempublicā vnanimi omniū intentione ſaluari: pꝫ exemplis 9 m
Reſpublica eccleſiaſtica: ſola eſt perfecta: ꝛ quando 9 n
Reſpublica: ex eiſdem generatur ꝛ corrumpitur 9 o
Rempublicam Romanam: que mala euerterunt 10 r
Reipublice cauſa que fuere a Romanis 10 t
Reipublice cauſa: quid fecerit quidam 10 v
Reipublice cauſa: Codrus mori: ꝛ aliꝰ q̄dā: terre hiatui ſe dedit 10 x
Ripublice cauſa: omnia contemnebant antiqui 10 y
Reipublice cauſa: quid Paulus Aphricani filius attulerit in erarium publicum 11 z
Reipublice vtilitate: ꝛ non propria ſe viuere eſtimauere antiqui 11 a
Reipublice ſocietate: nullaꝫ aliam eſſe gratiorem ait Tulius 11 b
Reipublice ſalute nullū periculū eſſe vitandum ait Tulius 11 c
Reipublice cauſa morientes filios non plangebant antiqui 11 e
Reipublice eccleſiaſtice gratia: quid eccleſiaſtici facere debeāt 11 g
Reipublice mala multa inerant ante doctrinam xp̄ianam 12 q
Reipublice Romane multa inerant mala: ante fidem Chriſti 12 r
Reipublice cōmodo ꝛ non ꝓprio officia ſunt aſſumenda 39 v
Reſpublica iniurijs expoſita: eſt quaſi diſcalciata: quo nihil magiſtratibus vituperoſius 67 i
Reipublice omnia membra: ſuum exequi debent officium 67 k
Reipublice membra: per mēbra corporis nō immerito ſignificāt 67 l
Reipublice membrorum multiplex colligatio: ſiue coherentia 67 o
Reipublice ſeruientes duo Platonis ſeruent precepta: ꝛ que
Reſpublica: quando incipit eſſe felix ſm̄ Platonem
Reipublice ſaluti conſuluit Ariſtoteles verbis ac factis 201 y
Reipublice cauſa: multa ſuſtinuit Cicero 211 b
Reipublice vtilitatem: vite proprie antiqui prepoſuere 241 m
Reipublice ſue ob victoriā: maluit mori Codrꝰ q̄ȝ viuere. Iterꝫ 241 n
Reipublice prodeſſe volentes: ſeruare debent duo precepta Platonis: Iterum 241 o
Rempublicā paruā: qualiter antiqui magnā fecere. Iterum 241 p
Rempublicam magnam qualiter moderni faciunt paruam 241 p
Reipublice cauſa: minus ſapiens: ſapientiori poſtponēdus eſt 242 a
Reſpublica perit: dum vnuſquiſqꝫ cōmodū proprium querit 243 f
Reſtituere tenentur cauſidici male lucrata 46 l
Reſtituere tenent aduocati: ea q̄ p iniuſtā amiſere aduocationē 46 m
Reſtituit malꝰ aduocatꝰ male lucrata ac p eū amiſſa 46 n
Reſtituendum eſt in morte per ſe: ꝛ non confidendū in aliquo 165 h
Rhetorica: quid ſit ſm̄ Alpharabium 223 t
Rhetor bonus: ſpiritualiter loquendo: quis ſit 223 v
Riſui non vacet rex: ꝛ quare 34 o
Rumor in clauſtro: vna eſt de duodecim abuſionibus 291 r

De littera. S.

Sabbata noſtra deridere hoſtes noſtros: quid ſit 272 l
Sacerdotes aliq̄n angeli: aliquando ꝟo dij appellantur 18 z
Sacerdotum cauſas Conſtantinus noluit iudicare 28 a
Sacerdotes: laycos principes iudicare debent: ꝛ nō ecōuerſo 18 c
Sacerdotes peccantes: cohoperiendi ſunt non propalandi 19 a

Sacerdotum principem honorant Athila flagellū dei: ꝛ quare 37 a
Sacerdotes parochiales: pedibꝰ adaptantur: ꝛ quare 112 v
Sacerdotes ſeptuagintaduorū xp̄i diſcipuloꝝ ſunt ſucceſſores 114 n
Sacerdotum officium: quale ſit 114 n
Sacerdotum officium Chriſtus exercuit ꝛ quando 114 n
Sacerdotes quales eſſe debeant 114 o
Sacerdotibꝰ īponit ſtola ſuper vtrunqꝫ humerum ꝛ quare 114 p
Sacerdotes debent eſſe immaculati 114 q
Sacerdotes virtutibus ſint ornati 114 r
Sacerdotes ſobrij ſint ꝛ non vinolenti 115 y
Sacerdotes: vnde dicantur 116 i
Sacerdotes ſiue flamines: apud antiq̄s in magno erāt honore 116 k
Sacerdotes ydolorum: nunq̄ʒ ſe mulieribus miſcebant 116 m
Sacerdotum ydolorum abſtinentia maxima 116 n
Sacerdotes gētiles: ſi ſic fuere abſtinētes: q̄to magis xp̄iani 117 q
Sacerdotes gētiles p̄ue vite an̄ iſtitutionē poſtea ſe corrigebant 117 r
Sacerdos ydoloꝝ factꝰ valeriꝰ flaccꝰ: vitā in meliꝰ mutauit 117 r
Sacerdotes gentiles erant vnius vxoris viri 117 a ꝛ 124 x
Sacerdotes: boni ſunt vigiles non cuſtodientes 117 t
Sacerdotes boni: quid faciant 117 t
Sacerdotes ꝛ eccliaſtici: ſint vigiles: cuſtodes: pugiles: ac milites 117 x
Sacerdotes: paſcuis neceſſarijs ſubditos paſcant 117 y
Sacerdos legalis: vxorem virginē nō viduā accipe debebat 123 q
Sacerdotes legales: tempore belli nihil de pertinentibus ad dei cultum pretermittebant 131 l
Sacerdotum legalium: vſqꝫ ad martyrium perſeuerantia 131 m
Sacerdotum legalium indumenta: quid ſignificabant 134 r
Sacerdotum noue legis indumenta: quid ſignificent 134 s
Sacerdos dicitur angelus: qꝛ angelus idem eſt quod nuntius 260 c
Sacerdos miſſam celebrans: qualis eſſe debeat 279 p
Sacerdos indigne celebrans: grauiter punitus eſt 279 q
Sacerdotiſſe apud antiquos: caſte ac pure eligebantur 116 l
Sacrificiū: ne itermitteret qdā gētilis: vri ſe ī brachio paſſus ē 144 t
Sanitate gaudentes. qualiter ſint ammonendi 111 f
Sanitatem ſuam ſani non deſtruant voluptatibus ac laſciuijs 111 g
Sanitatem deſtruunt nimia fercula 111 h
Sapientum regimen: quale erat ſm Senecam 27 v
Sapientes: deus voluit ſui populi eſſe rectores 27 f

Sapientum multitudo: ac raritas: vnde cauſetur 138 v
Sapientes ſeptem Ionici: quo tempore fuere 180 e
Sapiens an debeat iraſci 209 m
Sapientis proprium eſt: nihil penitendū facere: nihilqꝫ iniuſtū 213 y
Sapiens ſolus eſſe non poteſt: qa omnes boni ſunt ſecū: ꝛ q̄uo 220 k
Sapiens Plato minime preſumptuoſus fuit 195 v
Sapientes ſunt terreni reges ac principes 245 i
Sapientis ac ſtulti animi differentia maxima 257 p
Sapientie dignitas maxima: cunctis preualet mundi opibus 135 b
Sapientiam gentiles extollebant: tanq̄ʒ vnicum numen 135 c
Sapientiam pingebant antiqui cum quadam ſcriptura prefori/bus omnium templorum 135 c
Sapientia odit hoīes ſtultos: ignauia opera ac inutiles ſcias 135 c
Sapientie amor: ph̄ie dicitur: ꝛ ſapientie amator: ph̄us: ꝛ q̄re 135 d
Sapientia eſt ſempiternorum ſcientia 135 e
Sapientiaꝫ gentiles excolebant: tanq̄ʒ deū deoꝝ ac oīuꝫ p̄ncipē 174 ʒ
Sapientiam diuites ſtulti emere non poſſunt 174 e
Sapientiā quattuor inducūt: q̄ in Socrate fuere ſapientiſſimo 186 a
Sapientie ſtudioſi qui Imperatores fuerint 229 x
Sapientie ſtudioſiſſimꝰ fuit Carnaydes: nonagita ānis expletis 246 o
Sapientie cauſa: omnia ſunt abijcienda: ꝑut fecit Socrates 246 a
Sapientiam venalem: qui detulere pariſius 231 l
Sapientie venditores: a Carolo magno tria petiere: ꝛ que 231 m
Sapientia: multis modis accipitur in ſcripturis 233 y
Sapientia: multipliciter a multis diffinitur 233 ʒ
Sapientia mundana qualis ſit 233 a
Sapientia mundana triplex eſt 234 c
Sapientia mundana: ad quid ſit 234 h
Sapia noxia derelinquēda eſt: laudabiliſqꝫ fatuitas adiſcēda 234 i
Sapientia erronea: eſt ad ſeducendum: ideo cauenda 234 k
Sapientia iuſtorum: que ac qualis ſit 235 l
Sapientia fidelium multipliciter diffinitur a ſanctis 235 m
Sapientia preditus quis ſit 235 n
Sapientia fidelium determinatiue quid ſit 235 o
Sapientia fidelium multipliciter dicitur 235 p
Sapientia eſt mandatorum dei perfectibilitas 235 q
Sapientia eſt archanorum luculenta cognitio 235 r
Sapientia eſt diuinorum adimpletio conſiliorum 236 s

Sapientia ſanctorum antiquorum:qualis fuerit 236 t
Sapientie virtuoſe ſanctorum alphabetum eſt humilitas 237 l
Sapientia contemplatiuorum:in quo conſiſtat 237 l
Sapientia diuina non inuenitur in carnaliter viuentibus 238 n
Sapientia gentilium vnde veniat ⁊ quo aſcendat 238 o
Sapientie gentilium:⁊ Chriſti fidelium maxima differentia 238 o
Sapientie ſanctorum multiplex virtuoſitas 238 p
Sapientia: vbi:⁊ a quibus inueniatur 238 q
Sapientiam habentes diuinam: veri ſunt excellentiſſimiq; ph'i 238 r
Sapientie fidelium reſpectu infidelium eminentia 239 a
Sanguinis prolata ſnia:triginta dierū ſpatio differrenda eſt 20 m
Sanguinis humani effuſio cauenda eſt:⁊ quare 35 p
Sanguinis hūani effuſiō c:clamāt oēs ad deum creature. 35 q
Sathan:aduerſarius dicitur 305 o
Satiſfactio:pro tempore male expenſo:qualiter fienda 305 p
Satiſfaciebāt ſci patres:pro relaxata abſtinentia:⁊ qualiter 108 o
Stabile nihil in hac vita 64 p
Seculares:magne aliqñ eē perfectiōis oñdit quodā exēplo 264 r
Securitas tanq̄ hoſtis:infirmis mentibus timenda eſt 48 o
Senatus a ſenectute dictus:nomen eſt officij 48 o
Senatus officium:eſt:ciuitatem iuuare conſilio 48 p
Senatores cētū Romulus eligēs:pr̄es ob curā eos noiauit 48 q
Senatoribus nihil nobilius:nihilq; glorioſius 44 r
Senatoribus honor maximus apud grecos habebatur
Senatorum nomina litteris aureis Rome erant conſcripta:iō 48 r
patres conſcripti dicebantur
Senatorum conſilio:bellum apud Athenienſes geſtum eſt 48 e
Senatus in republica cordi comparatur:⁊ quare 48 s
Senatus Romanus:qualis fuerit 58 c
Senib⁹ nō adſit voluptatū iuuenilīū implicatio ſ; abdicatio: 94 x
Senectuti agende ſunt gr̄e:q2 quod nolle debet non poteſt 94 y
Senes circa ſtudia ſalutaria ſe occupare debent ⁊ quare 94 y
Senibus:ante ſenium memoria:induſtria adſīt:⁊ ingeniū 94 z
Senibus adſit rectitudo in vſu virtutum 94 b
Senes plus agunt conſilio:q̄ illi qui laborant 94 c
Senectus ac prolis priuatio:preſtant libere loquendi licentiā 94 c
Senes a ſenio dicti:quaſi ſe neſciant 94 d
Senectus qd ſit:q2 ſex eſt:⁊ edificium putrefactum ruens 94 d
Senium: nauigio vetuſto comparatur:⁊ quomodo 94 e
Senes:exceſſum caueant alimentorum 94 e
Senes citius inebriantur ſ; Ariſtotelem:⁊ quare 94 f
Senes laborant loquendi abundantia magis q̄ iuuenes 94 f
Senis opera:que ⁊ qualia eſſe debeant 94 g
Senex:aliquando dicitur puer centum annorum:⁊ quare 94 g
Sene viuere incipiente nihil turpius 95 h
Senis ſtudium eſt:priores recogitare iniquitates: preteritaſq; abdicare voluptates 95 h
Senum incōmoda plurima ſm Gregorium 95 i
Senilis etas:amphore comparatur:⁊ quare 95 k
Senectuti nomen imponens Virgilius:triſtē eam vocauit 95 l
Senes annos non habent:quos ſe hēre dicunt:⁊ quomodo 99 m
Senes ſtudeant bene mori:bene viuendo in iuuentute 95 m
Senex bonū poſt ſe relinquat exēplū:eleaçaris ſenis exēplo 95 n
Senectutem ſuam:accuſans aliquid non habebat ſenex quidā centum annorum 95 o
Senex ſine religione:maxima eſt abuſio ⁊ quare 95 q
Senes ſine bonorum operum fructu:arborib⁹ infructuoſis ꝯparāt 95 s
Senilis etas:duas caueat particulas que non veteraſcunt : cor ſcilicet ⁊ linguam 95 t
Senex Socrates nonaginta quattuor annorum:⁊ Cleantes:duo volumina edidere 215 r
Senex Sophocles centū annorum:nobiliſſimā edidit fabulā 215 s
Senex Themiſtocles centum,⁊ ſeptem annorum moriens dolebat:q tunc ſapere incipiebat 215 t
Senex Cato cenſorinus:grecas litteras diſcere non erubuit 216 v
Senex Cicero idem fecit 216 x
Senex Gorgias centum ⁊ ſeptem annorum;non habuit: aliquid quo ſenectutem accuſaret.Iterum 203 n
Seneca binomius fuit more romano:honeſteq; fuit vite 211 e
Senece dicta:q fuerint vulgaria aſſerit Quintilianus 211 f
Senece opera commendat Fronto plutarci nepos 211 g
Senecam preceptorem Nero quondam diſcipulus ei⁹ occidit 211 h
Secte philoſophorum diuerſe:in quo diuerſificabantur 220 p
Sepultura honorifica ſepeliūt aliqñ ipſi:⁊ iuſti vili:⁊ quare 164 p
Sepultura eccliaſtica:an proſit defūctis ⁊ quomodo proſit 164 q
Sepulture tradenda ſunt corpora mortuorum maxime iuſtorum 164 r

Sepultura condigna: antiquorum corpora honorata ſunt 164 r
Sepulture in eccl'ia tradita ſcimonialis p mediū ſecta ē: ⁊ q̄re 164 s
Sepulture traditus in eccleſia Fauſtini diues extrahitur: ⁊ ex hoc
164 t
epiſcopus moritur 164 v
Sepulturam nō curabāt antiq̄ ſācti patres: vt pȝ exemplo 164 x
Sepulturam propriā na curabāt antiq̄ phi: vt pȝ exemplo 181 k
Sepulture tradi in patria ,ppa nō curauit Anaxagoras: ⁊ q̄re 183 z
Sepulturam non curauit Diogenes: ⁊ quare 190 z
Sepeliri poſt mortem non curauit Socrates ⁊ quare 215 o
Speculo vtendum eſt ad id ad quod vtebatur Plato 257 c
Spectaculis aſſiſtere nihil damnoſius ⁊ quare 211 c
Semiliberū ſe aſſerens Cicero improbatur a Seneca 209 r
Sententie publij: egregie ſunt ad multa propoſita
Sero diſcere ſ atᵘ q̄ nūq̄: Socratis muſicā diſcētis ōndit exēplo 221 y
Senſus exterioribᵘ: beſtie hominibus pſtant: ⁊ que ſint ille 294 y
Senſibus corporis quinqꝫ: anime ſunt porte 303 x
Senatus vnde cognoſcatur 243 g
Seueritas quid ſit 23 r
Seuerus princeps in ſubditos. cui comparetur 40 e
Seruorum multorum ſequellam non habeant preſidentes 40 e
Seruorum paucitatem habuere Cato ac Scipio romani 68 x
Serui non ſunt hoſtes: ſed fiunt ob dn̄orum crudelitatem 68 z
Seruorū vſu: ſupbiſſimi: auariſſimi: ſumᵘ ac crudeliſſimi 68 a
Seruus conditione: liber eſſe poteſt virtuali libertate
Seruus conditione: aliquando dominus eſt paſſionum: domi//
68 a
nus vō aliquando earum ſeruus 68 b
Serui potius dominos colant q̄ timeant 68 b
Seruis moderate imperare laus eſt 68 b
Seruis captis precioq̄ꝫ comparatis deus parcere iubet 68 c
Seruum feris deuorandum proiecit crudeliſſimᵘ Pollion 68 c
Serui nō ſunt permittendi viuere in laſciuia: ſed caſtigandi 68 c
Seruo panis ac diſciplina neceſſaria ſunt 68 d
Seruorum diſciplina: rōne ac modeſtia moderata eſſe debet 69 e
Serui dn̄is ſeruiant cū hūilitate: reddētes q̄ ſūt Ceſaris Ceſari 69 f
Serui eoipſo odiāt pctm̄: q̄ ipſū: ſeruilē induxit captiuitatem 69 f
Serui caueant: ne per peccatū turpiorē ſeruitutē incurrant 69 g
Seruorum vocabuli origo: vnde venerit 69 h
Serui de quibus ſunt ammonendi

Serui dn̄is debēt eſſe fideles mltorum ſeruoꝝ exemplo 70 x
Serui multi infideles dominos occiderunt ⁊ domos eorum ac conin//
ges inuaſerunt 71 g
Seruos qui dn̄os ſuos occiderūt: Alexander crucibus affixit 71 h
Seruus fuerat abbas Olimpiᵘ. iō adhuc dn̄m ſuum honorabat 71 i
Serui dn̄is ſint ſubditi: apum exemplo: vt ait Virgilius 71 k
Seruᵘ barbarᵘ haſdrubalē occidit: eo q̄ dn̄ȝ ipē ſuū occiderat 71 m
Seruum ſine domino viuere poſſe: dominum vō ſine ſeruo viuere
non poſſe turpe eſt 183 x
Seruᵘ factᵘ Diogenes dixit ſe ſcire hominibᵘ liberis imperare 183 a
Seruus Phedron euaſit in virum optimum ſub Platone 203 m
Seruitutis nomen culpa meruit non natura 67 q
Seruitus viliſſima apud nonnullos dominos: ⁊ quare 68 y
Seruitus in peccatis: qualis ſit 68 a
Seruitus nulla turpior q̄ voluntaria ſicut eſt in peccatis 68 a
Seruitutē voluntariam inducit voluntaria muneꝝ acceptio 187 i
Seruire cepꝫ ī ſenectute Hecuba Creſſus Darij mr̄ ⁊ alij 68 z
Scientia prediti fuere antiqui principes ⁊ quare 26 p
Scientia preditum Alexandrum fieri: Philippus pater procurauit
epiſtola miſſa Ariſtoteli 26 q
Scientia multa aīe aliquando nocet: ſicut corpori cibᵘ idigeſtᵘ 141 h
Scientie gradᵘ ſunt: lectio: meditatio: oꝑatio: orō ac ꝯtēplatio 141 s
Scientia cibo corporali comparatur 234 d
Scientia abuti contingit ob ſuperbie tumorem 234 d
Scientia abuti contingit ob preſumptuoſam eſtimationem 234 e
Scīa abuti ꝯtigit: ob ſciēdi inutilia laborioſam curioſitatem 234 e
Scientia mlta ꝑditū nō ,pbat Apoſtolᵘ: ſi modū ſciēdi neſcierit 234 f
Scientiarum ac virtutum origo: eſt dominus nr̄ Jeſus Xpus 237 m
Scientiam amans ſcripturarum: carnis vitia non amabit 272 m
Sciendi modus multiplex 234 f
Sciendi modus: ordo: ſtudium: ac finis 141 d
Scire plura ac meliorem principem magis decet q̄ ceteros 27 e
Scire volunt multi: ob diuerſas cauſas 141 e
Scire volūt multi diuerſis tamē reſpectibus ſm̄ Bernardū 234 f
Silentium venale eſt apud cauſidicos
Silentiū per quinquēnium diſcipulis Pictagoras imperabat 206 c
Silentium in menſa ſeruandū eſt: aut doctus ſmo ꝓferendus 217 k

Silentia menſura diſſipata: mens extra ſeipſam ducitur 267 k
Silentij murũ ñ hñs ẽ ſicut ciuitas inimici iaculis patens 168 l
Silentium non ſeruans eſt ſicut fluuius exundans 268 n
Silentio vacabant antiqui ſcti patres ſicut abbas Agathon 268 o
Silentium mirabile ſeruabant in eccleſia ſancti patres 289 z
Simplex ſenex phm fidei illudentẽ ꝯfudit: ⁊ quomodo 129 f
Simplicitas ſancta cuiuſdam predicantis philoſophum callidiſſimum confudit: ⁊ quomodo 128 c
Scriptura ſacra: eſt omnis ſcie contentiua ſm Auguſtinum 141 g
Scripture ſacre ſtudere: omnes ammonendi ſunt ⁊ quare 141 i
Scripture ſacre ſtudẽtes: alijs ſtudẽtib⁹ excellẽtiores ſũt: ⁊ q̃re 141 i
Scriptura ſacra habet triplicem modũ itelligẽdi: ⁊ qs ſit 142 k
Scripture ſacre qualiter ſit ſtudendum 142 l
Scripture ſacre noticiam attingere cupiens: emendationi ſtudeat viciorum 142 m
Scripture ſacre auditor qualiter illam audire debeat 142 n
Scripture ſacre ſtudens: qualiter inſtruendus ſit 142 o
Scripturis ſimplicioribus intendens quidam probabilis vite errorem incurrit 142 r
Scripture ſacre ſtudens: opere impleat que audit: vt ſapientia augeatur. 142 v
Scripture ſacre ſciaz appetunt quidam mala intentione: ⁊ qua 142 x
Scripture ſacre quidam opam dant bona itentione: ⁊ qua 142 y
Scripturarum duo ſunt genera artium. ſ. ⁊ appendiciarum 137 f
Scripture oẽs dũmodo reprobate ñ ſint a ſapiẽte legi poſſunt 227 i
Scripturis maloꝝ tñ non eſt ꝯfidendũ ſed etiam i pprijs 229 s
Socius vnde dicatur 85 s
Socij college: comitis: conſortis: ac ſodalis differentia 85 s
Societas quid contulerit homini 86 v
Societas malorum vitanda eſt ⁊ quare 86 x
Societas bonorum habenda: ⁊ quare 86 z
Socijs adeſſe debet charitatiua affectio 86 a
Socijs adeſſe debz vnanimis conſenſio 86 a
Socijs adeſſe debet mutua ſubleuatio: ac veneratio 86 b
Socium ⁊ amicũ eſſe alterum ſe: affirmauit Alexander: ⁊ qñ 86 c
Societas inter homines eſt penes deo imperium 86 d
Sociorum debet eſſe pia compaſſio: ac ſupportatio ⁊ quare 86 d
Societatis ratio diuiditur in iuſtitiam ac beniuolentiam 86 f
Societas cuz quibus eſſe debeat 86 g
Societas ſalua eſſe non poteſt niſi amore: ac partiũ cuſtodia 87 h
Societatem diſſoluit auaritia 87 i
Societas bonorum ſuadenda: maloꝝ do exterminanda ẽ 87 i
Societas malorum a bonis vitanda eſt 209 m
Scola oẽs cuiuſcunqz etatis admittit: iõ ſemp diſcẽdũ eſt 94 a
Scolares debent eſſe corporali diſpoſitione venuſti 135 f
Scolaris Thimei fili⁹ ob corpis idiſpoſitionẽ ſocijs fuit ludibriũ 135 g
Scolaribus nocet hyemis intemperies: vel eſtatis 135 h
Scolaris quidam: ob corporis ac temporis indiſpoſitionem lepra occubuit 135 h
Scolaribus cibi ac potus adſit temperantia: veſtiũqz penuria 135 i
Scolares explorandi ſunt: quales ſint quo ad mẽtis induſtriã 136 k
Scolares pueri viuacis ingenij ſunt ſingulariter nutriendi 136 m
Scolares pueri: qualiter in principio ſint inſtruendi 136 o
Scolares prius male inſtructos: duplicem faciebat Thimeus ſoluere mercedem 136 p
Scolaris triginta annorum Lotharius nomine dubitauit cuius vxor fuerit Eneas 136 r
Scolares tempus ac expenſas ſimul non amittant 136 s
Scolarium puerorum peccata: que ſint ſm Auguſtinum 136 s
Scolares recte ⁊ artificialiter primo in grammaticalibus ſunt inſtruendi 136 t
Scolares non nimis ibuant: ⁊ illaqueent poetaꝝ fabulis 137 x
Scolares poſt grãmaticam ſunt logica imbuendi 137 a
Scolarib⁹ erudiendis: ſeptẽ ſpãles ex oib⁹ ſciẽtijs ſũt neceſſarie 137 b
Scolaris ebrietatem maxime caueat: ⁊ quare 138 l
Scolares vt proficiant: qualiter ſtudere debeant 138 x
Scolares ſint quieti exẽplo phoꝝ ac vere ſtudeant philoſophie 139 e
Scolares a vicijs ſint alieni: v̄tuoſiſqz moribus maturi 139 f
Scolarium ignominia maxima: regulas audire philoſophie: ⁊ moratos non eſſe 139 g
Scolaribus confert conſtantie ſtabilitudo: ⁊ quare 139 h
Scolaris qdã poſtea mercator fuit deiñ miles demũqz ſcolaſtic⁹ 139 h
Scolaribus adſit diſcreta ſuarum complexionuz conſideratio 139 i
Scolaribus adſit: magiſtroruz credulitas ac dilectioi 139 i

Scolaribus adſit rara aut nulla mulierꝫ ad eos acceſſio 139 m
Scolaribus adſit bonorum ſociorum adheſio ſufficienſqꝫ ſumptuu
prouiſio 140 k
Scolaris dicitur eo ꝙ nihil ſit diſcolus ꝛ a ſcolis diuiſus 290 g
Sobrietas comes ſapientie ammota viam omnibus precludit di-
ſciplinis 192 3
Socratem triſtiorem: vel alacriorem nemo vnq̄ vidit 186 3
Socrates tres fuere: omnes viri excellentes 190 l
Scorta de militum exercitu expellenda 36 k
Sollicitudinum ꝛ miſeriarum regie dignitati annexarum conſideratio-
ne quid dixerit rex quidam coronandus 247 y
Solicitudines pon⁹ dilexere antiqui ſācti p̄res q̄ʒ ciuitates ꝛ q̄re 266 v
Somnus continuus mors eſt: temperatus v̄o vita 66 x
Sōniū vidit Socrates añ mortem īdicās ꝙ die tertia erat mori-
turus 187 c
Somniū Socrat̄ añq̄ʒ Plato ei⁹ diſcipul⁹ fieret 192 3
Somnia quibus accidant de cauſis 288 i
Somni etiam tempore: boni a malis differunt 288 k
Somnus religioſi: qualis eſſe debeat 288 l
Somno tempus deputatum perit 288 l
Somnus Letheus: ſeruo dei debet eſſe abhominandus 288 m
Somnum tenue iuuat: victus potuſqꝫ ſobrietas 288 n
Somno tranſacto: quid agere debeat religioſus 288 o
Somnus ipſe: ſanctis viris meritorius eſt: ꝛ quare 288 p
Somnum quare cupiant ſancti viri 288 q
Somno peracto: ad matutinum ſurgendum eſt: ꝛ quare 288 r
Sophiſta ſpiritualiter loquendo: quis ſit 223 s
Sophiſtice loquens odibilis deo: ꝛ quare 223 t
Stomacus eſt rex totius corporis 52 n
Stomac⁹ accepta nō cōicās mēbris: peſtifer ē: ſic ꝛ p̄nceps 52 p
Stomaci faſtidienti ē: m̄lta deguſtare: ſic ꝛ libros m̄ltos euoluer̄ 141 y
Stoycus grece latine dicitur poeta: ꝛ quare ſic dicitur 220 n
Stoycorum principes Zenon ꝛ Criſpus 221 t
Succeſſorem modo curiali ſibi Ariſtoteles moriturus elegit 201 y
Scrutinium interius: a religioſo qualiter fiendum 252 b
Superbie reprimende in triumpho pulchra antiquorꝫ obſ̄uatio 248 x
Superbire contra naturam eſt: ab equali velle timeri 68 v
Subdiaconorum officium quale ſit 113 b
Subdiaconorum officio Chriſtus vſus eſt: ꝛ quando 113 b
Subdiaconorum dignitas magna eſt: ꝛ quare 114 i
Studium quid ſit 138 s
Studium mirabile Teodoſij fuiſſe aſſerit hiſtoria tripartita 26 b
Studium mirabile Caroli magni in artibus ꝛ in diuinis 26 c
Studium de roma pariſius traſlatū eſt Caroli magni tp̄e 231 k ꝛ 26 a
Studia in ciuitatibus ſtatuenda ſunt 35 k
Studio inſeruientibus prouidendum eſt in neceſſarijs 35 k
Studentium diligentia grecorum regnum ſublimatum eſt 35 k
Studentibus tria neceſſaria ſunt: ſcilicet nā: exercitiū ac diſciplia 137 e
Studentes recta intētione ſciam acq̄rāt rectoqꝫ mō ea vtant̄ 141 c
Studijs legētiū tria nocēt. ſ. negligētia iprudētia ꝛ fortuna 142 p
Studioſitatem Ariſtotelis mirabilem vultus demonſtrabat 199 c
Studiorum genera primus omnium Ariſtoteles diſtinxit 199 g
Studij vehemēt̄ fuit Carnaydes adeo ꝙ comeder̄ obliuiſcebat̄ 206 o
Studioſitas mirabilis multorum philoſophorum 215 p
Studioſitate Archimedes frat⁹ ꝛ vita donatus poſtea obtrun-
catus eſt 215 q
Studia Athenis maxima floruerunt 230 b
Studia philoſophie floruere Rome 231 b
Studij pariſienſis precipui fundatores qui fuerint 231 k
Studiorum gloria: galli romanis equati ſunt: ꝛ Athenienſibus 231 o
Studia ad partes hybernie tranſitura ſunt Merlini vaticinio 231 s
Studioſitas Solonis ac Socratis maxima 246 p
Studioſitas archimedis ph̄i maxia ſiracuſāi pp̄ h̄ a lictor̄ occiſi 246 q
Studio religioſus vacare dꝫ ſpatijs medijs īter horas canōicas 133 l
Studio ſolerti veritas inuenitur ſi queratur 280 t
Studium religioſi: quo tendere debeat 280 3
Stultum fieri: vt quis ſapiens ſit quid ſit 236 t
Stulti ſtultioris: ac ſtultiſſimi differentia 263 g
Stultitia quid ſit ſ̄m Auguſtinum 263 g

De littera. T.

Tacendum bene prius eſt: poſtea loquendum. 2 o
Tacendum eſſe in menſa affirmabat Socrates 2 p

Talētū accepit Ariſtidem⁹ vt loq̄ret Demoſtenes v̄o pl⁹ accepit/
vt i quadam cauſa taceret 207 x
Tal ſit vnuſq̄ſq; q̄lis videri deſiderat 188 q
Tactus impudicos ſugiant religioſi: ſicut ignem infernalem 303 t
Taciturnitas ſaltē p biēniū diſciplis oib⁹ ꝓcipiebaſ a pictagora 150 g
Tractatus mille numero compoſuit Ariſtoteles 198 a
Teophraſt⁹ Ariſtotel' diſcipl'us ligue ac vite ſuauitate iſignis fuit 201 a
Teorice ſūt tres ptes: mathematica.ſ.phiſica ⁊ metaphiſica 172 n
Teſtū nō exequēs de equo a milite paupib⁹ relicto dānat⁹ eſt 165 e
Temperantia quid ſit ſm Tulium 218 v
Temperantia quid ſit: ⁊ quot eius partes 249 v
Temperantia maxima: maturaq; grauitas Socratis 186 l
Temperantia principibus potiſſime eſt neceſſaria 249 t
Temporum duorum.ſ.mane ⁊ veſperi habenda eſt cura 205 f
Tpe veſptino ꝯmemorāda ſūt q̄ die ꝓcedēti ſūt fctā: ⁊ quare 205 g
Tempus eſt inſtātanea modicitate breue 261 i
Tpis breuitatē teſtatur ſcriptura ſacra multis in locis: vt patet 261 k
Tempus punctale: eſt velut tranſitus ⁊ irretardabile 261 l
Temporis volubilitas infinita 261 m
Temporis cum celeritate: vincendi celeritate certandū eſt 261 n
Tempus non modo fugit ſed volat ſm Tulium 261 o
Tempus eſt irredibilitate irreparabile 261 q
Tempus eſt viuentium in tempore conſumptio' 261 r
Tempora meliora preteruolant: deteriora v̄o ſuccedunt 261 s
Tempus incertum eſt: ſui terminabilitate 262 x
Tempus tranſiens eſt excluſiuum temporis ad merendum de//
putati. 262 z
Temporis conditionum conſideratione: debet vnuſquiſq; ad bonum
ſtimulari 262 a
Tempus quomodo ⁊ qualiter Paulus expendebat 262 c
Tempus quomodo ⁊ qualiter expendebat Teodoſius 262 d
Temporis amiſſionem cauere debem⁹ ph̄orum exemplo 262 e
Tempus quot ⁊ quibus modis amittatur 263 f
Tempore conceſſo abutuntur: qui infructuoſis occupationibus fa//
tigantur 262 a
Temporis iactura profrugaliſſime eſtimaſ a multis 265 g
Tempus omni theſauro incomparabile viliſſimū eſtimatur 265 h
Tempus tantum noſtrum eſt: cetera v̄o aliena ſunt 265 l
Temporis in tanta breuitate ſuperuacua diſcere dementia eſt 265 m
Tempora multa pereunt: ⁊ quomodo 265 n
Tempus amitti contingit interius exteriuſq;: ⁊ quomodo 266 z
Tempus interius tripliciter amittitur: ⁊ quomodo 266 z
Tempus amittitur in diſcurſuum diuerſitate 268 p
Tempus amittitur occupationibus negociorum ſecularium in//
utilibus 269 y
Tempus laborando quis ſit qui amittat quo ad retributionem 270 f
Tempore nobis conceſſo operandum eſt ob multas rationes 271 t
Tempus preſens: tempori ſeminationis aſſimilatur: ⁊ eſtaſ ac meſſis
⁊ quare 271 y
Tempus preſens tempus eſt miſericordie: futur̄ v̄o equitatis 271 a
Tempore preſenti cōponende ſunt cauſe noſtre cum deo: ⁊ q̄re 271 a
Tempora miſericordie conuertentibus in culpam conuertet deus iuſt⁹
in penam 272 d
Tempus amiſſum cum ſecularibus: quomodo religioſus redi/
mere debeat 304 n
Templi interiora ſolis ſunt ſacerdotibus conceſſa 20 o
Templa deorum expoliari non permittebant antiq̄ ꝓncipes 62 b
Templū intrantes alium animū hr̄e debent q̄ foris ſtantes 205 g
Templum eſt domus philoſophantis. Ideo domus Pictagore in
templum eſt conſecrata 206 m
Teſtimonio falſo preualentes in iudicio Acab ⁊ Aman: mala mor//
te interiere 46 q
Teſtis falſidicus: tribus tenetur obnoxius 46 r
Teſtis falſus per locuſtam ſignificatur 46 r
Teſtis falſus veritatem ⁊ chriſtū (qui eſt veritas) interimit 46 s
Teſtes tres falſos contra quendam ſanctum epiſcopum quomodo vltio
diuina puniuit 46 t
Theſaurorum cuſtodes ſtomacho comparantur: ⁊ quare 62 L
Timore domini niſi quis ſolidetur: caſui ſubiectus eſt 119 m
Timore Dioniſius tyrannus barbam non radebat 15 o
Timore Alexander ſcrutari faciebat vxoris proprie cubiculū 15 p
Timuit Stoyc⁹ ph̄s ꝯ ſtoycorū ſniam in tempeſtate poſitus 209 o
Timent naturaliter mortem etiam ſapientes 209 p
Timor modeſtie cognatus familiaris eſt ſapientie 221 x

Thimei Platonis principium: eſt principium geneſis ſcilicet. In principio creauit deus celum ⁊ terram 193 f
Triumphantium antiquorum ordo 246 v
Triumphis ne antiqui ſuperbirent imperatores: quid faciebant populi 247 x
Tyrannus quid ſit: ⁊ quid rex 38 n
Tyranni e republica exterminandi ſunt 4 i
Tyrannus deffert a principe: ⁊ in quibus 38 k
Tyrannum occidere non eſt peccatū ſm humanas litteras 38 l
Tyrannica opera cauea tomnis princeps: ⁊ que ſint illa 38 m
Tyrannos ſacra execratur ſcriptura 39 o
Tyrannum Dioniſium diu viuere orabat deos quedam vetula: ⁊ quare 40 b
Tyrannum Dionyſium ſceptum cuſtodibus Plato alloquens quid dixerit 195 a
Tyrannidis delende conſocios ne proderet Zonon: omnia tormenta perpeſſus eſt 208 i
Tribulatione Roma percutitur: ⁊ quare 30 o
Tributa augere noluit Tiberius ⁊ quare 57 o
Triſtiorem nec alacriorem quiſꝗ ſocratem vidit 186 z
Titulus libri Boetij de conſolatione quis ſit 212 m
Tonſure ſeu corone vſus a nazareis originem habuit 113 y
Tōſura ſeu corona regia: nō ſit corona ſuperbie: ac iactantie 113 z

¶ De littera. V.

Vagatio cordis in diuinis laudibus: reprehenſibilis eſt. 298 b
Vaniloquia mulier in ecclia demon in carta ſcribebat 289 y
Vaniloquijs religioſorum demones adſunt in forma porcorum 292 f
Verbum duplex eſt: interius ſcilicet ⁊ exterius 278 v
Verba ocioſa vel detractoria audiēs qdam ſemper dormiebat 291 q
Verba ſpūalia audientes quidam ſemper ſomno grauabant 291 q
Venatio triplex ſcilicet ferina aucupium: ⁊ piſcatoria 64 e
Venatorem neminem ſanctum inuenimus 64 f
Venatio oppreſſiua: harenaria: ⁊ ſaltuoſa 64 f
Venatio illicita eſt etiam layco ex tpe vt in quadrageſima 64 f
Venatores de quibus ſint ammonendi 65 g
Venatio ad noxiarum ferarum exterminiū licita eſt 65 h
Venatio illicita fit ex cauſa tempore: perſona ⁊ modo 65 i
Venari die dominica prohibuit regem Anglie quidā ſanctus 65 l
Venari non licet viris eccleſiaſticis 65 m
Venerari religioſos decēt regem 34 g
Venerio ab infantia nutrita puella Alexandro eſt oblata 35 ⁊ 201 x
Vendere velle omnes care: ⁊ vtiliter emere conſtat ex facetiſſima vrbanitate 82 x
Venditor an debeat in venditione patefacere rerum vitia 82 a
Vēditorē: vēdēde rei vitia narrare nihil ſtulti9 ait Diogenes 83 c
Vendēde rei narrare vitia honeſtū ē ñ publicare do vtilius 83 d
Vendēde rei celare vitia: nō boni viri ē ſꝫ fallacis ac callidi 83 d
Venditor hortuli qualr emptorem decepit in precio 83 e
Venditores multa pericula comitantur 83 g
Venalium rex deffectus: an ſint occultandi: vel nō diſputatio 56 i
Veneris totalis abdicatio i q̄dam parte Indie ē 90 c
Venia quid ſit 252 d
Veritas ſuper omnia debet omnibus eſſe amica 198 v
Veritas poſt deos eſt: que homines deo proximos facit 295 i
Veritas quadruplex ſm Anſelmū 223 r
Veritatis inopia laborant magnates: multis abundantes 207 l
Veſtis aliquando obtinet quod nō obtinet virtus: vt patet exemplo philoſophi cuiuſdam 218 r
Veſtium nitore vſus eſt Demoſtenes añ fame acquiſitionem 208 h
Veſtis religioſi: nec ſatis munda nec ſordida exiſtat 298 a
Veſtium ſordes candide mentis aliquando ſūt īditia ⁊ quare 298 t
Veſtis precioſa magis venerat i curijs pncipū: ꝗ vita v̄tuoſa 301 e
veſtiri honorifice regiam decet maieſtatem 34 h
verecundiam deponit mulier cum veſte 77 k
Verecundia Plato non eſt mortuus vt quidam aſtruunt ſed Homerus 195 z
Verſus vrſino more pariebat quidam: ⁊ qualiter 210 v
Verſus rudes pariebat Virgili9 poſtea tractando formabat 210 v
Verſus tres Euripides triduo ꝯponēs: qd ꝯponēti cētū Alchipiadi reſponderit 216 y
Verſus Eneydos non bene limatos Virgilius moriens aboleri rogauit 216 z
Venter noſter moleſtus eſt exactor: ⁊ quare 281 f

Ventris exactoris clamorem btũs qui non audit 281 g
Vētri ſatiſfacere ñ poterat Serapiõ lꝫ alijs creditoꝛib⁹ ſatiſfeciſſꝫ 281 h
Ventris clamoꝛ nõ eſt audiendus 281 i
Via dei non pꝛegredi regredi eſt 263 i
Victoꝛia de celo pꝛincipaliter expectanda eſt 36 t
Victoꝛiam in bello obtinere cupiens: deum habeat ſecum 35 b
Victoꝛia maxima vitia domuiſſe 39 b
Victoꝛia ſui: pꝛima eſt ꝛ oium victoꝛiarũ optima ꝺm Platonẽ 195 ʒ
Victoꝛ ſit pꝛinceps non tantum hominum: ſed vitioꝛum 32 q
Victoꝛ multoꝛum regum Alexander: ire ac triſtitie ſuccubuit 38 g
Victoꝛes Romanos tria fecere: ꝛ que 245 f
Victoꝛum antiquoꝛum triumphus: qualis erat 246 v
Victus eſt Xerxis exercitus maximus ꝛ quare 49 a
Vincere diabolum: plus eſt: ꝙ vincere pharaonem 63 i
Videt ꝯcta deus: iõ magna nobis eſt indicta ꝓbitatiſ neceſſitas 193 n
Vidue cauſam Trayanus equo lapſus vindicauit 25 h 244 v
Viduam oppꝛimens aduocatus: dure a ſanctis verberatur 57 p
Vidue romane pudice: nolebant alteri coniũgi. Et ideo coꝛona coꝛo//
nabantur 80 y
Viduitatis maxima commendatio 102 b
Vidua Martia Catonis filia lugens virum: quid interroganti re/
ſpõderit 102 b
Vidua que bonum habuerat virum: nolens nubere quid pꝛo//
pinquis reſponderit 102 c
Vidua ſecundo nupta laudata: quid dixerit poꝛtia minoꝛ 102 c
Vidue Marcella ꝛ Valeria rogate: noluere amplius nubere 102 d
Vidue vnicube: ſemꝑ maximũ hũere dec⁹ inter matronas 102 e
Viduitatem eſſe ſeruandam: multum laudat Hieronymus 102 f
Vidue Anne ꝓphiſſe: ac Sareptane laus maxima: ꝛ quare 102 g
Vidue Judith laus maxima: ꝛ quare 103 h
Vidualis caſtitatis: tria ſunt appenditia ꝛ que 103 m
Viduas delicate oꝛnatas: multum arguit Hieronymus 103 n
Vidue adoleſcentioꝛes: vitande ꝛ quare 104 b
Vidua paupercula laudatur in euangelio 103 o
Vidualis ſtatus: ſecundum obtinet in caſtitate gradum 104 s
Vidua malam caueat ſocietatem 104 t
Vidua: diuinã: ſemꝑ habeat i manib⁹ lectionẽ ofoniꝗ vacet 104 v
Vidua bonã cuſtodiat famã: que pꝛoximo neceſſaria eſt 104 x
Vidua: purpuriſo ciruſeꝗ non vtatur: ꝛ quare 104 y
Vidua debet eſſe ſobria: ꝛ quare 104 ʒ
Vidua filios hñs: domũ regat: ꝛ vicẽ parentibus reddat 104 a
Vidua vera oꝛationibus inſtet ac ieiunijs 104 a
Vidua mater Auguſtini: qualis fuerit 104 c
Vidua Antonia: ſocrus ſue cubiculum habuit pꝛo coniugio 104 d
Viduas honeſtas benedicit deus: ꝛ eaꝝ exaudit lachꝛymas 104 d
Viduitas ſeruat etiã inter irrationabilia: vt in turture 104 e
Viduis bonum eſt viduitatem ſeruare ꝺm Apoſtolum 104 f
Virginitas eſt res coꝛpoꝛis: pudicitia ṽo animi 90 a
Virginitas non ſolũ viro ſeruanda eſt a muliere: ſed ꝰt oſculum 91 f
Virginitatis ſtat⁹ q̃ſi eſt ſtat⁹ celicalis: ideo non eſt ſub pꝛecepto 105 g
Virginalis integritas quid ſit ꝺm Auguſtinum 105 g
Virginitatis pꝛemium maximum: ꝛ quare 105 h
Virginitas quare non ſit ſub pꝛecepto ꝺm Hieronimũ 105 m
Virginitas hoies angelis ſimiles facit: ꝛ quomodo 105 m
Virginitatis theſaurus ãmiſſus irrecuperabilis eſt 108 t
Virginitatis fructus qualis ſit 108 a
Virginitatem ſeruare melius eſt ꝙ matrimonium ꝯhere 108 t
Virgo Valentius imperatoꝛ octuagenarius moꝛitur 38 e
Virgo Maria veſtes amabat pꝛopꝛij coloꝛis 103 n
Virgines in veteri teſtamento erant inditia futuroꝛum 105 h
Virgo qualis eſſe debeat ꝺm apoſtolum 105 i
Virgo debet habere quattuoꝛ ſibi neceſſaria: ꝛ que ſint illa 105 k
Virgo debet eſſe frugalitate ſobꝛia 105 n
Virgo debet eſſe humilitate ſubiecta 105 o
Virgo debet eſſe virtuoſo ſilentio tacita 105 p
Virgo debet eſſe honeſto ſilentio comitata 105 q
Virginis rarus ſit egreſſus in publicum 105 q
Virgo debet eſſe deuotis ofonib⁹ a ſanctis operib⁹ occupata 105 r
Virgines etiam non ꝯſecrate deo ſunt de neceſſarijs ãmonẽde 105 s
Virgo Dina filia Jacob in publicũ egreſſa coꝛrupta eſt 105 s
Virginẽ non poteſt ſuſcitare deus poſt ruinam ꝛ quomodo 106 t
Virgines ſuã oñtantes pulchꝛitudinẽ: timeant ne depꝛedent 106 v
Virgo ſancta quomodo in lupanari mirabiliter eſt conſeruata 106 x
Virgo ipſa ſancta de lupanari liberata: de martyrio cum liberatione
contendebat 106 ʒ

Virgo ipſa ſancta laudanda eſt: ⁊ de virginitatis zelo ⁊ de martyrii deſiderio 106 a
Virgo pulcherrima ſotheris iuſſa in facie percuti gaudebat 106 a
Virgo Brigida pulcherrima orauit deum vt aliqua ſibi daretur corporis deformitas 106 b
Virgo minutatim ꝯcidi optabat potiuſꝙ dño ſuo conſentire 106 c
Virgo in ſepulchro viuam ſe clauſit: ne eius pulchritudo alijs eſſet in ſcandalum 106 d
Virgo ſancta ſanctum Athanaſium ad ſe confugientem acceptauit per ſex annos 106 e
Virgo Juliana origenẽ cauſa ꝑſecutionis bienio abſcõdit 107 f
Virgo ſancta a ſancto Martino viſitata: eũ videre noluit 107 g
Virgĩes deo ſacratas violare ac ĩpedire: periculoſiſſimũ eſt 107 h
Virginem a dei ſeruitio impedientem maxima pena ſecuta eſt 107 i
Virgo ſacra vxor regis non militis eſt 107 k
Virgo nubere volens etiam debet cuſtodire ſeipſam 107 l
Virgo in domo propria violata: viua ſepeliebatur: violator ꝟo ſupra ſepulcrum eius ſuſpendebatur 107 m
Virgo in paternis laribus grauida: precipitabatur: corrupta ꝟo capite plectebatur 107 m
Virgines veſtales ſi corrupte inueniebanẽ viue excoriabantur 107 n
Virgo veſtalis hauſit eˀ Tiberi aquã ĩ cribro demonũ ludificatõe 107 o
Virgo nauem boũum hominumꝫ conatibus immobilem zona alligatam mouit ac traxit 107 p
Virgo non eſt caſta que timore cogitur: nec honeſta que mercede conducitur 107 q
Virgo Pictagorica prodere ſecretuꝫ coacta: linguam dentibus abſcindens in tyranni faciem proiecit 107 r
Virgini nomine Muſe apparens virgo Maria illam monuit vt a puerilibus ceſſaret 108 v
Virgine Tarſille Chriſtus in morte apparuit 108 x
Virgines veſtales in perpetua macerabant virginitate 117 s
Virgines ſub marco conſecrate: miro mõ ꝟginitatem ſuabãt 292 e
Vina hyberna Hanibalem ſoluerunt 62 g
Vini vſu ad inconceſſam venerem facile labitur 77 l
Vini vſus feminis romanis olim ignotus fuit: ⁊ quare 89 e
Vinum bibentem vxorem: Metellus fuſte percuſſam occidit 89 i
Vinum immoderate appetens mulier virtutibus ianuã claudit 89 k
Vinum immoderate bibẽs mr̃ Auguſtini qũo refrenata eſt 89 n
Vinum pueris eſt negandum 92 y
Vino ineſt luxurie voluptas ĩ voluptate ꝟo impudicitia 123 h
Vino ebrius mortuus eſt ⁊ ſepultus 123 i
Vina vicere Noe ⁊ Loth: qui ante victores extiterant 123 i
Vinum legalibus ſacerdotibus prohibitum fuit in figura ſobrietatis noſtrorum ſacerdotum 123 i
Vinum moderate ac immoderate ſumptum quid conferat 138 l
Vino ac carnibus abſtinebant antiqui 282 o
Vino a modernis religioſis aqua non miſcetur 283 k
Vina diuerſa mutantes monachi reprehenſibiles ſunt 283 l
Vinolentia: eo magis cauenda eſt: quo perſona honorabilior eſt ⁊ dignitas excellentior 123 k
Viri ⁊ vxoris cum ſit vna caro mutua debet eſſe dilectio 78 v
Viri Pompei veſte viſa ſanguine ꝯſpſa: Julia vxor ꝯcidit ꝑtũꝫ effudit 78 p
Viro Bruto interempto Portia vxor carbones ardentes hauſit ⁊ mortua eſt 78 p
Vir ⁊ vxor mutuam debent ſeruare fidem 79 e
Virum proſcriptum Sulpicia vxor familiari veſte ſecuta eſt 79 f
Virum proſcriptum: vxor ab iminenti exitio tutum reddidit 79 g
Viro Aphricano vxor Emilia ancillam ſibi gratam diſſimulando conceſſit: ⁊ quare 79 h
Viros Lacedemonios carceribus incluſos vxores liberauere 79 i
Viros defunctos: vna ex vxoribus carior: rogo ſe imponebat: illos morte aſſociando 79 r
Virum defunctum: vxor carior moriendo ſequebatur 79 s
Viri ſicut: ſunt ſexu: ſic ſint viri virtute 88 v
Viris labores conueniunt: mulieribus ꝟo mendatia 88 x
Viri illi iure ſunt: a qbꝰ libidines vincuntur 88 y
Viros ſcriptura quos vocet 88 z
Viros eſſe ſexu: feminas ꝟo effectu: horribile eſt 88 a
Viri quanto ſaniores: tanto deo ſint obedientiores 94 t
Virũ luxurioſũ dimittere: aliũꝫ accipere: liceẽ credidit Fabiola 101 z
Viro ⁊ vxori garulis: quid dixerit Zenon philoſophus 208 k
Vir indigens pecunia: magis eligẽdus ꝙ pecunia indigẽs viro 146 r

Virgilius poetarũ preclariſſimus: nomẽ a virga ſortit⁹ ẽ: ⁊ quare 225 l
225 l m n
Virgilij multa miranda narrantur 225 o
Virgilius: mirabile edificiũ Rome fabricari fecit: ⁊ quod 225 q
Virgilij epitaphiũ: quale 225 p
Virgilius in cognitione rerum naturalium ſubtiliſſimus fuit 162 t
Viſionis diuine ſeparatio grauior eſt ꝙ ghenna 98 p
Vita longa eſt: ſi bona ſit 95 q
Vita perfecta poteſt eſſe in minori tẽpore: ſicut hõ i minori hĩm 95 q
Vite ampliſſimum ſpacium eſt: venire ad ſapientiam 1517 z
Vita hominis qualis ſit 17 r
Vitam mutauit Valerius flaccus factus ſacerdos 157 a
Vitam hominis: eſſe breuem clamat omnis ſcriptura
Vite hominis breuitatis ac mutabilitatis conſideratione: non eſt 157 b
tardanda ad deum conuerſio 157 c
Vite hominis breuitatis conſideratione: inſtanter operandũ ẽ
Vite breuitatem multi non conſiderantes: mundi ſequuntur: cu-
piditates: ⁊ voluptates 158 d
Vite hoĩs breuitatis exemplũ bonũ poſuit Barlaam: ⁊ quale 158 e
Vita preſenti que merchato aſſimilatur: multi diuerſimode fru-
untur ſm Tulium 274
Vitam hoium breuem eſſe conquerebatur Theophraſt⁹: ⁊ quare 177 z
220 i
Vite tria genera ⁊ que 228 o
Vite cum qualitate: quomodo pugnet oratio 259 m
Vite future deſiderio: Platonis diſcipulus ſeipſũ ꝑcipitio dedit 260 b
Vita triplex ſm Auguſtinũ. ſ. pecorum: hominum ⁊ angelorũ 261 o
Vita noſtra nauigationi ſimilis eſt. ⁊ quare 262 t
Vita nr̃a: ẽ fragilitate defectiua ⁊ ad reſiſtẽdũ corruptiõi inualida 262 v
Vita nr̃a: vaſe vitreo fragilior eſt ⁊ quare 262 x
Vita preſens ꝙuis longa: mors eſt diuturna 262 y
Vita iſta: vento comparatur: ⁊ quare 262 z
Vite longioris repromiſſione nihil periculoſius 265 e
Vita iſta: diſcendum eſt viuere ac mori 265 g
Vitã ſuã vnuſquiſqꝫ alijs diuidit: poſſeſſiões aũt ⁊ pecũias: minime 265 i
Vita preſens: longa eſt: illa bene vti ſcienti 265 k
Vite pars illa qua viuimus exigua eſt: ⁊ quare 68 z
Viuendũ ſic eſt cũ inferiore: ſicut ſupiorẽ nobiſcũ viuere vellem⁹ 87 k
Viuere cum aduerſarijs ⁊ malis oportet
Viuitur nulla alia re ꝙ animo ideo colendus 152 v
Viuendum eſt in corpore quo morti ſubiecti ſumus corporali 158 g
Viuendi in hac vita modus quatruplex 166 g
Viuere volũt multi vt edant: cũ ſit edendũ: vt viuat ſꝫ Socratẽ 186 x
Viuendi bene gratia: quid faciendum: quia artem hanc ignorare
verecundia maxima 202 h
Viuere vtiliter quid ſit 262 b
Vixiſſe diu canus non eſt dicendus qui male vixerit 265 f
Vitia quandoqꝫ virtutes reputantur 152 a
Vitia ſe ſimulant ẽe virtutes 249 a
Vitia aliquando virtutes creduntur: ⁊ econuerſo ⁊ quare 270 a
Vitia ſcire prius ignorata: animi tranſlati argumentum eſt 277 i
Vituperantibus multis Diogenem: quid ipſe reſponderit 184 h
Virtute dignitatibus honor accidit 14 g
Virtutes nõ ꝑſuadẽtes amare beatitudinẽ: virtutes nõ ſũt dicẽde 178 n
Virtus e pulchro corpe veniens: gratior eſt: ⁊ econtra
Virtutes voluptati ſeruientes apd̃ antiq̊s quõ tabula pigebant 178 n
Virtutes humane glorie ſeruire non tanti dedecoris eſt ſicut vo-
luptati. 178 o
Virtutis pictura in triplici eius abuſione ymaginari poteſt 178 p
Virtutes philoſophorum quis chriſtianus imitetur 179 t
Virtutibus innumeris floruit Socrates: qb⁹ hoĩes dijs ſũt ſiles 186 t
Virtutes eſſe moderatas philoſophorum ſententie eſt: non autem mo-
dum excedentes 214 i
Virtute nihil eſſe amabilius affirmabant ſtoyci 221 v
Virtutes politice voluptatem expugnant 222 h
Virtutes cardinales ſunt quaſi quatuor columne: regis thronum
ſuſtentantes 140 b
Virtus nihil habet magnificum ſi quicꝙ habeat venale 259 h
Virtus via eſt ad gloriam: ⁊ ars bene viuendi 259 h
Virtutes ſi ad aliud referantur ꝙ ad deũ: vitia ſunt 259 h
Virtus nihil aliud eſt ꝙ in hac vita diligendum diligere 259 i
Virtus in patria idem eſt cum virtutis premio 259 k
Virtutes in patria non ſunt operoſe: nec laborioſe ⁊ quomodo 259 l
Virtutes ſobrietatꝭ: ſapiẽ ac iuſtitie docet chriſtus ⁊ quomodo 259 l
Virtutes ſunt ornamenta pariter ⁊ munimenta contra hoſtes ſpi-
rituales 297 o

Virtuoſo viro nemo nocere poteſt 110 x
Virtuoſus vir tpalib⁹ ammiſſis: omnia ſua ſecum habet 110 y
Virtuoſi philoſophi ſubtracto illis Chriſto: vere beatitudinis non apprehendere fructum 179 t
Voluntas propria in religioſis eſt murus eneus iter eos ⁊ deū 150 b
Voluntas propria eſt quaſi adultera diabolo coniuncta: ⁊ quaſi herba venenoſa 150 h
Voluntati diuine in viuendo vel moriendo conformet ſe vir iuſtus Pauli exemplo. 162 x
Voluptates beſtiales declinande ſunt a rege 34 f
Voluptatis cauſe omnes a Scipione de exercitu ſunt ablate 36 i
Voluptas carnalis ſignificatur per quendam fontem 88 b
Voluptas ſequitur ventrem cibo diſtentum 57 t
Voluptates ac libidines ſunt hominibus beſtijſqꝫ cōmunes 186 x
Voluptatem malorum eſcam Plato appellat: ⁊ quare 194 o
Voluptates eſſe abſtinendas docuit Ariſtoteles 199 e
Voluptates due in cibos. ſ. ac venerē hoib⁹ beſtijſqꝫ ſūt cōes 213 t
Voluptatibus preſſi: pecudum ferarūqꝫ numero habentur 213 t
Voluptatē venereā ptē eē morbi teterrimi Hypocras docebat 213 v
Voluptatis cauſa omnia fieri debere perſuadens quidam pro monſtro acceptus eſt 222 i
Voluptati Roma plurimum tribuēs: maximum iperiū amiſit 222 k
Voluptas eneruat effeminatqꝫ homines 250 b
Voluptatis ymago (qua nil deformius eſt) qualis pingebatur 259 f
Voluptuoſi viri ſunt effeminati 88 c
Viſionis diuine: extremiqꝫ iudicij puidētia fuit in antiquis 248 l
Vrbium frequentias declinabāt philoſophi mundialia ɔtēnētes 214 d
Vulnera epiſcopo Laurentio inflicta a beato Petro: anglorum regem curauere 134 y
Vulnera cuiuſdā ſecātib⁹ medicis: ipſe ridere ſolitus erat 219 f
Vſura quid ſit ſm Hoſtienſem 83 l
Vſure fraudulentiam caueant vicini 83 h
Vſure maxima deteſtatio ab Ambroſio facta 83 m
Vſuram deteſtatur Auguſtinus 83 n
Vſuris nihil crudelius: nihilqꝫ turpius ⁊ quare 84 p
Vſura omni legi aduerſatur naturali ſcilicꝫ ſcripte: euangelice: ac totius creature bonitati 84 q
Vſuram cōmittere eſt hominem occidere 84 r
Vſurari⁹ eſt ſicut porrigens alicui manum: ⁊ in naufragiū ipellēs 34 p
Vtile non eſt quod eſt iniuſtum 46 p
Vtilitas communis particulari preponenda eſt delectationi 65 k
Vtilitas multorum priuate volutati preferenda eſt 225 r
Vxor iurgioſa: patienter toleranda eſt: ⁊ quare 32 l
Vxori ſeruiendū eſt: ſi illi domus regenda tradatur 77 a
Vxor deformis: minoris miſerie eſt ꝙ pulchra 77 b
Vxor formoſa difficile ſeruatur: ⁊ quare 77 c
Vxor nō ē ducēda pp dom⁹ diſpēſationē: qr fidelior eſt ſeruus 77 c
Vxorem ducere liberorū cauſa ſtolidiſſimum eſt: ⁊ quare 77 c
Vxorē ſcdo ducere: repudiata pma recuſauit Cicero: ⁊ quare 77 e
Vxores due Socratꝭ: illū fugiētē ipetuoſe ſūt pſecute: ⁊ quare 77 f
Vxor vna Socratis: illū aq̄ pfudit: ipſe ꝟo qd patiēter rñderit 77 f
Vxor Catonis hūili loco nata: contra illum ſuperbiſſima fuit 77 g
Vxoris cubiculū volēs itrare Philipp⁹ ab illa phibitus eſt 77 g
Vxor ancillule emulatur pulchritudinem: ideo non habeat in domo ſe pulchriorem 77 h
Vxorem repudiaſſe rephenſus quidā qd ptenſo pede dixerit 77 i
Vxor nō bñ morigerata ꝺ neceſſarijs ad ſalutē iſtruēda eſt 77 l
Vxorem Sulpitius repudiauit: qr capite apto illā foris reperijt 77 m
Vxorem Quantiſtius repudiauit: ⁊ quare 78 n
Vxorem ludos ſpectantem Sempronius repudiauit 78 n
Vxorem vinum bibentem: Metellus fuſte percuſſā interemit 78 o
Vxor nō bñ morigerata inſtruēda: ⁊ ſine petō tolerāda eſt 78 p
Vxoris moleſte toleratio: virꝫ effic̄ foris patiētē: vt pꝫ ꝺ Socrate 78 q
Vxores obediant viris illiſqꝫ ſubiecte ſint 78 r
Vxores honorentur a viris ſm gradum ſuum 78 r
Vxoris mores a viro tolerādi ſūt exēplo vipe ac murene 78 s
Vxor viri ſui mores toleret vipere exemplo ac murene 78 t
Vxoris vitam potiuſqꝫ ſuam Graccus elegit 78 x
Vxoris morte audita Culphanus ſeipſum occidit 78 y
Vxore mortua Emphantius vir eius gladio incubuit 78 z
Vxor Metridatis: illum viri habitu ſemper eſt ſecuta 78 c
Vxorem diligere ſicut adulterā nihil fedi⁹ 80 r
Vxoris faſcia quidā exitur⁹ in publicū ſemp ligabat pect⁹ ſuuꝫ 80 s
Vxorem ſterilitatis cauſa ſpurius primus dimiſit 80 x

Uxores theotonicorum: mortuis viris ſuis: quid egerint 80 z
Uxoris cuiuſdam: de reductione inimici: optimum conſilium 87 p
Uxores viris ſuis ſubdite ſint: et tacite: et non loquaces 89 d
Uxor dinellij: tante fuit pudicitie ut crederet omnium virorum ora olere 91 g
Uxorem vinum bibentem: maritus ſub Romulo impune occidit 91 l
Uxores viginti quidam ſepeliuit: quedam vero maritos vigintiduos qui poſtea matrimonio coniuncti ſunt 103 r
Uxorem ducere: et abſtinere penitus obnoxium eſt ſecundum Socratem 188 s

De littera X.

Xenocrates legendo: polemo quid contulerit 2 t
Xenocrates mulierem iuxta ſe accumbentem non ſenſit. 148 b
Xerxis regis medorum exercitus maximus 49 a
Xerxis in exercitu: equa leporem peperit 46 b
Xerxi regi ſolus Damathus veritatem dixit et qualiter 131 a
Xerxes rex dicenti ſibi verum Damatho gratias egit 131 a
Xpus hoſtiarij officio uſus eſt et quando 113 a
Xpus lectoris officio uſus eſt et quando 113 d
Xpus exorciſtarum officio uſus eſt et quando 113 e
Xpus: acolitorum officium exercuit et quando 113 c
Xpus: ſubdiaconorum officio uſus eſt: et quando 113 b
Xpus diaconorum officio uſus eſt: et quando 114 k
Xpus ſacerdotum officio uſus eſt: et quando 114 n
Xpus ter petro dixit paſce. et quare 128 r
Xpus Judam habuit Iconomum 134 m
Xpo naſcente mirabile Rome corruit edificium 225 o
Xpus eſt via: veritas et vita: et quomodo 259 n
Xpus miniſtrandi fratribus nobis exemplum prebuit 291 t
Xpus miniſtrauit diſcipulis: et qualiter 291 v
Xpiani prophani ſacra abutentes ſcriptura: quibus digni ſint ſupplicijs 224 i
Xpianorum fidelium ſupereminentia quanta ſit reſpectu philoſophorum gentilium 239 v
Xpiani peccantes: chriſtiani non habentur quamdiu peccant 239 x

De littera Y.

Ydeas poſuit Plato: et quomodo 224 f
Ydearum poſitio ac conſideratio primum contemptum inducere debet 224 g
Ymago voluptatis: quomodo ad ingerendum pudorem philoſophis pingebatur 259 f
Ymagine voluptatis nihil deformius 259 g

FINIS TABULE

Incipiunt tituli ſuper communiloquio fratris Joannis valeñ. ordinis fratrum Minorum.

Cum collectionis huius que poteſt dici ſumma collectionum: ſiue communiloquium ſint ſeptem partes ad maiorem euidentiam proceſſus cuiuſlibet partis capitula prenotantur.

Prime igitur partis ſunt diſtinctiones x. Quarum prima eſt de republica in communi et informatione perſonarum ex quibus conſtituitur. Et huius

Primum capitulum quid ſit reſpublica.
Secundum ex quibus conſtituitur: et qualiter
Tertium qualiter debet legibus regulari
Quartum qualiter debet in iuſtitia fundari
Quintum qualiter debet unanimi concordia connecti et uniri.
Sextum qualiter debet fideliter adiuuari
Septimum qualiter debet ſalubribus conſilijs dirigi
Octauum qualiter debet virtuoſis moribus ordinari
Nonum qualiter recta intentione debet ordinari
Decimum qualiter ex predictorum carentia vel defectu deſtruitur
Undecimum de exemplis antiquorum quanta ſuſtinuerunt pro ſalute reipublice
Duodecimum quod doctrina euangelica non repugnat reipublice et quod poſt eius ſucceſſionem non contingunt magis aduerſa quam ante: ſicut errantes aliqui poſuerunt

Secunda diſtinctio eſt de informatione principis in republica ſiue rege. Cuius

Primum capitulum eſt: quomodo princeps eſt ad modum capitis in republica. Et de capitis proprietatibus
Secundum quod dominatio vel potentia non eſt ex libidine ambienda.
Tertium quomodo eſt ordinate et legittime aſſumenda.

Tertia diſtinctio eſt de virtutibus principantis. Cuius

Primum capitulum eſt quod aſſumptus eſt ad ſollicitudinem et laborem: non ad ocium vel quietem
Secundum quod debet eſſe humilis deo et eccleſie: colens vere deum et eccleſiam honorans
Tertium quod debet eſſe immaculatus a ſordidante culpa
Quartum quod debet eſſe virtuoſus operum iuſtitia

Quintum ꝙ debet eſſe miſericoꝛs pia clementia
Sextum ꝙ debet eſſe equus iuſtitia
Septimum ꝙ debet eſſe illuminatus ſpirituali ſcientia: Et de ſtudio pꝛincipum antiquoꝛum
Octauum ꝙ debet eſſe largus munificentia.
Nonum ꝙ debet eſſe affabilis ilari leticia
Decimū ꝙ debet eſſe hoſpitalis in aduenientiū ſuſceptione grata.
Undecimum ꝙ debet eſſe longanimis patientia
Duodecimū de felicitate pꝛincipū virtuoſoꝛum in hac vita
Tertiūdecimum qualiter ſe debet habere tempoꝛe belli. ſ. vt nulli inferat vel aſſumat niſi iuſtum bellum.
Quartūdecimum ꝙ tunc maxime caueat a dei offenſa: et eum placet perfecta iuſtitia
Quintūdecimum ꝙ in expugnando ſit cautus ſagatis
Sextūdecimū ꝙ tunc debet eſſe in ſe ⁊ ſuis oꝛdinata diſciplina
Decimūſeptimū qualiter dꝫ ꝓuidere ꝙ ſit in ſuis fidelitas vera
Decimūoctauum ꝙ de celo eſt victoꝛia. Et ꝙ ſit in eo ſpes firma ⁊ oꝛo ad deum deuota.
Decimumnonum ꝙ pꝛinceps debet eſſe rex virtualiter regendo ſe ⁊ ſuos affectus
Uiceſimū qualiter caueat ab impia tyrannide ⁊ iniuſtitia.

q Uarta diſtinctio eſt de infoꝛmatione eoꝝ qui ſunt preſides prouinciarum ⁊ iudices. Qui ſunt ad modum oculoꝛum ⁊ aurium in republica. Cuius

Primum capitulum eſt ꝙ non ſint ambitioſi talium officioꝛum
Secundū ꝙ caueant a vana pompa: ⁊ inutilium perſonaꝝ ſequela.
Tertium quales debent eſſe in cōmuni iudices vt diligentes ſint in cauſaꝝ diſcuſſione: ⁊ ſententiaꝝ diffinitione: ⁊ ad talia pertinentium.
Quartum de oꝛdinata indulgentia: ⁊ de veritate iudicij.

q Uinta diſtinctio eſt de infoꝛmatione oꝛatoꝛum ſeu iuriſperitoꝛū qui ſunt ad modum lingue in republica. Cuius

Primum capitulum eſt quales debent eſſe ⁊ a quibus cauere.
Secundum de infoꝛmatione actoꝛum in iudicio communiter
Tertium de infoꝛmatione teſtium
Quartū de infoꝛmatione reoꝛum ſiue eoꝛum contra quos eſt actio.
Quintum de infoꝛmatione accuſatoꝛum
Sextum de infoꝛmatione interceſſoꝛum

ſ Exta diſtinctio: de infoꝛmatione ſenatus ſiue conſiliarioꝛū qui ſunt ad modum coꝛdis in republica. Cuius

Primum capitulum eſt de talium inſtitutione ⁊ auctoꝛitate apud antiquos
Secundum ꝙ debent eſſe iuſtitia vite pꝛobati.
Tertium ꝙ debent eſſe veridici
Quartum ꝙ ſint experti
Quintum ꝙ ſint ſtabilitate ſolidi
Sextum ꝙ conſilia ſint examinata
Septimum ꝙ in conſilijs capiendis audiēde ſunt ſententie diuerſoꝝ.
Octauum ꝙ pꝛinceps debet eſſe magnificentioꝛ in conſilijs largioꝛ: ⁊ clementioꝛ
Nonum ꝙ ſecreta ⁊ archana conſilioꝛum ſunt occultanda

ſ Eptima diſtinctio eſt de infoꝛmatione theſaurarioꝛum: ſiue habentium curam de theſauris pꝛincipis: ſiue reipublice: qui ſunt ad modum ſtomaci in republica. Cuius

Primum capitulum eſt de infoꝛmatione miniſtroꝛum ſeu camerarioꝝ pꝛincipis qui ſunt ad modū laterum in republica
Secundum de infoꝛmatione cuſtodum theſauri ⁊ expenſarum publicarum: qui ſunt ad modum ſtomaci vt dictum eſt.

o Ctaua diſtinctio eſt de ſeptem vitijs que conſueuerunt eſſe curialium cauendis. Cuius

Primum capitulum eſt de honoꝛum ambitione cauenda.
Secundum de cauenda adulatione.
Tertium de impꝛoba munerum acceptione
Quartum de impudenti comodoꝛum ⁊ officioꝛum venditione
Quintum de ſimulata amicitiarum fictione
Sextum de ſophiſtica calumniarum machinatione: ⁊ impia pauperū ſpoliatione.
Septimum de voluptate cōmeſſationum ⁊ vitioꝛum illas cōcomitātiū

n Ona diſtinctio de infoꝛmatione militum qui ſunt ad modū manuum in republica. Cuius

Primum capitulum eſt: quare per manus ſignificantur.
Secundū de militie inſtitutione: ⁊ militis nūcupatione: ⁊ affectione.
Tertium de ſacramenti militis modo ⁊ qualitate
Quartum de militum virtuoſitate: ⁊ ꝙ debent eſſe ſtrenui circunſpecti: ⁊ expediti.

Quintuꝫ de diſciplina militari: ⁊ exercitatione virtuali: ⁊ eorum vtilitate
Sextum de iure militari
Septimum de multiplici militia: ⁊ q̄lr militandū ſit ꝯ hoſtes ſpūales

Decima diſtinctio eſt de informatione populi laborantis qui ē ad
d modum pedum. Cuius

Primum capitulum eſt: quare laborantes per pedes ſignificātur ⁊ de pedum proprietatibus
Secundum de admonitione talium: vt laborent fideliter. Et de numero ſeptem artium mechanicarum
Tertiū de taliū admonitione a pctīs cauēdis q̄ ꝯcomitantur laborantes ⁊ de debito cultu diuino: ⁊ congrua oſone quā debēt exoluere ſuo modo
Quartū de informatione ſingulorꝫ ꝑut competit ſue arti
Quintū de informatione venatorum: vt caueant q̄ a talib⁹ ſūt cauenda.
Sextum de admonitione medicorꝫ: ⁊ egrotantium eis cōmiſſorum
Septimum de admonitione luſorum ⁊ de cauendis vitijs que ſunt in ludis: ⁊ ſpecialiter alearum ⁊ talorum
Octauum de admōitione hñtis curā reipublice: vt prouideat ꝙ ſinguli exerceant ſua officia: ⁊ de excluſiōe iutiliū offōꝫ. Et in hoc terminatur pars prima que eſt de corpore reipublice ac mēbris: ⁊ eius conſtitutiōe.

Secunde partis que eſt de colligatione multiplici membrorū ad
ſ inuicem ſunt diſtinctiones nouem. Quarum

Prima eſt de colligatione ordinali vł legali que eſt dominorꝫ ad ſeruos: ⁊ econuerſo. Et huius
Primum capitulum eſt de origine ſeruitutis. ⁊ de equalitate conditiōis omnium que debent principes cogitare
Secundum de informatione ſeruorum vt intelligant peccatum eē cām ſeruitutis: ⁊ vt ſint liberi mente
Tertium de fidelitate quam habere debent ad dominos
Quartum de nequitia infidelium ſeruorum ⁊ punitione eorum
Quintum de admonitione ſeruorꝫ fideliū: ⁊ ſpālr de obediētia ad dños.

Secunda diſtinctio eſt de colligatione naturali que eſt patrum ad
ſ filios ⁊ econuerſo: ⁊ eorum admonitione. Cuius

Primum capitulum eſt de admonitione patrum vt nutriāt filios ſub ordinata diſciplina.
Secundum de amore filiorꝫ ad parentes in affectu ⁊ effectu

Tertia diſtinctio eſt de colligatione fratrum ad inuicem. Cuius
t Primū capl'm eſt de eorꝫ informatione q̄ ad amoris beniuolētiā

Secundum qualr paterfamilias debet regere familiam totam
Tertium de admonitione predictorum erga eos qui colligati ſunt cognatione vel affinitate

Quarta diſtinctio eſt de admonitione hominum qui ſunt colliga
p ti ſacramentali colligatione: ſicut coniuges. Cuius

Primum capitulum eſt: quid ſit coniugium: ⁊ de eius ordinata ⁊ legitima contractione
Secūdū de vxoris male morigerate inſtructiōe ⁊ ſupportatione
Tertium de mutua coniugum dilectione
Quartum de fidei indeffectione
Quintum de operis coniugalis religioſa exercitatione
Sextum de coniugum perpetua indiuiſione

Quinta diſtinctio eſt de colligatione ſpirituali que ē fideliū. Cui⁹.
q Primū capitulum ē ꝙ debent ſibi inuicem coherere.
Secundum ꝙ caueant ne diſſipētur ab hoſte
Tertium qualiter debent inter ſe cohabitare
Quartū quō antiq laborauerūt ad attrahēdū alios ad hāc colligationē.

Sexta diſtinctio eſt de colligatione ciuili: Cuius
ſ Primum capitulum eſt de dilectionis vnitate quaꝫ habere debent ciues: ⁊ ꝙ caueant ne ſibi inuicem noceāt
Secundum qualiter ſibi inuicem ſubueniant
Tertium de cauenda fraudulentia in mercaturis
Quartum de non accipiendis vſuris a vicinis

Septima diſtinctio de colligatione amicabili. Cuius
ſ Capitulum primum eſt quid ſit amicitia: ⁊ qualis eſſe debeat: ⁊ que exiguntur ad veram amicitiam
Secundum de ficta amicitia: ⁊ propter que diſſoluitur
Tertium de vere amicitie vtilitate

Octaua diſtinctio eſt de colligatione ſociali in ꝯuictu. Cuius
o Primum capitulum eſt: ꝙ homo debet eſſe ſocialis
Secundum ꝙ malorum ſocietas eſt vitanda
Tertium ꝙ bonorum ſocietas eſt appetenda: ⁊ qualis eſſe debet: ⁊ que debent eſſe in vera ſocietate
Quartum de his que diſſoluunt ſocietatem

Nona diſtinctio eſt de virtuali conuerſatione cum aduerſarijs.
n Cuius
Capitulum primum eſt ꝙ laudabile eſt bñ viuere inter malos.
Secūdū ꝙ ꝑ patientiā ⁊ beneficentiam vincuntur aduerſarij

Capitula tertie partis

t Ertie partis (que eſt de informatione hominum quantum ad ea que ſunt cōia omnibus) ſunt diſtinctiones octo. Quarum

t Prima eſt de iſtructione hominū quantum ad differentias ſexus. Cuius

Primum capitulum eſt quales eſſe debent viri

Secundum de informatione mulierum: quales ſcilicet eſſe debent ⁊ ſpecialiter quantum ad ſobrietatem

Tertium quales eſſe debent quo ad pudicitiam ⁊ caſtitatem.

Quartum. quales eſſe debent quo ad quietem ⁊ taciturnitatem.

Quintum quales eſſe debent quo ad veſtiū ⁊ ornatuū qualitatem.

ſ Ecunda diſtinctio eſt de informatione hominum ſm differentias etatum. Cuius

Primum capitulum eſt de inſtructione eorum qui ſunt in primo gradu ſcilicet infantum.

Secūdum de inſtructione eorum qui ſūt in ſcdo gradu ſcilicet puerorum.

Tertiū de inſtructiōe eorum q ſunt in tertio gradu ſcilicet adoleſcentium:

Quartū de inſtructiōe eorum q ſunt in quarto gradu ſcilicet virorum

Quintū de inſtructōe eorum q ſūt qnto gradu. ſ. ſenū dictorum a ſenectute.

Sextum de inſtructione eorum qui ſunt in ſexto gradu ſcilicet ſenum a ſenio: ⁊ de incomodis ſenectutis.

t Ertia diſtinctio de iſtructiōe hōiuz q̄ ad dfias ꝯditionū. Cuius

Primum capitulum eſt de informatione nobilium ſanguine: vt nō glorientur de ſua nobilitate: ⁊ de huius parua vtilitate.

Secundum de vera nobilitate.

Tertium de inſtructione ignobilium: ⁊ de illius commoditate.

Quartum ꝙ non eſt gloriandum de preeminentia donorum nālium.

q Uarta diſtinctio de inſtructione hominum quo ad dfias ſuſtentationis ſiue poſſeſſionis. Cuius

Primum capitulum ē de admonitione diuitum.

Secūdū de multiplici pauperum admonitione: ⁊ de paupertatis vtilitate

q Uinta diſtinctio eſt de admonitione hominum ſm differentias qualitatis vite. Cuius

Primum capitulum eſt de admonitione exiſtentiū in peccato.

Secundum de admonitione penitentium.

ſ Exta diſtinctio eſt de admonitione hominum ſm differentias ſtatuum. Cuius

Primum capitulum eſt de admonitione coniugum

Secundum de admonitione multiplici viduarum ⁊ quales eſſe debēt

Tertiū de admonitione multiplici virginum ⁊ quales eſſe debent. ⁊ de fructu virginitatis: ⁊ de pena illam violantium ſm antiquos.

ſ Eptima diſtinctio eſt de admonitione hominū ſm differētias euentus vel fortune: prout loquitur vulgus. Cuius

Primum capitulum eſt de admonitione exiſtentium in proſperitate ⁊ de eius inſtabilitate

Secundū de admonitione exiſtentium in aduerſitate: ⁊ de eius vtilitate.

o Ctaua diſtinctio eſt de admonitione hominum quo ad differētias complexionum corporis. Cuius

Primum capitulum eſt de inſtructione exiſtentium in ſanitate

Secūdū de admonitiōe exiſtētium in infirmitate. ⁊ de huius vtilitate

Capitula quarte partis

q Uarte partis (que eſt de republica eccleſiaſtica ſpecialiter: ⁊ eius membris) ſunt diſtinctiones quinq3. Quarum prima eſt de clericis in communi. Cuius

Primum capitulum eſt que ſunt membra reipublice eccleſiaſtice ſm ꝙ caput ⁊ que alia membra.

Secundum de clericis in communi: ⁊ quales eſſe debent: ⁊ de ſigno clericali quod eſt corona.

Tertiū de inſtrutione eorum q ſunt in primo gradu. ſ. hoſtiariorum.

Quartū de informatiōe eorum qui ſunt in ſecūdo gradu. ſ. lectorum

Quintū de admōitiōe eorum q ſunt in tertio gradu. ſ. exorciſtarum.

Sextū de admonitione eorum q ſunt in quarto gradu. ſ. acolitorum.

Septimum de admonitione eorum q ſunt in qnto gradu. ſ. ſubdiaconorum

Octauum de admonitione eorum q ſunt in ſexto gradu. ſ. diaconorum

Nonum de admonitione eorum q ſunt in ſeptio gradu. ſ. preſbyterorum

ſ Ecunda diſtinctio eſt de perfectione predictorum ſcilicet quales eſſe debent. Cuius

Primum capitulum eſt: ꝙ debent eſſe ſcientia prediti

Secundum ꝙ ſint moribus ornati

Tertium ꝙ ſint caſtitate puri. Et de periculo cohabitationis eorum cum mulieribus

Quartum ꝙ ſint ab auaritia liberi.

Quintum ꝙ ſint a ſecularibus negotiis ſeparati.

Sextum qualis eſſe debent ſacerdotes ſpecialiter. Et de vita antiquorū gentilium ſacerdotum.
Septimum ꝙ ſint circa curam ſibi commiſſam ſolliciti. Et quales eſſe debent reſpectu eius.

Tertia diſtinctio eſt de inſtructione epōꝝ ſpecialiter. Cuius
Primum capitulum eſt ꝙ ptās ecclīaſtica nō eſt ambienda
Secūdū de exēplis ſctōꝝ in fugiendo ꝛ refutando eccliaſticā dignitatē
Tertium de incomodis ꝛ improbitate ambitionis
Quartum ꝙ electio rite eſt facienda
Quintum qua intentione debet quis ꝯſentire electioni. Et que dꝫ cogitare conſentiendo. Et de nomine epiſcopi quid importat
Sextum qualis debet eſſe poſt conſecrationem
Septimum ꝙ debet eſſe ſollicitus in vitijs cauendis: ꝛ ſpecialiter in cauenda laſciuia gule
Octauū qualis dꝫ eſſe in cauenda macula omnimode luxurie
Nonum qualis debet eſſe in cauenda opinionē auaritie: ꝛ amplectanda largitione elemoſyne
Decimum qualis eſſe debet in ſectanda hoſpitalitate. Et huius gratia de hoſpitalitate qualis eſſe debet ꝛ de eius vtilitate
Undecimū q̄lis eē dꝫ in menſa erga hoſpites: ꝛ a quibus cauere
Duodecimum de multiplici conuiuio: ꝛ quale debet eſſe conuiuium epī ꝛ qualia fuerunt conuiuia antiquoꝝ

Quarta diſtinctio eſt de officijs eccliaſticorum. Cuius
Primum capitulum eſt de diſpenſatione ſacramentorum
Secūm de veritate pdicabiliū: Et de obligatione ad pdicandū.
Tertiū d ſctitate vite pdicātiū: ꝛ vtuoſitate quā hr̄e debent
Quartum qualis eſſe debet predicatio.
Quintū de neceſſitate pfectiōis exēplorum ipſis predicantibus
Sextum de pietate orationum
Septimum de virtutibus quas habere debent curam animarum habētes ꝛ quales aſſumi debent ad illud opus.

Quinta diſtinctio q̄les eſſe debent ecclie iudices. Cuius
Primū cap̄ ē q̄le dꝫ eē iudiciū eccliaſticorū: ꝛ q̄ ſūt i eo cauēda.
Secundum qualis eſſe debet domus ꝛ familia epiſcopi
Tertium de myſterijs veſtimētorū epiſcopaliū ꝛ ſacerdotalium
Quartum de neceſſitate cohabitatōis paſtorum cum gregibus: ꝛ de periculo ſeparationis.

Capitula quinte partis.

Quinte partis que eſt de informatione ſcolaſticorum ſunt diſtinctiones due. Quarum
Prima eſt de inſtructione diſcipulorum. Cuius
Primum capitulum eſt de dignitate ſapientie.
Secundum qualis debet eſſe q̄tum ad corporis diſpoſitionem ſapiens ſiue litteris deditus qꝛ corpore ꝛ membris bene diſpoſitus
Tertium qualis eſſe debet quo ad induſtriam mentis.
Quartum qualiter pueri in primis ſunt inſtruendi.
Quintum in quibus doctrinis ſunt īformādi: ꝛ a quibꝰ cauendi.
Sextum que ſunt neceſſaria ſtudentibus.
Septimum qualis debet eſſe diſcipulus.
Octauum quale debet eſſe ſtudium boni diſcipuli: ꝛ de exemplis antiquorum in ſtudendo.
Nonum quales debent eſſe diſcipuli quo ad vite honeſtatem.

Secunda diſtinctio eſt de informatione doctorum. Cuius
Primū cap̄lꝫ q̄les aſcēdere debēt gradū magr̄alē: ꝛ d vtilitate virtuoſe vite docentium ipſis diſcipulis.
Secundum quales libros habere debent: ꝛ qualiter ſtudere.
Tertium qualiter cauende ſunt noxie ſcientie ſcolaſticis.
Quartum qua intentione ſtudere debent.
Quintum ſpecialiter qualiter ſtudendum in ſacra ſcriptura: ꝛ que neceſſaria in ea.

Capitula ſexte partis

Sexte partis que eſt de informatione religioſorum ſunt diſtinctiones ſex. Quarum
Prima eſt de religionis primaria inſtitutione. Cuius
Primum capitulum eſt: quid ſit religio ꝛ vnde dicatur.
Secundum de inſtitutione: ꝛ ortu religionis.

Secūda diſtictio ē: de eminentia ꝛ dignitate religiōis. Cuius
Primū capitulū ē q̄r antiqui hunc modū viuēdi pelegerunt.
Secundū de religionis eminentia.
Tertiū de diſtinctione religioſorum antiquorum
Quartum de tribus in quibus conſiſtit religio ſpecialiter.
Quintum de paupertate ad quam ſe obligant religioſi. Et de huius exemplis in ſanctis ꝛ prophetis antiquis.
Sextum qualis debet eſſe paupertas.

t Ertia diſtinctio eſt de caſtitate religioſorum ad quam ſe obligāt. Cuius

Primum capitulum ē quid ſit caſtitas

Secundū que ſunt neceſſaria vel expedientia ad cuſtodiam caſtitatis.

Uarta diſtinctio eſt de obedientia ad quam ſe obligant religio
b ſi. Cuius

Primum capitulum eſt quid ſit obedientia.

Secundum qualis eſſe debet: & de eius gradibus.

Tertium qualia debent eſſe opera obedientie.

Quartum de exemplis obedientie in antiquis.

Quintū de imperfecte obedientibus.

Sextum de periculo inobedientie.

Uinta diſtinctio eſt de ſeptem neceſſarijs religioſis vt perfecte
q viuant in predictis. Cuius

Primum capitulum eſt de elongatione a tumultibus mundanis que eſt eis neceſſaria ſaltem in affectu.

Secundum de omnimoda ſui ipſorum abnegatione.

Tertium de cordis cultura ſiue interiori exercitatione.

Quartum de interiori ſcrutinio ſiue diſcuſſione.

Quintum de ſui ipſorum vera cognitione.

Sextum de vera humilitate: & qualis debet eſſe.

Septimum de orationis deuotione.

Octauum que faciunt orationem efficacem.

Exta diſtinctio eſt de vite religioſe vtilitate. Cuius

ſ Primū capl'm eſt de p̄mij religioſorum bonorū magnitudīe.

Secundum de peruerſitate eorum qui male viuunt in religione: & de pene talium magnitudine.

Tertium de miſterialū ſignificatione habitus religionis.

¶ Capitula ſeptime partis

Eptime partis que eſt de inſtructione hominum vt ſint parati ad mortem ſunt diſtinctiones tres. Quarū. Prima eſt de
ſ preparatione ad mortem. Cuius

Primum capitulū ē de vite hui' breuitate & labilitate: & q̄ non eſt in ea confidendum

Secūm de exhortatione hoīm ad merita cumulāda in hac breui vita.

Tertium de mortis ineuitabilitate

Quartum de eius iugi memoria & meditatione.

Quintū de p̄parationis indilatione: & q̄ſr debent homines eſſe parati.

Sextum de errore gentiliū qui ſibi mortem intulerunt: & de erroris huius improbatione.

Ecunda diſtinctio eſt de mortis multiplicitate & errore. Cuius

ſ Primum capitulum eſt de diſtinctione mortis.

Secūdū qualiter mors prima. ſ. corporis timenda eſt malis.

Tertium qualiter mors ſecunda timenda eſt bonis & malis.

Quartum de ſanctorum morte: & eius precioſitate.

Quintum de terrore electorum in morte.

Sextū de ſtatus ſctōrū q̄litate & meditatione in morte.

Septimū de angelorū aduētu ad ſctōs ī morte: & d glīe eorū reuelatiōe.

Octauū de vtilitate ſeu cōmoditate h̄n̄di ſctōs aſtantes in morte

Ertia diſtictio ē de q̄litate eorū q̄ morientib' p̄ſunt. Cuius

t Primū capl'z ē q̄tū valēt pōpe exequiarū vſ loca ſepulturarū

Secūdū de cure modicitate de ſepulturis quā antiq̄ habuerūt.

Tertium de varietate conſuetudinis apd gentiles de corpib' mortuorū.

Quartum de neceſſitate reſtitutionis: & rectitudine teſtamentorum

Quintum q̄ſbus iuuantur anime defunctorum

Sextum de ſtatus defunctorū varietate: & quib' viuorū ſuffragia p̄ſunt & vel non ¶ Et in hoc finis huius collectionis.

EXPLICIUNT CAPITULA

- 1. p. (i. rem)pu. et
  - que sic se gti. distinctiones. 10. s.
    - p. di. a ff. 4. c. de rep. [illegible]
    - 2. a ff. 13. d. de informatione princips
    - 3. a ff. 18. a. de [illegible] principis
    - [illegible] a ff. 39. d. [illegible]
    - [illegible] a ff. 44. c.
    - [illegible] a ff. 49. a.
    - [illegible] a ff. 52. c.
    - [illegible] a ff. 53. b.
    - 9. di. de [illegible] a ff. 58. d.
    - 10. di. [illegible] a ff. 63.
- 2. ps pnl. h9 Communl. sic se gti. distinctiones 9. s.
  - p. di. de collatione [illegible] a ff. 68. [illegible]
  - 2. di. de collatione patrum ad filios et eo. a ff. 72. b.
  - 3. di. de colle. fratrum et ad[illegible] gti. ca. la a ff. 74. a.
  - 4. di. de [illegible] gti. ca. 6. a ff. 76. c.
  - 5. di. de [illegible] a ff. 81. a.
  - 6. di. de [illegible] a ff. 82. a. b.
  - 7. di. de coll. [illegible] a ff. 84. d.
  - 8. di. de coll. socialis gti. ca. 4. a ff. 86. b.
  - 9. di. de de [illegible] cum adulariis gti. ca. duo. a ff. 87. c.
- 3. ps pnl. de [illegible]
  - p. di. de [illegible] a ff. 89. a.
  - 2. di. de [illegible] a ff. 92. c.
  - 3. di. de [illegible] gti. ca. 4. a ff. 96. b.
  - 4. di. de [illegible] a ff. 98. b.
  - 5. di. de [illegible] a ff. 101. d.
  - 6. di. de [illegible] a ff. 102. d.
  - 7. di. de [illegible] gti. ca. duo. a ff. 108. d.
  - 8. di. de [illegible] ca. duo. a ff. 111. c.
- 4. ps pnl. de rep. eccl. [illegible] quaz. s.
  - p. di. de clericis [illegible] gti. ca. la 9. a ff. 112. d.
  - 2. di. de [illegible] clericorum qualis esse debet gti. ca. 7. a ff. 114. c.
  - 3. di. de informatione epor. gti. ca. la 12. a ff. 118. d.
  - 4. di. de officiis ecclesiasticis gti. ca. 9. a ff. 128.
  - 5. di. qualis esse debet judicii eccl. gti. ca. 4. a ff. 133.
- 5. ps pnl. de informatione scholasticorum Coti. dines duas quaz. s.
  - p. di. de informatione discipulorum gti. ca. noue. a ff. 136. c.
  - 2. di. de informatione doctorum gti. ca. 4. a ff. 140.
- 6. ps pnl. h9 Comloquij de [illegible] religiosorum gti. dines [illegible] quaz. s.
  - p. di. de religionis [illegible] gti. ca. duo. a ff. 143. c.
  - 2. di. de religiosis [illegible] gti. ca. la 6. a ff. 144. b.
  - 3. di. de castitate ad quam obligat se religiosus Coti. ca. duo a ff. 147. b.
  - 4. di. de obedientia ad quam se obligat religiosus gti. ca. la 6. a ff. 149. b.
  - 5. di. de septem [illegible] religiose [illegible] Coti. ca. duo a ff. 151. b.
  - 6. et ulti. di. de vita religionis [illegible] a ff. 156. b.

Pars huius Comunloquij [illegible] quaz. s.

- 7. et ulti. ps pnl. h9 Comunloquij de exhortatione hominum ut sint parati ad mortem Coti. dines tres. quaz. s.
  - p. di. e. de pparatione ad morte. gti. ca. la 7. a ff. 147. d.
  - 2. di. e. de Morte [illegible] gti. ca. la 8. a ff. 161. c.
  - 3. et ulti. di. e. de qualitate eorum que morientibus psunt. Coti. ca. la sex. Et ulti. po. autoris huius operis ad predicatores diuini verbi. Supplicat. a ff. 164. c.

Et sic date deo [illegible] Explicit [illegible] tabula huius illustris Comunloquij.

Deo gratias

Semper Amen

¶ Incipit prologus in cōmuni/
loquium a fratre Joanne valenſi
de ordine fratruȝ minorū editum.

A Cum doctor ſiue
predicator euan/
gelicus / ſapienti/
bus / et inſipiētib⁹
debitor ſit: ſalua/
tore demandan/
te eidē: p̄dicate
euangelium omni creature: ſe/
dula diligētia ſtudere debet: vt ſci/
at omnes inſtruere doctrinaliter:
et admonere efficaciter non ſoluȝ
in predicatione declamatoria: ſed
in collatione familiari et mutua:
prout hortatur. Ecc. xxxvij. Cum
viro irreligioſo tracta de ſanctita/
te: et cuȝ iniuſto / de iuſticia. Et ſic
de alijs q̄ ibi enumerat. Et hoc ex/
emplo ſaluatoris: qui nō ſolū pre/
B dicabat publice in ciuitatib⁹ et ſi/
nagogis: ſed etiā in menſis para/
bolas et verba vite frequenter au/
ditoribus p̄pōebat. Luc. vij. Sy/
mon: habeo tibi aliqd dicere. Si/
militer exēplo btī Pauli. ij. cor.
C i. Sermo meus et p̄dicatio mea
nō in perſuaſibilibus humane ſa/
pientie verbis. ⁊c. Predicatio
ſcilicet publica, et ſermo priuatus
ait glo. Et Act. xx. ait idem. Do/
cere vos p domos et publice id eſt
priuate et cōiter rectificās ⁊c. Fre/
quenter eniȝ collatio familiaris et
mutua / efficatior eſt ad inſtruen/
dum q̄ predicatio publica vel le/
ctio: prout ait Grego. ſuper euā.
li. i. omel. ij. Collocutionis (inquit) D
vox / corda torpētia excitat pluſq̄
lectiōis: et quaſi quadam manu
ſollicitudinis vt euigilent. ſcilicet
audiētes) pulſat. Et ideo p̄dicator
euangelicus etiaȝ i priuata colla/
tione verba vite iugiter p̄ponat.
pro loco et tempore: etiam in mē/
ſa: vt alimēta corporis miniſtrā/
tibus: ipſe alimenta vite diſpēſet.
Ciuile enim eſt ac ſacris conſē/ E
taneū litteris: aut oio ſilere i mē/
ſa vt audias ad p̄fectum: aut (vñ
p̄ficiant alij: aut ſine culpa leten/
tur) doctum p̄ferre ſermonē. Si
qdem et inter comedentes de/
us parabolas miſcuit: put dici/
tur in policrato. li. viij. c. ix. Si. n. F
diogenes et alij Cynnici (qui ſȝ
Papi. ſunt philoſophi pcīſſime
vite. Nam cynos canis dicitur q
eſt parciſſimuȝ animal.) obuios
monuerunt: put dicit Señ. epla
xxx. et Hiero. ꝯ Jouinianum lo/
quens de Diogene: q̄ habitauit
in portarum veſtibulis. et in porti/
cibus ciuitatum vſq̄quaq̄ pro/
ferens verbum: et tranſeuntium
aut abigens aut notās vitia que
mores fedabant. Multo magis
predicator diuin⁹ debet ſingulos
monere: et vtiliter cum illis con/
ferre. vt quilibet ex ſua collatiōe
ampli⁹ illuminet et melioret: q̄ G
(vt ait Señ. epiſtola. 110) Qui ad
phm venit quottidie: aliqd bo/
ni ſecū ferat: aut ſanior domum

redeat: aut ſanabilioꝛ. Et põit ex-
empla. Qui ad ſolem venit colo-
rabitur. Qui in taberna vnguen-
taria reſederint: odorẽ ſecũ ferẽt.
Sic qui ad philoſophum fuerit:
traxere aliquid neceſſe eſt. Pre-
dicatoꝛ ergo ſicut philoſophus
celeſtis verba ſapie effundit: vnᵭ
audientes illuminent. ſicut a ſole
⁊ exẽpla vite oſtẽdat aſpicietibꝰ:
vt odoꝛe virtutum reficiant. Sic
enim monet beatus Grego. ſuꝑ
euange. li. ij. omel. xvij. Cũ quẽ-
libet lubꝛicũ videmus: admonẽ-
dus eſt: vt coniugio ſtudeat fre-
H nare iniquitatem ſuã. Cum con-
iugatum videmus: admonẽdus
eſt: vt ſic exerceat curaꝫ ſeculi: ne
poſtponat amoꝛem dei. Cũ cli-
cum videmus: admonẽdus ẽ vt
ſic viuat ꝙ vite exemplũ ſecula-
ribus pꝛebeat. Cum monachum
videmꝰ: admonendus eſt: vt in
reuerentiaꝫ habitus ſui: in actu:
in locutione ⁊ cogitatione ſe ſem-
per circũſpiciat: ⁊ que mũdi ſunt
deſerat: ⁊ (qᵭ oſtendit oculis hu-
mãis in habitu) ante dei oculos
moꝛibus pꝛetendat. Iſte ſanctus
ẽ: admoneatur vt creſcat. Iſte ini-
quus: admõeat: vt ſe coꝛrigat. Et
quiſquis ſe ad ſacerdoteꝫ iunxe-
rit: ſale ſermonis eiꝰ conditus re-
cedat. Col. iiij. Sermo vr̃ ſemꝑ
in gratia ſit ſale conditus: vt ſcia-
tis quomõ opoꝛteat vos vnicui-
ꝙ reſpondere. Iſte enim eſt fru-
ctus phie verẽ. vt enim dicitur li.

de deo Socratis: Ariſtippus re- I
ſpondit cuidam tyranno interro-
ganti: quid ſibi philoſophie ſtudi-
um tam impenſum ꝓfuiſſet: vt cũ
omnibus (inquit) hominibꝰ ſecu-
re ⁊ intrepide fabularer: ⁊ vere.
Iſte eſt eñi vere philoſophie fru-
ctus ſcire loqui oꝛdiabiliter. ⁊ de- K
center. ⁊ vtiliter cum omnibꝰ ho-
minibus ſꝫ dignitates graduũ:
quãtitates etatum: qualitates ſta-
tuum: conditiones miniſtroꝛuꝫ
⁊ officioꝛum. ſcilicet loqui cuꝫ re-
gibus pꝛout decet. Et ſic de alijs.
Et ſm hos modos apoſtoli do-
cuerunt populuꝫ dei: nunc domi- L
nos: nunc ſuos: nũc pr̃es: nũc fi-
lios. nũc ſenes: nũc iuuenes: nũc
diuites: nunc pauperes. Eph. v.
viri diligite vxoꝛes veſtras. ⁊ vi.
Filij obedite parentibus. Et ſe-
quit. Serui obedite dominis. Et
i. Pe. pꝛiõ. Serui ſubditi eſtote
in oĩ timoꝛe dominis. Et ſeqtur.
c. iij. Mulieres ſubdite ſint viris
ſuis. Similiter beatus Io. Scri-
bo vobis pr̃es. Scribo vobꝫ ado-
leſcentes. Scribo vobis iſantes.
⁊c. Et non ſoluꝫ apoſtoli ⁊ ſancti
doctoꝛes ſic diſtinctis modis do-
cebãt homines: ſed etiam philo-
ſophi gẽtiles: put ait Trogus põ-
peius li. ii. de Pictagoꝛa: ⁊ Po-
licratus. lib. vij. c. iiij. Hᵭ cũ au- M
diſſet Crotonioꝝ vrbeꝫ omnino
reſolutam: ⁊ virtutis opera indi-
gẽteꝫ: illuc venit: ⁊ matronaꝝ ſe-
parataꝫ a viris doctrinã: ⁊ puero-

rum a parentibus frequenter ha-
buit. Et docebat nũc has pudici-
tiam ⁊ obſequia in viros: nũc il-
los modeſtiã: ⁊ litterarũ ſtudiũ.
Et inter hec velut genitriceꝫ vir-
tutum frugalitatem omnibꝰ inge-
rebat. Et ſic aſſiduitate diſputa-
tionum: ad frugem melioꝛis vite
populuꝫ reuocauit: Unde v̓ſus.
Deſcripſi moꝛes hominum iuue-
numꝙ. Et qualiter ſerui deſpici-
unt domios. Quid meretrix: qd
leno: dolis cõfingat auarꝰ. Hec
quicunꝙ legis: ſic puto tutꝰ eris.
Hi verſus ſcripti erant in epita-
phio Terentij. Exemplo igit ſal-
uatoꝛis ⁊ apoſtoloꝛum: ⁊ doctoꝛuꝫ
ſanctoꝛum: ac etiam gentiliũ phi-
loſophoꝛũ: euangelicus pꝛedica-
toꝛ (vt dictũ eſt) oꝛdinabiliter: di-
ſtincte: vtiliter: ⁊ ex pꝛopꝛijs oẽs
moneat. tam in publica ꝑdicatio-
ne ꝙ priuata collatione. ſicut pꝛo-
uidus exploꝛatoꝛ debet conſide-
rare ſtatus eoꝝ: moꝛes ⁊ conſue-
tudines. cum quibus confert: Et
N (pꝛout viderit expedire ſaluti eoꝝ)
ſermones vtiliter ꝓponere: ⁊ eos
efficaciter hoꝛtari. Quia (vt ait q-
dam ſapiens) Cũ oꝛatoꝛ non ali-
ter niſi oꝛando pꝛobetur: philo-
ſophus non minus tacendo pꝛo-
tempoꝛe ꝙ loquẽdo philoſopha-
tur. Eſt enim tempus tacendi ⁊
tempus loquendi: Et ideo ait pꝛi-
us tacendi: poſtea loquẽdi: eoꝙ
O ille veraciter loqui nouit: qui pꝛi-
us bñ tacere didicit. ⁊ q̃ſi quod-

dam nutrimẽtum eſt verbi ꝯcen-
ſura ſilẽtij. ait Gre. ſupꝛa Ezech.
li. i. homel. xi. Ubi. n. nõ ẽ auditꝰ
nõ effundas ſmonẽ. Ecc. xxxij.
⁊ nolite ſctm dare canibꝰ. Mat.
Et libꝛo. i. ſaturnaliũ dr̃: ꝙ So-
crates grecus oꝛatoꝛ. cum in cõ-
uiuio a ſodalibus hoꝛtaret: vt ali-
quid in mediũ pꝛoponeret de fõ-
te eloquentie ait. Quod pꝛeſens P
locus ⁊ tempus exigit ego ñ cal-
leo: ⁊ que ego calleo nec loco ꝑ-
ſenti ſunt apta nec tempoꝛi. Ideo
ſequitur ibi: Nihil tam cognatũ
phie ꝙ locis ⁊ tempoꝛibus apta-
re ſermones: eoꝝꝙ qui aderũt eſti-
matione in mediũ vocata. Alios Q
enim reuocant exempla v̓tutuꝫ:
alios beneficioꝝ: nõnullos: mo-
deſtie. ⁊ qui aliter agebãt ſepe au-
ditis talibus ad emendationem
veniunt. hec ille. Regula igit di-
ſcretionis moderante: put vide-
rit expedire ꝓ loco ⁊ tempoꝛe ꝓ-
ponat pꝛedicatoꝛ diuinꝰ v̓ba edi-
ficatoꝛia in plures ſm illud Ecc.
xxi. verba pꝛudentie ſtatera pon-
derantur. Ut enim dicit Augu-
ſtinus. vi. confeſ. Sermo ẽ vas:
ſnis cibus. ſapientia ⁊ ſtultitia ci-
bi vtiles ⁊ inutiles: qui v̓bis oꝛ-
natis ſicut vaſis vrbanis ⁊ ruſti-
canis ſubminiſtrãtur. vt ergo pꝛo- R
uidus dapifer cibos ſapientie in
v̓bis oꝛnatis ꝺꝫ ꝑdicatoꝛ miniſ-
trare. Fauus eniꝫ mellis verba
cõpoſita: dulcedo anime: ſuaui-
tas mentis. pꝛuer. xi. Et pꝛouide.

S debet predicator materiam (de q̄ loquitur) dimittere: ſi intellexerit aliam eſſe vtiliorem illis quibꝰ loquitur; vel ſi viderit ſuperuenire alios quibus magis ꝯpetat alia materia: exemplo Xenocratis: q ommiſſa materia quã tractabat tranſtulit ſe ad aliam propter vitia ſuperuenientis inuehendo ꝯ illa: prout ait Vale. li. vi. c. vlti. dicẽs. Perdite luxurie athẽis adoleſcẽs polemꝰ nec illecebris tãtũmõ: ſed ẽt infamia ipſa gaudẽs: cũʒ e ꝯuiuio nõ poſt ſolis occaſũ ſed poſt ortũ ſurrexiſſet: domũqʒ rediẽs Xenocratis philoſophi patentẽ ianuã vidiſſet vino grauis: vnguentis delibutꝰ: ſertis capite redimito. placida veſte amictus refertam turba doctoꝝ eiꝰ ſcolaʒ intrauit. Nec contentus tã deformi introitu conſedit: vt clariſſimũ eloquium: ⁊ tam prudentiſſima precepta temulẽtie laſciuijs eluderet. Orta demum (vt par erat) omnium indignatiõe. Xenocrates multũ in eodẽ habitu cõtinuit: ommiſſaqʒ re (quã diſſerebat) de modeſtia ⁊ temperãtia loq cepit. Cuius grauitatem ſermonis coactus reſpicere polemꝰ: ꝑmuʒ coronam detractam capiti ꝓiecit. paulopoſt palium intra brachiuʒ reduxit; ꝓcedente tempore: omnem conuiualem illaritatẽ depoſuit; ad vltimũ: totã luxuriã exuit. vniuſqʒ orationis ſaluberrima medicina ſanatus: ex infami Saneone maximꝰ phꝰs euaſit. peregrinatus eſt eius animꝰ: in nequitia non habitauit. h̃ ille. ⁊ de hoc Aug. epiſtola. lvij. Conſimili modo debet predicator videns aliã materiam eſſe meliorem auditoribꝰ ⁊ vtiliorem: ſe ad illaʒ trãſferre: ꝓut vtilitas exigit. Et quia non omnibus predicatoribꝰ vacat inſpicere ⁊ perſcrutari multa volumina predictorum doctoꝝ) collegi in hoc tractatu ſiue collectiõe (que põt dici ſumma collectionũ ſiue cõlloquium) quedam generalia ad inſtructionem hoīum ſm varietateʒ ſtatuum eoꝝ. Et hoc nõ ſolum de libris diuinoꝝ doctoꝝ: ſed ex libris gentilium phoꝝ: exemplo apoſtoli. qui introduxit dicta eoꝝ. ſicut illđ .i. cor. vi. Colloquia praua: bonos mores corrũpunt. quod fuit dictum Menandri. ⁊ illđ ad Ti. i. Cretenſes ſemper mendaces: male beſtie: ventris pigri. qđ fuit dictũ Epimenidis poete. ⁊ illđ Act. xvij. Genꝰ dei ſumus: qđ ẽ clauſula verſus heroici: prout dicit Hiero. epſa lx. Et exẽplo beati Hiero. q itroduxit multa dicta gentiliũ ꝯ Iouinianũ. ⁊ in epiſtolis ſuis. Et exemplo beati Aug. qui inducit talia mlta in libris ſuis de ciui. dei: ⁊ alijs: ⁊ in epiſtolis ſuis. vt enim dicit idem de doc. xpiana ante finem. Sicut populus iſrael vaſa ⁊ ornamenta aurea ⁊ argẽtea ⁊ veſtes atulit de egypto: que vendi

cauit ad meliorẽ vſuʒ: ſic liberales diſciplinas vſui ỽitatis aptas ⁊ quedam moꝝ precepta cõtinẽtes poſſunt accipe fideles ad veritatis atteſtationem: ſicut ibi exemplificat Aug. de doctoribꝰ ſacris: qui fuerũt in ſapientia ſecularium philoſophoꝝ experti. ⁊ protulerunt ex eoꝝ doctrinis multa vtilia eccleſiaſticis: ⁊ refutauerũt ſuperſtitioſa figmenta. Nõ ergo propter inſufficientiaʒ ſacre ſcripture (in qua quicquid homo extra didicerit ſi noxiuʒ eſt damnatur: ſi vtile inuenit: ſed ꝓpter honorẽ ỽitatꝭ ⁊ efficaciorẽ atteſtatõeʒ ipſiſ auditoribus: ⁊ preconium diuine bonitatis: que eis veritatem reuelauit: vt ait Apo. ro. i. Deus enim reuelauit illis. Dicta igitur veritatis ex libris eorum licite poſſunt aſſumi: prout ait Caſſiodorus li. de inſtitutione ſcripturaꝝ loquẽs de libris Origenis: qꝛ ſucos ſaluberrimos caute ⁊ ſapienter ſumere debemus: ne pariter venenuʒ perfidie ſorbeamus. vbi introducit dictũ Virgilij: qui cum legeret Enniũ requiſitus a quodam quid ageret: reſpondit. Aurum in ſtercore quero ſcilicet veritateʒ in tã vili libro. Ommiſſis igit ſuperſtitionibus predictorũ: que ſunt vere dicta ab eis: hic ſanctoꝝ auctoritatibus adiungantur. Et ſi narrantur aliqñ dubia: intelligant. vt ab eis ſũt narrata: nõ vt aſſertiõe affirmata. Vt aũt auctes (que inducuntur) ſint magis certe: ⁊ libri ⁊ capitula diſtincte nominentur. Et vt ſi qui dignentur iſta puerilia ⁊ rudia aſpicere ⁊ inuẽire poſſint plura de materijs de qbꝰ hmõi auctoritates ſunt in libris ꝑnotatis ⁊ capitulis. Quaſi enim ſoliditas auctoritatũ eſt certitudo librorum ⁊ capituloꝝ: ⁊ ecõuerſo vage auctoritates: minꝰ ſolide videntur ⁊ minꝰ efficaces ꝯ volentes reſiſtere vel ꝯdicere. Et qꝛ aliter ſunt admonendi viri litterati: alr̃ illitterati: aliter ſcolares: aliter religioſi: ſicut facit Grego. in paſtorali p totũ; ⁊ ſicut ait ideʒ eſſe faciendum. li. xxxi. mor. ſup illđ. Quis dedit gallo intelligentiam? iõ ſm diſtinctionẽ graduum: ſtatuũ ⁊ officioꝝ diſtigui pt hec collectio ſiue tractatꝰ. Sunt enim ſcolares ſiue layci: ⁊ ſũt litterati ſiue clici: ⁊ ſunt ſcolares ſiue philoſophi: ⁊ ſunt religioſi ſiue monaſtici. Et quia ex premiſſis cõſiſtit reſpublica ciuilis: que eſt quaſi quoddã corpus cõpaginatũ ex membris quoꝝ mẽbroꝝ eſt connexio ad inuicẽ multimoda: ideo hec collectio in. vij. particulas diſtinguitur.

¶ Prima pars eſt de conſtitutione reipublice: ⁊ membris ſuis ⁊ de inſtructiõe ⁊ informatiõe perſonarum que ſunt membra eius ſingillatim ⁊ abſolute ſicut principis: qui eſt ad modum capitis: ⁊ ſic de alijs.

¶ Secūda pars eſt: de ↄnexiōe
dictoꝝ membꝛoꝛum ſcilicet pꝛin
cipis ad ſubditos: ⁊ econuerſo. ⁊
ſic de alijs. ⁊ de eoꝛuz inſtructio
ne ex pꝛopꝛijs quibuſlibet,

¶ Tertia pars eſt de admonitio
ne hominū ↄ̄ſtium ad ea que ſūt
coīa omnibus: qualia ſunt diffe
rentie etatis. ſcilicet pueritia: ſene
ctus: paupertas: opulentia: ⁊ ſic
de alijs, Et he tres ptes ſunt ſpe
cialiter de admonitione laycoꝝ,

¶ Quarta pars eſt de admoni
tione eccleſiaſticoruz ſm differē
tias ſtatuum ⁊ graduuz,

¶ Quinta pars eſt de admoni
tione ſcolaſticoꝛum ſiue philoſo
phantium,

¶ Sexta pars eſt de admonitio
ne religioſoꝝ ſiue monaſticoꝝ,

¶ Septima pars eſt: de admo
nitione cōi. ⁊ de moꝛte: vt ſint pa
rati homines ad moꝛtē. ⁊ de par
tibus ſibi ſpectantibus,

Finis pꝛologi.

¶ Pꝛima diſtinctio. De repu
blica in cōmuni: ⁊ de īfoꝛmatio
ne perſonaꝝ ex quib⁹ conſtituit,

Q
Uoniā reſ
publica vt
dictuz eſt:
ē vniuerſa
le quoddaz
coꝛp⁹ cōpa
ginatuz ex
membꝛis.
Pꝛinceps enim vl' dominans ob
tinet locuz capitis, Pꝛepoſiti ⁊ iu
dices ſunt ad modum auriuz ⁊
oculoꝛum, Senat⁹ ſiue collectio
ſapientum ⁊ cōſiliarioꝝ ad mo
dum coꝛdis, Milites pꝛotegen
tes ad modū manuū, Laboꝛan
tes ſiue agricole ſolo inherentes
ad modū pedū: put dicit Plu
tarcus libꝛo qui intitulatur īſtru
ctio Traiani: iō pꝛimo dicēdū ē
de republica in ſe ⁊ in cōi. Scdo
de perſonis ex qbus cōſtituitur
ſingillatiz: ⁊ de admonitiōe eaꝝ,

E pꝛimo ſcilicet de repu
d blica. Pꝛimo ingrēdū
ē quid ſit, Secūdo qua
liter conſtituitur, Tertio quibus
virtutibus oꝛnat. regit. ⁊ conſer
uatur, Quarto qualiter per ↄ̄riū
deficit. ⁊ diſſoluitur: ⁊ ex quoꝛuz
deffectu, Quinto de ſollicitudīe
antiquoꝛum: ⁊ laboꝛe pꝛo reipu
blice conſeruatione: ⁊ de magni
tudine ſuſtinentie p ipſa, Sexto
 q̄liter doctrina euāgelica nō cō
trariatur reipublice. ſicut detrahē
tes aliqui poſuerūt,

¶ Capl'z. j. Quid ſit reſpublica. B

E pꝛimo notādū: q reſ
publica ē res ppli, Po
pulus autez eſt cetus: iu
ris conſenſu: ⁊ vtilitatꝭ coione ſo
ciatus. pꝛout ait Augu. i. de. ciui.
c. xix. recitans diffinitionē reipu
blice dataz a Scipione ⁊ recita
tam a Tulio. vt patet ibidem. Et
idē Augu. v. de ci. c. xviij. Reſpu
blica eſt res populi: res cois: res
ciuitatis, Et ſic pz: q ois qui intē
dit bonū cōe. vt vtilitatez populi:
vl' patrie: vel ciuitatis augere cō
ſeruare. ptegere: ſalua iuſtitia. in
tendit ⁊ rempublicā augere pꝛo
tegere ⁊ conſeruare, Ad quaz rē
publicā habuerūt antiq affectuz
magnū. vt patebit infra.

¶ Capl'm. ij. ex quibus ⁊ quali
ter conſtituitur reſpublica.

X quibus ⁊ qualiter con
ſtat reſpublica determi
nat Augu. v. de ci. di. q
tūc reſpublica. i. res populi iuſte C
⁊ bene regit. ſiue ab vno rege. ſi
ue a paucis optimatib⁹: ſiue ab
vniuerſo populo: cum talis ē po
pulus ſcilicz cetus: iuris ↄſenſu:
⁊ vtilitatis coione ſociat⁹, Tunc
enim ſalua eſt reſpublica: cū ſm
ius omnes conſentiunt. ⁊ vtilita
tem cōmunē oēs intendūt. Con
ſtat autez perſonis ſuperioꝛibus:
medijs: ⁊ iſerioꝛibus. Unde ibi
Aug. recitans verba Scipionis

dicit. Q̄ð ſicut in fidibus ⁊ tibijs
in ipſo cantu a vocibus cōcētus
quidā tenendus eſt ex diſtinctis
ſonis: quem diſcrepantem aures
ferre erudite non poſſunt quouſ
q₃ concors efficitur: ſic ex ſūmis
⁊ infimis: medijs iteriectis ordi/
nibus cōſonis: moderatā rōnis
ciuitatem conſenſu diſſimiliū cō
tineri; (q̄que armonia a muſicis
dicitur in cantu) eam eē in ciuita
te concordiam. Quilibet eniʒ in
ciuitate eſt vna littera in ſermōe
ait Aug. iij. de. ci. c. iij. Patet er/
D go: rempublicā cōſtare ex perſo
nis varijs ſicut ex membris ſuis.
Unde ⁊ qðdā corpus dr̄ eſſe: vt
dictū eſt. Et ſic Apoſto. loquens
de republica eccleſiaſtica vocat
eam corpus: ⁊ ciues eius mēbra
ro. i. Multi vnum corpus ſum⁹
in chriſto: ſinguli auteʒ alter alte-
rius membra. Et. i. cor. xij. Et. n.
in vno ſpiritu nos omnes i vnuʒ
corpus baptiçati ſumus. Unde ⁊
de republica: membris: ⁊ cōcor
dia ait Tulius. i. de offi. c. xxx. di/
cēs eſſe in republica magiſtrat⁹:
perſonas priuatas ⁊ peregrinas.
Ubi aſſignās eorū officia dicit: ꝙ
E ꝓpriū mun⁹ magiſtratus eſt: in/
telligere ſe gerere perſonā ciuitat̄
debereq₃ eius dignitatē ⁊ decus
ſuſtinere: ſuare leges: iura deſcri/
bere: ⁊ fidei ſue ꝯmiſſa meminiſ/
ſe. Priuatuʒ v̄o (inquit Tuli⁹) opor-
tet equo ⁊ pari cum ciuibus iure
F viuere: nec ſubmiſſum nimis ⁊
abiectum: nec ſe efferentē nimis
ea velle in republica q̄ tranqlla ⁊
honeſta ſūnt. Taliter enim ſenti
re ſolemus bonū ciueʒ ⁊ dicere.
Peregrini v̄o ⁊ incole officiuʒ
eſt: nihil p̄ter negotiū ſuū agere:
G nihil de alieno inqrere: minime
q₃ eſſe in aliena republica curio/
ſum. Et hec officia reperiuntur:
cū queritur: quid deceat: qd ap/
tum ſit perſonis temporib⁹ ⁊ eta
tibus: prout dicitur ibi. Et ex his
patet: ꝙ ſicut in corpore nāli: mē
bra ſunt ſibi inuicē deſeruientia:
⁊ pro ſe inuiceʒ ſollicita: ⁊ mutuo
ſeſe contegentia: ⁊ mutuas defor
mitates cooperientia: ac ſe ſe ex/
H ornantia: ſic debet eſſe in mēbris
reipublice: que eſt quaſi corpus.
vt dictū eſt; maxime i republica
eccleſiaſtica: ſicut aptat Apo. vbi.
ſ. Et ſicut euidēs ſignū rabioſe
furie eſt: ꝙ vnū mēbrū deſtruat
aliud: vel deuoret in corpore na/
turali: ſic ſignuʒ rabioſe malitie
eſt: ꝙ vnū membrum reipubli/
ce deuoret aliud ⁊ diſperdat: ma
xime ſi ſanū eſt membrum. Si
autem putridum ⁊ aliorum infe
ctiuū: auferri vel ſegregari debet
⁊ amputari ab habēte poteſtateʒ
ſeruato iure iuſtitie: prout ait Tu
I lius. iij. de offi. c. vij. loquēs de ty
ranno dicēs: Hoc genus hoiuʒ
eſt peſtiferuʒ atq₃ impium: ⁊ ex
hominuʒ cōitate exterminādū.
Et ponit exēplū ſic. Membra
corporis amputātur: ſi ſpiritu ca

rere ceperint: ⁊ ceteris nocēt mē
bris: ſic feritas ⁊ imānitas beluīā
a conciuiliʒ tanq₃ vnitate corpo/
ris ſegregāda. Si ergo vtētes or/
gāis muſicalib⁹: diligēter ſtudēt:
ne fiat aliqua diſſonantia i orga/
nis ſuis: ⁊ vt ſit ꝓportionalis cō/
ſonantia: multo magis guberna/
K tores reipublice debent ſollicite
ꝓuidere: ꝙ in predictis partib⁹
reipublice ſit debita armonia: ꝓ
ut dicitur a policrato li. iiij. c. viij.
Siquit (citharedus alijq₃ fidici
nes multa diligētia ꝓcurant quo
modo oberrantis corde ꝯpeſcāt
vitiū: ⁊ eā vnanimē reddant: fa/
ciātq₃ dulciſſimā diſſidētiū ꝯſonā
tiam: cordis non ruptis ſed ten/
ſis ꝓportiōabiliter ⁊ remiſſis: q̄₃
ta ſollicitudine oportet principeʒ
moderari nūc rigore iuſtitie: nūc
remiſſiōe mīe: vt ſubditos faciat
q̄ſi vnanimes i domo: ⁊ q̄ſi diſcor
dātiū i miſterio: pacis ⁊ charitat̄
operibus: vnam faciant perfectā
⁊ maximam melodiā. Hoc autē
certuʒ eſt: ꝙ tutius eſt: cordas re
mitti q̄₃ nimis ꝓtendi. Remiſſa
rum nanq₃ ꝓtenſio: artificis pi/
tia cōualeſcit: ⁊ debitaʒ ſoni red/
dit gratiam: Sed (que ſemel ru/
L pta eſt) nullo artificio reparatur.
Profecto ſi ſonus exigitur (quē
non habent) fruſtra tendūt: ⁊ ci/
tius ſepe venit ad nullum q̄₃ ad
eū q̄ nimis exigitur. Huiuſmōi
autē armonia virtualis erit in re
publica: quando erit conformis
illi ſuperne hieruſaleʒ ꝓ ſua poſ/
ſibilitate: ⁊ ordinata legibus dei:
quādo ꝑ illa dificabit. illð Job
xxxviij. Nunquid noſti ordinem
celi: ⁊ rationeʒ eius pones in ter/
ra. Ratio eniʒ celi ponitur in ter
ra: qñ reſpublica hūana imitat̄
rēpublicā celeſtē: vbi volūtas dei
lex ē put dicit Aug. loquēs de re/
publica in angelis ſiue i curia ce
leſti ð ci. c. ij. Et ſic p₃ ſecūdū.
Capl'm. iij. qualiter debet reſ/
publica legibus regulari.

Ertio videndū eſt: qui/
bus reſpublica ordinat̄.
Et ſciendum ꝙ ordinat̄.
Legum rectitudine.
Iuſtitie ſolidantis equitate.
Concordie vnanimitate con
nectente
Fidelitate mutua adiuuāte.
Conſilio ſalubri dirigēte.
Morū honeſtate decorāte.
Ordinata intētiōe quaſi om/
nia cōſeruante.
De primo p₃ ſ₃ Tuliū prima
rhetorica lib. i. vbi ait. Oēs leges
ad cōmoduʒ reipublice iudices
referre oportet: Nemo inquit le/
ges legum cauſa ſaluas eē vult:
ſed reipublice. Nam vt ex medi
cina nihil oportet putare profi/
ciſci: niſi ꝙ ad corporis vtilitateʒ
ſpectet: quoniam eius cauſa inſti
tuta eſt: ſic a legibus nihil debet
arbitrari proficiſci. niſi ꝙ reipu/
M blice conducat: quia eius cauſa
cōparate ſunt. Et Ambro. ome/

lis.v.hic reſpublice vſus ē:leges
omnibus eſſe cõmunes.atq̃ ob
ſeruari eas deuotione cõi: vno
omnes teneri vīculo:nõ alij ius
eſſe.quod alius ſibi ītelligat non
licere:ſed qđ vni liceat licere om
nibus:ꝛ cõmunem reuerentiaꝫ.
pſm quoq̃ cõſilio reſpublica gu
bernetur.Cõmune omnibus vr
bis domiciliū :cõis conuerſatio
nis officiū:vnum preſcriptū oi/
bus eſſe vnū conſilium.hec ille.
Et ideo niſi rectis legibus reſpu
blica gubernetur non diu ſtabit.
Nec mirum:cū lex ſit ſm Pa/
pinianū ꝛ Demoſtenez inuentio
hoīs:donū dei: dogma ſapiētuꝫ
correctio violentorũ exceſſuū:ci
uitatꝭ ꝯpoſitio:toti⁹ criminis fuga.
N Siue lex eſt ratio ſūma inſita a
nã:que iubet que ſunt faciēda:ꝓ
hibetq̃ ꝯria.ait Tulius de legi/
bus.Siue lex nihil aliđ ē q̃ rec/
ta rõ:ꝛ a nemie tracta : impãns
O honeſta:prohibens ꝯria:ait idē
phil.ix.Siue lex eſt recti prece/
ptio :prauiq̃ depulſio. ait idē.ij.
de natura deoꝝ. Ipſa eniꝫ ē ius
ſcriptū:iubēs honeſtū : ꝓhibēs
ꝯrium:ait Gratianus.Eſt enim
lex interpres equitatis:rerum di
uinaꝝ ꝛ humanaꝝ compos: ait
P Egippus.Ideo neceſſarie ſūt iu
ſte leges ad gubernationē reipu/
blice:ꝓut dicit Señ.epl'a.xc iiij.
Nõ poſtq̃ ſubrepentib⁹ vitijs ī
tyrānidem regna conuerſa ſunt:
opus eſſe cepit legib⁹ quas ꝛ ipſi

inter vitia tulere ſapientes.Et po
nit exemplū de Solone.q Athe
nas equo iure fūdauit.Et de Li
gurgo qui leges īſtituit:ꝛ đ alijs
Et de his ꝛ đ eorū legibus loqt Q
Augu.ij. de ci.c.xvj.De legibus
quoq̃ Solonis ait Aulus geli⁹
li.ij.ꝙ īciſe erant in aſſib⁹ ligne
is:vt ſempiterne manerēt.Et de
Ligurgo ꝛ eius legibus ait Tro
gus pompeius lib.ij.vt dictū eſt
in breuilogo de virtutibus.Sūt
eni leges ſicˉ capiſtra ꝛ cõpedes R
equoꝝ ꝛ frena:ait Criſo.ſuꝑ Io.
omel'.xxxvi.vt eniꝫ legitur in tra
ctatu de.xij.abuſionibus.duode
cimus abuſionis gradus eſt:po
pulus ſine lege.q dū dei dicta: ꝛ
leguꝫ ſcita ꝯtemnit:per diuerſas
erroꝝ vias in laqueum perditio S
nis īcurrit.Et ſequitur vna rega
lis via lex dei:que nec ad dexterā
nec ad ſiniſtraꝫ declinat.Et quia
omnīū legum eſt inanis cenſura
niſi diuine legis imaginem ge/
rat:ꝓut ait Augu.viij.de ci.c.vj. T
ideo omnes leges emanare de/
bent a lege diuina.ꝑ me ingt ſa/
pientia diuina reges regnant: et
legum cõditores iuſta decernūt.
ꝓuer.viij.humane eni leges ea/
tenus valēt :quatenus nõ diſcre
pant a diuinis ait helinandus . ꝛ
iõ hec reſpublica ſola ē ordinata
que legibus regulatis lege diui /
na gubernat: q: tunc eſt ciuitas
dei : in qua rex veritas : lex cha/ V
ritas:modus eternitas ē.ait Au/

gu.Que lex licet ſit vna in ſe:eſt
tamē multiplex in fructu ꝛ v̓tute
Iob.xi.Multiplex eſt lex eius.
Et quia inutilis eſt legū latio:ni/
ſi ſit earūdem debita cuſtoditio:
ideo ſollicite debent cuſtodiri in
republica.Nam vt ait Vale.li.v.
ca.iij.loquens de Athenienſib⁹.
Cū ēt equiſſima iura ſed iniquiſ/
ſima ingenia hr̄ent:morib⁹ ſuis
q̃ legibus vti potius maluerūt.
X Et debēt cuſtodiri a maiorib⁹ ꝛ
minorib⁹:ne ſint ſicˉ tele aranea
ruꝫ:que infirmiora aialia retinēt
valentiora tranſmittunt: ꝓut ait
Vale.lib.vij.di.leges eſſe tales vt
ait Anatharſus:ꝙ his pauperes
ꝛ humiles ꝯſtringi:diuites ꝛ po
tentes nõ alligari ꝯtingit.Econ/
trario.de illo qui eruit ſibi ocl'uꝫ
vnū:cū filius eius deberet mul/
ctari priuatione amborũ ꝓpter
adulteriuꝫ: ꝓut dicit Vale.li.vi.
c.ij.de quo in breuilogo de v̓tuti
bus.Et Saul noluit ꝑcere filio:
q̄ fuerat tranſgreſſus mandatū
eius .i.Re.xiiij.Vñ ſicut leges ñ
debent punire innocentem ꝓut
dicit Pau.act.xxij.ꝛ tu ſedēs iu
dicas me ſm legem.ꝛ ꝯ legē iu/
bes me percutere.ita nõ debent
abſoluere reū a diſciplina.maxie
quādo quis peccat in rempubli/
cam.Qui enim iuſtificat impiū.
Z ꝛ condemnat iuſtum vterq̃ ab/
hominabilis apud deum ꝓuer.
xvij.Vnde Vale.li.vij.c.xij.dicit
ꝙ nihil Ageſilai facto ſapienti⁹.

q cū aduerſus rempublicaꝫ lace
demonioꝝ ꝯſpirationē ortā cõ/
periſſet:leges ligurgi abrogauit:
que de damnatis ſuppliciū ſūmi
vetabant comprehenſis auteꝫ ꝛ A
ꝛ interfectis ſontib⁹ eueſtigio re/
ſtituit:atq̃ vtrūq̃ ſimul ꝓuidit:
ne ſalutaris animaduerſio vl' in/
iuſta eſſꝫ: vel iure impediret.Ita
q̃ vt ſemper eſſe poſſent:aliquā/
do non fuerunt.

¶ Capl'm.iiij.Qualr̓ reſpublica
debet in iuſtitia fundari.

Et quia leges non ſuffici
e unt ad regimē:niſi iuſti/
tia regulēt.iõ reſpublica
dꝫ eē fulta iuſtitia ꝛ in ea fūdata:
ꝓut dicit Aug. recitās ſentētias
ſapientū.ij.de ci.c.xix.ꝛ ꝯcludēs
hoc veriſſimū eſſe ſcilicꝫ ſine ſū/
ma iuſtitia rempublicaꝫ regi nõ
poſſe.vnde Lelius aſſerit:nihil
tam inimicum q̃ iniuſtitia ciui B
tati: nec oio niſi magna iuſtitia
geri ac ſtare poſſe rempublicaꝫ.
Et idem.iiij.de ci.c.iiij.Remota
inquit iuſtitia:qd ſunt regna ni/
ſi latrocinia?Vbi ponit exemplū
de Alexandro ꝛ pirrata:de quo
in breuiloquio de virtutib⁹ . Ait
enim Tulius.ij.de offi.ꝙ oibus
neceſſaria eſt opinio iuſtitie ēt ſo
litario:ꝛ his qui vendūt ꝛ emūt
ꝯhendiſq̃ negotijs neceſſaria ē
iuſtitia ad rem gerendā.Cui⁹ tā/
ta eſt vis:vt nec illi qui maleficio
ꝛ ſcelere paſcunt poſſint ſine vlla
particula iuſtitie viuere.Et põit

C exemplum de latronibus. Unde
⁊ leges latronũ eſſe dicuntur qui
bus pareãt: quas obſeruent. vbi
põit exempla ꝑ equalẽ prede ꝑti
tionez. Barglus illiricꝰ latro ma
gnas res habuit. ⁊ multo maio-
res Nouatꝰ luſtrarius: cui exer-
citus imperatoris ceſſerunt. Uñ
ait ibi. Archipirrata: niſi equali-
ter predam diſꝑtiat aut interficiẽ
a ſocijs aut relinquiẽ. Jõ conclu
dit ibi: ꝙ cũ tãta ſit vis iuſtitie: vt
ẽt ipſa latronũ opes firmet ⁊ au-
geat: q̃tã eiꝰ vi iter legeſ ⁊ iudicia
ĩ ꝯſtituẽdo rẽpu. fore putamꝰ. vñ
⁊ iuſtitia ẽ ſplẽdor magnꝰ ex q̃ bo
D ni viri noiantẽ. Cuiꝰ munꝰ primũ
ẽ: ne cui qs noceat niſi laceſſitꝰ in
iuria. Deĩ vt cõibꝰ ꝑ cõibꝰ vtatẽ
priuatis vt ſuis. ait idẽ de offi. li.
i. c. vj. Uel fũdamẽta iuſtitie ſũt:
ne cui noceatẽ: deinde vt cõi vti-
litati ſeruiatur. ait idez. c. viij. Et
Ambro. prio de offi. ait: ꝙ iuſtꝰ
cõia habz pro ſuis ſua pro cõibꝰ
Sequitur. Juſtitie eſt prima ꝑs
in deuz. ſecũda in patriaz tertia
E in parentes. deinde in oẽs. Sed
vera iuſtitia non eſt niſi in repu-
blica: cuius ꝯditor rectorq; xp̃s
eſt. Et in ea ciuitate eſt vera iuſti-
tia de qua dictũ eſt: Glorioſa di-
cta ſunt de te ciuitas dei. vt ait
Augu. vi. de ci. c. xi. Et Ualerius
li. vi. de virtutibus recitãs exem-
pla antiquoꝝ: de quibꝰ in breui-
loquio de virtutibꝰ. Et cũ ip̃a ſit
virtus qua vnicuiq; ſua tribuũẽ:
ꝓut dicit Auguſtinꝰ. xix. de ci. c.
i. de q̃ veniũt inocẽtia: amicitia:
ꝯcordia: pietas: religio: affectus:
humilitas ꝓut ait Macrobiꝰ li.
F i. Siue eiꝰ ſpecies ſunt pietas er-
ga omnes xp̃ianos: innocẽtia ſi
ne iniuria aliqua: dilectio reuerẽ
tia cõcordia: miſericordia ſcilicet
in affectu. ⁊ clementia in effectu:
ait Hugo. Qualis autẽ eſſe debz
in republica: tam ſuperiorũ erga
inferiores ⁊ econuerſo q̃z pariuz
inter ſe patebit infra: cum ſingil-
latiz de taliũ informatione dicẽ.
Naz vt ait Ber. in ſermone quo
dam de aduentu. Juſtitia eſt vir
tus que reddit vnicuiq; ꝙ ſuum
eſt ſcilicet ſuperiori: equali: ⁊ in-
G feriori. Prelato eniz debeẽ reue-
rentia ⁊ obedientia: pari ꝯſilium
quo erudiatẽ ignorantia: ⁊ auxili
um quo iuuetur infirmitas: infe
riori cuſtodia: vt non regnet pec
catuz in mortali corpore. ro. vj.
⁊ diſciplina: vt ſcilicet dignos fa-
ciat pnie fructus. Quibꝰ dz ad-
iungi iudiciuz ait idez. Et hẽ: ſunt
ſeptez colũne quas edificat ſapiẽ
tia in domo ſua. ꝓuer. ix. ait idẽ
vbi. s. Magno igiẽ affectu eſt iu
ſtitia appetẽda: magno ſtudio cu
ſtodiẽda: magno honore vene-
H randa. Unde iuſtitie templa de-
dicauerũt gentiles ait Aug. prio
de doctri. xp̃iana. c. v. Jõ ad eaz
hortatur ſapiẽtia diuina iudices
reipublice Sap̃. i. Diligite iuſtiti
am qui iudicatis terram.

¶ Capl̃m. v. Qualr̃ dz reſpubli
ca vnanimi concordia. vniri.
T quia tũc ẽ iuſtitia p̃n-
e cipalr̃ in republica quã
do eſt in ea vera concor
dia: neceſſe ẽ: vt reſpublica vna-
nimi cõcordia adiuuetẽ ꝓut dicit
Saluſtius in iugurtino li. ij. reci-
tans v̓ba Scipionis. ego inquit
trado vobis firmũ regnũ: ſi bo-
I ni eritis: imbecille: ſi mali. Nam
ꝯcordia prout res creſcũt: diſcor
dia maxime dilabuntur. hoc idẽ
ait Señ. ep̃la. xcvi. Omne enim
regnũ in ſeip̃z diuiſuz deſolabiẽ:
ait Saluator Mat. xij. Et ſic eꝯ
rio: vnitũ augebitur. Nihil eniz
vtilius ciuitati concordia. Unde
G comẽtator. ix. ethi. Cõcordia ma
gnorum grata toti ciuitati: ⁊ totis
grecis. Tũc eniz reſpublica. ⁊ in
ſe eſt fortis ⁊ hoſtibus terribilis.
Terribilis vt caſtroꝝ acies ordi-
nata canẗ. vi. Sup quo Grego.
ſuper Ezechi. li. i. homel̃. viij. Ca
ſtrorum inquit acies tũc hoſtibꝰ
horribilis oſtenditur: quãdo ita
cõſtipata ⁊ condenſata fuerit: vt
nullo loco interrupta videatur.
Uno inquit agmine ꝑſequebanẽ
filij iſrael: ⁊ debilitabanẽ hoſtes.
Judith. xv. vt enim ait Señ. iiij.
de bñficijs. c. xiiij. hõi quez nul
H la vis nature quibuſlibet fecit ter
ribilem ⁊ validũ: duas res dedit
natura que faciunt eum validuz
K ſcilicet rõnem ⁊ ſocietatem. So
cietas ei dominiũ oium aialium
dedit: ⁊ imperiũ terris gentium:
⁊ etiam dominari in mari iuſſit.
Et ideo in omni republica debz
vnus pricipari: ne fiat diuiſio ait
Hiero. epiſtola. xcij. propter qd̓
rectores reipublice antiquitꝰ ⁊ ſi
eſſẽt prius diſcordes: poſtq̃z erãt
aſſumpti ad regimen reipublice
inter ſe mutuo cõcordabant: ꝓ-
ut narrat Ualeriꝰ lib. iiij. c. ij. nar
L rans de manilio lepido: ⁊ Tulio
Flaco: Qui vt cẽſores creati ſũt:
q prius inimicitijs diſſidebãt: pu
blice iuncti ſunt non diſſidentes
inimicitijs priuatis. Unde ibidez
c. i. narrat de eo: ꝙ plãgebat ad-
uerſariũ: eo ꝙ erat reipublice vti
lis. Et quia non eſt vera concor-
dia: niſi vbi regnat charitaſ: que
facit multitudinis cor vnũ ⁊ ani-
maz vnaz. actẽ. iiij. ideo nec vera
eſt reſpublica niſi vbi lex eſt cha
ritas: vt dictum eſt.
¶ Capl̃m. vj. Qualr̃ debet reſ-
publica fidelitate iuuari.
Onſimilr̃: in republica
c debet eſſe vera fidelitas:
qua adiuuetur. Niſi eniz
in partibus eius ſit vera fidelitas
ſcilicet abſq; cordis maliuola ter
giuerſatiõe: abſq; oris fallaci de-
M ceptione. abſq; geſtus doloſa ſi-
mulatione: ⁊ abſq; operis ꝑuer-
ſa defraudatione. non poterit re
gi nec diu durare. qa vt ait Tuliꝰ
N i. de offi. c. vij. Fundamentũ iu-
ſtitie ẽ fides. i. dictoꝝ ꝯuẽtorũq;
cõſtantia ⁊ v̓itas. Et vt ait ibidẽ

c.xij.cũ duob⁹ mõis fiat iniuria:
aut vi aut fraude.fraus quaſi vul
pecle: vis leonis vr. Utrūqꝫ ƀo
ab homine alieniſſimũ.Toti⁹ au
tez iniuſtitie nulla ē capitalioꝛ: ꝙ̄
eoꝝ qui cũ maxie fallũt:id agũt
vt boni videantur.Hec autez fi/
delitas non acquiritur pecunia
vel comodo tpali ſed virtute:ait
O Ambꝛo.pꝛio de offi.Quis fide/
les putat:q̊s vl̕ pecunia vel adu
latione obligatos ſibi crediderit?
Quis illos: qui ad obedientiam
plurima redimũtur pecunia fide
les arbitreẛ? Nam iſti ſe frequē
ter vēdere volũt: ⁊ imperia dura
ferre nõ poſſunt. Acquiritur aũt
fides ⁊ cõſeruaẛ iuſtitia ⁊ prudē
tia: vt ait Idē lib.ij.c.xij.Unde ⁊
P hoc raro eſt aliquib⁹ mēbꝛis rei/
publice: ⁊ maxie ẛm illud Ennij
vt ait Tulius vbi.s̃. Nulla ſãcta
ſocietas nec fides regni.Immo
quoꝛundam fides mutaẛ cũ tem
poꝛe:ſicut ait Egipp⁹ lib.i.loq̃ns
de quodam qui fidē mutauit cuz
tempoꝛe. Sed nihil ſtabile qḋ ē
infiduz:ait Tulius de amicitia.c.
xij.Et ipſa fides.i.fidelitas eſt fũ
damentum ſtabilitatis que eſt in
amicitia:ait ibidē.Et h̄ fides fuit
in magna reuerētia apḋ antiq̊s.
Unde ⁊ Cato eam cõmendans
dixit:eaz templũ habere cũ Io/
ue.ſiue vicinam eſſe Ioui in Ca
Q pitolio.pꝛout ait Tuli⁹.iij.de offi.
c.xiiij.ẛz illud Ennij.O fides ap
pta pinnis.i.faſtigio templi.Ne/
mo ƀo põt dici fidelis q̄ infideẛ
eſt ſuis:ait Egippus vbi.s̃.Et qꝛ
ñ ē vera amicitia nec vera virt⁹
niſi quaz regulat vera charitas:
iõ nec eſt vera fidelitas:niſi quã
efficit diuia charitas.Fideles.n.
in dilectione acquieſcēt illi Sap̄.
iij.Amicus aũt fidelis: permãet
in tempoꝛe tribulatõis.Ecc.xxij.
Fidē poſſide cũ pꝛoximo in pau/
pertate illius. Sequitur.In tp̄e
tribulationis permane illi fideẛ.
¶ Capſz.vij. Qualr dz reſpubli
ca ſalubꝛibus conſilijs dirigi.
C Onſequenter: ſciendũ:
q̄ reſpublica debet eſſe
ſalubꝛibus conſilijs dire
cta: eo q̄ ſalus vbi multa cõſilia.
ꝓuer.xx.Unde rectoꝛes reipubli
ce antiquitus dicebanẛ conſules
a ꝯſulendo.v.de ci.c.xij.Iõ Tu
lius pꝛio de offi.c.xxij.ait.Par/
ua ſunt arma foꝛis:niſi conſiliuz
ſit domi.Unde ibi ait.Qḋ ꝯſiliũ
Solõis pl⁹ ꝓfuit ciuitati Atheñ.
quia ab eo leges habuit et iſtitu/
ta:ꝙ̄ valuit victoꝛia Themiſto/
dis: qꝛ bellũ geſtũ eſt cõſilio ſe/
natus:q̄ a Solone cõſtitut⁹ eſt.
Et Sen̄. de tranquillitate animi
poſt pꝛincipiũ.Nõ his ſolus in/
quit reipublice pꝛeeſt:qui tuetur
res:Et de pace belloqꝫ cenſet:ſz
q̄ iuuentutem exhoꝛtatur:qui in
bonoꝝ pꝛeceptoꝝ inopia virtutē
inſtituit: qui ad pecuniã luxuriã
qꝫ ruentes retrahit: ⁊ ſi moꝛatur
in pꝛiuato:publicum tamē nego

tiũ agit.Et Tulius de Senectu/
te.c.iij. dicit: q̄ dantes conſiliuz
i republica plus agũt ꝙ̄ alij. Nã
ſunt ſicut gubernatoꝛes in naui.
Alij enim ſentinaz exhauriunt:
alij curſant:alij malos exſcãdũt.
Ipſe vero clauuz tenens: ⁊ quie
tus ſedens in pupi:multo maio
ra ⁊ melioꝛa facit.Non enim vi/
ribus:aut velocitatib⁹ aut celeri/
tate coꝛpoꝛis res magne geruntẛ:
ſed conſilio: auctoꝛitate atqꝫ ſen
tentia.poſt ꝯcludit ibi.Qḋ cũ ta
libus ſenectus augeri ſoleat:apḋ
eos viget ꝯſiliũ.In antiquis eni
eſt ſapientia. Iob.xx.Unde Ro
boam quia dereliquit conſiliũ ſe
num: ⁊ adheſit ꝯſilijs iuuenum
amiſit regnũ.iiij.Re.xij.Senuz
enim cõſiliũ multũ valet. Unde
Ualeri.lib.vi.c.ij.dicit de illo qui
reſpondit alteri qui minabatur ſi
bi: q̄ haberet mltos gladios.Et
ego inquit alius multos amicos
Quaſi dicat.Te non timeo.Si/
militer conſilio ſapientum reſpu
blica augetur regitur ⁊ conſerua
tur.ſicut narrat Augu.epl̃a.xxx/
viij.ad Dioſcoꝛuz de Temiſtocle
ph̄o:q̄ non curauit q̄ eſſet habi
tu indoctioꝛ cũ canere neruis in
epulis recuſaſſet.At vbi:cũ ſe ne
ſcire illa dixiſſet:ſibiqꝫ dictũ eſſz:
quid igitur noſti.rñdit. Rempu
blicam ex parua magnaz facere:
cũ ſcilicet eius conſilijs reſpubli
ca acquieſceret. Quales aũt eſſe
debent conſiliarij in regimie rei/
publice:dicetur infra:vbi de Se
natu ideſt collectione ſenatoꝛuz
ſiue conſiliarioꝝ ageẛ.
¶ Capſm.viij. Qualiter dz reſ/
publica ꝟtuoſis moꝛib⁹ decoꝛari
E T non ſolum reſpublica
debet eſſe directa conſi/
lijs: ſed debz eſſe decoꝛa
ta moꝛibus virtuoſis:ẛm qḋ ait
Aug.recitans verſuz Ennij poe Z
te.ij.de ci.c.xxi.Moꝛib⁹ antiq̄s
res ſtat romana viriſqꝫ. Quem
verſum inq̄t vel bꝛeuitate: vl̕ ve/
ritate tanq̄ ex oꝛaculo quodam
affatũ eſſe mihi videẛ. Naz neqꝫ
viri niſi moꝛigerata ciuitas fuiſſz
neqꝫ moꝛes: niſi hi viri ꝓfuiſſēt:
aut fundare: aut tam diu tenere
potuiſſent tantam ⁊ taz longe la/
teqꝫ imperantē rempublicã. Se
quitur De viris quid dicaz? Mo
res enim ipſi itroierunt viroruz
penuriam,put ibi dicit Aug.reci
tans verba Scipionis. Quales
enim erant moꝛes antiquoꝝ ait
Saluſtius recitans verba Cato/ A
nis contionantis in ſenatu libꝛo
i.Que verba etiam recitat Aug.
v.de ci.c.xij. Nolite ait exiſtima
re: maioꝛes noſtros armis rem
publicam ex parua magnam fe/
ciſſe: Si ita eſſet multo pulcher/
rimam nos haberem⁹. Quippe
ſocioꝛum atqꝫ ciuiũ: pꝛeterea ar/
moꝛuz ⁊ equoꝝ maioꝛ copia no
bis ꝙ̄ illis. Sz alia fuere q̃ illos
magnos fecerũt: que nobis nul
la ſunt.Domi induſtria: foꝛis in/

B ſtum imperiũ: animus in conſu
lendo lib: neq3 delicto neq3 libi-
dini obnoxius. pro his: nos ha-
bemus luxuriam: auaritiam: pu
blice egeſtatem: priuatim opulẽ-
tiam. Laudamus diuitias: ſeq-
mur inhertiaz: inter bonos ⁊ ma
los diſcrimen nullum. Omnia
virtutũ p̄mia ãbitio poſſidet. Nec
mirũ. vbi vos ſepatũ ſibi q̃ſq3 ↄſi
liũ capiſ: vbi domi voluptatib⁹:
vbi pecunie gr̃a ſeruitis: eo fit: vt
impetus fiat in vacuam rempu-
blicam. hec ille. Ubi ergo predi-
cti mores ſunt: ibi merito reſpu-
blica ordinatur: ⁊ vbi deſunt: de
ordinat̃. Uñ Augu. i. de ci. c. xxx-
iiij. loquẽs de Scipione: ait. Nõ
non cenſebat ille felicem rempu
blicam ſtantibus menibus ⁊ ru
entibus moribus. Et idem lib. ij.
Romani quippe portam veterẽ
C ſanctamq3 laboribus fediorẽ ſtan
tem fecerant q̃3 ruentez: quoniã
quidem in ruina eius lapides ⁊
ligna: in iſtoruz aũt vita: nõ mu-
rorum: ſed morũ munimenta at
q3 ornamenta ceciderunt: cũ ſu
neſtioribus eorum corda cupi-
ditatibus q̃3 ignibus: vrbis tecta
ardent. hec ille. Et tamẽ vt ait idẽ
epiſtola. v. Auerſa ⁊ peruerſa cor
da mortalium: felices res huma
nas putant: cũ tector ſplendor i-
ſpicitur ⁊ labes non attendit aĩa-
rum: cũ theatrorum molles ex-
truitur: ⁊ effodiuntur fundamen
ta virtutum. ⁊c. Nam principan

tes in republica ſepe non ſtudẽt:
mores corrigere: ſed hominib⁹
dominari: ait Aug. vbi. ſ̃. c. xix.
recitans abuſionem talium. Re
ges non curant q̃3 bonis ſed ſub
ditis regnẽt. prouintie regib⁹ nõ
tanq̃3 rectoribus mor: ſed tãq̃3
rerũ dominatoribus: ⁊ delitiarũ
ſuarum prouiſorib⁹ ſeruiunt. Et
iſtos bonos mores corrũpũt col
loquia mala. ij. cor. xiiij. Et q2 bo
nos mores vel malos nõ faciũt
niſi boni vel praui amores: put
dicit Augu. epiſtola. xxxiiij. ideo
non ſunt boni mores in republi
ca niſi vbi ordinati amores: qui
ſolum ſunt in republica eccleſia-
ſtica: ſiue in ciuitate dei. quam fa
cit amor dei vſq3 ad cõtemptum
ſui: put ait idẽ. xiiij. de ci. c. vltio.
Et econtrario deſinit eſſe locus
remedior vbi que fuerant vitia
mores ſunt. ait Sene. epl̃a. viij.
Mos eſt enim mentis habitus
ex quo ſingulorum operum aſſi-
duitas manat. Et ſic extendẽdo
nomẽ: virtutes dicuntur mores
ait Policratus li. v. c. iij. Unde ⁊
ex hoc eſt deceptio multorum in
republica: eſtimantium: prauos
mores nõ eſſe vitia propter aſſi-
duitatez. ait Señ. li. de vera vita
in pricipio. Argumẽtũ peſſimuz
turba eſt. Queram⁹ autẽ q̃d opti
mũ factũ ſit: ñ qõ vſitatiſſimũ: ⁊
quid nos in poſſeſſionez felicitaſ
conſtituat nõ q̃d vulgo: veritaſ
peruerſo interprete pbatum ſit.
Et ibidem

Et ibidẽ. Nulla res nos maio-
rib⁹ malis implicat: q̃3 qõ ad ru
morez componimur: optima ra
ti que magno aſſẽſu recepta ſũt:
q̃q3 ex̃ boni multi ſunt: nec ad
rationẽ ſed ad ſilitudinẽ viuim⁹
Et ponit exemplũ. q aliter eſt in
vijs mor: ⁊ aliter i vijs pedũ: q2
in primis celeberrima via maxi
me decipit ſcilicet q̃ ambulat ml̃
titudo. Similiter inquit in pp̃lo
quando vnus cadens ſe premit
trahit alterũ: ⁊ primi: exitia ſunt
ſequentibus. Sic ⁊ i vita accidit
q cadentes in prauis moribus:
alios trahũt ⁊ cadere faciũt. Ad
quos mores corrigendos labora
re debent rectores reipublice.

¶ Capl̃m nonũ qual̃r deb3 reſ-
publica recta intentione ordiari.

e Et non ſolũ predicta ſuffi
ciunt: niſi ſit vna ⁊ ordi-
nata intentio membror
omniuz reipublice ſcilicet vt ipſa
ſaluetur: ait Tulius. iij. de offi. c.
v. dicens: q vnũ d3 eſſe ppoſitũ
omnib⁹: vt eadez ſit vtilitas vni
uſcuiuſq3 ⁊ vniuerſorum: quã ſi
ad ſe quiſq̃3 rapiat: diſſoluet om
nis humana cõſociatio. Uñ ſi vo
omnes intendunt cõmunẽ vtili-
tatem reipublice: nec aliqs vult
nocere alteri pp propriuz como-
dum: ſtabilis eſt reſpublica. Uñ
ait ibidẽ: q non ſolũ hoc iure gẽ-
tiũ: ſed etiam legibus populoruz
quib⁹ in ciuitatibus ſingulis reſ-
publica continetur eo mõ cõſti-

tutum eſt: vt nõ liceat: ſui como
di cauſa nocere alteri. Hoc eniz
ſpectant leges. Sic volunt inco-
lumen eſſe ciuiuz coniunctionẽ:
quam qui dirimunt: eos morte:
exilio: vinculis: damno cohercẽt
ſm leges. Unde ibidẽ ait: q de-
trahere aliquid alteri: ⁊ alteri⁹ in
comodo ſuuz comodũ augere:
magis eſt ↄ naturam q̃3 mors:
q̃3 dolor: ⁊ cetera que poſſũt cor-
pori accidere. Et hoc ideo: quia
tollit conuictuz humanũ: ⁊ ſocie
tatem que ſm naturã eſt. Et hãc
intentionem habuerunt antiqui
nobiles amatores reipublice qui
intendebant comodũ alienũ ſi-
cut ſuũ: vt ait Tulius prio õ offi.
c. viij. dicẽs: q ille Terentianus
chremes nihil humani. a ſe alie-
num putabat. Et Señ epl̃a. xix.
Nihil quod eſt humanũ alienũ
a me puto. Qõ et recitat Augu.
epl̃a. xxxviij. Sapiẽs (inq̃t) Señ.
Qui nihil iudicat ſuum magis
q̃3 cuiuſlibet: illi cuz humano ge
nere cõſortiũ eſt. Sed ſtulta aua
ritia mortalium: poſſeſſionũ pro
prietatez decernit: nec quicq̃3 cre
dit eſſe ſuũ qõ publicũ. Sũt eniz
ſapientes ſimiles ſoli ⁊ lune que K
omnibus lucent. Uñ Señ. ibidẽ
Soli inquit ⁊ lune plurimuz de-
beo: ⁊ tñ non mihi vni oriuntur.
Imo curabant õ republica poſt
mortem ſicut ante: ait Tulius de
ſe loquẽs li. de amicitia. c. vi. Nõ
minoris cure mihi eſt: qual̃ poſt

moꝛtem meā reſpublica fuerit ꝗ̃
qualis hodie. Paucis enim na/
tus eſt: q populū ſue etatis cogi/
tat: ait Sen̄. epiſtola. xlij. Et ideo
quedam ciuitates attribuūt diui/
nos honoꝛes quibuſdam: vt ex/
citarent alios ad ſuſtinendū pꝛo
republica: ait Tulius. iij. de natu
ra deoꝝ. Unde ait ibidem: ꝙ in
L pleriſqꝫ ciuitatibus: augende vir/
tutis gratia quo libentius: reipu/
blice periculum adiret optimus
quiſqꝫ viroꝝ foꝛtium memoꝛiā:
honoꝛe deoꝝ immoꝛtaliū conſe/
cratam intelligi poteſt. Unde ex
hac vnanimi voluntate ⁊ cōi in/
tentione exiſtentiū in republica
M ipſa ſaluatur ⁊ conſeruatur, Qḋ
patet exemplis ſenſibilibꝰ. Ter/
ra eniꝫ immobiliter ſtat: eo ꝙ eiꝰ
quelibet pars tendit ad vnū ſcilꝫ
ad centrū vt dicit phūs. ij. de ce.
⁊ mūdo. Item: nauis regulr̃ tra
hitur: quando a vehentibus con
cordíter ducitur. Similiter acies
proficit et vigoꝛatur ꝗ̃diu ꝯcoꝛ
diter tenetur. Et ſic in oī cōitate.
Et quia nō eſt perfecta intentio
ad vnuꝫ in aliqua cōitate: niſi in
vnitate eccleſiaſtica: in qua que/
ritur vnū: qḋ eſt neceſſariū ⁊ pe/
titur res vna ſcilicet habitatio ſu/
perna in glīa: ideo ſola ecclīaſti/
ca reſpublica eſt perfecta: in qua
quis non debet querere qḋ ſuuꝫ
ē: ſed quod ihū xp̄i. Qḋ oſtendit
N apo. exemplo membꝛoꝝ in coꝛ/
poꝛe ſibi inuicem miniſtrantiuꝫ.

i. coꝛ. xij. Quando igiť dictis mo/
dis reſpublica cōſtituitur: guber/
natur ⁊ adiuuatur: ſalua erit.

¶ Capłm. x. Qualr̃ reſpublica
ex predictoꝝ defectu deſtruiť.

c X predictis patet: qualiť
reſpublica diſſipať ⁊ diſ/
ſoluiť: ⁊ ſic deſtruitur ex
defectu predictoꝝ. Ex eiſdeꝫ eim
generatur res ⁊ coꝛrumpitur: ait
phūs: ethi. ij. Ex quo igiť reſpu/
blica perficitur ex predictis: eoꝝ
carentia ⁊ defectu deficit ⁊ diſſol/
uitur: vt patet ex verbis Catonis
Similiter etiam: vt non maneat
coloꝛ vľ pictura in republica: ꝓ/
ut dicit Augu. ij. de ci. c. xxviij. re/
citans v̓ba Tulij li. v. de republi/
ca. Noſtra etas: cū rempublicaꝫ
ſicut picturam accepiſſet egregiā
euaneſcente venuſtate: non mō
eam coloꝛibus hiſdeꝫ quibus fue/
rat renouare neglexit: ſꝫ nec id q
dem curauit: vt foꝛmam ſaltē eiꝰ
et extrema tantuꝫ liniamenta ſer/
uaret. Quid enim manet ex anti
qs moꝛibus: quibus ille dixit rē/
publicam ſtare romanam: quos
ita obliuione obſoletos videmꝰ:
vt nō modo nō colantur: ſed ēt
ignoꝛentur: Et ſi ita fuit tūc mul/
to minꝰ eſt modo effigies vľ co/
loꝛ: vbi omnes querunt que ſua
ſunt non que ihū xp̄i. Et de deſtru/
ctione reipublice loquitur Aug.
ibidem. c. xix. vbi poſtꝗ̃ enume/
rauit flagitia: ludibꝛia ⁊ ſcelera q̄
fiebāt in republica: ait. Quis hāc

rempublicam non dicam roma/
no iperio. ſꝫ domui Sardanapa/
li ꝯpauerit? Qui quondā rex ita
fuit voluptatibus deditꝰ: vt in ſe/
pulchꝛo ſibi ſcribi fecerit: ea ſola
habere moꝛtuum que libido eiꝰ
cōſumpſit dum viueret. Et hec
mala in republica ſiue in mūdo
oꝛta ſunt ex ignauia: ocioſitate: li
bidinoſa voluptate ⁊ pacis male
tranqlitate: ait Augu. pꝛio de ci.
c. xxx. recitans v̓ba Scipiōis di.
Qḋ Catone ſuadente: vt cartha/
go deſtrueret emula romani im/
perij: cōtradicebat ipe Scipio ti/
mens infirmis aīs hoſtium ſecu/
ritatem. ⁊ tanꝗ̃ pupillis ciuibus
ydoneū tutoꝛē: neceſſariuꝫ vidēs
eſſe terroꝛem. Et hoc quidem re
ipſa ꝓbatū eſt. Deleta qppe Car/
thagie: ⁊ magno ſcilꝫ terroꝛe ro/
mane reipublice depulſo ⁊ extin
cto: tanta de rebus pꝛoſperis oꝛ/
ta mala continuo ſubſecuta ſunt:
vt coꝛrupta diruptaqꝫ concoꝛdia
reſpublica deſtructa ſit. Que ma/
la: qualia fuerunt enumerat ibi.
c. xxxi. ſcilicet ciuilia bella: libido
dominādi: auaritia: luxuria: ⁊ ſic
de alijs. Conſimilr̃ loquiť Aug.
epiſtola. v. recitās v̓ba Saluſtij:
ꝙ quando nec hoībus nec ipſis
quos deos putabant: moꝛū per/
ditoꝝ ⁊ coꝛruptoꝝ auaritia rapa/
citaſqꝫ parcebat: tunc cepit peri/
re laudabile illud decus: ſaluſqꝫ
reipublice. Et itroducit ibi v̓ſus
Iuuenalis. Nunc patimur lōge

pacis mala. ſeuioꝛ armis. Luxu/
ria incubuit. victūqꝫ vlciſcitur oꝛ/
bem. Nullum crimē abeſt: faci/
nuſqꝫ libidinis. Ex quo paupꝫtas
romana perijt. ⁊c. Unde ſequiť.
Dolendū enim viderūt: pꝛuden/
tes ſcilicet plus paupertatem ꝗ̃
opulētiam periſſe romanam. In
illa: moꝝ integritas ſuabať: per S
hanc: non muros vrbis ſed mē/
tis ipſius ciuitatis dira nequitia:
omni hoſte peioꝛ irrupit. Qui er/
go volunt eſſe fideles reipublice:
ſtudeant vt rectis legibus regant
iuſtitia oꝛdinētur: ⁊ ſic de alijs vt
ſ. dictum eſt: ⁊ a ꝯrijs caueant,

¶ Capłm. xi. Quanta ſuſtinue/
runt ⁊ fecerunt antiqui pꝛo ſalute
reipublice.

c Onſequēter ꝯſiderāda
ſunt antiquoꝝ exempla
⁊ facta circa rempublicā
augendā ⁊ conſeruādā. Fuit eiꝫ T
ī eis pia ꝓ ipſa ſollicitudo ad ipaꝫ
pꝛo eius ſalute: feruida emulatio
terrenoꝛum oīum cōtemptus ſi
ue deſpectio: terribiliū ⁊ arduo/
rū agreſſio: periculoꝝ ⁊ laboꝛuꝫ
perpeſſio: moꝛtis libēs ſuſceptio:
⁊ necis caroꝛum ſicut filioꝛum ⁊
cognatoꝛū pꝛo republica occiſo/
rum nulla lamentatio: ⁊ etiā fuit
in eis moꝛiendi ante deſtructio/
nem reipublice omnimoda affe
ctio: quia in eis vigebat ſoliꝰ rei/
publice ſalutis deſideratio. Et de
his ꝓ parte in bꝛeuiloquio de vir
tutibꝰ. Unde narrat Valeriꝰ li. ij.

ic.ll.de Camillo:qui precat⁹ē:
 ꝙ ſi alicui deoꝝ felicitas roma/
 na nimia videretur:eius inuidia
 ſui aliquo incomodo ſanaretur.
 ⁊ ſubito lapſu decidit.Qď etiam
 ad damnationē qua poſtea op/
 ꝑſſus eſt pertinuiſſe viſū eſt.Se
 quitur. Eque virtutis eſt:⁊ bona
 patrie auxiſſe: ⁊ mala in ſe tranſ
 ferre voluiſſe.Et idem Ualerius
 li.vi.c.vi.narrat de pietate antiq̊
 rum in pr̄iam:vbi ait. Reſtat vt
 pr̄ie caritas exhibeat:cui⁹maie/
 ſtatis que deoꝝ numinib⁹ equat
 auctoritas:parentum vires ſub/
 iecit.Fraterna q̊ꝙ charitas eq̊
 animo ac libēter cedit.Et exem/
 plificat de illis:q ſe morti ꝓ repu
V blica expoſuerunt.vbi narrat de
 quodam in cui⁹capite cuꝫ picus
 ſediſſet:⁊ affirmarēt auruſpices:
 pico occiſo fore reipublice ſtatuꝫ
 feliciſſimū:ſueꝙ domus miſerri
 mū:cōſeruato aūt pico i ꝯrium
 vtrūꝙ ceſſurū:ille picū in ꝯſpe/
 ctu ſenat⁹morſu ſuo necauit.idē
 narrat Uegeti⁹ li.viij.c.viij.Iteꝫ
 Ualeri⁹ li.v.c.vi.De Ariſto.nar
 rat dicens.ꝙ cum eſſet ſupreme
 vite:Et reliquias ſenilib⁹ac rugo
 ſis membris in ſūmo lſaꝝ otio
 vir cuſtodiens adeo valenter ꝓ
 ſalute patrie incubuit:vt eaꝫ:ho/
 ſtilibus armis ſolo equatā in le/
 ctulo Athenienſiū e manib⁹in q
 bus erat eripet.Et ibidē de mult̄
 narrat q mira fecerūt ꝓ republi
X ca:ſicut de Codro q ſe morti ex/
 poſuit:vt ſui vincerēt:Et de aliis
 ſimil̄r.Similiter Augu.v.de ci.
 c.xviij.narrat q̄ta ſuſtinuerunt
 antiqui pro republica . Sicut de
 illo q ſe ꝑcipitauit in hiatū terre
 cū dictū eſſet oraculis deoruꝫ:vt
 illud qď romani hr̄ent optimuꝫ
 illuc mitteretur.Et de Bruto qui
 filios occidit :qa fuerant contra
 rempublicā. De q̊ poeta ait. Na
 toſꝙ pater noua bella gerentes.
 Ad penā:pulchra ꝓ libertate vo
 cauit.Et de alio qui filiū occidit:
 licet ꝓ patria pugnaſſet: qa tū ꝯ
 imperium ſuum.i.ꝯ illud qď im
 perauerat:licet viciſſꝫ occidit:ne
 plus mali eſſet in exemplo impe
 rij ꝯtempti : q̄ꝫ boni in glīa occi
 ſi. Narrat etiā de alio:q qa por/
 ſēnaꝫ regem occidere nō potuit:
 ⁊ pro eo aliū deceptus occidit:in
 ardenteꝫ aram ante oculos eius
 dexteram oſtendit dicēs : mlītos
 eſſe tales:qualeꝫ illū vident : qui
 in eius exitiū coniuraſſent. Cui⁹
 ille fortitudinem ⁊ coniurationē
 taliū pertimeſcens : a bello facta
 pace ſe compeſcuit.hoc idē nar/
 rat Senē. epiſtola.lxxvij.Qual̄r
 autem omnia ꝯtēpſerunt ꝓ ſalu
 te reipublice ait ibidem :di.ꝙ ipſi
 pauperes erāt:quoꝝ diuitijs era
 riū plenū erat.Et cum haberent
 opulentiſſimā rempublicā.i.rem
 patrie:rem cōeꝫ : ipſi in domib⁹
 ſuis pauperes erant . Simil̄r ait
 Tuli⁹.ij.de offi.c.xxiij.di.ꝙ om
 nium macedonū gaza:q̄ maxie

potit⁹eſt Paulus tātū in erariū
 pecunie inuexit:ꝙ vnius impera/
 toris preda finē attulit tributorū.
 At hic nihil in domū ſuam attu
 lit preter memoriā nominis ſem
 piternam:imitatus pr̄em affrica
 nū:q in nullo locupletior fact⁹ē:
 Carthagine euerſa . Sic nec ſu⁹
 collega minim⁹non tū copioſior
 cū copioſiſſimam vrbē funditus
 ſuſtuliſſet : Italiā magis q̄ꝫ do/
 mū ſuam ornare maluit:q̄ orna
 ta:domus eius videret ornatior.
 Non enim diuitias reputabant
 ſuas:ſed cōitatis.ait idem lib.iij.
 c.xv.Neꝙ ſolū nobis diuites eē
 volum⁹:ſed liberis:propinquis:
 amicis:⁊ maxie reipublice.Sin
 guloꝝ eim facultates ⁊ copie .di
 uitie ſunt ciuitatis.Unde antiqui
 non eſtimabant aliquos viuere:
 niſi qui viuerent ad aliorū vtilita
 tem: ait Senē. epiſtola.liiij.ꝙ ēt
 ñ ſibi viuit q nemini viuit.Hinc
 Ioſeph⁹ videns patrie ruinaꝫ in
 deſtructiōe ciuitatis hieroſolimi
 tane:Tito eam obſidente: defle/
 re cepit:ꝙ euaſerit ſcilicet cū ce/
 ciderit percuſſus ſaxo ſup caput:
 eo ꝙ dulce eēt ſibi mori añ pr̄iā:
 ait Egippus li.vi.vt eniꝫ ait Tu/
 lius prio de offi.c.xviij.oium ſo/
 cietatum nulla gratior:nulla ca/
 rior q̄ꝫ ea que cū republica ē.vni
 cuiꝙ noſtrū cari ſunt parentes:
 ꝓpinqui : liberi : familiares:ſed
 omnes omniū charitates patria
 vna complexa eſt:ꝓ qua vir bo/
 nus non dubitat mortem appe/
 tere:ſi ei ſit ꝓfecturus.Et cōclu/
B dit.ibi.Qď deteſtabilior nulla eſt
 immanitas q̄ꝫ eoꝝ q lacerāt ſce
 lere patriam:⁊ in ea delenda fū/
 ditus occupantur.Et idem Tuli
 us rethorica.ij.li.v.dicit.Qď nul
 lum periculū vitandū eſt ꝓ ſalu/
C te reipublice.Ut enim dicit Uale
 rius li.ij.c.i.fidū erat ⁊ altū rei/
 publice pectus:curia ſilentiꝙ ſa
 lubritate munituꝫ ⁊ vallatū vndi
 ꝙ:cuius limen intrantes: abie/
 cta priuata charitate:publicā in/
 duebant:⁊ ideo ꝓ republica om
 nia ſuſtinebant . Propter qď ēt
 non plangebant filios:ꝓ repu/
D blica morientes:maxime ſi vir/
 tuoſe pugnarent:ait Criſo.ſuper
 Iohanneꝫ omelia.lxij.arguens
 fideles qa plangunt mortuos ſu
 os:qbus eſt ſpes reſurrectionis.
 Unde ait.ꝙ gētiles poſſent i hoc
 dirigere xp̄ianos.Naꝫ mulier q̄
 dam gentilis audiens de filio in
 bello cadente:interrogauit Qua
 liter res ciuitatis ſunt diſpoſite:
 Quaſi dicat.Si res ciuitatis ſal
 ue ſunt:nō plango filiū.Simil̄r
 narrat ibi de alio.q cū eſſet coro/
 natus.i.habēs coronā in capite:
 cū audiuit ꝙ filius pro patria ce
 cidit:auferens coronam interro
 gauit.vter duoꝝ: ideſt.Quis fi/
 liorum:⁊ coronam confeſtim re
 poſuit. hoc idem narrat Ualeri⁹
E planius li.v.in fine di. Qď cum
 Xenoſon ſollēne ſacrifitiū page/

ret ⁊ maiorez filiũ noie geniũ ce
cidiſſe in prelio cognouiſſet. non
ideo cultũ deoꝝ obmittendũ pu
tauit. ſed tantũ coronam depone
re contẽtus fuit. Percũctatuſq;
quõ cecidiſſet. vt audiuit pugnã
tem fortiſſime interijſſe. coronaz
capiti repoſuit. Mineruam cui
ſacrificabat teſtatus. maiorez ſe
ex virtute filij voluptatem ꝙ ex
morte amaritudinẽ ſentire. Ui
ris enim modis afficiebãtur an
tiq ad rempublicã. ex quoꝝ con
ſideratione arguit Aug. v. de ci.
c. xviij. ⁊ poſt. Si iſti talia fecerũt
C ꝓ republica ⁊ omnia cõtẽpſerũt
tot pericula aggreſſi. ⁊ horribilia
mortis gnã perpeſſi ſunt: qd ma
gnũ eſt. pro illa eterna glĩa. cun
cta ſeculi huius ꝗ̃tũlibet iocun
da blandimenta cõtemnere. vel
qũo audebit quis: de volũtaria ſe
paupertate extollere. vel mortem
ꝓ xp̃o timere. ſaluatore dicente.
nolite timere eos qui occidũt cor
pus. Math. x. vnde ⁊ ibi arguit
ꝙ ſi ipſi hec fecerunt amore pa
trie: ⁊ laudũ cupiditate: ꝓut loq
tur poeta ꝺ illo qui occidit filios
G Uicit amor patrie: laudũq; imẽ
ſa cupido! Quid magnũ ꝓ vera
libertate q̃ liberos facit a diaboli
dñatu: nõ ꝓ cupiditate hũanarũ
laudũ: ſed charitate liberandoꝝ
hominũ a demonib' ſcilꝫ ẽ faciẽ
dũ: ⁊ ſic de alijs ꝓut ibi bene cõ
cludit Augu, Si eniꝫ illi ꝓ repu
blica. i. pro re populi nõ redẽpti
magno precio ideſt ſanguine ie
ſu xp̃i: nec regñati ſacramẽtꝫ ei':
nec viuificati vita ſua: nec effecti
vel exiſtentes ad modũ corporis
eius: nec ꝓellecti ad vitã eternã:
nec hr̃des dei: aut coheredes xp̃i
facti: ⁊ pro ſalute tp̃ali nõ eterna
ex carnali amore patrie: ⁊ laudũ
cupidine: non ad meriti augmẽ
tum vel premij cumulũ: nec ad
animarum ſalutẽ vel dei honorẽ
tot ⁊ talia fecerunt: ꝗ̃ta debẽt fa
cere viri eccleſiaſtici pro republi
ca eccleſiaſtica. i. pro re populi re
dẽpti ſaluatoris ſanguine ⁊ ab eo
ellecti? Et ſic de alijs. De quo. i.
Pe. ij. vos eſtis gen' ellectũ: re
gale ſacerdotiuꝫ. ⁊ hoc charitate
mouente: ⁊ ad augmentum me
riti facientiũ: ad cumulũ premij
ad animarum ſalutem ⁊ dei ho
norem? Exẽplo Saluatoris ſua
dentis qui animam ſuam poſuit
ꝓ republica. i. Pe. i. xp̃s paſſus
eſt pro nobis: vobis relinquens
exemplũ. Et. i. Jo. iij. Sicut ipſe
animam ſuam poſuit pro nobis
ſic ⁊ nos debemus aĩas pro fra
tribus ponere. Et ſi ſꝫ ph̃os ali
q diſcendi ſtudio impediti quos
tueri debent deſerũt: ⁊ nil confe
rũt ſtudij: nil operis: nil faculta
tũ ſcilicet in vite ſolatiũ: in alterũ
genus iniuſtitie incurrũt: ꝓut di
cit Tulius pmo de offi. c. v. mlto
magis qui deſerunt rempublicã
diuinam cauſis predictis neceaꝫ
adiuuãt. Quia vt ait ibi. c. vj. pre

H clare ſcriptũ eſt a Platone. Nõ
ſoluꝫ nobis nati ſumus: ortuſq;
noſtri partez pt̃ia vendicat: par
tẽ amici. Atq; vt placet Socra
ticis: que in terris gignuntur: ad
vſus hominũ omnia creari: hõi
nes vero: hoiuꝫ cã eẽ generatos
nec ipſi iter ſe alijs alij ꝓeſſe poſ
ſent. In hoc eiꝫ: nãꝫ ducẽ debe
m' ſeq: cões vtilitates in mediũ
afferre ꝯmutatiõe vl' mutatione
offõꝝ dãdo ⁊ accipiendo: cũ ar
tibus: cũ opa: cũ facultatib' de
uincere hoium inter hoies ſocie
tatem. hec ille. Si ergo ph̃i iudi
cabant: hoc eſſe faciendũ nã du
ce: multo magis debent fideles:
ſpũ inſpirante ⁊ dirigente viuere
ad alioꝝ vtilitatem: vt nemo ſi
bi viuat ⁊c. Ro. xiij. Qualiter au
tẽ reſpublica debeat diſponi in ſe
⁊ ſuis ptib' ⁊ officijs docet Aui
ce. x. ph̃ie ſue. c. viij. vbi ait. opor
tet: vt in ſtatuendo leges hec ſit
pma intẽtio ſcilicet ordinare ci
uitates in tres partes. i. in diſpoſi
tores: miniſtros: ⁊ legis peritos.
Et in quolibet eoꝝ ordine ordiet
aliqs prelatus. ⁊ poſt hos ordi
nent alij: vt nullus ſit inutilis in
ciuitate: quin habeat aliquez ſta
tum laudabilẽ: vt ſcilicet ab vno
quoq; proueniat vtilitas ciuitati.
Ideo ꝓhibeat legiſlator ocioſita
tem ⁊ vacationẽ: ne ſit aliqs q
non obediat alicui. Sũt eĩm cõ
peſcendi: ⁊ qui non patiunt com
peſci: expellendi ſunt a ciuitate.
Sequitur. Debet etiam prohibe K
re officia: pp que amittuntur he
reditates: ⁊ ex quibus nulla pro
uenit vtilitas: vt non ſit luctator
vel aleator: hic enim accipit qd
nõ prodeſt ciuitati. Sed oportet
ꝙ qui accipit afferat fructũ alij.
Item prohibeat ſtudia: vtilitati L
ꝯria: que ſunt: doctrina furandi:
rapiendi: ⁊ decipiendi, ꝓhibeat
etiam actiones: que ſi negligunt
inducũt contrariũ conſtructiõis
ciuitatis: ſicut eſt fornicatio: ⁊ cõ
ſilia: que retrahũt homies a cõ
iugio qd ẽ melius in ciuitate: ne
quis degeneret: ⁊ eueniat pmo
nioꝝ alienatio. Decet etiam ne ꝓ
ueniat diuortiũ vl' diuiſio copu
le que eſt in coniugio. Sic enim
ordinata ciuitate poterit qſq; pa
cifice viuere quo ad ſe. fructuoſe M
quo ad alios: ⁊ quiſq; poſſidere
quod ſuum eſt. Et ob hoc maxi
me: vt ſua teneãt homines: rei
publice: ciuitates conſtructe ſũt.
ꝓut dicit Tuli' . ij. de offi. c. xxiij.
Nam ⁊ ſi natura duce cõgrega N
bantur homines: tamen ſpe cu
ſtodie ſuarum rerũ: vrbiũ preſi
dia querebant: vt ait ibidem.

Capl'm. xij. ꝙ doctrina euan
gelica non repugnat reipublice.

T qm̃ aliq errauerũt: po
nentes: doctrinam euã
gelicam ꝯriari reipubli
ce: ſicut ſcribit Marcellinus ad
Augu. epiſtola. iiij. dicens ſcilicꝫ
opinando: ꝙ predicatio ⁊ doctri

ne euangelica reipublice morib⁹
nulla ex parte ↄuenit: ſicut a mul-
tis dicitur. Cui⁹ pceptū ē. vt nul-
li malū pro malo reddere debea-
mus, ⁊ percutienti maxillā pbe-
re aliam: ⁊ palliū dare tollenti tu-
nicā: Et ſic de alijs Math. v.
Nam quis tolli ſibi ab hoſte ali-
quid patiatur? vel romane puin-
cie depredatori nō mala velit iu-
re belli rependere? Et ad illō re-
ſpondet Augu. epiſtola. v. añ ſi-
nem di. Qui dñt doctrinam xpi
aduerſam eē reipublice: dent ta-
lem exercitum: tales milites: ta-
les puinciales: tales maritos: ta-
les coniuges: tales parentes ⁊ fi-
lios: tales dños ⁊ ſeruos: tales iu-
dices ⁊ reges: tales debitores fi-
ſci: redditores ⁊ exactores: q̄les
precipit doctrina xpiana: ⁊ aude-
ant: eā dicere reipublice aduer-
ſam. Imo non dubitent confite-
ri: magnā ſi ſibi obtemperet ſa-
lutē eſſe reipublice. Quaſi dicat.
Si predicti tales eſſent in repu-
blica: euangelica doctrina eis op-
time conueniret. Nec mirū: cū
talem rempublicam ipſa conſti-
tuat: De qua poſt ſubdit Augu.
Qd in iſta colluuione mor peſſi-
morū ⁊ veteris perdite diſciplie:
maxime venire ac ſubuenire de-
buit celeſtis auctoritas: que volū-
tariam paupertatē: cōtinentiā:
beniuolentiam: iuſtitiam. cōcor-
diā: verāq̄ pietatē perſuaderet:
ceteraſq̄ virtutes. non tm̄ ppter
vitam iſtam optime gerendam:
nec tm̄ propter ciuitatis terrene
concordiā: verū etiā ppter adi-
piſcendam ſempiternā ſalutē: et
eternam cuiuſdā populi celeſtē
diuinamq̄ rēpublicā. Cui⁹ nos
ciues efficit fides ſpes charitas:
⁊c. Vn̄ ſi tales eſſent ciues ⁊ alij
omnes quales deſcribit doctrina
euangelica: nullus faceret malū
alteri: nec tolleret tunicā. Itē alij
errantes poſuerunt: multa mala
veniſſe reipublice poſt fidē xpia-
nam: que tangit Marcellin⁹. ⁊
ad que reſpōdet Aug. vbi ſ. di.
Multa mala fuiſſe in republica
etiam ante fidē iducens vba Sa-
luſtij li. ij. vrbē ſcilicet fuiſſe vena-
lē: ⁊ mature perituram ſi empto-
rem inuenerit. Similiter inducit
verba Iuuenalis. Seruabat ca-
ſtas hūilis fortūa latinas. Quō-
dam: nec vitijs contingere pua
ſinebat. Tecta: labor: ſōniq̄ bre-
ues: ⁊ vexere tuſco. Verate dare
q̄ man⁹: ⁊ proxim⁹ vrbi. Hani-
bal: ⁊ ſtātes collina turre mariti.
Et ad hanc queſtionem reſpon-
det Aug. v. de ci. c. v. Et poſt re-
citans mala: que venerunt reipu-
blice romane etiam ante fidem.
Unde ait lib. iij. c. xviij. rempubli-
cam romanam ita periſſe: ⁊ tot
milites fuiſſe ab Hanibale inter-
fectos: q̄ ipſe miſit tres modios
plenos annulis extractis de digi-
tis eorū in ciuitatē ſuā Cartagiū.
Non igit fidei xpiane imputari

debet: ſi aliquādo aduerſa reipu-
blice contingunt: ſed potius pec-
catis hominum inobedientium
doctrine euangelice: ⁊ tranſgre-
dientiū eius mandata: ait Aug.
in tractatu de excidio vrbis. di.
Qd de⁹ permiſit multos in exci-
dio vrbis flagellari: quia ſeruus
ſciens voluntatem domini ſui et
nō faciens: plagis vapulabit mul-
tis. vbi ponit exempla: vnā tribulā
ſentit area: vt ſtipula ſcindatur: ⁊
granū mūdet. vnū ignē fornax:
vt palea pergat in cinerē: ⁊ aurū
ſordib⁹ careat. Sic tribulationē
roma pertulit: in qua vel liberāt
pius: vl' damnāt impi⁹. Fides er-
go non nocuit reipublice. ſꝫ mul-
tū profuit. Nec. pp fidē xpi fue-
rūt puniti: ſed ppter peccata ſua
vt dictū eſt. Unde erroris huius
improbitas per ſe patet. Nam di-
cere: peius eſſe illis cū quib⁹ de⁹
eſt: ⁊ meli⁹ illis cū quib⁹ nō ē: im-
probabilis error eſt: ait Ioſeph⁹
contionās ad iudeos: put dicit
Egippus li. vj. Vos (inquit) deus de-
ſeruit: quia vos pietatis cultū de-
ſeruiſtis. pſidiū ſperatis diuinū:
ſed (qui deſēdebat) ad hoſtes mi-
grauit: quia deum (quem nos co-
lebamus) romani venerātur: et
nos offendim⁹. vbi iducit aucto-
ritates ſcripturarū. Non eniꝫ in
multitudine populi ſed in timo-
re domini Abraā penetrauit egy-
ptū. Dormiebat Abraam: ⁊ tor-
quebat Pharao. Gen. xx. Sic
de Iſaac. Sic de Iacob ↄ Eſau.
Sic Moyſes ↄ egyptios ora-
bat: dū dormiebat. Sic de Ioſue:
Gedeone: Ezechia. In orone er-
go meliora arma q̄ i virtute. Nō
ergo in multitudine exercit⁹: bel-
li victoria: ſed de celo fortitudo. I.
macha. iij. Cū igitur deus ſit cū
illis q̄ recte credūt: dicere: q̄ pe-
ius eſt hominibus poſt fidei ſu-
ſceptionē q̄ ante irrationabil' er-
ror eſt. Iudith. vj. Si deus no-
biſcū: cur apprehendūt nos hec
omnia. ſ. mala? Quaſi di. Mala
non apprehendūt eos cum qui-
bus deus eſt.

¶ Secunda diſtinctio. De infor-
matione principis in republica.

¶ Capitulū primū. Quomodo
pnceps dꝫ eſſe ad modū capitis.

Remiſſis rationib⁹
inſtruendi habentes
curā reipublice ⁊ cō-
ferendi cū eis: cōſe-
quenter pcedendū
eſt: ſūmo magiſtro dirigente ad
informationem ⁊ inſtructionem
partiū eius: ſiue mēbrorū. Quia
(vt tactū eſt ſupra) reſpublica ſm
Plutarcū eſt corpus quoddā:
qd diuini muneris bñficio aiat
⁊ ſumme equitatis agitur nutu.
⁊ regitur quodā lumine rōnis.
In quo corpe quoniā princeps
obtinet capitis locū: vni ſubiect⁹
deo: ⁊ etiā eis qui vicē dei agūt
in terris: quoniam qui cultū dei
⁊ religionis inſtituūt ⁊ informāt

A vicez anime in reipublice corpe
obtinent: ⁊ ſic ab eis totũ corpus
vegetatur ⁊ regitur. Et ꝺ iſto cor
pore ait ſimiľr Amelius florus
loquẽs de Remulo in principio
hiſtorie romanoꝝ. Qꝺ ex varijs
quaſi elementis congregauit cor
pus: ⁊ vnũ pplm romanũ effeć.
Et quoniam in iſto corpore pͥn
B ceps eſt ad modũ capitis vt dictũ
eſt: ⁊ ſicut legitur .i. Re. xv. Cum
eſſes paruulus in oculis tuis: ca
put factus es in tribub⁹ iſrael. ait
Samuel ad Saul. Et li. v. de ſa
cramentis. c. viij. Terrena ptãs:
caput habz regẽ: ſpũalis: ſum
mũ pontificẽ. Et merito: per ca
put ſignificať: qꝛ ſicut caput mẽ
bris oib⁹ ſuprapoſitũ eſt ⁊ oium
regitiuum: in ſublime erectum:
ſenſib⁹ omnib⁹ dotatũ: ⁊ ſingula
ri vẽnſtate effigiatũ: ait Ambro.
C in exameron. omeľ. vľ. Caput in
quit ſup reliquos art⁹ noſtri cor
poris cernim⁹ eminere: preſtan
tiſſimũqꝫ oium: tãqꝫ ſupra elemẽ
ta celũ: tãqꝫ arcẽ inter cetera vr
bis menia. In hac arce quãdaz
habitare regalẽ ſapientiã ꝫm di
ctũ ꝓpheticũ. oculi ſapienſ in ca
pite eius: hanc eſſe ceteris tutio
rẽ: ex illa oibus mẽbris vigorez
prouidentiãqꝫ deferri. Que ẽ va
liditas lacertoꝝ: q̃ velocitas pe
dũ: niſi capitis velut pꝛicipis ſui
impartialis q̃dã ãminiculeť pote
ſtas? Ex eo eim ait diſtituũť vni
uerſa: aut oia fulciunť. Maior

humani capitis ornat⁹: q̃ cerebrũ
noſtrũ. ſedẽ ⁊ originem noſtroꝝ
ſenſuũ capillis munit ⁊ veſtit. Il
lic eniz ſedes ẽ vniuerſoꝝ. Cum
caput vides: hoiem agnoſcis: ſi
caput deeſt nulla cognitio adeſſe
põt: iacet truncus ignobilis ſine
honore ſine noie. vnꝺ poſtea ibi
concludit. Nõ imerito huic q̃ſi
cultori ſuo mẽbra cetera famulã
tur. ⁊ circũferũt illꝺ ſeruili geſta
mine. atqꝫ i ſꝰblimi locatũ vehũt
videas enim: imperatori ſuo ſin
gula mẽbra gratuito ſtipẽdio mi
litare. Alia portant: alia paſcunt:
alia defendũt vel miniſteriũ ſuũ
exhibent. parent vt pꝛicipi: ancil
lanť vt dño. hec ille. Merito er
go ob dictas elegãtes capitis pre
rogatiuas princeps debet eſſe ca
put populi. Qui debet eẽ talis q̃
le caput in corpore hũano: ⁊ cui
deſuiãt ſinguli: ſicut ⁊ capiti mẽ
bra. Unde pͥnceps eſt ptãs publi
ca: ⁊ quaſi q̃daz in terris diuine
maieſtatiſ imago: ait Policrat⁹
li. iiij. c. i. Iꝺ ⁊ anime regenti cor
pus comparat: ꝓut ait Sen̄. pri
mo de clementia. vbi loquẽs de
imperatore ait. Qꝺ queadmõuz
totũ corp⁹ aio deſeruit: tanto ma
gis tantoqꝫ ſpecioſi⁹ ille in ocul
to manet: ⁊ cũ man⁹: pedes ocu
liqꝫ negociũ illi⁹ gerunt: ſic ⁊ im
menſa multitudo: vni⁹ aie circũ
data eſt: illius ſpiritu regiť illius
rõne flectiť. ⁊c. Iꝺ pͥnceps diciť
baſis ppli. Iob. ix. ſub q̊ curuanť

D qui portant orbẽ. vbi Grego. ix
moraľ. dicit. Qꝺ pͥnceps non in
congrue greco eloquio baſileos
dꝛ: qꝺ latina lingua baſis ppli in
terpretatur. Quia ipſe ſup ſe po
pulũ ſuſtinet: qui mot⁹ illius pie
tatis pondere fixus regit. Mul
tũ ergo neceſſe ẽ pͥncipi: ſub quo
ꝯphendiť ois dominãs in repu
blica ſibi ꝯmiſſa: vt ſit virtutib⁹
preditus: prudẽtia exptus: mori
bus ꝓbus: eminentior in his po
pulo quem regit. Cũ ẽt in brutis
E aialibus vigore valentiora ꝑſũt.
Ait Sen̄. epiſtola. ix. di. Qꝺ pri
mi mortaliũ: ⁊ ex eis geniti nãz i
corrupti ſequebanť: eũdẽ hẽbant
ducẽ ⁊ legẽ cõmiſſi melioris ar
bitrio. Naturale eniz ẽ potiorib⁹
deteriora ſubmitti: vt mutis qui
dẽ gregib⁹ aut maxia corpe pre
ſint: aut vehemẽtiora. Non pͥce
dit armenta degeneꝛ taur⁹: ſed q
magnitudine auctoritatis ceteros
malos vincit. Elephantium gre
ges maxim⁹ ducit. Inter hoies:
maximo eſt ꝓximũ optimum.
F Animo itaqꝫ rector eligebatur.
Iꝺ ſũma gentiliũ felicitas erat
in quibus non poterat eſſe poten
tior niſi melior. hec ille. Et huic
ꝯcordat qꝺ dꝛ de Saule. i. Re.
x. ait Samuel. Uidetis quem ele
git dominus: ꝙ nõ ſit ſimilis ei
in omni populo. Quando igitur
talis eſt pͥnceps: merito caput po
puli dici poteſt.
¶ Capľm. ij. Qꝺ dominatio nõ
ẽ ex libidine ambiẽda.

O Mnis aũt princeps eſt
admonendus de cauen
da ambitione pͥncipãdi
vľ dominandi. Ad pñs aũt notã
dũ: ꝙ non eſt appetenda poten
tia principandi ſiue dominandi
ob vtilitatis modicitatez. Ob ve
re bonitatis in ea paruitatez. Ob
mĺtimodã icomoditatez. ⁊ ob eiꝰ
momentaneã breuitatez. De qb⁹
omnibus eleganter loquiť Boe
G tius. ij. de conſola. c. vi. Quid in
quit de dignitatib⁹ potentiaꝝ di
ſeraz: quas celo equatis. ⁊c. Et ſe
quitur. Quo ita fit: vt nõ virtuti
ex dignitate. ſed ex ṽtute dignita
tibus honor accedat. Que ṽo ẽ
hec noſtra ſpectabilis: ⁊ preclara
potentia? Nonne terrena anima
lia cõſideratis? Nunc inter mu
res ſi videres aliquem ius ſi
bi ⁊ poteſtatem preceteris vendi
cantez: q̃nto moucreris cachino.
Quid ṽo ſi corpus ſpectes im
becillius reperire queas: qꝺ ſepe
muſcularũ morſus: vel in ſecre
to quoqꝫ reptantium necat in
troitus? Ex quo cõcludit: ꝙ non
poteſt quis exercere ius niſi in ſo
lũ corpus: cum animus ſit liber.
Exinde arguit: ꝙ in dignitatibus
⁊ poteſtatib⁹ ſi aliquid ineſſet na
turalis ⁊ proprij boni: nũqꝫ peſſi
mis prouenirent. Non eniz ſolẽt
H aduerſa ſociari. ⁊ nã reſpuit: vt
contraria queqꝫ iungant. Itaqꝫ
cum peſſimos plerunqꝫ dignita

ubique fungi videas) dubium nō
eſt: illa in natura ſua nō eē bona
que peſſimis inherere patiūtur.
Et. li. iij. c. iiij. de hoc idē elegan/
ter. vbi pbat: ꝙ dignitas ſiue ho
nor nil habet ex ſe virtutis vel ꝑ
bitatis: nec in ea propria vis: ſed
hoīuz fallax ānectit opinio. Et iō
per vmbratiles dignitates: dubi/
um nō ē/ poſſe aſſeq reuerentiā:
cū etiam indignis malū dedec⁹
adiciant: eoꝗ minus pateret eorꝫ
īdignitas: ſi nullis honorib⁹ icla
reſcerent. Et concludit: ꝙ eo ab/
iectior fit quis: quo a plurib⁹ con/
temnitur. cū dignitas reuerendos
facere nequeat iprobos: quos plu/
ribus oſtāt: deſpectiores potius
dignitas facit. Et h̄ merito. Red/
dūt eniz improbis dignitates pa/
rē vicem: quas ſua contagiōe cō/
maculant. Quaſi dicat: Sicut ip/
ſi deturpant dignitates: ſic econ/
uerſo. Et ponit exemplū. ꝙ Ca/
tullus poeta Nomiū ſedentē in
ciuili. i. iudiciaria ſella: ſtrumen/
tum appellat. i. gibboſū vel tube/
roſum. Erat enim Nomius ini/
quus conſul rome. Similiter lo/
quitur Ber. ad Eugenium. di.
Simia in tecto: rex fatuus in ſo/
lio ſedens. Et loquitur congruen
ter. Sicut enim ſimia qūto plus
aſcendit: tāto euidētius patēt ei⁹
turpitudines: ſic qūto plus ſubli/
mat in dignitatib⁹ indignus: tan/
to euidentius manifeſtantur ei⁹
indignitates. Unde recitat Pic/
ro. epiſtola vlt. ꝙ Tulius dicit de
Ceſare. Cum quoſdaz ſcilicet in
dignos ornari vidiſſz: dicebat. n̄
illos ornauit: ſed ornamēta. i. di/
gnitates deturpauit: ob eorꝫ ſcili/
cet indignitatez. Rectus eniz or/
do eſt: vt ꝑ virtutes quis trāſeat
ad honores. vt eniz ait Auguſti.
v. de ci. c. xiij. Iuncte erant edes
honoris ⁊ virtutis: que pro dijs
habebantur. Et per edem virtu/
tis: tranſitus fiebat in edem ho/
noris: ad ſignificandum: ꝙ per
virtutē debet quis venire ad im/
perium ⁊ honorem: nō per falla
cem ambitionē: vt ait ibi. ¶ Itē
nō ſunt ambiende poteſtates do
minandi ob multitudinem ſolli/
citudinū: inquietudinū: curaruz
⁊ dolorū: qui tales comitantur: ſi
cut extrahitur a Boetio ibidem.
Que eſt (inquit) hec poteſtas: que
ſollicitudinū morſus formidinū
qꝫ aculeos vitare nequit. Vellēt
eniz ipſi: ſecuri viuere: ſed neque
unt. An potentem cenſes: quē vi
deas velle: qō non poteſt efficere: qui ſatellite. i. collectione exer/
citus latus ambit: qui quos tenet
ipſe plus metuit: qui (vt potēs eſſe
videatur) in manu ſeruientiū ſi/
tus eſt. vt eniz dicit Tulius. v. de
offi. c. vij. Et eniz qui ſe metui vo
lunt: a quibus metuantur: eoſdē
metuant ipſi: neceſſe eſt. Ubi po/
nit exemplū de Dioniſio tiranno
qui cruciatu timoris angi ſolitus
in tantuz: ꝙ cultros tonſoris me/

tuēs: candēte carbone adurebat
capillum: quia non audebat ꝓri/
more: permittere ab aliquo radi
barbam. Et de hoc exemplificat
Boetius ⁊ de hoc eodem Tuli⁹
li. ij. vbi. ſ. Similiter exemplifi/
cat idez Tulius de Alex. ferreo:
qui non audebat intrare vxoris
cubiculū anteqꝫ vn⁹ de ſatelliti/
bus diſtricto gladio anteiret. et
ſcrutaretur archulas muliebres:
ne aliqō telum ocultaretur. Qui
tamē: ab ea interfectus eſt ꝓpter
pellicatus ſuſpitionē. Et de his
narrat Valerius lib. vltimo ante
finē. Ubi ait: ꝙ Maſſimiſſa rex
parū fidei in pectoribus hoīum
reponens: ſalutem ſuam: canuz
cuſtodia vallauit. vnde qūuis po
teſtas a deo ſit. Omnis enim po
teſtas a dnō. Ro. xiij. ⁊ ipſa bōa
ſit in genere ſuo. i. qua quis bene
vti poteſt ⁊ ad bonū: nō tamen
eſt ita bona: ꝙ faciat bonum ha
bentem eam: niſi in gratia ⁊ vir/
tute bonus ſit: ſicut probat Boe
tius vbi. ſ. dicēs non eſt in digni
tatibus propria vis hoīuz: ſed fal/
lax annectit opinio: vt dictuz eſt.
Si eniz eſſet in eis naturale mu/
nus: nullo modo ab illo ceſſarēt:
ſicut ignis vbiqꝫ terrarum nūqꝫ
tamen calere deſiſtit: put ibi ex/
emplificat. ¶ De miſerijs quoqꝫ
ambientium dominiū ait Sen.
epiſtola. xcviij. di. ꝙ (vt vincerēt
hoſtez) cupiditate victi ſunt: nec
ambitioni. vl' cupiditati reſtiterūt.
tecū angere alios videbant: ipſi
angebantur. Angebat (inquit) in/
felicem Alexan. furor aliena va/
ſtandi: ⁊ ad ignota trāſmittebat.
Et de Ceſare loquens ait: ꝙ am
bitio ⁊ mltiplex mod⁹ ſup alios
eminendi ſcilicet euz angebant.
Tamē dominationes poteſtatuz
cōmittant nō ſolū predicta: ſz ēt
ſpiritualia pericula animarū ait
Grego. mora. xxvj. ſuper illud
Iob. xxxv. Deus potentem non
abicit. Magna eſt potentia tem
poralis: que apud deum meritū
ſuum habet de bona adminiſtra
tione regiminis. Nōnūqꝫ tamē
eo ipſo ꝙ preeminet ceteris. ela/
tione cogitationis itumeſcit: ⁊ dū
foris immenſo fauore circūdat:
intus vitate vacuatur: atqꝫ oblit⁹
ſui: in voces ſe ſpergit alienas: ta
lemqꝫ ſe credit: qualem foris au/
dit: non qualem intus diſcernere
debuit. Subiectos deſpicit: eoſqꝫ
eqles ſibi nature ordie nō agno
ſcit. Cūctis ſe eſtimat ampli⁹ ſa/
pere: qbus ſe videt ampli⁹ poſſe.
Ubi ponit exemplū: Qō rectum
iter ſepe pergimus: ⁊ tamen ortis
iuxta viam vepribus per veſtez
retinemur: In via nō offēdim⁹: ⁊
ſed a latere naſcitur qō pungimur.
Et ideo concludit: Bona nāqꝫ ē
ordine ſuo potentia: ſed cauta re
gentis indiget vita. Cuilibet er/
go (ſiue bonus ſit ſiue malus) pe
riculoſū eſt appetere poteſtatem
dominationis: quia (ſicut dicit

V Ubi Gregorius. hũana mens ple-
rũq; extollitur: etiam cum nulla
potẽtia fulcitur. Quãto magis in
altũ ſe erigit cũ ſe prãs adiungit.
¶ Quã breuis aũt eſt talis pote-
ſtas: dicit Eccle. x. Omnis potẽ-
tatus breuis vita. Et Job. xxiij.
Eleuati ſunt ad modicũ: ꝛ non
ſubſiſtũt. Ubi Gre. moral'. xvij.
de hmõi breuitate dicit. Qð ex
quo vita hominis eſt vapor ad
modicũ parẽs. Jac. iiij. ꝛ omnis
caro fenum: ꝛ omnis gloria eius
quaſi flos agri. Jſai. xl. reſtat: ꝙ
potentia temporalis breuis eſt: ꝛ
gloria carnalis: que dum nitet ꝗ̃a
dit: ꝛ dũ apud ſe extollitur) repen-
tino fine terminatur. Eſt enim q̃-
ſi ſtipula: que in altũ rapitur: ꝛ q̃-
X ſi fumus qui ad nubila extollitur.
ꝛ ſicut nebula q̃ ſe erigit: ꝛ ſicut
ros qui ſubito deſiccatur: ꝛ ſicut
ſpumoſe aquarũ bulle: q̃ omnia
excreſcũt vt appareant: creſcen-
do tamẽ peragunt: ne ſubſiſtãt:
put ait ibi Gre. Sic ẽ de potẽtia
temporali: prout aptat ibi bene i
dicto Sap. v. Quid nobis pfuit
ſuperna. ꝛc. Sequit. Tranſierũt
hec omnia tanꝗ̃ vmbra ꝛc. Hãc
modicitatẽ potentie debent pn-
cipes attẽdere: ꝛ cogitare: ꝙ non
ſunt domini rerum veraciter: ſꝫ
vocaliter: exẽplo regis Leonar-
di: de quo legitur in quadam hi-
Y ſtoria. Qð cũ floreret i maximo
vigore imperij ſui. ſedile ſuũ in
litore maris aſcendẽtis ſtatui fe-
cit. ꝛ alloquens mare ait. Impe-
ro tibi: ne aſcendas terram meã
nec veſtem vel mẽbra dñatoris
tui madefacere preſumas. Et ni-
hilominus mare aſcẽdit: ꝛ terrã
ac pedes eius madefecit. Quo fa-
cto: ille reſiliens ait. Sciant om-
Z nes habitatores orbis: vanam ꝛ
friuolam eſſe regum potentiam:
nec quempiam: regis nomine di-
gnum: preter eum cui nutui ce-
lũ: terra: ꝛ mare obediũt. Et nũ-
ꝗ̃ poſtea ceruici ſue coronã au-
ream impoſuit: ſed eã ſup yma-
ginem ſaluatoris in cruce poſuit
in laudem regis eterni. cũ tamẽ
eſſet rex Normãdie: Datie ꝛ An-
glie. Unde etiam Xerſes rex cũ
de ſublimi loco infinitã pene ho-
minũ multitudinem: ꝛ innuma-
bilẽ exercitum vidiſſet. fleuiſſe
legitur: eo ꝙ poſt centũ annos
nullus eorũ quos tunc cernebat
ſuperfuturus eſſet: ſicut ait Hie-
ro. epiſtola. cv. ꝛ Valeri' lib. vlt.
ante fi. Sibi videt. ſpecie alienã
ſuam deploraſſe conditionem:
opũ magnitudine ꝗ̃ altiore ani-
mi ſenſu felicior. ¶ Ob predicta
igitur pericula ꝛ alia multa anti-
qui non ſolũ nõ ambiebant ptã-
tes dominationum: ſed etiã fu-
giebant: vel coacti accipiebant.
Et hoc ex reipublice vtilitate: ꝑ
ut ait Egippus lib. iiij. de Veſpe-
ſiano: qui cum eſſet in obſidione
hieroſolimitana: ꝛ veniſſet rumor
Neronem eſſe occiſum: ꝛ Gal-

bam interfectũ: qui fuit occiſus
ſeptimo menſe a die aſſũpte pote-
ſtatis: tũc viri veteris milicie ele-
gerunt Veſpaſianũ vt ſuſciperet
rogantes ſcilicet imperium. Ille
vero cepit abigere: ꝛ ſe indignum
dicere. Illi inſtabant: ipſe reſiſte-
bat. perſeuerãtius quoq; reluctã-
tem armati gladijs circũſiſtunt:
mortẽ minantes. Qui aduertẽs:
ſibi diſcrimen imminere ſi reſi-
ſteret: ꝛ graue periculum ſi reci-
peret: ita potius ceſſit imponenti-
bus ꝗ̃ accepit voluntarius: qð
alij ambire ſolent. Urgebant mi-
lites: ſuadebant duces. Curã po-
tius ꝗ̃ honore induit. Similiter
narrat Valerius li. vij. c. ij. Rex
(inquit) ſubtilis ingenij: quem fe-
rũt ſibi traditũ diadema priuſ-
ꝗ̃ capiti imponeret diu retentũ
conſideraſſe ꝛ dixiſſe. O nobilẽ
magis ꝗ̃ felicem) pãnũ quẽ ſi
quis penitus agnoſcat ꝗ̃ multis
ſollicitudinibus: periculis ꝛ miſe-
rijs ſit refertus. nec humi quidẽ
iacentem tollere velit. Quaſi di-
cat. Si quis conſideraret pericu-
la ꝛ ſollicitudines poteſtati anne-
xas: ipſam oblatã non acciperet.
Et ad hoc Valerius etiam li. v.
c. vj. narrat de quodã egrediẽte
portam: in cuius capite ſubito co-
rona erupit: reſponſumq; eſt. eũ
fore regem ſi in vrbẽ reuertiſſet.
Qð ne accideret: voluntariũ ꝛ ꝑ-
petuum ſibi indixit exilium. Cu-
ius teſtãde rei gratia. capitis ei'
effigies erea: porte (quam exierat)
incluſa eſt. Principes enim anti-
qui agebant gratias: quando eo-
rum poteſtates minuebantur. ſicut
A Valeri. li. iiij. c. i. narrans de quo-
dam: qui cum Aſiam ꝛ vicinas
gentes amiſiſſet. gratias egit po-
pulo: eo ꝙ magna nimis ꝓcura-
tiõe eſſet liberatus: ꝛ ꝙ modicis
regni terminis vteretur. Sic preoi-
bus rex regũ ꝛ dominus domi-
nantiũ: ac princeps regum ter-
re exemplũ euidens ꝛ efficax de-
dit fidelibus ne ambirent poten-
tiã temporalem. quando cogno-
ſcens ꝙ venirent vt eum facerẽt
regem. ſeceſſit in montẽ. Jo. vj.
Ubi Criſo. omel. xli. Fugit (inquit)
erudiens nos fugere mundanas
B dignitates. Et ſequit. Venit enim
erudiens nos contẽnere ea que
hic ſũt: ꝛ nũꝗ̃ ſtupere. i. admira-
ri que in hac vita ſunt clara: ſed
hec omnia deridere: ꝛ futura di-
ligere. Unde ait poſtea: ꝙ gloria
in hominib' eſt vt flos feni: ꝛ q̃
eam tribuunt vmbra ſomnij ſũt
viliores.
¶ Caplm. iij. Qð ordinate ꝛ le-
giptime ſit dominatio aſſumẽda.
T Quis dignitates prin-
(e) cipatuũ ꝛ poteſtatũ nõ
ſint ex libidine appeten-
de: ſunt tamen aſſumende ex in-
tentione obediendi deo: ꝛ ecclie
C modo debito ꝛ ordinato. Sunt
enim principes ꝛ domini inſtitu-
endi legiptima auctoritate. Qð

contingit quadrupliciter.

¶ Uel diuina ordinatione ⁊ pro/ uisione.

¶ Uel eccl'ie ex diuina auctorita/ te collatione.

¶ Uel paterna ⁊ legiptima suc/ cessione,

¶ Uel militū siue populi vnani/ mi electione.

¶ Fuerunt eniꝫ reges assūpti ad gubernationē populi dei diuina ordinatione ⁊ preceptiōe. vt Da/ uid. i. Re. xvi. Unde ⁊ Moyses orauit: vt deus prouideret hoīeꝫ qui multitudinem populi ꝙ pos/ set intrare ⁊ exire ante eos. Nu/ meri. xxij. ¶ Item assumuntur principes ad gubernationem po puli dei ab ecclia diuina auctori/ tate: vt ⁊ Moyses vocauit Jo/ sue: ⁊ dixit. vt introduceret popu lum. Deutero. xxxi. ⁊ ministerio Samuelis vnxit domin᷒ Dauid sibi regem: in figura: ꝙ dei vicari᷒ scilicet ecclesie prelatus confert principatum ⁊ potestatem ac re/ gimē populi: prout iustitia exigit ⁊ ecclesie vtilitas. ¶ Iteꝫ fuerūt principes gubernantes populuꝫ vel paterna successione: sicut Sa lomon. iij. Re. i. Sedit Salomō super thronuꝫ Dauid patris sui. hoc enim promisit deus regi re/ cte gubernanti populum suum: Deut. xviij. ꝙ scilicet filius eius regnaret. ¶ Item fuerunt princi/ pes antiqui assumpti ad regimē populi vnanimi militum vel po/ puli electione. sicut Uespasianus. de quo dictum est: ⁊ alij multi im/ peratores ⁊ ꝯsules. prout ait Ua/ lerius li. iiij. c. iij. dicēs: ꝙ ab ara/ tro accipiebantur: vt cōsules fie rent. vbi narrat Atiliuꝫ quem se/ men spargentem viderunt: qui mis/ si erant a senatu: ad eum accersi/ endū: ⁊ ad populi romani impe/ rium suscipiendum. Sed ille ru/ stico opere attrite manus: saluteꝫ publicā stabilierūt: ingentes ho/ stiuꝫ copias pessūdederūt: queꝫ modo arantium boum iugum rexerant: triumphalis currus ha/ benas retinuerūt. Nec fuit huic rubori: eburneo sceptro deposito agrestē stipitem aratri repetere. Similiter narrat ibidē de Quin/ tio Cincinato: de quo etiam Au/ gu. ij. de ci. c. xviij. ꝙ cū quattuor iugera possideret: ⁊ ea suis mani/ bus coleret: ab aratro est addu/ ct᷒: vt dictator fieret maior vi/ ꝫ honoreꝫ consul: victis hosti/ bus ingentem gloriam consecu/ tuꝫ: in eadē paupertate mansisse. Et de consimilibus Ualeri᷒ vbi s. reddens rationem talium ele/ ctionū dicit: patrie rem non suaꝫ q̄sꝫ agere ꝓperabat: pauperꝫ in diuite: ꝙ diues in paupere ver/ sari malebat. ⁊c. De huiusmodi etiam electione ait Solinus li. xi. c. iiij. loquens de habitantib᷒ quandaꝫ insulam: In regis inqt electiōe nō nobilitas preualet: sꝫ suffragia vniuersoꝝ. Populus enim eligit spectatū morib᷒: ⁊ inuete/ rata clementia. annis grauē. Sꝫ hoc in eo querit: cui liberi nulli sunt. Nam qui pater fuerit: etiaꝫ si vita spectetur: non admittitur ad regendū. Et si forte dum re/ gnat: pignus sustulerit: exuit po/ testate. Ideoꝫ maxime custodi/ tur: ne fiat hereditariū regnum. Deinde etiam si rex: magnā pre/ ferat equitatem: nolunt ei totum licere: sed q̄draginta rectores ac/ cipit: ne in causis capitū solus iu/ dicet quēꝫ. Si q̄ꝫ displicuerit aduocat̄ iudicat a populo: atꝫ ita a dictis iudicibus. xl. fertur sententia: cui necessario acquiesci/ tur. Cultu rex dissimili a ceteris vestit serinatio habitu: q̄ liberꝝ pſeꝫ amiciri videmus. Qui si in pec/ cato aliquo arguitur: morte mul/ ctatur: non tamē cuiuscūꝫ atte/ ritur manu: sed consensu publi/ co rex omnium interdicta facul tate: etiaꝫ colloquij potestas om nino punito negat. hec ille. Om/ nibus his modis electi ad regi/ men populi (dum adsit ecclie cō/ sensus ⁊ auctoritas) ex deo regnāt. ꝓuer. viij. per me reges regnant per me principes imperant. ⁊c. Nec obuiat qđ dicit Osee. viij. Ipsi regnauerunt ⁊ non ex me: principes extiterunt: ⁊ nō cogno ui: Potestas enim principandi ex deo est: sed prauitas regiminis: a male imperantib᷒. Omnis. n. potestas a deo est. Ro. xiij. Ideo Jo. xix. dicitur a xp̄o. Non habe res in me potestatem: nisi tibi da ta esset desuper. Dicūt tamē ma li ex deo regnare: ⁊ nō cognosci ab eo: eo ꝙ eos non approbat: si cut exponit Gre. mora. xxv. Fa/ cit enim deus sinendo: sed nescit reprobando: ait ibi. Nec est im/ putanduꝫ diuine ordinationi: ꝙ mali regnēt: sed subditorum pra/ uitati: Ipse eniꝫ regnare facit hy/ pocritam propter peccata populi. Job. xxxviij. Unde Gre. vbi s. Qui talē patitur (inquit) rectorem deum non accuset: quia nimirum: sui fuit meriti: peruersi rectoris sub iacere ditioni. Culpaꝫ igitur ma/ gis accuset operis ꝙ iniustitiam gubernantis. Dabo (inquit) reges in furore meo. Osee. xiij. sciꝫ ob subiectoꝝ prauitatem: ad peccā/ tiū penam. vnde ⁊ patienter de/ bent sustinere fideles: talium perse cutionem. Legitur enim: ꝙ Ati la in persecutione romanoꝝ in/ terrogatus a quodā sancto epo in ecclesia incluso quis esset: re/ spondit: Ego sum Atila flagellū dei. At sanctus episcopus: diuinā veneratus maiestatem: bene (in/ quit) veniat minister dei. Et inge minans illō: benedictus qui ve/ nit in nomine domini: reseratis ecclesie foribus: persecutorē ad/ misit: per quē martirij ē palmaꝫ assecutus. Nouerat enim flagel li potestatem esse a deo: ⁊ ꝙ de᷒ flagellat omnem filium quem re/

[illegible] Hebreo(rum). Ideo flagellum vel flagellantem non excluſit: ſed gaudenter admiſit. Et huiuſmodi principes eccleſie ſunt miniſtri: ⁊ de manu eccleſie gladiũ accipiunt. In ipſa enim eccleſia ſũt duo gladij. Luce .xxij. Ecce gladij duo hic. Quorũ vno vtitur principis manu: cui corpo(rum) cohercendo(rum) confert poteſtatem: alterius vero gladij ſcilicet ſpiritual(is): in põtificibus auctoritate ſibi reſeruata. Non enim ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt vindex in eis qui male agunt. Ro. xiij. Exercet enim officium quod non conuenit ſacerdotij manib(us) dei tamen ⁊ eccleſie auctoritate omnibus iure ſeruato.

Tertia diſtinctio. De virtutib(us) principantis.

Capi(tulu)m .j. Quod princeps aſſumptus eſt ad ſollicitudinem ⁊ laborem.

Et quocũq(ue) modo predictorũ: princeps fuit inſtitutus: aſſentire debet diuine electioni: ⁊ ordinationi: nõ ex libidine acquirendi predia et cõmoda propria: nec ex libidine principandi: nec ex libidine voluptãdi ⁊ laſciuiendi: nec ex libidine iudicandi. Sed debet aſſentire deo ⁊ eccl(es)ie: ⁊ principatũ aſſumere cũ timore ⁊ tremore: cum cordis humilitate ac recta intentione: vt ſcilicet ſit obediẽs deo ⁊ eccl(es)ie ad exequendã vtriuſq(ue) imperium: ad dei honorem: ⁊ p(o)p(u)li vtilitatẽ: mala cohercendo: bõa iubendo: q(uia) vt ait Augu. lib. iij. ad Criſoſto. In hoc ſeruiunt reges deo: ſi in regno ſuo bona iubeant: mala prohibeãt: nõ ſolum que pertinent ad ſocietatem humanam: ſed que ad religionem diuinam. Nec aſſumpti ſunt ad quietem cordis vel corporis: ſed magnam ſollicitudinem ⁊ laborem: dũ perfecte fecerint officia ſua. Unde narrat Macrobi(us) li. i. c. xvi. de Dyoniſio tyranno: q(uod) cũ q(ui)dã familiaris vitam ei(us) eſtimaret beatam: volens ipſe oſtẽdere: q(uod) continuo metu miſa eẽt ⁊ q(uam) plena periculis: gladiũ euaginatum a capulo fillo tenui pendentem: capiti illius inter epulas imminere fecit: Ille aũt inter epulas: mortis periculo grauabatur nec eũ delitie cõſolabant. Talis (inquit) eſt vita mea quã beatã putas. Sic enim mortẽ ſemp(er) nobis imminere videmus. Quõ enim felix eſſe poterit q(ui) timere nõ deſinit: ait ibi. Et Tulius idẽ lib. v. tuſcu. q. poſt medium. Qui enim preeſt: in ſollicitudĩe. Roma. xij.

Inſuper: vocati ad principatum: vocati ſunt ad maximam ſeruitutẽ: ⁊ quaſi ad quandã captiuitatem. Job. xxvi. Gigantes gemũt ſub aquis. vbi Gre. moral. xvij. Homine (inquit) gigantum potentes huius ſeculi ſignificat. Aque vero: populi ſũt. Apoc. xvij. Gigãtes ergo: ſub aquis gemũt

p(re)lati: dũ in hac vita hominem aſſequi cupiũt: ſub ponderib(us) populo(rum) gemũt. Nam q(uan)to q(ui)s altius erigitur: tanto curis grauioribus oneratur: eiſq(ue) populis mẽte ⁊ cogitatiõe ſupponit: quibus ſuppõitur dignitate: vt ait ibidẽ. Preterea. Magna captiuitas. videt(ur) circũcingi iugiter p(o)p(u)li multitudine: ⁊ quaſi circũligari. Quod accidit principib(us): p(ro)ut ait Señ. li. i. de clementia loquens ad imperatorẽ. Poſſum (inquit) in qualibet parte vrbis incedere ſolus ſine timore: q(uam)uis nullus ſequat(ur) comes: nullus ad latus gladius. Tibi vero in tua pace armato viuendũ eſt: Obſidet te ⁊ quocunq(ue) deſcendas magnus apparat(us). Et ſequit(ur). Et hoc ſumme magnitudinis ſeruitus eſt. vnde ⁊ Plato vidẽs Dioniſium corporis ſui ſceptũ cuſtodibus: q(ui)d (inquit) mali feciſti: vt a tam multis neceſſe habeas cuſtodiri: prout dicitur in policrato. li. iiij. c. iiij. Ideo neceſſe eſt: q(uod) ſint virtuoſi: ⁊ viribus validi: qui in huiuſmodi dignitatib(us) inſtituuntur. Unde ⁊ Saul fuit altior vniuerſo populo ab humero ⁊ ſupra. i. Re. x. Jõ Helius imperator: p(ro)ut dicitur in policrato li. iiij. c. xii. cũ obſecrãte ſenatu: vt filiũ: Ceſarem appellaret: ſufficere (inquit) debet: q(uod) ego ipſe immeritus regnauerim: cũ nõ mererer. Principatus enim: ſangui non debetur: ſed merito: ⁊ inutiliter regnat: qui rex naſcitur nec meret(ur). Et proculdubio: parẽtis affectũ exuit: qui paruulos ſuos ſuperiecta molle impo(r)tabili extinguit. hoc eſt filios ſuffocare non promouere. Alendi enim p(ri)us ſunt: ⁊ virtutibus exercẽdi: ⁊ cum in eo p(ro)fecerint: vt probentur: eos virtutibus antecedere quos debent honore ãnire: intuiti aſcendãt: ⁊ ſe ciuiũ ſuo(rum) nequaq(uam) ſubtrahant votis. hec ille. Nec repugnat q(uo)d dicitur: principatus non debetur ſanguini: ei: q(uo)d dictum eſt ſupra: q(uod) principes ſuccedũt p(at)ribus: q(uia) ratione carnis ⁊ ſanguinis non debetur principatus: viuentibus ſcilicet ſ(ecundu)m appetitum carnis ⁊ ſãguinis. Debet tamen ratione carnis ⁊ ſanguinis: obedientib(us) deo ⁊ mandatis eius.

Capi(tulu)m .ij. Quod princeps debz eſſe humilis deo ⁊ eccleſie.

Qualis autem debeat eſſe princeps vel rex deſcribit dominus eleganter. Deut. xvij. Cũ (inquit) fuerit conſtitutus ſcilicet rex: non multiplicabit equos: nõ habebit vxores plurimas. Et ſic de alijs que enumerat ibi. Ex qua auctoritate p(at)z: q(uod) debet eſſe humilis obedientia reſpectu dei ⁊ eccleſie: deũ pie colendo: eccl(es)iam ⁊ eius miniſtros deuote honorando. Item debz eẽ in eo: quo ad ſe perfecta ſanctimonia. Quo ad alios pia clemẽtia. Ad recte regendũ: legũ diui

narũ ſolere intelligentia. In re-
gẽdo perfecta iuſtitia. Reſpectu
omnium larga munificentia. In
factis ⁊ dictis ſuis lõganimis pa-
tientia. ¶ De quo patet q: vt di-
ctũ eſt ſupra dei ⁊ eccleſie mini-
ſter eſt: ideo merito vtriqȝ humi-
lis debet eſſe. Unde Gre. in regi-
ſtro li. v. hortans Mauritiũ im-
peratorẽ ad debitã reuerentiam
miniſtris eccleſie exhibedã: Nõ
indignetur (inquit) ſacerdotib⁹ do-
minus meus: ſed excellenti con-
ſideratione propter eũ cuius ſer-
ui ſunt illis famuletur: ⁊ debitã
reuerentiam impendat: q: illi ali-
quãdo in diuinis eloquijs ange-
li ⁊ dij nominant: Exo. xxij. Dijs
non detrahas. Malach. v. La-
Z bia ſacerdotis cuſtodiũt ſcientiã
⁊c. Unde Conſtantin⁹ dicit: Nõ
eſt dignum vt nos deos iudice-
mus. Quid mirũ ſi nr̃a pietas
illos dignetur honorare: quibus
in ſuo eloquio honorẽ tribuens
eos angelos aut deos etiã ipſe de-
us appellat. Unde ibidem. Cum
Conſtantino principi ſcripte ab-
hõinationes ꝯ epõs oblate fuiſ-
ſent: libellos accuſationis accipi-
ens: in eorũ conſpectu incendit.
Uos (inquiẽs) dij eſtis a deo vere
cõſtituti. Inter vos cãs veſtras
diſponite: q: dignum non eſt: vt
nos iudicemus deos. In qua ſẽ-
A tentia (vt ait ibi Gre.) plus ſibi ex
humilitate qȝ illis preſtitit ex re-
uerentia impenſa. De admirabili
quoqȝ humilitate ei⁹ ad deum et
eccliam legit li. i. hiſtorie triparti-
te quaſi per totũ. vbi dicit: Nõ
cũ eſſet multitudo epõꝝ numerũ
eccleſiaſticorũ excedens: omni-
bus diebus imperator: quotidia-
na cibaria exhiberi largiſſime or-
dinauit. Et cũ vnus vellet culpa-
re aliũ: precepit: vt vna die libel-
los omnes ſibi traderẽt. Quos
accipiens ait: Hec quidẽ allega-
tiones tempus habebũt ⁊ iudicẽ
ſcilicet diem iudicij: ⁊ eũ qui iudi-
caturus eſt oẽs. Mihi vero nõ li-
cet de his habere auditoriũ ſcilȝ
ſacerdotũ accuſantiũ: ⁊ accuſato-
rum: quos minime ꝯuenit tales
debere monſtrari his q ab alijs
iudicantur. Imitantes igitur di-
uinã clementiam: ⁊ alterutrorũ
veniã: accuſationes abolem⁹ al-
terutras. Et de his q ad fidẽ per-
tinent agere ſtudeamus: cui⁹ gra-
tia venimus. Et libellos omnes
fecit cremari. Et ſequitur: Conue-
nientibus ſcilicet epiſcopis: maxi-
mam domũ parauit imperator
in regalibus ſedibus. Et ſubſellia
in ea poni precipiẽs: intrauit ipſe
cum paucis: ⁊ minori ſede in me-
dio ſedit. Et ibi: multũ de admi-
rabili honore quem exhibuit ec-
cleſie miniſtris. Et de hoc eodẽ
li. iiij. c. ij. ecclſiſtice hyſtorie. vbi
ait: Deus vos conſtituit ſacerdo-
tes ⁊ poteſtatem dedit de nobis
iudicandi. Et ideo nos a vobis re-
cte iudicamur. Uos aũt non de-

cet ab hominib⁹ iudicari. Pro-
pter qd dei ſolius inter vos expe-
ctate iudiciũ: ⁊ veſtra iurgia (que-
cũqȝ ſunt) ad illius reſeruent exa-
men. Uos enim a deo nobis da-
ti eſtis dij: ⁊ conueniens non eſt:
vt homo iudicet deos: ſed ille ſo-
lus de quo ſcriptũ ẽ: Deus ſtetit
in ſynagoga deoꝝ: in medio autẽ
deos diſcernit. Nõ his obmiſſis
ea que ad fidẽ ptinent abſqȝ ul-
la animoꝝ contentione diſerite.
Unde in ſcriptis Nicolai roma-
ni pontificis idem dixiſſe legitur.
Si proprijs (inquit) oculis vidiſſẽ
ſacerdotem dei: aut aliquẽ eorũ
qui monaſtico habitu circũami-
cti ſunt peccantem: clamidẽ meã
explicarem: ⁊ eũ operirem: ne ab
aliquo videretur. Qualiter autẽ
ipſe deum coluit: ⁊ cultum dei p
orbẽ dilatauit legitur primo hy-
ſtorie tripartite quaſi per totum.
Ubi dicitur: Nõ in ſomno con-
ſtitutus vidit ſignũ crucis in ce-
lo: ⁊ angelos ſtantes ⁊ dicentes.
Conſtantine: in hoc ſigno vinces.
Et extũc ſignũ crucis preferri in
acie iuſſit. Et in vexillum crucis
transformari fecit ſignũ victoria-
le: quod vocabat labrũ: ⁊ ante ſe
⁊ aciem preferri. Et li. ix. eccliaſ-
tice hiſtorie dicit: Nõ in dexte-
ra ſua ſignũ crucis habuiſſe per-
hibetur. Qualr etiam dei cultũ
dilatauit legit primo hiſtorie tri-
partite: Nõ ſcilicet in regalibus
oratoriũ fabricauit: ⁊ tabernacu-
lum ad inſtar ecclie: quod circũ-
ferebat: dũ ꝯ hoſtes caſtra meta-
retur: quatenus nec in itinere de-
gens ipſe vel exercitus ſacro lu-
mine priuaretur. Sequebãt pari-
ter ſacerdotes ⁊ diaconi taberna-
culo ſeruientes: q ſm legẽ eccliaſ-
ticã ſacros ordines adimplebãt.
Romanoꝝ eĩm cohortes ſingu-
le fecerunt tabernaculũ ppriũ:
⁊ ſacerdotes ⁊ diaconos hẽbant.
Et dñica die ſanxerunt a iudicijs
⁊ cauſis omnibus vacationẽ ha- D
bere: ⁊ in ea tãtũ orationibus oc-
cupari. Illũ honorabãt: q: in eo
xp̃s reſurrexit. Aliũ ſcilicet ſextã
feriã: q: i eo crucifix⁹ fuit. Ma-
ximam culturã crucis habebãt.
Suppliciũ crucis quoqȝ (qd apd
Romanos prius in vſu fuit) lege
prohibuit: ⁊c. Et ibi multum de E
mirabilibus operibus que egit. vñ
⁊ dñs Jeſus recompenſauit ſibi
et in vita: q: fuit in bellis feliciſſi-
mus: vt legitur ibi. Qui cũ bel-
la omnia ſuperaret: veluti recõ-
penſans Chriſto: in ei⁹ religionẽ
magis magiſqȝ feruebat. Mira F
ergo tanti principis humilitas: ⁊
ſtupenda in diuino cultu pietas:
quem debent imitari fideliũ prin-
cipes vniuerſi. ¶ Conſimilr vi-
guit mira deuotio erga deum et
ecclĩam in Teodoſio imperatore:
cuius mirũ factum hic interſera-
tur in exemplum principũ. De q
lib. ix. hiſtorie tripartite: Nõ cũ
apud Theſalonicam ciuitatẽ qui-

dã iudices lapidati fuiſſent: Teo-
doſius indignatus: auctores in-
G terfici fecit. vbi ſeptem milia ſũt
occiſi nõ precedente iudicio. Hu-
iuſmodi aũt cladẽ plenaʒ gemiti-
bus audiens beatus Ambroſi⁹:
cũ princeps veniſſet Mediola-
nũ: ⁊ ſolemniter in ſacruʒ vellet
intrare templũ: occurrit ſanctus
epiſcopus foris ad ianuã: ⁊ ingre-
dientem his ſermonibus a ſacri
liminis igreſſu ꝓhibuit. Neſcis
o imperator perpetrate a te necis
q̃ta ſit magnitudo? Neq̃ poſt
cauſam tanti furoris mens tua
molem preſumptionis agnoſcit.
Sed forte recognitionem pecca-
ti probibet poteſtas imperij. De-
cet tamẽ: vt vincat ratio poteſta-
tem. Scienda quippe natura eſt.
eiuſq̃ mortalitas ac reſolutio ⁊
puluis progenitoꝝ ex quo facti:
⁊ quo regendi ſumus: ⁊ nõ flore
purpureo confidentem: infirmi-
tatem operti corporis ignorare.
Coequaliũ hominũ princeps es:
o imperator ⁊ conſeruus. Vn⁹ eſt
H dominus rex omniuʒ ⁊ creator.
Quibus igit oculis aſpicies: co-
munis domini templũ? Quibus
calcabis pedibus ſanctuʒ dñi pa-
uimentũ? Quõ man⁹ extendes:
de quibus adhuc ſanguis ſtillat
inocuus. Quõ in his manib⁹ ſu-
ſcipies ſanctum domini corpus?
Qua preſũptione: ſanguinis pre-
cioſi poculũ ore tuo percipies: cu-
ius furore ſermonis tantus iniuſte

ſit ſanguis effuſus? Recede er-
go recede: ne ſecũdo peccato po-
rem nequitiaʒ augere contẽdas.
Suſcipe vinculũ: quo nunc ops
dominus te ligauit. Eſt eniʒ me-
dicina maxima ſanitatis. His ſer-
monibus obediens imperator.
(Erat enim diuinis eruditionib⁹
eruditus: ⁊ aperte ſciens que ſũt
propria ſacerdotum: que regum:)
gemẽs ⁊ flens ad regalia remea-
uit. Cũq̃ octo menſiũ continua
tranſiſſent tempora: propinqua-
uit natiuitas Saluatoris. Impe-
rator aũt lamentationib⁹ aſſidu-
is in palatio reſidens: cõtinuas
lachrymas inceſſabiliter effũde-
bat. Ingreſſus aũt Rufinus tũc
magiſter militum: ad principem
in lamentatione proſtratum ac-
ceſſit: vt lachrymarũ cauſaʒ inq-
reret. At ille amariſſime ingemi-
ſcens: ⁊ vehemẽtius lachrymas
fundẽs: tu (inquit) o Rufine ludis
⁊ mea mala nõ ſentis. Ego eniʒ
lamentor: ⁊ gemo calamitatẽ me-
am: q̃r ſeruis quidẽ ⁊ mẽdicanti-
bus aperta ſunt domini templa:
⁊ ipſum dñm ingredientes licen-
ter exorãt: mihi vero ad eũ ingreſ-
ſus nõ eſt. Inſup ⁊ celi ſunt clau-
ſi. Hec dicẽs: verba ſingula ſingul-
tibus rũpebat. Ait Rufinus: cur-
ro (inquit) ſi iubes: ⁊ pontifici pre-
cibus ſuadebo: vt ſoluat vinculũ
quod ligauit. Ait impator. Non
ſuadebis. Noui enim: decretuʒ
eius eſſe iuſtũ: nec reuerebit im-

perialem potentiã: vt legeʒ poſſit
preuaricari diuinaʒ. Cũq̃ Rufi-
nus verbis pluimis vteretur: ⁊ p-
mitteſt Ambroſiũ eſſe flectẽdũ:
Impator eũ pergere cũ feſtina-
tione pcepit. Ipſe quoq̃ (ſpe da-
ta) poſt paululum eſt ſecutus cre-
dens Rufini ꝓmiſſionib⁹. Porro
vir mirandus Ambroſius mox
vt vidit Rufinũ ait ei: Impudẽ-
tiam canũ imitatus es. o Rufi-
ne: tante ſcilicet necis auctor pu-
dorem ex fronte detergens: non
erubeſcis nec metuis contra imagi-
nem latrare diuinam. Cũq̃ Ru-
finus ſupplicaret: ⁊ imperatoreʒ
diceret eſſe venturũ: ſuꝑno zelo
accenſus Ambroſi⁹: ego (inquit)
Rufine dico tibi: q̃m eum ingre-
di ſacra limina ꝓhibeo. Si vero
impium in tyrannidẽ mutauerit:
libenter ego necẽ ſuſcipio. Hec ⁊
alia pluima Rufinus audiens nũ-
ciauit impatori votum epi: mo-
nens ne de palatio forte procede-
ret. At Impator in media iã pla-
tea procedẽs: pergo (inquit) ⁊ iu-
ſtas in facie ſuſcipio contumelias.
Cũq̃ ad ſacra limina puenifſet
in ſacram quidem baſilicaʒ non
preſumpſit intrare. Sed veniẽs
ad antiſtitẽ: ⁊ euʒ inueniẽs in ſa-
lutatorio reſidenteʒ: ſupplicat vt
ſua vincula ſoluat. At ille tyrãni-
cam dicebat eius eſſe preſentiaʒ:
deſaniret Teodoſiũ: eiuſq̃ calca-
re leges (verũ imperator: nõ (in-
ſurgo (inquit) aduerſus eccliaſticas

ſanctiones: neq̃ iniq̃ ingredi ſa-
cra limina contendo: ſed te ſolue-
re vincula mea depoſco: ⁊ cõis
domini ꝓ me exorare clementiã
nec mihi ianuam claudas: quaʒ
cũctis penitentiaʒ agentib⁹ domi-
nus noſter appuit. Tũc antiſtes
quam (inquit) penitentiaʒ oñdiſti
L poſt tantas iniquitates? Quibus
medicaminibus incurabilia vul-
nera plagaſq̃ curaſti? Et impa-
tor: tuuʒ eſt (inquit) ⁊ docere ⁊ me-
dicamenta temperare: meũ vero
oblata ſuſcipere. Cui ſanct⁹ Am-
broſius: Qm̃ furori tuũ iudiciuʒ
comiſiſti: ⁊ nõ ratio ſententiam
ꝓtulit: ſed potius iracundia: ſcri-
be legem q̃ decreta furoris eua-
cuet: ⁊ triginta dieb⁹ ſententia ne-
cis atq̃ proſcriptionis in litteris
tantũ maneat: ⁊ iudiciũ rationis
expectet. Quib⁹ tranſactis dieb⁹
ira videlicet iã ceſſante: ratio cau-
ſam iudicans: apud ſeipſam (q̃ co-
gnouerit) ſub veritate diſponat. In
his diebus agnoſcit: ſi iuſta ſit ſe-
M tentia quaʒ ꝓtulit: aut iniuſta. Et
ſi quidẽ rõ ꝓbauerit iniuſta que
ꝓlata ſunt diſrũpet: ſi vero iuſta
firmabit. Dieꝝ enim triginta nu-
merus ad hec examinãda ſuffi-
ciet. Hanc admonitionẽ impator
animo libenti ſuſcipiens: ⁊ opti-
maʒ eſſe confitens: legẽ ſcribi re-
pente precepit: ⁊ proprie manus
litteris confirmauit. Quo facto
vinculuʒ eius ſoluit Ambro. Et
lex hacten⁹ obſeruatur. Eſt autẽ

N ſex hmōi.imꝑatoꝛ Gratian⁹ va-
lentinianus Teodoſius auguſti:
Flauiano prefecto pretoꝛij Illiri-
ci. Si vindicari in aliquos ſeueri-
us ꝯ noſtram cōſuetudinem ꝓ
cāe intuitu iuſſerim⁹: nolum⁹ ſta-
tim eos ſubire penā: aut excipe-
re ſententiam. Sed per dies trigin-
ta ſuꝑ eoꝝ ſtatu ⁊ ſoꝛs ⁊ foꝛtu-
na ſit ſuſpenſa. Reos ſane exci-
piat carcer ⁊ cuſtodia: ⁊ excubijs
ſolertib⁹ iugiter obſeruētur. Sic
igitur ſacratiſſim⁹ imꝑatoꝛ ingre-
di limina ſacra ꝑſumēs: nō ſtās
dn̄o ſupplicauit: neq; genua fle-
xit: Sed pronus in pauimento
iacēs: dauiticā ꝓclamauit vocem
Adheſit pauimento aīa mea ⁊c.
Manibus aūt capillos euellēs:
frontē q; percutiēs: ⁊ pauimentū
lachꝛimaꝝ guttis aſpergēs: veni-
am impetrare poſcebat. Cūq; tē-
pus adeſſet: quo mun⁹ ad altare
ſolet offerri: ſurgēs cū lachꝛimis
ingreſſus eſt. ⁊ cū obtuliſſz: ſicut
ꝯſueuerat inter cancellos ſtetit.
Rurſus aūt Ambꝛo. nō quieuit
ſed locoꝝ differentiā edocuit: ⁊
queſiuit: qd ibidē expectaret. Im-
peratoꝛ aūt dicēte: ſe ſacroꝝ my-
O ſterioꝝ ꝑceptionē ſuſtinere: ſibi
per Archidiaconē remandauit.
O Imperator: interioꝛa loca tm̄
ſacerdotibus ſunt conceſſa: q̄ ce-
teri nec ingredi nec ꝯtingere per-
mittuntur. Egredere igit: ⁊ hanc
expectationē cū ceteris habe cō-
munem. Purpura enī imꝑato-
res non ſacerdotes facit. Tūc fi-
deliſſimus imperatoꝛ: etiā hāc
traditionem animo gratanti ſu-
ſcipiens remandauit. Nō auda-
tie cā intra cancellos remanſi:
ſed in Conſtantinopolitana vꝛbe
hāc conſuetudinē eſſe cognoui.
vnde grās ago ꝓ hmōi medici-
na. Tali enim tantaq; v̄tutū ex-
cellentia. ⁊ preſul ⁊ imperatoꝛ cla-
rebāt. Ego quoq; vtriuſq; opus
admiror. Illius fiduciā: huius
obedientiam. Illius zeli ſeruoꝛē
huius fidei puritatem. Poꝛꝛo
regulas (quas a magno ſacerdo-
te perceperat): etiam reuerſus in
Conſtantinopolitana vꝛbe ſerua-
uit. Nam dū feſtiuitatis tempoꝛe
ad ecclīā ꝓceſſiſſet: oblatis in al-
tari muneribus: mox egreſſus ē.
Cūq; Macarius ꝑſul ecclīe mā-
daſſet: cur intus ſtare nollet: mā-
dauit ille. vix (inquit) diſcere potui
que differentia ſit imperatoꝛis ⁊
Sacerdotis. vix enim inueni ve-
ritatis magiſtrū. Ambꝛo. nanq;
ſolū noui digne vocari pontificē.
Tantum itaq; ꝓdeſt increpatio
a viro v̄tutib⁹ floꝛēte ꝓlata. Hec
ibi. Laudanda ē igit ſci pōtificis
iuſta ſeueritas: ⁊ preconiçanda il-
luſtris imperatoꝛis obediētie hu-
militas. Unde ⁊ his pꝛincipibus
glorioſus pꝛinceps regum terre
recompēſauit etiā in hac vita tri-
buēs eis q̄ſi arram glie. Nam de
felici pꝛoſperitate Conſtantini:
ait Auguſtinus. v. de ciui. c. xxv.

di. q̄ diu iperauit: vniuerſū roma-
nū imperiū tenuit ⁊ defēdit. In
gerendis bellis victoꝛioſiſſimus:
in tyrānis oppꝛimendis per oīa
pꝛoſperatus: grandeuus ſenectu-
te defunctus: filios imperatores
reliquit. De pꝛoſperitate aūt Teo-
doſij a rege regū ſibi collata: legi-
tur ibidem. xxvj. c. ſ. qualiter ho-
ſtes deuicit: ⁊ qualiter tela hoſtiū
a vento in ipſos retoꝛquebantur
In cuius laudē ait Claudianus.
O nimium dilecte dei: cui mili-
tat ether. Et coniurati veniūt ad
claſſica venti. Humiles eni pꝛin-
cipes ⁊ in preſenti deus eleuat: ⁊
in futuro gloꝛificat. Humiles eni
pꝛincipes exaltat deus. ſuperbos
vo ⁊ rebelles ſibi ⁊ ecclie humili-
at ⁊ dānat. Exēplum de Saul ⁊
Dauid. Iō ecc. x. Sedes (inquit)
ducum ſuperboꝝ deſtruxit dn̄s.
⁊ ſedere fecit mites pro eis.

Capl̄m tertiū. Qō pꝛinceps
debet eſſe immunis a ſoꝛdidante
culpa.

T ſicut pꝛinceps dꝫ eſſe
ſubiectus deo ⁊ ecclie vt
dictū eſt: ita debet eē pu-
rus ⁊ imaculatus vite puritate
⁊ ſanctimonia: maxime a fetoꝛe
luxurie: ⁊ hoꝛꝛoꝛe gule. Uñ in ſu-
pradicta auctoꝛitate Deut. dr̄ de
rege. Nō habebit vxoꝛes pluri-
mas q̄ alici āt aīuz ei⁹. In quo ꝓ-
hibetur libido luxurie ⁊ etiā gule
que eſt ei annexa. Princeps eni
debet eſſe deo acceptus ⁊ gratus
in ſe oꝛdinatus ⁊ honeſtus: ſuis
amabilis ⁊ venerandus. hoſtib⁹
S terribilis ⁊ timendus. Que om-
nia auferunt ꝑdicte libidines: ⁊
contraria afferūt. Amoꝛ eni mu-
lierū enarrauit foꝛtitudinē Sā-
pſonis: infatuauit ſapiam Salo-
monis: fedauitq; ſctimoniā Da-
uid regis. ait Hiero. epl'a. xxiiij.
Nec Sampſone foꝛtioꝛ: nec Sa-
lomone ſapientioꝛ nec Dauid po-
tes eē ſanctioꝛ: ⁊ tm̄ vterq; a mu-
liere deceptus eſt. Nullum enī
imperiū durabile: nec pꝛincipat⁹
ſtabilis. qn̄ regnat in pꝛincipe li-
bido luxurie. Uñ ⁊ Romanū im-
T perium exauſtum eſt ⁊ demerſū
Nerone imperante: cuius gula
oīa deuoꝛauit. cōmaculauit libi-
do: exauſit auaritia: fregit ignā-
uia luxuria cū ſupbia exaniauit:
pꝛout dicit Polycratus. li. vj. c.
xij. Nec mirum: qꝛ quando pꝛin-
ceps in hmōi libidinibus laxat:
ſubditi licentius precipitant. Iob
pꝛimo. Filijs tuis ⁊ filiab⁹ veſcē-
V tibus ⁊ bibentibus vinum in do-
mo fratris ſui pꝛimogeniti. Ubi
Greg. moꝛa. v. ait. Cū maioꝛes
voluptati deſeruiunt: mioꝛib⁹ la-
ſciuie frena laxant. Unde Hero-
des contionās coꝛam Auguſto:
⁊ loquens de Antonio pꝛout dic̄
Egippus. li. i. ait. Ille victus ē vir-
tutib⁹ tuis: ſed magis vict⁹ ē mo-
ribus ſuis. Uicit eum Cleopatra
vxoꝛ. vicit eū egiptius amoꝛ: vi-
cit eum chanopeia luxuries. vi-

cius eſt: qꝛ maluit cũ Cleopatra
vinci: ꝙ ſine ea vincere. vicit eũ
mulier. infeſtioꝛ ſuis ꝙ aduerſa/
rijs. Et de iſta luxuria ⁊ ei⁹ nocu
X mẽtis loqtur Ualerius multum
li. ix. c. i. ponẽs exemplũ de mulꝭ.
Uñ ait. Qꝺ voluſcentium vrbs
erat opulẽta moꝛib⁹: ⁊ legib⁹ oꝛ/
dinata: Poſtꝙ ꝟo in luxuriam
Y eſt pꝛolapſa: in ꝓfundũ iniuriaꝝ
⁊ turpitudinum decidit: vt ſeruo
rum dominationi inſolentiſſime
ſubiaceret. Itẽ ibidem narrat: ꝙ
Campana luxuria: inuictũ Hani
Z balem armis: ſuis illecebꝛis cõ/
plexa: vincenduꝫ romano militi
tradidit. Illa ducem vigilantiſſi
mũ: illa exercitum acerrimũ da/
pibus largis: habundanti vino:
vnguentoꝝ fragrantia: ⁊ vene/
ris vſu laſciuioꝛe. ad ſomnũ ⁊ de
litias euocauit: ac deinde fracta ẽ
⁊ concuſſa punica feritas. Et ſe/
quit. Quid ergo his vitijs ſedi⁹?
quid damnoſius? qbus: virtus
atterit: victoꝛie langueſcũt: ade/
pta gloꝛia in infamiam vertitur:
animi coꝛpoꝛiſqꝫ vires expugnã
tur: adeo vt neſcias an ab hoſti/
bus: an ab illa capi: pernitioſius
hñdum ſit? ¶ Conſimiliter de/
A bet eſſe pꝛinceps liber ⁊ imacula
tus ab hoꝛroꝛe gule que impellit
in libidinẽ luxurie: ventrẽ eni di
ſtentũ cibo voluptas ſequit geni
taliũ: ait Hiero. in epſa. xliij. ven
ter enim mero eſtuans: cito deſ/
pumat in libidinẽ. A libero eniꝫ
patre pꝛoxim⁹ intemperãtie gra/
dus: ad inconceſſam venerẽ eſſe
cõſueuit: ait Uale. li. v. c. i. Prin
ceps eni dꝫ eſſe oĩ tempoꝛe ſobꝛi
us: ⁊ potẽs vti vſu rõnis ad cau
ſas ſubditoꝝ diiudicandas: ⁊ ad
dandas rñſiones populis: quod
impedit exceſſus gule vñ narrat
vale. li. vj. c. i. de muliere dãnata
B a Philippo rege temulẽto. Que
ait. Pꝛouocarem. i. appellarẽ ad
Philippum: ſed ad ſobꝛiuꝫ. i. ſi
nõ eſſet ebꝛius: excuſſit rex crapu
lam: ⁊ cauſa diligenti⁹ inſpecta:
iuſtioꝛeꝫ ſniam ferre coegit. ⁊ iõ
pꝛouer. xxxj. Nolite regibus da
re vinũ: qꝛ nullum ſecretũ vbi re
gnat ebꝛietas: ne foꝛte bibãt: ⁊ ob
liuiſcant iudicioꝝ iuſtoꝝ: ⁊ mu
tent cauſam filioꝝ pauperis. Iõ
nobiles pꝛicipes abſtiuert ſe a lu
ſu luxurie: ⁊ voꝛacitate gule. ait
Uege. li. v. ꝺ re militari. c. x. nar/
C rans. Qꝺ ſcipio affrican⁹ in hiſ/
pania cum inter captiuaſ eximie
foꝛme virgo nobilis ad eũ pꝛo/
ducta eſſet oiuꝫqꝫ oculos in ſe cõ
uerteret: ſũma cuſtodia habita:
ſponſo nomine Aulio reddidit:
aurũqꝫ ꝙ parentes eius redem
ptuꝛi captiuam detulerãt: eidem
ſpõſo pꝛo nuptiali munere dedit.
Qua munificẽtia: vniuerſa gẽs
victa: imperio populi romani ac
ceſſit. Similiter traditũ eſt. Ale/
xandrũ macedonem eximie pul
chꝛitudinis virgini captiue cum
finitimi generis pꝛincipi deſpon/

ſata eſſet. ſũma abſtinentia ita pe
perciſſe. vt eã nec quidẽ aſpiceret
Qua mox ad ſponſũ remiſſa vni
uerſe gentis p hoc beneficiũ ani
mos ſibi conciliauit. ¶ Simil'r:
de Octauiano dꝛ ꝙ moꝛtuo An
tonio. Cleopatra acceſſit ad Au/
guſtũ poſtꝙ fuit capta: ⁊ pꝛouo/
luta ad pedes ei⁹ ſollicitabat ocu
los illius. vñ de ipſa: Uult⁹ adeſt
pꝛecibus: facies intenta peroꝛat.
Sed fruſtra quidẽ hoc fecit. Nã
pulcritudo eius in pudititiaꝫ pñ
cipis fuit. De hoc Policratus li.
iij. c. x. ¶ Similiter legit nobiles
pꝛincipes: mire fuiſſe abſtinẽtie:
pꝛout dicit Uegeti⁹. li. iiij. c. iij. di/
cens. ꝙ Anibal ſurgere de nocte
ſolitus erat; ante noctẽ non quie/
ſcebat: crepuſculo demũ ad cenã
vacabat. Nũ ꝙ. amplius ꝙ dua
bus hoꝛis apud eũ diſcumbebat
Item cum ſub Aſdrubale mili/
taret: plerunqꝫ ſuper nudam hu
mũ ſaculo tectus ſomnos capie/
bat. Emilianũ quoqꝫ Scipionẽ
tradit in itinere cũ amicis ambu
lantem: accepto pane veſci ſolitũ
Idem legit de Alexandro mace
done. Maſimiſſã quoqꝫ nona/
geſimũ etatis annũ agentẽ meri
die ante tabernaculũ ſtanteꝫ vel
ambulanteꝫ capere cibos ſolitũ
legimus. Marcũ Catonem eo
dem vino quo remiges contẽtuꝫ
fuiſſe tradit. Et de his Policrat⁹
li. v. c. vij. dic. Ubi ſuperaddit: ꝙ
Auguſt⁹ ceſar mimi cibi erat at/
qꝫ vulgaris. Cepe: ſecũdariũ pa
nẽ piſciculos minutos: caſeũ bu
balum: manu pꝛeſſum: ⁊ fic⁹: bi/
feras virides maxime appetebat
Ueſcebaturqꝫ ante cenã quocun
qꝫ tẽpoꝛe ⁊ loco ſtomacus deſide
rabat. Unde ipſe in quadã epſa.
Nec videns quidem in tiberi taꝫ
diligenter ſabbatũ ſeruat. ꝙ ego
hodie ſeruaui: qui in balneo poſt
duas hoꝛas noctis: duas buca/
das manducaui priuſꝙ vngi in/
ciperem. Irã quoqꝫ citiſſime re/
mittebam: dum iniuriantis ani/
D mum imutatum videbã. hec ille
Unde ⁊ Julium ceſarẽ vini pciſſi
mũ: nec inimici quidem negaue
runt: pꝛout ait Suetoni⁹ li. de vi
ta ceſaruꝫ: recitãs verba Marci
Catonis de ipſo Ceſare. ſ. ad euer
tendam, rempublicã ſobꝛiũ acceſ
ſiſſe. Circa victum eni indifferẽs
erat. vnde ait Gaius apius de eo
pꝛout dꝛ ibi. Qꝺ cum ab hoſpite
conditum oleum pꝛo viridi eſſet
appoſitum: aſpirantibus ceteris
dixit ſe tale appetiſſe: ne hoſpes
aut negligentie: aut ruſticitatꝭ cul
E pabilis videret. Magna igit hu
ius abſtinentie ſobꝛietas: ⁊ vrba
na curialitas. Et ſi tales fuerunt
gentiles: quales eſſe debent pꝛin
cipes fideles: cum dicat ſcriptu/
ra ecc. x. Ue terre cuius rex puer ecc. 10
eſt: ⁊ cuius pꝛincipes mane come/
dunt. Beata terra cui⁹ rex ẽ no/
bilis: ⁊ cuius pꝛincipes veſcunt
tempoꝛe ſuo: ad reficiendum. C

non ad luxuriandum.

¶ Capl'm quartū. Qđ princeps
debȝ eſſe virtuoſus iuſtitia.

ET non ſolum oportet ꝙ
princeps ſit imaculatus
a predictaꝝ libidinū ma
cula: ſed etiaȝ debet eſſe predit⁹
virtuoſorū operū ꝓrogatiua. vn
de in premiſſa aucte Deut. vt diſ
cat inquit cuſtodire verba eius.
ſ. dei. que in lege precepta ſunt vt
F ſ. exēplo operū prouocet comili
tones: ⁊ omnes ſubditos ad ar
dua operāda: ⁊ terribilia aggre
dienda. Facta eni egregia princi
pis: ⁊ exempla virtuoſa plus ꝓ
uocant ſubditos ad talium imita
tiones ꝙ̄ imperia vl' mādata: ait
Claudianus ad Theodoſiū. In
cōmune iube: ſi quid cenſes eſſe
tenēdū. Primus iuſſa ſubi: nūc
obſeruatior equi. Fit popl's: nec
ferre negat: cū viderit ipſuȝ. Au
ctorem parere ſibi: componitur
orbis. Regis ad exemplum: nec
ſic inflectere ſenſus. Humanos:
edicta valēt: ꝙ̄ vita regentꝭ. Mo
bile mutatur ſemper cū principe
vulgus. Vn̄ in ꝓlogo hyſtorie tri
partite Sozomeus loquens ad
Theodoſium ait. ꝙ pietas eſt ve
rus ornatuſ imperij: ⁊ ꝙ purpu
ra ⁊ corona in quibus eſt ſignuȝ
maieſtatis: clementiam ⁊ pietatē
ſemper intrinſecus nutriant. Iđ
nobiles principes nō imperabāt
ꝙ ipſi nō facerēt. Sicut de Ceſa
G re legit: ꝙ nunꝙ̄ dixit militibus

ite: ſed venite: qȝ participatus cū
duce labor videſ militib⁹ minor
Et de ligurgo dicitur. ꝙ nihil ali
is imꝑauit: qđ nō ipſe primo im
pleret. Sic fecit ꝑnceps nobilis
Gedeon. Iudic. vij. Qđ me in
quit facere videritis hoc facite. ⁊
quod plus eſt: hoc fecit princeps
oium regum dn̄s Ieſus: vt ſuos
milites aiaret ad terribilia agre
dienda: ⁊ conſtanter ſuſtinēda.
Cepit enim primo facere: poſtea
docere Act. i.

¶ Capl'm. quintū. Qđ princeps
ſit miſericors pia clēmētia.

COnſimiliter debet prin
ceps eſſe miſericors pia
clementia reſpectu infe
riorum:. Et hoc merito. Ipe eni
eſt pater patrie. ait Sen̄. i. de cle
mētia. c. viij. Et de hoc idē Sen̄.
eleganter in eodē li. hortans ꝑn
cipem ad clementiā. vnde ait. li.
i. Sicut medicine apud egrotos
vſus: ē apud ſanos horror: ita cle
mentiā ꝙ̄uis pena digni inuocēt
inocentes colunt. Et ſequitur. c.
v. Nullum clementia magis ꝙ̄
oibus ꝙ̄ regeȝ ⁊ principē decet.
Ita enim magnis viris virtutes
decori glorie ſunt ſicut illis ſalu
taris potentia eſt. Nam peſtifera
vis: valere ad nocēdum. ⁊. c. iij.
dicit principū crudelitas bellum
eſt. clementia in quācūqȝ domū
prouenerit: eam felicem ⁊ trangl
lam parabit. Sed in rege quo ra
rior: eo mirabilior. Magni eni

animi. proprium eſt placidū eſſe
tranquillumqȝ: ⁊ iniurias ac offē
ſas ſuperādo deſpicere. Mulie
bre eniȝ eſt: furere ira. Nō decet
regem ſeua nec inexorabilis ira.
Non eni multum ſuper eū emi
net: cui ſe iraſcendo exequat. Se
quitur. c. iiij. Qđ ſi dij placabiles
⁊ equi: delicta potentium nō ſta
tim fluminibus proſequunꝭ: ꝙ̄
to equius eſt. hoiem hominibus
prepoſitum miti aio exercere i
periū? Unde narrat ibi de quodā
qui multū ſtuduit ad hoſtes de
ſtruendos. Et cum quendam de
ſtruere non poſſet cōſuluit vxo
rem. Que dixit ei. Fac qđ medici
ſolent: q vbi vſitata remedia nō
proſunt temptant contraria. Si
igitur. ſeueritate nihil adhuc pro
feciſti: nūc tempta etiā qūo cedet
tibi clemētia. Ignoſce igitur illi.
Quod ille gauiſuſ annuit: ⁊ facto
impleuit. Cōtulitqȝ illi poſtea cō
ſulatū: ⁊ amiciſſimū fidiſſimūqȝ
habuit ⁊ heredem. Et ponit bo
num exēplū. vi. Qđ ſicut preciſe
arbores. plurimis ramis repullu
lant: ⁊ multa ſatorū grana: vt dē
ſiora reſurgant reſcinduntꝭ. ita re
gia dignitas augetur: inimicorū
numerum tolerādo. parētes eniȝ
liberiqȝ eoꝝ qui interfecti ſunt ꝓ
pinqui ⁊ amici: in locū ſinguloꝝ
ſuccedunt. Et ibi bene de hoc. ⁊
c. x. ponit aliud exemplū. Apes:
iracundiſſime ſunt: ⁊ aculeos in
vulnere relinquūt: ſed rex earum

ſine aculeo eſt. Voluit eni nā nec
ſeuum eſſe: nec vltionem petere
telluqȝ deſtruxit: ⁊ eius iram in
hermē reliquit. Exemplum hoc
magis regib⁹ ingerēs ait ibi. vbi
multa de hoc per totum. vt enim
dicit Lucius ſicut recitat Poli
cratus li. iiij. c. viij. principē ſeneȝ O
moribus eſſe oportet: ⁊ qui mo
deſtiora ſequaꝭ conſilia ⁊ vicem
gerat medicorū qui morbos cu
rant nūc exanitione in repletis:
nunc refectione in vacuis: ⁊ do
lorem ſedāt nunc cauterio: nunc
fomentis. Ubi ponit exēpla. Di
cebat Traianus: inſanū eſſe qui
oculos habēs lipientes: eos ma
lit effodere ꝙ̄ curare. Et vngues
ſi acriores fuerint reſecandas nō
euelēdas aiebat. Et ſic Cytared⁹
facit conſonātiā non ruptis ſȝ tē
ſis cordis ꝓportionabiliter ⁊ re
miſſis: ſic oportet principem mo P
derari nūc rigore iuſtitie nūc fa
uore clemētie ⁊ vnanīes faceꝭ ſb
ditoſ. Tuti⁹ eni ē cordā remitti eſ
ꝙ̄ nimis protendi: qȝ ſemel ru
pta: nullo artificio reparaꝭ. Ideo
ait Ethnicus denuntiās laudem
principis. Eſt piger ad penas ꝑn
ceps: ad ꝓmia velox. Quiqȝ do
let quotiens cogiꝭ eſſe ferox. Hec
eni clementia: principē quodam
modo equat deo. ſicut ait ali⁹ eg
gregius verſificator alloquēs ꝑn Q
cipē. Sis pius in primis: nō cuȝ
vincamur in oi. Munere: ſola
deos equat clemētia nobiſ. Si n.

omnib⁹ dicat ſaluatoꝛ: eſtote mi-
ſericoꝛdeſ. Luc. vj. ſpecial'r tñ cō
uenit pꝛincipi: vt ſit clemēs: eoq̄
ſit pater patrie ſicut dictum ē. vñ
⁊ in litteris ſecularibus fertur di
R xiſſe plato: ſicut ait policratus li.
v. c. vj. Cum in ſubiectos inquit
poteſtas ſeuit: idem eſt: ac ſi pu-
pillum tutoꝛ ꝑſequatur vl' ſuo cū
mucrone iugulet: ob cuius defen
ſionem a deo traditū tibi gladiū
accepiſti. Rēpublica nāq̄ frui in
re popullari percellebꝛe eſt: ⁊ eaȝ
tunc demū recte pꝛocedere: cum
caput eius ſe inutile eſſe cognoue
rit. niſi fideliter membꝛis cohere
at. Et idem. Cū in ſubditos ma-
giſtratus ac ſi caput coꝛpoꝛi intu
meſcat: vt a mēbꝛis omnino ſi-
ne moleſtia auferri ñ poſſit: hāc
paſſionē ſine grauiſſimo doloꝛe
membꝛoꝛum tollerari vel curari
impoſſibile eſt. Si ṽo incurabi-
lis fuerit paſſio: ſic viuere ꝙ̄ mo
ri miſerius eſt. Miſeris aūt ni-
hil vtilius ꝙ̄ vtcunq̄ finire mi-
S ſeriam hec ille. Sicut ergo pius
pater: clemēs tutoꝛ ⁊ peritus me
dicus debent clementes eſſe in
ſibi cōmiſſos: ſic pꝛinceps debet
eſſe clemēs in ſuos. ⁊ hoc multi
pliciter. ¶ Pꝛimo pie compatiē
do miſerijs ſubditoꝛum. Ut eniȝ
ait Señ. ij. de clementia: miſeri-
coꝛdia vicina ē miſericoꝛdie: hēt
enim aliquid qḋ trahat ex ea. Et
ponit exemplū. Imbecilles ocu
los eſſe ſcias: qui ad alienā lipidi
nem ſuffunduntꝰ. Et ꝙ̄uis hoc
ſit ex defectu in oculis coꝛpoꝛis:
tñ ex virtute eſt in oculis coꝛdis
ſ. reſolui in doloꝛē: viſa alterius
miſeria. Flebaȝ inq̄t ſuper eo qui
afflictus erat. Iob. xxx. vnde Ua
leri⁹. li. v. c. i. narrat de clementia
Marci Marcelli. Qui cuȝ a ſe
captis ſiracuſanis. vrbis affluen
tiſſime tunc afflicte foꝛtunā. ⁊ ca
ſum lugubꝛem intuens: fletū co
ibere non potuit. Miſericoꝛdia
enim eſt egritudo ex viſa alteri⁹
iniuria laboꝛās. ait Tulius li. iiij.
tuſcu. q. Et miſericoꝛdia a miſe-
ro coꝛde vocata eſt. ait Gregoꝛi⁹
moꝛ. xx. eſt eniȝ triſtitia in alienis
maliſ. ait. Dam. li. i. c. xiiij. ¶ Itē
ſecūdo debet eſſe clemētia in pꝛn
cipe in remittendo vel temperā-
do poteſtatem: q2 clementia eſt
temperantia in ptāte vlciſcendi:
vel lenitas ſuperioꝛis erga infe-
rioꝛes. Crudelitas ṽo nihil aliḋ
eſt ꝙ̄ atrocitas animi i penis exi
gendis: ait Señ. i. de clementia.
Et idem. Miſericoꝛdia eſt egri-
tudo animi: ob alienarum miſe-
riarum ſpeciem: aut triſtitia de
alienis malis. Et idem libꝛo' i. c.
x. Pꝛinceps inquit non ſolū cu
ram ſalutis: ſed honeſte cicatri-
cis agat. Nulla gloꝛia eſt ex ſeua
aiaduerſione. Unde in laudem
Traiani dꝛ: q2 erat nā clemēs in
omnes: auſterus in paucos: qb⁹
parcere nephas eſſet: adeo vt to-
tius imperij ſui curriculo: vn⁹ di

natus ſit ſenatoꝛum: licȝ plurimi
inuenirentꝰ in ipſum deliquiſſe. Et
hic etiā eſt cū ſenatu damnatus
ipſo ignoꝛante. ¶ Itē tertio pꝛn-
ceps debet eſſe clemens releuan
do miſeros a miſeria: ⁊ dādo ne
ceſſaria: vnde vegetius narrat li
bꝛo. iiij. Qḋ Philippus cū au-
diſſet: phiſiā bonū pugnatoꝛem
alienatū a ſe. eoq̄ filias iops vix
aleret: nec a rege adiuuaretꝰ: dcīſi
q̄ eſſet ei monētibus amicis: vt
caueret eū. Quid inq̄t ille ſi hērē
partem egrā coꝛpoꝛis: Abſciden
dum potius ꝙ̄ curatꝰ: Deinde ſe
ro familiariter ⁊ ſecreto elicituȝ
phiſiā: accepta difficultate dome
ſticarū rerū ⁊ facultatū: pecunia
ſufficienter inſtruxit: ac melioꝛē
fidelioꝛēq̄ habuit ꝙ̄ eſſet: ante
ꝙ̄ crederetꝰ offēſus. ¶ Itē q̄rto
pꝛinceps debet eſſe clemens. ho-
ſtes deuictos cōſolando: ⁊ ſicut
vtilitas fuerit reipublice honoꝛā
do. Unde Ualeri⁹. li. v. c. i. de cle
mentia pompei dicit: q2 cū regeȝ
Armenie. qui ⁊ per ſe cōtra Ro
manos magna bella geſſerat: ⁊
etiam Metridatē infeſtiſſimum
vrbi ſuis viribus pꝛotexerat: i cō
ſpectu ſuo diutius ſupplicem iace
re paſſus nō eſt: ſȝ benignis ver
bis recreatū: diadema qḋ abiece
rat: capiti reponi fecit: cūctiſq̄ re
bus imperatis: in pꝛiſtinū foꝛtu-
ne habitū reſtituit: eque pulchꝛū
iudicans: ⁊ vincere reges ⁊ facereꝰ
O ꝙ̄ pꝛeclarum tribute huma-
nitatis ſpecimen: ait idē Auctoꝛ.
vbi narrat de clementia Pauli
Qui cum audiſſet: quendā capti
uum regē adduci ad ſe: occurrit
ei: conatūq̄ ad genua percum-
bere: dextra māu alleuauit: ⁊ gre
co ſermone ad ſpem hoꝛtatus ē
lateriq̄ ſuo pꝛoximū in conſilio
ſedere fecit. nec honoꝛe mēſe in-
dignuȝ iudicauit. Nam ſi egre-
giuȝ eſt: hoſtē deijcere: nō min⁹
tñ laudabile eſt. infelicis ſcire mi
ſereri. Et ibi alia bona exēpla po
nit de clemētia. Ibidē ēt narrat
Qḋ Catonis moꝛte Ceſar audi-
ta: ⁊ ſe illius gloꝛie inuidere: ⁊ il- B
lum ſue inuidiſſe dixit: pꝛimoni-
umq̄ eius liberis ſuis incolume
ſeruauit. Et ad iſtam clementiaȝ
debet pꝛncipes incitare: diue cle-
mentie erga nos ſolers medita-
tio: ⁊ de clemētia dei erga ſe ſi cle
mētes fuerint ſpei etiā certitudo.
Unde Señ. v. de clemētia. c. iiij.
Optime iquit deos exemplū pꝛn
cipibus conſtituā. vt ſe tales ci-
uibus pꝛebeāt: quales ſibi deos
velint. Et ibi bñ de hoc. Exēpla
quoq̄ pietatis in pꝛincipibus an
tiquis euidenter patuerūt: ſicꝰ in
Enea qui dictus eſt pius Eneas.
Unde Uirgilius li. vj. Tu regere C
imperio populos romane me-
mento. Hec tibi artes erunt: pa-
ciſq̄ imponere moꝛes. Parcereꝰ
ſubiectis: ⁊ debellare ſuperbos.
Hec ē in ſūmis glīa ſūma viris.
Et i Traiano q dictus eſt optim⁹

Auguſtorum. ⁊ in Tito qui tante
ciuilitatis in imperio fuit: vt om
nibus ꝓdeſſe nullumq̃ſtuduerit
obeſſe ꝯuictos cõiurationis ꝯ ſe
ꝯdiniſit ileſos: ⁊ in priſtinaꝫ fami
liaritatem admiſit: prout legitur
in geſtis eorum.

ℭ Capitulum ſextum. Qđ prin
ceps ſit equus in tenẽda iuſtitia.

Tꝛ qꝛ mĩa ⁊ veritas cuſto
diunt regẽ: ⁊ roboratur
clementia thronus eius
ꝓuer. xx. ſic debet eſſe princeps
A clemens: vt ſit in eo equitatis iu
ſtitia: ſine qua nulla reſpublica re
gi poteſt. vt habituꝫ eſt ſupra vbi
de republica. Remota eni iuſti
tia quid ſunt regna niſi latrocinia
ait Aug. iiij. de ci. Et qꝛ princeps
eſt fundamentũ populi: vt dictũ
eſt ſupra: ab eius iuſtitia emana
re debet iuſtitia aliorum. Itẽ qꝛ
B eſt pater patrie: ab eodeꝫ regi de
bet omnis alia iuſtitia: ⁊ guber
nari. Item: qꝛ eſt caput reipubli
ce: ab ipſo debet eius iuſtitia per
fici. Et conſiderare debet: ne ſit
minor q̃ debeat: neq̃ maior. ſ.
excedens in punitione. Rex eniꝫ
iuſtus erigit terram ſuam. ꝓuer.
xxix. ℭ Debet eni eſſe iuſtus: le
ges diuinas ſeruãdo: ⁊ alios ad ea
rum obſeruantiã q̃tum ad eum.
ſpectat cogendo: ⁊ nullas alias
ſtatuendo: niſi illis conformes:
⁊ ab illis regulatas: qꝛ omnium
legum inanis eſt cenſura: niſi di
uine legis imitationeꝫ gerant: vt
habituꝫ eſt ſupra. ℭ Debet etiaꝫ
eſſe iuſtus: recte ſm̃ illas iudican
do: ⁊ iudicatas ſnĩas exequendo.
Quia vt ait Aug. epiſtola. xxxij.
Rex ſeruit deo leges iuſtas pre
cipiendo: ⁊ cõtrarias abrogãdo
Per me inquit ſapientia diuina
ꝓuer. iiij. reges regnant. ⁊ leguꝫ
conditores: iuſta decernunt. De
quibus legibus dictum eſt ſupra.
Unde ⁊ legum conditores: apud
gentiles multum honorati fuerũt
ſicut Ligurgus ⁊ Solon: ⁊ alij:
ꝓut ait. Ual. li. iiij. c. iij. di. q̃ Ap
pollo. requiſitus de Ligurgo. reſ
pondit ſe neſcire: vtrũ deorũ nu
mero: an hominuꝫ agregari de
buerit. Et hoc ob equitatem ſuaꝝ
legũ. Et de eorum legibus loqui
tur Aug. i. de. ci. c. xvi. Eadeꝫ eni
inſtituendarum legũ fuit cã que
regũ: ait Tul. i. de offi. c. xij. Unđ
⁊ principes antiq̃ ſubiciebãt ſe le
gibus a ſe ſtatutis: vt ad eas im
plendas alios prouocarent. ſicut
narrat Ual. li. vi. de zelenco: qui
ſibi eruit oculum ⁊ filio aliũ: quia
filius puniri debuit priuatiõe am
borũ. Debiti enim ſupplicij mo
dum legi reddidit: ⁊ equitatĩ mi
rabili tẽperamento: ſimul miſe
ricordem patrẽ ⁊ iuſtũ legiſlato
rem partitus eſt. Similiter nar
rat de alio q̃ qꝛ legẽ a ſe ſtatutaꝫ
tranſgreſſus fuerat: ſe gladio trãſ
uerberauit: ne fraus iuſtitie fieret
Unde

⁊ Alex cum inter ſe ⁊ mi
lites aliquos: eſſet diſceptatio: ⁊
cauſa ſua eſſet dãnata in caſtren
ſi iudicio illud iudicium acceptũ
habuit. iudicibus gratias agens
quorum in eo fidem ꝓbauerat:
q̃ iuſtitiaꝫ oĩ potentatui ⁊ ſibi ꝓ
tulerãt: ꝓut dicit Policratus li.
v. c. xi. Mira ergo tãti principis
equitas: qua noluit ſe ſubicere iu
dicio cũ ſubditis ſuis. Similiter
de Iob dr̃ libri ſui. xxxi. Si con
tempſi ſubire iudiciũ cum ſeruo
meo: ⁊ ancilla mea: cũ diſcepta
rent aduerſum me. ℭ Iteꝫ prin
ceps debet eſſe iuſtus: pauperes
exaudiendo: coꝝ cãs examinan
do: iniurias propellẽdo: ⁊ ad ſa
tiſfaciendũ eis iniuriãtes ꝯpellẽ
do. hoc eniꝫ debet eis facere exẽ
plo egregij imperatoris Traiani
q̃ audiuit viduaꝫ ad ſe clamãteꝫ
⁊ iuſtitiam petentẽ de his qui in
nocentem eiꝰ filiũ occiderãt. Tu
inquit auguſte imperas: ⁊ ego tam
atrocem iniuriam patior. Qui lꝫ
equũ aſcẽdiſſet: ad bellũ ꝓfectu
rus: rñdit ei. Ego tibi ſatiſfaciam
cũ rediero. Quid inq̃t illa: ſi non
redieris? Succeſſor inquit meꝰ
ſatiſfaciet tibi. Et ita. Quid tibi ꝓ
derit: ſi alius bñfecerit. Tu mõ
debitor es: ſm̃ opa mercedẽ re
cepturus. Fraus vtiq̃ ẽ nolle red
dere quod debes. Succeſſor tuꝰ
iniuriam patientibus ꝓ ſe tene
bitur. Te ṽo non liberabit iuſti
tia aliena. Bene agetur cũ ſucceſ
ſore tuo: ſi liberauerit ſeipſũ. Qui
bus verbis motus imperator: de
equo deſcendit: ⁊ cauſam preſẽ
tialiter examinans: cõdigna ſa
tiſfactione viduam conſolatꝰ eſt.
Licet aũt alibi ſcripta ſit hec nar
ratio: hic tamen interſeritur: exẽ
plo beati Gregorꝫ q̃ aliquando in
diuerſis tractatibus narrat ideꝫ.
ℭ Item princeps debet eſſe iu
ſtus nulli quod ſuum eſt auferẽ
do: vel auferri permittendo: fur
ta ꝓhibendo: tranſgreſſores le
gum puniendo: ad pacem reipu
blice intendendo. Regis enim
officiuꝫ eſt furta cohibere. xxxiij.
q. v. Rex debet. Et ibi officium
regis eſt: malos opprimere: bo
nos ſublimare. Unde Augu. iiij.
de ci. c. iiij. Remota inq̃t iuſtitia
quid ſunt regna niſi latrocinia?
vt dictũ eſt. Latrocinia quid ſũt I
niſi parua regna. Manus eniꝫ
ipſa hominuꝫ eſt: cum imperio
ꝑncipis regitur: pacto ſocietatis
aſtringitur: placiti lege preda di
uiditur. Et hoc malũ in tantum
perditoꝝ hominum acceſſibꝰ ac
creſcit: vt ⁊ loca teneat: ſedes cõ
ſtituat: ciuitates occupet: popu
los ſubiuget: euidentius nomen
regis aſſumat: vt ait ibidem. Et
Ideꝫ Tulius. ij. de offi. c. xij. x bi
concludit. di. Cum tanta vis iu
ſtitie ſit: vt latronum etiam opes
firmet ⁊ augeat quãtã eã inter le
ges ⁊ iuditia in cuſtodienda re K
publica fore putas? Sequit. Nã

cũ ꝓmeret.in otio multitudo ab
his q maiores opes hẽbant ad
aliquẽ ↄfugiebãt virtute ꝑſtãtẽ.
Qui cũ ꝓhiberet iniuriã:tenuio
rio.i.paupioris eqtate ↄſtituta:ſũ
mos cum infimis pari iure perti
nebat.ideſt ſgebat:vt ait ibi. Ne
ceſſaria eſt igitur principibus iu/
ſtitia: de qua eſt ſupra dictũ.Uñ
Deut.xvij.dicitur regi:ne decli/
net in dexteram vel ſiniſtrã.Sic
enim debet eſſe clemens:ne om
L mittat iuſtitie diſciplinam:⁊ ecõ
uerſo.Sicut Job.xxix.dicit.Cũ
ſederẽ q̃i rex circũſtate me exer/
V citu erã tñ merẽtiũ ↄſolator i pu/
mo eqtas iuſtitie.in ſo pietas no
ceat clemẽtie:ſʒ Greg.mora .xx.
ꝑnceps enim non dʒ dominari:
ſed ratio . Et ille eſt vt princeps
qui eſt cuſtos iuſtitie: ait phus.
ethi.v.ſcilicet mõis dictis.Opor
tet enim:regem prodeſſe nõ ob/
eſſe:ait Señ.ij. de naturalibus.
q.vnde ⁊ principes gentiles :ne
iuſtitia periret:ſtatuerũt aliquos
habentes poteſtatem reſiſtendi
eis:ait Uale.libro.iiij.c.i.de quo
dam qui talem inſtituit:cui cum
vxor diceret:id eum egiſſe:vt fi/
lijs minorẽ relinq̃ret ptãtẽ rñdit.
M Relinquã minorem: ſed diutur
niorẽ.ea eiʒ certa eſt potentia q̃
virib⁹ ſuis modum imponit.
¶ Capl'm.'vij. Qd ꝑnceps illu
minatus ſit ſcientia.
T quoniã princeps non
valet predicta implere:
niſi ſit illuminatus ſapientiali ſci
entia:ideo debet eſſe ſapientia pe
ritus maxime diuina : vt ſcilicet
inerrabiliter ſtatuat leges legi di
uine ↄformes.Unde Deut.xvij.
vbi.ſ.de rege poſtq̃ ſedit in ſo/
lio regni deſcribi ſibi Deutro. le
gis huius in volumine:accipiẽs
exemplar a ſacerdotibus leuitice
tribus.Deutro.i. ſecũdam legeʒ
vel iteratam.Deſcribet inq̃ ⁊ in
volumine euangelice legis ⁊ i vo
lumine cordis:ſm inſtructioneʒ
ſacerdotum leuitice tribus.i.ec/
cleſie prelatorum legitime intrã/
tiũ ⁊ preſidentiũ: ⁊ nõ aſſumen/
tiũ ſibi honorem: ſed a deo vo/
catorum ſine libidine ambitiõis
⁊ cupiditatis: ⁊ ſine affectiõe car
nis ⁊ ſanguinis : qꝛ ſicut tactum
eſt:inanis cenſura legũ:ſi non di
uine legis imitationem gerant:⁊
inutilis eſt conſtitutio principis:
ſi non eſt eccleſiaſtice diſcipline
conformis . Ideo impator dixit
de legibus ſuis . Ne dedignent
ſacros canones imitari. Unde ⁊
antiqui principes etiam gentiles
fuerũt ſtudioſi ⁊ inſtructi in hu/
manis ſcientijs ⁊ diuinis :vt pa/
tet i ptholomeo:qui licet eſſet gẽ/
tilis:vocauit ſeptuagita iterptes:
vt haberet noticiaʒ diuine legis:
⁊ cõicaret eam ſapiẽtibus regni
ſui.De quibus eccleſiaſtice hiſto
rie libro.v.⁊ Auguſtin⁹ .i.d doc
chriſtiana .c.iiij.⁊.xviij.de ciui.
c.xij. Et ſicut patet de Alexãdro

q fuit inſtruct⁹ab Ariſtotele.ꝓut
ait.A. gelius libro.ari.noctium.
di.ꝙ inter iſignia Philippi ma
cedonis ſcilicet patris Alexãdri
hoc fuit: ꝙ ad literatorium ſtu/
dium:vnicum filium quem ſpe/
rabat regni ⁊ felicitatis futuruʒ
heredẽ tranſmittere curauit.vñ
⁊ nato Alexandro:epiſtolã Ari/
ſtoteli miſit talẽ. Philippus Ari
ſtoteli ſalutem dicit. Filiuʒ mihi
genituʒ ſcito:quo equidem dijs
habeo gratias:nõ tam ꝓinde qꝛ
natus eſt:q̃ pro eo ꝙ eum naſci
contigit tempore vite tue. Spe/
ro enim fore:vt educatus erudi/
tuſq́ʒ a te dignus exiſtat ⁊ nobis
⁊ rerum gerendaꝝ ſuſceptiõe.ſ.
regni:⁊ ad illud pertinentiũ.Uñ
de hoc Alexander neq̃ li.de na
turis reꝝ ait:ꝙ Ariſtotelis diſci/
pulũ fuiſſe Macedonẽ certum
eſt:cuius cã logicam elaborauit
Tam ſedulus autem naturaruʒ
indagator extitit Macedo:vt i
vaſe vitreo in mare miſſo:natu/
ras ⁊ conſuetudines piſcium de/
prehenderit.Gallũ enim ſecum
habuit:vt ſuper diluculo:per gal
linaceum certificaretur.Et in va
ſe ipſo didicit: quomodo inſidie
clandeſtine preparande ſint ↄtra
hoſtes in re militari:dum ſcilicet
exercitum piſcium ↄ̃ alios inſur
gere inſpexit .¶ De huius etiaʒ
ſtudio ait Señ.epiſtola. xciij.di.
ꝙ geometriam diſcere ſtuduit:
ſaturus q̃ puſilla erat terra : ex
qua minimum quid occuparet.
Et ideo a ſeipſo reputatus eſt in/
felix ob hoc : ꝙ intelligebat.ſim
ſe gerere cognomen magnuʒ.ſ.
Alexandrum. Quis eni magn⁹ T
in paruo? Et de eo ait Plinius.
Alexander magnus inflatus cu
pidine:animalium naturas no/
ſcendi. Ariſtoteli ſũmo in omni
doctrina viro miſit aliquot milia
hominuʒ qui erant in toti⁹ Aſie
gretieq́ʒ tractu: quos venat⁹ au/
cupia:pullat⁹q́ʒ alebãt:quibuſq́ʒ I
varia armenta : aluearia:piſcine
viuaria in cura erant:ne qd viq́ʒ
genitum ignoraret ab eo.Quos V
percunctando : qnquaginta fer/
me volumina illa ꝑclara de ani
malibus concludit. ¶ Conſimi
liter legitur de alijs principibus:
qui vel fuerunt ſtudioſi de ſe:vl
habuerunt ſapientes ad inſtruẽ/
dum eos: Sicut Nero Senecã
habuit:qui eum inſtruxit de cle/
mentia eleganter in duobus li/ X
bris. Et Traianus habuit Plu
tarcum:qui eum inſtruxit nota/
biliter in libro qui inſcribitur de
inſtructione Traiani. Cuius que
dam epiſtola fuit talis. Plutar/
cus:Traiano ſaluteʒ dicit. Mo
deſtiam tuam noueram non ap
petere principatum: quem tamẽ
ſemper mereri moruʒ elegantia
ſtuduiſti. Quo quidem tanto di
gnior iudicaris : q̃to a crimine
ambitiõis videris alienus. Tue
igitur virtuti congratulor:⁊ fortu

me mee:ſi tamē recte geſſeris qđ probe meruiſti. Alioquin te peri culis. ⁊ me detrahentiuꝫ linguis ſubiectum non dubito: cum et ignauiam imperatorum ferat ſer mo publicus: ⁊ delicta diſci/ puloꝝ refundi ſoleant in prece ptores. Sicut Señ. Neronis ſui merito: detrahentium carpi/ tur linguis. Adoleſcentium ſuo rum temeritas in Quintilianuꝫ. refunditur. Et Socrates in pu/ pillum ſuuꝫ fuiſſe clementior cri minatur. Tu vero: quis es? Rectiſ ſima geres: ſi a teipſo non receſ/ ſeris: ſi primo te compoſueris: ſi omnia diſpoſueris ad virtutem Recte tibi cedēt omnia politice conſtitutionis. Maiorꝫ vires tibi expreſſi: quibus ſi obtempe/ res: Plutarcum viuēdi habeas auctorem. Alioquin preſentem epiſtolam inuoco: quia in perni/ ciem imperij non peragis aucto re Plutarco. hec ille. Ex his pa tet euidenter: ꝙ veraciter; equi/ ter ⁊ cõſtanter inſtruxit principē in ꝑdictis. ¶ De ſtudio vero Iu/ lij Ceſaris legit̃ libro de vitis Ce

Z ſarum parte prima. Qualiter. ſ. inueſtigauit curſum ſolis: horas ⁊ momenta temporum numerā do: ⁊ quomodo biſextū inuenit: ⁊ libellos mltos ſcripſit. Et ſimi liter Solinus ait libro. i. c. ij. Qđ eius diſciplina. omnium poſtea imperatorum fundata ratio eſt. Et libro primo ante finem ait de Ceſare ꝙ nullus celeri⁹ ſcripſit: nullus velocius legit: quaternas ſimul epiſtolas dictaſſe perhibe tur. ¶ Et de Teodoſio legitur in prologo hiſtorie tripartite. Aſſuē te inquit Sozomenus: per diē ex/ ercitari armis: ſubiectoꝝ nego/ tia diſceptarꝫ: iudicare ſimul ⁊ age re: modo ſeorſum: modo publi/ ce que ſunt agenda conſiderare: noctibus vero libris incumbere. Et ait ibi. quoddam candelabrū oleum ſibi fundere in lucernam vt nullus in laboribus ſuis affli/ gi cogeret: ⁊ vt ſomno repugna ret. Unde ⁊ ait ibidem. ipſum ſci re naturas lapidū exemplo Sa lomonis. ¶ Cõſimiliter legitur đ Carolo magno: ꝙ ſtudioſus fu it in artibus liberalibus: que mi/ ro modo depicte erāt in palatio: prout legitur in geſtis ſuis. Fuit etiaꝫ ſtudioſus in libris diuinis: ⁊ ſpecialit̃ diligebat libros beati Auguſtini de ciuitate dei. ⁊ Al/ chuinus ſpecialiter docuit eū dia leticam ⁊ aſtrologiam: Et tranſ/ ferri fecit ſtudiū đ Roma Pa/ riſi⁹. Et offenſus diſſonantia cā/ tus eccleſiaſtici inter romanos ⁊ gallicos: iudicans: iuſtius eſſe bibere de puro fonte ꝙ de riuo turbato: duos clericos Romaꝫ miſit: vt antiquum cantum diſce/ rent: Et primo per hos eccleſia Metenſis: ⁊ per illaꝫ omnis ec cleſia gallicana ad romani can/ tus auctoritatē reuocata ē. Lau

dando igitur principis ſtudioſi/ tas: que ſic ſtuduit non ſolum ſi bi proficere ſed omnibus. Et ta les fuerunt multi alij principes. Unde in litteris quas miſit qdaꝫ rex romanorum regi francorum quib⁹ hortabatur: vt liberos ſu os diſciplinis inſtrui procuraret: inter alia eleganter adiecit. Rex illitteratus: quaſi aſinus corona tus. Ideo illud ſeculum aureuꝫ dicebatur quando ſapientes re/ gnabant: ait Señ. epiſtola. xliiij. in illo inquit ſeculo: quod aureū perhibetur. quando penes illos ſapientes regnuꝫ erat Poſſedo nius iudicabat. hi continebant manus: ⁊ infirmiores a validio/ ribus tuebantur. Suadebāt ho neſta: diſſuadebant contraria: ⁊ vtilia atqꝫ inutilia monſtrabant. horum prudētia ne quid deeſſet ſuis prouidebat. Fortitudo arce bat pericula: beneficia augebant ornabantqꝫ ſubiectos: officium erat imperare non regimen. Ne mo ꝙtū poſſet aduerſus eos ex periebatur per quos ceperat poſ ſe. nec erat cuiqꝫ animus ad iniu riam aut cauſa: cum bene impe/ ranti bene pareretur: nihilqꝫ ma ius minari male parētibus poſ/ ſet: ꝙ vt abirent e regno. Hec il/ le. vere ergo illud ſeculum aure um quando ſapientes principa/ bantur. Unde Boetius primo de conſolatio. c. iiij. dicit. ꝙ ꝯꝫ Pla/ tonem reſpublica felix. eſſe inci/ pit: ſi eam vel ſtudioſi ſapientie regerent: vel eius rectores: ſapiē tie ſtudere contingeret. Ideꝫ ait Ualerius lib. vij. c. ij. Et ideꝫ So crates: q Appollinis oraculo ſa/ pientiſſimus fuit iudicatus: pro/ ut dicit Policratus li. iiij. c. vj. Nullus enim eſt: queꝫ oporteat vel plura vel meliora ſcire: ꝙ prin E cipem: cuius doctrina omnibus debet prodeſſe ſubiectis: Cū enī pacis itēqꝫ belli debeat opa mo/ derari: legum: reiqꝫ bellice ipſiuꝫ oportet habere peritiam. ait Ue/ getius: renatus. Regale enī op⁹ eſt ſapere: ⁊ diiudicare: ait Tuli⁹ libro primo de diuinatione. Qđ opus non poteſt exerceri ſine di ſcretione ſapientie. Iudex eniꝫ ſa piens iudicabit populum ſuum. ⁊ rex inſipiens perdet pplm̃ ſuuꝫ Eccle. x. Unde ⁊ deus voluit ſa/ pientes eſſe rectores populi ſui. F Sicut Abrahaam qui fuit peri/ tus in omni doctrina egiptiorꝫ. Act. vij. ⁊ Moyſes. Similiter Dauid qui habuit ſapientiam ſi/ cut angelus dei. ij. Reg. xiiij. Et Salomon petijt a deo ſapientiā ad regendum populum dei: cui dedit dominus cor ſapiens ⁊ in/ telligēs. iij. Reg. iij. princeps eiꝫ inſipiens eſt ſicut furioſus gladi um habēs in manu: ⁊ ſicut igna rus gubnator: tenens guberna culū i tēpeſtate. ⁊ ſic leges igno/ rans ⁊ ſedens in loco iudicij ⁊ iu dicium peruertens. Qđ plangit

ſapiens Ecc.iij. Uidi loco iudicij
impietatem: ⁊ loco iuſtitie iniq/
tatem. Si tamen ↄtingat: ꝙ prin
ceps ſit ignarus ſapientie ⁊ diui
nar legum: inquirat noticiaȝ di
uine legis a ſacerdotibus ſꝫ pre/
ceptuȝ legis diuine. ⁊ audiat ve
ros doctores: ⁊ eorum conſilijs
acquieſcat: exemplo Dauid: q̄ ha
buit ſecum Natham prophetaȝ
⁊ Sadoch ſacerdotem.

¶ Capl̃m. viij. Q̄d princeps ſit
largus munificentia.

T quia princeps dꝫ om/
nibus prodeſſe: vt dictũ
eſt: ⁊ dꝫ omnib⁹ eẽ ama
bilis: ideo debet eſſe in eo largita
tis munificentia. Amici eniȝ ſũt
dona tribuẽtis: prouer. xix. Et di
uitie ſcilicet erogate addunt ami
cos plurimos. ibidem. Hoc eiȝ
facit principes amabiles: ſicut d̄
Tito ait Policrates li. iij. c. xiiij.
I Quid dicam ſcilicet de Tito? qui
patris auaritiam tanta liberalita
te purgauit: vt amor ⁊ delitie ab
omnibus diceretur: conſtantiſſi
me tenens in moribus: ne quem
poſtulandi gratia ad ſe accedẽtẽ
ſine re vel ſpe quoquo modo di
mitteret. vnde ⁊ interrogantib⁹
domeſticis: cur plura polliceret
ꝗ̄ pſtare poſſet: reſpondit: Non
oportet: queꝗ̄ a ſermõe pĩcipis
triſtem recedere. Idem recorda
tus ſuper cenam: ꝙ nihil ea die
cuiꝗ̄ preſtitiſſet: dolẽs ⁊ gemẽs
K ait. O amici: diem hanc perdidi

Nullum enim vitium deterius
auaritia: preſertim in principibus
rempublicã gubernantibus: ait
Tulius. i. de offi. c. xxiiij. Et ſequi
tur. Q̄d Apollo phitius oraculo
edidit. Spartã nulla re alia ni/
ſi auaritia eſſe perituram. Unde
⁊ eius etiam ſuſpitio eſt vitanda
ait idem. c. xviij. Largitas v̄o fa
cit principes amabiles: famoſos
⁊ claros: ait Boeti⁹. ij. de ↄſola.
c. v. Claros largitas fac̃. ⁊ debꝫ
eſſe multiplex in principib⁹ ſcilꝫ.

¶ In donorũ mũifica largitate
¶ In ſui affabili condeſcenſio/
ne ⁊ quaſi ſui exhibitione.
¶ In superuenientium liberali
ſuſceptione: ⁊
¶ In neceſſariorum prompta
adminiſtratione.

¶ Princeps enim debet dona
tribuere ſm decentiam ⁊ eminẽ
tiam ſui ſtatus: ſine magna pre/
cioſitate ⁊ multa numeroſitate:
indilata promptione: ⁊ hilari iocũ
ditate. habita tamen recta conſi/
deratione ad ſuam poſſibilitateȝ
⁊ ad eorum quibus dat qualita/
tem: ꝑut docet Seneca. ij. de be
neficijs. c. xij. di. Reſpiciende ſũt
cuiuſꝗ vires facultateſꝗ: ne aut
plus preſtem⁹ ꝗ̄ poſſumus: aut
minus. Eſtimanda eſt enim per
ſona cui datur. vtriuſꝗ perſonaȝ
confer. ⁊ inter ipſas examina gd
donabis. Ubi põit exẽplũ d̄ Alle
xandro: qui dedit vrbem cuidã.
Cui cum ille diceret: non conue/

nire ſue hoc fortune: nõ quero in
quit quid te accipe deceat: ſꝫ gd
me dare: Animoſa vox ⁊ regia
videtur: ſed ſtultiſſima: ait Sen̄.
ibi. Nihil enim per ſe decet quẽ
ꝗ̄: ſed refert quid: cur: q̄re: vbi:
⁊c. ſine quibus facti ratio nõ cõ/
ſtabit. econtrario ponit exem/
plum de Antigono: a quo Cin/
nicus petijt talentum. Cui ille re
ſpondit: plus eſſe ꝗ̄ Cinnic⁹ pe/
tere deberẽt. At ille repulſus peti
it denarium. Cui rex reſpondit:
minus eſſe ꝗ̄ regem dare dece/
ret. Turpiſſima h̄ cauillatio. In/
uenit enim quomodo neutrum
daret: cum poſſet denarium tan/
ꝗ̄ Cinnico dare: ⁊ talentuȝ tãꝗ̄
rex. Nam perſone contemptibi/
li parum poteſt dari. tamẽ decet
perſonam nobilem magna dare
Sed hec largitas debꝫ eſſe equi
tate iuſta ſcilicet dando de ꝓprio
non de alieno: ꝗ̄titate modera/
ta. vt det ſcilicet ꝗ̄tum decet vti/
litate proficua: vt det ad vtilitatẽ
dantis. intentione ordinata: vt. ſ.
non ad pompam ⁊ iactantiam:
ſꝫ ad profectũ ſuſcipientiuȝ: pro
ut dicit de his Tulius. ij. de offi.
c. xix. Multi inquit patrimonia
effundunt: inconſulte largiendo
Quid autem ſtultius ꝗ̄ quod fa
cis libenter: curare ne id diutius
facere poſſis. Ad quam etiaȝ lar
gitioneȝ ſequuntur rapine ⁊c. Et
ſequitur. Duo ſunt largorum ge/
nera: quorum alteri prodigi ſcilꝫ

qui in epulis ⁊ inuitationibus: ⁊
gladiatorꝝ muneribus: ludorum
venationũꝗ appatu: pecunias
ꝓfundũt ⁊ in eas res: quarũ me
moriam aut nullam aut breuem
ſunt relicturi. Alij ſunt liberales:
qui facultatibus ſuis aut captos
a predonib⁹ redimũt: aut es alie
num ſuſcipiunt: amicoruȝ cauſa
aut in filiarum collocatione ad/
iuuant: aut opitulantur in re acq
renda vel augenda. Idem Am/
bro. primo de offi. vbi ait. Non ẽ
largitas: ſi qd̄ alteri largiris: alte
ri extorques: illi dare: iſti nocẽs:
qd̄ ſit iactantie cã magis ꝗ̄ miſẽ
cordie. Et ibi bñ de hoc. Et ſeq̄
perfecta eſt: vbi ſilentium op⁹te/ R
git: ⁊ neceſſitatib⁹ ſingulorũ ocul
te ſubuenit: quam laudat os pau
peris non labia ſua. Neſciat inq̄
xp̄s ſiniſtra tua quid faciat dexte
ra tua. Math. vi. Et de hoc Tu/
lius. i. de offi. c. xviij. ea inquit li/
beralitate vtamur q̄ amicis ꝓſit.
nemini noceat: nihil enim libera
le quod non iuſtum. Et Sene. i.
de clementia. c. xiij. dicit ꝙ nõ ẽ
liberalis qui de alieno eſt libera/
lis: ſed ille qui quod alteri donat
ſibi detrahit. Et hec munificen/
tia prouocat amorem. nedũ ſuo
rum ſed etiam extraneorum. vn
de Ualerius libro. v. c. i. narrat d̄
legatis Carthaginenſibus veni/ S
entib⁹ ad vrbem ad redimendũ
captiuos. quibus nulla recepta
pecunia etiam exercitus captiuo

rum redditus eſt. Quos obſtu/
puiſſe arbitror: ⁊ ſecū dixiſſe. O
munificentiam gentis romane:
deorum benignitati equandam
O etiā noſtram legationem ſu
pra vota felicem. Beneficiū qḋ
nunq̄ dediſſemus accepimus.
Unde ⁊ in admirationem ꝓco/
uocationem: ⁊ dilectionē dantiū
eos beneficij munificētia prouo
cauit. Et hanc largitionē augetr
quando dona dantur prompte ⁊
T hilariter: prout ait Seneca. primo
de bñfi. c. vi. d. ꝙ quidā bñficiū
ab homine duro ⁊ aſpero datū:
panem lapidoſum vocauit: quē
eſurienti accipe neceſſariū eſt: ſed
tū acerbū. Unde qdā ꝟſificator
egregi⁹. Denigrat meritū: dantis
mora: Nā data rapti. Munera
plus laudis: pluſq̄ fauoris hñt.

¶ Capitulum nonū. Qḋ prin
ceps ſit affabilis hilari leticia.

Item princeps debet eē
munificus in affabili ſui
ipſius ꝯdeſcenſione. Nā
vt ait Seneca primo de benefi.
c. xvij. Beneficium ſiue liberali/
tas fit dupliciter: aut opa: aut pe/
cunia. Altera ex archa: altera ex
V ꝟtute depromitur. Unde ⁊ in lau
dem Traiani dicitur: ꝙ arguen/
tibus eū amicis: ꝙ in omnes ni
mium: ⁊ vltra q̄ imperatorem
deceat cōis eſſ; reſpondit: ſe ta//
lem velle imperatorem eſſe pri/
uatis: qualem imperatorem ſibi
quiſq̄ priuatus optaret. Cauere
tamen princeps debet ne nimis
condeſcendat ⁊ vileſcat auctori/
tas: prout dicit Ualerius libro. ij.
c. i. narrās: ꝙ Medie reges nul
li mortalium oſculum ferebant.
Quicquid enim in excelſo faſti/
gio poſitum eſt: humili et certa
conſuetudine quo ſit venerabili
us vacuū eſſe conſueuit. Ex hac
benigna conſuetudine: ⁊ conde
ſcenſione Julius Ceſar amorē
militum ſuorum meruit. quia il
lis condeſcendebat. Non enim
eos milites pro conditione: ſed
blandiori nomine cōmilitones
appellabat. Miro q̄q; mō eos
diligebat: ⁊ carus habebatur ab
illis. Et aliquādo militi ſuo ſubi/
ta valitudine grauato in diuer//
ſorio locum ſuum dimiſit: ⁊ ipſe
humili loco ac ſub diuo accubu
it: prout narrat libro de vita Ce/
ſarū. beniuolentia enī; principis
ꝯdeſcēſiua ſuis: mſtū eos ꝓuo/
cat in ei⁹ amorē. Uñ ⁊ ḋ Alex.
narrat Valeri⁹. li. v. c. i. ꝙ cū vide
ret militē quendā ſenio confectū
frigore nimio ſtupefactum: cum
ipſe eſſet in ſede ſublimi propin/
qua igni: ſurrexit: ⁊ ſuis manib⁹
illū in ſede ſua impoſuit dicens:
Illud ſalutare futurū: ⁊ qḋ apud
perſas capitale extitiſſet: ſolium
regium occupaſſe. Quid igit mi/
rum: ſi ſub eo duce militare tot
annis dicebant iocundū: cui gre
garij militis incolūitas proprio ſa

ſtigio carior erat. hec ille. Conſi/
militer narrat Señ. v. de benefi/
cijs. c. xviij. de Ceſare: ꝙ cū vete
ranus quidam miles diceret ei:
qui apud vicinos ex cauſa ꝑme/
bat. Meminiſti o imperator in
hiſpaniam: cū ſub quadā arbore
feruentiſſimo ſole veles reſidere
quēdā ex comilitonibus penulā
ſubſtrauiſſe? Memini inquit: et
ꝙ ſiti confectus ire volebā ad fō
tem: ſed nō poteram repere ma/
nibus niſi comiliton fortis ac ſtre
nuus aquam mihi in galea attu/
liſſet: poſſes inquit impator agno
ſcere militem illum aut galeam?
Ait imperator: ſe nō poſſe galeā
agnoſcere ſed hominē. ⁊ adiecit
Tu quidem ille non es. Merito
ait miles: me non agnoſcis. Nā
tunc integer eram: poſtea in acie
oculus effoſſus eſt: de capite oſſa
eiecta. Quod audiens Ceſar ve
tuit exhiberi negociū: ⁊ agellos
in quibus cauſa rixe ac litiū fue/
rat militi donauit. De Auguſto
Ceſar narrat. Poli. li. iij. c. xviij.
Aliter. ꝙ cū veteranus periclita/
ret in cauſa: rogauit Ceſarē in pu
blico: vt adeſſet. Qui aduocatū
preſtantiſſimum dedit ei. Cui ve
teranus. Non ego Ceſar pericli/
tāte te ī bello Aſiatico vicariū q̄
ſiui: ſ; ꝓ te ipſe pugnaui. Detexit
q; ipſas cicatrices. Erubuit Ce/
ſar: venitq; in aduocationē: vt q
verebat non tm̄ ſupb⁹ ſed etiā in/
gratus videri. Tali benefica be/
niuolentia: ⁊ condeſcenſione be
niuola: meruit non ſolum amo/
rem militum: ſed etiam aduerſa
riorū. De ipſo quoq; Julio Ceſa
re ait Solinus li. i. ꝙ benignitate D
adeo preditus fuit: vt quos ar/
mis ſubegerat: clementia magis
vicerit. Unde ⁊ imperator eter/
nus rex regum: ⁊ dominus do/
minantium. vt oñderet amorē
ſuum ad nos: ⁊ nos ad amorem
ſuum alliceret: non ſolum ſua no
bis dedit: ſed etiam ſeipſū: ⁊ ſū
ma ⁊ admiranda munificentia
ſe nobis cōicauit. ro. v. Cōmen/
dat charitatē ſuā in nobis. ⁊c. Et
Eph. v. Chriſt⁹ dilexit nos ⁊ tra
didit ſemetipſū pro nobis. Joh.
xv. Maiorem charitatē. ⁊c.
¶ Capitulum decimū. Qḋ prin/
ceps ſit liberalis in hoſpitum ſu
ſceptione grata.

Similiter princeps debet
eſſe in ſuſceptione hoſpi
tū aduenientiū dapſilis
⁊ largus. Si. n. hoſpitalitas ē in
oībus cōmendanda: ⁊ eius con/ E
trarium deteſtandū. put di. Apo
ſto. Petrus. i. pe. iiij. Hoſpita/
les inuicē ſine murmuratione ⁊
Heb. xij. Hoſpitalitatē nolite ob
liuiſci. per hāc enī placuerūt qui
dā angelis hoſpitio receptꝭ Abra
ham. ſ. ⁊ Loth. geñ. xviij. ⁊. xix.
Multo magis eſt laudanda in
principibus: ⁊ contrarium vitu/
perandū. Per eam eī; fauor ⁊
amor populorū impetrat: q2 ſplē

diādū in panibus benedicēt labia
multorum. Ecc.xxxj. Unde ⁊ ſal
uatorē noſtrum voluerūt facere
regem. poſtq̄ eos ſatiauit pani
F bus. Jo.vj. ſup qd̄ Criſo.omel.
lxxxi. dicit: ꝙ multa fuerat opera
eius mirabiliora: ſed nunq̄ con
feſſi ſunt eū regē niſi quando im
pleti ſunt panibus. Magna eniꝫ
tyrānidis eſt ſuperabundātia ca
ſtrimargie. ait ibi. Et econtrario
narrat Tuli⁹.ij. de offi.c.xviij.ꝙ
Mamito homini ditiſſimo pre
termiſſio edilitatis. conſulat⁹ re
pulſā attulit. Huius hoſpitalitati
exemplū habemus in Job.xxxi.
c. libri ſui. Si comedi bucellaꝫ
meā ſolus: ⁊ non comedit pupil
lus ex ea. ⁊ p⁹. Foris non manſit
pegrin⁹: hoſtiū meuꝫ patuit via
tori. Hoſpitalitas eni honeſtiſſi
ma ⁊ famoſiſſima eſt principib⁹
vnde narrat Valeri⁹ de quodam
magnate. li.viij.c.vltimo.ſ. Ar
G gentino gallie poſſeſſore: Erat in
quit opibus excellēs: ſed animo
locupletior: ſemperq̄ꝫ in errogā
da potius q̄ congreganda pecu
nia occupatus: adeo vt dom⁹ ei⁹
quaſi quedam munificentie offi
cina diceret. Illic enim publicis
apta munimenta vſibus extrue
bant: illic grata populorū oculis
ſpectacula edebant: illic epularū
magnifici apparat⁹: libētiq̄ꝫ ani
mo annone ſubſidia orebantur
Et cum hec: vniuerſis inopia la
borantibus priuatim alimēta: do

tes v̄ginibus paupertate preſſis
detrimentorum curſu quaſſatis
ſubſidia errogabat: Hoſpites q̄
q̄ꝫ tū vrbanis penatib⁹: tūꝫ etiaꝫ
ruſticis tectis benigniſſime exce
pti: varijs ornati muneribus di
mittebāt. Quodā quoq̄ꝫ tempo
re quingentos ſimul Selegētiū
equites cum tempeſtate in poſſeſ
ſiones ſuas compulſos aluit ⁊ ve
ſtiuit. Quid multa. Non morta
lem aliquē: ſed propitie fortune
benignū diceres ſinuꝫ. Ergo qd̄
gallias poſſidebat oium q̄ſi om
ne patrimoniū erat. pro cuius ſa
lute ⁊ incrementis: tā argentina
ciuitas q̄ ⁊ vicine regiones vo
tis excubabant. Ex cōtraria par
te: ſunt loca archas habentia in
exorabilibus clauſtris obſeratas
Nōne preſtantiorē eſtimes illaꝫ
impenſaꝫ q̄ hanc cuſtodiā. hec
ille. Ex quibus patet: ꝙ hui⁹ ho
ſpitalitas in ſuſceptione hoſpitū
fuit cōiſſima ⁊ prōptiſſima: i col
latione neceſſariorūꝫ affluentiſſi
ma: in ſubminiſtratione vrbaniſ
ſima: in duratione: beneficentiſſi
ma: hoc eni eſſe debet in hoſpi
talitate precipuum Et hec erant
in palatio Salomonis.iij. Re.i.
Videns regina Sabba domum
quā edificauerat Salomon: ⁊ ci
bos menſe ei⁹: ⁊ ordines miniſtrā
tium: non habebat vltra ſpirituꝫ.
Similiter hec erant in conuiuio
Aſſueri. Heſter.i. vinū quoq̄ꝫ: vt
magnificentia regia dignuꝫ erat

abūdans ⁊ precipuū ponebatur:
nec erat qui nolentes cogeret ad
bibendū. Nec debēt eſſe vel ap
parere in palatijs principū: ⁊ cō
uiuijs hiſtrionici geſtus: vel me
retricum cantus: nec ludi inepti:
nec clamoroſi riſus: nec confuſi
L apparatus: ſed ciuiles ⁊ honeſti
geſtus. Unde ⁊ in cōuiuio quod
exhibuit Dido Enee ⁊ militib⁹
eius: licet eſſent multa ſuperflua
Ut ſcribit Virgilius li.ij. Non tñ
leguntur fuiſſe inhoneſti cantus
nec hyſtrionici geſtus. Unde dr̄
Cithara crinitus Iopas. Perſo
nat aurata docuit que maximus
Athlas. Unde hoīuꝫ genus: ⁊ pe
cudes: vnde hymber ⁊ ignis ⁊c.
Licet eni eſſet a femina prepatū
⁊ nimis delicatum: ⁊ ad volupta
tem tendens: non tñ ibi pſonuit
cithara vl' ſtulta laſciuia: ſed que
naturalia erāt: ⁊ ꝯuiuio ciuili de
centia. In ꝯuiuio v̄o Enee apd̄
Euādrū: officio humāitatis exhi
bito. alia legunt. Ubi dr̄. Dapes
iubet: ⁊ ſublata reponi Pocula.
gramineo viros locat ipſe ſedili.
Precipuūq̄ꝫ thori: ⁊ villoſi pelle
leonis. Tunc leti iuuenes certati
areq̄ꝫ ſacerdos. Viſcera coſta fe
runt taurorū: onerātq̄ꝫ caniſtris
Veſcitur Eneas: ſimul ⁊ troiana
iuuentus. Perpeti tergo bouis
⁊ luſtralibus eſcis ⁊c. In ꝯuiuio
femine cuncta erāt aurea: In cō
uiuio v̄o Enee ſedile gramineuꝫ
⁊ ſpoliati leonis pellis villoſa. Ibi

Nulla quies ab epulis ⁊ delitijs:
In iſto v̄o cōuiuio neceſſaria ap
poſita. Ibi cithara. hic ſacerdos
ad arā: ibi iocoſa: hic ſeria tracta
bāt. Unī ſūme cauēdū principib⁹
ne laſciuie delitiaruꝫ: ⁊ torpores
ſomniorū: ipſū ⁊ ſuos eneruent.
Cāpana eni luxuria. inuictū armiſ M
hanibalē: illecebris ſuis cōplexa
romāo militi vīcēdū tradidit ſic
dictum eſt ſupra.c.iij. huius diſti
ctionis.

¶ Capitm vndecimū. Qd̄ prin
ceps ſit longanimis patiēs.

Vlterius princeps debet
eſſe longanimis patiētia
⁊ imperturbatus: qa vt
ait Greg. mor.xx. ptāti amica eſt
impatientia. Quā dꝫ princeps re N
frenare ex conſideratiōe natura
lis parilitatis ſue cū illis quib⁹ p̄
eſt. Qd̄ notat in predicta auctori
tate Deut. xvij.ꝙ.ſ. de nūero fra
trū debet eligi rex. In quo notat
parilitas naturalis eius ⁊ illoruꝫ
ſuper quos regnat. Qd̄ conſide
rans Job.xxxi. dicebat. Si con
tempſi ſubire iudiciū cum ſeruo
meo: ⁊ ſequit. Nonne i vtero fecit
me qui ⁊ illum? Et de hac patiē
tia ſiue intolerantia iniuriarum:
ſiue in ſuſtinentia improperiorū
ſiue in remiſſione eorum vt dcm̄
eſt in breuiloquio d̄ v̄tutib⁹. Sū
me eni iracundia cauenda ē prin
cipibus propter eius perniciosita
tem ⁊ turpitudinē. ait Sen̄.i. de
clementia aloquēs principē. Lo

O qui inquit non potes.niſi vt vocē
tuam que vbiqꝫ ſunt gentes exci
piāt. Iraſci nō potes: niſi vt om
nia premantur. Cum igitur pn̄/
ceps latere non poſſit: ⁊ omnium
oculi in eū reſpiciant ꝓut ait ibi/
dem: prouide debet ꝑcauere ira
cundiam: que deformat hominē
exteriorē: ⁊ confundit interiorez
ait Sen.ij.de ira di.ꝙ nihil eque
profuit iratis ꝙ̄ itueri deformita
tē rei.i.ire. Nam in ea facies tur/
P batior: ora pulcherrima fedat: tor
uos vultus ex tranquillitate red/
dit. linquit decor oīs iratos. Se/
quit. Qualē putas aīum: cuiꝰ ex̄
imago tam feda eſt? Quanto illi
intra pectꝰ eſt acrior ſpūs teribi/
lior vultus: intenſior impetꝰ ru/
pturus ſe niſi eruperit? Quales
Q ſunt hoſtium vl̄ ferarū cede ma
dentium: vel ad cedem euntium
aſpectus. Qualia poete inferna/
lia monſtra finxere: ſuccinta ſer/
pentibus: ⁊ igne ⁊ flatu ⁊c. Talez
nobis iraz figuremꝰ. Ideo vt ait
Sixtus. Iratis ꝓfuit aſpicere ſpe
culum: vt ymago repercuſſa oſtē
dat homini ſuam deformitatem.
R Cum igitur princeps: geſtum de
beat habere honeſtum ob oīuz
aſpectum in ipſum: ⁊ habere ani
mum īperturbatū ad iudicandū
in tranquillitate: ⁊ operanduz in
equitate: ſtudioſe debet irā caueꝛ
⁊ animum in tranquillitate ſerua
re. Ira enim impedit aīum: ne
poſſit cernere verum. Et ira viri
iuſtitiam dei non operatur. Ia/
cobi.i. Debet enim ꝑus vincere
irā que eſt hoſtis interior. regnū
anime confundens: demū vin/
cere hoſtes: regnum exterius inui
dentes: ſicut fuit de Fabio vl̄ Fa
britio. In cuius laudez ait Sen̄.
i.de ira.ꝙ prius vicit iram ꝙ̄ ha
nibalem. Cōſimiliter de alijs pn̄
cipibus legit: ꝙ cum eſſent potē/
tiſſimi tamē fuerūt patientiſſimi:
qualis fuit Iulius Ceſar: ꝓut le
gitur li.de vita Ceſarum: ⁊ in ſuſ
tinentia contumeliarum: remiſ/
ſione iniuriarū: ⁊ moderatione
penarum: vbi dr̄: ꝙ cū ei impro
peria dicerentur non iudicauit.
Sicut fuit illud. Galias Ceſar
ſubegit. Nicomedes Ceſarez ⁊
Nicomedes non triumphat q
ſubegit Ceſarez. Imponebatur
enim ei: ꝙ Nicomedes rex Bi/
tinie fuit abuſus eo in iuuentute
nephādo.ſ.flagitio. Et cū multa
conuitia de hoc audiret: ſemper
diſſimulabat. Similiter cum la/
to clauo vſqꝫ ad manus fimbria
to vti eſſet conſuetus: ⁊ laxiꝰ cin
gereꝛ. ait Scilla admonēs opti/
mates: vt puerū male cinctū ca/
uerent. In eodē li.legit: in acie ꝓ
clamaſſe: vt ciuibus parceret qū
pugnauit contra pompeiū: ⁊ ciui
bus ſuorū conceſſit ſeruare vnū
quē vellēt ptiſ aduerſe: qn̄.ſ.eēnt
capti: Nec leguntꝛ vlli periſſe ab
eo niſi in ꝑlio exceptis Affricano
⁊ Lptio. Et nec hos etiaz: de vo
luntate eius peremptos putant:
vt dr̄ ibi. Similiter cum eſſet cu/
pidiſſimus margaritarū: ⁊ dice/
ret Cecilio: vt aliquid faceret. rn̄
dit. Prius ſaciaberis margarit̄
Similiter: cū quidā diceret: vel/
lem: me ad cenā inuitaſſet: ꝓfecto
nihil reliquiarū fuiſſet: nunc me
reliquie veſtre exercent. Impo/
nebatꝛ eni ei: ꝙ eēt auarꝰ ⁊ cupi
dus: Siſr de Ceſare Auguſto
legit prout dicit. Poli.li.iij.c.xv/
iij.ꝙ mire patientie fuerit. Cum
eim aduerſus priuatū quendam
eſcandeſceret: loquere inquit Au
guſtus qd̄ placet: qꝛ diligentiam
auribus: ⁊ lingue taciturnitatez
indixi: quietem aio. Et in oībus
his potentiam meā acuſa: qꝛ nil
aliud argui pōt in patientia mea
Unde obſeruatū eſt: ꝙ quotiens
ingrederetꝛ vrbem: ne de quoqꝫ
ſuppliciū ſumeret. Et ibidem dr̄
ꝙ cum qdam ſibi diceret: o tyrā
ne: reſpondit. Si eſſem nō dice/
res. Itez Curtius eques Roma
nus: cum macrū turduz ſumpſiſ
ſet in conuiuio Ceſaris: interro/
gauit an mitteꝛ liceret: reſpōdit:
Quid ni liceat? Ille ſtatim per fe
neſtrā miſit Similiter miles per
ſuus aucupij: noctuam que Ceſa
rem ingetabat: ſpe ingentis pre/
mij captam duxit ad ceſarē. hoc
laudato: iubet imperator: mille
nummos dari. At ille auſus eſt
dicere. Malo vt viuat: auēqꝫ di
miſit. Abijtqꝫ contumax miles:
non ſine admiratione multorum
Ceſare n̄ offenſo. Itē Auguſtꝰ in
pollionez ſcripſerat pheſeninos.
Cātica.ſ.nuptialia. At ego iquit
Pollio taceo. Non.n. ē leue in
eū ſcribere q pt ꝓſcribeꝛ. Sicut
aūt non facile concipiebat iram:
ita nec facile admittebat ad ami/
citiā: ⁊ quem ſemel admiſerat cō
ſtantiſſime retinebat. Et eidez in
V tra varia dedecora a quodā pro/
broſo obiectum eſt: ꝙ adoptōez
auunculi: ſtupro meruerit: quia
cum Iulius ceſar amaſſe artius
dictus eſt: non ſine rubore ꝓſtra
te amicitie. Aliꝰ quoqꝫ iratꝰ obie
cit ꝙ ſolitus eſſet crura ardenti ſa
ce ſuburere quo mollior ſurgereꝛ
pilus. Item eo tyrānizante inqt
plebeius. Uides ne: vt Cinedus
orbem digito temperat? Et cum
magnus ob corporis breuitatem
cōuiciātis cuiuſdaz impetu dice/
retur: ſibi calciamentis grādiuſ/
Z culis eſſe vtēdū. rn̄dit. ¶ De Ti/
berio quoqꝫ legitur: ꝙ lz in mul/
tis fuerit vitioſus: aduerſuſ tamē
conuicia patiēs fuit. di. ꝙ in ciui/
tate linguas eſſe liberas: ⁊ men/
tes hoīum oportebat. ¶ Similr
Domitianus patiens fuit ꝟ hoꝛ.
Cui fertur dixiſſe orator Lucanꝰ
Non eſſe mirum ſi eneaz habe/
ret barbam: cui os ferreum: cor
plumbeum eſſet: eo ꝙ dura dum
taxat loquebatꝛ: que ex iniquitatiſ
adipe magis ꝙ̄ corde cōceperat
A procedebant. ¶ De patiētia quo

ꝙ mirabili Auguſti Ceſaris dic
Sen̄.iij de ira. Qd̓ cum Tima/
gines hiſtoriarum ſcriptor: que/
dam in ipm Ceſarē: quedam in
vxorem: quedā in totā domū di/
xerat. nec dicta perdiderat: ſʒ cir/
cūferebat: ait in ore eorū eſt .the
meraria vrbanitas. Et ideo illuʒ
B ſepe monuit Ceſar: vt lingua mo
deratius vteret. Perſeuerāti v̓o
illi, domū ſuam interdixit. Con/
ſueuerat tn̄ ille aſſumi in contu/
bernio polliōis: q libroſ: acta Ce
ſariſ: continentes. Idē Thimar
gines combuſſit: ⁊ tn̄ Ceſar nec
motus eſt: ꝙ laudib⁹ ſuis geſtiſ/
ꝙ manus intulerat. Nunꝗ cuʒ
hoſpite inimici ſui queſt⁹ ē. Vn̄
arguit ibi Sen̄ bene: Dicat: ſibi
quiſqʒ: quotiens ira laceſſit. Nū
quid in domo mea plus poſſum
ꝗ toto orbe terrarū diuus Augu
ſtus potuit? Ille tn̄ contentus eſt
C a cōuiciatore ſuo ſecedere. Quis
ſum ego: cui⁹ aures ledi nephas
ſit? Multi ignouerūt hoſtibus:
ego non ignoſcam pigris: negli/
gentibus: garulis? Ubi ſubdit: q̄/
debent mouere hoīem ad igno/
ſcendum. Puerū inquit etas ex
cuſet: feminam ſexus. extraneuʒ
libertas: domeſticū familiaritas
Sequit. Amicus eſt. ſ. qui offen/
dit: fecit quod noluit: inimic⁹: qd̓
debuit: prudentiori cedam⁹: ſtul
tiori remittamus. Pro quocun/
qʒ illud nobis rependam⁹: ſapiē
tiſſimos etiam viros q̄nqʒ delin

quere. Neminem eſſe tam circū
ſpectū: cuius non diligentia ſibi/
ipſi aliqn̄ decidat: neminem taʒ
maturum: cuius non grauitateʒ
in aliquod fedius ſcm̄ caſus im/
pingat: neminē tam timidū offē
ſarum: qui non in illas duʒ vitat
incidat. Nobiles enim viri deſ/
piciunt opprobria ⁊ cōtumelias:
ait ibidem: ponens exemplū bo
num. Proprium eſt inquit ma/
gnitudinis vere: nec quidē ſenti/
re ſe percuſſam. ſ. iniurijs. Sicut
eniʒ imanis fera ⁊ magna: ad la
tratum canū lenta reſpicit. Et ſi/
cut hirticus ingēti ſcopulo fluct⁹
reſultat. Qui eni n̄ iraſcit. icōcuſ
ſus iniuria pſiſtit. Qui v̓o iraſcit
mot⁹ ē: Uir eni nobilis audiēs i/
propia: dʒ cogitare eoꝝ ſtulticiā
itēperātiā: vel ignorātiaʒ: Un̄ ait
ibi. Quare fers egri rabiem: fre/
netici verba: puerorū proteruiaʒ
Nempe quia videt̄ neſcire quod
faciunt ſic ⁊ de alijs. Sunt enim
imprudentes: ⁊ in oibus par im
prudentie: par patrociniū. Ibidē
narrat Sen̄. de mira patiētia An
tigoni regis. Cum enim quoſdā
ex militibus audiſſet omnia ma
la imprecantes regi. qui eos in il
lud iter: ⁊ inextricabile lutum de
duxiſſet: acceſſit ad eos qui ma/
xime laborabant. Et cum ignorā
tes a quo adiuuarent̄: eos expli/
cuiſſet: nunc inquit maledixiſtis
Antigono: cuius vitio in has mi
ſerias incidiſtis: modo aūt bene

optate ei: qui vos ex hac voragie
eduxit. Nec āplius dixit eiſ. Idē
etiam antigonus cū obſediſſet ca
ſtrum ⁊ multa improperia. ſibi e
caſtro dicerent fiducia loci. con/
temnentes hoſtē: reſpōdit. Gau
deo ⁊ boni aliquid ſpero: ſi in ca
ſtris meis ſilentiū habeo. Quos
cum fame domuiſſet: captis ſic
vſus eſt: vt eos qui militie vtiles
erant in cohortes aſcriberēt: cete
ros preconi ſubiceret. Idqʒ ſe ne
gauit facturum fuiſſe. niſi expedi
ret his: dn̄m habere: qui tā ma/
lam hn̄t linguam. Ibi etiam df.
ꝙ Scipio affricanus cuidam ar
guenti euʒ: ꝙ parū pugnaret: rn̄
dit imperatorem me peperit ma
ter mea nō bellatorē. Erat tamē
fortūatiſſimus ſtrenuuſqʒ bella/
tor ⁊ victor. Ibidem legit̄ d̓ Teo
doſio imperatore: ⁊ recitat̄ in co
dice: ꝙ ait. Si quis noīa noſtra
crediderit laceſſenda: eū pene no
lumus ſubici: qm̄ ſi ex leuitate
procedit contemnendū eſt. ſi ab
inſania: miſeratiōne dignū: ſi ab
iniuria: remittendum. Ibideʒ le
gitur de veſpaſiano: ꝙ dicenti ſi
bi opprobria rn̄dit. Huiuſmodi
hominibus riſum debemus: no
bis aūt correctionē: penaʒ crimi
noſis. ¶ De patientia phorū df
in policrato: ꝙ Ariſtippus: cui/
dam maledicenti ſibi reſpondit.
Et tu lingue tue: ſic ego aurium
mearū dn̄s ſum. Ibi etiam df:
ꝙ Xenophon de ſe male dicenti

rn̄dit. Tu didiciſti mala dicere:
H ⁊ ego: maledicta cōtemnere. Et
Diogenes ait. Oportet ſapiaʒ ab
inſipientibus feriri: ⁊ melioreʒ ſe
indicat lingua mala cū quē car/
pit. Socratem interrogauit Alci
biades: quare Xantipem vxoreʒ
ſuam iurgioſaʒ: ⁊ que die noctu/
qʒ mulieribus ſcatebat moleſtijs
I e domo non abiceret. Cui phus.
Cum talem domi perpetior con/
ſueſco exerceor: vt ceteroꝝ foris
petulantiam ⁊ iniuriam facili⁹ fe
ram. Quare aūt patiētia: ⁊ ire cō
tinentia magis eſt neceſſaria pn
cipib⁹ rationem reddit Sen̄. eo/
dem lib. di. ꝙ cū vtilis ſit ſeruien
tibus: affectuū ſuoꝝ ⁊ hui⁹ mali
rabidi. ſ. ire ꝯtinētia: vtilior tn̄ ē re
K gib⁹ peūt eni oia: vbi ꝗtū ſuadet
ira: fortuna pmittit. Nec diu po/
teſt que nullo malo exercet̄ ſta/
re potentia. Et enumerat ibi exē
pla de potentibus quos poteſtas
incitauit in tyrannicā iram. Nar
rat enim de Dario duce perſarū
L ꝙ cum indixiſſet bellū Sciticis
rogatus a nobile ſene: vt ex trib⁹
filijs vnū in ſolatium ſibi dimitte
ret: duorum autem opera vteret̄
pluſqʒ rogabatur pollicitus: om
nes ſe illi dixit remiſſurum: ⁊ oc
ciſos i ꝯſpectu patris abiecit: cru
delis futurus ſi omnes adduxiſ/
ſet. ¶ Simil̓r narrat ibi de Xer/
ſe: ꝙ patri petēti vacationē vni⁹
filiorū: petēti permiſit eligere quē
vellet. Demū quē elegerat in par

tes diſtractū ſibi dimiſit. ¶ Si-
militer narrat de rege Cambiſe:
φ cuz vnꝰ ex cariſſimis nimis de
dītū vino moneret: vt partius bi
beret: turpē eſſe dicēs i rege ebrie
tatē quem oīum oculi aureſqꝫ ſe
quāt rn̄dit rex: vt ſcias oclos pꝰ
vinū eſſe in officio: manu appro
M babo. Deinde bibit liberalius ꝙ
alias: ⁊ iuſſit filiū eius ſtaᷓ ex op
poſito: ⁊ intendens arcū coꝛ ado
leſcentis tranſfixit. Jd enim ſepe
appetere dixerat. ⁊ reſpiciēs pſeʒ
interrogauit ſi ſatis certā habeſt
manū. At ille negauit: Apolineʒ
potuiſſe certius dimittere. O cru
entū regē. o dignū in quē oīum
ſuoꝛuʒ arcus verterent. ¶ Simi
le narrat ibi de Arpallo rege per
ſarum: φ cū eſſet a quodā offen
ſus: filios eius epulandos appo-
ſuit: ⁊ ſubinde queſiuit an place-
ret conditura. Et vt vidit eū ple-
N nū malis ſuis. filioꝝ capita affer
ri fecit: ⁊ quomodo eſſet acceptū
interrogauit: nec defuerunt vba
miſero. Apud regē inquit oīs ce
na iocūda. ¶ De Cyro ſimiliter
narrat ibi: φ cuʒ verſus Babilo-
niam feſtinaret ad bellū: nec poſ
ſet trāſire late fuſū amnē Giſſen
⁊ eſſet vnus equꝰ regius ibi ſub
merſus: ira cōmotus: iurauit: ſe
amnē illum diuiſurum: vt etiam
nō ſolum tranſiri: ſed etiam cal-
cari a feminis poſſet: quē poſtea
O in quadrigētos: ⁊ ſexagita riuos
diuiſit. Hec ſeritas regibus bar-
baris fuit mira: quos nulla eru-
ditio nullus litterarum cultꝰ im-
buerat ait ibi Sen̄. Quanta etiā
ſcelera fecerunt pꝛīcipes irati nar
rat ibidē. Sicut de Alexandꝛo: q
Titum ſibi cariſſimū: ⁊ vna ſecū
educatū parum ſibi adulantē in-
ter epulas manu ſua tranſfodit.
Sed ⁊ obiurgantē ſe ex macedo
ne ac libero in perſicam ſeruitutē
tranſeuntē ſimiliter Liſimacum
eque ſibi familiarē leoni obiecit
Et Talephoꝝ membꝛis trunca
tum. ſ. auribꝰ ⁊ naſo: in cauea ve
lut aīal quoddā nouum ⁊ inuſita
tum diu pauit. Et cum eſſet diſſi-
milimus homini qui illa patie-
baᷓ diſſimilioꝛ erat q̄ faciebat: ait
ibi Sen̄. Ad vincendū igiᷓ impa
tientiam in oībus: vt ſemper ſit
cōpos ſui: ſollicite ⁊ ſtudioſe de-
bet pꝛīceps laboꝛaᷓ: vt ſit victoꝛ
non hoīum tm̄: ſed etiam vitioꝝ
Nam terrena poteſtas vult eſſe
victrix gentium cū ſit captiua vi
tioꝛum: ait Aug. xv. de ci. c. viij.
Licet autem multis alijs modis
debeant pꝛincipes infoꝛmari tñ
dictis modis ſpāliter poſſunt pꝛe
dicatoꝛes euangelici habere oc-
caſionē edificatorie conferendi
cum pꝛncipibus.

¶ Capl̄m. duodecimū. Qō pꝛi
ceps ſit virtuoſus in vita.

Tales aūt eſſe debeant
cōmuniter principes fide
les: docet optime Augu.
v. de ci. c. xxiiij. dicēs. Neqꝫ nos
xpianos quondam imperatoꝛes
ideo felices dicimus: quia vl' diu
tius imperarent: vel imperātes
filios moꝛte placida reliquerūt:
vel hoſtes reipublice domuerūt
vel inimicos ciues ꝯ ſe inſꝰgen-
tes ⁊ cauere ⁊ oppꝛimere potue-
rūt. Hec enim et alia huiuſmōi
erūnoſe vite vel munera vl' ſola
tia quidam etiam cultoꝛes de-
monum accipere meruerūt: qui
non pertinent ad regnum dei: q̊
pertinēt iſti. Et hoc de miſericoꝛ
dia ſcilicet factum eſt: ne ab eis
q̄ in eum crediderint hec tanqꝫ
ſumma bona deſiderent. Sed
felices eos dicimus: ſi iuſta im-
perant: ſi inter linguas: ſe ſubli-
miter honoꝛantium: ⁊ nimis ho
norabiliter ſalutantium: ⁊ ſibi ni
mis humiliter obſequentiū: nō
extolluntur: ſi ſe homines eē me
minerint: ſi poteſtatem ſuam ad
dei cultum dilatandū: maieſtati
qꝫ eius famulari faciūt: ſi deuʒ ti
mēt diligūt ⁊ colūt: ſi plus amāt
regnū illud: vbi non timent ha-
bere conſoꝛtes: ſi tardius vindi-
cant: facile ignoſcūt: ſi eandē vin
dictam pꝛo neceſſitate regende
tuendeqꝫ reipublice: non pꝛo ſa-
turandis inimicitiaruʒ odijs ex
ercent: Si eandem veniam: nō
ad impunitatē iniquitatum: ſed
ad ſpem coꝛrectionis indulgent
ſi quod aſpere cogūᷓ plerūqꝫ de
cernere: miſericoꝛdie lenitate: et
beneficioꝛum largitate compen
ſant. ſi luxuria in eis tanto caſti-
gatioꝛ: qꝫto pōt eſſe liberioꝛ. Et
ſi hec omnia faciant nō pꝛopter
fauoꝛem inanis gloꝛie: ſed ꝓpter
charitatem felicitatis eterne. Si
pꝛopter peccata ſua: humilitatis
⁊ miſerationis: ⁊ oꝛationis ſacri-
ficium deo vero immolare non T
negligunt: Tales xpianos impe
ratoꝛes: dicimus eſſe felices in-
terim ſpe: poſtea re ipſa futuros:
cum id quod expectamus adue-
nerit. hec Augu. Qui ſufficien-
ter oꝛdinabiliter: ⁊ perfectibiliter
que neceſſaria ſunt pꝛincipibus
enumerauit. ¶ Item de īfoꝛma
tione dominoꝛuʒ bene in tracta
tu de. xij. abuſiuis. vbi diciᷓ. Se-
xtus abuſionis gradus eſt domi
nus ſine virtute. Nihil enim ꝓ-
ficit. dominandi habere poteſta
tem: ſi dominus ipſe nō habeat
virtutis vigoꝛeʒ: Et ſequiᷓ. Tria
neceſſario eum qui dominaᷓ ha
bere opoꝛtet ſcilicet timoꝛē: amo
rem: ⁊ oꝛdinationem. Niſi eniʒ
ametur dominus: pariter ⁊ me- V
tuatur: eius oꝛdiatio minime ſta
re poteſt. per beneficioꝛuʒ igitur
affabilitatem pꝛocuret: vt diliga
tur: per iuſtas vindictas non ꝓ-
pꝛie iīurie ſed legis dei ſtudeat
vt metuatur quoqꝫ quia multi
pendent in eo: ipſe deo adherere
debet: qui eum in ducatum con-
ſtituit: qui ad poꝛtanda multoꝝ
onera eum velut foꝛtioꝛeʒ ſolida
uit. vbi ponit exemplum: Parū

lius enim niſi bene fixus firmi⸗
ter alicui fortiori hereat: oẽ quod
in eo pendet cito labitur: ⁊ ipſe ſo
lutus a rigore ſue firmitatis cuʒ
omnibus ad terram dilabit̃. Sic
X ⁊ princeps niſi conditori ſuo ad⸗
hereat pertinaciter: ipſe ⁊ omnis
qui ſibi conſentit cito deperit. Et
ponit ibi exempla de quibuſdam
qui per officiũ dominandi plus
deo propinquarũt. ſicut Moy⸗
ſes. Quidam ṽo. deteriores fue
runt, ſicut Saul. Et in eodem tra
ctatu dicitur: ꝙ nonus abuſiõis
gradus eſt: rex iniquus. Sequit̃
iuſtitie regis eſt: neminem iniu⸗
ſte per potentiaʒ opprimere. Si
ne acceptione perſonarum inter
virum ⁊ proximum recte iudica
re. aduenis: pupillis: ⁊ viduis de
fenſorẽ eſſe: cohibere furta: adul
Y teria pũire: iniq̃s ñ exaltare: im⸗
pudicos ⁊ hiſtriones non nutri
re: impios de terra perdere: pari
cidas ⁊ periuros viuere nõ ſine
re: eccleſias defenſare: pauperes
alere: iuſtos ſuper regni nego⸗
tia conſtituere: ſenes ſapientes ⁊
ſobrios conſiliarios habere: ma
gorum: arioloꝝ phitoniſſarũq̃
ſuperſtitionibus non intendere:
iracundiam differre: patriam iu⸗
ſte ⁊ fortiter ꝯ aduerſarios defen
dere: ſuper omnia in deo cõfide
re. proſperitatis cauſa animũ nõ
extollere. cuncta aduerſa patien
ter tolerare: fidem catholicaʒ in
deum habere: filios impie agere
non ſinere: certis horis orationi
inſiſtere ante horam congruam
cibum non ſumere. Hec regni
ꝓſperitatem in preſenti faciunt:
⁊ regem ad celeſtia regna per⸗
ducunt. Qui autem regnuʒ ſm
hanc legem non diſpenſant: mul
tum aduerſitatis imperij tolerãt
Et ſequitur. Quãtũ valet iuſtitia
regis ſeculo. Pax inquit eſt po⸗
puloꝝ: tutamentuʒ patrie: cõi
tas plebis: munimentum gentis
cura languorum: gladius hoſti⸗
um: gaudium hominũ: temperi
es aeris: ſerenitas maris: terre fe
cunditas: pauperum hereditas:
ſolatium filiorum: ⁊ ſibiipſi ſpes
future beatitudinis. Et ſciat rex:
ꝙ ſicut in throno primus conſti
tutus eſt: ſic ⁊ in penis ſi iuſtitiã
non fecerit primatuʒ habiturus
eſt. potentes enim potenter tor⸗
menta patientur ſap. vi.

¶ De informatione Ariſtotelis ad Alexandrum.

In epiſtola ṽo que dicit̃
Ariſtotel ad Alexãdruʒ
multa ſcribunt̃ que ſpe⸗
ctant ad principis informationẽ
ex quibus hic pauca interſerũt̃.
Dñare ait Ariſtoteles ad Ale⸗
xandrum ſuper eos cum bonita
te. Nã ſi feceris: omnes erũt ſub
iecti ad tuũ bñplacitũ ⁊ preceptũ
⁊ ob amorem quem habebũt in
te. Dominaberis in eis pacifice
cuʒ triũpho. Sequit̃. Si vis vir
tutem acquirere largitatꝫ: Conſi
dera poſſe tuum: ⁊ tempera ne⸗
ceſſitates ⁊ merita. Debes enim
largiri bona cũ menſura homi⸗
nibus indigentibꝰ ⁊ dignis. Qui
enim dat aliter: peccat ⁊ tranſgre
ditur legem largitatis: quia qui
largitur dona ſua non indigenti
bus: nullam acquirit laudem: et
quicquid datur indignis: perdit̃.
Qui ṽo vltra modum fundit di
uitias ſuas: cito venit ad amara
littora paupertatis: ⁊ ſimilatur il
li qui ſupra ſe ſuis dat victoriam
inimicis. Qui autem: de bonis
ſuis tempore neceſſitatis dederit
indigenti: talis rex eſt largus ſi⸗
bi ⁊ ſubditis: ⁊ eius regnum ꝓ
ſperabitur: ⁊ mandatum eiꝰ ob⸗
ſeruabitur. Talem regem lauda
uerunt antiqui: talis dicitur ṽtuo
ſus: largus: moderatus: Qui ṽo
fundit inordinate bona ſua indi
gnis: ⁊ non indigentibus: talis ẽ
depopulator reipublice: regni de
ſtructor: incõueniens regimini.
vnde prodigus appellatur: eoꝙ
ꝓcul eſt a regni ſui prouidentia.
Nomen ṽo auaritie multum de
decet regem: ⁊ diſconuenit regie
maieſtati. Sequitur. Inueni ſcri
ptum in preceptis magni docto
ris Hermogenis: ꝙ ſũma ⁊ ve⸗
ra bonitas: claritas intellectus: ⁊
plenitudo legis: ac ſignum ꝑfe⸗
ctionis eſt: abſtinentia a pecunia
⁊ poſſeſſionibus ſubditoꝝ. Seq
tur ibi. O Alexander: declina co
natus beſtialium voluptatũ: q̃ ſ
corruptibiles ſunt. Conatus eniʒ
voluptatis generat carnalẽ amo
rem. Amor carnalis auaritiam.
Auaritia deſiderium diuitiarum
Illud inuerecundiam: hoc pre⸗
ſũptionem. Illa infidelitatẽ: iſta
latrocinium: illud vituperationẽ
ex qua naſcitur captiuitas: q̃ ducẽ
ad detrimentum legis ⁊ deſtru⸗
ctionem familiaritatis: ⁊ ad rui⸗
E nam totius corporis. Dico illud
quod ſapientes phi dicũt: quod
videlicet in primis decet regiam
maieſtatem obtemperare ſe lega
libus inſtitutis non in ficta ap⸗
parentia: ſed facti euidẽtia: vt co
gnoſcant omnes. Sequit̃. Decet
regeʒ legiferos honorare: religio
ſos venerari: ſapientes ſublima⸗
O re: ⁊ cum his conferre. Et poſtea
ſequit̃. Oportet regẽ futura cogi⸗
tare. ⁊ futuris caſibus prudenter
occurrere. Sequitur. Multum
cõuenit regie maieſtati: honorifi
ce indui: cum pulchro apparatu
apparere. Itẽ honorificũ eſt: re⸗
H gem a multiloquio abſtinere. ait
enim Policratus li. v. Qui abũ
dant: ſui copioſitate vileſcunt. Et
cũ in multiloquio peccatũ nõ de
ſit: pauca prudenter loquentꝫ ſer
mo eſt precioſus. vñ Socrates
querenti quõ q̃s famã optimam
compararet: ſi geſſerit inquit optia
⁊ locutus fuerit pauca. Et ſequit̃
Ariſtoteles inter cetera di. Noli
frequẽtare ꝯſortia viliũ ꝑſonaꝝ:
quia nimia familiaritas parit cõ

I temptum. ¶ Indi ſtatuerunt: ꝙ
rex tñ ſemel in anno appareat
cum regali apparatu: ⁊ nobiles
ſtare circa eum: vulgus ꝺo a re
moꝫ: ⁊ illa die dõa elargiri. reos
e carcerib⁹ mácipare: ⁊ pia ope
exercere. Et tũc vnus ſapientioꝛ
K de principib⁹ conſueuit eoctiona
ri ad regem: referens grates deo
qꝛ regnum indoꝝ ita bene oꝛdi
nauit: ⁊ de tam ſapienti rege pa
triam d[illegible]. Et poſt conuer
tit ſe ad populũ: bonos moꝛes
regis enũerãs captãdo beniuolẽ
tiã ⁊ inducẽs eos ad humilitatẽ
reuerentiam: beniuolentiaꝫ: ⁊ di
lectionem regis. Quo facto po
pulus ſtudet regias laudes extol
lere: pꝛo regia vita deum exoꝛa
re. pueros ab infantia inducũt in
regis amoꝛẽ: honoꝛẽ: obediẽtiaꝫ
⁊ timoꝛẽ. Cõſueuit tũc ſceleratoſ
punire: vt ceteri coꝛrigant: tribu
ta alleuiare: cũ mercatoꝛib⁹ diſpẽ
ſare: eiſqꝫ partem remittere. Jdõ
illic cõcurrũt: ⁊ inde tributa re
galia ⁊ redditus augmẽtant. Se
L quitur. O Alexander: noli appe
tere tranſitoꝛiũ: ⁊ qd cito optet te
relinquere: ſed pete diuitias icoꝛ
ruptibiles. Noli eſſe crudelis:
⁊ inflexibilis ad parcendũ eis de
qb⁹ victoꝛiaꝫ hauiſti. Cogita de
futuris caſibus. Noli imitari de
ſideria tua in comeſtione: potu:
coytu: ⁊ diuturno ſomno. Coyt⁹
enim ẽ ꝓpꝛietas poꝛcoꝝ. A quo
M ſi ceſſaueris tibi grandis erit glo

ria. Non exerceas vitiũ irratio
nabiliũ beſtiaꝝ: ⁊ actus bꝛutoꝛũ
Crede mihi idubitanter: qꝛ coy
tus eſt deſtructio coꝛpis: abbꝛe
uiatio vite: coꝛruptio ꝟtutũ: legis
tranſgreſſio moꝛes generãs femi
neos. Decet imꝑatoꝛiã maieſtatẽ
paucos habere fideles: cũ quib⁹
delectet cũ varijs inſtrumentis
oꝛganoꝝ: cũ fuerit tedioſus. Ala
n. humana: i talib⁹ nãlr delectat
ſenſus requieſcũt: coꝛp⁹ vigoꝛat
ſollicitudo ⁊ curioſitas tumeſcũt
⁊ hoc fiat tribus vel quattuoꝛ vi
cibus: ⁊ hõeſtius ẽ: ꝙ fiat priua
tim: ⁊ tũc abſtine te a vino: ⁊ po
teris multa ſecreta percipe. De
bes habere de tua familia ſpecia
les: qui refferãt tibi que fiũt: ⁊ q̃
dicãt per regnũ tuũ: honoꝛa ſa
pientes. Nullus ſit de nobilibus
tuis: q tuam non ſentiat largita
tem: pateat omnibus clementia
maieſtatꝭ tue: ⁊ nobilitas tui ani
mi liberalis. Decet regeꝫ habere
ꝯtinẽtiã: diſcretionẽ: ⁊ a riſu mul
tũ abſtinere: qꝛ riſus tollit reuerẽ
tiaꝫ: ⁊ generat ſenectutẽ. Jlle rex
eſt laudabilis q aſſimilat vni ſub
iectoꝝ. Si quis in ei⁹ pñtia iniu
riam faciat: conſiderandũ q̊ aio
fiat: an ludendo vt placeat: ⁊ ad
gaudiũ ꝓuocet: an in conteptũ.
Pꝛio mõ leuiter coꝛripiat. Se
cũdo mõ grauiter. Obedientia
dominantis in quattuoꝛ attendit
in religioſitate: Dilectiõe. Curia
litate: ⁊ Reuerentia. Rex in re

gno eſt ſicut pluuia in terra: que
eſt celi bñdictio: terre vita: viuen
tium iuuamen. Et poſt. Tẽpoꝛe
neceſſitatis ſucurre ciuib⁹. Tunc
debes aperire celaria tua: vt vi
uant vniuerſi prouidentia tua.
Caue offendere ſanguinẽ hũa
num: qꝛ hoc ſoli deo ꝯuenit. Ait
enim Hermogenes. Qñ creatu
ra interficit creaturã ſibi ſimileꝫ:
virtutes celoꝝ clamãt ad diuinã
maieſtatem dicẽtes: dñe: ſeruus
tu⁹ vult eẽ tibi ſilis. Annales pa
trũ diſcute: ide eniꝫ poteris mul
ta bona extrahere. Facta ꝑterita
dant certũ documẽtũ in futuris.
Caue ne infringas fidem dataꝫ.
quia hoc conuenit infidelib⁹: iu
uenib⁹: ⁊ meretricib⁹. Rex niſi
multũ rogatus iurare non debꝫ
Studia in ciuitatibus ſtatue: ⁊ ꝑ
cipe hominib⁹ tuis: vt doceãt fi
lios ſcientias litteraꝝ. Et tuã de
cet ꝓuidentiaꝫ: eis in neceſſarijs
ꝓuidere. Regnum grecoꝝ ſubli
mauit diligẽtia ſtudẽtiũ: ꝓbitaſ
qꝫ ſapiẽtũ. Nũqꝫ ꝯfidas in ope
ribus ⁊ ſeruitijs mulieꝝ. Reco
le factũ regine indoꝝ: qñ mãda
uit tibi cauſa amicitie multa enxe
nia ⁊ dõa venuſta. Inter q̃ miſ
ſa fuit illa venuſtiſſima puella: q̃
ab infantia imbuta ⁊ nutrita fue
rat veneno ſerpentino: ita ꝙ nã
ſua verſa fuerat in naturam ſer
pentis. Et niſi ego diligenter: in
ſpexiſſeꝫ in illã: ⁊ arte magica in
dagaſſeꝫ: eo ꝙ ipſa audacter, ho

rribiliter inceſſanter: ⁊ inuerecũ
de figebat viſum in faciẽ homi
nũ perpendi ſiquidem: ꝙ inter
ficeret homies ſolo moꝛſu: Qd
tu expimento ꝓbaſti. Et niſi hoc
tibi certiſſime oñdiſſeꝫ: moꝛs tua
fuiſſet ardoꝛe ipſius coyt⁹ ſubſe
cuta. Ex ꝑmiſſis igitur ꝑdicatoꝛ
diuinus habere põt occaſionem
inſtruẽdi pꝛincipes: ⁊ vtiliter cõ
ferendi cũ eis: maxie tꝑe pacis.
¶ Caplm. xiij. Qd ꝑnceps non
faciat iniuſta bella.

e T quia tꝑs ẽ belli ⁊ tꝑs
pacis: Eccle. iij. ꝑncipes
ſunt inſtruendi tempoꝛe
belli. In pꝛimis notãdũ: ꝙ belli
illati a pꝛincipe vl aſſũpti: dꝫ eſſe
iuſta neceſſitas: ⁊ debet eẽ eiuſdẽ
iuſtitie equitas: ⁊ in exercendo:
intentionis oꝛdinabilitas. Quia
V ꝓut habet. xxiiij. q. i. bella poſſũt
ſuiſteri ſm euangeliũ: vt occaſio
iniquitatis expiatur: ⁊ ꝓpter pa
cis neceſſitatem. In bello enim
iuſte repꝛehendit nocẽdi cupidi
tas: vlciſcendi ſeueritas: impatiẽ
tis ⁊ implacabilis animi feritas:
crudelitas debellandi: libido do
X minandi: ⁊ ſi qua ſimilia que in
bellis repꝛehendũt, ꝓut ait Aug.
xxij. ꝯ fauſtũ: ⁊ ſimiliter dicta. q.
in qua dr ꝙ bella non ſunt pec
cata ſi fiant pp maloꝛũ cohibitio
nem: bonoꝛũ ſublimationem: ⁊
propter reuerentiam reipublice
exhibendam vel obedientiaꝫ. Et
ibi ſatis de iuſtis bellis: de quib⁹

Augu. vbi. ſ. di. Qđ auctoritas
belli eſt penes pncipē: miniſteri
um exequendi penes milites. Et
poſt. bellū qđ gerēdū (pro aucto
re) ſuſcipitur recte ſuſcipi: dubita
Y re fas non eſt, ſcilicet ad terrēdā
vel retūdendā: vel ſubiugandā
mortaliū ſuperbiā. Et Idē Aug.
epſa. v. Miſericorditer ſi fieri poſ
ſet etiam bella gererent a bonis.
vt licentioſis cupiditatib⁹ domi
tis hec vitia perderent: q̄ iuſto
iperio vel extirpari: vel deprimi
debuerūt. Et de bello iuſto. xiij. ƌ
ci. c. xv. ⁊. xxij. c. v. Bellū tamen
nūq̄ꝫ debꝫ fieri: niſi vrgente ne
Z ceſſitate: put habetur dicta cauſa
q. viij. Si nulla vrget ⁊c.

¶ Capl̄m. xiiij. Qđ princeps in
bellis caueat a dei offenſa.

S Ecūdo princeps eſt ad
monendus: vt ſit in eo
cura: omnia que deum
offendūt: ⁊ ei⁹ eccliam cauendi:
⁊ ea que deo placēt: ⁊ ecclie pro
ſunt ſectādi diligens ſtudioſitas.
Debēt enim principes ⁊ ſui ſum
me puidere: vt habeāt deū ſecū
A Qđ eſt: cū eius mandatis obedi
unt: ⁊ ea adiplēt: put ait Achior
alloquēs Holofernē. Judith. x.
vbi cū recitauit bñficia dei exhi
bita populo ſuo cōcludit. Nunc
ergo dñe pquire: ſi eſt aliqua ini
qtas eoꝝ i ꝯſpectu dei ſui. ⁊ aſcē
damus ad illos: quoniaꝫ tradēs
tradet illos tibi de⁹. Si āt nulla
ē offēſio ppli hui⁹ coraꝫ deo ſuo
non poterim⁹ reſiſtere illis: qm̄
deus illoꝝ defendet eos. Nume
ri. xiiij. Nolite timeř: dñs nobiſ
cū eſt. Et Leui. xxvi. Si in prece
ptis meis ambulaueritis. Seqř.
pſequemini inimicos vřos ⁊ cor
ruent coraꝫ vobis. eꝫ Joſue. vij.
dř: ꝙ furto vnius. ſ. Achor. mul
ti occiſi ſunt de populo. Qui vult
ergo victoriā habere in bello: ha
beat deuꝫ ſecū. exemplo Abrae.
Moyſi: David: ⁊ alioꝝ pncipū
iuſtoꝝ.

¶ Capl̄m. xv. Qđ pnceps in ex
pugnando ſit cautus ſagatia.

I Tem princeps debet p
uidere: vt ſit in ſuis mili
tibus: regiminis ordina
bilitas: et expugnādi artificialis
ſagacitas. Debet enim ſcire artē
rei militaris: quam artē dicūtur
Lacedemonij tradidiſſe. Unde
Hanibal. Italiā petiturus: lace
demoniū q̄ſiuit ductorē: put ait
Poli. li. vi. c. vi. vñ ait Trogus
pompeius li. xi. de Alexādro. ꝙ
cū ad piculoſū bellū exercitū le
geret. nō iuuenes robuſtos: nec
pmū florē etatis: ſed veteranos
milites: pleroſq̄ꝫ etiam emeritos
militie: qui cū pře patruoq̄ꝫ mili
tauerāt elegit: vt nō tam milites
q̄ꝫ magřos militie putares. Or
dines quoq̄ꝫ nemo niſi ſexagena
rius duxit. vt ſi principia caſtroꝝ
cerneres: ſenatū alicui⁹ reipubli
ce videre te crederes. Itaq̄ꝫ ne
mo in prelio fugam: ſed victoriā
cogitauit. Neq̄ꝫ eis in pedib⁹ qc
q̄ꝫ ſpei: ſed in lacertis fuit. Cꝯrio
fuit ƌ Dario ⁊ ſuis ⁊ iō illi victo
res: ⁊ hi victi. Qui eim ſecūdos
optat euentus: dimicet arte non
caſu: ait Poli. vbi. ſ. Quā arteꝫ
noſcunt experti in militia: vt͛ di
ctū eſt.

¶ Capl̄ꝫ. xvi. Qđ pnceps ſuos
cohercceat diſciplina.

I Teꝫ puidere dꝫ pnceps
vt in ſe. ⁊ ſuis militib⁹ ſit
debita ⁊ recta diſciplina
bilitas. cohercēdo. ſ. carnis laſci
uias: cōmeſſatiōes: voluptates:
ipudicitias: cupiditates: rapinas
diſſenſiōes: diſcordias: pſūptio
nes. inobediētias. De facili eniꝫ
vincit exercit⁹ quātuſcūq̄ꝫ: vbi ñ
viget debita diſciplia: ait Poli.
li. vi. c. xij. di. ꝙ Romāis adeo p
fuit diſciplia: vt orbē terř: ſue ſub
icerēt ditioni. Alexander Mace
do: exiguam manū militarē ſu
ſcepit a patre ſed doctam. Qua
aſſuefacta militie: orbē terraruꝫ
aggreſſus: innumeras hoſtium
ſtrages fudit. Xerſes a trecentis
Lacedemōioꝝ ad Tremopilas
vexat⁹: cū eos manu infinita: ple
riſq̄ꝫ ſuis amiſſis vix cōfugiſſet:
in eo ſe deceptū dicebat: ꝙ mul
tos qdē hoīes haberet: raros āt
diſciplīa tenaces. Et ſilř vict⁹ fuit
turpiter apđ Salaminā: vbi vix
vna naui euaſit. Ferř tñ: ꝙ duces
ei⁹ ñ ꝯſueuerūt. p mřitudie exer
citus nūerari: alř q̄ꝫ ſinglis telis
receptis a ſinglis: vt ex nūero te
loꝝ: ducū nūerus hērer. Fruſtra
eim pnceps ſpat victoriā: niſi vi
geat apđ ſe ⁊ ſuos diſciplia cohi
bēdi pdicta. vñ narrat Uale. lib.
ij. c. ij. Qđ Corneli⁹ Scipio Cō   I
ſul: miſſus i hiſpaniā: eo momē
to q̊ caſtra intrauit: edixit: vt oīa
q̄ voluptatis cauſa cōpata erant
auferrent ⁊ ſubmouerēt. Cōſtat
q̄ꝫ tūc maximū inſtitoruꝫ ⁊ laxa
rū numeꝝ cū duob⁹ milib⁹ ſcor
toꝝ inde abijſſe. Et ſic exercitus
q ante metu mortis deformi ſe fe   K
deris ictu maculauerat: erecta ⁊
⁊ recreata virtute: aciem illam ⁊
animoſam Numātiā incendijs
exuſtam: ruiniſq̄ꝫ pſtratam ſolo
equauit. Et de hoc infra: vbi de
diſciplina militari.

¶ Capl̄m. xvij. Qđ pnceps la
boret vt ſit in ſuis fidelitas vera

I Tem princeps dꝫ puide
re: ꝙ ſit in ſuis vera fide
litas: ⁊ ſui ab illis amabi
litas. vt eniꝫ ait Juli⁹ Ceſar. Qui
non laborat: vt militib⁹ ſit carus
militem neſcit amare: put dicit   L
i. de vita Ceſarū parte prima. ꝙ
militē nec moribus nec fortuna
probabat: ſed tantum virib⁹ tra
ctabatq̄ꝫ pari ſeueritate atq̄ꝫ in
dulgentia non vbiq̄ꝫ ⁊ ſemp: ſed
cuꝫ hoſtis in proxio eſſet: ⁊ coer
cebat tunc maxime exactor gra
uiſſimus diſcipline ƌlicta. Neq̄ꝫ   M
obſeruabat omnia: ſed ſeditioſo
rum fuit punitor acerrim⁹. Mi

[..]tes ſuos cōmilitones vocabat:
diligebatqꝫ: adeo vt audita cla/
de Ticuriana: barbam capillūqꝫ
ſubmiſerit: nec añ depreſſerit ꝙ̄
vindicauerit. Quibus reb⁹ ⁊ deuo
tiſſimos ſibi ⁊ fortiſſimos milites
reddidit. His mōis attrahit prin
ceps corda ſuoꝝ potiuſqꝫ pecu/
nia vel munerib⁹: ꝓut ait Tuli⁹
N recitans dictum Philippi ad
Alexandrū in quadā epl'a. Pre
clare inquit Alexandrum filium
Philippus accuſat: ꝙ largitiōe
beniuolentiā ꝯſequat. Quod te
malū iquit vl'rō in iſtam vanam
ſpem induxit: vt eos fideles tibi
fore putes quos pecunia corru/
O piſſes? An id agis: vt macedōes
non tam regē ſuū ꝙ̄ miniſtrum
⁊ prebitorē putēt? Nōqꝫ ſordidū
eſt regi: melius corruptelā ꝙ̄ lar
gitionem dixit eſſe. Fit enim dete/
rior qui accipit: atqꝫ ad idē ſemꝑ
expectādū paratior. Hec ille filio.
Sed preceptū putem⁹ oīb⁹. Idē
Vale. lib. vij. c. ij. ſuperaddēs: ꝙ
artus ei⁹ Philippus: maiori ex
ꝑte mercator gratie: magis ꝙ̄
victor fuit. Sed qr hoīes ſunt cu-
P piditate inſatiabiles: mutabiles
⁊ inſtabiles: oportet principem
multa dare: ait Sen. iiij. de bn̄fi.
c. xxiiij. loquens de Philippo ꝑ
dicto: qui cuidam militi dederat
alterius prediū. Reges inqt do/
Q nant in bello apertis oculis. Nō
ſufficit homo vn⁹ tot armatis cu
piditatibus. Non poteſt quis eo

dem tempore: ⁊ bonum virum:
⁊ bonum ducem agere. Quomo
do tot milia hominum inſatiabi/
lia ſaturabuntur? Quid habebūt
ſi ſuum quiſqꝫ habuerit: Quaſi
dicat princeps vel dominus qua
ſi cogitur ob armatas cupidita/
tes ſuorum ad auferendum qui/
buſdam: ⁊ dandum alijs. Nec
negat Philippus in dicta epi/
ſtola: quin oporteat principē lar/
gum eſſe: ⁊ multa dare: ſed inſi/
nuat: ꝙ non ſunt multum fide/
les: qui ſola quaſi pecunia con/
ducūtur: ⁊ mercantur. Magis
enim condeſcenſiua benignitate: ⁊
ſociali affabilitate attrahit prin/
ceps ſuos ad amorem ꝙ̄ pecūia.
vn̄ narrat Valerius libro. viij. c.
viij. ꝙ Themiſtodes oium ciui
um ſuorum noīa: memoria com
prehendit. ⁊ Titus omia ſuorum
noīa ſciuit. Et Metridates du/
cētarum ⁊ viginti gentium que
ſub eius regno erant linguas di/
dicit. Ille ſcilicet Tit⁹: vt ſine mo
nitore exercitum ſalutaret: Hic
vt eos quibus imperabat ſine in
terprete alloqui poſſet. Idem So
linius libro. ij. ſuperaddens: ꝙ h
fecit: ſicut imperatores faciunt: vt
ſuos attrahant. ad ſuum amorē.
¶ Capl'm. xviij. Nō pīceps po
nat in deo ſpem de habenda vi/
ctoria:

T qr victoria: de celo eſt
e ſ. a rege regum. Nō eni
in multitudine exercitus

victoria belli: ſed de celo fortitu/
do eſt. i. Mach. iij. Idō pīcipis
debet eſſe vera fides: firma ſpes
⁊ pia ſupplicatio ad deum: vt ipſe
ſit dux belli: ⁊ ꝓtector ſui ac ſuo
rum: exēplo Moyſi. exodi. xvij.
Qui cum leuabat manus vince
bat iſrael. Ideo Deu. xx. Si exie
ris ad bellum contra hoſtes ⁊c.
Nō timebis eos: qa dn̄s tuus te
cum eſt. Sequit. Appropinquan
te bello ſtabit ſacerdos ante aciē
⁊ ſic loquet. Nolite metuere: qa
dn̄s in medio noſtrum ē. ſicut fec
Theodoſius prout legit in hyſto
ria romanorum. Ubi dr. ꝙ cum
Eugenius ⁊ Arbogaſtes cum in
ſtructa acie alpium tranſitū tene
rent. Teodoſius expers cibi ⁊ ſō
ni orationi incūbens: totam no/
ctem peruigil exegit. Cum tamē
ſe eſſe deſtitutū a ſuis ſciret: ⁊ ab
hoſtibus circum ſceptū neſciret:
fiducialiter arma corripiens: ſi/
gnūqꝫ crucis: ſe prelio dedit: ac ſe
in bellum. etiā ſi nemo ſequeret:
victor futurus imiſit. Nam con/
ſultus Joannes Anachorita eū
victurum ſpoponderat. Un̄ ſeq/
tur ibi Nō cū ad cōgreſſionem
ventum eſſet: veniēs turbo. a ꝑ/
te Teodoſij in ora hoſtium ruit:
qui ⁊ ab eius parte: Valenter ſpi
cula. miſſa hoſtibus infigeret: ⁊
hoſtili ēt manu miſſa: ad mitten
tes reflecteret: vt dictum eſt. Et ſic
hoſtili exercitu proſtrato: Euge/
nio capto ⁊ interfecto. Arboga/

ſtes: manu ſua propria percuſſus
eſt: Ex quo patet ꝙ̄tū valet in bel
lo iuſtitia principis: ⁊ oratiōis in
ſtantia. Unde ſequit ibi. Nō poſt
mortem Theodoſij: filijs ei⁹ re/
gnantibus Archadio: ⁊ honorio
Gildo comes Aphrice: arbitra/
tus in paruulis minimā ſpem fore
Aphricā proprio iure vſurpare ce
pit. Cuius frater Mazeel: illius
perfidiam perhorreſcens rediit. y
in Italiam. Qui miſſus ad illum
hoſtem bello inſequendū: iā ſci/
ens a Theodoſio ꝙ̄tū in rebus
deſꝑatiſſimis orō hoīum per fidē
chriſti: dei clementiā impetraret
Caprariā inſulā adijt inde ſecum
ſāctos viros adducens: cū qbus
orōnibus ⁊ ieiunijs: dies aliquot
cōtinuauit: ⁊ noctes. Añ triduū
vo ꝙ̄ hoſti cōtigu⁹ fieret: cernit
noctu beatum Ambro. Paulo
añ defunctum: quō ⁊ qn̄ victori
am caperet: diem ſibi indican/
tem ⁊ locum. A tertio demū die:
orōnibus hymniſqꝫ peruigil: cū
centū quinqꝫ ſolis militibus. cō
tra octuaginta milia hoſtium ꝑ/
gens: eos dei nutu ſine bello in di
tionē accepit. Guildo comes fu/
gam arripuit ⁊ poſt aliquot dies
ſtrangulatus interijt. Mirifica er
go dina bōitas: ⁊ magnifica ora
tionis vtilitas: Et in his pīceps
honorare debet eccleſiam dei: ⁊ ei⁹
miniſtros. ac prohibere ſuis: ne
preſumant: eccl'ias inhonorare.
Unde narrat ibidē. Nō predict⁹

Z Mazeel rerũ ſecũdaꝝ inſolẽtia
tumens: eccliam dei temerarie au
ſus eſt: atqꝫ ex ea quoſdã non du
bitauit extrahere. Sed pena ſecu
ta ſacrilegiũ: ipſe poſt aliquantu-
lũ temporis eſt punitus. Similr
narrat conſequẽter ibidem. Qđ
cũ Atila eccleſiã deuaſtaret. vir
ſanctus Leo papa ad eum acceſ
ſit: ⁊ oĩa que optauerat obtinens
nõ tm̃ rome ſed tocius italie vi-
ctoriã reportauit. Territus nanqꝫ
Atila dei nutu fuerat: nec xp̄i ſa-
cerdoti aliud repẽdere valuit ni-
ſi qđ ille peroptabat. Fert quoqꝫ
poſt diſceſſum pontificis inter-
A rogatũ eſſe Atilam a ſuis. cur vl-
tra ſolitũ morẽ: tantam reueren-
tiã Romano pontifici exibuerit:
q̃m pene ad oĩa que ille imperaſ
ſet: obtemperari ipſe iuſſiſſ3: Tũc
regem reſpondiſſe: nõ ſe pape ꝑ
ſonã reueritũ eẽ. ſed aliũ ſe virũ
iuxt eum in habitu ſacerdotali vi
diſſe: forma venuſtiorẽ: canitie
venerabilem. euaginato quoqꝫ ſi
bi gladio terribilr mortẽ minãtẽ:
niſi oĩa que ille expetiſſ3 impleret
Cum enim princeps ſit dei mini
ſter ſuſcipiens gladiũ ab eccl̃ia
vt dictum eſt ſupra. iuſtũ eſt: ip̄3
eccliam honorare: miniſtros ei⁹
defendere: et eorum iniurias ꝓ-
pulſare.

¶ Capl̃m. xix. Qđ princeps co-
herceat ſenſus ſuos ab omni cõ
cupiſcentia.

Iſo qualiter princeps de
bet regere alios: ne falſo
portet nomen principis
vel regis: ſollicite ſtudeẽ d3 ad re
gendum ſe ⁊ familiam paſſionũ
interiorum ⁊ ad principandũ cõ
concupiſcentijs que militant ad-
uerſus animam. vt enim ait. Iſi
dorus. ix. Ethi. c. iij. Rex dr̃ a re-
gendo. Recte faciendo. nomẽ re
gis tenet: peccando amittit. Rex
eris: ſi recta facis: aliter non eris
Ille vero vere eſt princeps ⁊ rea
liter: qui ſuis ꝑncipat mentalib⁹
appetitibus ⁊ deſiderijs carnali-
bus: ⁊ ille rex ẽ q eos regit. Job.
xij. Effundit deſpectionem ſuper
principes. Ubi Greg. mor. xi. ꝑn
cipes inquit dñr qui principãtur
cogitationibus. Et ſuper illđ ibi-
dem. Balteum regum diſſoluit:
Greg. ait. Qui membrorũ ſuoꝝ
motus bene regere ſciunt: meri
to reges dñr. Et ſuper illud Job
xxxvj. Reges in ſolio collocat in
perpetuum. Greg. mor. xxvj. ait.
Reges. ſ. qa prelati motibus car
nis: modo appetitũ luxurie fre-
nant: modo eſtũ auaritie tempe-
rant: modo gloriam elationis in
clinãt: modo liuorũ ſuggeſtiões
obruunt: modo ignẽ furoris exti
guunt. Reges. q2 temptationem
motibus: non conſentiendo: ſuc-
cumbere: ſed regendo preeſſe no
uerunt. hec Greg. Quia igit ta-
les realiter: ⁊ virtualiter reges ſũt
Idõ Horatius in carmine lyrico

ad reprimendã dñandi libidinẽ3
ita canit: prout recitat Aug. v. de
ci. c. xiij. Latius regnes: auidu3
dominãdo ſp̄m: q̃ ſi libiã re-
motis Gadibus iungas: ⁊ vter-
qꝫ polus Seruiat vni. Et đ hoc
Claudianus egregie alloquens
Theodoſium ait. Tu licet extre-
mos late dominere ꝑ indos. Te
medus: te mollis arabs: te ſeres
adorẽt. Si metuis: ſi ꝓua cupis
ſi duceris ira. Seruitij patiere iu
gum: tolerabis iniquas. Interi⁹
leges: tunc omnia iure tenebis.
Cum poteris rex eſſe tui: procli-
uior vſus. In peiora dat: ſuadet-
qꝫ licentia luxum. Illecebris ef-
frena fauet. tũc vinces ſed cõpri-
me motus. Aſperius: cũ prom-
pta venus: cũ durius ire. Conſu
litur cũ pena patet. ſed cõprime
motus. Nec tibi quid liceat. ſed
qd feciſſe decebit. Occurret mẽ
tem domet reſpectus honeſti. H
lle. Unde ⁊ valentius imperator
octogenarius: ⁊ adhuc ꝟgo: die
fati ſui: precõla triumphoꝝ ſuo-
rum recolens q̄bus feliciſſimus
fuerat: ait ſe tm̃ vna victoria glo-
riari. Et requiſit⁹: qua: reſpõdit.
Quia ĩimicoꝝ neq̄ſſimã domui
carnẽ meam. Amice: hic impera
tor inglorius magraſſet a ſeculo:
niſi ei reſtitiſſet: cum qua tu fami
liarem aſſenſu3 pepegiſti. ait Ua
lerius in paruo tractatu. Illi ergo
ſunt reges ⁊ principes: qui ſic ſe-
ipſos ⁊ ſua oĩa regunt. Job. xxix.

Cum regibus ⁊ conſulibus terre
Ubi Greg. Reges: q2 ſua corpo-
ra bene regere ſciunt. qui deſide
riorũ3 motus in ſe temperãt: ſub
iectas cogitationes lege virtutis
regulant. Reges: qa ſibiipſis pre
ſident: ⁊ ſe reges ſciunt. Idõ bea-
ta terra: cuiuſ rex nobilis ẽ: ⁊ vhe
terre: cuius rex puer eſt. Ecc. xi.
Un̄ bene dicit Sen̄. epiſtola. lxix
ꝙ multi vt hoſtem vincerẽt: vi-
cti ſunt cupiditate. Nemo cupi- G
ditatibus reſiſtit: nemo ambitiõi
nemo crudelitati. Et cum agere
videanẽ: ab eis agitanẽ. Et epiſto
la. cxv. loquens de Alex. ait. Ui-
ctor tot regum: tot gentium: tot
populorũ: ire triſtitieqꝫ ſuccum-
bens. Id enim egerat: vt omnia
potius in poteſtate haberẽt q̃ ſe-
O q̃ magnis homines tenẽtur
erroribus. Feliciſſimos ſe iudicãt
ignarri: ꝙ imperari ſibi magnũ
eſt imperium. Et ideo ide3 ep̃la
xxxviij. Si vis inquit oĩa tibi
ſubicere: te ſubice rõni. Multoſ
reges: ſi te rõ regat. Ab ipſa di-
ſces: quid ⁊ quemadmodũ ageẽ
debeas. Et quia nõ ſemper ſic fa
cit homo: ideo nõ ſemper eſt ve
rus rex ait idẽ epiſtola. cxvi. Ani
mus noſter modo eſt rex: mõ ty
rãnus. Rex eſt: cum honeſta in- H
tueẽ: ſalutẽ cõmiſſi corporiſ curat
⁊ nihil illi ĩperat turpe: nihil ſor-
didum. Ubi ꝟo corpus eſt ipo-
tens: ⁊ delicatu3 tranſit in nomẽ
deteſtabile: ⁊ fit tyrannus. Pa-

nam igitur valet principari genti
bus exterius: dominari ꝓuitijs
eaſqꝫ humanis regere legibꝰ: ni
ſi princeps eas regens regat lege
rationis ⁊ diuine equitatis. Ma-
lus enim ſi regat ſeruus eſt tot do-
minorum quot vitiorū: Ait Augu.
I iiij. de ci. c. iij. Econtra: melior eſt
q dñatur aio ſuo expugnator vr
bium. ꝓuer. xvj. Ille enim vincit ⁊
expugnat exteriora: hic regit ⁊ or
dinat ſua interiora ſm ꝙ expoñit
Gre. ij. paſtora. c. xij. De tali ſ'ge
dr ꝓuer. xx. Rex q ſedet i ſolio iu
dicij intuitu ſuo diſſipat oē malū.
¶ Capl'm. xx. Qđ pnceps caue
at a tyrannide: ⁊ iniuſtitia.

e X predictis pz. qualr dif
fert pnceps: ſiue rex a ty-
ranno. Quia princeps dr
q eſt legiptime inſtitutꝰ: ⁊ iure di
uino ⁊ humano principat: qui ē
virtutibꝰ preditꝰ: ⁊ ſeipſum regit
vt dictum eſt, Tyrannus vo con-
K trarijs modis ſe hēt. Job. x. Nu-
merus annorū tyrannidis eius in
certus eſt: vbi mor. xij. ait Greg.
Tyrannus eſt: qui in cōi republica
non iure principat, Et Poli. lib.
iiij. c. i. Dria inquit ē tyranni ⁊ pn-
cipis: qꝛ hic legi obtēperat: ⁊ eiꝰ
arbitrio regit pplm: cuius ſe cre-
dit miniſtrum. Tyrannus vo con-
trarijs modis ſe hēt. Et in litteris
ſecularibus cautum eſt: ꝙ nō eſt
penum: tyrannum occidere: ſz equū
L ⁊ iuſtū: ait idē li. iij. in. fi. ſubdens
rationem qui a deo recepit ptātē

legibꝰ ſeruit: ⁊ iuſtitie: et iuris fa
mulus eſt, Qui vo eā vſurpat iu
ra deprimit: ⁊ volūtati ſue iura ſb-
mittit. In eū igit merito armant
iura qui leges exarmat. Jō Tul.
iij. de offi. c. vij. Nulla inquit no-
bis societas cum tyrannis: ſz po-
tius ſumma diſtinctio. Neqꝫ .n.
cōtra naturā eſt: ſpoliare eum ſi
potes: quem etiam honeſtū eſt
necare: atqꝫ hoc genus peſtiferū
⁊ impiū: ex hominū ſocietate ex
terminandū eſt. vt enim membra
quedā amputant: ſi ſanguine ⁊ ſpi
ritu carere ceperint: ⁊ ceteris mē
bris nocent: ſic ⁊ iſta tanqꝫ infir-
ma hois feritas ⁊ imanitas belue
a cōmuni humanitate corporis
ſeggregāda eſt. Vñ ⁊ omnis pn-
ceps: licet ſit legiptime inſtitutus
debet tamē cauere ab operibꝰ ty
rānicis: Que ſunt. Iniuſtis legi
bus populū opprimere. Indebitis
tributis ⁊ tallijs aggrauare. rebus
ꝓprijs ſpoliare: indebitis opibꝰ an
gariare. Ab inuadētibꝰ hoſtibꝰ nō
defendere: prepoſitos ⁊ ballinos
iniuſtos ad excoriandū populū
preficere. Et ſic de alijs. At enim
ait Aug. ij. de ci. c. xx. rex cum eſt
iniuſtus: tyrannus eſt. Et phus.
ethi. viij. ponens drām inter re-
gem. ⁊ tyrannum ait. Tyrannus
eſt q qđ ſibi conferens eſt intē
dit: rex: qui qđ eſt vtile ſubditorū.
Rex eſt qui per ſe ſufficiēs eſt: ⁊
omnibus bonis ſuperexcellens.
⁊ talis nullo indiget. v tilia nō ſi

bi. ſed ſubditis intendit: ait ibidē.
Unde de principantibus mō ty-
rānico. ꝓuer. vij. dr. Leo rugiēs
vt vrſus eſuriens princeps impi-
us ſuper populum pauperē. Dux
indigens prudentia multos op-
primit per calumniā. De talibus
cōquerit dñs Iſai. xix. principes
tui infideles; ſocij furū. Et de his
Seneca. iij. de naturalibus. q. c.
i. Potius inquit eſt deorum ope-
ra celebrare: qꝫ philippi: aut Ale
xandri latrocinia: ⁊ hanibalis: ⁊
aliorum. Et ſequit: ꝙ eſt precipu
um in rebus humanis: non claſ-
ſibus maria compleſſe: nec in ru
bri maris littore ſigna poſuiſſe:
nec deficiente terra: ad aliorum
iniurias erraſſe: in occeano igno
ta querere: ſed animo vidiſſe: ꝙ
nulla maior victoria: qꝫ vitia do-
muiſſe. innumerabiles ſunt q po
pulos in ptāte habuerunt: pauciſ-
ſimi qui ſe. Hec ille. Sz pnceps
nobilis ⁊ iuſtus cauet a predictis
cogitās: ꝙ eſt pater patrie. vt ha-
bitum eſt ſupra. vt enim dicit phs.
Ethi. xviij. Similis eſt compara-
tio regis ad ſubditos. patris ad fi
lios: paſtoris ad oues. Paterno
enim modo: pie debet regere pplz
vt dictum eſt. s. Que ſit aūt mer-
ces talis principū bn̄ regētium
dr Deu. xvij. Non multiplicabit
equos. Sequit. Vñ lōgo tempo
re regnet ipſe: ⁊ filij eius ſup iſrl,
Quale vo ſit dānum tyrannice
regentium dr. Ecc. x. Regnum a

gente in gentem transfert ꝓpter
iniuſtitias: ⁊ cōtumelias: ⁊ diuer
ſos dolos. Ut patet de Saule. i.
Reg. xv. ⁊ poſt de Roboam. iij.
Reg. xij, Eterna vo merces bene
regnantiū eſt: regnare cum rege
regum in eternū. Ut Dauid, In-
iuſte vo principātiū dānatio eter-
na. iudicium enim duriſſimū his
q preſunt. ⁊ potētes: potēter tormē
ta patientur ſapientie. vj.

¶ Quarta diſtictio. De informa
tione eorum qui ſunt preſides ꝓ
uinciarum.

e Xpeditis cum dei adiu
torio occaſionibus allo
quendi principem: qui ē
ad modum capitis in republica:
conſequēter videndum eſt de infor-
matione eorum qui ſe habent ad
modum membrorū. Ut enim tactū
eſt ſupra: preſides prouinciarum
⁊ iudices ac legiſperiti vendicāt
ſibi officium aurium: oculorum:
⁊ lingue. Et loquendo ꝓ appro-
priatione: preſides prouinciarū
ſiue poteſtates ciuitatum: ſiue pre
poſiti populorū: ſiue ballini villa
rum: habent ſe ad modū aurium.
Suſcipiunt enim precepta princi
pis. ⁊ iō auribus aſſimilant. Iu-
dices vo (qui recta vident ⁊ iudi
cant) oculis comparant, Lingue
quarum vſus eſt eloqui: poſſunt
comparari legiſperitis ⁊ patronis
cauſarum.

¶ Capitulum primum. Quod
preſides nō ambiant illa officia.

Rimi aũt.ſ.preſides ⁊ ꝑ
T poſiti admonendi ſunt ⁊
inſtruendi ne ſint cupi/
di ⁊ ambitioſi taliũ dignitatũ pro
pter eaſdez rationes: propter q̃s
princeps non debet ambire prin
cipatum. De qbus ſupra. Si eni
latrocinia ſunt parua regna: ſm
Aug. ⁊ Tulium vbi.s̃.multo ma
gis tales dignitates ſunt quidam
principatus: ⁊ eis vtentes vocan
tur poteſtates. Non ergo ex am
bitione vl' cupiditate lucri tꝑalis.
nec ex appetitu tranſitorij hono/
ris debent aſſumi huiuſmodi of
ficia: vel vt veri⁹ dicaz onera ⁊ pe
ricula: ſʒ d̄bẽt aſſumi intuitu obie
V ſuperioris principis iniungentis
⁊ affectu comodi reipublice: ⁊ de
ſiderio ſubueniendi indigentib⁹
ſuo auxilio ⁊ patrocinio. ecc.vij.
Noli q̃rere ab homine ducatuz
nec a rege cathedram honoris
Noli querere fieri iudex: niſi va
leas: virtute irrumpere iniqtates
Sed valde difficile eſt irrũpere
iniquitates diebus iſtis: qa mul/
ti iniqui atq̃ ĩfideles regno: pau/
ci v̓o boni: vt eni ait Acciuſ ſicut
recitat Tulius.iij.li.de offi.c.xix.
Ad vulgi opinionem: que maior
X vtilitas q̃ regnãdi eſſe poſſit? Ni
hil tñ inutilius eo q̲ iniuſte con/
ſecutus ſit inuenio Poſſunt cui
q̃ vtiles eſſe languores: ſollicitu
dies diurni ⁊ nocturni metus: vi
ta inſidiarũ ⁊ periculorum ple//
niſſima? hec ille. Et vere ille qui
ex ambitione ⁊ libidine preſſiden
di conſequit̃ dignitatẽ prefecture
iniuſte conſequit̃. Indigni ergo
non ſunt a principibus preficien
di in dictis officijs ait Val. li.vj.
c.viij.narrans de quodam: q̲ cõ
ſuluit: neutruz mitti in hiſpaniaz
conſulẽ a ſenatu de duobus: quo
ruz alter nihil hẽbat: alteri nihil
erat ſatis: eque malã imperij ma
giſtram iudicans: inopiaz ⁊ aua/
ritiã. Quãdo eni prefectuſ egen⁹
ẽ. multa extorquet a ſbiecto po/
pulo: vt ſuſtentet̃ ⁊ ditet̃. Quãdo
v̓o auar⁹ eſt prefect⁹: multa ra/
pit: vt ei⁹ auaritia ſatiet̃. Tales igi
tur excludendi ſunt ⁊ ãmouendi
a talibus officijs. Unde in hiſto/
rijs ſuper actus apoſtolorũ narra
tur de tiberio: qꝛ.ſ. erat in negoci
is moroſus: ⁊ ſegnis: ⁊ vix aut
nunq̃ mutabat procuratores. ⁊
querentibus cãm: rñdit: parcere
ſe plebicule. Scientes eni: ſe ha/
bere procurationẽ ad modicum
tempus: emungunt populũ vſq̃
ad ſanguinẽ: ⁊ tãto acrius domi/
nant̃: q̃to breuius. ⁊ qui recẽtes
veniunt. diſſipant q̲dquid inueni
unt. Et dicebat exemplũ de quo/
dam vulnerato. Qui cuz eſſet in
via nec amoueret muſcas de vul
nere: alter ſuperueniẽs: putãs: qꝛ
has dimitteret ex imbecillitate: ab
egit eas. Ad quem ille. Male fe
ciſti: qꝛ muſce quas ãmouiſti ple
ne erant ſanguine: ⁊ me partius
moleſtabant. Que aũt ſuperueni

ent: acrius pungent. Sic ⁊ ꝓcu
ratores vl' officiales recẽnter ſub
ſtituti: acrius in ſubditos deſeui/
unt. hec ibi. hñtes igit̃ maiorem
famẽ ſiue ex inopia ſiue ex auari
tia improbius rapiunt ⁊ deuorãt
vñ Val.li.vi.c.ij.narrat de vetu/
la que orabat deos ꝓ vita Dioni
ſij tyrãni. A qua cũ ille quereret:
quo merito ſuo id faceret: rñdit.
Quando erã puella: ⁊ grauẽ ha/
beremus tyrãnũ: carere eo cupie
bamus. Quo interfecto: deterior
arcem occupauit: eiuſq̃ dñatio/
nem finiri oẽs cupiebãt. Tertiuz
importuniorẽ oib⁹ haberẽ cepim⁹
rectorem. Timens itaq̃: ne ſi tu
fueris aſſũpt⁹. deterior in locũ tu
uz ſuccedat: caput meũ ꝓ ſalute
tua deuoueo. Tam fatuã autẽ au
datiã punire Dioniſius erubuit.
Quales aũt ſint aſſumendi ⁊ ꝑ/
ficiendi ſufficienter docet̃. Exo.
xviij. Prouide ait dñs: moyſi de
omni plebe viros potẽtes. Alia
littera hẽt ſapientes ⁊ timẽtes de
um: in quib⁹ eſt veritas: ⁊ q̲ ode
rint auaritiã: ⁊ conſtitue ex eis tri
bunos ⁊ centuriones. ⁊c. Debẽt
enim eſſe potentes iuſtitie ⁊ alia/
rum virtutum ſtabilitate firmati:
timentes deuz: cultus diuini pie
tate: hñtes veritatez vite ⁊ iuditij
in recta diiudicatione: cuz auari
tie deteſtatiõe. ⁊ munerũ refuta
tione: de quibus infra: ⁊ abſq̃ ſb
iectorum ſpoliatione. ⁊ excoriatio
ne. Talis fuit ſeruus Abrae q̲ ꝑ
erat oibus que habebat. vt patet
geñ.xxiiij. Talis fuit Joſeph. qui
ſub pharaone toti terre egypti ꝑ
fuit. Geñ.xlij. Talis dz eẽ ſeruus
fidelis ⁊ prudens ſuper familiaz
dñi ſui: Prout dicit Saluator.
¶ Capitulum ſecundũ. Q̃d pre
ſidentes caueãt a põpoſa ſeq̃lla.
Qualis autem debeat eſſe
quilibet talis prepoſitus
⁊ qualiter debet reger̃ po
pulum ſubiectum patet ex dictis
ſupra de principe. Debet eni imi/
tator eſſe boni principis ⁊ ſe recte
regere in officio ſibi cõmiſſo: ſi/
cut ⁊ princeps in dominio ſuo vl' D
regno. Secundũ eni iudicez po/
puli: ſic ⁊ miniſter eius. Et ſic ꝑn
ceps vel dux debet rectificar̃ om
nes in ſuo dominio recto regi//
mine: ſic ⁊ quilibet preſidens
ſub eo: Ecc.x. Qualis eſt rector
ciuitatis: tales habitantes in ea.
Nihilominus cauere ſe dz a fa/
milie ⁊ ſeruorum numeroſa põ/
pa: ⁊ a nimia perſonarũ inutiliũ
ſequella: ad ſubiecti popl'i graua/
mẽ. exẽplo antiquoꝝ. Uñ narrat E
Val.li.iiij.c.iij.de Catone: qui ẽt
cum bellis ciuilibus intereſſet: fi
lium trahens ſecum: duodecim
tñ ſeruos habuit. Similiter nar
rat ibi de ſcipiõe Emiliano qꝛ p⁹
duos inclitos cõſulatus. totidẽq̃
ſue precipue glorie triumphos: ſe
ptem tñ ſeruis ſequentibus offi/
tio legationis functus eſt ⁊ ſequi
ur. Itaq̃ cũ ꝑ ſocias ⁊ exteras

gentes iter faceret:non ei⁹ man/
cipia:ſʒ victorie numerabāt: nec
ꝙ̄tū auri ⁊ argenti:ſed ꝙ̄tū am
plitudinis ſecuʒ pondus ferret ex
F timabatur. ¶ Item cauere dʒ
preſes q preeſt populis a congre
gatione indebita diuitiarūʒ: ⁊ ab
iniuſte extorta pecunia. Exēplo
antiquorum:prout narrat ibideʒ
Val.de talibus:q poſt cōſulatus
in nullo fuerunt ditiores:ſed etiā
pauperes mortui ſunt.Vn̄ narr/
rat:ꝙ Valenti⁹ poſt tres cōſula
tus poplo romano acceptiſſimoſ
ſic mortuus eſt paup:ꝙ patrimo
nium ad exequiarū expenſaʒ nō
ſufficiebat.Siſr narrat de Mar
co veneo.q fuit arbiter ſalutis pu
blice ꝙ ita pecūia inops deceſſit
ꝙ ſepulture honore caruiſſet: ni
ſi ex collecta pecunia a poplo fu
neratus fuiſſet.Similiter narrat
de alijs:ꝙ ſic pauperes poſt cō/
ſulatus ſuos deceſſerunt:vt non
haberent:vnde filias ſuas mari
tandas dotarent: nec vnde cum
honore ſepeliri poſſēt. Et hoc iō
q: quilibet intēdebat ſaluti reipu/
blice.nō comodis ꝓprijs vt di/
ctū eſt.ſ̄.vbi de republica.⁊ d̄ cō
ſulibus.Vegetius li.iiij.c.iij.ait.
G ꝙ Scipio poſt res geſtas ꝓſpere
in hiſpania: in ſūma paupertate
deceſſit:nec ea quidē relicta pecu
nia que ſufficeret in dotem filia/
rū q̄s ob inopiā:publice dotauit
ſenatus. ¶ Iteʒ cauere debet ta
liʒ a comeſſatiōe ⁊ luxu: ⁊ a luxu
riarū laſciuia.Vnde narrat Val.
vbi.ſ̄.de quodam illuſtri viro.ſ.
Catone: qui tribus tm̄ ſeruis cō
mitat⁹ hiſpaniā rexit.⁊ eodē cibo
ac potu content⁹ erat quo remi/
ges.Illū.n.grata frugalitatꝫ ꝯſu
etudo in hoc genere vite cum ſū
ma dulcedine ꝯtinebat.Similit
narrat Vegetius vbi.ſ̄.c.i. qualr
antiq cauebant a laſciuia luxurie
vt Antigon⁹. Qui cum audiſſet
filium diuertiſſe in eiuſ domum
cuius tres filie inſignes ⁊ ſpecio
ſe eſſent:iuſſu edixit:ne quis min⁹
quinquaginta annis natus:hoſ/
pitio matriſfamilias vtereť.pre/
dicta eni multū nocent exiſtētib⁹
in publicis officijſ:⁊ ēt poplis ſb
iectis. Ideo tales a predictis ca/
uere debent:quorū multi contra
ria faciūt.Quod dolēdū eſt.Sū
me aūt ſic preſidentes habere de
bent deum ⁊ eccliam in reueren
tia:⁊ populū ſubiectum ſub diſci
plina.⁊ nihilomin⁹ tractare pau
peres cuʒ mīa:q: oportet eos mi
ſereri paupertati ſubditorum: vt
deus de illis habeat miſericordi/
am. Vnde legiť in vita beati baſi
lij.ꝙ acceſſit ad eum quedā mu/
liercula tanꝙ̄ ad potenteʒ apud
principem regionis:poſtulans ſi
bi fieri prouidentiā.i.miſericordi
am per eum.Qui ſcripſit illi.hec
mulier dicit:me poſſe apd̄ te.Si
ergo poſſuʒ oſ̄de. Qui reſcripſit
ſic pater ſancte volui miſereri illi
ſed non potui:ꝓ eo:ꝙ tribuť ia
cet cui

cet.Cui Baſilius.Si qdē volēs
non potuiſti: bn̄ vt cunꝙ̄ res ſe
habet.Si auteʒ potens noluiſti:
K ducat te chriſtus ad horuʒ indi/
gentiā:vt cū volueris nō poſſis.
Et ſic factum eſt. Naʒ poſtea ca
ptus eſt ille:et interceſſione bea
ti Baſilij liberatus.Qui gratias
agēs reſtituit mulieri in duplum
qd̄ abſtulerat.Iō ſaluator Ma
thei.xviij.nōne inquit oportuit ⁊
te miſereri ꝯſerui tui ſicut ⁊ ego:
tui miſert⁹ ſū? Et Math.xxiiij.
de malo ſeruo q manducat ⁊ bi
bit cū ebrioſis:⁊ percutit ſeruos:
ad quē venit dn̄s die qua nō ſpe
rat.⁊c.predictis etiam modis q
bus princeps eſt informandus:
poteſt ⁊ quilibet informari q pre
eſt populo ſub eo:vt dictum eſt.
¶ Caplm.iij.Qd̄ iudices diſcu
tiant ⁊ diffiniant cās cū diligētia
Iudices aūt vēdicāt ſibi
oculoꝝ locum i republi
ca:vt dictū eſt.Sic eniʒ
oculi diſcernunt corpori vtilia a
nociuis:quia oculi ſpeculatores
L qdam ſunt: ⁊ in alto ſiti ad peri/
cula preuidenda ſ̄m Ambro.in
exameron omel.vltima.Sic iu/
dices reipublice:in alto poſiti ſūt
vt diſcernant iuſta ab iniuſtis ſa
lubria:a nociuis.oculi inquit tui
recta videāt.puer.iiij.vn̄ ⁊ iudex
dicitur:quaſi ius dicēs ppli:ſiue
ꝙ iure diſceptet.Iure āt diſcepta
re:iuſte eſt iudicare.Nō eſt autē
iudex:ſi in eo.n̄ eſt iuſtitia.xxiiij.
q.ij.Idem pꝭ.Quales aūt iudi M
ces eē debeāt dicitur.Deut.xiiij.
Date ex vobis viros ſapientes ⁊
gnaros:quoꝝ conuerſatio ſit ꝓ/
bata in tribub⁹ vr̄is.Et ſequitur.
audite illos:⁊ qd̄ iuſtum eſt iudi
cate.Quia enim debēt eſſe viri:
requiriť in eis virtuꝫ ꝯſtātia viri
eni eſt ꝓprie fortitudo.Ait Tul.
i.tuſcu.q.⁊ vir dicitur a virtute:
vel quia maior vis in eo ait Pa
pias.Quia ſapientes: requiritur
debita ſapientia iuris ⁊ legū: Iu
dex eni dicitur dicē ius: vt dictū
eſt.Quia v̄o gnari: requiriť ex/
perta induſtria.Gnarus enim ē
peritus:doctus:ſciens:ſtrenuus
Gnari ſunt:qui peritiaʒ ꝑme ve
ritatis inſinuant:ait Papi.Qd̄
conuerſatio eoꝝ ꝓbata ſit.requi/
ritur laudabilis ⁊ redolēs fama
Tales debent eſſe iudices inꝙ̄tū
iudices: Poſſūt enim eſſe idem
preſides ⁊ iudices:preſides in ꝑ
ſidendo: iudices in iudicando.
Deuť.xvi. Iudices ⁊ magiſtra/
tus conſtitues in omnib⁹ portis
tuis.Iſti ſūt admonendi: vt iu/ N
dicium exerceant ſtudioſe ⁊ dili/
genter:ordinabiliter ⁊ recte:pru
denter ⁊ iuſte.Iob.xxix.Cauſaʒ
quām neſciebam diligentiſſime
inueſtigabam.Vbi Gre.mora.
xix.Ad proferrendā ſententiam
nūꝙ̄ precipites eſſe debemus:
ne indiſcuſſa temere iudicemus
ne quelibet mala audita nos mo
ueant:ne paſſim ſine probatione

O credamus.Debet ergo eē in iudi
cio exquiſita diſcuſſio:|facilis cre
dulitatis excluſio.ꝓpoſitorū exa
minatio:cū deliberatione:ſentē/
tie ꝓlatio. Et hoc merito:q: iu/
dicium dei eſt.Deut.i. Ita puuz
audietis vt'magnū:nec accipietꝭ
cuiuſq̄ꝫ perſonā:q: dei iudicium
eſt.Jō ait dñs Exo.xxiiij. Nec i
iuditio plimorū acquieſces ſnie:
vt a vero devies.pauperiſ quoqꝫ
nō miſereberis in iudicio ſcilicet
a vero deuiando:τ iniuſte ſenten
tiando.Sūme igiꝰ cauere debet
iudex a predictis:τ ab eis que iu
dicium peruertūt: Sūme debet
P cauere:τ diligens eē in cauſaruz
diſcuſſione:ait Gre.vbi.s̄.Ma
lora crimina credenda non ſunt
mox cū audiuntur:Sunt tamen
citi⁹puniendda:cū veraciter agno
ſcunꝰ.Facilitas eniz credulitatis
facꝭ ꝑuerſū iudiciū.Sicut Phu
tiſar: qui nimis credulus verbis
vxoris ſniauit ꝯ Joſeph: τ eum
carceri tradidit.geñ.xxxix.Item
defectus diſcuſſiōis accuſationū
Q τ deféſionū eſt occaſio τ cauſa in
iuſti iudicij.Sicut fuit ꝺ ꝑplo cō
dēnante Suſanam ad dictum
ſenū.Quo liberata eſt : teſtibus
examinatꝭ τ ꝯdēnatis.vñ τ Sal/
uator liberauit adulteram:q: nō
fuit qui eā cōdemnaret.Jo.viij.
vt eniz ait Ber.de gradib⁹ hūili/
tatis.eſt iudiciū quadrupſr ſcilicꝫ
ꝯitatis.Jo.v.Sić audio :ſic iu/
dico.Et eſt iudiciū odij ſm illud

ſm legem debet mori : dixerunt R
iudei de xp̄o. Et eſt iudiciū ter/
roris.Jo.xi.Si dimittim⁹eū ſic:
oēs credēt in illū: τ venieꝰ romāi
τ tollēt locū nr̄m τ gentē.τ eſt iu
diciū amoris ſcilicet carnalis:ſić
in David:q nolebat ꝙ Abſalon
periret.ij.Reg.xviij.Jō ſtatutuz
eſt.nō debere admitti ad iudiciū
ſpecialr̄ amici:ne fallant:aut fal/
lantur.Cui concordat Tuli.iij.ꝺ
offi.c.xi.ponit enim ꝑſonas ami
ci: cū induit perſonā iudicis.tm̄
dabit amicicie:vt verā amici cāꝫ
eſſe malit: τ vt orande litis tp̄s q̄
S aliquid per leges liceat accomo/
det.Cū v̄o iuramēto ſnīa dicen/
da ſit:iuramēto meminit:deū ſe
habere teſtem.i.vt ego arbitror:
mentē ſuam.hec ille.Cauēdū er
go iudicib⁹:ne ex nimia creduli
tate:ne ex diſcuſſionis ommiſſio
ne.ne ex odij imanitate:ne timo
ris puſſilanimitate : ne carnalis
amoris affectione:ne amicitie fa
miliaritate:ne munerꝫ cupidita/
te iudicium ꝑuertant.Quatuor
enim mōis iudiciuz peruertiꝰ:ti
more:odio:amore:cupiditate:vt
habeꝰ.xi.q.vi.Sed ꝓuideant:ꝙ
T ſint imitatores ſūmi iudicis:cui⁹
iudiciū in terris exercēt. De quo
Iſai.xi.Judicabit i iuſtitia paupe
res.q̄ꝫ diligēter τ cauti fuerūt anti
qui in cāꝝ diſcuſſiōe:q̄ꝫ ſagaces
τ ꝓuidi in examinatione: q̄ꝫ cō/
ſtantes τ induſtrij:in dubiorum
ſniatiōe:q̄ꝫ clemētes τ pij i quo/

rūdā etiam reoꝝ ꝓ cauſe exigen
tia abſolutione:patet in geſtis eo
rū.❡ De prio.ſ.de cauſaꝝ diligē
V ti diſcuſſione narrat Uale.li.vij.
c.iij.di.Mō Demoſtenis aſtutia
mirifice ſucurſū eſt cuidā ancille
que pecuniā:depoſiti noie:ea cō
ditione acceperat: vt eaꝫ nō niſi
ſimul vtriſqꝫ redderet.Quorum
alter iteriecto tp̄e:quaſi mortuo
ſocio ſq̄lore obſitus:ancille dece
pte nūmos abſtulit. Superuēit
poſtea alter: τ depoſitū poſceꝰ ce
pit.herebat illa miſera : pariter τ
pecunie: τ deffenſionis penuria:
iāqꝫ de laqueo τ ſuſpendio cogi
tabat.Sed oportune ſibi Demo
ſtenes patronus affuit. Qui vt i
aduocationē aduenit:mulier in/
quit hec parata eſt: depoſiti fidē
ſoluere.Sꝫ niſi ſociū adduxeris
id facere non pōt:qm̄ vt ipe vo/
ciferas:hec dicta eſt lex:ne pecu
nia vni ſine altero nūereꝰ.Et ſic
euaſit mulier.❡ De ſcđo ſcilꝫ ꝺ
cāruz exaiatiōe:ſatꝭ pꝫ Dani.xiij.
vbi Daniel.oēs'ad iudiciū ſuoca
uit.Hos teſtes ꝯfutauit:innocētē
liberauit:datū indiſcuſſe iudiciū
retractauit: vnde narrat Petr⁹
Alphonſus in tractatu ſuo de q̊/
dam:qui vocabaꝰ refugiū pau/
perū:eo ꝙ ſolebat pauperes ad/
iuuare.Cū enim quidā paup:vt
ibi dr̄ locaſſet domū ſuā cuidam
vicino diuiti.diues cogitās:pau/
perē ſpoliare ꝑdiolo ſuo : poſuit
in domo dolia quedā oleo plena

q̄daꝫ v̄o ſemiplēa.Tp̄e elapſo ve
nit videre illa: τ inueniens dolia
ſemiplena:impoſuit pauperi cri/
men furti:vt inde poſſet euꝫ ſpo/
liare. Cū aūt nō reſtaret illi niſi
dominatio. refugiū pauperꝝ:vo/
cans eū ſeorſū:inquirit ſi eſſꝫ in/
nocēs a crimine impoſito. Quo Y
iurante: ꝙ eſſꝫ innocēs rediit cū
eo ad iudiciū petijtqꝫ ꝙ dolia il
la menſurarenꝰ.Et ſi tm̄ eſſet de
fecib⁹in dolijs ſemiplenis ſicut i
plenis:ille ſit' condēnandus.Si
v̄o non 'eſſet in ſemiplenis niſi
medietas fecis: eēt liberādus:q:
ex hoc planū eēt: ꝙ nūqꝫ fuerāt
plena.Et ſic factū fuit: τ paup li/
beratus eſt.Ex quo pꝫ q̄ꝫtū valꝫ Z
prouida examinatio in iudicio.
❡ Similr̄ pꝫ te tertio.ſ.de dila/
tione iudicioꝝ.vñ narrat Ualeri
us lib.viij.c.x.ꝙ q̄daꝫ mr̄fami/
lias virū τ filiuz interemit:q: ab
eis optīe indolꝭ filiū iuuenē queꝫ
ex p̄ori viro enixa fuerat ꝯperiſſꝫ
occiſū.quā rē Dolobella ꝯſul ad
ſe delataꝫ:Athenas ad Ariopa/
gi cognitionē tāqꝫ ad iudices gra
uiores exercitatoreſqꝫ relegauit.
q: nec ipſe liberare duab⁹cedib⁹
A ꝯtaminatā:nec punire eam iuſto
dolore compulſā ſuſtinebat.Sꝫ
τ Ariopagite non min⁹ ſapien/
enter inſpecta cauſa: τ accuſato/
rē:τ reaꝫ poſt centū annos ad ſe
reuerti iuſſerunt: eodem affectu
moti:quo Dolobella :ſed ille trāſ
ferendo:hi differendo queſtio//

ſtem dānādi ⁊ abſoluendi in/
explicabili vetatione mutabant.
¶ Conſimiliter narrat. A.geli⁹
de dilatione iudicij differēdi in/
ter prothagoꝛam vel pictagoꝛaȝ
ſm alios: vt ait Poli.li.v.c.xij.
⁊ diſcipulū eius. Inter quos fuit
ſciſma hmōi. Euual⁹ adoleſcēs
dites: eloquētie diſcende gratia
cauſaſqȝ oꝛandi cupiēs fuit. Hic
in diſciplina Pictagoꝛe ſe dedit
ꝑmittēs pecuniā q̄ꝫtam peteret:
data medietate anteq̄ꝫ ingredere
tur: datur⁹ aliam: q̄ die primuȝ
B cām apd̄ iudices peroꝛaſſet: ⁊ vi
ciſſet. Poſtea cuȝ diuti⁹ auditoꝛ
aſſertoꝛqȝ Pictagoꝛe fuiſſet: fa/
cundiamqȝ a ſtudio ꝑmoniſſet:
tranſcurſo tempoꝛe longioꝛi: cuȝ
cauſantibus patrociniū denega/
ret: ne doctoꝛis mercedē ipleret:
habito conſilio: litē cū eo Picta
goꝛas conteſtatur. Cū igitur ad
iudices ineunde cōſtituendeqȝ
cauſe veniſſet gr̄a: Pictagoꝛas
ſic exoꝛſus eſt. Diſce inq̄t ſtultiſſi
me adoleſcēs vtroqȝ id modo fo
re: vt reddas qd̄ peto: ſiue pꝛo te
ꝑnunciatū fuerit ſiue ꝯ te. Nam
ſi ꝯ te lis erit data: merces mihi
ex ſententia debetur: q̄ ego eui/
cero: Si v̄o ꝑ te iudicatū fuerit:
merces mihi ex pacto debet: q̄a
tu vinces. Ad quem placide he/
ualus: opto inquit: me ancipiti ca
ptioni iſſe obuiam: ſi verba non
C ipſe facerē atqȝ alio patrono vte
rer. Sed maius in iſta victoꝛia ꝓ
iudiū eſt: cū te non in cauſa tātuȝ
ſed in argumento quoqȝ iſto eui
cero. Diſce ergo tu magiſter ſapi
entiſſime vtroqȝ modo foꝛe: vti
non reddam qd̄ petis: ſiue ꝑ me
ꝑnunciatū fuerit: ſiue ꝯ me. Nā
ſi iudices ꝑ cauſa mea cenſerit:
nihil tibi ex ſententia dabitur: q̄a
ego euicero. Si ꝯ me ꝑnuncia/
tum fuerit: nihil tibi ex pacto de/
beo: quia ego nō vinco. Et ſic ab
adoleſcente diſcipulo: magiſter
eloquentie inclytus: ſuo argumē
to ꝯfutatus eſt: ⁊ captionis v̄ſu/
te ⁊ excogitate fruſtratus. Tunc
iudices dubiū hoc, inexplicabile
eſſe: qd̄ vtriqȝ dicebatur rati: ne
ſententia ſua: vtranqȝ in partem
dicta ipſa ſe ſe reſcinderet: reȝ in
iudicatam relinquunt: cauſaȝ in
diem longiſſimum protelantes.
D Nec eos terruit phi predicti au/
ctoꝛitas: cum eſſet Pictagoꝛas
magne auctoꝛitatis apud phos:
ſiue fuerit Pꝛothagoꝛas: q̄ fuit
acerrimus ſophiſticatoꝛ: put di/
cit. A. gelius li.v.c.i. Iuditia.n.
feſtinata: penitentiaȝ ſepe pariūt:
vt patet. ſ. de Teodoſio. vnde ⁊
greci cū vrgent ad ſententiā: an
teq̄ꝫ de cauſa liqueat: reſpondent
patres ſuos ſolem apud antipo/
das non vidiſſe: ſed expectaſſe ſē
E per donec etiam ipſis oꝛiret. Di/
cunt etiam: ꝓperū eſſe viatoꝛē
qui anteq̄ꝫ lucifer oꝛiatur: craſſis
adhuc tenebꝛis: luceqȝ remota:
viciam agreditur. ait Poli. li. v.

vbi. ſ.
¶ Capl'm. iiij. De veritate iudi/
cij: ⁊ oꝛdinata indulgentia.
D E quarto v̄o ſcilicet de
abſolutione reoꝛuȝ: ⁊ in/
dulgētia narrat multum
Uale. lib. viij. c. i. Et hoc ex cau/
ſis varijs: ſicut ibi recitat. vbi ait
q̄ quidam interfecte ſoꝛoꝛis cri/
mine a rege damnatus/a popu/
lo eſt in iudicio abſolutus. Quo
ruȝ alterū atrocitas necis mouit:
F alterū cā flexit: quia immaturuȝ
virginis amoꝛem: ſeuere magis
q̄ꝫ impie punitū eſtimabat ſcilicȝ
popul⁹. ¶ Similiter narrat ibi
de quodam qui erat reus homi
cidij: pꝛo ſe nihil recuſans: ſȝ par
uulos flens commēdare cepit. ſ.
iudici. Mitigata igitur ꝗſtione:
qui omnium conſenſu periturus
erat: pene nullū triſte ſuffragium
G habuit. Miſericoꝛdia ergo que-
ſtionem illam, non equitas rexit
queqȝ innocentie tribui nequiue
rat abſol̄o: reſpcū puerorū data
eſt. ¶ Similr̄ narrat ibi de alio
accuſato: q̄ graues ſocijs iniuri
as attuliſſet. Et cū ſnīe triſtes de
eo ferebantur: repētina vis nim/
bi incidit. Cunqȝ ille pꝛoſtratus
humi: pedes iudicis oſcularetur
⁊ os ſuum ceno repleretur: totā
queſtioneȝ a ſeueritate ad clemē
tiam ⁊ manſuetudinem tranſtu/
lit. ¶ Similr̄ narrat de quodaȝ
reo ⁊ dānato qui cum clamaret:
ſe innocentem oppꝛimi: ⁊ iudex
reſpōderet nihil ſua intereſſe: no
centem aut innocentem eum pe/
rire: dummodo periret. ob vio/
lentiam dicti: ab alijs liberat⁹ ē.
¶ Similiter narrat de quodam
quem damnabat crimen libidi/
nis: ſed confeſſio intemperātie li
berauit. Et ſic de multis cōſimi
libus: put ait ibi. Erant eniȝ ꝓ/
nioꝛes ad miſerenduȝ: q̄ꝫ ad cō/
demnandum: vt patet ex dictis.
Et de his Augu. xviij. de ci. c. x.
loquens de Ariopago. Ariopa/
gite inquit curiales illius vrbis
erant. ſ. Athenarum: ⁊ inde no/
H men habuerunt ſm Uarronem
q̄ Mars qui dicitur aries: cuȝ
homicidij reus haberetur: iudi/
cantibus duodeciȝ dijs in eo pa
go: de ſex. eoꝛum ſententijs libe/
ratus eſt: quia vbi paris numeri
ſententie eſſent pꝛeponi abſolutio
damnationi ſolebat. Si ergo pa
gani ⁊ gentiles deum ignoꝛātes:
fidei inexpertes: diuinum iudi/
cium futuruȝ non pꝛecogitātes:
nec beatitudinē ſperātes: fuerūt
ſic in iuditijs diligentes: quales
eſſe debēt fideles non ſoluȝ i ſu
is iudicijs ſed i iuditio quod dei
ē? Pꝛouidere ergo debȝ iudex:
vt iudicium fiat ſuffitienti diſcuſ
ſione: vt dictum eſt. Unde nar/
rat Augu. vi. confeſſio. poſt me/
diuȝ: de Allipio collega ſuo: qui
apud Carthaginem cōpꝛehēſuſ
I fuit tanq̄ꝫ fur: quia appꝛehendē
quandam ſecurim quaȝ fur qdā

dimiſerat. Cui comprehenſo ob
uianit quidam notus ſibi: ⁊ que/
ſiuit quid acciderat. Cui cū inti/
maſſet factuz: duxit eum ad do/
mū predicti furis: ingrens de ſe
curi cui⁹ eſſet a puero ſtāte ante
hoſtium. Qui confeſtim ait. No
ſtra ē. Deinde iterrogauit: ⁊ ape/
ruit cetera. Et in domū illam cā
tranſlata eſt. Et non arbitror ait
ibi Auguſti. ob cauſam aliā deuz
permiſiſſe: illum capi: niſi vt ille
vir tantus futurus iam inciperet
diſcere: q non facile in cognoſcē
dis cauſis homo ab homine dā
nandus eſſet temeraria creduli/
tate. Ideo iniunxit beat⁹ Ambro
ſius Teodoſio: vt añ trigeſimuz
diem: nullus dānaret ad mortez:
vt dictū eſt.ſ. vñ dñs ait Gene.
xviij. Deſcendam: ⁊ videbo vtrū
K clamorē qui venit ad me ope cō
pleuerint: an nō eſt ita. vbi dedit
exemplū iudicib⁹ exquiſite diſcu
tiendi anteq̄ iudicēt. ¶ Itē pro
uidere debēt: vt iudiciū ſit indecli
nabili equitate rectū: ne. ſ. peruer
tatur affectu carnalitatꝭ: metu po
teſtatis: iuitu cupiditatꝭ: vel odij
⁊ malignitatꝭ. Iudices eim iudi/
cauerunt ꝯ Alexandrū ꝓ militi
bus vt habitū eſt.ſ. vnde narrat
Augu: vbi.ſ. de Allipio. q eius
indoles: non ſolum illecebra cu
piditatis temptare eſt: ſed ſtimu/
lo timoris: quando aſſiſtebat iu/
dici: ⁊ eius conſiliarius erat Ro
me. Ubi cum quidam potentiſſi

mus vellet licere ſibi ex more po
tentie quod erat per leges illicitū L
reſtitit Allipius: promiſſū ſibi p̄
miuz irriſus aio p̄tente mine cal
cauit. Et licet iudex in eū cāz trāſ
ferret: aſſerēs: ſe ab eo nō pmit/
ti: ⁊ licet codices conficiendos ſi
bi curaret precijs p̄torianis: ſem
per perſtitit: ⁊ deliberationē inde
melius vertit: vtiliorez iudicans
equitatem qua ꝓhibebatꝛ: q̄ po
teſtatē q̄ ſinebatꝛ. Sic eim dñs p̄
cipit. Exo. xxiij. Nec in iudicio:
pliorꝫ acquieſces ſententijs: vt
a vero deuies. Et ibidē. Nō de/ M
clinabis in iudiciū pauperis. Le
uit. xix. Nō iniuſte iudicabis. Et
poſt. Noli facere iniquuz aliqd ī
iudicio ſcilicet ī numero: pōdere
⁊ menſura. ¶ Itē iudices ꝓuide
re debent: vt iudicium iuſto aio:
⁊ recto ordine exequantꝛ: ⁊ etiam
recta intētione: nō ex ira aut cru
delitate: ſed intentione iuſtitie cō
ſeruande. Nō enim iuſtū eſt: iu
ſte exequeris: ait dñs. Deut. xvi.
vñ. iiij. dialꝰ. c. xxxv. narratꝛ. De q̄
dam: q vidit Petrū maiorē ec/
cleſie in locis teterrimis: magno
ferri pondere ligatū ⁊ depſſum
Aquo cū q̄rereꝛ: cur hoc eēt: di/ N
ctū eſt: qꝛ hoc patiebatꝛ: qꝛ ſi qd
ei pro inferenda vltione videbatꝛ
ad inferēdas plagas plus ex cru
delitatis deſiderio q̄ ex obediē/
tia ſeruiebat. Sūme enim cauen
dū eſt iudici ab ira ⁊ crudelitate
Sap. xxxiiij. Cū tranquillitate iu/

dica. Ira eim viri: iuſtitiā dei nō
opatꝛ. Iaco. i. vñ narrat Señ. de
quodam iudice tyrānico: q ex ira
dānauit tres milites innocentes.
vnū: qꝛ redierat a via ſine ſuo cō
militone: iponens ei: q illū inter
fecerat. precepitq̄ alteri militi vt
O eū duceret ad ſuppliciū. Qui cū
eēt eductꝰ: venit cōmilito ſociuſ
eius. Quem vidēs Centurio cui
erat preceptū aliū occidere redu
xit ābos ad iudicē. Quos vidēs
iudex iratus dixit primo. Te iu/
beo interfici: qꝛ damnat⁹ es. Et
te ſimiliter aut alteri: quia cā dam
nationis cōmilitōi es. Tertio di/
xit. Te quoq̄ iubeo occidi: qꝛ iuſ
ſus illū occidere: impatori nō pa
P ruiſti. vñ Señ. O q̄ ſolers ē ira
cūdia ad fingēdos furores. Treſ
puniti ſunt ob vnius inocentiam
Excogitauit iſte: quēadmodum
tria crimina faceret: q nullū iue
nerat. hꝫ eim iracūdia hoc mali.
Non vult regi: iraſcitꝛ ipſi veritati
ſi ꝯ volūtatem ſuam apparuerit
Et de hoc Iſido. li. iij. de ſū. bo.
no. c. lv. di. Iudex iracūdus: iudi
cij examē intueri nō valet: qꝛ cal
Q ligine furoris cecatus nō videt.
¶ Itē ꝓuidere dꝫ iudex: vt iudi
ciū ſit liberalitate gratuitū: nō ve/
nale vl' vēditū ait Auguſti. epl'a.
xxxv. añ fi. Nō iō iudex dꝫ ven
dere iuſtū iudiciū: vl' teſtis verū
teſtimoniū: qꝛ aduocat⁹ vēdit iu/
ſtū patrociniū: ⁊ iuriſperit⁹ veruz
ꝯſiliū. Ille eim inter vtranq̄ ptē

examis adhibetꝛ. Iſti vo ex vna
pte ꝯſiſtunt. Cū autē iudicia ⁊ te
ſtimonia q̄ nec iuſta nec vera vē
denda ſunt iniq̄ ⁊ falſa vēdūtur:
multo ſcelerius vtiq̄ pecunia ſu
mitur: qꝛ ſcelerate etiā a volētib⁹
datur. Ille tñ ſolet tāq̄ male ſibi
ablatā pecuniā repetere: q iniuſtuz
iudiciuz emit. Qui vo ꝓ iniquo
iudicio dedit: vellet qdē repetere
niſi puderet vel timeret, emiſſe R
hec Augu. Et idē. xxiiij. q. v. Ta
li eiꝫ vēditione nihil inordinati⁹
qꝛ iuſtitiam vendere: iniquitatꝭ ē
iniuſtitiam vo: rabioſa inſania
Preterea: taliſ vēdit iuſtitiā quā
nō habet. In alijs aūt ꝯtractibus:
res vendita alienatur a vēditore
⁊ tranſit ad emptorē. Sꝫ in hoc
ꝯtractu nullā iuſtitiam hꝫ venditor
ꝫ forte effect⁹ iuſtitie tranſeat ad
emptorez. vnde talis veritatē ipaz
inhonorat ⁊ vilificat: qꝛ eā que ē
impretialis exponit ꝓ precio. ⁊ iu
diciū ipſuz peruertit ꝓuer. xxiiij.
Qui cognoſcit in iuditio faciem.
non benefacit. Iſte ꝓ bucella pa
nis deſerit veritatē. Quibuſdam
eim iuſtitia vilis ē precaritate pe
cunie: ait Aug. v. ꝯfeſ. Nil ſordi/ S
dius nil turpi⁹: nil iniquius tali vē
ditione. Apud antiq̄s eim oē qd
ex debito officij ē: gratuitū eē oꝫ.
Nō ſi fit ad p̄ciū: in ſordibus cō
putatur. ait Poli. li. v. c. xi. Pre
terea iudex ē famulus iuſtitie: q̄ ē
regina virtutū. Iudex ergo q ven
dit dñaz ſuā ⁊ reginā: vel ꝓſtituit

oi precio valentiorē:ſicut ꝓditor
male perire dȝ.vt eniȝ ait Poli.
vbi.ſ.ꝓciuȝ nō dr̄ tm̄ pecūia: ſȝ
obſequiū ⁊ oē munus: ꝓut dicet
j.Talis ergo ſicut ſeruus infidel
dn̄am cui ex fide famulari tenet:
quaſi in foro diſtrahit.Johel.iij.
puellā vēdiderūt ꝓ vino: vt bibe
rēt ſcilicȝ iuſtitiā incorruptā ⁊ ſin
cerā.Nec ſolū vēditor ē iniquus
T ſed etiam emptor: vt de illis veri
ficet illud Ezech.vij.Qui emit n̄
letetur emptor eim talis ſcienter
⁊ ex intentione ꝑuerſū iudicē cor
rūpit. Sic Balach corrūpit Ba
laaȝ muneribꝰ: ⁊ excecauit: Nu
meri.xxij. Et de hoc hn̄ Iſido.
iij.de ſū. bono.c.lviij. Nullꝰ pre
do tam cupidus in alienis: q̄ꝫ iu
dex iniquus in ſuis. Latrōes in
latebroſis faucibꝰ īſidias ponūt.
iſti palam: rapacitatis auaritia
ſeuiunt. Sequitur. Eorū figura
V vt ait qdā tanq̄ꝫ ſilla pingit ⁊ de
ſcribit. Ipſa quidē eſt hūana ſpe
cie: ſed capitibus caninis accin
cta ⁊ circūdata. Vn̄ Petronius
Quid faciūt leges: vbi ſola pecu
nia regnat: Aut vbi pauptas vi
cere nulla pōt: Jam nūc iudiciū
nil ē: niſi publica merces. Ideo
iudices ſacramento alligant legi
bus iurati ꝙ oio iudiciū cū veri
tate: ⁊ legū obſeruatiōe diſponēt
Ipſoq̄ꝫ iure cautum eſt: vt ſacro
rū euāgelioꝝ ſcripture terribiles
X an̄ ſedē iudicialē ponant: Ibiq̄ꝫ
a principio litiū vſq̄ꝫ in finē per

maneant.nec āmoueant:niſi ſen
tentia recitata: quo totiꝰ ꝯſiſtorij
latitudo: ipſius dei repleta pn̄tia
omnibꝰ metū incutiat: ⁊ ad ſacro
ſanctas ſcripturas reuerētiam: ⁊
ab inquiſitione veritatis oīs iniq
tas ꝓpulſetur: omnis quoq̄ꝫ car
nis ⁊ ſanguinis religio iudiciaria
ꝓpellat affectus: euacuans iraȝ:
⁊ odium: metuȝ: ⁊ amicitiam.vt
enim ait Juliꝰ Ceſar: Facile ani
mus verū videt: vbi iſta ōficiūt.
ꝓut dicit Poli.li.v.c.xij. Et de
iuramento iudicis Tuliꝰ de offi.
li.iij.c.xi.di.ꝙ neq̄ꝫ ꝯ rēpublicaȝ
neq̄ꝫ ꝯ iuſiurandū ac fideȝ.ami
ci cā: vir bonus faciet. Jō vt ait
ibidem.preclarū a maioribꝰ acce
pimus morē rogandi iudices: ſi
eum morē teneremꝰ que ſalua fi
de facere poſſit. hec rogatio: ad ea
ꝑtinet: que paulo ante dixi hone
ſta amico: a iudice poſſe cōcedi.
Nam ſi omnia facienda ſūt que
amici volūt: nō amicitie tales ſȝ
ꝯiurationes putande ſunt.vnde
ad deſcribendū q̄lis debet eē iu
dex inducit.A.geliꝰ.li.v.de yma
gine iuſtitie. Criſippus inquit os
⁊ oculos iuſtitie vultūq̄ꝫ ſeueris
Z ac venerandis ꝺ borū coloribus
depinxit. Sequit. Forma ꝺgina
li: aſpectu vehemēti ⁊ formidali:
luminibꝰ oculoꝝ acerbis: nec hu
milibꝰ: nec atrocis ſed reuerēde
cuiuſdā triſtitie dignitate. Ex hu
ius ymaginis ſignificatione: in
telligi volunt: iudicē qui iuſtitie

antiſtes eſt: oportere eſſe grauez
ſiue ſeuerum: incorruptȝ: inadu
labilē.i.cui adulari non poſſit: ꝯ
improbos imiſericordē atq̄ꝫ in
exorabilem: electumq̄ꝫ ⁊ arduuȝ
ac potentem vi ⁊ maieſtate equi
tatis veritatiſq̄ꝫ terrificū. ¶ De
inſtructione vero iudicum.ij.q.
q.i.ꝑ totū.⁊ cā.liiij. ¶ De pena q̄
q̄ꝫ mali iudicis narrat Vale.lib.
vi.c.iij.di.ꝙ. Cambiſſes rex: ma
li cuiuſdā iudicis e corꝑe pellem
detractā: ſelle iudiciarie intēdit: ⁊
in ea filium eius iudicaturū con
ſedere fecit. Ceterū: rex barbarꝰ
atroci ac noua pena iudicis (ne
quis poſtea iudex corrumpi poſſit)
prouidit. Solerter eniȝ ꝓuidere
debȝ iudex ne peruertat iudiciū
dei.vt eternalr̄ nō puniat.ex quo
tali pena puniuit rex barbarus
iudiceȝ iniquum.

¶ Quinta diſtinctio de informa
tione aduocatorum. Capitulum
primū. Qualis debet eſſe: ⁊ a qui
bus cauere.

Onſequenter admonen
di ſunt oratores: ſiue ad
uocati: vel legiſte: q vēdi
cant ſibi officium ⁊ locū legiptie
in republica. pronunciant enim
cās expeditēdas ꝓ reipublice vti
litate ſicut lingua enūciat corpo
ris vtilitates ⁊ neceſſitates. Eſt
eni propriū oratoris: aperte diſti
cte: ⁊ ornate dicere. ait Tuli.i. de
offi. ⁊ hi ſunt informādi: vt vtāt

ſcia ſua ⁊ eloquentia ad reipubli
ce ſalutem nō ad pernitiē: ait ibi
dem.libro tertio.c.xvij.dicēs. ꝙ
inhumanum eſt eloquētiam ad
hominuȝ ſalutem ⁊ ꝯſeruationē
datā ad bonoꝝ peſtem: pernitiē
q̄ꝫ conuertere. Verumtamē: vt
hoc fugiendum eſt: ita eſt religio
ni horrendū innocentem aliquē
impugnare.ſicut aliquē nephari
um impiumq̄ꝫ defēdere. Ex his
patet ꝙ tales cauere debēt.ne ip
ſam veritatē: vel eius cauſas op
primant: ⁊ deſtruant. ne inocen
tes ⁊ iuſtos impugnent ⁊ dānifi
cent: ne falſitatem: ⁊ eius falaces
cauſas defendendas aſſumant: ⁊
ne impios veriſimilibꝰ rationibꝰ
iuſtificēt. Qui eni iuſtificat ipiuȝ D
⁊ ꝯdēnat iuſtū: abhomiabil' vter
q̄ꝫ an̄ deum ꝓuer.xvij. Talia eni
conſueuerunt perpetrar predicti
in foris litigioſis: ait Aug.iij. cō
feſſionū pꝰ principium: loquens
de ſeipſo.placuit inquit mihi ſub
trahere bn̄ficium lingue mee nū
dinis laq̄citatis: ne vlterius pue
ri mendicantes: nō legē maȝ: nō
pacem tuā: ſed inſanias menda
ces: ⁊ bella forēſia mercarent ex
ore meo: arma furori ſuo. Sic
eſt de talibus qui predicta faciūt
Licet eni iura ſint iuſta ⁊ leges
recte: ea tn̄ conuertere ad virtutꝫ E
oppreſſionē: ⁊ falſitatis ꝓmotio
nem: ē eis abuti. Quod multi fa
ciunt. ⁊ vt magis hoc facere poſ
ſint: dilatant philateria ſua: ⁊ ma

gnificant fimbrias tam oꝛnatibꝰ
veſtium: ꝗ̄ pompa geſtium: ⁊ ar
rogantia verboꝛum. ꝑut legit in
quadam tragedia: de quodã qui
vidit infernũ: ⁊ videns ibi turbaꝫ
aduocatoꝛuꝫ: dixit. Heu venale
genus hominũ: accedite: ⁊ me-
cum in hoc vaſe balneamini: ſu
pereſt tñ adhuc locus. Sed no-
bilis animus dedignat̃: querere
honoꝛẽ ab exterioꝛibus oꝛnamẽ-
tis. ait Poli. li. viij. c. xiij. de De-
moſtene: qui anteꝗ̄ virtus eloq̄
eius innotuiſſet: cultꝰ copioſioꝛis
dr̃ accepiſſe nitoꝛẽ: ſciens ꝙ pur-
F pura cauſidicum vendit. At poſt
ꝗ̄ noticiam ⁊ famã aſſecutus eſt
eloquentie toga contentus eſt. di
cens. velle: ſibi a ſe potius ꝗ̄ a ni
toꝛe veſtium: aut cultu exquiſito
conſtare gloꝛiam. Vis Ariſtipũ
decuit coloꝛ: ⁊ ſtatus: ⁊ res. Qui
libet indutꝰ: celeberrima per loca
vadit: queꝫ cum pꝛopꝛius attollit
honoꝛ: vilitas nõ depꝛimit. Emẽ
dicatuꝫ laudis vr̃ eſſe ſuffragiũ
qḋ ab extrinſecis pendet. Pꝛofe
cto vnius egregie virtutis titulo
quiſꝗ̄ magis clareſcit: ꝗ̄ ſplendi
diſſimo luxurie inſtrumẽto: ⁊ oĩ
G lenocinio vanitatis. Cũ ergo vir
tus omnis aĩe polleat: iuſticia cla
rius eniteſcit. vir ergo ſapiens: ⁊
virtuoſus. dedignari debet oſten
tare ſe exterioꝛibus oꝛnamentis:
⁊ ſic quaſi vendere ſe. Et nõ ſolũ
ẽt, ſe aliqñ tales vendunt: vel ſuũ
patrimoniũ: ſed quod miſerabili

us eſt vendũt ſuuꝫ ſilentiũ. Et cũ
ſilentium ſit pꝛiuatio locutionis
venales exponunt ipſas pꝛiuatio
nes. Et ſic que nullius ſunt pꝛeci
ſunt venalia apud eos: pꝛout na-
rat̃ de Demoſtene. Qui cũ Ari-
ſtidium auctoꝛem fabularum in-
terrogaſſet ꝗ̄tũ mercedis in caꝫ
accepiſſet: ⁊ ille reſpondiſſet: mil
le nũmos: plus inquit Demoſte-
nes accepi ego: vt tacerem. Pla
num igit̃ eſt: tales eſſe miſerabi-
les venditoꝛes. qui non ſolũ ſe ⁊
ſua vendũt: ſed etiã pꝛiuationes
vt dictum eſt. Et lingua talis vẽ
ditoꝛis eſt multum dãnifica rei-
publice. ait Poli. li. v. c. ix. Cau-
ſidicoꝛum ſiqdẽ lingua eſt dãnifi
ca: nihil tam vt dici ſolet funibus
argenteis vincias. Et nõ ſolum
cauſas vendunt: ſed etiã pꝛotra-
hunt: vt plus lucrent̃: ⁊ veritateꝫ
excludunt: vel qḋ nequius eſt in
terimunt: ⁊ hoc vt fiat peruerſuꝫ
iudicium: vt de illis verificetur.
illud. Iſai. lix. Conuerſum eſt re-
troꝛſum iudicium: ⁊ iuſtitia lon-
ge ſtetit: qꝛ coꝛruit in plateis veri
tas ⁊ equitas non potuit ingredi
⁊c. Tot eni repagula fallaciaruꝫ:
tot obſtacula aſtutiarũ inducunt
ꝙ non hẽt veritas ingreſſum: ⁊
quod grauius eſt: eã falſitatibus
interimunt: ⁊ pꝛopinant aliqñ vi
num erroꝛis. Ait Aug. pꝛimo cõ
feſſionũ añ. fi. loquens de poetis
Non actus ſed verba quaſi va-
ſa electa: ſed vaſa erroꝛis: vinum

quod in eis ꝑpinatur ab illis do-
ctoꝛibus. Idẽ li. ſermonũ. Quid
valet inquit eloquentia paganis:
que tanꝗ̄ pocula pꝛecioſa moꝛti
feros pꝛomat erroꝛes: ⁊ facit lin-
guam frameam ⁊ gladiũ bis acu
tum? Poteſt eni dici de talibus:
lingua eoꝛũ gladius acutꝰ. Sed
ſciant tales: ꝙ tenent̃ ad reſtitu-
tionem oĩum que ſũt lucrati iniu
ſte: Ait Aug. epl̃a. xxxvj. loquens
de zacheo qui ait Luc. xix. c. Si
quid aliquem defraudaui reddo
quadruplum. Verũtamẽ ait Au
gu. Si iuſtitia ſincerius conſulat̃
iuſte dr̃ aduocato: redde qḋ acce
piſti qñ contra veritatem feciſti:
iniquitati aſtitiſti iudicẽ fefelliſti:
cauſam iniuſtã oppꝛeſſiſti: de falſi
tate viciſti: qꝛ videmꝰ multos ho
neſtiſſimos ⁊ diſcretiſſimos vi-
ros non ſoluꝫ impune: ſed etiaꝫ
gloꝛioſe videri ſibi ꝯmittere. Et
ſibi bñ de hoc. Et non ſoluꝫ tenet̃
ad reſtitutionem omniũ que ac-
cepit: ſed etiã eoꝝ que per iniuſtã
aduocationem eius iuſti amiſe-
runt. Vñ ibi Aug. Quis tandem
aduocatus facile reperit̃: q dicat
ſuſcepto ſuo: recipe qḋ mihi cuꝫ
male adeſſẽ dediſti: ⁊ redde ad
uerſario tuo: qḋ me inique agen
te abſtuliſti? Niſi foꝛte reſtituen-
dum eſt alienũ: quod furtim clã-
culo effert̃. ⁊ reſtituendum non ẽ
quod in ipſo foro vbi peccata pu
niunt̃: decepto iudice: ⁊ circũuen
tis legibus obtinet̃. Quaſi. di. Si

illud eſt reſtituendum iuſto: ma
gis iſtud.

¶ Capl̃m ſecundum. De infoꝛ-
matione actoꝛum in iudicio.

T non ſolum aduocatꝰ
eſt admonẽdus his mo
dis. ſed etiã omnis actoꝛ
in iudicio. ne. ſ. cum lite ⁊ iurgio
petat ſua: nec querat aliena: nec
per falſitates pꝛocedat: nec cauſã
iniuſtam aduocatis cõmittat: iu- O
dicem non coꝛrumpat: nec pau-
perioꝛem oppꝛimat: qꝛ ⁊ ſi lucꝝ
his modis ſic lucratũ ſit in archa
dãnũ tñ erit in conſciẽtia. Vnde
Tul. iij. ḋ offi. c. viij. Si vir bonꝰ
inqt hẽat hãc viꝫ: vt ſi digitis cõ
crepuerit. ſ. per digitoꝛuꝫ ꝑcuſſio
nes ſicut fuit mos apḋ antiquos
poſſit in teſtamento nomen ſuuꝫ
locupletuꝫ irrepere. i. fieri heres:
hac vi non vtat̃. Et ſequit̃ quare
itelligat ei nihil expedire aut vti
le eſſe quod eſt iniuſtum. Hoc
qui non didicerit: bonus vir eẽ P
non poterit vbi ponit exẽpla de il
lis qui ſupplantauerũt alios iniu
ſte. Sequit̃. c. xix. Cadit ne i viꝝ
bonum emolumenti ſui cã criali
aliqḋ pꝛeripere. ſ. alicui ſua tolle
re. Nihil pꝛofecto minus. eſt er-
go illa res tanti. aut comodũ illḋ
tam expetenduꝫ. vt boni viri no
men amittas? Quaſi dicat. non
Et reddit rõnem: qa vtilitas iſte
non põt tm̃ afferre ꝗ̄tum aufr-
re. Si viri boni nomen erripuit
fidem ⁊ iuſtitiã detraxerit. Et de

Q hoc exemplum .iij. Reg .xxi. de
Achab habet. q per falſū teſtimo
nium ⁊ iudicium ad ſugeſtionez
Hieçabelis eripuit vineam Na
both. Ideo dr ei. Occidiſti ⁊ poſ
ſediſti. Sequit in loco in quo lin
xerunt canes ſanguinē Naboth
lambent ſanguinez tuū. Carnes
vo Hieçabel ⁊c. Similr Aman
q voluit opprimere iudeos ⁊ dā
nare damnatus ⁊ ſuſpenſus eſt.
¶ Capl̄m. tertium. De informa
tione teſtium.

Onſimiliter teſtis in iu
dicio: eſt admonendus:
ne teſtiōium perhibeat
falſitati. neq̧ alijs noceat: ſicut
pcipit dn̄s Exo. xix. Non falſum
teſtiōiuz dices. Un̄ Iſido. iij. de
ſūmo bono. c. lix. Teſtis falſidic⁹
tribus eſt obnoxius. Deo quem
contēnit: iudici quem decipit. in
R nocenti quem ledit. Et Aug. ſer
mone de plagis. Plaga inquit
octaua eſt de locuſtis: q2 locuſta
aial noxium ſignificat falſum te
ſtem. Quid eni vult niſi morde
re nocendo: ⁊ conſumere mentiē
do Iō Apo. amonet: ne nos fal
ſis criminibus opprimam⁹. Si
mordetis inquit ad inuicem: ⁊ co
meditis: videte ne cōſumamini
Gal. vj. Tales eni veritatē interi
mūt: ⁊ ſic ipſum xp̄m q veritas
eſt. Unde ⁊ contra ipſū inſurrexe
S runt Math. xxvj. Un̄ Ambro
ſermone de paſſione. Chriſt⁹ eſt
veritas: pax: iuſtitia. Quia relin
quūt pro falſitate veritatem. p p
tio tpali iuſtitiam odiunt: ⁊ ſcin
dunt pacē. ⁊ xp̄m occidūt. Ideo
merito falſus teſtis non erit im
punit⁹. puer. xix. Et. xxxi. Teſtis
mendax peribit. Debet eni reddi
ei. ſicut cogitauit facere fratri ſuo
Un̄ legit in eccleſiaſtica hiſtoria
li. vi. c. ix. q̧ tres teſtes falſi inſur
rexerunt cōtra narciſſū ep̄m hie
roſolimitanū confirmantes ſub
ſacramento. Quorū primus iu
rauit ita eſſe: cōfirmans: vt ſi ita
non eſſet: igne conſumeret. Ali⁹
dixit ita eſſe: qđ ſi ita nō eēt: mor
bo regio corrumperet. Tertius di
xit ita eſſe: qđ ſi ita nō eſſet: lumi
nibus orbaret. Sanct⁹ vo: cui⁹
vita ⁊ pudicitia ab oībus noſce
bat: ānis plurimis in deſertis de
liteſcit: ſed oculuſ diine iuſtitie nō
geſcit. ⁊ impios vltione mollitur
Un̄ prim⁹: a parua ſcintilla ignis
domo ſuccenſa. cum oī familia
ſua ⁊ pecore conflagrauit. Secū
dus: a pedibus vſq̧ ad uerticem
morbo regio quē fuerat imprecā
tus repletus conſumit. Terti⁹ vi
dens eorum exitū: nec ſe poſſe la
tere diuo oculo: cunctis audien
tibus ſera pnīa totum ſceleris or
dinem pandit. ⁊ in lacrimas pro
rumpens: luminibus eſt orbat⁹.
Et Narciſſus quaſi e celo rediui
uus ex improuiſo rediit: ⁊ multo
magis ad eum amor populorū
excreuit. Sctō igit multum iſti p
fuerunt: ⁊ ſibi cōfuſibiliter nocue

runt. Ille eni cui falſa in iudicio
opponunt licet ſit innocēs patien
ter ſuſtineat: ⁊ abſq̧ falſitate ino
centiam ſuam oſtendat: exēplo
Ioſeph: qui inocens in lacū miſ
ſus eſt Gen̄. xl. ⁊ exemplo Suſā
ne. Dan̄. iij. ⁊ exemplo beati Ste
phani act. vij. ⁊ exēplo Ieſu xp̄i.
qui quaſi agnus ductus eſt ad vi
ctimā. Math. xxvij. Tales eniz
deus defendit ēt aliqn̄ in preſenti
vel ſi pmittit puniri: hoc facit ad
cumulum meriti ⁊ premij. Unde
narrat Hiero. epiſtola: cxxxiij. de
quadaz muliere ſancta ſepties p
cuſſa: cui imponebat crimē adul
terij. ⁊ viro confitente qui diceba
tur adulter: vt mortis compēdio
longos euaderet cruciatus: ait il
la. Teſtis eſt mihi deus: nō ideo
me id negare ne pereā: ſ3 iō mē
tiri nolle: ne peccez. Et ad primū
ictū ſpiclatoris caput viri abſciſſū
eſt. Et cū ad illam veniſſet. pmo
ictu raſura modica ſanguinē emi
ſit: ſecūdo fibulā auri: e collo ex
cuſſit. tertio in ferientem gladius
eſt reflexus: et ſe ferire non poſ
ſe confitet. Alius percuſſor eligit
⁊ ſemel percuſſa cōcutit: ſecūdo
percuſſa quaſſat: tertio vulnera
ta proſternitur: quarto pcuſſa vi
ſa eſt mori. ⁊ ducta a clericis re
uixit. di. Dominus mihi adiutor
⁊c. Et licet poſtea ſeuirent leges:
nihilominus reddita eſt liberta
ti. Euidens igit eſt mīa dei in p
tectione: ⁊ liberatione innocentis
Si vo ſit reus his cui imponitur Y
crimen in iudicio: inſtruendus ē
vt non peccata augeat vel cumu
let: ſe purgando per mēdatia ⁊ p
iuria: ac per compurgatorū falſa
teſtimonia. Sed dignū ſe penis
⁊ opprobrijs intelligat. culpas ſu
as ⁊ reatus agnoſcat: ⁊ veraciter
peniteat. exēplo filiorum Iacob
dicentiū Gen̄. xl. Merito. h pa
timur ⁊c. Item inſtruendus eſt:
vt penā vel mortem patiēter pro
pn̄ia ſuſtineat: ⁊ q̧ melius ē ſibi
vitam finire in pnīa q̄ viuere in Z
malitia recognoſcat: ſupplicit dei
miſericordiam imploret: ⁊ ɔfidē
ter in ſaluatorem ſperet. exemplo
latronis Luc. xxiij. Nos qdem
digna factiſ recipimus. Seqtur.
Memento mei dn̄e ⁊c.
¶ Capl̄m quartuz. De informa
tione actorum in cauſis.

Tem inſtruēdi ſunt acto
res qui agunt contra re
os. ne cogāt eos ad piu
randum: ne incurrant delictum.
Unde Auguſtinus i ſermone de
decollatione Beati Iohannis A
Ille inquit qui hominem prouo
cat ad iurationem: quem ſit falſū
iuraturū vincit homicidā. Quia
homicida corp⁹ occidit: iſte ani
mam. Imo duas aīas. ſ. ei⁹ quē
iurare prouocat: ⁊ ſuam. Et nar
rat ibi de quodam q aliūz prouo
cauerat ad iurandum: q̧ nocte i
viſione adductus eſt ad iudicem
excelſum ⁊ admirabilem. A quo

interrogatus quare prouocaue/
rat hoiem ad periurationem: rñ/
B dit. Quia negauit mihi rem me/
am. Cui iudex. Nonne meli⁹ eēt
rem tuam perdere q̃ aiam illi⁹
falſa iuratione perimere. Et ille ꝓ/
ſtratus iuſſus eſt cedi. Et tā gra/
uiter ceſſus eſt: ꝙ in dorſo euigi/
lātis: plagarum veſtigia appare
bant: dictūq; eſt ei. Caue de cete
ro ne ſic facias. Cuz magna eniz
compaſſione debet fidelis agere
C contra tales: dolens plus de dā/
natiōe aiarum q̃ rerum. Unde
Greg. mor. xxxi. ſup Job. xxxix.
Fruſtra laborauit: nullo timore co
gente: Plus (inquit) raptoribus
ipſis debemus metuere q̃ reb⁹
irrationabilibus defendendis in/
hiare. Et ibidem. Profect⁹ xp̄ia/
nus quomodo dz res ſuas iurgā/
do defendere: quas precipit nō
poſſidere. Et poſt. Si charitatis vi
ſcera erga raptorem xp̄ianū non
habemus: nosipſos plus raptore
perſeqmur. grauiuſq; nos q̃ al/
ter poterat deuaſtamus: q² dile/
ctiōnis bonū ſponte deſerentes:
a nobisipſis intus eſt quod amit
timus: qui ab alio ſolum exterio
ra perdebamus. Unde. i. corin.
vj. Jam quidem oino delictum
eſt in vobis: q² iudicia habetis in
D ter vos. Quare non magis frau/
dem patimini. Si ergo iudicia li/
tigioſa ꝛ iurgioſa in rebus repetē/
dis Apo⁹ rephendit: multo ma/
gis quādo fiunt actiones in iudi/
ciis abſq; charitate vſq; ad dam
natione mortis. Jō ſancti dabāt
etiā res latronibus: ne furando
peccarent. Unde narrat Grego.
Dial. i. de Hortulano: qui p̄cce/
pit ſerpenti: vt cuſtodiret aditum
horti. Et cū fur eſſet intra detent⁹
veniens ille ait. Cur totiens in la
borem monachorum furtum fa
cere preſumpſiſti? Et ſoluēs pedez
eius ait illi cum magna dulcedie
Amplius non facias furtuz: ſed
cuz neceſſe habes: huc ad me in
gredere: ꝛ que cū peccato labora
bas tollere: ego tibi deuotus da/
bo. Et (ne ille animam perderet
furando) dabat ei gratis de labo
re proprio.

¶ Capl'm. quintuz. De informa
tione accuſantium.

e Tquia in his iudicijs ac
cuſatores falſi mlta ma
la faciūt: iō fideles iſtru/
endi ſunt: ne falſo alios accuſent
vel falſa fingendo: vel facta agra
uando: ſiue augmentādo. Ut eni
ait Tuli. iij. de offi. c. xvj. Duri ho
minis vel potius non hois ē pe
riculum capitis multis inferre. iō
periculoſum eſt ꝛ ſordidū ad fa/
mā: vt accuſator nomineris. Se
quit. hoc preceptum officij dilig̃
ter tenendū eſt: vt nunquam in/
nocentē iudicio capitis accerſias
Unde de filijs accuſatorib⁹ verifi
cat illud hiere. ix. Extenderūt lin
guam ſuā quaſi arcuz mendacij
ꝛ non veritatis. Sequit. Sagitta

vulnerans lingua eorum. Sicut
eni ſagitta vulnerat ſubito: ꝛ cū
quis non ſuſpicat: ſic lingua falſi
accuſatoris ſepe ledit innocentes
ex inſperato. Et talis arcus ē ma
ledictus: q² emittit ſagittas falſe
accuſationis vſq; ad exiſtētes in
partibus remotis. Jō ſeparādus
eſt falſus accuſator a populo: ne
multos ledat ſicut canis rabio/
ſus: ne hoiez mordeat. Phil. iij.
videte canes. Gloſa. natura ca/
num eſt: vt non latrēt ad eos cū
quib⁹ habent conſuetudinē. Sz
iſti etiā notos mordēt frequenti⁹
ꝛ vicinos. Jō de quolibet tali dr
ſic de capite ſuo Sathana Apo.
xv. Proiectus eſt accuſator fra
trum: ꝛ non peccatorum: q² ino/
centes accuſat.

¶ Capitulum ſextuz. De iforma
tione interceſſorum.

Tquoniā in iudicio: qua
tuor ſunt perſone neceſ/
ſarie. ſ. accuſatoris: deffē
ſoris: interceſſoris ꝛ iudicis ꝓut
dicit Augu. ep'la. xxxv. ad Ma/
cedoniū: non ſoluz predicti ſunt
inſtruendi in iudicio: vt viſuz eſt
ſed etiā interceſſor: vt modo debi
to intercedat: inductus pietate ꝛ
miſericordia: non vt faueat pctis
vel criminibus: ꝓut di. ibi Aug.
rñdens obiectioni Macedonij
obicientis. q̄d iprobam⁹ qd̄ ipu
nitū eē volum⁹. Et ſic vr: iterceſ
ſorē approbare reū ꝓ q̄ interce
dit. Cui Aug. reſpondit. ꝙ nullo
mō culpas quas corrigi volum⁹
approbamus: nec qd̄ perperam
cōmittit volumus eſſe impunitū
quia placeat: ſed hominum mi/
ſerentes: facinus ſiue flagitium
deteſtamur. Quo enim magis L
diſplicet vitium: eo minus volu/
mus: inemendatum interire vi/
tioſum. Sequitur. Ad hanc pe/
nitentiam adduci volumus pro
quibus interuenimus: non eoꝝ
peccatis parcimus vel fauemus.
Ne ergo inemendati intereant:
ſed vt veraciter peniteant: iuſti i/
tercedunt iudices ꝓ reis. ꝛ poſt.
defenſor: ab interceſſore plurimū
diſtat. Nam ille diluendis vel ob
tegendis criminib⁹ maxie inten
dit. Interceſſor āt: cū d̄ culpa cō
ſtat: pro pena temperanda: aut re
mouēda curaz gerit. Unde dñs domin⁹ M
apud oēs interceſſit: ne lapidaret
adultera. Jo. viij. Malis ergo
parce vir bone: q̄to q; melior: tā
to eſt mitior: q̄to celſior poteſta/
te: tanto humilior fiere pietate: vt
eni ait ibi Aug. Juſti eſt interce/
dere recta intentiōe: iudicis autē
eſt iudicare iuſto ordine ꝛ mo/
dus rogandi iudicem eſt: vt faci
at quod ſalua fide facere poteſt. N
Judicis eni eſt: ſemper in cauſis
verū ſequi: patroni aūt nō nun/
q̄ veriſſimile. Ait Tul. li. iij. de of
fi. c. xvj.

¶ Sexta diſtinctio. De informa
tione ſenatus ꝛ conſulum. Capi
tulum primum. de eoꝝ iſtitutiōe

Rehabitis occaſionib⁹
informandi iudices:qui
ſunt ad modum oculoꝝ
in republica: necnon ⁊ informã
di perſonas alias illis aſſiſtentes
ſequit̃ de modis informandi ſe/
natũ.i.collectionem conſiliario/
rum. Qui quidem ſenatus obti/
O net locũ cordis in republica ẜm
plutarcum. Senat⁹ eni nomen ẽ
officij dictum a ſenectute: q vel
fundauit vel auſit romam:vt ait
papias. Hi a Romulo electi ſũt
q ob etatẽ:ſenatores: ob ſimilitu
dinem cure:patres dicti ſunt. Et
ſenatus officiũ eſt:cõſilio ciuita/
tem iuuare:ait Pap. Et de hoc
in principio hiſtorie Romanoꝝ
dr̃.ꝙ Romulus condita ciuita/
P te quã ex noie ſuo Romaꝫ voca/
uit: centũ ex ſenioribus elegit. q̊/
rum conſilio oĩa ageret: quos ſe
natores propter ſenectutẽ:patres
ob cure ſimilitudinẽ noiauit. Si
militer apud Athenas fuit Ario
pagus:in quo ſapientes erãt cõ/
ſules ſiue curiales vrbis Atheni
enſium de quibus Aug.xviij.de
ci.c.x.dic̃.ꝙ Ariopaguꝫ ⁊ Ario/
pagitas conſtituit Solon. Unde
Tuli.i. de offi.c.xxiiij. Eum iquit
Athenienſes Ariopagũ dicebãt
eo qꝺ in illis toti⁹ populi virt⁹ cõ
Q ſiſteret. Et cũ ab eis preclara plu
rima inuenta ſint: nihil ſalubri⁹
nihil glorioſius conſtitutũ eſt ꝙꝫ
ſenatus. Ut eni legit̃ in vita beati
Dioniſij: ibi exercebant iudicia:
⁊ docebant foꝛa:ingenijſqꝫ ibi oĩs
ſolertia. Quid enim nobili⁹ cetu
ſenũ? Ait. Poli.li.v.c.ix. q eme
riti a vulgarib⁹ officijs:ad conſi/
lij ⁊ regiminis officium tranſeũt:
⁊ in marcido corpore exeunt mẽ
tis vires: eo ſapientie magis apti
negotijs:quo i corporis exercitij/
s minus pñt. Eorum nanqꝫ tan
tus honor extitit apud grecoſ:vt
reipublice duces nunqꝫ procede
rent nec egregiũ aliquid agerent
quod inſtituti ſenes non induce
rent: aut nõ approbarent. Et qꝺ
magis eſt: ab initio vrbis cõdite
nomina eoꝝ aureis lr̃is ſunt cõ
ſcripta: Ipſi quoqꝫ patres con/
ſcripti ab oĩbus apellati: qui alioſ
ſapiẽ etate ⁊ affectu paterno pre/
cedebant. Penes iſtos: conſilio
rum auctoritas erat: ⁊ omniũ pu
blice gerendorum. Hec ille. ⁊ de
eorum aucte Tuli. vbi.ſ. dicit ꝙ
etiã bellum Athenienſiũ geſtum
eſt conſilio ſenatus q a Solone
erat conſtitut⁹: Parua ingt ſunt
arma foris niſi conſiliũ ſit domi
Multo magis alia gerenda ſũt
conſilio ſapientũ inſtitutoꝝ in re
publica. Et merito: Senat⁹.i.col
lectio taliũ cordi comparat̃: quia
ſicut a corde in corpore naturali
eſt vita vigor: ⁊ regimẽ ⁊ origo:
ſic a talibus in republica propor/
tionaliter dicta. vt vere dicat̃ rei/
publice ꝓuer.iiij. omni cuſtodia
ſerua cor tuũ: qm̃ ab ipſo vita pro
cedit.ſ. ad agendũ ⁊ mouenduꝫ.
¶ Caplm

¶ Caplm.ij. Qꝺ Conſiliarij de
bent eſſe iuſtitia vite ꝓbati.

Otandũ ergo: q̃les eſſe
debent conſiliarij: Debẽt
enim eſſe vita ſancti: ⁊ ꝓ
bati: ait Ambro .iij. de offi. di. ꝙ
in acqrendis cõſilijs plurimũ ad/
iungit vite ꝓbitas: vtutum pre/
rogatiua: beniuolentie vſus: faci/
litatis gr̃a. Et ponit exẽpla. Quiſ
in ceno fonteꝫ q̃rat? Quis in aq̃
turbida potũ petat? vbi luxuria:
vbi intemperãtia: ⁊ vitioꝝ cõfu/
ſio: quis non horrendũ eſtimet?
Quis non deſpiciet moꝝ collu/
uionẽ? Quis vtilẽ aliene cãe iu/
dicet: quẽ videt inutileꝫ eſſe ſue?
Hec ille. Ex quib⁹ patet: q̃les eẽ
debẽt conſules ſiue conſiliarij.ſ.
a vitijs imaculati: vtutib⁹ prediti.
moꝛib⁹ ꝓbati: experiẽtia induſtrij.
Unñ ibi Ambro: preſtantioꝛ ingt
eſt q q̊ ꝯſiliũ petitur ꝙꝫ qui petit.
Et ſequit̃: qualis eſſe debet cõſi/
liarius ſcilicet vt exemplo ⁊ v ſu
perior ſit: pericula pñtia ſoluat:
iminentia denũciet: ⁊ expediat:
ac remedia ferat: ⁊ paratus ſit ñ
tm̃ ad ſoluendũ: ſed ad ſubuentẽ
dũ. Et qꝛ raro: tales inueniũtur:
ideo Ecc.vi.dr̃. Cõſiliari⁹ tibi ſit
vnus de mille. Iõ antiqui ſenes
eligebant conſiliarios vt dictũ ẽ.

¶ Caplm.iij. Qꝺ Cõſiliarij de
bent eſſe veridici.

Tem conſiliarij debẽt eẽ
veritate prediti: ſiue veri
dici: vt in veritate ꝯſulãt
ex qbus ſũt conſiliarij: vel cõſu
les ſiue ſit princeps: ſiue ciuitas X
vel reſpublica. Non ad placituꝫ
eoꝝ quib⁹ cõſulũt: ſed ẜm rei ve
ritatẽ: ait Señ.vi.de bñfi.c.xxx/
iij. Dic illis qui volũt audire ple/
nas aures adulationib⁹. Aliqñ
vox vera intret. Da ꝯſiliuꝫ vtile.
Queris qd felici poterit efficer̃?
Nec felicitati ſue credat. vt enim
legitur in tractatu q dr̃: moraliũ
dogma phoꝝ: falſi amici: ꝓ cõſi
lio adulationẽ afferũt: ⁊ vna eoꝝ
eſt cõtentio: qs blãdiſſime fallat.
Unñ Iuuenalis. Nihil eſt qꝺ cre/
dere de ſe. Non poſſit: cũ laudat̃
dijs equa poteſtas. Et ſequit̃ exẽ
plũ adulantiũ blande fallentiuꝫ.
Xerſes dux medoꝝ: grecis bellũ
indixit. Cui familiariũ ali⁹ dice/
bat grecos nuntiũ belli nõ expe/ Y
ctaturos: ſed ad primã aduentus
ſui famã terga ṽſuros. Ali⁹ dice/
bat greciã nõ vinci: ſed molle ex
ercit⁹ opprimi. Ali⁹ dicebat: timẽ
dũ eẽ: ne vrbes deſertas ⁊ vacu
as inueniret. Ali⁹ dicebat: vix na
turã rerũ ſufficere: ãguſta eẽ claſ
ſib⁹ maria: militib⁹ caſtra: expli/
cãdiſqꝫ equeſtrib⁹ cãpeſtria: vix
celuꝫ patere ſagittis. Dũ in hunc
modũ: regẽ nimia exultatiõe fu/
rentem: ꝯcitarẽt: dixit Damaga
tus. Multitudo iſta q̃ tibi placet Z
metuẽda eſt. Verũ eniꝫ ẽ: imodi/
ca nũqꝫ poſſe regi: nec diu dura
re põt qꝺ regi non põt. Nihil tã
magnũ qꝺ perire nõ poſſit. Acci

dixit aūt q̄ dixerat Damagat⁹, ex quo apparet: plus ꝓuidētie ineſſe ſenū ↄſultationib⁹ q̄ꝫ vanis vulgi aſſertionib⁹, De cōfuſa vͦo deuictiōe dicti regis narrat Trog⁹ pōpei⁹ li.iij. dicēſq̄ꝫ Xerſes ſeptuaginta millia e regno armauerat: ꝛ triginta milia de auxilijs: ꝛ centū millia nauiū habuiſſe dr̄: ꝛ flu-

A

mina ſiccata ab ei⁹ exercitu. ꝛ greciam totā vix cape ei⁹ exercitum potuiſſe, Sed ipſe p̄mus in fuga poſtremus in prelio: in periculis timidus: ſi metus abeſſet: inflat⁹, Jdō merito victus. vt dictū ē, Cōſimiliter narrat Vegeti⁹ lib.iij. de eius cōfuſibili deuictione. vñ in eius exercitu: equa peperit lepo/rez: qđ eſt fugax animal. ait Vale.li.i.c.iiij, patet ergo q̄tū nocet

B

adulatio in cōſilijs: ꝛ q̄tū eꝯ ꝓdeſt veritas conſilij,

❡ Caplm̄.iiij. Qđ cōſiliarij de/bēt eſſe experti.

I Tem conſiliarij debent eſſe multiplici experientia induſtrij/ꝛ perſpicui.

C

Jdō merito ſenes eligunt cōſilia/rij: vt dictū eſt. q2 (vt ait Ambro. in exameron: omel. p2ia) Senect⁹ eſt in ↄſilijs vtilior. Jdō Ecc. xxxvi. dr̄: q̄ꝫ ſpecioſū canitie iudiciū: ꝛ a p̄ſbiteris cognoſcere ↄſiliū. vnde dn̄s p̄cepit Moyſi: vocare ſeniores ad ↄſiliū: vt audirent mandata dei. Exo.iij. Uade ꝛ ↄgrega ſeniores ꝛc. Nūeri.x. Congrega de ſeniorib⁹ ꝛc, Roboam (q dereliquit cōſiliū ſenū) adherens ↄſilio iuuenū: a populo derelictus eſt. iij. Re.xij.

❡ Caplm̄.v. Qđ conſiliarij de/bent eſſe ſtabilitate ſolidi.

I Tem conſiliarij debent eſſe ſtabilitate ſolidi: ne moueant timore: amore vel cupiditate: in ↄſilijs dandis. Ecc.xxxvij. Ante oēꝫ actū ↄſiliū ſtabile. ꝛ maxie reqritur: q̄ ſint ſtabiles in diuina iuſtitia: ab ea nullaten⁹ deuiādo: vñ legitur de

D

Cōſtantino p̄re Cōſtātini.li.v. hiſtorie tripartite.c.vij. q̄ cū ec/cleſia pateret ꝑſecutiones in toto orbe terraꝝ: cōceſſit xp̄ianos li/bere in ſua religiōe ↄſiſtere. Sꝫ ꝓbare volēs quoſdā in ſuo palatio xp̄ianos: ſi eēnt ſolidi: prece/pit: q̄ ſi qui venirēt ad ſacrificandū dijs ſuis: hi cū eo in palatio remanerent. Qui vͦo ſacrificare nollent: recederēt. Quidaꝫ ergo eoꝝ a palatio exeūtes: ſacrificare noluerūt: p̄ponētes religionem xp̄ianam ꝓmiſſis regis. Alij vͦo ꝓmpti ad ſacrificandū dijs: ſperabant amicitiaꝫ regis. Deliberauit ergo rex: eoꝝ vti ↄſilijs: q in melioꝛib⁹ fideles ↄſtanteſq̄ꝫ eēnt Alios vͦo tanq̄ꝫ effeminatos expulit: credēs: nūq̄ꝫ eos erga p̄n/cipē eē deuotos: qui dei ſui fuerāt patiſſimi ꝓditores. Jlli enim ſūt ſtabiles conſiliarij hoīs: qui ſūt veri amatores vͥtatis. Eccle.xxxvij. A malo conſiliario ſerua aīaꝫ

tuam. Jlle enim eſt malus conſiliarius qui p̄ponit ꝓprium comodum temporale vtilitati cōi: vel factum hominis facto dei. Et talis ſemper eſt inſtabilis in conſilijs: eo q̄ variātur comoda que intendit.

❡ Caplm̄.vi. Qđ cōſilia debēt eſſe examinata.

Q Ualiavͦo conſilia eſſe debeāt: notandū: q̄ debēt eſſe examinata: ꝛ cū deliberatione excuſſa. Conſiliū eniꝫ eſt appetitus faciendi vel nō fa/ciendi excogitata rōe. p2ima Re/thorica li.i. Siue appetit⁹ īq̄ſiti/uus de nobis vtilib⁹: ait Dama/

G

ſcen⁹ li.iij.c.xxxiij. Prudenſ eniꝫ eſt bn̄ ↄſiliari: Ethi.vi. vbi comētator ait. Bona ↄſiliatio ē habit⁹ ↄiecturatiuus oꝑabiliū ſꝫ rōneꝫ optimi. Et bon⁹ cōſiliari⁹ eſt: cui adeſt talis habitus: ꝛ poſt oīa cōſiliatio: meditatio: ītellectio: hec perſcrutatio ꝑ longū tp̄s generationē recipit. vñ dr̄ in tractatu q dr̄ dogma ph̄oꝝ. Triplex eſt capiendi conſilij deliberatio. Pria eſt: de honeſto tm̄. Secunda de vtili. Tertia de conflictu vtriuſq̄ꝫ Dubitamus enim vtrū honeſtū aut turpe: deinde de duob⁹ honeſtis: qđ ē hōeſti⁹ de duob⁹ vtilib⁹ qđ eſt vtili⁹. ſimilr̄ de pugna vtil' ꝛ honeſti. Jn qua examinatiōe honeſtū eſt vtili preponenduꝫ: ꝛ bonū cōe proprio: ꝛ ſūme qđ eſt ad honorē dei. cōmodo huma/no. Sempꝫ eniꝫ honeſtū p̄ponēdū eſt vtili: ſꝫm doctrinam Tulij

I

iiij. de offi.c.xv. Et poſt. Nec eſt vnq̄ꝫ vtile qđ eſt crudele: ait idē c.xi. ponēs exemplum de Athe/nienſib⁹ qui preſiderunt pollices remigibus q claſſe valebant: ne poſtea valerent. Similr̄: nec qđ eſt inhumanū faciendū vel conſulendū. ſicut expellere ꝑegrinoſ de ciuitate: ait ibidē.c.xij. Et breuiter concludit: nihil facienduꝫ aut conſulendū qđ eſt iniuſtum. Unde Uale.li.vi.c.xv. loquēs de Temiſtocle dicente: ſe habere ſalubre conſiliū: ꝛ petijt dari ſibi ſa-

K

pientem ad examinandum. Cui dat⁹ eſt Ariſtides. Qui redijt ad ppl'ꝫ dicēs Themiſtoclis vtile eē ↄſiliū: tn̄ minime iuſtū voluere animo. At vniuerſa cōctio ꝓclamauit. Qđ equū non videt: nec expediēs. Jdō ad examināda cō/ſilia: debꝫ eſſe deliberatiua diſcuſſio: ꝛ exquiſita examinatio. Sūt enim duo ↄ̄ria cōſilio feſtinatio ſcilicet ꝛ ira: ait Sen̄. in ꝓuerbijs Et ibidē. Deliberandum eſt diu

L

qcquid ſtatuendū eſt ſemel. Et Seneca epiſtola .cij. Quicquid cōſilio ꝓſpici pōt: ꝓſpice. ❡ Jtē ↄſilia debēt eſſe ſtabilia: vt prius dictū eſt: q2 ſapiēs no mutat cō/ſiliū: oībus illis manentib⁹ que erāt. ait Sen̄.iij. đ bn̄ſi.c.xxxvi. Jtem debent eſſe cōſilia iuſta ꝛ ordinata p̄ponendo iuſtitiaꝫ vti/litati: ꝛ honeſtum cōmodo vt di

cium eſt. Et talia cõſilia ſunt au
M dienda. Nõ eniꝫ eſt nã conſilia
rꝰ. ethi. vi. Jõ hoꝛtat ſapiẽtia di
uina ad audiendũ ꝯſiliũ. puer.
xix. Audi ꝯſiliũ ⁊ ſuſcipe diſcipli
nã. Ecc. vi. Audi fili ⁊ accipe cõ/
ſiliũ. Et hoc a ſapiente cõſiliario
vt dicit Thobi. iiij. nõ ab inſipiẽ
te. Ecc. viij. Cũ fatuis cõſiliũ nõ
habeas. Nõ ab extraneo. Ibi/
dẽ cũ ex̃neis cõſiliũ nõ habeas
Nõ ab emulo. Ecc. xxvij. A zelã
tibus te abſconde cõſiliũ. Jõ ſa
piẽtes ſcã ſua regũt ꝯſilijs. puer.
xxiij. Aſtutus oĩa agit cũ ꝯſilio.
Siue ergo ſit pnceps reipublice
ſiue ipſa cõitas: ſiue ẽt q̃libet per
ſona preſidẽs vel priuata pruden
ter ⁊ pṹidẽter dꝫ cõſiliari de agẽ
dis: ait Señ. in tractatu de ṽtuti
bus. Si prudẽs eſſe cupis: in fu
N tura pſpectuꝫ intende. ⁊ que pñt
ꝯtingere aĩo tuo ꝯcta pſpice ni/
hil tibi ſubitũ ſit: ſed totuꝫ ante
pſpicias. Qui enim prudẽs eſt:
non dicit: nõ putaui: hoc fieri: qꝛ
non dubitat: ſed expectat: nõ ſu/
ſpicatur: ſed cauet cuiuſcũq3 fa/
cti cãm requirere, cũ initia inue/
neris exitum cogita:

Capl̃m. vij. Qd in capiendis
conſilijs ſũt multorum ſententie
audiende.

T in cõſilijs capiendis:
e pncipis eſt: alioꝝ audir̃
ſñias: lꝫ ſit ſapientia pdi
O tꝰ: dũ tñ ꝯſilia ſalubria ſint ⁊ vti
lia. exemplo Moyſi: q audiuit
conſiliũ hiectro qui erat inferioꝛ
dignitate: ⁊ minus illuſtratꝰ luie
ſapiẽtie. Exodi. xviij. ⁊ ſuper illõ
Iſai. iij. Cõſiliariꝰ nõ eſt tibi. ait
Hiero. in oꝛiginali Greci poete
laudabilis ſnia. Primum dicit
beatum eſſe qui per ſe ſapiat ſecũ
dum q ſapientẽ audiat. Qui aũt
vtroq3 caret: hũc inutilem eẽ tã
ſibi q̃ alij. Seqtur. Romani pn
cipes conſules dicti ſunt. vl̃ a cõ
ſulendo ciuitatibꝰ. vel a regẽdo
ꝯcta cũ conſilio. vñ ſenatus ꝯſul
ti dicũtur. Nõ eniꝫ fatuis credẽ
dũ eſt in cõſilijs: vt dictũ eſt. ſ.
ſed ſapientibꝰ. vñ Señ. ad Hel
P uiã. Sapientibꝰ viris me tradi
di: nũdũ validꝰ in auxiliũ meũ
n aliena caſtra confugi. Nec eſt
iꝯſiliũ requirendũ a malis. Ecc.
xxxviij. A cõſiliario malo ſerua
aĩaꝫ tuã. Vñ Ambro. lij. de offi.
Quõ inquit ſtare põt vtile conſi
liũ niſi habeat iuſtitiaꝫ: ⁊ induat
conſtantiã: Quõ puto ydoneuꝫ:
vt det mihi cõſiliũ: qui non dat
ſibi: Job. xviij. pcipitauit eũ con
ſiliũ ſuũ. vñ Grego. moral̃. ix. hꝫ
ꝯſiliũ ſuũ omnis iniquus: pñtia
appetere: eterna deſpicere: iniu/
ſta agere. iuſta deridere. Et ſicut
hmõi ꝯſulit ſibi: ita ⁊ alijs. Nec
ꝯſiliũ eſt querendũ ab emulis: ⁊
Q a diligentibꝰ bona hois: nõ ipm
hominẽ. Ecc. xxxvij. A zelantibꝰ
te abſconde cõſiliũ. Jõ Gre. in
primo Regiſtri. Nullꝰ inquit fi/
delioꝛ tibi ad ꝯſiliũ põt eſſe: q̃ q

non tua: ſed te diligit. Et ſicut nõ
eſt credendũ malis conſiliarijs
exterioꝛibꝰ: ſic nec interioꝛibꝰ ait
R Comentatoꝛ ethi. vi. Duo ſũt cõ
ſiliarij inſipiẽtes: delectatio. ⁊ tri
ſtitia. Hec eniꝫ multos pcipitãt.
Cum eniꝫ cõſiliũ ſit ples mẽtis
⁊ filius coꝛdis: queꝫ mens parit:
⁊ poſt qd: ſequit̃ opus: vt dicit
Augu. omel̃. prima. coꝛda ſequẽ
tiũ delectationẽ indebitã: ⁊ fugiẽ
tiũ triſtitiam debitã: ſepiꝰ ſeducũ
tur. In oĩbus aũt cõſulendus ẽ
magni conſilij angelus: ⁊ ab eo
ꝯſiliũ inquirendũ: q eſt admira
bilis conſiliariꝰ. Iſai. ix. Sic Da
S uid ꝯſulebat dñm anteq̃: aggre
deretur facta ardua. i. Reg. xxiij.
Cõſuluit Dauid dñm. Nũquid
vadam ⁊ percutiã philiſteos: Et
de hoc Aug. in tractatu de lapſu
mundi. Quis eſt conſiliariꝰ pru
dentioꝛ xpo: Sequit̃. Querimꝰ
ꝯſiliũ: habemꝰ copiã nõ ſapiẽtis
ſed ipſius ſapie q xps eſt. Audi
ſapientiam. Fons recti ꝯſilij dicit
Theſaurizate vobis theſauros i
celo Math. vi. vñ iſte ẽ ille cõ/
T ſiliariꝰ vnꝰ de mille: Ecc. vi. Ni
ſi enim ab iſto ꝯſiliario emanẽt
ꝯſilia tanq̃ a fõte ſapientie ⁊ ni
ſi tendant final̃r ad eius conſilia
adimplẽda: inſtabilia ⁊ erronea
ſunt. vñ Señ. epl̃a. xxviij. Errãt
conſilia noſtra: qꝛ nõ habẽt quo
dirigantur. Et ponit exẽpla bona
Scire debet qd petat q ſagittam
vult mitter̃: ⁊ tũc dirigere ac mo
derari manu telũ. Simil̃r igno
rans quẽ poꝛtũ petat: nullꝰ ventꝰ
eſt ſuus. i. ſibi conueniens. Et qꝛ
iuſtus querit a deo conſiliũ: ⁊ ni
titur adimplere ꝯſiliũ ſibi datuꝫ.
Jõ Ecc. xxxix. Ipſe diriget cõſi
liũ eius: ⁊ diſciplinã: ⁊ in abſcon V
ditis ſuis ꝯſiliabit̃. Et puer. viij.
Meũ eſt cõſiliũ: ait ſapiẽtia di/
uina. Et ibidẽ. Ego ſapientia ha/
bito in conſilijs. Dans aũt conſi
liũ debet ſolerter pṹidere. ne te/
merarie preſumat dare conſiliuꝫ
ſapientibꝰ. Job. xxxvi. Cui dedi/
ſti ꝯſiliuꝫ. vbi moꝛa. xv. Grego.
ait. Dare ſtulto cõſiliũ: caritat̃ ẽ.
dare ſapienti oñtationis eſt. dare
ipſi ſapie: pũerſitatis eſt. Nec mi
rũ. Grandis enim eſt imperitia: X
melioꝛẽ velle docere. moꝛa. vi. in
fine. Ideo Ecc. xxxij. In medio
magnatoꝝ loq nõ pſumas. Et
ſequit̃. vbi ſunt ſenes nõ multuꝫ
loquaris. ſ. temerarie conſulẽdo:
ad oñtationẽ docẽdo. vl̃ arrogã
ter increpãdo. vñ ⁊ Saluatoꝛ: cũ
eẽt iuuenis. inuẽtus eſt in medio
doctoꝝ audiens. ⁊ interrogans.

Capl̃m. xviij. Qd pnceps de
bet eſſe in conſilijs magnificen/
tioꝛ ⁊ clementioꝛ.

T Quis pnceps debeat
e audire ꝯſilia ſapiẽtũ: vt Y
dictũ eſt: ipſe tñ debet eẽ
magnificẽtioꝛ in ꝯſilijs deteſtã/
do contẽptibilia ⁊ vilia: iuſtioꝛ ⁊
equioꝛ abhoiando iniqua ⁊ iniu
ſta: clementioꝛ, hoꝛrendo crude

Z lia munificentioꝛ errogando do
naria. Coꝛ eniꝫ eiꝰ dꝫ eẽ magnifi
cẽtiꝰ: diuine equitati ꝯformiꝰ cle
mentiꝰ et munificentiꝰ coꝛdibus
ſubditoꝛum. vñ narrat Uale. de
Alexandro lib. vi. c. iiij. ꝙ Dario
deuicto: ⁊ virtutẽ Alexandri ex
perto: cũ ſibi partẽ regni: ⁊ filiã
in vxoꝛẽ cũ decies centũ millibꝰ
talentoꝛũ Darius obtuliſſet. ⁊ de
hoc Alexander ꝯſiliũ regreret.
reſpondit permenio. ſi ipſe eſſet
Alexander ſe vſuꝝ hac ꝯditiõe.
Et ego inquit Alexãder vterer ſi
eẽꝫ parmenio. Quaſi dicat. Coꝛ
meũ regale ẽ: ⁊ magnificẽtiꝰ: Et
iõ magis magnifica me decent
A ¶ Similr̃ princeps dꝫ eẽ clemẽ
tioꝛ ⁊ iuſtioꝛ vt habitũ eſt. s̃. Jpe
enim ẽ vicarius ⁊ ymago dei in
terris: iõ deo confoꝛmioꝛ debet
eſſe. vñ rex apuꝫ ſine aculeo eſt:
ꝑut dictũ ẽ. s̃. a Señ. ꝑrio ꝺ cle
mentia. Nullũ enim magis de
cet clementia ꝙꝫ regẽ vel ꝑncipẽ
ait ibidẽꝫ. Licet aũt alr̃ accidat
aliquãdo ꝙꝫ ꝯſultũ eſt: nihilomi
nus cõſiliũꝫ poſſet eẽ datuꝫ rõ
nabiliter: qꝛ põt mutari cõſiliũꝫ
B ex ꝯtingentibꝰ: ſicut ait Uale. li.
iiij. c. vi. de quodã nomine phiſio
Athenienſi: q ait in ꝯctiõe aliter
ꝙꝫ accidiſſet ⁊ ꝓpere. Aſſeruit
tñ ſuũ conſiliũꝫ fuiſſe meliꝰ: nec
damnauit qꝺ recte acciderat: qꝛ
aliꝰ bene geſſerat ſcilicet ꝙ male
ꝯſuluerat: felicius illiꝰ conſilium
exiſtimans: ſuum ꝟo ſapientiꝰ.

Plerũqꝫ enim temeritatẽ innat
caſus: ait ibidẽ. Semꝑ tñ dꝫ hõ
de rebꝰ agendis ꝯſiliũꝫ cape mo
dis dictis. licet aliter accidat ali
quãdo vt eniꝫ dicit Comẽtatoꝛ.
ethi. vi. Demoſtenes accuſatꝰ: ꝙ
ꝯſilio de futuro nõ eſt potiꝰ ait.
Nullus de futuro firmiter cõſi
C liat: futuri inſtabilitate. honoꝛãs
vituperatione dignuꝫ. Quaſi di
cat. Futuri inſtabilitate poteſt im
pediri qꝺ conſultuꝫ eſt. hõ tamẽ
faciat qꝺ in ſe eſt. nihil omittens
de his que facere debet.
¶ Capꝫ. ix. Qꝺ ꝯſilioꝝ ſecreta
ſunt occultanda.
E cõſilijs ꝟo occultan
D d dis in rebꝰ arduis ⁊ pe
riculoſis ait Uegetiꝰ pri
mo de re militari. c. i. ꝙ Metel
lus interrogatꝰ qd poſtera die fa
cturus eſſet: tunicã inqt meaꝫ ſi
poſſet eloq coherceremꝫ. ſ. ne di
ceret. Jdeꝫ narrat Ualeri. li. i. c.
x. ſub alijs verbis. Nã inquit. Si
huiꝰ cõſilij interioꝛeꝫ tunicaꝫ cõ
ſciam eſſe ſenſero: ꝯtinuo eã cre
mari iubeo. Jõ ait Ecc. Jn ab
ſconditis ſuis cõſiliabitur. vnde
Uale. li. iij. c. v. ait. Adeo magna
ꝑria charitate tenebat: vt archa
na patrũ ꝯſcripta multis ſeclis ne
mo ſenatoꝝ enunciauerit. Seqt
Nunqd taciturnitateꝫ optimuꝫ
⁊ tutiſſimum reꝝ adminiſtrãda
rum vinculum labefieri volebãt
E Et ponit exemplũ. Cũ rex Aſie
bellum a perſe aduerſus populũ

Romanuꝫ cõꝑari nũciaſſet: nõ
ante ſcire potuit qꝺ aut ille locu
tus eſſet: aut patres rñdiſſent ꝙꝫ
ipſam captam cognitũ eſt.
¶ Septima diſtinctio. De infor
matione Theſaurioꝛũ ꝑncipis.
¶ Capl̃m. i. De iformatiõe Ca
merarioꝝ principis.
Uemadmodũ auteꝫ
q ſenatꝰ ſiue collectio ſa
F pientuꝫ conſiliarioꝝ
in republica coꝛdi cõ
paratur vt dictũ eſt: ſic
miniſtri principis ſiue camerarij
⁊ cubicularij pñt adaptari lateri
ſiue coſtis in coꝛꝑe nãli. vñ Ber
nar. ad Eugeniũ omel. iiij. circa
mediũ alloquẽs ſũmũ pontificẽ
ait. Ueniam inqt ad collaterales
⁊ coadiutoꝛes tuos. Hi ſeduli et
intimi tibi ſunt. ꝙꝫ obrem. ſi boni
ſunt: tibi potiſſime ſunt. ſi mali:
eque plus tibi. Ne dixeris te ſa
nuꝫ dolenteꝫ latera. i. ne dicas te
G bonũ malis innitentẽ. Cõſilr̃ di
ci põt ꝑncipi ſeculari. Jõ ammo
nẽdus eſt: vt eligat: ⁊ aſſociet ta
les ſibi collaterales: ⁊ miniſtros
q ſint ad ſui honoꝛẽ: ⁊ reipubli
ce vtilitatẽ. Et ꝓuideat: ꝙ ſint a
ſoꝛdibꝰ vitioꝝ imaculati: ⁊ ne ſint
dei inimici. Nã ſi tales ſunt: non
H eſt ſecuꝝ viuere inter eos. Am
bulans eniꝫ in via imaculata hic
mihi miniſtrabat: ait Dauid. rex
Debent eniꝫ eſſe ꝟtutibus ꝑditi:
induſtria ꝓuidi: moꝛibꝰ honeſti:
in miſterijs expti. Tales erãt mi

niſtri Salomonis. iij. Regũ. iiij.
Uidẽs regina Sabba ſapiẽtiam
Salomonis: hitacula ſeruoꝝ: oꝛ
dinẽ miniſtrantiũ: veſteſqꝫ eoꝝ:
non habuit vltra ſpm̃. Cant. iiij.
En lectulũ Salomonis ſexagin
ta foꝛtes ambiunt ex foꝛtiſſimis
iſrael: omnes tenentes gladiũ: ⁊
ad bella doctiſſimi. vt tales ſint
debet princeps ſollicite ſtudere.
Scdꝫ eiꝫ iudicẽ populi: ſic ⁊ mi
niſter eius. Ecc. x. ⁊ niſi velint eẽ
tales dꝫ eos de palatio eijcere: tã
ꝙꝫ inimicos dei: ſciẽs: ꝙ nõ erũt
multum ſibi fideles: q infideles
ſunt ſuo creatoꝛi: exẽplo Conſtã
K tij imꝑatoꝛis. vt habitũ ẽ. s̃. Jſti
debẽt dñm ſuuꝫ amare: fidelitatẽ
et ſincerã ſeruare: eius honoꝛem
in oĩbꝰ querere: vitã eius ſollicite
cuſtodire. i. Reg. xxxvi. ait Da
uid ad Abner. Quare nõ cuſto
diſti dñm tuuꝫ regeꝫ. Sequit. vi
uit dñs: qꝛ filij moꝛtis eſtis. De
fidelitate autẽ ſeruoꝛuꝫ ad dños
dicet. in parte tertia.
¶ Capl̃m. ij. Qꝺ cuſtodes the
ſauri ſtomaco ꝯparantur.
Onſimili modo: cuſto
c des theſauri ꝑncipis vl̃
cõitatis ſtomaco poſſunt
compari in coꝛpoꝛe nãli. vt eniꝫ
L ſtomacus recipit alimenta coꝛꝑi
neceſſaria: q̃ refundit ꝟtualiter ⁊
effectualr̃ in mẽbꝛa: ſic expenſaꝝ
ſubſidia infundunt in erariũ ꝑn
cipis: vl̃ cõitatis: que tñ effundũ
tur ad ipſius cõitatis vtilitatem.

Et de hmõi adoptione Policra/
ms li.viij.c.xx. Ubi recitat fictã
fabulã Eſopi de allegatiõe mẽ/
broꝝ ꝯ ſtomacũ: eo ꝙ devoraret
omnes labores eorũ. Eccle.vj.
omnis labor hois in ore eius. Et
cũ veniſſet ad iudicium rõnis: ꝛ
rõ diiudicaſſet: ea nihil dare ſto/
maco: mẽbra debilitata ſũt. Qui/
bus conquerentib⁹: adiudicauit
iterũ ratio: vt alimenta ſtomaco
miniſtrarent. Et ſic mẽbra refo/
cillant. ꝛ pax oium reformat. Jdõ
ꝯcludit ibi: ꝙ magiſtrat⁹: nõ tã
ſibi ꝙ̃ alijs coaceruat. Si enim
exinanit⁹ fuerit: nihil mẽbris im/
partiri valet. Stomaci enĩ ꝛ pn/
cipis idẽ eſt officiũ in republica
ꝯtũ ad hoc ꝙ dictũ ẽ: iuxͣ illud
Quintiliani. Qui ſtomacũ regẽ
totius corporis eſſe ꝯtendũt: vera
vtĩ rõne vident. Huius enim vali/
dus tenor firmat oĩa mẽbra. Ac
ꝯ eiuſdẽ frangũt cũcta dolore.
Quandoꝙ̃ etiam (niſi cura iu/
net) vitiare cerebrũ fert: ꝛ ĩtegros
illinc auertere ſenſus. Uñ igitur
pnceps bonus: ea que accipit a
populo: ad ei⁹ vtilitatẽ expendit.
nõ debet populus de eo ꝯqueri:
ſicut nec mẽbra de ſtomaco. Et ď
tali dr̃ cant.vij. Uenter tuus ſicut
aceruus tritici. Triticũ enim in
aceruo colligit: vt ꝑ cõi vtilitãte
expendat. Tales fuerunt Roma/
ni quoꝝ erariũ erat diues: ꝛ ibi
pauperes in domib⁹ ſuis erãt ſcẽ
Saluſtij: ꝛ Aug. vbi.s. Uñ igit

deficiebant expenſe ſiue in eorũ
exequijs: ſiue in filiab⁹ maritan/
dis: adminiſtrabant eis de erario
cõi: ſiue collecta ſm Uale.li.iiij.
c.iij. Sicut dictũ eſt.s. Siľr e ꝯ:
ſtomacus eſt peſtifer q multa re/
cipit: ꝛ recepta in mẽbroꝝ vtilita/
tem virtualiter nõ refundit. Sic
ꝛ pnceps multa recipiens a ppľo
ꝛ non largiens nec expendens ꝓ
eius vtilitate: peſtifer eſt: ꝛ mľtos
morbos generat. i. mores puer/
ſos in corpore reipublice. ꝛ de ta/
li, dicit Hiere.iiij. ventrem meũ
doleo, ꝛ Jſai.xlviij. Tranſgreſſo/
rem ex ventre vocauite.

Octaua diſtinctio. De cauen/dis ſeptem vitijs curialium.

Capl̃m.i. De ambitiõe cauenda.

Q Uoniam predicti oẽs au/
lici ꝛ curiales pricipi
aſſiſtentes ſiue conſu/
lẽtes: admonẽdi ſunt
cõiter: vt precaueant
ſibi a vitijs que ſunt cõia talib⁹:
ꝛ ſpecialr̃ a ſeptẽ. Quoꝝ pmũ
eſt auida dignitatum ambitio. vt
enim ait Tulius. primo de offi.c.
xxx. Difficile eſt ptãtem cupienti
ſeruare eqtatẽ. ꝛ ſequitur. Facilli/
me ipellit ad res iniuſtas q glie
cupidus eſt. locus enim lubricus
ẽ. vnde antiq nobiles noluerũt
preeſſe in republica nihil ꝙ̃diu
eoꝝ miniſterio indigebat: prout
ait Uale.li.vi.c.v. di. ꝙ priſcatus
millen⁹ tãdiu imperiũ ſuſtinuit
ꝙ̃diu cum Athenienſib⁹ bellũ

gerendũ fuit. Poſtꝙ̃ vo pax
ex victoria facta eſt: depoſuit im
periũ: ne vltra ꝙ̃ reipublice ne
ceſſitas exegerat dñs ciuiũ per/
maneret. Jdẽ li.iij.c.iij. dic̃ ď eo q
gr̃as egit qñ cõſulatũ amiſit. Et
de hoc hitũ ẽ.s. in admonitiõe
pncipis. ꝛ dicetur infra parte.ij.

Cap.ij. De cauẽda adulatõe.

S Ecũdum vitium aulicis
comune: eſt ſeductoria
ꝛ mẽdoſa adulatio qua
blandiuntur ſuperioribus: vt ſe/
quant dignitates ꝛ honores. nec
non ꝛ alijs: vt eis faueant: ꝛ cõ/
mendentur ab eis. ꝛ de hoc vitio
Policratus li.iij.c.iiij. multũ lo/
quitur: vbi ait Adulator ois vir/
tutis inimicus eſt ꝛ quaſi clauũ
figit in oculo ei⁹ cum quo cõſerit
coꝙ̃ magis cauẽdus ẽ quo ſub
amantis ſpetie capit. Sequit. Co/
mites habet adulator: odiũ: frau/
dem: proditionem: notam men/
datij: ſequelam ſeruitutis: exceca/
tionem proximi. ꝛ totius extermi/
nium honeſtatis. Oleum inquit
ps. peccatoris nõ impinguet ca/
put meum. vere enim ab eo lau/
datur peccator in deſiderijs ani/
me ſue. Super quod Auguſtin⁹
Lingue adulantium alligant ho/
minem in peccatis: ꝛ ſic trahunt
ſecũ aias in perditionẽ. Uñ anti/
qui ſapientes nõ permittebãt: ta/
les loqui cũ principibus: imo in/
terficiebant eos. Ait Uaľ.li.vj.c.
iij. di. ꝙ Athenienſes Thimogo/

ram inter officiũ ſalutationis Da/
riũ regem more gentium adu/
lantẽ capitali ſupplicio affecerũt
Et Poli.li.iij.c.xiij. Egregie in/
qt Cecilius Balbus: Jmperator
auguſte cum in multis appareat
tñ ĩ eo maxie elucet prudẽtia tua
ꝙ iſti. i. adulatores nundũ te om/
nino inſanũ reddiderũt. Qui vt
applaudant tibi: nõ mõ dijs. ſed
tibiipſi ꝛ ppľo iniuriã faciũt. Nã
ꝛ deorũ minuũt reuerentiã: quos
tibi parificant: te arguũt inſipiẽtie
dum conditionis tue repugnan/
te nã: parẽ te numinibus perſua/
dere preſumũt. Nota ſuperſtitio/
nis inurunt ppľum: cui mortales
deos pro imortalibus perſuadẽt
eſſe colendos. Sane: aliqd ibi di/
uinũ in eo ineſſe monſtrabis: ſi
oẽs hos q diuinitati tue fraudulen/
ter applaudũt: rapi feceris ad tor/
menta. Quis eni deoꝝ ei parcit:
a q̂ ſe deceptũ intelligit. Quis in
eũ ñ irruat. q aureos Jouis ocu/
los eruit: aut argento gẽmiſꝙ̃ ſb/
latis: deã veſtã nititur excecare?
Quis de martis capite adaman/
tinũ impune temerarijs effodit
vnguibus? Nempe deos inuiſibi/
les ꝛ imortales circũuenire: ꝛ eis
fallacie parare inſidias grauioris
ſcľe ẽ: eo ꝙ ab his: viſibiliũ deo/
rũ fabrica ſuſtẽtat: ꝛ fgit: ꝛ hono/
rem aut cõtemptũ qui iſtis exhi/
bet illi remunerant. Si ſapis er/
go Auguſte: in deorũ hoſtes in/
ſurges: ꝛ te nõ deũ; quod nequa/

ꝗ es: ſed deorum monſtrabis te eẽ
cultorẽ: ſi deceptores iſtos: exce/
catores tuos: deorum contẽpto/
res extermines: ⁊ vtrorumq; in/
iuriaʒ punias. ¶ Simile narrat
Z Sen̄. de Alexãdro epiſtola.lxx.
vi. ꝙ cum in obſidione cuiuſdã
vrbis in Aſia circuiret muros: ⁊
imbecilia meniuʒ quereret. ſagit
ta percuſſus diu perſedit ire. ⁊ in
cepta perficere. Deinde cũ repſ/
ſo ſanguine: ſicci vulneris dolor
creſceret: ⁊ crus equo ſuſpenſuʒ
paulatim obſtupuiſſet. oẽs inqt
iurant: me filium eſſe Iouis: ſed
vulnus hoc: me hominẽʒ eẽ cla/
mat. Adulatores me decipẽt vo
lũt ſʒ hoc vuln⁹ veritatẽ oſtendit.
Et vere adulatores ſunt decepto
res: ſeductores: ⁊ inimici verita/
tis. Adulator eſt: blandus inimi
A cus eſt: Ait Hiero. epl'a. lxxxiiij.
Hi eni ſunt ſcorpiões: facie blã
dientes. cauda ꝑcutiẽtes. Ezech.
iij. Cum ſcorpiõibus hitus ẽ vbi
Greg. ſuper Ezechie. li. i. c. ix. ait
Adulator: ſcorpio eſt: q palpãdo
incedit: ſed cauda ferit. Et ſimil'r
apis: que mel in ore gerit: ſʒ cau
da ledit. Sunt etiã adulatores ſa
cerdotes infernales. Dicunt eniʒ
placentia. Et ſic incipiunt quaſi
veſperas mortuorum a placebo:
ſed in fine ſepelliũt in peccatis. Se
B pulcrũ eni patẽs in guttur coruʒ
ſ. adulatorum: Ait Aug. q; quos
ad peccata illectant quaſi deuo/
rant: ⁊ in eorum vitã conuertũt.
Mat. viij. Dimitte: mortuos ſe/
pelire mortuos ſuos. Vbi Greg.
mor. iiij. Mortui ſepeliunt mor
tuos: cum peccatoreʒ peccatores
fauoribus premũt. ¶ Item ſunt
nutrices ſathane. q; hoies nutri/
unt in peccatis. Iob. iij. Cur lac/
tat⁹ vberib⁹. vbi mor. iiij. Greg.
ait. Adulatores lactant eos quos
laudant quaſi premio laudis. ꝓ/
ue. i. Si te lactauerit peccatores
ne acqeſcas eis. Iſai. iij. Popu
le meus: q te beatum dicunt: ipſi
te decipiunt. Et ibi Hiero. in ori
ginali ait. Adulatores ſũt hoſtes
⁊ ſcille diaboli. Item ſũt propina
tores demoniaci. propinãt ei po/
cula mortis: quaſi melle adulatio
nis mellita. ait Alex. neckam li. ð na
turis rerũ. Adulatio eni eſt vene
nũ mellitũ: ⁊ mel venenatũ. Iõ
Hiero de coniugio. Adulatoruʒ
inquit aſſertiones: ⁊ noxia blan/
dimenta falatie velut quaſdã pe/
ſtes fuge. Iſti adulatores abun/
dant in curijs. ⁊ alios per blãda
mendatia ſua ſeducũt. ait Iuue/
nalis loquens de Roma. Quid
faciã Rome: Mentiri neſcio: li/
brũ. Si falſus ẽ laudare. nequeo
Quaſi di. Fugio vrbẽ. adulatorũ
veneficio excõicatã: ⁊ eã adulato
ribus dereliquo. Iõ aures clau/
dende ſũt adulatorib⁹: ait Sen̄.
epiſtola. liiij. Surdũ te amatori/
bus tuis preſta. Exemplũ de Vli
xe: q claudebat aures ſyrenis. et
epl'a. xlvj. Venit ad me pro ami

co blandus inimic⁹. vitia nobis
ſub virtutuʒ nomine ſubrepunt
⁊ q; contrarij. ſunt veritati dicũt
Sathan. ait Greg. mor. iij. Ma
le ſuadentes dicũtur Sathan: q;
blandis v'bis ad illicita trahunt.
ij. Reg. xix. Cur mihi hodie effi
cimini in Sathan: ⁊ de iſta peſte
⁊ eius documentis hẽ in tractatu
de vitijs. Sed nihilomin⁹ liben/
tius tales audiunt in curijs q di/
cunt placentia: predicatorib⁹ ve/
ritatis: q; veritas odiũ parit. ait
Saluſti⁹. Et q male agit odit lu
cem. Io. iij. Sed non ſic faciũt
ſapientes. Debent eni prohiberi
ne ſic loquant' cum regibus. Vñ
narrat Trogus Pompei⁹ li. vi.
ꝙ Canon Athenienſis vocatus
a rege perſarũ cõtra Lacedemo
nios: prohibitus eſt a collogo re
gis cum eũ more perſarum adu
lari vellet. Et hoc merito: q; adu
latio infatuat aſſentiẽtẽ: ait Sen̄.
Adulatio queq; pro ſua portiõe
infatuat. Dicamus ergo. Vos q/
dem dicitis: me prudẽtẽ eſſe: ego
autẽ video: q; multa inutilia con
cupiſci vl' appeteř oportet. Vnde
Cato. Plus alijs de te q; tu tibi
credere noli. Quid eni prodeſt:
ſi te oẽs laudant: ⁊ conſcientia te
accuſat Aut quid obeſſe poteſt: ſi
omnes te derogent: ⁊ ꝯſciẽtia def
fendat. ait. Greg. ſuper Ezech. li.
primo Omel. ix.
¶ Capl'm tertiũ. De improba mu
nerum acceptione.

Ertiũ peccatum curiali
um: eſt improba mune/
rum acceptio. q̃ etiã pru
dentes excecat. Exodi. xxiij. Ne
accipias mũera que excecãt pru/
dentes ⁊ mutãt verba iuſtorum.
Abſq; eni talib⁹ vix pt aliqs igre
di curias: vix cũ aliquo loqui vix I
ab aliquo audiri. Multi curiali/
um ſunt ſicut canis acris: q obie
cto cibo manſueſcit. ait Sen̄. lib.
de conſtantia ſapientis. ſic eſt ad
lſam de talibus. Acres enim ſũt
⁊ aſperi anteq; videant munera:
ſed eis viſis manſueſcũt: Econ/
tra fuit de nobilib⁹ romanis. Vñ
Trogus Pompei⁹ li. xviij. ait. ꝙ
Cineus miſſus a Pirro Romã
ad pacẽ confirmandã cum igen
tibus donis: Nullũ inuenit: cui⁹ K
dom⁹: muneribus pateret. Quia
eni munera portabat: oẽs claude
bant oſtia: ne cũ muneribus in/
traret. Idem narrat Valerius li.
iiij. c. iij. ponẽs exẽpla de multis q
refutauerunt munera: ð quibus
in breuiloquio de virtutibus. Ac
cipiẽtes eni munera minuũt glo
riam ſuam: ⁊ meritũ. Vnde nar/
rat Val. li. vj. c. v. de Piſera mil L
leno: ꝙ cũ agri pars cõſenſu om
niuʒ ſibi offerretur: auertit aĩum
ab eo munere: deforme iudicãs:
virtutis gliam: magnitudine pre
de minuere. Si ſic igiť paganus
refutauit publicũ ⁊ conſenſu om
niũ oblatum: q̃to magis fidelis
refutare debet munus priuatum.

exceptis his que recipere licitum
eſt ſm leges: qualia ſunt eſculēta
⁊ poculenta: que accipi pñt mō
M debito: ⁊ debita quantitate. Un-
de ⁊ epl'a diui Seueri ⁊ Impera
toris Antonini' de his determiſat
cuius verba ſunt hec. Quātū ad
enſenia pertinet audi qđ ſentim⁹
vetus prouerbiū eſt: nec oia: nec
ſemꝑ: nec ab oibus. Nam valde
inhumanū ē: a nemine accipere
ſed paſſim viliſſimum: ⁊ per oia
auariſſimū. Quod autē mandaꝫ
continet: ne donū vel mun⁹ ipſe
procōſul: vel qui in aliquo offi-
cio ſit accipiat: ematue: niſi vi-
ctus quottidiani cā: qđ ad enſe-
nia non pertinet: ſed ad ea q̄ edu
lij excedunt vſum. Sed nec en-
ſenia producenda ſunt ad mune
N rum q̄ntitatem. Et Poli. li. v. c.
xiij. ait. Qđ ſm Pliniū quidam
hoies i Aphrica dicūt effaſcina
re ⁊ voce ⁊ lingua: quoꝝ faſcina
tio eſt exitialis qñ aliqd laudant
Similiter ait: in illiricis naſci ho
mines: q videndo interimūt q̄s
diutius irati vidēt: Similiter Ap
pollonides perhibet in Scithia
naſci feminas: binas pupillas in
oculis abentes: ⁊ quē irate aſpe-
xerint perimentes. Tales ſunt cu
riales irati cum munera non vi-
dent: Aū Señ epl'a xviij. di. q̄ re
ges partos non poterat q̄s ſine
munere ſalutare: habētes enim
oculos maculoſos: pniores ſūt
O ad neqtiam ſm ſapientes. Sic ⁊
hñtes oculos cordis maculoſos
proniores ſunt ad nequam i mu
neruꝫ acceptione. Sed ſic accipi
entes ſunt mali mercatores: q̄a
hmōi muneribus excecanꝫ: ⁊ p-
uanꝫ oculis cordis. Enſenia eniꝫ
⁊ dona excecant oculos iudicis.
Ecc. xx. Sed munera nolentem
accipere commendat ps Mu-
nera inquit ſuper innocētem nō
accipit. Iſai. xxxiij. Qui excutit
manus ſuas ab omni munere
Super qđ Greg. mor. ix. añ me
diū. Tres ſunt munerū acceptio
nes: ad q̄s ex fraude feſtinamur
Munus ex cord. i. captata gr'a
cogitatione. Munus ab ore: glo
ria per fauorē. Mun⁹ ex manu:
premiū ex datione. A qbus om-
nibus iuſtus excutit man⁹. Et q̄-
ſi idē dic̄ ſup euāgelia. li. i. homl.
iiij. vbi agit. de triplici munere.
Munus triplex ē. ſ. ab obſeq.
i. ſubuentio indebite ipēſa. Mu-
nus a manu. ſ. pecuniꝫ. Mun⁹ a
lingua. ſ. fauor. Ut eni ait. Poli.
li. iij. nō eſt deſperādū de ſuffra-
gio eius quē muneribus paſcis.
Alimentū vmbratilis gr'e mu-
nuſcula ſunt: ⁊ niſi fuerint frequē
tata: amicicie nomē interimūt. et
quod crudeli⁹ eſt: tales accipiūt
a pauperibus ⁊ afflictis: ⁊ iniuſte
vexatis. Cuius contrariū cōmē-
dat Greg. v. Regiſtri. di. Enſe-
nia vr'e ſanctitatis accipere nolu-
mus: q̄ valde icongruū eſt: vt a
predatis afflictiſq; fratribus per

cepiſſe mūera videamur. Simi-
liter etiā accipiunt ab infamibus
Quod dignati ſūt facere antiq
gentiles. ait Señ. ij. de benefi. c.
xvij. loquens de Gricinio Iulio
Qui cū ſibi eſſet miſſa pecunia a
Fabiano perſico non accepit. Et
obiurgantibus his qui non eſti-
mant mittentes ſed miſſa: q̄ re-
pudiaſſet rñdit. Ego ab eo bñfi-
ciū accipiam. a quo propitiatio-
neꝫ non ſum accepturus. Quia
Linfamis. Cui cum a Rebilio cō
ſulari eſſꝫ ſūma maior oblata. re
cipere noluit: pecuniā ab eo miſ-
ſam: q̄ eiuſdē infamie vitio labo
rabat.

¶ Capl'm quartū. De impudēti
officiorum venditione.

Quartū peccatum curia-
lium eſt: impudēſ officio
rum vel cōmodorū vē-
ditio. Uix eni ſine precio: vel ei⁹
ſpe aliquid faciunt. Unde Iuue
nalis loquens de roma ait. Om
nia rome cum precio. Qui das: ⁊
cenſum. i. illum diuitē aliqñ ſalu
tes. Ut te reſpiciat clauſo vexen-
to labello: ⁊c. Unde ⁊ vrbē vena
lem vocat eā Saluſtius: ſi ēptorē
inuenerit. ⁊ cito periturā. Idē di.
Aug. epiſtola. v. vt habitū eſt. s̄.
Et bene Poli. li. v. c. ix. Impro-
bitas curialium eo vſq; innotuit:
vt de teſtimonio cōſcientie. de ve
nuſtate morū. de odore opiniōis
de ſinceritate cāe: de torrēte elo-
quentie: niſi precio interuenien-
te quis fruſtra confidat. ſm illđ
Ouidij de arte amandi: Ipſe lꝫ
venias muſis comitat⁹ homere.
Si nihil attuleris: ibis homere
foras. Nec eniꝫ ingredi pōt ſine
precio: nec aures mulcere pmiſ-
ſo. niſi fuerit datum pñs. ⁊ ſepe
Unde Poli. vbi. s̄. Non modo
leones ⁊ tigrides leniſſe dict⁹ eſt
orpheus ſm fabulas ſono cytha
re ſue: ſed apud ipſam deitatem
vox dulcior ꝑorauit: canēq; trici
pitēꝫ exorauit cauſa fauorabilor.
¶ Iteꝫ Achio ſꝫ ꝑhabulas ſolo V
teſtudinis ſono ſaxa emolauit. ſꝫ
apud curiales nihil efficies: niſi
plumbea eorūꝫ corda: maleo au
reo vel argenteo emolias. Apud
inferos vnus cerbarus. ſed quot
ſunt dulcicula curialiū: tot ſūt cer
bari. Iſti. n. nec inſtrumēta nec lit
teras nec ſillabas ſine precio dāt
nec etiā verbū. Et quod magis ꝑ
uerſum eſt: nec ſilentiū: vt. s̄. ha-
bitū eſt. Et hoc ideo: q̄ oia num
mus agit: ⁊ charitas eſt excluſa.
Et ſicut legit đ Idra cui ſi caput
vnū abſcideretꝫ p abſciſo: tria cre
ſcunt. Eſt eni ſpēs ſerpentis mul X
torūꝫ capitūꝫ ſꝫ Uicere. epl'a. lix.
ſic eſt de predictis: q̄ qñ vni ſa-
tiſfactū eſt: ⁊ vnius voracitas q̄ſi
intercluſa acrius petūt alij q̄bus
oportet dare. Et ſic incidit in Sil
laꝫ cupiens vitare Caribdim. ait
Señ. li. de conſtantia ſapientis.
Ubi inquirit. Nunqd ſapiēs ac-
cedet ad fores quas durus iani-

toꝛ obſidet? Et rñdet Tãq̃ canẽ
acrem: obiecto cibo leniet. nec i
Y dignabit aliquid impendere vt li
men tranſeat: cogitat: ⁊ in ponti
bus quibuſdã ꝓ tranſitu aliquid
dari. Patet ergo talium ĩpudẽs
improbitas ⁊ ceca cupiditas.

¶ Capl'm quintuȝ. De ſimulata
amicitiarũ fictione.

q Uintum peccatũ curiali
um: eſt exterioꝛ amimici
tiarũ fictio. Fingunt eniȝ
curiales: ſe eſſe amicos: donec ve
niat ad amicitie experimentum.
Et tunc apparet. ſe nõ eſſe ami
cos veros. Uere iſti ſunt amici
menſe qui nõ permanent in die
neceſſitatis. Ex q̊ eiȝ oia ſunt ve
nalia apud eos: ⁊ acceptio mune
rum: pȝ nõ eſſe verã amicitiã ho
Z minũ. ſed nũmoꝛũ. ſm ꝙ ait Iu
uenalis. Quãtũ quiſq̨ ſua num
moꝛũ ſeruat in archa. Tantũ ha
bet fidei ⁊c. Jõ nulla vera ami
citia. Ut eni ait. Tulli. iij ð offi. In
malis fictio eſt in bonis ð o ami
citia. ⁊ q꞉ predicti apud quos oia
venalia: ⁊ quos flectunt munera
mali ſunt: iõ in eis eſt fictio non
amicitia. Scðȝ . n. phȝ. ethi. viij
Tres ſunt ſpẽs amicitie equales
amabilibus. Sunt eni amantes
A bona. Et ſunt propter vtile aman
tes ad inuicẽ. Et ſunt quidã amã
tes propter delectationeȝ. Et he
due vltime amicitie: ſm accidẽs
ſunt ⁊ facile ſolubiles. Diſſoluto
eni eo propter qð ſunt amici: diſ

ſoluit amicitia. i. quando nõ con
ſequit aliqd vtile vel delectabile.
Jõ Ecc. xij. Non agnoſcit in bo
nis amicus: nec in malis inimic⁹
vt enim ait Ethnicus. Cuȝ foꝛtu
na manet. vultum ſeruatis ami
ci. Cum cecidit: turpi vertitis oꝛa
fuge. Unde Aug. viij. confe. poſt
principiũ. Non eſt vera amicitia
niſi cũ eã agglutinas inter heren
tes tibi charitate. Et loqt ad deũ
Talis charitas raro eſt in curiali
bus. Ideo Tulli. de amicitia. c. x.
Uere inqt amicitie difficillime in
ueniunt in eis q in honoꝛib⁹ re
q̨ publica verſant. ⁊ Señ. epla.
ſo. Errat qui in atrio querit ami
cum. Et hoc iõ: q꞉ quilibet que
rit ⁊ intendit comodũ ꝓpꝛiũ: ꝓ
pter qð non eſt vera amicitia. ait
Tul. de nã deoꝛum in. ſi. Carum
eſt ipſũ verbũ amoꝛis: ex q̊ ami
citie nomen dictũ eſt: quam ſi ad
fructũ noſtrum referrimus: non
ad eius comoda quẽ diligimus:
nõ eſt amicitia: ſed mercatura q̄
dam vtilitatũ ſuarum. Propte
rea ⁊ arua ⁊ pecudũ greges hoc
modo diligim⁹: q꞉ fructuȝ ex eis
capim⁹. Hoium charitas ⁊ ami
citia gratuita ẽ. i. eſſe debet. Et q꞉
non eſt ſic in predictis: ideo non
eſt vera amicitia. Imo de mul
tis verificat illud Hiere. ix. Oĩs
amicus fraudulenter incedit. Et
de hoc . j. vbi de amicitia. Huic
concoꝛdat Ouidius de ponto q
ait. Illud amicitie quondã vene

rabile nomẽ. Proſtat: ⁊ in q̃ue
ſtu pꝛo meretrice ſedet. Diligitur
nemo niſi cui foꝛtuna ſecunda ẽ.
Turpe quidem dictu: ſed ſi mo
do vera fatemur. Uulgus: amici
tias vtilitate pꝛobat.

¶ Capitulũ ſextũ De ſophiſtica
machinatione calũniaruȝ ⁊ ĩpia
ſpoliatione pauperum.

Extuȝ peccatuȝ cõmune
curialibus eſt aſtuta ⁊ ſo
phiſtica machinatio ad
calũniandũ vel illaqueandum
⁊ ex cõſequenti ad excoꝛiandũ:
vel ſpoliandũ populum: iniquas
leges ſtatuendo: vel eis fauendo
peruerſas conſuetudines allegã
do: varias vias calũniandi ad
inueniendo. Unde ð talib⁹. Iſa.
x. Ue q condunt leges iniquas:
⁊ ſcribentes iniuſtitiã: vt opp̄me
rent in iudicio pauperes. ⁊c. Et ð
quolibet tali dicit p̄s. Sedet in in
ſidijs cũ diuitibus in occultis. vt
interficiat inocentẽ. Et contingit
maxime: qñ pꝛinceps vl' dñs eſt
minus iuſtus: ⁊ nimis cupidus:
q꞉ ſm iudicem populi: ſic ⁊ mini
ſter eius. ecc. x. Et q libenter au
dit verba mẽdacij: oẽs miniſtros
habebit impios. puer. xix. Et ſi
cut di. Didimus rex Bragmano
rũ Alex. detractoꝛũ officiuȝ ẽ: fal
ſitatis ſermonibus mẽdacia pig
mentare. Ut eni placeant tali: et
vt aſſequantur partem lucri: ma
chinantur ad ſpoliandum paupe
peres. ⁊ ab eis laudatur peccatoꝛ

in deſiderijs aĩe ſue: Tales etiaȝ
aſſimilant canibus latrantibus:
ſiue lupis oues deuoꝛantibȝ: ſiue
accipitribus columbas deplum
mantibus. Mat. x. Sicut oues
in medio lupoꝛuȝ. ⁊ ibi Criſoſto.
Omel. xxxiij. Quid ouis in me
dio lupoꝛuȝ? qd columba in me
dio accipitrũ. ⁊c. Impius eni p̄n G
ceps ſiue dñs eſt vt leo rugiẽs: ⁊
vrſus eſuriẽs ſup ppl'm pauperẽ
Tales eni. ſ. impij p̄ſides: ſiue cõ
ſiliarij: ſunt ſicut canes latrantes
cogentes. ſ. pauperes ad iudiciũ
in quo ſpolient. Iſai. i. Omẽs dili
gunt munera: ſequũt retributio
nes. Ideo ſeqtur. Pupillo non
iudicant: ⁊ cauſa vidue nõ igre
dit ad eos. Et tales aliqñ ſunt in
durati impietate: ꝙ nec pauperũ
indigentia mouet eos ad pietatẽ
ecc. x. Uidi calũnias que ſub ce
lo gerunt: lacrimas innocentium
⁊c. Hi ſimiles ſunt lupis: de qui
bus dicit phus. viij. de aĩalibus:
ꝙ lupi: dum venatoꝛes piſcium
dant eis aliquid non nocẽt eis:
ſed cum non dant coꝛrumpunt:
rhetia cũ extendunt ad ſiccandũ
Sic tales: niſi muneribus pꝛeue H
niant nocent: cãs habentibus ⁊
negocia. Imo crudelioꝛes lupis
ſunt. Quia legit de lupab⁹: ꝙ nu
triunt infantes expoſitos beſtijs.
Sicut fuit de Romulo: queȝ lu
pa nutriuit: Pꝛout legit in hiſto
ria Romanoꝛum: Iſti vero ex
coꝛiant pupillos ⁊ infantes. Lu

I pus etiā ſi prius videt hominem
eripit ei vocē: prout dič Ambro.
in exameron.omel̃.vi.ſic taleſ:ſi
prius vident hoiem: q̄ꝫ muneri/
bus preueniant eripiūt ſibi vocē
ne poſſit loqui in iudicio. Sunt
etiā ſimiles Caſtori: de q̊ ait So
lin⁹.li.iij.c.xxxv.ꝙ cū hoiem in/
uaſerit: connexū dentibus nō ꝓ/
us relaxat q̄ꝫ concrepent oſſa ſb
dētibus eius.ſic iſti nō ceſſāt: do
nec cōfringant pauperes. Mi
che.iij. Inſuper excoriauerunt:⁊
oſſa eorum confregerunt:⁊ cō ſci
derūt.Sunt eciā crudeliores lin/
cib⁹.de qbus Hiero. epl̃a.lxxv.
ꝙ licet ore rapido deuorēt:tādiu
tñ memoriā hñt ꝑdandi q̄ꝫdiu
venter eſt vacu⁹. Ubi ꝟo ſangui
ne paſta eſt feritas: cuꝫ ſaturitate
ſuccedit obliuio : donec memori
am reuocet eſuries. Sꝫ iſti ſatia
ti ſpolijs pauperū:nō ceſſant: ali
K os ſpoliare. Sunt etiam crude/
liores leonibuſ eſurientibus. Ait
enim Solinus.li.iiij.c.viij. Cle/
mētie ſunt multa inditia in leoni
bus. Proſtratis parcūt:in viros
potius q̄ꝫ in feminas ſeuiunt: in
fantes nō niſi in magna fame pe
rimunt:nec a mēſa ſeparant.Sꝫ
iſti nulli parcunt:vt dictuꝫ eſt.Et
ſicut eſt de lupis: q quādo habēt
multos filios peiores ſunt: prout
dicit phūs.vj.de aīalibus. ſic iſti
q̄ꝫto plures habent filios:tāto ra
L patiores ſunt. Sed talibuſ euenit
quod contingit auibus deplūmā
tibus bubonē.Ut enim dr̃.viij.d
animalibus. Aues volant ⁊ de/
plūmant bubonem.⁊ poſtea ve/
natores:cuꝫ illo capiunt multas
aues. Sic accidit iſtis.Dum eniꝫ
iniuſte pauperes ſpoliant:ipſi in/
ſte a principe ſpoliantur. Et dum
alios ſpoliāt temporalib⁹:ipſi pri
uant ſpūalibus. Iſai.xxxiij.Ue q
predaris. Nonne ⁊ ipſe predabe
ris: Hi ſunt inexcuſabiles.q̄ꝛ cuꝫ
ipſi ſint diuites:nihilominus ſpo
liant pauperes: Ait Ambro.i.de
benefi.aloquens talē.Diues eras
Qua cā:aliena rapiebas:egeſtas
non compulit. Ideo te feci diui
tem: vt excuſationē nō haberes.
Cur non afuiſti iniuriā patiētib⁹:
Ideo te feci potentē:non vt vio/
lentiam inferres: ſed repelleres:
Eripe inqt pauperem: ⁊ egenuꝫ
de manu peccatoris liberate:Se
quit̃.Dum eni augere opes.occu
pare terras cupim⁹:iuſtitie for
mam exuimus: beneficentiā cō/
munē amittimus.Uere eni lucꝝ
in arca: damnū in conſcientia:ait
Aug.in ſermone de innocentib⁹
Sed damna ſpūalia predicti nō
cogitant:q̄ꝛ excecati malitia: ⁊ ra
pidi auaritia ſunt. Sicut eſt ꝺ ca
ne: q duꝫ proiecta ſibi aperto ore
deuorauit: ad ſpem tñ venturi in
hyat.Sic iſti dum deuorāt quod
fortuna ꝓiecit: ad rapinā nihilo/
minus ſunt erecti: ꝓut ait Sen.
de raptoribus epl̃a. lxx. Et quod
irrationabiles creature nō faciūt
iſti non

iſti non abhorrent.Ut enim dicit
vi.de animab⁹. Non eſt modus
auium vnius ſpeciei:ꝙ vna co/
medat aliam : ⁊ tñ iſti cōfratres
ſpiritualiter deuorāt. Mich.iij.
Quaſi comederūt carnē populi
mei.Unde legitur de Tiberio in
cronicis breuib⁹. Qꝺ cū ſuade/
retur ſibi:tributa augenda eē ꝓ/
uincijs reſpōdit:boni paſtoris ñ
eſſe pecus deglutire. Nec iſti co/
gitant ꝙ erit eis durū iudicium:
q̄ꝛ multi ꝯ eos clamabunt: ⁊ de
eis conq̄rent: ⁊ aduocabūt: ⁊ iu
dex etiā ſeuerus. Quot enim bo
na iniuſte abſtulerunt:tot ꝯ eos
clamabūt. Quot lachryme pau/
perum quot ſuſpiria: quaſi tot le
giſte ꝯ eos aduocabunt. Ecc.xx/
xv.lachryme vidue: ad maxillas
deſcēdunt : ⁊ a maxilla aſcendūt
in celuꝫ:⁊ deus exauditor nō de/
lectabitur in illis. Iob.xxxi.pro/
pter multitudinem calūniatoruꝫ
clamabunt Abacuh.vij.ve qui
ꝯgregat auaritiam malā domui
ſue. Sequit̃. Quia lapis de piete
clamabit. vñ narrat Petr⁹ Da
mianus in tractatu ſuo.de quo/
dam infirmo ad mortē clamāte:
⁊ vlulante:q̄ꝛ ſex nūmos a pau
percula vidua acceperat: q ver/
berabat de manibus ſanctorum
Andree ⁊ Gregorij: vt videbat
ei. Et quot inquit paſſus illa fece
rat in laborando: vt eos a me re
quireret:tot ictus a ſanctoꝝ ma/
nibus pertuli. Nec mirum ſi ſu/
pernus iudex talibus ē ſeuerus:
q̄ꝛ vt dicitur. Eccle.xxxviij. Qui
offert ſacrificiū ex ſubſtātia pau/
Q peris: quaſi q victimat filiū in cō
ſpectu patris. Si talis eſt.duꝫ ſa
crificium offert: qualis eſt dum
ſpoliat: Caueant igitur preſides
⁊ ꝯſiliarij: ⁊ collaterales pūcipuꝫ
ne ſint raptores : aut ſpoliatores
pauperū: nec cōſultores alijs ad
expoliandum .

Caplm.vij. de voluptate co/
meſſationū.

Eptimū vitiuꝫ curialiuꝫ
f eſt comeſſationib⁹.ſiue
ocijs ⁊ vāis ludis noxia
vacatio. Ut enim patet ad ſenſuꝫ
curiales ꝑdictis indulgent ⁊ va
cant: ⁊ in talib⁹ etiā ſtudent. Sič
n.improperat Amos.vij. Opti/
R mates capita populoꝝ ingrediē/
tes pompatice domui iſrael. Se
quit̃. Qui dormitiſ in lectis ebur/
neis ⁊ laſciuitis in ſtratis veſtris
Iſai.v. Ue qui potentes eſtis ad
bibenduꝫ ⁊c. Et qꝺ ꝑuerſius eſt.
de die faciūt noctem. ⁊ ecōuerſo
Dormientes de die: ⁊ vigilantes
nocte ait Sen̄.de quodā poten/
te epiſtola.lxxxvij.ꝙ maiorē par
tem noctis in ꝯuiuio exigebat: ⁊
vſqꝫ ad horaꝫ diei ſextā dormie/
bat.hoc eius erat matutinū. Si/
militer narrat epl̃a.cxxv.de quo
dā fabulatore elegante: qui ait: ſe
habitaſſe ſupra domū Papinij
qui erat ex hac turba lucifugarū.
Et circa horā ſextā noctis audie
h

bat clamorem. Et tũc vocabant
S cellerarij. ⁊ coqui. ⁊ quero ait ille
quaſi irridendo: qd ſit. ⁊ dr: illũ
a balneo exijſſe: ⁊ mulſuȝ popo/
ſciſſe. Ualde inquit frugaliter vi
uebat: Nihil obſeruabat niſi no
ctem. Qđ dicit iriſorie. vnde tali
bus ꝯpetũt q̃ ait Uirgili⁹: fuiſſe
in conuiuio Didonis. li. v. vbi dr
Poſtq̃ prima quies epulis mẽ
ſeq̃ remote. Crateres magnos
ſtatuunt: ⁊ vina coronãt. Fit ſtre
pitus tectis: vocẽq̃ p ampla vo/
lutant. Atria: dependent licini la
quearib⁹ aureis. Incenſi: ⁊ noctẽ
flãmis fumalia vincũt: hec ille.
Et quia a libero pſe ꝓximus eſt
T intemperantie gradus ad icon/
ceſſam venerẽ: ait Uale. lib. v. c.
i. ⁊ ventrem diſtentũ cibo ſequit
voluptas genitalium: ait Hiero.
epla. xxxvij. Iđ in horũ conuiuio
ſequit qđ fuit in dicto ꝯuiuio Di
donis. De q̊ Uirgili⁹ vbi. ŝ. Infe
lix Dido: lõgũq̃ bibebat amorẽ
De talibus ait Señ. ad Helbiã.
Uomũt vt edant. O miſerabiles
quoꝝ palatum non niſi ad ꝑcio
ſas exercitat eſcas. Iſti aũt: non
viuunt recte. ait Señ. Nõ viuit
q libidini ⁊ ſomno viuit. Iſai. v.
ve qui cõſurgitis mane ad ebrie
tateȝ ſectandã. Sequit. Cithara
⁊ lira: ⁊ timpanũ: tibia ⁊ vinũ in
ꝯuiuijs nřis: ⁊ opus dñi ñ reſpi/
V citis. Ob iſta vitia ⁊ ꝯſilia q̃ con
ſueuerũt regnare in curijs q̃ nõ
ſunt regulate legib⁹ dei: nec mo/

deramine tempantie ordiate: ã
phi ſugiebant curias: put dicit i
ꝓlogo policrati de Socrate: cuȝ
ab eo quereret: q̃re nõ in forenſi
bus negocijs verſaret: reſpondit
Que locus hic calet: ego neſcio
⁊ que ego caleo: locus hic neſcit.
Ego eniȝ contẽno que aulici am
biunt: ⁊ que ego ambio illi contẽ
nunt. Iđ Ioannes Salobinen/
ſis intitulauit librũ ſuũ q dicitur
Policratus de nugis curialium
phoꝝ: q: illos ꝑ parte ꝯtinet. put
ait ipſe in ꝓlogo libri. ¶ Cõſilr
ſancti viri declinant curias: niſi
quaten⁹ cogit neceſſitas: vl' aia/
ruȝ exigit vtilitas. Uñ David nõ
venit ad Kalẽdas Saul. i. Reg.
xx. Conuiuium ẽt herodis nõ in
trauit Ioãnes. ſȝ in eo fuit decol
latus. Math. vi. Meli⁹ eniȝ eſt
ire ad domũ luctus q̃ ad domũ
ꝯuiuij Ecc. vi. Iđ dicit in tracta
tu. xij. abuſionum. Quinta abu/
ſio eſt: mõachus curialis. Quia
vt ſequitur ibi: ordo clauſtralis:
⁊ ordo curialis ſunt diuerſi. Ibi
enim ſedes in inſidijs cũ diuiti/
bus ⁊c. Hic dicis: nõ ſedi cũ cõ
cilio vanitatis. Ibi inſidiaris vt
rapias pauperem: hic dicis odi/
ui eccliam malignantiuȝ ⁊c. Ibi
dextera tua repletur muneribus:
hic laus inter innocentes man⁹
tuas. Due tamen ſunt curie prin
cipum ſecularium. Quorũdam
qui eccleſias inſtruũt quorũdaȝ
qui deſtruunt. Alia eiȝ curia Da

uid: alia Abſalonis: put ibi bene
diſtinguit: ⁊ in vtranq̃ preualuit
Chuſi: non Achitophel. Chuſi
enim ſilentiuȝ interpretat. Achi
tophel ruina fratris. Ad vtrãq̃
vo vtilis eſt acceſſus bonoꝝ vi/
rorũ. ſ. vt bonum ꝓmoueant: et
malũ impediant. Maloꝝ auteȝ
ad vtranq̃ inutilis: put ibi dicit
bene: vbi ſequit. Sexta abuſio ẽ
monachus cauſidic⁹ ſcilicet qui
amat plus eẽ de diſcũbentib⁹ cũ
Herode q̃ in carcere clauſtrali
cũ Ioanne. Ibi eiȝ videt puellaȝ
ſaltantem: ⁊ caput Ioannis in q̊
eſt gratia truncatum. Duo enim
caput Ioannis amputant. ideſt
xp̃m a corde ſeparãt: curioſitas
⁊ vanitas. vt enim dr ibi. ſȝ non
videat in diſco caput Ioãnis vi/
det tamen que effuſo ſanguine
acquiruntur: vachã vidue ⁊ por
cum pauperis. In carcere prin/
cipis moritur pauper: ⁊ tamẽ de
ſubſtãtia pauperis comedẽs mo
nachus: principi blanditur. Cõ/
ſiliarij igitur pricipis vel domini
terre qui obtinent locum cordis
in republica: ſint tales vt deſcri/
ptum eſt. Et collectio. i. ſenatus:
ſtudeant: vt tales ſint quales erãt
illi de ſenatu Romano. vt enim
ait Tuli⁹. v. de offi. Regum po/
puloꝝ ⁊ nationũ portus erat: ⁊ re
fugium ſenatus. Conſimilr col/
lectio conſiliarioꝝ principis ſit
in refugiuȝ tribulatis ⁊ paupib⁹.
¶ Nona diſtinctio. De informa

tione militum.
¶ Capl'm. i. Quare milites per
manus ſignificantur.

Onſequenter proſe/
quendum eſt de illis
C qui ſe habent ad mo/
dum manuum in re/
publica. q̃les ſunt mi
lites. Manus eiȝ reipublice ſũt D
homines militares. Qui conue
nienter per manus ſignificantur
Manus eniȝ parate ſunt ad ad/
iuuandum de nature imperio: ⁊
q̃tum vtilitatis habent nulli ſci
re licet. ait Sene. epiſtola. xxix.
Opus enim manus eſt tangere
atrahere: ipellere: ait Comẽtator
ethi. i. Iđ manus eſt talis diſpo
ſitionis: ꝙ poſſit talia facere: ait
Algaçel li. iij. Et manus eſt orga
nuȝ organoruȝ. iij. de anima. Et E
non eſt vnum inſtrumentum ſȝ
multa li. xiiij. de animalibus. Si
cut ergo manus ſunt in corpore
naturali: ad impellenda nociua:
ad ꝑcutienda infeſtantia: ad atra
henda neceſſaria: ad conſeruan
da alia membra: ⁊ deffendenda
ſic ſunt milites ad iſta efficien/
da in republica: ⁊ quẽadmoduȝ
manus ſe ſpecialiter ad caput op
ponunt protegenduȝ ne ledatur:
ſic ſũt milites in republica ad cu
ſtodiam vite principis: qui eſt ca
put: vt dictũ eſt. ŝ. vnde ait Sal
uator. Eſtote prudentes ſicut ſer F
pentes. Super quod Augu. de
doctri. xp̃iana. c. v. dicit. Prudẽ

tia ſerpentis eſt: ꝙ corpus ponit
ꝓ capite deffendẽdo. Ad quo d
hortabatur ipſe diſcipulos. Ideo
de illis qui fideles ſunt poteſt di
cere reſpublica: ſiue eccl'ia illud
G ps. Qui docet man⁹ meas ad ꝓ
lium. ꝛc. his militibus debet pre
dicator euangelicus exprimere
militie inſtitutionem ꝛ dignitatẽ:
antiquorum militum probitatez:
militaris diſcipline ſeueritatem:
ꝛ de his cuz eis conferre ad edi-
ficationem.

¶ Capl'm. ij. De militie inſtitu-
tione.

P Rimo autem videndũ
de militie inſtitutiõe. vt
enĩz legitur in principio
hiſtorie Romanoꝝ: condita ciui
tate a Romulo: quam ex nomi-
H ne ſuo Romã vocauit: mille pu
gnatores de ipſis elegit: quos ex
numero: militeſ appellauit. Mi
les enim dicitur: quaſi vnus ex
mille electus: vel miles mille va
lens: ait Papias. Romulus ꝓ-
us milites e populo ſumpſit ꝛ ap
pellauit. Et ſic miles eſt nomen
laboris ꝛ honoris: ait Poli. lib.
v. c. vij. ¶ Secundo videnduz
de his que militem faciunt: de q
bus Poli. lib. vi. c. v. bene dicit.
Nõ duo ſunt precipue que mili-
I tez faciunt. electio ſcilicet ꝛ ſacra
mentum. vnde ꝛ Vegetius Re-
natus bene de electione militũz.
In hoc inquit: corporis reipubli
ce ſalus ẽ: vt tyrones nõ tñ
corporibus ſed etiaz animis pre-
ſtantiſſimi deligant. ad vires re-
gni: ꝛ romani nominis funda-
mentum. In prima delectione
ideſt electionis examinatiõe cõ
ſiſtunt: ne leue hoc publicet offi-
cium: aut paſſim quibuſcũqꝫ cõ
mendandum. quod apud vete-
res iter tot varia genera virtutũ
precipue conſtat eſſe laudatum.
Iuuentus enim eſt: cui defenſio
ꝓuinciarum imminet: qui mori
bus: viribus ꝛ virtutibus excelle
re debet. honeſtas enim ydoneũ
militez reddit: ꝛ verecundia: duz
prohibet fugere ſepe facit eſſe vi
ctorem. Sequitur. A magnis. n.
viris magnaqꝫ diligentia ꝯuenit
eligi iuniores. Cum ṽo diligens
electio: in iudicio fuerit approba
ta: ſignãdi ſunt: ꝛ aſcribẽdi mili-
tie qui ad eam inueniuntur ydo
nei. Nam ꝛ velocitas requiren-
da eſt ꝛ robur, ꝛ vtrũ armorum
diſciplina quis edere vel edicere
valeat: ꝛ an habeat confidentiã
militarem: ꝛ huiuſmodi. Pleri
qꝫ enim q̃uis non improbabi-
les videãtur in ſpecie: tamen ex-
perimentis probantur indigni.
Repellendi ſunt igitur min⁹ vti-
les ꝛ in locum eorum ſtrenuiſſi
mi ſubrogandi. In oĩ eĩz conſli
ctu non tam prodeſt multitudo
q̃ virtus: in qua exploranda: for
manda: ꝛ promouẽda: ducis vti
tur taz opera q̃ iudiciuz. hec ibi.
Cũ magna igĩ examĩatiõe ꝛ dili

gẽtia ab antiqs milites eligebãt.
¶ Capl'm. iij. de ſacramenti mi
litie qualitate.

D E ſacramento ṽo mili-
tari ait Policra. vbi. ſ.
c. vij. di. ꝙ apud Iuliuz
Frontinũ: Lucio flaco: ꝛ Gayo
varone ꝯſulibus milites primo
iureiurando facti ſunt. Antea. n.
ſine ſacramentoa tribunis tan-
tũmodo rogabantur. Ceterum
ipſi inter ſe coniurabant: ſe fuge
aut formidis cauſa non abitu-
ros neqꝫ ex ordie receſſuros: ni
ſi teli petendi: hoſtis ve feriendi
cauſa: aut ciuis ſeruandi. Et hoc
dicebatur militie ſacramentum:
quod ꝛ xp̄ianoꝝ principum etiã
auctoritate firmatur: ꝛ vſu. Con
ceptio huius iuramenti eſt: prout
dicit Poli. vbi. ſ. ꝛ Vegetius li.
iiij. c. i. Iurant quidem milites ꝑ
deũ: et xp̄m eius ꝛ ſpũm ſcũz: ꝛ
per maieſtatez principis: que ſꝫ
deum humano generi diligen-
da ꝛ colenda. Iurant inq̃: ſtre-
nue ſe facturos omnia que prece
perit princeps. Cum enim legi-
time quis acceperit principatuz
tanq̃ preſenti deo fidelis: ei eſt
pſtanda deuotio: impendendus
perui gil famulatus. Iurant etiã:
nunq̃ ſe militiam deſerturos: vl'
mortem pro republica recuſatu-
ros: cui⁹ ſunt aſcripti militie. Cũ
qꝫ hoc preſtiterint iuramẽtũ: cin
gulo militari dotantur ꝛ priuile-
gijs. A deo ergo obtinuit: vt ele
ctio. ꝛ ſacramentum militem fa-
cerent: vt ſine electiõe nemo cõ
ſcriberetur: aut ſine ſacramento
nemo nomen militis aut officiũ
ſortiretur. Unde refert Tuli. prio
de offi. c. xl. de Pompilione im
peratore: in cuius exercitu filius
Catonis militabat: ꝙ cum Põ
pilio videretur: vnam legionem
dimittere: Catonis filiuz q in ea
militabat dimiſit. Et cuz ille amo
re pugnandi in exercitu remane
ret. Cato ad Pompiliuz ſcripſit P
vt ſi pateretur: illum in exercitu
remanere: ſecundo eum obliga-
ret ſacramento: quia priore amiſ
ſo: iure cũ hoſtibus pugnare nõ
poterat. ¶ Simil'r Marci Ca-
tonis ſenis epiſtola eſt ad Mar
cum filium in qua ſcribit: ſe au-
diſſe: eum dimiſſum a Conſule:
cum in Macedonia bello perſi
co miles eſſet. Monet ergo: vt
caueat: ne bellum ineat. negatqꝫ
ei vim eſſe cum hoſte pugnare
qui miles non eſt: qr militez nõ
credebat niſi eum qui ſacramen
to in militiam conſecratur. Pa
tet ergo militum dignitas: fidei
firmitas: ꝛ ſacramenti obligabi-
litas. Cuius forma eſt: vt deo pri
mum fides debita: deinde princi
pi ꝛ reipublice ſeruet incolumis. Q
Et ideo magna pericula militũz
ſi tales non ſunt: ꝛ niſi fidez ꝛ iu
ramentum ſeruent. Et licet forte
ſint: qui ſe teneri non videantur
eccleſie ex ſacramento ſollemni

quia plerūq; ex cōſuetudine nō
preſtatur: nullus tamē eſt: qui ſa
cramento tacito: vel expreſſo: ec/
cleſie non teneatur obnoxius. Et
forte ideo ceſſat apud aliquos ſo
lēnitas iuramenti: quia ad h̄ om
nes inuitat: ⁊ coarctat neceſſitas
officij ⁊ ſinceritas fidei. Jnoleuit
enim ꝯſuetudo ſolemnis: vt ipſa
die qua quis militari cingulo de
coratur: eccliaꝫ ſolemniter adeat
gladioq; ſuper altari oblato: qua
R ſi celebri profeſſione ſeipſum ob/
ſequio altaris deuoueat: ⁊ gladij
ideſt officij ſui iugem deo ſpōde
at famulatum. Nec enim neceſ/
ſe eſt: vt hec: verbo profiteantur
cum legiptima militie profeſſio:
facto eius videat inſerta. Jn ho/
mine eniꝫ illitterato: ⁊ qui magis
arma debet noſcere ꝙ̄ litteras:
non oportet ſemper exigere pro/
feſſionem litteratam ſicut in ho/
minibꝰ litteratis: quales ſunt ep̄i
⁊ abbates: ꝑut dic̄ Poli. vbi. ſ̄.
¶ Capitulum. iiij. De militum diuo
ſitate.

Tales autem debent eē
q milites ſciliꝫ ſtrenui: au
daces: impauidi: exꝑti:
prouidi: moribus prediti ⁊ venu
ſti: patet ex dictis. Unde in exor/
tatione Bernardus ad milites tē
pli loquens ḋ militia ⁊ militibus
ait tria eſſe neceſſaria: preliāti. ſ.
vt ſit ſtrenuus īduſtriuſq; miles:
⁊ circūſpectus ad ſeruanduꝫ: ex/
S peditus ad diſcurrendum: patus

ad feriendū. vnde vt eſſent tales
inſtruebantur a principibus: pro
ut narrat Saluſtius de Pom/
peio: ꝙ cum alacribus ſaltu: cuꝫ
velocibus: curſu: cum validis:
virtute certabat. Neq; enim ille
aliter potuiſſet par eſſe Sertorio
niſi ſe ⁊ milites ſuos frequentibꝰ
exercitijs ad prelia preparaſſet.
Reſcindendi: aut ſciſitandi: inſi
liendiq; ars non mediocris eſt.
cuius beneficio cautela illa ſerua
tur: vt miles ad inferendum vul
nus ſic in hoſtem inſurgat: vt ei
ex aliqua parte non parcat. Exer
citium natandi percomodū eſt.
Miſſiliū maxime vſus: quibus
hoſtis eminus leditur ⁊ terretur
⁊ corum exercitatio: lacertis ro/
bur acreſcit: ⁊ iaculādi peritia at/
q; vſus acquiritur. Non igit̄ eſſe
minati vel delicati: aut trepidi:
milites eſſe debēt: ſed tales vt di
ctum eſt. Optima eniꝫ militi ſūt
hoſtem ferire: preſidia agitare: ni
hil metuere niſi turpem famam
hiemē ⁊ eſtateꝫ vltro pati: humi
quieſcere: eodem tempore labo/
rare: ⁊ inopiā pati. His ergo pre
ceptis milites hortabor. ⁊c. Deh
ſimiliter ait Uegetius Renatus
addijciens: inutile eſſe: militem
tenere nutritum: ⁊ delitijs aſſue/
tum: preferens tanꝙ̄ aptiorē ple
bem ruſticam: que ſub diuo ⁊ in
labore nutrit̄: ſolis patiens: hym
brē negligēs: balneoꝝ neſcia: de
litiarum ignara: ſimplicis animi

paruo cibo contenta: duratis ad
omnium laborum tolerantiam
mēbris: cui geſtare ferrū: foſſaꝫ
ducere: onus ferre conſuetudo
viuere eſt. ⁊c. Dicit etiam Poli.
li. vi. c. ij. ꝙ Gedeon ſicut habet
Judic. vij. vicit innumerabiles
hoſtium copias in expedita pau/
citate virorūꝫ fortium: quos nō
facile credendum eſt in delitijs
vrbium: aut regalibus epulis ꝙ̄t
tidianiſq; conuiuijs didiciſſe: vt
aquam lamberent. eos tamē do
minus ꝑceteris cēſuit eligēdos.
Si tamen interdū neceſſitas exi
git: vrbanos delicatioreſq; ad ar
ma compelli: ex quo nomē rece/
pere militie: laborare: diſcurrere:
pondus portare: ⁊ ſolem: pulue/
remq; ferre diſcant: parco victu
vtantur. ⁊ ruſtico: ⁊ interduꝫ ſub
diuo: interdum ſub papilionibꝰ
cōmorentur. Tunc demum ad
vſum erudiantur armorum. Et
ſi lōgior expeditio emergit: in an
garijs plurimuꝫ: detinendi ſunt.
proculq; habēdi ab illecebris ci/
uitatis: vt eo modo ⁊ corporibus
eorum accedat ⁊ animis. Nec
mirum: ſi tales eligebant ad mi/
litiam quia ab aratro vocabātur
ad conſulatum ⁊ principatuꝫ: vt
dictum eſt. ſ̄. a Ualerio lib. viij.
c. iij. Sed quia hodie multi mili/
tes vacant laſciuijs: ocijs: aleis: ⁊
aucupijs: effeminati ſunt: ⁊ in mi
litia inexperti. Cōtrario de Roma/
nis militibus eſt: in quorum pre

coniuꝫ ait Lucanus. Hircani
membra ſua romani more quiri
tis. Jnduxiſſe togā. Sed hodie A
multi plus ſtudent ornamētis ve
ſtium ⁊ armorum ꝙ̄ exercitijs ⁊
induſtrijs bellorum: ⁊ tolleran/
tijs laborum: cum oporteat: mi/
lites: nitidiores eſſe armis milita
ribus ꝙ̄ veſtibus. vnde legitur
de Hanibale: cum apud regem
Anthiocum moraretur cā profu
gij: ⁊ rex oſtentaret exercitum in
ſignis aureis ⁊ argenteis floren/
tem frenis ⁊ phaleris prefulgen
tem: rex gloriabundus reſpiciēs
Hanibalem ait. Putaſne roma B
nis ſatis eſſe hec omnia. Jlle le/
pide: breuiter ⁊ acerbe eludens
ignauiam militūꝫ precioſe orna/
torum ait. Plane: ſatis eſſe cre
do. Et ſi Romani auariſſimi ſūt
pugnabūt acrius propter predā.
queſierat de numero exercitus:
⁊ de eſtimatione equiperanda. Jl
le ꝺo reſpondit de preda. Nō ta
men vituperanda ſunt ornata ar
ma: ⁊ aurea: dummodo non ac/
quirantur ex vanitate ⁊ oſtenta/
tione: cuꝫ legatur: Machabeos
habuiſſe clipeos aureos. i. Ma/ C
chabeo. vi. Sed hi habuerūt ta
lia arma ad eorum magnificen/
tiam ⁊ probitatem: ⁊ mutuaꝫ in/
citationem ⁊ hoſtium terrorem.
Ex fulgore enim illorum clipeo/
rum: fortitudo gentium diſſipata
eſt. Sed arma inaurare ex oſten
tatione: pompoſitate: ⁊ vanitate

ſemineuz eſt: ait Ber. vbi. ſ. Co
opertis equos ſericis: depigitis
haſtas: clipeos: ſellas: frena: cal/
caria auro: ⁊ argẽto gẽmiſq; cir
D cũoꝛnatis. Sequitur. Militaria
ſunt hec inſignia: an potius mu/
liebꝛia oꝛnamenta? Nũquid foꝛ
te hoſtilis acies aurum reuerebi
tur: aut gẽmis parcet? Ideo nar
rat Vegeti⁹ libꝛo. iiij. c. i. ꝙ Sci/
pio Aphꝛicanus: cum oꝛnatum
ſcutum elegantius vidiſſet: non
mirari ſe ait: ſi tanta cura oꝛna/
E uit illud: in quo plus habebat cõ
fugij. ꝙ̃ in gladio. Alia tamen rõ
ne Iulius Ceſar habuit commi
litones taꝫ cultos: vt auro ⁊ argẽ
to politis armis oꝛnaret ſimul et
ad ſpecieꝫ: ⁊ vt tenacioꝛes eſſent
in pꝛelio: metu damni: pꝛout le/
gitur libro de vita Ceſarum. De
foꝛtitudine quoq; militum: ⁊ ar/
duis factis narrat Vale. libꝛo. iij.
c. vij. per totum. Unde ait ibi de
quodam qui hoꝛtans alacri ani/
mo ſuos ad pꝛelium: ait prande
te commilitones tanq̃ apud in/
F feros cenaturi ideſt poſt hanc vi
tam. Mors enim erat eis denũ
tiata: ⁊ victoꝛia pꝛomiſſa: At du/
ctoꝛi intrepide paruerunt.

¶ Capitulum quintum. De di/
ſciplina militari. Et exercitatiõe
militum: ⁊ eorum vtilitate.

T quia milites efficiun/
tur virtuoſi mõis dictis
e in militari diſciplina: mi
ro modo antiqui erant in exerci/
tio diſcipline ipſius militaris. ⁊
mirabili modo milites erant pꝛĩ
cipibus obedientes ⁊ conſulib⁹
ipſos diſciplinantibus: ait Vale.
libꝛo. i. c. i. Et hoc multipliciter.
Uigebat enim apud eos diſcipli
na militaris in abdicatione car/
nalis voluptatis quo ad fetoꝛem
luxurie. Unde narrat ibi: vt tacti
eſt. ſ. ꝙ Coꝛnelius Scipio eodẽ
momẽto quo caſtra intrauit edi/
xit: vt omnia que voluptatis cau
ſa comparata erant auferrentur
⁊ ſubmouerentur. Et tunc con/
ſtat: maximum inſtitoꝛum ⁊ li/
xoꝛum numerum cum duobus
millibus ſcoꝛtoꝛuꝫ abijſſe. Et ſic
exercitus qui ſe defoꝛmi moꝛis
metu fedo ictu maculauerat: re/
creata virtute: Numantiam ani/
moſaꝫ ruinis pſtratã ſolo equit
vt eim dic̃. Poli. libꝛo. vi. c. xij.
Sen ſẽtoꝛum ſepiſſime ſuparat
eoꝙ luxurioſiſſima eſt. Simili/
ter regna Sirioꝛum dicunt fuiſſe
ſubmiſſa impulſu luxurie. Simi
liter imperiũ Romanũ exauſtuꝫ
eſt. ⁊ diuulſũ Nerone imperãte:
cui⁹ gula fere oĩa deuoꝛauit: ma
culauit libido: exhauſit auaritia:
fregit ignauia. Luxuria cũ ſuper
bia exterminauit vt dictũ eſt. Ũñ
ibidem ait. Duci in re militarib;
cauendũ eſt: ne venus ac vinum
pugnantia pectoꝛa frangant.
¶ Similiter diſciplina militaris
viguit in eis in cohibitione come
ſſationũ ⁊ ebꝛietatũ: ⁊ oium pẽti

nentiũ ad gulã: pꝛout ait Val. vbi
ſ. d Metello q lixas e caſtris ſũb
mouit: ⁊ cibũ venalẽ pꝛoponi ve
tuit. De quo etiã narrat Vegetius
li. iiij. c. i. di. ꝙ milites ꝓhibuit vti
alia carne: q̃ aſſa vel elixa. Et d
militibus Iulij Ceſaris ait li. de
vita Ceſarum. ꝙ famẽ ⁊ ceteras
neceſſitates non tñ cũ obſiderẽ/
tur: ſed etiã cuꝫ ipſi alios obſide/
rent tantopere tollerabãt: vt Dy/
rachina munitione viſo gñe pa/
nis ex herbis quo ſuſtentabãtur:
cum feris ſibi rem agendã dixe/
rit. ſ. Pompeius. ¶ Itẽ viguit
apud eos diſciplina in cohibitio
ne depꝛedationis ⁊ rapinarũ. vñ
fert hoc edicto Iulium Ceſareꝫ
compeſcuiſſe milites ſuos: qñ vr
bem ingreſſus eſt. non licere ho
mines ſpoliare vel templa deoꝝ.
Et de hoc Vegetius vbi. ſ. dic̃. ꝙ
Cato memoꝛie tradidit etiã fur/
ta: compꝛehenſis inter cõmilito/
nes dexteras eſſe pꝛeciſas. Et idẽ
c. iij. ꝙ Liſia dum quendã e via
egreſſum caſtigaret: cui dicẽti ad
nulli⁹ rei rapinã ſe ab agmine re/
ceſſiſſe: rñdit. Ne ſpẽm quidẽ ra
pturi pꝛebeas volo. ¶ Item erat
mira militũ diſciplina apud anti
quos in ocij excluſiõe: ⁊ laboꝛis
exercitatione. Unde narrat Va/
lerius vbi. ſ. de Metello q ve
tuit: neminẽ militũ miniſterio ſer
uoꝛũ iumentoꝝq; vti: ſed vt ipſi
arma ferrent: ⁊ alimenta. ¶ Si
militer narrat Vegetius vbi. ſ. ꝙ
Aſica q̃uis vſus claſſis non eẽt
neceſſari⁹: ne tñ miles d ſidia toꝛ
peret: aut per ocij licentiã iniuriã
ſocijs inferret naues edificare in
N ſtituit. ¶ De admirabili militum
diſciplina in ſeuera caſtigatione
exceſſuum narrat Val. vbi. ſ. po
nẽs multa exempla. Sic d Ma
nlio Toꝛquato: q filiũ: eoꝙ ipſo
ignoꝛante ad dimicandũ deſcen
derat: mactari iuſſit: ſatius iudi/
cans eſſe: patrem foꝛti filio: q̃ pa
triã militari diſciplina carere. Et
ibi multa alia exẽpla de caſtiga/
tione militũ vel permittentiuꝫ ſe
capi cũ eſſent armati: quos nole
O bat redimere Senatus: vel fugi
entiũ de acie: quoꝛũ erat punitio
vel ꝙ nudi virgis cederent: vlꝙ
quaſi hoſtes hẽrent: ⁊ iterficerẽt
vel ꝙ eis era ⁊ donaria denegarẽ
tur. Et de cõſilibus narrat mul/
tum Vegetius vbi. ſ. Uñ ait. ꝙ le
giõibus que punico bello pugnã
i. militiã detractauerant: in Sici
lia velut relegatis ſeptẽ annis de
P creuit Senat⁹ dari ordeũ: ⁊ hoc
ideo faciebant: q2 vt ait Val. vbi
ſ. Eneruos aios odiſſe ſolet vir/
tus. Et q2 humane imbecillitatiſ
efficaciſſimũ iuuamẽtũ eſt neceſ
ſitas: q2 vt ait ibi. compꝛeſſi ſeue
ritate milites: vite deſperatione
implicati: multitudinẽ hoſtiũ ſu/
perarunt. Loquit de illis q coge
bant tenere locum in acieb⁹: d q
bus pꝛius fugerant. vt eni ait ibi
dem. Gelaſius dux Lacedemo

niorum egregio dicto diſciplinam
militie concionabat: inculcando
auribus ſui exercit⁹: a militib⁹ im
Q peratorẽ potius ꝙ hoſtem metui
debere. Idem Vegetius vbi.ſ.ſi
gnificans.ſ.in hoc ꝗ in prelio du
biã mortẽ timuiſſet ſi deſeruiſſet
ſ.aciẽ manere ſupplicium. Et de
hac diſciplina bene ꝑdicti aucto/
res vbi.ſ. De vtilitate vo diſcipli
ne: ⁊ conſtantia militum pʒ ex di
ctis predictorũ auctorum. Unde
Ualerius vbi.ſ. Diſciplina mili/
taris acriter retenta: principatuʒ
Italie Romano Imperio pepit:
multarum vrbiũ: magnorum re
gum: validiſſimarũ gentiũ regi/
R mẽ largita eſt: Et Poli.li.vi.c.i.
dic.ꝙ Romãos: gẽtiũ oiuʒ fece
rũt eſſe victores: ſcia: exercitatio
⁊ fides que electi reipublice im/
pendebant. Ideo preualuerunt
aduerſus multitudinem gallorũ
proceritates germanorum: vires
hiſpanorũ: dolos aphricorũ. pro
ut ait ibidem. Similiter ait Tro/
gus pompei⁹.li.xi.ꝙ Alex.exigu
am manũ militarẽ ſuſcepit a pa/
tre: ſʒ doctã. Qua aſſuefacta mi/
litie: orbem terrarũ agreſſus innu
meras hoſtiũ copias fudit. Et ꝺ
hoc bñ Poli.li.vi.c.xiij. De cau
S ſis diſcipline ſiue pena ait. A. ge
lius.li.vij.di. ꝙ puniẽdis pecca/
tis tres eſſe cauſas eſtimandũ eſt
Uel cũ adhibet pena: caſtigãdi ⁊
emẽdãdi gra: vt his ꝗ deliqt: at
tẽtior fiat correctiorqꝫ. Alia ẽ: cũ
dignitas auctoritaſqꝫ eius in quẽ
peccat tuenda eſt: ne pretermiſſa
aiaduerſio ꝯtemptũ pariat. Ter/
tia eſt exẽpliũ: vt metu pene cete/
ri terreãtur. Et has tres ſcripſit
Taurus in primo comẽtariorum
ſuper Gorgiam platonis. Duas
vo poſuit Plato. vnã ꝓpter cor
rigendum .ſ. peccantẽ. Aliam ꝓ
pter exempli metum.

C Capl'm ſextũ: de iure militari ⁊ militum priuilegijs.

E iure militũ decretorum
di.i. Ius militare eſt: bel
li inferendi ſolemnitas
federis faciendi nexus: ſigno da
to egreſſio in hoſtem: congreſſio
pugne. ⁊c. Priuilegia quoqꝫ mi
litaria que erant ex iure antiquo
latius patent. Nã ⁊ liberiores ſũt
⁊ pluribus imunitatib⁹ gaudent
in tantũ ꝙ ab angarijs ⁊ perẽga
rijs. ac ſordidis muneribus ſunt
alieni: ⁊ ꝙ iura licent ignorãt: et
lʒ in poteſtate patris ſint: deca/
ſtrenſi peculio teſtari poſſunt. Et
ꝙ maxime eſt: ex publica ſollici/
tudine non permittant egere ꝑ/
ut dꝫ in Poli.li.vj.c.viij. Qd ãt
militare licitum ſit fidelibus ſub
principibus legiptime inſtitutis:
⁊ de eoꝝ diſciplina pʒ. ex doctria
Beati Joannis Baptiſte Luce.
iij. vbi ait. ad milites. Neminem
concutiatis: neqꝫ calũniam facia
tis: ⁊ cõtenti eſtote ſtipendijs ve
ſtris. Super quod Aug epl'a.v.
Quibus ſtipendium propriũ ſuf

ficere debere ꝑcepit: militare vti
qꝫ non prohibuit. Et Poli. vbi
ſ. Preco veritatis ⁊ dñi precur
ſor nouerat manũ militarẽ prõ
ptam ad iniurias: rapinis aſſuetã
⁊ cui nunqꝫ aut raro ſua ſufficiũt
qn appetant aliena: concuſſione
prohibita excluſit iniurias: rapi/
nas exterminauit: excluſa calum
nia: auaritiã: damnauit: dũ prece
pit: vnũquẽqꝫ contentũ eſſe ſtipẽ
dijs ſuis. Qd aũt diſciplina mili
taris oia conſeruet habet. xxiiij.
q.v. C Itẽ ꝙ fideles poſſint mi
litare ſub infidelibus in defenſio
ne reipublice. ſalua iuſtitia ⁊ fide
patet ꝺ ſanctis militib⁹: ꝗ milita
uerũt ſub impijs imperatoribus
Sicut de ſancto Mauritio: ⁊ ei⁹
ſocijs. Io.i. pe.v. Subiecti eſto/
te i oi timore dñis. ⁊c. Sed quia
ſepe peccata comitant militãtes:
niſi ſollicita diligentia precaueãt
dicit in vita bea. Aug.: ꝙ inter in
ſtituta beati Ambro. vnum erat
ꝙ nolebat militare nolentẽ. Ad
hoc comendare: ne ſi militie co/
mendat⁹ male ageret: eius culpa
ſuffragatori tribueret. Et ideo ait
Titus ſicut dicit Egippus li.v.ꝙ
in exercitu romano: oportet non
ſolum virtutem corporis: ſed etiã
induſtriã mentis requiri: nec for
titudinem in hoſtem: ſed etiam
diſcipliẽ normã ſpectari: nec cru/
delis impius: nec inſolens miles
nec potius prede ꝙ victorie in/
tentus.

C Capitulum ſeptimuʒ. Quod milites eccleſiam debent defen/dere: ⁊ de pena militũ ꝗ officiũ ſuum bene non faciunt.

T qr miles gladium ac/
cipit de altari vt dictum
eſt ſupra ⁊ gladiuʒ offert
ac quaſi primitias officij ſui redi
A mit de altari: ad honorem ecclie
⁊ populi chatholici vtilitateʒ mi
litare debet: ⁊ ad mandatũ prin/
cipis ſi fuerit edictum. ait Poli.
vbi.ſ.c.vij. Uſus militie ordina
te eſt: tueri eccleſiam. perfidiam
impugnare: ſacerdotũ venerari
pauperũ iniuriã propulſare: pac
care prouinciam: pro fratrib⁹: vt
ſacramenti docet conceptio ſan
guineʒ fundere: ⁊ ſi opus eſt ani
maʒ ponere. vt de eis dicat. Gla
dij ancipites in manibus eorum
Ut hoc non ad rapiendum vl' ꝑ
dandũ qđ alienuʒ eſt: vel ad bel
lum iniuſtum inferendum: ſed
vt faciant iudicium conſcriptuʒ
i. exerceant officium ſuũ ſm eq/
tatẽ iudicij. Unde mos fuit mili/
tum antiquorũ: ſpolia hoſtiũ cõ
ſecrare dijs ſuis: qr publica reli/
gione cõſecrata virtus: nulla lau
B datione priuata indiget ait Uale.
li.iij.c.ij. ponens multa exempla
Uñ Iulius Ceſar ꝓhibuit ſpolia
ri tẽpla: vt dictum eſt.ſ. ⁊ exerci/
tus Brẽnij manſit inuictus do/
nec auſus eſt inſurgere in deos ⁊
Apolinis inuadens templũ: ait
Poli.li.vj.c.xvij. Et Pompei⁹

non permiſit ſpoliari templū: ait
Egipp⁹ li.i.ꝛ ei pepercit Alexan.
ꝑus vt in hiſtorijs. Multo ma/
C gis ergo milites xp̄iani debēt ec/
cleſiā honorare. Milites ỏ nō
exercentes offm̄ ſuū mō debito
vel contrariū facientes puniebā
tur: redigendo eos ad ordinē pe
ditū: ait Val.vbi.ſ. ponens exē/
plū de Aurelio: q filiū virgis ce/
ſum: militie munere priuatū in/
ter pedites fungi coegit: eo ꝙ ei⁹
culpa: caſtra erāt capta. Vel punie
bant etiā pena mortis: vt dictū ē
ait Vegeti⁹ vbi.ſ.di.ꝙ Rutilius
conſul: ex duabus legionibus q̄
loco ceſſerant ſorte ductas in cō/
ſpectu militū ſecuri ꝑcuſſit. ꝛ ibi
de pena talium multiplici. Con/
traria predictorum inueniunt in
multis militib⁹: q poſſunt dici mi/
D lites glorioſi: q Traſonē Comicū
vita ꝛ moribus repreſentāt: nar/
rātes inter mulieres de bellis. De
qbus verificat illō Ethnici. Tūc
exhauſta canunt ꝓlia marte gra
ui. Illic Eacides: illic tendebat
Achilles. Et pingunt fluuido ꝑ/
gama tota mero. Qui put ait po
li.li.vi.c.viij. in eo militie ſue glo
riam conſtare credūt: ſi ꝯtēptibi
le ſit ſacrificium: ſi vileſcit ecclīe
auctoritas: ſi ita dilacerauerit re
gnū hois: vt xp̄i imperiū ꝯterat
ſi laudes ſuas predicent: ꝛ ſeipſos
falſis preconijs mulceāt. ꝛ extol/
lant cum irriſione audientiū: imi
E tantes militem glorioſum. Hoꝝ

virtus: in eo maxime eluceſſit: ſi
clerum ꝛ inermē xp̄i militiā aut
telis aut linguis confodiant: lace
rent diripiāt: ꝛ trucident. Iſti nec
artē habent bellandi nec vſum
qꝛ intendunt potius laſciuijs q̄
militarib⁹ exercitijs: Ideo nō eſt
tutum: eos ducere ad bellū: exē/
plo Gedeōis iudicū.vij. Qui cū
ducētis viris q nō biberāt aquā
curuati genib⁹: relictis formidolo
ſis ꝛ timidis obtinuit victoriam.
¶ Capitulū octauū. de multipli
ci militia.

e T qꝛ parum prodeſt mi
litib⁹: ꝙ ſint exercitati: di
ſciplinati: victorioſi: i mi
litia regia: ſi fuerint deuicti in mi
litia xp̄iana: ſciendum ꝙ eſt qua
druplex militia. ſ. hūana ſub ꝓn/
cipe hoie: quos mōuit beat⁹ Io
annes: non facere calūniā. Lu/
ce.iij. vt dictum eſt. Et iſti debēt
eſſe electi: diſciplinati. iurib⁹ ꝓdi
ti: ꝛ dure nutriti: vt habitum eſt
Unde Sen̄ epl̄a.liij. Fortior mi/
les ex cō fragoſo venit: ſegnis ē
vrbanus ꝛ verna. Nullum labo
rē recuſant manus que ad arma
ab aratro transferunt. Effemi/
nat aios amenitas nimia. Et po
nit exemplū. Iumenta quorum
vngula in aſpero indurata eſt vi
am quālibet patiunt: in molli ỏ
paluſtriq; paſcuo ſaginata citius
ſubſternunt. In primo pulſu de
ficit ille vnctus ꝛ nitidus. ſ. miles
ſenior loci diſciplina firmat inge

niū aptiq; magnis cōatib⁹ red
dit. Ideo ait ibi. Indurandus ē
aius: ꝛ a blandimentis volupta/
tum procul abſtrahendus. vina
hanibalē hiberna ſoluerunt: ꝛ in
domitū niuib⁹ atq; alpibus viꝝ
eneruauerūt fomenta campanie
Et qui armis vicerat: vitijs eſt vi
ct⁹. Et de his etiā ſupra habitū ē
¶ Eſt alia militia xp̄iana aduer
ſus principes ꝛ poteſtates: aduer
ſus carnem ꝛ ſanguinē gal.vj.ꝛ
eph.vj. de qua Iob.vij. Militia
eſt vita hois ſuper terram. Ubi
Gre. mor.viij. in principio bñ ỏ
hac militia ꝛ hoſtibus cōtra q̄s
eſt militandū. In qua militia mi
litans fidelis debet eſſe de idu/
ſtria prouidus: diſciplina exerci/
tatus: virtute preditus: conſtātia
animoſus. Plus eni eſt vincere
diabolum: q̄ pharaonē cū exer/
citu: ait. Ber. ſuper cant. Omel.
xxxix. ¶ Eſt alia militia votiua:
qua militat homo contra hoſtes
fidei: quales ſunt milites tem/
pli: ꝛ alij cruciferi. Quos bñ hor/
tatur: ꝛ monet Ber. vt dictum
eſt ſupra. Sūt etiā alij milites: q
ex diuino amore: ꝛ fidei deuotio/
ne cōtra hoſtes fidei ſe exponūt
Unde ait Ber ibi. Securi proce
dite milites ꝛ itrepido aio inimi
cos crucis xp̄i propellite. Sequi
tur. Quā glioſi reuertunt e pre/
lio. Et poſt. Impauidus ꝑfecto
miles: q vt corpus ferro: ſic aiū
lorica induit. ꝛc. ¶ Et eſt militia

virtuoſa ſiue eccleſiaſtica: q̄ mili
tant ꝓlati eccleſie ꝛ predicatores
illius. ꝛ contra hereſim: ꝛ contra L
errorū adinuētores. ij. Thi.ij. La/
bora ſicut bon⁹ miles. Et hi oēs
milites informandi ſunt mōis di
ctis ꝛ ſi militantes in prima mili
tia debent eſſe prediti virtutibus
multo magis i alijs militijs. ꝛ ỏ ta
libus virtutibus que eis compe
tunt debet predicator euangeli/
cus conferre cum eiſdem.
¶ Decima diſtinctio. De infor/
matione ppli laborantis. ¶ Ca/
pitulum primum. Quare per pe
des deſignant laborantes. ꝛ ỏ pe
dum proprietatibus.

o Icut per man⁹: milites
ſignant in corpore reipu
blice: ſic per pedes popu
lus inferior conuenienter accipit
Sunt eni deputati ad humiliora
officia ꝛ obſequia reipublice ſm̄
inſtructionē Plutarci vt dictū M
eſt. Unde ait. Quaſi ſocios pedi
bus faciamus: ne offendant ad
lapidē obicē: vel alius multiplex
ingerat caſus. Illis eni eo magis
neceſſaria eſt ꝓuidentia. quo plu
ra inueniūt offendicula: dū i ob
ſequio corporis in terra gradiun
tur: eiſq; iuſtius tegmētorum de
bet eſſe ſuffragiū: q totius corpo
ris erigunt: ꝛ ſuſtinēt molē: Pe
dū āminicula: robuſtiſſimo cor/
pori tolle: ſuis viribus non proce N
det: ſed aut turpiter inutiliter ꝛ mo
leſte manibus repet: aut brutoꝝ

ꝯpe mouebit ⁊c. Magna ergo
vtilitas hoꝝ peduꝫ:magnaq̄ꝫ cu
ra ſũt ꝓtegẽdi:cuſtodiẽdi ⁊ diri
gẽdi:Op⁹.n.pedis ẽ:corp⁹ ſuſtẽ
tare:ait Comẽtatoꝛ.ethi.i. Sic ⁊
populi inferioꝛis opus eſt:ad mo
dum pedũ rempublicã ſuſtenta/
re:⁊ ſuppoꝛtaꝛ: vite neceſſaria ꝓ
parando ⁊ obſequendo.Et d̃ his
pedibus Job.iij. Pedes meos
ſubuertunt.vbi moꝛ.xx. Grego.
ait.Quid per pedes eccl̃ie:niſi ex
trema ipſi⁹ membꝛa ſignantur:
que ad opera terrena deſeruiũt.
Que tãto celerius ab aduerſario
falli poſſunt.q̃to ſublimia min⁹
intelligunt.

¶ Capitulum ſecunduꝫ. Vt la
boꝛẽt.fideliter.⁊ d̃ numero ſeptẽ
artium mechanicarum.

e T ſicut in republica diuer/
ſa ſunt membꝛa:ſic ⁊ di
uerſa officia:queadmo/
dum eſt in coꝛpoꝛe naturali.Ro.
xx.Sicut in vno coꝛꝑe multa mẽ
bꝛa habem⁹.⁊c.Et.i.coꝛ.xij.ideꝫ
Sicut igit̃ predicti pꝛĩcipes ⁊ alij
ſunt admonendi:vt exerceãt ſua
officia fideliter: qualia deſcripta
ſunt:ſic ⁊ iſti ſunt admonẽdi.vt
exerceant ſua officia:ad que d̃pu
tati ſunt:ꝙ.ſ.laboꝛent fidel̃r.⁊ re
ligioſe:ſiue ſinceriter: fructuoſe:
⁊ vtiliter:cogitantes:ꝙ homo ad
laboꝛẽ naſcit̃. Job.v. ⁊ ꝙ beat⁹
eſt:⁊ bñ erit ei q̄ laboꝛes manuũ
ſuaꝝ manducabit:ait ꝓpħa La
boꝛ aũt iſtoꝛum eſt. in operib⁹ ar
tiũ mechanicaꝝ que ſunt ſeptem
ꝓut dic̃ Hugo Didaſcolus parte
ꝑma. ꝙ mechanica continet ſe/
ptem ſciãs.ſ.Lanificium.Arma
turam.Nauigationẽ: Agricultu
ram venationem. Medicinam
Theatricam.

¶ Capl̃m tertiũ. Vt laboꝛãtes
caueant a peccatis.

i N ꝑmis ergo homines
laboꝛantes ſunt admo/
nendi:ꝙ ſint a peccatis
imaculati.ſ.a furtis:fraudib⁹ mẽ
datijs:voluptatibus: ⁊ alijs q̄ ſo/
lent tales cõcomitari. Et vt oꝛdi
nata intentione laboꝛent. ⁊ ma/
lint laboꝛare q̄ȝ ocioſe viuere.vl̃
mendicare.vt in laboꝛando deũ
oꝛent: ⁊ innocent:decimas: ⁊ ob
lationes eccleſie ſoluant: ⁊ elemo
ſinas faciant pꝛout poſſunt.Et ſi
hec fecerint ſperare poſſunt d̃ mi
ſericoꝛdia dei. Et vere tales:deo
ſunt accepti.vnde legit̃ de quodã
li.vij.collationũ:collatione.ij. ꝙ
cum ad oꝛationẽ ⁊ pꝛeceptuꝫ ab/
batis Joannis:demon exire nol
let de demoniaco: adueniente ſe
culari:q̄ ſibi ꝑmitiaſ attulit diſceſ
ſit.A quo cuꝫ abbas quereret oꝛ/
dinẽ vite:reſpondit:ſe nulli⁹ eſſe
conſcium: cũ manibus quereret
victũ: ⁊ nũq̄ȝ mane ad rura ibat
aut veſpere redibat.niſi pꝛius lar
gienti deo i eccleſia gratias age/
ret nec de fructibus aliquid viur
paret:niſi decimas ⁊ ꝑmitias de
ret. Nũq̄ȝ ſe boues ꝑ aliene mi
ſis vicinia duxiſſe:niſi eoꝛũ oꝛa
clauſiſſet:ne dãnũ iſerrẽt. Simi
liter addidit ſe cõpulſũ añ duo/
decim annos parentũ imperio
cum vellet monachuꝫ perfiteri:
ſponſam duxiſſe: quã adhuc vir
ginem virgo:ſoꝛoꝛis noĩe cuſto/
diebat.Quod audiens abbas di
xit:non ĩmerito demonem ab eo
expulſũ. Ex quo apparet noꝛma
⁊ regula laborantium in oꝛando
deum mane ⁊ veſpere.Et lꝫ non
vacet eis ire ad eccl̃iaꝫ greſſu coꝛ
poꝛis:eant ſaltem greſſu mentis.
Itẽ patet noꝛma eoꝛũ in ſoluen/
do decimas eccl̃ie: ⁊ in cauendo
damnũ alijs:⁊ vt viuant in con/
tinentia coniugali. vel viduali:ſi
nolent viuere in virginali.Et tali
bus deus auget ⁊ lucruꝫ ⁊ res tẽ/
poꝛales:eo ꝙ merent̃ benedictio/
nem dei ⁊ hoĩuꝫ.Benedictio eni
dei diuites facit ꝓuer.x.Vñ legi
tur in vita Joannis elemoſynarij
añ fi.de duobus fratribus calcia
menta facientib⁹:quoꝛũ vn⁹ ha/
bebat magnã familiã:vxoꝛẽ: fili/
os:patrem:⁊ matrẽ: quos alebat
de arte ſua pꝛopter deum: ⁊ vaca
bat eccleſie ſine intermiſſiõe.Ali
us v̓o fuerat eo ditioꝛ: nec i eccle
ſia permanebat:ſed in feſtiſ ⁊ do
minicis ẽt laboꝛabat:nec tñ ſeip̄ꝫ
ſolũ nutrire valebat.Inuidẽs er
go alteri dixit cum ira. Unde tu
ſic diues fact⁹ es:ego v̓o plus ar
ti mee vacãs in paupertatẽ deue
ni: Cui ille.inueni pꝛecium in ter
ra ex quo factus ſum diues.Et ſi
vis veni mecũ:⁊ ſi quid inueneri
mus:accipe dimidium. Qui cuꝫ
acqeſceret: ⁊ ſequeret̃ eũ:benedi
xit illi deus:⁊ diuitẽ fecit. Cui al/
ter. Nihil inueniebã in terra eſti
matũ gratia pꝛecij.Sꝫ qꝛ dñs di
xit. Querite pꝛimum regnuꝫ dei.
⁊ iuſtitiã eius:⁊ hec oĩa adijcient̃
vobis: Ideo dixi tibi. Euidẽter
ergo hic inſtruuntur laboꝛantes
qualiter debeant laboꝛare.

¶ Capitulum quartũ.De infoꝛ/
matiõe ſinguloꝝ. pꝛout cõuenit
arti ſue.

T nõ ſolum generaliter
debet ꝑdicatoꝛ euangeli
cus inſtruere laboꝛãtes
ſed ſpecialiter quemlibet laboꝛã/
teꝫ in arte ſua: vt ſicut laboꝛat ar
tificialiter exteri⁹:ita laboꝛet ſpi/
ritualiter ad aĩe vtilitateꝫ. Sicut
cum videt laboꝛãtes in lanificio
que ars pꝛima numerata ẽ:⁊ cõ/
tinet oĩa texendi:cõſuendi: ⁊ toꝛ
quẽdi gñã:que fiunt manu:acu:
fuſo:rota:ſubulla:ſiue alijs iſtru/
mentis:ꝓut ait Hugo vbi.ſ̃.Ta
les dꝫ predicator monere: vt faci
ant ſibi veſtem ſpũaleꝫ.exẽplo.ſ.
foꝛtis mulieris que queſiuit lanã
⁊ linũ ⁊ operata eſt ꝯſilio manu/
um ſuaꝝ:⁊ ſtragulatã veſteꝫ fecit
ſibi.ꝓuer.vltimo.Et vt ſic labo/
rãs indutus veſte nuptiali ingre/
diat̃ regnuꝫ.hec veſtis eſt chari/
tas ait Greg.ſup euangelia.li.ij.
omel̃.xiiij. Que texit̃ duob⁹ pre/

cepſ ait ibidẽ: vt dilectio dĩ ſit ad
mõuꝫ ſtamis: ⁊ dilectio ꝓximi
ad modũ ſbtegmis. ¶ Similr
qñ ꝑdicatoꝛ videt laboꝛãtes in ar
te aꝛmature: qua ſiũt illa qb⁹ pꝛo
tegamur: aut percutiam⁹. dꝫ eos
monere: vt habeant arma ſpũa/
B lia. Ephe. vi. Armaturam dei in
duite vos. Stulti eñi ſunt ſi pꝛe/
parantes alijs arma mãlia: nudi
remanẽt contra tella hoſtis ſpũa
lis. ¶ Similiter qñ videt naui/
gantes: ⁊ in ipſa arte laboꝛãteſ dꝫ
eos pꝛedicatoꝛ monere: vt faciãt
ſibi nauẽ pñie: que eſt ſecunda ta
bula miſeris poſt naufragiũ: ait
Hiero. epl. lxxxviij. ⁊ appꝛhẽdãt
crucẽ xp̃i: que eſt nauis. ait Au/
C gu. ſuper Johãnem omeľ. ij. In
ſinuet etiã eis: ꝙ mare eſt mun/
dus: q tumultibus cauſarũ: ⁊ vn
dis ſe illidũt. ait Greg ſup euan.
li. ij. omeľ. iiij. Quot. hui⁹ maris
pericula? Sũt eñi in eo reptilia q̊
rum nõ eſt numerus. Nec ẽ poſ
ſibile illud trãſire ſine naui cru/
cis ⁊ pñie. ⁊ ſic de alijs. ¶ Simi
liter qñ videt laboꝛantes in agri
cultura ſiue in agro q ſationi de/
putaľ: ſiue ſit cõſitus arboꝛibus
ſiue paſcuis: ſiue floꝛibus: vt ait
D Hugo vbi. ſ. dꝫ monere eos: vt
bñ colant agrũ ſiue hoꝛtũ coꝛdiſ
i. coꝛ. iij. Dei agricľtura eſtis. Ne
ſ. alicui taliũ dicaľ illud ꝓuer. xx/
viij: Per agrũ hoĩs pigri. tranſi
ui: ⁊ per vineã viri ſtulti: ⁊ ecce to
tũ ꝓpleuerãt vrtice. Magna eñi
demẽtia eſt: cũ magno laboꝛe co
lere agrũ exterioꝛẽ pꝛo fructu tp̃a
li: ⁊ nõ colere interioꝛẽ ꝓ eterno.
¶ Capľm quĩtũ. De infoꝛmatio
ne venatoꝛum.

Similiter qñ videt pꝛedi/
catoꝛ laboꝛantes in vena
tione: que diuidiľ in feri
nã. aucupiũ: ⁊ piſcatoꝛiã: quaruꝫ
vtraqꝫ ſit multiſ mõis: vt ait Hu
go. vbi. ſ. dꝫ eis intimare: que ve
natio eſt licita: q̃ illicita: Nãꝫ lꝫ
ea que eſt piſciũ ſit licita ẽt clerico
vel monacho: pꝛout habetur de
ꝯſe. di. vltima. Nunqꝫ de manu
tua. ⁊c. illa tamen que eſt ferina:
vľ aucupiũ ñ oĩ tp̃e: nec oĩ pſone
licita eſt. di. lxxxvi. Qui venato/
rib⁹ donant: non homini donãt.
ſed arti nequiſſime. Et poſt Eſau
venatoꝛ erat: quia peccatoꝛ erat.
Et penit⁹ non inuenimus in ſcri
pturis ſacris ſanctum aliqueꝫ ve
natoꝛem: ſed piſcatoꝛes ſanctos
inuenimus. Sequitur. Quid ꝓ/
deſt ieiunare viſceribus: ⁊ luxu/
riari venatibuſ? Et diſtinguit ibi
apparatus. ꝙ eſt venatio oppꝛeſ
ſiua. ⁊ h̃ illicita. ⁊ eſt Harenaria
cum beſtia deutata. Et qui hanc
exercet peccat moꝛtaliter. Et eſt
ſaltuoſa in ſiluis ⁊ ſaltibus. Et h̃
licet ſit licita: tamen ex cauſa fit
illicita: vt i q̃dragesima. Et. xxx.
q. viij. Si nulla. Item eſt illicita
ex perſona: ſicut epiſcopo nõ eſt
licita. di. xxiij. Quoꝛũdam layco
ꝟo licita eſt ꝓ pellibus ⁊ carnib⁹
non ob

non ob voluptatem. Et hec ꝟ ea
que eſt cum ſtrepitu ⁊ clamoꝛe.
Ponere ꝟo rethe vel laqueũ ſi
ne ſtrepitu ⁊ clamoꝛe: ⁊ ſine cani
bus licituꝫ eſt clericis: vt dicit ibi
apparatus. ¶ Pꝛedicatoꝛ ergo
debet expꝛimere vanitatuꝫ varie
tates: curſuum ꝓteruitates: tem
poꝛuꝫ amiſſiones: inutiles occu/
pationes: fructuum modicitates
que cõcomitanľ venatoꝛes ⁊ ve/
nationes: quando poſt vnam be
ſtiolam ſicut poſt lepuſculum ti/
midum tot currunt milites: tot
curſoꝛes: tot coꝛnuuꝫ clangoꝛes
tot vlulatuum vociferationes: ⁊
in fine vtilitatis paucitates: ⁊ la/
boꝛum inutilium amiſſiones. Et
ſic de multis alijs vt patet conſi/
deranti. Ille aũt venationes que
fiunt ad exterminium noxiaruꝫ
ferarũ: ſicut lupoꝛum vulpiuꝫ et
huiuſmodi: licite ſunt ⁊ faciende
modo debito ⁊ tempoꝛe cõgruo
⁊ alijs venationibus ꝓeligende:
qꝛ ſunt ad vtilitatem cõem. Vñ
narrat Poli. lib. i. c. iiij. Q̃ð va/
tes mantuanus fertur interrogaſ
ſe Marcellum: cum depopula/
tioni auium operã daret: an aueꝫ
mallet inſtrui in capturam auiũ:
an muſcã foꝛmari in extermina
tione muſcarum. Cumqꝫ ille que
ſtionem ad auunculũ Auguſtuꝫ
retuliſſet: illius conſilio elegit: vt
fieret muſca: q̃ a Neapoli mu/
ſcas abigeret: ⁊ ciuitatem a peſte
inſanabili liberaret. Que optio ẽ
impleta. Et de modo impletiõis
narrat Alexander. neqꝫ li. de na
turis rerum di. ꝙ cum Neapo/
lis: ſanguiſugaruꝫ infinita peſte
vexaretur: liberata ẽ a Marro/
ne ideſt Uirgilio: pꝛoiecta in fun
do putei hyrundine aurea. Qua
extracta a puteo mundato: euo
lutis multoꝛuꝫ annoꝝ curriculis
totam ciuitatem repleuit exerci/
tus infinitus hyrundinum: nec
ſedata eſt peſtis donec ſanguiſu/ K
ga aurea in puteum mitteretur.
Qualitercũqꝫ autem hoc fuerit:
liquet ex ꝓdictis: voluptati ⁊ de/
lectationi pꝛeferendam eſſe mul
toꝛum vtilitatem. ¶ De pericuľ
⁊ vanitatibus venationem ꝯco/
mitantibus. ⁊ quibus perſonis ẽ
licita: ⁊ quibus tempoꝛibus: debꝫ
pꝛedicatoꝛ euangelic⁹ eos ad hu
iuſmodi opera infoꝛmare. Et ꝗa
licet ſit illicita quibuſdã: ſi tamẽ
non poſſet ſine culpa aliquando
exerceri: patriarcha Iſaac ñ mi/ L
ſiſſet filium ad opus illud anteqꝫ
diſpoſuiſſet illi bñdicere. Tamẽ
ex cauſa: ex tempoꝛe: ⁊ ex perſo/
ne conditione: ⁊ ex modo inde/
bito poteſt eſſe illicita vt dictũ eſt
vnde legiľ de Edagaro rege An
glie: ꝙ cum die dñica iuiſſet ad
venandum ⁊ beatus Dunſtanus
ſacris indutus: eũ ad altare diu ex
pectaſſet: audiuit ab angelis in/
troituꝫ miſſe. ⁊ kirieleyſon. ⁊ poſt
Ite miſſa eſt. Et cuꝫ diceretur ei
a rege adueniente: ꝙ celebraret

noluit amplius celebrare: Et ex-
inde prohibuit regem: ne die do
minica iret venatum. viris ergo
M ecclesiasticis: quorum est archa.
na celestia scrutari: ⁊ scripturarũ
delitijs delectari: ⁊ a mũdi vani-
tatib⁹ sequestrari: minime decet
talibus implicari.

¶ Capl'm. vi. De admonitione
medicorum.

ſ Imiliter quando predi-
cator videt laborãtes in
medicia: ⁊ medicine ope
ra inquirentes debet medicos in
formare: vt ipsi precaueant mor
bos animarum scilicet peccata:
iuxta illud Luce. viij. Medice
cura teipsum: ¶ Item deb; eos
informare: ne scilicet acceptent:
alios curare anteq̃ ipsi in sciẽtia
N sint instructi. vt eni; ait Comen
tator ethi. ix. Oportet ꝙ medic⁹
sit instructus disciplina ⁊ experiẽ
tia: ⁊ ꝙ adhibeat diligentiam in
medicando: ⁊ insinuet cãm mor
borũ. Quia vt ait Señ. epistola
xcix. Multos morbos mĩta fer
cula faciunt. Et ibidem. Innu-
meros esse morbos non mirabe
ris: numera cos. Sed antiquit⁹
nõ fuit ita: q; medicina fuit pau
carum scientia herbarũ. Et illos
O cibos excipiebant: q non nisi esu
rientibus placere poterãt. Ideo
nihil erat opus tam magna me
dicoru; supellectili: nec tot ferra-
mentis ⁊ pixidibus. ¶ Ite; me
dicus debet inducere homines
ad abdicationem voracitatis gu
le: q; mos medici est: vt cõtraria
ꝯrijs curet. ait Gre. mor. xxviij.
in principio. Informandus etiã
est medicus: vt ꝑ diuersitate eta-
tum: temporum: complexionu;:
⁊ regionum adhibeat medicinã
Sicut exemplificat Augu. epl'a.
v. de quodã medico q adhibuit
qδ ꝯgruebat dolori cuiusdã: ⁊ sa
nitas subsecuta ẽ. At ille post ali-
quot annos grauatus dolore idẽ
medicamẽtũ apposuit: ꝓpter qδ
peius sibi fuit. Et cũ a medico q̃
reret: quare hoc: r̃ndit medicus
ꝙ illi etati non fuisset iussur⁹ ipse
apponi illδ medicamẽtũ. Et sub
dit Aug. regulã bonã. Tantũ va
let rõ: vt artibus nõ mutatis: qδ
ſm eas fit. est ꝑ tẽporum varieta
te mutandũ ¶ Est ẽt admonẽ-
dus medicus: ne ingrat lucrum
iniuste: vl' desideret infirmitates
vel morte; hominũ. vt enim ait
Señ. vi. de bñfi. c. xxv. Demoste
nes Athenis eũ qui necessaria fu
neribus vendicabat dãnauit: cũ
ꝓbasset eũ magnũ lucrũ optasse
qδ contingere ei sine multorum
morte non posset. Idẽ de medi-
cis põt dici: si desiderẽt ꝑꝑ lucrũ
morbos hominu; siue mortes.
vt eni ait ibidẽ. Grauissima infa
mia ẽ medici: op⁹ q̃rere. ¶ Cõ-
similiter debet predicator infor-
mare egrotos corporib⁹: vt sicut
q̃rũt medicamenta corporalia: ⁊
multa sustinẽt pro sanitate hñda

⁊ a perito medico cõsiliũ q̃runt:
sic ⁊ etiam multo magis querãt
medicinam siue medicamẽtum
aiaꝝ a deo q est summ⁹ medic⁹.
Xps eni; ⁊ vbũ ei⁹ ẽ medicamẽ-
tũ corporũ ⁊ aiaꝝ: ait Augu. lib.
iij. ſmõe. xxvi. vñ ipse dic̃ Ma-
thei. ix. Nõ est opus valentibus
medicus sed male hñtibus.

¶ Capl'm. vij. De admonitione
lusorum.

c Onsilr: qñ ꝑdicator vi-
det laborantes in thea-
trica: q̃ septimo loco nu
merata ẽ ab Hug. que quidẽ sci
entia est ludoru; : dicta a theatro
vbi conueniebat ppl'us ad luden
dũ: vt ait ibidem: d; monere eos
ad precauendũ ludos indebitos
⁊ lasciuos. Est eim ludus puerse
illusionis de q̊ Gene. xv. Uidit
Sarra Hismaelem ludentẽ cũ
Isaac. In quo ludo vidit illusio
nẽ que significabat deceptione;
vt ait Aug. super Jo. omel'. xi. Et
est ludus lasciuie: vanitatis: ⁊ vo
luptatis. Exodi. xxxi. Sedit po-
pulus manducare ⁊ bibere: ⁊ su
rexerunt ludere. Et tales ludi sũt
cauendi. vnde Criso. sup Mat.
omel'. vi. dicit: ꝙ de⁹ nõ dat lude
re sed diabolus. Si luserimus in
quit: ante certamen a propria ca
damus pigritia. Et est ludus so-
cialis honestatis. s. ad corꝑis re-
creationẽ: ⁊ leuamẽ. Et sic legũ-
tur phi ludere ait Sene. de tran
qlitate animi li. j. di. ꝙ Socrates
cũ pueris ludere nõ erubescebat X
Et Cato laxabat aĩum: curis pu
blicis fatigatu;. Et sequit: ꝙ ani
mi meliores alacrioresq; quieti
surgunt. Et ponit exẽplũ de agris
fertilibus: quos cito exhaurit nũ
q̃ intermissa fecũditas. Ita aio-
rũ impetũ assiduus labor frãgit.
vires recipiũt paulati; resoluti ⁊
demissi. ¶ Simil'r põit exẽplu;
ꝙ somn⁹ refectioni est necessari
us: si tñ cõtinu⁹: mors est. Sic ẽ
de ludo honesto. Et iõ inquit le-
gũ ꝯditores: festos instituũt dies
vt ad ilaritate; publice hoies co Y
gerent: tãq̃ necessariũ laborib⁹
interponẽtes tempamẽtũ. Seq
tur indulgẽdũ est aio: Dandũq;
sibi est ociũ: qδ alimenti ⁊ viriu;
loco sit. Et idẽ dicit Uale. li. viij.
c. de societate. vñ Hugo. vbi. s.
Ludos idcirco inter actiones le
giptimas ꝯnumerabat: q; tem-
perato motu naturalis calor nu-
tritur in corpore: ⁊ mentis leticia
reparat. viri tñ eccl'iastici sobrie
⁊ tempate vti debẽt ludo hone-
sto: ait ambro. i. de offi. Quia li-
cet interdũ hõesti sint ioci ⁊ sua
ues: eccl'iastica tñ abhorreret re-
gula. Nõ solum ꝓphanos sed ẽt
omnes iocos declinandos arbi-
tror: nisi forte plerũq;: grauitatis
⁊ gratie plenũ sermonẽ eẽ nõ in-
decorẽ. vñ de btõ Joãne aposto
lo ait Cassianus. vij. collatiõe. ꝙ
cũ molliter ꝑdicẽ demulceret: vi
dẽs eũ qdã iuuenis miratus est.

A ta nūc virū ſic facere. Cui ſanct⁹
ait. Quid geſtas in manu? At ille
Arcū. Cur inqt nō ſemper ten/
ſū circūfers? Et ille ne iugi curua
tiōe fortitudo molleſcat. Sic ait
ſanctus: non te offendat hec par
ua laxatio: qꝛ niſi remiſſione qua
dam rigorē qs laxet: nō pōt ob/
ſecūdare. i. iugiter ſecūdare.. viri
ergo celici: quales ſūt eccliaſtici
religioſi: ludos prio mō dictos
B caueant. Et ſi aliquo ludo vtātur
debita ſit cauſa: debitus modus
loc⁹: ⁊ debitū tempus. ac religio/
ſe perſone. vnde Sen̄. epiſtola.
xviij. Quid mihi luſoriaiſta cō/
pōis? Nō ē ad iocūda locus ad
miſeros vocatus: opem te laturꝫ
naufragis: captis egris. egentib⁹
pollicit⁹ es. Quid ergo agis hic?
Cuꝫ quo ludis timet. Succure.
Oēs vndiqꝫ ad te man⁹ tendūt:
C perdite vite perituręqꝫ aliqd au/
xiliū implorant. vir. n. eccliaſtic⁹
⁊ doctor euangelic⁹: q vocat⁹ eſt
ad dandū alijs ꝯſiliū: ⁊ auxiliū:
nō dꝫ intēdere ludis vanis in q/
bus demones delectant. vnde in
ſomnis dictuꝫ fuit illi Romano
vt ludi inſtaurarent: ſicut recitat
Augu. viij. de ci. c. xxvi. De lu
D do vero alee ⁊ eius periculo dr i
ſumma de caſibus. lib. ij. Qd illi
qui ludūt ad aleas vel taxillos:
⁊ qui ludo interſunt. aut pticipes
ſunt: vel inſpectores peccant. Et
ibi de peccatis ꝯcomitantibus ta
lem ludū: qualia ſunt: deſideriū

lucrandi voluntas ſpoliandi: vſu
ra: mendatia: ocioſa verba. vt. n.
ait Poli. li. i. mēdaciorꝫ ⁊ periu
rioruꝫ mr̄ eſt alea. vn̄ ⁊ Chilon
lacedemoni⁹: iūgende ſocietatis
cā miſſus Corinthū: duces ⁊ ſe/
niores ppli ludētes alea inueniēs
infecto negocio reuerſus eſt. di.
nolle ſe gliam Spartorꝫ: qrū cō
ſtructo Biſātio clareſcebat: hac
maculare infamia: vt dicerent cū
aleatorib⁹ ꝯtraxiſſe ſocietatē. Cō
ſimiliter: regi Democrito in ob/
probriū puerilis etatis: tali aurei
a rege ſpartorꝫ dati ſunt. Et ſic q
dē munere exhonoranda viſa ē
adoleſcētia ſenilis: ⁊ q̄ in maieſta
te regis: leuia committere minime
verebat. E cōuerſo eſt de ma
gnatibus mltis hodie. Gliantur
enīꝫ: ſi venaticā nouerint vanita
tē: ſi in alea ſint inſtructi. ſi in lu/
dis vanis expti: cū tn̄ dicat Se/
ne. in ꝓuer. Aleator q̄to in arte
doctior: eo nequior. Magna ē igi
tur veſania: tali arti inſudare. Et
nō ſolū nobiles itendentes tali/
bus ſibi nocēt: ſed etiā mltis alijs
quib⁹ dant audatiā ⁊ exēplū: tali/
bus vacādi: ⁊ liberos ſuos ⁊ he/
redes exemplo ſuo ad talia ꝓuo
cant. iuxta illd. Si dānoſa ſenem
iuuat alea: ludit ⁊ heres. Bulla
tus paruo eadē mouet arma fri
tillo. Quia vt ait Satirus. Litt⁹
nos corrumpūt: viciorꝫ exempla
domeſtica: magis cū ſubeūt ani
mos auctoritatib⁹. Et id̄ ꝓdare

fert dixiſſe Themiſtocles: ne reſ/
publica ludere videat: defectūqꝫ
ſui relicta grauitate pronunciet.
Cap. viij. Qd laborātes dn̄r
pedes. Et de cura iſtorꝫ pedm.
Aborātes igit in p̄dictis
I artibus mechanicis: ⁊
opib⁹ ad eas ptinentib⁹
ſiue in quibuſcūqꝫ alijs ptinenti
bus: ad rēpublicā: ſunt q̄ſi pedes
ipſius: qui obſequūt ei: ⁊ eā ſuſtē
tant. De quib⁹ pedib⁹ cuſtodien/
dis: dirigēdis: ſtatuēdis debēt ha
bere curaꝫ magiſtrat⁹. vn̄ Plu/
tarcus eadē dicit in omnib⁹ exe/
quenda q̄ humilib⁹. i. mltitudini
ꝯpetant ſiue proſunt. Nam pau
citas plu: ib⁹ cedit. Et ea cā ſunt
inſtituti magiſtrat⁹: vt a ſubditis
iniurie ꝓpulſent: ipſaqꝫ reſpubli/
ca q̄ſi illoruꝫ opificio calciet. Eſt
enim q̄ſi deſcalciata. qn̄ iniurijs
exponit: q̄ nihil pōt ignominī⁹
eſſe gerētib⁹ magiſtrat⁹. Afflict⁹
nanqꝫ ppl'us: q̄ſi principis poda
gram arguit: ⁊ ꝯuincit. Et ſic ait
apoſto. i. Cor. xij. omnia mēbra:
vnū corp⁹ ſunt: Que tamen mē/
bra: diuerſa habēt officia: et qd/
libꝫ indiget alteri⁹ officio. Et tūc
eſt quodlibet mēbrū perfectū cū
attingit ꝓprie virtuti. vij. phiſi. ⁊
iiij. Mathau. hoc eſt cū ſingulū
pōt facere ſuū opus. Et equoce ē
illud qd nō pōt: ſuum opus face
re: vt ſerra lignea equoce ē ſerra
Sic ē in corpe reipublice: qꝫ ſūt
diuerſa mēbra ꝓportiōaliter vt

dēm ē hūtia diuerſa officia: qrū
qdlibꝫ idiget offō alteri⁹. Et tūc
ipa ē i ſtatu dbito: qn̄ neutrꝫ v ſur
pat officiū alteri⁹: ⁊ quodlibꝫ ex/
ercet ſuum veraciter. Nec dꝫ
mirari qs de coaptatione mēbro
rum reipublice mēbris naturali
L bus: cū dn̄s oſtēderit Nabucho
donoſor ſtatuā. cui⁹ caput ex au/
ro optimo pect⁹ ⁊ brachia de ar/
gento ⁊c. ad ſignificandū variū
ſtatū regnorum ſm ſanctos ibi/
dem. Conſimili rōne: in vno re
gno: diuerſe pſone in republica
poſſūt adaptari diuerſis mēbris
in corpore naturali. vnde ⁊ in tra
ctatu q dr liber phīe legitur. qꝫ i
M ciuitate imaginaria Socratis: ca
put ipſius Palladis eſt ad mo/
dum arcis. Brachia tāqꝫ prudē
tes ⁊ fortes viri iuxta arcē ad eaꝫ
tuendam locata. venter ⁊ genita
lia: opifices ciuitatis: ⁊ mulieres.
Coxe ⁊ crura: negociatores: huc
illucqꝫ diſcurrētes. pedes v̄o ſūt
agricole. vn̄ ⁊ negociatores pnt
ſignificari per pedes quia calcāt
terram. Et ſub nauigatione ꝯti/
netur ars mercandi ſꝫ Hugonē
vbi. ſ. vel poſſunt ſignificari per
crura qꝛ ſuſtentant rempublicaꝫ
N ſuis mercaturis. Mercature. n.
multū iuuant rēpublicā: ait Hu
go. vbi. ſ. hui⁹ ſtudiū gerendum
gentes ꝯciliat: bella ſedat: paceꝫ
firmat: p̄uata bona ad cōem om
niuꝫ vſū immutat. Et de eorum
informatiōe dicet infra parte. ij

Et in hoc finis partis prime hu
ius collationis.

¶ Secũda pars pricipalis. De
colligatione membrorum ad in
uicem.

¶ Prima diſtinctio. De colliga
tione dominorum ad ſeruos.

b Abita deſcriptiõe rei
publice i comuni: et
enumeratis virtutibus
q̃ ſunt neceſſarie eius
membris ſiue perſo
nis ex quibus reſpublica ꝯſtitui
tur: quia talium perſonarum eſt
multiplex colligatio: et coherẽtia:
dirigẽte ſummo magiſtro: vidẽ
dum eſt de predictorum colliga
tione et coherentia. Et

¶ Primo de colligatione ſiue
coherentia legali ſiue ordinali.
ſcilicet poſt peccatũ que eſt do
minorũ ad ſeruos et ecõuerſo.

¶ Secundo de colligatione na
turali que eſt parentũ ad filios
et ecõuerſo: et fratrum ad inui
cem: et cognatorum.

¶ Tertio de colligatione ſacra
mentali que eſt cõiugatorũ ad
inuicem.

¶ Quarto de colligatione ſiue
coherẽtia ſpirituali que eſt xpia
noꝝ ad inuicez in corpore xpi.

¶ Quinto de colligatione ciuili
que eſt vicinorum ſiue cohabi
tantiũ ſimul in villa. vel ciuitate.

¶ Sexto de colligatione amica
bili que eſt amicoruz ad inuicẽ.

¶ Septimo de colligatione ſo
ciali que ẽ ſociorum ad inuicẽ.

¶ Octauo de qualitate conuer
ſationis quam debz homo ha
bere cum aduerſarijs.

¶ Et differunt iſte quattuor col
ligationes. Illa enim chriſtia
norum attenditur q̃ꝫtum ad gra
tuita: ſiue q̃ꝫtum ad charitatem.
Illa que eſt ciuilis q̃ꝫtũ ad coha
bitationez. Illa q̃ eſt amicabilis
q̃ꝫtũ ad ea q̃ ſunt amicitie. Et po
teſt eſſe inter abſentes. Illa q̃ eſt
ſocialis q̃ꝫtum ad ꝯuictũ et ꝯuer
ſationem que fit inter pñtes. Exi
ſtentes eniz in republica his mo
dis: ordinate ſe debent habere:
et admonendi ſunt a predicatore
vt ſe habeant.

¶ Capl'z i. De origine ſeruitutis.

d E prima colligatione q̃ꝫ
tum ad vnã ptem ſcilicꝫ
qualiter habere ſe debẽt
pncipes ſiue dñi ad ſuos dictuꝫ
eſt ſupra. Tamẽ intelligere debẽt
ꝙ rõ dominandi orta eſt ex pec
cato: ait Augu .xx. de ci. c. xx. di.
Conditio ſeruitutis iure intelligi
tur impoſita peccatori. Et prima
cã ſeruitutis peccatũ eſt. proinde
nũq̃ꝫ in ſcripturis legimꝰ ſeruũ
anteq̃ꝫ hoc vocabulo Noe iuſtꝰ
peccatũ filij vindicaret Geñ. ix.
Nomẽ igit' illd culpa meruit nõ
natura. Nõ debẽt igitur pncipes
vel dñi nimis extolli de domina
tu: cũ non ex naturali cõditione
ſint domini: ſed ex merito pecca
ti. vnde ibi Aug. Qui imperant

ſeruiunt eis quibꝰ imperare vident
Neq̃ꝫ dñandi cupiditate iperant
ſed officio conſulendi: nõ princi
pandi ſuperbia: ſed prouidendi
miſericordia. hoc naturalis ordo
preſcribit: ita deus hoiez cõdidit.
Dominamini inqt piſcibus ma
ris. et cet. Geñ. i. Quia. ſ. hominem
rationalẽ ad ymaginẽ ſuaz factũ
nõ niſi irrationabilibꝰ deꝰ voluit
dñari nõ hominez homini: ſed
hominẽ pecori. Inde primi iuſti
paſtores pecoꝝ magis q̃ꝫ reges
hominũ ꝯſtituti ſunt Geñ. xlvij.
vt ſic inſinuaret deꝰ: qd poſtulet
ordo creaturaꝝ. qd exigẽtia me
ritorum. h Aug. poſt peccatũ ta
men legiptime pncipantibꝰ ſm le
gem diuinam et humanã debent
homies obedire. eph. vi. Serui
obedite dñis carnalibꝰ in timore
et tremore: et ſimplicitate cordis:
ſicut xpo. Et Gre. Regiſtri. xvij.
c. Liquet: ꝙ oẽs homines natu
ra equales genuit: ſed variante
meritoꝝ ordine alios alijs culpa
preponit. Ipſa qdem diuerſitas
q̃ acceſſit ex vitio: diuino iudicio
diſpenſat: vt qꝛ omnis hõ eque
ſtare non valet: alter regat ab al
tero. Dominꝰ igit' ſiue pnceps de
bet iugiter meditari eq̃litatem cõ
ditionis cũ ſeruis: et pondus ſue
ſeruitutis ex alia parte: et non im
perare ex cupiditate nec principa
ri ex ſuperbia: ſed ex officio con
ſulendi: et miſericordia puidendi:
vt dictũ eſt ab Aug. Sic cogita
bat Iob. xxxi. di. Nunqd non in
vtero fecit me qui et illum: ſcilicet
ſeruũ. vbi mora. xxi. ait gre. ante
mediũ. Potẽtibꝰ viris magna ẽ
virtꝰ humilitatis: ꝯſiderata equa
litas conditionis. Et poſt. Ba
nu humillime cõſiderationis de
primendus eſt tumor elationis.
Geñ. ix. Terror veſter ac tremor
ſit ſuper cuncta aialia terre. vbi
Greg. hõ aialibꝰ irrõnabilibus
non ceteris hominibꝰ nã prelatꝰ
eſt. Idcirco dr̃ ei. vt ab aialibꝰ nõ
ab hominibꝰ timeatur. Quia ꝯ
nãm ſupbire eſt: ab eq̃li velle ti
meri. Et de h Señ. epl'a. xlviij.
loquens ad impatorẽ ait. Cũ ſer
uis familiariter viuere decet pru
dentiã tuã. Serui ſũt: imo hoies
Serui ſũt: imo ꝯtubernales: ſer
ui ſunt: imo humiles amici. ſer
ui ſunt: imo cõſerui. Si cogitaue
ris: tantũdez in vtroq̃ꝫ licere for
tune. Itaq̃ꝫ rideo iſtos qui turpe
eſtimant cũ ſuo cenare. Quare?
niſi qꝛ ſupbiſſima ꝯſuetudo: ce
nanti dño ſtantiũ ſeruoꝝ turbaz
circũcingit? Seqt. At i fidelibꝰ
ſuis monent labia. ſ. ne loquant.
Et poſt. eiuſdem arrogantie pꝓ
uerbium iactura totidẽ eſſe hoſtes: q̃t
ſeruos. Nõ habemꝰ eos hoſtes:
ſed facimus pp crudelitatẽ. vnd'
ſequitur. Interim: crudelia et in
humana pretereo: que nec tanq̃ꝫ
hominibus qdẽ: ſed tãq̃ꝫ iumen
tis abutimur. Quia cũ ad cenan
dũ diſcũbimꝰ: aliꝰ ſputa deterget

alius reliquias temulentorũ col/
V ligit: ali⁹ precioſas aues ſcindit ꝑ
pect⁹ ⁊ clunes infelix q̄ huic vni
rei viuit: vt altilia decenter ſeccet
Sed miſerior ē q̄ hec voluptatꝭ
cauſa docet q̄̃ q̄ neceſſitate di/
ſcit. Et poſt ꝯcludit ibi. vis tu co
gitare iſtum quē ſeruum dicis ex
eiſdē ſeminib⁹ ortũ: eodem cibo
frui: eque ſpirarꝭ: eque mori. No
Z li ergo de vſu ſuoꝝ diſputare: in
q̊ ſuperbiſſimi: auariſſimi: ⁊ cru
deliſſimi ſum⁹: hec tamē p̄cepti
mei ſũma ē: vt ſic cũ infimo vi/
uas: quēadmodũ ſupiorē tecũ vi
uere velis. ¶ Preterea dñs co/
gitare dꝫ: ꝙ forte aliq̊ ipſe erit ſer
uus. vñ Señ. ibi. Neſcis q̄ eta
te Hecuba ſuirꝭ cepit: q̄ Creſſus
qua Darij mrꝭ: q̄ Plato: q̄ Dio
genes. viue cũ ſeruo clementer:
viue cõiter. In ſmõe iſtũ admit
te: in ꝯſiliũ ⁊ ꝯuictũ. ¶ Itē cogi
A tare dꝫ dñs: ꝙ q̄ ē ſeru⁹ ꝯditiõe:
ē forte liber v̓tuali libtate .ſ. mẽꝭ
ſi abſqꝫ pcõ ē. vñ Señ. vbi. ſ̄.
Seru⁹ ē: ſꝫ fortaſſe lib aio. Ser
uus ē h̄ ei ñ nocebit. Vñde qs ñ
ſit. Ali⁹ libidini ſuit: ali⁹ auaritie:
ali⁹ ambitioni: oēs timori. Nul
la ſeruit⁹ turpior q̄̃ volũtaria. cũ
ergo ſit poſſibile: ꝙ aliqñ dñs
ſit ſeru⁹ p̄dictaꝝ paſſionũ: ⁊ forte
ſeru⁹ erit dñs eaꝝ: non ſuperbe
B efferre ſe dꝫ ſup ſeruũ. Ideo cõ/
cludit ibi Señ. Colāt te ſerui tui
poti⁹ q̄̃ timeāt. Sed ad rabiē co
gũt nos delitie: vt q̄cq̄d ñ ex vo
lũtate repēdet: irā euocet. Regi
nobis induim⁹ aios. ⁊c. Et Idē
Señ. ꝺ clemẽtia. c. x. Seruis im
perare moderate: laus eſt. Et in
mancipio cogitandũ eſt nõ q̄̃tũ
illꝺ impune pati poſſet. ſed q̄̃tũ
tibi de⁹ p̄mittit. q̄ ēt captis ⁊ pre/
cio ꝯꝑatiſ p̄cere iubet: q̄̃to iuſti⁹
iubet hoib⁹ liberis igenuis hõe
ſtis nõ vt mācipijs abuti? ⁊ ſeqꝭ
Cum in ſeruũ oia liceant: ē aliqꝺ
qꝺ in hoie licere cõe ius aiantiũ
C vetat. vbi ponit exēplũ: de crude
litate Pollioīs: q̄ ſeruũ eo ꝙ eũ
offenderat feris in viuario p̄iecit
⁊ illas hũano ſanguine ſagiabat
hõ mille mortib⁹ dign⁹. ¶ Nõ
tñ p̄mittendi ſunt ſerui viuere in
laſciuia: ⁊ ſine diſciplia: imo ſunt
caſtigandi ⁊ diſciplinandi debi/
to mõ. Querulũ. n. gen⁹ ſeruoꝝ
eſt: ait Hiero. epl̄a. xcij. Ideo ſũt
diſciplinandi. panis enim ⁊ diſci
plia ⁊ op⁹ ſeruo. ecc. xxxiij. Nec
tamen diſciplina debꝫ eſſe mode
rata ⁊ regulata iuſtitia ⁊ ratione.
virga enim murmur oē ꝯpeſcit
D ait Señ. epl̄a dicta. Iſtaꝫ equali
tatē cum ſeruo cogitabat beatus
Martin⁹: qñ v̓ ſa vice armigero
ſuiebat. vñ ⁊ exēpluꝫ charitatis
erga inferiores oſtendit dñs ⁊
magiſter: cũ lauit pedes diſcipu/
lorum. Io. xiij. et qñ erat in me/
dio ſicut qui miniſtrat Luc. xxij.
Non tamē denegandũ qn ſerui
oēs ⁊ ſubditi: cũ oi affectu. humi
litate ⁊ reuerētia ſeruire debeant

dñis reddentes Ceſari que ſunt
Ceſaris: ⁊ deo que ſũt dei. Mat.
xvij. ⁊ i. Pe. ij. ſerui: ſubditi eſto
te in omni timore dñis. Sed ad
monēdus eſt domin⁹ ⁊ p̄nceps:
ne intumeſcat corde ex dñio: nec
ſeruum cõtemnat iniuſte ex ſuo
imperio. Qualr̄ aũt debet eſſe ſi
cut pater patrie: pius clementia
⁊ iuſtus diſciplina dictũ eſt. ſ̄.
¶ Caplm̄. ij. De informatione
ſeruorum.
Q uantum vero ad aliam
partem. ſ. qualiter ſerui
debēt ſe habere ad domi
nos: notandũ: ꝙ admonēdi ſunt
vt intelligant: peccatũ fuiſſe cau
ſam ſeruitutis. vt dictum eſt. ⁊ vt
eoipſo odiant peccatũ quo indu/
xit ſeruilem captiuitatem: ⁊ pctm̄
precaueant: ne incidant in turpio
rem ſeruitutē. Qui eni facit pec
catũ ſeruus eſt peccati. Io. viij. ⁊
vt ſint liberi mēte: nec nimis do/
leant de exteriori ſeruitute: ſicut
monet Apo. i. cor. vij. Seru⁹ vo
catus es: non ſit tibi cure. Sequi
tur. Qui in dño vocatus eſt ſer/
uus libert⁹ eſt domini. ¶ De ori
gine v̓o huius vocabuli ſeruus
Aug. ꝺ ci. dei. vbi. ſ̄. Origo inq̄t
vocabuli ſeruorum in latina lin/
gua creditur ducta: ꝙ hi qui iure
belli poſſent occidi: a victoribus
ſeruabantur ⁊ fiebant ſerui a ſer/
uando appellati.
¶ Cplm̄ tertiũ. De fidelitate ſer
uorum ad dominos.
V nt autē ſerui ⁊ ſubditi
omnes ſiue ſint milites
ſiue ſerui admonendi de
perfecta obedientia dño vel prin
cipi: ⁊ ſtabili fidelitate. ⁊ hoc ex
puro corde. Debent enim diligerꝭ
dñm ſuum perfecto affectu: euꝫ
magnificare ⁊ preconiçare ſalua
veritate: affatu: ei obedire prom/ H
pto affectu: vitam eius ⁊ honorē
cuſtodire ſollicito nixu: exemplo
populi iſrael: qui noluit ꝙ dauid
iret ad bellum. ij. Reg. viij. ⁊ dixe
runt: Tu vnus pro milibus repu
taris: Et exemplo Ioab. q̄ noluit
capere vrbem: ne victoria nomi
ni ſuo aſcriberetꝭ. ij. Reg. xij. Sic
antiqui: reges ſuos magnificabāt I
⁊ eis ī omnib⁹ obediebat: ait vir
gilius li. i. recitans dictuꝫ militis
Enee. q̄ ait. Rex erat Eneas no/
bis q̊ iuſtior alter. Nec pietate fu
it: nec bello maior ⁊ armis. Que
omnia euidēter patent in fidelita
te quam debent principibus: Et
nota: ꝙ quicunqꝫ fidelitatem iu/ K
rat: obligat ſe ad infraſcripta Si
cut notat Hoſtiē. in ſũma ſua: ti/
tulo de feudis. verſi. Quid ſit fi/
delitas. Que his verſibus conti
nentꝭ. Incolume: facile: tutũ quo
qꝫ. poſſibis honeſtum. Utile con
ſilium fidus dabis auxiliumqꝫ.
Qui ſic exponuntꝭ. Incolume. in
tendit dicere: ne ſit in damnũ do
mino ſuo. Sed oē venenũ: oēm
infirmitatē: ⁊ mortem: ⁊ oēꝫ cor/
dis leſionem pro poſſe ſuo vita/

bit facile:ne.ſ.illud ꝙ domin⁹ fa
L cere intendit:ꝛ de facili facere po
teſt reddat ei difficile.Sicut faci
unt multi:latenter ipedimẽta pro
curãdo. Tutũqꝫ.ſ.ne ſit dño ſuo
in damnũ de ſecreto eius reuelã
do alicui qui poſſit obeſſe: vel de
munitionibus ſuis:per quas poſ
ſet eſſe tut⁹ ipſas prodendo alteri
tradat:Sed pro poſſe ſubueniat
ꝛ defendat.Poſſibis.i. poſſibile
ne.ſ.illđ qđ dñi facer̃ itẽdit:ꝛ ẽ ſi
bi poſſibile reddat ei impoſſibile
ſicut dictũ eſt de facili:Honeſtũ
M ne ſit ei in damnũ de poſſeſſioni/
bus ſuis.vel alijs que ad hone/
ſtatem pertinent. Sicut ne vxo/
rem:vel filiã:vel ſibi affines:aut
ei cõmiſſas de hõeſtet. Nec car
men famoſũ:vel aliud verbũ vł
factuꝫ per qđ fama dñi ſugillari
aut diminui poſſet ꝯponat dicat
vel faciat:nec audiendo vel diſſi
mulando ꝯſentiat nec ad ſimilia
N aliquẽ inducat.Utile:ne ſit ei i dã
nuꝫ de rebus ſuis: Quinimo ne
vtilitatẽ eius in aliquo impediat
ſed eam bone fide ꝑcuret.Con/
ſilium non dabit.ſ.contra eũ:ſed
bona fide ſibi cõſulet quicqd po
terit:ꝛ ſciet ad eius vtilitatẽ:ꝛ cõ
O trarium diſſuadebit. Fidus dabiſ
i.tu qui es fidelis vaſallus dabis
pro dño tuo fidus : ꝛ auxiliuꝫ de
ꝑſona ꝛ reb⁹.Debet etiã corde ꝛ
opere vaſallus dño ſubuenire: a
malo abſtinendo ꝛ bonũ facien
do.Forma vero ſacramenti q̃ ho/

die cõiter obſeruat̃ talis eſt.Ego
talis iuro ſuꝑ hec ſancta dei euã
gelia ꝙ ab hac hora in antea vſ
qꝫ ad vltimũ diẽ vite mee:tibi ta
li dño meo fidelis ero cõtra om
nem hominẽ excepto imperator̃
vel rege. Quod verbũ nulla in/
diget additione:ſed integrã ꝛ per
fectam continet in ſe fidelitatem
Sed propter ſimplices qui non
intelligũt hec adijciunt̃. Iuro in
q̃ꝫ ꝙ nunq̃ꝫ ſcienter ero in conſi
lio vel facto q̃ tu vitam amitteres
vel membrum: vel quo recipes
in perſona leſionẽ aliquam: iniu
riam vel contumeliaꝫ: vł q̃ amit
teres honorem aliquem quẽ nuc
habes:vel in ꝑãna poſſidebis: aut
debeas poſſidere.ꝛ ſi ſciuero vel
audiero:ꝙ aliqs velit aliqđ iſto/
rũ ꝯ te facer̃: ꝓ poſſe meo:ne fi/
at ipedimẽtũ ꝑabo: Et ſi ipedimẽ
tũ parare nequiuero: tibi q̃ꝫ cito
potero nuntiabo.ꝛ contra eũ pro
poſſe auxilium parabo. Et ſi cõ
tigerit:te rem aliquã quam habe
bis iniuſte vel caſu fortuito amit
tere:eam recuperare:ꝛ recupera
tam omni tẽpore retiner̃ iuuabo
Et ſi ſciuero:te velle aliqd iuſte đ
fendere. ꝛ inde ſpãliter vel gene/
raliter fuero requiſitus:meũ tibi
pro poſſe parabo auxilium. Et ſi
mihi aliqd in ſecreto manifeſta/
ueris: illud ſine tua licentia nulli
pandã vel faciaꝫ ꝙ pandat. Et ſi
conſilium meũ ſuper aliquo fa/
cto poſtulaueris: conſulam tibi:

ꝙ magis videbit̃ mihi expedire.
Nunq̃ꝫ in perſona mea aliqd fa/
ciam ſcienter vel dicam ꝙ perti/
neat ad tuã iniuriam vel contu/
meliaꝫ. Et nota : ꝙ in omnibus
predictis in qbus tenet̃ vaſallus
dño:tenet̃ fideli ſeruo dñs:vt ibi
dem bene ꝓbat̃. ℭ Prelati vero
hoc ſacr̃m fidelitatis preſtãt qñ
conſecrant̃: ſicut habet̃ ex̃ de iu/
reiurãdo. Quorũ forma talis eſt
Ego talis eꝑs ab hac hora in an
tea fidelis ero ſãcto Petro:ſan
cteqꝫ romane eccłie:ꝛ dño meo
pape tali:ꝛ eius ſucceſſoribus ca/
nonice intrantibus. Non ero in
conſilio vł facto:vt vitam perdat
aut membrũ: vel capiat̃ mala ca
ptione.Conſiliuꝫ quod mihi aut
per ſe aut per litteras: vel per nũ
tiũ manifeſtabit:ad eius damnũ
nulli pandam. Pontificũ eccłie
Romane: ꝛ ſanctorum patrũ re
gule adiutor ero:ad defendendũ
ꝛ protegendũ: ſaluo ordine meo
contra omnes hoies. vocat⁹ ad
ſynodum veniam:niſi fuero im/
peditus canonica ꝓpreditione.
Legatum apoſtolice ſedis: queꝫ
certum eſſe cognouero in eundo
ꝛ redeundo honorifice tractabo:
ꝛ in ſuis eũ neceſſitatib⁹ adiuua/
bo. Apoſtolorũ limia: aut ꝑ me:
aut per nũtium annis ſingulis vi
ſitabo:niſi eoꝝ abſoluar licentia.
ſic me deus adiuuet.ꝛ hec ſancta
dei euangelia.ℭ Cum igit̃ tã cle
rici q̃ꝫ layci ſuis maiorib⁹ ad fi/

delitateꝫ teneant̃:licet differenter
ꝛ ſm magis ꝛ minus: iđ admo/
nendi ſunt ſpãliter đ fidelitate ſer
uanda.Fidelem eniꝫ ſeruũ ꝛ pru
dentem cõmendat dñs: ꝛ remu
nerat Mat.xxv.Et hoc etiã exẽ
plo antiquoruꝫ:ſicut militũ Ceſa
ris qui erant deuotiſſimi ſibi nec
ab eo quaſi poſſibiles ſeparari ꝓ
ut legit̃ li.de vita Ceſarũ.Et ſicut
ait Ualerius.li.iij.c.viij.De quo/
dam milite eius:qui cum captus
eẽt:ꝛ ad Antoniũ perductus:rñ
dit eidẽ. Iugulari iube me: quia V
nec ſalutis beneficio: nec mortis
ſupplicio adduci poſſum:vt Ce/
ſaris miles eſſe deſinam: ꝛ tuus
eſſe incipiam.Ceterum:quo con
ſtantius vitã contempſit:eo facili
us impetrauit.Antonius eni:vir X
tuti eius incolũitatẽ ꝑſtitit.ℭ Si
militer narrat de alio qui noluit
promiſſione vite ſeparari ab illo.
Cum eni a Scipione ſalus ei da
ret:ſi ſe futurũ Pompei militeꝫ
affirmaſſet.rñdit. Tibi qdeꝫ gra
tias ago.ſed mihi vti ea cõditio/
ne vite.opus non eſt.Sine enim
vllis ymaginibus nobilis eſt ani
mus.Ex quo exemplũ euidẽs ẽ.
ꝙ miles dei non debet ſeparari a
deo nec vite promiſſiõe nec mor
tis timore ſm illud Apłi.ro.viij.
Quis nos ſeparabit a charitate y
xpi.ꝛc.Item exemplum:ꝙ q̃ꝫto
qs fidelis eſt dño ſuo legiptimo
tanto magis cõmendandus eſt
ab aduerſario.Et de hac fidelita

te ſeruo: et ad dños Vale.li.vi.c.
viij.mſtra. Ubi di.ð fidelitate Pã
pinióis ſerui. Qui cũ aliqui eſſẽt
miſſi: vt dominũ ſuum occiderẽt
ſeruus cõmutata veſte cum eo ⁊
mutato anulo: clam illum emiſit
ſeq; in cubiculum eius recepit: ⁊
ſe vt pampinionẽ occidi paſſuſ ẽ
Z Breuis facti hec narratio: ſꝫ nõ
parua materia laudatióis. ¶ Si
militer narrat de ſeruo Ancij: q
Ancius cum eſſet proſcriptus: ⁊
videſt homines domeſticos cir
ca rapinã occupatoſ: diſſimulata
fuga penatibꝰ ſuis nocte ꝑduxit
illiuſq; ſeruus q fuerat ab eo vin
culorum pena cohercitꝰ: ⁊ inex
piabili nota. Iſtarum per ſũmam
oris contumeliam inuitus cũ iſta
A videret. ſ. alios lucro intentos: ⁊
ipſe nihil aliud erat q̃ vmbra ⁊
ymago ſuppliciorꝫ: maximum
emolumentꝫ iudicauit ſalutem
illius a quo hec patiebat. ⁊ ãmo
to dño ſuo rogꝫ extruxit: ⁊ quẽ
dam ſenẽ a ſe occiſum ſuperiecit
Et venientibus militibus ⁊ inter
rogantibꝰ vbi Anciꝰ eſſet: manũ
rogo intentãs rñdit. ibi illum vri
datis crudelitatis piaculis. Et q̃a
veriſimilia loquebat: habita ẽ vo
ci eius fides. Quo euenit: vt An
cius aſſequeret ſtatum acgrende
incolumitatis. Magna igit ſerui
huius ad dominꝫ fidelitatis ⁊
charitatis magnitudo. Et ibidꝫ
de alijs ſeruis fidelibus dñis ſu
is. Et de fidelitate ſeruorꝫ erga
dños Señ.iij.de bñfi.c.xiij.vbi
narrat de ſeruo qui adaptauit ſi
bi veſtem ⁊ anulos dñi ſui: ⁊ ſe
obtulit occidendũ pro illo. Qui
forte fuit ille: de q̊.ſ̃. Val. ¶ Ibi
dem narrat de duobus ſeruis: q B
ſ. capta quadã vrbe: fugerunt ad
hoſtes. Et hoſte cũ ſuo exercitu
intrante vrbeꝫ: precucurrerũt ſer
ui illi ad domũ dñe ſue: ⁊ eã addu
xerunt. Ac querentibus que naꝫ
eſſet: ꝓfeſſi ſunt: crudeliſſimã ab
eis duci .ſ. vt torqueret. Que ſic
euaſit: ⁊ ambos poſtea manumi
ſit. ¶ Ibidem narrat de ſeruo q
primũ occidit dominũ ſuum: ne C
occideret ab hoſtibꝰ. ⁊ deinde ſe
ipſm traiecit vno ictu dicens: Te
pus eſt: me cõſulerẽ mihi. Iã eni
dñm meũ manumiſi. ¶ Simi
liter narrat de quodam incluſo a
Ceſare. q petijt a ſeruo: vt ſibi da
ret venenũ: ⁊ cum ille non poſſet
euadere: qñ ſibi traderet quod pe
tebat: medicamentis innoxium
dedit illi. ⁊ acceſſit ad filiꝫ dicẽs
Iube aſſeruare: donec intelligas
an venenũ dederim patri tuo. Il
le tñ ſopitꝰ eſt et vixit: ⁊ a Ceſa D
re ſeruatus eſt: pius tñ illum ſer
uus ſeruauerat. Unde ex his Sen.
rñdit ad queſtionẽ qua querebat
an ſeruus pſtare poſſet benefici
um dño ſuo. ſ. ꝙ ſic. vt pꝫ ex dic
¶ Similiter de fidelitate ſeruo
rum ad dños narrat Trogꝰ põ
peiꝰ. li.iiij. di. ꝙ Anaxallus reliqt
paruulos ſuos. ⁊ tutellã cõmiſit

ſpectate fidei ſerui. Cui tantus fu
it amor memorie eius: vt parere
ſeruo q̃ filios regis deſerere ma
let. ¶ Similiter lib.i. narrat: ꝙ rex
Argeus moriens reliqt filiũ par
uulꝫ. Et pulſi macedones ab il
larijs: rege ſuo puero in cunis po
ſito ante aciem: acrius certamẽ
repetierũt: tanq̃ ideo ꝓus victi: ꝙ
bellantibus regis ſui auſpitia de
fuiſſent. Et ſimul miſeratio infan
tis tenebat eos. Et alijs victis oñ
derũt: regẽ defuiſſe Macedoni
bus non virtutẽ. patet ergo ex di
ctis mira fidelitas ſeruorꝫ ⁊ ſub
ditorum

¶ Capitulum quartũ. De nequi
tia ⁊ punitione ſeruorum infide
lium.

D E nequitia vͦo ſeruorꝫ
qui dños ſuos occideſt
⁊ eorum lares ac coniu
ges inuaſerunt narrat Trogꝰ põ
peius li.xviij. vbi etiã ait: ꝙ vnꝰ
ex ſeruis q hec fecerũt miſertus
eſt dñi ſui. Et cum illi ſerui vellẽt
ex ſe illum regẽ eſſe qui primo ſo
lem orientẽ vidiſſet: ſeruꝰ ille: ad
dñm ſuꝫ ſtratonꝫ nomine hoc
detulit: ⁊ eũ informauit: vt cuꝫ in
campũ proceſſiſſet. ceteris in ori
entẽ ſpectantibus: ſolus in occi
dentẽ intueret. Et cum dies aduẽ
tare cepit: fulgorẽ ſolis in ſummo
faſtigio turris oñdit: vbi editꝰ tu
tiſſimis vrbis culminibus oriẽs
ſplẽdebat. Et q̃a nõ ſeruilis inge
nij rõ viſa: querentibus auctorẽ
de dño cõfitet. Et tunc intellectũ
eſt: q̃tum dñis ingenia ſeruilia
ꝓſtarent. Data ergo venia ſeni fi
lioq; eius: regem Stratonẽ crea H
uerunt. Poſt quẽ ad filium eius
regnum tráſlatũ eſt ⁊ ad nepotes
Et q2 celebre fuit facinus ſeruoꝝ
toti orbi. Ideo Alex. magnus vl
tor publice ſecuritatiſ oẽs qui pre
lio ſuperfuerunt .ſ. qñ eos expu
gnauit: ob memoriaꝫ veteris ce
dis: expugnata eoꝝ vrbe crucibꝰ
affixit. Genus tamen Stratonis
inuiolatũ ſeruauit: regimẽq;: eiꝰ
ſtirpi reſtituit. Deteſtanda eni fu
it temeritas dictorum ſeruorum:
idõ magna equitate plectenda. Si
ergo fides Ieſu xp̃i priuati: fide
les erãt dñis ſuis his mõis: mul
to magis fide xp̃i prediti ⁊ alliga I
ti illi: debent eſſe fideles dñis ſu
is ⁊ eos honorare. Unde legit in
vitis patrũ li.ij.c. de humilitate:
ꝙ Abbas Olimpius qui ſeruus
fuerat deſcendebat per ſingulos
ãnos a Scitia in Alexãdriã por
tans mercedeꝫ dñis ſuis. Et mit
tebat aquam in peluim: ⁊ offere
bat ſe lauare pedes eoꝝ. Et cum
illi dicerent: noli pater hoc facere
et non graues nos: reſpondebat
Ego cõfiteor: q2 ſeruus veſter ſũ
⁊ gratias ago: ꝙ dimittitiſ me li K
berum ſeruire deo. Accipite mer
cedes veſtras. Quibus non ac
quieſcentibꝰ dicebat. Credite mi
hi q2 ſi non vultis recipere mer
cedes veſtras: remãeo hic: ⁊ ſer

niam vobis. Seruabat eniꝫ qđ
ait Saluator. Reddite que ſunt
Ceſaris Ceſari: ⁊ que ſunt dei deo
Mat.xvij. Exemplo igit. iſtoꝛuꝫ
ſeruorum admonendi ſunt ſub/
diti omnes ⁊ ſerui: ad omnimo/
dam fidelitatē dñis ſuis ſeruan/
dam. ⁊ ad eoꝝ ſaluteꝫ tuendam
Et ad hoc Uirgilius loquens de
apib⁹ hortat ſubditos. Unde ait.
Preterea regent: nec ſic egypt⁹
K ⁊ ingens. Lidia: nec populi par/
thoꝛum: an medus hydaſpes.
Obſeruant regē incolumē: mēs
oībus vna eſt. Et āmiſſo rumpe/
re fidem conſtructaqꝫ mella: Di
ripuere ipſe ēt cruces ſoluere fa/
uoꝛum. Ille apum cuſtos: quem
admirant ⁊ omnes. Circundant
ſtrepitu denſo ſtipantqꝫ frequen
tes. ⁊c. Et ſicut ſerui illi ⁊ ſubditi
ſunt laudādi qui dictis modis fi
deles ſūt dñis ſuis: ſic ecōtra ſūt
vituperandi ⁊ deteſtādi q illis ſūt
infideles: Nec acqrunt honoꝛeꝫ
L ⁊ vtilitatem ſuoꝝ dñoꝛum: nec
eorum tuent ſaluteꝫ. cū oīa mē/
bꝛa ad tuēdā ſalutē capitis ſe ex
ponant: Ex quo tales fuerunt ſer/
ui barbari ⁊ pagani. Narrat eniꝫ
Ual. li.iij.c.iij. ꝙ ſeruus barbar⁹
haſdrubalē eoꝝ dñm illius occi
M diſſet ſubito aggreſſus īteremit.
Et merito. Cumqꝫ compꝛehen/
ſus cruciaret: leticiam tamē quā
ex vindicta ceperat in oꝛe conſtā
tiſſime tenuit. ¶ Et merito ma/
gis illi ſunt vitupādi: q icurrūt
crimen leſe maieſtatis ⁊ maxime
deteſtandi cuꝫ pꝛinceps in terris
ſit ymago diuine maieſtatis in ce
lis: ⁊ ſit crimen pꝛoximum ſacri
legio: qꝛ ſicut illud deuꝫ inhono/
rat: ſic et iſtud maieſtatis diuine
ymaginem. Ideo ſm legem diui
nam grauiter mulctatur. exo.xij.
Dijs non detrahes: ⁊ pꝛincipi po
puli non maledices. Ecc.x. In
cogitatione tua regi nō detrahes
Ex dictis omnibus concludēdū
eſt: ꝙ ſi tales fuerunt ſerui paga
ni: multo magis ſerui dei debent
eſſe fideles. Ad quam fidelitateꝫ
debet pꝛedicatoꝛ diuinus omnes
exhoꝛtare.

¶ Scđa diſtinctio. De colliga/
tione patrū ad filios: ⁊ ecōuerſo.

¶ Capl̃m .i. Qđ patres nutriāt
filios ſuos ſub oꝛdiata diſciplia.

Deinde videndum eſt de
colligatione naturali ali/
quoꝛuꝫ membꝛoꝝ in re
publica ſicut parentū ⁊ filiorum
⁊ fratrū ad inuicē. Et pꝛimo ſunt
admonendi patres ad erudien/
dum filios diſciplinabiliter: vt ſicut
ſunt filijs cā eſſendi: ſic ſint cā bñ
viuendi. vt eni ait phus. Eti. viij.
pater filio eſt cauſa eſſendi: cauſa
nutrimenti. ⁊ cauſa diſciplie: ecc.
vij. Filij tibi ſunt: erudi illos. Et
xxx. Pꝛo animabus filioꝝ col
ligabit vulnera ſua. Sequit. Me
des illis poteſtatem anime ſue. ⁊
puer. xiij. Noli ſubtraher a pue
ro diſciplinā. Et Heb. xij. Quis
eſt filius: quem nō coꝛripit pater.
Sic enim filij a malis cohiben/
tur: in bonis moꝛibus infoꝛmant
⁊ ad dura tolleranda pꝛeparātur:
ac ad aſſequendam hereditatem
paternam digni efficiuntur. Jō
nobiles antiqui filios erudiri fe/
cerunt ſapialiter: vt pꝫ de Phi/
lippo patre Alexandri ſupꝛa par/
te pꝛima. Item ſolliciti erant di/
ſciplinari eos virtualiter cohibē/
do a malis: ⁊ infoꝛmando in bo
nis. Quia vt ait Aug. de moꝛib⁹
eccleſie. Diſciplina ad duo diui/
ditur. In cohertionem: ⁊ inſtru/
ctionem: quoꝛum pꝛimum: timo
re. ſecundum amoꝛe perficit. Jō
vt ait Poli. li.iij.c.iiij. Octauia/
nus Imperatoꝛ: filios ⁊ ſi nō ge
nuit: tamen adoptauit: qs ad gra
dum militarem: curſu ⁊ ſaltum
exercitari fecit: vſumqꝫ natandi:
⁊ punctim ceſim feriendi. ⁊ iactē
di miſſilia. ⁊ lapides manu. vl' fū/
da docuit: ⁊ qliter oē bellum ſu/
ſtineri debeat. ⁊ inferri. Et ſi eis
ſufficere poſſet clarus ſanguis ad
gliaꝫ ⁊ bona hereditaria. ad om
nem affluentiā: ⁊ etiaꝫ magis ad
copiam qꝫ ad vſum. ea tamē dili
gentia ſunt inſtructi: ac ſi ſua reti
nere: vel aliena acquirere nequa/
qꝫ poſſent: niſi per virtutē. ¶ Si
militer: filias legit in lanificio fe
ciſſe inſtrui. vt ſi pꝛeter ſpem: eas
in extremam paupertatem foꝛtu/
na pꝛoijceret: vitam poſſent arte
deductis facultatibus exhibere.
Nam ⁊ nendi: texendi: acū exer
cendi veſtes foꝛmandi: ſcindēdi
⁊ componendi. non modo arteſ
ſed vſum habebat. Mouerat eni
pꝛudētiſſimus ⁊ diligens ipatoꝛ:
ꝙ militaris alacritas: ſaltu ⁊ cur- T
ſu cōparāda ē ⁊ tēperanda. anqꝫ
coꝛp⁹ etate pigreſcat. Uelocitas
.n. q̄ exercitio percepta ⁊ firmata
eſt: ſtrenuū efficit bellatoꝛem: ⁊
perfectius imbuunt que a pueris
adiſcunt. hec ille. Ex quibus pa/
tetꝙ filios ⁊ filias non ſinebant
antiqui ociari. nec deſidia reſolui.
Multo minus nec milites quo V
rum pꝛofeſſio inſtituta eſt ad la/
boꝛem militarē. ¶ Conſimiliter
de hac diſciplina narrat Tuli⁹ li.
ij. tuſ.q. di. ꝙ leges ligurgi: labo/
ribus erudiunt iuuentuteꝫ: venā
do: currendo: natando: eſuriēdo:
ſitiendo: algendo: eſtuādo. Spar
thi. vo pueri: ad araꝫ ab vberib⁹
accipiunt: vt multus e uiſceribus
ſanguis exeat. Et cum ibi eſſe in/
qt) non audiui ꝙ nemo vnqꝫ cla
mauerit. vel ingemuerit. Et hoc X
ideo faciebant: qa qui bene in/
ſtituunt ⁊ educant in tenera etate
qñ pꝛouecti ſunt ad bona de faci
li inclinantur. Ait Señ. ij. de ira.
educatio maximam diligentiam
plimumqꝫ pꝛofuturaꝫ deſiderat.
Facile enim eſt: ad huc teneros
aīos compōere. Difficulter reſci
dunt vitia que nobiſcum creue/
runt. Item Señ. ij. de pꝛouiden/
tia loquēs de lacedemōijs dic. ꝙ

experiunt indolẽ filioꝝ verberi-
buſadmotis: ⁊ adhortant eos:
vt ictus flagellorum fortiter per-
ferant: ⁊ laceratoſ ac ſemianimes
rogant: perſeueranter humeros
prebere vulneribus, ⁊ ſequit cau-
ſa. Contemptum periculorum aſ-
ſiduitas periclitandi dabit: ⁊ ſoli-
diſſima eſt corporis parſ quã fre-
quens vſus agitauit. Et põit exẽ-
pla Nautis fiunt corpora efferen
do maria: dura. Agricolis man⁹
trite: Ad excutienda tela: milita-
res lacerti valent. Agilia ſunt mẽ-
bra curſoribus. Id in quolibꝫ ſo
lidiſſimũ ẽ qḋ exercuit. ⁊c. ¶ Si
militer exemplificat ď populis q
dicunt germani. quos perpetua
hiems: triſte celũ: ſterile ſolũ faci
unt perferre fortiter laboresꝫ ⁊ ine-
dias. Ideo eph. vi. dr. Educate il-
los. ſ. filios i diſciplina ⁊ correctio-
ne dei. Et. i. Thi. v. loquens de vi
dua ait: Si filios educauit ⁊c. Et
de puerorũ inſtructione infra pte
v. ¶ De ſeueritate ꝟo patrum in
corripiendo ⁊ diſciplinãdo filios
narrat multum Ualerius. li. v. c.
viij. Sicut de Bruto q filios vir-
gis ceſos: ⁊ ad palum ligatos ſe-
curi percuſſit: qꝛ volebant redu-
cere dominationẽ Tarquinij i vr-
bem a ſe expulſam: patrem enim
exuit: vt conſulẽ indueret. orbuſ-
qꝫ viuere magis qꝫ publice vin-
dicte deeſſe maluit. ¶ Similiter
narrat de caſſio: q filium propter
crimẽ affectati regni damnauit. ⁊

verberibus affectum necari fecit
peculiumqꝫ eius dee Cereri con
ſecrauit. ¶ Similiter de Manli-
lio Torquato qui filium eoqꝫ pro
batum eſſet: eum accepiſſe pecu-
niam a ſocijs: indignum domo
ſua iudicauit: Qui filius ex triſti
tia ſe ſuſpendit: cui⁹ exequijs nec
pater interfuit. ¶ Similr de Au-
lo fuluio: qui filium amicitiã Ca
thiline ſecutum ſupplicio mortis
affecit. Prefatus eniꝫ eſt non ſe
Cathiline aduerſus patriaꝫ: ſed
patrie aduerſus Cathilinam filiũ
genuiſſe. Et de quibuſdam iſtoꝝ
narrat Aug. v. de ci. c. xviij. Et ď
hac patruꝫ ſeueritate aduerſus fi
lios in corripiendo Ual. li. ij. c. ij.
vbi de diſciplina militari: vt habi
tum eſt ſupra: vbi ď illa. ¶ Et qꝛ
nimia ſeueritas ſepe nocet Uale.
li. v. narrat de moderatione pa-
trum in filios. Sicut de quodam
qui cuꝫ ſibi a filio parari inſidias
comperiſſet in locum deſertũ fi-
lio producto gladium tradidit ac
iugulum feriendũ obtulit: nec ve
neno: nec latrone ad peragendũ
paricidium opus eſſe affirmans
quo facto: abiecto gladio ait fili⁹
Tu pater viue: ſed queſo: ne tuus
erga me amor eo ſit vilior: q̊ hoc
a pueritia ortũ. ¶ Similiter nar-
rat ibi de conſilib⁹. Et. c. vij. nar
rat de indulgentia parentum in
filios: qꝫ cuꝫ Antioch⁹ filius Se
leuci regis incidiſſet in grauẽ lan
guorem ex veſano amore nouer
ce: ⁊ hoc

ce: ⁊ hoc eſſet deprehenſum a
medicis: Pater coniugem ſi-
bi conceſſit: efferens fortune: qꝫ
in amorem incidiſſet: pudori im
putans: qꝫ diſſimulare eſſet pa-
ratus vſque ad mortem. Et ibi
multum de idulgentia patrum
in filioſ. Seueritas ergo paterna
cõmendanda eſt in correptione
filiorum: dũmodo non habeat ex-
ceſſum. Indulgentia approban-
da. dum caueat peccatum: ⁊ filio
rum diſpendiũ. Moderatio lau-
danda: dum teneat ordinatũ lo-
cum. ¶ Econuerſo negligentia
parentum in caſtigando filios ⁊
corripiendo multum vituperan-
da: ⁊ illoꝝ peccata eis imputan-
da aliquo mõ: ⁊ pena eis aliquã-
do a deo inflicta p coꝝ negligẽ-
tia. Sicut fuit de Heli: qꝛ negli-
gens fuit in corripiendo filios in-
ſolentes a deo merito eſt punit⁹.
i. Reg. iij. vñ narrat Gre. Dial.
iiij. c. xviij. de puero quinquenni
qui conſueuerat deum blaſſema-
re: qꝫ fuit percuſſus a deo in ſinu
patris ⁊ mortuus. Et hoc iuſte:
tam in penam patris: quia non
corripuit eum: qꝫ i penam pueri
⁊ ne creſceret in malis maiorib⁹
creſcente etate. Et Boeti⁹ li. de di
ſciplina ſcolariuꝫ narrat de filio
Lucretij Sanguineo nomie: qꝫ
fuit zenonis diſcipulus abſqꝫ di-
ſciplina nutritus. Conſumẽs ſua
in aleis ⁊ meretricijs ſicut enu-
merat ibi. Et a patre redemptus

creberrime de anguſtijs crucia-
⁊ deinde captus: parentuꝫ penu
ria redimi non potuit. Qui cum
lachrymis voce querula petijt a H
patre oſculum. Et cum pater ac
ceſſiſſet naſum illius morſu acu
tiſſimo ſecuit dicẽs. Quare meis
primis erroribus incaſtigat⁹ eu-
ſi: ⁊ magiſtri mei documenta nõ
obediui: ſocioſqꝫ meos contẽpſi.
Filij patrem caſtigaui neceſſe eſt
indulgere: magiſtrũqꝫ: diſcipuli
mores informare. Quaſi. ſ. dice-
ret patri: Quia non caſtigaſti me
ſed me pmiſiſti vacare peccatis:
merito de te vindictaꝫ capio. vn-
de ⁊ parentes: ne relinqrent ma
lum exemplum filijs: vt dictum
eſt. ſ. qꝫ heres ludit in alea poſt I
patrem: debet relinquere eis he-
reditatem virtutum multo ma-
gis qꝫ terrarum. Ait Tulius pri-
mo de offi. c. xxxvij. qꝫ optia he-
reditas a patribus traditur libe-
ris: omniqꝫ patrimonio preſtan-
tior gloria virtutis rerumqꝫ: cui de-
decori omne nephas ⁊ vitiuꝫ in-
dicandum eſt. Super omnia au
tem cauere debent patres filijs a K
peccatis. vt enim ait Hiero. ſup
Iſai. libro vltimo. Aquilarum ẽ
maximus amor ad filios: que in
locis inacceſſibilibus nidos lo-
cant. Et ne coluber fetus violet:
amatiſtum inter pullos reperiri
dicitur. q̊ venenũ ſuperatur. Ait
tamẽ Solinus libro. viij. c. vij. qꝫ
ochites eſt lapis qui inuenitur in

nidis aquilarũ. Multo ergo ma
gis fideles debent cauere filijs
ab antiquo ſerpente: ⁊ eos doce/
re nidificare ĩ petra Chꝛiſto. vbi
eſt firmum habitaculum.

¶ Capitulũ ſecundũ. De amo
re filioꝛum ad parentes.

Quales autez debeant eẽ
q filij erga parentes ſcilicet
amantes eos vero affe/
ctu. honoꝛantes in actu: ſuſtentã
tes eos ⁊ neceſſaria miniſtrãtes
cum indigẽt in effectu: ſatis ſcri
L ptura ſacra determinat. Exodi.
xx. Honoꝛa patrem tuũ ⁊c. Et
ephe. vi. Filij obedite parentib⁹
veſtris. Hoc enim iuſtũ eſt. Se
quitur. Honoꝛa patrem ⁊ matrẽ.
Et col. iij. Filij obedite parenti/
bus eccle. iij. Qui honoꝛat patrẽ
ſuum: vita viuet longioꝛi. Et de
pietate filioꝛũ erga parentes Va
le. multum bene lib. v. c. viij. vbi
ait ꝙ diligere patrem pꝛima lex
M nature eſt. vbi narrat de filia que
matrẽ lacte nutriuit pꝛopꝛio. Cũ
enim eſſet mater in carcere: capi
tali crimine damnata: qui pꝛerat
cuſtodie carceris: miſericoꝛdia
motus dabat aditũ filie ad ma/
trem: pꝛuidens tamen: ne aliquid
ſibi ferret: eſtimans futurum: ꝙ
inedia conſumeretur. Cũq; plu
res dies intercidiſſent: ⁊ ꝙ tam
diu ſuſtentaretur admirans: ob/
ſeruata curioſius filia: aiaduertit
illam famẽ matris lactis ſui ſtu
N dio lenientem. Que nouitas ſpe

ctaculi admirabilis ad conſiliũ
ducta: pene remiſſionem: impe/
trauit mulieri. ¶ Ibidez narrat
de alia: que patrem tali cuſtodie
traditum iam vltime ſenectutis
velut infantez. pectoꝛis ſui alimo O
nia aluit. ¶ Et de hoc Solinus
libꝛo. i. in fine. vbi narrat de filia
que depꝛehenſa eſt patrem alere
in carcere vberibus ſuis: ⁊ ille da
tus eſt filie: ⁊ in memoꝛiam tan/
ti pꝛeconij reſeruatus: ⁊ locus cõ
ſecrat⁹ eſt numini. ¶ Et de pijs
factis filioꝛuz erga parentes nar
rat Valeri⁹ vbi. ſ. Sicut de filio
Creſi qui erat vſu loquendi deſti
tutus. Cuz tamen vnus e nume
ro perſarũ concito impetu in ne P
cem patris ferretur: velut oblit⁹:
ꝙ foꝛtuna ſibi naſcenti denega/
rat: ne Creſum regem occideret
pꝛoclamando: mucronem reuoca
uit. ⁊ qui mutus ſibi vixerat: ſalu
ti parentis vocalis factus eſt. Et
ibi bene de laude pietatis. vbi ait
Pꝛima ⁊ optima regula: natu/
ra pietatis eſt magiſtra: que nul/ Q
lo vocis miniſterio: nullo vſu lit
terarum indigens: pꝛopꝛijs viri/
bus ac tacitis charitatem paren
tum pectoꝛib⁹ filioꝛum infundit.
vnde narrat ibi de gente Sciths
rum. que cuz Dario impetum fa
cienti in eoꝝ regiones paulatim
cedebãt. Interrogati deinde ab
eis per legatos: quem finem fu/
giendi: aut quod initium pugnã
di facturi eſſent: reſponderunt ſe R

nec vrbes nec agros cultos pꝛo
quibus dimicarent habere. Cete
rum cum ad parentum ſuoꝛum
monumenta veniſſent: ſcituros
quemadmodũ Scithe pugnare
ſolent. Quo quidem vno taz pio
dicto imanis ⁊ barbara gens: ab
oi ſe feritatis diſcrimie redemit
Ideo concludit ibi auctoꝛ: ꝙ ſo/
lida virtus naſcitur magis ꝙ̃ fin
gatur: q̃ illos vagos ⁊ ſilueſtres
ac ſiluarum latebꝛis coꝛpoꝛa ſua
tegentes: in modum ferarum la
niatu pecudum viuentes: ſic Da
rio reſpondere docuit. ¶ Simi/
liter narrat de Coꝛiolano: qui dã
natus a Romanis: ad volſcos
Romanis infeſtos effugit: coꝛũ/
q; adeptus imperiũ: Romanis
poſtea infeſtiſſimus fuit: nec vo/
luit confederari pꝛo aliquibus: li
cet miſſi eſſent ſacerdotes cuz in
fulis. Quod videns mater eius:
vxoꝛez illi⁹ ⁊ liberos ſecũ trahẽs
petijt caſtra in quib⁹ erat. Quaz
vt filius vidit: expugnaſti inquit
me: ⁊ viciſti iram meam. pꝛiam
iſtam ꝙ̃uis merito mihi intulaz
vtero tuo dono. Et ꝯtinuo agrũ
Romanum armis hoſtilibus li
berauit. Noluit eniz matri dene
gare quod petijt: ⁊ eius viſio ad
pietatem illum emolliuit. Et ibi
narrat de multiplici filioꝛum pie
tate ad parentes. ¶ Querit antẽ
Señ. iij. de bene. c. xvi. an liberi
poſſint dare parentibus maioꝛa
T beneficia ꝙ̃ acceperunt. Et pꝛo/

ſequens hanc queſtionez narrat
de pietate filioꝛuz ad parentes: ⁊
qualiter ſeruauerũt patres ſuos
ĩ bellis: ponẽs exemplũ de Sci/
pione: qui patrez ſeruauit in bel/
lo. ⁊ ſic de alijs. ¶ Similiter. c.
xxiiij. ponit exemplum de Enea:
qui patrem ſenio grauez per me/
dia hoſtium agmina tulit: ⁊ per
ignes. vnde ait ibi. Quid nõ põt V
pietas. ¶ Similiter ponit exem
pluz: ꝙ ſiculi iuuenes cũ Ethna
maioꝛe vi peragitata in vrbes et
agros effudiſſet tranſcucurrerũt
iuuenes ad liberandum parẽtes
¶ Similiter narrat de alijs qui
mira fecerunt pro parentibus. ⁊
quid mirum: ꝙ homines rõne
pꝛediti ſint pij in parentes? cum
quedam irrationabilia mirã pie/
tatem exhibeant parentibus: vn
de Ambꝛoſius exame. Omeli. X
v. ponens exemplum de Cico/
nijs que pꝛopꝛijs pennis nuda/
tos parentes plumaꝝ tegmine
fouẽt. collato cibo paſcunt: ⁊ ful
cro alaruz ſuarum ſubleuantes.
ad volandum exercent. vnde ait Y
ibi Ambꝛo. Nõ eſt graue: quod
eſt pietate plenum: Non eſt one
roſuz quod ſoluitur nature debi/
to. Non recuſant aues patrem:
quas nec ſcriptura nec lex. ſed na
tura reſtringit. Ad hec conueni/
unt non pꝛecepto ſed gratie natu
ralis officio: Eſt enim cura pieta
tis ſcilicet apõ illas. Et tamẽ ple/
riq; hominum talia recuſant: vt

ãt ibi. Jdeo Romanorum vſu
pia auis dicitur. His igitur exẽ/
plis poteſt predicator euãgelicus
filios ad parẽtum venerationez
& ad pietatem eis exhibendaz ex
Z hortari. ¶ De pena vo maledi/
ctionis filiorum a matre prolate
narrat Aug.xxij.de ci.c.ix.di. ꝙ
decem fratres quorum ſeptem
erãt mares & tres femine ex ma
ledicto matris puniti ſunt tremo
re membrorꝫ horribili. Quorum
duo ſcilicet frater & ſoror ſanitati
reſtituti ſunt i eccleſia beati Ste
phani vt dicitur ibi. Caueant igi/
tur filij ne mereãtur maledictio/
nem parentum ſuorum.

¶ Tertia diſtictio. De colligatio
ne fratrum adinuicem.
¶ Capitulum primum. Quare
fratres tenent ſe amare.

d Einde admonẽdi ſũt
fratres ad mutuaz di/
lectionem: ex quo ſũt
ex eiſdez parentibus:
A & ſicet eodem princi/
pio. Jdeo debent ſe mutuo dili/
gere quia comunicant eandẽ na/
turam: ꝑut dicitur. ethi. viij. Et
de mutua fratruz dilectione Va/
lerius lib.v.c.v. vbi ait. hanc cha/
ritatem fraterne beniuolentie ꝑ/
ximus gradus accipit, vbi ponit
exẽpla de fratribus ſe mutuo dili
gentibus. Sicut de Fabiano qui
delatum ſibi ducem non ſuſti/
nuit triumphum ſummo ſena/
tus ſtudio: quia frater ſuus eo ꝓ/
lio ceciderat. ¶ Similr de alio
qui ꝑ grauia itinera tranſgreſſus
die ac nocte mutato equo: ſolo co
mite contentus tranſiuit ad libe/
randuz fratrem. ¶ Similr nar/ B
rat ibi ꝙ cum in caſtris Pom/
pei vnus miles alium occidiſſet:
iacentemqꝫ ſpoliaſſet: vt fratrem
germanum eſſe cognouit: multũ
& diu conuitio deos ob donũ im
pie victorie inſecutus: precia ve
ſte opertum ſe: rogo impoſuit: ac
deinde ſub tecta facie: protinus eo
dem gladio (quo fratrem occide C
rat) pectus ſuum tranſuerberauit
ſeqꝫ ſupra corpus fratris proſtra
tum: comunibus flãmis cremã/
dum tradidit: Licebat eniz igno
rantie bñficio inocẽti viuere: ſed
vt ſua potius pietate ꝙ̃ aliena vẽia
vteretur: comes fraterne neci nõ
deſijt: & arctiſſimis vinculis piet
tis ſatiſfecit, Jdem narrat Aug.
ij. de ciui. c.xxvi, Jdeo cauere de
bent fratres: ne ꝓpter bona ex/
teriora: & terrenam hereditatem
fiat in eis diſſidiuz cordium: vel
extictio fraterne charitatis. vnde D
& Saluator fratribus petentibus
vt iudicaret inter eos de heredi/
tate: noluit eſſe iudex: in hoc: quia
erat inter eos contentio litis non
charitatis dilectiõis. Luce.xij. ſi
cut exponit Aug. libro.i. ſermo/
nuz: ſermone.xlij. ꝙ dñs diuiſio/
nem petenti ait. Quis me conſti
tuit iudicem & diuiſorẽ inter vos. E
Cauete ab omni cupiditate. Sz

ego dico: dic fratri teneat mecuz
vnitatem &c. Et de hoc eccleſia/
ſtice hiſtorie li.vij.c.xxiiij. vbi di
citur: ꝙ cum quoddam ſtagnuz
duobus fratribus aduenifſet: et
pecũie cupiditas (que fere omni/
um mortaliuz corda ſuperat) fra/
ternam neceſſitudinez violauit.
Quia enim erat copioſum piſci/
bus: conueniebatur a fratribus
tempore captionis: non tam ad
capiendos piſces ꝙ̃ ad occiden/
dos homines. Cedes enim & bel
la monebantur: & humanus ſan
guis ꝓ piſcibus fundebat. Sed
dei prouidentia aduenit Grego.
Ceſarienſis: & vidit prelia & mor/
tes virorum: ac furentes germa/
nos. Cumqꝫ inquiſiſſet pro q̃ cau/
ſa accenderentur in excidium ſui
ſuorumqꝫ: & vtreqꝫ partes ꝓ ho/
nore ſui aduentus ſiluiſſent: no/
lite (inquit) o filij rõnales animas
pro minutis animalibus violare.
fraternaz pacem pro queſtus cu/
piditate diſſolueř: dei leges: & na
ture pariter: temerare, Ad horaz
ſtagni exitialis accedite: & ego ꝑ
virtutem domini abſoluam vos
ab omni certamine cruente con/
tentionis, Et (cum acceſſiſſet) te/
nens virgam: ad ſtagnum: poſi/
tis genibus palmas tetẽdit in ce/
lum: & orauit: vt aque ille eſſent
maledicte pro quibus fratres fu/
rore ſuccenſi obliti erant finẽ pie/
tatis: & vt nunꝙ̃ in eo loco piſcis
appareat vel aqua: ſed ſit campus
aratri patiens: & frugum ferax: &
cuſtos mẽtiuz: vt fraterna cõcor
dia perſeueret, Et vt ſanctus orãn
di finem fecit: ſic factuz eſt: & arẽ
tem campum germanis concor
dibus dereliquit. Qui vſqꝫ in ho/
diernum diem frugum ferax di/
citur eſſe ſoluz quod ante fuerat na
uium ferax. hec ibi, Planuz eſt
ergo: ꝙ deteſtanda coram deo
eſt litigioſa contentio: & diſcordia
inter fratres ad diuiſionez terre/
ne hereditatis: eo ꝙ vnuz eſt quod
placet deo ſcilicet concordia fra/
trum. Eccle.xxv. vnde & de con/ G
cordia fratrum in diuiſione he/
reditatis ait Trogus pompeius li/
bro.v. di. ꝙ Xerſes dicebat: ſe pri/
mum filium natuz patri regi: fra/
ter autem alius ante eum natus:
& anteꝙ̃ pater rex eſſet. vendica
bat ꝑmatum patrimonij: & dice/
bat: alium debere habere regnũ
quia erat natus de matre regia.
Quod certamen ad patruũ ſuuz
Ariſrinũ detulerunt. Qui cogni
ta cauſa: Xerſem ꝑpoſuit: & adeo
fraterna ꝯtentio ſedata ẽ. ꝙ nec
victor inſonuit: nec victus indo
luit: Et ipſo tempore litis: mune
ra ſibi inuicem remiſerunt. & io/
cunda in ſe ſedula conuiuia ha/
buerunt: & moderatius inter ſe taz
regna ꝙ̃ exigua patrimonia di/
uiſerunt. Si igit ſic pagani ſe ha/
buerunt in diuiſione hereditatis
merito xpiani increpandi ſunt: q
vel fratres ſuos exheredant iniu/

ſte: vel ꝯ eos pugnant pro hereditate.

¶ Capitulum ſecundum. Qualiter paterfamilias debet familiã ſuam gubernare.

Et non ſoluz pater debet admonere ⁊ diſciplinare filios naturales· ſed filiosfamilias. Ipſe enim dicitur paterfamilias. Qui ſic dictus eſt· q2 in familia ſua omnibus poſitis ſeruis tanꝙ pater filijs paterna dilectione cõſulit: ait Papi, Debet ergo non ſoluz filios diſciplinare ⁊ moribus informare/ſed omnes de familia· quia pro eis ē reſponſurus, ait Aug. ad Comitem. Queſo (inquit) mi frater: ꝙ omnibus tibi ſubiectis/a maiore vſqꝫ ad minorem/⁊ dulcedinem regni celeſtis: ⁊ amaritudinez ac timorem gehẽne annunties: ⁊ d̄ eorum ſalute ſollicitus/⁊ vigil exiſtas: quia pro omnibus tibi ſubiectis/qui in domo tua ſunt/rationez deo reddes. Annuntia ⁊ ſua de eis: vt caueant a ſuperbia: detractione: ebrietate: fornicatione: ira/luxuria: periurio: ⁊ cupiditate que eſt radix omnium maloꝝ. Item Aug. ſuper Jo. omel. 50. ſuper illud. xij. c. Qui mihi miniſtrat/vos pro modo veſtro miniſtrate xp̄o: bene viuẽdo: elemoſynam faciendo: nomen/doctrinamqꝫ eius (quibus potueritis) predicando. Et vnuſquiſqꝫ paterfamilias hoc non ignoret: paternũ affectum ſue familie ſe debere pro xp̄o: ⁊ vita eterna omnes moneat/doceat/corripiat. Impẽdat beniuolentiam: exerceat diſciplinaz. Ita in domo ſua eccleſiaſticum ⁊ quodãmodo temporale officiũ impleat: miniſtrans xp̄o: vt in eternum ſit cuz eo, h Aug. His modis paterfamilias ⁊ filios naturales/⁊ totam familiam (cui⁹ eſt pater) corripiat ⁊ inſtruat, ⁊ peccatum de domo ⁊ familia exterminet: vt oẽs deo ⁊ ſibi fideliter ſeruiant. Nec inimicum dei/vel iniuſtitie in domo permittat. Ne diuinam indignationem incurrat: ⁊ vltio ſuperueniat. ſed dicat cuz pp̄ha. Ambulans in via immaculata/hic mihi miniſtrabat.

¶ Capitulum tertium. De amore ad conſanguineos.

Conſimiliter ſunt admonendi homines: vt habeant beniuolentiaz ⁊ beniuolum affectuz ad omnes· qui ſunt ſibi deligati naturali cognatione· vel affinitate. Tales tamẽ dicunt̄ f̄res in ſcripturis. Quatuor enim modis dicunt̄ fratres· prout ait Papi. ſcilicet. Natura vt Jacob ⁊ Eſau. Gente: vt oẽs iudei. Cognatione: vt Abrahaz ⁊ Loth. Affectu: ⁊ hoc. vel ſpeciali· quo omnes xp̄iani dicunt̄ fratres: vel communi: quo omnes homines ex vno patre nati dicunt̄ fratres. Ad omnes igitur (q ſunt colligati cognatione) amor ordi-

mo debet extendi, ⁊ ſi enim dicat Saluator Luce. xviij. Qui non odit patrez ⁊ matrem. ⁊c. nõ põt meus eſſe diſcipulus: non prohibet amorẽ naturalem parentum ⁊ cognatoꝝ: ſed carnalem/quo impeditur amor diuinus: prout exponit Augu. epiſtola. xxij. vñ ⁊ antiqui erant affectuoſi: ſicut Abraham ad Loth/quem liberauit ab hoſtibus. Geñ. xviij. ⁊ Laban ad Jacob: cũ euz audiſſet adueniſſe. Geñ. xxiiij. Idõ coniugium inſtitutum eſt fieri inter extraneos: inter quos amor ⁊ charitas extendatur ⁊ dilatetur· vbi. ſ. amor naturalis minus feruet· ſm Augu. xv. de ci. c. xvi. vbi bñ de hoc. Predictos igitur debet monere predicator ſe habere inuicem· ſicut debent. ⁊ de talibus cum eis conferre.

¶ Quarta diſtictio. De informatione coniugum.

¶ Capitulum primuz. Quid ſit coniugium.

Conſequenter videndũ eſt: qualiter debẽt iformari· qui ſunt colligati ſacramẽtali colligatione: quales ſũt coniuges. Et cum matrimoniuz ſit viri/⁊ mulieris cõiunctio maritalis/inter legiptimas perſonas/indiuiduam/vite conſuetudinez retinens: vt patet in. iiij. ſenten. di. xxvij. Sine legiptima coniũctio maris ⁊ femine: vnionez xp̄i ⁊ eccleſie repreſentans. vt dicitur de articulis fidei, Siue legiptima ſocietas inter virum ⁊ feminam in qua ex pari cõſenſu: ſemetipſum debet alterũ vt ait Augu. de virginitate beate virginis. ¶ De pertinentibus ergo ad matrimonium tales informari debent: vt ſit legiptima contractio inter extraneos/ad dilatandum charitatem: prout ait Augu. iij. de ci. c. xvi. di. ꝙ matrimonium ſit inter homines in quib⁹ eſt vtilis/⁊ honeſta concordia. vt diuerſarum neceſſitudinũ vīculis necterẽtur. ⁊ alterũ habeat quis patrẽ alium ſociũ. ⁊ vt alia ſit ſoror: alia vxor. Et ſic de alijs: prout ibi determinat bene, vt ergo ait Apoſtolus i. co. vij. informãs tales. Qui viro iungit virginem ſuaz bene facit. ⁊ (qui non iungit) melius facit. honorabile eſt coniugium ⁊ thorus immaculatus ⁊c. Hebre. xij. vñ ⁊ Saluator interfuit nuptijs. Jo. ij. preſciẽs futuros hereticos prohibentes nubere: prout dicit ibi Augu. omel. iiij. De qbus. i. theſa. iiij. c. Sic ergo tales preuidere debent: ꝙ legiptima ſit coniunctio ſm legem dei. Cum hoc etiam prouidere debent: ꝙ fiat apta conditio vtriuſqꝫ: ne ſequat̄ poſtea cõtinua penitudo. Sicut enim recitat Uale. li. ij. c. v. vnice filie pater Temiſtoclem conſulebat: vtrum eam pauperi ſed ornato: an locupleti parum pbato

collocaret ſcilicet in ꝯiugio. Cui
ille. Salo (inquit) viruꝫ pecunia
ꝗ̄ pecuniam: viro indigentem.
Quo dicto monuit: vt generꝝ di-
uitijs potiusꝗ̄ diuitias generi le-
S geret .i. eligeret. Quis ergo ad-
ſint opulentie diuitiaꝝ alicui? Dhēs
tamē cū illo vel illa preuidere de-
bet: an perſona (cum qua ꝯtrahit)
ꝑdita ſit virtutibus: ornata mo-
ribꝰ: cōpetēs cōditionis ſtatus:
quia frequenter ſolet tedium tri-
ſtitie ſequi matrimoniū. Idcirco
vna fuit de legibus Ligurgi vir-
ginem ſine dote nubere: ait Tro-
T gus Pompeiꝰ li. v. ⁊ Ualerius
vbi ſ. narrat. ꝙ Socrates con-
ſultus a quodam adoleſcēte: vtrꝫ
vxorē duceret: an ſe omnino ab-
ſtineret: rn̄dit. Utrum eorum .i.
quodcunqꝫ feciſſet: ſe acturū pe-
nitentiam. hinc te inqt ſolitudo:
hinc orbitas: hinc generis inte-
ritus: hinc heres alienꝰ excipiet:
ſ. ſi non ducit vxor. Illinc perpe-
V tua ſollicitudo: contextus quere-
larum: dotis exprobatio: affiniuꝫ
graue ſupercilium garula ſocrus
lingua: ſucceſſor alieni matrimo-
nij: incertus liberorum euentus
hec ille. Cum magna ergo proui-
dentia ⁊ cautela eſt contrahendū
Et de hoc Hiero. ꝯtra Iouinia-
nuꝫ multū: vbi ait. Fert (inqt) Au-
reolus Theophraſtus liber ꝺ nu-
ptijs: in quo querit: an vir ſapiens
X ducat vxorē. Et cū diffiniſſet. Si
pulchra eſſet: ſi bene morigera-
ta: ſi honeſtis nata parentibꝰ: ſi
ipſe ſanus ſit diues: ſi ſit ſapiens ini-
re matrimonium dꝫ. Statim in-
tulit. hec raro in nuptijs vniuer-
ſa concordāt. Non ergo vxor du-
cenda a ſapiente: Primuꝫ enim
impedit ſtudium philie: nec poſſe
queꝗ̄ libris ⁊ vxori pariter inſer-
uire. Multa etiaꝫ que matrona-
rum vſibus neceſſaria ſunt: pre-
cioſe veſtes: aurū. gēme: ſumptꝰ
ancille: ſuppellex varia: deinde ꝑ
totas noctes garule q̄ſtiōes. Il-
la ornatior procedit in publicum.
Illa honorat ab hominibus: ego
in conuentu feminaꝝ miſella deſ-
pitior. Cur aſpiciebas vicinam?
Quid cū ancilla loquebaris? De
foro veniens quid attuliſti? Nō
amicum hēre poſſumus non ſo-
dalem. Alterius amorem: ſuum
odiū ſuſpicat. Seqtur. Paupe-
rem alere difficile eſt: diuitem fer-
re tormentum. Adde ꝙ nulla ē
vxoris electio: ſed qualiſcūqꝫ ad-
uenerit habenda. Si iracunda
: ſi fatua: ſi deformis: ſi ſuperba: ſi
fetida: Quodcūqꝫ vitium eſt pꝰ Z
nuptias diſcimꝰ. Equus ⁊ aialia:
mancipia: veſtes: ⁊ ſupellectilia ꝓ-
bantur prius: ⁊ ſic emuntur. So-
la vxor vix oſtēdit: ne ante diſpli-
ceat ꝗ̄ ducat. Et poſt. Quoſcun-
qꝫ illa dilexerit: ingrati etiam tibi
amandi ſunt. Si totam ei domū
regendā cōmiſeris: ſeruiendū eſt.
Si aliqd tuo arbitrio reſeruaue-
ris: fidem ſibi haberi non puta-

bit ⁊ in odium vertet ac iurgia. ⁊
(niſi cito cōſulueris) parabit vene-
na. Et ſubdit. Uerum qꝺ prodeſt
diligens cuſtodia: cum vxor ſer-
uari impudica nō poſſit: pudica
non debeat? Infida eſt cuſtos ca-
ſtitatis neceſſitas. Et illa vere pu-
dica dicenda eſt: cui licuit pecca-
re: ſed noluit. pulchra cito adama-
tur: feda facillime cōcupiſcit. Dif-
ficile cuſtodit qꝺ plures amant:
Moleſtum eſt poſſidere quod
nemo habere dignat. Minore
tamē miſeria deformis habetur
ꝗ̄ formoſa ſeruat. Nihil tutū eſt
in quo totius populi vota ſuſpi-
rant. Alius forma: alius facetijs:
alius ingenio: alius liberalitate ſol-
licitat. Aliquo modo expugna-
tur quod vndiqꝫ laceſſit. Sequit
C Nō ſi propter diſpenſationē du-
catur vxor: multo melius diſpen-
ſat ſeruus fidelis obediēs aucto-
ritati dn̄i ꝗ̄ vxor. que in eo eſti-
mat ſe dominā: ſi contra viri fece-
rit voluntatem .i. ſi qꝺ placet iu-
bet. Et poſt. Liberorū cauſa vxo-
rem ducere: ſtolidiſſimū ē. Quid
ad nos pertinet recedētes de mū-
do: ſi alius nomie noſtro vocet:
Aut que ſenectutis auxilia nutri-
re domi: qui etiā ꝑor te moriatur:
aut ꝑuerſiſſimis moribus ſit: aut
certe cum ad maturā etatē ꝑue-
nerit: tarde ei videaris mori. He-
D redes autē meliores ⁊ certiores
ſunt amici: qui tuo iudicio eligun-
tur: ꝗ̄ quos velis nolis hēre co-
garis. Licet certa hereditas ſit:
dum ad viuis bene vti ſubſtan-
tia tua: ꝗ̄ tuo labore queſitaꝫ in
incertos vſus relinquere. Hec oia
extracta ſunt ex dictis ipſius phi.
que recitat Hieroni. vbi ſ. Nec
tn̄ ſunt hic recitata ad coniugij de-
ſtructionem vel derogationem:
ſed ad monitionē eorum q volūt
contrahere: vt ſollicite prouideāt
qualiter ⁊ cum quibus cōtrahāt.
Multe ſunt eni moleſtie nuptia-
ruꝫ: ⁊ ſicut ait Apo. i. cor. vij. Uir-
go cogitat que dei ſunt: que autē
nupta: cogitat que ſunt mūdi: Et
in eadem. Tribulationem carnis
hebunt huiuſmodi. ⁊c. Et de his E
moleſtijs recitat Hiero. vbi ſ.
ꝙ Cicero rogatꝰ ab Hirtio vt pꝰ
repudium Terentie: ſororem ſuā
duceret: omnino ſuperſedit dicēs
non poſſe ſe philie ⁊ vxori operaꝫ
dare. Socrates Xantipē: ⁊ My-
ton neptem Ariſtidis duas ha-
bebat vxores. Que cuꝫ crebro in-
ter ſe litigarent: ⁊ ille eas irridere
ſolitus eſſet: ꝙ ꝓpter ſe fediſſimū
hoiem: ſimis naribꝰ: recalua frō-
te: piloſis humeris repandis cru-
ribus deſcreparēt: nouiſſime ver-
tunt in eum impetū: ⁊ mulctatuꝫ
fugientēqꝫ diu ꝑſecute ſūt. Quo- F
dam aūt tpe. cum infinita conui-
tia ex ſuperiori loco ingerēti Xan-
tipe reſtitiſſet: aqua ꝑfuſus imun-
da: non aliud reſpondit: ꝗ̄ capite
terſo. Sciebam (inqt) futurum: vt
iſta tonitrua hymber ſequeretur.

Et idem Hiero. dicit ꝙ Mar/
cus Cato habuit vxorem humi/
li loco natam: vinolentam: ipotẽ
tem: ⁊(quod nemo poſſet crede/
re) Catoni ſuperbam. hoc idõ ne
G qs putet: ſi pauperem duxerit ſa/
tis ſe cõcordie prouidiſſe, ¶ Si
militer narrat ibi. ꝙ Philippuz
regem Macedonem introeun/
tem ex more cubiculũ vxor exclu/
ſit irata, Qui excluſus tacuit: ⁊ in
iuriam ſuam verſu tragico con/
ſolatus eſt, Gorgias librum pul/
H cherrimũ ꝺ ↄcordia grecis inter
ſe diſſidentibꝰ recitauit olympie.
Cui Melantius inimicus eius:
hic nobis (inquit) de concordia ꝓ
cipit: q ſe ⁊ vxorem: ⁊ ancillã tres
in vna domo concordare nõ po/
tuit. Emulabat quippe vxor an/
cillule pl'chritudinẽ: ⁊ caſtiſſimuz
virũ quotidianis iurgijs exagi/
tabat. vnde (vt ceſſet inuidia: ⁊ q/
cs matrimonij reformet) verſuz
eſt in vſum ⁊ conſuetudinẽ ditio/
ribus mulieribus: ne quam ha/
beãt in domo pl'chriorẽ ſe, ¶ Itẽ
Hiero. vbi. ſ. dicit ꝙ cum amici
quendam arguerent: ꝙ vxorem
caſtam repudiaſſet: ptendiſſe pe/
I dez ꝺſ ⁊ dixiſſe: Soccus (quẽ cer/
nitis) nouus ⁊ elegans ẽ: ſꝫ nemo
ſcit ꝓter me vbi me ꝓmit. Qua/
ſi dicat. Sic eſt de vxore. ¶ Si/
militer (ait ibi Hiero.) ꝙ Epycurꝰ
voluptatis aſſertor: quis Meto/
dorus eius diſcipulus vxorẽ ha/
buit: dixit raro ſapienti ineunda
coniugia: quia multa incomoda
admixta ſũt nuptijs. Seqt. Gra/
ue eſt ſapienti viro venire in du/
K biũ: vtrũ bonam / malã ne ducu/
rus ſit. vt eni ſcribit Herodotus
mulier cũ veſte deponit verecun/
diam, Et Comicus: fortunatum
putat q vxorez nũꝗ duxerit. hec
⁊ alia narrat Hiero. vbi. ſ. di. ꝙ
Ariſtotiles / Plutarcus ⁊ Sene
ca libros ſcripſerunt de matrimo/
nio: de quibus ſuperiora nõ nul/
la ſunt,
¶ Capl'm. ſecundũ. De inſtruen
da vxore male morigerata.

I ꝺo contingat: ꝙ vxor
ducta non ſit bene mori/
gerata: cuſtodienda eſt ⁊
diſciplinanda: ac ſibi malignãdi
materia ſubtrahẽda: Vñ ⁊ Ro/
L mãis feminis vſus vini fuit igno
tus: ne in aliquod dedecus prola/
berẽt: qꝛ proximus a libero patre
intẽperantie gradus ad inconceſ/
ſam venerẽ eſſe ↄſueuit, ait Val.
li. ij. c. ij. ⁊. c. iij. narrat ꝙ quecũqꝫ
vſuz vini femia imoderate appe/
tit: oĩbus virtutibus ianuã claudit
⁊ vitijs aperit, Graue (iqt) marita/
le ſupciliũ ſulpitij Galli. q vxorẽ
dimiſit: eoꝙ eam capite aptoſo/
M ris verſatam cognouerat. Lex ei/
gt te meis tñ preſtitit oculis: qui/
bus ⁊ formam tuam approbes
his: decoris inſtrumẽta cõpara.
his eſto ſpecioſa: horum te certio/
ri crede noticie. Alterior tibi ↄſpe/
ctus: ſuperuacua irritatione accer/

ſitus: in ſuſpitione ⁊ crimen ha/
beat neceſſe eſt. Abſciſa ſententia.
ſed tamen aliqua ratione mota,
¶ Similiter fecit quantiſtius re/
pudiãdo vxorem: qꝛ eam in pu/
blico cũ quadam libertina vulga/
ri ſecreto loqntez viderat, ¶ Si
militer Sempronius Sophus:
qui coniugem repudij nota affe/
cit: eo qꝺ auſa fuit ludos ſe igno/
rante ſpectare. ¶ Narrat etiam
ibiꝺ ꝙ Metellus vxorem eo ꝙ vi
num bibiſſet fuſte percuſſam in/
teremit. Moderato ergo modo
⁊ debito diſciplinanda eſt vxor:
ſi contingat: ꝙ non ſit bene mo/
rigerata. ecc. xxxij. Ne des mulie/
ri neqꝫ veniã prodeundi. Et ibi/
dem. Mulier ſi primatũ habe/
at: contraria eſt viro ſuo. Item ſi
ſit minus bene morigerata: debꝫ
eſſe eius compaſſiua ſupportatio
prout poteſt fieri ſine peccato. Et
ꝺ vtroqꝫ dicit varro i Satyr a q̃
manipea ſcribit. Vicium cõiugiſ
aut tollendum eſt: aut ferenduz.
Qui tollit vitiũ: comodiorẽ cõ/
iugem preſtat. Qui fert: ſeipſum
efficit meliorẽ. Unde ⁊ ꝺ Socra/
te narrat Aulus gelius li. i. Athi/
carum noctium: ꝙ cum Socra/
tẽ Alchipiades interrogaret: qre
Xantipẽ vxorẽ admodũ moroſã
⁊ iurgioſã: ⁊ que die noctuqꝫ mu/
liebribus ſcatebat moleſtijs do/
mo non abigeret: reſpondit: Cũ
domi talem perpetior: inſueſco ⁊
exerceor: vt ceterorum quoqꝫ fo/
ris petulentiã faciliuſ feram. Sic
enim fideles debent ſe ſupporta/
re ad inuicẽ. Gal. vj. Alter alteri
us onera portate. et Col. iij. Sup
portantes inuicem. ⁊c, Ad hoc et
monet beatus Petrus. prie. iij.
Mulieres ſint ſubdite proprijs
viris: ſic Sara obediebat Abrae
Dñm eum vocans. Cuius eſtis
filie benefacientes ⁊ non timen/
R tes vllam perturbationem, Viri
ſimiliter cohabitantes ꝫm ſcien/
tiaz quaſi infirmiori vaſculo mu/
liebri impertiẽtes honorem tan/
ꝗ ⁊ coheredibꝰ gratie vite: vt nõ
impediantur oratiões veſtre: ꝫꝫ
hoc multo magis coniuges de/
bent ſe inuicẽ ſupportare ꝗntuꝫ
poſſunt abſqꝫ peccato: cum ſint
vna caro: Geñ. ij, Et de hoc bñ
Ambro. exame. Omel. v. vbi po/
nit exẽpla bona de vipera ⁊ mu/
S rena dicens ꝙ murenã ad coniu/
galem amplexum vipera euocat.
Seqt Quid ſibi vult ꝫmo huiꝰ
modi: niſi ferendos eſſe mores
coniugum: licet ſit aſper fallax in
conditus: ⁊ ſic de alijs. Quid pe/
ius veneno: quod in cõiuge mu/
rena non refugit: Ille tua mala
portat: ⁊ leuitatis feminee facilita/
tem: tu virũ tuũ non potes mu/
T lier ſuſtinere: Et poſt. Vipera ab
ſcentem vocat: ⁊ blando prouo/
cat ſibillo: atqꝫ vbi aduentare cõ
parem ſentit: euomit venenum:
reuerentiam marito deferẽs: ⁊ tu
mulier adueniẽtẽ de loginquo

maritū contumelijs repellis? Sꝫ
⁊ tu vir depone tumoreꝫ cordis:
aſperitatē oris. Non es domin⁹:
ſed maritus. Nō ancillā ſortitus
es. ſed vxorem. Vipera venenuꝫ
fundit: tu nō potes duritiam mē-
tis deponere?

¶ Capl'm tertiū. De mutua con-
iugum dilectione.

Tem coniugum dꝫ eſſe
I affectuoſa: charitatiua.
⁊ mutua dilectio: vt ſint
cor vnuꝫ ⁊ anima vna: ſicut ſūt
V vna caro. Epheſi. v. Viri diligite
vxores veſtras ſicut Chriſtus
eccl'iam. Et de amore coniugali:
Val. li. iiij. c. v. multum. vbi nar-
rat: ꝙ Graccus aprehenſis āgui
bus: mare ⁊ femina: ⁊ certior fa
ct⁹ ab auruſpicē: ꝙ niſi mare di-
X miſſo femina necaret: ipſi Grac
co celerem obitum inſtare. ſi aūt
econuerſo: vxori eius hoc accide-
re. Ille coniugi potius ꝙ̄ ſibi par
tem augurij ſecutus: marem ne-
cari: feminam dimitti iubet: ſuſti
nuitqꝫ in conſpectu ſuo ſeipſū in
teritu ſerpentis occidi. Itaqꝫ cor
neliam vxorem ſuam neſcio vtꝝ
feliciorem dixerimus: qꝛ taleꝫ vi-
rum habuit: an miſeriorem: ꝙ
taleꝫ amiſit. Similiter narrat: ꝙ
Y Cuphatius audita morte vxoris:
pectus ſuū gladio pcuſſit. ¶ Si
Z militer narrat: ꝙ Emphati⁹: cuꝫ
vxor deceſſiſſet: ea funerata: ⁊ ro
go impoſita: inter officium vngē-
di ⁊ oſculandi: ferro ſtricto incu-
buit: ⁊ ſicut erat togat⁹ ⁊ calciat⁹
amici euꝫ cõiugis corpori iunxe-
rūt: ac deīde ſubiectiſ facib⁹ vtrū
A qꝫ concremauerunt. Quorūꝫ ſe-
pulcrū Tarenti conſpicit. ¶ Ibi
dem narrat: ꝙ Iulia filia Ceſa-
ris: cum vidiſſet Pompei ma-
gni coniugis ſui veſtē cruore con
ſperſā: territa metu: ne qua ei eſſꝫ
vis illata: exanimis concidit: par
tumqꝫ quem in vtero conceptuꝫ
habebat: eijcere graui dolore cor
poris coacta eſt. ¶ Ibi etiā nar-
rat: ꝙ portia filia Marci Cato-
nis: cum Brutum virum ſuum
B interemptum agnoſceret: qꝛ fer-
rum non dabat: ardentes ore car
bones haurire non dubitauit: ⁊
nouo generere mortis abſorta eſt.
¶ Similiter narrat ibi ꝺ quadā
regina: q̄ Metridatem coniugē
ſuum effuſis charitatis habenis
amauit. propter quem: precipuū
forme ſue decorem: tonſis capil-
lis: in virilem habitum ſe conuer-
tit: eq̊ ⁊ armis ſe aſſuefecit: q̊ faci
lius eius laboribus ⁊ periculis in
C tereſſet. Et cum euictū: ⁊ a pom-
peio per efferas gentes fugienteꝫ
aīo pariter ⁊ corpore infatigabil'r
eſt ſecuta. Cuius tāta fides aſpe-
rum ⁊ difficilium rerū Metri-
dati maximum ſolatium ⁊ iocū-
diſſimum lenimentū fuit. Cū do
mo enim ⁊ penatib⁹ vagari ſe cre
didit: ſimul exulāte vxore. Si er-
go tales erant pagani ⁊ infideles
mutuo ſe amantes: multo magis

xp̄iani fideles: coniugali amore
ordinato ſe debent diligere.

¶ Capl'm quartū. De mutua cō-
iugum fidelitate.

S Imiliter: coniugum de-
bet eſſe fidei indefectio:
qꝛ coniugij tria ſunt prin-
cipal'r bona: Fides: Spes Pro-
lis ⁊ ſacramentum. In fide attē-
ditur: ne preter vinculum coniu
gale cum altero vel altera concu
bant. ait Hugo. ij. de ſacra. parte
xi. c. vij. Quilibet ergo eorum dꝫ
tenere fidē alteri firmiter. vir eni
non habet poteſtatē ſui corporis
ſed mulier: ⁊ econuerſo. i. cor. vij.
Et hoc quo ad fidem coniugalē:
⁊ etiam quo ad amoris fidelitatē
vt dictū eſt: Vñ Val. de fide vxo
ria li. vj. c. vij. dic: ꝙ Sulpitia cū
a matre ſua diligentiſſime cuſto-
diret: ne virum ſuuꝫ proſcriptuꝫ
in Ciciliam proſequeret: nihilo-
minus famulari veſte ſumpta: cū
duabus ancillis ⁊ totideꝫ ſeruis:
ad eum clādeſtina fuga peruenit.
nec recuſauit: ſeipſam proſcribe-
re: vt ei fides ſua in coniuge pro
ſcripto conſtaret. Ibidem narrat
de alia q̄ viruꝫ ſuū pſcriptū inter
camerā ⁊ tectū cubili abditū vna
conſcia ancilla ab iminente exi-
tio non ſine magno ſuo periculo
tutuꝫ preſtitit viro refugiuꝫ. Sin
gulari fide id egit: vt cum ceteri
proſcripti in alienis regionibus
vix euaderent: ille i cubiculo ⁊ ſi-
nu cōiugis ſalutē retinet. ¶ Ibi
dem narrat: ꝙ Emilia vxor affri
cani: tante fuit charitatis ⁊ patiē
tie: vt cū ſciret: viro vnam ex an-
cillis grataꝫ eſſe: diſſimulauit: ne
H dominatorem orbis Affricanuꝫ
feminea īpatientia reum ageret
tantumqꝫ a vindicta mens ei⁹ ef
fugit: vt poſt mortem Affricani
manumiſſam ancillam in matri-
moniuꝫ libto ſuo traderet. ¶ Et
ſimiliter narrat Valerius. li. iiij. c.
v. de fide vxoria: ꝙ cū lacedemo-
nes iclusi a ſpartanis: capitali re
ſeruarent ſupplicio: coniuges illu-
I ſtris ſanguis velut allocuture pe
rituros viros carcerem impetra
to a cuſtodibus aditu: cōmutata
qꝫ veſte: ⁊ per ſimulationem do-
loris velatis capitibus: eos abire
paſſe ſūt. ¶ Et ſolinus narrat li.
iiij. c. vj. de quadam gente in qua
multe vxores in vnius viri ma-
trimonium iungunt. Et cuꝫ ma-
ritus deceſſerit apꝺ grauiſſimos
iudices vnaquecꝫ agit cauſaꝫ. Et
que officio ceteras ſui a. i. iudicio
K vicerit iudicantium: hec Pal-
me refert premium: vt aſcendat
rogum coniugis: ⁊ ſupremas ei⁹
ſemetipſam det exequias. cetere
ꝺo cum nota viuunt. ſ. repudia-
tionis. ¶ Idem narrat Tuli⁹ li.
vj. tuſ. q. Ubi ait: ꝙ mulieres in
india in certamine ad iudicium
L veniunt. Plures enim vni ſolēt
eſſe: ⁊ quam plus dilexerit: illa le-
ta ⁊ victrix proſequentibus ſuis
vna cum viro in rogum imponi-

tur:alie ꝺo meſte fcedũt. ¶ Exẽ-
plum huiuſmodi fidei patet in vi-
pera ⁊ murena ſm Ambꝛo. vbi
ſupꝛa. Ubi ait ꝺ alijs aialibus. ꝙ
comparem ſuum bos requirit: ⁊
equus ſimiliter diligit comparẽ
ſuum. Et ſequitur nolite querere
viri alienum thoꝛum: nolite inſi
diari aliene copl'e. Graue ẽ adul-
M terium. Deus duos fecit Adam
⁊ Euam: ⁊ vxoꝛem de viro. i. de
coſta: ⁊ iuſſit ambos eſſe in vno
coꝛpe: ⁊ in vno ſpũ viuere. Quid
vnum coꝛpus ſepas? Quid vnũ
ſpũm diuidis? Nature adulteri-
um eſt. ⁊ non ſolum adulterium
imo enoꝛme furtum: qꝛ vir non
N habet ptãtem ſui coꝛpis ſʒ mlier.
Qui ergo aufert coꝛpus ab vxo-
re ⁊ alteri pꝛebet ſm omnem le-
gem fur eſt ⁊ latro. Nam ⁊ bꝛu-
ta animalia legunt abhominari
cõmixtionem cõiugis cum alio.
pꝛout narrat Alex. nequã li. ꝺ na-
turis rerum, de Ciconia adultera-
que lauabat ſe poſt coytũ cũ adul
tero. Quod quidam miles ꝺpꝛe-
hendens quadã die parauit im-
pedimentũ. ne ſe ſic lauaret. Cuʒ
autem veniſſet compar Ciconie
odoꝛe compꝛehendens adulteri-
O um exiuit: Et adducens ciconia-
rum multitudinem: ciconiã adul-
teram deplumauit: ⁊ dilaniauit.
Qua dilãiata altera comes ſe illi
q̃ſi marito aſſociauit. Qꝺ ergo
abhominant irrõnabilia aĩalia:
multum debet eſſe deteſtandum
hominibus maxime fidelibus.

¶ Caplm qntuʒ De operis cõ-
iugalis religioſa exercitatione.

T non ſufficit coniugi-
bus tenere fidem coniu
e gij dicto modo ſed ꝺbet
eſſe etiã operis cõiugalis religio-
ſa exercitatio: ⁊ in exercendo de-
bita intentio: qꝛ vt dictũ eſt ſupꝛa
bonũ coniugij eſt ſpes pꝛolis. vt
.ſ. deuote expectet amanter ſuſci
piat: religioſeq; nutriat: ait Hu-
go. vbi. ſ. Et ibidẽ. c. iij. Inſtitu-
tio coniugij ante peccatũ fuit ad
officium: vt natura multiplicaret,
poſt peccatũ ⁊ ad officium: ⁊ ad
remedium: vt natura exciperetur
⁊ vicium cohiberet. Tum igitur
quia ſic inſtitutũ tum qꝛ magnũ
ſacramentum xpi ⁊ eccleſie: tum
ad euitandum peccatum: ⁊ viciũ
cohercendum: religioſe tempe-
rate: honeſte: ⁊ recta intentione
vti debent coniuges opere coniu
gali: vt ſm Apo. i. coꝛ. vij. q ha-
bent vxoꝛes: tanq̃ non habẽtes
ſint. Unde enim dicit Hieroni-
mus contra Iouinianũ. Sixtus
in ſententijs ait. Adulter eſt q ſu-
am vxoꝛem amat ardentioꝛ. In
aliena vxoꝛe omniſ amoꝛ turpis:
in ſua nimius vituperat. Sapiẽs
vir in deo debet amare vxoꝛem
non affectu: reget impetus volu
ptatis: ne pꝛeceps ferat ad coitũ.
Nihil eſt fedius q̃ vxoꝛem dili-
gere ſicut adulteram, Certe qui
dicũt cauſa reipublice iungi vxo-

rib⁹ ⁊ liberos colere: imittent ſal-
tem pecudes: vt poſtq̃ vxoꝛum
venter intumuerit: ne perdant fi-
lios: non amatoꝛes ſe vxoꝛibus
exhibeãt ſed maritos. Unde nar-
rat de quodaʒ: qui exiturus in pu-
blicum faſcia vxoꝛis pectus col-
ligabat: ⁊ nec puncto quidẽ ho-
re pꝛeſentia eius carere poterat.
potionem nullam: niſi alteri⁹ la-
bijs tactam vir nec vxoꝛ haurie-
bant. Et ideo ſequit. Origo amo-
ris honeſta: ſed magnitudo de-
foꝛmis: Nihil enim intereſt [illegible] ex
hõeſta cã quis inſaniat. Et ibi be-
ne de hoc. Sic eiʒ Tobias vſus
eſt coniugio ſuo: qui ait ad Sar-
ram vxoꝛem ſcã. Tob. viij. Sur-
ge: hodie: ⁊ cras: ⁊ poſt cras oꝛe-
mus deum. Et ſequitur. Filij ſan-
ctoꝛum ſumus: non poſſum⁹ ita
cõiungi ſicut gentes qui ignoꝛãt
deum.

¶ Capitulum. vi. De perpetua
coniugij indiuiſione.

Tem inter coniuges de-
I bet eſſe perpetua indiui-
ſio. Unde ⁊ ſacramentũ
eſt vnũ de bonis ꝯiugij ait Hu-
go. vbi. ſ. In quo attenditur: ne
coniugium ſeparet: ⁊ ne dimiſſus
aut dimiſſa: etiaʒ cauſa pꝛolis al-
teri copuletur. ait idẽ. Un̄ Mat.
xix. Quos deus coniunxit: homo
nõ ſeparet. Quod etiam gentiles
ſeruauerunt: ait Vale. libꝛo. ij. c.
i. di. ꝙ repudium inter vxoꝛeʒ et
virum a condita vrbe vſq; ad cẽ-
teſimum ⁊ quinquageſimuʒ an-
num nullũ interceſſit. Pꝛimus X
autẽ ſpuri⁹ Carbili⁹: vxoꝛem ſte-
rilitatis cã dimiſit. Qui q̃q̃ tole-
rabili rõe motus videret: repꝛe-
henſione tamen non caruit: quia
nec cupiditatem quidem libero-
rum cõiugali fidei pꝛeponere de-
buiſſe arbitrabat. Qꝺ ergo ſerua-
bant gentiles lege naturali ⁊ ho-
neſtate virtuali: debent ſeruare fi-
deles lege diuina ⁊ celeſti: ac liga-
mine ſacramentali. Imo etiã no-
biles matrone ⁊ pudice moꝛtuo
pꝛimo viro: nolebant alteri con-
iũgi. Et ideo coꝛona pudicitie co- A
ronabantur. ait Valerius vbi. ſ.
di. ꝙ que vno cõtente matrimo
nio fuerant: coꝛona pudicitie ho
noꝛabantur. Eſtimabant enim: eũ
pꝛecipue matrone ſincera fide in-
coꝛruptum eſſe aiũ: que poſt de-
poſite virginitatiſ cubile in publi-
cũ egredi neſciret. multoꝝ matri-
monioꝝ experiẽtiam: quaſi illegi-
ptime cuiuſdam intemperantie
ſignũ eſſe credentes, vnde ⁊ pu-
dice matrõe: moꝛtuis pꝛimis vi-
ris nolebant ſecundo inire ma-
trimonium: ait Valeri⁹ libꝛo. vi.
c. i. di. ꝙ theotonicoꝝ coniuges
Marium victoꝛem oꝛarũt: vt ab
eo v'ginib⁹ veſtalib⁹ dona mitterẽ-
tur: affirmãtibus ſeque: ſe ⁊ illas Z
virilis concubitus expertes futu-
ras. Eaq; re nõ ĩpetrata laqueis
ſibi nocte pꝛima ſpm̃ eripuerũt,
Quãuis aũt erronee fecerint in

ſuo ſuſpēdio tamē laudande ſūt
ex maritoꝝ dilectione: ⁊ caſtitatiſ
amore. ¶ Et de hoc. j. parte. iij.
di. vi. c. ꝺ viduitate. Qualiter aūt
coniuges antiquitus inter ſe con
cordabant poſt qualecūꝗ litigiū
vel iurgium: ait Uale. libro. ij. vbi
A ꝺ. di. ꝙ quotienſcūꝗ inter viꝝ ⁊
vxorē aliqꝺ iurgij interceſſerat:
in ſacellum dee viriplace (qꝺ erat
in palatio) veniebant: ⁊ ibi locuti
ſimulque volebāt: ꝯtentiōe ani
moꝝ depoſita: concordes reuer
tebant. Dea enim illa hoc nomē
a placandis viris fertur aſſecuta.
¶ Predicator ergo euangelicꝰ
debet de predictis conferre cum
coniugibꝰ: ⁊ eos alloqui. Et ſi in
quibuſdam factis gentilium pre
dictis fuit exceſſus ⁊ error: ſicut i
ꝓpria occiſione: debet (qꝺ erro
neū eſt) dehortari: ⁊ (qꝺ rectū fue
rit) ſuadere.

¶ Quinta diſtinctio. De fideliū
ſpiritualí colligatione.

¶ Capitulum primum. Qꝺ fide
les ſe diligant vere.

C Onſequenter proſe
quendum eſt de colli
gatione ſiue coheren
tia gratuita per gratiā
in corpore xp̄i. Ad
quam obſeruandam ſunt admo
nendi efficaciter ⁊ iugiter xp̄iani:
ꝑut hortatur apoſtolus eph̄. iiij.
Solliciti ſeruare vnitatem ſpiritꝰ
in vinculo pacis vnū corpus: ⁊
B vnus ſpūs. ⁊c. Et hoc merito:
tū quia ſunt ex vno patre crean
te. redimēte: ⁊ ex vna mr̄e eccl̄ia
⁊ eiſdem ſacramentis regenera
ti: ⁊ ſic vere fratres. Mathe. xxi.
vnus eſt pater veſter. vos autē
fratres. ⁊c. Tum qꝛ membra vni
us corporis: ⁊ eiſdē vinculis cha
ritatis cōnexa: ac vno ſpū viuifi
cata. Multi. n. vnū corpꝰ ſumus
in xp̄o. Ro. xij. Tū qꝛ xp̄i cohe
redes: ⁊ hereditatis eiꝰ futuri par
ticipes. Ro. viij. heredes quidē
dei: coheredes aūt xp̄i. Has eciā
rati[illegible]es aſſignat Criſoſto. ſuper
Jo. omel. xv. vbi ait. Omnes in
vnū corpus baptiçati ſumus ait
Apoſto. Propterea i vnū corpꝰ
ne non diſſoluamur: ſꝫ eā que ad
inuicē eſt cōuenientia ⁊ amicicia
corporis vnius conuenientiā ob
ſeruemus. Quocirca: ita procure
mus ꝓximos: vt vnuſquiſꝗ no
ſtrum ſuam carnē non deſpiciat.
Nullus enim vnꝗ carnem ſuā
odio habuit: ſed eam nutrit ⁊ fo
uet: ait Apo. eph̄. v. Propterea
domū vnam. i. hūc mūdum deꝰ
nobis dedit: vnū nobis accendit
ſolē: vnū tectū celū extēdit: mēſā
vnam nobis terram ꝓpoſuit. De
dit ⁊ aliam multo maiorem ſcilꝫ
altare. vnū modū generationis
ſpūalis: vnam omnibꝰ patriā in
celis. De calice eodem omnes bi
bimꝰ. ⁊c. Unde igitur īequalitas
ſꝫ m. ſ. hanc vitam: Rn̄dit ex aua
ricia auaritia ⁊ electione. Et de hoc
Seneca in parte epl̄a. lxx. vbi ait
Membra

Membra magni corpis ſumus
⁊ natura nos cognatos edidit. vt
enim ait Greg. ſuꝑ Ezechi. li. ij.
omel. iiij. Charitas accendit: con
cremat: conflat. ⁊ quaſi in vnā
auri ſpeciem reformat. fideles er
go debent mutuo ſe iuuare: ſicut
fratres: ⁊ protegere: ac nociua in
uicem expellere. Debemus enim
aīas pro fratribꝰ ponere. i. Jo. iij.

¶ Capl̄m. ij. Qꝺ caueant fideles
ne in ipſis fraterna vnio diſſipet.

D Ebent etiam cauere: ne
diabolus diſſipet frater
nam vnionē: vt ſint ho
ſtibus terribiles. Cant. v. Terri
bilis vt caſtroꝝ acies ordinata:
Super quo Gre. ſuper Ezechi.
li. i. omel. viij. ait. Caſtrorū acies
tunc eſt hoſtibus orribilis: quā
do ita ꝯſtipata ⁊ cōdenſa fuerit:
vt i nullo īterupta videatur. Nā
ſi ita diſponitur vt locus vacuus
dimittatur: profecto hoſtibus ter
ribilis non eſt. Sed nos ꝯ mali
gnos ſpūs acies ponimꝰ. Ideo
ſemꝑ per charitatem vniti: ⁊ nū
ꝗ per diſcordiam interrupti eſſe
debemus. Quia quelibet in no
bis bona fuerint: charitas ſi de
fuerit per malum diſcordie: locꝰ
G aperitur in acie: vnde ad ferien
dos nos valeat hoſtis īṫrare, vn̄
vt vehementius cōmendaretur
ſocietatis humane vnitas: vin
culoꝗ concordie: non ſolum na
ture ſimilitudine: verūetiam co
gnationis affectu omnes necte
remus: voluit deꝰ: vt ex vno ho
mine diffunderetur genus hūa
H num: ait Augu. xij. de ci. c. xxi. Et
charitas multos animos vnum.
⁊ mlt̄a corda vnū facit: ait Aug.
ſuꝑ Jo. iij.

¶ Capitulum. iij. Qꝺ fideles de
bent ſe mutuo ſupportare.

m U Tuo ergo debent fide
les ſibi compati in ma
lis: ſicut mēbra vniꝰ cor
poris. i. Cor. xij. Si patitur vnum
membrū: compatiuntur omnia
membra. Et ſimiliter mutuo ſe
I iuuare: prout ibi exemplificat. Et
ſubſidia indigentibus miniſtra
re. i. Jo. iij. Qui habuerit ſubſtā
tiam huius mūdi: ⁊ viderit fra
trem ſuum neceſſitatem habere:
⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quō
charitas dei manet in illo: Et ſe
mutuo ſupportare: ſicut lapides
i edificio. i. Pe. ij. Ipſi tāꝗ lapi
des viui coedificamini. Lapis
enim in edificio alium ſupportat
⁊ ab alio ſupportatur: ait Gre. ſu
per Ezech. lib. vij. omel. i. Sic ⁊
fideles facere debent: ait ibidem
K omel. iiij. Supportantes inuicē
in charitate.

¶ Capitulū quartum. Quomo
do ſancti antiqui pro ſalute pro
ximorum laborauerunt.

f D Eo ſancti antiqui ⁊ ma
tres laborauerunt: ⁊ ſe
morti expoſuerunt ⁊ ani
mas pro ſalute fratrū poſuerūt:
ac etiam ſe infidelibus vendide

runt: vt eos conuerterent ⁊ ducerent ad deuotionem ⁊ charitatis vnionem. Sic legitur de Serapione qui ⁊ Sidonius dicit in li. qui dicitur paradiſus. Qui vendidit ſe paganis precio. xx. ſolidorū: ⁊ eis ſeruiuit donec xpianos eos fecit. Cūq; recederet: pecuniam eis reddidit. Et cum dicerent: vt eam daret pauperibus: rn̄dit. Uos eam date. qr veſtra ē. ego alienam pecuniā nō do pauperibus. ℂ Ibidē legit̃ de alio q ſe vēdidit vni de primiorib⁹ ciuitatis quem nouerat manicheum eſſe: ſeruiuitq; ei donec eū curauit. Sic ⁊ alij ſancti laborauerūt ⁊ multa ſuſtinuerunt ꝓ ſalute fratrū. Sicut Paul⁹ qui ait. ij. cor. vlti. Ego libentiſſime impendā ⁊ ſuperimpēdar ꝓ aiabus vr̃is ⁊c. Mirū ergo ē q̄uo ſe dicūt habere charitatē ꝑfectā: qui nec fratrib⁹: mala patientibus ꝯpatiunt̃: nec ꝓficientibus gaudēt: nec egenis neceſſaria de ſuis facultatib⁹ ſubminiſtrant. De quib⁹ Apo. ij. thi. iij. habentes quidē ſpēm pietatis: virtutem autem abnegātes. ℂ De his ⁊ ad ꝑdicta ptinētib⁹ debet predicator diuinus conferre cum fidelibus.

ℂ Sexta diſtinctio. De ciuiū debita colligatione.

ℂ Capitulum primum. De dilectionis vnitate: ⁊ ne ſibi nocere debeant.

Deinde ꝓſequendū ē de colligatione ciuili ſiue cohabitatione: et de admonitione talium ad debitā obſeruationem pacifice cohabitationis: ⁊ mutue beneficentie: ⁊ maleficentie cauēde. ex quo cōicant quaſi eandem habitationē: eiſdē legibus regūtur: eodē dn̄o gaudent: eodē ritu viuūt: ⁊ eaſdē ꝯſuetudines cōicant: ⁊ eaſdē artes ſepe exercēt. Admonēdi ergo ſunt ad dilectionis ꝓximi vnitatem. Mat. xxij. Diliges ꝓximū tuū ſicut teipſū. Proxim⁹ autē nō ſanguinis propinqtate: ſed rōnis ſocietate pēſandus eſt: ait Aug. epl̃a. xxxiiij. Et idem de doctrina xpiana. c. i. ꝓximus oīs hō hōi eſt tam conditione nature q̄z cōfeſſiōe religiōis. Sz ad dilectionē ꝓximi ꝑtinet innocentia qua nulli nocemus: ⁊ bn̄ficentia qua ꝓſum⁹ q̄bus poſſum⁹: ait Aug. de mēdatio. Colligati igit̃ cohabitatione ciuili: q̄les ſunt vicini ⁊ ꝓximi monēdi ſunt: ne vicinis noceant: nec iniuriādo in ꝑſonā nec ſpoliando i poſſeſſionib⁹: rapinam apertam vel occultam faciendo: nec in fama ledendo. De quib⁹ oib⁹ Leuit. xix. Nō facies calūniā ꝓximo tuo: nec vi opprimes eū. Et ſequit̃. Non maledices ſurdo: nec facies qđ iniquum eſt. Et ꝓuer. xxiij. Non attingas terminos ꝑuulorū. Seqtur ꝓ

pinquus eoꝝ fortis eſt.

ℂ Capl̃m. ij. Qualiter debent ſibi mutuo ſubuenire.

Ant eniz admonēdi: vt indigentib⁹ vicinis ſubueniant: oppreſſos liberent: deſolatos ꝯſolentur. Et ſic de alijs miſericordie opib⁹ ⁊ bn̄ficentia. Talis fuit vicinis ſuis. Job. xxix. Eo q liberaſſem pauperem vociferantem. Seqtur. Cor vidue ꝯſolat⁹ ſū. Et p⁹. Conterebā molas iniq. Et. xxx. c. Flebam qdā ſup eo q afflictus erat. Hec ſunt officia ⁊ opa boni viri de quo Aug. iiij. de ci. c. xv. Felicitas maior eſt: vicinum habere ꝯcordē: q̄z malū ſubiugare bellantem. Ille ciuis ſiue cohabitator eſt bonus q oibus eſt innocēs: nulli malū faciens: ⁊ oib⁹ vicinis bn̄faciens. Talis ē multū deo accept⁹. Et de tali in exēplū alijs legitur in vitis patrū li. i. poſt mediū: q abbas Panhun⁹ ſupplicabat deo: vt ei oſtenderet cui ſimilis eſſet in terris. Ad quē vēit vox: q erat ſilis ꝓmario illi⁹ vici. Qđ audiēs venit ad domū eius. At ille cui erat mos ſuſcipere hoſpites occurrit ſibi: ⁊ itroduxit in domū. At q̊ inter epulas queſiuit abbas: qđ eſſet ſtudiū ei⁹: dicēs ſibi eē reuelatū a deo: q dign⁹ erat ꝯſortio monachoꝝ. At ille minora de ſe dicēs ait. Nulli⁹ boni mihi conſcius ſum. Quia tamē verbum dei ad te factū eſt: dico tibi: q triginta anni ſunt ex q̊ ſuz cōtinens: ⁊ vxor mea ſiſr. Suſcepi eniz tres filios: quoꝝ cauſa ſolūmodo a me cognita fuit. hoſpites ſuſcipere nūq̄z ceſſaui: nec alicui añ me illos habere ꝑmiſi in vil la: Nullū ꝯ domo mea ſine viatico dimiſi: pauperē ñ deſpexi: ſz neceſſaria ſibi tribui: ꝯ iuſtitiam nihil accepi: alieni fruct⁹ nō intrauerunt domū meā: litē ſi vidi nō preterij niſi pacificarē: nullus deprehendit in culpa famulos meos: greges mei non leſerunt alienos. volentes ſeminare in agro meo non ꝓhibui: q̄ztū in me fuit nō ꝑmiſi: vt potētior infirmū ꝓmeret: ſtudui vt neminem cōtriſtarē: iudiciū cū apđ me fuit neminē ꝯdēnaui. hec audiēs ſanctus oſculans eum bn̄dixit illi ⁊ ait. Quia hec impleſti: vnū tibi deeſt. vt ꝯcta dimittēs ſeq̄ris dei ſapientiam. Et ſtatī ſecut⁹ eſt eū ꝑgens ad heremū. Et veniētes ad fluuium nec habētes nauigiū dixit ei ſanct⁹: vt intraret aquam pedib⁹ ſecū. Que vſq; ad latera venit. Et collocauit eū in cellula iuxta monaſteriū: formā ei viuēdi tradēs. Qui priores labores: ꝑuos reputans: viriliter ſe exercuit: ⁊ mortu⁹ eſt. Cuius aiā vidit ſanct⁹ inter choros angeloꝝ dicentiū. Beatus quē elegiſti ⁊ aſſumpſiſti ⁊c. ℂ Predicator ergo diuin⁹ debet hortari vicinos ad ꝑdicta opa ponens eis vitam

ſanctoꝝ: ⁊ vitã Job: ⁊ iſti⁹ in ex/
emplũ. De tali enĩ vicio verifi/
catur illð ꝓuer .xxvij. Melioꝛ ẽ
vicinus iux̃ q̃ frater ꝓcul. Qua
liter aũt vicin⁹ ſiue cohabitatoꝛ
debeant cauere a calũnia iniuſta
dictũ eſt. s̃. ꝑte .i. vbi de iudicio.
vbi etiã dictũ ẽ: q̃liter cauere dʒ
a calũnia iniuſta euidẽti ⁊ apta.
¶ Capl'm tertiũ. De cauendis
fraudibus ĩ mercaturis.

e Et non ſufficit ei cauere
ab aperta malitia ⁊ rapi/
na vel ſpoliatione ꝓximi:
niſi caueat ab occulta ⁊ fraudulẽ
ta ſophiſticatione q̃lis eſt in mer
caturis: ⁊ ꝯtractib⁹ vſurarijs. vt n.
V ait Aug. xiij. de ci. c. iij. oẽs volũt
viliter emere: ⁊ care vendere: in
troducẽs ibi facetiſſimã vrbãita
tem cuiuſdã dicẽtis in theatro: ſe
ſcire qd omnes vellẽt. Et cum
die ſtatuto ꝯflueret maioꝛ multi
tudo: ſilentib⁹ oĩbus ⁊ ſuſpenſis:
dixiſſe phibet: viliter vultis eme
X re: ⁊ care vendere. Qð oẽs inue
nerunt in ꝯſcientijs ſuis. Et quia
ſic eſt: multe fraudulẽtie fiunt in
mercaturis vl' ocultãdo deffect⁹
⁊ vitia rerũ: ⁊ oſtẽtando apparẽ/
tias q̃ non ſunt in eis: vel menſu
Y ras diminuẽdo: vel inutilia cõ/
miſcendo: ⁊ de alijs fallatijs que
fiũt in talib⁹. Jð ꝑcepit domin⁹
Leuit. xix. Statera iuſta: ⁊ eq̃lia
ſint pondera: iuſt⁹ modi⁹: equus
ſextari⁹ ꝓuer. xx. Abhominatio
apud deũ pondus ⁊ pond⁹: ⁊ ſta

tera doloſa non eſt bona. Qui ta
libus fraudulentijs vicinos ſedu
cũt: theſaurizãt ſibi theſauros ini
q̃tãtis. Miche. vi. Adhuc ignis
in domo impij theſauri iniqta/
tis: ⁊ mẽſura minoꝛ ira plena. Et Z
nõ ſolũ fraudulẽtie regnãt in tali
bus: ſed mẽdatia: ꝑiuria: falſa te
ſtimõia: ⁊ impia hoꝛtamẽta. Jð
ꝓpha vbi. s̃. Nũqd iuſtificabo
ſtaterã impiã: ⁊ ſaccelli põdera
doloſa in q̃bus diuites ei⁹ repleti
ſunt iniq̃tate ⁊ habitatoꝛes in ea
loq̃bant' mẽdaciũ: ⁊ lingua frau/
dulẽta in oꝛe eoꝝ? Et de hoc Tu
lius m̃tũ. iij. li. de offi. c. xij. vbi in
quirit: an vir honeſt⁹ debeat pate
facere reꝝ vitia in vẽditione: an A
celare. vbi itroducit ſẽtẽtias phi
loſophoꝝ ꝯrias. Aliđ inquit vi/
debat' Diogeni Babilonio ma/
gno ⁊ graui ſtoyco: aliđ Antipři
diſcipulo ei⁹: homini accutiſſimo.
Antipři oĩa patefacienda vide/
bãt: cũ hõ hoĩ ꝯſulere debeat ⁊
ſuire hũane ſocietati: cũ ea lege
natus ſit homo: ⁊ vtilitas cuiuſli
bet ſit vtilitas comunis. Dioge/
ni videbat' ꝯrium. ſ. nõ opoꝛtere
dicere vitia: niſi q̃tenus conſtitu
tum eſt in re ciuili: cetera cum in
ſidijs agere. Qui enĩ vendit vel
let vẽdere optime: ⁊ vendẽdo ni
miũ nõ plus q̃ ceteri. Cui ergo
iniurioꝛ? Item ſupaddit Antipa B
ter: q̃ emptoꝛes pati ruere: ⁊ per
erroꝛem in fraudẽ incurrere: pei⁹
eſt q̃ viam non oſtendere. Nð

tamen. ſ. viã monſtrare ſancitũ
eſt Athenis publicis exercitatio
nibus: ⁊ ibi multũ de eoꝝ diſputa
tione. Vñ Diogenes. Quid ſtul/
tius: q̃ vẽditoꝛẽ: vitia rei quã
vendit narrare: ⁊ q̃ſi p̃eco ꝑdice
C re: domũ peſtilẽtie vẽdo? ⁊c. Ad
ꝯriũ autẽ arguit Antipř: q̃ niſi
ſic fecerit: iniuſte ⁊ improbe fa/
cit. vnde ꝯcludit Tuli. q̃ in dubi
is cauſis ex alia parte defẽdit ho
neſtas: ex alia vtilitas. Quaſi di/
cat. hõeſtũ eſt. ſ. narrare vitia rei
vendende: vtili⁹ võ non publica
D re. vñ ſequit'. hoc celandi genus
quis non videat? Certe non apti
non ſimplicis: nõ ingenui: nõ iu
ſti: non boni viri: ſed poti⁹ v̉ſuti:
obſcuri: aſtuti fallacis: callidi. ⁊c.
Et introducit ibi de quodã qui
voluit emere oꝛtũ ad inhabitan
dũ. Qð cũ intellexiſſet venditoꝛ
fecit venire piſcatoꝛes in nauicu
lis tp̃e cene cũ ciboꝝ m̃titudine
E Qð cũ ali⁹ mirare't: rñdit ille: q̃
de illo erat: Siracuſis quicquid
eſſet piſciũ. Qð aliud vidẽs cari⁹
emit ortulos. Qui cũ poſtera die
nihil tale videret: admiranti de
hoc dixerũt alij: q̃ nec ibi cõſue
uerunt eſſe piſcatoꝛes. Et ita fuit
dolus ibi: q̃ aliđ fuit actũ: aliđ ſi
mulatũ. Dolus aũt legib⁹ vindi/
catur. ¶ Per ꝯrium narrat ibi
poſtea de alio. q̃ cũ poſtulaſſet
vt ſibi fund⁹ vẽderet': ⁊ venditoꝛ
preciũ poſuiſſet: dixit ſe pluris eſti
mare q̃ qð vẽditoꝛ petebat. Et

addidit centum milia. Et de hac
materia m̃tũ ibi. Jð ꝯcludit. c.
xvi. q̃ aliter leges: aliter phi co/
lũt aſtutias. leges: q̃tenus manu
ideſt iudicio tenere poſſunt: phi
q̃tenus rõne ⁊ intelligentia. Rõ F
enĩ poſtulat: ne qd inſidioſe: ne
quid ſimulatoꝛie: ne quid fallaci
ter fiat. Et hoc cõcoꝛdat magis
legi diuine: ne fidelis decipiat ſci
enter ꝓximum ſuũ. Multa enĩ
pericula concomitant' vẽditoꝛes.
Jð Ecc. xxxvij. Cũ negociatoꝛe
tracta de traiectione: ⁊ cũ empto
re de venditione. ſ. dirigẽdo eos G
Et. xxvij. Inter mediũ emptiõis ⁊
vẽditiõis ãguſtiabit' peccãs. mo
neãt ergo a ꝑdicatoꝛe diuio tales
vt a pctis caueãt in officijs ſuis.
¶ Capitulũ quartũ. De cauen/
da fraude vſure.

Similiter ſunt admonẽ
f di vicini de fraudulentia
vſurarũ: ſed vt mutuo
accomodẽt vicinis abſq̃ vſura
Exodi. xxiij. Nec vſura oppri/ H
mes eum. Et Leuit. 26. pecuniã
tuam non dabis ad vſurã. Deu/
ter. 23. Non fenerabis fratri tuo
ad vſuram. Eze. 13. Ad vſuram
non accomodabiſ. Idem. 22. eſt
aũt vſura ſm Hoſtien. Quod/
cũq̃ ſolutioni rei mutuate acce/
dit: ipſius vſus rei gratia pactiõe
interpoſita: vel hac intentiõe ha
bita in ꝯtractu: vel ex actione ha I
bita ex poſt facto. Luc. 6. Mu/
tuum date nihil inde ſperantes

Hoc enim gratum ē apud deū:
vicino indigenti mutuat̃ ad rele
uationem ſue neceſſitatis cū poſ
ſit gratis dare. Unde ps. Qui pe
cuniam ſuam non dedit ad vſu/
ram. Unde legit li.i. hyſtorie tri/
partite de Speridiōe ep̄o: q eiꝰ
mos erat: ex fructibus alios dat̃
K pauperibus: alios mutuat̃. Nec
per ſe dabat: nec recipiebat: ſ; pe
tentibus dicebat: vt q̄ntum opꝰ
haberent tollerent: ⁊ denuo re/
deuntibus: vt reponerent q̄ntuʒ
ſe nouerant accepiſſe. Ad quē q
dam accedens: ſic mutuuʒ rece/
pit: ⁊ reuerſus non repoſuit qđ
acceperat: ſed afferens ſecum ab
ſceſſit: eſtimās: ep̄ʒ id latere. Et
iterato venit idem petens mutu/
um. Quem ep̄us miſit ad horre
um. vt acciperet. Ad quod veni
ens totaliter inuenit vacuū. Qđ
cum narraret ep̄o: ait epiſcopꝰ
L Mirum eſt quomodo tibi ſoli
viſum eſt vacuum: ⁊ non alijs.
Sed vide: ne qđ alias mutuatꝰ
es ſolueris. At ille ſic captus: qđ
deliquerat ep̄o indicauit: ⁊ ſe vo
luntati illius ſubiecit. Ex quo pa
tet dicti ep̄i charitas: in mutuan
do: ⁊ mutuationis apud deū ac
ceptabilitas: ⁊ infidelitatis in re/
ſtituēdo deteſtabilitas. De vſure
quoq; incomoditatibus ſufficiē
ter tractat̃ in ſumma de vitijs. idē
hic obmittendum. Et de vſura
M multum Ambroſi. iij. de offi. vbi
ait. Cur in fraudem cōuertis na

ture induſtriaʒ? Cur affectas in/
opiam? Cur optari facis pauperi
bus ſterilitateʒ: fles publicaʒ fer
tilitatem? Exploras quando ſteri
lior prouētus: hanc vocas indu
ſtriam que eſt calliditatis verſu/
tia fraudis aſtutia. et qđ tu reme
dium vocas eſt comentum neq
tie. Latrociniū aūt fenus appel/
lem. Captantur tanq̄ latrocinij
tempora: quibus in viſcera homi
num dirus inſidiator obrepas:
cui condite frugis multiplicatur
vſura. Quid iprecaris mala om
nibus? Lucrum tuum: damnuʒ
publicum eſt. ¶ Ex his patet q̄
deteſtāda ſit vſura in xp̄ianis q̄
ſic fuit prohibita iudeis. ſ. ne aco
N modarent fratribus ſuis ad vſu
ram. Deuṫ. xxi. ⁊ de hoc Aug. epi
ſtola. xxxvi. Quid dicā de vſuris
quas leges ⁊ iudices iubent red
dere? Aut crudelior eſt qui aliqd
diuiti ſubtrahit: q̄ q trucidat pau
perem fenore? Sequitur. hec at/
q; huiuſmodi male poſſidentur:
⁊ vellem q; reſtituerentur: ſ; nō
eſt quo iudice repetantur. Et de
hoc Criſoſtomꝰ ſuper Mathe.
omel. v. i ſi. Mutuo da: amplio
O res cape vſuras: mutuo da acce
pturus. ſ. vbi nulla inuidia: nulla
accuſatio: inſidiatio: neq; terror.
Mutua nullo indigenti. ſ. xp̄o:
⁊ propter te neceſſitatem haben
ti: eſurienti: ⁊ omnes nutrien/
ti. He enim. ſ. vſure regnum: ille
gehēnā preparant. He ſunt p̄bie

⁊ miſericordie. ille crudelitatis et
auaritie. Quam ergo habemꝰ oc
caſionem ſiue excuſationem: cū
ampliora poſſimꝰ recipe ⁊ in tp̄e
oportuno ſcilicet dando pauperi
bus. hec vilia ⁊ fallatia. ſi tamen
damus? ⁊c. Sequit̃. Nihil vſuris
turpius: nihil crudeliꝰ. Alienas
P hic negociatur miſerias: ⁊ lucrū
ſuuʒ alterius aduerſitatem facit.
Et ponit exemplū: q talis eſt q̄/
ſi manuʒ ſuſcipiens ⁊ in naufra/
gium impellens. Et poſt volo: te
vſurā accipere a deo ſcilicet mer
cedem eternam pro paruis ma/
gna ⁊c. Luce. xvi. Facite vobis
amicos de mamona iniquitatis:
vt cū defeceritis recipiant vos in
eterna tabernacula. Magna er
go dementia a pauperibꝰ vicinis
Q vſuram accipere ⁊ contra omnē
legem tam naturaleʒ: q̄ ſcriptaʒ
q̄ euangelicam: q̄ etiam contra
omnis creature innataʒ bonita/
tem que q̄dem creatura omnibꝰ
ſe gratis cōicat: Sicut lux ignis:
aqua: terra: ⁊ ad cumulum pene
eterne: ⁊ non dare ad vſuram ſpi
ritualem ſcilicet erogare elemo/
ſynas pauperibꝰ pro regno eter/
no. Jmo qđ plus eſt: dare vſurā
malo modo ideʒ eſt q pauperes
trucidare: vt dictū eſt. Unde Tu
R liꝰ libro primo rhet. q. dicit: q cū
q̄reretur a Catone qđ expediret
in re familiari: ⁊ reſponderet: bn̄
paſcere: bene veſtire: bene arare.
Et cū q̄reret̃ an fenerari ſcilicet

expediret: reſpōdit. Quid eſt ho
minem occidere. Quaſi di. Fene
rari eſt occidere ſubtractione ne
ceſſariorum.

¶ Septima diſtinctio. De colli/
gatione amicabili.

¶ Capituluʒ primum. Quid ſit
amicitia: ⁊ qualis eſſe debet.

D Einde videndū eſt de
colligatione amicabi/
li q̄lis eſt iter amicos
que quidem debet eſſe
S amicitia vera ⁊ non fi
cta. De qua ſcilicet de ficta dictuʒ
eſt. ſ. parte prima: vbi de vicijs
curialium. Et de hac Hierony.
epiſtola. xlv. per totū. Debet ergo
amicitia eſſe vera nō ficta. Que
ſciliċ tūc eſt vera: quādo ē vna/
nimis conſenſio in rebꝰ honeſtiſ
q2 vt ait Tuliꝰ libro de amicitia:
⁊ idem Augu. epiſtola. xlv. Ami
citia eſt humanarū diuinarūq;
T rerū cum beniuolentia ⁊ charita
te conſenſio. Et Tuliꝰ ibidem di/
cit: q beniuolentia eſt amicitie
fons.

¶ Capitulum ſecundum. Que
exigūtur ad veram amicitiam.

S Unt ergo amici admo
nendi: vt vnanimiter cō
ſentiant in licitis ⁊ hone
ſtis: licet aliquis eorum ſit ſupe
rior dignitate vel ſtatu. vt eniʒ di
cit Tuliꝰ ibi: maximū eſt in ami
citia: ſuperiorem parem eſſe infe
riori ſcilicet conſiderando: vnde
amicus dicitur quaſi animi equꝰ

q: equali nobis voluntate iungit
V ait Caſio. ſuper ps. xxxvij. Talis
amicus fuit filius dei: qui cum ſu
per omnes eſſet: tamē in medio
diſcipulorum fuit ſicut qui mini/
ſtrat Luc. xxij. Et Jo. xv. Jam
X non dicam vos ſeruos ſed ami/
cos. ⁊c. Talis amicitia nō poteſt
eſſe niſi inter amantes ſe veraci/
ter: ait Augu. iiij. confeſſionum lo/
quens ad Chriſtū. Non eſt vera
amicitia: niſi eam cōglutines in
ter herentes tibi vera charitate.
Unde Tullius vbi. ſ. Amor ex quo
Y eſt amicitia nominata princeps
eſt ad coniungendam amicitiaz
¶ Item in ami[illegible] debet eē mu
tua compaſſio [illegible] eſt beniuo
lentia: in con[illegible] on latens:
ait ph'us [illegible] le ibidem.
Conſiliatiue [illegible] ʒ. ⁊c. Vere
[illegible] bonis ami
[illegible] onditur ini
[illegible] o Job. vij.
[illegible] miſericordi
[illegible] quit. Cum
[illegible] 9 fiat ex plu
Z [illegible] o de offi. c.
[illegible] citie nō mi
[illegible] igi ait ibidē
[illegible] lua ꝯpaſſio
[illegible] eſſionū plā
[illegible] um ait. Di/
[illegible] t Señ epl'a
[illegible] entem filiū
qui [illegible] i amitteres
A amicum [illegible] am plangis
paruulū qui erat incerte ſpei: ⁊c.

¶ Item in amicitia debet eſſe ſe
dula ſollicitudo de ſalute amici:
honore ⁊ vtilitate: q: vt ait Tuli9
vbi. ſ. de amicitia ante finez mo
nendi ſunt amici ſepe ⁊ obiur/
B gandi. ⁊ hec accipienda amice ⁊
beniuole. Unde ſequitur haben/
dum eſt in amicis nullam peſtē
maiorem q̄ʒ adulatoriam blandi
tijs aſſertionem. Et poſt omniuz
rerū ſimulatio vitioſa eſt: Tollit
enim iuditium veri: ideo adulte
rat nomen amicitie: ⁊ repugnat
veritati: ſine q̄ nihil amicitia va/
lere poteſt. Et ibidem. virtus cō
C ciliat amicitias. Hinc Augu. ix.
confeſſio. Sicut amici adulātes
cōuertuntur: ſic inimici litigātes
plerūqʒ corrigunt. multo magis
amici ſuo mō litigantes. ¶ Itē
in amicitia debʒ eſſe mutua cōi/
D catio tam cordium ſiue interioꝝ
cōceptionuz: q̄ʒ amicabiliuz col/
lectionum: officiorum: ⁊ miniſte
riorum: q̄ʒ etiam rerum. vn̄ Co/
mētator ethi. ix. in pⁱcipio. Pro
uerbiū eſt de amicis: q̄m anima
vna: ⁊ omnia communia. Cum
E enim amicus prebeat cor ami/
co prout ait Tullius de amicitia
vbi. ſ. ea vis amicitie eſt: vt vn9
quaſi aius fiat ex plurib9. Et Au
gu. iij. confeſ. di. ꝙ amicitia ē dul
cis propter vnitatez in multis ani
mis: eqtas dictat: ꝙ cōmunicet
omnia ſua. Unde Tullius. vbi. ſ.
His finibus vtendum eſt arbi/
tror: vt cū emendati amores ami

corum ſint inter eos ſit omnium
rerum conſiliorū ⁊ voluntatū ſi/
ne vlla exceptione cōitas cum ve
recundia ⁊ reuerentia: que ſemꝑ
tenenda eſt in amicitia. Ut enim
ait ibidem: prima lex amicitie eſt
vt ab amicis honeſta petamus ⁊
amicorum cauſa: honeſta facia/
mus. Et ibidē Tul'. de offi. vbi. ſ.
Nec contra rempublicā: nec cō/
tra iuſiurandū: amici cā vir bo/
nus faciet. Nec turpia facienda
amici cā. Et de hac amicitia Tul'.
li. de amicitia per totū. Et ph'us.
Ethi. viij. ij. ix. per totū. Et Ual.
li. iiij. c. vj. vbi ait. Contēplemur
vinculū amicitie potens ⁊ perua
lidū: nec vlla ex parte ſanguinis
virib9 inferius: hoc etiā certius ⁊
exploratt9 id qd naſcēdi ſors for/
tuitū op9: h vniuſcuiuſqʒ ſolido
iudicio ichoata volūtas ꝯtrahit
Et ponit ibi exēpla de amicis: q̊/
rum vnus petijt occidi cū amico
occiſo. Similiter de alijs quoruz
vn9 ſe hoſti obiecit ꝑ alio: ¶ Si
militer de duob9. ſ. Amō ⁊ Phi
tya de quibus dicit. ꝙ cum Dyoni
ſius tyrannus vnum vellet occi/
dere: Dum ille iret ad res ſuas or
dinandas: alius ſe dedit vadere
pro eo: ⁊ redit alter hora ſibi aſſi
gnata. Quorum aium tyrān9 ad
mirans ſupplicium fidei remiſit
inſuper rogans: vt ſe reciperent
in tertium gradū ſodalitatis. Et
enumerat ibi vires amicitie. ſ.
contemptum mortis ingerere: vi

te dulcedinem extinguere: crude
litatem manſueſcere: ⁊ ſic de alijs
Et de hac Aug. iiij. cōfeſ. loquēs
de amico mortuo: ⁊ neſcis inquit
an vellē etiā pro illo. ſ. mori. Sic
de Oreſte ⁊ Phidiade tradit L
ſiue fingit: ꝙ vellent pro inuicez
ſimul mori: q: morte peius erat
eis non ſimul viuere.

¶ Capitulum tertium. De ficta
amicitia: ⁊ propter que diſſoluit.
Et de vtilitate vere amicitie.

Predicator ergo cōferēs
cuz amicis diſſuadeat fi
ctas amicitias que ſunt
ſʒ accidēs ⁊ facile ſolubiles. Diſ/ M
ſoluto enim eo propter quod ſūt
amici: diſſoluit amicitia: prout dr
Ethi. viij. In ſenibus eniz ē ami
citia propter vtile: in iuuenibus
propter delectabile: vt dr ibi. Et
ſuadeat veram amicitiā: que nō
eſt vera niſi ſit conglutinata cha
ritate vt dictuz eſt. Unde Hiero.
epiſtola. lxxxviij. ait. Et cōcurſus
ſenſuum: ⁊ vtilitas voluntatum
quaſi riuuli amicitie ſcaturiçant.
Et ſic idem velle ⁊ idez nolle dul
ciſſimū ⁊ honeſtiſſimū. ait Señ. N
epl'a. iij. Et hec amicitia eſt pcio/
ſiſſimū genus diuitiarū. ait Boe.
ij. de conſo. in fi. ⁊ merito: q: ami
cus habet omnes ſuos amicos ⁊
omnia ſua poſſidet: ⁊ ſic facit euz
diuitē: ⁊ inextinguibilem: ait Cri/
ſo. ſuper Jo. Omel. lxxviij. dicit.
ꝙ vnus. ſ. amicus multiplex eſt.
Si enim vnanimes fuerint dece

vel pures nõ vnus eſt quaſi vnꝰ ſ.tantum.ſed decies multiplicatꝰ qlibet eorum inuenies in decem
O vnum:⁊ in vno decem. Et ſi qs inimicabiť vni:inimicabiť ⁊ decẽ ⁊ inimicicias capit. Et ſi vnꝰ pauperat: ſibi non eſt inopia: Maiori eni parte vnus decem hʒ libertatem. Vnuſquiſqꝫ habet viginti pedes: viginti manꝰ: ⁊ vigiti oculos. Non enim ſuis ſolum oculiſ videt ſed etiã aliorum. Sed ⁊ deceʒ hʒ animas: que ſunt pro ſe ſollicite. Non ſuis tm̃ opať manibꝰ nec ſuis ſolũ portať pedibus ſʒ ẽt aliorũ. Si v̄o facti ſunt amici duo vel mille milia.idem erit. Vides amoris ſuperabundantiam: qualiter inextinguibilem facit vnum ⁊ muliplicem: q̃liter vnus: ⁊ vbiqꝫ
P vnus poteſt eſſe idem in pſione ⁊ in Roma: ⁊ qđ natura non poteſt: amor poteſt. Seqtur. Si mille hũerit amicos: vel duo milia: idem erit. Et poſt Si decies millies diues fuerit: nudꝰ cõſiſtit ſine amicis. Sed ⁊ ſi iopes fuerint.ſ.amici. diuitibus vberiores exiſtunt: ⁊ que ipſe pro ſeipſo dicere non temptat: hec amicus dicet: ⁊ que nõ poteſt ipſe ſibi largiri: per alium poterit: etiã multo ampliora. Et ſubdit. Non eſt pati male a tot armigeris cuſtoditũ Non enim tales regis corporis
Q cuſtodes tã diligentes vt hi. Nã illi neceſſitate ⁊ timore cuſtodiũt Hi v̄o deuotione ⁊ amore. Hec ille. Et ibi multa elegantia đ hac materia. Et de hoc Ambro.iij.đ offi.in fi. Pietatis cuſtos amicitia eſt: a equalitatis magr̃a: vt ſuperior inferiori equalem ſe exhibeat: ⁊ inferior ſupiori. Inter diſpares enim mores non poteſt eẽ amicitia. Ideo debet ꝯueniri gratia vtrinſqꝫ: nec auctoritas deſit inferiori: ne humilitas ſuperiori. Laudanda eſt ergo vera amicitia: ⁊ fideliter obſeruãda quia vt ait. Tuť. de amicitia vbi.ſ̃. Solẽ de mundo tollere vident: q amicitiam e vita tollunt.

¶ Octaua diſtinctio. De colligatione ſociali in conuictu. Capitulum primum. Qđ homo debʒ eſſe ſocialis.

E T non ſolum ſunt admonendi amici qͥ ſũt colligati amicabili colligatione: ſed etiã ſocij qui ſũt colligati ſociali cõione. Vt enim ait Hugo. ſocius dr̃ vel a ſoco: quaſi i vna caliga .ſ. hoſpitio manens: vel a
S ſequor. Et eſt ſocius proprie i periculo: collega in officio: comes in itinere. conſors in predio: ſodalis in menſa vel ſede. Quocũqꝫ autem modo ſumať ſocietas: homo debet eſſe ſocialis: qꝛ homo eſt animal non ſolitarium: ſʒ po-
T liticum ⁊ cõicatiuũ: aiť Cõmentator. Ethi.viij. Et Sen̄ de bñfi. c.xiiij. diciť: qꝺ hoieʒ non vnguiuis: nec dentiũ terribilem ceteris

fecit: nudũ ⁊ infirmum ſocietas munit. Duas eni res dedit ei deꝰ que illum ceteris obnoxium validiſſimumqꝫ facerent: rationeʒ.ſ. ⁊ ſocietatẽ. Et Sequiť. Societas ei dominium omniũ dedit: ſocietas terris gentium in aliene naturc tranſmiſſit imperium: ⁊ dñari ẽt in mari iuſſit. Et ibi multa.

¶ Capitulum ſecundum. Qđ malorum ſocietas eſt vitanda.

T Amen ſocietas malorũ vitanda eſt. ꝓuer. xxiij. Noli eſſe amicus homini iracundo: neqꝫ ãbules cũ homine furioſo. nec diſcas ſemitas eius. ⁊c. Vbi Greg. ſuper Ece.li. i. Omel.ix. Infirmi iquit debent vitare ſocietatem prauorum: ne mala que frequenter aſpiciunt: ⁊ corrigere nõ valent: delectentur imitari. Et ponit exempla. Sicut aer malus aſſiduo flatu tractatuſ inficit corpus: ita peruerſa locutio aſſidue audita inficit animuʒ. Corrumpunt enim bonos mores colloqa mala.i.cor.xv. Vnđ Sen̄.epl̃a.vij.ait. Vnum exemplum luxurie: vnuʒ exemplũ auaritie multuʒ mali facit. conuictor delicatus eneruat ⁊ emollit: vicinus diues cupiditateʒ irritat. malignus comes rubiginẽ ſuam affricuit. Sequiť. Neceſſe eſt auteʒ imiteris tales: aut oderis: ⁊ vtrũqꝫ deuitãdum: ne vel ſimul malus fias. qꝛ multi ſunt: ne vel inimicus multis. qꝛ diſſimiles ſunt. Et epl̃a: cvij. Herebit tibi auaritia: q̃diu auaro ſordidoqꝫ conuixeris. Herebit tumor: q̃diu cuʒ ſuperbis conuerſaberis, Incendunt libidines adulterorũ ſodalia. Cuʒ ſancto eni ſanctus eris: ⁊ cum peruerſo peruerteris. Vñ i.cor.vj.⁊.x. Nolo iquiť Apo. ſocios vos eſſe demõior. Et.ij.vi.
Z c. Que ſocietas lucis ad tenebras. ⁊c. Nolite.cõmiſceri cum fornicarijs. Societas aũt cum bõis ẽ ineunda .ait Seneca vbi.ſ̃. Ad meliores tranſi cuʒ Socrate. Viue cum zenone: cũ Criſpo. cum Poſſedonio. Hi tibi tradent diuinorũ humanorumqꝫ noticiaʒ: Hi iubebũt i ope eẽ: vt nõ tantũ ſcias eloq: ⁊ i oblectatione audientium verba iactare: ſed ⁊ animum indurare: ⁊ te aduerſus minas erigere.

¶ Capl̃m tertiũ. Qđ bonor ſocietas eſt appetenda.

S Icut autem quilibet vitare debet ſocietatẽ malorum: ſic debet appeterẽ bonorum. Et in hac ſocietate debet eſſe charitatiua affectio: vt q
A libet diligat alium in veritate: ne ſit tm̃ amicus ⁊ ſocius menſe: ꝑut dr̃ ecc.vi. Ideo Aug.iiij.confeſ. vocat amicum dimidiuʒ vite ſue. Et.phiľ.ii. Si q̃ ſocietas ſpiritus. ⁊c. ¶ Item debet eſſe vnanimis ꝯſenſio. vt poſſint dicere ſocij. In domo dei ambulauimus cum cõſenſu. Et alibi Facit eſſe

vnius moꝛis in domo. Item de
bet eſſe mutua ſubleuatio. ⁊ noci
ui ab vtroq; repulſio: ⁊ adiutoꝛij
prompta collatio. De quibus om
nibus ecc. iiij. Melius eſt duos
B eſſe q̃ vnum. Habent eni emo
lumentum ſue ſocietatis. Si vn⁹
ceciderit: ab alio fulciet. Jõ ſeq̃
Ue ſoli. ⁊c. ¶ Itẽ dz eẽ vtriuſq;
ab altero mutua veneratio ⁊ ſu
pioꝛis cũ iferioꝛi parificatio. ro.
xij. Honoꝛe inuicem ꝑuenientes.
Unde narrat Uale. li. iiij. c. vj. q̄
cum Alex. cũ Ephiſtene ſibi gra
tiſſimo veniſſet ad caſtra Darij: ⁊
C mater Darij capta ephiſtenez q̄ꝛ
foꝛma ⁊ ſtatura preſtabat Alexã.
moꝛe perſarum adulata illuz ſa
lutauit tanq̃ Alexandruz. Et cũ
admonita de erroꝛe: per trepida
tionem verba excuſationis quere
ret: Reſpondit Alex. Nihil ẽ: q̄
hoc ſermone confundaris. Naz
⁊ hic ẽ Alex. Paucis verbis ait
Ual. cum comite ſuo partitus eſt
Jõ ecc. xiij. Ditioꝛi te ne ſoci⁹ fue
ris. i. ei q dedignatur ꝯdeſcẽdere
⁊ ſe parificare ſocio. Unde Sen̄.
epl̄a. xcij. Penes deos imperiũ.
inter hoies conſoꝛtiũ. homo eniz
eſt aial ſociale. i. de animalibus.
D ¶ Itez debet eſſe pia compaſſio:
⁊ benefica ſupoꝛtatio. Ut enim di
cit Sene. epl̄a. xcvij. Societas
noſtra ſilis eſt foꝛmationi lapidis
i. domui teſtitudinarie: ⁊ cũ arcu
bus facte: que caſura eſt. niſi in
uicem obſtaret. Hoc eniz ipo ſu
ſtinet. ¶ Conſimile exemplũ po
nit Greg. vbi. ſ. ⁊ ſuperaddit q̄ ſi
ego moꝛes tuos non ſuppoꝛto: ⁊
econuerſo: nunq̃ edificium cha
ritatis ſurget iter nos. Gal. vj.
alter alteri⁹ onera poꝛtate. ⁊c. Su
per quo Aug bene ⁊ multum. li.
lxxxiij. q. q. xvij. Nihil ſic p̄
bat amicum: quemadmodũ one
ris amici poꝛtatio. ¶ Et ponit
exemplum de loquacibus: perti
nacibus: iracundis: q̄ vn⁹ debet
ſuppoꝛtare alterius infirmitatem
ſ. q̃tum poteſt abſq; peccato. Et
exemplificat de ceruis tranſeun
tibus aquam: quoꝝ prioꝛes poꝛ
tant capita alioꝝum in clunib⁹ ſu
is viciſſiz. Jõ. i. coꝛ. i. Sicut ſocij paſ
ſionũ: ⁊c. Apoc. i. Ego frater ve
ſter ⁊ ſocius in tribulatione. Sũt
enim multi ſocij in proſperitate:
pauci in aduerſitate. Et de hac ſo
cietate Ambꝛo. i. de offi. di. q̄ rõ
ſocietatis diuidit in duas partes:
iuſticiã. ſ. ⁊ beniuolentiam. ſiue li
beralitatẽ ⁊ benignitatẽ. Pꝛima
excellentioꝛ: Secũda gratioꝛ. Il
la cenſuram tenet: iſta bonitatẽ.
Qualiuz autẽ debet eſſe ſocietas
ſ. ſenioꝛum ⁊ adoleſcentiũ: alij te
ſtimonio: alij ſolatio ſunt: alij ma
giſterio: alij delectatiõi. exemplũ
de Joſue ⁊ Moyſe: Abraam ⁊
loth. Helia ⁊ Helyſeo: Paulo ⁊
Barnaba. Societatem his mo
dis facit virtus: que facit animuz
dignum: vt veniat in conſoꝛtium
Unde Sene. de naturalibus

Non enim poteſt eſſe ſalua ſocie
tas: niſi amoꝛe ⁊ cuſtodia partiuz
ait. Sen̄. ij. de ira. Et Aug. iij. cõ
feſ. Ea eſt ſocietas hominũ iuſta:
que deo ſeruit. ecc. xli. A ſocio ⁊
amico de iniuſticia. ſ. erubeſce: ſi
facta eſt.

¶ Capl̄m quartũ. De his que ſo
cietatem diſſoluunt.

Hanc ſocietatem diſſoluit
b auaritia: ait Ambꝛo. exã.
Omel. v. ponens exem
plũ de auibus rapacibus: que nõ
ſũt ſociales. Jõ Sen̄. epl̄a. xciiij.
ait. Auaritia ⁊ luxuria diſſociaue
re moꝛtales. Et Tul. iij. de offi. c.
v. dicit. q̄ diſſoluitur ſocietas: cũ
quilibet querit ꝓpꝛium comodũ.
Diſſuadeat igit̄ predicatoꝛ malo
rum conſoꝛtium: ⁊ bonoꝛum cõ
ſoꝛtium ⁊ ſocietatẽ efficaciter ſua
deat: ⁊ q̄ bonoꝝ ſocietas ſit talis
qualis deſcripta eſt.

¶ Nona diſtinctio. De virtuali
conuerſatione cum aduerſarijs.
Capitulum pꝛimũ. Qꝺ laudabi
le eſt bene viuere inter malos.

Et q̄ꝛ non ſufficit fide
li: q̄ oꝛdinate conuer
e ſetur ⁊ viuat cuz his
cum quibus eſt colli
gatus dictis modis:
ſed opoꝛtet: q̄ virtuoſe viuat cuz
aduerſarijs. propter quod in lau
dem Job dicit: q̄ vir erat in ter
ra hus nomine Job: vir ſimplex
⁊ rectus ac timẽs deum ⁊c. Ubi
Greg. moꝛ. i. dicit. Non multum
laudabile eſt bonum eẽ cum bo
nis: ſed bonum eſſe cum malis.
Et Job. xxx. Frater fui dracõnũ
⁊ ſoci⁹ ſtructionum. Ubi Greg.
moꝛ. xx. idem dicit. et Ece. iij. Cũ
ſcoꝛpionibus habitas. Ubi Gre
go. li. i. Omel. ix. idem dic̄. Ideo
d̄r iuſtus Loth. aſpectu ⁊ auditu
ij. Pe. c. In medio nationis pꝛa
ue ⁊ peruerſe. Cant. ij. Sicut liliũ
L inter ſpinas. ⁊c. Sunt ergo fide
les admonendi: vt licet habitent
inter malos: iuſte tñ viuãt: decli
nãdo a malis eoꝝum. Ro. vl. De
clinate ab eis. ⁊ diligant: oꝛent: ⁊
benefaciant inimicis ⁊ perſequẽ
tibus ſe. Mat. v. Diligite inimi
cos veſtros. ⁊c. Inimicus enim
diligendus eſt rõne nature: odiẽ
dus ratione culpe. ait. Aug. con
tra fauſtum. xiij. ⁊. xix. de ci. c. vj.
Perfecto iquit odio oderã illos
⁊c. Idem Greg. paſtoꝛal. ix. c.

¶ Capitulum ſecundum. Qꝺ
p beneficia ⁊ patientiã vincũtur
inimici.

f Sic enim debent fideles
facere: vt ſua beniuolen
tia: beneficentia: ⁊ largi
tatis munificentia: ac loganimi
tatis patientia conuertant aduer
M ſarios: ⁊ reducant ad vitam iuſti
tie ⁊ veritatis. Ideo pꝛecipit Sal
uatoꝛ. Mat. vi. Percutienti ma
xillam: pꝛebere aliam. i. ne vindi
cte potiuſq̃ patientie ſtudeat: ne
q; contempnat eterna pꝛo tem
poꝛalibus: cũ ſint potius pꝛo eter

nis tēporalia contempnenda: tā/ q̄ ſiniſtra pro dextris: ait Aug. ſuper Jo. Omel. v. Ubi ſequitur. Paratus debet eſſe homo iuſt9 ⁊ pius patienter eorum malitiaȝ ſuſtinere quos fieri bonos querit. vt numerus potius creſcat bonorum: non vt pari malitia ſe quoq; numero addat maloruȝ. Et lȝ aliquando iuſtus: non ſic fecerit opere. ſ. maxillam prebendo percutienti alteram: tñ perfecta patiētia. in cordis preparatione eſt retinenda: vt ait ibi Aug. ⁊ Ro. xiij. Noli vinci a malo. ⁊c. Quod exponit Auguſti. bene. vbi. ſ̄. Per beniuolentiam enim ⁊ beneficentiam reducunt aduerſarij ad pacem ⁊ concordiam. Si eſurierit inquit Apo. Inimicus tuus: ciba illum: ſi ſitit: potum da illi. Hoc enim faciens: carbones ignis congeres ſuper caput eius. Et de hoc Ual. li. v. c. i. vbi loquit̄ d̄ humilitate ⁊ clementia ponens exēplum: qualiter per beneficia reducuntur aduerſarij ad amicitiā vt habitum eſt ſupra parte ꝑma vbi de clemētia principis. Unde ait ibi. Dulcedo humilitatis: efferarum barbarorum ingenia penetrat hoſtiuȝ mollit oculos: ⁊ inuictos inſolentiſſimoſq; flectit. Nec illi difficile ⁊ arduū eſt iter diſtrictos mucrones placidum iter arripere. Uincit iram: proſternit odiuȝ: hoſtilemq; ſanguinem hoſtilib9 lacrymis miſcet. Et de hoc Señ. i. de clementia. c. v. vbi ponit exēplū de illo: qui ex conſilio vxoris bñfecit aduerſario: ⁊ reduxit ad amicitie fidelitatem. vt habitum eſt ſupra. ¶ Similiter d̄ hoc idē Señ. i. de beneficijs. c. iij. vbi ait. q̄ per beneficiorum continuationem: ingrati ⁊ aduerſarij efficiūt grati ⁊ amici. Ingrat9 igit aduerſus vnū bñficiū: nō eſt aduerſus aliud. Duorū oblitus: tertiū in eorum que exciderunt memoriam reducet. Ne ceſſaueris. Op9 tuū perage: ⁊ partem boni viri exeq̄re. Alium re: alium fide: aliū gratia: alium conſilio: alium preceptis ſalutaribus adiuua. ⁊ ponit exēpla. Beneficia etiam fere ſentiūt neq; vllum tam īmanſuetū aial. eſt: quod non cura mitiget ⁊ in ſui amorem conuertat. Leonū ora a magiſtris impune tractant. Elephantorum feritatem vſq; in ſeruile obſequium demeretur cibus. Adeo etiam que extra intellectū ⁊ eſtimationē beneficij poſita ſunt: aſſiduitas meriti pertinacis euincit. ⁊ ſicut beneficia ⁊ beniuolentia humanas mitigāt iras ⁊ reducūt ad amicitias: ſic ⁊ dulcia verba. puer. xv. Rñſio mollis frangit iram: ⁊ ſermo durus ſuſcitat furorē. vt enim ait Criſo. ſup Math. omel. xvij. Sicut ligna ignis materia ſunt: ſic que q̄s loquitur quis in ira: facta ſunt eſca ſcilicet illius. Et idem omel. xviij. dicit: q̄ ira: debet vinci patiē

do. Ignis enim eſt. Sed ignis non extinguitur igne: ſed aqua. Ecc. xxviij. Certamen feſtinatuȝ incendit lites. Sequitur. ſi ſufflaueris: quaſi ignis ardebit: ⁊ ſi expueris extinguitur. De patientia vero: qua ſuſtinentur aduerſa: et inimicitie: dictuȝ eſt in breuilogo de virtutib9 / ⁊. ſ̄. parte prima vbi de patiētia principis. De his igit colligationibus reipublice: ⁊ de admonitionibus eorum predicator diuinus occaſionem ſumere pōt conferendi cum eiſdem.

¶ Tertia pars principalis. De informatione hominum quantum ad ea que ſunt omnibus communia.

Remiſſis occaſionibus informandi ſingillatim perſonas ex quibus conſtituit reſpublica: quaſi ex membris ſuis: ⁊ deinde enumeratis colligationibus talium membroruȝ: iter ſcīn hac tertia parte agitur de informatione predictorum q̄ntum ad ea que ſunt cōia omnib9 ſingulis in quocunq; ſint ordie gradu: vel officio. Quorum quedam ſunt naturalia: quedaȝ contingentia. Et

¶ Primo de his que ſpectant ad differentias ſex9 ſcilicet qualiter admonendi ſunt viri ⁊ mulieres communiter.

¶ Secundo de his que pertinēt ad differentias etatis. ſcilicet q̄liter admonēdi ſunt infātes adoleſcentes ⁊ ſenes.

¶ Tertio de his que reſpiciūt differentias conditionis. ſcilicet q̄liter admonendi ſunt nobiles ⁊ ignobiles.

¶ Quarto de his que ſpectāt ad differentias complexionis. ſcilicet qualiter admonēdi ſunt preditī bonis naturalibus tam ex parte anime q̄ ex parte corporis: ⁊ q̄lr admonēdi min9 ꝑditi.

¶ Quinto de his que reſpiciunt qualitateȝ vite. ſ. qualiter admonēdi ſūt peccatores ⁊ penitētes

¶ Sexto de his que pertinēt ad differentias ſtatus: ſcilicet qualiter admonendi ſunt virgines: vidue: ⁊ coniugate.

¶ Septimo de his que ſpectant ad modū vite. ſ. q̄ntum ad poſſeſſiones. i. q̄liter admonēdi ſūt diuites ⁊ pauperes.

¶ Octauo de his que ſpectāt ad varios ſucceſſus. ſ. qualiter ad admonendi ſunt exiſtentes in aduerſitate ⁊ proſperitate: ſanitate ⁊ infirmitate. Et licȝ ſint alie multe differentie: de quibus ſunt homines admonendi: q2 tamen beatus Greg. ſufficienter diſtinguit varias admonitiones hominum ſm varietates ſtatuū ⁊ conditionum. ij. paſto. c. iiij. Et poſt ſ. qualiter admonendi ſunt diuites ⁊ pauperes: prelati ⁊ ſubditi: ⁊ ſic de alijs: Ideo de ꝑdictis differentijs nil ad preſens.

¶ Prima diſtinctio. De inſtru
ctione hominum q̃tum ad diffe
rentias ſexꝰ. Capłz primũ. Qua
les debeant eſſe viri.

V Rimo ergo notandum?
ꝙ viri ſunt admonendi
vt ſicut ſunt viri ſexu:ita
ſint viri ſtatu ⁊ effectu: Uir enim
dr̃ a virtute: eoꝙ debet vincere
libidines:ait Aug.li.iii.ſermonũ
ſermõe.xiiij.b3 ꝙ ait Apo.ij.cor.
xiij. Quando factus ſum vir:eua
cuaui que erant paruuli. Itẽ Sa
luſtius.li.iij.ſic accepi: mendatia
X mulieribus:⁊ laborem viris con
uenire. Uiri eni eſt proprie fortitu
do:⁊ a viro dr̃ virtus:ait Tul li.
iij. tuſ.q. Item Augu.iij. de ci.c.
xxi.tractans illud Enij. Mori
bus antiquis res ſtat romana vi
riſq3.⁊c.dicit:ꝙ non ſunt viri niſi
morati.i.habẽtes mores virtuo
ſos ⁊c. ¶ Item vir debet pãcipa
ri:ethi.viij.⁊.i.cor.xi.ꝙ vir caput
Y eſt mulieris. Illi ergo ſunt viri a
quibus vincunt libidines. ⁊ vir
tuoſis moribus ſũt ornati: ⁊ ordi
nate regũt vires interiores:⁊ car
nales appetitus. De quibus Job
xxiiij. De ciuitatibus fecerunt vi
ros gemere. Ubi Greg.mor.xx
vi.di.ꝙ viri ſunt q perfectis greſ
ſibus per viã dei nõ fluxe: ⁊ ener
uiter currunt: ſed viriliter. Job.
xxxvij. Uiri perfecte vite homĩes
memorantur. ⁊ Job.xxvj. Accin
Z ge ſicẽ vir lũbos tuos. Et ibi Gre
go.mor.xxxviij. Scriptura ſacra

viros vocare conſueuit:qui vias
domini fortibus ⁊ non diſſolutis
greſſibus ſequunt. Qui ergo ſũt
viri ſexu ſtudeant eſſe viri actu ⁊
effectu.q2 horribile eſt: ꝙ ſint vi
ri ſexu: ⁊ femine vel effeminati ef
fectu: Uiriliter inqt pſal.age ⁊ cõ
fortet cor tuum. Unde puer.viij.
O viri:ad vos clamito.vbi Gre
go.mor.xxviij. Ego non feminis
ſed viris loquor:q2 hi q fluxa mẽ
te ſunt: verba mea percipere ne
quaq3 poſſunt. Carnalis eni3 vo
luptas:⁊ feminea mollicies:aut flu
xa lẽitas ⁊ deſidioſa ociſiotas ef
feminant. Ideo dr̃ de domo vo
luptatis :ꝙ non eſt vir in domo
ſua prouer.vij. Unde ⁊ voluptas
carnalis ſignificari poteſt per fõ
tem ſalinaris. Cuius vnda in fa
bulis dr̃ aſpectu decora:guſtu dul
cis:tactu ſuauis: ⁊ omniũ ſenſuũ
vſui gratiſſima:ſed tanta mollicie
ingredientes eneruat.vt viris ef
feminatis nobiliorem ſexu3 ad
meret. Nec ante quiſq3 egredi
q̃ ſtupeat ⁊ doleat:ſe mutatu3 in
feminam. Et de hoc Poli.li.v.
c.x. Et multi balneant ſe in fonte
voluptatis:ideo ſunt effeminati.
Nau3.iij. Ecce populus tuꝰ: mu
lieres in medio tui. Et non ſolu3
verificatur hoc de populo ⁊ per
ſonis infimis: ſed etiam de maio
ribus. Iſa.iij. Effeminati domi
nabimur eis. Et q2 effeminati mul
ta mala faciunt. Ideo.iij. Regũ.
xv. effeminati fuerunt in terra:fe
ceruntq3

ceruntq3 oẽs abhominationes.
¶ Caplm ſecũdũ. De inſtructio
ne mulierum quo ad ſobrietatẽ.
E T non ſolum viri : ſunt
admonendi his modis
ſed etiam mulieres ſunt
admonende cõiter: vt virtuoſe
viuant ſcḋm ſtatu3 ſuum.ſ.vt ſub
iecte ſint viris:ſicut monet Apo.
i.cor.vij.⁊ ſint tacite non loquẽ
tes.i.cor.xi. Mulieres in eccl'ia
taceant.⁊ non ſint ocioſe:vel va
ge:vel curioſe:ſicut monet idem
Apo.i.Thi.v.reprehẽdens tales
⁊ ex ꝯñti diſſuadens.⁊ prie Pe.
iij. Mulieres ſubdite ſint viris
ſuis. Sequitur. Quaꝝ non ſit ex
trinſecus capillatura:aut circun
datio auri:aut indumẽti veſtimẽ
toru3 cultus. ¶ Specialiter aũt
ſunt mulieres admonẽde:ꝙ ſint
ſobrie ⁊ moderate in alimẽtis in
ebriatiuis.vt enim ait Uale.li.ij.
c.i.vini vſus olim romanis femi
nis ignotus fuit: ne.ſ.in aliqđ de
decus plaberentur:q2 primus a
Libero patre intemperantie gra
dus ad incõceſſam venerẽ eẽ cõ
ſueuit. Mulier enim ebrioſa:ira
magna ⁊ cõtumelia ⁊ turpitudo
eiꝰ non teget. Eccle.xxvi. ecõtra
eſt de multis: ſicut ait Sen̄.ep'la
xcix.di.ꝙ maximꝰ medicoꝝ : fe
minis nec capillos defflueꝛ dixit
nec pedes lauare: Atq3 nũc ⁊ ca
pillis deffluũt: ⁊ egre ſunt pedibꝰ
Non mutata eſt feminaꝝ natu
ra ſed vita. Nam cũ viroꝝum le

giptima equauerint:corpoꝝ quo
q3 virliũ incomoda equauerunt
Non minus peruigilant: nõ mi
nus potant:gnimo:oleo ⁊ mero
viros prouocant. Sequitur. Be G
neficiũ ſexus: ſuis vicijs perdide
runt.⁊ q2 feminã exuerunt: mo
ribꝰ virilibꝰ implicate ſunt. Quid
ergo mirãdũ:maximũ medicoꝝ
i mẽdatio deprehẽdi:cũ tot femi
ne podagre ⁊ calue ſint? Ma H
gna ergo diligentia debẽt mulie
res ſtudere ſobrietati que conſer
uatiua eſt pudicitie. Sine eni3 ce
rere ⁊ baco friget Uenus:ait Co
micus ⁊ recitat Hiero.ep'la.xxx.
⁊ Uale.ibidem libro.iij.c.i. Et de
bent cauere ab alimentis : eo ꝙ
ventrem diſtentum mero ⁊ cibo
ſequitur voluptas genitaliu3:ait
Hieronimꝰ epiſtola.xxxvij. vñ
antiquitus mariti ꝓcauebant:ne
vxores vinum biberent:vel ſal
tem : ne in bibendo excederent:
vt tactum eſt.ſ. Et vt ait Uale.
libro.vi.c.iij. Metellus eo ꝙ vi I
nũ bibiſſet : vxorem ſuam fuſte
percuſſam interemit. Quod fac
tum:non tantu3 accuſatore ſed ⁊
reprehenſore caruit .vno quoq3
eſtimante optimo exemplo:illa3
violate ſobrietati penam repen
diſſe: Et ſane quecũq3 femina vi
ni vſu3 immoderate appetit:om
nibus virtutibus ianua3 claudit:
⁊ delitijs aperit:ait ibidem. ⁊ ad
hanc ſobrietatem: vt.ſ.mulieres
ſint perfecte: ſobrie: ⁊ caſte debẽt

a iuuentute ⁊ infantia informari
exemplo nutricis matris beati
Auguſti.que erat in cohercẽdis
puelis cũ opus eſſet ſancta ſeueri
tate vehemẽs:⁊ in docendis ſo/
bria vehementia.De qua narrat
Augu.ix.confeſſio.circa mediuȝ
L di.ꝙ erat quedam decrepita que
propter ſenectam ⁊ optimos mo
res honorabatur:⁊ filiarum cu/
raȝ gerebat.i.m͞ris Augu.⁊ alte/
rius ſcilicet ancille. Que nutrix
non ꝑmittebat eas preter horas
quibus ad menſam ꝑentum mo
deratiſſime alebantur:⁊ ſi excan
deſcerent ſiti: nec aquam bibe
re:precauens conſuetudineȝ ma
lam:⁊ addens verbum ſanum.
Modo inquit aquaȝ bibetis:qꝛ
M vinum in poteſtate non habetis
Cum autem ad maritos veneri
tis: facte domine apotecarum ⁊
cellariorũ: aqua ſordebit:ſȝ mos
potãdi remanebit. Hac ratione
precipiẽdi:⁊ auctoritate imperã/
di frenabat auiditateȝ tenerioris
etatis:⁊ ipſarum puellarum ſitiȝ
formabat ad honeſtum moduȝ:
vt iam non biberent quod non
deceret. ⁊ ibi Auguſti. ꝙ mater
ſua tunc puella:ad menſam parẽ
tuȝ bibebat vinuȝ de cuppa eoꝝ.
N Et ita ad illud modicum more
quotidiano addendo:in eaȝ cõ
ſuetudinem ꝓlapſa eſt:vt plenos
mero caliculos inhianter hauri/
ret.⁊ cum ancilla cuȝ ea litigaret
adiecit hoc crimen:vocans eam
meribibulam:Quo illa ſtimulo
percuſſa:retexit feditatem ſuam
cõfeſtimqȝ damnauit:⁊ exuit.
Ideo clamat ibi Aug.admiran
do miſericordiaȝ ⁊ prouidentiaȝ
dei.Quid egiſti deus?Unde cu/
raſti?Nonne protuliſti durum ⁊
acutum ⁊ ex altera anima conui
cium tanꝗ̄ medicinale ferruȝ ex
occultis prouiſionib⁹ tuis:⁊ vno
ictu putredinem illam precidiſti
⁊ de alterius inſania ſanaſti alte
ram?Educatio igitur ⁊ ordinata
nutritio multum valet ad tenen
dam perfectam ſobrietatem.

Capitulum tertium. Quales
debent eſſe mulieres quo ad ca/
ſtitatem.

Onſimiliter ſunt admo
nende mulieres de caſti
tate ⁊ pudicitia ſeruan/
da: ex qua ẽ honor eximius mu
lierum; virtuoſus decor:fame ſi
ne opinionis odor.Omnis enȝ
põderatio non eſt condigna cõ
tinentis anime.Eccle.xxvi.Eſt ſe
quitur. Sicut ſol oriens mundo
in altiſſimis dei:ſic mulieris bo/
ne ſpecies in ornamentuȝ dom⁹
ſue.Et ibidem.Gratia ſuꝑ gra/
tiam mulier ſancta ⁊ pudorata.
vt enȝ dicitur in tractatu:de.xii.
abuſionibus: ſextus abuſionis
gradus eſt femina ſine pudicitia
Sicut enim omnes bonos mo
res ꝓcurat ⁊ cuſtodit i viris pru/
dentia:ſic ⁊ in feminis honeſtus
actus fouet cuſtodit ⁊ nutrit pu

dicitia.Sequitur.Impudica nã
qȝ vita: nec laudem ab homini
bus in preſenti:nec remuneratio
nem a deo ſperet in futuro: pudi
ca v̇o famam bonaȝ inter hoies
poſſidet:⁊ de ſpe future beatitudi
nis gaudet. Et de hac pudicitia
Uale. maxĩ lib.v.c. Ubi po/
nens multa exempla ait.Et viro
rum ⁊ feminarum eſt precipuuȝ
fundamentum pudicitia.Et po/
nit multa exẽpla de pudicis mu/
R lieribus que ſollicite fuerũt ⁊ dili
gentes in cuſtodienda pudicitia
⁊ caſtitate:que maluerunt vitam
amittere ꝗ̄ caſtitatem ⁊ pudici
tiam.Sicut de illis.que viris ea
rum occiſis laqueis ſibi ſpirituȝ
eripuerunt.De quibus.ſ̄.vbi de
amore coniugali. Ibideȝ nar
rat de greca femina:que cuȝ ho
ſtiũ claſſe eſſet circũſepta:vt mor
te pudicitiam tueretur: ſe in ma/
re ꝓiecit:cuius corpus littori ap
pulſum:ſepulture mandatũ eſt:
⁊ eius memoria grecis laudibus
celebrata. Ibidem narrat de
Lucretia:que qꝛ a Tarquinio re
gis ſuperbi filio per vim ſtupruȝ
pati coacta: cum iniuriam ſuam
in conſilio amicorũ ꝯdeploraſſet.
ferro quod veſte tectuȝ attulerat
ſemetipſam interemit. Simi
liter narrat de quodam: qui filiã
ſuam occidit:eo ꝙ Apius Clau
dius:poteſtatis viribus fret⁹ ſtu
prũ eius expeteret:malens eẽ pu
dice filie interẽptor ꝗ̄ corrupte
pater. Ibi etiã narrat de alia
que pati ſtupruȝ coacta: imꝑauit
ſuis:vt iſtum occiderent interfe
ctiqȝ caput manibus tenens:ad
coniugem venit: abiectoqȝ ante
pedes eius iniurie ⁊ vltiõis ſue
ordinẽ expoſuit. Huius.qd aliõ
qſqȝ ꝗ̄ corpus: in poteſtate ho/
V ſtium veniſſe dicat. Naȝ nec ani
mus vinci:nec pudicitia eripi po
tuit. Narrat etiam ibi de ſeue
ritate quorundam in vltionẽ pu
dicitie.Sicut de quodam:q cuȝ
comꝑiſſet filie virginitateȝ a quo
daȝ proditam:non contentus ſo
lum illum affeciſſe ſupplicio:etiã
puellã necauit.Itaqȝ ne nuptias
eius turpes celebraret: acerbas
exequias duxit.⁊ ibi de multis ta
libus deprehenſis in adulterio ⁊
ſtupro mulctatis pena mortis.⁊
de his Ambroſius li.iij.de virgi
nitate. vbi ait: ꝙ pelagia apud
X Anthiochiam cũ eſſet quindeciȝ
annorum: ⁊ a predonibus ſe cir
cũcingi videret:abſente matre ⁊
ſororibus ait.Deus remedio nõ
offenditur:⁊ facinus fides alle/
uiat:ferũ ornaſſe caput:nõ vt ad
mortem ire videretur:ſȝ ad ſpõ/
ſum:Quam videntes hoſtes:ce
perunt querere matrem ⁊ ſoro/
res.Que cum hoc vidiſſent: di/
xerunt:Ecce aqua quis nos pro
hibet baptiçari?Precamur de⁹
vt corpora noſtra vel vnda diſꝑ/
gat.Et tanꝗ̄ ſi choros ducerent
ingrediuntur in medium alaci.

Nec cadauera vnda nudauit:
qn ſancta mater licet ſenſu carẽs
pietatis tamen adhuc ſeruabat.
amplexum. ⁊ religioſum queꝫ te
nebat modum nec ima laxabat.
Tamen pro ſeruanda pudicitia:
V vel cauenda iniuria: non debꝫ ſe
fidelis interimere ſicut determi/
nat Auguſti. i. de ci. c. xvi. vbi ait
ꝙ pudicitia eſt virtus mentis q̃
non poteſt auferri inuite. Et. c.
xviij. loquens de Lucretia ſupra
dicta: que ſe interfecit: ꝙ egregie
veraciterqꝫ qdam declamãs ait.
Mirabile dictu. duo fuerunt: et
Z adulterium vnus comiſit. Splẽ
dide atqꝫ veriſſime: ait Auguſti.
inuenini in duũ corporũ cõmi
xtione vnius iniquiſſimam cupi
ditatem: alterius caſtiſſimam vo
luntatem: non qd coniunctionẽ
membrorum: ſed qd diuerſitate
amicorũ ageretur. Ideo ait. Nõ
ergo fidelis nec infidelis ſe debꝫ
occidere ad talia ꝑcauenda: ſed
violentiam ſuſtinere non conſen
tiendo libidini volũtate: quia pu
A dicitia eſt res animi: virginitas
corporis: ⁊ ea integra in animo
remanente: poteſt hec de corpo/
re violenter auferri ait Augu. ꝯ
Julianũ. viij. Non enim licet ꝓ/
uata poteſtate hominem occide
re vel innocentem: cuius occidẽ
di licentiam lex nulla conceſſit. ⁊
profecto: qui ſeipſum occidit ho
micida eſt: ait Aug. vbi. s̃. de ci.
c. xxi. Qd autem ſanctꝰ Ambro.
vocat mulieres illas ſanctas que
ſe ſubmerſerunt: ſane intelligen/
dum eſt. ꝙ non ſunt ideo ſancte
quia ſic ſe occiderunt: ſed eo mo B
do quem deus nouit. vt eniꝫ ait
Aug. vbi. s̃. de ci. Sampſon nõ
aliter excuſatur de eo ꝙ ſeipſum
cum hoſtibus in ruina domꝰ op
preſſit: niſi ꝙ ſpũs latẽter id iuſſe
rit q per eum miracula faciebat.
An illo modo mulieres ꝓdicte
inſpirate ſe morti expoſuere tan/ C
git ibi Aug. c. xv. di. De feminis
que ſe in fluuium precipitauerũt
tempore perſecutionis quaruꝫ ec
cleſia miſteria celebrat: ſi hoc fe
cerũt diuinitꝰ monite: nõ huma
nitus decepte: non errantes ſed
obedientes: vt de ſampſone ſciꝫ
dici poteſt: aliõ nobis nõ eſt fas D
credere. Qd autem deus iubet
ſeqꝫ iubere ſine vllis ambagibꝰ
intimat: quis obedientiaꝫ: crimẽ
vocat: quis obſequium pietatis
accuſat: ⁊c. In mulieribꝰ võ gen
tilibus zelus pietatis cõmendã/
dus: exceſſus tamẽ in facto quo
ſe necauerunt minime imitãdus
qꝫte võ reuerentie fuerũt pudici
tia apud paganos: ait Solinus
libro. vij. c. xvi. vbi narrat de pte
Indie vbi ſe ſe veneri penitus
abdicauerunt. pecuniam neſciũt E
nemo ibi naſcitur: nec tamen de
ficit hominum multitudo. locus
ipſe adictus eſt pudicitie: ad quẽ
licet vndiqꝫ plimi gentium ꝓpe/
rent: nullus admittitur: niſi quꝫ

caſtitas fidei innocentieqꝫ meri/
tum cõſequatur. Nam qui reus
eſt ⁊ leuis culpe qꝫuis ſũmopere
adipiſci ingreſſum velit: diuinitꝰ
ſubmouetur. Itaqꝫ per immen/
ſum ſpacium ſeculoꝝ incredibile
dictu: eterna gens eſt ceſſantibus
puerperijs. hec ille. ¶ Pudici/
tia ergo honoranda: quando eſt
perfecta ſcilicet in affectu: ⁊ ſimi
liter i omni ſenſu ⁊ effectu: ac cõ
uerſationis geſtu. vt eniꝫ ait Va/
lerius libro. iiij. c. iij. cum quidaꝫ
formam cuiuſdã pueri laudaſſet
alius increpans intemperantiaꝫ
ait: non ſolum manus a pecunia
ſed etiaꝫ oculos a libidinoſo aſpe
ctu continentes eſſe debere. Et
libro. vi. c. i. dicit de quodam qui
dixit filie: vt non ſolum virgini/
tatem illibatam: ſed etiam oſcula
ad virũ ſincera ſeruaret ſcilicet ſi
ne admixtione alicuiꝰ libidinis.
Et Hiero. ꝯ Jouinianum dicit:
ꝙ Diuellius duxit vxorem vir/
gineꝫ tante pudicitie: vt illo ſecu/
lo fieret ꝓ exemplo: quo erat im
pudicitia monſtrum: non tantũ
vitiuꝫ. Hic in iurgio audiuit: ꝙ
os fetidum haberet. Et rediens
domum conqueſtꝰ eſt vxori: qa
hoc ſibi non dixerat: vt remedia
q̃reret. Cui illa reſpondit: ꝙ cre/
debat ſic omnibus viris ora ole
re. Illa ergo laudanda in vtroqꝫ
⁊ ſi viri vitiũ ignorauit: ⁊ ſi patiẽ
ter tulit. hec ille. Et in hoc etiam
laudanda ꝙ oſculũ non prebue
rat alteri viro ſicut faciũt multe.
¶ Capitulum quartuꝫ. Quales
debẽt eſſe mulieres quo ad quie/
tem ⁊ taciturnitatem.

Et mulieres ſic caſte ſũt
admonẽde: vt ſint quie/
te ⁊ tacite. vt eiꝫ ait Cri/
ſoſto. ſup Jo. omel. lxi. mulieꝝ H
eſt domi phari ⁊ quieſcere. Si/
cut legitur de Sarra: ꝙ erat in
tabernaculo. Geñ. xviij. ⁊ õ bea
ta virgine: ꝙ ad eam ingreſſus ẽ
angelus. Luc. ij. Et ſic erat in lo
co archão ⁊ ſecreto. Mulier. n.
ſcala eſt ad temptandũ: ait Gre. I
moral. iij. ⁊ paruі ſenſus: decepti
bilis: ⁊ magne voluptatꝫ ait Aui
cena. x. phie. ⁊ fortis ad malitiaꝫ:
ait Criſo. vbi. s̃. Et vt ait Hero/
dotus: mulier cuꝫ veſte deponit
verecundiam: vt habitum eſt. s̃.
parte. ij. c. quid ſit coniugium. Et
ideo ne ſint alijs occaſio ad pec/
canduꝫ: ⁊ ne ipſe labantur in pec
catum: non debent eſſe vage in/
quiete garule: nec ocioſe. De qui
bus. i. ethi. ocioſe diſcunt domos
diſcurrere. ⁊c. Ideo vt ait Tuliꝰ
primo de offi. c. v. circa feminas K
maioruꝫ inſtituta cenſuerũt que
modeſtie: que ſobrietati patroci/
nabantur: cum aurum nulla no/
rat preterqꝫ vnico digito quam
ſponſus oppignoraſſet pronubo
anulo. Et a vino adeo abſtinere
vt matronam ob reſſignatos cel
le vinarie loculos media necarẽt
Item ſub Romulo mulier que

vinũ attigerat: a marito impune trucidata eſt. Oſcula autem propinquis offerre neceſſitas erat ñ alijs.

¶ Capitulum quintũ. Qđ mulieres ſint in ornamẽtis tempate

L ſ Unt etiam admonende vt ſint ornamentis cõpetentibꝰ ⁊ religioſis indute .i. Pe. iij. Quarum non ſit extrinſecus capillatura: aut circũdatio auri aut veſtimentorũ cultus: ⁊c. vnde đ impudice ſe ornãtibus: multum loquitur Hiero.
M epiſtola. cviij. Ille oculos xpianos ſcandaliçant potius que purpuriſſo ⁊ qbuſdam fucis ora oculoſqꝫ depingunt: quarum facies egiptie nimio cãdore defformes ydola mentiuntur: quas nec numerus annorum poteſt docere: ꝙ vetule ſunt: que capillis alienis verticem ſtruunt: ⁊ preteritã iuuentutem in rugis anilibus polluunt. Erubeſcat mulier xpiana: ſi naturam cogit in decorem: ſi carnis curam facit in concupiſcentijs. ⁊c. Idem epl'a. xcviij. Quid facit in facie chriſtiane purpuriſſus ⁊ ceruſa. Sequitur. Ignis iuuenum: fomenta libidinum: impudice mentis indicia. Orna-
N tus iſte non dei eſt velamen ſed antichr. Et Criſoſtomus ſuper Math. omel. xxx. Adijcere aliquid ymagini regie: periculum ẽ deum offendit: ſobrietatem ſuffodit: zelotipie flammam accendit: zelatur meretricãtes. Et Amb. multũ exame. Omel. ix. vbi ait Pictus es o homo? Sequitur. Noli delere bonam picturam. Noli tollere picturam dei: ⁊ aſſumere meretricis. Illa pictura: vicij eſt non decoris: fraudis non ſimplicitatꝭ. Fallit đcipit: vt nec ei placeas cui placere deſideras: q itelligit ñ tuũ ſed alienũ eẽ q̃ placeas: ⁊ tuo diſplices auctori. q videt opus ſuum eſſe deletum. Et ponit exemplum de artifice: qui indignatur: cum videt opus ſuũ adulteratum. Sic qui adulterat opus dei: graue crimen committit. Graue crimẽ eſt. vt putes: ꝙ melius te homo pingat q̃ deus. ⁊c. Diligenter ergo ſunt admonende mulieres: vt ſcilicet a talibus caueant. vnde narrat dominus Pariſieñ. i tractatu de vniuerſo de quadam muliere que tingendis ⁊ ornandis crinibus dum viueret intendebat: ꝙ poſt mortem apparuit cuidam pectinans crines ⁊ ornans: Et dixit: ꝙ iſta pectinatio erat ſibi intollerabilis cruciatus: ⁊ ꝙ pecten ipſum immenſitate ponderis eam grauabat ⁊ intollerabiliter deprimebat. Qua apparitione placuit bonitati diuine inſinuare: q̃ periculoſa eſt ſtudioſitas in predictis ornatibus. De differentijs autem pudicitie virginalis: vidualis: ⁊ coniugalis dicetur. ĩ.

¶ Secunda diſtinctio. De inſtructione hominum ſm differẽtias etatum.

ſ Imiliter admonẽdi ſunt homines communiter de ordinato mõ viuendi ſm differentias etatũ. Sicut enim varie ſunt etates: ſic varie informationes: vt eniꝫ dicit Papi. prima etas ducitur per ſeptem annos que dicitur infantia. Secũda vſqꝫ ad quartũdecimum q̃ dicit pueritia. Tertia vſqꝫ ad viceſimumoctauum ſcilicet adoleſcentia. Quarta vſqꝫ ad quadrageſimũ: que eſt iuuentus. vel virilitas. Quinta vſqꝫ ad ſexageſimum ptendit: que dicitur ſeniũ declinata a iuuentute in ſenectutem. Sexta ſenectus: que nullo annorum numero terminatur: que ⁊ ſenium dicitur. Et de his bene Augu. i. ꝯ manicheos. Et qꝛ his etatibus ſunt quedam propria: vt ait Tulius đ ſenectute. c. iiij. eſt ingens ĩfirmitas puerorꝫ: velocitas iuuenum: grauitas virilis etatis: ſenectutis đo maturitas: ideo admonẽdi ſunt omnes ſm differentias etatum.

¶ Capitulum .i. De informatione infantium.

d E inſtructione autẽ infantium ſcilicet qualiter patres debent eſſe ſolliciti dictum eſt. ſ. parte prima. Et đ hoc Hieronimꝰ epiſtola. ſo. dicit: ꝙ non eſt parui meriti apud deũ: bene educare filios: vnde ait Apoſtolꝰ de vidua .i. Thi. v. Si filios edificauit. ⁊c. Et idem Hieronimꝰ mſtum de hoc epl'a lxxxix. que dicitur de inſtructiõe filie. Ubi ait magiſter: pbe etatis ⁊ vite eruditioris eſt eligẽdus Nec puto erubeſcit vir doctꝰ in nobili virgine: qđ fecit Ariſtote. in filio Philippi: vt ipſa librorꝫ vtilitate: iitia miſtraret litterarũ nec diſcat in tenero qđ dediſcenđũ eſt. Difficulter raditur qđ rudes animi perbiberũt. Lanarũ conchilia: in priſtinum colorem
T quis reuocet? Et teſta ſaporem et odorem quo primo imbuta eſt retinet. Exemplũ de Alexandro: q moribus ⁊ inceſſu Leonidis pedagogi ſui: ⁊ vitijs quibꝰ fuit paruulus infectꝰ carere non potuit: cũ eſſꝫ dominator orbis. Et poſt Nutrix non ſit temulenta: nđ laſciua non garula. habeat ſcilicet filia modeſtam gerulã: nutriciũ
V grauem. ⁊c. Item Hieronimus epiſtola. lxxxvij. In tenera etate facilꝰ ſancte conuerſationis vſus innoleſcat. Optimi ad inſtructionẽ primi anni. habent in ſe qdam molle: ⁊ quod facile formari queat: ⁊ ad arbitrium volentis trahi. Et ponit exemplũ de arbuſculis que in partem quãlibet flecti poſſunt. ⁊ tenera animalia ſine labore domari ſolent. Sequiẽ Id penitus ſolet inherere ſenſibus qđ prius ceciderit duꝫ mollia

etas. ⁊ animus facile ducitur: ex/
ercendi boni conſuetudine. Con
ſimilia exempla ponit Anſelm⁹
X ð ſimilitudinib⁹.c.liij.di.ꝙ mol
lis cera recipit ymaginem ſigilli
⁊ tenet eam cū eſt indurata. Sic
eſt de etate infantiuꝫ: qꝛ informa
ri poſſunt in ea. Et ſicut in indu
rata cera non poteſt bene forma
ri: ſic in etate indurata non prius
informata. Sunt ergo pueri ſo/
brie nutriendi: ait Aug.xij.de ci.
c.xv. Si pro viribus ſuis alatur
infans: fiet vt creſcendo plus ca/
piat: ſi modū ſue capacitatis ex/
cedat deficit anteꝗ̃ creſcat. Et ð
hoc Seneca.ij.de ira dicit.ꝙ vi
num negandū eſt pueris: vt ait
Plato. Nec cibis quideꝫ implē
Y di ſunt: diſtenderentur enim cor
pora.⁊c. ¶ Item inſtruēdi ſunt
ab initio: fidei documentis: pro/
ut ait Hugo de ſacramētis libro
ij.parte.vi.c.xij.di.ꝙ patrini ſunt
fideiuſſores pro eis quos in ba/
ptiſmo ſuſceperunt: vt eos cum
ad legiptimam etatem peruene/
rint admoneant. Fidem rectam
⁊ conuerſationem bonam cuſto
dire. Ante omnia vo Simbolū
⁊ dominicam orationem ſcilicet
Z eos doceant. Et Grego.vij.regi
ſtri peto: vt paruulos dominos
quos nutris: precipue in morib⁹
inſtruere cures. ⁊ eunucos q eis
deputati ſunt admone: vt ea illis
loqui doceant: que eorum mētes
in charitate circa ſe inuiceꝫ: ⁊ er
ga ſubditos in manſuetudinem
compungant. Sequit̃. verba nu
trientiū aut lac erūt ſi bona ſunt A
aut venenum ſi mala. Talia er/
go nunc eis ſugerant q̄ poſtmo
dū oñdāt ꝙ bōa fuerūt q̄ ab eis
ſuxerunt Ideo monet Heroni/
m⁹ vbi.ſ.ꝙ nutrix nō ſit garula
¶ Itē ſunt pueri a pctis ſūme co
hercendi: qꝛ multa ſunt peccata
puerorū ſicut enumerat Aug.i.ꝯfeſ.
vbi ait loquens de ſe. Tantillus
puer: ⁊ tantus peccator. Pecca/ B
bam inqt contra preceptum pa/
rentuꝫ. ⁊ magiſtrorum. Vñ nar/
rat de peccato quo furabat̃ pira
cū ſodalibus. Et ibidem. Vidi ꝫe
lātē paruulum. Nundū loquebat
tur ⁊ intuebat̃ paruulus palidus
collactaneum ſuū. Et ibi enume
rat multa talia. Iō parentes de/
bēt eos cohibere a peccatis. Vñ
enim ait Hiero. epiſtola.lxxix. C
vſqꝫ ad ſeptē annos puerorū pec
cata parentibus iputant̃. ¶ Iteꝫ
caſtigandi ſunt: ⁊ modo debito
verberandi ſm̃ ſniam Salomo
nis. Noli ſubtrahere a puero di/
ſciplinā. Et Ecech.xxxvj. Curua
ceruiceꝫ eius in iuuētute. Et.vij.
Filij tibi ſunt erudi illos. ⁊ curua
eos a pueritia. ¶ Item ſunt eru D
diendi debitis artificijs: ⁊ ſuo ſta
tui conuenientibus. vt.ſ. nobiles
erudiantur in operib⁹ que ſūt no
bilium. ⁊ ſi indigeant viuere arti
ficio erudiant̃ in artibus ſibi de/
bitis. vt poſſint communiter viuē
⁊ iuſte. Vñ ⁊ de Conſtantino di/
ctum eſt parte.i.ꝙ ſic inſtituit fi/
lias in arte texendi ⁊ nendi: vt ſi
neceſſe eēt: ex illis viuere poſſent
Item ſunt imbuendi fide ⁊ diui
nis mandatis. ⁊ informandi vir/
tuoſis moribus ſicut factum eſt:
ſicut fecit Thobias: qui ait ad fili
um. Tob.iiij. Attende tibi ab om
ni fornicatione.

¶ Capl'm ſecundum. De infor/
matione puerorum.

Et ſicut ſunt informandi
E in infantia. ſic in ſequen
ti gradu etatis que dicit̃
pueritia maxime a peccatis cauē
dis: In ipſa enim etate inſurgūt
libidines ⁊ concupiſcentie: iō la/
borandum eſt: vt ſobrietate: caſti
tate ⁊ labore domentur. Ut eniꝫ
ait Criſo⁹. ſuper Math. Omel.
xlviiij. ſicut terra fructuoſa eſt iu
uentus: que ſi negligit̃: multas p
ducit ſpinas. Et poſt. Immitta/
mus ignem: comburamus per/
nitioſas concupiſcentias: arem⁹
areas noſtras ad ſeminis ſuſce/
ptionem. in Iuuentute ſobrietas
fulget: qꝛ inopinabile hoc ſcilicet
tranquilitate influctuationib⁹ po
ſiti: in camino non comburi: i iu
uentute nō impudicū eſſe. Et po
nit exemplum de Ioſeph. ¶ Itē
iſti ſunt in laboribus debitis exer
cendi qui ſtatui ſuo cōpetāt: ⁊ bo
nis moribus informandi. Et de
vtroqꝫ Tuli⁹ li.i.ð offi.c.xxxviij.
Eſt adoleſcētis: maiores natu ve
reri inqt: ex his eligere optimos
⁊ pbatiſſimos: quorum conſilio
⁊ auctoritate nitant̃. Et ſequitur.
Maxime hec etas a libidinib⁹ H
eſt tollenda: in labore ⁊ patientia
animi ⁊ corporis exercenda: vt i
bellicis ⁊ ciuilibus officijs eoruꝫ
vigeat induſtria. Caueant intem
perantiaꝫ: meminerint verecun/
die. Qð erit facilius: ſi in huiuſ/
modi rebus: maiores natu velint
intereſſe. Ineuntis enim etatis i/
ſolentia: ſenum prudentia cuſto/
dienda ⁊ regenda eſt. Iteꝫ Tuli⁹ I
li.ij.tuſ.q. Leges ligurgi labori/
bus erudiunt iuuentutē venādo:
currendo: eſuriendo: ſitiendo: al
gendo: eſtuando. Sparte quoqꝫ
pueri ad aram ab vberibus acci
piunt̃: vt multus e viſcerib⁹ ſan/
guis exeat: vt habitum eſt.ſ. pte
i. Et Señ. epiſtola.xxxi.di.ꝙ na
tus i Spartia: arcū tēdit: germa
nia haſtile vibrat: i italia eqtareꝫ
i hiſpania cautius hoſtē pcutet.
Item Saluſtius li.i. loquens de K
quadā gente dicit: ꝙ mos eius eſt
equitare: iaculari: curſim cū equa
libus certare. Et Tul.i. rethorice
recitans v̓ba Terentij di.ꝙ De/
mas ⁊ Mithon fratres fuerunt
⁊ Demas filiū nutriēdū tradidit
Mithoni: quem nutriuit ⁊ veſti
uit laſciue: ita ꝙ fuit ebrioſus ⁊ lu
xurioſus. Ideo ait Demas ad fra
trem. Quid agis? Cur pdis ado L
leſcētē.⁊c. Et vere ſic faciūt mul/
ti diuites q nutriunt in laſciuia fi

bi cõmendatos: ⁊ eos perdũt. Et
ſicut dictũ eſt de pueris ⁊ infanti
bus nutriendis ſic intelligendũʒ
eſt de puellis. Unde ecc. vij. Filie
tibi ſũt: ſerua corpus illaruʒ: ⁊ ne
oſtẽdas hilarẽ faciem tuã ad eas
ſ. permittendo illas laſciuire. ⁊ de
hoc ſufficienter Hiero⁹. epiſtola
M pdicta. ſ. de inſtitutione filie: vbi
ait Nihil aliud diſcat audire vel
loqui: niſi qd̃ pertinet ad timoreʒ
dñi Turpia nõ intelligat: cantica
mundana ignoret. adhuc tenera
lingua pſalmis dulcibus imbuat
procul ſit laſciuia puerorum: pu
elle ⁊ pediſece a ſecularib⁹ conſor
tijs arceant. Sequit. Si ſollicita
⁊ prudens es: ne filia percutiatur
a vipera: cur non eadẽ cura pro
uides ne feriatur a maleo ire? ne
egrediat Cum Diana: nec ludat
N nec trahat cantus. Poſtq̃ gran
diuſcula eſt pergat ad templum
cũ parentibus: nec inter turbas i
ueniat. Exẽplũ ſumat a Maria
quam Gabriel in cubiculo repe
rit. Luc. ij. ⁊ a Sarra q̃ ait. Tob.
iij. Nunq̃ cum ludentibus miſ
cui me. et a matre beati Auguſt.
vt ſupra.

¶ Capl̃m tertium. De informa
tione adoleſcentium.

Imiliter admonẽdi ſũt
exiſtentes in. iij. dr̃ia etaſ
que eſt adoleſcẽtia: vt ca
neãt a pdictis: ⁊ ſicut creſcit etas
corpis: ſic creſcat etas virtutis. ait
Hiero. de continentia virginali.
Creſcat in te inquit etas cum ani
mis: cũ etate iuſtitia: ⁊ fides cop
fectior videat quo ſenior. Sequit
Omne tempus in quo te melio
rem nõ ſenſeris: hoc te eſtima p
didiſſe. Job. xxxi. Ab ĩfantia cre
uit mecũ miſeratio. Ubi Grego.
mor. xxxi. ait. Electis: cum foris
etas corpis: intus ſi dici liceat cre
ſcit etas virtutis. Et hoc dictat ra
tio: vt ſicut creſcit ſenſus viuaci
tas: ſic creſcat virtutum perfecti
bilitas. Sunt ergo adoleſcentes
informandi ⁊ inſtruendi magis
etiã q̃ infantes: vt a peccatis ca
ueant. laboribus ſe exerceant. ho
neſtis ſe moribus ornẽt: ⁊ matu
re ſe gerant. Ut eni ait Valerius
li. vij. c. v. ciuitas noſtra: nobiliuʒ
iuuenũ ingenia ab inſolentia re
uocãdo: magiſtros ⁊ vtilei cines
fecit honoribuſq̃ debitiũ auctori
tatis põdus adiecit. Et vt ait An
ſel. de ſimilitudinibus. c. xlvj. iu
uentute cõmendanda eſt oris ta
citurnitas: corporis continentie:
⁊ verecundia. Et de tali adoleſcẽ
tia loquit Job. xxix. Sicut fui in
diebus adoleſcentie mee. Et ecc.
ix. Letare iuuenis in adoleſcen
tia tua: et in bonis ſit cor tuum in
diebus iuuẽtutis tue. Juueni eni
parendũ: ſeni vtendũ: ait Sen.
epl̃a. xxxviij. ⁊ maxime admonẽ
di ſunt adoleſcentes: vt ſint ſubie
cti: ⁊ obediẽtes ac obſequioſi: qa
vt dr̃ in tractatu de duodeci abu
ſiuis: terti⁹ gradus abuſionis eſt

adoleſcens ſine obedientia. Se
quit. Sicut in ſenſibus ſobrietas
⁊ morũ perfectio: Sic in adole
ſcẽtib⁹ obſequiũ: ſubiectio: ⁊ obe
dientia rite requirat. Et poſt. Si
cut fructus non inuenit in arbore
in qua flos prius non apparuit:
ſic ⁊ in ſenectute honoreʒ legipti
muʒ conſequi non poterit: qui in
adoleſcentia alicui diſcipline non
laborauerit.

¶ Capl̃m quartuʒ. De informa
tione virorum.

Taliter aũt ſunt admo
nendi in ea etate que dr̃
virilitas: dictum eſt ſup
vbi de informatione virorũ. Eo
eni quo ſunt vigore virtuoſiores
cõplexione temperantiores: inco
lumitate ſaniores: ad ſuſtinenda
terribilia conſtantiores: eo ipo de
bent perfectius ſeruire creatori di
centes cum pſal. Fortitudinẽ me
am ad te cuſtodiam. Uiriliter in
gt age: ⁊ conforteт cor tuũ. Job.
vj. Quid eſt fortitudo mea: vt ſu
ſtineã? Ubi. Greg. mor. vij. For
titudo iuſtorum eſt: carnẽ vince
re: voluptatibus proprijs contra
ire: delectationes vite pſentis ex
tinguere: huius mundi aſpera p
eternis premijs amare: proſperi
tatis blãdimenta contempnere:
aduerſitatis metũ in corde ſupe
rare. Iſa. xl. Qui confidũt in do
mino mutabunt fortitudinẽ. Ad
monendi ſunt ergo tales: vt ſint
viri actu ſicut ſunt ſexu: vt dictuʒ
eſt ſupra.

¶ Capl̃m quintũ. De informa
tione ſenũ a ſenectute.

Onſimiliter ſunt admo
nendi ſenes: prout dicũt
ſenes a ſenectute: quia di X
citur ſenior ſm papiam: q ſicut
etas corpis creuit: ſic creſcat etas
virtutis: et vt in tali etate ſit om
nium voluptatum iuueniliũ ab
dicatio. Quia vt ait Tul. de ſene
ctute: preclarũ mun⁹ etatis. ſ. hu
ius eſt qr aufert a nobis quod in
adoleſcentia eſt vicioſiſſimuʒ. ſ.
voluptates. Sic Paulus qr fa
ctus eſt vir: euacuauit que erant
puuli. j. cor. xiij. Multo magis
qñ qs fact⁹ eſt ſenex deʒ talia eua
cuare. Ideo Señ. epl̃a. lxxviiij. Y
ait. Gratias ago ſenectuti mee:
q quicqd debebã nolle non poſ
ſum. ¶ Item ſunt admonẽdi ta
les vt circa ſalutaria ſtudia ſit eo
rum occupatio. Unde Señ. vbi
ſ. Ago gratias ſenectuti: q lectu
lo me affixit. Sequit. Cum libel
lis mihi plurimus ſermo. vt eniʒ
ait Auic. pte. v. de anima. Poſt
quadraginta annos intellectus
roborat. ⁊ Tul. de ſenectute. c. iiij
di. q memoria: induſtria: ingeni
umq̃ vigent in ſenib⁹. ſ. ocõ mo
do anteq̃ ſint decrepiti. Et Señ. Z
epl̃a. lxxvj. Queris quid doceã?
Reſpondeo: ſeni eſſe diſcendum.
Et ibidẽ. Quid ſtultius q̃ q diu
non didiceris non diſcere? Om
nis etatis homines ſcola admittit.

A In hoc ſeneſcamus. Tamdiu di
ſcendum eſt: q̃diu quis neſciat:
⁊ ſi ꝓuerbio credimꝰ q̃diu viuit
Nec vlli rei magis hec etas con
uenit q̃ huic. ¶ Itẽ admonẽdi
B ſunt: vt ſit i eis virtutũ rectitudo
vt eniʒ ait Ambꝛo. exam. omel.
i. Senectus eſt in bonis moꝛbꝰ
dulcioꝛ: in conſilijs vtilioꝛ: ad cõ
ſtantiã ſubeũde moꝛtis paratioꝛ:
ad repꝛimẽdas libidies foꝛtioꝛ.
Et Tul. de ſenectute. c. x. di. ꝙ ar
ma ſenectutis ſunt artes exercita
tioneſq̃ virtutũ. Unde ſeneſ plꝰ
agunt conſilio: auctoꝛitate: ⁊ ſen
tentia illis qui laboꝛant: ꝓut exẽ
C plificat ibi de multis phis. ⁊ coꝝ
conſilijs. ¶ Itẽ debet eſſe in eis
bonoꝝ moꝝũ perfectio vt dictum
eſt. ſ. ab Ambꝛo. ⁊ virtutis alijs
pꝛedicatio: pꝛout ait Ual. li. vi. c.
i. de quodaʒ q ait. Duas res que
amariſſime ꝓuidenſ hominibus
ſibi pꝛebere licentiã ad libere lo
quendũ. Ex quo enim erat ſenex
⁊ cito moꝛiturus nec hẽbat ꝓleʒ
pꝛo qua eẽt ſollicitus libere dice
re poterat veritateʒ: nec timebat.
¶ Capl̃m. ſextũ. De infoꝛmatõe
ſenum a ſenio.

T ſi ſenes dcõ modo di
cti: debent eſſe tales: me
rito magiſ ſenes dicti a ſe
nio: quod eſt decrepita etas: Se
D nes dictiſ quaſi ſe neſciãt. Delirãt
enĩ propter nimiã ſenectuteʒ. Ut
enĩ ait Sen̄. epiſtola. xxxj. Sene
ctus ẽ ſex: ⁊ edificium putreſcẽs
ruens vndiq̃. Ideʒ epiſtola. lxi.
Quemadmodum ſenectus ado
leſcentiã: ita moꝛs ſequiſ ſenectu
tem. ⁊ ibi. Quẽadmodũ in naui
que in ſentinã trahit: cum vni ri
me: aut alteri obſiſtitur: vbi plu
rimis locis laxari cepit: ⁊ ceteris
ſuccurri nõ poterit: nauigiũ dehi
cit: ita eſt ꝺ ſenili coꝛpoꝛe: tãq̃ ꝺ
de putrido edificio: ois iunctura
dilabitur: ⁊ dũ alia claudiſ: alia
diſtenditur. Circumſpiciendũ er
go eſt: quomodo exeat. Sequiſ.
Nihil habet qꝺ ſperet: quem ſe
nectus ducit ad moꝛteʒ. Huic in
tercedi nõ pot̃. Alia genera moꝛ
tis: ſpei ſunt admixta. Non ſicꝺ
ſenectute. Sũme aũt cauere de
bent ſenes ab exceſſu in alimen
tis: quia vt dr̃ li. Saturnaliũ ſe
nes citius inebꝛianſ ſm̃ Ariſto
telem qa i eis coꝛpus ſiccuʒ: ⁊ in
membꝛis durioꝛibus nãles meã
tus: ⁊ iõ exalatio cerebꝛum aſcẽ
dit. Et ſequiſ. Hinc fit: vt ſani ſe
nes magis iuuenũ laboꝛent tu
moꝛe membꝛoꝝ titubantia lin
gue: abundantia loquẽdi: iracun
die ꝯcitatione. Studiũ ergo talis
ſenis eſſe dʒ: vt moꝛianſ in eo vi
tia anteq̃ ipſe moꝛiaſ: ait Sene.
epi. xviij. Moꝛianſ i te vitia pꝛiꝰ
voluptateſ: turbitas: ⁊c. Et ibidẽ
Numera ãnos tuos. pudebit ea
velle q̃ volueraſ puer. ⁊c. Et epĩa
lxvij. Hec eſſe debẽt opera ſenis
illa nolle q̃ voluit puer: ⁊ bñ mo
ri. Si enim non ſit talis: erit pu

er centum annoꝛum: puer. ſ. mo
ribus centũ annoꝝ. Iſa. vltimo.
Puer centum annoꝝ moꝛitur.
Sicut. exponit Greg. moꝛ. xvij.
Nihil eniʒ turpius q̃ ſenex inci
piens viueſ: ait Sen̄ epl̃a. xviij.
⁊ phus. Sero eſt tunc viuere. qñ
diſidendũ eſt. Hoc enim eſſe dʒ
ſtudium ſenis: abdicare pꝛeteri
tas voluptates: recogitare iugiter
pꝛioꝛes culpas: ⁊ defectiones ac
ſuas penalitates ſeniles. Ut. n. ait
Grego. ſuper euangelium lib. i.
omel. i. in illa etate ſtatura curuaſ
ceruix depꝛimitur: frequentibus
ſuſpirijs pectꝰ vrgeſ: virtus defic̃
loquentis verba anhelitꝰ interci
dit: ⁊ ſi languoꝛ deſinit ſenſibus
ipa ſalus egritudo eſt. Ut enim
recitat Sene. epiſtola centeſima
decima: verba Uirgilij referens.
Optima queq̃ dies miſeriſ moꝛ
talibus eui. Pꝛima fugit: ſubeũt
moꝛbi: triſtiſq̃ ſenectꝰ. Et laboꝛ:
⁊ dire rapit inclementia moꝛtis.
Et ſequitur. Melioꝛa ꝑteruolãt:
deterioꝛa ſuccedũt. Ubi ponit exẽ
plum bonũ: ꝙ quemadmodum
ex amphoꝛa: qꝺ pꝛimo effluit: ſin
ceriſſimũ eſt: grauiſſimũ et turbi
dũ qꝺ ſubdit. Sic i etate nr̃a: qꝺ
optimum eſt: in pꝛincipio eſt: id
eſ exhaurire in alijs patimur: vt
G nobis fecem reſeruemus. Unde
⁊ ſenectus inſanabilis moꝛbus ẽ
ideo qui ſenectuti cognomẽ im
poſuit triſtem illã vocauit. ſ. Uir
gilius. ⁊ alibi. Pallentes habitãt
moꝛbi: triſtiſq̃ ſenectꝰ. Iꝺ Boe.
de conſol. c. i. Uenit enĩ pꝛopera
ta malis inopina ſenectꝰ. Et do
loꝛ etatem iuſſit ineſſe ſuã. Sciãt
autẽ ſenes: ſe non habere annos
qui tranſierunt: ⁊ ſe dicunt hẽre
pꝛout dixit Lelius cuidã dicenti:
Sexaginta annoſ habeo. Uos in
quit dicitis hẽre quod non habeꝭ M
Et hoc ideo: qꝛ fluit tẽpus: ⁊ aui
diſſimos ſui deſerit. Nec qꝺ fu
turum eſt: meũ eſt: nec quod fuit
ait Sen̄: de naturalibus. q. li. v.
in fi. Ex quo ergo non reſtat ſeni
ſpes ꝺ vita: ⁊ impoſſibilis eſt diu
turna dilatio moꝛtis: nõ reſtat ni
ſi ꝙ homo ſtudeat bene moꝛi in
ſenecta vberi: ⁊ plenus dierum
cũ ſanctis patribus. Et vt ſic mo
riaſ debet bene viuere in iuuen
tute ⁊ merita congregare plima.
Ecc. xv. Que in iuuẽtute tua nõ
congregaſti: quomodo inueni N
es in ſenectute. Sic̃ enĩ dies i iu
uentute tua ſic ⁊ ſenectꝰ tua. Deu.
xxvj. Et dʒ moꝛi reliq̃ns exẽplũ
bonum iuuenibꝰ poſt ſe: ſicut fe
cit ille bonus ſenex: q ait. ij. Ma
chec. v. Adoleſcẽtibus exemplũ
foꝛte ꝺrelinquã. ⁊c. Quã glorioſi
ꝟo ſint boni ſenes ait Ecccle. xv.
Quã ſpecioſa veterano ſapientia
Sequiſ. Coꝛona ſenũ multa ſa
pientia. De ſapientia ꝟo ⁊ virtuti
bus ſenum: ⁊ eoꝝ operibꝰ ac lõ
geuitate Tuſ. lib. viij. Ubi narrat
ꝺ quodã qui cũ centeſimũ annũ
ageret: interrogatus quapꝛopter

diu viuere vellet: ait. Quia nihil
O habeo qđ ſenectutē meā accuſet.
Non eni gliandū eſt ſeni de ſene
ctute etatis: niſi eſſet ſenect⁹ ſapie
ꝛ virtuſ. ait. Sene. ep̄la. 50. Nō
vt diu viuam⁹ curandū eſt: ſ; vt
ſatis. Eſt longa vita: ſi plena eſt.
Implet aūt: cum annis ſibi ſuu;
bonum reddit: ꝛ ad ſe poteſtate;
ſui trāſtulit. Quid illu; ſexaginta
anni iuuant per inherētiā exacti
P Non vixit iſte: ſed in vita mortu
us eſt. Et ſequit. Quemadmodū
in minore corpis habitu pōt ho
mo eſſe perfectus: ſic in minore
tempore poteſt eſſe vita perfecta.
Queris: Quid ſit ampliſſimum
vite ſpacium? vſq; ad ſapientia;
venire. Et ibi de alijs ſenibus vir
Q tuoſis. Econtra ſecundus grad⁹
abuſionis eſt: ſenex ſine religiōe
prout dꝛ in tractatu. de duodeci;
abuſiuis: vbi dꝛ. Quid ſtolidius
eſſe poteſt: ſi mens ad perfectio
nē feſtinare nō contendat: qñ to
tius corpis ſenectute confect⁹ ad
interitū properat? Caligat oculus
R auris grauiter audit: ꝛ ſic de alijſ
membris: que omnia: ruituram
domum corpis cito pronuntiant
Et ponit exemplum. Sicut in li
gnis reproba arbor apparet que
poſt flores fructus non exhibet:
S ſic reprobus eſt: quem flos iuuē
tutis deſerit: Et tñ bonorū operū
maturos fructus non impendit.
Sequit ibi. Cauēde ſunt due par
ticule: que i carne nō veteraſcūt

ꝛ hoiem ad peccatū trahūt. ſ. cor
ꝛ lingua: qꝛ noxias cogitationes
quas cor machinari ſenſerit: lin
gua pandit. Caueat igitur. ſimilit
etas: ne iſte particule iuueneſcen
tes totam armoniā deſtruant. Et
ſubdit regula generalis. Vnicui
q; etati conſiderandū eſt: qđ cu
ti eminenti. dignū ſcit. Hoc agat
quo nec vitā: nec etatem: nec mi
niſteriu; vileſcat. Predicator er
go cum predictis ꝯferat de eis q̄
competūt cuilibet dr̄ie etatis: no
ciua ꝛ inhoneſta diſſuadendo ꝛ
ſuadendo contraria.

¶ Tertia diſtinctio. De informa
tione nobilium ſanguine.

¶ Capl̄m. primū. Qđ non glo
rientur de ſua nobilitate.

D Ebet ſimiliter predi
cator admonere ho
mines ꝛ cū eis confe
re de hiſque ſpectant
ad differentias cōdi
tionis. Sunt eni aliqui nobilis ꝛ
ingenue conditionis. ꝛ ſunt alij i
ferioris ꝯditionis ꝛ ſeruilis. No
biles igit admonendi ſunt: ne ſe
efferāt: aut inaniter glient de ſua
nobilitate: nec vilipendant alios
aut contempnant. Oēs enim eq̄
ſūt nobiles reſpiciēdo. ſ. originē.
Et iſta noia. ſ. ſeru⁹: libertin⁹: aut
ex ambitiōe ſunt: aut ex iniuria ait
Señ. ep̄la. lviij. Job. xxxi. Nun
quid non in vtero fecit me qui ꝛ
illū? Vbi Greg. mor. xxi. vi. ōs ho

bitum eſt. Oēs hoies natura eq̄
les ſunt: ſed acceſſit diſpenſatorio
ordine: vt qdā; prelati alijs vide
antur. ꝛc. Rōne ergo indifferen
tie originis non oportet multum
gloriari. Ecc. Quid ſuperbis ter
ra ꝛ cinis. Item nō oportet mul
tum gloriari ratione ſuperioritatis
illius partis cuius eſt iſta nobili
tas. eſt enim ex parte carnis. ꝛ ſā
guinis. que ē infima pars homi
nis. Oſee. ix. Glia eorū ab vtero
ꝛ partu. ¶ Item nec ratione alie
nitatis illius nobilitatis ab eo cu
ius dꝛ eſſe. ait. Boe. iij. de conſo.
c. vj. Quam ſit inane (inquit) ꝛ q̄;
inutile nobilitatis nomen: qs nō
videat? Que ſi ad claritatē refer
tur: aliena eſt. videt nāq; eſſe no
bilitas quedā; de meritis proue
niens laus parentum. Qđ ſi ad
claritudinē predicando facit: illi
ſunt clari neceſſe eſt: qui predicā
tur. Quare ſplendidū te ſi tuam
non habeas: aliena claritudo nō
efficit. Ite; Apule⁹ de deo So
cratis. In hoibus conſiderādiſ:
noli illa. i. aliena eſtimare. Seqt.
aliena voco que parētes peperie
runt. Et poſt. Generoſus es: pa
rentes laudas. Ideo Hiero. epi
ſtola. xxxiij. Non eſt (iquit) gloria
de nobilitate carnis: Quia nec
vicia nec virtutes parentum im
ponenda ſunt filijs: Niſi ſupple
fuerint imitatores parentum. Et
Criſo. omel. v. dicit: qꝛ nobilitas
vel bonitas cognatorum nō va

let niſi fuerimus noſipſi boni. Et
Idem omel. ix. dicit. qꝛ bonitas
parentum non prodeſt: ponens
exemplum de Eſau. Idem ſu
B per Jo. omel. lxxxix. Non valet
habere patrem Job ſine opib⁹.
¶ Item non eſt gloriandum de
ea ratiōe modice vel nullius vti
litatis. Ait Criſoſtomus ſuper
Math. Omel. ix. dicens: qꝛ nō
prodeſt malis bonitas parentu;:
ꝛ nihil obeſt bonis eorum ma
C licia. Et idem ſuper Joh. Omel.
xxxij. Cognatio carnalis nō va
let ſine ſpirituali. Ite; non eſt glo
riandu; de ea ratione poſſibilis
degenerationis ab illa. Nobiles
enim dicti iſta nobilitate ſepe de
generant ait Valeri. libro. iij. c. v.
ponēs exemplū de multis qui a
ſplendore parentu; degeneraue
runt: dantes ſe ignauie: ſordibus
ꝛ nequitie. vnde ait de tali: qꝛ eſt
monſtro ſimilis. Ideo vocat ta
D les nobilia portenta imbuta ſor
dibus. Similiter vocat ea deſor
mes vmbras gurgite turpitudis
Hinc ꝛ quidā; ſapiens ait: qꝛ nō
viuentes ſm nobilitatem penitū
ſed ſub vmbra eorꝫ ſunt ſimiles
locis ſordidis: ſole illuminatis.
¶ Item non eſt gloriandum de
E dicta nobilitate ratiōe iudicij du
rioris: niſi filius imitator ſit prīs.
vt eni; ait Criſoſto. vbi. ſ. omel.
xxix. Vtus parentum nihil valet.
ſed ex hoc magis iudicium ſumi
mus. Et vt ait Juuenalis loquēſ

d tali nobilitate) Omne animi vi-
cium tanto conspectius in se cri-
F men habet: quanto maior q̄ pec-
cat habet. Et alibi. Incipit ipsorum
ↄtra te stare parentū: Claramq̄
fassem preferre pudendis. Pre-
dicta ergo nobilitas vana est: in-
fructuosa: nociua: nisi illam co-
mitetur vera nobilitas: quaȝ fa-
cit virtus. ait ibi Iuuenalis. dicq̄
G virtus nobilem facit. Nobilitas
enim vera est: animuȝ q̄ morib⁹
ornat. Hec est appetenda: acq̄rē-
da: retinenda. Ille enim gene-
rosus est: q ad virtutē bene a na-
tura est composit⁹: ait Sen. epi-
stola. xlv.

Capitulū secūdū. De vera nobilitate.

Tem est nobilis: qui ᷤm
phie documenta viuit.
Nobilē enim facit phia.
ait Sen. epla. xlviij. di. q̄ Pla-
tonem phia fecit nobilē: nō inue-
nit. verā aūt nobilitatem eē facit
generatio spūalis: q̄ est ᷤm deuȝ
ait Crisosto. super Math. omel.
xliiij. Vera nobilitas sola est volū-
tateȝ dei facere. Et hic est modus
nobilitatis. Nec in filijs magna
sapiam⁹: nisi coꝝ v̄tuteȝ hēam⁹.
Neq̄ in patribus nobilib⁹: nisi
sim⁹ illis siles. Et de hoc Hiero
H nymus de coniugio. Sola (inq̄t)
apd deū libertas est: non seruire
peccatis. Sūma apd deū nobili-
tas ē clarere virtutib⁹. Itē Ber.
ad Eugeniū. Sen⁹ apostolorum
est non aliūde nobile: q̄ moꝝ in-
genuitate: ⁊ fidei fortitudie. Sūt
igitur monendi nobiles: ne glo-
rient inaniter de carnali nobilita-
te: sed eo ipso diligenti⁹ caueant a
peccatis. Ait Tul. primo de offi.
c. vij. In honoris: ⁊ potentie ac
glorie cupiditatib⁹ magis cauen-
dum est: ne qd peccet. Econuer-
so tamen est de mitis: ait Greg.
primo dial. c. xvi. di. Nonnullis
nobilitas generis parit ignobilitate
mentis. Et isti faciūt quasi clipeū
ad peccandū ⁊ deffendendū se i
peccatis: de sua nobilitate. Con-
tra quos. i. Pe. ij. Quasi liberi ⁊
nō quasi velamen habentes ma-
litie libertatem.

Capitulū tertiū. De istructione ignobiliū.

Contrario monēdi sunt
ignobiles: vt studeāt no-
biles esse virtutib⁹: lic-
ꝫ nō sint nobiles nobilitate sangui-
nis: q̄r humili loco nati multi cla-
ri fuerūt ait Va. li. iij. c. viij. ponēs
exemplū de talib⁹. Sicut de Tu-
lio hostilio: quē in cunabulis ex-
cepit agreste tuguriū: eiusq̄ ado-
lescentia in pecore pascendo fuit
occupata. validior etas Roma-
nū imperium rexit. ⁊ duplicauit.
Senect⁹ in altissimo maiestatis
fastigio fulsit. Et ibi de talibus.
Similiter narrat qualiter hu-
milr nati fulserūt nobilitate phie.
Socrates inquit nō solū homi-

num consensu verumetiaȝ Apo-
linis oraculo sapientissim⁹ iudica-
tus phanarethe m̄re obstitrice:
⁊ Sophonisco patre marmora-
rio genit⁹: ad clarissimū glorie lu-
men accessit: ⁊ si virtus per seip-
sam estimat magister optim⁹ vi-
te. Et ibi. Quam matrem Eurypi-
des: Aut quem patrem. Demo-
stenes habuerit. Ipsoruȝ quoq̄
nomen seculo ignotū fuit. Alte-
rius eius matrem cultellos ven-
didisse: omniū pene doctoꝝ lit-
tere loquunt. Sed qd aut illius
tragica: aut huius oratoria vi cla-
rius? Nat⁹ ergo de humili gene-
re: clarus tamen phia ⁊ virtutib⁹
magis cōmendabilis est: nobili
⁊ alto genere nato: talibus caren-
te. vnde Iuuenalis vbi. s. Mal-
lo tibi pr̄ sit Thersites: dūmō tu
sis Eacyde similis: vulcaniaq̄ arma
capessas: q̄ te Thersite siseȝ pro-
ducat Achilles. Quasi di. Me-
lior est probus natus ex patre hu-
mili ⁊ vili: q̄ nat⁹ ex nobili: ⁊ ta-
men improbus ⁊ vitiosus.

Capl'ȝ. iiij. Q̄d nō ē gliandūȝ de p̄eminētia donoꝝ naturaliū.

Sicut gloriandū nō est
de nobilitate parentū si-
ne nobilitate virtutū: ita
sunt admonendi hoies: ne glien-
tur inaniter de excellētia donoꝝ
naturaliū: nisi regant regulis vir-
tutum gratuitaꝝ. Imo q̄to acce-
pit quis plura dona naturalia: si-
ue a parte anime: q̄lia sunt inge-
nij ⁊ memorie: siue a parte cor-
poris: q̄lia sunt sanitas: pulchritu-
P do: agilitas ⁊ hmōi: tanto humilior
esse debet. Math. xxv. vbi dedit
quinq̄ talenta. vbi Greg. super
euange. omel. ix. Tanto quis dȝ
esse humilior ex munere: q̄to se
obligatiorē conspicit in redden-
da rōne. Et. i. cor. iiij. Quid ha-
bes: qd non accepisti? Et si acce-
pisti: qd gloriaris: quasi non acce-
peris. Iō Hiere. ix. Non gloriet
sapiens in sapientia sua: nec for-
tis in fortitudine sua. Cū enim ta-
lia coia sint bonis ⁊ malis: nul-
lus debet eis extolli. Sunt enim
bona quedā hereditaria. i. here-
Q dū dei: ⁊ q̄dam filioꝝ ↄcubinaꝝ
ait Aug. de patientia. Et Greg.
mor. Quedaȝ sunt dona sine q̄-
bus ad vitam nō pertingit. Alia
sine quib⁹ peruenit. Et eodeȝ. xi.
Quedam sunt dona q̄ muniūt:
q̄dam: que ornāt. De talibus igit
nemo extollat: ne per ea peccata
cumulent. Sūt eniȝ multi abutē-
tes donis dei. Sicut q per indu-
R striaȝ naturalē ⁊ prudentiā alios
impugnant ⁊ seducūt: ac mala si-
bi multiplicant. Sapientes enim
sunt vt faciant mala: bene autem
facere nesciunt. Isai. v. Et Luc.
xvi. Filij huius seculi prudentio-
res filijs lucis in generatione sua
sunt. Similiter sunt abutrices
sua pulchritudine: ⁊ alios alliciē-
tes ad malum. Sicut homines
pulchri ⁊ impudici: vel mulieres
quaruȝ pulchritudo alios allicit ⁊

ſtoricat: cū deberent ex hoc am/
plius deū amare ꝛ laudare: pro/
uer. xi. Circulus aure⁹ in narib⁹
ſuis mulier pulchra ꝛ fatua. Sus
enim licet haberet circulū in na/
ribus aureū illi non pceret: quin
ſupponeret ſtercorib⁹: ꝛ foderet
immūdiciā obuiātē. Ita mulier
pulchra ꝛ fatua pulchritudinem
oñtat omni ſcortatori: ꝛ ꝯmiſcet
oī feditati: cū eam deberet poti⁹
occultare: ne aſpicientes illaquea/
ret. exemplo illi⁹ adoleſcentis de
quo Uale. li. iiij. c. x. dicit: ꝙ ado/
leſcēs in ethruria regiōe excellē/
tis pulchritudīs: cū mira ſpēcie
pluriū feminaꝝ illuſtriū oculos
ſollicitaret: ac per hoc viris ac pa/
V rentib⁹ eaꝝ ſe ſuſpectū eſſe cerne/
ret: oris decorē vulnerib⁹ ꝯfudit.
Defformitatēq; ſanctitatis ſue fi/
dem ꝙ formā irritamentum alie/
ne libidinis maluit. Et de eodē
Ambro. iij. de virginitate ait. Iu/
uenē veteres fabule ferunt: cum
ꝓpter admirabilē oris pulchritu/
dinē in amorē incenderet femi/
nas: ſtigmatib⁹ exaraſſe vultum
ſuum: ne qua eū amare poſſet.
Moneat igit predicator diuin⁹
hoīes nō gl'iari pe predictis: nec
ſe arroganter efferre: qꝛ nō ex ta/
lib⁹ ſunt hoīes eſtimandi: ait Se/
X ne. epla. lxxix. vt eni ſatis oīa bo/
na ſua ꝯſtant ex ꝓprio. v bi ponit
exempla. vite fertilitas cōmen/
dat ſapor vinū; velocitas ſeruum:
ferre ſarcinaꝫ equū. ꝛ ſic de aliis.

Id cuiuſq; rei optimū eſſe dz cui
naſcit qd cenſet. In homine qui/
dē optimū eſt rō. hac animalia
antecedit. deos ſequit. Ratio er/
go pfecta; ꝓpriū bonū hominis
eſt. Cetera ſibi cū aīalib⁹ comu/
nia, valet ſcilicet hō: ꝛ leones ſi/
militer valent: formoſus eſt: ꝛ pa/
uones. velox: ꝛ equi. ꝛ ſic de aliis.
Quid ergo ī hoīe ꝓpriū? ꝛ rñdz
Ratio. hec recta ꝛ ꝯſumata feli/
citatē hominis implet. Sed nō
ē ratio perfecta ſine diuina gratia
ſiue gratuita v̄tute. vñ ait Senē.
ibidē. Hec ratio perfecta; virtus
vocat: eadēq; honeſtū ē. Id in/
ꝙ vnū bonū eſt in homine qd Z
vnū hominis eſt. Et poſt. Bon⁹
aſit eſt homo: ſi ratio explicata ꝛ
recta eſt. ad nature ſue vtilitatem
ꝯmendata. Hec dicū virt⁹: hec
eſt honeſtū ꝛ vnicū hominis bo/
num. Qui igit gloriat in dño glo/
riet. i. cor. xi. Et gloria nr̄a hec ē:
teſtimoniū cōſcientie noſtre. vñ
ꝛ ſapientes virgines habuerunt
oleum in vaſis ſuis: ſed fatue ca/
ruerunt. Math. xxv.

¶ Quarta diſtinctio. de informa/
tione hominū quo ad differen/
tias ſuſtētatiōis. ſiue poſſeſſiōis.

¶ Cap. i. De admōitiōe diuitū.

D Ebet ſimiliter predi/
cator dei alloq homi/
nes ꝛ vtiliter admo/
nere ſm differentias
ſue ſuſtentationis vel
poſſeſſionis: admonēdo diuites

ro mōquo debēt admoneri. ꝛ ſi
militer pauperes. Et qꝛ de hoīuz
admonitione Gre. ij. paſtoralis
ſatis inſtruit: iō dicendū breuiter
B de his ad occaſionem dandam.
Sūt enim diuites admonēdi q̄
ad diuitiaꝝ ꝯgregatiōē: ne iniu/
ſte cōgregent. ſ. per rapinas: vſu/
ras. vl' doloſas mercaturas: ſiue
per alios modos quibus iniuſte
ꝯgregant: ꝓpter qd dicunt ma/
mone iniquitatis. Math. vi. vñ
Hierony. epla. xcvij. Oīs diues
aut iniquus: aut heres iniqui eſt.
C Iſti etiā ſunt admonēdi: ne diui/
tie ab eis inordinate appetant vl'
ament. Qui eni volūt diuites fie/
ri: incidūt in varias temptatiōes
ꝛ in laqos diaboli. i. thi. vi. Et q
amat diuitias: fructum nō capit
ex eis. Ecc. v. Sūt ēt admonēdi
D ne impie ab eis retineant: paupe/
ribus eſurientib⁹ ꝛ ſitientib⁹ non
ꝓuidendo. Ecc. v. Noli anxius
eſſe in diuitiis iniuſtis. Et. i. Jo.
iij. Qui habuerit ſubſtantiā hui⁹
mundi: ꝛ viderit frēz ſuū neceſſi/
tatem habere: ꝛ clauſerit viſcera
ſua ab eo: qūo charitas dei ma/
net in illo? ¶ Itē ſunt admonē/
di: ne ꝯfidāt in diuitiis: eo ꝙ ca/
duce ſunt ꝛ deffectibiles: nō va/
E lentes ꝓtegere: aut deffendere in
die vltionis: niſi bene erogentur
puer. xi. Qui confidit in diuitiis
corruet. Et ibidē. Nō ꝓderūt di/
uitie in die vltionis. ¶ Itē ſunt
admonendi: ne ſuperbiant de di

uitiis nec paupes ꝯtēnāt. i. Thi.
vi. Diuitib⁹ hui⁹ ſeculi pcipe non
ſupbe ſapere: nec ſperare in in/
certo diuitiaꝝ. Non enim ꝓpter
diuitias ſunt apd deū electi. Jac.
ij. Nolite in perſonaꝝ acceptiōe
habere fidē. Sequit. Si itroierit
in conſpectu veſtro vir: anulum
aureū habens ꝛc. ¶ Itē ſunt ad F
monēdi: vt ſciant ſe nō poſſe ex
hoc mundo diuitias ferre. Job
xxvij. Diues cū dormierit: nihil
ſecū affert. vbi Greg. mor. xviij.
Diu cū reb⁹ noſtris durare non
poſſum⁹: qꝛ aut nos eas morien/
do deſerim⁹: aut ille nos viuētes
quaſi dſerūt pereūdo. Iō reſtat
vt diuites admoneant de ꝯmu/
tādo terrenaſ diuitiaſ ꝓ celeſtib⁹
Ait ibidē Gre. Terrena ſeruādo G
amittim⁹: largiēdo ſeruam⁹: pa/
trimoniū noſtrū retentū perdi/
mus: manet erogatū. Sequit.
Agendū nobis eſt: vt res abſolu/
te perituras: in non pereuntē co/
gam⁹ tranſire mercedem. Ideo
Luce. xvi. Facite vobis amicos
de mamona iniquitatis. Et. i. thi.
v. Diuitibus huius ſeculi pcipe.
ꝛc. Sequit. Bene agite: diuites
fieri: in bonis operib⁹: facile tri/
buere: theſaurizare bonū funda/
mentū. ꝛc. Pauperes enim ſunt
latorarij noſtri in celū. i. efferētes
elemoſynas que dant eis quo ad H
fructū: ait Aug. li. i. ſermonū ſer/
mone. iij. Elemoſyna enim viri
quaſi ſaculus cū ipſo. Ecc. xxix.

Jdõ voluit deꝰ vt aliqui eſſent pau
I peres quibus daret elemoſyna:
vt regnũ celoꝝ eſſet venale: ait
ibidẽ ſermone.xxxvi. ¶ Jtẽ ſunt
admonendi diuites: vt precaueãt
ꝛ precogitent futuras penas que
irrogant diuitibꝰ .i. amatoribꝰ di
uitiaꝝ: ꝛ eis herentibus. Luc.vi.
Whe vobis diuitibꝰ qui habetis
hic conſolationẽ veſtrã. Jaco.
iiij. Agite nũc diuites plorate vlu
lantes in miſerijs veſtris. Juſte
igitur debent diuitie congregari:
ordiate amari: pie errogari: ꝛ ſal
tem affectu ꝯtemni: vt dictũ eſt.
K Sunt enim bone: ſed non faciũt
bonũ: ſed quibus eſt bene vten
dũ. ait Aug. de verbis dñi ſmo
ne.xij. Quid ꝓdeſt plena archa
bonis: inani ꝯſciẽtia? Bona vis
hẽre: ꝛ bonꝰ eẽ nõ vis? Erubeſce
re debes de bõis tuis ſi domꝰ ple
na bõis: te malũ hꝫ dñz. ꝛc. Nõ
L eniz eſt ex his homo eſtimãdus
vel reputandus ait Sen. epiſto
la.xxix. Cũ volueris veraz ho
minis eſtimationeꝫ videre et ſci
re qualis ſit: nudũ inſpice. ponat
ideſt deponat patrimonium: po
nat honores ꝛ alia fortune men
dacia: corpus ipſum exuat: ꝛ ani
muz intuere qͣlis q̃tuſq; ſit: alie
no an ſuo magnus. ꝛc. Et non ſo
lum admonendi ſunt diuites de
M predictis: ſed etiam ad ꝯſideran
dum diuitiaꝝ vilitates: qꝛ lutum
ſunt ꝛ terra. Abacu. Whe ei qui
multiplicat non ſua. vſq; quo ag

grauat contra ſe denſum lutum:
vnde Apo. Omnia vt ſtercora
arbitratus eſt: que retro ſunt ob
liuiſcẽs. Phil. iij. ¶ Jtẽ admo
nendi ſunt ad conſiderandũ mo N
leſtias: diuitias concomitantes.
Spine.n. ſũt ſuffocantes verbũ
Luce.viij. ꝓut exponit Greg. li.
i. ſuper euãge. Omel. xvi. qꝛ mẽ
tem: cogitationũ ſuaꝝ punctioni
bus lacerant. ¶ Jtem admonẽ
di ſunt ad conſiderandũ eaꝝ fal
lacias. ꝓpter quod dicit ſaluator.
Fallatie diuitiaꝝ. Et vere fallaces
vt ait Grego. dicta Omel: qꝛ diu
nobiſcũ manere nõ poſſunt: ꝛ qꝛ
mentis inopiã nõ deponũt. Sũt O
eniz diuitie vmbra imbecillis: fu
mus qui diſſoluit: flos agri. Jdõ
non eſt in eis gl'iandũ: ait Criſo
ſto. ſup Jo. Et ſap. v. Quid no
bis ꝓfuit ſuperbia noſtra: ꝛ diui
tiaꝝ iactura ꝯtulit nobis? ꝛc. Se
quitur. Tranſierũt hec oĩa tanq̃
vmbra. ¶ Jtẽ admonẽdi ſunt
vt ꝯſiderent multimoda earum
impedimenta. Ligamenta enim
ſunt: muſcipula ſunt: onera ſunt P
amantibus eas. Sap. xiiij. Crea
ture dei facte ſunt in tẽptationem
aie hominum: ꝛ in muſcipulam
pedibus inſipientũ. vñ Aug. de
verbis dñi. Omel. xxxiij. Amor
temporaliũ viſcus eſt ſpũaliũ pẽ
narum. Concupiſti: heſiſti. ꝛc.
Amor enim mũdi adulterat ani
nam. amor fabricatoris caſtigat:
ait idẽ omeli. lij. Et qꝛ difficile eſt

habere diuitias: ꝛ non amare:
Jdeo piculoſe ſunt poſſeſſoribus
ait Saluator. Mat. xix. Si vis
pfectꝰ eſſe vade vẽde omnia. ꝛc.
Sequit. Faciliꝰ eſt: cameluz per
foramen acus tranſire. ꝛc. hec et
multa alia ꝯſiderantes antiq: di
uitias ꝯtempſerũt tam dñi ſiue
regentes q̃ ſtudioſi ꝛ ſapientes:
q̃ ſancti ac filiũ dei ſequẽtes: vt
patebit infra parte. vi. vbi de pau
pertate religioſoruꝫ. ps. Diuitie ſi
affluant nolite cor apponere. De
diuite vo nõ conſiderante predi
cta: nec ꝓuidente ſibi de eternis
tabernaculis dicit in tractatu de.
xij. abuſiuis. Quartꝰ inqͣt abuſio
nis gradus eſt diues ſine miſeri
cordia: qualis eſt ille qui ſupflua
non diſtribuit indigentibus: nec
theſauriçat in celis. Jdeo dicũtur
maledicti auari: Math. xxv. qꝛ
qui preteribant eoꝝ tabernacu
la nõ dicebãt: Bñdictio dñi ſup
vos. Talꝭ fuit diues epulo luc. xvi.
¶ Capꝫ. ij. De admonitiõe pau
perum: ꝛ paupertatis vtilitate.

Onſimiliter ſunt paupe
res admonendi de eis q̃
ad eos ſpectant. Et cuz
dicatur paupertas duobus mo
dis ſcilicet a mera neceſſitate. ꝛ a
voluntate. Pauper eniz eſt qui
vult eſſe diues ſcilicꝫ qui pauper
eſt rebus nõ volũtate: ait Augu.
li. i. ſermonũ ſermone. xi. Qualꝛ
autem inſtruẽdus ſit pauper vo
luntate dicetur. j. parte. vj. vbi de

volũtaria paupertate religioſoꝝ.
¶ Pauper aũt neceſſitate eſt in
ſtruendus de longanimi ſufferẽ
tia pauptatis: vt eaz ſuſtineat q̃ſi
medicamentũ ꝛ purgatoriuꝫ ſua
rum imperfectionũ ait Gre. ſup T
euange. omel. vltima loquẽs de
diuite Epulone ꝛ Laçaro paupe
di. qꝛ quos mor infirmitas vul
nerat: medicina paupertatis cu
rat. Jſai. xlviij. Elegi te in cami
no paupertatis. Sup quo Criſo.
ſuper Mat. omel. iiij. ait. Pau V
pertas eſt caminꝰ qui eſt horribi
lior igne. Sicut eniz eger non dꝫ
grauari de medicamẽto: nec pur
gandus de purgamento ſiue pur
gatorio: ſic pauper monẽdus eſt
ne de paupertate grauet: ſed ſuſti
neat ſicut medicamẽtũ: exemplo
Thobie. iiij. c. dicentis. Paupe
rem qdem vitam gerimus: ſed
multa bona habebimꝰ ſi timueri
mus deũ. ¶ Jtem admonẽdus
eſt pauper non ſolum de ſufferẽ
tia paupertatis: ſed de placentia
ꝛ acceptatione. vt eniz ait Sen.
epiſtola. ij. hõeſta res eſt leta pau X
pertas. Qui enim cũ paupertate
bene conuenit: diues eſt. Non q
paꝝ habet ſed q plus cupit. pau
per eſt. Jdeo Gre. ſup Ezech. li.
ij. omel. vi. Jlle pauper eſt q egꝫ
eo q̃d nõ habet. Naz ꝛ qui non
habet: habere tamen nõ appetit
diues eſt. Et Sen. dicta epiſtola.
Non pauperẽ puta cui quantulũ
cũq; supereſt. Tali enim ſatis ẽ.

Eſt enim quaſi diues cũ nõ ha/
beat. puer. xiij. ❡ Itez eſt admo-
nendus pauper de cauẽda vera-
pauptateq̃ eſt in appetitu diuitia-
rũ. Ait Grego. vbi. ſ. paupertas
quippe in mentis inopia eſt: non
in qualitate poſſeſſionis. Nã qui
cũ paupertate conuenit: pauper
nõ eſt. Et maxime admonẽdus
Y eſt: vt caueat a vera paupertate
que eſt in peccato. Ibi eiz eſt ve/
ra paupertas ſcilicet veraꝝ diui/
tiarum. Apoc. iij. Dicis q² diues
ſum. Sequitur. Et neſcis q² mi/
ſer es ꝛ miſerabilis pauper cecus
ꝛ nudus ſcilicet priuatione vera/
rũ diuitiarũ. De q̄bus Iſai. xxx/
iij. Diuitie ſalutis ſapientie ꝛ ſcien
tie: timor dñi. Ipſe eſt Theſaur⁹
eius. vt enim ait Hiero. epiſtola
xxv. Pauperẽ non facit cõmen-
dabiliorem paupertas ſi inter ſor-
des ꝛ inopiam peccata non caue-
at. Iob. xxxi. Et abſq̃ opimento
Z pauperẽ. Ibi Grego. mora. xxi.
Min⁹ inops eſt qui veſtem nõ
habet q̃ qui humilitatem. Ideo
odibilis eſt deo pauper ſuperb⁹:
Ecc. xxxv. ❡ Itẽ admonẽdus ẽ
de acquirendis diuitijs ſpirituali
bus. vt ſit in deo diues: ꝛ impleat
domum cordis theſauro celeſti.
Unde Aug. ſuper ps. 51. Dom⁹
A eſt inanis: ꝛ cor plenũ vitijs. Se
quitur. Pauperes ſcilicet boni
querũt vnde cor impleant: diui/
tes vnde archam. Et idez ſuper
Iõ. omel. xxv. Felix ille habet au

rũ in archa: iſte deũ in cõſciẽtia
Compara vtrũq̃. Ille habz q̃d
perire poteſt. ꝛ vñ perit. Iſte hz
deum qui perire non poteſt. ꝛ ibi
habet quo fruſtrari nõ põt. Ple
num eſt ergo: q̄ talis ꝛ eſt opulẽ/
tior: ꝛ eius opulentia diuturnior.
Deus eniz eſt opulentia mentiũ:
ait Aug. v. de ci. c. xviij. ꝛ felices
B facit: ait ibidem. ❡ Item admo
nendus eſt: vt ꝯſideret pericula
diuitũ in allectatione ſue pauper
tatis: ꝛ modica emolumenta que
habet diues in diuitijs ꝛ innume/
ra tormẽta. Ubi eniz multe opes
mlti ſunt q̄ comedũt eas. Quid
ꝓdeſt poſſeſſori: niſi q̄ cernit di
uitias oculis ſuis. Sequit. Diui/
tie ꝯſeruate in malũ domini ſui:
pereunt in afflictione peſſima.
C ❡ Itez admonendus eſt ad cõ
ſideranda comoda paupertatis:
que ſunt. Securitas ab hoſtibus
exterioꝛib⁹ ꝛ conſcientie: a pericu
lis iterioꝛib⁹. Iocũditas: Socia
bilitas. ꝛ ſic de alijs. Unde nar/
rat Aug. v. confeſſio. q̄ tranſiens
per vicũ vidit pauperẽ mẽdicuz
iocantem ꝛ letantem: ꝛ ingemuit
loquens ad ſocios. Omnib⁹ co/
natib⁹ quibus laboꝛamus nihil
volum⁹: niſi ad ſecuram letitiaz
peruenire: quo nos mendic⁹ ille
D precedit. Sequit. Ille letabatur:
ego anxius eram. Securus ille:
ego trepidus. ꝛc. Iõ poeta. O tu
re tuta facultas. Paupis: angu/
ſtiq̃ laris. O munera nundũ in

tellecta deũ. Et alius. In precio
preciũ nõ ẽ: dat cẽſus honores.
Cẽſus ꝛ amicos: paup vbiq̃ ia
cet. Et Iuuenalis. Cãtabit vacu⁹
coꝛam latrone viator. Ideo ſecũ
dus ph̃us loquẽs d̄ pauptate ait
Paupertas eſt odibile bonũ: ſa
lutis mater: curaꝝ remiſſio: ſapiẽ
tie reparatrix: negociũ ſine dãno
intractabilis ſubſtantia: poſſeſſio
ſine calũnia. incerta foꝛtuna: ſi/
ne ſollicitudie felicitas. Iſta pau
pertatis comoda ꝛ alia mlta an/
tiqui cõſiderãtes: in pauptate vi
xerũt. vt patet in pte. vi. ❡ Itez
admonẽdus eſt: vt ꝯſideret filij
dei pauptatem: qui cuz eẽt diues
G diuz: egen⁹ ꝓ nobis factus eſt. ij.
cor. viij. Cõſideret ẽt ab eo pau/
pertatis ꝯmẽdabilitatẽ: ꝛ pꝛomiſ
ſionuz pauperum mltitudinem.
C Mat. v. Beati paupes ſpũ. ꝛc.
Et Iſai. xx. Pauperꝝ ſuoꝝ miſe
rebit. ps. Alias pauperꝝ ſaluas fa
ciã. Et licet ſint pauperes neceſſi
tate: ſuſtineant tñ patienter ꝛ vo/
luntarie ꝛ caueãt a peccatis. Im
pleant archã coꝛdis diuitijs ſpiri
tualib⁹: vt beatificent ſcũ Laça/
ro in regno beatitudinis. vñ de
bono paupe narrat Greg. ſuper
euan. li. ij. c. xvi. q̄ fuit q̄dã Ser
D uulus noie: reb⁹ pauper: meritis
diues paralytic⁹ a pmeua etate.
Cui ad ſeruiendũ mater cũ fra/
H tre aderãt. Quicq̄d aũt ex elemo
ſyna poterat accipe: totum coꝛũ
manib⁹ pauperibus erogabat.

Sequit. Studebat in doloꝛe deo
gratias agere: hymnis dei ꝛ lau/
dib⁹ ſp vacare. Qui in extremis
poſit⁹ pegrinos ꝛ hoſpites vt ſur
gerent ꝛ hos canerẽt hoꝛtat⁹ eſt.
Et cũ moꝛiẽs cũ eis pſalleret: vo
I ces eoꝝ ꝯpeſcuit. di. Tacete. Nũ
quid nõ auditis q̄nte laudes re/
ſonant in celo? Et ſic moꝛtu⁹ eſt:
ꝛ magna fragrantia oẽs repleti
ſunt vſq̃ poſt ei⁹ ſepulturã. Ecce
ait ibi beatus Greg. q̄liter e vita
exijt qui equanimiter flagella tol
lerauit. ❡ Cõſimilr legit in vitis
patrũ li. i. añ fi. de quodaz ſene q̄
voluit videre aiam iuſti ꝛ aiam
peccatoꝛis a coꝛpoꝛe exeuntes. Et
cũ veniret ad ciuitatez vbi ſolita
rius qui credebat ſanctus moꝛie
bat accedẽs. ad eum vidit tartari
cũ ſupꝛa eũ deſcendentẽ: triden/
tez gladiũ habentẽ quẽ poſuit in
coꝛpoꝛe: ꝛ aiaz abſtraxit. Qui cũ
ꝓceſſiſſet vidit peregrinũ in vi/
co moꝛiẽtem nõ habentẽ curam
Ad quem accedens vidit deſcen
dentes Michaelẽ ꝛ Gabꝛielem
rogãtes aiam vt exiret. Qua nõ
exeunte ait Gabꝛiel Michaeli.
Sume eã. qui ait. Iuſſi ſum⁹: vt
ſine doloꝛe educam⁹ eaz: ꝛ abſq̃
vi. Et ecce vt. ſ. videbatur venit
Dauid cũ cythara: ꝛ pſallentes
de hieruſalẽ. Et vt audiuit pſallẽ
tes eggreſſa eſt aia: ꝛ a Michae
le recepta: in celũ poꝛtatur. Qui
ergo paupes ſunt nc̃cte patiẽter
ſuſtineãt ꝓpter deũ: exemplo di

ctoꝝ pauperꝝ vt beatificent in ce
lis. Et de talibus debet ꝑdicator
cum pauperibus conferre.
¶ Quīta diſtictio. d admõitiõe
hoīuz ꝑꝫ differẽtias q̄litatꝫ vite.
¶ Capl'z.i. De admonitione exi
ſtentium in peccato.
Ebet ſimilr predica/
tor admonere hoīes
K diuerſimode ſm va/
riam vite eoꝝ qua/
litatez: vt ſi ſint in pec
cato: efficaciter ſuadeat: vt pec/
cata dimittãt: ne ſathane ſeruiãt:
ꝛ ne ꝑ viã ꝑditiõis ſe in infernuz
precipitent. Ecc.xxi. Quaſi a fa/
cie colubri fuge peccatū. Sequit
Dentes leonis: dentes illi' interfi
ciẽtes aīas hoīuz. Quaſi rūphea
bis acuta iniq̄tas. Sicut eniz fu/
geret hõ colubrū intoxicãtem: ꝛ
leonẽ deuorantẽ: ꝛ rūpheas tru
cidãtes: ſic debet fugere peccata.
L vñ ꝛ beſtias vocat Aug. trãſgreſ
ſores mãdatoꝝ dei li.de.x.cordis
De peccatis aūt ꝛ trãſgreſſioni/
bus q̄ ſunt in peccatis: ꝛ miſerijs
ꝯcomitãtib' ꝛ ſequentib': in bre/
uilogo de virtutib'. ¶ Quãuīz
aūt gẽtiles deteſtati ſunt peccatū
ob ſolã turpitudinẽ: q2 ſcilicet ni
hil turpe faciendū eſt bono viro
ſi etiaz ex oī parte lateat: nihil in/
iuſte: nihil libidinoſe: nihil incõ
ueniens eſt faciendū phīa pſua/
det. vñ Tuli.iij.de offi.c.iiij. reci
tans fabulã quandã introductaz
a Platone: de quodã q vocaba
tur Giges: quē ferūt fabule deſcē
M diſſe in magnū hiatuz: vbi aīad/
uertit equum eneū: in cuius late
re vidit corp' hoīs: magnitudis
inuſitate: viditq3 anulū aureum
quē detraxit. Qui cū veniſſet in
ꝯſilio paſtoꝝ. Erat enim paſtor
regius: ꝛ ꝯuertiſſet palã anuli ad
palmaz: anullo videbaꝉ: ꝛ ipſe vi
debat omnia. Idē autem rurſus
videbaꝉ cū in locū anulum reuo
caſſet. hac igiꝉ anuli opportunita
te: regine ſtuprū intulit: regez in/
teremit: ꝛ alios quos voluit. Et
ſic repente anuli bñficio: rex ex/
ortus eſt Lidie. hūc anulum ait
N Tuli. ꝛ ſi habeat ſapiẽs: ſibi plus
peccare nõ licere putet: q̄3 ſi nõ
haberet. Honeſta eniz viri boni
non occulta querūt. hanc eandez
fabulã introducit Ambro.iij.de
offi. vbi ait. Quid neceſſe eſt fin
gere iſtū equū? ꝛc. Et q2 eo tẽdit
vtrum ſapiens ſi vtaꝉ hoc anulo
quo poſſit flagitia celaꝛ: velit pec
care: cū hoc pateat ex reb' geſtis
ſcilicet ꝙ noluit ſicꝫ fuit de Dauid:
qui inuenit Saul in ſpelunca: ꝛ
noluit occidere.i.Re.xxij. Si igi
O tur gentiles ſic deteſtati ſunt pec/
catū ratione ſue turpitudis: q̄liter
debet fidelis illō deteſtari. Ideo
Señ.epl'a.liij. nūquã ſaſcū vitijs
litigam': q̄3 perſequi ſine modo
ſine fine: Nam illis nec modus
nec finis. Que cū cor tuum lani
ant ēt ſi aliter ex hi nequeūt: ipſū
cor cum illis euellendum eſt. Et

epl'a.ciij. Deſidero ꝯ vitia aſpere
duci: ꝯ ambitionez contumelio
ſe: volo luxuriam obiurgari: libi
dinem traduci.ꝛc. Conſiderans
ergo fidelis enormitatē trãſgreſ/
ſionis q̄ eſt in pctõ: q2 peccatū ē
preuaricatio legis diuine ꝛ celeſti
um: inobedientia mandatorum
ait Ambro.li.i.de para. Siue di/
ctum vel factū vel concupitū cõ
tra legem eternã. ait Aug. contra
fauſtum.xxi. Itē fidelis conſide
rans peccatū eſſe mortez anime:
pūatione vite eterne que deus
eſt. ait Aug. in ſermone. Plan/
N gis mortuuz: ſed plange impiuz.
Plangis a quo diſceſſit aīa: ꝛ nõ
plangis aīam a qua diſceſſit de'
Mors eniz ſpūalis. eſt aīe a dei
cognitione auerſio. ait Augu. de
duabus aīabus. ꝛ mors eſt cum
eam deſerit deus. ait idez.xiij.de
ci.c.i. Conſiderans etiam fidelis
non ſoluz per peccatū amiſſionez
dei: ꝛ bonorum ſpūalium: ſed ēt
ignominioſum ſeruicium Sa/
thane ꝑ peccatū. Serui eni eſtis
eius cui obediſtis. Ro.vi. Con/
ſiderans etiam horridu3 peccati
O fetorem ꝛ putredinem: q2 tollera
bilius canis putridus fetet homi
nib' q̄3 anima peccatrix deo: ait
Anſel. in meditationib': has mi
ſerias peccati ꝛ multas alias con
ſiderans fidelis de quibus in bre
uiloquio de virtutibus: d3 horre/
re peccata: ꝛ deteſtari: exẽplo Da
uid dicentis. Iniquitateꝫ odio ha
bui. Et de vitijs in generali ꝛ eo/
rum nocumentis. ait Hug.ij.de
ſacramentis. parte.iij.c.i. ꝙ ſeptē
ſunt peccata criminalia. Seqtur R
Superbia aufert homini deum.
ſ.per appropriationem: Inuidia
proximum: Ira ſeipſu3. Accidia
ſpoliatum flagellat. Auaritia fla/
gellatum eicit. Gula eiectū ſedu
cit. ſed Luxuria ſeductum: ſerui
tuti ſubijcit. Et ibidem. Aīa rõ/
nalis: in ſanitate ſua vas eſt ſoli/
dum ꝛ integrum: quaz vicia hoc
modo viciant ꝛ corrūpunt. Per
ſuperbiam inflatur: per inuidiaz
areſcit: per iram crepat. per acci/
diam frangiꝉ: per auaritiam diſꝑ
gitur: per gulã inficiꝉ: per luxuriã
cõculcaꝉ: ꝛ in lutū redigiꝉ. Quid
autē ſit vnumquodq3 eorum de
ſcribit. di. Superbia eſt amor ꝓ/ S
prie excellentie: Inuidia eſt odiū
felicitatis aliene. Ira eſt irratiõa
bilis perturbatio mẽtis: Accidia
eſt ex cõfuſione mentis nata tri/
ſtitia: ſiue odium: ꝛ amaritudo aīi
imoderata. Auaritia eſt imode/
ratus amor pecunie: vel imode
ratus appetitus habendi. Gula
eſt imoderatus appetitus edendi
Luxuria eſt concupiſcentia expe
riende voluptatis: vel concubit'
deſiderium ſupra modū: vel con
tra rationē efferens. Ab his vici T
is oriunꝉ oīa mala: prout ait ibi/
dem. Hi enim ſunt duces acieꝝ
ꝛ exercituū viciorū3. Job.xxxix.
Procul odoraꝉ bellum: exhorta

tionē ducum: ⁊ vllulatum exercitus. Ubi bñ Greg. mor. xxxi. de his ſeptem vitijs que ſunt duces exercituū viciorum. Et de vicijs que naſcunt̄ ex eis: in ſupradicto tractatu.

¶ Caplm̄ ſecundū. De admonitione penitentium.

Redicator ergo dei diſſuadeat hominibꝰ dicta vitia: ⁊ ſuadeat: vt pugnent ↄtra predictos duces exercitus: vt eos interficiant cum demonibus: ſicut fecit Joſue. viij.
V Sup quod dicit orige. omel. viij q̄ rex Hay ſignificat diabolum: cuius populus ſunt vitia. ſ. auaricia: detractiōes ⁊ huiuſmodi. Interficimꝰ aūt demones: non eorum propriam ſubſtantiā perimētes ſed proprium opus eorū: qđ eſt facere homines peccare. Col. iij. Mortificate membra vr̄a q̄ ſunt ſuper terrā: fornicationē: immunditiā. ⁊c. Et. q2 hoc fit per penitentiā: ſuadeat homīes ad illā exemplo beati Joānis Baptiſte: qui incepit predicationē a penitētia. Mat. iij. Penitentiā agite. ⁊c. Et exemplo Saluatoris: q eodem modo predicauit Matth. iiij. Pniam agite: ⁊c. Et exēplo
X beati Petri act. iij. Penitemini igit̄. ⁊ conuertimini: vt deleantur peccata veſtra. Eſt enī pnia qua victi hoſtes interficiuntur: Ait Augu. iiij. de ci. c. v. Penitentia
y aīa reſuſcitat: ⁊ mors ipſa occidit̄. Sequit̄. Cruciſurio interior hominis pnie dolores intelliguntur ⁊ continentie quedā ſalubris cruciatio: per quā mors ipietatis perimit̄. Eſt aūt penitentia optima res que defectus reuocat ad profectū ait Aug. in Hyponoſticon Sine penitentia eſt admiſſa deflere: et pnitēda nō admitte: ait idem đ ecc. dogma. ¶ De laude ṽo pnie: ⁊ q̄ꝫte ſit efficatie ponit exempla multa Hiero. i epla ad Occeanum de morte Fabiole loquens de mirabili humilitate penitentie ipſius. Que credens licere: luxurioſiſſimū viruꝫ dimittere: alium ſuperinduxit. Mortuo ṽo ſuperinducto ſicut refert ibi Hiero. in ſeipſam cōuerſa q̄ tempore ſolent vidue negligentes: iugo ſeruitutis excuſſo liberiꝰ agere: adire balnea: volitare per plateas: vultus circūferre meretricios ⁊ feſtiuos: ipſam ſaccum induere: errorē publice fateri. ⁊ tota vrbe ſpectāte Romana ā diem paſce in baſilica quadā ſtātem in ordine penitentiū: epō ⁊ pſbiteris cum omni populo illacrimanti: ſparſum crinē: ore liuido ſqualidas manus: ſordida colla ſubmittere. Que ingt peccata lamenta hec non abluunt? Petrꝰ trinam negationem: trina ↄfeſſione deleuit. Aaron ſacrilegium ⁊ conflationē ex auro vituli fraterne correxere p̄ces. Dauid ſancti ac māſuetiſſimi viri homi-

cidium pariter ⁊ adulteriū: ſeptē dierum emendauit fames. Iacebat in terra volutabat in cinere: ⁊ oblitus regie poteſtatis lumen querebat in tenebris. Illum q̄ tm̄ reſpiciens quem offenderat: lachrimabili voce dicebat. Tibi ſoli peccaui ⁊ malum coram te feci. Atq̄ ita factū eſt. vt qui ruens docuerat: virībꝰ ſuis quēlibet ſtare non poſſe ne caderet. doceret per pniam quomodo cadens reſurgeret. Quem tam impiū legimus inter reges q̄ꝫ Achab de q̊ ſcriptura dicit. Non fuit talis: vt Achab. qui venūdatus eſt vt faceret malū coram dñō? Cum tñ propter ſanguinē Naboht correptus fuit ab Helia. ⁊ audiſſet irā dñī: occidiſti: inſuper ⁊ poſſediſti Ecce ego inducam ſuper te malum. ⁊ demetam poſteriora tua. ⁊c. Scidit veſtimenta ſua: ⁊ operuit cilitio carnē ſuam: ieiunauitq̄ ⁊ dormiuit in ſacco: ⁊ ambulabat demiſſo capite. Et tūc factus eſt ſermo dñi ad Helyam. dicās Nonne vidiſti Achab humiliatum coraꝫ me? Quia ergo humiliatus eſt mei cā: nō inducaꝫ malum in diebꝰ eius. O felix penitētia que ad ſe dei traxit oc'los: ⁊ furentē ſentētiā dñi: confeſſio errore mutauit. Hoc idē ⁊ Manaſſes in Paralipomenon ⁊ rex Niniue feciſſe legit̄ in ꝓphis. Publicanus quoq̄ in euangelio. Ex quibus primus non ſolum indulgentiam: ſed etiā regnum accipere meruit. alius ſniam dei reuocauit: tertius pectus ſuuꝫ verberās pugnis: oculos nō leuabat ad celuꝫ: ⁊ multo iuſtior receſſit ex humili confeſſiōe vitiorū: q̄ꝫ phariſeus: ſuperba actatione virtutuꝫ Dicamus ergo illam hoſtiā placabilem: ⁊ ſacrificium deo acceptum ſpūm contribulatum. hec omnia Hiero. vbi. ſ. Qualiter āt eſt penitendum. ⁊ de partibꝰ penitentie: ⁊ vtilitatibus eius dictū eſt in breuiloquio de virtutibus: Ubi de penitentia.

¶ Sexta diſtinctio. De admonitione hominum ſm differentias ſtatuum.

¶ Capitulum primū de admonitione coniugum.

Imiliter p̄dicator debet alloqui homines: ⁊ cum eis cōferre ſꝫ differentias ſtatuum que ſunt ↄtinentie cōiugalis: vidualis: ṽginalis. Qualiter autē admonendi ſunt coniuges dictum eſt ſupra parte prima. Et de hoc etiā Aug. de bono cōiugali per totum.

¶ Caplm̄ ſecundū. De admonitione viduarum.

Ualiter ṽo admonende ſūt vidue ſimiliter dictū eſt ſupra. i. parte. Quas etiā admōet Apo. i. Thi. v. dicēs Uidua eligatur non minus ſexaginta ānorū. que fuerit vnius vi-

vl vxoꝛ. Sequit. Uolo. ⁊c. Antiq
tus quoqꝫ: que vno contente fue
B rant matrimonio: coꝛona pudici
tie honoꝛabant: prout ait Ualeri⁹
li. ij. c. i. vt habitum eſt. ſ. parte. ij.
di. iiij. c. vj. Tales aũt viduas cõ/
mendat Hiero. contra Jouin.
exemplificans de multis que ſe/
cundo nubere noluerunt. Sicut
de Martia Catonis filia: a qua
lugente virum: cũ matrone que
rerent: quẽ diem haberet vltimũ
luctus: rñdit. quẽ ⁊ vite. Illa eniꝫ
que ſic flebat virũ moꝛtuũ. de ſe
cundo matrimonio non curabat
¶ Similiter de alia: quã cum ꝓ
pinqu⁹ moneret vt ſecũdo nube
ret: eſſeqꝫ ſibi etatem integram:
C faciem bonam: nequaq̃ inquit
hoc faciam. Si eni eque bonum
vel melioꝛem viruꝫ habuero q̃
ante habui: nolo nubere timoꝛe
ne perdã. Si malũ quid neceſſe
eſt: poſt bonũ peſſimũ ſuſtinere?
¶ Similiter narrat ibi: ꝙ poꝛtia
minoꝛ: cũ laudaret apud eã que
dam que bis maritata fuerat: ait
Felix ⁊ pudica matrona nũq̃ ni
ſi ſemel nubit. ¶ Siliter Mar
cella maioꝛ rogata a matre nube
re noluit. ¶ Similiter Ualeria/
D amiſſo Seruio viro ſuo nobili:
nubere renuit. Et interrogata q̃/
re ait ſibi. maritũ ſecundum nõ
ſemper viuere: Seruiuꝫ aũt ſibi
ſemper viuere. Et ibi multum de
hoc. Unde ſubdit. Imitent nupte
Claudias ⁊ Coꝛnelias. i. mulieres

de progenlebus filiis. Et cũ Apo.
mulieribus bigamiam: vel ter/
gamiã legerint indulgentẽ: legãt
anteq̃ religio noſtra fulgeret in
mundo vnicubas ſemper huiſſe
inter matronas decus: ⁊ per illas
muliebꝛi foꝛtune ſacra ſolitũ fieri
ſacerdotem nullum bigamũ nul
lum flamen bimaritũ: ab enienſi
bus Serophantios in cunis ca/
ſtrari: ⁊ poſtq̃ in pontificatũ ele
cti: viros deſinere eſſe: adraſica
te ſoꝛbitione. ſ. cuiuſdam herbe.
Multum aũt hoꝛtat ibi Hiero.
viduas ad ſeruandã viduitatem
⁊ ne iterato nubant. ¶ Et de ſer/
uanda viduitate: ⁊ qualis vidua
debeat eẽ bõ a Hiero. epl'a. xciiij.
que intitulat de viduitate ſeruan
da: vbi multũ dehoꝛtat ſecũdas
nuptias enumerans multas ea
moleſtias. Unde ait. Uolum⁹ ſci
re quales debent eſſe vidue? Le
gam⁹ euangeliũ ſm Lucã. Erat
inquit Anna ꝓphiſſa que vixerat
cum viro ãnis ſeptẽ a virginitate
ſua. ⁊ hec vidua erat vſqꝫ ad an
nos octuagintaquatuoꝛ. Que nõ
diſcedebat de templo ieiunijs ⁊ ob
ſecrationibus vacãs: ſeruiẽs deo
die ac nocte. Recoꝛdemur ſimiliter
vidue Sareptane: que ſue ⁊ filij
ſaluti Helie pꝛetulit famem. iij.
Regũ. xvij. Legam⁹ Judith vi
duam confectã ieiunijs: ⁊ lugu
bꝛi habitu ſoꝛdentem: quomodo
lugebat virum Judith. viij. Ubi
dr. ꝙ erat Judith vidua ãnis tri

bus ⁊ menſibus ſex: que in ſu/
perioꝛibus domus ſue ſecretum
ſibi cubiculũ fecerat. vbi cũ puel
lis clauſa moꝛabat: habẽs ſuper
lumbos ſuos cilicium: ieiunabat
oibus diebus vite ſue: pꝛeter ſab
bata ⁊ neomenias: ⁊ feſta dom⁹ iſ
rael. Eratqꝫ eleganti nimis aſpe/
ctu cui vir ſu⁹ reliquerat diuitias
multas: ⁊ familiaꝫ copioſam. Et
hec erat in oibus famoſiſſima qꝛ
timebat deum valde: nemo erat
qui loqueret de ea vllum verbuꝫ
malum. Iõ ſubdit. c. xv. ꝙ p⁹ vi/
ctoꝛiam de Holoferne Joachiꝫ
ſũmus pontifex cũ oib⁹ pꝛeſbyte
ris venit: vt videret Judith. Que
cũ exiſſet ad illã: benedixerunt eã
oẽs dicẽtes. Tu glia hierlm tu le
ticia iſrael. tu honoꝛificentia po/
puli noſtri: qꝛ feciſti viriliter: ⁊
confoꝛtatũ eſt coꝛ tuum eoꝙ ca/
ſtitatẽ amaueris: Et pꝛeter viruꝫ
tuum. alterũ neſcieris: Iõ man⁹
dñi confoꝛtauit te: ⁊ eris benedi/
cta in eternum. Ecce ꝙ iſta clau
ſa manebat: abſtinentijs ⁊ cilicio
edicatũ coꝛp⁹ macerabat. Audie
rat enim ꝙ vxoꝛes Dauid clauſe
erant vſqꝫ in diem moꝛtis ſue in
viduitate viuentes. ij. Regũ. xx.
Colloquia eniꝫ mundanoꝛũ coꝛ
rumpũt ⁊ permutãt ſepe aĩos ꝑ
fectoꝛum. Ideo Hiero. ad euſto
chiuꝫ. Nolo habeas conſoꝛtium
matronarum: nolo nobilium ac
cedas domos: nolo te frequẽter
videri. vt ꝯtemnas qđ eſſe noluiſ

ti. Cur facis iniuriã viro tuo. Ad
hois coniugẽ dei ſponſa quid ꝓ
peras? Diſce in hac parte ſanctaꝫ
ſuperbiã. Scito: te illis eſſe melio
rem. Et poſt Rarus tibi ſit egreſ
ſus in publicum: matres te que/
rant in cubiculo tuo. Nunq̃ cã
tibi deerit procedendi: ſi ſemper K
quando neceſſe erit fueris pꝛofe
ctura. Moderatus cibus ⁊ nun
q̃ venter explet⁹. Et poſt. Sint
tibi quotidiana ieiunia: ⁊ refe/
ctio ſacietatẽ fugiẽs. Nil enim ꝓ
deſt biduo triduoqꝫ trãſmiſſo va
cuum poꝛtare ventrem: ſi cõplea L
tur ſaturitate ieiuniũ hec ibi. Iteꝫ
ait Hiero. parum caſtitati credo
ſine ſuis appendicijs. Uidualis ẽt
caſtitatꝭ tria ſũt appẽditia. ¶ Pri
muꝫ eſt nõ euagari: Sꝫ vl' in do
mo pꝛopꝛia manere: vel i templo
oꝛare. exemplo anne ꝓphiſſe de
qua ſupra. Euagatio eni in vidu
is repꝛehendit. i. Thi. v. c. Si ſũt
occioſe: diſcunt circuire domos:
non ſolum occioſe: ſed ⁊ verboſe M
curioſe loquẽtes que nõ opoꝛtet.
¶ Secundum eſt ciboꝛum aſpe
ritas: qꝛ pꝛout dr vbi. ſ. vidua q̃
in delitijs viuit viuens moꝛtua ẽ
¶ Tertiũ eſt veſtimentoꝛũ vili/
tas. De beata enim virgine dicit
epiphanius ꝙ veſtes pꝛopꝛij co/
loꝛis amabat ⁊ poꝛtabat. Uiduaſ N
autẽ delicate oꝛnatas arguit Hie
ro. in epl'a ad Euſtochiuꝫ. vbi ait
Uideas pleraſqꝫ viduas anteq̃
nuptas: infelicem conſcientiam

mentiſta tm̄ veſte protegere: quas
niſi tumor vteri: ⁊ infantum pro/
diderit vagitus: erecta ceruice ⁊
⁊ ludentib⁹ pedibus incedūt. he
aūt lepide ⁊ feſtiue videri volunt
⁊ quā viderint palentē: miſeram
⁊ manicheā vocāt. Quaꝝ veſtis
tenuis: quibus exquiſit⁹ lectus ⁊
delitioſus: ſtricte manice brachi
ls adherentes: mollis geſtus: fra
ctus inceſſus. hec apud illas tota
viduitas hec ille. Uenio inquit et
Hiero. de viduitate ſeruanda ad
O viduam pauperculā in euāgelio
duo minuta mittentē in gaçophi
latio cuius deuotā oblationē lau
dauit Jeſus. di. Uere dico vobis
q: vidua hec paupercula pluſq̄
omnes miſit: Luce. xxi. Et idem
Hiero. Quid anguſtiarum nu/
ptie habeant didiciſti in ipſis nu
ptijs: ⁊ quaſi coturnicum carni/
bus vſq₃ ad nauſeaz ſaturata es.
Sequit. Quid vis tibi rurſum in
P gerere quod noxiū ē. Bruta aīa
lia ⁊ vage aues in eaſdē pedicas
⁊ rehtia que euaſerunt non inci/
dunt: An forte ꝑpter liberos hoc
vis. Sed ridiculuz eſt ſperare ꝑ/
certo: quod multos videas non
habere. Sequit. Imitare potius
ſanctā matrem tuā. cuius ardor/
in xp̄m: palor ex ieiunijs: elemo/
ſina in pauperes: obſequiū in ſer
uos dei humilitas cordis ⁊ veſti
um: ⁊ in cunctis ſermo modera/
tus. Et poſt. Accipe queſo occa/
ſionem. ⁊ fac de neceſſitate virtu

tem. Similiter epl̄a. xcv. de hoc
multum inter laudes paule ma/
tris Euſtochij. exponens illud. i.
Thi. v. Uolo adoleſcentulas nu
bere: ⁊c. Nullam occaſionez da
te aduerſario. ⁊c. Cur enim idul
ſerit ſcd̄as nuptias ſubdit. Jaz q̄/
dam declinauerunt poſt Satha
nam. Uide inquit qualia ſūt ſcd̄a
matrimonia que tm̄ lupanarib⁹
preferunt. ait eni. Melius eſt eni
nubere q̄₃ vri. Quaſi dicat: Ui/
dua que nō pōt vel non vult cō
tinere maritū potius hoiem acci
piat q̄₃ diabolu₃. Et interſerit ibi
verſus Uirgilij. lib. iiij. Eneidos.
Ille meos prim⁹ qui me ſibi iun
xit amores: Abſtulit: ille habeat
ſecu₃ ſeruetq₃ ſepulcro. Et idem
Hiero. de hoc multū epl̄a. xcvj.
loquēs de triplici ſtatu. ſ. cōiugi
continentiū. ⁊ virginū: ⁊ de cor
coronis. Ubi narrat de viro q̄ ſe
peliuit viginti vxores ⁊ de mu/
liere que habuerat vigintiduos
viros. Qui fuerunt matrimo/
nio copulati. ⁊ erat ſpectatio toti
Rome quis quem efferret ad ſe
pulturā. Sed vicit maritus: ⁊ to
tius vrbis populo concinente co
ronat⁹: palmam portans: vxoris
multinube feretrum precedebat
Ideo Hiero. alloquēs viduam
cui ſcribebat. obſecro te inquit vt
iſta teſtimonia non noueris qui/
bus miſeris ⁊ incontinētib⁹ ſub
uenit: ſed illa potius lectites qui/
bus pudicitia coronat. Sufficit

bi: q̄ perdideris primū virgini/
tatis gradum: ⁊ per tertiū vene/
ris ad ſecundū. i. per officiū con/
iugale ad continentiam viduale₃
Et ibi multū de hoc ⁊ huiuſmo/
di habet. ¶ Qualiter aute₃ caue
re debet vidua malam ſocietatē
⁊ ſuſpitōe₃ Hiero. epiſtola. xcvj.
dicit. vbi ait. Quid facit vidua in
ter familie multitudinē. inter mi
niſtrorum greges? Et ſequit. Ca/
ueto omnes ſuſpitiones: ⁊ q̄cq̄d
de te probabiliter fingi pōt. Ne
autem fingatur d̄ vita. Non am
bulet iuxta te calamiſtratus ꝓcu
rator. non hyſtrio factus in femi
nam: nō cantoris diaboli vene/
nata dulcedo: nō iuuenis nitid⁹:
nil artiū ſcenicarū: nil tibi in ob/
ſequis molle iungat. Habeto tui
ſexus ſolatia. Semper in mani/
bus tuis diuina ſit lectio ⁊ tā cre/
bre orationes: vt cogitationū om
niū ſagitte quibus adoleſcentia ꝑ
cuti ſolet: huiuſmodi clipeo repel
lātur. Et poſt. Neſciat vidua bi/
gamie indulgentiā ⁊c. Et Augu.
de continentia viduali. In omni
bus ſpūalibus delitijs quib⁹ fru/
untur innupte. ſancta earu₃ con
uerſatio cauta eſſe debet: ne forte
cū mala vita non ſit per laſciuiā:
mala ſit fama ꝑ negligentiā. No
bis eni ē neceſſaria bona vita no
ſtra: ſ₃ alijs fama noſtra. hec ille.
¶ Qualiter autem vidua debet
eſſe ornata. Hiero. epl̄a. cxiij. al/
loquens viduam ait. Quid facit

in facie xp̄iane purpuriſſus ⁊ ce/
ruſa quorum alterū rubore₃ ge/
narum ⁊ labiorū mentitur alteꝝ
candorem oris ⁊ colli? Ignis iu/
uenum: fomenta libidinum: im
pudice mentis indicia vt habitū
eſt. ſ. Sequit. Quid aliud poli/ Y
cemur aliđ oſtēdimus. Lingua
ꝑſonat caſtitatem: ⁊ totū corpus
prefert impudicitiā. ¶ Qualiter
aūt d̄bet eſſe ſobria. ibidē. Quid
inquit neceſſe eſt: nos iactare pu
dicitiā: que ſine comitibus ⁊ ap/
pendicijs ſuis. ſ. continentia ⁊ par Z
citate fidem ſui facere nō poteſt.
Apo. macerat corp⁹ ſuū: ⁊ adole
ſcentula feruente cibis corpore: ſe
cura eſt de caſtitate. Uidua enim
in delitijs viuēs: mortua ē. i. thi.
v. c. Ardentes quippe diaboli ſa/
gitte: ieiuniorū ⁊ vigiliarū frigore
reſtringunt. ⁊. i. thi. v. bene d̄ in/
ſtructione viduaꝝ. Ubi ait Apo.
Uiduas honora que vere vidue
ſunt. Si qua aūt vidua filios aut
nepotes habet: diſcat primū do/
mum ſuam regere: mutuā vice₃
reddere parentibus. Hoc enim
acceptū eſt corā dn̄o. Que aūt ve A
re vidua eſt. ⁊ deſolata ſperet in
deum. ⁊ inſtet orationib⁹ ⁊ obſe/
crationibus nocte ⁊ die. Nā que
in delitijs eſt: viuens mortua eſt.
Uidua eligat non min⁹ ſexagin/
ta annoru₃. que fuerit vnius viri
vxor: in opibus bonis teſtimoni
um habens: ſi filios educauit: ſi
hoſpitio ſuſcepit: ſi ſcōꝝ pedes la

tū: ſi tribulationē patientib⁹ ſub
miniſtrauit: ſi oē opus boni ope
rata eſt. Adoleſcentiores viduas
B deuita. Cum eni luxuriate fuerit
in xp̄o nubere volūt habētes dā/
nationē: qꝛ primā fidē irritā fecē/
runt. Simul aūt ꝛ ocioſe diſcunt
circuire domos. Non ſolū autez
ocioſe: ſed v̓boſe ꝛ curioſe loq̄n/
teſ. que nō oportet. Et Aug. ep̄ſa
liij. multum de perfectiōe vidua
rum. vbi ait ꝙ magis alijs debet
C orare vidua. Et. iij. cōfeſſionū lo
quens de matre ſua. Illa inqt vi
dua caſta pia ꝛ ſobria q̄les amaſ
tu deus. ꝛc. Unde narrat Ual. li.
iiij. c. iij. de Antonia femina que
amorem mariti egregia fide pen
ſauit: forma ꝛ etate florens: cubi/
culum ſocrus pro cōiugio habu
D it in eodēqꜫ thoro alteri⁹ adoleſcē
tule vigor extinctus eſt: alteri⁹ vi
duitatis experientia conſenuit.
Tales viduas benedicit domin⁹
ꝑs Uiduā eius bñdicens benedi
cam. Uoces eaꝝ exaudit: ꝛ prote
git ac lachrymiſ cō deſcēdit. Exo.
xxij. Uidue ꝛ pupillo nō nocebis
Si leſeris eos vociferabunt ad
dñm. Sequit. Ego audiā voces
earum: ꝛ egredieť furor meus cō
tra te: Ecc. xxxv. Nonne lachry/
me vidue ad maxillā aſcendunt
ꝛ exclamatio ei⁹ ſuper deducen/
tes eas: a maxilla quoqꜫ aſcēdūt
in celū: ꝛ dñs exauditor non dele
E ctabiť in illis. ¶ Et nō ſolum in
mulierib⁹ exemplū ſeruande ca

ſtitatis: ꝛ viduitatis inuenit: ſ3 etiā
in creaturis irrationabilib⁹ ſicut
in turture: vt ait Ambro. Exam.
omeľ. v. di. ꝙ turť vbi ꝯiugiſ ꝓprij
fuerit amiſſione viduata: pareť ſi
ne vſum thalami ꝛ nomē habe/
re coniugij: eo ꝙ prim⁹ amor ſe/
fellit eam: dilecti morte horreſcit:
q̄ñ ꝛ infidelis ad perpetuitatē fu
it: ꝛ amarus ad gratiā: q plus do
loriſ ex morte q̄̄ ſuauitatꝭ ex amo
re generauit. Sequit. Iterare cō
iunctionē recuſat. Illi ſoli caſtita
tem ſuā reſeruat: illi cuſtodit no/
mē vxoris. Diſcite inqt mulieres
q̄̄ta ſit viduitatꝭ gratia que etiam
in auibus p̄dicatur. Ideo. i. cori.
Dico in nuptis ꝛ viduis: bonum
eſſe illis ſi ſic ꝑmaneāt: ſicut ego.
Quod ſi non contineant: nubāt
Melius eſt enim nubere q̄̄ vri.
Super qō Hiero. ep̄ſa. xcv. Tol
le qō peius eſt. ſ. vri. ꝛ iam per ſe
bonū non erit. ſ. nubere. Euāge/
licus ergo predicator his occaſio
nibus admoneat viduas vt ſint
tales quales deſcripſerunt ſancti
prenominati.

¶ Cap̄m tertiū. De iformatiōe
virginū. ꝛ defectu virginitatis: ꝛ
de pena violantiū eam.

Irgineſ ſunt admonēde
eodē mō quo Apo. mo/
net eas. i. cor. vij. vbi ait.
de virginib⁹ p̄ceptū dñi nō hēo
conſilium aūt do ꝛc. Quia ſtat⁹
virginitatis eſt quaſi ſtat⁹ celico/
lis: nō eſt ſub precepto ob ſuā ar
duitatem

duitatē ꝛ difficultatem. Propter
quod dicit Saluator Mat. xix.
G Sunt eunuchi qui ſe caſtraue/
runt propter regnū celorū. Et ſe/
quitur. Qui poteſt capere capiat
vt enim dicit Aug. de bono vir/
ginali: virginalis integritas ꝛ ꝑ
piam continentiam ab oī con/
cubitu immunis: angelica portio
eſt: et in carne corruptibili inco/
ruptionis perpetue meditatio. Et
ideo non fuit preceptuz de ea: qꝛ
vltra hoies eſt. Nam ꝛ quodā/
modo impudētis erat aduerſus
nām cogere: alioqꜫ mō dicere:
volo vos eſſe qō angeli ſunt. vñ
ꝛ virgo: maioris eſt premij: duz
id contemnit: qō ſi fecerit non de
linquet. ꝛ de laude v̓ginitatꝭ Au/
gu. de bono virginali quaſi ꝑ to/
tum. ꝛ Ambro. lib. de v̓ginitate.
Quis neget hanc vitam eſſe de
celo: quam non facile inuenim⁹
in terris: niſi poſtq̄̄ dñs in hui⁹
corporis membra deſcēdit? Sꝫ
de Helya: de Ioāne baptiſta: de
Maria ſorore Moyſi: ꝛ de vir
ginib⁹ quas legim⁹ fuiſſe in tem/
plo deputatas: ꝛ ceteris: hec oīa
in figura ꝯtingebāt illis: vt eēnt
iudicia futuroꝝ. Figura in paucis
veritas in plurib⁹. ¶ Qualis āt
debet eſſe virgo Apo. deſcribit. i.
cor. vij. Ubi ait. Mulier innupta
ꝛ v̓go cogitat que dñi ſunt: vt ſit
ſancta ꝛ corpore ꝛ ſpū. Debet igiť
eē virgo ſanctitate iteriori ꝛ exte/
riori imaculata. ¶ Dꝫ eē medita

tionibus diuinis vacans ꝛ inten
ta. ¶ Debet etiam mundanarū
cogitationuz abdicatiua ꝛ expul/
ſiua: vt patet in auctoritate apo/
ſtolica. ¶ Debet eē ſedulitate ſtu
dioſa: vt deo placeat habēs oleū
celeſtis gratie ꝛ interioris leticie
coram deo in vaſe cordis: vt ſit
virgo ſapiens obuiās xp̄o: ꝛ ha/
bens oleū in lampade Math.
xxv. ¶ Et de inſtructione virgi/
nis qualis debeat eſſe bene Hie
ro. ad Euſtochiuz epiſtola. xliiij.
per totum vbi deſcribit eminētez
virginitatis prerogatiuam dicēs
ꝙ virginitas nō eſt in precepto:
qꝛ maioris eſt mercedis: qō non
cogitur ſed offerť. Et duriſſimuz
L erat ꝯ naturā cogeť: angeloꝝqꜫ
vitam ab hominib⁹ extorquere:
ꝛ id quodāmō damnare qō con
ditū eſt. Et ibidē. vt autē fili⁹ dei
ingreſſus eſt mūdum: nouam fa
miliam inſtituit: vt qui ab ange/
lis honorabat in celis: haberet i
terris angelos. i. virgines. Item
Ambro. de virginitate. Supgre
ditur inquit virginitas conditio
M nem nature: per quam homines
angelis aſſimilantur. Angeli. n.
ſine carne viuunt: virginitas in
carne triumphat. ¶ Item virgo
debet eſſe frugalitate ꝛ abſtinen
tia ſobria. vnde Hiero. dicta epi
ſtola. Si experto creditur: hoc p̄
muz moneo: vt ſponſa xp̄i vinū
fugiat pro veneno. hec aduerſus
adoleſcentiam prima arma ſunt
o

demonū. Sequit̄. Vinū ⁊ adole-
N ſcentia duplex incendium volu-
ptatis. Quid oleū flamme adici
mus? Quid ardenti corpuſculo
fomēta igniū miniſtram⁹. Mo
deramus cib⁹ ⁊ nunq̄ venter ex-
pletus. Sint tibi quotidiana ie-
iunia: ⁊ refectio ſaturitatem fugi
ens. ¶ Itez debet eſſe virgo hu
militate ſubiecta ⁊ timida: exem
plo beate virginis matris dei: in
O qua dedicatur ſacra virginitas:
put ait Hierony. dicta epiſtola.
Ipſa enim de ſua humilitate glo
riatur. ⁊ deum laudat ſubticēdo
de virginitate. Luce. ij. quando
ait. Magnificat anima mea do
minum. ⁊c. Sequitur. Quia re-
ſpexit humilitatē ancille ſue. Hu
militas enim neceſſaria eſt v̄gi-
nitati: ⁊ charitas ē cuſtos: v̄gini-
tas v̄o locus: ait Augu. de bono
virginali: Et de humilitate beate
virginis quā debet imitari que
libet virgo. Ber. ſuper miſſus ē.
¶ Itez debet eſſe tacita ſilentio
v̄tuoſo: ⁊ pudore verecunda. ait
Hiero. ad Demetriadem epiſto
P la. lxvij. Sit ſermo virginis pru-
dens: modeſtus ⁊ rarus: nec taz
eloquentia precioſus q̄ pudore.
Mirātur omnes te tacente: tuā
verecūdiam. te loquente pruden
tiā. Et ibidem. Nunq̄ detractio
ex virginis ore pcedat. Et poſt
Sermo ocioſus vitādus eſt. Et
ſibi multa bōa de inſtructiōe vir
ginis: ⁊ ſimiliter in ſequenti ep̄la

ad eandem. ¶ Item debet eſſe
quieta ⁊ honeſta ſocietate comi-
Q tata non vaga diſcurrens per pla
teas ⁊ vicos: exemplo beate vir
ginis matris dei: quam angelus
inuenit in cubiculo ⁊ loco archa
no. Luc. ij. vnde Hierony. dicta
epiſtola. Rar⁹ ſit egreſſus in pu-
blicum. Nunq̄ cā deerit pce-
dendi: ſi ſemper cū neceſſe fuerit
fueris proceſſura. Et ibi Sint ti-
bi ſocie quas etas pbauit ⁊ vita:
que quotidie in cordibus ſuis ca
nant: vbi paſcas: vbi cubes in
meridie? ¶ Item dz eſſe ſanctis
R orationibus ⁊ virtuoſis operib⁹
occupata. Ait Hiero. dicta ep̄la.
Diuerſas orandi horas habere
debemus: vt ſi forte aliquo tp̄e
detenti fuerimus ipſum nos ad
officium tempus admoneat: ho
ram tertiam: ſextaz ⁊c. Et ſic mo
net virginem: vt ſit intenta ora-
tioni: vel vtili operi. Et idē Hie-
ronymus epiſtola. xliiij. alloquēs
matrem de inſtitutione filie.
Reddat tibi penſum quotidie
de ſcripturaruz floribus. Et poſt
Aſſueſcat ad orationes ⁊ pſal-
mos nocte ↄſurgere: mane hym
nos canere: tertia: ſexta: ⁊ nona i
acie ſtare quaſi bellatricem xp̄i.
Sequit̄. Diſcat ⁊ lanam facere: te
nere colū: rotare fuſum: ſtamina
police ducere. Et d̄ iſtructiōe vir
ginis morib⁹ ⁊ v̄tutib⁹ ſufficiēter
ſancti p̄dicti in tractatib⁹: ⁊ ope-
ribus: ac ep̄lis ſuis. ¶ Et licz ſpe

cialiter inſtruant virgines deo di
catas ⁊ cōſecratas: oībus tamen
virginibus que ſunt ſapientes et
non fatue predicte virtutes ſunt
neceſſarie. Oēs quoq̄ virgines
admonēde ſunt: de diligenti ſue
virginitatis cuſtodia ⁊ ne incau
te egrediantur cū Dina ad viden
dū mulieres regionis: ne corrū-
pantur ⁊ iniuriā patiant̄: ſicut illa
Gen. xxxiiij. virginitas eiz theſau
rus impreciabilis eſt: ait Hiero.
ad Demetriadē loquēs de virgi-
nitate. Diuitie inquit tue virgini-
tas tua: theſaurus tu⁹ eſt: theſau
rus irrecupabilis poſtq̄ amiſſus
eſt. Idem ad Euſtochiū epiſtola
p̄dicta. Caue queſo ne qn̄ dicat
de te deus: virgo iſrael cecidit: ⁊
non eſt qui reſuſcitet eam. Euidē
ter loquor. Cum oīa poſſit deus
ſuſcitare non pōt virginem poſt
ruinā. valet quidez liberare a pe-
na: ſed non coronare corruptam.
Si ergo ſolliciti ſunt ad cuſtodiē-
dū theſaurum recuperabilē: mul-
to magis theſaurum irrecupera
bilem: de quo Mat. xiij. Simi-
le eſt regnum celorum theſauro
abſcondito in agro. Super quo
Gre. li. i. ſup eu ā. omel. xij. Dep
dari deſiderat qui theſauruz pu-
blice in via portat. virgines ergo
que oſtentant ſuam pulchritudi-
nem diſcurrentes vndiq̄ ⁊ va-
gantes timere poſſunt ne depre-
dentur a latrūculis ſathanicis et
[illegible]oribus. De quorum quoli

bet Iob. per neceſſitatem eſt q̄ſi
fur. Oculus enim adulteri obſer
uat caligines. ⁊c. Sacre aūt vir
gines ſollicite fuerunt de hac cu
ſtodia: que malebant potius mo
ri q̄ virginitatē amittere: ⁊ deſi-
derabāt deformari in corpore ne
ↄcuperent ⁊ perderent theſaurū
v̄ginitatis: ſicut narrat Ambro.
. ij. de virginitate: d̄ illa ſancta vir
gine que fuit ducta ad lupanar:
⁊ intus erat colūba. foris ſtrepe-
bant accipitres. Que fleuit ⁊ ora-
uit. di. Domine: donaſti virgini:
feras ⁊ leones domare. potes ho
minum ſimiliter ferinas mentes
domare. Nunc templū tuum in
uaditur: ne patiaris inceſtum ſa
crilegij. Vixq̄ precem compleue X
rat: ⁊ ecce miles itrauit. Qua tre
mente: ille ait. Ne timeas ſoror:
veni: ſaluare animā tuā: nec qua
ſi adulter ingreſſus ſum. Si vis
martyr egrediar. Veſtimēta mu
temus. veſtis tua. me faciet verū
militem: q: martyrē: mea quoq̄
veſtis te virginem. Sume paliū
quo tegas crines: abſcondas ora
Solent eniz homines erubeſce
re qui lupanar exeunt. Mutato
igitur habitu: euolauit de laqueo
Et cum alius intraſſet credēs in
uenire puellā: egrediēs ait. Pu-
ella ingreſſa fuit: modo videt vir
euentūq̄ alijs denunciat. Et mi
les pro virgīe dānatus eſt. Que
hoc audiens fertur cucurriſſe ad Y
locū ſupplicij. ⁊ certaſſe de nece.

Cūq̄ꝫ ille diceret: ego ſum iuſſus
occidi: te aūt abſoluit ſententia:
ait virgo. Non ego effugiū mor/
tis elegi: ſed pudoris predā effu
Z gere optaui. Si ſanguis expetit
fideiuſſorē non deſidero. habeo
vnde ſoluam. In me lata eſt ſen
tentia: que pro me lata eſt. Fide/
iuſſor liber eſt: quando is paratꝰ
eſt ſoluere ꝓ quo fideiuſſit. Aut
igitur rea ero ſanguis tui: aut ero
martyr mei. Sufficiūt membra
morti: quā non in nature oppro
brium declinaui. Non meritum
tibi ceſſi ideſt conceſſi: veſtē nō
ꝓfeſſionem mutaui. Noli eripe/
re beneficium quod dediſti. Sic
q̄ꝫ ambo contenderūt: ⁊ vicerūt.
A Nec eſt diuiſa corona ſed addi/
ta. Laudanda ergo eſt hec vir/
go ⁊ de v̄ginitatis zelo: ⁊ de deſi
derio martyrij. ¶ Idem narrat
lib. iij. ꝙ Sotheris: cū eſſet v̄go
decora facie: ⁊ eā perſecutor pal/
mis in facie cedi iuberet: illa hoc
audiens: leta: vultū obtulit. vt ibi
fieret martirij ſacrificiū: vbi fue/
rat pudoris temptamentū. Gau
debat in diſpendio pulchritudi/
nis: periculum integritatis aufer
ri. ¶ Conſimiliter legitur in vita
beate Brigide: ꝙ cū eam adul
tam nobilis quidam in coniugē
peteret: ipſa caſtitatiſ deſiderio fla
B grans a deo precibus obtinuit:
vt aliqua ſibi data corporis defor
mitate: oium ꝓcoꝝ in ea ceſſa/
ſet inſtantia. Et tunc oculuſ eius
vnus crepuit ⁊ liquefactꝰ eſt. Qđ
videns pater eius velari eā per/
miſit: ⁊ eius oculus ſanatus eſt.
¶ Similiter de alijs virginibus
ſanctis legitur: ꝙ ſollicite erāt ꝓ
cuſtodienda ſua virginitate: vñ
legitur in libro. qui dr̄ paradiſus
de quadam puella: q̄ cū nollet cō
ſentire dn̄o ſuo grauiter eſt affli/
cta: reſpōditq̄ꝫ: ꝙ ante minutatī
mitti in picē ſuſtineret: q̄ꝫ ꝯſenti
re. ¶ Ibidē legitur de alia que
intra quoddam ſepulcrū ſedit ꝑ
decē annos donec mortua fuit.
Cuius vultū nemo videre potuit
Et hoc inquit ideo: q̄r cuiuſdam
animus. in me leſus fuerat: ⁊ ne
me videret malui i ſepulchro re/
cludi: q̄ꝫ nocere anime ad ſilitu/
dinem dei facte. ¶ Similiter le/
gitur ibi de virgine apud quā la
tuit beatus Athanaſius: per ſex
annos. Que cū eēt mire pulchri
tudinis: conſueuit vitare aſpectꝰ
hominū: ne ex ſuſpitione: aliqua
macula notaretur. Ad quā veni/
ens ſanctus Athanaſius ait. De
us mihi nocte dignatus eſt reue
lare: apud nullū: vt apud illā vir
ginem hoſpitarer: me poſſe ſalua
ri. Illa v̄o ꝑiectis vanis cogita/
tionibꝰ lauit ei pedes ⁊ miniſtra/
uit. Et tranſacta perſecutiōe ſubl
to in eccleſia cōſtanter apparuit
dixitq̄ꝫ amicis. Ađ vos ñ latui
vt poſſetis iurarī neſcire vbi eſſē
In cella v̄o virgis latui: vbi nul
la ſuſpitio poterat eſſe de me.

¶ Ibidem legit̄ de virgie Julia
na: q̄ Origenē metuētē ſeditōes
paganoꝝ ⁊ fugientē biēnio ſuſce
pit: ⁊ celauit ſibiq̄ꝫ miniſtrauit.
¶ Similiter narrat Hiero. ep̄la
xlij. de virgine ſacra que videri
noluit a beato Martino qui vo
lebat videre eam moribus ⁊ ca/
ſtitate precellaſ. Que miſit ei En
cenium: ac per feneſtrā reſpiciēs
ait ſancto viro: ora ꝓ me pr̄: quia
nūq̄ꝫ a viro ſum viſitata. Grās
egit ſanctus deo: eamq̄ꝫ bñdixit.
Q̄ꝫ periculoſum aūt ſit ſacrā vir/
ginitatem impedire: vel deo ſa/
cratas virgines violare patet ex
eo qđ narrat Hierony. epiſtola.
xlix. vi. ꝙ Pretaxata nobiliſſi/
ma femina iubente viro qui pa/
truꝰ erat Euſtochij virginis ha
bitū ⁊ cultū ipſius virginis mu
tauit: cupiens vincere virginis
propoſitum ⁊ matris eius ſcilicet
Paule deſideriū. Uolebat enī
ꝙ nuberet. Et ecce eadem nocte
cernit in ſomno venire angelū
terribili facie minantem penas:
⁊ hec verba frangentem. Tu au
ſa es. viri tui imperium preferre
exemplo. Tu caput virginis dei
ſacrilegis manibus auſa es attre
ctare: Que iam areſcent: vt ſen/
tias cruciata quid feceris: ⁊ fini/
to vno menſe ad inferna duca/
ris. Si autem in ſcelere ꝑſeuera
ueris: ⁊ marito ſimul orbaberis
⁊ filijs. Que omnia per ordinē
expleta ſunt: ⁊ ſerā miſere pniā
velox ſignificauit interitus. Sic
xp̄s vlciſcitur violatores templi
ſui: ſicut gēmas ⁊ precioſa orna/
menta deffendit. Hec aūt retuli
non ꝙ inſultare velim in calami
tatibus fidelium: ſed vt moneā
cū q̄ꝫto metu ⁊ cautione ſeruare
debeas qđ domino ſpopondiſti.
Hec ibi. Nec mirū: ſi deꝰ offen
datur in violatione virginis deo
conſecrate: q̄r ſacra virgo vxor ē
regis non militis: q̄r ſcilicet ſpon
K ſa xp̄i archa teſtamenti interius
⁊ exterius deaurata: ⁊ cuſtos le/
gis domini: ait Hiero. alloquēs
Euſtochiū vbi. ſ. vi. zelotipus ē
deus. non vult videri ab illis fa/
ciem tuam. Ipſe dicit tibi vna ē
columba mea: vna ꝑfecta mea.
Semper te cubilis tui ſecreta cu
ſtodiant. Semꝑ ſponſus ludat
tecū intrinſecus. Orans: ad ſpō
ſum loquaris legens: ille tibi lo/
quatur. vere ergo ſiquis violaue
rit templum dei: diſperdet illum
deus. i. cor. iij. Et licet predicta in
telligantur de ſacris virginibus
deo dicatis: tamen omnis virgo
L debet ſollicite ſeruare virginitatē
ſuam: et ſi habeat propoſitum
nubendi. vnde ſm legē diuinam
Deutero. xxij. Si quis apprehen
dens virginē cōcubuerit cū ea
debet eam vxorem ducere. Et ſi
virgo eſſet ⁊ deſponſata: ſi fuiſſet
corrupta in ciuitate: ⁊ ñ clamaſſ
debet lapidari. Sicut enim legit̄
in vita ſancti Lundiuini hucul

ꝙ durauit: vt q̃libet virgo in pa-
M ternis edib⁹ ſpõte deflorata: viua
abſq; vlla retractatione ſepeliri
debuit. Violator vero ſuper eius
ſepulchrum ſuſpendi. Et vt dici
tur ibi lex fuit in populo barba-
ro: vt ſi puella i pn̄tis fornicans
larib⁹ grauida inueniebat̃ ď ſup-
cilio montis altiſſimi precipitaba
tur. Corruptor vo: capite plecteba
tur Si ergo ethnici: ⁊ diuine le-
gis ignari ſic erãt ſolliciti ad cu-
ſtodiẽdã virginitatem in filiab⁹
ſuis: q̃ta ſollicitudine debent fi-
deles xp̄iani zelare pro filiarum
virginitate ſeruãda? virgines.n.
veſtales .i. ſeruientes dee veſte
ſm errorem gentiliu; ſi inuenie
N bantur corrupte: viue excoriabã
tur: ꝓut legit̃ in prologo hyſtorie
Romanoꝝ: vbi narratur de vna
que cũ genuiſſet infantes: iux̃ le-
gem viua deffoſſa eſt. vñ de alia
tali narratur ꝙ cum haberet cer
tam conſciam ſinceritatis ſue: ac
cepto cribro veſta iquit: ſi ſacris
tuis caſtas ſemper admoui ma-
nus: effice: vt hoc hauriam in cri
bro e Tiberi aquã: et in ede; tuã
perferam. Et ſic factũ eſt prout
dicit Vale. li. iiij. c. i. Nec eſt intel
O ligendũ ꝙ hoc fuerit merito ſue
virginitatis: vel obſequij: cũ rit⁹
ille eſſet diabolicus: ſ; fuit ludifi-
catio demonũ ad deceptionẽ ho
minum: ſicut determinat Aug.
loquens de facto huius virginis
x. de ci. c. xvi. Potuit eni; demõ
permiſſa ſibi poteſtate: aqua; te-
nere in cribro: vt amplius decipe
ret. Narrat etiã ibi Aug. de alia:
que nauem in qua ſimulacrum
vehebatur conatibus hominu;
⁊ boum immobilẽ reddita; zo-
na alligatam: i ſue pudicitie teſti
monium mouit ⁊ traxit. In om-
nibus aũt predictis ꝑdicator de
moneat virgines eſſe tales q̃les
deſcripte ſunt: vt de eis dicatur.
Adducent regi virgines poſt eã
Et habeant oleum idest nitore;
cõſcientie in lampade cordis cũ
virginibus ſapientibus. Et deuo
ta voluntate ſint virgines non ti
more coacte. vt eni; ait Ambro.
primo. de virginitate: non eſt ca-
ſta que metu cogitur: nec hone-
ſta que mercede cõducitur. Vbi
ait de quadam Pictagorica vir
gine: que cũ a tyranno cogeretur
ꝓdere ſecretum: ne quid in ſe ad
extorquendã cõfeſſione; etiã tor
mẽtis haberet: morſu abſcidiſſe
linguam fertur: ⁊ in tyranni facie
expuiſſe. vt qui interrogãdi finẽ
non faciebat: non haberet a quo
interrogaret. Sed victa eſt cupi
ditatibus: que tormentis vinci n̄
potuit: forti animo ſed tamẽ ſcẽ
te vtero. ¶ De fructu autẽ ⁊ pre-
mio virginitatis Apoc. xiiij. Ne
mo poterat dicere cãticũ. ⁊c. Se
quitur. Virgines enim ſunt ⁊ ſe-
quunt̃ agnũ quocũq; ierit. Sup
qđ Augu. de bono virginali ait.
Agnũ ſequi quocũq; ierit eſt: ip

ſius virginitatem mentis ⁊ cor-
poris imitari. Et ibide;. Gaudia
virginum non ſunt eadem cum
non virginibus q̃uis xp̄i. Na;
ſunt alijs alia: ſ; nullis talia. Iſa.
lvi. Hec dicit dñs de eunuchis
Dabo eis in domo mea ⁊ muris
meis nomen melius a filijs ⁊ fi-
liabus. vnde Aug. ep̄la. cxxviij.
Beatius eſt: in carne imitari vi-
tam angeloꝝ q̃; ex carne augere
numeꝝ mortaliũ. Hec eſt vberi
or fecũdiorq; felicitas: nõ vẽtre
grauefcere ſed mẽte grandeſcere
non lacteſcere pectore: non viſce-
ribus terram: ſed orõnib⁹ celum
parturire. Et de fructu virginitatis
⁊ cautela in malis cauendis nar
rat Gre. dial. iiij. loquẽs de puel-
la noie Muſa. Cui beata virgo
apparuit cum puellis in albis ve
ſtibus querens ab ea an vellet vi
uere in ei⁹ obſequio. Qua rñdẽte
ꝙ ſic ait ei beata ṽgo: vt nihil vl
teri⁹ puerile vel leue ageret: a riſu
⁊ iocis abſtineret. Et ꝙ ad eã die
trigeſima ventura erat. Que oio
mutata eſt. ⁊ ſicut dixerat ei bea-
ta virgo ita factum eſt. ⁊ in vlti-
mis poſita dixit. Exite: ecce dñа
venit. Item narrat ibide; de alia
nomine Tharſilla: que cũ veniſ-
ſet ad exitum circunſtantib⁹ dua
bus eius ſororib⁹ circa lectu; cla
mauit. Cedite. Ieſus venit. Et ď
virginu; perfectione ⁊ glia patet
in vitis ſanctarum. ſ. Catharine
Agnetis: ⁊ Cecilie: aliaꝝ: de qui-
bus eccl̃ia ſolemnizat.

¶ Septima diſtictio. De admo-nitione hominum ſm differen-tias euentuum vel fortune.

¶ Capl'z. i. De admonitione exi-ſtentium in proſperitate.

Similiter admonendi
ſunt homies exiſtes
in ꝓſperitate: ne ex- F
tollantur: ⁊ exiſtentes
in aduerſitate: ne de-
ſperando terreant̃. Illi ne qr ꝓ-
ſperantur ꝓ voluntate: ſe efferãt
nec in ea preſumptuoſe cõfidãt:
iſti ne tolerãtes aduerſa deſipiãt
⁊ mutabilitate; ac labilitatẽ mũ
danoꝝ iugiter cõſiderent. Et de
hoꝝ admonitione Gre. ij. paſto
ralis. c. xvij. vnde ꝓuer. i. ꝓſperi
tas ſtultoꝝ perdet eos Aug. ep̄la
lxxxij. Mũdus ꝑiculoſior ẽ blã Z
dus q̃; moleſtus. Iob. v. Vidi
ſtultum firma radice: ⁊ maledixi
pulchritudini eius. Vbi Grego.
mor. vi. Quaſi per amena prata
ad carcere; venit: q per pn̄tis vi
te proſpera ad interitum currit.
Et Iob. xviij. Precipitabit eum
conſilium ſuum. vbi Gre. mor.
xvi. Proſperitas greſſus obli-
gat. vt vix ad bona ꝓdire poſſint
vnde Aug. epiſtola. v. Nil infeli A
cius felicitate peccantiũ: q̃ pena-
lis nutritur iniquitas: ⁊ mala vo
luntas velut hoſtis interior robo-
ratur. Sequit̃. Si de⁹ pollere ꝑ-
mittat iniquos in ꝓſperitate: tũc
indignatur grauius: ⁊ ſi impuni-

ta dimittat: tunc punit infestius. B Ubi introducit illõ poete. Luxuriant animi rebus plerunqʒ ſecũdis. Et de hoc Señ. multũ de ꝓuidentia. vbi ait. Nihil infelicius eo: cui non accidit aliqd aduerſi. qꝛ male iudicaue runt dij de iþo. Et ponit exempla de illis qui aduerſa ſuſtinuerũt. Sicut de Regulo qui q̃to plus glorie habuerit: tanto viriliꝰ aduerſa tolerauit. Solatiũ eiʒ magis viris fuit dura pro honeſtis tolerare. Idẽ epla. vij. Munera fortune ſunt inſidie. Et epla. lxxx. Segetem vbertas nimia ſternit: rami onere franguntur: ad maturitatẽ nõ puenit nimia fecũditas: Idẽ illis euenit quos nimia felicitas co rumpit. C De hmõi aũt mutabilitate bene Gre. iij. regiſtri ante fi. vbi ait: Dum omnia in hoc mũdo mutabilitatiſ ordo corrumpit nec eleuari pſperis: nec frangi debemus aduerſis: vt humiliati diſcamus quid deliquimꝰ: ⁊ exaltati: aduerſitatis memoriã: ſi humilitatis anchoram teneamus. Nihil eiʒ ſtabile in hac vita. Sʒ D hõ vt viator modo p plana: mõ ardua pergit. Nec eſt ira ſʒ gr̃a: per quam diſcimus: vt dei dona tanto ſeruemus veriꝰ q̃to humilius. Artem gubernandi mare tranquillum non oſtendit: ⁊ obſequens ventus. Aliquod aduerſuʒ occurrat oportet: qḋ animum ꝓbet. Turpis naufragij rector: cui gubernacula fluctus eripuit: qui fluctuãtia vela deſeruit. Ille vo laudãdus qui ꝓ dictis reſtituit ⁊c. E Et de hmõi mutabilitate Uale. li. vi. c. vltimo. Ubi narrat ḋ quodam: cui omnes conatus: placido exhibebant itinere: certum cupite rei fatũ apphẽdebat vota nũcupabantur: ſimul ⁊ ſoluebãtur: velle ac poſſe in equo poſituʒ erat. Anulũ quoqʒ de induſtria in ꝓfundum ꝓiecit: ne ois incommodi expers eſſet: quem tamen cõtinuo recuperauit: capto piſce qui eum deuorauerat. Sed hũc huius felicitas plenis ſemper velis proſperũ curſuʒ tenuit: Oronthes Darij regis prefectus in excellentiſſimo montis vertice cruci affixit: ibiqʒ putruit. Non igitur multuʒ cõfidendũ in diuturna proſperitate: ex quo aduerſitas ſepe ſubſeqtur. Et ibi narrat de alijs diu pſperatis poſtea aduerſa paſſis. Ideo ibi concludit. Caduca nimirũ ⁊ fragilia puerilibus cõſentanea crepũdijs ſunt iſta q̃ vires atqʒ opes humane dicuntur. affluunt ſubito: repente dilabuntur. Nullo in loco: nulla in perſona: ſtabilibus innixa radicibus conſiſtũt. Sed incertiſſimo flatu fortũe huc atqʒ illuc acta: quos in ſublime extulerũt im prouiſo recurſu deſtitutos: pfundo cladiuʒ miſerabiliter imergũt. G Itaqʒ nec eſtimari nec dici debent bona: que inflictorꝫ malorũ

amaritudine: deſideriũ ſuum duplicant. Ibi etiam narrat de Craſſo: cui pecunie magnitudo locupletis nomen dedit: ſed eidẽ poſtea inopia turpem dedecoris appellationem imiſit. Si quidez bona eius a creditoribus (qꝛ ſoli dum pſare non poterat) direpta ſunt: ⁊ amara ſugillatione nõ caruit. Cũqʒ egens ambularet: ab omnibꝰ contemnebat: qui diues venerabiliter ſalutabat. Ibidẽ narrat de Caſſio: qui preture ſplendore: triumphi claritate: cõſulatus decore: maximi pontificis ſacerdotio functus: ita vt diceretur patronꝰ ſenatus: poſtea fuit carnificis manibus laniatus ante totius fori Romani conſpectũ. Similiter ḋ Martio: qui in multis proſperatus: demũ ꝓſcriptus: ⁊ multis aduerſitatibus eſt afflictꝰ. Idõ ibi Uale. Quid huiꝰ conditione inconſtantiꝰ: ⁊ mutabilius: quem ſi inter miſeros poſueris miſerrimus: ſi iter felices feliciſſimꝰ reperitur. Et de multis talibus ibi bene. Non igitur gloriãdũ de proſperitate mundana: qꝛ vita ſecura q̃ſi mare mortuũ: ait Señ. epla. lxx. Et vbi eadem die luſerunt nauigia: ſorbentur. ait ibi. Et munera fortũe ſunt inſidie ⁊ viſcata beneficia. ait idẽ epla. i. Et. xcviij. Neſcis qua etate Hecuba ſeruire cepit. q̃ Creſſus qua darij mater: Qui. ſ. ꝓus proſperati: poſtea aduerſis afflicti. Idõ Augu. de verbis dñi ſermone. xiij. Magne virtutis eſt cum felicitate luctari: ⁊ nõ ab ea K vinci. Phil. iij. In oibus inſtructus ſũ: Scio humiliari et abundare ⁊ penuriã pati. Super quo Greg. ſuper Eze. Omel. vij. dic̃. Magna ars eſt ⁊ mire ſcie diſciplina: ac toto cordis nixu diſcendã. Scire ſuſtinere proſpera ⁊ aduerſa. Et ille magnus eſt: q blandientibus rebus ſecundis non ſeducit. ait Ber. ij. ad Euge. añ fi. Et de hac materia Señ. li. de ꝓuidẽtia quaſi per totũ: vbi ait. Fu- L gite diuitias: fugite eneruatiuam felicitatẽ: qua cũ marceſcũt. Sequit. Cum ois que modũ exceſſerint noceãt: periculoſiſſima felicitatis intemperantia eſt: que in vanas mentes ymaginationes euocat. Et ibi. Illos qs merito dixerit miſeros: q nimia felicitate torpeſcunt: quos velut in mari lẽto tranquillitas iners detinet. Idẽ M epla. xxxvij. Res inquieta felicitas ipſa exagitat: mouet cerebꝝ non vno genere: alios in aliud irritat. Hos in potentiã. hos in luxuriam. Hos inflat: illos mollit ⁊ totos reſoluit. Eſt enim ſicut vinum. q. ſ. turbat. Nulli ergo magnificandi vel beatificandi propter mundi proſperitatẽ. ait Ual. li. vij. c. ij. recitãs dictũ Solonis dicentis: neminẽ dũ aduiuit beatũ debere dici: quoadulqʒ ipſuʒ fatali diẽ ancipiti fortune ſubiecerimꝰ.

N et ibidem. Interroganti quiſnā
eſſet beatus? Anaxagoras reſpō
dit. Nemo (inquit) ex his quos tu
felices eſſe eſtimas: ſed in nume
ro illo reperies qui a te miſeri cre
dūt. Nō erit ille diuitijs aut ho
noribus abundans: ſed aut ruris
exigui. aut nō ambitioſe doctrie
fidelis ac pertinax cultor: in ſeceſ
ſu q̄ꝫ in fronte beatior,

¶ Capl'm. ſcōm. De admōitiōe
exiſtentiū in aduerſitate.

e Ex his pꝫ: qualiter ſūt ad
monēdi ſuſtinentes ad
uerſa. ſ. per oppoſituꝫ: vt
non grauentur nimis de aduer
ſitate quam patiunt. Aduerſitas
O enī plus prodeſt tolerantibus pa
tienter q̄ꝫ pſperitas. ſicut probat
eleganter Boe. ij. de conſo. c. vl
timo. vbi ait. Plus hominibus
prodeſſe reor aduerſam fortunā
q̄ꝫ proſperā. Illa enī (cum vr blā
da) mentit: hec ſemper vera cuꝫ
ſe inſtabileꝫ monſtrat. Illa fallit.
hec inſtruit. Sequit. Illam vide
as ventoſā ſemp fluētē: ſui ignar
ram. hāc ſobriam ſuccinctam: ꝛ
exercitatione prudenteꝫ. Illa de
uios a vero bono facit: iſta ad ve
ra bona illico retrahit. Et ſimi
liter Sene. lib. de pūidentia di.
P ꝙ aduerſitas non eſt malum qđ
noceat. ſ. bonis: q2 nil mali po
teſt accidere bono viro. Nō enī
miſcent contraria. ꝛ hoc q2 nulla
bona ſibi auferūt: in multis bo
nis exercent: a malis. ſ. voluptati

bus ꝛ laſciuijs retrahunt: gliam
ꝛ honorem accreſcunt (ſicut ď oi
bus exemplificat ibi: vbi ait. Si
cut amnes hymbres ꝛ fontes nō
mutant ſaporē maris nec remit
tunt: ita aduerſarū rerū impetus
Q fortis viri nō mutat animuꝫ: ſed
manet in ſtatu ſuo: ꝛ quicqd eue
nit in ſui colorē mutat. Eſt enim
oibus exteris potentior. Sequit.
Oia aduerſa exercitationes pu
tat. Athletas (inquit) videmus: q
bus cura eſt cū fortiſſimis confli
gare. Marcet eni ſine aduerſa
rio virtus. ꝛ tunc apparet q̄ꝫta ſit.
q̄ꝫtumqꝫ polleat: cū qd poſſit pa
tientia oñdit. Quicqd accidit ho
mini conſulit ꝛ in bonum vertit.
Sequit. Pium aīum habet de
us ad viros bonos. illos fortiter
R amat: ꝛ vult: ꝙ operibus bonis
ꝛ doloribus plenis ac dānis exa
gitent: vt veruꝫ colligant robur.
Nam matres volūt fouere in ſi
num filios. Languet (inquit) p in
hertiā ſaginata: nec fert vllū ictū
illeſa felicitas. Et ibi de hoc p to
tum. Unde ait. Gaudent magni
S viri rebus aduerſis. nō aliter q̄ꝫ
fortes milites belli triūpho. Gu
bernatorē in tempeſtate: in acie
militē intelligas. Calamitas vir
tutis occaſio eſt. Illos merito q̄ſ
dixerit miſeros q nimia felicitate
torpeſcunt. Ignis aurū probat: ꝛ
miſeria fortes viros. Nō ē arbor
ſolida nec fortis: niſi quā frequēs
T ventus incurſat: Ipſa enī vexa

tione conſtringit: ꝛ radices celſi⁹
figit. Et exēplificat ibi ď magnis
viris q multa ſuſtinuerūt aduerſa
Sicut de Demetrio q ait. Nihil
infelicius eo qui nihil aduerſi in
uenit. Similiter ponit exempluꝫ
de Mutio q ſuſtinuit igneꝫ. De
Fabritio: q paupertatē. De Ruti
lo qui exilium. De Regulo q tor
menta. De Socrate q venenum
ſuſtinuit. Itē Senē de conſtātia
ſapientia ait: ꝙ quēadmodū quo
rundā lapidū inexpugnabilis du
ritia eſt. Non enī ſecari adamas
vel cedi pōt. ſed oia incurrentia
retundit. Et quēadmodū ſcopu
li in altū proiecti mare frangunt:
nec vlla ſeuitie veſtigia oſtentant
ſic aīus ſapientis ſolidus id robo
ris colligit: vt tam tut⁹ ſit ab iniu
ria q̄ꝫ illa que retuli. Conſimilia
exempla ponit Criſo. ſup Mat.
Omel. xxiiij. Nullus (inquit) no
cere pōt virtuoſo viro. ſed multū
proficere. Et ponit exempla. Qui
adamantem percutit ipſe eſt q p
cutit. Qui contra ſtimulos calci
trat: ipſe ē q ſtimulat. Ligās ignē
in veſtimēto: flammā non conſu
mit. ſed veſtimentū. Sic qui inſi
diat virtuoſis viris piclitat. Iteꝫ
Senē. iij. de ira. Ut tela a duro re
ſiliūt ꝛ cū dolore cedentis ſolida
feriunt: ita magnanimū aīum
nulla iniuria ad ſenſū ſui adducē
fragilior eo ꝙ percutit. Et ſubdit
cām. Ut ſuperior pars mūdi ꝛ or
dinatior ac ſideribus propingor

non impellit in tempeſtate: ꝛ oi
tumultu caret: inferiora vero ful
minant: eo modo aīus ſemp ge
tus in ſtatione tranqlla collocat.
Idō probat Senē. v bi. ſ. de cōſtā
tia ſapientis ꝙ ſapiens nihil pōt
perdere: eo ꝙ oia bona ſua in ſo
lido hēt content⁹ virtuteq fortu
tis non indiget. Idō concludit: ꝙ
nō pōt fieri iīuria ſapiēti. Quod
exemplo confirmat. Megetam
(inquit) Demetrius ceperat: ꝛ cuꝫ
Seiphon phūs eſſet interrogat⁹
vtrū aliqd perdiderit: nihil (inqt)
oia enī mea mecū ſūt: ꝛ tū patri
moniū eius in predā ceſſerat: fili
os: hoſtis rapuerat. patria i alienā
dñationē puenerat. ꝛ tū vrbe ca
pta: nō ſe victū. ſꝫ indemnē teſta
tus ē. Habebat. n. ſecū bona ſua:
ꝛ diſſipata ac direpta non dicebat
ſua: ſed aduenticia ꝛ nutū fortūe
ſequentia: Et idō nō hēt propria q dī
lexerat. Et exemplificat ibi de ali
is qui terribilia ſuſtinerūt. nec in
eis defecerunt. ſꝫ amplius profe
cerunt. ¶ Monēdi ergo ſūt ad
uerſa tollerantes: vt patienter ſu
ſtineāt. ꝛ conſiderent: ꝙ aduerſi
tas vera bona non aufert: a ma
lis ꝛ laſciuijs cohibet: a peccatis
purgat. ꝛ premia cumulat: maxie
cum fidelis patienter ſuſtinet p
pter deū. Sicut ſacra ſcriptura te
Z ſtatur per totū: ꝛ ſicut patet exem
plis patrum. Iudith. viij. pr̄ no
ſter Abrahā temptat⁹ eſt. Seqt
Sic Iſaac: ſic Iacob: ſic Moy

ſes ꝛ oẽs q̃ placuerunt deo: per
multas tribulationes tranſire fi-
deles. Unde Tob.xij. Quia acce-
ptus eras deo: neceſſe fuit vt tẽ-
ptatio probaret te. Job.v. Beatꝰ
q̃ corripit a dño. Et.xij. Si impi-
us fuero: vhe mihi eſt: ꝛ ſi iuſtus
nõ leuabo caput ſaturatꝰ afflictio-
ne ꝛ miſia. Ecc.xxvij. In igne ꝓ-
bat aurũ ꝛ argentũ ꝛc. Uaſa figu-
li probat fornax. Et Hebre.xij.
Quẽ diligit deus caſtigat. Et de
hoc Augu.i.de.ci.c.x. Sicut ſub
vno igne aurum rutilat: palea fu-
mat: ſub eadẽ tribula: ſtipula cõ-
minuit ꝛ frumẽta ꝑgant. Simi-
liter in ꝑlo oleũ a murca ſeparat.
Itẽ vna eadẽ vis irruens bonos
purgat: malos eliquat: dãnat: va-
ſtat: ꝛ exterminat. Et de hoc mul
tum Greg.mor.xxvj. Super il-
lud Job.xxxv. Qui dat carmina
ĩ nocte. Ubi ait. Nihil iniuſte pa-
timur. Carmẽ in nocte eſt: leticia
in tribulatione. Et Aug. ↄtra fau-
ſtum.xxij. Nullus hoium ſic iu-
ſtitia preditꝰ eſt cui nõ ſit neceſſa-
ria tẽptatio tribulationis: vel ad
B perficiendã virtutẽ: vel ↄfirmã-
dam ſeu approbãdã. Et idẽ epl'a
xlvij. di. q̃ tribulatio eſt ad humi-
liationẽ ſuperbie: ad probationẽ
patiẽtie ad ablationẽ culpe. ¶ Fi-
delis ergo nõ debet grauari: nec
deſperare de aduerſitate vel tri-
bulatione. Cũ etiam de Salua-
tore dicat Luc.vltimo. Oportuit
pati xp̄m.ꝛc. Et cũ ipſe dicat ele-

ctis ſuis: poteſtis bibere calicẽ quẽ
ego biviturus ſum. per calicẽ enĩ
peruenit ad maieſtatẽ: ꝛ per ama-
rũ poculũ confeſſionis ad gau-
dium ſalutis ait Grego. ſup euã-
gelium li.ij. omel.iiij. Unde ele-
cti ab initio paſſi ſũt aduerſa. Job
iij. Frater fui draconum ꝛc. Ubi
mor. Greg. ait. Nullus perfectꝰ
eſt qui inter mala proximorũ pa-
tiens non eſt. Et exemplificat de
Abel ꝛ Caym: de filijs Noe: de fi-
lijs Iſaac: de aplis. Et ſubdit q̃
ſicut in tritura grana paleis pre-
muntur: ꝛ inter ſpinas roſe redo-
lent: ſic iuſti premunt a malis: ꝛ
tñ creſcunt ꝛ redolent. Nõ igit p-
ſperitatibus pollentes btificandi
ſunt propter hoc: nec aduerſa ſu-
ſtinentes miſeri reputandi: etiã
teſtimonio demonũ: ait Ual.lib.
vij.c.i.di. ħ cũ rex Giges regno
Lidie armis ꝛ diuitijs abundan-
tiſſimo inflatꝰ animo Apolinem
Phitiũ ſciſcitatũ veniſſet. ſ. ſtatu-
am Apolinis in qua demon rñ-
ſa dabat an aliqs mortaliũ ſe eẽt
felicior. Demon ex abdito ſacrorũ
ſpecu emiſſa voce Aglaum So-
phidiũ ſibi pretulit. Is erat Ar-
chadũ pauperimus: etate iã ſeni-
or: terminos agelli ſui nunq̃ ex-
ceſſerat: paruuli ruris fructibꝰ cõ-
tentꝰ. ꝛ ſeqtur. Inſolenter fulgore
fortune ſue glorianti reſpondit ꝛ
magis approbat ſecuritatẽ ridẽ-
tugurij: q̃ triſtẽ curis ꝛ ſollicitudi-
nibus aulam: paucaſq̃ glebas

pauoris expertes: q̃ pinguiſſima
lidie arua: metu referta: ꝛ vnum
aut duo iuga boũ facilis tutele:
q̃ exercitꝰ ꝛ eqtatus ꝛ arma vo-
racitatibꝰ onerosa: ꝛ vſus horẽo-
li nulli nimis appetendi: q̃ the-
ſauros: hominũ inſidijs ꝛ cupidi-
tatibus expoſitos. Itaq̃ Giges:
dũ aſtipulatorẽ vane opinionis
deum hẽre cocupiuit: vbinã ſo-
lida ꝛ ſincera eſſet felicitas didicit
hec ille. Si ergo demon dat teſti-
moniũ veritati: q̃ non in proſpe-
ritatibꝰ ꝛ affluentijs eſt felicitas:
nec in pauptate ꝛ aduerſitate mi-
ſeria: fideles non illas appetant:
nec de his glient inaniter: nec ꝓ-
pter iſtas grauentur vel deſperẽt
inordinabiliter. Melius eniz eſt
parum cũ timore domini: q̃ the-
ſauri magni ꝛ inſatiabiles. prouer
xv.c.

¶ Octaua diſtictio. De admoni-
tiõe hoiũ ſm driãs ↄplexionũ.
¶ Capl'm. primũ. De admõitio-
ne exiſtentiũ in ſanitate.

[S]Imiliter admonendi
ſunt hoies ſm differẽ-
tias complexionum:
Et pmo admonen-
di ſũt exiſtentes in ſa-
nitate: ne ipſa abutant: ꝛ fructuo-
ſis operibꝰ exerceant: merita cu-
mulent: ꝛ in celis premia theſau-
rizent. Et de his Greg.iij. paſto-
ralis.c.xxiij. Ubi ait. Admo-
nendi ſunt incolumes: vt ſalutẽ
corporis exerceant ad ſalutẽ mẽ-

tis: ne ſi accepte incolũitatis gra-
tiam ad vſum nequitie inclinent
dono deteriores fiant: ꝛ ne oppor-
tunitatẽ ſalutis promerende eua-
cuent. prouer.v. Ne des alienis
honorẽ tuũ ꝛ annos tuos crude-
li: ne forte impleant extranei viribꝰ
tuis.ꝛc. ꝑs. Fortitudinem meam
ad te cuſtodiam. Ecc.xi. Letare
iuuenis in adoleſcentia tua: ꝛ in
bonis ſit cor tuũ in diebus iuuen-
tutis tue. Ecc.xxv. Que in iuuen-
tute tua no congregas: quomodo
inuenies in ſenectute tua. ¶ Si-
militer admonendi ſunt: ne ſani-
tatẽ ſuã deſtruãt voluptatibus ꝛ
laſciuijs gule ꝛ ebrietatibus: ꝛ ne G
ſint homicide ſui. Multos eniz
morbos multa fercula faciũt: ait
Señ. epl'a.xic. Et ibidem. Innu-
merabiles eſſe morbos non mi-
raberis. Coquos numera: Sed
antiquitus non fuit ita: qꝛ medici-
na paucaꝝ ſcia fuit herbarũ. At
poſt inuente ſunt mille condimẽ-
re quibꝰ auiditas excitaret: ꝛ que
deſiderantibus alimenta erant:
onera ſunt plenis. Inde palor: ꝛ
neruoruz vino madentiũ tremor
ꝛ miſerabilior ex cruditatibꝰ: q̃
ex fame macies. Inde tormenta
oculoꝝ ꝛ auriũ ꝛ innumerabiliũ
febrium genera. Et ſic de alijs ꝓ-
ut enumerat ibi bñ. Ecc.xxxvij. H
Propter crapulam multi perie-
runt. Qui aũt abſtinens eſt addi-
ciet vitam. Et ibi. In multis cibis
erit infirmitas.

Capitulum ſecundum. De in/formatione exiſtentium in infir/mitate.

c
Contrario ſunt admonē/
di infirmi: vt eoipſo ſe fi/
lios dei ſentiant: quo eos
flagello diſcipline caſtigat. ꝓuer.
I iij. Ne fatigeris: cū a deo corripe/
ris. Et. ij. Liuor vulneris abſter/
get mala: ꝓut expōit Greg. iſtas
auctoritates v bi. ſ. Sunt igif ad/
monendi de patiēte longanimi/
tate: de gratiarū actōe ſaluatri in
caſtigatione filiali. vt enim legif
in vitis patrum. li. iij. pte. vij. de q̊
dam fratre q dicebat. Si infirmi/
tas nobis moleſta fuerit non con/
K triſtemur: q2 non poſſumus ſta/
re ad orandum ꝛ pſallendū. hec
enim oia ad deſtruenda corpo/
ris deſideria ſūt. Seqtur. Sicut
magno ꝛ forti medicamine egri/
tudo. ſ. corporis curatur: ſic egri/
tudine corporis vitia aīe reſcin/
duntur. Et hec eſt magna virtuſ
qn̄ in infirmitate tollerantia eſt:
ꝛ gratiarꝫ actiones mittunf ad de/
um. Si amittimus oculos: non
feramus grauiter: excellentie eni
inſtrumentū amittimus: ꝛ ſic de
alijs. Et ſi infirmitas totū corp⁹
tenet in iteriori hoie charitas cre/
ſcat. Cui concordat quod legif li.
iiij. hyſtorie tripartite de btō An/
L tonio alloquente Didimū: q cuꝫ
eſſet paruulus: occulos amiſerat:
cui deus ꝓ corporalib⁹ ſpūales ꝺ/
dit. Regulas enim grāmatice ꝛ
rhetorice didicit ꝛ alias ſcias: no/
uum ac vetus teſtm̄ cognouit ꝛ
libros edidit. Cui ferf antoni⁹ di/
xiſſe: Nō te ꝯturbet amiſſio ocu/
lorum ſenſibilium. Tales enīꝫ ti/
bi ꝺ ſunt quibus muſce ꝛ pulices
carere poſſunt. Sed gaude potꝰ
qm̄ tales hēs quibus angeli co/
gnoſcuntur: ꝛ deus inſpicit. Iteꝫ
Hiero. epſa. lxvj. Non doleas ſi
non habes q̄ꝺ formice: muſce: ꝛ
ſerpentes habent. ſ. oculos carna/
les. ſed illum te habere letare de
quo Cant. iiij. Vulneraſti me in
vno oculoꝝ tuoꝝ. Idem ait epla
lxxvj. repetens dcm̄ Antonij ad
Didimum. Et ſicut fidelis nō de/
bet grauari: ſed patiēter ſuſtinere
amiſſionē occuloꝝ: ſic ꝛ alias in/
firmitates. Unde ꝛ ſancti repu/
bant: ſe in infirmitatibus a domi/
no viſitari. Sic legif in vitis pa/
trum. li. iij. pte. vij. de quodam ſe/
ne qui frequenter egrotabat. Cō/
tigit aūt: eum vno anno nō egro/
tari. Et affligebaf plorās ꝛ dicēs
Dereliquit me deus: ꝛ nō viſita/
uit me. q2. ſ. non fuerat infirmus
Similiter ſancti volebāt eſſe
ſemper infirmi ad ſui emēdatio/
nem. Unde in vitis patrum pte
i. dꝭ de fratre q noluit comedere
in infirmitate. di. ꝙ volebat eſſe
in ipa īfirmitate per tres annos
vt ampli⁹ mereref. Infirmi enīꝫ
gratias agentes deo: ſunt hono/
rabiles apud deum. Unde in vi/
tis patrum vbi. ſ. habetur: de ab

bate q dixit tres ordines eſſe ho/
norabiles in cōſpectu dei. Pri/
mus qn̄ homo infirmaf: ꝛ addu/
cunf ei temptationes: quas cum
gratiarū actione ſuſcipit. Secun/
dus cū homo oia opera ſua mū/
da facit corā deo nihil habēs hu/
manū. Tertius qn̄ aliqs ſedens
in ſubiectione patris ſpūalis: oi/
bus ꝓprijs renuntiat volūtatib⁹.
Et parte. iiij. dixit ſenex: ꝙ ſi ſint
tres ſimul: ex qbus vnus bn̄ qe/
ſcat: alius īfirmef: ꝛ gratias agat:
tertius eis miſtret cuꝫ ſincera vo/
luntate: hi tres ſimul velut vnius
operis ſunt. Egroti ergo ſic ſuſti/
nentes immiſſam egritudinem: ꝛ
gratias agentes ſūt honorabiles
apud deum. Unde legif in vitis
patrum parte. vij. vbi. ſ. ꝙ deus
miſit angelum ad miniſtrandū
ſeruo infirmo non hn̄ti q miſtra/
ret ſibi. Merito igif egri debent
patiēter ſuſtinere infirmitates ob
dictas vtilitates. Sunt etiā ad/
monendi: vt preparent corda ſua
deo ad inhabitandū ꝛ tranſeun/
dum cuꝫ eo in regnū ſuū. Luce.
xij. Beatus ſeruus quem cū ve/
nerit dn̄s ꝛc. Ubi Grego. Venit
dn̄s cum ad iudicādū properat.
pulſat vo: cum per egritudīs mo/
leſtias mortem vicinam denun/
tiat. Cui confeſtim aperimus: ſi
hunc cum amore ſuſcipim⁹. Et ſic
infirmi corpore ſunt admonēdi:
ꝙ infirmenf mente per verā hu/
militatē. De qua ps. Pluuiaꝫ vo/
luntariā ſeggregabis deus. ſ. cele/
ſtem grāꝫ. Et infirmitaſ eſt: deffi/
ciendo in ſe per humilitatē: ꝛ deſ/
perando de viribus proprijs: vt
eum amplius deus ꝯfirmet. Nā
virtus in infirmitate perficitur. i.
cor. xij. Seqtur. Libenter igitur
gloriabor in infirmitatibuſ meis
ſ. mentis ꝛ corporis: modo dicto
vt inhabitet in me virtus xp̄i. Li/
cet igif alijs varijs modis poſſint
hoies admoneri: q2 tamē de illis
Gregorius. ij. paſtoralis ſuffici/
enter tractat: hec ad preſens ſuf/
ficiant.

Quarta pars principalis. De republica eccliaſtica.

Prima diſtinctio. De clericis in communi.

Capl'm primū. Que ſunt mē/bra reipublice eccleſiaſtice.

p
Remiſſis varijs au/
ctoritatibus: narratio/
nibus ꝛ exemplis: ex
qbus euangelicus ꝑ/
dicator habere pōt occa/
ſionem inſtruendi hoies illitera/
tos ꝛ coferendi: cum eis hedifi/
cauerit ſm diuerſitatē dignitatuꝫ
graduū: ſiue ſtatuum: ꝛ miniſtro/
rum: ſiue q̄ꝫtum ad conditiones
eorū abſolutas ꝛ proprias ſeu di/
ſtinctas: vt in prima pte: ſiue q̄ꝫ/
tum ad mutuas colligationes: vt
in. ij. ſiue q̄ꝫtū ad cōmunes con/
ditiones ſingulis vt in. iij. in hac
iiij. parte: ſūmo magiſtro dirigen/
te colligant auctoritates narratio

nes ⁊ ex qbus predicatoꝛ apoſto
licus amplius poteſt habere oc-
caſionem informandi hoīes litte
ratos ⁊ eccliaſticos: ⁊ vtiliter con
ferendi cum eis. Et qꝛ ex talibus
R ꝑſonis conſiſtit reſpublica ⁊ eccle
ſiaſtica: cuiꝰ caput eſt ſūmus pō
tifex. ꝓut ait Hugo. ij. ꝺ ſacramē
tis. ꝑte. ij. c. iiij. di. ꝙ ſpūalis ptās
caput habet ſūmū pontificez: ipſi
ſūmo pontifici pñt adaptari que
dicta ſunt ſupra ꝑte prima de ca-
pite reipublice ciuilis. ſ. de princi
pe: ⁊ eo excellentius ⁊ perfectius
quo ipſe ſūmus pontifex: caput ē
oīuz. Et ea que dicta ſunt de ocu-
lis: auribus: corde: manibꝰ ac pe
dibus poſſunt adaptari mem-
bris reipublice eccleſiaſtice: ⁊ eo
ſimiliter ſublimius ⁊ perfectius
quo ptās eoꝝ eſt ſublimioꝛ ⁊ per
fectioꝛ. vt enim ait Hugo. vbi. ſ̄.
S ſpūalis poteſtas: terrenā inſtitue
re hēt vt ſit: ⁊ eam iudicare ſi bo-
na non ſit. Et tāto dignioꝛ eſt ꝙ̄
terrena ꝙ̄to ſpūs ꝙ̄ corpus ⁊ ꝑ-
oꝛ eſt tempore: ⁊ dignitate maioꝛ
ait ibidem. Sed qm̄ perſcrutatoꝛ
maieſtatis opprimet a gloria. ꝓ-
uer. xxv. tāꝙ̄ inſcius ⁊ inexpertꝰ
nō preſumo deſcribere quales de
beant eſſe ſūmus pontifex: ⁊ ſū-
mi prelati poſt eum. Quales tñ
eſſe debent deſcribit bene Ber. i
libris. ſuis ad Eugeniū. Et lꝫ ſit
vnū caput eccl'ie. ſ. ſūmus ponti-
fex. qꝛ tñ qlibet epiſcopus dioce-
ſanus eſt ad modū capitis in ſua

dioceſi: nūc videndum eſt qua-
lis debet eſſe epiſcopus: ⁊ quales
clirici ſub eo debeant eſſe: ex qbus
reſpublica eccliaſtica cōſtituitur:
incipiendo. ſ. ab inferiori: vidēdo
primo quales eſſe debent clerici:
deide quales epī q ex illis eligūt.
¶ Poteſt igit̄ eṗs adaptari capi
ti. Archidiaconi qui imperāt ſub
diaconis ⁊ leuitis: ad quoꝝ curā
pertinet parochiarum ordinatio:
ꝓut ait Hugo de ſacris. li. iij. ꝑte
iij. c. xvj. vbi de officio archidia-
coni. Adaptari poſſunt auribꝰ ⁊
oculis. Iudices cōſtituti in repu
blica eccleſiaſtica. ⁊ oratores poſ
ſunt adaptari ori. Canonici voꝙ̄
rum ē eligere epiſcopū ⁊ epiſco-
pi conſiliarij adaptantur cordi.
Officiales ⁊ Decani eccleſiam
protegentes adaptant̄ manibus.
Sacerdotes vo parochiales: ꝑ
ſone eccleſiaſtice in eccliis reſidē
tes pedibus congrue adaptātur.
Et his oībus cōgruūt que dicta
ſunt ſuperius ꝑte prima de mē-
bris reipublice ciuilis: ⁊ modo ꝑ
fectiori ⁊ ſpūaliori. cū ipſi ſint ſpi
ritualioreſ ⁊ perfectioreſ. Sed ibi
inceptū eſt a capite ratione digni
tatis. ⁊ qꝛ de nobiliori genere cō
ſueuit eſſe princeps ꝙ̄ papa: ⁊ ex
ſucceſſione vt ſepe debet principa
tus: idō ibi proceſſum eſt deſcen-
dendo a capite ad membra tan-
ꝙ̄ a digniori. hic autē econuerſo.
¶ Capl'm ſecunduz. De clericis
in cōmuni: ⁊ quales eſſe debent
de ſigno

eſſe debēt ⁊ de ſigno clericali qd
eſt corona.
Aueant igit̄ clerici ⁊ ad-
c uertant ſe defferre in ca
pite ſignum regium: ſuo
nomine profiteri diuinū miniſte-
rium: ⁊ ſua tonſura teſtificari: ſe
eſſe contemplatores diuinorum
ſecretorum: ne. ſ. ſeruiant peccatꝭ:
⁊ conculcent̄ a Sathana: ⁊ abſor
beantur a ſecularibus negotijs ⁊
cauſis ne ꝺ eis verificetur illud
tren. iiij. Qui nutriebant̄ in croce
is amplexati ſunt ſtercora. Tōſu
re autem eccliaſtice vſus a naza
reis ortus eſſe putat̄: q prius cri-
ne ſeruato: deinde ob vite conti-
nentiā caput radebāt: ⁊ capillos
i igne ſacrificij ponebāt. numeri
vj. prout di. Hugo vbi. ſ̄. c. ij. Et
hoc ſigno: vitia in eorum corde
⁊ opere pullulantia preſcindenda
dicebantur: ait ibidem. Magna
ergo diligentia debent ſtatutū ſu
um clerici cuſtodire modo dicto
Multum eni indecens eſt ſi co
rona regia ſit corona ſuperbie: vl'
ſi ſit corona arrogantie: quā con
fringet dominus ibidez. vel ſi ſit
coma vel corona iactantie: cum
clerici prohibeantur nutrire co-
mam. i. cor. vij. vir ſi comā nutri
at: ignominia eſt illi. vel ſi circū-
ponantur ornamenta laſciuie vl'
luxurie: que etiam mulieribꝰ pro
hibentur. i. Pe. iij. Quarum ſci
licet mulierum: non ſit extrinſecꝰ
capillatura aut circundatio auri.

⁊c. In magno honore debēt ſer-
uare capita ſua: in quibꝰ eminet
regale decus: vt dictum eſt. ſ̄.
¶ Capitulū. iij. De ſeptē gradibꝰ
clericoꝝ. Et primo de hoſtiarijs.
Orum autem. ſeptē ſunt
b gradus ſiue ꝓmotiones
graduū: quibus ꝑ ſpūa
lez poteſtatem altiꝰ ſemꝑ ad ſa-
cra tractanda aſcendit clericus ſi
ue eccliaſticꝰ: ait Hugo. vbi. ſ̄.
Primus autem gradus eſt ho-
ſtiariorum: quoꝝ officiū eſt. cla-
A ues eccleſie deferre: eam claude-
re: ⁊ aperire horis competenti-
bus ſicut templuz dei: que inter-
ſunt cuſtodire: fideles recipere:
excōicatos eicere. hoc officio di-
gnatus eſt dñs vti: quando ven
dentes ⁊ ementes de templo eie
cit Math. xxi. ⁊ Io. ij. Ipſe etiaz
de ſe ait. Io. x. Ego ſum hoſtiuz.
hoc eniz offīm excellens eſt digni
tate: ideo exercendum cum dili-
gentia ⁊ ſollicitudine.
¶ Capitulum quartum. De ſe-
cundo gradu ſcilicet lectorum.
Ecūdus gradus eſt lec-
ſ torum: qui verbum dei
annūciant. ⁊ ideo debēt
eē ſcientia p̄diti: vt intelligāt ſen
ſum eoꝝ que legūt: vel accentuū
in pronunciatione rōnem agno
ſcant: diſtincte legant: ne ꝯfuſio-
ne pronunciationis: intellectum
B auditoribus tollant. Conſiderēt
qd ſit indicatiue legendum: qd
interrogatiue ꝓnunciandum. et

vox lectoꝛis: auribus ⁊ coꝛde con
ſiderari debet non oculis: ne mo
tu vel geſtu indiſciplinato: ſpecta
toꝛes poti⁹ q̄ꝫ lectoꝛes ſeipſos fa/
ciant. Cum aũt hi oꝛdinãtur: de
vita eoꝝ fide ⁊ ingenio epiſcop⁹
ad populum verbũ facit. ⁊ viden
tẽ populo: ab eo codex eis tradit
C ⁊ dicitur. Accipite: ⁊ eſtote verbi
dei delatoꝛes: hi habent poteſta/
tem recitandi pꝛopheticas ⁊ apo
ſtolicas lectiones: vt ait Hugo
vbi. s̃. c. vi. loquens de his om/
nibus. hoc officium eſt excellẽs
dignitate. Si enim magne eſt di
gnitatis habere poteſtatem reci/
tandi victoꝛias regum coꝛaꝫ ma
gnatibus eoꝛum: multo maioꝛis
ẽ dignitatis recitare laudes ⁊ vi/
ctoꝛias regis eterni. Et ſi recitato
D res laudum ⁊ victoꝛiarum regis
terreni recitant cum diligentia
⁊ ſollicitudnie multo magis iſti
facere debent. hoc officio digna/
tus eſt domin⁹ vti quãdo in me/
dio ſenioꝛum librum Iſaie pꝛo/
phete legit. di. Spũs dñi ſup me
Luce. iiij. Ex quo datur intelligi
ait Hugo: ꝙ gratia ſpirituali cla
rere debet q verbũ dei annũciat.

¶ Capitulum. v. De tertio gra/
du ſcilicet exoꝛciſtarum.

T Ertius gradus eſt exoꝛ
ciſtaꝝ qui habẽt ſpeciale
imperiũ ſuper ſpũs imũ
dos: vt eos eiciant de coꝛpoꝛib⁹
hi librum accipiũt de manu epi
cum oꝛdinant. De quibus. i. coꝛ.
xij. Nunqd omnes: donationes
habent ſanationum? hoc officio
vti dominus dignatus eſt qñ te/
tigit manu aures ⁊ linguam ſur/
di ⁊ muti. di. Effeta: qd̾ ẽ adaperi
re: Mat. vij. Similiter hoc offi
ciũ exercuit quando d̾ Magda
lena ſeptẽ demonia eiecit. Mar
ci. xiiij. Iſtud ergo offiñ excellit
poteſtate magna. Ideo cauẽdũ
eſt talib⁹: ne imundus ſpũs ha/
bitet in coꝛdibus eoꝝ quoꝝ eſt il
luꝫ expellere de coꝛpoꝛib⁹ alioꝝ.

¶ Capituluꝫ. vi. De quarto gra/
du ſcilicet acolitoꝛum.

Q Uartus gradus eſt aco/
litoꝝ: qui latine ceroferra
rij dicũt: q accenſos cere
os defferunt dũ legitur euangeli
um ⁊ offertur ſacrificiuꝫ. Et hoc
ideo: non vt tenebꝛas aeris illu/
minẽt: ſed vt ſicut viſibile lumẽ
manibus geſtant: ita bonis operi
bus ſuis pꝛoximis lumen oſten/
dant: ⁊ errantib⁹ in tenebꝛis du/
catum pꝛebeant: hoc offiñ domi
nus ſe habere teſtatus eſt: quãdo
ait. Io. viij. Ego ſum lux mũdi.
Qui ſequit̃ me non ambulat in
tenebꝛis: ait Hugo vbi. s̃. c. viij.

¶ Capituluꝫ. vij. De quinto gra
du ſcilicet ſubdiaconoꝛum.

Q Uintus gradus eſt ſub/
diaconoꝛuꝫ: quoꝝ offiñ
eſt: oblatiões ponere in
altari pallas ⁊ ſubſtratoꝛia lauar̃
vaſa ſacra tractare: circa altar̃ mi
niſtrare. Quib⁹ dicitur. Iſai. lij.

Mũdamini q fertis vaſa dñi.
hoc officio dignatus eſt dñs vti:
quãdo linteo ſe pꝛecinxit: ⁊ lauit
pedes diſcipuloꝝ. Io. xiij. Ma/
gna ergo dignitas huius officij.
Si eniꝫ excellentis dignitatis eſt
ꝑparare linteamina regia: ⁊ ſub
eo ſtare: lectũ parare ⁊ ſibi in mẽ
ſa miſtrare: multo maioꝛ digni/
tas ẽ: pallas ⁊ ſubſtratoꝛia ſacra
lauare: tractare ⁊ pꝛeparare ſub
coꝛpoꝛe domini: ⁊ ante ipſum in
altari miniſtrare. Ideo multũ ne
ceſſe eſt talibus: vt ſint mũdi: pu
ri: ⁊ ſancti. Pꝛopterea placuit ſã
ctis patribus: vt q tales miniſte
ria ſacra tractant: legem ꝯtinẽtie
obſeruent: ait Hugo vbi. s̃. c. ix.

¶ Capitulum. viij. De ſexto gra
du ſcilicet diaconoꝝ.

S Extus oꝛdo eſt diacono
rũ. Et merito ſextus pꝛo
pter ſenarij numeri per/
fectionem. hoꝝ officiũ eſt mini/
ſtrare in omnibus que agũt̃ in
ſacramẽtis inferre diſponere ob/
lationes in altari cõponere: men
ſam dñi ⁊ veſtire: crucem ferre:
ꝑdicare: ad oꝛandũ populũ ho
rtari: ⁊ ad flectẽda genua ⁊ pacẽ
dñi annũciare. h̄ offõ dñs vſus
ẽ qñ ꝓpꝛijs mãib⁹ ſacr̃a ꝯfecta di
ſpẽſauit ⁊ ad oꝛationẽ diſcipulos
inuitauit. Mat. xxvi. Uigilate ⁊
oꝛate. hi debẽt eẽ pleni ſpũ ſepti/
foꝛmi: ꝓut legit̃ i figura actu. vij
vbi habet̃: ꝙ apoſtoli elegerunt
ſepteꝫ viros boni teſtimonij ple
nos ſpiritu ſancto. Et debẽt eſſe
ab oib⁹ ſoꝛdib⁹ mũdi et vitiis
ꝑditi: ꝓut dicit̃. i. thimo. iij. Dia/
cones igr̃ pudicos nõ bilingues
nõ vinolẽtos nõ turpe lucrũ ſe/
ctãtes. Debẽt ẽt eẽ cõſtãtes ⁊ fir/
mi. Iõ ait domin⁹ ad Moyſen
ꝙ leuite ſeruirent in tabernaculo
a viginti ãnis ⁊ ſupꝛa. Quia hec
etas robuſta eſt ad onera poꝛtan
di. vnde ⁊ ſuper ſiniſtruꝫ hume
ruꝫ ſtola imponitur. Et ſucceſſo
res apoſtoloꝛum docuerunt: vt
in matrice eccleſia: ſeptem dia/
cones circa aram aſſiſterent: tan
q̄ꝫ ſeptem colũbe altaris. In quo
ſignatur: ꝙ debẽt fulgere ſpiritu
ſeptifoꝛmi. Iſti ſunt ſeptem can/
delabꝛa aurea Apoc. i. ⁊ ſeptẽ an
geli tuba canentes Apoc. vij. his
imponitur oꝛariũ. i. ſtola ſuper ſi M
niſtrum humeꝝ: vt ſciant: ſe ac/
cepiſſe iugum domini ad tolerã/
da ſiniſtra ⁊ aduerſa. Et accipiũt
textuꝫ euangelioꝝ de manu epi:
ait Hugo vbi. s̃. c. x. Eminẽs er
go eſt hoc officium dignitate: iõ
neceſſitas habende ſanctimonie.

¶ Capituluꝫ. ix. De ſeptimo gra
du ſcilicet pꝛeſbyteroꝝ.

S Eptim⁹ oꝛdo eſt preſby
teroꝛum: q ſenioꝛes in
terpꝛetant̃. Iſti ſunt ſuc/
ceſſoꝛes ⁊ vicarij ſeptuaginta di
ſcipulorum: ſicut ⁊ epiſcopi ſuc
ceſſoꝛes apoſtoloꝝ. hoꝛum offici
um eſt ſacramentũ coꝛpoꝛis dñi
in altari cõficere: oꝛationes dice

re: benedicere dona dei. hoc offi
cio domin⁹ vſus eſt quando poſt
N cenam: panem ⁊ vinũ in corp⁹ ⁊
ſanguinem ſuuz mutauit Mat.
xxvi. hoc ipſuz excellenter offiñ
implẽs exhibuit: quando ipſe ſa
cerdos ⁊ hoſtia in ara crucis ſe
obtulit. Horũqȝ officium eſt ſa-
cramenta diſpenſare: verbum in
eccleſia facere baptiçare: delin-
quentes ad penitentiam vocare:
⁊ orationũ ſuaꝝ medicatione ſo
uere: ait Hugo vbi.ſ̃.c.xi. Q̃ ex
cellens autez eſt ſacerdotale offi
cium dignitate ⁊ q̃ excellẽtes ſa
cerdotes eſſe debeant ſanctitate:
patet ex dictis. Quales aũt eẽ de
O bent: ait Apo.i.thi.vi. Cõſtitues
per ciuitates preſbyteros. Sequi
tur. Si quis ſine crimine eſt. Et
poſt. Epiſcopũ oꝫ ſine crimine
eſſe: non iracũdum: ⁊ ſic de alijs
vbi ſub nomie epi: preſbyteri in-
telliguntur: ait Hugo vbi.ſ̃. Jdͦ
inquit Apo. ad thimoteũ tradẽs
de ordine epiſcopi ⁊ diaconi: ⁊ ta
cito de preſbyteris reliquit eos in
telligendos ſub nomine epoꝝ:
aſſerens: eos tales eſſe debere q̃-
les epos. vnde ⁊ qñ preſbyteri or
dinantur: epus ponens man⁹ ſu-
per capita eoꝝ inuocat ſuper eos
ſpiritũ ſcũm: ⁊ manus inungunt
vt cognoſcant ſe accipere gratiã
conſecrãdi: ⁊ opera miſericordie
exercẽdi. Et ſuper vtrũqȝ hume
rum ſtolã accipiunt: vt intelligãt:
ſe miniſtros eſſe dei per arma iu
ſtitie a dextris ⁊ a ſiniſtris. vt eos
nec aduerſa frangãt: nec ꝓſpera
extollant: ait Hugo vbi.ſ̃. Et de
his gradibus decretoꝝ di.xxv.
¶ Ex dictis patet quales eſſe de
beãt clici ⁊ ecclíaſtici: omnes .n.
in quocũqȝ ſint gradu vel ordie
debent eſſe ſanctitate immacula
ti ⁊ puri: ex quo ſunt miniſtri ſal-
uatoris ⁊ creatoris. De ipſis eniꝫ
ſpecialiter dicitur. leuiti.xxi. ſan-
cti erunt deo ſuo. Sequitur. Qui
habuerit maculam: non offerat
pães deo ſuo: nec accedat ad mi
niſterium eius ſi cecus fuerit vel
claudus. Super qͦd Gre. paſto.
xx.c.xi. Cecus eſt: qui ſupne cõ-
templationis lumẽ ignorat: clau
dus: qui viam vite tenere nõ va
let. Et ſic de alijs: ꝓut ibi expõit
bene. Jdͦ Jſai. 51. Mũdamini
qui fertis vaſa domini. ¶ Item
ex dictis patet ꝙ debẽt eſſe orna
ti decore virtutum. Si enim oẽs
fideles debent abijcere opera te-
nebrarũ: ⁊ induere arma lucis:
ꝓut hortat Apoſto. ro.xij. mľto
amplius miniſtri dei ſibi ſeruien
tes in templo ſancto ſuo. In cui⁹
figura in indumentis mundis ⁊
pulchris miniſtrabãt in templo
legali. ps. Sacerdotes tui induã
tur iuſtitiam. Omnes enim fide
les dicunt ſacerdotes: qꝛ mẽbra
xpi. ſummi ſacerdotis: ait Aug.
xx. de ci.c.xi. multo magis ergo
miniſtri eius dicunt ſacerdotes.
¶ Secunda diſtinctio. De per-

fectione clericoꝝ q̃les eẽ debẽt.
¶ Capitulũ primũ. Qͦd debent
eſſe ſcientia prediti.
Item ex predictis pa-
tet: ꝙ clerici debẽt eẽ
ſcientia prediti celeſti.
ait Hugo vbi.ſ̃.c.i.
Clericus inquit ſecre-
torum dei non debet eſſe ignar⁹
qꝛ dei nuncius eſt ad populũ. vñ
⁊ lectores qui ſunt in infimo or-
dine debent habere ſenſum eo-
rum que legunt: vt habitum eſt
ſupra: ne dicat eis. Jſai. lv. Spe-
culatores eius ceci.
¶ Capľm.ij. Qͦd clici ſint mori-
bus ornati.
Item debẽt eſſe morum
grauitate maturi abſqȝ
leuitate corporali: ex quo
ſunt miſtri ⁊ laudatores dei ps.
In populo graui laudabo te. vñ
⁊ Ambro.ij. de offi. de ſe loquẽs
meminiſtis inquit quendã ami-
cũ cum ſedulis videretur ſe cõ-
mendare officijs. hoc ſolo tamẽ
a me in clericũ nõ receptũ: ꝙ ge
ſtus eius dedecerent plurimum.
Et ibi de alio. Alterũ aũt cum in
clero reperiſſez meminiſtis: me
dicere ei. ne vnq̃ pireт: qꝛ velut
quidam inſolens ſcilicet inceſſus
verbere oculos meos feriret. Nec
fefellit ſentẽtia. vterqȝ eniꝫ ab ec-
cleſia receſſit. Leuitas enim ſecu
laris: geſtus hiſtrionicus: ⁊ veſti
tus curioſus ampli⁹ inhonorant
clericum q̃ honorant. De quibus
Hierony. ad Euſtochiũ. epiſtola
lxxxiiij. Sunt aliqui de ordine no
ſtro homines: qui idͦ ad preſbyte X
ratũ ⁊ diaconatũ ambiũt: vt mu
lieres licentius videant. Omni-
bus his cura de veſtibus: ſi bene
oleant: ſi pes laxa pelle non folle
at: crines calamiſtri veſtigio ro-
tant: digiti anulis radiant. Seq-
tur. Tales cum videris: ſponſos
eſtimato non clericos. Et de iſor
matione clericoꝝ: quales eſſe de
bent Hiero. ſufficienter epiſtola
xxxiiij. ad Nepotianum: de vita
⁊ honeſtate clericoꝝ. vbi inſtruit
clericos multipliciter dehortan-
do que eis diſcõuenientia ſunt: ⁊
hortãdo vtilia. Quos ſpecialiter
monet: vt ſint frugalitate ſobrij.
Vbi ait. Nũq̃ vino redoleas ne V
audias illͦd phi. hoc nõ eſt oſcu-
lum porrigere: ſed poculum ꝓpi
nare: loquens de vinolento q ſi-
bi porrexerat oſculum. vinolẽtoſ
enim ſacerdotes damnat Apo.
i.thi.i. ⁊ vetus lex ꝓhibet Leui.
x. Et ibidez Hierony. Conniuia
tibi ſunt vitanda ſecularium. Et
ibi bene de hoc.
¶ Capľm.iij. Qͦd clerici ſint ca-
ſtitate puri.
Item monet eos: vt ſint
caſtitate puri: ⁊ a mulie-
rum conſortio ſegregati.
vnde ait. Hoſpitiolũ tuum aut
nunq̃ aut raro mulierum pedes
terant. Sequitur. Ne ſub eodẽ Z
tecto mãſeris: nec in preterita ca

ſtitate ↄfidas: q2 nec David ſan/
ctior: nec Sanſone fortior: nec
Salomone potes eſſe ſapientior
Qui tamen lapſi ſunt per mulie
A res. Et idem epl'a.xli.ad Occea/
num de vita clericorum. prima in-
quit temptamenta ſunt clericorū
frequēs feminarum acceſſus. Iſti/
uſmodi ſexus reprehēſibiles ex/
hibet clericos. Quid tibi cum femi
nis qui cum domino ad altare fa/
bularis. Et ibidem. feminarum cum
clericis nullo pacto ↄiūcta permit
titur conuerſatio. Ianua diaboli
via iniquitatis: ſcorpiōis pcuſſio
nociuūq3 genus femina cum p/
ximat. Stipula incendit ignem.
Flāmigero igne femina percutit
ↄſcientiam pariter habitantis: exu
ritq3 fundamenta montium. Ego
iudico: ſi cum viris femine habi/
tent: non deerit viſcariū diaboli.
Ex his aucupatum eſt ab initio
peccatum. Ferreas mētes libido
domat. Nunquid abſcōdere pōt
hō ignem in ſinu ſuo: et veſtimē
ta illius non ardeant: prouer. vi.
Mihi inquit crede. Non poteſt
toto corde cum dn̄o habitare: q
feminarum acceſſibus copulat.
Thamar enim a ſr̄e corrupta ē. ij.
R. xiij. c. et Tecla poſt paſſionis tē
ptationem Anthiochie cū paulo
pergere pariter phibet. hec Hie
ro. Miro enim modo antiq pa
tres fugiebant conſortia mulierū
B et cohabitationem. Sicut recitat
Grego. ix. Regiſtri di. q beatus
Augu. nec cum ſorore habitare
conſenſit. di. Que cū ſorore mea
ſunt: ſorores mee non ſunt. Nam
diabolus per mulieres tēptat iu/
giter ſanctos viros. Iob. ij. Dixit
ei vxor ſua etc. vbi Grego. mor.
ij. Cor mulieris tenuit hoſtis q/
ſi ſcalam: qua ad cor viri aſcende
re potuiſſet. hmōi exemplū patet
iij. dial. c. vii. de Andrea epiſco/
po fundenſi: in cuius domo ha/
bitabat ſanctimonialis quem im/
pugnauit diabolus multis annis
tēptādo de illa. Qui tandē alapā
vnam ſuper humerum mulieris
dedit. Qd fuit reuelatum in con
ſilio demonū coram iudeo. Qui
reuelationem ep̄o indicauit vt pe
niteret: ſicut patet ibi. Et in vitis
patrum li. iij. pte. v. habetur q de/
mones oſt̄derūt mulieres mona
cho iuueni de nocte. Quas po/
ſtea cum vidiſſet: q̄ſiuit: que eēnt
ille. Cui ait ſenex: q erant mona
chi de ſeculo. Et ſimiliter pte ſe/
cunda. ait ſenex. eamus in ſolitu
dinem vbi non eſt mulier. Et ibi
dem. orauit Arſenius vt de' dele
ret de corde ſuo memoriam mu
lieris que rogabat eum: vt oraret
pro ea. Et parte ſecunda de ſene
qui noluit videre mulieres. Qui
requiſitus q̄re: rn̄dit. Cogitatio/
nes ſunt ſicut pictores inquietā/
tes ex cōmemoratione rerum vi
ſarum. Et parte quarta. de quodā
qui matrem ſuam alloq noluit ni
ſi oculis clauſis. Et de alio q no

luit tangere carnem matris dicēs
q caro mulieris ignis eſt. Et dia
logorum. iiij. ait preſbyter moriēs
illi que fuerat vxor ſua. Recede
mulier: ignicul' adhuc viget: tol
le paleam. Si igitur ſancti patres
afflicti et extenuati ieiunijs ſic fu
giebant conſortia mulierum. Quāto
magis clerici iuuenes bulientes
libidinis ardorib' et voluptatib'
vt enim ait Hiero. epl'a. xcviij.
Non ethnei ignes non vulcana
tellus. n̄ viſcus et olympus tātis
ardorib' eſtuāt: vt iuueniles me/
dulle vino plene et iflāmate. Si
eni pfect' edixit: ne qs min' qui
q̄ginta ānos habēs hoſpitio ma
tris familias vteret. et ſi mlieres
expellantur de caſtris militum:
vt habitum eſt. ſ. parte prima: Quā
to magis prelatus eccleſiaſticus
debet eſſe ſollicit': ne ſit ſuſpitio
ſa cohabitatio clericorum et mulie
rū: Et de hoc decretorum di. xxxij.
interdixit: q mulieres non debe
ant habitare cum clericis. Nec de
bēt frequētare clerici domos mu
lierum vel virginum: aut coha
bitare di. xxxiiij. Clericus ſolus. et
ē ↄcubinarios di. xxxiij. et xxxiiij.

¶ Capitulum. iiij. Qd clerici ſint ab auaritia liberi.

Item monet btūs Hie
I ronim' in pdicta epiſto
la clericos: q auaritia ca
uenda: et de largitate munifica.
vnde epiſtola. xxxiiij. Obſecro
itaq3: et iterū atq3 iterum repetēs
moneo: ne affectum clericatus: ge
nus antique militie putes: nec lu
cra ſeculi in xp̄i militia q̄ras: nec
F plus habeas quā qn̄ clericus eſſe ce
piſti. Sequit. Procuratores at/
q3 diſpenſatores domorum aliena/
rum: clerici quomodo eē poſſunt:
qui proprias iubent ↄtemnere fa
cultates. Amico rape quicquam: fur
tū eſt: eccleſiam fraudare ſacrile
gium eſt. Accepiſſe aliqd errogā
G dū pauperib' et eſurientibus aper/
tiſſimi ſceleris eſt: aliqd inde ſub
trahere omniū predonū crudeli
tatem ſuperat. Et poſt. Ille eſt op/
timus diſpenſator qui nihil ſibi
reſeruat et de his decretorum di.
xliiij. hoſpitalitatē. de qua dicetur
j. vbi de ep̄o.

¶ Capl'm. v. Qd clerici ſint a ſecularibus negotijs expediti.

Item monet Hiero. in
I dictis epiſtolis: q cleri/
ci ſint a negotijs ſecula/
ribus ſequeſtrati: et diuinis mini
ſterijs ac vſibus mācipati. vnde
dicta epiſtola ait. q clericus eſt
ſors domini. i. poſſeſſio. vt habi/
tum eſt. vnde ait ibi. Negociato
H rem clericum quaſi quandam pe
ſtem fuge. Sequitur ↄuiuia ſecu
laria tibi vitanda. Et poſt. Facile
ↄtemnitur clericus qui ſepe vo/
catus ad cōuiuium non recuſat.
Et Gre. de his bene in regiſtro.
et decretorum. di. lxxxviij. dr̄. q cle/
rici no debent ſuper ſe negocia ſe
cularia aſſumere nec negociato/

res eſſe. Et qꝛ de vita ⁊ honeſtate
clericoꝝ ſufficienter tractat Hie
ro. in dictis epiſtolis: ⁊ ſimiliter li
bro. iij. decretaliū a principio. ⁊
poſt. hec in cōi ſufficiant de cleri
coꝝ ſiue eccliaſticoꝝ condi
tionibus.

¶ Capl'm. vi. Quales eſſe debēt
ſacerdotes.

C Onſequenter videndū
eſt: qualiter admonendi
ſunt ſacerdotes ſpecialr.
Qui q̄to eminentiores ſunt di
gnitate ordinis: tanto eſſe debēt
eminentiores excellētia virtutis.
I Sacerdos enim d'r a ſacrifican
do: ait Iſido. libro. vij. c. xxij. Et
Greg. in paſtorali. c. xvi. Sacer
dotes dicuntur: quia ſacrū du
catū prebeant: preſunt. Et Ber.
ad Eugenium lib. iiij. Sacerdo
tes ceteris honeſtiores ſunt: aut
fabula. vnde ⁊ apud gentiles ſa
cerdotes ſiue flāmines i magno
erant honore ⁊ vite auſteritate.
K Ait Plato in thimeo. li. i. ꝙ apō
Athenieñ. predicti ſacerdotes ſe
parati a cetero populo ꝯueniebāt
ne aliqua prophana contagione
eoꝝ caſtitas fedaretur. Et Señ.
primo de clementia dicit: ꝙ a ſa
cerdotio repellebantur apud gen
tiles captiue: ꝓſtitute: ⁊ homici
de. hee aūt non poterāt petere ſa
cerdotiū: qꝛ ſacerdos debet eē ca
L ſta cū caſtis: pura cū puris. Lo
quitur enim de virginibus mini
ſtrātibus in ſacris ipſi dee veſte:
vel alteri demonio. vñ ait. Indi
gnū ſacerdotio dicerem: q̄ tranſi
ret ꝑ lupanar. Et de hoc Hiero.
ꝯ Iouinianum. Cremon (inquit)
ſtoycus vir eloquentiſſim⁹ de vi
ta ſacerdotum antiquoꝝ nar
rās ait: ꝙ omnib⁹ ꝺpoſitis nego
tijs ſemꝑ in templo fuerūt: ⁊ re
M rum naturas: cāſꝗ ac ſyderū ra
tiones cōtemplati ſunt. Nunꝗ
ſe mulieribus miſcuerūt. Nūꝗ
cognatos: propinquos ac liberos
viderūt ex eo tempore: quo cepe
runt diuino cultui deſeruire. Car
nibus ⁊ vino ſe ſemper abſtinue
runt propter tenuitatem ſenſus ⁊
vertiginē capitis: quam ex paruo
cibo patiebantur. maxime ꝑpter
appetitus libidinis: qui ex cibis
N naſcuntur. Pane raro veſceban
tur ne onerarent ſtomachū. Et
ſi quando comederent: tonſū hi
ſopum pariter ſumebant in cibū
vt eſcam graniorē: illi⁹ calore de
coquerent. Oleum tantū in ole
ribus nouerunt. verum ⁊ ipſum
parum propter nauſeā ⁊ aſpitatē
guſtus leniendam. Quid loquar
(inquit) de volatilibus: cū oua quo
ꝗ ⁊ lac ꝑ carnib⁹ vitarēt: Quoꝝ
alterum: carnes liquidas: alterū
ſanguinem: colore mutato eē di
cebant. Cubile eoꝝ de folijs pal
marum: quas balas vocant ꝯte
xtum erat ſcabello: accliue: ⁊ ex
vna parte obliquū. ꝓ puluillo
lapidem capiti ſupponebant: bi
dui triduiꝗ inediam ſuſtinentes
humores capitis: qui naſcunt ex
otio ex māſione vni⁹ loci: nimia
victus maceratione ſiccabant. Hec
ibi. Sequitur Euripides: in Cre
ta Iouis ꝓphas non ſolum car
nibus: ſed etiam coctis cibis ab
ſtinuiſſe ffert. Ibidē recitat Hie
ro. vba Ioſephi. li. ij. ⁊. xviij. De
phariſeis: ſeductis: ⁊ etheis: quo
rum nouiſſimos multis efferre
preconijs. ꝙ ſcilicet vxoribus ⁊
vino ſemper abſtinuerūt: ⁊ quot
tidianū hterunt ieiuniū in naꝫ.
Ibidem etiaꝫ narrat: ꝙ Cautes
⁊ Aſclepides aiunt: etate q̄ Pi
gmalion regnabat in oriente eſū
carniū non fuiſſe. Et ibidem Eu
bolus narrat: apud perſas tria
magoꝝ genera fuiſſe. quoꝝ
primos qui erāt doctiſſimi ⁊ elo
quentiſſimi: excepta farina ⁊ ole
re: nihil ſumere. Et ibidē: ꝙ apō
Delcuſinam volucribus ⁊ piſci
bus ⁊ quibuſdaꝫ pomis abſtine
re: ſolemne ſcilicet fuit. Ibidem
ſimiliter dicitur: ꝙ Berdeſanes
apud indos gimnoſophiſtas di
uidit quoꝝ vnuꝫ dicit Bragma
nos: alterum Samoneos: qui tā
te continentie ſunt: vt vel pomis
arborum: vel punico cortice: vel
farine alantur cibo. Et cū rex ad
eos venerit: adorare eos ſolit⁹ ſit
pacēꝗ ſue puīcie in eoꝝ preci
bus arbitrari. Si ergo flamines
gētiles ſiue ſacerdotes in ſuis ſu
perſtitioſis cultibus ⁊ ritib⁹ Sa
thane ſeruientes ſe a laſciuijs ab
ſtinent: ⁊ ſecularib⁹ neg[o]tijs ſub
trahūt: caſtimonijs carnis ſe ma
cerant: vt quietius poſſint in ſuis
ritibus miniſtrare: quales eē de
bēt ſacerdotes dei altiſſimi: vt di
gne ſibi ſeruiāt: quibus ꝯmiſſus
eſt populus redēpt⁹ ſanguine ſuo
⁊ qui ſunt mediatores inter deū
⁊ populum: quibus promiſſus
eſt ſummus honor in regno dei
ſi bene ſeruiant. Duplici eniꝫ ho
nore digni ſunt (qui bene ꝑſunt)
R ꝑſbyteri. i. thi. v. c. Preterea fla
mines gentiles: ⁊ ſi eſſent praue
vite anꝗ eſſent flamies: poſtea
tamen conſueuerunt vitam ſuaꝫ
corrigere ſm modū eoꝝ: put
ait Vale. li. v. c. ix. di. ꝙ Valerius
flacus luxu perditaꝫ vitā inchoa
uit. Ceteꝝ a Licino pontifice fla
men factus: quo facilius a vitijs
recederet: ad curā ſacroꝝ ⁊ ceri
moniarum ꝯuerſo animo: vſus
duce frugalitatis religione: q̄tuꝫ
prius fuit exemplū luxurie: tantū
poſtea modeſtie ⁊ ſanctitatis ſpe
cimen fuit. vnde Hierony. epla.
S xcvi. ait. ꝙ ſacerdotes gentiles
erāt vnius vxoris viri. Et virgi
nes veſte Appolinis in perpe
tua ſacerdotij virginitate marce
bant. Sed heu hodie ꝯtrariū ē
i multis: qui ꝑfectioris vite ſunt
anteꝗ ſint ſacerdotes ⁊ epiſcopi
ꝗ poſtea.

¶ Capl'm ſeptimum. Qō ſacer
dotes ſint ſolliciti circa curam ſi
bi commiſſam.

Tales aũt eẽ debẽ eccle-
ſiaſtici ſiue clici reſpectu
eccl'ie ſufficiẽter dic̃ Ber.
T ſup Cant. Omel. lxxviij. loquẽs
de talibus. ꝙ. ſ. boni ſunt vigiles
q dormientibus nobis ipſi vigi/
lant quaſi rationẽ pro aiabus no
ſtris reddituri: Boni cuſtodes:
q vigilantes aio: atq; in orationi
bus pernoctantes: hoſtium inſi/
dias ſagaciter explorant. Antici/
pant conſilia malignantiũ: depre
hendũt laqueos: elidũt tendicula:
rhetiacula diſſipãt: machinamẽta
fruſtrant. Hi ſunt fratrum ama/
tores: ꝛ populi xpiani: q multum
orant pro populo ꝛ vniuerſa ſan/
V cta ciuitate. Seqtur. Ciuitas: eſt
ſancta ecclia propter populi col/
lectionem. Spõſa ꝑpter dilectio
nem. Quis propter manſuetudi
nem. Et poſt. Ciuitas eſt: vigila/
te ad concordiam. Sponſa ẽ: ſtu
dete ornatui. Quis eſt: intendite
paſtui. Sequit̃ cuſtodia: vt ſit ſuf
ficiens: trifaria erit. ſ. a vi tyrãno/
rum: a fraude hereticorũ: a tem/
ptationibus demonioꝝ. Ornat⁹
ſponſe ſit in bonis operibus: mo
ribus: ꝛ oratiõibus. paſtus in ſcri-
pturis. Sꝫ diſtictio ẽ: vt mãdata
ſponãtur duris: olera diſpenſatio
num infirmis: conſilioꝝ ſolida ꝛ
fortia: que in intimis ſapientie ꝑ/
ponunt: ſanis ꝛ perfectis. Debẽt
ergo eſſe ſacerdotes ꝛ ecclia ſtici
vigiles: cuſtodes: milites pugiles
X Iſa. lxiij. Super muros tuos hie
ruſalem conſtitui cuſtodes: tota
die ꝛ nocte non tacebunt. Itẽ; de
bent ſicut ſponſam diligere eccle
ſiam: ornare ſacris admonitio/
nibus: ꝛ fecundare gignendo fi/
lios dei. Iſa. lxij. Gaudebit ſpon
ſus ſuper ſponſam. Item debent
eam paſcere paſcuis celeſtibus: ſi
cut boni paſtores: Ezec. xxxviij.
Suſcitabo paſtorẽ meũ q paſcat
eas. Et ibidẽ: de nõ paſcẽtibus
vhe paſtoribꝰ q paſcebãt ſemet/
ipſos. Jo. x. Bon⁹ paſtor aiaꝫ ſuã
dat ꝑ ouib⁹ ſuis. Sꝫ ecõtra ẽ de
mltis: q nõ ſe tales exibẽt ecclie
ſibi cõmiſſe. De quib⁹ Ber. ſup
Cañ. omel. lxxv. Pauci ſũt ad
modũ q non q̃rant que ſua ſunt
Ex oĩbus caris eius. Diligũt mu
nera: nec poſſunt pariter diliger
xpm: q manus dederunt mamo
ne. Sed vnde hãc illis exuberã
re eſtimatis rerum affluentiam:
veſtium ſplendorẽ: menſaꝝ luxu
riam: congeriẽ vaſoruꝫ argenteo/
rum ꝛ aureorũ: niſi de bonis ſpõ
ſe. Inde eſt: ꝙ iſta pauper inops
ꝛ nuda relinqtur: facie miſeran/
da: inculta hiſpida: exanimis. ꝓ
pter hec: non eſt hoc tempore or
nare ſponſam: ſed ſpoliare: nõ cu
ſtodire: ſed perdere: non defende
re: ſed exponere: nõ inſtituere: ſꝫ
proſtituere: non paſcere: ſed ma/
ctare ꝛ deuorare: dicente domio
Whe illis: qui deuorãt plebeꝫ me
am ſicut eſcam panis. Mul
tis alijs modis ſe habent eccleſia/

ſtici ad eccliam ſponſam ſuaꝫ: ſi
ue ſuperiores prelati: ſiue inferio
res: qbus eſt aiarum cura com-
miſſa. Sunt eni ſicut agricullo/
res: edificatores ſiue architecto/
res. i. cor. iij. Dei agricultura eſtis
dei edificatio eſtis. ſeqt. Ut ſapiẽſ
architect⁹ fũdamẽtũ poſui. Itẽ
eccleſiaſtici habent ſe ad eccleſiã
ſicut milites eius: ꝛ ſicut vineaꝝ
plãtatores. i. cor. ix. Quis militat
vnq̃ ſuis ſtipendijs: Quis plan
tat vineam: ꝛ de fructu eius non
edit: Et ſic multis alijs modis ſe
hñt prout infra dicet. Predica/
tor ergo diuinus: de his conferat
cum clericis ꝛ eccliaſticis: ꝛ vt q
libet viuat ſcḋm ſtatus ſui dignita/
teꝫ: horteſ quẽlibꝫ: vt exerceat ſu
am debitam operationem ſꝫ gra
dum ſui miniſterij: ne de eis ve/
rificeſ illud qḋ ait Ber. ad Euge
nium li. iij. Quid ſibi vult: ꝙ cle
rici aliqd eſſe: ꝛ aliqd videri vo/
lunt: Iniquũ eſt minuſq; ſinceꝝ.
Nempe hitu milites: queſtu cle
ricos. actu neutrũ exhibẽt. Naꝫ
neq; pugnant vt milites: neq;
vt clerici euangelizant. Cuius er
go ſunt ordinis: Cum enim vtri
uſq; eſſe cupiunt vtrũq; deſerui/
unt: vtrũq; confundũt. Et vnuſ/
quiſq; igr i ordie ſuo reſurgat. In
q iſte: An nõ q ſine ordie pecca/
uerunt ſine ordine peribunt. ꝛc.

Tertia diſtinctio. De informa
tione epiſcoporum.

C T qr ex clericis eligũt
epiſcopi: prout dicit
Hiero. epiſtola. xliij.
ingens ꝙ Alexãdrie
a Marco euangeli/ D
ſta vſq; ad heraclam ꝛ Dioniſiũ
epiſcopos a pſbyteris ſemp vnũ
eſſe electum: ꝛ in excellẽtiori gra-
du collocatũ: epm nominabant.
Quẽadmodũ ſi exercit⁹ Impe/
ratorem faciat: aut diaconi eligãt
de ſe quem induſtriuꝫ nouerit: ꝛ
archidiaconũ vocent. Quid eniꝫ
excepta ordinatiõe epiſcopus q̃
preſbyter facit: Seqtur. Preſby
ter ꝛ epus. aliud etatis: aliud di/
gnitatis eſt nomẽ. Et de hoc Hu E
go vbi. ſ. c. xij. Sacri canoneſ diſ
finiunt: neminẽ in epm eligẽduꝫ
niſi prius in ſacris ordinibus reli-
gioſe fuerit cõuerſatus. Pri/
mo ergo ſunt omneſ eccleſiaſtici
admonendi de ambitione digni
tatis ꝛ p̃lationis cauenda. Se
cundo de electione canonice ac
legiptime facienda. Tertio de
dignitate eccleſiaſtica ac prelatio
ne humiliter ꝛ cum timore ſuſci/
pienda. Quarto de ipſa digni
tate iuſte ꝛ prouide gubernanda.
ꝛ de virtutibus ꝛ officijs ipſoruꝫ
regentium.

Caplm primũ. Qñ auctoritas
eccliaſtica non eſt ambienda.

P Relatio eniꝫ ſiue digni/
tas poteſtatis non eſt in
ordinate ambienda: nec cupidi/
tate appetenda: nec preſumptuo/

ſe aſſumenda: vt.ſ̄. in parte ha
bitum eſt parte prima ꝓpter mul
tas cauſas: vt dictũ eſt ibi. Et ma
xime prelatio eccliaſtica: non eſt
F ambitioſe appetenda: tũ qꝛ min⁹
eſt homini debita ꝙ̄ prelatio ter
rena. Illa eni vt ſepius debet ho
mini iure legiptime ſucceſſionis.
Non ſic aũt de prelatione ecclia
ſtica: prout dſ Hebr.v. Nemo
ſumat ſibi honorem: ſed q vocat
a deo tanꝗ̄ Aaron. Ideo dſ ec
cleſiaſtico viro: qꝫ eſt ſacerdos ſ̄ꝫ
ordinem Melchiſadech: de cu
ius ſucceſſione non legit. ❡ Itez
non eſt ambitioſe appetenda: qꝛ
G nimiũ periculoſa: ne aie cõmiſ
ſe pereant: ⁊ multũ laborioſa re
cte miniſtrantibus.i. Thi.v. Si
quis epiſcopatum deſiderat: bo
num opus deſiderat. Super qd̄
Hiero. epl̄a.xliij. Opus inqt nõ
dignitatem: laborẽ non delitias:
opus per quod humilitate decre
ſcat: non faſtigio intumeſcat. Sꝫ
qꝛ rarum eſt ⁊ difficile ſic appete
re opus ⁊ laborem: ſine honore
⁊ alijs: Ideo periculoſum eſt val
de: in prelationibus eccleſiaſticis
H appetere opus ⁊ laborẽ ſine alijs
❡ Item appetens: ſibi prelatio
nem conferri: eo ip̄o non eſt ve
rus epiſcopus aut p̄latus. ait Au
gu. ix de ci.c.xix. exponens illud
ad Thimo. Qui epiſcopatũ deſi
derat. Scopos intentio. Scopin
I latine diceret ſupintẽdere poſſu
mus: vt intelligat: ſe non eſſe ep̄ꝫ
qui preeſſe dilexerit non prodeſſe
Ille aũt prodeſſe poteſt: q pecca
tum exterminare ⁊ mores corri
gere valet: ſcit ⁊ vult. Ideo Ecc.
x. Noli q̃rere fieri iudex niſi va
leas virtute irrumpe iniquitates.
❡ Item non eſt appetenda inor
dinate prelatio maxime eccliaſti
ca ratione eq̃litatis nature homi
num: propter quam non dꝫ quis
appetere dominari vel preeſſe al
teri. Job.xxxj. Nunqd nõ in vte
ro fecit me q ⁊ illum. Ibi Greg.
mor.xxxiij.añ fi. Sancti viri cuꝫ
preſunt non in ſe poteſtatẽ ordi
nis: ſed equalitatem conditionis
attendunt. nec preeſſe gaudẽt ho
minibus ſed prodeſſe. Sciũt eni
ꝙ antiq patres non tã reges ho
minũ ꝙ̄ paſtores peccorum fuiſ
ſe memorant. Gen.ix. Terror ve
ſter ac tremor ſit ſuper cuncta ai
lia terre. Nõ dicit ſup homines.
Sequit. Contra naturam ſuper
bire: Eſt ab equali velle timeri.
❡ Item non eſt appetenda pre
latio propter poteſtatis lubricita
tem: ⁊ precipitij timorem. Unde
Sen: epl̄a.lxxxviij. Relique am
bitum timenda res eſt: vana: ve
toſa nullũ habens terminum. Et
ſeqtur. Non in prerupto illic tñ
ſtabis ſed in lubrico. Et p⁹. Nunc
conqꝫ videtur eminere in rebus
humanis ꝙ̄uis puſilla ſint in cõ
paratione humillimorum p diffi
ciles tamen ⁊ arduos tramites
adeunt confragroſa in faſtigia di

gnitatũ via. hec ille. Sic ergo dif
ficile ẽ in via ardua ⁊ lubrica am
bulare: qñ homo cadat ⁊ aut ti
mbet: ſic difficile eſt viuere in di
gnitate maxime ambienti eã qn
cadat. Ut enim ait Gre. vbi.ſ̄. ſe
pe tranſitoria ptãs animum p ab
rupta elationis rapit. Et qꝛ eo qs
extollit quo ſe ſuper alios videt:
illum oportet quod ſupra ſe ẽ ſẽ
per aſpicere: vt p conſiderationẽ
veri dominij decreſcat tumor fal
ſe dominationis. Difficile enĩꝫ ẽ:
in arduo ambulare ⁊ non cade
re: niſi homo ſolidet timoris dñi
põdere. Jõ Grego. vbi.ſ̄. Ma
nu humillime conſideratiõis de
primendus eſt tumor elationis
Job.xxx. Eleuaſti me valde. ſcio
ꝙ morti trades me. Ubi Grego.
mor.xx. ante fi. Ad hoc ſolũ fugi
tiue felicitatis aura ſubleuat: vt
repente deteri⁹ in infimis ſternat
Ideo Dauit humiliatus ait. Ne
qꝫ ambulaui in magnis neqꝫ in
mirabilib⁹ ſup me. Diabolus eni
ruit: qꝛ elegit potius p̄eſſe ꝙ̄ ſub
eẽ: ait Aug. xiiij de ci.c.xi. ❡ Itẽ
non eſt appetenda ambitioſe pre
latio propter deiectionem depri
mentis ſeruitutis ⁊ propter varie
tatem multimode ſollicitudinis
Job.xxxviij. Ecce Gigantes ge
munt ſub aquis. Ubi mor.v l.añ
mediũ ait Gre. Quãto qs hic al
tius erigit: tanto curiſ grauiorib⁹
onerat: eiſqꝫ ipſis populiſ mente
⁊ cogitatiõe ſupponit qbus ſup
ponit dignitate. Sequit. Homo
in ſublime eleuat⁹: tantos ſuper
ſe ſuſtinet: ꝙ̄tos ſuppoſitos re
git. Ideo Gigantes. i. prelati ge
munt ſub aquis. i. populis: ait ibi
dem. Et poſt. Ipſa occupatio ſe
cularium dignitatũ: tanto facilio
ribus vitijs premit: ꝙ̄to maiori
bus curis grauat. Human⁹ qp
pe aius videre ⁊ deuitare pecca
ta vtinam valeat vel qetus. Uñ
⁊ vir ſanct⁹ vidit. deſideratas re
rum celſitudines abſqꝫ peccatis O
miniſtrari non poſſe. vt enim ait
Anſel. de ſimilitudinibus. c.xv.
Sic eſt de ambitioſis: ſic de pue
ris venantibus papiliones. Qui
dum illos ſequuntur cadunt in
foueas.

❡ Caplm ſcdꝫ qño ſancti pres
recuſauerunt dignitates.

O B dictas igitur cauſas ⁊
multas alias: de quibus
ſupra parte prima vir ec
cleſiaſticus non debet eſſe ambi P
tioſus ad habendam prelationeꝫ
eccliaſticam exemplo ſanctoruꝫ
patrum: ſicut beati Ambroſij. de
quo legit in vita ſua ꝙ cum eſſet
electus diuino oraculo: voce ſo
nante Ambroſium ep̄um: ⁊ om
nes in eum conſenſiſſent: egreſ
ſus ab ecclia tribunal conſcẽdit:
⁊ contra ſuam conſuetudinẽ tor
menta perſonis adhiberi iuſſit:
Nihilomin⁹ populus clamabat.
Peccatum tuũ ſuper nos. Ipſe
v̄o reuertens domum: p̄hm pro

ſteri voluit: ⁊ mulieres publicas publice ingredi fecit: vt illis viſis populi intentio reuocaret. Et cuȝ nec ſic populus acqeſceret: nocꝫ ſilentio fugam iniit. Et cum Tici nuȝ ſe pergere crederet: mane in uentus ad portam ciuitatis: nihil ominus fugam petijt: ſed prodi tus eſt ab heſitio. ¶ Similiter le
Q gitur de beato Gregorio: ꝙ cum electus fuiſſet ab omnibus in põ tificem: ⁊ fugeret ad ſaltus ne cõ firmaret: iditio colũne fulgide ſu per ſe deſcendentis inuentus eſt: prout dr̃ in vita eius. ¶ Simili͛ legit de beato Marco: ꝙ policẽ ſibi abſcidit: vt indignus ſacerdo tio haberet. ¶ In li. quoqꝫ q dr̃ paradiſus legit de ſancto Anto nio: ꝙ cum fuiſſet in epm̃ poſtu latus ⁊ ad benedictionem duce ret: videns: ſe aliter nõ poſſe eua dere: ferro ſiniſtram aurẽ radici tus coraȝ oibus ſecuit dicẽs. Sal tem vel nunc probat nõ poſſe qđ cupitis adimpleri: qꝛ nullus au
R rẽ preciſus non dȝ ordinari. Cui dorothe⁹ eps. A iudeis lex iſta ſ uatur. Ego autem ſi dederis mi hi naribus truncatum aliquẽ ſed moribus ꝓbum: non dubito: ipꝫ facere epm̃. Ne aũt vim inferre Temptarent iratus ait. Si me vl terius cogitis: ẽt linguaȝ propter quã mihi moleſti eſtis abſcindã ⁊ tunc dimiſerunt eum. ¶ Con ſimiliter legit li. iij. Hyſtorie tri partite ꝙ mortuo epo apud Se ropolim: hylarionẽ monachum elegerunt ciues. Et cum ille cre bro refugeret Theophilus ſuade bat ei: ne ſacerdotium refutaret. Tunc ille promiſſit dicens. Cras quod domino placuerit implebi tur. Altera vo die venientes ad cellam eius cogebant eum. Qui bus ille ait. Prius oremus. Qđ cuȝ Theophil⁹ laudaſſet: ⁊ ſimul orarent: hylarion terminuȝ vite cum orõne illa ſuſcepit. ¶ Si er go ſancti prefati: diuinis cariſma tibus pleni: virtutibus ⁊ morib⁹ prediti vita eximij: ⁊ zelo diuini amoris ⁊ animarum ſalutis ſerui di: ſic refutauerũt prelationes ec cleſiaſticas: ob multitudinem pe riculorum ſui ⁊ aliorum: qua te meritate p fas ⁊ nephas nos eas aſſequi nitimur? Ideo Gregi. paſtoralis. c. ix. ait. Qui virtutib⁹ pollens eſt: ad regimen coactus veniat: virtutib⁹ vacuus: nec co ctus accedat. Et de hoc Ber. bi in epiſtola ad Senonen̄ Archie piſcopum. Multi inqꝫ non tan ta audatia ⁊ alachritate currunt ad honores: ſi ineſſe ſcirent one ra: ſi grauari metuerẽt: nec cum tãto periculo quarũlibet digni tatum infulas affectarent. Sequit. Scolares: pueri: ⁊ impuberes: at qꝫ adoleſcentuli: ob ſanguinis di gnitatem promouent ad eccleſia ſticas dignitates: ⁊ de ſub ſerula trãſferunt ad principandum pre ſbyteris. Letiores dicerent: ꝙ vir

gas euaſerint: qꝫ ꝙ meruerit prin cipatum. Sed vhe terre: cui⁹ rex puer eſt. ecc. x. O infrunita ambi tio ⁊ inſatiabilis appetitus auari tie: in q̃rendo. ſ. aſcendere de gra du in gradum vſqꝫ ad papatum vel in agregando ecclias ſimul crudelis ambitio ⁊ incredibilis. Sed vhe qui coniungitis domũ ad domũ ⁊c. Et ibi mlt̃a de hoc. ¶ Capłm tertium. De incõmo dis ambitionis.

Tem. Ber. ad Eugeniũ li. iij. O ambitio: ambiẽ tiuȝ crux: quomodo om nes torques omnibus places? Nil acerbius cruciat: nil moleſti us ingetat: niſi tamen apud mi ſeros mortales celebrius negoti is eius. An non limina apoſtolo rum plus iaȝ terit ambitio qꝫ de uotio? An nõ vocibus eius: no ſtrũ tota die reſultat palatium. An nõ queſtibus eius: tota legũ canonũqꝫ diſciplina inſudat? An nõ ſpolijs eius omnis italica in hiat inexplicabili auiditate rapa citas? Huic cõcordat Señ epła xlviij. Cupiditas inquit omnis in grata: ⁊ nemo eorum q in repu blica verſant quos vincat ſꝫ a q bus vincat aſpicit. Et illis non tã iocundum eſt multos poſt ſe vi dere qꝫ aliquem grauare. An ſe habet hoc vitium omnis ambi tio ſeu omnis cupiditas: qꝛ icipit ſemper a fine. ſ. qꝛ appetit qđ ma ius eſt. Et ponit exemplaȝ bonũ epła. lxxv. Vidiſtis inqt canem: miſſa a domino ſuo fruſta panis aut carnis aperto ore captantem Quicqd accepit: ꝓtinus integrũ deuorat: ⁊ ſemper ad ſpem venu ri inhiat. Idẽ euẽit nobis. Quic quid enim expectantibus proicit fortuna: id ſine vlla voluptate ad mittimus: ſtatim ad rapinam al terius attoniti ⁊ erecti. Hoc autẽ non euenit ſapienti: qꝛ plenus eſt hec ille. vere ergo ambitio inſta bilis eſt ⁊ iexplebilis. Ideo recte ait Ber. Crux ambientium ex qꝫ A
plura aſſequit: plura ãbit. ⁊ Señ. ij. de benefi. c. xix. Nunqꝫ inquit improbe ſpei qđ dat ſatis ẽ: ⁊ ma iora cupimus quo maiora vene runt. multoqꝫ concitatior eſt aua ritia in magnarum opum conge ſtu collocata. Ut flãme acrior vis eſt quo eſt maiori incendio ema nat. Eque ambitio non patit quic qꝫ in ea menſura bonorꝫ qeſcere que quondam eius fuit impudẽs votum. Nemo agit de tribunatu gratias: ſed querit: ꝙ non eſt p̄ turaȝ vſqꝫ perductus. Necqꝫ hec grata eſt: ſi deſit cõſulatus. Nec hoc qdem facit ſi min⁹ eſt qđ vl B
tra ſe cupiditas porrigit: ⁊ faculta tem ſuam nõ intelligit: qꝛ nõ vn de venit reſpicit: ſed quo tendit. hec ille. Ex quo igitur gẽtiles ſic deſpiciebãt honores: ⁊ refutabãt prout ait Val. li. iiij. de Fabio ma ximo: qui pene tantuȝ in recuſan dis honoribus geſſit qꝫtum ege

C rat in merendie:fideles ⁊ marie
ſapientes debent ſe ab ambitiōe
huiuſmodi cohibere. Et eo ipſo
non ſunt aſſumendi: ſed repellē/
di:quo deprehendunt eſſe ambi
tioſi:prout ait Grego.ix.regiſtri.
Et de hoc Poli.li.vij.multum.
Ubi ait. Dum ambitio inualeſcit
calcata eq̄tate eſt procedendum
in iuſtitia. Sequit. Eſt videre ꝙ
plurimos aucupes in peccatum
honorum p̄cipites: adherere po
tentibus: ſe reipublice iniurijs i/
miſcere temptantes viam: qua
ſe poſſint a latere vel aduerſo i al
tum tollere. Et hoc vel ratiōe ex
D penſarum: vel ratiōe nobilitatis.
vel ratione obſequiorum vel mu
nerum: vł ratione hypochritaliū
ſimulationū: vel fictarū diſſimu
lationū: allegādo ſe indignos ad
officia dignitatum. Ut eniȝ ait ibi
cum quidam ambitioſus mona/
chus ad abbatiaȝ quam preeme
rat vocare ⁊ ille modeſtiaȝ ſimu
lans: vt auidius peteret onus re
fugeret: ⁊ confiteret: ſe palā tante
rei indignuȝ: Plane ait pūceps
indignus es:q̄ꝛ eam clam: mihi
E data pecunia emiſti: ſummamq̄
expreſſit. Sed per me non ſtat:
quo minus pactio ipleat. Liberꝝ
me haberi iuſtum eſt. ⁊ tu domū
radeas: vt qui dignus eſt: deſti/
tute preſuletur ⁊ preficiat ecclie.
¶ Sed aliter accidit nūc ꝺ mul
tis qui preficiūt mōis dictis. Ibi
dem narrat: ꝙ vacante eccleſia
Nolana campanie: ad Cancella
rium regis acceſſerunt tres viri. ſ.
abbas: archidiaconus. ⁊ prepoſi
tus regni cauſā agens fratris ſui
clerici. ſinguli offerentes pecuni/
am ꝓ dicto epiſcopatu. Emptio
autem ⁊ venditio: vndiq̄ facta ē
De ſolutione implenda cautū eſt
dieſq̄ prefixus electionis ſollē/
niter celebrāde. Cumq̄ ad dieȝ
archiepiſcopi ⁊ epiſcopi cōueniſ
ſent. prefatus cancellarius com/
petitorum cauſas expoſuit: ⁊ q̄c/
quid cū quolibet dictorum egiſſ ȝ
dicens ſe exinde de epiſcoporum
ſnia proceſſurum. Damnatis er/
go competitoribus ſymoniacis:
pauper monachus: ⁊ tocius rei
ignarus canonice eſt electus ap
probatus ⁊ introductus. Illi vo
tres coacti ſunt ſoluere id in quo
ſe obligauerant vſq̄ ad nouiſſi/
mum quadrantem. ¶ Utinam
ita agat cum proceribꝰ noſtris q̄
omnes ſedes olefaciunt attentiꝰ
⁊ curioſiꝰ ꝙ odorat vis aut ſaga
citas canum: vt formellas lepoꝝ
aut ferarum latebras deprehēdāt
vt ait ibidem. Apparet ergo ſtul
ticia talium maxime carentiū ſa
pientia virtute ⁊ induſtria guber
nandi: q ambiūt eſſe gubernato/
res nauis que eſt eccleſia in hoc
mari magno: irruentibus tot vē
tis temptationum: ⁊ conquaſſan
tibus tot fluctibus tribulationū:
ne ſubmergantur in diluuio pec
catorum: q̄a maledictum ⁊ mē/
datium ⁊

datium: ⁊ homicidium: furtuȝ ⁊
adulterium inundauerūt. Oſee.
iiij. vnde Tulius. i. de offi. c. xxv.
ait. ſm Platonem ſimiliter eos
facere qui inter ſe contendunt: vt
potius rempublicaȝ adminiſtrēt
ac ſi naute certarēt q̄s eoꝝ potiſ/
ſime gubernaret. Ceſſȝ ergo ois
ambitio ab eccleſiaſticis.
¶ Capl̄m. iiij. Qđ electio rite eſt
facienda.
On enim ſunt aſſumen
n di ad eccleſiaſticā ꝑlati/
tionē: ob iprobaȝ ambi/
tionē: ſȝ ſūt eligēdi cano
nica electiōe: vt habitum eſt. ſ. a
Hier. dicēte: ꝙ electio rite ē faciē
da: nō ob aliquā cōmoditatē tē
poralē eligētiū: vel emolumenti
ſpeȝ: nec ob humanā itercesſionē
ſuaſionē: aut comiationē: nec ob
iordinatam ad perſonā eligibilē
affectionem: aut carnaleȝ cogna
tionem: ſed ſunt eligendi ob diui
ni honoris cumulationeȝ: ob ec
cleſie comoditatem: ob profectꝰ
⁊ vtilitatis aiaꝝ ſpem: ⁊ ob virtu
tum ac moꝝ ipſius eligendi per
fectionem. De qua electione: de/
cretorum di. xxiij. Qui eps ordi/
natus. De ſolēnitate vo electiōis
di. lxij. Epus duȝ fuerit. Et q̄ꝛ ibi
mltum de electionibus: ideo bre
uiter hic. Ab anno autem quin/
quagenario cuſtodes vaſorum
erant de tribu leui. Numeri. viij.
Super quod Gregorius mora.
xxiij. dicit: ꝙ ꝑ vaſa fideles ſigni
ficantur quorum curam ſuſcipe/
re nō preſumant: niſi q bella tē/
ptationum ſubegerint. vnde ait
dominus ad Moyſen. leui. viij.
Congrega omneȝ cetum ad ho
ſtiū tabernaculi i electiōe Aaron
⁊ filiorum eius: vt ſciant omnes
ꝙ qui preſtantior eſt ex omni po
pulo: doctior: ſanctior: ⁊ virtutibꝰ
eminentior: ille eligatur ad ſacer
dotium. Ait autem ibi Origeñ.
in glo. Ideo qui alijs modis eli/
gunt ꝙ predictis timeant dei iu
diciū: ⁊ ſibi imputari damna ⁊ ꝑ
ditionem aiaꝝ ⁊ ruinam eccleſie
que deſtituitur in inſtitutiōe ma L
li prelati. vnde narrat Gregoriꝰ
dial. iiij. c. ix. de Paſcaſio qui re/
ſpondit: ꝙ loco penali deputatus
fuerat nulla alia cauſa: niſi ꝙ in
partem Laurentij ꝯ Simacum
ſenſit in eligendo euȝ ad ordineȝ
pontificatus. vt enim ait Grego.
pūo regiſtri: Neceſſe eſt vt om/
nes culpas ⁊ negligētias ſibi im
putet qui miniſteriū virtutis in/
firmo cōmiſit. Et loquitur de mi
niſterio prelationis. Et q̄ꝛ eligen/
tes quodāmodo cōmittūt mini/
ſterium electo: ſi ille ſit deffectuo
ſus ⁊ negligēs: culpe ⁊ negligen
tie illis imputande: niſi qđ eēt ab
ſurdū: ille ſe modis aliquibꝰ in/
geſſiſſȝ prece: aut precio: vel ſua/
ſionibꝰ importunis: cū ſm Apo.
nemo ſumat ſibi honorē ſed qui
vocatur a deo.
¶ Capl̄m. v. Quis intentiōe de/
q

bet electus conſentire?ꝛ de nomi-
ne epiſcopi.

Lectus ad prelationem
ecceſiaſticā rite mō ſu-
pradicto conſentiat:non
ex preſumptuoſa cupiditate non
M dominandi libidine:non ex cor-
dis inani iocunditate: ſed intētio
ne obediendi voluntati diuine:et
appetibilitate miniſtrandi deo:ꝛ
deſiderio acquirendi lucrum ani
marum:ꝛ affectu proficiendi in
eccleſia dei. Et hoc cum humili-
tate:timore:ac tremore:ait Aug.
ix.de ci.c.xix. Non eſt in hac vi-
ta inquit in actione amādus ho-
nor ſed opus quod per eundē ho
norem fit vel poteſtatem ſi recta
atqꝫ vtilis ſit.i.vt valeat ad vtili-
tatē ſubditoꝝ:q̄ ſm deū eſt.vt.n.
ait Apo. Qui eṗatuꝫ deſiderat.
bonū op⁹ deſiderat. Seqꝉ. Eṗa-
N tus nom̄ ē opis ñ honoris:vt ha
bitū eſt.ſ.ꝛ Grego.i.paſtoral.c.
viij.dicit: ꝙ qui preeſſe concupi
ſcunt:ad vſuꝫ ſue libidinis inſtru
mentum apl̄ici ſermonis accipi-
unt.quo ait. Qui epiſcopatuꝫ.ꝛc.
Quia Apoſto.laudans deſideri
um:in pauoreꝫ reddit qȯ lauda
uit:cū ait. Oportet epiſcopum ir
reprehenſibilē eſſe:vnius vxoris
virū:ſobriū:prudentem:pudicuꝫ
ornatum:hoſpitalem: doctorem
nō vinolentū: non percuſſorem
ſed modeſtū:non litigioſum:nō
O cupiduꝫ:ſed domui ſue bene pre
poſitum: filios habentem ſubdi
tos cum omni caſtitate.ꝛ ſic de
alijs virtutibus quas enumerat
ibi bene. Sequitur. Illo tempo-
re hoc dicitur quo quiſqꝫ plebi-
bus preerat: pars ad numerum
ducebatur. Tunc eniꝫ fuit lauda
bile eṗatum querere:quando ꝑ
hunc modum: quenquā dubiuꝫ
non erat ad ſupplicium perueni
re. Cuꝫ humilitate igitur ꝛ pauo P
re ſuſcipienduꝫ eſt onus prelatio
nis:ait Augu.de ci.vbi.ſ.di. Lo
cus ſuperior ſine quo popul⁹ re-
gi non poteſt:ꝛ ſi ita teneat ꝛ ad
miniſtretur vt decet:tamen inde
center appetitur. Quāobrē otiū Q
ſanctum querit charitas virtutis
ꝛ negocium ſanctū ſuſcipit neceſ
ſitas charitatis. Quā ſarcinā ꝛ ſi
nullus imponit: precipiēde atqꝫ
intuende vacandū eſt veritati.
Si aūt īponit: ſuſtinenda eſt ꝓp R
charitatis neceſſitateꝫ. Sed nec
ſic:v̄itatis dilectio deſerāda eſt:
vt ſubtrahatur illa ſuauitas:ꝛ op
primat iſta neceſſitas.hec ille. Et
de hoc Greg.vij.regiſtri dicit:ꝙ
ſicut loc⁹ regiminis deſiderātib⁹
eſt negād⁹:ita fugiētib⁹ offerēd⁹
ne quis ſumat ſibi honorē ꝛc. Et
li.ix. Sicut q inuitat⁹ renuit: q̄-
ſitus refugit:ſacris eſt altarib⁹ ad
mouendus:ſic q vltro ambit.vl
importune ſe ingerit eſt ꝓculdu-
bio repellendus. Nam qui ſic
nititur ad altiora cōſcendere:qd
aliud agit: niſi vt creſcēdo decre
ſcat: ꝛ aſcēdēdo exteri⁹:ad ꝓfū-

da deſcendat? Sequitur. Eligen
dus videat qd imitetur: diſcat
qȯ doceat:informet quod teneat
Nam caſum appetit:q ad ſūma
faſtigia poſtpoſitis gradibus per
abrupta querit aſcenſuꝫ. Qui er-
go ſuſcipit onus:ob dei honoreꝫ
ꝛ ꝓximoꝝ vtilitatē ſuſcipiat:ſi ad
hoc idoneus ē ꝛ vtilis: vt paſcat
gregē dei paſcuis diuinaꝝ ṗdica
tionū: ꝓut ait Greg. vii.regiſtri.
Si is qui valet inquit: dei oues
renuit paſcere: oñdit ſe paſtoreꝫ
ſūmū minime diligere. Si enim
vnigenit⁹ patris: ꝓ explenda vti
litate cōi:de ſecreto p̄ris:ad pu-
blicū noſtruꝫ deſcendit: qd nos
T dicturi ſum⁹: ſi ſecretum noſtrū
ṗponamus vtilitati ꝓximorum?
Nā ſicut toto deſiderio debem⁹
occupationem fugere:ita ſi deſit
q predicet:occupationis onus li-
benti neceſſe eſt humero ſubire.
vt patet exemplis duoꝝ ꝓph̄arū
Ait eniꝫ Iſaias.vi.ecce ego mit-
te me. Ait Hiere.i.c. neſcio loq
Quod.n.vn⁹ hūiliter acceptauit
alius laudabiliter expauit. vnus
V enim voluit ꝓximis ꝓdeſſe per
vitam actiuam:alius v̄o: amori
conditoris inherere ꝑ contem-
platiuā. Sup qȯ ſil̄r q̄ſi idē prio
paſtoralis.c.vij. Nullus igitur ſe
extollat ex tali electione:ſed ma-
gis ſe humiliet ait. Ber.ad Ar-
chiepiſcopum Senoñ. Noli in-
quit altum ſapere. In alto enim
poſito:non altū ſaꝑe difficile eſt:
ꝛ oio inuſitatū. Sed q̄to inuſita X
tius:tanto glorioſius. Sequitur
Nō ergo felices q: ṗeſtis: ſed ſi
non ꝓdeſtis vos infelices putate
Debet enim cogitare prelatus et
oꝑa que aſſūpſit ꝛ pericula quib⁹
ſe īmiſcuit:dāna aiaruꝫ ꝓ quib⁹
ſe obligauit:ꝛ occupationuꝫ faſti
gia que incurrit.ait Aug.epiſtola
lxvi.peto:vt cogites:nihil in hac
vita hoc tꝑe eſſe felicius facilius
leti⁹ ꝛ oibus acceptabilius epiſco
pi aut preſbyteri aut diaconi offi
cioſi tamen ꝑfunctorie aut adu-
latorie res agitur:nihil apud deū Y
miſerius triſti⁹ ꝛ damnabili⁹. Et
poſt. Nihil difficili⁹ ꝑiculoſius ꝛ
laborioſi⁹ taliū officio. Sed apud
deum nihil beatius: ſi eo modo
militatur q̊ impator noſter iubet
ſcilicet ieſus xp̄us. Et poſt: de ſe
loquens ait. Quid exiſtimem ſi
ſecūdus locus tabernaculoꝝ tra
deretur illi q remū tenere nō no
uerat? Si ergo ſic humiliter de
ſe loquitur Augu.preditus omni
ſapientia ꝛ virtutum eminentia:
q̄to magis debet qs cū timore ꝛ
humilitate onus prelationis aſſu Z
mere? Idō beatus Gre.ꝯſiderās
pericula ṗlationis aſſumpte plā
xit multum de aſſumptione ſua
ad tale onus:ſicut ait ipſe primo
Regiſtri. Cor meum inquit dere
liqt me. Nolite me vocare Noe
mi:filios enim ꝑdidi.i.opera cō
templationis ꝓpter terrenas cu
ras.prius eram ſuper altitudies

UNIVERSIDAD ... BIBLIOTECA ... DE ZARAGOZA

terre: ſed poſt cauſarum fluctib⁹
A ⁊ tempeſtatib⁹ depreſſus. Et po
nit exemplum. Simia: leo voca
ri põt: ſed fieri nunꝙ̃ põt. Qua
ſi dicat vocari poſſum papa vel
ſummus pontifex: ſed nõ fieri ta
lis qualis eſſe debet papa. ſꝫ me
um iudiciũ. Mira ergo humili
tas ſanctoꝝ antiquorum: vel in fu
giendis talibus prelationibus vl'
in acceptandis cũ timore: tremo
re: ⁊ humilitate: charitate cogen
te. ⁊ plangenda eſt temeritas mo
dernorũ in ambiendis talib⁹ pre
latiõib⁹: vl' temerarie ſuſcipiẽdis.

¶ Capl'm. vi. Qualis debet eſſe
epiſcopus poſt conſecrationem?

Qualis autem debet eſſe
q epiſcopus poſtꝙ̃ eſt ele
ctus ⁊ conſecratus deter
B minat Apoſto. i. Thi. iij. vbi ait.
Oportet epm irreprehenſibilem
eſſe ſobrium prudentem. ⁊c. vt. ſ.
Quas virtutes explicat Hiero.
epiſtola. xliiii. quaſi per totum. vñ
ait ibi ſuper illud ad thimoteum.
Si quis ſine crimine ⁊c. vno ſer
mone omnes virtutes cõprehẽ
dit. De quibus virtutib⁹ ibi ſuffi
cienter. Qualis etiam debet eſſe
epiſcopus habetur decretoꝝ di.
C xxv. Nũc p ſingulos: ⁊ di. lxxxi.
ꝺ ordinãdis. ⁊. lxxxvi. Si qs vo.
Iugiter ergo cogitare debet epš
interꝑtationẽ nominis ſui. Sco
pos enim intentio interpretatur
⁊ ſcopin ſuperintendere. Inde di
ctum vocabulum: ꝙ ille qui pre
ficitur ſuperintẽdat ſm Aug. lx.
de ci. Et eſt nomẽ operis nõ ho
noris: vt dictũ eſt. Et vt ait Ber.
ad Eugenium: epi nomẽ nõ do
minum ſonat ſed ſeruitiũ. Ideo
debet iugiter intendere tam ſibi
ꝙ̃ gregi cõmiſſo. Act. xiij. Atte
dite vobis ⁊ vniuerſo gregi in q
poſuit vos deus regere eccleſiam
Et. i. Pe. vlti. Non dominãtes
in clero. Et de nomine epi Ber.
ad Senoñ. dicit: ꝙ ſm ethimo-
logiam: pontifex dicitur ſeipſum
faciens pontem inter deũ ⁊ ppl'm.
pertingit enim pons ille vſq ad
deum ea fiducia: qua non ſuã ſed
illius querit gloriam: ⁊ vſq ad p-
ximũ ea pietate qua non ſolũ ſibi
pdeſſe deſiderat ſed primo. Se
quit. Offert deo bon⁹ mediator
preces populorũ: reportans illis
a deo benedictionẽ ⁊ gliam. Sup
plicat maieſtati p exceſſib⁹ delin
quentium: vindicat in peccantes
p iniuria: nec populi requirit da
tum ſed lucrum nec dei vſurpat
gliam: ſed querit grãm. Memor
ergo eſſe debꝫ epš iugiter ſui no
minis: vt viuat viuaciter: ⁊ opere
tur virtualiter ea que nomen ex-
primit: ne dicatur ei Apoca. iij. c.
Nomen habes ꝙ viuas ⁊ mor-
tuus es. Similiter debet eſſe me
mor ſue excellentie ⁊ dignitatis.
vt ſit omnib⁹ in exẽplũ: ait Hie-
rony. epl'a. cxiij. loquens ad epm
In te omniũ oculi diriguntur. Do-
mus tue cõuerſatio quaſi in ſpe-

cula conſtituta: eſt magiſtra pu-
blice diſcipline. Quicqd feceris:
id faciẽdũ ſibi omnes putãt. Ca-
ue ne cõmittas: ꝙ aut q reprehẽ-
dere velint: digne laceraſſe vide
antur: aut qui imitari: cogant de
linquere. Et ibi loquens de qdam
ait. Subuenire pauperibus: viſi
tare languentes: puocare hoſp
tio: lenire blanditijs: gaudere cũ
gaudẽtibus: cecoꝝ baculus: eſu-
rientium cibus: ſpes miſerorum:
ſolatium lugentiũ fuit. In ſinglis
virtutibus eminebat: quaſi cete
ras non haberet. Sic enim epš
memorans ſue dignitatis eminẽ
tiam puocabatur ad vite ⁊ virtu
tum excellentiam.

¶ Capl'm. vij. Qđ epiſcopus ca
ueat ab omnibus vitijs: ⁊ ſpecia-
liter a gula.

Et licet oẽs virtutes quas
e enumerat Apo. i. Thi. ii.
epo ſint neceſſarie: tamẽ
ſpal'r cauere dꝫ vitia q̃ ſunt maio
ris īfamie: q̃lia ſunt carnalia vi-
tia. ſ. luxuria: gula: auaritia ⁊c. ⁊
ſtudere ad hñdũ ꝟtutes oppoſi-
tas. vñ ait ibi Apo. Non oportet
epm eſſe vinolẽtũ. Super quod
ait Hiero. illud exponens epiſto
la. lxxxiij. vinolentia ſcurrarum
eſt. i. cõmeſſatorum. venter enim
mero eſtuãs cito deſpumat in li-
bidinem. In vino enim eſt luxu-
ria: in luxuria eſt voluptas. in vo
luptate impudicitia. Qui enim lu
xuriatur: viuens mortuus eſt: q
aũt inebriatur ⁊ mortuus ⁊ ſepul
tus. Noe ad vnius hore ebrieta I
tem femora nudauit: q̃ per ſexcẽ
tos annos ſobrietate contexerat.
Geñ. xix. Loth p temulentiam:
neſciens libidini miſcuit inceſtũ
⁊ quem Sodoma nõ vicerat vi
na vicerunt. Geñ. xviij. Sacer-
dotibus enim legalib⁹ phibitum
fuit vinũ. leuit. x. in figura exter-
minande temulentie: ⁊ ſobrieta-
tis habende in ſacerdotib⁹ euan
gelicis. Q̃to enim dignitas excel
lentior: perſona honorabilior: cõ K
uerſatio celeſtior: ⁊ operatio ſpiri
tualior: tanto magis eſt cauenda
vinolentia ⁊ ebrietas: que ⁊ digni
tatem vilificat: perſonã dehone-
ſtat: cõuerſationẽ infamat: ⁊ ope-
rationem debitam impendit. Iõ
ait Saluator diſcipulis. Cauete
ne grauent corda veſtra crapula
⁊ ebrietate. ¶ Item cauenda eſt
prelatis laſciuia corporis ⁊ temu
lentia: ne ad eoꝝ exemplũ ſubdi
ti ad vinolentiam relaxentur. Ait
Gre. mora. i. Cum maiores vo- L
luptati deſeruiũt: nimiꝝ minori-
bus laſciuie frena laxantur. Iob
xxx. Si quando ridebã ad eos: ñ
credebant vbi mora. ait Grego.
Dum nos quaſi licenter letos aſpi
tiunt. ſ. ſubditi ipſi ad illicita re-
ſoluuntur. Et ibidem prelatus ẽt
arridẽs timeri debet: ⁊ irat⁹ ama M
ri: vt eum nec nimia leticia vilem
reddat: nec immoderata ſeueri-
tas odioſum. Ad alioꝝ ergo co-

bibitionem cauere debet prelatꝰ a voluptatis laſciuia: ⁊ indebita leticia. vnde ⁊ ſancti amplius ſe macerauerũt ⁊ cohibuerũt poſt ꝙ̃ erant epiſcopi ꝙ̃ ante. Sicut legitur in vitis patrũ lib. ij. parte x. de abbate vatica: q poſtꝙ̃ fa/ctus eſt eṗs multum coarctabat aiam ſuam in duritia ꝯtinẽtie. A quo cũ diſcipulus quereret: quare ſic ſe non cruciauerat exiſtens
N in heremo: reſpõdit. Fili ibi erat ſolitudo: quies: ⁊ paupertas. Propterea volebã gubernare corpuſculũ meũ: ne infirmarer ⁊ quererem qđ nõ haberẽ: Nũc autem qꝛ hic ſeculum eſt: ⁊ occaſiones ſunt plurime excedẽdi: ⁊ ſi infirmitatem incurro: ſunt qui ſuccurrant: nõ ꝑdam ꝓpoſitum monachi. Iſte ſanctus auſterior fuit ſibi poſt aſſumptã dignitatẽ ꝙ̃ añ. Sed multi faciũt econuerſo: qui magis ſibi auſteri ſunt añ dignitatem adeptam ꝙ̃ poſt. Tũc enim magis indulgẽt delitijs ꝙ̃ ante ⁊ forte ſi duriꝰ viuere vellent: non
O habent gratiã ad hoc vt priꝰ. Sicut legitur in vitis patrũ li. ij. ꝑte xv. de abbate Ophyn: qui cũ eẽt monachꝰ: nimis dure tractabat vitam ſuam. Sed cũ factꝰ eṗus vellet ipſa duritia vti in ciuitate quam in heremo habuerat: non preualuit: Ideo proſtrauit ſe in ꝯſpectu dñi di. putaſne dñe: ꝓꝑ eṗatum diſceſſit a me gratia tua ⁊ reuelatum eſt ſibi: ꝙ non. Sed qꝛ tunc ſolicitudo erat: ⁊ cum nõ eẽt hõ: deus ſuſceptor tuus erat. Nunc aũt in ſeculo es: ⁊ vbi homines auxiliãt tui. ⁊ ita ñ habes tantam grãm ad auſtera tolerãda: ſicut ante. Sobrietas igit fulgeat in eṗis veraciter: vt inglier intendere poſſint diuinis contẽplationibus: ⁊ officia ſua ſine impedimento diſpenſare ſubiectis.

¶ Capĩm. viij. Qđ eṗus caueat ab omni luxuria.

Tez caſtitas purior: ſincerior: euidentior ⁊ virtuoſior debet eſſe in eṗo ꝙ̃ in alio: cũ vita ſua ſit ſpeculum alijs vt dictũ eſt. Iđ ait Apo. ꝙ oportet eũ eſſe vnius vxoris virũ. Sup qđ Hiero. dicta epla. dicit: ꝙ nullo mõ bigami vel cõcubinarii: cathenis inſerti debẽt ſubire miniſteriũ. vñ ⁊ ſacerdos legalis vxorẽ virginẽ debuit accipere ñ viduã leui. xxi. ne honorẽ pollueret ſacerdotij. Quãto. n. dignitas eminẽtior tãto caſtitas neceſſarior. Et qꝛ dignitas eṗoꝝ ſublimior: iđ ſũme puritas caſtitatis eſt eis neceſſaria. Iđ canones interdicũt mlĩeres hitare cũ clicis paucis exceptis ꝓut habitũ ẽ. ſ. a Grego. ix. Regiſtri. vbi ait. peruenit ad nos: quoſdã eṗoꝝ ſub pretextu ſolatij in vna domo cum mulieribus cõuerſari. Sed ne ꝑ hoc ſubſanatoribꝰ iuſta obtrectationis detur occaſio: aut ꝑſaciles inimicus mãm detractionis aſſu

mat: hec compeſcas: ne cohabitare patiaris: exceptis his quas ſacra canonum cenſura permittit ſcilicet matre: amita ⁊ germana. Melius tñ faciũt: ſi ẽt a taliũ cohabitatione oĩo cõtineãt. Et recitat ibi: qđ dictum eſt. ſ. de beato Aug. q non conſenſit: ſecũ habitare ſororẽ. Que cũ ſorore inquit ſunt: ſorores mee nõ ſunt. Seqt Docti viri cautela: dꝫ nobis eſſe magna inſtructio. Nã incaute ꝓſumptionis eſt: qđ fortis pauet: minus validũ non timere. Et ſapienter illicita ſuperat qui didicit non vti cõceſſis. Exemplum de Andrea eṗo: quem tẽptauit diabolus de ſanctimoniali ſecum cohabitante. de quo. iij. dial. c. vij. Nulla enim debet eẽ familiaritas eṗoꝝ ad mulieres. vnde legit ibi de Ioãne papa: ꝙ poſtꝙ̃ equitauerat quẽdam equũ ſibi acomodatũ a quodã nobili: poſt eiꝰ ceſſionẽ: mulierem vxorẽ illiꝰ nobilis ferre recuſauit. veneranda ergo pontificis caſtitas? cui ſe detulit beſtia irratiõalis. Sacerdotes enim gentiles eſſe non poterant niſi eſſent vniꝰ vxoris viri. Et virgines dee veſte ⁊ Appollinis in perpetua ỽginitate marcebãt: vt ait Hiero. epla. xxvi. ⁊ hoc idem epiſtola. lxxxiij. ⁊. lxxxviij. vbi đ clericoꝝ caſtitate.

¶ Capitulũ nonum. Qđ epiſcopus caueat ab omni auaritia.

Imiliter in epiſcopo debet eſſe munifica largitas in elemoſynaꝝ erro/gatione: ⁊ hoſpitalitatꝭ ſectatione vñ Apo. Oportet eṗm eẽ hoſpitalẽ beniuolum. ⁊c. Sũme autem Y cauẽda eſt auaritie cupiditas epiſcopis ait Hierony. epla. xxxiiij. Glia epiſcopi eſt inqt pauperum operibus ꝓuidere. Ignominia ſacerdotis eſt ꝓprijs ſtudere diuitijs. Et hoc iđ: qꝛ rerum eſt diſpenſator non dñs. Ait ibidẽ. Ille optimus diſpenſator eſt qui nihil ſibi reſeruat. Et ibidẽ. Timidus diſpenſator es. Dimitte largitorem vt ſua ipſe diſtribuat. Ideo eṗus debet eẽ munificus ⁊ pius in elemoſynarum largitione: ſibi ẽt aliquantulũ ſubtrahendo: ⁊ põpoſas expẽſas deuitãdo: vt amplio/ Z res elemoſynas facere poſſit. exemplo ſancti Exuperij epiſcopi: de quo ait Hiero. epla. lxxij. di. ꝙ ipſe: vidue ſareptane imitator eſuriẽs paſcit alios: ⁊ ore pallente ieiunijs: fame torquetur aliena: omnemqꝫ ſubſtantiã: xp̃i pauperibus errogando. Qui talis eſt: in celo theſauriçat: exẽplo Paulini Nolenſis epi. de quo Aug. i. de ciui. c. x. dicit: ꝙ qñ Nolam barbari vaſtauerũt: ⁊ ipſe ab eis tenceretur in corde dñm ꝓcabat. A di. Dñe nõ excrucier ꝓꝑ aurum ⁊ argentum: vbi enim ſunt oĩa mea tu ſcis. Ibi. n. oĩa ſua habebat: vbi eũ theſauriçare monue

rat qui mundo mala ventura p̃/
dixerat. errogauerat enim paupe
rib⁹ ſua: ⁊ in celo theſauriçauerat
omnia enim expenderat in erro
gatione elemoſynaꝝ. liberatiõe
captiuoꝝ: ⁊ ſeip̃z dedit ꝓ filio vi
due liberando: ꝑut narrat Gre.
iij. dial'.c.i. Multũ eſt enim deo
B acceptandus ep̃s elemoſynarius
vñ ⁊ ꝑpter pietatẽ in elemoſyna
largienda placuit multũ deo bea/
tus Greg. ſic legitur. in vita ſua.
Qui tãte fuit hoſpitalitatis: vt pe
regrinos ad menſaz quottidie in
uitaret. Et cũ quadam die mini/
ſtraret aquam pauperi: ille diſpa
ruit: ⁊ nocte xp̃us apparuit ei. di.
Ceteris diebus me in membris
meis: hac nocte in meip̃o ſuſcepi
ſti. ¶ Similiter legitur ibi: ꝙ cũ
eſſet mõachus: ⁊ in penetralib⁹
monaſterij a matre leguminib⁹
C paſcere͂t: apparuit vnus naufra/
gus pauper qui petijt ab eo aliqd
Cui cõpatiens dedit numiſma.
Qui eadem die redijt petens vt
prius. Et tunc precepit veſtiario
dari ſex numiſmata. Et cum co
gnouiſſet non eſſe numiſmata in
veſtibulo. nec aliquid aliud: diſcũ
argenteũ in quo mittebant ſibi a
matre legumina dari p̃cepit: ne
triſtis abiret. Cũ autez poſtea eẽt
factus papa: ⁊ quottidie ante mẽ
ſam eius comederẽt duodecim
pauperes peregrini: quadã die vi
dit treſdeciz: quoꝝ vn⁹ narrabat
ſtatuz ſuũ: nũc iuuenis nunc ve
tulus apparens. A quo cũ beat⁹
Gre. quereret: qd̃ eſſet nomẽ ſu/
um reſpondit. Cur queris nomẽ
meũ qd̃ eſt mirabile? Et adiũxit
Ego ſum naufragus ille: cui dedi
ſti numiſmata ⁊ ſcutellam. Et il
la die deſtinauit de⁹: te futuꝝ pre
ſulem romane eccleſie ⁊ vicariũ
beati Petri; qui diſtribuit cuili/
bet prout opus erat. Sum enim
angelus dei: ⁊ cuſtos tu⁹ vt quã/
cunq̃z rez poſtules impetrare va
leas. Quo audito ait beat⁹ Gre.
Si ſic deus ꝑpter paruum mu/
nuſculuz mee paupertatis fecit:
q̃ta reſtituet: ſi in preceptis eius
ꝑmanens: plurima ſtuduero de
pluribus errogare? Et ibi legitur
de magnis elemoſynis ſuis: ⁊ de
tribus millibus ancillaꝝ xp̃i tuz
pro lectis q̃z pro quottidianis ex
pẽſis ab eo refectis. Epiſcopi igi
attendere debẽt: ꝙ ſunt ſucceſſo
res apoſtolorũz qui diſtribuebãt
cuilibet prout opus erat de his q̃
ponebantur añ pedes eoꝝ: actu.
viij. ⁊ ꝙ ſunt rerum pauperũ diſ
pẽſatores ⁊ patres pauperꝝ ſpũa/
les: ⁊ debitores: vt de reb⁹ eoꝝz
illis elemoſynas largiantur: ait
Ber. in epiſtola ad Abbatẽ Gu
lielmũ. di. ꝙ in gentilib⁹ gentilis
arguebat. Dicite inquit põtifices
in ſacco quid facit aurũ: qd̃ ſcilz
eſt ad cõez vtilitatem: vel paupe
rum neceſſitatez releuandã. Au
rum inutiliter eſt in ſacco cũz eo
pauperũ neceſſitas non releuat.

Nec ſolum debent elemoſynas
facere pauperibus hoſtiatim mẽ
dicantibus ſed alijs ſubditis ⁊ pa
rochianis penuriam patientib⁹:
⁊ illam cooperiẽtibus pro pudo
re vel verecundia quibus pium
eſt ſubuenire. Unde legitur in vi
tis patrum libro. ij. parte. xiij. de
quodaz epiſcopo qui accepit gra
tiam vt ſingulis petentibus ele/
moſynaz daret. Et cũ veniſſz ad
eũ mulier quedam veſtita vete/
rib⁹: apiẽs manũ voluit dare mi'
tũ: ⁊ clauſa ẽ man⁹: ⁊ leuauit pa/
rũ. ⁊ venit alia mulier bene iduta:
Qui vidẽs veſtes eius miſit ma
num volens dare parum: q̃ aper
ta eſt: ⁊ leuauit multum. Quod
admirans inquiſiuit de illis mu/
lieribus ⁊ inuenit ꝙ illa que bo/
nis veſtibus vtebat: de honeſtis
mulieribus erat: ⁊ ad paupertatẽ
deuenerat: ſed pro opinione na/
talium ſuorũz induebat ſe bonis
veſtibus. Alia vero: cauſa queſtus
veſtierat res vetuſtas. Uñ ⁊ fre/
quenter magis piũ eſt ſubuenire
nobilibus pauperibus vel hone
ſtis ſuam paupertatẽ pro verecũ
dia diſſimulantibus ⁊ cooperien
tibus: q̃z mendicantib⁹ hoſtiatiz
⁊ effronter petentibus: Et de exẽ
plis errogandi elemoſynas pau
peribus legit in vita Johannis
elemoſinarij per totũ. Ubi narra
tur de illo: q ad dñm ait. Videa/
mus dñe: qs prius defficiet: vel
tu in dando mihi vt errogem vl'
ego dando pauperibus que das
mihi. Unde ⁊ mĩas ſibi deſpon/
ſauerat: vt dr ibidem.
¶ Capl'm. decimũ. Qd̃ ep̃us ſit
hoſpitalis in domo ſua.
E T non ſolum dz eſſe ep̃s
elemoſynarius errogan
do elemſynas paupibus
mẽdicantibus ſed debet eſſe ho/
ſpitalis. oĩb⁹ ſupuenientib⁹ ſm ꝙ
p̃cepit Apo. ad thi. oz ep̃z eẽ ho/ K
ſpitalẽ Sup qd̃ Hiero. dicta epi/
ſtola di. ꝙ hoc p̃cepto Abraaz ⁊
Loth angelos hoſpitio ſuſcepe
runt. q. ſ. hoſpitalitatẽ dilexerũt
Geñ. xviij. Uñ Hebr. xiij. Per
hãc qdã angelos ſuſcepert. Ho
ſpitalitas. n. eſt i oĩbus ꝯmendã/
da. Naz ſacra res eſt menſa hoſ L
pitalis ait Señ. iiij. de bñfi. c. xix.
Nec hoſpiti ſuo dz aliqs eſſe in/
gratus prout ait ibi: de milite hoſ
piti ingrato: ⁊ id̃ vitupato. Et idẽ
Tul'. ij. de offi. c. ij. Recte laudã
da eſt hoſpitalitas. Eſt eni vt mi
hi vr valde decorũ patrie: donũ
hominum illuſtriũ. Et hoc etiaz
apud gentiles prout ait ibi. di. Sy
monem Athenis hoſpitalẽ fuiſſe
⁊ inſtituiſſe: ac vilicis imperaſſe:
vt oĩa preberentur his qui in vil
lam ſuam diuertiſſent. Loquitur M
ibi de illis q vocabant Laciades
¶ Similiter de hoc Ambr. iij. de
offi: vbi ponit exemplũ de Leui
ta iudic. xix. Tã ergo in ſacra ſcri
ptura q̃z in libris gentilium hoſ/
pitalitas ſemper laudat. i. pe. iiij.
Hoſpitales inuicez ſine murmu
ratione. Unde Hugo. Hoſpes

N vř:hoſtium petens:quaſi hoſtio
pedem inferat.Antiquitus enim
qui recipiebat:⁊ qui recipiebatur
venientes ad hoſtium ponebant
pedem in eo: ⁊ affirmabãt quod
vnus alium non deciperet.Et ſic
vterqꝫ ponens pedẽ: amicitie pa
ctum firmabant.Unde ⁊ facilis:
O benignus:aptus: ⁊ qui aduentuꝫ
amicorum non ſubterfugeret: ſꝫ
eis ad hoſtium libenter ſe expo/
nit vř hoſpitalis. Unde ⁊ hoſpi/
tes non ſolum ſunt inuitandi: ſed
etiam ad hoſpitiuꝫ trahendi: exẽ
plo Abrae ⁊ loth vt dictum eſt: ⁊
exemplo diſcipuloruꝫ: qui coege
runt xp̃m dicentes. Mane no/
biſcum quoniã adueſperaſcit ⁊c.
Super quod Greg.li.ij.Omel.
iij.dicit.ꝙ non ſolum ſunt hoſpi/
tes inuitandi ſed etiaꝫ trahendi.
P Unde narrat. Joannes Caſſia/
nus lib.ix. collocationũ de quo/
dã:q ſi ꝑ qnqꝫ dies ad eius cellã
nullus fratrum aduenisſet: refe/
ctionem differebat.Et tũc ſabba
to vel dominico ad eccleſiam ꝓ
cedebat:vt ſi quem peregrinũ re
periſſet:ad cellã redduceret:non
tam illius neceſſitatis obtentu q̃ꝫ
ſue humanitatis gratia. Unde ⁊
irrationabilia debent hoies ſolli
citare ad hoſpitalitatem. Ait eni
Q Ambr.exam. Omelĩ.v.Diſcant
hoies hoſpitalitatꝭ iura ſuare: ⁊
ex auibus cognoſcant quid reli/
gioniſ ſit hoſpitib⁹ defferendũ:q̃
obſequia deputanda.quibus cor
nices obſequia ſcia negare nõ ſo/
lent.Ait enim ibi ꝺ ciconijs.ꝙ ſi
mul ferunt: vno agmine proficiſ
cuntur:ſi qua pergenduꝫ putant
Quas cornices deducunt ac cin
gunt:⁊ velut quibuſdam turmis
ſtipantib⁹ proſequunt:⁊ q̃ſi hoſ/
pitio reſpiciunt.Ideo ait ibi Am
bro. Nos his ianuas claudimus
quibus aues alas ſuas conferunt
q2 adiuuamenta ciconijs aduer/
ſus inimicas aues cornices con/
ferre dicunt:⁊ per interualla tem
porum reſidere in eiſdeꝫ locis ci
conie cum cornicibus reperiunt
Sic ergo diſcamus: hoſpiciũ da
re peregrinis exemplo auium ꝓ/
dictarum.⁊ etiam exemplo ho/
minum infidelium. Ut enim ait
Policratus li.viij.c.xiij.infide/
les conſueuerũt aduerſus hoſtes
etiam cum.proprio periculo pa/
trocinari hoſpitibus quos infra
quatriduum hoſpitio ſuſcepiſſẽt.
Notã eni criminis contrahebat
quiſquis añ quintã diem hoſpiti
peregrino humanitatis patroci/
nium denegabat. Ob equitatem
enim hoſpitibus exhibendã: hoſ
pes antiquitus dicebat quẽ nunc
dicimus peregrinum. Cui qſqs
fuerit inhumanus: de iure antiq̃
iniquus eſt vt ait ibi: Uñ de hoſ
pitalitate ſacerdotis ydolorum le
giẽ li.vij. eccleſiaſtice hyſtorie.c.
xxiiij.ꝙ cũ Grego. ep̃s vrgente
temporis procelle anguſtia in al/
pibus: in phanum Apolinis di/
uertiſſet a ſacerdote lꝫ prophano
officioſiſſime exceptus eſt. Poſt
cuius diſceſſuꝫ acceſſit ſacerdos
ex more poſcere conſulta ⁊ reſpõ
ſa.ſ.ab ydolo. Sed nihil inde re
ſponſi veniebat. Iterum ⁊ iteruꝫ
ſacerdos victimas repetit:⁊ nihil
ominus ſemꝑ ſilentium ꝑmane
bat. Cũqꝫ ſacerdoſ ſtupore eſtua
ret in ſomnis demoniũ apparẽs
ſe nihil poſſe fatetur. Percũctã
tiqꝫ cãm ait. aduentu Greg. ep̃i
ſe eiſe expulſum. Et cum perqui/
reret ſacerdos:ꝙ remedij daret:
ait: non aliter licere ſibi ingredi
locum illũ:niſi Greg.permiſiſſet
Quibus auditis ſacerdos ſecut⁹
eſt beatum Greg. ⁊ ad eum per
ueniens:rem ex ordine pãdit: hu
manitatis ſue atqꝫ hoſpitalitatis
gratiam ãmonuit querellam nu
minis expõit:ademptã facultatẽ
queſtus ſui deplorat: ac reddi ſi
bi oĩa in priſtinum ſtatum depo
ſcit. Scribit beatus Greg. ep̃laꝫ
in hec verba Grego. Apollini.ꝑ
mitto tibi redire ad locum tuum
⁊ agere que conſueuiſti. Quam
epiſtolam cum poſuiſſet iuxta ſi/
mulacrum affuit demon reſpon
ſa poſcenti. Quod ille admirans
⁊ dicens penes ſe:ꝙ Grego.erat
maior illo: clauſis ianuis phani
adijt Greg.⁊ proſtrauit ſe ad pe/
des eius: rogans: vt illi ſe deo of
ferat: cuius virtute Greg. dijs gẽ
tium imperabat. Qui cum inſta
ret: cathecuminus factus eſt ab
eo: ⁊ poſtea liberatus: ⁊ in tantũ
vite merito ac fidei virtute profe
cit: vt ipſe in epiſcopatu btõ Gre
go.ſucceſſor extiterit. Laudanda
igitur hoſpitalitas ſacerdotis in/ V
fidelis: venerãdaqꝫ ſanctitas põ
tificis mirãda quoqꝫ pietas Sal
uatoris: dictum ſacerdotẽ iuſtifi/
cantis: ⁊ cõmendanda hoſpita/
ti gratitudinis vrbanitas prefati
epiſcopi erga humanitatem hoſ/
pitantis. Fuerunt eniꝫ antiq mul
tum grati hoſpitib⁹ ſuis: ⁊ hoſpi
tatorum ingratitudo fuit multuꝫ
reprehẽſibilis apud eos. ait Señ
iiij. de bñfi.c.xxviij. Ubi ait de q X
dam milite naufrago: q cuꝫ eſſet
in poſſeſſioneꝫ cuiuſda appulſus
receptus ẽ, ab illo triginta dieb⁹.
Recedens v̇o ait. Referam de te
gratiam: ſi contingat me videre
imperatorẽ. Cumqꝫ veniſſet ad
Philippuꝫ regem macedonuꝫ
petijt ſibi dari predia illius a quo
fuerat hoſpitat⁹. Quod ille fecit
Alius v̇o expulſus: non ſicut ru/
ſticus iniuriam tacitus tulit: ſed Y
regi omnia intimauit. Qui man
dauit: vt omnia priori domio re/
ſtituerent: ⁊ militi improbiſſimo
⁊ hoſpiti ingratiſſimo ſtigmata i
ſcriberent hoieꝫ ingratũ teſtãtia.
¶ Similiter narrat Uale.li.v.c.
i. de quodam: ꝙ cuꝫ eſſet ab alio
humaniſſime hoſpitatus: hoſpi/
tem ad pugnam prouocauit. Il/
le v̇o cum eſſet viribus corporis
⁊ animi virtute ſuperior: monet

Z ingratum voluit magis ꝙ̄ vince
re. Tuum inquit ſit crimen: hoſ/
pitem occidere voluiſſe. Meuꝫ
autem non erit. vt hoſpes ſit occi
ſus. Cum ergo hoſpitalitas ſit in
omnibus commendanda. mul/
to magis in epiſcopis ⁊ eccleſia/
ſticis q̄ ſunt rerū diſpenſatores vt
dictum eſt. Unde ⁊ beatus Gre/
go. electōeꝫ cuiuſdā q̄ſi auari dr̄
A reprobaſſe: eo ꝙ audierat eū ad
charitatē domus ſue exercendaꝫ
neminē inuitaſſe: prout ait Po/
licrat⁹ vbi. s. Omnes enim ſunt
recipiendi: ne boni excludant: ait
Augu. epſa. lxxvij. ⁊ Criſo. ſuper
Mat. Omel. lx. Ideo de vidua
dr̄ .i. Thi. v. Si hoſpicio recepit.
⁊ de hoſpitalitate in vitis patruꝫ
parte .i. per totum. vbi mira nar/
rantur de hoſpitalitate ſanctoruꝫ
patrum antiquorum: ⁊ ſupra pte
prima vbi de principis hoſpita/
litate. in hoſpite autem ſumme
B cōmendanda eſt illaritas. Unde
ſm fabulam Iupiter ampli⁹ ac/
ceptauit hoſpitium pauperis euꝫ
illariter ſuſcipientis ſm illud poe
te: Super omnia vultus acceſſe/
re boni: nec in here pauperis vo
luntas. Hec enim illaritas ē deo
accepta. qꝛ illarem datorē diligit
deus .i. cor. viij. c.

Capl'm. xi. Qd̄ menſa epiſco
pi refulgeat honeſtate ſancta.

T qꝛ nulla hoſpitalitas ē
C accepta: niſi fuerit gra/
ta vrbanitas in hoſpituꝫ
ſuſceptione debita liberalitas in
neceſſariorum subminiſtratione
⁊ modeſta illaritas in vultus ⁊
geſtuum conuerſatione: ideo epi
ſcopus ⁊ vir eccleſiaſticus debet
eſſe cum hoſpitibus in menſa: re
ligioſa illaritate iocundus: libera
litate munificus: ⁊ celeſti colatio
ne affabilis: alimentis celicis pa/
ſcendo aīas: ſicut corporalibus
corpora paſcit: Exēplo beati Au
guſtini d̄ q̄ legit̄ i vita ſua: ꝙ hoſ
pitalitatem ſemper exhibuit: ⁊ in
ipſa menſa lectionem magis ꝙ̄
epulationem vel potationeꝫ di/
lexit. Nulla verba mala ſuſtine/
bat: nullas detractiōes. Unde in
menſa ſua ſcripti erant hi verſus
Quiſqs amat dictis abſentū ro/
dere vitam. Hanc menſā indi
gnam nouerit eſſe ſibi. Omneꝫ
conuiuam a ſuperfluis ⁊ noxiis
fabulis abſtinere docebat. Et ne
quis facili iuratione in periuriuꝫ
incidiſſet ⁊ in eccleſia p̄dicauit.
⁊ in ſuis inſtituit ne qs iuraret ad
mēſaꝫ. Et q̄ lapſus eēt in vnū de
ſtatutis p̄debat potionē. Erat eni
numerus poculorū ſuis p̄fixus
Conſimiliter narrat Hieroni
mus de bono epō q̄ appoſita q̄/
ꝙ̄ libabat in menſa: vt ſuperſtitio
neꝫ fugeret: ⁊ continētiā ſeruaret
Sermo eius: ⁊ omne conuiuiuꝫ
de ſcripturis erat: aut libenter au
dire: aut verecunde reſpondere:
praua vō acriter cōfutare: dilpu
tare contra ſe: magiſqꝫ docere ꝙ̄

vincere ⁊c. Hec ſunt fercula cele
ſtia: hec pocula ſacra que debent
miniſtrari: ⁊ propinari in menſa
epiſcopali. Hec ſunt ornata ma/
gis ornantia mēſam ꝙ̄ vaſa au
rea vel argentea. q̄ vtinam multi
epī in menſis ſuis haberent exē
plo beati Aug. de quo legit̄ i vita
ſua: ꝙ coclearijs tm̄ argēteis vtēſ
vaſa cetera quibus mēſe cibi in
ferebant̄ teſtea ⁊ marmorea fue/
runt: non tam neceſſitatis inopia
ꝙ̄ propoſito voluntatis. qꝛ. ſ. vi/
uebat in voluntaria paupertate.
Unde ⁊ plebi dicebat: ſe malle ex
collectiōib⁹ plebis viuere ꝙ̄ poſ
ſeſſionū curā vel gubnationē pa
ti. Et cū ecclie pecunia deficeret.
hoc populo nuntiabat: non ſe ha
bere qd̄ pauperibus erogaret.
Econtra eſt de multis. qui cu
mulant vaſa aurea ⁊ argentea in
menſis ⁊ parū cogitant de paupe
ribus q̄ forte non habent vaſa li
gnea. De quibus bene Ber. ſuper
Cant. omel. lxxv. Unde hanc il/
lis exuberare eſtimas reruꝫ afflu
entiā. veſtium ſplendoreꝫ: ⁊ con
geriem vaſorum aureoruꝫ ⁊ argē
teoꝝ niſi de bonis ſponſe? Non
autem ſic fuit de illo rege de quo
legit̄: ꝙ noluit vti niſi vaſis fictı/
libus Unde verſus. Fictilibus ce
naſſe ferūt Anathoclea regē. At
ꝫ albato ſepe oneraſſe luto. Et q̄
renti cām reſpondit. Rex cū ſim
Lidie figulo ſatis genitore. For/
tunam reuerenter habe qcunqꝫ
repēte. Diues ab exili progredie
re domo.

Capl'm duodecimū. Qd̄ epi
ſcopi ꝯuiuio deſit voluptas ⁊ ad
ſit modeſtia.

Ontifex ergo debet cuꝫ
P hoſpitibus cōuiuari ad
modum pħorum ⁊ ſan/
ctorum: non ad modū populari/
um ⁊ ciuilium. eſt eni triplex con
uiuiuꝫ. ſ. plebeiuꝫ ſiue vulgare in
quo regnat voluptas ⁊ vanitas. I
Iſa. v. Cythara ⁊ lira ⁊c. in con/
uiuijs veſtris: ⁊ poſt dn̄m non re
ſpiciatiſ ⁊ eſt conuiuium mode/
ſtum ⁊ ciuile: in quo regnat ſocia
litas ⁊ honeſtas. d̄ quo Poli. li.
viii. c. ix. Ciuiliter cōuiuare ē illa
ri vultu: larga manu: diligenti of
ficio ameniare conuiuium: ⁊ qd̄
in vſum ſuppetit: habita conſide
ratione loci ⁊ temporis ſingulis
diſpenſare: non ex triſtitia aut ex
neceſſitate. In quo conuiuio dif/
ficile eſt abſtinere a peccato ſaltē
leui ſeu veniali. Et eſt conuiuiuꝫ
pħicum. De quo ibidem. Conui
uia pħica ſūt oīa caſtigata ⁊ in ſu K
is regulis limitata. Socrateꝫ nō
reuocant: ne poſitiuam iuſtitiam
exequat̄: nec Platonē a natura/
li inquiſitione Thimeum non pro
hibet cauſas rerum omniū aperi
re: nec aliquis a quocūqꝫ virtutꝫ
officio retardat̄. In tali conuiuio
apud pħos regnabat veritas:
apud ſanctos regnat ⁊ veritas ⁊
charitas. Unde ⁊ Saluator ait

diſcipulis. Nõ grauenť corda ve
ſtra crapula τ ebrietate. qn.ſ. vi/
res poſſint libere operibus ſuis i
tendere abſq; impedimento. Il
li ſancti epulabanť in azimis ſin/
ceritatis τ veritatiſ: τ modo cum
deo epulantur in delitijs eternis.
L Secura.n.mens q̃ſi iuge ꝯuiniũ
ꝓuer.v. Comedunt.n.ð panib⁹
quos ſapientia ꝓponit in mẽſa
τ bibunt de vino qđ miſcuit. ꝓo/
uer.ix. religioſa maturitate gau/
dentes ad imitationẽ illius ppli.
Judith vltimo. Populuſ erat io
cũdus ƀ; faciẽ ſanctoꝝ. ¶ Qua/
liter autem conuiuia antiqui ordi
nabãt narrat Val.li.v.c.i.di. Cõ
uiuium ſollẽne maiores inſtitue/
runt: cui ꝑter cognatos τ affines
M nemo interponebatur: vt ſi qua
inter neceſſarias perſonas que/
rela eſſet orta: apud ſacra menſe
ſter hilaritatẽ aíoꝝ: fautorib⁹ cõ/
cordie adhibitis tollereť. Sene/
ctuti iuuentus ita cumlatum τ cir
cunſpectum honorem reddebat
tanq̃ſ ſi maiores natu: adoleſcen
tium cões eſſent patres. Eo mo/
do circa iuuenes ſenectus. cũ ali
quem ex pluribus cõiunctis: aut
propinquum aut amicum ad cu
riam deducebãt: affixi valuis ex
pectabant: donec reducendi τ of
ficio fungereť: q̃ſq̃ voluntaria
N ſtatione τ corpora τ aíos ad pu/
blica officia impune ſuſtinẽda ro
borant: progreſſuſq; breues inul
cem virtutũ ſuarũ: verecũda la/
boris meditatiõe ipſi inuitati ad
menſam diligenter quęrebãt. qua
nam illi ꝯuiuio interfuturi eſſent
ne ſenioris aduentum diſcubitu
precurrerent: ſublataq; menſa po
ris conſurgebant. Cene quoq; te
pore q̃ſ parco τ modeſto ſermo
ne ſolliciti ſunt vti maiores nam
in ꝯuiuijs: ad tybias egregia ſuo/
rum opera carmine cõpꝛehenſa
pangebant: quo ad ea imitanda
iuuenũ uirtutẽ alacriorem redde
rent. hec Val. Curialis ergo vr/
banitas antiquorum in conuiuijs
ſtatuendis τ rationabilis ordina
bilitas: τ vtilis cõmoditas. Nec
mirum: q: phía eſt tocius ciuilita
tis τ omniu; agendoꝝ magiſtra
Unde τ ipſa ſapiẽtia patris docu
it inſtituere conuiuiũ qñ ait Lu
ce.xiiij. Cum inuitatus fueris ad
nuptias recũbe in nouiſſimo lo
co. τc. Et omnes ad conuiuium in
vitauit. Luc.xviij. Homo quidã
fecit cenã magnã. τ honeſtos vo
luit eẽ ꝯuiuas Math.xxij. Quo
modo huc intraſti non habẽs ve
ſtem nuptialẽ. ¶ Epiſcopi ergo
imiteņť ſũmum pontificem Je
ſum xp̃m in inſtituendo cõuiuia
τ in inuitando ad ea: τ legi faciã
egregia facta ſcõꝝ patrum in mẽ
ſis ſuis que deſcribunť in ſcriptu
ris ſacris: excludendo cantica va
nitatis. carmina ſecl̃aritatis: τ hy
ſtrionica ſpectacula curioſitatis:
vt ſic ſint ðformis eoꝝ cõuiuia a
vulgarib⁹ τ plebeis. De alijs do

virtutibus quas ait Apo. eſſe ne/
ceſſarias epiſcopo ſuperſedeo ad
preſens: cu; de illis Hieronym⁹
ſufficienter determinet epl̃a: xliij.
τ. xliiij. τ de quibus in gloſa pri/
me. Thi.ij.

¶ Quarta diſtinctio. De officijs ecclesiaſticorum.

¶ Caplm primũ de diſpẽſatione ſacramentoꝝ quã habent epiſcopi curati.

Habito quales eſſe de
bent ecclíaſtici com/
h muniter videndũ eſt
ð officijs eorũ τ ſpe/
cialiter de tribus que
ſunt: ſacramenta diuina diſpen/
ſare. Precepta dei denũtiare. pi/
as τ iuges orationes coram deo
pro populo preſentare. In quorũ
figura ait ter dñs Petro paſce pa
ſce paſce. Jo. vltimo. Eoru; eni;
eſt ſacramenta diſpẽſare. cu; ſint
ſpõſi eccl̃ie: vt generẽt filios dei
τ eccleſie. Unde Grego li. vltimo
Regiſtri i fi. Cenſemus eos qui
apoſtolorum figurã tenent predi
care: baptizare: cõmunionem da/
re: penitentes ſuſcipe: peccata ſol/
uere Math. vltimo. Euntes in
mundum vniuerſum predicate
euangeliũ docẽtes omnes gẽtes
τ baptizantes eos τc. Joãnis. xx.
Quorum remiſeritis peccata re/
mittuntur eis. τc.

¶ Capitulum ſecundum. De veritate predicabilium: τ obligatione ad predicandum.

Tem ipſorũ eſt dei docu
i menta denuntiare: τ ea
populo predicare. Job. xxxj. Si
aduerſum me terra clamat: τ cũ
ipſa ſulci eius deflent. Si como/
di fructus abſq; pecunia. τc. Ubi
Greg. mor. xxij. in fi. multu;. Uñ
ait. Qđ terram clamare: eſt con/
tra regentis iniuſtitiam ſubditos
dolere. Et fructus abſq; pecunia
comedit: qui comoda eccliaſtica T
ad vſum corporis accipit: ſed ex
hortationis miniſteriu; populo
non impendit. Sequiť. Quid ad
hec nos paſtores dicim⁹: q offici
um quidem precõis ſuſcipimus:
ſed eccliaſtica alimenta muti co
medimus? Exigimus qđ noſtro
debeť corpori: ſed non ipendi/
mus quod ſubditorũ debeť cor/
di Eze. iij. Audies verbu; ex ore
meo: τ annũciabiſ eiſ. Ibi Greg.
li.i. Omel. xi. Prepoſit⁹ ſine cul
pa non eſt: quando v̓ba vite nõ
audiens ex ſua culpa moriť ſub/ V
iectus. Nunc ipſe occidit. q: eu;
morti tacendo tradidit. Ubi eni
ſubiectus ex culpa ſua moriť: ibi
his qui preeſt quia tacuit re⁹ mor
tis inueniť. Tot occidimus quot
ad mortem ire tepidi taceteſ vi
demus Luc. x. Dignus eſt enim
operari⁹ mercede ſua. Ubi Gre.
li.i. omel. xviij. Penſemus q̃ſte
dãnationis ſit ſine labore merce
dem laboris ſuſcipere. Et. Hier. X
epl̃a. xliij. dicit: q doctrina a ſa/
cerdotibus expectatur: τ veteris

pꝛecepta ſunt legis: ꝛ ad Thimo
teum plenius legit opꝫ epiſcopuꝫ
ꝛc. amplectentem eum q̄ ſꝫm do/
ctrinam eſt fidelem ſermonem:
vt potens ſit exhoꝛtari ſana do/
ctrina. ꝛc. Ideo Oſee. iiij. Quia:
repuliſti ſciam: repellam te ne ſa/
cerdotio fungaris mihi. Sicꝫ eni
ſenſibiliter patet: militie ſtipēdia
recipere a non militātibus: mer/
cedē paſtoꝛum ſuſcipere a nō cu
ſtodientibus gregem conducto/
rem mercedē accipere a nō labo
rantibus in vinea: iniuſtū ē ꝛ im
pium. Sic ꝛ iniuſtitia magna eſt
accipere a populo pꝛecia pecca/
V toꝝ: ꝛ non habere curaꝫ debitaꝫ
ꝺ ipſo nec ſoluere debita officia.
Ideo ait Apo. Quis vnꝙ̄ mili/
tat ſtipendijs ſuis? Aut quis plan
tat vineā: ꝛ de fructu illꝰ nō edit.
Quaſi dicat. Illis debētur ſtipē/
dia eccleſie qui militant pꝛo ea: ꝛ
eam plantant: ꝛ paſcunt. Vñ ait
ibi. Si ſeminauimus vobis ſpūa
Z lia: non eſt magnuꝫ ſi veſtra me
tamus carnalia. Et de hoc Gre.
vbi. ſ. multū ꝛ moꝛ. xxij. Et ſuper
euangeliuꝫ. dicta Omel'. ꝛ ſuper
Ece. vbi. ſ.

¶ Capl'm tertiū. De ſanctitate vi
te pꝛedicantium ꝛ virtuoſitate.

T vt p̄dicatio ſit fructuo
E ſa: opoꝛtet ꝙ ſit ſanctitas
ꝛ perfectibilitas a p̄te pꝛe
dicantis: qꝛ peccatoꝛi dixit deus:
quare tu enarras iuſtitias meas
ꝛ aſſumis teſtamentū meum per
os tuum? pꝛedicatoꝛes enim ſūt
oꝛgana veritatis ꝛ aliquando ſer/
mo ſubtrahit culpa pꝛedicantis:
aliquando pꝛo culpa auditoꝛum:
ait Greg. moꝛ. xxx. in fi. Tūc eni
eſt ſermo viuax ꝛ efficax: cum eſt
pꝛedicantis pura ſanctitas: ꝛ vir
tuoſa p̄fectibilitas: Sicut de bea
to Stephano Act. vij. dr̄. ꝙ non
poterant reſiſtere ſapie ꝛ ſp̄ūi qui
loquebat. ¶ Et de hoc narratur
li. x. Hyſtoꝛie eccl'iaſtice: ꝙ cum
ſancti patres conueniſſent ad cō
cilium Nicenum: ꝛ ibi eſſent ph̄i
ꝛ dialetici: quoꝛum vnus conſli/
ctuꝫ cū epiſcopo in dialetica mo/
uebat in tantuꝫ ꝙ fiebat ingens
ſpectaculum conuenientibus ad
audiendū: non poterat concludi
ph̄us aut aſtringi. Tanta enim
dicendi arte obiecta. omnibꝰ oc/
currebat. ꝙ vbi maxie putabatur
aſtrictꝰ: velut anguis lubꝛica la
beret. Quod videns qdaꝫ ex cō
feſſoꝛibus vir ſimplex ꝛ nihil ali
ud ſciens niſi Ieſum xp̄m: ꝛ hūc
crucifixum popoſcit: ſe cum ph̄o
ſermocinari. Quod audientes ii
q̄ nouerant eius ſimplicitatē no/
lebant pati: ne riſui efficeret ſan/
cta ſimplicitas. Sed ille perſiſtit
mouens ſermonē ꝛ dicēs. In no
mine Ieſu xp̄i: ph̄e audi me: ꝛ q̄
vera ſunt. Deus vnus eſt q̄ fe
cit omnia: ꝛ creauit virtute verbi
ſui. Hoc verbum eſt ſapientia:
quem nos dicimus caro factū. E
filius natus p̄ paſſioneꝫ ꝛ moꝛtē
nos a moꝛ

nos a moꝛte liberauit: ꝛ reſurre/
ctione ſua vitā nobis eternā pꝛo
miſit. Quem omniū iudicem ex
pectamus. Credis ita ph̄e. At il/
le velut ſi nunꝙ̄ vllū ſermonem
ꝯdicendi didiciſſet: ita ſtupefactꝰ
virtute verboꝛū: ac mutus: hoc
ſolū ad omnia potuit reſpōdere.
Ita ſibi videri: nec aliꝺ poſſe ma
gis eſſe verū. Cui ſenex. Si hec
ita credis: ſurge ſequeř me: ꝛ xp̄i
fidei ſignaculū ſuſcipe. Et cōuer
ſus ph̄us ait ad omnes. O viri
eruditi: dū verbis mecuꝫ res ge
ſta eſt: verba verbis oppoſui: et
que dicebantur: dicendi arte ſub
uerti. vbi vero virtus pꝛo verbis
pꝛoceſſit ex oꝛe dicentis: nec veri
tati ř̄ſiſteř: nec hō̄ aduerſari po
tuit deo. Et ideo ſi q̄s veſtrū po
tuit in his que dicta ſunt ſentire
que ſentio credat xp̄o ꝛ ſequatur
hunc ſenem in quo locutꝰ eſt de/
us. Et ita ph̄us: xp̄ianꝰ factus tā/
dem gratulatus eſt: ſe eſſe victuꝫ
¶ Conſimiliter legiť libꝛo. ij. hy
ſtoꝛie tripartite. c. viij. vbi dicitur
ꝙ cum diſputationis delectatiō e
traheretur negociū fidei vnus e
confeſſoꝛibus laycis obuiauit di
cens. Audite. Xp̄s ꝛ apoſtoli nō
nobis artem dyaleticam tradide
runt ſed doctrinam euangelicā:
fide pura ꝛ bonis operibꝰ obſer/
uandaꝫ. Ab dictū omnes appꝛo
bauerūt: ꝛ dyaletici ceſſauerunt.
¶ Ibidem legitur. ꝙ vnius ma
gnificētia ſermonis illuderet ſa/
cerdotibus quidā ſenex ſimplex
hoc non ferens acceſſit pꝛoferre
ſermonē. vnde fuit foꝛmido ma/
gna matꝰioꝛibus. In noie dñi
inquit o ph̄e audi dogmata virtu
tis vnus ē creatoꝛ omniū: ꝛ ver/
buꝫ eius quo creauit omnia: quē
filiū nominamus: cū hoc credi/
mus. Noli inueſtigare ſtudiū. ꝛ
ſi credis hoc: reſpōde. At ille ſtu
pefactus: credo inquit: ꝛ mutatꝰ
eſt ineffabili virtute. ¶ Ibidem
legitur: ꝙ cuꝫ Conſtantinus im/
peratoꝛ veniſſet Biſantiuꝫ ꝛ ph̄i
vellent diſputare cū Alexandro
Conſtantinopolitano epiſcopo ꝺ
dogmate veritatis. Et cū eēt vnꝰ
ex omnibus electus omniū con
ſenſu: ꝛ alij ſilentes deberent in/
tendere: ait illi ſanctus ep̄us. In
nomie ieſu xp̄i impero tibi ne lo
quaris. Sicꝙ̄ factum eſt. vt eniꝫ
eius audiuit ſermonem obligato G
oꝛe conticuit. An non igitur hoc
maius miraculum: an vt lapis:
violentia verbi diuideret: quod
aiunt Iulianū feciſſe Chaldeuꝫ.
vt diciť ibi. ¶ Pꝛedicatoꝛ ergo
ſi vult vt verbū eius ſit efficax:
hauriat fluenta gratiaꝝ a deo: q̄/
bus ſe impleat: ꝛ amoꝛe diuino
ferueat: ipſūꝙ̄ verbi auctoꝛē ex/
oꝛet: vt verbo ſuo virtutē tribuat
ad coꝛda auditoꝛuꝫ penetranda.
Hominis eniꝫ eſt pꝛeparare ani
mum: dei autem gubernare lin/
guam: pꝛuer. xvi. Uere eniꝫ dñs
dabit verbum euangelizantibus

virtute multa: illis ſcilicet q ſunt
vere euãgeliçãtes. ¶ Hanc gra
tiam habuerũt ſancti quidam a
H ſummo magiſtro: qui verba pro
ferebat ſm auditorũ qualitatem
vnde Haymo. ſup primã ad cho
rinthioſ. In vita inquit ſancti Ce
ſarij legitur: q ſpũs ſanctus ſer
monem eius diſponebat vt oiũ
conſcientias verbis pcuteret: q̃ſi
ſi auditores ſibi eas mãifeſtaſſẽt
¶ Ibidem narrat: q quidã ado
leſcens hõ ſceleſtus: beato Au
guſtino p̃dicante intrauit: ſtatiq
ipſo non attendente: ſermo eius
verſus eſt ꝯ vitia illius. Qd ille
I conſiderans a deo ſibi reuelatũ
eſſe de ſe credit: ⁊ emẽdatus eſt.
¶ Similiter idẽ narrat de ſe. vi.
confeſſionũ: q ipſo docente ali⁹
intrauit: ⁊ ille non cogitãs: de lu
do cui ille erat intentus cũ iriſio
ne mordaci locutus eſt. Qd ille
in ſe rapuit: nec ꝓpter aliud q̃ ꝓ
pter ſe hoc dixiſſe credidit: ⁊ qd
alius acciperet ad ſuccurrendũ:
ad ſe ardentius diligẽter ipſe ac
cepit ſcilicet exiuit de illa fouea:
K vt apte ſibi ſcilicz deus: ait Aug.
tribueretur eius correctio. p me
quidem illam ſcilicet neceſſitatẽ
operatus es. loquitur ad deũ ⁊c.
¶ Conſimiliter legitur de eo in
vita ſua: q eo docẽte: ſermo eius
ꝓceſſit infra errorẽ manicheorũ
Et cuz ſederet ad menſam dixit
L ſocijs: ſe admiraſſe de hoc. Et cũ
illi idẽ dicerent: credo inquit: do
minũ aliquẽ curaſſe ab errore: in
cuius manu nos ⁊ ſermones no
ſtri ſumus. Et poſt biduũ: venit
ad eum quidam flens ⁊ cõfitẽs
ſe fuiſſe manicheuz: quouſq au
diuit eũ loqui in eccl̃ia. Quia ca
tholicus eſt: ⁊ poſtea preſbyter.
Pro quo ipſe gratias egit deo.
¶ Humiliter igitur ⁊ feruenter
oret predicator: vt deus ſermo
nes eius dirigat pro vtilitate au
ditorum. Nec ſibi tribuat in ali
quo: ſi ſint conuerſi ad deuz oc M
caſione ſermonis ſui: q2 ipſe de⁹
ꝯuertit populũ ſuum ad ſe p ſim
plices ſicut per ſapientes. Stulta
enim mundi elegit deuſ vt confũ
dat ſapientes. i. cor. ¶ Unde legi
tur libro. x. eccl̃iaſtice hiſtorie: q
gens hyberorũ que ſub axe põ
to iacet per vnam captiuã mulie
rem conuerſa eſt. Fuit enim apd
eos vt dicitur ibi quedam capti
ua fidelis: ducẽs vitam ſobriam
⁊ pudicaz. iugiter orans. Cunq
quereretur ab ea: quid hoc vellet
reſpondit ſimplr̃: ſe xp̃m verum
deũ hoc ritu colere. Erat aũt ibi
mos: q cuz paruulus egrotaret:
circũferebatur a matre p ſingu
las domos querendo remedia. N
Et ſic ſemel venit vna cum filio
egroto ad domũ vbi captiua hec
erat: ⁊ q̃ſiuit ab ea ſi ſciret aliqd
remediuz. Que reſpondit: nihil
aliud ſe ſcire remedij. Sed xp̃m
quez colebat affirmauit poſſe da
re ſalutez. Cũq ciliciũ ſuum par

uulo ſuperpõſuiſſet: ⁊ orõnem fu
diſſet ad deũ: ſanuz reddit infan
tem matri. Cuius facti fama diſ
currit per omnes vſq ad aures
regine. Que cum grauamine eẽt
afflicta rogauit captiuaz duci ad
ſe. At illa non abijt: ne preſume
ret amplius q̃ ſexus pmittere vi
deret. Ipſa vo regina fecit ſe de
ferri ad eius cellulam: ⁊ ſanata ẽ
eo modo quo puer predict⁹. Cui
predicauit: xp̃m auctorez eſſe ſue
incolumitatis ⁊ vite: qui dat om
nibus vitam. Que regina narra
uit omnia regi: qui iuſſit: illi mu
nera defferri ꝓ ſalute coniugis.
Cui regina. Nihil hoꝝ dignatur
accipere. Aurum deſpicit: argen
tum reſpuit: ⁊ ieiunio q̃ſi quodã
cibo paſcitur. hoc ſolũ muneris
ei dabimus: ſi xp̃m deum ſuum
colamus. Qd rex diſtulit donec
quadam die iuit ad venandum
Et cũ tenebre eſſent denſiſſime:
⁊ cõmilitones eẽnt quaſi errãtes
⁊ ipſe ſolus circundatus denſiſſi
ma obſcuritate: ait. Si vere de⁹
eſt xp̃s: quem vxori mee captiua
predicauit: ⁊ liberet me de his te
nebris: eũ vt deũ colam. Que vt
mente deuouit: dies reddita eſt:
⁊ incolumis rediens totũ factum
regine narrauit. vocata quoq ca
ptiua: docuit eos modũ ſupplicã
di xp̃o: eccl̃iam fabricari monuit
formãq deſcripſit: ⁊ omnes cre
diderunt dño ieſu xp̃o. Cũq co
lumne deberent in eccleſia collo
cari: nec vna leuari poſſet: capti
ua in oratione pernoctauit: ⁊ ma P
ne cum rex veniret: vidit colũnã
ſuper baſem ſuam librate ſuſpen
ſam: ⁊ cũctis videntibus ſup ba
ſem depoſita eſt. Cũ aũt omnes
credidiſſent: ⁊ eccleſia cõſtructa
eſſet: legatio miſſa eſt ad Conſtã
tinũ imperatorem: vt mitteret ſa
cerdotes ad implendũ mun⁹ dei
ceptum. Qd ⁊ ille fecit cum gau
dio ⁊ honore. ¶ Magnifica er
go potentia dei: ⁊ mirifica miſeri
cordia eius q per vnaz captiuam
fidelem totum regnuz conuertit
ad fidem: vt ſibi ſoli honor attri
bueretur. Sanctitas ergo ⁊ vite
perfectibilitas plus efficiunt in p̃
dicatore: vt vtiliter p̃dicet q̃ ſcie Q
lumioſitaſ. Iõ Iſa. xl. Sup mõ
tem excelſum aſcende tu qui euã
geliças ſyon. i. ſuper eminentiam
vite prout exponit Grego. ſuper
Ezech. vbi. ſ̃.
¶ Capitulũ. iiij. Qd predicatio
ſit ſm auditorum exigentiam or
dinata.

i Tem debet eſſe predica
tionis diſtincta ordina
bilitas pro auditorũ qua
litate ⁊ capacitate: ait Greg. v bi.
ſ̃. di. q predicator penſare debet
qd ⁊ quibus loquatur. De quib⁹
bene loquatur: ponens exempla
R de medico: qui debet conſidera
re quomodo ſit vuln⁹ feriendũ
qd medicamẽtum apponenduz.
Et ſimiliter de agricola: qui pri⁹

conſiderat terre qualitatem ꝗ̃ ſe
men iaciat. Prouide ergo pꝛedi
catoꝛ ꝯſiderare debet auditoꝛuꝫ
capacitatem ⁊ qualitatem: vt ſꝫ
hoc ſermonē pꝛoferat: exemplo
ſaluatoꝛis qui ait diſcipulis. Jo.
xvi. Multa habeo vobis dicere
que non poteſtis poꝛtare modo.
Job.xxvi. Qui ligat aquaꝫ in nu
S bibus. Ubi Gre.moꝛ.xvij. vt ſci
licet non inundatione ſciētie ſed
moderata diſtillatione foueātur
auditoꝛes. Nam per nubes pꝛe/
dicatoꝛes: ⁊ per aquaꝫ ſciētia pꝛe
dicationis intuitur: vt ibi exponit
Et Job.xix. Sup illos ſtillabat
eloquium meū. Ubi Gre.moꝛa.
xx. Jn hoc videtur indita ſapien
T tia magiſtroꝝ. Debet enim ſubti
liter qui docet ꝓſpicere: ne plus
ſtudeat pꝛedicare ꝗ̃ capiatur ab
auditoꝛe. Et Job.xxxviij. Quis
dedit gallo intelligentiam? Ubi
moꝛa.xxx. Gallo intelligentia tri
buitur: cū doctoꝛi veritatiſ diſcre
tionis virtus vt nouerit quibus:
quid: ⁊ qn̄ pꝛoferat diuinitus mi
niſtratur. Non eniꝫ vna eadēqꝫ
eſt ꝯctis exhoꝛtatio: qꝛ nec ꝯctos
par moꝝ qualitas aſtringit. Se/
pe enim alios inficiunt que alijs
pꝛoſunt. Et ponit exempla plerū
qꝫ. herbe que hec animalia refi/
V ciunt: alia occidunt. Et lenis ſibi
lus equos mitigat: ⁊ catulos inſti
gat. Medicamētuꝫ qđ huc moꝛ
bum minuit: alteri vires iungit.
Et panis qui vitam foꝛtium ro/
boꝛat: paruuloꝛū necat. ¶ Pꝛo
qualitate ergo auditoꝛuꝫ: foꝛmā/
dus ē ſermo doctoꝝ: vt ⁊ ſua ſin
gulis congruat: ⁊ tamen a cōis
edificationis arte nequaꝗ̃ rece/
dat. Jbidē ēt ait: ꝙ intente men/
tes auditoꝛum ſunt quaſi tenſio
nes coꝛdaꝝ ſtrate in cythara: q̄s
tangit artifex plectro: vt reddant
ꝯſonam melodiam: licet nō oēs
vno pulſu feriantur. ¶ Conſilr
debet facere pꝛedicatoꝛ in menti
bus auditoꝛum cū plectro ratio
nis: qꝛ aliter admonendi ſunt vi
ri: aliter femine: ⁊ ſic de alijs: vt
ait ibi: ⁊ ſecūdo paſto. per totum
¶ Semp tamen pꝛedicatoꝛ pꝛo
uidere debet: ꝙ ſit pꝛedicationis
veritas: vt nec adulatione: nec
amoꝛe: queſtꝰ cupiditate: aut pu
ſilanimitate obmittat quin pꝛedi
cet omnibus ꝟitatem: exemplo
Michee.i. Re.vltimo. Qui cū
hoꝛtaretur loqui placentia rn̄dit.
Uiuit dn̄s: qꝛ quecūqꝫ mihi dixe
rit hec loquar. Pꝛophā eniꝫ do
cens mendatiuꝫ: ipſe cauda eſt:
operiens ſcilicet turpitudineꝫ au
ditoꝛum: ſicut cauda turpitudinē
animaliū. Jſa.ix. Tali pꝛedicatio
ne indigent maxīe potentes mū
di. Ait Sen̄.vi. de benefi.c.xxi.
Mōſtrabo tibi: cuius rei iopia
laboꝛant faſtigia: qđ omnia poſ/
ſidentibꝰ deſit. ſ. qui veruꝫ dicat
eis. Sequit. Adulādi certamē ē:
⁊ vnū amicoꝝ oium officiū: vna
intētio: q̄ quis blandiſſime fallat

Jgnoꝛauerunt ſcilicet potētes vi
res ſuas: dum ſe taꝫ magnos cre
dunt ꝗ̃ audiunt. Et ponit exem/
plum de Xerſe duce exercituum:
cui omnes ſui pꝛomittebāt adu/
lādo victoꝛiam. Solus aūt Da/
maꝛathus dixit ſibi veꝝ. ſ. confu
ſionem ſuam: vt habitum eſt. ſ.
Cui poſtea gratias egit: quia ſo/
lus ſibi veruꝫ dixiſſet: ꝓmiſitqꝫ
vt peteret ab eo quid vellet. Qui
petijt vt curru vectus: capite re/
ctam tyaram gerēs maximā ciui
tatem ſardis intraret. Miſerabi
lis ergo gens in qua nō niſi vnꝰ
inuentus eſt qui diceret verū re/
gi: ait ibi. Pꝛedicatoꝛ ergo dicit
deus. pꝛo anima tua nō confun/
daris dicere verum. Ecc.x. Nō
conſtanter fecerunt pꝛophē: apl̄i
⁊ ſacerdotes: vt patet conſiderā/
ti ſacre ſcripture ſeriem. Jō.i.thi
iiij. Argue. obſecra: icrepa. ⁊c.

¶ Capitulum.v. Qđ pꝛedicatio
debet eſſe virtuoſis exemplis cō
firmata.

Tem ad pꝛedicationem
I cōfirmandam debet eē
in pꝛedicante opeꝝ per/
fectibilitas: ⁊ exemploꝝ virtuo/
ſitas. Qui enim fecerit ⁊ docue/
rit: magnus vocabitur in regno
celoꝝ. Math.v. Et hec eſt lex p̄
dicatoꝝ vt impleant que docēt:
C ait Grego.moꝛa.xix. in p̄ncipio.
Job.xxviij. Quādo pōebat plu
uijs legem. Jbi Gre. loquēdi au
ctoꝛitas ꝑditur: quādo vox ope/
re nō iuuat. Job.xxxix. Nūqđ
noſti tempus ꝑtus hibicū in pe
tris. vbi moꝛ.xxx. dicit Grego. ꝙ
opoꝛtet vt p̄dicatoꝛes ſint foꝛtes
in pꝛeceptis: cōpatiētes infirmis
terribiles in minis: in exoꝛtatio/
nibus blandi. ⁊ ſic de alijs q̄ enu
merat. Et.ij.paſto.c.xliiij. dic̄ ꝙ
p̄dicatoꝛ debet plus actibꝰ ꝗ̃ vo
cibus reſonare. Jdem ſup Can.
omel.lxx. validioꝛ ex vox operis D
ꝗ̃ oꝛis. vt enim ait ph̄us. ethico.
iiij. Actiones ſunt credibilioꝛes
ſcilicet ſermonibꝰ in pactōibus ⁊
actionibus. Et cū diſſonant inte/
rimūt verbū: vt dicitur ibideꝫ in
textu ⁊ ꝯmēto. Et Sen̄. epiſtola.
cx. Sunt qdā q in ſignū ſimula
te perfectionis vitia quibus ipſi
laboꝛant: in alijs moꝛdent: lace/
rant: ⁊ repꝛehendūt. ac ſi ipſi illa
vitia non haberent. Cōtra quos
Hiero. epiſtola.xc. ad Ruſticuꝫ
monachū de inſtitutione vite ait
Nulli detrahas: nec in eo te ſan/
ctuꝫ putes: ſi alios laceras. Accu
ſamꝰ ſepe que facimꝰ: ⁊ ꝯ̄ noſip/
ſos diſerti in noſtra vitia inuehi/
mus muti de eloquentibus iu/
dicantes. Jdeo Apo. Ro.ij. Jn
quo alium iudicas: teipſum con/
dēnas. eadem enim agis que iu/
dicas. Sequit. Qui p̄dicas non
furandū furaris: q dicis non me
chandū: mecharis. ⁊c. vt eniꝫ di
cit Sen̄. epiſtola.lxx. Turba ſa/ E
pientū plus ex moꝛibꝰ ꝗ̃ ex ver/
bis Socratis traxit. qa plus ho/

mines oculis q̃ auribus credũt.
Et Sen̄.epiſtola.cx. Sic iſta di/
ſcamꝰ: vt que fuerunt verba ſint
opera. vbi ponit exemplũ bonuꝫ
di. ꝙ i tẽpeſtate gubernator nau/
fragabũdus nõ ꝓdeſt. Quid in/
quit adiuuare poteſt rector naui
gij attonitus ⁊ vomitans. Non ẽ
loquendũ ſed gubernanduꝫ. Di/
G cunt enim hec dicit Plato. hec
zeno: ⁊ ingens agmen phoꝝ. Fa
ciant que dixerint: ⁊ ſua eẽ mon/
ſtrabunt. Ideo filius dei cepit fa
cere ⁊ docere: actu. ꝑio. erat eniꝫ
potẽs opere ⁊ ſermõe. Luc. vlti.

¶ Capituluꝫ. vi. Qñ oratio pro populo debet eſſe aſſidua.

d Ebẽt ſimiliter viri eccle/
ſiaſtici paſcere dei popu/
lum fructibus orationũ
ſm̃ Ber. vbi. ſ. Eorum enim eſt
orare deum pro populo: ipſum ſi
bi placando ⁊ cõmendando. ex/
emplo Moyſi qui ait. Exo. xxxi.
H Aut dele me de libro vite in quo
me ſcripſiſti: aut dimitte eis hãc
noxiã. Ioel. iij. Inter veſtibuluꝫ
⁊ altare plorabãt ſacerdotes. ⁊c.
Ideo enim recipiũt a populo de
cimas ⁊ oblationes ad ſuſtẽtatio
I nem: vt in quiete ⁊ tranquillitate
orent ꝑ populo aduocãtes ad de
um pro eo. ꝓpterea debent ſcire
leges ⁊ conſuetudines celici cõ/
ciſtorij: ⁊ ante ſupremũ iudicem
efficaciter perorare. Sicut enim
oratoris ꝓpriuꝫ eſt. diſtincte aper
te ⁊ ornate dicere: ꝓut ait Tuliꝰ
primo de offi. ſic eſt eccleſiaſtico
rum ante deũ ſpũaliter perorare
Et de hoc Grego. primo paſto.
c. xix. multum. vbi ait. Sit rector
ſingulis compaſſione proximꝰ:
⁊ ꝑ ꝯctis contemplatione ſuſpen
ſus. Sed q2 non ſic faciunt mul/
K ti conqueritur dñs. Ezech. xiij.
Non aſcendiſtis ex aduerſo: nec
oppoſuiſtis vos muꝝ pro domo
domini. Qualiter autem orandũ
eſt horis canonicis dictum eſt in
alio tractatu ſcilicet in orathario
vtinam autem tales eſſent ſacer
dotes euangelici orando quales
erant legales: De qbꝰ narrat He
gippus libro primo: ꝙ cũ Põ
peius intraſſet hieruſalem ⁊ tem
plũ inuaſiſſet: ſtupebat virorum
L animoſitateſ: ⁊ nũq̃ remiſſa offi
cia ſacerdotũ in medio belli fu/
rore tanq̃ ſi ꝓfunda pax eſſet: ni
hil deerat ſolemnitati ſacrificioꝝ
ſed victime altaribus imponebã
tur. Intrauerant vrbẽ Romani
⁊ tamen nullũ intermiſſuꝫ ẽ offi/
cij genus: tanta erat cura miniſte
rij. Sacerdotes enim vſq̃ ad vl
timũ in ſuo numĩe perſeuerabãt
M ⁊ infulati inter ipſas hoſtias neca
bantur. Ecõtra eſt de multis ho/
die qui preponũt officia ſpiritua/
lia volentes comedere cũ Ophy
crudaꝫ carnẽ ſacrificij. i. Re. iij.

¶ Capitulum ſeptimum. Quales eſſe debẽt quibus committitur animarum cura.

e T q2 predicta officia ex/
ercere: non eſt puerorũ:
ydiotarũ: nec inexperto/
rum ꝓuidere debet prelati ma/
iores. ſ. epiſcopi: ne talibus con
ferant eccliã qui non ſunt habi
les ad talia officia. Sed in partẽ
ſollicitudinis aſſumant viros ſa/
pientes ⁊ induſtrios: ſicut preci/
pitur Exo. xviij. c. Prouide tibi
viros de omni plebe potentes ⁊
timentes deũ. ⁊c. Et Deut. i. ideꝫ
Debent enim ſaltem imitari pha
raonem: q noluit committere pe
corum curã niſi viris induſtrijs
gen̄. xlvij. Si noſti eſſe in illis vi
ros induſtrios: cõſtitue magros
pecorum meorũ. Sꝫ heu hodie
puerulis effeminatis ydiotis: ⁊ le
gem dei ignorantibus: aĩe ſanguĩ
ne ſaluatoris redẽpte cuſtodien/
de ꝯmittuntur: agminibus lupo
rum vndiq̃ irruentibꝰ. Qḋ pre
uidens deus dicit Iſai. iiij. Dabo
pueros principes eoꝝ. ⁊c. Ideo
Ber. ad Eugeniũ lib. iiij. ante fi.
Satis epĩ ad manũ habent qui
bus aĩs tradãt. Sed cui comit/
tant facultates ſuas nõ inueniũt.
Sequitur. Patientius ferimus
iacturam xp̃i q̃ noſtrã. Quotti/
dianas expenſas quottidiano re/
ciprocamus ſcrutinio ⁊ cõtinua
dñici gregis detrimẽta neſcimꝰ.
De eſcaruꝫ precio: ⁊ numero pa
nũ cũ inſtrumẽtis quottidiana
eſt ratio. cũ preſbyteris rara cele
bratur collatio de peccatis. Cadit
aſina ⁊ eſt qui ſubleuet. Cadit aĩa
⁊ non eſt qui requirat. Exemplũ
de epõ: qui noluit committere pi
ra cuſtodienda puero: cui comi/
ſit eccliam? Cogitare enim debꝫ
epiſcopꝰ. ꝙ ipſe eſt ſicut agricul/
tor ⁊ edificator: ⁊ ſic architector
i. cor. iij. Dei agricultura eſtis: dei
edificatio eſtis. Sequitur. vt ſapi/
ens architectus fundamentũ po
ſui. grandes enim lapides ⁊ qua
dratos dꝫ ponere in fundamen
to: exemplo Salomonis. iij. Re.
xv. ſcilicet viros virtuoſos: ⁊ tri/
bulationũ preſſuris politos. Pa
ſtores eniꝫ ecclie: ⁊ eccliaſtici ſũt
ſuperedificati ſupra fundamẽtuꝫ
apoſtolorum ⁊ prophetaꝝ. eph.
ij. ¶ Item debet ſtatuere colum/
nas fortes: ⁊ erectas ad ſuſtentã/
dum eccliam: quales ſunt paſto
res ecclie ⁊ prelati. gal. ij. in fi. hi
columne erant. Pro quibꝰ pone
re ſtipulas ⁊ feſtucas. i. pueros ⁊
leues perſonas inſania eſt. Exẽ/
pluꝫ de bono epiſcopo qui rñdit
pncipi petenti ꝑ leui perſona: vt
eum ſtatueret in ecclia dicens: ꝙ
ſi ipſe peteret ab eo vt poneret fe
ſtucam ꝓ colũna in caſtro ſuo:
eũ non exaudiret. Cum ergo ec
cleſia ſit caſtrum dei: non debet
feſtuca vel calamꝰ fragilis ꝓ co
lumna poni: cũ in ĩfinitũ ſit ma/
gis plangenda ruina eccleſie q̃
caſtri materialis. Et qui tales col
locantur eccliaꝫ deſtruunt. Iſa.
xlix. venerunt ſtructores tui de/

ſtruentes. ¶ Item epiſcopꝰ eſt ſi
cut doctor ⁊ magiſter: quia ſuperin
tendens vt dictum eſt. Et vt pre
T cipimus doctor eccleſie que eſt ſcola
ſummi magiſtri: q ait Jo. iij. Vnꝰ
eſt magiſter veſter. Sed ars ar
tium eſt magiſter animarum. ait
Gre. primo paſto. c. i. Magnum
ergo vituperium eſt epō ⁊ pericu
lum ſtatuere ad regimen anima
rum eos qui artem ignorant. Si
enim ignominia eſt magiſtro ar
tium ſcolam comittere ignoranti
artes ⁊ principia: ⁊ artis inſtrumē
ta: multo magis ex parte iſta. vñ
Gre. vbi ſ. Ab impitis magiſte
rium qua temeritate ſuſcipitur: cum
ſit ars artium regimen animarum.
¶ Conſimiliter cum epōs ſit preci
V puus medicus: comittere talibꝰ
officium medicandi periculoſum eſt.
vnde ſubdit ibi: quod cogitationum
vulnera occultiora ſunt viſcerum
vulneribus. ⁊ tamen qui ſpiritua
lia precepta nunquam nouerunt: ſe
medicos profiteri non metuunt.
cum ea que vim pigmentorum ne
ſciunt: medici corporis videri eru
beſcunt. Merito ergo ſunt rei ani
marum qui animarum curam talibꝰ
comittunt. ⁊ qui eas in curam ſu
ſcipiunt. Jdeo Jſa. iij. eſto princeps
noſter. Qui rn̄dit: Non ſum me
dicus. ⁊c. ¶ Similiter epūs eſt
dux aciei ieſu xpi ad pugnandū
ꝯ hoſtes. Cuius eſt eligere viros
X expertos ad pugnandū q poſſint
aciem deffendere. vnde cant. iij.

in fine. En lectulum Salomonis
quinquaginta fortes ambiunt: ex
fortibꝰ iſrael: omnes ad bella doc
tiſſimi. Magna ergo fraus eſt
aſſumere pueros ignarros artis
militandi: ⁊ eis dare ſtipēdia que
debentur militibus defendētibꝰ
aciem xpi. Ait apo. i. cor. v. ꝓuo
cans eccleſiaſticos viros. Quis
vnquam militat ſtipendiis ſuis. Co
ſimiliter poteſt dici quo ad om
nia officia que ſunt eccliaſticorum
quale eſt officiū paſtorale: ꝓcura
torum: gubernatorum. Non ne
in tempeſtatibus eſſet inſanꝰ qui
nauis gubernacula ꝯmitteret in
fantulo ignoranti cunabulū ſui
regere: maxime fluctibus: ⁊ tem
peſtatibus ſurgentibꝰ: vētis irru
entibus: ptes nauis diſſoluētibꝰ:
tenebris inuoluētibꝰ: ⁊ beſtijs ra
pientibꝰ. Cum ergo ſic ſit de naui
eccliē in tempeſtatibus huiꝰ mū
di: eius gubernaculū non eſt niſi
induſtrio cōmittendū. Qui etiam
quantumcunque ſit induſtrius: oportet time
re ⁊ iugiter vigilare: ⁊ artificialr
gubernare. vñ Grego. li. i. Regi
ſtri. Vetuſtā nauem ⁊ cōfractā indi
gnus infirmuſque ſuſcepi. vndique
fluctus intrat. Ideo mihi in peri
culo manum orationis porrigas.
Si ergo tantꝰ gubernator timuit
in regimine ſue nauis: qualiter ti
mere debet q ignorat manū ad
gubernandum ponere: cum ipſe
dicat regiſtri. ix. nauis guberna
tor cū aduerſari ſibi ventū con

derat fluctus quoſdā directo cla
uo exuperat: ⁊ quoſdam quos ſe
ſuperare non poſſe preuidet inſle
xo curſu prudenter declinat. Sic
inquit ſanctitas veſtra: quedā cō
peſcendo: quedā tolerando miti
get. Cum igitur talis magiſter ⁊
doctor nauigij timeat de pericu
lo nauis eccleſie: ſtultꝰ ē quilibet
alius: cui cōmiſſa eſt eccleſie gu
bernatio: qui non timet. Et ſic fa
tuus eſt qui indignis cōmittit gu
bernaculum: vt dictum eſt prius.

¶ Quinta diſtictio. Quales eē de
bent iudices eccliaſtici.

¶ Capl'm primū. Qualia debēt
eſſe eorum iudicia.

Quales autem eſſe de
bent iudices in repu
blica eccliaſtica: q ſūt
ad modum oculorum
⁊ aurium: patere pōt
ex dictis ſuperius de iudicibꝰ ſe
cularibus parte. i. ¶ Similiter
quales eſſe debent aduocati ſiue
oratores patet ibidem. Si eni iu
dices ſeculares cū diligentia de
bent iuſtitiā exercere: vt habitum
eſt ibi: multo magis iudices eccle
ſiaſtici ſine litigijs iurgiorum: ⁊ ſi
ne falacijs deceptionū: ſua debēt
iudicia exercere. Talia eni repro
banda ſunt in viris ſpiritualibus
ait. Ber. ad Euge. li. i. poſt prin
cipium. Queſo te inquit: quale ē illō
de mane vſque ad veſperā litigare
vel litigātes audire: ⁊ vtinā ſuffi
ceret diei malicia ſua. Non enim

libere ſūt noctes. vix relinquit ne
ceſſitati nature. quod corpuſculi pau C
ſationi ſufficiat. ⁊ rurſus ad iurgia
ſurgitur. Dies diei eructat lites: ⁊
nox nocti indicat maliciam. Se
quit. Tota die perſtrepunt in pa
latio leges: ſed iuſtiniani non dei
Et tū lex dn̄i imaculata ꝯuertēs
aias. Hec autem non tam leges
quā lites ſunt: ⁊ cauillationes ſub
uertentes iudicium. Tu paſtor ⁊
epiſcopus animarum: qua mente
obſecro ſuſtines: coram te ſem
per ſilere illam. ſ. dei legem: gar
rulare iſtas? Ideo clamandū cū
ꝓpha. Narrauerūt mihi iniqui fa D
bulationes ſed nō vt lex tua. In
his quoque iudicijs iniuſte appel
lationes nocent: Quas reprehē
dit Ber. ad Eugeniū li. iij. di. Int
qua eſt ois appellatio ad quā iuſti
cie inopia non coegit: Et ibi mul
tum contra appellationes iniu
ſtas Vbi ponit exempla: quod qui
buſdam vxores ducentibꝰ appel
latum eſt ab aliquibus ſine cauſa
cum grauamine: ſolo fruſtratorie
dilationis intuitu: Similiter po E
nit exemplum de quodam qui in
iuſte apellauit in electione epī ad
impediendum Tales igit appel
lationes cum ſint iuſtitie impe
dimenta: multū ſunt reprehenſi
biles prout ibi exequit ſufficiēter.
¶ Similiter quales eſſe debent
conſiliarij epiſcopi p3 ex dictis ſu
perius parte prima. Vbi de conſi
liarijs principū. Si igit principū

conſiliarij debent eſſe ſapientes ⁊ prouidi: a muneribus imunes
F ⁊ puri: multo magis cõſiliarij epi ſcoporum. Et de his ſufficienter. Ber. ad Euge. li. iiij. Querẽdi inquit tibi ſunt q ſint compoſiti ad mores: probati ad ſanctimoniã parati ad obediẽtiã. Sequit̃ Nõ qui mar ſupia exhauriant: ſed qui corda reficiant: ⁊ crimina corrigant. Sicut enim conſiliarij pro prie ſiue legati debent eſſe tales: quales ibi deſcribit: ſic ⁊ conſiliarij epi ſuo modo: Et ponit ibi exẽpla de legatis bonis q renuerũt enſenia in officijs ſuis. Sicut de Martino: qui cum fuiſſet legatꝰ
G in Datia. tam pauper rediit: ꝙ pene expenſis ⁊ equis deficientibꝰ vix venit florentiã: cui ibi epiſcopus dedit equum. Quẽ cum idẽ epẽs ad curiã ſequeret̃: ⁊ peteret ab eo auxiliũ: reſpõdit. Decepiſti me? Neſciebam eni: tibi negocium iminere. Tolle equum tuum ĩ ſtabulo eſt. Et eadẽ hora reddidit illi. ¶ Ibidem ponit exẽpluz de Guãfredo: q legationẽ in partibus equitanie ſũptibus proprijſ ſtrenue adminiſtrauit. Cui cum piſcis vnus. ſ. ſtugio eẽt a quodã pſbytero pſentatu ſ: a te inquit nõ
H accipio. niſi pciuz dedero: dedit q illi quinq; ſolidos inuito ⁊ verecondo Et cum eidem dñs opidi offerret duas pulchras parapſides ligneas: eas laudauit: ſed non acquieuit accipere. Quanto minus argenteas recepiſſet: Hi fuerunt imitatores Abrae: q noluit aliqd accipere a filio ſubtegminis vſq; ad corrigiam caliige. Gen. xiiij. Et Samuel qui ait i. R. xxij. Si de manu cuiuſdam munuſ accepi. ⁊c. Ad imitationẽ igit̃ iſtorũ debet omnis conſiliarius epiſcoporum: manꝰ excutet ab omni munere.

¶ Capitulum ſecundum. Qualis debet eſſe epiſcopi familia: ⁊ domus.

Tales autẽ debet eẽ domus ⁊ familia epi. Ber. eodez li. ſufficiẽter deſcribit: vbi ait. Domum epi decet ſicititudo: decet modeſtia: decet honeſta harũ cuſtos diſciplina. Et ſequitur. Diſcant ate ipi tui. Comatos pueros: ⁊ comptos adoleſcentes ſecũ non habere. Inter mitratos diſcurrere calamiſtratos non decet: Et ad hec obſeruãda ⁊ oppoſita cauẽda debet epẽs eſſe ſollicitus. Unde ait ibi Ber. Sunt que te ignorare nolo: mores quorũcũq; ⁊ ſtudia: nõ oportet ꝙ ſcias domus tue vitia vltimus: qð ꝗplurimis nouimꝰ cõtigiſſe. Alia alius diſpẽſet: Tu diſciplina pũide. Hanc nemini tradas. Si in ſolentior ſermo corã te ſonuerit. vel habitus apparuerit: ſit manus tua ſuper huiuſmodi. Tu vlciſcere iniuriã tuã. Impunitas enim auſum parit auſus exceſſum. Ad talia enim ſciẽda ⁊ corrigenda debet eſſe prelatus ſollicitus. De temporalibus autẽ cõmitat alijs: vt plus poſſit vacare diuinis. Unde ait ibi. Memẽto: Saluatorẽ Judã Iconomuz habuiſſe. Quid epiſcopo turpius ꝗ intendere ſupellectili ⁊ ſbãtiole ſue: ſcrutari de ſingulis: mordere de ſuperſtitionibus: moueri ad quecunq; pdita vl̃ neglecta? Egyptius ille? omnibꝰ Joſeph traditis ignorabat quid haberet in domo ſua. Erubeſcat igitur xpianꝰ fratri ſuo xpiano non credẽs: ex quo homo ſine fide: tantam fidẽ habuit in ſeruo alienigena. Et niſi tales colaterales epiſcopus habeat. non eſt plane ſanus: ait ibi. Ber. Ne dixeris te ſanum dolẽtem latera. i. ne dicas te bonum: malis innitentẽ. Jð Apo. connumerans virtutes epõ neceſſariaſ ait. Sue domui bene prepoſituz filios ſuos ſubiectos in oĩ caſtitate. ⁊c. i. Thi. iij.

¶ Caplm. tertiũ. Quid ſignificent epi indumenta.

Qas epõrum virtutes ſignificant pontificalia indumenta: ait Hug. ij. de
b ſacramentis. parte. iiij. c. xviij. di. ꝙ epiſcopi vtunt̃ ſandalis q̃ ſunt calciamẽta predicatorꝝ que habẽt ſubtus ſolaz integram: ne pes terram tangat: ⁊ deſuper conſtant ex corio perforato: qꝛ greſſus pdicatoris: ſubtus debent eſſe muniti: ne terrenis polluant̃: ſꝫ ſuperius aperti ad celeſtia contemplãda. Induũtur caligis biſſinis vel P
lineis vſq; ad genua: quibꝰ ſignificat̃: ꝙ rectos greſſus facere debent pedibus ſuis: ⁊ genua debilia roborant̃: ⁊ ſic ad predicandum euangelium feſtinare. Baculo vtunt̃: qui habet ſubtus acumen vt rebelles per increpationẽ pungant. ⁊ deſuper eſt recuruus: vt mites per conſolationẽ trahãt Anulo vtunt̃: qð ẽ fidei ſacramẽtuz. quo. ſ. ſponſa xpi eccl'ia ſubarratur. Mitra quoq; ſiue tyara ĩ capite regimen quinq; ſenſuũ m Q
ſignificat. Ibidez ait Hugo ante ꝙ ſacerdotalia veſtimẽta tã in lege veteri ꝗ in noua deſignãt eorum virtutes quas habere debẽt Unde in tunica linea ſignificatur caſtitas interior: in çona ſiue ĩ cingulo: caſtitas exterior ſiue ĩ exteriori hoĩe: ĩ tunica iacinctina cõuerſatio celica: ĩ ſupͤhumerali laborꝝ patiẽtia: ĩ rõnali diſcretiõis ſapiã ĩ cydari intẽtio recta: ĩ femoralibus que tegũt verenda nutrimentũ caſtitatiſ. Hec eni erãt veſtimenta ſacerdotis in lege veteri. Exodi. xviij. ⁊ Leui. xxviij. Et de his veſtimentis plixe Hiero.
epl'a. lxxxv. De indumẽtis aũt ſa R
cerdotalibus noue legis ait Hugo. vbi. ſ. ꝙ per tunicã mũdiciã: per çonam continentia: per ſtolã ſapientia: per caſulaz caſtitas de
ſignat̃. Studeant igitur epi ⁊ pre S
ſbyteri habere virtutes q̃s eorũ

indumenta ſignificant.
Capitulum quartum. Qđ paſtoꝛ debet aſſiſtere gregi aſſidua cura.

T autem poſſint officia ſua perficere: ⁊ perfecta adminiſtrare: debent circa gregẽ ſuũ aſſidue vigilare: iuxta illud. Iſai.xxi. Sup ſpecula3
T dñi ego ſum ſtans iugiter. Nec diſcurrãt per curias ſeculares aut negociatoꝛias tẽpoꝛales: ſ3 cohabitent fidelibus ſibi cõmiſſis: ne dicat cuilibet tali illud zach.xi. o paſtoꝛ: ⁊ ydolum: derelinquẽs gregem. paſtoꝛ nomine: ydolum re abſq3 cuſtodia vel debito opere. Unde Gregoꝛius. ſuper Eze.li.i. Omel.v. Si qui animarum cuſtodes ſunt: ⁊ paſcẽdi gregis onera ſuſceperunt: ꝑmutare loca minime ꝑmittuntur. Unde narrat
V Beda in geſtis angeloꝛum li.i.c. vi. De Laurentio epiſcopo q ſucceſſit beato Augu. miſſo a beato Grego. in angliam ad conuertẽdum gentem Angloꝛum: ꝙ cu3 ob prauos moꝛes regis ⁊ iniuſtitiam proponeret relinquere Britaniã: iuſſit in eccl'ia apoſtoloꝛũ lectum ſibi nocte parari. Ubi cu3 poſt multas preces ⁊ lacrymas ꝓ ſtatu eccleſie ad deum fuſas: mẽbra dediſſet ad quieſcẽdu3: apparuit ei pꝛiceps apoſtoloꝛu3. Quẽ diu flagellis acrioꝛib⁹ afficiẽs ſiſcitãdo apoſtolica diſtrictiõe: cur
X gregem quem ſibi cõmiſerat relinqueret: ⁊ cur oues xp̄i in medio lupoꝛum poſitas fugiens ipſe dimitteret. an mei inquit oblitus es exẽpli: q pro paruulis xp̄i q̂s mihi in ſue dilectionis indicium cõmendauerat: vincula carcere poſtremo etiã moꝛte3 crucis ab infidelibus inimicis xp̄i ipſe cu3 xp̄o coꝛonandus ꝑtuli: Qui beati Petri admonitionibus ⁊ flagellis coꝛrept⁹: mane venit ad regem: ⁊ relecto veſtimento: q̃ntus eſſet verberibus laceratus oſtẽdit. Rex autem inquirens q̃s tantas ſibi plagas inflixiſſet ⁊ audiẽs: ꝙ ſue ſalutis cauſa: tanta ab apl'o ẽ perpeſſus: timuit: ⁊ anathematico cultu ydolatrie: ac ꝯiugio nõ legiptimo derelictis: fidem ſuſcepit ⁊ bapti3atus eſt. Ex quo patet ꝙ reph̄ẽſibiles ſint: q ſine cauſa legiptima eccleſias derelinquunt cum predictus epiſcopus pro ꝑſecutione ⁊ regis infidelitate eccleſiam relinquens. tãta ꝑpeſſus eſt. In his autem omnibus caueat ep̄s qui eſt ad modũ capitis: ⁊ ſpeculatoꝛis: ne ſit negligens ap dictis officijs. Ut enim dicit i tractatu de.xij. abuſiuis: decim⁹ abuſionis gradus eſt ep̄s negligens q.ſ. gradus ſui honoꝛe3 inter homines reqrit: ⁊ miniſterij dignitatem coꝛam deo non cuſtodit. Epiſcopus enim grece: ſpeculatoꝛ interpꝛetat. Cui dr̄ Eze. iij. Speculatoꝛem dedi te. Decet enĩ3 ep̄m: q̇ꝛum ſuper quos i ſpecula poſitus eſt peccata attendere ⁊ coꝛrigere: ac ſcelerum operarios exterminare. Pꝛedicatoꝛ ergo diuinus alloquens eccleſiaſticos hoꝛtet eos ad exercenda debita officia: ſtatui ſuo vel gradui debita: ⁊ vt quilibet viuat ſicut decet ſtatum ſuũ: q̃ntu3 ad ea que enumerata ſunt.

Quinta pars pꝛincipalis. De infoꝛmatione ſcolaſticoꝛũ. Pꝛima dicitur. De infoꝛmatione diſcipuloꝛum.

Capitulum pꝛimũ. De dignitate ſapientie.

P Rehabitis auctoꝛitatibus narratiõib⁹ ⁊ exẽplis q̄bus poſſunt viri eccleſiaſtici infoꝛmari: ⁊ ex quibus pꝛedicatoꝛ habere poteſt occaſionem vtiliter conferendi cum eis: ⁊ exoꝛtandi eos efficaciter: nunc colligantur con ſimilia q̄bus ꝯſtrui poſſint viri ſcolaſtici ſiue ph̄i: ⁊ ex q̄bus pꝛedicatoꝛ poteſt conferre cum eiſdem ex his que ſunt pꝛopꝛia illis. Et vt magis ſtimulẽtur ad deſideriũ ſapientie ꝑmittẽda eſt eius dignitas ⁊ ſublimitas ſ3 eſtimationẽ vere iudicãtis. Pꝛepoſui inquit eam regnis ⁊ ſedib⁹ Sap.vij. Seq̄tur. Infinitus enĩ theſaurus eſt hoĩbus ⁊c. Et pꝛouer.iij. Melioꝛ eſt acq̄ſitio eius negociatõe auri ⁊ argẽti. Sequit̃ Pꝛecioſioꝛ eſt cunctis opibus.

Et de ſapiẽtie eminẽtia apud gẽtiles: ait Poli.li.iiij.c.vi. di. ꝙ cũ gẽtiles nil ſine nutu numinũ credant faciendũ: vnũ tm̃ (quaſi deum deoꝛum: ⁊ oĩum pꝛincipiũ) extollunt. ſ. ſapiam. q2 oĩbus pꝛeeſt. Unde ⁊ veteres philoſophi ymaginem ſapie pꝛe foꝛibus omnium temploꝛum pingi fecerunt. ⁊ hec verba ſcribi debere ſanxerunt. Uſus me genuit: peperit me
C memoꝛia. Sophiam me vocant greci: vos ſapientiam. Et ego odi homines ſtultos: ignauia opera: ⁊ ſophiſticas ſciẽtias. ſ. in quib⁹ nulla eſt vtilitas. Ad appetitionem igitur ſapientie ⁊ amoꝛẽ: ac ſedulam acq̄ſitionem ſunt omnes ſcolaſtici admonendi: vt quilibet eoꝛum dicat illud ſapie. vij. Optaui ⁊ datus eſt mihi ſenſus: inuocaui ⁊ venit in me ſpiritus ſapientie. Et ſapie. viij. Hanc amaui ⁊ exq̄ſiui a iuuentute mea. Unde ⁊ hic amoꝛ: ph̄ia dr̄: ⁊ eius amatoꝛ ph̄s. Philos. n. grece: amoꝛ
D latine: Sophia ſapientia. Inde ph̄ia. i. amoꝛ ſapie. Unde ⁊ ph̄ia eſt ars artiũ: diſciplina diſciplinarum: que vni cõis eſt deoꝛũ: ⁊ q̄ eſt henoꝛanda antilogo pꝛout ait q̄dam ſapiens: ⁊ idẽ pap. in parte. di. ꝙ ph̄ia tradit in artibus liberalibus: de quibus pꝛoſequitur Hugo vbi. ſ. bene pꝛoſequẽs q̄ ſũt pꝛopꝛia cuiuſlibet artis. Et ſimiliter Alpharabius li. đ diuiſione ph̄ie vbi ait: ꝙ ph̄ia eſt diuinarum humanarumq3 rerum co

E gnitio cum ſtudio bene viuendi.
Sapia vo eſt ſciētia ſempiterno
rum. Et de his ⁊ ꝺ diuiſione phi
loſophie: ⁊ de illis que ſpectāt ad
vitam phicam dictum eſt in tra/
ctatu de vita phorum.ſ. in com/
pendiloquio. ¶ Ad preſens aūt
de inſtructione ſcolaſticorum ꝓ
cedenduʒ eſt.ſ. qualiter ſcolares
debent diſcere: ⁊ qliter doctores
debent eos docere. Et
¶ Primo quales eſſe debēt ſco
lares quantuʒ ad corporis diſ
poſitionem.
¶ Secundo. quales eſſe debent
quantum ad mentis induſtriā
ſiue perſpicuitatem.
¶ Tertio qualiter inſtruēdi quo
ad documenti rectitudinem.
¶ Quarto: in qbus informādi:
⁊ in qbus nō quātum ad eoruʒ
qbus vtuntur qualitatem.
¶ Quinto: quales eſſe debent q̊
ad vite qualitatē ⁊ honeſtateʒ.
¶ Sexto: quales eſſe debēt: quo
ad ſtudij ſedulitatem.
¶ Septimo: ꝺ his que ſpectant
ad doctores,
¶ Capitulum ſecundū. Qꝺ ſco
laris debet eſſe membris ⁊ corpo
re bene diſpoſitus.

i N primis ergo: ob artiū
liberalium ſiue phie no/
bilitatē ⁊ honorificentiā:
⁊ ob profeſſorum eius reuerenti/
am ab alijs exhibendam: diſcen/
F tes illas debent eſſe corporis diſ/
poſitione venuſti: vt ait Boe. de

diſciplina ſcolarium in principio
di. ꝙ videndum eſt ne infantis
ſeptennis. cum ducit ad inſtruen
dum: membrorum indecens ſit
diſpoſitio: ⁊ partium integralium
Et ponit exemplū. Legitur inqt
Thimei filium lepra incomben/
tem: caſtratum: loripedem: gibo
tumentem: doctrine mancipatū
plebeiam extitiſſe obiectionē: ſo/
ciorum ridiculoſam demonſtra/
tionem. Cauenduʒ ergo: ne tales
ponantur ad phias diſcēdas: ne
contemnatur phia ob talium de/
formitatem: ⁊ ne minus accepti
licet tales in ea profecerint: vt eni
ait Ethnicus. Gratior ē pulchro
veniens e corpore virtus. Idem
Señ. recitat epla. lx. Et ſic min⁹
accepta eſt ſapia vel virtus veni
ens e corpore defformi Ibidem
ait Boe. ꝙ temporis intempe/
ries. hiemis vel eſtatis nocet pue
ris adiſcentibus. Et ponit exem/
plum de quodaʒ indiſpoſito: de
formi adducto ad diſcendum: q
poſtea attenuat⁹ elephantie mor
bis occubuit. inſtigante canicu/
la.ſ. illo ſigno regnāte: ardore fer
uente. ¶ Ibidem etiam ait. ꝙ ſ
holaroruʒ debet eſſe mediocris fa
cultas: potus tenuis parcitas: ⁊
veſtium penuria. Pueri ergo de
bent eſſe bñ diſpoſiti corpore: ⁊
integri: ⁊ ſuſtentamentis debitis
regulati qui volūt. diſcere: vt ſint
ſcolaſtici: ⁊ debito tempore debē
incipere. Et de his ſunt admonē

di tam ipſi qꝫ habentes curā eo
rum. Omni eni negocio tps ē ⁊
oportunitas. Ecc. viij. c.
¶ Capl̄m tertiū. Qualis dꝫ eſſe
ſcolaris quo ad mētis iduſtriam
ſ Ecundo ſunt explorādi
pueri quales ſint quo ad
mentis induſtriam ⁊ per
ſpicacitatem: an.ſ. habeant indu
ſtriam diſcretionis naturalis: ⁊ in
genij viuacitatē: ſicut narrat Au
lus gelius li. v. acticarum noctiū
c. iij. loquēſ ꝺ pthagora pho ꝙ cū
eēt adoleſcēs ⁊ cā vict⁹ ferret ho
lera ⁊ de hedera candices ligni
plurios: funiculo breui circūliga
tos portaret ſemel obuiauit illi
Democritus Et videns eum in/
cedentem expedite: ⁊ iuncturam
ligni poſituramqꝫ conſiderans:
⁊ aceruū illum ſimilr breui vin/
culo comprehenſum: ⁊ ratiōe q̄/
dam geometrica librari: interro/
gauit: quis ſe iuolnit. At ille. ego.
Cui Democritus. ſolue totum: ⁊
modo cōſimili liga. Sicqꝫ factū
eſt. ⁊ ait Democritus. Cum inge
niū benefaciēdi habeas: nūc ma
iora melioraqꝫ mecū facere potes
ſi me ſequi volueris. Qꝺ ille annu
it: ⁊ duxit eū ſecuʒ: ſumptus mini
ſtrauit: ⁊ phiam docuit: ⁊ hic po
ſtea in ſciētijs phus fuit: ſed acer
rimus ſophiſtaruʒ. At prouidus
igitur explorator ingenium predi
cti adoleſcentis deprehendit. Et
ad maiora diſcenda hortatus eſt
Sed cauendū eſt ne pueri viua/

cis ingenij ⁊ acuti: nimietate cibi
vel potus fiant hebetiores. Pro
pterea ſunt frugalr nutriendi. ait
Boe. vbi. ſ. ⁊ Aulus gelius ple/
nius li. iiij. acti. noc. añ fi. vbi ait.
Pueros impuberes compertuʒ
ē ſi plurimo cibo nimioqꝫ vino N
vtanſ hebetiores fieri: atqꝫ hinc
elici tarditatem improceraqꝫ fieri
corpora eorum: minuſqꝫ adole/
ſcere. Qꝺ narrat varro in hyſto
ria de liberis educandis. Cauen
dum eſt ergo: ne voracitate he/
betes reddanſ. E de hoc. ſ. parte
.i. vbi de inſtructione pueroruʒ.
¶ Capitulum quartum. Quali/
ter pueri ſunt in pricipio iſtruēdi.
d Einde ſunt pueri inſtru
endi artificialiter: ⁊ ordi
nabiliter pro eoꝝ capaci/
tate: vt ait Boe. vbi. ſ. di. ꝙ i pri
mis. figurarum. i. litterarum ele/
menta. i. litteras repreſentantiuʒ
imprimenda eſt dilectio: coniun
gendarūqꝫ artificioſa coniunctio O
Sunt eni pueri inſtruendi: ⁊ at/
trahendi: vt diligant litteras q̄s
adiſcunt: vt recte pronuncient: ⁊
artificialiter cōiungant. Quia ni
ſi ſic in principio informenſ: vix
poſſunt poſtea bene iformari. Et
grauius eſt ac difficilius puerum
male inſtructum inſtruere ad re/
ctam reformationem: qꝫ aliuʒ in
nullo inſtructum. Añ refert Qui
tilianus li. de inſtitutionibus ora
torijs de Thimeo: q arte tybiaꝝ
excellebat: ꝙ duplas mercedes P

exigebat: ⁊ accipiebat ab his qui
P male fuerāt preinſtructi. q̄ ſi om
nino rudeſ accederēt. Et hoc me
rito. Error enim duplicem exigit
laborem: cū ⁊ delenda ſint puer
ſe inſtitutionis ſemina: ⁊ bene fi
delius inſerenda. Satis enim fa
cilius eſt inducere bonam infor
mationē: q̄ extirpare malā ⁊ in
ducere bonā: maxime cū prima
inſtituta ⁊ documēta tenaciter in
hereant pueris bona vł mala: ait
Hiero. epl'a. viij. Ipſa litterarū
ſtudia: teneris melius inſeruntur
ingenijs: idq̄ penitus inherere
Q ſolet ſenſibus: quod prius ſederit
in mente: Magna ergo diligen
tia ſunt pueri inſtruendi: ne tem
pus pueritie negligenter āmittāt
ait. Boe. vbi. ſ. dicēs. ꝙ diligētia
opis. cuiuſlibet obtuſitas pmol
lit. ⁊ ſnie ac dicta doctoꝝ ſūt me
morie celule cōmendanda. vt ibi
exemplificat: ne contingat quod
Lotario contigit. Qui cum trigi
ta annis fuiſſet in gimnaſijs phi
loſophorū: ⁊ aduenifſet dies vt
preeſſet mediocribus. ſ. pueris q̄
R ſi eorū magiſter: aſſerebat: ſe du
bitare: cuius vxor fuit Eneas.
¶ Similiter requiſitus a quodā
primā litteram. ſ. magiſtri qua
liter in verſu vertere poſſet: rn̄dit
abſurdū eſſe: tanti nominis pri
mam breuiari: ſed acuto accentu
pnunciari. Ecce ait ibi Boe. q̄tū
tēpus dure ceruicis obtuſitas p
didit ⁊ impenſas ſiue expenſas.

¶ Caueant igit̄ pueri: ne ſic amit
tant tempus ⁊ expenſas: negligē
ter adiſcendo: ⁊ caueant eorū do
ctores ne eos decipiant. Hec eni
ſunt peccata: Ait Aug. primo cō
feſſionū enumerans peccata ſua
in pueritia. Peccabamus inquit
minus ſcribendo ⁊ legendo: aut
cogitando q̄ exigeret a nobis.
Sequit̄. Quia delectabat ludere.
Et poſt. Peccabamus faciendo
contra preceptū parentū ⁊ magi
ſtrorū meorum: Et enumerat ibi
de multis talibus. de quibus ad
monendi ſunt pueri vt precaueāt
¶ Conſimiliter adhibenda ē ſo
lers diligentia: vt pueri inſtruan
tur recte ⁊ artificialiter. Et primo
in grāmatica ⁊ grāmaticalibus
que diuidit̄ in litteram. ſillabā: di
ctionē ⁊ orationē: ait Hugo. Di
daſculus parte. ij. di. ꝙ debet ſci
re vocem articulatam. lrām: ſil
labam: pedes: accent⁹: ⁊ ſic de ali
is: prout ibi determinat. Niſi eni
fuerit inſtructus in primis in ta
libus: vix poſtea pōt inſtrui. Hoc
tn̄ neceſſe eſt ſcire: vt homo ſciat
legere diſtincte ⁊ articulate ſꝫ re
gulas grāmaticales. vt pꝫ exēplis
Boetij. v bi. ſ.
¶ Caplm. quintū. In qbus do
ctrinis ſunt pueri informandi.
Einde cauendū eſt: ne
D pueri nimis imbuantur
doctrinis fabuloſis poe
tarum: ⁊ illaqueantur illarum de
lectationibus. vt enim ait Valeri
us li. iij.

Y us libro. iij. c. vi. Lacedemonij li
bros archilogie e ciuitate ſua ex
portari iuſſerūt: eo ꝙ eoꝝ paruꝫ
verecūdam ⁊ pudicam lectōem
arbitrabantur. Noluerunt enim
ea puerorum ſuoꝝ animos im
bui: ne plus moribus nocerēt q̄
ingenijs prodeſſent. Itaq̄ maxi
mum poetā: aut prime maximū
eo ꝙ domū ſibi iuiſā maledictiſ
carmine lacerauerat exilio mul
ctauerunt. vt enim tactū eſt. ſ.
mentes pueroꝝ tenaciter retinēt
doctrinas quibus primo imbu
untur. Ideo expedit: ꝙ vtilibus
⁊ veris doctrinis primitus imbu
antur: vnde ⁊ mos fuit apud he
breos: ait Orige. ſuper cāti. in pn
cipio: omnes ſcripturas a docto
ribus ⁊ ſapientibus tradi pueris
ſimul: ⁊ ad vltimū reſeruari iſta
ſcilicet principiū geneſis: pncipi
ū Ezechielis: ⁊ finis: ⁊ cantica
canticorum: q: hec ardua ſunt: ⁊
poſſet in eis minus intelligēs ob
errare. Ideo ait Augu. de ſe. iij.
confeſſionū. hoc nomē ſcilicet xp̄i
ſm miſericordiam tuā deus in
ipſo adhuc lacte matris tenerū
cor meū pie bibebat: ⁊ alacri aio
retinebat. Et li. vi. Nomē inquit
xp̄i mihi infanti inditum eſt ve
racibus ergo doctrinis ⁊ vtilib⁹
non fictis ⁊ fabuloſis eſt vtilius
⁊ ſecurius pueros imbuere. Sūt
enim primo inſtituendi in grā
matica: deinde i logica: ait Boe.
vbi. ſ. Completo inquit nō inde

A bite huius gimnaſij ſcilicet grā
matice rudimento: ad maioris ē
inquiſitionis ſcientiā legiptime
procedendū: ſcientiam inq̄ quā
ſolam veri falſiq̄ indagatōe no
uimus. ⁊c. Unde Hugo vbi. ſ.
dicit: ꝙ ex omnibus ſcientijs ſe
ptem ſpeciales decreuerunt anti
qui in ſtudijs ad opus erudiēdo
rum. In quibus tantam eſſe vti
litatem pre ceteris perſpexerunt:
vt quiſquis principia harū diſci
plinarum firmiter percepiſſet: ad
aliaꝝ noticiam poſtea inquirēdā
B magis exercendo q̄ audiēdo p
ueniret. Sunt enī quaſi quedā
optima inſtrumenta ⁊ rudimēta
quib⁹ via paratur animo ad ple
nam phie noticiam. Hinc triuiū
⁊ quatriuiū nomē accepit: eo ꝙ
his quaſi quibuſdam vijs viuax
animus ad ſecreta phie introeat
hāc aūt logicā rōnalē prio Pla
to grecis inſtituit: quam poſtea
Ariſtoteles eius diſcipulus am
pliauit: perfecit: ⁊ in artem rede
git. Marc⁹ vo Terētius Varro
plus dialeticā de greco in latinū
trāſtulit: ait Hugo ibi. De modo
autem adiſcendi artem dialeticā
Boe. vbi. ſ. dicit: ꝙ in pmis ter
minoꝝ intrinſeca cognitio: eorū
q̄ in ppoſitionē nō latens copu
latio: ppoſitionū quoq̄ non in
digna anexio ſunt optanda: Ter
minoꝝ vo determiationes quas
ſyncathegreutica appellamꝰ me
moriter mētī ſunt iprimēde: que

ſophiſtice deſeruiunt fantaſie. Et
D ponit ibi exemplum de quodam
prudente in alijs ſcientijs qui ab
alijs in die magiſterij ei⁹ ſeu diſ-
putationis cautelis ſophiſticis eſt
confuſus. Oportet ergo: talia me-
moriter ſcire: ⁊ cōſequenter adi-
ſcere ⁊ audire libros. ꝑut ibi de-
terminat: Et ſic in omni arte vir
ſcolaſticus ordinabiliter ⁊ artifi-
cialiter ſcilicet ex proprijs illi arti
diligenter debet adiſcere ⁊ ſtude-
re: vt ait Hugo vbi. ſ.

¶ Capitulum ſextum. Que ſunt
neceſſaria ſtudentibus.

E Ria vo ſunt neceſſaria
ſtudentibus. Natura: ex-
ercitiū: diſciplina. In na-
tura conſideratur: vt facile audi-
ta percipiant: ⁊ percepta firmiter
retineant. In exercitio: vt labore
⁊ ſedulitate naturaliū ſenſuū ea
excolant. In diſciplina: vt lauda-
biliter quis viuens mores cū ſcia
componat. De quibus omnibus
Hugo ibi proſequit elegāter. Et
debet ſtudere in omni arte que-
rendo que ſunt propria. vñ ait ibi
duo eſſe genera ſcripturarū. ꝑri-
mum ſcilicet earū que artes ꝓprie
appellantur. Secundū que ſunt
appenditia artiū. Et vtraqꝫ opor-
F tet ſcire: licet artes ſine appendi-
tijs perfectuꝫ poſſint facere lecto-
rem: ꝑut ait ibi: ſuperaddens: ꝙ
duo ſunt diſcernenda. Primum
qualr de arte oportet agere. Se-
cundū qualiter oportet rationes

alijs artis reb⁹ alijs accomoda-
re. vt verbi gratia. De grāmatica
agit qui regulas ⁊ ꝓcepta ad hāc
artem pertinentia tractat. Grā-
matice agit qui regulariter loqui-
tur vel ſcribit. Et ſic de artib⁹ alijs
Et vtiliter inſtituit ibi ſcolares q-
liter adiſcere debent.

¶ Capitulū. vij. Qualis debet
eſſe diſcipulus ⁊ a quib⁹ cauere.

Q Uales aūt eſſe debēt ſco-
laſtici: ⁊ a quibus cauere
docet Boe. elegāter. vbi
ſ. Diſcipulorū inquit ſubiectio in tri-
bus conſiſtere debet. In attentio-
ne: beniuolentia: docibilitate. vt
ſcilicet ſit docilis ingenio: attent⁹
exercitio: beniuolus animo. In a-
tentus inqꝫ ad audiēdū: docilis
ad intelligendū: beniuolus ad re-
tinendū. Et ſubdit. Non ſit ſco-
laris diſcolus. Dicitur autem di-
ſcolus quaſi a ſcola diuiſus. Sco-
la enim grece dicitur vacatio la-
tine. vñ diſcolus quaſi a vacatio-
ne diuiſus. Diſcolus eſt q diſcur-
rit per vicos: tabernas: ⁊ plateas
per meretricum cellulas: p publi-
ca ſpectacula: per pompas ⁊ cho-
reas: per cōmeſſationes ⁊ publi-
cas cenas. ⁊ h⁹ vagis oculis. effre-
na lingua: petulāti animo: vultu
incompoſito: oib⁹ his ſcola poſt-
poſita. vnde ⁊ ſubdit: ſe multos
tales vidiſſe. A quibus aūt caue-
re debent ſubdit di. ibidē: ꝙ alie-
narie ſetore ſtudeat diſcipul⁹ alie-
nari. Quaꝫ diſtinguit. iij. vi. vnā

eſſe in ornatu: aliam in coytu: ter-
tiam guloſitati aſtitricē. Ab his
ſcolaſticus volēs in phīa ꝓficere
debet ſumme cauere: prout ꝓſeq-
tur ibi: ſubdens: ꝙ meretrix no-
naria eſt: inferni ianua: via iniq-
tatis. ſcorpionis percuſſio: viſca-
rium ſcelerum: pute⁹ interit⁹. Di-
cebatur aūt nonaria: q: ante ho-
ram nonā antiquitus nō licebat
ad taleꝫ accedere. vnde ⁊ de hoc
Augu. ꝯ Iulianū dicit recitans
verba Tulij: ꝙ motus volupta-
tis ideſt luxurie ē maxime inimi-
ciſſimus phīe. Congrue eniꝫ cuꝫ
cognitōe phīe: magna voluptas
corporis eē nō pōt: ait ibi Boe.
di. ꝙ oportet ſcolaſticū cauere ab
ebrietatibus ⁊ cōmeſſationibus
q: vinū quidē moderate ſumptū
intellectui acumen cōferre vide-
tur. Immoderate vo ſumptū ra-
tionem perturbat: intellectum he-
betat: memoriam eneruat: obli-
uionem immittit: errorem infun-
dit: ignominiā inducit. Vbi enim
ebrietas ibi furor dominatur: vbi
furor: ibi nulla ſapientia: ſed pre-
grauatur deſipientia. Obliuio au-
tē comes eſt ebrietatis: ait Ma-
crobius lib. primo. Et hilaris eſt
inſania: ait Sen. epiſtola. vi. ⁊ vo-
luntaria inſania: ait ideꝫ epiſtola.
lxxij. Ideo ſumme cauenda ſco-
laſtico. ¶ Similr luxuria que ē
in ornatu meretricio caueda: ꝑut
exequit. Boe. vbi. ſ. ponēs exē-
plū de quodam qui talib⁹ ornati

bus vacabat: ⁊ ſua cōſumebat:
Qui poſtea inops ⁊ pauper fact⁹
eſt. Que aūt ſunt expedientia vi-
ro ſcolaſtico: vt ꝓficiat in ſciētia
bñ ait Hugo vbi. ſ. di. ꝙ ſapiēs
quidam cū de modo diſcendi in-
N terrogaret. ſ. que eēnt neceſſaria:
rñdit mens humilis: ſtudiū que-
rendi: vita quieta: ſcrutiniū taci-
tū: pauptas: terra aliena. Hec re-
ſerare ſolent multis obſcura legē-
do. Et de quolibet horū bene ꝓ-
ſequitur. di. ꝙ ꝓncipiū diſcipline
eſt humilitas. Cui⁹ precipue tria
documenta ad lectorem ptinent
¶ Primū vt nullā ſcripturā: vi-
O leꝫ teneat. ¶ Scōꝫ: vt a nemine
diſcere erubeſcat. ¶ Tertium vt
cum ſcientiam adeptus fuerit ce-
teros non cōtemnat. De quibus
ibi proſequitur bene. ¶ Similr
ſtudiū eſt neceſſariū exēplo phi-
loſophorꝫ. De q̊ ſtudio patet ibi.
¶ Similiter quies tam interior
vt mens per illicita deſideria nō
diſcurrat: qꝫ exterior: vt ocium ⁊
opportunitas ſtudio ſuppetat.
¶ Similiter ſcrutinium taciꝫ
qd̄ ſignificat diligentiam medita-
tionis: ſicut ſtudium inſtantiam
operis. ¶ Meditatio vo eſt co-
P gitatio frequēs cū ꝯſilio: que cau-
ſam: originē: modum: ⁊ vtilitatē
vniuſcuiuſqꝫ rei prudenter inue-
ſtigat. vñ ibi pulchre ait Hugo
ꝙ lecticam phīe quatuor portāt
ſcilicet philos. ⁊ chopos. i. amor
⁊ labor: philemina: ⁊ agmina. i.

cura ꝛ vigilia. Opus inquit per/
agunt laboꝛ ꝛ amoꝛ. Conſiliū pa
riunt cura ꝛ vigilia. In laboꝛe eſt
vt agas: in amoꝛe vt ꝑficias: in
cura vt ꝓuideas: in vigilia vt attē
das. Cathedra phie eſt ſedes ſa
pietie que his ſupꝛapoſitis geſta/
Q ri dicit. vñ ꝛ pulchre iuuenes eā
a fronte ꝓpter robur tenere dicū
tur ſcilicet amoꝛ. ꝛ laboꝛ: qꝛ foꝛis
opus peragūt. A poſterioꝛi puel
le deſcribuntur ideſt cura ꝛ vigi
lia: que intus in ſecreto ꝯſiliū pa/
riunt. ¶ Similiter paupertas. i.
nō ſectari ſuperflua ſpectat ad di
ſciplinam: necnon ꝛ exiliū: quia
phantibus totus mundus exiliū
ē. ait ibi Hugo. Et de eiſdē Po/
R li. li. iij. c. xiij. dicit: ꝙ hec claues
diſcendi ſunt quas ſenex Carno
tēſis paucis expꝛeſſit. Ubi ſuper/
addit: ꝙ vna clauis eſt amoꝛ do/
centium. ꝓut ait Quintilian9 lib.
de inſtitutione oꝛatoꝛis: Scolaſti
ci igitur caueāt a pꝛedictis vitijs
ꝛ habeant dictas claues ad ape
riendā archana ſapientie: ꝛ ſtude
ant humiliter ꝛ diligenter.
¶ Capitulū. viij. Quale debz eē
ſtudium boni diſcipuli.

Onſequenter admonē/
S C di ſunt ſcolares: vt ſolli/
cite ſtudeant ad ſapiētiā
appꝛehendendam: eſt enim ſtu/
dium vehemēs applicatio animi
cum magna voluntate ad aliqd
agendum: ait Tuli9 pꝛime Rhe/
toꝛice li. i. Ideo Ecc. vi. Quaſi is
qui arat ꝛ ſeminat accede ad illā
vt enim ait Hug. vbi. ſ. Picta
goꝛas: in ſtudijs ſuis hanc ꝯſue
tudinem ſeruaſſe legitur: vt vſqꝫ
ad ſeptennium ſm numeꝝ ſeptē
liberaliū artium: nullus diſcipu/
loꝛum ſuoꝝ de his que ab eo di/
cebant rationes poſcere audeſt
ſed fidem daret verbis magiſtri
quouſqꝫ oīa audiſſet. Sicqꝫ iam
per ſeipſum rationem eoꝝ inue/
nire poſſet. Has ſeptem artes tā
to ſtudio qdam didiciſſe dicunt:
vt plene in memoꝛia omnes te/
nerent: ꝛ ſtatī ſingula eaꝝ para
ta haberent ſcilicet regulas ꝛ ra/
tiones que in illis artibus ꝯtinē/
tur. Et hinc accidit: tot eo tempo
re fuiſſe ſapiētes: vt ipſi plura ſcri
berent ꝙ nos legere poſſemus.
Sed vt ait ibi Hugo: noſtri ſco
lares aut nolūt: aut neſciunt: mo
dum congruum in diſcendo: iō
multos ſtudētes inuenim9: pau/
cos ſapientes. Monendi ergo
ſunt ſcolares: vt ſtudeāt affectua
liter ſiue feruenter: continue ſiue
perſeueranter: artificialiter ꝛ re/
cte ſiue oꝛdinabilr ſcilicet ob amo
rem vere ſapientie: ꝓut hoꝛtatur
ſapiens ꝓuer. i. Si queſieris eā
quaſi pecuniā: ꝛ ſicut theſauros
effoderis: tūc ſcientiam dei inue/
nies. Et hoc exemplo antiquoꝝ
phoꝝ: de quibus Hugo vbi. ſ.
dicit ꝙ ſoli ſe philoſophie dedica
bant: ꝛ vt eo cōtemplationi libe
rius vacarent. quo min9 ꝗ virtu

tem impedire ſolent cupiditatib9
animū ſubiecciſſent: ab eis ſe om
nino ſubtrahebant. Parmeni/
des iquit philoſophus annis qn
decī in rupe egiptiaca cōſediſſe
legitur. Et prothotheus obinio
dicam meditandi curā: in mōte
Cauaſo vulturi expoſit9 memo
ratur. Et Themiſtocles: cum ex
pletis centum annis ſe moꝛi cer
neret: dixiſſe fertur: ſe dolere: ꝙ
tūc egrederetur e vita quādo ſa
pere cepiſſet. Similr Plato oc
tageſimo anno ſcribens moꝛ/
tuus eſt. Et Socrates nonagin/
ta annos in docēdi ſcribēdiqꝫ la
boꝛe ꝛ doloꝛe compleuit. Et hec
ſumit Hugo a Hieronimo epl'a
xxxiij. vt ipſe ait ibi: alij calcabant
honoꝛes: alij ꝓijciebāt diuitias
alij acceptis iniurijs gaudebant
alij penam ſpꝛeuerunt: alij contu
melia hominū deſerentes: vlti
mos receſſus ꝛ ſecreta heremi pe
netrantes: ſoli ſe philoſophie de/
dicauerunt: vt eo contemplatiōi
vacarēt liberius: quo nullis que
virtutis iter impedire ſolent cupi
ditatibus animū ſubiecciſſent. vñ
narrat Hiero. vbi. ſ. ꝛ ſimiliter
epl'a. xxxvi. de philoſopho: qui
multarum poſſeſſionum pꝛeciuꝫ
pꝛoiecit in pelagus. Abite inquit
in pꝛofundum male cupiditates:
ego vos mergam: ne ipſe mer/
gar a vobis. philoſophus inquit
Hiero. glie aīal popularis auri
vile mancipium: totaꝫ ſimul ſar
cinam depoſuit. Hō non faciunt
multi ſcolaſtici xp̄o credētes: ſed
potius aggregant ꝛ cumulant cu
piditates: que vt ſepe ſubmergūt
eos. Mira ergo ſtudioſitas an/
tiquoꝛum. Nā vt ait Hiero. epl'a
lxv. quoſdaꝫ mūdi phos legim9
vt totam cogitationem ad mentis
cogerent puritatem: ſibi oculos B
eruiſſe. Et de miro eoꝛum ſtudio
Uale. li. viij. c. vij. dicit: ꝙ Char
naydes laboꝛioſus ꝛ diuturnus
ſapientie miles. Siquidē nongē
tis expletis annis idem illi vi/
uendi ac phandi finis fuit: ita ſe
mirificum in doctrine operibus
addixerat: vt cū cibi capiendi cā
recubuiſſet: cogitationibus inhe
rens: manum ad menſam poꝛri/
gere obliuiſceret. Sequitur. Ani
mo ergo tantūmodo vita frue/
batur: coꝛpe vo quaſi alieno: cir
cūdatus erat. Ibideꝫ etiā narrat
de multis alijs. de quibus in tra
ctatu de vita philoſophoꝝ. ſcilicꝫ
in compendiloquio. ¶ De miro
autē ſtudio Euclidis narrat Au C
lus gelius li. vij. c. iij. di. ꝙ cum
Athenien. decreto cauiſſent: vt q
meghapris ciuis eēt: ſi intuliſſe pe
dem Athenis ꝑſcius eſſet: ea res
ſibi capitalis eſſet. Tunc Eucli/
des: vt audiret Socratē ſub no/
cte anteꝙ adueſpaſceret: tunica
longa muliebꝛi indutus: ꝛ pallio
verſicoloꝛe amictus: caput vela/
t9: de domo ſua meghapris: Athe
nas ad Socratem ꝯmeabat: vt

vel noctis aliquo tempore consiliorum sermonūq; eius pticipes fieret: rursusq; sub luce: milia passuum paulo amplius viginti: ea
D dem veste illuc tectꝰ redibat. At nūc ait Aulus gelius: videre philosophos vltro currere vt doceant ad fores iuuenū diuitū: eosq; sedere ac opiri ppe ad meridiē: donec discipuli vomitu omne vinū edormiant. Scolastici ergo stimulati exemplis philosophoꝝ sint quieti a tumultibus cupiditatum: & negociationū: & studeant vere phie: vt apprehendant legē dei & acquiescant ꝯsilio sapientis
E Ecc.xxxiiij. Sapientiā scribe tpe vacuitatis: & qui minoratur actu apprehendet illam. &c. Beatꝰ inquit sapientia q vigilat ad fores meos quottidie: & obseruat ad postes hostij mei. prouer. viij. Qui enī sic vigilat sedulo studio: gratia dei sapientiam assequet. vnde sequitur ibi. Qui me inuenerit inueniet vitam. &c.

¶ Capitulum nonū. Quales eē debent discipuli: quo ad vite honestatē.

Ex dictis patet: quales eē debent scolastici quo ad vite honestatem. Debēt enim esse a vitijs prenominatis
F immaculati: & virtuosis moribꝰ maturi. vnde & philosophi antiq instruebant discipulos q̄ ad mores. Ait Hierony. epla. xxxiiij. ꝙ hypocrates adiurabat discipulos antequā eos doceret: & in verbis inis iurare ꝯpellebat: sacramētoq; extorquebat: silentij sermonē: incessus mansuetudinē: moresq;. Quāto magis nos: put ibi ꝯcludit: vniuersam enī philosophiā reuocauit Socrates ad mores ꝯponēdos: ait Seň. epla. lxxviij. & Augu. viij. de ci. c. iij. di. ꝙ Socrates primū ad cōponēdos mores atq; corrigendos: vniuersā philosophiam flexisse memorat. Idem ait Tuli. li. v. tuscu. q. post principiū. Magna ergo ignominia est scolastico ingiter audiēti precepta & regulas philosophie: nisi fuerit moribꝰ maturior & honestior: q̄ laycꝰ qui nihil tale audiuit. ¶ Sunt et alia pficua scolasticis q̄ Boe. enumerat vbi. s̄. sicut ꝯstantie stabilitudo. Quia vt ait ibi. Constantia parti: incōstantia parta dissoluit. prima colligit: secūda collecta dispergit. Et ibi exemplificat de quodam: qui primo voluit esse litteratꝰ siue scolasticus: deinde fastiditꝰ fuit mercator: postea tedio affectus se ad militiam transtulit: deinde tertius iterato studijs inhiabat. Et sic in neutro pfecit. ¶ Item vtile ē scolasticis vt sit complexionum suarum discreta ꝯsideratio. Alr enim laborare debent malācolici: aliter colerici: put exemplificat ibi bene. ¶ Itē debet esse in eis magistroꝝ dilectio & veneratio: ac illis credulitas sine suppo

sitio: & cū eis māsio siue cohabitatio. Mulierum et vetulaꝝ aut lotricū rara aut nulla accessio: seruorū bilinguiū: & detrahentiū
K exclusio: bonorum sociorum & fidelū adhesio: sūptuū sufficiens puisio. De quibꝰ omnibꝰ psequitur plixe. Boe. ibidem introducens exempla de predictis: Pre
G dicator ergo diuinus cōferēs cū scolasticis de predictis: hortetur eos ad ea que sunt vtilia dehortando ꝯria.

¶ Secūda distinctio. De informatione doctoꝝ.

¶ Capim. i. Quales ascendere debent gradū magistralem.

Einde sunt admonēdi doctores de his q̄ spectant ad eoꝝ offiū ¶ Et primo vt sit ad
H tale offiū honorabilis accessio. ¶ Deinde vt sit vite &
L morū perfectio. ¶ Tertio vt sit doctrine vtilis rectitudo. ¶ De primo sciendū: ꝙ nō debet gradum magistralē ascendere: nisi sit preditus scientijs & clarus virtutibus: ait Boe. vbi. s̄. di. ꝙ cū ad magistratꝰ excellentiam bone indolis iuuenis ascendere velit: considerandū est: vt sciat que ad tanti nominis pertineāt reuerētiā vt quecq; scita vel quesita expmere noscat: & ne scriptoꝝ confidentie totaliter se comittat: vt libroꝝ copiam acquirat: & eos cū opus fuerit ꝯsolat: nec tamen omnino credat scilicet sufficere: qr miserrimum est ingenij semper inuentis vti. & nūq; inueniendis. Et ibi p
M sequitur de modo quo solebant antiqui magistrari siue incipere in facultatibꝰ Athenis vel Rome enumerans que cauenda sunt talibus necnō & q̄ necessaria. Maior enim est ignominia imperito & ydiote: ad gradū magistralem ascendere. q̄ in statu discipuli remānere: nec dicatur ei. ro. ij. Qui aliū doces: teipsum non doces. Ideo eccle. xvi. Antequā loquaris scilicet docendo: disce: audiendo Jaco. iij. Nolite plures fieri magistri. Cum aūt factus est magi
N ster & doctor: oportet vt moꝝ honestate polleat: ait Boe. ibi. Sit inquit in sermone verax: in iudicio iustus: in consilio puidus: in cōmisso fidelis & constās in vultu: pius in affectu: virtutibus insignis: bonitate laudabilis. Seqt. Nulla siquidem res magis ē periculosa discipulo: q̄ cōtumelio
O sa vita magistri. Et ponit exēplū Infusa enī sepe ꝯfundi videmꝰ ex fetido vase. vas enim fetidum corrūpit aqꝫ. Cōsimiliter doctrina vilescit ex ignominiosa vita doctoris. Qui ergo vult pdesse auditoribus suis: virtuose viuat: vt eos informet. Et de hoc bene Sene. epistola. vij. dicit: ꝙ plus homies oculis q̄ auribus credūt. Lon
P gum enim iter per precepta: efficax & breue per exempla. zenonē

enim Cleantes nō expreſſiſſet ſi
tantū eū audiſſet. obſeruauit illū
vt ex forma viueret. Seqr. Tur
ba ſapientum plus ex morib⁹ ꝙ̄
ex verbis Socratis traxit. Igno
minioſa enim vita doctoris facit
eū ꝯtemptibilē apud diſcipulos:
⁊ ex conſequenti doctrinā ei⁹. Ut
enim ait Tulius li. ij. Tuſc. q. Si
cū vita pugnet oro: turpiſſimuꝫ
eſt ſcilicet philoſopho. Sicut ſi
grāmaticū ꝓfeſſus barbare loq̄
tur. Aut abſurde canat: q vult ſe
habere muſicum. Sic ⁊ philoſo
Q phus in vite rōne peccans: turpi
or: eo ꝙ in officio cuius vult eſſe
magiſter labitur: artēq; vite pro
feſſus delinquit in vita. Et ſicut
illius cuius vita deſpicitur reſtat
vt eius predicatio contēnat̃, put
ait Grego. ſuper euange. libro. ij.
omel. vi. ſic ex parte iſta: cum do
centis vita deſpicitur: eius doctri
na cōtemnitur. Idō ſumme labo
rare debet: vt habeat vitam ho-
neſtam qui vult prodeſſe audito
ribus. Multū enim obeſt diſci-
pulis diſcola vita magiſtri. vnde
R Hiero. epla. lxxxix. Magiſter ꝓ
be etatis ⁊ vite eruditiōisq; eligē
dus ē. Nec puto erubeſcit doct⁹
vir illud facere in ꝓpiqua vel no
bili virgine: qd̄ fecit Ariſtoteles
in Philippi filio: vt ipſa librorū
varietate: initia monſtraret litte-
rarum. Non ſunt cōtemnenda
quaſi parua: ſine quibus conſta
re magna nō poſſunt. Sequitur.

Grecoꝝ narrat hiſtoria: Alexā-
drū potētiſſimū regem: morib⁹ ⁊
inceſſu Leonidis pedagogi ſui
non potuiſſe carere vitijs: quib⁹
adhuc paruulus fuerat infectus.
Procliuis enim eſt maloꝝ emu
latio: ⁊ quoꝝ v̓tutes aſſeq neſcias
vitia imitaris. Periculoſa igitur
diſcipulis peruerſa vita doctoris
Prouideatq; doctor: vt recte et
artificialiter doceat quemlibet ſꝫ
capacitatē ſuam: ⁊ ſm cuiuſlibet
artis exigentiam, put habitum ē
ſ. vñ Boeci⁹ vbi. ſ. Doctor tene
tur eſſe erudit⁹. Pri⁹ enī opor-
tet vt diſcat ꝙ̄ doceat. Debet eſſe
manſuetus: ꝓut opoꝛtunum eſt.
Debet eſſe rigidus: vt lites diſſol
uat. oblatrantes remordeat: oblo
quentes reprimat: ꝓteruientes.
caſtiget. Debet eſſe diligens. Nā
ſicut in vno quoq; ope mater cō
ſtātia inuenit̃: ita vniuerſe doctri
ne nouerca ē negligentia. Et de-
bet eſſe nō arrogans: put de om
nibus ꝓſequit̃ bene. Boe. vbi. ſ.
Magna ergo ars ē ſic recte do-
cere quēlibet ſm ſuam ꝯditionē
⁊ capacitatē: ⁊ in qualibet arte ex
ꝓprijs loco ⁊ tempore. vt enī ait
Grego. mora. vi. in fi. In oē qd̄
dicitur: neceſſe eſt vt cauſa tpus
⁊ perſona penſent̃. Si verba ſen
tentie veritas roborat. Si hoc
tpus congruum poſtulat. Si ve
ritati ſententie: ⁊ cōgruitati tem-
poris: perſone qualitas non repu
gnat. Moneat ergo predicatores

doctores de predictis.

¶ Capl̃m. ij. Quales libros ha
bere debēt ſtudentes.

Colaſtici v̓o tam docto
res ꝙ̄ adiſcentes admo
nendi ſunt de artificioſo
ſtudio in libris. Ait Señ. epla. ij.
Diſtrahit animū libroꝝ multitu
do: ita ꝙ cū legere non poſſis ꝙ̄
tū habueris: ſatis eſt habere ꝙ̄
tum legas. Sed mō inquis hūc
librū euoluere volo: mō illū. Fa
ſtidientis eſt ſtomaci: multa de-
guſtare. Que v̓o varia ⁊ diuerſa
ſunt inquināt non alūt. Proba
tos itaq; ſemꝑ lege. Et ſi quan-
do ad alios diuertere libuerit: ad
priores redi. Monet ergo: vt ſit
diligens inſpectio: ⁊ inſpectoruꝫ
impreſſa rememoratio. vñ idem
epla. xlvi. Non refert ꝙ̄ multos
ſed ꝙ̄ bonos habeas libros. Le
ctio certa prodeſt: varia delectat.
Multitudo libroꝝ onerat non
inſtruit. Et ſatius eſt: paucis au-
ctoribus te tradere ꝙ̄ errare per
multos. Nam decē milia librorū
Alexandrie arſerūt. ⁊c. Cum er-
go innumerabiles ſint libri nō po
teſt homo peruenire ad omniuꝫ
inſpectionē. Stude igitur in au
tenticis ⁊ vtilib⁹. Non enim eſt
finis faciendi libros: Eccle. xij.

¶ Capitulū. iij. Quō cauēde ſunt
noxie ſcientie.

Ed cum alie ſint ſcientie
noxie: alie vtiles: ſcola-
ſtici admonēdi ſunt: ne

vtant̃ noxijs: ſed ſtudeant in fru
ctuoſis ⁊ vtilibus. Ait Aug. ij. de
doctrina xpiana. ante fi. vr̃ mihi
ſtudioſis ⁊ ingenioſis adoleſcen
tibus debere ꝑcipi: vt nullas do
ctrinas que preter eccliaꝫ xpi ex
ercentur: tanq̄ ad beatam vitaꝫ
B capeſcendaꝫ ſequi cohibeant: ſed
eas ſobrie diligenterq; diiudicēt.
Sequitur. Alienēt ſtudiū a ſup-
fluis hominum inſtitutis. ⁊c. Eſt
enim ſapientia deſurſum deſcen
dens: ⁊ eſt terrena: animalis dya
bolica. Iac. iij. Illam celeſteꝫ de
bēt appetere ⁊ exquirere. Ac oēs
ſcientias ad eam dirigere: ⁊ caue
re ab aiali dyabolica ⁊ terrena.

¶ Capl̃m quartū. Qua intentio
ne debet homo ſtudere.

Tem ſunt admonendi
vt recta intentione ſciam
acquirant. ⁊ recto modo
ea vtant̃: non ſe ex ſcia eleuando
ſed potius humiliādo. Scientia
C enim inflat. i. Cor. viij. Et in mul
ta ſcientia: multa indignatio. pri-
mo. Et ꝯ hoc bñ. Ber. ſup Can.
Omel. xxxv. Eſt inquit in ſe oīs
ſcia bona: que tamē veritati ſub-
nexa ſit. Sequit̃. Non probatur
Apo. qñ ait. non plus ſapere ꝙ̄
opoꝛtet ſapere: ſed ſapere ad ſo-
brietatem. Ro. xij. Nō probatur
inquam multa ſcientem: ſed ſciē
di modum neſcientem. Quis er
go vr̃ modus ſciēdi: niſi vt ſcias
quo ordine: quo ſtudio: quo fine
queq; noſce opoꝛteat. Quo ordi

ne: vt id prius qđ maturius ad ſa
D lutem. Quo ſtudio: vt id ardenti
us qđ vehementius ad amorem
Quo fine: vt non ad inanez glo
riam vel curioſitatem: ſed ad ſui
ꝛ proximi vtilitatem ꝛ edificatio
nem. Sunt eni qui ſcire volũt eo
fine tm̃ vt ſciant. Et hec: turpis
curioſitas. Et ſunt qui ſcire volũt
vt videãtur ſcire. ꝛ turpis eſt va
nitas. De quib' Satyrus. Scire
tuũ nihil aliđ eſt: niſi te ſcire hoc
E ſciat alter. Et ſunt q ſcire volunt
vt ſciam vendant pro pecunijs ꝛ
honoribus. ꝛ turpis eſt queſtus.
Et ſunt qui ſcire volunt: vt edifi
cent: ꝛ edificent: ꝛ eſt prudentia.
Et hi duo modi vltimi nõ inueni
unt in abuſione ſcie. Alij. ꝟo om
nes audiant qꝛ ſcienti bonũ face
cere ꝛ non facienti: peccatum eſt
ei. Jac. iiij. ꝛ. Luce. xij. Seruus
ſciens voluntatẽ dñi ſui ꝛ non fa
ciens: plagis vapulabit multis.
Et ponit Ber. exemplum bonuz
Cibus idigeſtus ꝛ q nõ hꝫ bonã
F decoctionez: malos generat hu
mores: ꝛ corpus corrũpit. Jta ſci
entia multa idigeſta: ſtomaco aie
q eſt memoria ſi nõ ſit igne cha
ritatis decocta per actus aie i me
moriam trãſfuſa: magis corrum
pit vitam hoĩs ꝙ̃ nutriat: vt tali
dicat. Hiere. iiij. Uentrem meuz
doleo. Scolaſticus ergo ꝙ̃diu ẽ
diſcipulus acqrat ſciam ſtudioſe:
qñ eſt doctor doceat artificioſe: ꝛ
ſemper vtat ſcientia recto fine ꝛ
intentione.

Capitulũ quintum. Qualiter
eſt ſtudenduz ſpecialiter in ſacra
ſcriptura.

Et qꝛ ſacra ſcriptura eſt
e oĩs ſcientie cõtentiua:
ut ait Auguſti. ij. de doc.
xpiana i fine. Quidqd hõ extra
didicerit: ſi noxiuz eſt ibi damna
bitur. i. in ſcia ſcripturarum: ſi vti
le eſt: ibi inuenitur. Et idem epla
iij. dicit: qꝛ nulle lr̃e comparãtur
duobus dñi preceptis in quibus
omnis ars eſt. Ibi eni eſt phia:
qꝛ cauſe naturarum omniũ i deo.
Ibi ethica: qꝛ non aliunde bona
vita formatur niſi deum diligendo.
Ibi logica: qꝛ lumen aie: non ni
ſi deus. Ibi ſalus reipublice: qꝛ
ciuitas non cuſtodit niſi vĩculo
fidei. Ideo omnes admonendi
ſunt ad ſtudium ſacre ſcripture.
Ait ipſa ſapia inuitans ad hoc p
uer. viij. Audite me: quoniam de
rebus magnis locutura ſũ. ꝛ ape
rientur labia veſtra: vt recta pre
dicent, veritatẽ meditabit guttur
meũ. ꝛc. Et ſicut ipſa excellentior
eſt oĩ alia ſcia vel phia: ſic ſtudio
in ea: debet eſſe perfectior ſtudẽti
bus in alijs ſcientijs: ꝛ eius ſtu
dioſitas ordinabilior. Qualr
autem ſit ſtudendum in ea docet
Hugo. biñ didaſcolis. pte. v. vbi
ait qꝛ ſcriptura diuina triplicẽ ha
bet modũ intelligendi. ſ. quo ad
hiſtoriam: que eſt quaſi alphabe
tum. Quo ad allegoriam: ꝛ q̃ ad

tropologiã. Qualr. etiam ſtu
dendum ſit in ſacra ſcriptura ſꝫ
hos modos ꝓſequit ibi biñ. Uñ
ſtudens in ea non confidat đ acu
mine igenij: nec de ſbtilitate ſcru
tinij: nec de ſedulitate ſtudij: ſed
bonitate dei: ac pietate oratio
nis ſiue oraculi. ꝛ humilitate cor
dis intimi. Ait enim filius dei ad
patrem Math. xi. Abſcondiſti
hec a ſapientibus ꝛ prudentibus
ꝛ manifeſtaſti ea paruulis. Et ps
Intellectum dat paruulis. Et ſa
pientie. vij. Optaui: ꝛ datus ẽ mi
hi ſenſus: Jnuocaui: ꝛ venit in
me ſpũs ſapie. Unde narratur i
collationibus Caſſiani de abba
te Theodoro: ꝛ idẽ Caſſiodorus
de inſtitutione ſcripturarum ꝙ cũ
explanationẽ obſcure queſtio
nis inquireret ſeptem dieb' ꝛ no
ctibus: in oratiõe infatigabilis p
ſtitit donec ſolutionem eius do
mino reuelante cognouit. Ideo
ait Caſſianus: Monachum cu
pientem ad ſcripturarum noti
ciam pertingere: nequaꝙ̃ debet
labores ſuos erga comẽtariorũ
libros expendere: ſed omnem in
duſtriam mentis. ꝛ intentiõe cor
dis erga emẽdationẽ vitiorũ car
nalium detinere. Quibus expul
ſis cordis oculi: ſublato velamie
paſſionũ: ſcripturaruꝫ ſacramẽta
contemplant. Et ponit exempluꝫ
de oculis corporalib' ꝛ lumine vi
ſibili: quod intuent oculi natura
liter: ablatis vitijs oculorum. Cũ
vera ergo humilitate: cũ cordis
ſanctitate: orationis puritate: ꝛ
N operis eqtate auditor ſcripture ſa
cre in ea ſtudeat. Ecc. i. Fili con
cupiſce ſapiam: ꝛ ſerua iuſtitiam
ꝛ deus prebebit eam tibi. Et ſtu
deat ordinate ꝛ artificialiter p̄io
in facilioribꝰ. ſ. in hiſtoria ſcriptu
re perficiẽda. Et quia res in ſcri
ptura ſunt ſignificatiue. deinde
ſtudeat in difficilioribus intelligẽ
tijs: vt pertingat ad profundiores
ꝛ altiores. Ut enim ait Hugo. vbi
O ſ. inſtruendus eſt ſtudens. ſ. in
ſcriptura ſacra. quod cauet debe
at: deinde informandus: qualiter
que ſunt agenda perficiat. Nam
duo inequales ingenio. equales
ſtudio lectioni intendunt: ſed nõ
equaliter perficiunt: qꝛ vnus diſ
cretiꝰ ꝛ prudẽtiꝰ laborat. Sũt
enim tria que nocẽt ſtudijs legẽ
tium. ſ. negligentia: qñ ea que
ſunt diſcenda pretermittunt. Im
prudẽtia: qñ ordo congruꝰ ꝛ mo
dus in diſcendo nõ ſeruat. Et for
tuna: quãdo paupertate vel infir
mitate aut doctorum priuatione
P quis a ꝓpoſito retardatur. Et ſic
ſtudeat vt operet. ait ibidẽ. Nec
ſic eũ lectio teneat: vt a bono ope
re vacare compellat. Xpiano enim
phõ lectio: exhortatio debet eẽ
non occupatio. Et bona deſide
ria debet paſcere nõ necare. Ubi
narrat de quodam probabilis vi
Q te: q multũ flagrabat amore ſcri
pturarum. Et deſiderio ſapie fer

uens:in ſpectis impudenter ſim-
plicioribus ſcripturis cepit: profũ-
da ꝛ obſcura rimari: ꝛ enigmati-
bus ſcripturarum enodandis: ac
myſticis ſacramentorum intelle-
ctibus inſiſtere. Sed mens hu-
mana non ſuſtinens tantũ pon-
dus: non ſolum ab vtilibus: ſed
R ꝛ neceſſarijs artibus cepit ceſſare.
verſoq; vento in contrarium: ex
ſcripturis occaſionem erroris ha-
buit: qbus vti non nouit mode-
ramine diſcretionis. Sed miſera-
tione diuina tandem per reuela-
tionem eſt monit⁹: qualiter am-
plius carũ ſcripturarũ ſtudio in-
cumberet: ſi ſanctorũ patrum vi-
tam: ꝛ martyrum triumphos fre-
quentare conſueſceret. Sicq; in
breui: ad ſtatum priſtinum eſt re-
ductus. Ideo puer. xv. Sicut q
mel multum comedit: non eſt ſi-
bi bonum: ſic q ſcrutator eſt ma-
ieſtatis opprimet a glia. ❡ Per
S gradus ergo aſcendat: qui ſit le-
ctio ſine doctrina, meditatio: ope-
ratio: oratio: contemplatio. Le-
ctio enim intelligentiã dat: medi-
tatio cõſilium pſtat: oro petit: con-
templatio inuenit: prout dicit ibi
Hugo. proſequens de his bene.
Audiẽs ergo ſcripturas ꝛ ſtudẽs
in eis: ope impleat que audit. Sic
fecit Pamphrutius abbas: de q
legitur li. xiiij. hyſtorie tripartite.
ꝙ cũ eſſet ſine litteris: acceſſit ad
T quendam vt doceret. Qui cum
audiſſet primum verſum illi⁹ ps:
dixi: cuſtodiã vias meas ꝛc. Se-
cundum verſuz nõ eſt paſſus au-
dire. dicens. Si potero hoc imple-
re: hic verſus mihi ſufficit prĩmo-
do. Cumq; doctor poſtea culpa-
ret eũ: ꝙ per ſeptẽ mẽſes ad eũ
nõ veniſſet: rñdit: verſuz illũ ad-
huc ope nõ impleui. poſtea vero regſi-
t⁹ an verſũ illũ didiciſſet ꝛ ope cõ-
pleſſet: quadraginta (inquit) ãnis
vix illud implere valui. Ad exem-
plum ergo iſtius: vir ſcolaſtic⁹ in
ſacra ſcriptura ſtudens: ope im-
pleat que audit: vt ex ope augeat
ſapientia. Hic enim agentibus
dedit ſapientiam. Ecc. xliij. Et ſi-
cut ſtudentes in alijs ſciẽtijs ca-
uere debent a peruerſa intentiõe
ſic in ſacra ſcriptura ſtudẽs. ꝛ eo
magis: quo ipſa perfectior. Quia
ſunt nonnulli qui diuine ſcriptu-
re ſcientiam appetunt: vel vt diui-
tias agregent: vel honores opti-
neant: vel famã acqrant. Quoꝝ
intentio quãtum peruerſa tantũ eſt
miſeranda. Sunt ꝛ alij: quos au-
dire verba dei delectat: ꝛ opẽ
non: quia ſalutifera: ſed q; mira-
bilia: ꝛ diuina pconia in fabulas
conuertunt. Et ſunt q ſacras ſcri-
pturas legunt: vt ſint parati om-
ni poſcenti reddere rationem de
fide: vt inimicos veritatis deſtru-
ant: minus eruditos inſtruant: vt i
veritatis perfectius agnoſcant: ſe-
creta dei altius intelligant: arca-
na: quorũ deuotio laudanda.
primi ſunt miſerandi: ſecũdi lau-

dandi: tertij laudandi: ait Hug.
vbi. ſ. Predicator ergo diuinus
alloquẽs ſcolaſticos: debz explorar
in qbus ſciẽtijs ſtudeãt ꝛ laborẽt
(prout expedire viderit) cuz eis
conferat de predictis.

❡ Sexta pars principalis. De in-
ſtructione religioſorum.

❡ Prima diſtinctio. De religio-
nis prima inſtitutione.

Numeratis modis q-
bus poteſt predicator
diuinus conferre cuz
viris ſcolaſticis: nunc
Saluatore illuminã-
te: ꝛ docente: videndũ eſt de mo-
dis alloquẽdi viros monaſticos
ſiue religioſos: ꝛ cum eis confe-
rendi q̃tum ad ea que ſunt eis p-
pria ſiue appropriata. Et quia de
vita religioſorum ꝛ virtutibus de-
terminatur a beato Grego. libro
dial. ꝛ in vitis patrum: ꝛ collatio-
nibus eorum: ꝛ in libro q dicitur
paradiſus: ideo hic breuiter dicet
de cõibus ꝛ generalib⁹: vt det ſal-
tem occaſio ſapientibus.

❡ Primo igitur videndum de
ſacre religionis primaria in-
ſtitutione.

❡ Secũdo de vite religioſe emi-
nentia ꝛ dignitate.

❡ Tertio de virtutuz perfectiõe:
in quibus principaliter dicitur
religio conſiſtere. ſ. pauperta-
tis: caſtitatis: ꝛ obedientie.

❡ Quarto: de quarundaz aliaꝝ
virtutum neceſſitate: ad perfe-
ctam obſeruantiam ſacre reli-
gionis.

❡ Quinto de ſacre religiõis cõ-
moditate ꝛ vtilitate i hac vita.

❡ Sexto: de premij bonoruz re-
ligioſorum magnitudine.

❡ Septimo de male viuentiuz
in ſacra religione peruerſitate

❡ Octauo: de pene eorũ vel tor-
menti grauitate.

❡ Capitulum primuz. Quid ſit reli-
gio: ꝛ vnde dicatur.

Et primo notandũ: ꝙ cũ
religio vera: ſit qua deus
vnus colitur: ꝛ pregatiſ-
ſima pietate cognoſcit: vt ait Au-
gu. de vera religione poſt pricipi-
um. Siue religio non aliud niſi
Z cultus diuinus: vt ait idẽ. x. de ci.
c. i. Eſt enim religio q̃ ſe aia vni deo
vnde ſe ſe peccato ſubreperat re-
conciliatione ligat. vt idem ait de
quãtitate anime. Unde religio ap-
pellat: ꝙ ea religem⁹ vni deo ani-
mas noſtras ad cultum diuinuz
vinculo ſeruiendi: vñ religio di-
A cta phibet a religẽdo deũ. Ami-
ſeramus enĩ euz negligentes: ait
Pap. Cum (inq;) religio ſit talis:
tamen hic fit mentio de religiõe
prout eſt ſupererrogatio deuo-
tionis cultus diuini in adimpletio-
ne cõſiliorũ euãgelicoꝝ. Cui po-
teſt cõuenire diffinitio Tulij rhe-
torica prima. li. ij. vbi ait. Religio
eſt que ſuperioris cuiuſdã nature
(quam diuinam vocant) curã ceri-
B moniã q; affert. Et eidem conue-

nit quod ait Aug. de vera religio ne. Religio eſt ſtudiū ſapie. Hec enī eſt vera ſapia: adimplere cō/ ſilia euangelica,

¶ Caplm ſecundū. De inſtitutio ne ⁊ ortu religionis.

r Eligioſorum conuentuz primus Samuel inſti/ tuit iugiter pſallentiū do mino. vt ait magiſter in hiſtorijs ſuper illud .i. Reg. x. Obuiuz ha

C buit gregem ꝓpharum deſcēdē tium de excelſo: ⁊ ante eos pſal/ lentium. ⁊c. Et dicebant prophe/ tare. i. laudare deū iugiter: ait ibi magiſter. Et religioſorum perſo/ nam geſſerunt ꝓphe: ait Hiero. epla. xlij. Filij (inquit) ꝓphetarum (quos mōachos i veteri legim⁹ te/ ſtamento) edificauerunt ſibi ca/ ſulas prope fluēta Iordanis ⁊ vr/ bibus derelictis: polēta ⁊ herbis

D agreſtibus in heremo victitabāt. Unde ⁊ Johannes Baptiſta: in heremo vixit: cui veſtis aſpera: zona pellicea: mel ſilueſtre. om nia virtuti ⁊ continentie prepara ta. Deinde dei filius (q cum eſſet diues omniuz: factus ꝑpter nos egenus) ſacram religionem ve/ raciter inſtituit: ⁊ augmentauit quando pauperes elegit: diuites

E in fide: vt enim (relictis omnibus) ſequerēt. Mat. v. Uenite p⁹ me. De quo ⁊ ipſi gloriāt. Mat. xix. Ecce nos reliquimus oia. hoc enī eſt apoſtolici faſtigij: ait Hie ro. epla lxxxviij. Et hoc fecit eos apoſtolos: ait Criſo. ſuper Mat. Omel. xlvj. Antiqua igitur inſti tutio ſacre religionis ordinata ⁊ autentica eſt.

¶ Secunda diſtinctio. De reli/ gionis eminentia.

¶ Capitulū primum. Quo pa tres antiqui modum hunc viuē di preelegerunt.

e X predictis patet emi nentia ⁊ dignitas reli gionis: ſiue vite reli/ gioſe: quam xp̄s pre/ elegit: diſcipulis tribu it. ⁊ alijs predicauit. Math. xix. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vē de oīa que habes: ⁊ da pauperi/ bus. ⁊c. Unde talem vitam duxe runt Apoſtoli poſt aſcenſionem domini Saluatoris. quando nul lus dicebat aliquid eſſe ſuum ſed erant illis oia cōia. Act. iiij. Si militer talē vita habuiſſe creden/ tes in Alexandria ſub Marco euangeliſta narrat Philo vir do ctus li. i. hiſtorie eccliaſtice. c. xvi. Ubi mira dicit d̄ vita eoꝝ. Pri mo inquit omnes renūtiabāt cō/ ctis facultatibus: ⁊ extra vrbem egreſſi: i hortulis vl exiguis agel lis degebāt: refugientes iparis p poſiti: ⁊ vite diſſimilis contuber nia: ſciētes: hec eſſe ipedimēta: ar/ duū volentibus iter virtutis ince dere. Et ſequitur ibi: multa enā merās que in noſtris inquit exer centur monaſterijs. Continentiā velut primum fundamentuz in

ia collocans: ⁊ ita deinde reliq̄s ſuper hanc peragūt edificare vir tutes. Cibuz potūq; nullus eoꝝ capit ante ſolis occaſuz: tpe vide licet lucis cū prophetie ſtudijs: curam vo corporis cuz nocte ſo ciantes: nonnulli poſt triduuz in cōionē veniunt cibi. Quos vo edacior ſtudiorum fames perur/ get: alij quarta die vel ſexta: neceſ ſarium corpori indulgent cibum. Et ſequit ibi. q apud eos conſe/ crate virgines: indignū ducebāt libidini mancipare vas ad capiē dam ſapientiam preparatuz. Se orſum viri: ⁊ ſeorſum femine cō/ gregant. Uinum nemo guſtu cō tingit: ſed nec quanlibet carnem ſed autem panis ⁊ aque poculuz cuz ſale vel yſopo cib⁹. Et ibi alia multa narrat. Et de hoc caſſian⁹ ij. collationū. di. q in primordijs fidei probatiſſimi monachi a bea to Marco: q poſt Alexandrine vrbis pontifex fuit: normam ſu/ ſceperunt viuendi. Non illa ma gnifica: vt in actibus ante retine/ bant: verum etiā multo ſubtilio/ ra cumulauerunt. Idez habetur libro primo hiſtorie tripartite an te finem.

¶ Capitulū ſecundū. De religio nis eminentia.

m Erito ergo eminens eſt ⁊ excellens vita religioſa prout ait Ber. in ſermōe de natali loquens de paupertate filij dei. Naſciturus inquit dei fi/ lius elegit quod moleſtius fuit carni: qz natus in paupere domo ⁊ ſic de alijs. Sed non tale iudici

L um mūdi: aut ergo iſte falax: aut mundus. Sed diuinam impoſſi bile eſt falli ſapientiam. Melius ergo ⁊ vtilius ⁊ potius qd̄ ipſe ele git: ita vt quiſq; aliqd doceat vl ſuadeat ab eo tāq; a ſeductore ſit cauenduz. vnde vt oſtenderet fi lius dei volūtarie paupertatis ꝑ/ cioſitatē elegit eam: ꝓut ait idez Ber. i ſermone d̄ vigilia natiuita tis. Quid inq; paupertate ditius

M Quid precioſius: qua regnū ce/ lorum emit gratia acgritur. Et in alio ſermone ait: q in celis bo/ norum omnium affluentia ſup/ petebat: ſed paupertas non inue niebat in eis. Porro in terra ha bundabat ⁊ ſuperhabundabat: ⁊ neſciebat homo precium eius. Hanc ergo dei filius ↄcupiſcēs deſcendit: vt eam eligeret ſibi: ⁊ nobis: ſua eſtimatione faceret ꝑ/ cioſam. Mira ergo fatuitas de/ trahentium paupertati volunta/ rie ꝑpter xp̄m aſſumpte: quā ſic ipſe elegit ⁊ precioſam oſtdit. Cū

N omnia relinquere propter xp̄um ſit melius: q; monaſteria extrue re: vel pauperes ſuſtentare: vt ait Hiero. epiſtola. cxv. loquens ad Nepotianū. Extruis inquit mo/ naſteria multus a te per inſulas Dalmatie pauperuz numerus ſu ſtentatur. Sed melius faceres: ſi ⁊ ipſe ſanctus inter ſanctos viue

res. Sequit. Apli gliantur: q oia
dimiſerunt: ⁊ ſecuti ſunt ſaluatorē
Et certe preter rhetia ⁊ nauez ni-
[O] hil eos legimus dimiſiſſe: ⁊ tamē
teſtimonio futuri iudicis coronā
tur: q ſe offerentes: totum dimi
ſerant qđ habebant: Plane er-
go h ait: meli⁹ eē relinquere om-
nia ꝓpter deū: ꝙ expendere res
poſſeſſas in vſus pauperum ſiue
[P] in extructionē monaſterioꝝ. Nō
enim ſoluz retribuit deus paupe
ri voluntario propter deum ꝙ-
titatem eorum que reliquit: ſꝫ eo
rum que cōcupiſcere potuit. An
Greg. ſuper euan. li. i. Omel. v.
Multum dimiſit q ſibi nihil re
tinuit. Sequitur. Tanta a ſequen
tibus ſunt dimiſſa: quanta a non
ſequentibus concupiſci potuerūt
Multum ergo dimiſit: q cuz re
poſſeſſa oi concupiſcentie renun
ciauit. Sed innumerabilia regna
[Q] poſſunt concupiſci. Qui ergo ꝓ
pter deum ſua dimiſit: ⁊ nihil cō
cupiſcit: iudicandus eſt: multa re
gna propter deum dimiſiſſe. Jō
merito retribuendū eſt ſibi re-
gnuz celorū. Mat. v. Beati pau
peres ſpū: qm̄ ipſorum eſt regnū
celorum. Et ideo ad vitā religio-
ſam hortat Hiero. in multis lo-
cis. Sicut epl'a. xxxiiii. vbi ait. Li
cet paruulus ex collo pēdeat ne-
[R] pos: licꝫ ſparſo crine: ⁊ ſciſis ve-
ſtibus: vbera quibus te nutriuit
mater oſtendat: lꝫ in limine pa-
ter iaceat: per calcatū perge pa-
trem: ⁊ ſiccis oculis ad vexillum
crucis euola. Solum pietatis ge
nus in hac re eſſe crudelem. Se
quit. Gladiuz tenet hoſtis: vt me
perimat: ⁊ ego de matris lachry
mis cogitabo? Propter patrez
xpi militiā deſeram: cui etiam ſe
pulturam: xpi cauſa non debeo:
Mat. viij. Item Hiero. epiſtola
lix. aduerſus vigilantiū. Quod aſ
ſeris: melius eos facere q vtuntur
rebus ſuis: ⁊ paulatim fruct⁹ poſ
ſeſſionum diuidunt: ꝙ eos q poſ
ſeſſionibus venūdatis ſimul om
nia largiūt: tibi nō a me ſꝫ a dño
Reſpondet. Mat. xix. Si vis p
fectus eſſe: vade vende oia que
habes: ⁊ da pauperibus. Ad cuz
loquit q vult eſſe perfectus: q cuz
apoſtolis patrem: ⁊ nauez: ⁊ rhe
te dimittit. Sed inqs. Si omnes
ſe recluſerint: ⁊ in ſolitudine fue-
rint: qs celebrabit eccliaſ: Qui
hoies ſeculares lucrifaciet? Cui
Hiero. Si omnes fuerint tecum
fatui: quis erit ſapiēs? Et ſuper-
addit. Rara eſt virtus: nec a plu
ribus appetit: ⁊ vtinaz eſſent om
nes q pauci ſunt. Multi eni ſūt
vocati: pauci vo electi. Infirmus
ergo: q hoc eſt virtus .ſ. vendere
oia ⁊ ſequi xpm: reſpectu d⁹ qđ
eſt celebrare miſſas. ⁊c.

Caplm tertium. De diſtin-
ctione religioſorum antiquorum

Erito ergo vita religioſa
[m] appetēda que eſt vita di
uina ⁊ apoſtolica: vt i ea
ſeruiat deo in tranquillitate: quaz
appetiere ſancti antiqui in egypto:
⁊ deinde per totum mundū. De
quib⁹ ⁊ eoꝝ vita Hiero. ad Eu-
ſtochiū epl'a. lxxxviii. vbi ait: q
tria genera mōachoꝝ in egypto
fuerūt ſcilicet Cenobitaꝝ q cōi-
ter viuebant Anachoritaruz: q
ſoli in deſertis degebant. Et alio
rum. quoꝝ genus dicitur remith
lingua eoꝝ: qui bini vel trini ſi-
mul habitabant. De primis: ⁊ de
vita eorum ait ibidem: q nullus
in cibo ſtrepitus: nemo ibi loqui
tur: viuitur pane: leguminibus:
⁊ oleribus que ſolo ſale conditū-
tur. vinū tm̄ accipiūt. Et alia ibi
de eoꝝ vita: qualia ait Philo
ſuperius. vnde ibi Hiero. Tales
Philo: tales Joſephus in ſecū
de captiuitatis hyſtoria refert. vi
te vo Anachoritaruz auctor fuit
Paulus: illuſtrator Antonius:
ꝑnceps Joānes Baptiſta vt ait
ibi. Digna eſt igitur ⁊ excellēs vi
ta religioſa. De cui⁹ excellētia
oſtenſum fuit Anſelmo cuz eſſet
quaſi in extaſi: prout dicit libro đ
ſimilitudinibus in ſi. Ait eniꝫ ad
eū angelus. vis videre: quis eſt
verus monachus? Et ille volo.
Et duxit eū: quaſi in ꝯſpectu ma
gni clauſtri ⁊ ſpecioſi. ⁊ ait Cir-
cūſpice. Et aſpexit: ⁊ erant parie-
tes obducti auro ⁊ argento puriſ
ſimo: herba i medio viret: ⁊ ipſa
argentea mollis ⁊ redolens: ⁊ vl
tra humanam opinionez delica
ta. Cumqꝫ ibi perpetuo habitare
eligeret: ductoꝛ eius ſibi ſpopon
dit: ſi vellet: ſe veram oñſurū pe
nitentiam poſſe ibi habitare. Et
tunc euigilauit. Quam viſionez
ſibi deus oſtendit: vt eſt pie cre-
dendū ad ſui ſolatiū: ⁊ aliorum.
exemplū. Admonendi ſunt ergo
religioſi: vt cōſiderantes religio
nis ſue dignitatez: digne ⁊ hono
rifice viuant in ea.

Capitulū. iiij. De tribus in q-
bus religio coſiſtit.

Onſiſtit autem vita reli
[c] gioſa principaliter in tri
bus. In voluntaria pau [Z]
pertate. In ſincera caſtitate. In
obedientie ſubiectione. In quo-
rū figura dictū eſt Abrae Gen.
xij. Egredere đ terra tua: ⁊ de co
gnatione tua: ⁊ đ domo pr̄is tui
In his enim trib⁹ conſiſtit vite
religioſe pfectio. ſ. In amoris ab
infimis eleuatione. In cordis ⁊
interiorum reformatione: ac libi
dinū cohibitione. In deo ⁊ ſum
mis adheſione. ait Aug. epiſtola
lxxxiij. Et ſummū eſt ipſa vitas:
infirma natura: nec beatum nec
miſerum eſſe poteſt quod media
inclinatione ad īfimū: miſera cō
uerſione ad ſummum btē viuit.
Qui ergo in xpm credit: nō dili [A]
git infimū: nō ſuperbit in medio
atqꝫ ſummo iherere: ⁊ ita fit ido
neus. In his igitur tribus eſt re
ligionis perfectio: vt dictum eſt:
Paupertas vo volūtaria ꝓpter

t

xp̃m aſſumpta fundamentũ eſt.
vnde ⁊ ſaluatoꝛ loquens de bea/
titudinib⁹: ⁊ eaꝝ meritis: ꝓmiſit:
beati paupes ſpiritu ⁊c. Mat. v.
innuẽs p hoc: ꝙ pauptas eſt fun
damentũ virtutũ et beatitudinũ.

¶ Capitulũ qntũ ↄ̃ pauptate ad
quã ſe obligãt religioſi.

a D hanc paupertatẽ ob/
ligant ſe religioſi ſm exi
gentiam ſui ſtatus. vł ad
nil habendũ propꝛiũ nec in cõi:
nec in ſpeciali: ſicut obligant ſe il
B li qui ſunt huius mee profeſſiõis
ſcilicet beati. Franciſci. vel ad nil
habendũ ſaltẽ propꝛium in ſpe/
ciali: ſicut obligant ſe illi qui pñt
habere in cõi: licet nullus poſſit
habere ꝓpꝛiũ. Omnes ergo ne
ſint preuaricatores voti: ⁊ ſue pro
feſſionis: ⁊ ſic rei dãnationis: cũ
ſumma diligentia ⁊ ſollicitudine
ſtudeant ſeruare paupertatẽ quã
profeſſi ſunt: exemplo ſanctoꝛũ
patrum ſcilicet beati Benedicti
C beati Franciſci. ⁊ alioꝛũ. Et hoc
merito. vt enĩ legitur in vitis pa
trũ li. ij. parte. vi. Theſaurus mo
nachi eſt voluntaria paupertas.
Sicut enim habẽs theſaurũ ſol
licite cuſtodit: ne vel omnino au
feratur vel diminuatur: aut mo/
do aliquo violetur: ſic religioſus
profeſſoꝛ paupertatis: ex voto: p
exigentia ſui ſtatus debet ſeruare
ſollicite paupertatẽ. vnde narrat
Gre. iij. dial. de abbate Iſaac: ꝙ
D offerentibus poſſeſſiones dice/
bat. Monachus q poſſeſſionẽ
in terra querit: monachus nõ ẽ.
Sic quippe metuebat ſue paup/
tatis ſecuritatem perdere: quõ di
uites auari ſolent perituras diui
tias cuſtodire. Hic enim erat ve
rus amatoꝛ paupertatis. De bea
to quoqꝫ Franciſco qualiter fuit
ſancte paupertatis amatoꝛ obſer
uatoꝛ: ⁊ cultoꝛ: facta ſua: mundo
manifeſtant. ⁊ in vita ſua in par/
te legit. Conſimilr ↄ̃ ſanctis anti
quis: vt patet in vitis patrũ vbi
ẽ. Sicut de quodã q euangeliũ
vendidit in pauperum nutrimẽ/
to di. Ipſum verbũ vendidi qđ
iubet omnia vendi ⁊ dari paupe
ribus. Nec ſolũ pauptatis exem
pla emicuerũt in ſanctis ſed etiã
in pꝛincipibus gentilibus: vt ait
Vale. lib. iiij. c. iij. loquens de Fa
bꝛitio: qui refutauit aurum ⁊ ar/
gentũ ſibi miſſum: ⁊ alia ꝓcioſa:
de quo dicitur ibi: ꝙ continentie
ſue bñficio ſine pecunia ꝓ diues
erat: ſine vſu familie habẽde co/
mitatus: qꝛ locupletem eũ facie/
bat non multa poſſidere: ſed mo
dica deſiderare. Et ibi de multis
talibus pꝛincipibus qui diuitias
refutabant: ⁊ quaſi dedignaban
tur: eas habere. vnde Senẽ. libꝛo
de prouidentia dicit: ꝙ Democri
tus diuitias ꝓiecit: onus illas bo
ne mentis eſtimans. Ideo ſequi
tur. Contemne diuitias. Nemo
tã pauper ꝙ̃ natus eſt. Et de eo
dem ait libꝛo de beata vita: ꝙ eo

die quo interdixit ſibi aliud ha/
bere: interdixit ſibi ⁊ aliđ petere.
Quaſi dicat. ꝙ nec aliqđ voluit
habere: nec aliqđ petere. ¶ Cõ
ſimiliter exempla mira pauperta
tis fulſerũt in phĩs prout narrat
Hiero. ↄ̃ Iouinianũ. de Dioge/
ne q habitabat in dolio ⁊ in poꝛ
tis ciuitatum: ⁊ manu cõcaua bi
bebat: nec voluit habere aliđ po
culũ. Et de hoc in tractatu ↄ̃ vir
tutibus. ⁊ de eodem ẽt Val. vbi
ſ. dicit ꝙ Alexander continẽtiã
Diogenis vincere nõ potuit. Ad
quem cũ in ſole ſedentem acceſ/
ſiſſet: hoꝛtareturqꝫ: vt ſi qua ſibi
pſtari vellet indicaret: reſpondit.
De ceteris interĩ a ſole mihi ve
lim non obſtes. Quaſi dicat. Ni
hil aliud volo: niſi ꝙ nõ ſtes in/
ter me ⁊ ſolem. hic enim effecit:
vt nihil ſibi eripi poſſet. Ait Se
neca ↄ̃ tranqllitate animi de quo
dam: ꝙ cũ amiſiſſet omnia ſua
ait. Iubet me foꝛtuna expeditius
phari. Si ergo ꝓdicti ignarri le
gis diuie ⁊ fidei: abſqꝫ ſpe regni
eterni: ⁊ ſimiliter ignarri diuie di
gnationis q̃ uoluit eẽ pauper ꝑꝑ
hoĩeſ: vt oñderet eminẽtiã pau/
ptatis ⁊ ꝓcioſitatẽ vt dictũ eſt. ſ.
ſic paupes fuerũt: nõ mirꝫ ſi fide
les ob regnũ celoꝝ: ⁊ pfectã filij
dei imitationem: velint eſſe diui
tiarum contemptores: ⁊ pauper
tatis ſanctiſſime ſectatores.

¶ Capitulum. vi. Qualis debet
eſſe paupertas.

f Ed qꝛ pauperẽ non facit
comendabilioꝛẽ paupe/
rtas: ſi inter ſoꝛdes pccã
non cauet: ꝓut ait Hiero. epiſto K
la. xcv. videndũ eſt: qualis debet
eſſe paupertas religioſoꝝ. Et no
tandũ ꝙ debet eſſe recto fine ſi/
ue intuitu pꝛeelecta et aſſumpta
ſcilicet ꝑꝑ deum: ⁊ vt liberi⁹ ⁊ ex/
peditius poſſit hõ deo vacare: et
agilius luctari cũ hoſtib⁹: cũ qui
bus nudi luctari ↄ̃bem⁹: ait Gre
goꝛi⁹ ſuper euan. lib. ij. omel. xij.
Propterea ait Petrus Mat.
xix. Ecce nos reliquim⁹ omnia.
⁊c. vbi ait Hieroni. ꝙ Socrates
phus ⁊ alij diuitias cõtempſerũt
ſed non ſecuti ſunt ſaluatoꝛem ſi
cut apoſtoli. Iđ Aug. ſuper ꝑs.
ſexageſimum nonũ. Iđ inquit L
pauper xp̃us omnia tempoꝛalia
cõtempſit: vt tu ſis tantũ ſpecies
eius. ¶ Itẽ debet eſſe pauper/
tas affectu amata. Religioſus. n.
debꝫ amare paupertatẽ ſicut ſpõ
ſam ſuã: ait Criſo. ſuper Mat.
omel. vltima. Paupertas eſt ſi/
milis pulchꝛe puelle: cuius ocul⁹
pur⁹ pꝛeclarus: mãſuetus: trãql/
lus: delectabilis: ad oẽs reſpiciẽs
neminẽ odio habẽs. Ad modũ M
ergo ſponſi debet religioſus dili
gere ſponſam ſuam paupertatẽ:
exemplo beati Fraciſci: q eam de
ſponſauit. vñ ꝑs. Elegi abiectus
eſſe in domo dei mei. ¶ Itẽ de
bet eſſe ilaritate iocũda: ⁊ reputa
tione pacata. Ait Greg. ſuꝑ Eze.

li.ij.omel.vi.Ille vere pauper ẽ:
N qui eo eget qđ habet. Nã ⁊ qui
non habet ⁊ habere non appetit
diues eſt. Pauptas quippe eſt
inopia mentis non in quãtitate
poſſeſſionis. Nam qui cum pau-
pertate bene cõuenit pauper nõ
eſt. puer.xiij. Melior eſt pauper
⁊ ſufficiens ſibi.⁊c. Et Señ.epła
ij. honeſta res eſt leta paupertas.
Et de hoc ſupra parte.ij. vbi de
O paupertate. ¶ Item debet eẽ ſta
tui cõgrua ⁊ moderata. Sũt.n.
eniz aliq qui erant in ſeculo pau
peres: ⁊ religionez intrantes: vo
lũt hře maiores diuitias ⁊ opulẽ
tias in omnibus: q̃ꝫ prius. Ideo
dicitur in tractatu de.xij. Abuſio
nibus in ſeptima abuſione: q̃ eſt
habitus precioſus in religiõe: ꝙ
qui veteres pannos ⁊ viles con-
ſueuerũt hẽre i ſeclo ⁊ i religiõe
P nouos ⁊ p̃cioſos hẽre ꝯtendũt.
Et hec ẽ magna abuſio: put ibi
exequitur. In quoꝝ perſona ait
Hiero.epła.xxxiiij. Nat⁹ in pau
pere domo ⁊ tugurio ruſticão: q
vix milio ⁊ cibario pane rugiẽtez
ventrem ſatiare poteram: nũc ſi-
milã ⁊ mella faſtidio: noui gene-
ra piſciũ: caleo ſapoꝛib⁹ auiuz.⁊c.
¶ Itez debet eẽ maceratiua vo
luntaria enim paupertas: marty
rium eſt: ait Ber. in ſermone de
Q oĩb⁹ ſanctis. di. Quid ſibi vult:
ꝙ eadem promiſſio pauperibus
⁊ martirib⁹ fit. ſcilicet regni celo
ruz Math.v. niſi ꝙ gen⁹ marty
rij eſt paupertas voluntaria? Se
quitur Nõ martyrij genus gra-
uius: q̃ꝫ iter epulas eſurire: inter
multas veſtes ⁊ pretioſas algere
paupertate p̃mi inter diuitias q̃s
affert mundus: oſtẽtat diabol⁹.
noſter deſiderat appetitus. vtriſ-
qꝫ ergo regnũ celoꝝ ꝓmittitur:
ſed pauptate emitur: in perpeſſio
ne ſancti martyrij abſqꝫ dilatiõe
percipitur. verus igitur paup vo
lũtaria paupertate ſic ſit pauper:
ꝙ ſuſtineat famẽ: ſitim inediam
⁊ inopiam: exemplo ſaluatoris q
ieiunauit ⁊ eſuriuit. Math.iiij. ⁊
exemplo diſcipuloꝝ qui ceperũt
euellere ſpicas Mat.xij. ⁊ beati
Pauli: qui in fame: ⁊ ſiti: frigo-
re ⁊ nuditate ſeruiuit deo.ij.cor.
xi. ⁊ p̃s. Ego aũt mendicus ſum
⁊ pauper. Sed eꝯ eſt de multis:
de quibus Hiero. vbi.ſ. dicit: q
ſunt quidã pauperes: q tali mo-
do volũt eſſe pauperes: vt nihil
eis deficiat. ¶ Item debet eſſe
ſcientia ⁊ diſcretõe regulata. Ait
Apo.phil.iiij. In omnibus inſti
tutus ſum. Scio ſaturari ⁊ eſuri
re: abũdare ⁊ penuriaz pati. Su
per qđ Gre. ſuper Eze.omel.vij.
dicit. Ars magna hec ſcilicet ſci-
re ſaturari ⁊ eſurire: abundare ⁊
penuriaz pati. Et mire diſcipline
ſciẽtia: que nobis toto cordis ni-
xu diſcenda eſt. Sequit. Quẽ pe-
nuria ſua non frangit: a gratiarũ
actione non retrahit: in rerum tẽ
poralium deſideria non accendit:

ſic ſcit penuriam pati. ¶ Itẽ de
bet eẽ humilitate ordinata. Ait
ſaluatoꝛ Mat.v. Beati paupes
ſpũ.⁊c. Quia ſcilicet ſic ſunt hu-
miles. Ait Aug. de ſermone dñi
in monte li.i. Humilitas eniz eſt
cuſtos paupertatis. ait Gregoꝛi⁹
dial.i.xxij.c. Quia ſine hũilitate
paupertas parũ prodeſt: eo ꝙ do
minus pauperem ſuperbũ odit.
Ecc.xv. Iđ ſumme cauẽda pau
peribus arrogantia. vt enim ait
Hiero. epiſtola.cx. plus eſt aiuz
depoſuiſſe q̃ꝫ cultum: difficili⁹ ar
rogantia q̃ꝫ auro carem⁹: aut gẽ
mis. His enim abiectis interdũ
glorioſi tumemus ſoꝛdibus: ⁊ vẽ
dibilez paupertatez populari au-
re offrimus. Iđ Iſai.lxvi. Ad
quem reſpiciam niſi ad pauper-
culum ⁊ contritum ſpiritu ⁊ tre-
mentem ſermones meos? Reli
gioſi ergo ſtudeãt. vt ſint paupe-
res modis dictis. Tales eiz pau-
peres: ſunt deo amabiles. Iaco.
pꝛio. Nõne pauperes elegit de⁹
in hoc mundo.⁊c. Tales exaltat
in iudicio: qꝛ erunt cũ eo iudices
Iob.xxxvj. Iudiciuz pauperib⁹
tribuit. De quibus bene Grego.
moꝛa.xxvi. Et caueãt ne ſint trãſ
greſſoꝛes ſui voti ⁊ poſſeſſionis:
poſſeſſiõe alicuius rei. ne ſcilicet
ſint damnãdi. vñ narrat Hiero.
epiſtola.lxxxiiij. de quodam reli
gioſo propꝛietario. Quidam in-
quit de fratribus partioꝛ: magis
q̃ꝫ auarioꝛ centum ſolidos quos
lina texendo acquiſierat moꝛiẽs
reliqt. Intereſt inter monachos
conſilium. Habitabant enim ibi
circiter qnqꝫ milia diuerſis cellu
lis: quid facto opus eſſet. Et alij
Y pauperibus diſtribuendos eẽ di
cebant: alij dandos eccleſie nõ-
nulli vo parentibus remittẽdos.
Macharius vo Pachomi⁹ et
Iſidoꝛus quos patres vocant:
ſancto in eis loquente ſpũ infodi
endos decreuerunt cũ eodem di
cendo: pecunia tua tecuz ſit in p
ditione. ſicut dictũ eſt Symoni
act.viij. Et merito: qꝛ tales men-
tiuntur ſpũi ſancto: ⁊ ſunt fures ⁊
latrones aliena vſurpãdo: ⁊ per-
iurij: ac voti trãſgreſſoꝛes. Ideo
ait Petrus Ananie act.v. Cur
tẽptauit ſathanas coꝛ tuũ menti
ri ſcilicet ſpiritui ſancto: ⁊ frauda
re de precio agri.⁊c. ¶ Simili-
ter de alio religioſo q habuit tres
Z aureos abſconditos narrat Gre
go.iiij. dial. ante fi. ꝙ ipſe beatus
Gre. ꝓhibuit ne fratres ad eum
in moꝛte accederent: neqꝫ cũ fra
tribus ſepeliretur: ⁊ ꝙ illos aure
os ſuper eum proicerent dicẽdo
pecunia tua tecum ſit in perditio
ne. Diuinus igitur p̃dicatoꝛ ſua-
deat religioſis: vt ſint pauperes
dictis modis ⁊ diſſuadeat ꝯria.
¶ Tertia diſtinctio. De caſtitate
ad quam obligant ſe religioſi.
¶ Caplm.i. Quid ſit caſtitas.
Icut autem religioſi de
ſ bent eſſe pauperes ſpiri

t 3

A ru in abdicatione temporaliū: vt dictum eſt: ſic debēt eſſe caſti libidinū interiorum ⁊ exteriorū cohibitione. vouent enim omnimodam ⁊ pfectam caſtitatē. Qualiter autē debet eſſe caſtitas patet. ſ. pte. ij. vbi de mulierꝫ pudicitia: ⁊ parte. iiij. vbi de clicoꝝ caſtitate. Si enim mulieres debēt eſſe pudice: ⁊ ſi viri ecclīaſtici debent eē perfecte caſti: multo magis religioſi qui ſe conſecrauerunt perpetuo: deo ſuo. Ipſi enī ſunt eunuci recluſi in templo dei ad eū laudandū. Iſai. lvi. hec dicit dñs eunuchis. Dabo vobis in domo mea: ⁊ in muris meis nomē me

B lius a filijs ⁊ filiabus. Ad litterā enī incluſi ſunt in muris monaſteriorum: q ſe caſtrauerūt ꝓpter regnum celorū Math. xix. Eſt autem caſtitas cohibitio vel conſeruatio amorum ⁊ appetituum ab inordinata amatione ⁊ appetitione: ait Comētator ſup illud angelice hierarchie. c. iij. Caſtis intellectus oculis. vel caſtitas eſt ſummus amor omnino depuratus incorruptionis ⁊ integritatis

C ait Idem. c. vij. Ille enim caſtus eſt qui deum attendit: ⁊ ad ipſū ſolum ſe tenet: ait Aug. de beata vita. Itē caſtitas eſt animi amor ordinatus non ſubdens maiora minoribus: ait Aug. libro de mēdatio. his omnibus modis debꝫ religioſus caſtus eſſe. Cui cōpetit illud. i. thi. v. Teipſum caſtum cuſtodi: vt ſcilicet ſit omniū libidinū exteriorum ad quinqꝫ ſenſus pertinentium cohibitio: ⁊ caſtigatio: necnon ⁊ omnium libidinum interiorum ſiue in cogitatione vel meditatione: ſiue in affectione vel appetitiōe. Tales ſignificantur per quinqꝫ virgines prudentes. Math. xxv. ⁊ cuilibet eorum ꝯpetit illud Job. xxxi. Pepigi fedus cum oculis meis: vt non cogitarem quidē de virgine. vbi Grego. moral. xxi. ait. vt munda ſit manus in operatione a laſciuia voluptatis: deprimēdi ſunt oculi quaſi quidā raptores ad culpam. Et ibi bene de cohibitione ſenſuum interiorum ⁊ exteriorum.

¶ Capitulū. ij. Que ſunt neceſſaria ad cuſtodiam caſtitatis.

T autē poſſit ſeruari caſtitas illeſa ⁊ pfecta debet eſſe alimentorum ſuperfluorum ⁊ nociuorum ſubtractio: ⁊ carnis maceratio: q̄ ſine comitibus ſuis ſcilicet temperātia ⁊ ieiunio caſtitas cito laceſſit ait Criſo. ſuper ꝑs. quinquageſimum. Et de hoc bene Hierony. epſa. xcvi. di. Apo. macerat corpus ſuū: ⁊ aīe ſubicit iperio. i. cor. ix. Caſtigo corpꝰ meū ⁊c. ⁊ adoleſcētia feruēte cibis corpore de caſtitate ſecura eſt? Et ſequit. Alia peccata extriſeca ſunt. ſ. auaritia ⁊ alia: ſola libido inſita eſt: grandis. n. ꝟtus ē ꝗ nata ſis in carne non carnaliter viuere: tecum pugnare quotidie: ⁊ incluſū hoſtē Argi: vt fabule ferunt centū oculis obſeruari. Et ſuperaddit illō quod ait Comicus. Sine cerere ⁊ baco friget Ven⁹. Et pꝰ Quicquid ſeminarium voluptatis eſt. venenū puta. parcus cibus ⁊ vēter ſemper eſuriens triduanis ieiunijs prefertur. Nihil ſic inflāmat corpus: ⁊ titillat membra genitalia ſicut indigeſtus cibus: ructuſqꝫ conuulſus. Ideo Apoſto. ephſ. iiij. Nolite (inquit) inebriari vino in quo eſt luxuria. Debēt. n. eſſe religioſi ſic mortificati: vt q̄ſi non ſentiant ſaltem cum delectatione predictos fedos motus. Sicut fuit de Xenocrate philoſopho prout ait Vale. li. iiij. c. iij. di. ꝙ non ſenſit mulierē que iuxta eum accubuit: ⁊ ſpopōderat: eū allicere. Et alijs deridentibus: ꝙ non poterat flectere animū illiꝰ: rndit: pactū victorie non de ſtatua ſed de homie fuiſſe. Poſuerat enim pignus ꝯ alios: ꝙ eum flecteret. Quē q̄ī ſenſibilis fuit ad talia quaſi non ſentiens vl' apparens vocauit ſtatuā. Religioſis enī competit illud. Ro. viij. Non enim eſtis in carne ſed in ſpū. ¶ Itē vt ſint pfecte caſti debet eſſe omnis occaſionis excluſio. Sicut eſt mulierum familiaritas: frequens collocutio: incautus aſpectus: prolixus cōſenſus ⁊ hmōi. Idō cauere debent a cohabitatione cum mulierib⁹ vt dictum eſt de eccleſiaſticis parte. iiij. vnde legitur in vitis patrum li. ij. parte. iiij. ꝙ mulier ſancta dixit ad monachū q declinauerat a via quādo moniales. Si eſſes (inquit) perfectus monachus: nō ita reſpexiſſes nos: vt cognoſceres: nos eē mulieres. Et parte. ij. dicit de abbate Arſenio: ꝙ rñdit mulieri petēti vt haberet memoriam eius in oratione. Rogo (inquit) deū: vt auferat memoriā tuā de corde meo. Et parte. iiij. de ſancta muliere in monaſterio egrotante. que non ſuſtinuit: vt eā frater ſuus videret. ne propter eam

K veniret in memoriam feminarū. Sed mandauit ei. Vade frater: ora pro me: q̄ cum dei gratia videbo te in regno dei. ⁊ pte. xiiij. de quodam qui noluit alloq matrē nisi oculis clauſis. Summe

L enī ſancti patres deuitarūt conſortia ⁊ colloquia mulierum. cū tamen eſſent abſtinētia multimodi exhauſti: penitentijs ⁊ ieiunijs ac laboribus macerati: orationibus ⁊ contemplationibus ſupra ſe eleuati. Unde Augu. li. de cura ꝓ mortuis agenda narrat de Ioanne nobili monchoꝝ habuit ſpūm ꝓphie: ꝙ cū eum impatiēter videre cuperet: quedam religioſa mulier: ⁊ per virū ſuū inſtaret: ⁊ ille nollet quoniam illud

M nūqꝫ feminis permiſerat: ait tandem marito ei⁹. Dic vxori vide

bis me nocte prima ſed i ſomnis. Sicqꝫ factũ eſt. Monuitqꝫ eam qcqd fidelem coniugatam moneri oportet. Que euigilãs deſcripſit cũ viro ſuo. Ideo dicebat abbas diſcipulo: Eam⁹ illuc vbi nõ ẽ mulier: put dr̃ in pma pte N in vitis patrum. Monuerat eniꝫ q demones iugiter laborant ad tẽptandum religioſos: vt aſſequãtur de eis victoriaꝫ. ſicut legit in vitis patrum vbi. ſ. pte. v. de filio ſacerdotis ydolorũ: q vidit ſathan ⁊ miliciã ei⁹ ſibi aſſiſtenteꝫ. Qui cũ a quolibet ingrerẽt quid feciſſet: ⁊ vn⁹ diceret: ſuſcitaui bella per dies triginta: ⁊ ſponſum in nuptijs occidi feci: iubet: eũ dyabolus v̈berari. Et ali⁹ diceret: ſubmerſi nãues in mari per viginti dies: fecit eũ etiaꝫ flagellari. Surrexit alius: qui dixit ſe fuiſſe in heremo quadraginta annis ⁊ monachũ impugnaſſe: quem vix nocte illa fecerat fornicari. Qđ audiens pnceps ille: ſurgẽs oſculatus O eſt eũ: ⁊ coronam ſuaꝫ capiti illi⁹ iponens iuxta ſe ſedere fecit. dicens: magnã rem feciſti. Hec iuuenis ille videns: ait intra ſe. Magnus eſt ordo monachorũ. Et egreſſus fact⁹ eſt monachus.

¶ Caueant ergo religioſi a ꝯſortijs mulieꝝ: vt ſint vere caſti. Ad qđ neceſſe eſt: vt ſit ois carnalis amoris abdicatio. Ut. n. ait Hiero. dicta epiſtola: carnalis amor P ſpũs amore ſugatur: deſiderium deſiderio reſtrigit. Eleuatio ergo ad deũ ⁊ ad celeſtia neceſſaria ẽ: qꝛ ex deguſtatiõe diuie dulcedinis ↄfrigeſcit amor carnalis. Guſtato eni ſpũ: deſipit ois caro. Et eꝯ. Cũ eniꝫ delectatio carnis abſciditur: mox alia delectatio inuenitur: ait Gre. moral. xxx. Caſtitas eſt pulchritudo anime: ſicut filie regis ab int⁹: ait Aug. ꝯ fauſtuꝫ. Iđ Sap. iiij. O q̃ pulchra ẽ caſta generatio. ⁊c. Qualis autem debet eſſe caſtitas: dictuꝫ eſt ſ. pte. iiij. vbi de caſtitate eccleſiaſticorum.

¶ Quarta diſtinctio. De obediẽtia ad quam ſe obligant religioſi.

¶ Capłm. i. Quid ſit obediẽtia.

Q Et nõ ſolũ religioſi vouẽt pdicta: ſed et̃ obediẽtiaꝫ: q̃ ẽ volũtas ꝓpe ſbiectio: ait Dama. li. iij. c. iiij. Et. i. Reg. xv. Melior eſt obedientia q̃ victima. vbi Gre. mor. vlt. Iđ melior: qꝛ p victimas aliena caro: p obediẽtiã v̈o volũtas ppria mactatur. Et ibi multa de obediẽtia. Cui⁹ eminentiam oñdit fili⁹ dei: q non venit facere volũtatẽ ſuaꝫ: ſed patris. Io. vi. Itẽ oñdit eam in adimplẽdo ipſi⁹ ꝑfectionẽ ⁊ ꝑſeuerantiã: qñ fact⁹ eſt obediens vſqꝫ ad morteꝫ crucis: Phil. ij. R vñ Ber. ad Senoñ. Xp̃us dedit vitam: ne perderet obedientiam.

¶ Capitulum. ij. Qualis dꝫ eſſe obedientia: ⁊ de eius gradibus.

Qualis aũt dꝫ eẽ obediẽtia deſcribit Ber. ſufficienter i ſmone đ obediẽtia: q icipit. Egredere đ terra tua Gen. xij. Tolle filiũ tuũ. premiſit. n. obediẽtiã Abrae i exemplum.

¶ Prim⁹ ãt obediẽtie grad⁹ ẽ: liber obedire: donec mactata voluntate: volũtatẽ diligãt ꝓlatoruꝫ.

¶ Scđus ẽ ſimplr̃ obedire ſine qõnib⁹ ⁊ murmurationib⁹: ac excuſationib⁹. ꝓs. In auditu auris obediuit mihi.

¶ Terti⁹ ẽ hilariter obedire. Hilarẽ. n. datorẽ diligit de⁹. Serenitas. n. in vultu: ⁊ dulcedo i ſermõe multũ roborãt obediẽtiã. iuxta illud poete. Sup oia vultus acceſſere boni. Exemplum de dauid ſaltante añ archã ij. Reg. vj.

¶ Quartus gradus eſt velociter obedire. Uiam iungt ꝓs mandatorũ tuorũ cucurri. fidelis eni obediens: moraꝫ neſcit: fugit craſtinũ: ignorat tarditateꝫ: precipienteꝫ preuenit: oculos parat viſui: aures auditui: linguam voci: pedes itineri: ⁊ totũ ſe colligit: vt imperantis impleat voluntatẽ. Exemplũ de zacheo: cui ait dñs Luc. xix. zachee feſtia deſcẽde ⁊c.

¶ Quintus gradus eſt viriliter adimplere. ꝓs. Uiriliẽ agite: ⁊ confortetur cor veſtrũ. Et ſi tribulatio intonat: ſi perſecutio inſultat: ſi peccatores laqueum poſuunt: ſi maligni ſpũs iter impediunt: dicat. ſ. obediens: paratus ſũ ⁊ nõ ſũ turbatus.

¶ Sextus gradus eſt: humiliter obedire. Cum eſſes inqt paruulus in oculis tuis: caput factus es. ⁊c. i. Reg. xv.

¶ Septimus eſt: perſeueranter obedire. Qui eni perſeuerauerit vſqꝫ in finẽ: hic ſalu⁹ erit. Mat. x. Et hoc in aduerſis: cũ. ſ. obediẽtia eſt grauis ad audiendũ. grauior ad implendũ. grauiſſima ad tenendum.

¶ Et idem Ber. i ſermone de aduentu. Obedientia ẽ T quincupartita. ¶ Prima eſt: cũ rectum eſt opus: qꝛ non eſt obediendum contra deuꝫ. ¶ Secũda: cum eſt opus voluntarium: qꝛ que ẽ ex neceſſitate nõ ẽ bona. ¶ Tertia eſt: cum opus eſt purum: vt. ſ. ſit intẽtio pura. Si eni oculus ſimplex fit: totum corpus lucidũ erit. Mat. vi. ¶ Quarta cum eſt opus diſcretuꝫ: ne quid nimis. ¶ Quinta: cum eſt opus firmum. i. perſeuerans. Ut auteꝫ perſeuerantiã habeat murus obedientie: debet habere propugnacula patientie. ¶ Itẽ Ber. in meditationibus. Bonus obediens dat ſuum velle ⁊ nolle: dicens cũ pſal. Paratum cor meũ de⁹. ⁊c.

¶ Capłm tertiũ. Qualia eſſe debent opera obedientie.

Ex dictis pꝫ obediẽ excellẽtia qꝛ in ea mactaĩ voluntas propria propter deuꝫ ait Greg. vbi. ſ. Melior eni eſt qui dñatur aĩo ſuo expugnatore vrbiũ. puer. xvj. Super qđ Grego. paſtoralis. ij. c. xi. Quis. ſ. i pa

mo alius a ſe ſuperat: in alio: que
ſūt extra ſubiugant. Et ex hoc pa
X tet obedientie difficultas. Nihil
enim eſt anguſtius homini ꝙ ꝓ
prias frāgere volūtates: ait Gre.
mor. xxxij. ꝛ. i. pe. ij. Caſtigantes
aīas noſtras in obedīa charitat.
¶ Item ex hoc patet hoīs ꝑ obe
dientiā triumphalis victorioſitas
qa per obedientiā vincit homo
ſeipſum: ꝛ voluntatē ſuā liberam
captiuat. ꝛ alterius ſubicit volūta
ti. Uir eniꝫ obediens loquetur vi
ctorias. puer. xxi. Merito ergo
obedientia eſt laudāda. Ipſa eni
eſt virtus: mater ꝛ quodāmodo
y cuſtos virtutū: ait Aug. xviij. de
ci. c. xxij Et de hoc in vitis pſuꝫ
li. ii. pte. xviij. vbi dr: ꝙ obedien
tia eſt ſalus omnium fideliū: ge/
nitrix omniuꝫ virtutū: celos ape
riens: homines a terra eleuās co
habitatrix angelorūꝫ: cibus om/
nium ſanctorum.
¶ Capl'm quartū. De exemplis
obedientie in antiquis.

Talis autē fuit obedien/
tia antiquorum: ibidem
narrant exempla ſicut de
quodam qui rigauit lignum ari/
Z dum per tres annos ad imperiū
abbatis: quod pertulit fructū: qui
dictus eſt fruct' obediētie. ¶ Et
de alio q dimiſit vnā partem lr̃e
.ſ. o non ſcriptā: cum vocaret ab
abbate. Et de illo qui fluuium ꝑ
fecit in fluuium. ꝛ de alijs multis
Et ibi multum de obedientia. Et
parte. xv. de illo qui dimiſit culle
lum in piſce inſciſſo vocatus ab
abbate. ¶ Similr̃ narrat Seue
rus in ſuo dial. de mira obedien/
tia antiquorū. Sicut de obedien
tia illius cui precepit abbas riga
re virgam aridam: q per duo mi
liaria proprijs humeris aquam
portauit: donec anno tertio flor
uit. Et de alio q promiſit omnem
obedientiam abbati: promittens
igneꝫ etiā ſe nō recuſare ſi abbas
preciperet. Cui cum abbas iube/
ret intrare clibanum non diſtulit.
ꝛ flāma ſibi ceſſit ſicut pueris he
breis. precipua eniꝫ fuit apd' eos
virt' obedientie. vt dr ibi. ¶ Si
militer Johannes caſſianus lib.
i. collationū exemplificat de obe/
diētia antiquorū. Sicut de illo q
rigauit lignū aridū portās aquaꝫ
per duo miliaria. A quo cū ſenex
quereret: ſi miſerit radices: ridit
ſe neſcire. Et euulſit ſenex ligūꝫ
quod ille rigauerat per annuꝫ ꝛ
proiecit. ¶ Similiter de alio qui
ad imperium abbatis ꝓiecit lar
ticulā olei per feneſtrā q ſola ibe/
remo erat: non conſiderans pre/
cepti ineptitudinem. ¶ Similr
de alio qui ad imperium ſenis ſa
xum euoluere omni nixu conten
debat. qd turbe multe hoīuꝫ mo
uere nō potuiſſent. ¶ Similiter
de fratre nobili: cui dixit ſenex: vt
decem ſportas deferret humeris
per plateas ad vendenduꝫ. Et ꝙ
diutius in hoc officio teneret: nō

ſimul vni. ſed ſingillatim vende/
ret. Quod ille deuote impleuit.
¶ Similiter de diſcipulo bti Be
nedicti qui cucurrit ſuper aquaꝫ
nec ſciuit eſſe aquā. Quod beat'
Benedictus non ſuis meritis: ſꝫ
obedientie diſcipuli: mauri. ſ. de/
putauit: ꝑut legit. ij. dial. c. vij. Ex
dictis patet: ꝙ talis erat obedien/
tia antiquorum: qualem deſcribit
Ber. ſ. voluntaria: prōpta: ꝛ ſic de
alijs. Unde ꝛ ſeniores loquebant
ſepe piſtoria fratribus: vt proba/
rent an eſſent in oībus obediētes.
Sicut fecit quidam dicens fratri
vt comederet feria ſexta mane: ꝑ
ut legit in vitis patrū parte. iiij. ꝛ
ſuper oīa cauebant antiqui a pro/
pria volūtate: ꝑut dr in vitis pa/
trū vbi. s. Dixit ſenex: ꝙ non cu/
rant multū demones qn̄ noſtras
facimus volūtates: qr ꝓpter vo/
luntates proprias: ipſi demones
facti ſunt. Nam propria volūtas
eſt murus eneus inter deuꝫ ꝛ ho/
minē: quā ſi homo reliquerit po/
terit dicere: in deo meo tranſgre
diar murum: vt dicit ibi. Id ali'
frater ait: Hec triſtitia eſt: ſi pro
priam fecero voluntatē: ꝑut dici
tur in vitis patrum parte. xiij. Et
non ſolum religioſi antiqui erāt
obediētes ſuis ſuperioribus: ſed
etiam milites gentiles principi/
bus ſuis: vt patet. s. parte prima
vbi de diſciplina militari. Et Ua/
le. li. ij. narrat qliter milites erant
obedientes principibus: ꝛ in di/
ſciplina ſuſcipienda pro arbitrio
eorum: ꝛ inſtando in acie ꝓ eoꝝ
diſpoſitione. Unde ait de quodā
q edixit ꝙ ſi qs fugiēs caſtra pe/
C tiſſet: pro hoſte interficeret. Qua
ſeueritate compreſſi milites: ho/
ſtes vicerunt. Et ibi de ꝯſilibus.
¶ Capl'm quintuꝫ. De imperfe/
cte obedientibus.

Contrario eſt de multis
etiam religioſis: qui ma/
lūt hēre ſuꝑiores q eoꝝ
faciant voluntates ꝙ ecōtrario.
Sicut legit in vitis patrum par/
te. iiij. de abbate reſpondente cui/
dam q ad eū venit dicēs: vellem
habere abbatem iuxta volūtateꝫ
meā ꝛ mori cum eo. Cui abbas.
Tu queris abbatem non vt tu ſe/
D quaris eius voluntatē: ſꝫ vt ipſe ſe/
quatur tuam. Quod ille audiens
ait: Ignoſce mihi pater quia glo
riabar eſtimans: me bene dicere
cum nihil tenerem. Hi autem ſūt
ſimiles illi ceco cui dominus ait.
Quid vis vt faciaꝫ tibi. Math.
viij. Super qd Ber. in ſermone
dicit: ꝙ tales ſunt multi a quibus
magis oportet: vt ſuperior qrat.
qd volunt qd fiat eis ꝙ ecōuer/
ſo. Nec aliqui decipiantur in hac
parte eſtimantes: leuia eſſe q di/
cuntur a ſuperioribus: nec eis ne/
ceſſario obediendum. Audiant
Bernardum li. de preceptis ꝛ diſ/
penſatiōe. In regula. ſ. beati Be/
nedicti dr: Obedientia que ma/
ioribus debet deo exhibet. Quā

E obꝛem: qcq̄d vice dei ꝑcipit ho/
mo: quod non ſit certū deo diſ/
plicére: ſecus non eſt accipiendū
q̄ ſi deus preciperet. Quid enī
intereſt vtrum deus per ſe: aut p
miniſtros ſuos ſiue homines ſi/
ue angelos: ſuum nobis beneplà/
citum innoteſcat. Nec dicat̃: q̄ lo
quit̃: de his que tradit ſcriptura
vel ratio manifeſtā: q2 de his nõ
eſt preceptoꝛ expectandus: vel ꝓ/
hibitoꝛ auſcultãdus. ſed q̄ð ita la/
tere vel obſcurum eſſe cognoſcit̃
quod indubiū venire poſſit vt ꝛc.
deus ſit: an aliter ferre velit. hec
ibi. In talibus ergo obediẽdū eſt
que precipiunt̃ a ſuperióre. pꝛo/
pter quod cauenda eſt inobediẽ/
tia ĩ talibus. Sunt enī tres gra/
F dus ait Anſel. ꝺ ſimilitudinibus
c.xxiiij. dicit. Obediẽtia ⁊ inobe/
diẽtia que ſunt contraria: ⁊ licen/
tia que eſt quaſi media: que qui/
dem multos decipit. ait ibidẽ. po
nens exemplum de ancillis que
ſunt ſub domina ſua: ⁊ de latrõe
inter eas que procurat exire fin/
gendo cauſas mĺtiplices: niſi po/
terit obtinere licentiā legitimã
intermittit opus: pretendit q̄ ſit
infirma: contriſtatur: occulte de/
trahit: ⁊ ſic de alijs.
¶ Capĺm ſextum. De periculis
inobedientie.

G a B inobedientia cauẽdū
eſt religioſo ſicut a dam
natione: q2 contra crea/
toꝛem ſuperbire eſt eius manda
ta tranſcendere. Ait Greg. moꝛ.
xxiij. Et qui ſubeſſe faſtidit imita
tur diabolum ait idem. moꝛ. xx.
Adã enim q2 voluit vti conſilio
ſuo: lapſus eſt per eū qui ante ce/
ciderat per ſuperbiam: q ſibi ca/
licē ſuperbie ꝓpinavit. ait Aug.
ſup Jo. Omel. xxv. Quomodo
autem propria volũtas eſt quaſi
quedam adultera diabolo coniũ/
cta: ex qua naſcunt̃ vitia. ⁊ q̃ſi ē
ſimilis herbe venenoſe: que co/
medẽtes efficit lepꝛoſos: ait An/
ſe. de ſimilitudinibus poſt princi
pium. Que q̄dem inobedientia
grauiter puniebat̃ etiam a princi
pibus antiquis etiã in militibus
ait Aug. de ci. c. xviij. De quodā
loquens q̄ filium occidit: q2 pu/
gnauerat contra eius imperium
licet viciſſet. Et conſimile .i. de d.
c. xxij. Idem ehgypp⁹ .li. iij. Pre/
dicatoꝛ igit̃ alloquens religioſos:
hoꝛtetur ad dictãs virtutes: ⁊ hoꝛ
tando contraria.

¶ Quinta diſtinctio. De ſeptem
neceſſarijs religioſis vt perfecte
viuant.

¶ Capĺm primū. De elõgatiõe
a mundanis tumultibus.

e T licet ſint multe alie
virtutes: religioſis ne
ceſſarie vt ſint perfecti
tñ ad preſens cã bre/
uitatis dicendū eſt de
ſeptem ſpãliter eis neceſſarijs: ꝯ
Rimū eſt a negotiationi
bus ſecularibus ⁊ tumul
tibus mundanis elonga

tio: ⁊ quieta in clauſtro habitatio
niſi quatenus cogit iuſta neceſſi/
tas: vel vrget pia charitas: prout
hoꝛtat̃ Hiero. epĺa. lxxij. Quid
inquit deſideramus vrbium fre/
quentiã. q de ſingularitate cenſe/
mur? Nobis enim opidū carcer
eſt ſolitudo paradiſus. Idē epĺa
xxiij. o herem⁹. familiarius deo
gaudens. Quid agis frater in ſe/
culo q maioꝛ es mundo? ꝛc. Idẽ
epĺa. xxxv. Conuiuia tibi vitãda
ſunt ſecularium: maxime qui ho
noꝛibus tumẽt. Idē epĺa. lxxxiij.
Monachū ſe eſſe: non loquen/
do ⁊ diſcurrendo: ſed tacẽdo ⁊ ſe
dendo q̄s nouerit. Seq̄t. Legat
dicentẽ. Sedebit ſolitarius ⁊ tace
bit. tre. iij. Et de hoc multa Hie
ro. ĩ dictis epiſtolis. Et ĩ tractatu
ꝺ. xij. abuſiuis dr̃: q̄ q̄nta abuſio
eſt monachus curialis. i. frequẽ/
tãs curias. Et ſexta abuſio ē mo/
nach⁹ cauſidicus. Et ibi bene de
hoc: ⁊ de periculis religioſoꝝ p
mundum vagantium.
¶ Capĺm ſecundū. De ſui omni
moda abnegatione.

S Ecundū eis neceſſariū
eſt omnimoda ſuiipſoꝝ
abnegatio ⁊ plenaria in
viros alios transfoꝛmatio: adim
plendo illud ſaluatoꝛis. Math.
xv. Qui vult poſt me venire ab
neget ſemetipſū. ꝛc. Ubi Grego.
ſuper euan. Omel. xxij. li. ij. Tũc
noſmetipſos abnegam⁹ cū mu/
tamus q̄ð per vetuſtatem fuim⁹
⁊ ad hoc nitimur quo per nouita
tem vocamur. Sequit̃. Niſi a ſe
metipſo quis deficiat: ad eū qui
ſupꝛa ſe eſt nõ appꝛopiquat. Ubi
ponit exemplū de plantis olerū
que tranſplantãt̃ vt pꝛoficiãt: era
dicant̃q3 vt creſcant. Et de ſemi/
nibus que in terra figunt̃: vt vbe
rius ſurgant. Idem ſuper Eze. li.
i. Omel. x. Semetipſū abnegat N
qui mutat⁹ in melioꝛa: incipit eē
quod non erat: ⁊ deſinit eē quod
erat. Ro. v. Si qua in xp̄o noua
creatura. ꝛc. Nec ſolum debet eē
religioſus mutatus q̄ntū ad rea/
tũ culpe eo mõ quo loquit̃ Gre/
go. dicta Omel. di. q̄ ſi luxurio/
ſus conuerſus eſt ad continentiã
ſe mutauit: q2 hec mutatio neceſ
ſaria ē omni penitẽti. Uerte inq̄t
impios ⁊ non erunt. pꝛouer. xvij. O
ſed debet eſſe mutatus q̄ntū ad
concupiſcẽtie appetitū ⁊ motum
ꝓut eſt poſſibile in hac coꝛrupti/
bili vita: vt poſſit dicere cū apĺo
viuo autem iam nõ ego. Gal. ij.
Sic enim debet eſſe mutatus: vt
ſuperbia: ira: impatientia: ⁊ vitia
alia: ⁊ omnium vitioꝛum concu
piſcentie ſint in eo quaſi extin/
cte: vt ad motus huiuſmodi vitio
rum ſit oīo imobilis: nõ ſolū exē
plis sanctoꝛū: q ſe ſic abnegaue/
runt: ⁊ in viros alios oīno muta
uerunt: ſed etiam exemplo ph̄oꝝ
vt p3. ꝫ. de ph̄o: quẽ ſcoꝛtū: ſtatuã
vocauit. Et de Diogene: de q̄ le/
gitur in collationibus patrum: q̄

cum quidam intuẽs eum diceret
oculi corruptoris: ꝛ in eũ discipu
li eius irruere vellent: ait. Quie/
P scite o sodales. Et enim ſuꝫ talis
ſed cõtineo me. ꝛ de Demoſte. in
Poli. li. xviij. c. vij. dr̃ ꝙ preliat⁹
eſt cum rerũ natura: ꝛ victor abi
it: malignitatẽ ei⁹ pertinaciſſimo
animi robore ſuperando. Ita ꝙ
alterũ demoſtenem nã: alterum
induſtria enixa eſt. Et niſi mutet
ſe religioſus: nõ erit ſibi plẽa pax
in ſeipſo: nec erit perfectus. Vñ
Señ epl̃a. xxix. Animũ mutare
debes: nõ ſolum: ait poeta aliter
ſequenť te quocunq; ieris vitia.
Ideo Socrates cuidã querenti:
quare ſibi non ꝓdeſſent peregri/
Q natiões reſpõdit. Quid miraris
non prodeſſe tibi peregrinatiões
cum te totũ circũferas: te enim ꝑ
mit eadem cã que expulit. Quid
eni terrarũ nouitas prodeſſe po/
teſt? Ideo fuga te nõ iuuat: tecuꝫ
enim portas onus animi deponẽ
dum. Non autem tibi vllus pla/
cebit locus. Vadis huc ꝛ illuc vt
pondus excutias qd̃ iactatiõe fit
incomodius. Et ponit exemplũ
bonũ. In naui onera imota mi/
nus vrgent: inequaliter conuolu
ta partem in qua decũbunt imer
R gunt. Sequiť Egros cunctis ꝛc.
Studium ergo religioſi dꝫ eẽ ad
ſe mutandũ modo dicto: ꝛ ad vi
tia extirpãda. Quod multi nõ fa
ciũt ait Gre. dicta omel. Vidim⁹
inquit quoſdã hitũ mutaſſe: ita
vt religioſam veſtem ſumerẽt: ſꝫ
ante acta vitia non calcarẽt: Ire
ſtimulis feraliter agitari: militie do
lore in proximi leſione ferueſcere
de oſtenſis bonis ſuperbire: mũ
di lucra inhianter querere: de ſo/
lo exteriori habitu fiduciam ſan/
ctitatis habere.

¶ Capl̃m tertiũ. De cultura cor
dis: ꝛ interiori exercitatione.

Tez debet eſſe in religio
ſis ſpũalis cultura cordiſ
quaſi agri vel horti exer
citando: qa ꝛ hoſtis ſuperſemiat
ziçania ſuggeſtionũ: ꝛ ab int⁹ pul
lulant ſeminaria vitiorum ꝛ qua
ſi ſcaturiçant ebullientes libidies
cõcupiſcentiarũ. Idõ niſi cor ex/
colatur quaſi hortus ſpũalis ſur/
gunt peccata: ꝛ opprimunt bona
que ſunt. ꝓuer. xxviij. Per agrũ
hois pigri tranſiui. ꝛc. Ecce totuꝫ
repleuerant vrtice. i. ardores libi/
dinum. ꝛ ſpine. i. punctiones cu/
pidinũ ꝛ maceria diſſipata. ſ. cu/
ſtodia diſciplinarũ. Ad modum
ergo induſtrij agricole debet re/
ligioſus animam ſuam excolle/
re: vitia extirpando: ꝛ virtutes in
ſerendo. Ideo dr̃ ibi. Diligenter
exerce agrum tuum. Et hoc non
ſolum exemplo ſanctorum pſuꝫ
ſꝫ etiã phorum. vnde Apuleus li
bro de deo Socratiſ. Nihil eque
miror. ꝙ cuꝫ omnes cupiãt opti
me viuere: ꝛ ſciant non alia re vi
ui⁹ ꝙ animo: nec fieri poſſe: gn
vt optime viuas: animus colen/

dus ſit: tamẽ hoies animum ſuũ
non colũt. Et ponit exempla. Si
quis velit acute cernere. oculi cu
randi ſunt quibus cerniť. Si qs
ptinaciter currere vult: pedes cu
rãdi ſunt. Si pugnare velis: bra
chia vegetanda ſunt: ꝛ ſic de alijs
membris. Cur ergo hoies aiam
ſuam. i. rationem. non excolant:
X que ratio viuẽdi omnibus neceſ
ſaria eſt? Vbi proſequitur: ꝙ non
ſit animus bonus nec per bona
exteriora: nec per bona corporis
ſed bonis artibus doctus ꝛ opti/
me erudit⁹: ꝛ ꝙtũlibet homo ſa/
piens ꝛ bene conſultus. hec ingt
omnia: meus ſocrates habuit: ꝛ
idõ cetera habere contempſit. Lo
quiť aũt vt phus. Si eni cura eſt
homini de agro excolendo: ſiue
de equo mundãdo: multo magiſ
debet eſſe de animo Vnde Au/
lus gelius. li. ij. Si qs agruꝫ ſuũ
paſſus fuerit ſordeſcere: eũq; in/
diligenter curauerit. nec arauerit
nec purgauerit. ſiue qui arborem
aut vineã habuerit derelictui: idẽ
non ſine pena ferret. Item ſi qs
equũ habet macilentum aut in/
nitidũ: impolitie notatur. i. incur
rit. hec ibi. Multo magis q ani
mum dimittit incultum debet no
tari incuria. Religioſus ergo cor
ſuum excolat vt ſit arbor faciens
fructus bonoſ Mat. viij. Vt eni
dicit Aug. de verbis dñi ſermõe
xij. Quid ꝓdeſt plena archa bo
nis: ꝛ inanis ſit ꝯſcia? Bona vis
habere, ꝛ tu bonus eſſe non vis?
Erubeſcere debes de bonis tuis
ſi domus plena bonis te malum
habet dñm. ꝛ concludit ꝙ bona
exteriora ſi poſſent clamare con/
tra dominũ ſuum: interpellarent
ante deuꝫ. Ecce dñe tot bona de/
diſti huic: ꝛ ipſe malus eſt. Ideo Z
Abacuch. iij. Lapis de piete cla/
mabit. ꝛc. Ideo ibi Augu. Quid
ei prodeſt qd̃ habet: q euꝫ q om/
nia dedit nõ habet? Quid ꝓdeſt
ſtulto habere diuitias: cum ſapiẽ
tiã emere non poſſit? Ecc. v. Stu
dium ergo continuum religioſo
ſit: cor ſuum excolere modo dcõ
ad cor ſepe redeundo: ꝛ illud in/
ſpiciendo.

¶ Capl̃m quartuꝫ. De ſcrutinio
interiori.

Vartum qd̃ eſt neceſſa/
rium religioſo: eſt ſuiip/
ſius per internum ſcru/
tiniuꝫ ſubtilis diſcuſſio: ꝛ vera co A
gnitio. Vitia enim ſe ſimulãt ſepe
virtutes ait Greg. mor. xxxij. po/
nens exempla: ꝙ diſſoluta remiſ
ſio: quaſi mãſuetudo ꝛ pietas ha
betur: effuſio: mĩa creditur: ma/
lorum pertinatia: conſtantia dici
tur: timor incompetens: humili/
tas putať: vocis ſuperbia: vera li/
bertas eſtimať: ꝛ pigritia. qñq;
quaſi getis continentia attendiť
ꝛ ingetudo: vigilantia nominať
ꝛ ſic de alijs prout ibi enumerat.
Ideo religioſus dꝫ ad cor ſuum
redire: ꝛ reuocare meditationes

affectioneſ:actiones: ⁊ oẽs circũ
ſtantias quaſi ad aiuȝ. Job.xxx/
B iiij. Non eſt in poteſtate homi/
nis vt veniat ad iudicium. Ubi
Grego.mor.xv. qualiter ſe debȝ
homo iudicare interius ⁊ ſcruta
ri vbi ait. ꝙ ibi conſcia accuſat:rõ
iudicat.timor ligat: dolor excru/
ciat. Et quaſi idem: dicit Aug.de
pnia. Conſtituto inquit in corde
iudicio adſit accuſatrix cogitatio
teſtis conſcia:carnifex timor. In
de quidam ſanguis anime ꝯfiten
tis per lacrymas profluit. Jõ de
ſanctis animalibus dr: ꝙ corus
eorum plenum erat oculis. pro/
pter dictum ſcrutinium:prout ex
ponit Greg.ſuper Eze.li.i.omel.
vij.⁊.xxxij. Ubi exponit ꝙ domi
nus ait ſanato. Uade in domuȝ
tuã. Et de hoc ſufficienter Hug.
C de clauſtro aie. Sicut inquit con
uentus vt errata corrigat: ſtatuta
hora capitulum confluit: ſic men
tis rõ cogitationes omnes ad ſe/
creta animi ⁊ cordis reuocat: vt i
corrigibiles eijciat: corrigat inge
tas: negligentes emendet. Et in
hoc caplo: abbatis locũ poſſidet
ratio. Jſa.xlvi. Preuaricatores
redite ad cor ⁊.xliij.reduc ad me
moriam: vt iudicemur ſimul. Et
i.cor.xi. Si noſmetipſos diiudi/
caremus: nõ iudicaremur. Et ꝓ
uer.xij. Cogitationes iuſtorũ ⁊c.
Econtra eſt de multis q nolũt ſe
iudicare modo dicto vl ſcrutari.
Jſai.lix. Non eſt iudiciuȝ in greſ

ſibus. Et ad hoc iudicium diſcu/
tiẽdũ debet homo redire ad cor/
vt dictum eſt. Ecc.xxxvi.precur/
re prius in domũ tuam: ⁊ illic ad
uocare: illic lude. Eze.lx.labia eo
rum reflexa interius per circuitũ
Loquit de labijs menſaruȝ. Ubi
li.ij.omel.ix. Bene qualiter qſqȝ
debet redire ad cor: ⁊ reflectet la
bium: recogitando dicta ſua ⁊ fa
cta. Qd dȝ facere religioſus non
ſolum exemplo ſctõrum ſed etiã
phorum. Ut enim ait Sen.iij.de
ira. Animus quottidie ad ratio/
nem reddendam euocandus eſt
Faciebat hoc Sixtius: vt ꝯſuma
ta die: cum ſe ad nocturnam qe/
tem recepiſſet. interrogabat aiuȝ
ſuum. Quod hodie malũ tuũ ſa
naſti? Cui vitio obſtitiſti? Qua ꝑ/
te melior es? deſinet ira: vel
moderatior erit: cum ſcies te q̊ti/
tidie ad iudiciũ veniendũ. Hic
vo diſcuſſionem impedit occupa
tio ⁊ euagatio ad exteriora: Ait
Greg.ſuper Eze.li.i.Omel.xi.di
cẽs: ꝙ ſicut cõcuſſa aqua: ymagi
nem inſpicientis non reddit. ſed
ſolum cum eſt quieta: ſic anima
non deprehendit ſe niſi cum eſt
quieta.

¶ Caplm quitũ. De vera ſui co
gnatione.

Onſequenter debet eẽ i
religioſis proprie cogita
tionis ſtudioſa inquiſitio
⁊ ſui ipſorum luculenta diſcuſſio
Recognitio enim inuenitur per
precedẽtẽ

precedentem ⁊ ſubtileȝ diſcuſſio
neȝ.ij.cor.vl. Ipſi vos ꝓbate an
cognoſcatĩ vos metipſos.⁊c. hec
enim cognitio dȝ eſſe quaſi ꝓma
ria poſt dei cognitioneȝ in hoie.
Jõ orabat Augu.in ꝑncipio ſo/
liloquiorũ. Nouerim te dñe: no
uerim me. De q̃ cognitiõe Ber.
ſuper Cant.omel.xxxvi. Uolo ꝓ
inde aiaȝ prio omniũ ſcire ſeipãȝ
Qd poſtulat rõ ordinis: qm̃ qd
nos ſum⁹ primũ nobis eſt. Et rõ
vtilitatis: qꝛ talis ſcientia non in/
flat: ſed humiliat: ⁊ eſt quedã pre
paratio ad edificandũ. Hec eniȝ
eſt phia religioſi: ſeipſum cogno
ſcere. vt enim dicit Jſac de diffi/
nitionibus: phia eſt cognitio ſui
ipſius ab homine. vñ ⁊ apud gẽ
tiles in fronte templi fuit ſcriptuȝ
ex ſentẽtia Delphici oraculi ideſt
Apolinis. Fertur hec vox ꝯſulen
ti q̊ itinere ad beatitudinẽ ꝑueni
ret. Si te inquit agnoueris: ait
Macrobi⁹ li.i. hoc enim eſt ora
culũ Apolinis: qd deſcendiſſe de
celo credit Notiſclotos.i.ſcire te
ipſum. ait Poli.li.iij.c.ij. Cui cõ
cordat Iuuenalis dicẽs. De celo
deſcendit notiſclotos. Ad hãc er
go cognitionẽ de ſeipſo habendã
ſtudere dȝ religioſus: qꝛ talis ſciẽ
tia nõ inflat. vt dictuȝ eſt a Ber.
vbi ait. Superbiã tibi parit ignorã
tia tui: cũ meliorẽ q̃ ſis decepta:
⁊ deceptrix tua te cogitatio eẽ mẽ
titur. Et Aug.iiij. de ci.c.i. Sciẽ/
tiam celeſtiũ ⁊ terreſtriũ reꝝ ma

gis eſtimare ſolet gen⁹ humanuȝ
in qua ꝑfecto meliores ſunt: qui
huic ſciẽtie ꝑponũt noſſe ſeipos.
Laudabilior eſt anim⁹: cui nota G
eſt ſua infirmitas: q̃ q ea nõ re/
ſpecta: vias ſyderum ſcrutat: eas
etiã cognitur⁹. Stulte ergo agũt
laborãtes ad habẽdã cognitionẽ
reꝝ exterioꝝ omniſſo ſtudio: ac/
quirendi ſciam cognitionis ſui
ipſoꝝ: quã nullus habere põt: ni
ſi ad ſe redeat. Ut.n. dicit Greg.
mor.xxxi. cognoſcere ſe non põt
aia q̃ tota apd ſe non eſt: ⁊ niſi ẽt
diuine luci appropinquet. Et mo
ral.xxviij. Lucẽ dȝ aſpicere qui
vult de tenebris iudicare. Ideo
Abraaȝ loquẽs cũ dño cognouit
fragilitatẽ ſuã Gen.xviij. loquar
inquit ad dñm meũ: cũ ſim pul/
uis ⁊ cinis.

¶ Caplm.vi. De vera humilita
te quid ſit: ⁊ qualis eſſe debet.

E X hac cognitione oritur
vera humiliatio que eſt
neceſſaria religioſis: ait
Ber.vbi.s. Et Gre.mora.xxiij.
vera ſcientia afficit non extollit: H
⁊ quos repleuerit non ſuperbiẽtes
ſed lamentantes facit. Qui eniȝ
addit ſciaȝ addit ⁊ doloreȝ. Ecc.
primo. vnde hũilitas eſt virtus:
qua veriſſima ſui cognitione ſibi
ipſi quilibet vileſcit: ait Ber. de
gradibus humilitatis. Siue: hu
militas eſt cõtẽptus excellentie:
ait ibidem. Bona enim via hu/
militas: qua veritas inquirit: cha

ritas acquiritur: ſapientie genera
tiones participant. ait ibidẽ poſt.
Et ibi ſufficienter de humilitate
qual' eſſe debet: ⁊ q̃ꝫ neceſſaria ẽ
De qua Anſel. de ſilitudinibus.
I c.xcvij. Ubi põit. vij. gradus hu
militatis. Quoꝝ pͥm⁹ eſt cogni
tio ſui. Secũdus doloꝛ de culpis
perpetratis: Terti⁹ peccatoꝛũ ⁊
defectuum confeſſio. Quart⁹ vo
luntaria pſuaſio. ſ. ꝙ ſit peccatoꝛ
Quintus confeſſio: ꝙ ſit cõtem
ptibilis. Sextus patiẽtia in ſuſti
nendo iniuriam. Septim⁹ amoꝛ
quo ſe amẽt humiliari ⁊ ꝯtemni
Illa eniꝫ que hos habet gradus
eſt vera humilitas. vnde Greg.
ꝑrio dial'. c.xv. de humilitate Cõ
ſtantij ait: ꝙ quidam audiens fa
mam eius cũ veniſſet videre eũ:
aſpiciens eius cõtẽptibilẽ ꝑſonã
ait. Ego grandem hominẽ cre
didi: iſte nihil habꝫ de hoïe. Quõ
audiens ille gratias egit ei dicẽs.
K Tu ſolus es: q aptos in me ocu
los habuiſti. q̃ꝫte ergo humilitaꝭ
fuit: ait Greg: ꝙ deſpicientem ſe
amplius amauit: Qualis. n. q̃ſq
apud ſe lateat: contumelia illata
ꝓbat. Naꝫ vt ſuperbi honorib⁹
ſic ⁊ humiles ſui deſpectione gra
tulantur. Multi vo eſtimant ſe
habere veram humilitatem qui
non habẽt niſi vmbrã: ait Hie
ro. epl'a. xxvij. vñ dicit. precipue
fictam humilitatem fugiens eaꝫ
ſectare que vera eſt quã xp̃s do
cuit. Sequr. Multi vmis hu

ius vmbram: veritatem pauci ſe
ctantur. Et poſt. Auferantur oĩa
figmenta verboꝝ: ceſſent ſimula
ti geſtus: virũ humilem patiẽtia
oñdit iĩuria ⁊c. Uera hũilitas eſt
eſtimare ſe nihil eẽ ait Aug. ſuꝑ
Io. omel'. i. ⁊ idẽ ꝺ vera inocẽtia
hũilitas vera eſt: i nullo murmu
rare: in nullo ingratum eſſe vel
querulũ: ſed in omnibus dei iu
dicijs gr̃as agere. Item Augu.
epl'a. xxxiij. bñ. di. ꝙ non eſt alia
via ad capeſcendam ⁊ obtinẽdaꝫ
veritatem q̃ꝫ humilitas. Et quo
tiens iterrogares: dicerẽ: ꝙ hec
eſt via ſcilicet hunulitas. Nõ ꝙ
non ſint alia precepta: ſed niſi hu
militas oĩa que bene facim⁹ ⁊ ꝑ
ceſſerit: ⁊ comitata fuerit: ⁊ cõſe
cuta ⁊ ꝓpoſita quã intueamur: ⁊
appoſita cui inhereamus: ⁊ inter
poſita qua reprimamur: iam no
bis de aliquo bono facto gaudẽ
tibus: totum extorquet de manu
ſuperbia. Sequit'. Sicut rhetoꝛ
nobiliſſimus interrogatus quid
pͥmũ ſeruari debet in eloquẽtie
ꝑceptis reſpondiſſe dr': ꝓnũcia
tionem. Et ſecũdo cum quereret
reſpondit idem: ⁊ cũ tertio: idem
reſpondiſſe fertur. Sic quotiens
iterrogares me de ꝑceptis xp̃ia
ne religionis: nõ aliud rñderelĩ
bet niſi humilitateꝫ ⁊c. De mira
quoq̃ꝫ humilitate ſanctoꝛum pa
trum legitur in vitis eorũdeꝫ pa
trum lib. ij. c. xv. per totũ. Sicut
de quodaꝫ: a quo cũ quereretur

quomodo hanc humilitatẽ acq
ſierat: vt cuꝫ emergeret tribula
tio in monaſterio non loquebat':
reſpõdit. Qñ irraui: dixi animo
meo. Tu ⁊ aſinus vnum eſtote.
Sicut ergo ille vapulatur ⁊ non
loquitur: iniuriã paſſus nõ mur
murat: ſic ⁊ tu fac. ꝑs. Ut iumen
tum factus ſuꝫ apud te. ¶ Et ibi
de alio: qui expulſus ꝺ domo exi
bat: reuocatus veniebat: ⁊ requi
ſitus quid cogitaret: reſpondit ſe
ſimilem eſſe cani qui ſic facit. Et
ibi de conſimilibus operibus pa
trum. vnde ⁊ fugiebant loca vbi
honoꝛabant' ad loca ignota. Si
cut narrat Caſſian⁹. iiij. collatio
num de abbate Paphnutio: ꝙ
cũ eſſet preſbyter in magno ceno
bio i egypto: qꝛ honoꝛabilis erat
ibi: videns ſe humilitatem exer
cere nõ poſſe fugiſt aſſumpta ve
ſte ſeculari ad cenobiũ qꝺ ſciuit
diſtrictius. Ubi cũ difficultate re
ceptus: excoluit hoꝛtuꝫ: ⁊ hume
ris ſuis ad paſtinandũ ſterc⁹ poꝛ
tabat. Et poſt ibi cognitus flens
diſceſſit dicens: ꝙ inuidia dyabo
li: tali fuiſſet humilitate fruſtrat⁹
Et iterum fugiſt ad ꝑtes paleſti
ne vbi nec nomẽ ei⁹ fuerat audi
tum. ¶ Cõſimile legitur de bea
to Machario libro qui dicit' pa
radiſus: ꝙ fugit ⁊ iuit ad pacho
miuꝫ vt eũ reciperet inter mona
chos. Cui cum diceretur: ꝙ nõ
poſſet ſenex ſuſtinere laboꝛes eo
rum: reſpondit. Si me inferioꝛẽ

videris expelle. Et cuꝫ eſſent ibi
quadringenti monachi: ⁊ ali⁹ ie
iunaret biduano ieiunio. ali⁹ alio
modo: ipſe ſtabat in vno angulo
vſq̃ꝫ ad fineꝫ quadrageſime: nõ
panem vel aquam guſtans: non
genua flectens nõ iacens: ſed tã
tuꝫ folia cruda: dominica die ſu
mẽs cũ ad neceſſitatem vite ibat
ſtatim remeabat nõ ꝺs aperiẽs
nec alicui loquens: ſed coꝛde in
giter oꝛans: illud operis qꝺ tene
bat in mãibus efficiẽs. Alijs vo
de eo conquerentibus abbati pa
chomio: oꝛauit abbas: vt de⁹ re
uelaret ſibi quis eſſet. Qui com
perto: ꝙ Macharius eſſꝫ: duxit
eũ ad oꝛatoꝛium: ⁊ ait. Gratias
ago tibi. qꝛ colaphos infantibus
matris dediſti: ne magnum aliꝺ
in ꝯuerſatione ſua putarẽt: Mi
R rifica igitur humilitas ſanctoꝛũ
patruꝫ: ſed mirificentioꝛ ſine cõ
paratiõe filij dei humilitas: qua
ſeipſum humiliauit vſq̃ꝫ ad moꝛ
tem ad quam docendam deſcen
dit de celis: ait Augu. ſuper Io.
omel'. xxij. di. vt omniũ moꝛboꝝ
cãs curaret: deſcendit filius dei: ⁊
humilis factus eſt. Sequit'. Pu
det te imitari humilem hominẽ:
ſaltem imitare humilem deum.
Et omel. ij. Xp̃us crucifixus eſt:
vt humilitatem doceret. Religio
ſi igitur ſint boni diſcipuli in ſco
la humilitatis: magiſtruꝫ: de hu
militate legentem: ⁊ ad eam hoꝛ
tantem audiant humiliter: intelli

gant veraciter:retineãt memori/
ter:impleant ꝛ pficiãt efficaciter
Math.xi.Diſcite a me qꝛ mitis
ſum ꝛ humilis corde. Et de hoc
Gre.mor.xxxiiij.Iſta humilitaſ
ḟtus eſt:pp quã ſolam veraciter
edocendã:q ſine eſtimatiõe ma
gn⁹eſt:vſqꝫ ad paſſioné puuius
fact⁹eſt.Idẽ dicit.v.regiſtri.

¶ Cap.xxvij.De orõnis deuotõe.

n Ec iſta ſufficiũt religio/
ſo:niſi ſit orõnis feruor
ꝛ deuotio vacãdo deo et
diuinis.Qualis aũt eẽ debꝫ orãs
ſcilicet a vitijs imaculatus:ꝛ deo
T accept⁹. Reſpexit inquit deus ad
Abel ꝛ ad munera eiuſ.Geñ.iiij.
Prius.n.reſpexit ad Abel: poſtea
ad munera:qꝛ ex dãtis corde:id
qꝺ dat̃ acceptat:ait Gre.moral.
xxij.Et idem in tractatu de pnia.
Similr ibi:qualis dꝫ eẽ orõ:ꝛ ꝺ
fructu orõnis. Ad pñs aũt notã
dũ:ꝙ religioſus dꝫ eſſe deuotus
in orõne cõi ſiũe canonica ꝛ etiã
priuata:peccata ſua recogitando
ꝛ plangẽdo:qꝛ veraciter orare ẽ:
amaros gemit⁹in ꝯpũctione.nõ
ꝟba ꝯpoſita reſonare:ait Greg.
V moral.xxxiij.¶ Itẽ dꝫ eẽ deuot⁹
in orõne iuſte ꝛ caſte petendo:ꝛ
ſe ſupra ſe eleuando.treñ.iij. Se
debit ſolitari⁹ ꝛ tacebit.ꝛc.Et de
vtroqꝫ.Dama.libro.iij.c.xxviij.
Orõ eſt aſcẽſus intellect⁹in deuꝫ
ꝛ decentiũ petitio. ¶ Itẽ dꝫ eſſe
deuot⁹in orõne:cor ab alijs auer
X tendo:ꝛ ad deũ cõuertẽdo.Orõ
enim eſt mẽtis deuotio.i.conuer
ſio in deũ p piũ ꝛ humilẽ affectũ
fide:ſpe:ꝛ charitate ſubnixa: ait
Hugo de ſtudio orandi:vbi ele
ganter oñdit modũ orandi p to/
tũ.¶ Eſt autẽ triplex oratio.Ca/
ſta: qua petim⁹ veniã de peccatiſ.
Caſtior ſiue magis caſta:qñ do/
na ſponſi petunt.Caſtiſſima:qñ
ſponſus petit:vt põt haberi a co
mentatore.iij.c.de diuinis nomi
nib⁹. Et de hoc Aug.epla.xlvij.
ad pbaꝫ p totũ.Queris inquit:q
lis debet eẽ qui orat:ꝛ qd orãdũ
ꝛ quõ.Sequit.ora beataꝫ vitam
quam oẽs appetũt.Quid.n.aliõ
apoꝛtet orare:niſi qꝺ omnes cu/
piunt:vnã petij a dño.ꝛc.Qualr
aũt orãdũ ſit:ſubdit. Hoc nego
tium plus gemitib⁹ꝙ ſermoni/
bus agitur:plus fletu ꝙ affatu.
Et ibidem.Abſit abſit ab orõne
multa locutio:ſed nõ deſit multa
pcatio.ꝛ feruẽtis pſeueret inten/
tio. Et p⁹.Multũ aũt pcari(eſt
quẽ pcamur)diuturna ꝛ pia cor/
dis excitatiõe pulſare. Job.xxxi.
Quis mihi tribuat adiutoriũ vt
deſideriũ meũ oꝑs tribuat:vbi
Gre.mora.xxi:vera poſtulatio ẽ
nõ in oris vocib⁹:ſꝫ in cordis co
gitationib⁹.valẽtiores voces apð
dei aures nõ faciũt ꝟba: ſꝫ deſi/
deria.Iõ dr Moyſi Exo.xiiij.
Quid clamas ad me.ꝛc. Et de
Anna.i.Re.i.dr:ꝙ vox ei⁹ non
audiebat. Iõ e Mat. Intra
i cubiculũ tuũ.ꝛc.De neceſſitate

tate orõnis ꝛ ꝯtinuatõe ait Sal/
uator Luc.xviij. Opoꝛtet ſemp
orare ꝛ nõ deficere. Et.i.theſ.v.
Sine intermiſſiõe orate.Et ps.
Semper laus ei⁹ i ore meo. Ubi
noie orõnis intelligunt bõa opa
ſm gloſas ibi.vñ Augu. de pfe/
ctione iuſtitie dicit ꝙ orõ eſt ois
vita ſancti Deſiderij .Cõtinue er/
go orandũ ẽ dictis mõis:ſiue ac
tualiter orando. prout oratio di/
citur oris ratio ſm Caſſio. ſuper
pſal.lxij.ſiue mentaliter deſiderã
do ps.Deſideriuꝫ pauperꝶ exau/
diuit dñs :ſiue bñ opando gloſa
ſup dictũ ꝟbũ Luc. Nõ deſinit
orare q ñ deſinit bñfacere. Et.i.
cor.vij.Grãs agẽtes ſemp p vo
bis.Sup qꝺ Haymo dic: ꝙ pp
aſſiduitatẽ quã p ſingulos dies ꝛ
noctes referebat.hoc ait.Quia i
ſcripturis patrũ legim⁹:ꝙ Apo.
vſqꝫ ad qntã diei horã labori ma
nuũ iſiſtebat: ꝛ ab illa hora vſqꝫ
ad decimã pdicationi opam da/
bat:ꝛ poſtea pcurabat pauperꝶ ꝛ
pegrinorꝶ hoſpitalitatẽ:ꝛ ſui cor/
poris neceſſitatẽ:p noctẽ ꝟo ora
tioni iſtabat.pp aſſiduitateꝫ ergo
pdictorꝶ ait:ſe ſemp grãs agere:
put dictũ ẽ . Et de iugis orõnis
neceſſitate ait Criſo. ſup Mat.
omel.xxij.ꝙ ſic eſt de orõne ſicut
de reſpiratiõe.vt.n. ſemp indige
mus reſpiratiõe: ſic ꝛ orõne.Et
ſi nõ haurim⁹a deo.ſ.bona:nrã
eſt incuſatio.Eſt aũt orõ ſilis ca
thene:vl funi pendenti de petra
ait Dio. de di.no.c.iij.Sicut.n.
hõ aſcẽdit p talẽ funẽ superi⁹:ſic
ad deũ aſcẽdit p orõnẽ.vt dictuꝫ
eſt.Iõ ſancti prẽs iugiter orabãt
vigilãdo in orõnib⁹ ſm pceptuꝫ
Saluatoris Math.xxvi.ꝛ.i.pe.
iiij.Uigilate in orõnib⁹.ꝛ hoc in E
ſpũ ꝛ ꝟitate.Io.viij.vñ ꝛ ſalua/
tor pnoctauit in orõne Math.
xviij.ꝛ Luc.v.Siue ꝯ mala imi
nẽtia. Siue ad bona poſcẽda.ſi
cut fec Moyſes ſtãs ſupra ꝟticẽ
collis.ſub cui⁹ mãu lapis fuit ſup
poſit⁹ne laſſaret.Exo.xvij.Sup
qꝺ Criſo.in ſmõe de orõne bñ.
vñ legit in vitis patrũ pte vlti.ꝙ
cũ Iulian⁹apoſtata mitteret de/ F
monẽ quẽdã:vt ſibi rñſuꝫ de ori
ente poꝛtaret:tranſiẽs ſupra vbi
erat publi⁹ mõach⁹orãs: nõ po
tuit vltra ire:ſꝫ ſtetit imobil: illo
cõtinuãte orõnẽ p decẽ dies:re/
uerſuſqꝫ ẽ iperfecto negocio ad
Iulianũ.Cui cũ diceret:ſe ipedi
tũ fuiſſe a publio orãte:irat⁹ Iu/
lian⁹ cominat⁹ ẽ publio mortem
ſed ipſe in breui iterẽpt⁹ ẽ. Timeãt
ergo religioſi q orõni iſiſtere no G
lũt:ne ab hoſte trahant. Sicut le
git de diſcipulo beati Benedicti:
quẽ ethiops de oratorio extrahe
bat.ij.dial.

¶ Cap̃lm.viij.De ſeptẽ ꝯditiõi
bus q orõnem faciũt efficacem.

V T aũt orõ cõſequat effe
ctũ:ſeptẽ ſũt neceſſaria.
Debet.n.eẽ in corde orã
tis ꝟtus charitaſ.¶ Item debꝫ

H ceirrephẽſibilitas ↄſcieſſiue cor/
dis.i.cor.iij. Si cor nr̃m nõ rep̃
hendit nos:fiduciã habem⁹ quia
qcqd petierimus accipiem⁹.ꝛ.i.
thi.ij.volo:viros orare in oi lo/
co leuãtes.puras man⁹. ℂ Iteȝ
dȝ eſſe irredibilitas ad peccata q̃
plãgunt in orone. Gre.moral.x.
Cũ male geſta defleueris:neq̃
q̃ȝ rurſuȝ facias quod in p̃cibus
iterꝫ plãgas. ℂ Itẽ dȝ eẽ recõci/
liatio offenſi fr̃is.Mat.v. Cum
offers mun⁹ tuũ ad altare:ꝛ re/
cordat⁹ fueris ꝙ fr̃ tu⁹ ꝛc. ℂ Itẽ
debȝ eſſe ordinabilitas petitiõis
petẽdo vnũqđ ẽ neceſſariũ. Jo.
I vi. Si qd petieritis prẽȝ in noie
meo dabit vobis.i. Si petieritis
illđ qđ eſt verꝫ.ſ.bonum: Ait ibi
Aug.omel.iij.p̃mũ inqt q̃rite re
gnũ dei.Mat.vi. ℂ Itẽ dȝ eẽ p̱/
fectibilitas op̱is. Job.xxviij. Ne
q̃ȝ rep̃hendit me cor meũ in oi
vita mea. vbi Grego.mor.xxvi.
Si illud (quod precipit deus) faci/
mus:ꝛ quod petimꝫ: apud deuȝ
obtinebim⁹. Hec enim ↄgruũt:
vt ꝛ orone operatio:ꝛ operatiõe
oratio fulciat.treñ.iij. Leuemus
corda cũ manibus. Corda cum
K manibus leuat:qui orationẽ ſuaȝ
opere roborat. ℂ Itẽ oportet vt
ſit indefeſſa p̱ſeuerantia oratiõis.
Luce.xi. Si perſeuerauerit pul/
ſans.ꝛc. Sequitur ꝙ p̱pter im/
probitatem eius ſurget:ꝛ dabit ei.
his enim concurrentib⁹:erit ora
tio efficax ad deũ. Predicta.n.

ſeptem.ſ.mundialium elongatio.
Sui abdicatio.perfecta mutatio
ꝛ ſic de alijs:ſunt ſeptem gradus
quibus religioſus aſcẽdit ad cul
men perfectionis. Eze.xlij. Erat
ſeptem graduum aſcenſus eius.
hec ſunt ſeptem columne ſuſten
tantes ipſam religioneȝ quas edi
ficat ſapientia in domo ſua pro/
uerbiorꝫ.ix.

ℂ Sexta diſtinctio. De vite reli/
gioſe vtilitate.

ℂ Capl̃m.i. De premij religioſo/
rum magnitudine.

X predictis patet reli/
gionis comoditas:ſi/
ue vtilitas viuentib⁹
in ea perfecte. Tuȝ qꝛ
maior ibi ſecuritas.tũ
qꝛ maior apđ deũ perfectibilitas
Tum qꝛ recõciliationis ad deuȝ
maior facilitas. De quib⁹ Anſel.
de ſilitudinibus.c.lxxvij.dicit:ꝙ
diabolus impugnat fideles:ꝛ ad
modum ville eſt xp̃ianus:caſtrũ
ṽo monachus:diuigio in caſtro
angelorum:conuerſatio. In vil/
la ſunt domus inualide:in caſtro
ſecuritas:diuigionẽ q ſemel aſcẽ/
dit non licet redire. Maior ergo
M ſecuritas in caſtro religiõis q̃ȝ i
villa inferiori. Ibidem etiam ex/
emplificat ꝙ ſimilitudo ẽ inter
deum ꝛ regem quendam:cui q
dam ſeruiunt:ſed nolunt p̱mitte
re:ſe ei eſſe fideles: ne maior ſeq̃
tur vindicta ſi peccauerint: Alij
ṽo ſeruiunt ꝛ promittunt ſeruire

fideliter.ꝛ ſi peccauerint: parati
ſunt ſuſtinere maiorem penam.
quales ſunt religioſi. Ibideȝ po/
nit aliud exemplum de duob⁹ ha
bentibus poſſeſſiões: quorꝫ vn⁹
nihil vult habere propriuȝ in ſua
poſſeſſione:alius ṽo vult: qꝛ non
tantũ diligit dominũ ſuuȝ: quin
velit habere proprium.ꝛ ſi dicat
primo domin⁹: q̃to familiarior
eras tanto minus debuiſti pecca
re:ꝛ plus puniri: reſpondebit ve
rũ eſt q̃ȝ diu non penitui. Sȝ me
modo in penitẽtia trado:idõ ma/
ior debet mihi miſericordia fie/
ri. Quod dominus cõcedet. Si
militer ponit exemplum de duo/
bus habentibus duas arbores:
quorum vnus dat arborem cuȝ
toto fructu dño ſuo: alter ṽo col/
ligit ſibi de fructu arboris q̃tuȝ
vult ꝛ q̃tũ vult dat dño.p̃m⁹ de
bet magis dño eſſe accept⁹. ꝛ ibi
alia bona exempla de hoc. Ex q
N bus patet eminẽtia ſtatus religio
ſoruȝ reſpectu ſeculariuȝ. Caueãt
tamen religioſi:ne abutantur ſta
tu ſuo: ꝛ ne ſint impenitentes ſi
peccauerint: qꝛ tunc magis meri
to punirent: vt patebit infra.ex di
ctis etiam patet premij bonoruȝ
religioſoruȝ ſupereminentia. Si
cut legitur in vitis patrum parte
xviij.de ſancto patre: q vidit qua
tuor ordines in celo ſcilicet infir
mantiũ ꝛ gratias agentium:ho/
ſpitalitatem ſectantiũ ꝛ miniſtrã
tium.in ſolitudine conuerſantiuȝ

nec homines videntium: ꝛ eorũ
qui ad obedientiam patribus ſpi
ritualibus ſe ſubiciunt. Quorum
ordo vtebatur torque aurea ꝛ co
O rona. Qđ videns ait illi qui ſibi
hec oſtẽdebat. Quomodo ordo
ille maioreȝ gl'iam habet q̃ȝ alij?
Reſpondit: ꝙ qꝛ alij ſ̃m p̱priaȝ
voluntatem fecerant opera ſua:
ille aũt ordo poſuit voluntatẽ ſuã
ad deum: ꝛ ad iuſſionem patris
ſpiritualis: idõ maioreȝ habet glo
riam. Tales eniȝ pauperes volũ
tarij: ꝛ abdicantes voluntatẽ pro
priam p̱pter deum erunt iudices
cum filio dei. Job.xxv. Iudiciũ
pauperibus tribuet. vbi Grego.
mora.xvi.loquẽs de quatuor or/
dinibus in iudicio dicit: ꝙ alij iu
dicantur ꝛ pereunt: alij non iudi
cantur ꝛ pereunt: alij iudicantur
P ꝛ regnant: alij ṽo non iudicant
ꝛ regnant. De quibus Mat.xix.
Vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis
ꝛc. Sequit̃ cã. Relinquẽtes eniȝ
omnia plus p̱mpta deuotione ex
ecuti ſunt. q̃ȝ tuberi gñalr̃ audie/
runt. Ideo Math. eodẽ.c. dicit
dominus. vade vende omnia q̃
habes: ꝛ da pauperibus: ꝛ habe
bis theſauros in celo. ꝛc.

ℂ Capitulum.ij. De peruerſita/
te:ꝛ pena eoruȝ qui male viuunt
in religione.

T ſicut merito amplius
eſt glorificandus bonus
religioſus: qꝛ magis per
fectus: ita religioſus praue viuẽs

ꝛ peruerſus: magis eſt puniẽdus q̃to eniz gradus altioꝛ: tanto caſus grauioꝛ: ait Ber. ad Eugeni. Que enim inquit maioꝛ peruerſitas q̃ȝ poſt perfectionis noticiã ꝓmiſſionẽ ꝛ obligationẽ: poſt ſacri habitus volũtariaȝ ſuſceptionem: poſt exemploꝝ virtuoſorũ patrũ precedentium mĺtimodaȝ perfectionem: poſt mundi ꝛ mũdialium dimiſſionem poſt manſiuam in collegio ſanctoꝝ ꝛ loco ſancto habitationẽ: redire ad peccata ſicut canis ad vomituȝ ꝛ ad ea que ſeculi ſunt: cuȝ dominus dicat Luc. ix. Nemo mittẽs manum ad aratrum. ꝛc. vnde vxoꝛ Loth aſpiciẽs retro: verſa eſt in ſtatuam ſalis Geñ. xix. Et qui tales ſunt: hypocrite peſſimi ſunt ſimiles ſepulchꝛis dealbatis pleniſ omni ſpurcitia. Math. xxiij. Et ſicut falſi denarij iter bonos: qui depꝛehenſi falſi: in ignẽ mittunt. ait Anſel. de ſimilib. c. xxv. Similitudo eſt inter denariuȝ ꝛ monachum. Sicut enim denarius debet eſſe ex puro ere: recto pondere: ꝛ legiptima moneta: ſic in monacho debet eſſe puritas obedientie quo ad pꝛimuȝ: ſtabilitas boni ꝓpoſiti quo ad ſecundum: ꝛ habit monachalis quo ad terciũ. Et ſicut falſus denari depꝛehendit eſſe falſus quãdo in ignẽ mittitur: ſic ꝛ religioſus cognoſcitur falſus in igne laboꝛis ꝛ tribulationis. Magna ergo peruerſitas: ſub habitu religionis ſeculariter viuere: poſt tot oportunitates ꝑdictas bene viuendi: ꝛ magna cofuſio poſtea dominari cũ ſecularibus vel amplius illis. vnde legitur in vitis patrum parte. iij. de quodaȝ: qui cum vellet cõuerti: ꝛ mater ꝓhiberet dicebat: Uolo ſaluare animam meaȝ: nec matri acquieuit: ꝛ factus eſt monachus ſub negligentia vitaȝ expendens. Contigit auteȝ: ꝙ matre moꝛtua: ipſe infirmatus ẽ. Et factus in extaſi ducitur ad iudicium. vbi vidit matrem cuȝ his q iudicabãtur. Cui mr. Quid filij ꝛ tu in hũc locũ veniſti: vbi ſunt ſermones tui quib dicebas: ſaluaf volo aiaȝ meã? Quod ille audiens confuſus eſt: nec habens quid reſponderet matri: ipſo doloꝛe: ſtupidus fact eſt. Iuxta vo dei diſpotionem reuixit ꝛ ſanus factus penituit ploꝛans ꝛ dicens Si impꝛoperium matris ſuſtinere non potui: quomodo xpi ꝛ angeloꝛum ꝯ me in iudicio potero ſuſtinere: Et permanſit in penitẽtia. Ex his patet magnitudo penarum ꝛ toꝛmentoꝛuȝ peruerſoꝛum religioſoꝛum: ꝛ confuſiões in iudicio eoꝛum: qui cũ ſolo habitu ꝛ nomĩe gloꝛiant: theſauriȝantes iram dei. Job. xxiiij. Dedit ei deus locum penitentie: ꝛ ipſe abutitur eo in ſuperbiã. Apoc. iij. Dedit ei tempus penitẽtie. ꝛc.

Capitulum tertiuȝ. De myſteriali ſignificatõe habit religiõiſ.

Uilibet ergo religioſus conſideret ſtatus ſui cõditionem: ꝛ habitus qualitatem. ꝛ ſtudeat viuere ſm eoꝝ exigẽtiã: Ait Anſel. de ſilitudinibus. vbi . s. ꝙ nihil exteri hituȝ pfeſſione vel cõſuetudine habere debet monachus: qđ non conueniat interius habere. Et exemplificãt: ꝙ viles veſtes ꝛ nigre ſignificãt: ꝙ reputet ſe vilem peccatoꝛẽ. Qđ ſunt a capite vſq ad pedes ſignificatꝙ a pꝛincipio vſq ad finẽ dȝ eẽ religio vera. Qđ ſunt in modum crucis: ſignificat memoꝛiam paſſionis xpi. Coꝛona ꝛ capilloꝛum tonſura: ſignificat: eos eſſe reges ꝛ ſacerdõtes. Et de myſterio habit monachalis Caſſianus multum dicit pꝛimo coll. vbi ait: ꝙ monachuȝ vt militem xpi pꝛecinctum opoꝛtet incedere. Qđ fuit figuratum in Helya ꝛ Joanne baptiſta, vilitas vo veſtis ſignificat paupertatem. Et in vitis patruȝ parte. x. dicitur de myſterio habitus monachalis: vbi dicitur: cucullaȝ eẽ ſignum innocentie, hec eſt phia ꝛ ſapientia religioſi. ſcilicet ſtudere: vt ſit vere religioſus: ꝛ ſit talis interius coꝛam ſummo iudice qualis apparet exterius in pꝛofeſſiõe ſ ait Hugo i didaſc. Simplicitas monachi eſt eius philoſophia. Sequitur. vilitas habit ꝛ ſimplicitas vultus: innocentia vite: ꝛ ſanctitas ꝯuerſationis debet docẽre homines. Pꝛedicatoꝛ ergo euangelicus alloquens religioſos de pꝛedictis conferat cum eis hoꝛtando: vt viuant perfectibiliter ſm exigentiam ꝓfeſſionis ꝛ ſtatus. vt ſublimentur cuȝ xpo iudice diiudicãtes, ꝛ ꝯria dehoꝛtando: ne damnentur cum multitudine hypocritarum apoſtatãtiuȝ. Quibus dicit dñs Math. xxiij. Ue vobis hypocrite ꝛc.

Septia pars. De exhoꝛtatiõe hominũ. vt ſint parati ad moꝛtẽ.

Pꝛima diſtinctio. De ꝑparatione ad moꝛtem.

Capitulũ pꝛimum. de vite huius labilitate.

Rehabitis varijs modis inſtructionum: ex quib pꝛedicatoꝛ euãgelicus habere poteſt occaſionem conferẽdi vtiliter cum omnibus hominibus ſm ſtatus eoꝛum ꝛ miniſterioꝛum gradus: ꝛ hoc ſm etatum varietates: vt viſuȝ eſt nũc vltimo q̃ꝛ omnes tẽdũt ad moꝛtem: maioꝛes ꝛ minoꝛes: ſenes ꝛ iuuenes: diuites ꝛ paupes in ſpiciendum eſt qualiter pꝛedicatoꝛ: omnes admoneat đ his que ſpectant ad moꝛteȝ. Et q̃ꝛ vita moꝛtalis eſt pꝛolixitas moꝛtis: pꝛout ait Greg. ſuper euange. libꝛo. ij. omel. xvij. ideo pꝛimo admonẽdi ſunt homines: ne confidãt de vite huius durabilitate q̃ eſt eru

Z noſa mortis prolixitas. Iſta eniz
vita eſt mors viuentiuz: vita mo
rientium: ait Aug. iiij. confeſſio.
eſt pũctalis breuitate ⁊ q̃ſi vola
tili tráſit⁹ velocitate ⁊ in tráſeũdo
iugiter deficiens ſine iterpolatio
ne. eſt erumnoſa calamitate: cito
terminabilis ↄ̃ſecubilitate: incer
ta termiabilitate: ⁊ irredibilis ite
ratione ante generalem reſurre
ctionem. Et de his tota ſcriptura
generaliter clamat. Sicut Iob.
xiiij. Breues dies hominis ſunt.
vbi bene Grego. moral. xij. Et
ibidem homo natus de muliere
A breui viuens tempore. vbi ſimili
ter bene Greg. mor. xi. Iob. vij.
Dies mei velocius tranſierũt q̃
a texente tela ſuccidit. vbi hĩj idẽ
Grego. mora. viij. Iob. xvi. Bre
ues anni tranſeunt. ⁊ ſemitam p
quam non reuertar ambulo. vbi
etiam idẽ Grego. moral. xiij. be
ne. Iob. xxxij. Neſcio q̃diu ſub
ſiſtam: ⁊ ſi poſt modicum tollat
me factor me⁹. vbi bene Greg.
moral. xxiij. Et Augu. de verbis
domini ſermone. xvi. Breuis eſt
vita: ⁊ ipſa breuitas ſemper incer
ta. Et ſermõe. xvij. Quid eſt diu
viuere: niſi diu torqueri. Et ſer
mone. xl. Diu viuere quid eſt niſi
ad finez currere. Sequitur. Vita
iſta ſimilis ẽ morti. Et Señ. epl'a
lxxx. Vita breuis: ⁊ quaſi facula:
⁊ quaſi mors. Idem epiſtola. 50.
Et de vite breuitate ac conditio
nibus predictis idez Señ. de bre
uitate vite per totuz. vbi introdu
cit v̉ſus Virgilij. O prima queq̃
dies miſeris mortalibus eui.
Prima fugit. ⁊c. Monẽdi ſunt
ergo homines ne cõfidant in vi
te huius variabilis durabilitate.
ventus. n. eſt vita mea. Iob. vij.
Quo nihil mutabilius. vbi bene
B Grego. mor. viij. Et ſunt admo
nendi exiſtẽtes in peccato: ne dif
ferant conuerti ad dominũ Ecc.
v. Ne tardes conuerti ad domi
num. Item Augu. vbi. ſ. ſermo
ne. xvi. Quid differs in craſtinũ
dicens: longa vita erit. Ipſa lon
ga bona ſit: ⁊ ſic melior erit: q̃ ſi
lõga bona non ſit. Si v̉o breuis
ſit: bñ factũ eſt: vt bona ſit. Qua
re vis habere longũ malum. ⁊c.

¶ Capitulũ ſecundum. De ex
ortatione hominuz ad merita cu
mulanda in hac breui vita.

C Similiter ſunt admonen
di qui boni ſunt: vt in tã
breui vita cumulent me
rita plurima: ſicut monet Eccle.
ix. Quodcũq̃ poteſt manus tua
inſtanter operare. Et. xi. Mane
ſemina ſemen tuum. Et hoc me
rito: q꞉ iminet nox: in qua nemo
poterit operari. Exemplo ſcilicet
laborantiũ in meſſe: qui die deffi
ciente: ⁊ nocte iminẽte: omni ni
xu colligũt manipulos: ⁊ in acer
uos redigunt. Sic debet fidelis
in hac vita deffectibili aggregare
cumulos meritorum. p̃s. venien
tes autem venient cuz exultatio
ne. ⁊c. Dum inquit Apo. tempus
habemus operemur bonuz. gal.

vlti. Ez. eſt de multis: qui predi
ctorum obliuiſcentes: ad curam
D voluptatum: mundi cupiditatez:
vel tranſitorium honorem ſemp
aſpiciunt. Quibus competit exẽ
pluz quod ponit Barlaam de fu
giente vnicorñe: ⁊ cadente in ba
ratrum: vbi arbuſculaz apprehẽ
dit: in cui⁹ radice vidit duos mu
res album ⁊ nigrum quaſi eam
effodientes. In fundo videt dra
conem horribilez: ſe deuorare vo
lentez. De pariete v̉o videt exire
quattuor capita aſpiduz quaſi eũ
inuadentiuz. Et eleuans oculos
videt exiguum mellis de ramis
arbuſcule fluere: ⁊ omnium obli
tus tradit ſe ad capienduz mellis
dulcedinez. Et adaptat ibi: q̄ ſic
E eſt de peccatorib⁹. Quos vnicor
nis ſequens eſt mors. Baratruz
mund⁹. Arbuſcula menſura hu
mane vite. Que conſumitur mu
re albo ⁊ nigro ideſt die ⁊ nocte.
Quatuor aſpides: quatuor ſunt
elementa: quorum ſi vnũ precur
rit: deordinatur compago corpo
ris ⁊ diſſoluitur. Draco expectãs
diabolus eſt. Stilla mellis: dele
ctatio carnalis: quaz quidem ac
quirunt peccatores toto nixu om
nibus alijs oblitis. Quibus dicit
p̃s. vt quid diligitis vanitatẽ. ⁊c.
Dehortandi ſunt ergo homines
a tali inordinata ⁊ vana inquiſi
tione: ⁊ hortandi ad dictorũ me
moriam: ⁊ recogitationez.

¶ Capitulum tertium. De mor
tis ineuitabilitate.

Einde admonendi ſunt
homines de mortis in
euitabilitate. Quis eniz
eſt homo qui non videbit mortẽ:
ait p̃s. Omnes enim morimur:
⁊ quaſi aqua dilabimur ſup ter
rã. i. Reg. xiiij. Mors enim fuit F
pena inflicta Ade ⁊ poſteris eius
quam nullus ab eo propagatus
euadere poteſt. Geñ. ij. Quacũ
q̃ die comederis ex eo: morte
morieris. Ecc. xviij. Omne op⁹
corruptibile: i fine deficit. Et ibi.
Generatio alia finit: alia naſcit.
Eccle. primo. Generatio preterit
G ⁊ generatio aduenit. Nullus er
go confidat de etatis iuuentute:
de virtutis robore: de corporis ſa
nitate: de mundi proſperitate: q꞉a
nulli parcit mors: ⁊ eque moriun
tur iuuenes vt ſenes. ⁊ ſic de alijs
apoc. xx. Vidi mortuos magnos
⁊ puſillos ſtãtes in ↄ̃ſpectu thro
ni. Nos enim eque vocat mors:
⁊ nõ eſt vt effugiamus ictus ei⁹.
vndiq̃ in nos tela iaciunt: ⁊ om
nes reſeruamur ad mortem: ait
Señ. ij. de naturalibus. q. c. vlti.
Vnde ⁊ ponit exempluz in libel
lo ad Martianũ: q̄ ſumus ſimi
les aſcendentibus muꝝ obſeſſuz
multo hoſte. Super quos deſcẽ
dunt ſagitte: tela ⁊ ſaxa: a quibus
vulneramur: vel cadim⁹: per q̃ꝺ
ſignificãt varia genera quibus
homines percutiuntur. Mors
enim eſt tributum quod omnes

opter ſoluere: ait Sen̄.v. ꝺ bn̄fi.
c.vltio ꝺi. ꝙ mors nature lex eſt.
H mors tributuꝫ/officiumqꝫ mortaliū.
Jȯ apȯ gẽtileſ dicebatur pluto.i.
deus inferni vel mortis habere
tigrim. q̄ꝛ capit omnes in tribus
etatibus ſcilicet pueritia: iuuentu
te: ⁊ ſenectute : ait Hugo. ⁊ de h̄
legitur in quodam antiquo ſcri/
pto: ꝙ cū filius vnicus cuiuſdā
nobilis religionem intraſſet: ve/
niſſetqꝫ pater: vt eum extraheret:
cum non poſſent eum illi religio
ſi retinere: petijt iuuenis: vt poſſꝫ
loqui cum patre. Quo conceſſo
ait patri: ꝙ ſi auferret vnam ma
lam conſuetudinem que erat in
terra ſua: rediret ad ſeculū. Annuit
I pater: ꝙ libenter faceret petens:
vt eaꝫ exprimeret. Cui fili⁹ dixit:
ꝙ in terra ſua erat cȯſuetudȯ: ꝙ
iuuenes moriebãtur ſicut ſenes.
Et ſi eam auferret: rediret. Licet
enim eſſet iuuenis: timebat mor/
tem. Quod audiens pater: ⁊ vi/
dens eū conſtanteꝫ in propoſito
ait: Nolo ꝙ ad ſeculum redeas:
ſed hic deo ſeruias. Conuerſuſqꝫ
cū filio ſeruierūt ambo fideliter
deo. Ex quo ergo non eſt fugere
morteꝫ: non reſtat: niſi vt homo
viuat in xp̄o: qui ē vita: ⁊ euadat
mortem ſpiritualem peccati ⁊ tor
menti eterni. Beat⁹ enim qui nȯ
ledet a morte ſecunda. Apoc.iij.
K Apprehẽdẽdo eniꝫ vitam: euadi
tur mors vera. Mortui eiꝫ eſtis.
⁊ vita veſtra abſcondita eſt cum
xp̄o in gloria: col.iij.

℄ Capi̅ꝫ.iiij. De mortis iugi me
moria ⁊ meditatione.

Einde admonendi ſunt
hoies ad mortis iugem
⁊ continuā meditationē
vt a peccatis retrahant: ⁊ corde
humilient: vt ad bene operandū
ſtimulentur : ⁊ vt vita imortalis
appetatur. Ecc.vij. Memorare
nouiſſima tua: ⁊ in eternū nȯ pec
cabis. Job.x. Nunqd non pauci
tas dierꝫ meorū finietur breui?
Ubi Grego.mor.ix. Cum culpa
aium temptat: neceſſe eſt vt bre/
uitatem delectationis aſpiciat: ne
ad viuacem mortem, ⁊ iniquita/
tem ſe rapiat. Eccle.xi. Si annis
multis vixerit homo: ⁊c. Sequit
Meminiſſe debet tenebroſi tē/
poris. Ideo alpharabius.li.de di/
uiſione phie dicit: ꝙ ſm Plato
nem phia eſt ſtudiū: curaꝙ ſtudi/
um: ⁊ ſollicitudo mortis, per ſolli
citudinem mortis volens intelli/
gere mortificationem deſiderio/
rum: ⁊ carnaliū voluptatuꝫ. His
enim mortificatis applicat anim⁹
ad curam virtutis. hec ibi. Cui cȯ
cordat Tul. li.i.tuſ.q. loquens de
Socrate. Tota (inquit) phorꝫ vita
eſt ꝯmemoratio mortꝫ: vt ait So
crates. Et de hoc Sen̄.epla.xx/
vij.di. Meditare mortem. Qui
eni hoc dicit: meditari libertatē iu/
bet, Unde in vita Johannis ele/
moſinarij legit: ꝙ ſic fuit antiq̄

de imperatore: ꝙ poſtqꝫ eſſet co
ronatus: aſtantibus exercitibus:
veniebant monumentorū edifi/
catores cum marmoribus diuer/
ſi coloris querentes ab eo: de qli
metallo iuberet: ſuū ſibi fieri mo/
numentuꝫ. Inſinuantes ei: ꝙ tā
ꝙ corruptibilis ⁊ tranſitori⁹ de/
beret anime ſue curam habere:
⁊ regnū pie diſponere, Propter
quod dictus Johãnes ſibi mo/
numentū fieri volens: bonā imi/
tationem alijs patriarchis oñdit.
Ad hanc conſiderationē ſūt oēs
hoies admonẽdi: vt nullus intu/
meſcat ꝺ dignitate temporali: ne
qꝫ confidat in proſperitate mun/
diali: ſed mortis memoriam ha/
beat ante oculos cordis ſpeculuꝫ:
in quo conſiderare debet ſuā fra/
gilitatem: ⁊ in morte: bonorū om
nium ablationē: ⁊ mortis calami/
tatem. ⁊c. His enim conſidera/
tionibus retrahitur homo a pec/
catorum libidine: ⁊ dignitatū am/
bitione. Job.xxxi. Quaſi tumen/
tes fluctus timui deū ſemp. Ubi
Greg.mor.xxi. in fine dicit: ꝙ in
ſeuiente tempeſtate: ⁊ fluctib⁹ tumē/
tibus: nulla nauigantibus ē tem/
poralium cura: nulla carnalis de/
lectatio ad mentem reducit: cun/
cte res in deſideriuꝫ veniūt amo/
re viuendi. Homo igitur timēs
deuꝫ debito timore: precogitet iu/
giter finem ſuum: ⁊ ꝙ ſicut nud⁹
egreſſus eſt de vtero matris: ſic
reuertet. Job.i. Et ad morteꝫ ſic
conſiderandam hortantur om/
nes morituri. Ecc.xxxviij. Me/
mento nouiſſimorum ⁊c. Sequi
tur. Memor eſto iudicij mei: ſic
eni erit ⁊ tuum: mihi heri: tibi ho/
P die. Et qꝛ carnales voluptates ⁊
mundane delectationes impedi/
unt hoiem: ne precogitet morteꝫ
Ideo Ecc.vij. dr̄. Melius ē ire
ad domum luctus: qꝫ ad domum
conuiuij. In illa enim finis vni/
uerſorum .i. vitiorum admonet
Sic enim mortem conſiderans:
alios non deſpicit: nec ſe arrogā/
ter ſuper alios effert. ait Sen̄.iij.
de naturalibus.q. in fi. di. Quid
clienti tuo iraſceris? Suſtine pau
Q luluꝫ. Ecce venit mors: que vos
pares faciet. Idem epiſtola.xcv.
Mors omnes necat: ⁊ oēs pari/
ter morimur. Quia vt tactum eſt
ſicut nudi mundū ingredimur:
ſic nudi egreſſuri ſumus. Ecc.v.
Sicut nudus egreſſus ſum de
vtero. ⁊c.

℄ Capl̄m quintū. De pparatio/
nis ad mortem indilatione.

E T quia īfructuoſa ē mor
tis pmeditatio: niſi adſit
etiam debita vite ppara/
tio: Jȯ oēs admonẽdi ſūt: vt ſint
parati ad mortē. maxime ex quo
mors venit ex iprouiſo: put hor
R tat Saluator Mat. xxiiij. Uigi/
late: qꝛ neſcitis qua hora dn̄s ve/
niet. Et.i.Theſ.iiij. Dies dni tan
qꝫ fur. ⁊c. Sequit. Nos qꝫ diei ſu/
mus: ſobrij ſim⁹. Apo.iij. Si nȯ

vigilaueris: veniã tãq̃ fur: ⁊ ho
ra qua neſcis veniã. Debet ergo
quilibet eſſe paratus oi hora ac ſi
tũc deberet mori. Ideo enim de
us latere voluit nos finem nr̃m.
vt dum incerti ſumus qñ morie
mur: ſemper ad mortem parati
inueniri debeamus: ait Grego.
mor. xij. ſuper illud Iob: numer⁹
annorũ tyrãnidis ei⁹ incert⁹. De
bem⁹ aũt eſſe parati: ſicut mini
ſtri aſſiſtẽtes regi. Luc. xij. Sint
S lumbi veſtri precicti. ⁊c. Et vos
ſiles hoibus expectantib⁹ dñm
ſuum: deſiderio viſionis diue: et
glie eterne. Seqt̃. Beati ſerui q̃s
cum venerit dñs eius. ⁊c. Sicut
eniz ſerui illi deſcribunt accincti:
cohibitione: libidinũ: ⁊ reſtrictio
ne. ⁊ lucernas tenere. i. fulgorem
bonorũ operũ: expectantes dñm
⁊c. Sic oẽs fideles debent eẽ. Et
de hoc bñ ibi Grego. li. i. Omel.
T xxi. ¶ Item debem⁹ eſſe parati
ad modũ metentiũ ⁊ colligentiũ
in meſſe: vt paremus nobis con
uiuia eterna. prouer. vj. Uade ad
formicaz o piger. Sequit̃ cõgre
gat enim in meſſe qd̃ comedat.
Uſq3 quo piger dormis? Sic er
go hoies in meſſe mane ſurgunt
ↄtinue colligũt: ⁊ aũ noctẽ nõ di
mittũt. Sic deb3 qlib3 fidelis col
ligere manipulos meritorũ. Qui
enim colligit in meſſe: filius ſapi
ens eſt. ⁊ q ſtertit eſtate: fili⁹ con
fuſionis. puer. x. Iõ ps. Uenien
tes aũt veniẽt. ⁊c. ¶ Itẽ debem⁹

parati eſſe ad modũ pugnãtium
⁊ certantiũ in ſtadio. Qr enim in
ↄtinua pugna ſum⁹ cũ multis ho
ſtibus: iõ (vt boni bellatores) ſem
per vigiles ⁊ parati eſſe debem⁹.
ephe. vi. Nõ eſt nobis colluctatio
aduerſus carnẽ ⁊ ſanguinẽ: ſ3 ad
uerſus principes ⁊ ptãtes. Luce.
xviij. Quis rex itur⁹ ad bellũ cõ
tra aliũ regẽ nõ pri⁹. ⁊c. ¶ Item
debem⁹ eſſe parati ad modũ ho
minũ debentiũ reddere rõnem
dño ſuo de bñficijs perceptis: de
debitis ſeruitijs ommiſſis: de pec
catis cõmiſſis: de tẽporũ ⁊ aliaruz
rerũ abuſiõib⁹: ⁊ de lucris ſpũa
libus neglectis. Tales eni multũ
ſolliciti ſũt: ne ſi deficiãt puniãtur.
Luc. xvi. Redde rõnez vilicatio
nis tue: Et Math. xxv. Dñe qn
q3 talenta. ¶ Itẽ debem⁹ iugiter
nos parare ad modũ edificãtiũ
in ppria hereditate: ⁊ theſaurizã
tiũ. Math. v. Theſaurizate vo
bis theſauros in celo. Luce. xv.
Facite vobis amicos de mamõa
iniqtatis. ⁊c. Uñ narrat Barlaam
ponẽs exẽplũ de ciuitate cui mos
erat: vnũ oi anno aſſumere pro
pricipe: ⁊ in fine anni eũ nudum
exulari. Ueniẽs autẽ ſapiẽs qdaz
p pncipe: ⁊ legẽ audiẽs: trãſmiſit
oia ſua ad exiliũ. Ad qd̃ veniens
in fine ãni inuenit ſufficiẽtiã. Ci
uitas ẽ mũdus: in fine nudans ⁊
expoliãs exeũtẽ. Exiliũ: celũ. a q
exulati ſum⁹: ad qd̃ debem⁹ bo
na noſtra mittere: merita ⁊ pnia

theſaurizando. Itẽ debem⁹ para
re nos ad modũ itinerantiũ ⁊ eũ
tiũ ad feſtũ regiũ: ⁊ feſtinare: ne
porta claudat̃. Math. xxv. d̃ qn
q3 virginib⁹ prudentib⁹: ⁊ qnq3
fatuis: quaꝝ prime intrauerunt:
alie vo nõ quia clauſa eſt ianua.
¶ Itẽ debemus nos parare ad
modũ ſpõſarũ: iugiter ſtudẽtiuz
placere ſpõſis ſuis. Apo. xix. Ue
nerũt nuptie agni: ⁊ vxor ei⁹ pre
parauit ſe. Quia igit̃ in morte qli
bet occurit dño ſuo: ſemper d3 eẽ
parat⁹: eo q ignoret horã. Luce.
xij. Iõ ⁊ vos eſtote parati: qr qua
hora: ⁊c. Amoſ. viij. Preparar̃ i
occurſũ dei tui iſrl̃. Et eo ſtudio
ſius d3 ſe qlibet parare: q̃ in mor
te nõ eſt iuenire inducias ad am
pliorẽ pparationẽ: nec põt hõ ꝓ
longare vitã. Iob. xvi. Cõſtitui
ſti termios ei⁹: q pteriri nõ pote
rũt. i. vltra diuinã ordinationẽ ait
ibi Greg. mor. Non eni eſt in
hois ditione ꝓhibere ſpũm. nec
h3 ptãtẽ i die mortis. Ecc. viij. Et
de hoc Grego. ſup euan. Omel.
xij. narrãs de quodaz nobili noie
Criſorio q fuit plen⁹ vitijs. Qui
ad extrema veniẽs: aptis oculis
vidit teterrimos ⁊ nigerrimos ſpũ
ritus circa ſe minari ſibi: ⁊ inueſ
q cũ raperẽt ad inferna. Qui ce
pit tremere: paleſcere: ⁊ ſudare:
ac magnis vocib⁹ iducias petere
⁊ dicere filio ſuo mõacho: tu me
ſuſcipe in fide tua. ⁊ i illis clamo
ribus ⁊ algoribus, de habitaculo

carnis euulſus eſt. De q̃ nimiruz
conſtat (ait Greg.) q non propter
ſe vidit hoc: ſ3 pp nos: vt ei⁹ viſio
nobis pſit: q̃s adhuc diuina patiẽ
longanimiter expectat. Et iõ ſub
dit. Nos ergo ſollicite cogitem⁹
ne nobis inuacuuz tẽpora tran
ſeant: ⁊ tũc queram⁹ ad bñ agẽ
dum viuere: cũ iã ↄpellimur cor
pore exire. Id ergo tp̃s (qd̃ fuge C
re tũc nõ licet) d3 modo cogitari
dũ licet. ⁊ illa hora nr̃i exit⁹ ſemp
intuẽda. Ecc. xiiij. Quodcũq3 pt
manus tua. ⁊c.
¶ Capl̃m ſextum. De errore il
lorũ q ſibi mortẽ intulerũt.

T qm̃ error fuit gẽtiliũ:
qr mors eſt optãda oib⁹:
⁊ qa virtutis eſt ſiue con
ſtantie ⁊ magnitudis: q hõ infe
rat ſibi mortẽ. Quẽ errorẽ tangit
Aug. i. de. ci. c. xxij. narrãs de di
ſcipulo Platonis: quẽ ferũt lectõ
li. Platonis: vbi de aie imortali D
tate diſputauit: ſe precipitẽ de mu
ro dediſſe: atq3 ita ex hac vita mi
graſſe ad eã quã credidit meliorẽ.
Et ibidez de Catone q ſe necauit
eo q fuit inuidus glie Ceſaris: ꝓ
ut ait Ceſar de eo: ſicut dicit Au
gu. ibi. De q̃ Señ. epl̃a. xxv. Ulti
ma illa nocte: Platonis librũ le
git. ſ. cato. poſito ad caput gladio
Duo hic i reb⁹ extremis pſpere
rat: alterũ: vt vellet mori: alteruz:
vt poſſet. Seqt̃. q ſtricto gladio
ait ad fortunã. Nihil egiſti:
⁊ impreſſit mortiferũ corpori vuln⁹

poſtea dilatauit. ꝓut dr̄ ibi. Ubi
E ēt refert de alio: ꝙ cū vidiſſet: na
uē teneri ab hoſtib⁹: ferro ſe trāſ
uerberauit. Et cū q̄rere‹t› vbi eſſet
iperator: bn̄ingꝫle hēt. ⁊ ibi ƀ cō
ſulib⁹. Et de dcō Catone ait Se
ne. ep̄la. lxxxviij. di. ꝙ q̄ die repul
ſus eſt de p̄fectura lurit: ⁊ q̄ no
cte pitur⁹ erat legit: eodē loco ha
buit ex p̄fectura ⁊ e vita excidere
F Oia eni q̄ acciderāt: ferenda
ſibi p̄ſuaſit. Fuerūt aūt duo Cato
nes ābo v̄tutis amatores. maior
ſ. Ceſorin⁹ auūcul⁹ mioris. phoꝝ
p̄tiſſim⁹. Minor nepos ei⁹ rigi
dus victus ⁊ vīcēſis: q̄a vtice ſe
p̄emit. Narrat etiā ibi Sen̄ ƀ mlt̄
tis gentilib⁹. q̄ ſe necauerūt. Sic
de Lucretia. ꝓut ait. Augu ſ. vbi
ſ̄. c. xx. Ubi bn̄ iprobat hūc erro
rē. di. ꝙ nūq̄ dinit⁹ ƀceptū ꝑ
miſſūue repit: vt vel ipſi⁹ adipi
ſcēde imortalitatꝫ ai: vel vlli⁹ carē
di caūēdiq̄ꝫ mali nobis ipſis necē
G iſeram⁹. Nā ⁊ ꝓhibitos nos: in
telligēdum eſt Exodi. xx. vbi lex
ait: Nō occides. ſ. nec te nec aliū
ait ibi Aug. Et de hoc Joſephus
contionās ad iudeos bn̄: ꝓut ait
Hegipp⁹. li. iij. Uolebāt eni iudei
aliqui incluſi a Romanis ſe neca
re. Ad q̄s Joſepp⁹: Nature vin
culo aia cōiuncta eſt corpi. Quis
H ergo aīe ⁊ corpis deo placitū ꝯtu
berniū irrūpe vel diſſonare aude
at: Seq̄t. Dei poſſeſſio ſum⁹ deo
ſeruitiū debem⁹: q̄ſi ſui expecte
mus iperia: q̄ſi iudici reſuem⁹ vi
cula: q̄ſi fideles bn̄ depoſiti cu
ſtodiam⁹. Nō recuſem⁹ vite hu
ius mun⁹: nō refugiam⁹ donū ce
leſte. Si hois dicta reijcias: ꝯtu
melioſus es. Quāto magis ſuaſ
debemus qd̄ a deo accepimus:
Exēplū de Abraā: Job: ⁊ Dauid
q̄ ait. Educ de cuſtodia aiaꝫ meā
Seq̄t ibi. Nāc lex valida ē: vel
le viuere: nec ſibi mortē aſſiſce‹r›.
Et p⁹. Depoſitū dei ē: aia in corpe
Et ſi hois depoſitū violare: pena
infamie ē: q̄to magis depoſituꝫ
dei. ¶ Nō igit̄ ē ex magnanimi
tate: ꝙ hō inferat mortē ſibi: ſꝫ ex
pura fatuitate: ⁊ errōea credulita
te: ait Aug. vbi. ſ. Et ex iteriori cō
ſcie horro‹r› ⁊ āgore ait ph̄ſ. Ethi.
ix. di. ꝙ ꝑꝑ malitiā aliq̄ fugiūt vi
uere: ⁊ iterimūt ſe. Querūt enim
mali cū q̄b⁹ ꝯmore‹n›t: ⁊ fugiūt. Re
cordāt eni mltoꝝ ⁊ difficiliū. Se
quit: Nihil amabile hn̄tes patiūt
i ſeipſiſ nec gaudēt: ⁊ iñ ē: ꝙ ſe iti
mūt. Uel hoc facit hō ex hoſtis
ſugeſtiōe: ⁊ ſeductiōe: ait Hug.
ij. de ſacramentis. parte. xvi. c. ij.
Ubi di. de quodaꝫ peregrino eun
te ad ſanctuꝫ Jacobum: ⁊ dimiſ
ſo a ſotijs. Cui obuians quidam
venerabilis habitu: iter alia ſua
ſit ſibi. ꝙ nihil magis expedit vi
ro iuſto: q̄ feſtinanter exire ƀ vi
ta: ⁊ ſi via alia non deſ: manu ꝓ
pria morteꝫ laceſſat. Et ſic ille ar
repto ferro iugulauit ſe. Queꝫ in
uentum ſocij reducunt ad vicuꝫ
vnde exierant: ⁊ hoſpitem accu

ſant. Qui ſciens inocentiā ſuā pe
tijt a deo tota deuotione auxiliuꝫ
Et ſurrexit q̄ mortuus fuerat: ⁊
narrauit rē geſtā: ⁊ ſe ab eo q̄ faci
n⁹ ſibi ſuggeſſerat aſſeruit ad tor
menta deductuꝫ: ſibiq̄ꝫ ſanctum
Jacobum occurriſſe: ⁊ erreptuꝫ
ad tronū iudicis perductum: vt
vite redderetur obtinuiſſe. Abſit
igitur a fidelibus dictus error: vt
ſcienter ⁊ ex induſtria ingerant ſi
bi mortem.

¶ Scd̄a diſtinctio: De mortis
multiplicitate ⁊ terrore.

¶ Capl̄m primum. De mortis
diſtinctione.

Ex dictis pꝫ: ꝙ nō om
nibus optāda ē mors:
imo timenda malis:
eo ꝙ mors peccatoꝝ
peſſima. ait ps. Et cū
q̄druplex ſit mors: ꝓut ait Aug.
ad Oroſiuꝫ. ſ. Mors corporis
que ē ſepatio aīe a corpe. Mors
anime: que eſt ſepatio dei ab aīa
per peccatum. De quib⁹ Math.
viij. Dimitte mortuos ſepelire mor
tuos ſuos. Mors anime. ſ. pene
eius ſolius ante iudicium: qualis
fuit pena diuitis epulonis Luce.
xvi. Et mors corporis ⁊ aīe poſt
iudicium in inferno: q̄n dicet dā
natis: Ite maledicti ⁊c. Math.
xxv. Omnes has mortes dꝫ pec
cator timere.

¶ Capitulum ſecundum. Quod
mors prima. ſ. corporis eſt timē
da malis.

Primam mortē. ſ. corpis
debet timere peccator ob
ablationem diuum dele
ctabilium: ob eternitatem omniū
inediarū: ob multitudinem pena
rum: ⁊ deſperationem remedio
rum ⁊ ſuffragiorum poſt hanc vi
N tam. Job. xxvi. Diues cum dor
mierit nihil. ⁊c. Unde bene Gre
go. de hoc. mor. xxviij. exemplifi
cans de diuite epulōe in inferno
ſepulto: ⁊ de ſtulto ꝓponēte: hor
rea dilatare: cui dr̄: Stulte hac no
cte repetent aiam tuaꝫ a te. Luc.
xij. Ideo. ſapie. v. Quid nobis ꝓ
fuit ſupbia noſtra. ⁊c. Et ad pene
aggrauationem: predicta eueni
unt impio tempore quo non eſti
mat. Job. xxxiiij. Subito morie‹n›t
⁊ nocte media. ⁊c. Ubi Gregori⁹
mor. xxv. di. Subitum eſt quod
ante non cogitat‹ur›. Ideo dicuntur
mori ſubito: q̄r non precogitant.
Uere enim mors peccatoꝝ peſ
ſima: ideo timenda. Ecc. xliij. O
mors q̄ amara eſt memoria tua
homini iniuſto. Unde ⁊ ad ma
iorem pene aggrauationem: qui
buſdam impijs anteq̄ꝫ exeant e
vita oſtendit deus penam infer
nalem. Unde narrat Beda de ge
O ſtis Anglorum de quodam in
ſolente: quē infirmanteꝫ monuit
rex Keredus vt ꝯfiteret‹ur›. Qui re
ſpondit: ꝙ tunc nō faceret: ne ſc
dalei ex hoc ſibi poſtea inſultarēt.
ſed cum ſurgeret ƀ infirmitate fu
cerat. Infirmitate quoq̄ꝫ aggra

...terum monuit eũ rex. Qui dixit: ꝙ nulla eſſet ſibi vtilitas confiteri: Ecce duo iuuenes pulchri intrauerãt: quorum vnꝰ portabat librum pulcrum: vbi ſcripta erant omnia bona que fecerat ⁊ lʒ pauca. Poſtea inqt intrauit exercitus malignorum ſpũum: quorum maior ꝓtulit librum horrende viſionis: enormis magnitudinis ⁊ põderis importabilis. vbi ſcripta ſunt ſcelera mea teterrimis litteris. Qui dixerunt ad illos albos iuuenes. Quid vos hic ſtatis? iſte noſter eſt. ⁊ illi: verum eſt inquiunt. Ducite eum in cumulũ damnationis. Duo igitur percuſſerunt me: vnus in caput: alius in pedes. Et cum ſe pertingerint. ſ. ſictus moriar: ⁊ portatus a demonibꝰ pertrahar ad inferna. Et ſic factum eſt. Non autẽ propter ſe hoc vidit: cui nihil ꝓfuit. ait Beda: ſed ꝓ illis q differunt penitere.

¶ Ibidem legit de quodam fratre monaco viuente negligẽter in monaſterio: ſed ſuſtinebat ꝓpter operum neceſſitatem. Seruiebat enĩ ebrietati: ⁊ alijs vitijs magiſqꝫ nocte reſidere i officina ſua inuentus eſt: quam ad pſallendũ ire. Qui infirmatus: ⁊ ad extrema deductus vocans fratres ait videre ſe inferos apertos: ⁊ Sathan demerſum in profundũ cũ Caypha ⁊ ceteris qui xp̃m occiderunt: ſibiqꝫ locũ iuxta eos paratum. Cumqꝫ ad pniam hortaretur: ait deſperans: ꝙ ſibi locꝰ nõ erat: vitã mutandi: ex quo videret iudicium ſuum eſſe completũ. Et ſine viatico mortuus: ex monaſteriũ eſt ſepultus. Hoc vidit: vt deſperatus de ſalute: miſerabilius periret. Sicut ⁊ beatus Stephanꝰ vidit celos apertos: vt iocundius aſcenderet. Act. vij. Homini ergo ipſo timenda eſt mors prima: ⁊ multo magis alie mortes. Mors enĩ corporis nõ eſt niſi vmbra mortis: ait Greg. mor. xi. ſup illud Job. xiij. Producit in lucem vmbrã mortis. ⁊ eſt vt ſõnus ait idẽ. mor. xij. ſup illõ Job. xiiij. Nec ꝯſurget de ſomno ſuo. Mors aũt aĩe. ſ. per peccatũ magis eſt timẽda quam corporis. Mors enim anime eſt. cum eam deſerit deus: ſicut mors corporis: cũ illud deſerit aĩa. ait Aug. xiiij. de ci. c. i. Quãto igitur deus eſt melior aĩa: tanto peius eſt: ab eo deſeri: quam ab anima. Jõ ſancti ſuſtinuerunt mortem corporis: vt vitarẽt peccatũ. Unde Suſanna Dan. xiij. ait: Melius mihi eſt abſqꝫ opere incidere in manus veſtras: quam peccare in ꝯſpectu dñi.

¶ Capl'm tertiũ. Qualiter mors ſcd'a timẽda eſt bonis ⁊ malis.

Ualiter autem. timende ſunt alie mortes ſiue. ſ. pene eterne ſolius anime: ſiue aĩe ⁊ corporis: quarum vtraqꝫ dicitur mors ſecunda: pꝫ ex verbis Aug. xx[illegible] Ubi aĩe mors

animã nolẽtem pellit. ſecũdã animam volentẽ in corpore tenet. Jdeo ſempiterna mors: quãdo nec viuere poterit anima: deũ non habendo: nec carere doloribus corporis moriendo. Jdeʒ li. xiij. in fi. Mors ſecunda dr̃: qua nec anima viuere dicenda eſt: q a vita deo alienata erit: nec corpꝰ: qr eternis doloribus ſubiacebit: ac per hoc durior: qr morte finiri non poterit. Quã dure aũt ⁊ dire ſunt mortes iſte: pꝫ ex tormentorum multitudine: eternitate: continuitate irremediabilitate: ⁊ ex perpetua demonũ ſocietate: ⁊ ſub eis recluſione. Jdeo apoc. xx. dicitur: ꝙ diabolꝰ miſſus ẽ i ſtagnũ ignis ⁊ ſulphuris: vbi beſtia ⁊ pſeudo propheta cruciabunt die ac nocte in ſecula. ⁊ ſuper omnia erunt dire pene ex ſeparatione a dei viſione ⁊ ſanctorum ſocietate. ait Criſoſt. ſuper Math. Omel. xxiiij. Multi gehennam abhorrent: ego autem caſũ illius glorie multo amariorem gehẽne pena aio. Sequitur. Decem milia qs ponat gehennas: nihil tale dicet: quale ẽ a beata glia excidere: a xp̃o audire qr non noui vos: incuſari: ꝙ eſurientem vidimus nec cibauimꝰ. Certe decem milia melius eſt ſuſtinere fulmina: quam faciem illã manſuetiſſimã videre a nobis auerſã ⁊ tranquillũ illius oculum nõ ferentẽ videre nos. Jdeo ſignãter dr̃ Math. xxv. Jte maledicti in ignem. Jn hoc enim quod dicit ite: notatur viſiõe dĩ ſeparatio. Jn hoc qd' ait: in ignem eternũ: penarum inflictarũ magnitudo ⁊ multitudo. Apoc. xx. Infernꝰ ⁊ mors miſſi ſunt in ſtagnũ ignis: hoc eſt mors ſcd'a. Predicator ergo debet hortari eos quos alloquitur: ad dictas mortes timendũ: ⁊ ad vite correctionẽ: vt eas euadant. Qui enĩ vicerit. ſ. voluptates: cupiditates ⁊ ambitiões: non ledet a morte ſecunda. Apoc. ij.

¶ Capl'm. quartũ. De morte ſanctorum ⁊ eius precioſitate.

Uamuis autem mors ſanctorũ ſit precioſa in ꝯſpectu dei ⁊ merito appetenda ob diuine viſionis felicitatem poſt hanc vitam: prout ait Apo. phil. i. Deſiderium habẽs diſſolui ⁊ eſſe cum xp̃o: tamen vir iuſtus conformet ſe voluntati diuine de viuendo vel moriendo. Un̄ ſeqt ibi. Permanere in carne: neceſſariũ ꝓpter vos: Sicut habetur de beato Martino. Et licet vir iuſtꝰ ſpet cũ xp̃o regnare pꝰ mortẽ: vir enĩ iuſtꝰ ſpat in morte ſua. prouer. xiiij. Un̄ dicebat ppha ille optãs. Numeri. xxiij. Moriatur anima mea morte iuſtorum. Tũc enim liberat de exilio: ⁊ intrat hereditatẽ. pſ. Cum dederit dilectis ſuis ſomnũ: ecce hereditas domini. Et tũc naſcit ortu glioſo. Propter quod dies mortis ſanctorum dicuntur natalitia. Job. xi. Cũ te

conſumptum putaueris: orieris vt lucifer: Unde Sen̄ ep̄la.xviij. loquens de virtuoſo: di. q̄ mors dies eterni natalis eſt dies.

¶ Capl̄m quintū De terrore decedentiū in morte: ⁊ de hoſtis antiq infeſtatione.

Amen morte iminente: timere debet: ⁊ ſe ſtudioſius iuſt⁹ pparare. Job. Hec operat̃ de⁹ trib⁹ vicib⁹. Ubi Greg. mor.xviij. di. q̄ cum de oībus iuſti diuina iudicia pertimeſcant: tunc tamen vehementer hec metuūt: cum ad ſoluēdū carnis debitum venientes diſtricto ſe iudicio propinquare cernūt. Et ſit tanto timoratior: q̄to retributio eterna vicinior. Unī ⁊ Saluator ſolutioni carnis appropinquans ⁊ membrorum ſuorū ſpeciem ſeruans: fact⁹ in agonia: prolixius orare cepit: non pro ſe, ſed mentis noſtre certamen expreſſit morte appropinquante. Sequit̃. Conſiderandū: q̄ nec hoc qdez ſine aliquo reatu eſt: quod laudabiliter geſſimus: ſi remota pietate iudicemur. Jō p̄s. Nō intres in iudicium cum ſeruo tuo dn̄e. Et i.cor.iiij. Nihil mihi conſci⁹ ſuz. Jac.i. In multis offendim⁹ oēs. Et i. Jo.i. Si dixerimus: q̄a peccatū nō habemus: noſipſos ſeducimus. Quid facient tabule: ſi tremūt colūne? Aut quomodo virgulta imobilia ſtabunt: ſi pauore hoc turbi celi quatiuntur? Job.xxvi. Colūne celi cōtremiſcunt ⁊ pauēt ad nutū eius. ¶ Et merito quis tunc timere debet: tum propter peccatorum multitudinem ⁊ ignorantiā iuſtificationis de illis: vt tactum eſt .ſ. tum ꝑpter bonoꝝ factorum impuritatem. Iſai.xliiij. Omnes iuſtitie noſtre quaſi pann⁹ menſtruate. Job.ix. Si lotus fuero quaſi aquis niuium, Sequit̃. Tantū ſordib⁹ intinges me. Malā enim noſtra pura mala ſunt: ſed bona noſtra non ſunt pura bona: Ait Greg. mor. vi. in fi. Job.xxxviij. In q̄ habitat lux. vbi Greg. mor.xix. Ube laudabili vite hoīum. ſi remota pietate iudicemur: quia vnde ante oculos iudicis placere ſe ſuſpicatur: obruitur. prouerbiorū.xxvj. Quis homo poterit intelligere viam ſuam. Ecc.ix. Nec ſcit hō an amore vel odio dign⁹ ſit. ⁊c. ¶ Itez debet quis timere ob iudicis inflexibilis equitatem. Zelus enī ⁊ furor viri non parcet in die vindicte. prouer.vi. ¶ Itē dz tunc timere propter hoſtiū inſidiantium fraudulentiā: q̄a ſicut cruenta beſtia aſtitit btō Martino: vt eū temptaret: vel terreret: tunc enim homo ſecurus dz eſſe. Unde legit̃ in vita beati Ber. q̄ cum infirmaret̃: ⁊ extremū trahere ſpm̄ videret̃: affuit Sathan improbis accuſationibus eum pulſans. Qui vbi omnia perſecut⁹ eſt: ⁊ viro dei pro parte ſua reſpō

dendum fuit: nihil territus reſpōdit. Fateor: non ſum dignus: nec proprijs meritis poſſum regnū celorum obtinere. Ceterū. Dupli C ci iure illud obtinens dn̄s meus. Hereditario iure patris: ⁊ iure paſſionis: mihi alteꝝ horum donabit. Ex cuius dono illud mihi vindicans iure: non confundor. Et in hoc confuſus hoſtis abſeſſit: ⁊ vir dei in ſe reuerſus: quieuit. Ipſe enī hoſtis calcaneo ſemper inſidiatur. i. fini hoīum. Gen̄.iij.

¶ Capitulum ſextū De ſanctorum qualitate: ⁊ meditatione in morte.

Uantumcū autez ſancti: morte iminente timere debeant: confidere tn̄ debēt ⁊ ſperare in deo: ⁊ iugiter cogitare de ſtatu in quo ſunt. Cū q̄ obmiſerunt de his que agere de D buerunt: ⁊ q̄ ituri ſunt ad tribunal eterni iudicis: corā eo de omnibus reſponſuri. Ideo de beato Aug. legit̃ in vita ſua: q̄ ante proximum diē obitus ſui: libros omnes a ſe dictatos ⁊ editos recenſuit: ⁊ quecū in eis recognouit aliter q̄ȝ habet eccl̄iaſtica regula a ſe fuiſſe dicta vel ſcripta: cū adhuc vſum eccl̄iaſticum min⁹ ſciret: correcta ſunt abeo: ⁊ librum vnū retractationū fecit. ¶ Et ibidem legit̃: q̄ iuſſit: pſalmos dauiticos (q̄ de pn̄ia inſcribūt̃) pōi ad E parietem: quos ⁊ legebat: ⁊ legēdo iugiter flebat. Et ne intentio ſua ab aliquo impediret̃: ante ferme decem dies q̄ȝ e corpore exiret poſtulauit: ne quis ad eum ingrederet̃: niſi tm̄ horis quib⁹ medici intrabant: vel cū ſibi refectio inferret̃. Qd̄ factum eſt. Si ergo tantus ſanctus ſic fuit ſtudioſus ad corrigenda que corrigi debuerunt: ⁊ ſic in oratione aſſidu⁹: ⁊ tā ſollicitus: ne eius intentio a diuina contemplatione impediretur: q̄to magis qlibet alius debet eē in huiuſmodi ſtudioſus. Horaz F enim mortis: valde ſanctiſſimi timuerunt. Unde in vitis patrum li.ij. parte.iij. ait. abbas Helyas. Tres res timeo. Una ē: qn̄ aīa egreſſura eſt d̄ corpore. Alia quando occurſurus ſum deo: Tertia: quando contra me ꝑferenda eſt ſn̄ia. Sequit̃ ibi. q̄ Theophilus ep̄us moriturus ait. Beatus es abbas Arſeni: q̄ ſemper hanc horam ante oculos habuiſti. Et parte.xi. di. q̄ abbas Aghaton quādo fuit moriturus tribus diebus manſit imobilis aptos tenēs oculos: Ad quē fr̄es: Abba vbi es? Qui rn̄dit. In cōſpectu diuini iudicij aſſiſto. Cui fratres: Et tu pater times? Et ille. Laboraui ſemꝑ q̄ potui virtute in cuſtodiendis mādatis dei. Sȝ homo ſuȝ: ⁊ neſcio ſi placuerunt opa mea corā deo: q̄ aliter ſunt iudicia hominū aliter dei. Nec preſumo: niſi cū venero ad deum. Cū q̄ȝ vellent amplius interrogare ait. Nolite mul

tum loquitur q: occupatus ſū. Quo dicto: mortuus eſt in gaudio. Jō ſeqt ibi. Memor eſto ſemp᷑ exi- G tus tui: ⁊ nō obliuiſcaris eterni iu- dicij: ⁊ nō erit delictum in aīa tua.

℄ Capim ſeptimū. De angeloꝝ aduentu ad ſanctos morientes: ⁊ de reuelatione glorie.

Ancti ergo ⁊ timēt mortem vt dictum eſt: ⁊ tamen morte appropinquāte gaudēt ob ſpē diuine viſionis: ⁊ liberatiōis ab ergaſtulo exilij. ⁊ peregrinationis: ⁊ a faſtidio huius vite mortalis exēplo apoſtoli Phil. i. vt dictum eſt: ⁊ exē- H plo Joannis euangeliſte. qui deſiderauit ire ad conuiuium eternum cū fratribus ſuis: et exemplo aliorum ſanctoruz. Jdeo ps. Educ de cuſtodia. animam meā Unde ſanctis morientib⁹ fiebāt reuelationes de ſua gloria ad eoꝝ conſortationē. Sicut ait Grego. iiij. dialo. de paupere paralitico qui pauperibus erogabat qcqd de elemoſyna haberē poterat. Et in doloribus gratias agens laudibus dei vacabat. Qui moriēs āit aſtāntibꝫ. Nū auditis q̄nte lau- I des reſonant in celo? qui mortuus eſt: ⁊ mira fragrantia repleti ſunt omnes vſq; poſt ei⁹ ſepulturam. Similiter Gregori. ſuper euā. li. i. Omel. xv. di. de ſcis mulieribus. Sicut de Romula: ad quaz in morte venerūt duo chori quaſi virī pſallentes: ⁊ quaſi femine reſpondentes et de Caſſia K que ait in exitu. Recedite: xpūs venit. Sicut eni damnatis qbuſdam ad cumulum pene oñſe ſūt damnationes ſue: vt dictum eſt ſupra: ſic ſanctis: ad augmentuz glorie reuelant eterne remunerationes ſicut predictis.

℄ Capitulum octauum. De vtilitate habēdi viros ſanctos i morte aſtantes.

Et āt tyrānica hoſtis ſeuitia arceat: ⁊ hō orōnib⁹ adiuuet: expedit morīēti hr̄e circa ſe fideles ⁊ ſāctos ait Greg. ſuper euan. li. i. Omel. ix. de quodam moribus peruerſo in quodam monaſterio. Cui cuz L in extremis fratres aſtarēt: clamauit. Ecce draconi datus ſuz ad deuorandum. Cui cum fratres dicerent: ſignum crucis imprime tibi: reſpōdit volo me ſignare ſꝫ non poſſum: qa a dracone brachia mea comprimunt: ⁊ iam caput abſorbuit. Et cum hoc dixiſſet pallens ⁊ tremens: fratres ceperunt orationi vehementer inſiſtere: ⁊ oppreſſum a demone precibus adiuuare. At ille ſubito ait M Deo gratias. Ecce eniꝫ ad orationes veſtras fugit draco q me ceperat. ⁊ mox ſeruiturum ſe deo: ⁊ verum monachuz eſſe deuouit. Ac diuina diſpoſitione: prolixa ei⁹ vitia ꝓlixior egritudo purgauit. Patet ergo orationum efficacia in fugando demones. necnō

⁊ vtilitas ſanctorum viroꝝ aſtātium cica morientes. Jdeo vnuſquiſq; procuret: eos habere in morte.

℄ Tertia diſtinctio. De qualitate corꝑ que morientibus proſunt.

℄ Capīm primū. Quantū ꝓſūt pompe exequiarū. vel loca ſepulturarum.

Ex predictis patet aliq̄liter quomodo ſe debet homo preparare ad mortem in tota vita ſua: ⁊ ſpecialiter q̄liter ſe debet preparare īminente N morte: ⁊ ſe habere in ipſa morte. quia ea que ſequunt mortē: qua lia ſunt curatio funeris: conditio ſepulture: pompe exequiarū magis ſunt viuorum ſolatia q̄ defūctorum ſubſidia. Si enim aliquid prodeſt impio ſepultura pompoſa ⁊ precioſa: oberit pio vilis aut nulla: ait Aug. de cura agenda ꝓ mortuis poſt principiū. Ubi narrat de corporibus ſanctoruꝫ martirum ignibus crematis: ⁊ cineribus proiectis in Rhodanuꝫ flu- O uium: ne qualitercunq; eorū memoria relinqueret. Quod diuinitus eſt ꝑmiſſū: vt diſcerent xpiani in confitendo xpm: dum hāc vitaz contemnerēt: multo forti⁹ ſepulturaz. Unde legit in vitis patrum li. ij. parte. xix. de impio honorifice ſepulto: ⁊ de iuſto ſolitario a feris comeſto. Et cuidā de hoc admirantibꝫ dixit angelus: q qꝛ impius habuit paruum bonū opus in ſeculo recepit in ſepultura mercedem: ⁊ qꝛ alius modicū habuit culpe: recepit hic penā in ferarum comeſtione. Et ibi ꝺ matre cuiuſdaz virginis impia ⁊ ho- P norifice ſepulta: ⁊ de patre iuſto viliter ſepulto: ꝓpter eandē cām.

℄ An autē mortuis proſit in eccleſijs ſepeliri. Aug. ibidem querit. ⁊ determinat: q ſi deſint ſupplicationes que fiunt pro mortuis recta fide ac pietate: puto: q nil proderunt ſpiritibus eorum quoruz in locis ſanctis exanimata corpora ponerent. Jdeo cū fidelis mulier de qua loqtur ibi de- Q ſiderauit: in baſilica matris corp⁹ filij tumulari. ſiqdē credidit illi⁹ animam meritis matris adiuuari: hoc quod ita credidit: ſupplicatio quedam fuit: ⁊ hoc profuit ſi quid profuit. Et q ad idem ſepulchrum recurrat animo: ⁊ filium precibus magis magiſq; commendet. Adiuuat defuncti ſpūm non mortui corporis locus: ſed ex loci memoria viuus matris affect⁹ Jtem Aug. i. ꝺ ci. c. xiiij. idem in patre: vbi ait: q exequiarū pompe ⁊ hm̄oi ſunt magis ſolatia viuorum q̄ ſubſidia defunctorum Non tamen vt ait ibi contēnenda ⁊ abicienda ſunt corpora defūctorum maxime iuſtorum: quibus taq̄ organis ad opera bona vſus eſt ſpiritus ſanctus. Nō aūt antiquorum iuſtoruꝫ funera of-

ficioſa pietate curata ſunt; ⁊ exequie celebrate: ac ſepultura prouiſa: vt de Abraā ⁊ eius vxore: de Jacob ⁊ Joſeph: ⁊ de Tobia qui cōmendatur propter ſepulturaʒ: ⁊ etiaʒ corpus dñi legitur honorifice ſepultū. ⁊ ſic de alijs. Hee auctoritates ait Augu. non hoc admonent: ꝙ iuſſerint vllis cadaueribus fieri. ſed talia pietatis officia placent deo ad fideʒ reſurrectionis aſtruendā. ⁊c. Hec Augu. et Greg. iiij. dial. bñ de ſepultis in eccleſia. Sicut de ſanctimoniali q̄ carnis habuit ↄtinentiam
S ſed lingue procacitatem ⁊ turpiloquium: Que cum eſſet ſepulta in eccleſia: viſum eſt nocte cuſtodi eccleſie: ꝙ corpus illius añ altare per medium ſeccabat: ⁊ pars ſuperior igne cremabat: altera remanente intacta. Cuius combuſtionis ſignum in craſtino apparuit in marmore. Ex quo patʒ: ꝙ his quibus peccata non fuerunt dimiſſa: ad vitandum iudiciū loca ſacra iuuare non poſſunt. Ibidem etiam narrat de diuite in eccleſia ſepulto dato precio. Et nocte apparuit Fauſtinus martyr in cuius ecclia corpus humatū erat
T cuſtodi ecclie dicens. Dic epiſcopo: vt proijciat hinc carnes has fetentes quas poſuit. Qd niſi fecerit: die trigeſima morieť. Quā viſionē timuit ille nuntiaƒ epiſcopo licet eſſet rurſuʒ admonitus. Die vero trigeſima eps rediens ad lectum incolumis inopinata morte defunctus eſt.

¶ Cap. ij. De modica cura quaʒ habebant antiqui de ſepulturis.

d E talibus vero non multum curabant ſancti. Sicut legit in vitis patrum li. ij. parte. xv. De abbate Arſenio cui dixerunt diſcipuli. Quid pater faciemus: q2 neſcimus mortuum ſepelire? Quibus ſenex. Neſcietis mittere funē in pede meo ⁊ trahere me in montem? Et cuʒ eſſet ſpiritum traditurus videntes eum flentem dixit. ⁊ tu pater times mortem? Et ille In veritate timeo ⁊ timor q hac hora mihi eſt fuit ſemper in me ex quo fact⁹ ſuʒ monachus. Et ſic in pace genuit. Qualiter etiā phi paruū curarunt de ſepultura ait Sen. de tranquillitate animi. c. xviij. di. ꝙ cum tyrānus minaret mortem ⁊ inſepulturam Theodoro pho reſpōdit. O te ineptū: ſi putes mea intereſſe an ſuper terraʒ: vel ſub terra putreſcam. Et de hoc eodem Sen. de remedijs fortuitorū. Inſepult⁹ iacebis. ſ. dicet aliqs. Cui ille facilis iactura ſepulcri. Si nihil ſentio: nihil ad me pertinet inſepulti corporis pena.

¶ Capl'm. iij. De varietate ↄſuetudinum apud gentiles de corporibus mortuorum.

d E varijs vero ↄſuetudinibus gentiliuʒ circa mortuos recitat Hierony. ↄ Jouinianū di. ꝙ quidam ſcilicet Maſſagete cognatos ⁊ propinquos deuorant dicentes: honeſtius ⁊ rectius eē: vt a ſe potius ꝙ a vermibus comedātur. Alij vero canibus exponunt eos. quos ad hoc nutriunt. Alij ſuſpendunt in patibulis quos diligunt. Idē narrat Tuli⁹ primo tuſcu. q. vbi ait: de Diogene qui ſe iuſſit proici inhumatum feris: ⁊ volucribus aſſerens: ꝙ non ſentienti: ferarū laniatus nil oberit. Similiter de Anaxagora: a quo cū quereretur an corpus ſuum duci vellet in patriam: rñdit: nihil ſua intereſſe tā vndem vndiq; via ad inferos. Qualitercūq; autem de gentib⁹ fuerit: fideles ⁊ ſi exhibeant pia officia in ſepultura ⁊ tumulatiōe fideliū: ⁊ licet ſit pium: ꝙ eis exhibeatur: ⁊ ꝙ velint honorifice ſepeliri: tamen de ſupradictis. i. de preparatione ad morteʒ: ⁊ de recta cogitatione ⁊ affectione in morte dʒ eē cura vt dictū ē: ſumme vigilādo: vt ſit recta fides: firma ſpes: ⁊ perfecta charitas cū vera pnia ⁊ alijs que dicta ſunt.

¶ Capl'm. iiij. De neceſſitate reſtitutionū ⁊ confectiōe teſtorum.

d Diuites autem prouideāt ꝙ perfecte faciant teſtamentum de omnib⁹ ſatiſfaciendo ⁊ reſtituendo ſi q̄ ſint iniuſte ablata. Nec confidant in poſteris. Unde narrat Beda de geſtis Anglorū libro. iij. de Turſeo viro nobili qui exutus a corpore ductus eſt ab angelo in altū ⁊ dictum eſt ſibi: vt inferius aſpiceret. Et aſpiciens vidit valleʒ tenebroſam quattuor ignibus ſuccenſaʒ. Cui querēti que eſſet vallis: ⁊ qui ignes reſponſum eſt: ꝙ C
vallis eſt mund⁹: ⁊ q̄tuor ignes quattuor peccata que mūduʒ cōſumūt. Quorum primus ē ignis mendatij: q2 homines non implent que in baptiſmo ꝓmiſerunt. Secundus cupiditatis: q2 mundi diuitias amori celeſtiū anteponunt. Tertius diſcordie ⁊ diſſenſiones. Quartus impietatis: cuʒ inferiores ſpoliantur. Qui ignes adunati: illi appropinquauerūt. Et vidit demones in ignib⁹ volantes: ⁊ bella inſtruere ↄ ſctōs. vnuſquiſq; eorū iactauit tunicaʒ ſuper euʒ. Qui recognouit: ꝙ veſtimentuʒ mortui hominis acceperat. Quam cū angelus in ignē ꝓiceret: ait demon. Sicut bona peccatoris recipitis: ſic de penis eius participes eſſe debetis. Cui angelus. Non propter auaritiaʒ ſed propter animam ſaluandam eam accepi. Et ait angelus illi. Quod incendiſti: hoc arſit in te. D
Anima vero reuerſa ad corpus: ſignuʒ incendij viſibile pertulit in humero ⁊ maxilla. Si ergo tantam pertulit penam iſte pro tunica quam modo predicto acceperat: quid fiet de illis qui aliena rapiunt nec reſtituunt. Cuʒ hoc ē

prouldeant pro ſe fideles execu/
tores deum timentes: ⁊ eorū ani
mas diligentes: ne cōtingat illis
quod accidit militi. de quo legit
in vita Caroli magni. Qui cum
laborans in extremis precepiſſet
cuidaȝ ꝯſanguineo ſuo: vt equuȝ
ſuum venderet: ⁊ precium ꝓ ani
ma ſua daret: ille equo vendito
pro centum ſolidis: eos in volu/
E ptatibus ſuis expendit. Cui poſt
triginta dies mortuus apparens
ait. Quia iniuſte elemoſynam re
tinuiſti: ſcias me fuiſſe in tartaris
triginta diebus: te quoqȝ in loco:
de quo ego egreſſus ſuȝ ſcias eē
ponendum: ⁊ me in paradiſum
intruſuȝ. At ille euigilās tremuit
clamoreqȝ demonuȝ quaſi leonū
⁊ luporuȝ factus eſt magnus in
aere. ⁊ viu⁹ rapt⁹ eſt. Poſt duo/
decim autem dies inuentum eſt
corpus eius in faſtigio cuiuſdam
ſilicis diſtante ab vrbe quattuor
dietis. Intelligantur autem ſane
verba predicta: nō ꝙ ſit ab infer
no egreſſio in paradiſum: ſed for
te locum penalem vocat inferna
leȝ. iuxᷓ qd̄ dicim⁹ in ſimbolo de
xp̄o. Deſcēdit ad iſerna ideſt ad
ſinū Abrae q̄ erat pars inferni.

¶ Capitulum quintum. Quot
modis iuuantur aīe defunctoruȝ

m Oueantur etiaȝ morītu
ri: vt in teſtamentis ſuis
dimittant de bonis ſuis
illis qui poſſunt eis prodeſſe poſt
mortē: quales ſunt pauperes xp̄i

Quattuor eni modis anime de/
functoꝝ ſoluūt: vt hētur. Cā. x.
q. ij. ſ. Aut oblatiōib⁹ ſacerdotuȝ.
aut p̄cib⁹ caroꝝ. Aut elemoſynis
Aut ieiunio cognatorum. Ma/
xime autē iuuantur ſacre hoſtie
oblatione: ait Grego. iiij. dial. di.
ꝙ poſt mortem ſolet iuuare ani/
mas ſacre hoſtie oblatio. vbi nar
rat de multis qui fuerunt adiuti
ſacra oblatione. Sicut de quodā
qui in captiuitate religat⁹ ꝓ quo
ſui certis diebus ſacrificiuȝ offer
rebant: quibus diebus eius vin/
cula ſoluebantur. Qui poſt lon/
gum tempus reuerſus cognouit
ꝙ illis diebus pro ſe ſacrificium
offerretur. Cō ſimile narrat Be/
da de geſtis anglorum libro. iiij.
de quodam capto ⁊ religato: qui
habebat quendam germanum
abbatem: qui celebrabat pro eo
eſtimans ipſum mortuum. Qui
nullis vincul̄ religari poterat ho
ra tertia. Et querentib⁹ ab eo cau
ſam: reſpondebat: ꝙ tunc frater
ſuus pro eo celebrabat. Qui po
ſtea rediens narrauit fratri: ꝙ ta
li hora: eius vincula ſoluebantur
Si ergo ſacra oblatio tantaȝ ha/
bet efficaciam in viuis: credēdū
eſt: ꝙ magnam habeat in libera
tione animarū a purgatorio pro
quibus offertur: ⁊ ex intentione
offerentiū ꝓut ibi exēplificat biū
Gre. narrās de mltis liberal̄ vi/
uorum ſuffragijs poſt mortem.

¶ Capitulum ſextum. de ſtatus

defunctorum varietate ⁊ quibus
proſunt viuoꝝ ſuffragia.

v Ut autem ſciatur: qui poſ
ſunt iuuari: viuoruȝ ſuf/
fragijs poſt morteȝ: ⁊ q̄
non: notandum: ꝙ vt ait Augu.
enchiridion. c. lxxxviij. ⁊ de cura
agenda ꝓ mortuis: eſt quidā mo
dus viuendi non tam bonus: vt
iſta non requirat: nec taȝ malus:
vt non ſibi proſint poſt mortem:
⁊ eſt taȝ bonus: vt iſta non requi
rat: ⁊ eſt iterum tā malus: vt nec
his valeat adiuuari poſt morteȝ.
Damnatus ergo nō iuuatur ſuf/
fragijs viuorum: in purgatorio
exiſtentes iuuantur: cum xp̄o au
tem regnantes: predictis non in
digent. hec Augu. Et a loco pri/
mo nulla liberatio expectāda: q̄r
damnati cruciabuntur die ac no
cte in ſecula ſeculoruȝ in ſtagnuȝ
ignis ⁊ ſulphuris. Apoc. ij. Quo
rum ignis non extinguetur: nec
vermis morietur. Iſai. vlti. Qui
bus dicet dominus: Ite maledi
cti in ignem eternuȝ. Mat. xxv.
A ſecundo loco: poſſibilis eſt li/
beratio ⁊ animarum purgatio. i.
cor. iij. Sic tamen ſcilicet ſaluabi
tur quaſi per igneȝ. Et de hoc lo/
co peruenitur ad pauſationē ani
marum: ait Gregori. iiij. dial. c.
xxv. Et poſt i tertio loco ſcilicet
in regno celorum erit eterna bea
titudo: quando. ſ. quilibet electus
intrabit in gaudium domini ſui
Tunc eni gaudentes intrabim⁹

in gaudium. non gaudiū in nos
trū: prout ait Anſel. in li. proſolo/
gion in fine. Quātum autem erit
glorie conditoris aſſiſtere: p̄ntēȝ
dei vultum cernere: ꝓut ait Gre
go. ſuper euan. lib. ij. Omel. xxij.
Ibi eni erunt beati in feſto ⁊ gau
dio eterno. ait Augu. ſuper Jo.
Omel. xxviij. Dies feſti mei: ait
filius dei gaudium: ſine fine eter
nitas: ſine labe ſinceritas: ſine nu
be ſerenitas. Et de hoc Aug. vl.
de ci. in fine. Quāta erit felicitas
vbi nullum erit malum: nullum
deerit bonum. Seqtur. Perſe/
cte vacabimus: ꝑfecte videbim⁹
q̄r ipſe eſt deus: qui eſt finis eta/
tum ⁊ dierum: ⁊ ipſe eſt finis om
nium deſideriorum. Qui ſine fi
ne videbit: ſine fatigatiōe lauda
bitur. Hoc munus: hic affectus
hic actus proculdubio erit oīb⁹:
ſicut vita eterna cōis: Et ait ibi
Aug. Beati enim qui habitāt in
domo tua: in ſeculum ſeculi lau/
dabunt te: ait p̄s. Et in hoc finis
premiſſe collectionis.

¶ Auctoris huius operis ad p̄/
dicatores ſupplicatio.

s Si qui ergo minores pre
dicatores: p̄miſſa dignēt̄
reſpicere: ⁊ inde occaſio
nem conferendi ſumere: cuȝ va/
rijs hoībus vtiliter: que dicta ſūt
ruditer: corrigāt charitatiue: que
obmiſſa ſunt negligenter: ſupple
ant ꝑfecte: que ſunt ſuperflua eui
denter diminuant prouide: ⁊ in/

dulgeant predictorum collectori penſando eius affectuz in colligē do predicta puerilia ad dandam occaſionem predicatoribus. ⁊ recogitent: q ad menſam tabernaculi non ſolum ponebant phiale ſed etiaz ciati. Exodi.xxv. Quia non ſolum in doctrina ſacri eloquij ſunt exhibenda magna ⁊ archana que debeāt: ſed etiam parua que quaſi per guſtum noticiā preſtent: ait Grego.mor.ij, Exē plo etiam phorum qui primo rudia tradiderunt. Sic ergo inſpiciens proceſſum huius collectionis: ſubtiliora: doctiora: ⁊ vtiliora Saluatoris noſtri gratia ſtudeant adinuenire.

Finis. Cōmuniloquij Joannis Valenſis,

¶ Incipit prologus in compendiloquiū de vitis illuſtriū philoſophoruz: ⁊ de dictis moralibus eorundē: ac exemplis imitabilib⁹ editum a fratre Joanne valeñ. ordinis fratrum minorum.

Um eniz debeamus apes imitari: q̄ flores ad mel faciendum ydoneos carpunt: ⁊ deinde quicqd attulerint deponūt: ac per fauos digerūt: vt ait Señ. epiſtola lxxxviij. ſ3 illud Uirgilij libro.i. Eney. Liquentia mella. Stipant ⁊ dulci diſtendunt nectare cellas. Sicut Señ. ibi. quecunqȝ ex diuerſa lectione ꝯgeſſimus: ſeparare debem⁹ .i. diſtiguere, Meli⁹ .n. diſtincta ſeruātur prout ait ibidē, Ad imitationem igitur apis predictos flores colligentis: collecta ſunt dicta philoſophorum gentilium illuſtrium notabilia: ⁊ predicabilia: ⁊ exempla imitabilia: que ſunt quaſi quidaz flores: dimittē do ⁊ precauēdo noxios errores in hac collectione. vnde non incōgrue poteſt dici Compendiloquium de vita ⁊ dictis illuſtrium philoſophorum, Et vt melius ſequentia eluceſcant premittitur eorum diſtinctio. Quia enim philoſophi erant illuſtrati per philoſophiam: ideo

¶ Prima: pars eſt de philoſophia in generali.
Secūda: de hoc nominē phus: ⁊ de profeſſione philoſophica in comuni.
Tertia: de ſucceſſiōe philoſophorum illuſtrium ⁊ principalium: ac vita eoꝝ.
Quarta: de vita quorūdam aliorum philoſophorum minus famoſoꝝ: ac dictis eorum.
Quinta: de multiplicibus perfectionibus philoſophicis.
Sexta: de tribus ſectis p̄ncipalibus philoſophorum.
Septima: de ſeptem artibus ſcilicet triuialibus: ⁊ quadriuialib⁹ in generali.
Octaua: de poetis ⁊ apologorū inuentoribus.
Nona: de abutentibus ipſa philoſophia.
Decima: de locis in quibus ſtudia phie ſpecialiter floruerunt.

¶ Prime partis ſunt decem capitula.

¶ Primuz capitulum: quid eſt phia diffinitiue ſiue deſcriptiue.
Secundū: de ſua diuiſiōe in partes principales.
Tertiuz: de ſimbolica deſcriptione in ſpecie mulieris.
Quartum: de eius eminentia ⁊ dignitate.
Quintū: de ei⁹ effectu ⁊ operatiōe.
Sextū: de multimoda ei⁹ vtilitate
Septimū: de debita ei⁹ acq̄ſitiōe
Octauū: de philoſophandi fine.

Nonū: de recto vſu phīe.
Decimū de eius abuſione.

Secunde partis.

Primū capl'm: de hoc noīe phus ⁊ eius origine.
Secundū: de phīca profeſſione.
Tertium: de philoſophica veſte ⁊ indumento.

Tertie partis ſunt diſtinctiones ſex.

Prima: de ſucceſſione philoſophorum in comuni.
Secūda: de Diogene ⁊ eiꝰ vita.
Tertia: de Socrate ⁊ vita eius.
Quarta: de Platone.
Quinta de Ariſtotile: ⁊ eiꝰ vita.
Sexta: de Pictagora. Hi enim fuerunt principaliores phī: ideo plura legunt de eis in libris philoſophorum.

Prime diſtinctionis.

Primum capl'm: de duobꝰ generibꝰ phoꝝ: ⁊ de ſeptem ſapientibus ⁊ eorū ſucceſſione.
Secūdum: de Solone pho ⁊ legibus eius ac ſtudio.
Tertiū: de Anaxagora: ⁊ eiꝰ virtutibus.

Secunde diſtinctionis.

Primum capitulum: de Antiſtene magiſtro Diogenis.
Secundum: de vita Diogenis ⁊ eius virtutibus ſcilicet voluntaria paupertate: rigore animi ⁊ conſtantia.
Tertiū: de refutatione munerū Alexādri: ⁊ q potentior eo fuit.
Quartum: q fuit ſilis diis immortalibus ſm Sen.
Quintum: de voluntate revocandi ſervū: ⁊ q fortuna ſua melior fuit q̄ regis perſarum.
Sextum: de patientia eius in iniurijs ſuſtinendis.
Septimū: de patiētia eius ⁊ animoſitate in captivitate.
Octauū: de eius patientia in doloribus ſuſtinendis.
Nonum: de cōtinētia eius in edomatione: vitiorum ⁊ interiorum concupiſcentiarum.
Decimum de ſua veritate in arguendo alios: nulli adulando.
Undecimū: de eius compaſſiōe malis aliorum.
Duodecimū: de varijs eiꝰ dictis.
Decimūtertiū: d ſua diſputatiōe cū Antipatre de reꝝ venditione.
Decimūquartū: de eius honore ⁊ ſua legatiōe ad ſenatū romanū

Tertie diſtinctionis que eſt de Socrate ⁊ eius vita.

Primū capl'm: q quidam ſpiritus fuit eius comes.
Secundum: de eius ſtudioſitate ⁊ humilitate in adiſcendo.
Tertium. de virtutum eius multitudine: ⁊ maturitate.
Quartum: de mirabili eius patiētia in multitudie expugnātiū.
Quintū: de patientia eius in ſuſtinendo rixas vxoris ⁊ familie.
Sextum de patientia eius in ſuſtinendo ab alijs illatas iniurias ⁊ de moderantia eius.
Septimū: qualiter invictus fuit a moleſtijs exterioribus.
Octauum: de contemptu pomparum ſecularium.
Nonū: de vtilitate ſue doctrine.
Decimū: de eius rectitudie in iudicando.
Undecimū: de contemptu deorum: pro quo ⁊ paſſus eſt.
Duodecimū: de ſapientia eius in conſilijs dandis.
Decimūtertium: de egregijs ſententijs eius ac dictis.
Decimumquartum: de conſtantia eiꝰ in morte: ⁊ de his que circa eum in morte acta ſunt.
Decimūquintum de ſomno eius ante mortem.
Decimūſextū: de honore eiꝰ poſt mortem: ⁊ de punitione ſuorum accuſatorum.
Decimūſeptimum de eius etate.
Decimūoctauū de eius reſponſione querenti de ſepultura.
Decimūnonū: quo tempore fuit natus ⁊ mortuus.
Uigeſimum: q tres fuerunt vocati Socrates.

Quarte diſtinctiōis que ē de vita Platonis.

Primum capl'm: de origine eius: ⁊ de his que circa eum acciderunt poſt eius ortum.
Secundum: de ſomno matris de eo: ⁊ de eius nomine.
Tertiū: de ſua peregrinatione pro acquirenda phīa: ⁊ ſtudioſitate.
Quartum de triplici eius adventu in Siciliam.
Quintum: de eius abſtinentia ⁊ mortificatiōe carnaliū voluptatū
Sextum. de contemptu omniū mundialium ab eo.
Septimum de edomatione paſſionum interiorum.
Octauum: de maturitate eius in exteriori converſatione.
Nonum de eius gratitudine pro beneficijs.
Decimum de veritate eius in docendo: ⁊ quare Aug. pretulit platonicos alijs phīs.
Undecimū: de eius tpe ⁊ etate.
Duodecimum: de veritate in libris eius contenta.
Decimūtertiū: de elegantibꝰ dictis eius: ⁊ ſentētijs ⁊ eloquentia.
Decimūquartū: de auiditate eius ad habendum libros alienos.
Decimūquintum: de ſalubri conſilio ⁊ documento in morte.
Decimūſextum: de opinionibus circa mortem eius.
Decimumſeptimum: de honore ſibi exhibito poſt mortem.

Quinte diſtinctionis q̄ eſt de vita Ariſtotelis.

Primum capl'm: de origine Ariſtotelis ⁊ parentibus.
Secundum: de ſua etate que iuit Athenas: ⁊ qn̄ adheſit platoni.
Tertiū. de eius honore apud principes ⁊ profectu.
Quartum: Qualr cōtradixit platoni: ⁊ propter quod in quibuſdam.
Quintum: de moderantia eius in loquendo: ⁊ ſcribendo.
Sextum: d eius ſtudioſitate: ſcri

pꝛis: ⁊ libꝛis.
Septimuz: de etate qua moꝛtu⁹ eſt: ⁊ de pꝛole: ⁊ diſcipulis.
Octauum: de igenio ei⁹ ⁊ ſtudio
Nonum: de eius eminētia: qua ſibi nomen phī appꝛopꝛiatur.
Decimuz: de eius induſtria: ⁊ oꝛdine in docendo diſcipulos.
Undecimum: qualiter fuit ſtudio ſus ad agnoſcenduz naturas animalium.
Duodecimū. de ſubtilitate: ⁊ bꝛeuitate libꝛoꝛum ſuoꝛum: ⁊ quare ſic eos edidit.
Decimumtertium: de auiditate habendi libꝛos alienos.
Decimumquartū: de abſconſiōe libꝛoꝛum ſuoꝛum in moꝛte.
Decimūquintū ō cupiditate glīe.
Decimumſextuz: de enigmatib⁹ ſuis in moꝛalibus dictis.
Decimūſeptimum: qualiter pꝛemuniuit Alexandrū a puella veneno nutrita.
Decimūoctauū: de ſollicitudine ſua pꝛo republica.
Decimumnonum: de diſcretiōe eius in iudicando: ⁊ eligendo ſibi ſucceſſoꝛem.
Uigeſimum de moꝛte eius.
Uigeſimumpꝛimum: de alijs diſcipulis Platonis: ⁊ de apuleo: ⁊ eius ſententijs.
Uigeſimūſecundū: de Xenocrate: ⁊ virtutibus ac dictis eius.
Uigeſimumtertiū: de phedrone.
Uigeſimūquartū: de Goꝛgia.
Uigeſimumquintū: ō Teophꝛaſto: ⁊ eius dictis.

Sexte diſtinctionis q̄ ē de vita pictagoꝛe: ⁊ ei⁹ dictis.

Pꝛimum capl̄m: de origine ſua: ⁊ q̄ fuit auctoꝛ Italicoꝛum philoſophoꝛum.
Secundum: de peregrinatione ſua ꝓ p̄hia querenda.
Tertiū: de auctē eius ⁊ honoꝛe.
Quartum: de honeſtate vite ſue cum diſcipulis: ⁊ q̄ erant eis omnia cōmunia: ⁊ de eius induſtria in docendo.
Quintum: de zelo eius: ⁊ ſollicitudine in emendando alios.
Sextum: de ei⁹ induſtria in pacificando alios.
Septimum: qualiter muſicam adinuenit.
Octauum: de egregijs eius dogmatibus: ⁊ dictis moꝛalibus.
Nonum de pꝛofectu diſcipuloꝝ ſub eo.
Decimum de errore ſuo.
Undecimum. de contemptu deoꝛum ab eo.
Duodecimum: de moꝛte eius: ⁊ honoꝛe poſt moꝛtem.

Quarte partis que eſt ō vita alioꝛum phoꝛum.

Pꝛimum capl̄m. de Carneade pho: ⁊ eius ſtudioſitate: ⁊ animoſitate ad diſputandum.
Secundū: de demoſtene: ⁊ eius operibus virtuoſis: ſtudioſitate: ac patientia.
Tertium de Iſocrate.
Quartum de democrito.
Quintum de Ipocrate.
Sextū: de Democrito: de quo ꝓ⁹ qualiter fuit mundialium cōtemptoꝛ: ⁊ qualiter excecauit ſe: ⁊ de eius conſtātia.
Septimum de zenone: qualiter omnia contempſit: ⁊ de vite ſue honeſtate.
Octauuz de philoſopho ſtoyco pugnante cum doloꝛe.
Nonū de Thauro philoſopho.
Decimum de philoſopho ſtoyco in tempeſtate: de quo Aug. li. ix. de ciuitate.
Undecimū de publio: ⁊ ei⁹ egregijs ſententijs.
Duodecimuz de Fauoꝛino: ⁊ documentis eius in nutrimenta infantium.
Decimumtertiū: de philoſopho reddente cām non eſuriendi vel ſitiendi: ⁊ de recitatione conſuetudinis Uirgilij.
Decimūquartum de nobili ſapiēte dante cōſilium lacedemonijs
Decimūquintum de Chylone ⁊ eius dictis.
Decimūſextū de Marco Tulio
Decimūſeptimum de Seneca.
Decimūoctauum de Boetio.

Quinte partis que eſt de ꝑfectionibus phīcis.

Pꝛimū capitulum: de eoꝛuz perfectione ⁊ deteſtatione vitioꝝ
Secūdū in carnalium voluptatum moꝛtificatione.
Tertium in mundialium diuitiarum contemptu ⁊ abdicatione.
Quartum in honoꝛum ⁊ excellētiarum: deſpectu ⁊ conculcatiōe.
Quintum in paſſionum internarum: edomatione.
Sextum de eoꝛum cōuerſatiōis ⁊ geſtus maturitate.
Septimum de eoꝛum ſedula ſtudioſitate.
Octauū de ſmonū moderatōe.
Nonum de philoſophica diſtinctione a ꝯuiuijs humanis: ⁊ an philoſophi debeant intereſſe cōuiuijs ſine phīa: ⁊ de lingue cohertione.
Decimū de philoſophica curialitate.
Undecimū de eoꝛum perfectiōe in virtutibus politicis
Duodecimū de philoſophica patientia in exilij relegatione.
Decimūterciū de eoꝛum patientia in iniuriarum perpeſſione.
Decimūquartum de vacatiōis vel ocij debito vſu: ſiue de virtuoſi ocij vacatione.

Sexte partis: q̄ eſt ō ſectiſ philoſophoꝛum.

Pꝛimum capitulum de illis in communi.
Secūdum de peripatheticis.
Tertiuz de ſtoycis: ⁊ eoꝛum opinionibus.
Quartum de Achademicis: et eoꝛum opinione: ac repꝛobatōe.
Quintum de epicurris: ⁊ dictis eoꝛum: ac ſententijs.

Septime partis (que eſt de artibus liberalibus.)

¶ Primum capitulum: de illa‑rum vtilitate: ⁊ quantum conferunt ad philoſophiã: que ordinat ad mores.
Secūdū de coaptatione ſeptẽ liberaliũ artiũ ad ſeptẽ planetas.
Tertium de grãmatica ſpecialr: qualiter ordinari poteſt ad virtutem: vel ad eius opera.
Quartum de logica qualiter pōt adaptari.
Quintum de rhetorica.
Sextum de Geometria: ⁊ eius adaptatione.
Septimū de Aſtronomia.
Octauum de Ariſmetrica.
Nonum de Muſica ⁊ eius adaptatione.
Decimū qualiter philoſophi ex ſcientijs ſpeculatiuis eliciebant ea que valebant ad morum ordinationem.
¶ Octaue partis (q̄ eſt de phiſicis ſiue poetis.)
¶ Primum capitulum: de illis in comuni.
Secūdū de Virgilio: ⁊ eius operibus mirabilibus.
Tertium de arte poetica: ⁊ poetis in generali.
Quartum de quibuſdam famoſis poetis: ⁊ eoꝝ epigrãmatibus.
Quintum de inuentoribus apologorum ad expreſſionem veritatis: ⁊ de quibuſdã apologis.
Sextum qualiter tales Apologi dici ⁊ narrari abſq3 mendacio poſſunt.
¶ Nona pars eſt d octo modis abutẽdi phia. Quorum.
¶ Primus eſt errore opinionũ.
Secūdus: fallaci ſeductione hominum.
Tertius arrogãtia ⁊ tumore philoſophantium.
Quartus turpitudie vite ⁊ opeꝝ.
Quintus deordinatione virtutũ vmbraticaꝝ cõcomitantium.
Sextus vanitate curioſitatum.
Septimus cumulatione librorũ in eis confidentium.
Octauus pompoſitate verborũ ſine operibus.
¶ Decime partis (que ē de locis in quibus floruerūt ſtudia philoſophorum.)
¶ Primū capitulū de felicitate illorum temporum.
Secundū de Athenis ⁊ eius nomine ac nobilitate.
Tertium de conſuetudine ciuitatis in repellendo impatientes ⁊ proteruos a ſtudio.
Quartum de arrogantia phorũ illius ciuitatis: ⁊ legũ conditiōe.
Quintū: qualiter floruerunt ſtudia Rome.
Sextū de tranſlatione ſtudij vſq3 pariſius: ⁊ quo tempore: ⁊ a quibus tranſlatum eſt.
Septimū de nominatione illi9 ciuitatis.
Octauum de eius ydoneitate ad opus ſtudentium.
Nonū de vaticinio Merlini de tranſlatiōe ſtudij vſq3. oxoñ.

Et in hoc finis huius collectionis. de qua ſit laus Xpo.

¶ Incipit prologus.

Um ex vita gentilium: et operib9 virtuoſis eorū: merito redargui poſſit imperfectio fideliũ minus perfecte viuentium: atteſtãte Iſaya. xxiij. Erubeſce ſydō ait mare. Sup quod Gre. mor. primo poſt pricipiũ. In ſydone inquit figuratur ſtabilitas ſub lege poſitorum: in mari vita gentilii. Erubeſce ergo ſydon ait mare: q2 ex vita gentilium arguitur vita ſub lege poſitorum: atq3 ex actione ſecularium confunditur actio religioſorum: dū illi pmittendo nō ſeruant que in preceptis audiunt: ⁊ iſti viuendo etiam ea cuſtodiūt in quib9 nequaq3 mãdatis legalibus aſtringūtur. hec ibi. Gentes enim que legē non habent: ſed ea (que legis ſunt) faciunt: ipſi ſibi ſunt lex. ro. ij. Ideo opere preciū duxi in hac collectiōe: dicta notabilia philoſophorum: ⁊ exempla virtuoſa imitabilia recolligere: lʒ ſim phie ignarus: a perfectione phica alienus: ſermone imperitus: ad iuniorū tamen ſtimulationē: ⁊ incitationem: ad eorum informationem: ⁊ ad vtilis erubeſcentie ductiõis ad gliam inductionē in minus habẽtibus volentibus predictos phos imitari: ⁊ ad elationis cordis arrogantie repreſſionem: ac humilitatis in viris perfectis exhortationem: vt quiuis magna ⁊ ardua operentur propter deum: non inde extollantur: cum audiunt ⁊ legūt gētiles exercere opera perfecta: prout poſſunt eſſe perfecta ſine fide operante per dilectionē: ⁊ multa ſuſtinere pter honeſtatem: vel gloriam humanam. Sic enim quaſi arguit Augu. v. de ci. c. xviij. poſtq3 enim narrauit magnifica que contempſerunt: mirifica que geſſerunt: ⁊ terrifica que ſuſtinuerunt romani principes pro republica cuſtodienda ⁊ pmouenda: quaſi ꝯcludit. Proinde: per illud imperiũ tam latum: tanq3 diuturnū: tantorum virorum virtutibus preclarum ⁊ glorioſum: ⁊ illoꝝ intētioni merces (quam querebãt) eſt reddita: ⁊ nobis propoſita neceſſario: cōmonitionis exempla: vt ſi virtutes quaꝝ iſte vtcūq3 ſunt ſimiles quas illi pro ciuitatis terrene gloria tenuerunt: nos p dei glorioſiſſima ciuitate non tenuerimus: pudore pungamur: ⁊ ſi tenuerimus: ſuperbe non extollamur. Hec Aug. cū ſcilicet mira ⁊ magna illi fecerunt: ſicut exemplificat ibi: ⁊ hoc pro gloria terrena. Item Criſoſto. ſuper Mat. omel. xvij. ante fi. Excogitate in

C quit grecoꝛuȝ philoſophos: ⁊ tūc
ſcietis q̄ȝto ſuppliciosimus digni
q leges diuinas,tranſgredimur:
quando ille quidem pꝛo deſtruē
da deformitate humana: decem
milia fecerunt ſcilicet bona opa:
vos aũt neq̄ȝ idem ſtudiũ tribui
tis pꝛo celeſtibus. Hec ibi. Non
ex temeraria pꝛeſumptione: nec
ex vana curioſitate: nec ex ambi
tioſa oſtentatione: dicta ⁊ exēpla
philoſophoꝛum ſunt hic collecta
ſed ex cauſis dictis: ⁊ ad edifica
tionis ſpiritualis occaſionē: om/
mittendo noxios erroꝛes: inanes
queſtiones: ⁊ inutiles philoſophi
cas opiniones .vt eiȝ dicit Sen̄.
epiſtola.cx. non eſt quod mireris
ex eadē materia ſuis queq̄ȝ ſtudi
is apta colligere. In eodeȝ pꝛato
bos herbaȝ querit. canis lepoꝛeȝ
ciconia lacertam. Sic in Cicero
D nis libꝛo hinc depꝛehendit philo
logus: hinc grammaticus: hinc
philoſophus. Alius eniȝ ab alio
curam ſuam transfert. quaſi di.
Quilibet depꝛhendit qđ arti ſue
cōuenit. Sic igitur ommiſſis cu
rioſitatibus phicis: que ſunt edifi
catoꝛia ⁊ pꝛoficua ad moꝛuȝ coꝛ/
rectionem: ſaluatoꝛis gratia illu/
ſtrante ⁊ dirigente hec colligētur
Uniuerſam enim philoſophiaȝ
E Socrates ad coꝛrigendos com
ponendoſq̄ȝ moꝛes flexiſſe me/
moꝛatur. ait Aug. viij. de ci.c.iij.
Sic ⁊ ſancti fecerunt in libꝛis ſu
is autenticis. Interſeruerũt eniȝ
egregia philoſophoꝛum dicta: ⁊
eximia exempla inter ſacras ſuas
ſententias. Sicut Aug. in libꝛis
de ciuitate: ⁊ alijs libꝛis. Et Hie
ro. ꝯ Iouinianũ ⁊ in epiſtolis ſu
is. vnde ipſe Hiero. epiſtola. lx.
dicit ꝙ Dauid extoꝛſit de manu
hoſtis Golie gladiũ: ⁊ caput ei⁹
ꝓpꝛio mucrone trũcauit. i. Re.
xvij. In figura ſcilicet ꝙ philoſo
phi: dictis pꝛopꝛijs conuincũtur.
Unde ait ibi Hiero. ꝙ phīa figu
ratur per mulierem captiuaȝ: cu
ius caput ſupcilia: pili: ⁊ vngues
amputanda: ⁊ ſic ducenda in cō
iugem. De qua Deut. xxj. Iō ibi
Hiero. Quid igitur mirũ: ſi ego
ſapientiam ſecularem pꝛopter ve
nuſtatem eloquij: ⁊ mēbꝛoꝝ pul/
chꝛitudineȝ: de ancilla ⁊ captiua
iſraelitem facere,cupio: ⁊ q̄cquid
in ea moꝛtuũ eſt: ydolatrie: volu
ptatis: erroꝛis: ac libidinum vel
pꝛeſcindo vel rado ⁊ mixtus pu
riſſimo coꝛpoꝛi: immaculatos ex
ea genero filios domino deo ſab
baoth: laboꝛq̄ȝ meus in familiaȝ
xpi creſcit: Hec ibi. vbi enume/
rat multos de ſacris doctoꝛibus
qui vſi ſunt philoſophia ſeculari
ad eccleſie vtilitatē. Et ſiquis obi
ciat: ꝙ idem ſanctus Hiero. du/
ctus ad tribunal Xpi: ⁊ ibi verbe
ratus adiurauit: ſe nũq̄ȝ lecturuȝ
libꝛos infideliuȝ: ꝓut ipſe ait ad
Euſtochi. epiſtola. lxxxiiij. poſſet
dici: ſalua melioꝛi ſentētia opinā
do non aſſerendo: ꝙ ſacra ſcri/

ptura fuit interpꝛetanda eodem
ſpiritu quo condita: ſicut ipſe in/
ſinuat epiſtola. xxxv. Ipſuȝ ergo
deus impleuit ſpũ ſuo: vt eēt ſcri
G pture ſacre verus interpꝛetatoꝛ:
⁊ fidelis expoſitoꝛ: ⁊ vt eaȝ inter
pꝛetaretur debito ſermone: ſacre
ſcripture congruente. vt igit̄ non
conſideret in ſapientia humana
vel ſeculari eloquentia: ſed total̄r
inniteretur ſpiritui ſancto. ⁊ vt ip
ſa ſcriptura ſacra exprimeretur:
⁊ exponeretur nō eloquentia cu
rioſa: ſed ſermone cōi ⁊ ſimplici:
q: vt ait Grego. in ꝓlogo moꝛali
um: per ſacra eloquia ab eoꝝ tra
ctatoꝛibus: infructuoſe loquacita
tis leuitas ſtudioſe compeſcitur:
dum in templo dei nemus plan
tari ꝓhibetur. Deuꝫ. Iō diſpē
ſatiue pꝛemuniuit eundem deus:
⁊ cohibuit: ne ſtudio phie ſecu/
laris ſuperflue vacaret. Sicut
⁊ ignarros ſcientie ſecularis ⁊ illi
teratos elegit ad apoſtolicam di
gnitatem: ⁊ euangelice pꝛedica/
tionis diſpenſationeȝ: vt quicq̄d
magnum eſſet vt facerent: ipſe in
H eis eſſet ⁊ faceret. ait Augu. xiiij.
de ci.c. xlviij. quin tamen verita
tes contente in libꝛis gentilium
quas deus eis ex ſumma ſua bo
nitate reuelauit. Deus enim reue
lauit eis. Ro. i. poſſint aſſumi ad
illuminationē animaꝝ: ⁊ exp̄ſſio
rem teſtificationem: ac ꝯfirma/
tionem veritatum contentaꝝ in
ſcriptura ſacra: ſicut eis deſeruiē
tes ⁊ ad moꝛum coꝛrectionē. nul
lum eſt inconueniens. Naȝ ⁊ fi/
lij iſrael abſtulerunt aurum ⁊ ar
gentum de egypto. Exo. xi. in fi/
gura: ꝙ ſacerdotes poſſunt aſſu/
mere liberales diſciplīas vſui ve
ritatis aptas: ⁊ quedam moꝛum
pꝛecepta cōtinētes: ſicut ait Aug.
ij. de doctrina xpiana ante fi. ⁊ ſi/ I
cut exemplificat Hierony. dicta
epiſtola: ⁊ lxviij. de multis docto
ribus ſic facientib⁹. vnde Iulia.
apoſtata volens ſubuertere ec/
cleſiaȝ dei interdixit filijs galileo
rum: cultum ſaluatoris: poetarũ
rhetoꝛum: ⁊ philoſophoꝛum le/
gem diſciplinas. Pꝛopꝛijs inq̄t
pugnis ſm ꝓuerbium verbera/
mur. Ex noſtris armati conſcri/
ptionibus: ꝯ nos bella ſuſcipiũt:
ꝓut dicitur. ij. hiſtoꝛie tripartite.
Ob vtilitatem enim talium diſci
plinarum in recte vtentibus: eas
voluit pꝛohibere. Exemplo ergo
ſacroꝛum doctoꝛum: quedā mo
rum pꝛecepta: ⁊ quedam veridi
ca dicta: ac edificatoꝛia exempla
illuſtrium philoſophoꝛum ipſa
veritate que omnem hominem
illumīat illuſtrante: ex ipſius ad/
iutoꝛio: ad eius honoꝛem: ⁊ ſue
veritatis atteſtationem. ac edifi/
cationis animarum occaſioneȝ.
hic colligãtur ⁊ ſcribantur. Et q:
dicti philoſophi per ipſam phi/
loſophiam: deo eis reuelante fue
runt illuſtrati: ⁊ nobilitati: phi/
loſophia eiȝ accepit n̄ Platonē

nobilem ſed fecit: ait Sen̄. epl'a. xlv. ideo primo pſequendum de philoſophia: ſecundo de vita: dictis ⁊ exemplis philoſophorum Et habet iſte tractatus decē partes: ⁊ prima pars continet decez capitula.

¶ Primum capitulū: quid ſit philoſophia diffinitiue ſiue deſcriptiue.
¶ Secundum de ſua diuiſione in partes principales.
¶ Tertium: de ſimbolica deſcriptione in ſpecie mulieris.
¶ Quartū de eius eminentia ⁊ dignitate.
¶ Quintum: de eius effectu et operatione.
¶ Sextum: de multimoda eius vtilitate.
¶ Septimum: de debita eius acquiſitione.
¶ Octauum: de philoſophandi fine.
¶ Nonum: de recto vſu philoſophie.
¶ Decimum: de eius abuſione.

¶ Incipit pars prima que eſt de philoſophia in comuni.

¶ Capitulum primum. Quid ē philoſophia ſm rem ⁊ nominis interpretationem.

Circa primū: notādū q̄ diuerſimode deſcribitur philoſophia. Eſt enim philoſophia amor ſapientie: ait Augu. iiij. de ci. c. i. Et idem dicit Boe. in ariſmetrica: Et idē Aug. ij. ꝯ Achademicos vl' philoſophia eſt cognitio entiū ſm q̄ entia ſunt. vel diuinarum humanarumq̄ꝫ rerum cognitio ait Damaſe. in logica ſua. c. xlv. Huic vltime diffinitioni addit Gundiſalmus libro de ortu ſanctorum cū ſtudio ſcilicet bene viuendi. Item philoſophia eſt ſtudium corrigende mentis: vel appetitio recte rationis: vel ſtudiū virtutis ait Sen̄. epl'a. xxix. vbi multū de hoc vel philoſophia ē aſſimilatio deo ſm q̄ poſſibile ē ait Damaſen⁹ vbi. ſ. vel phia eſt ſm Platonē i phedrone: tediū ⁊ cura: ſtudiū ⁊ ſollicitudo mortis. i. mortificationis carnalium deſideriorum: ait Alpharabius de diuiſione philoſophie: ⁊ Gūdiſalmus vbi. ſ. vel philoſophia eſt: ſui ipſius ab homie cognitio vel aſſimilatio operibus glorioſi ⁊ ſubtilis perceptio veritatis. ait Alpharabius. vel philoſophia eſt honeſtas vite: ſtudium bene

viuendi: ⁊ meditatio mortis: ait Rabanus de naturis rerum. li. xiiij. c. iiij. vbi ponit alias diffinitiones. Et de quibuſdam harū diffinitionum Papias. vel philoſophia eſt amor pulchritudis ait Augu. ꝯ Achademicos li. ij. vel philoſophia eſt diſciplina rerū que vere ſunt: ſuāq̄ꝫ immortalem ſubſtantiam ſortiuntur ſꝫ Pictagoram: ait Hugo libro didaſcol'. vel philoſophia eſt oīum rerum humanarum atq̄ꝫ diuinarum rationes plene inueſtigans.

¶ Scōm autem nominis interpretationē: philoſophia ē amor ſapientie: ait Augu. viij. de ci. c. i. vbi ait. Ipſū nomē philoſophie ſi latine interpretemur: amorē ſapientie profitemur. Et fuit inuentū a Pictagora: ait ibi. c. ij. Nā cum antea ſapientes appellarent qui modo quodā laudabilis vite alijs preſtare videbantur: iſte interrogatus quid profiteret: philoſophiam ſe eſſe reſpondit idest ſtudioſum vel amatorem ſapientie: quoniam ſapientem profiteri arrogantiſſimū videbat. hec ibi. Idem. iij. confeſſionum dicit: q̄ philoſophia nomen eſt grecum: ⁊ dicitur amor ſapientie. Idē libro de ordine. phus ē amator veritatis: niſi mentiatur nomē. Sophiā enim idest ſapientiā amās: philoſophus eſt. ait comentator. ethi. i. Idem dicit Tulius tuſcu. q. li. v. poſt principium. Et idem Hug. i. didaſcol'. vbi bene de hoc Conſimilibus modis diffinitur philoſophia ſiue deſcribit a multis. Sed he ad plenā deſcriptiones ſufficiant.

¶ Capitulum ſecūdum. De diuiſione philoſophie: ⁊ quibus modis dicitur.

Et quoniam predicte deſcriptiones ſunt philoſophie diuerſimode accepte: ideo videndū eſt de diuiſione philoſophie ⁊ ſuppoſita eius diuiſione multiplici: data ab Alpharabio. lib. de diuiſione philoſophie: ⁊ ſuppoſita diuiſione data a philoſopho: in naturalē: mathematicam: ⁊ methafiſicā. vl. ſue philoſophie: ſiue in ſpeculatiuam ⁊ operatiuam libro. i. ſolum hic de diuiſione eius, put diuidit a ſacris doctoribus agetur. Ait enim Aug. iiij. de ci. c. iiij. q̄ philoſophiam Plato diſtribuit in tres partes ſcilicet moralem: que in actione verſatur: naturalem: que contemplationi deputata ē: ⁊ rationalem: que verbum diſtinguit a filio. Idem Aug. epiſtola. xxxiiij. ad Dioſcorum. Idē Hugo ſuper Eccle. in principio: vbi ait. q̄ apud gētiles philoſophos primo ethica: ſecūdo philoſophica: tertio theorica: que eſt eadem cum methaphiſica. Speciali' tn̄ pſequitur Hugo ſuper angelicā hierarchiā in principio: vbi ait: q̄ philoſophia apud gentiles in

tres partes ſecatur ſcilicet logicā
que vim modūq; ratiocinationū
veri ac falſi iudicium aſſumpſit:
N Ethicam: que modum viuendi
rectum: ⁊ diſcipline formam ſm
virtutū inſtituta diſponit: ⁊ theo
ricaʒ: que ſola verum in oi quod
eſt ⁊ non eſt ſcrutari elegit. Et hu
ius ſunt ꝑtes tres ſcilicet mathe/
matica: que ſpeculatur viſibiles
rerum viſibilium formas: philo/
ſophica: que ſcrutaꝛ̄ iuiſibiles reꝝ
viſibiliū cauſas: ⁊ theologia: quā
vocat methaphiſicam: que con/
templatur inuiſibiles ſubſtātias
⁊ inuiſibilium ſubſtantiarum in
uiſibiles naturas. Predicte igiꝛ̄
diffinitiones conueniunt philoſo
phie: aliter ⁊ alr accepte. ¶ Un/
de ad euidentiam dictoꝝ ⁊ dicē/
O dorum: notandū ꝙ phia dicitꝛ̄ q̄/
drupliciter. vel prout dicitur no/
biliſſima ſcientia nobiliſſimaruʒ
rerum. ⁊ ſic approbatur ſcientie
nobili apud philoſophos que dꝛ̄
prima philoſophia. Ipſa eniʒ eſt
nobilior q̄ʒ alie ſcientie. Et debʒ
dici philoſophia proprie: Sicut
oſtendit philoſophus. iij. matha
phiſice. vnde philoſophia eſt ars
artium: ⁊ diſciplina diſciplinarū
ait Alpharabius vbi. ſ. vel diciꝛ̄
philoſophia communiter: prout ſe
extēdit ad logicas de quib⁹ ſupra
Et ſic vtimur cōmuniter nomie
philoſophie. Uel dꝛ̄ philoſophia
ſimplex modus viuēdi ⁊ rudis
contentus neceſſarijs ad ſuſten/
tationem: ait Señ. loquens de ta
li philoſophia bene epl'a. xciiij. di
cēs. ꝙ philoſophia eſt ꝙ bene vi
uimus. Sequitur hanc philoſo/
phiā iudico non excogitaſſe ma/
chinationes tectorum ſuper te/
cta ſurgentium: nec viuaria piſci
um: nec clauem nec ſeram. ⁊ qc
quid aliud eſt auaritie ſignuʒ. Et
ſic de omnibus curioſitatibus vi
te humane. prout proſequitur ibi
Unde ait. Felix illud ſeculum qd
ante architectos ⁊ architectores
fuit. Iſta enim nata ſunt. naſcen
te luxuria. Seqꝛ̄. Omnia iſta. ſ.
edificiorum curioſitates: ciboꝝ
delitioſitates: ⁊ veſtium luxurio/
ſitates. hominum ſagacitas non
ſapientia adinuenit. prout ibi pro
ſequiꝛ̄ ꝓlixe. Uel philoſophia dꝛ̄
ſtudium virtutis: vel ſtudiū cor
rigende mentis: vel amor ſapien
tie vere: ꝓut dictum eſt. ſ. Et ſʒ
hanc acceptionem loquuntꝛ̄ phi/
loſophi de philoſophia que mo/
res corrigit: vitaʒ ordinat ⁊ regit.
affectus internos cohibet ⁊ do/
mat. Señ. epl'a. xcij. vbi multum
de ſtudijs liberalibus ⁊ partibus
philoſophie. ait Liberalia ſemꝑ
ſtudia dicta ſunt: qꝛ. ſ. homine li/
bero digna ſunt. vnum enim ſtu
dium vere liberale eſt. quod libe
rum facit. i. ſapientie ſublimē: for
tem magnanimum. Seqꝛ̄. Qua
re liberalibus ſtudijs filios eru/
dimus: niſi quia virtutē dare poſ
ſunt: ⁊ quia animum ad accipiē

dam virtutem preparant: Et poſt
Quattuor eſſe artiuʒ genera poſ
ſidoni⁹ ait. Sunt enim vulgares
Q ⁊ ſordide. Sūt ludicre. Sūt pue
riles. ⁊ ſunt liberales. vulgares
ſunt q̄ manu opificum conſtant
⁊ ad inſtruendam vitam occupa
te ſunt. Ludicre ſunt que ad vo/
luptatem oculorum ⁊ aurium tē/
dunt. Pueriles ſunt etiam aliqd
habentes ſimile liberalibus. De
artes quas greci noſtri liberales
vocāt. ſ. triuiales: ⁊ quadriuiales
vt exemplificat ibi. Solo autem
liberales ſunt. imo vt verius di/
cam libere q̄bus cure virtus eſt.
Ex his pʒ ꝙ philoſophi loquūꝛ̄
de philoſophia que eſt ſtudiū vir
tutis. vt dictum eſt. Unde ipſa eſt
ars artium: diſciplina diſciplina/
rum ait Alpharabius vbi. ſ. Et
R eſt vnicum munuſ deorū. ⁊ diſci
plina diſciplinaꝝ ſm phos: ait
Policrat⁹. li. viij. c. v. Qualr āt
artes. ſ. triuiales ⁊ q̄driuiales q̄s
pueriles vocat Señ. valent ad
hāc phiā lʒ ñ ꝑtes ei⁹ ꝓprie maī
feſtat Sene. dicta epiſtola. di. ꝙ
multa adiuuant nos: nec tamen
ſunt partes noſtre. Sicut cibus
adiutoriuʒ eſt corporis: nec tamē
eſt pars corporis. Sic enim geo
metria neceſſaria ē philoſophie:
ſicut faber neceſſari⁹ geometrie:
qꝛ ſcilicet ſibi preparat inſtrumē
ta quib⁹ vtiꝛ̄ in arte ſua. Et ſicut
iſte nō ē pars geometrie: ſic nec
illa philoſophie. ſ. vltimo modo
dicte. Et ſic de alijs talib⁹ artib⁹.
preparant eiʒ aliqua quibus phi/
loſophia vtitur: prout exemplifi/
cat ibi. Similiter epiſtola ſequēti
ſcilicet. xciij. vbi loquitur de phi/
loſophia ⁊ eius partibus dicit: ꝙ
philoſophie tres ſunt partes ſcilʒ
moralis que componit animum
naturalis que reruʒ naturas ſcru
tatur: ⁊ rationalis que verboꝛuʒ
ꝓprietates erigit in ſtructuram:
⁊ argumentationes: ne pro veriſ
ſubrepant falſa. De quarum ſub/
diuiſionibus proſequitur ibi diū.
vnde ait. Nec philoſophia ſine
virtute: nec ſine philoſophia eſt
virtus. philoſophia enim eſt ſtu/
dium virtutis. Coherent eniʒ in S
ter ſe philoſopia ⁊ virtus. Nō eſt
ergo dicta philoſophia contēpla
tionis gratia: ſed vt boni fiamus
ait Sapiens ethi. ij.

¶ Capitulum. iij. De ſimbolica
deſcriptione philoſophie que de
ſcribitur ſub mulieris typo.

Onſequēter ꝓſequēduʒ
c eſt de ſimbolica phie: de
ſcriptione. Sub typo. n.
⁊ ſimilitudine mulieris deſcribiꝛ̄
a philoſophis: ſicut ⁊ ſapientia ꝑ
mulierem figuratur ꝓuerbi. vij.
Dic ſapientie: ſoror mea es: ⁊ pru
dentiam voca amicam tuā. Uñ
Boe. primo de conſo. c. i. deſcri/ T
bit philoſophiam ſub ſpecie mu
lieris dicens: ꝙ ſibi viſa ē mlier:
reuerendi admodū vultus: ocu
lis ardentibus: ⁊ ſic de alijs orna

mētis ⁊ decētijs. Que deſcriptio
qꝛ egregia ⁊ vtilis eſt: eius expoſi
tiōes ſubſcribantur. Sub ſpecie
mulieris ait antiquus expoſitoꝛ
ſiue comētatoꝛ philoſophia deſi
gnatur: qꝛ emollit animoꝝ feri/
tatem: vel qꝛ lacte nutrit minus
ydoneos: vł qꝛ aſſidere ſcit egris
Hec enim ſunt opera ſapientis
mulieris. Hec viſa eſt ſupꝛa ver/
ticem: qꝛ de deo tractat: vel quia
in capite ſedes eius. Reuerendi
vultus: qꝛ facit philoſophos reue
rēdos. Oculis ardentib⁹. Oculi
philoſophie ſunt rō q̄ ꝑcipit res
coꝛpoꝛales: ⁊ intellectus quo per
cipit incoꝛpoꝛalia. Qui dicuntur
ardere feruoꝛe inueſtigandi ⁊ in
telligendi. vltra cōem hominuz
valentiam perſpicacibus: qꝛ vltra
ſenſum comunē ⁊ ymaginatiuā:
⁊ expreſſiuam: ⁊ eſtimatiuam pe
netrant intelligibilia. Coloꝛe viui
do atqꝫ inexhauſti vigoꝛis: quia
eloquētia venuſte oꝛnata: ⁊ ſine
oī oꝛnatu rhetoꝛico: ⁊ qꝛ nemo at
tingit ſecreta philoſophie. qn ali/
V quid reſtet inueſtigandum. Cui
plena: vt non crederetur noſtre
etatis: quia ſcilicet vigoꝛe valida
⁊ maturitate plena. Stature am
bigue diſcretionis. ⁊c. qꝛ aliquā/
do agit de regimine: ⁊ preceptis
moꝝum: vt in ethica: aliquando
de archanis celeſtium: vt theolo
gia ſiue methaphiſica. Nūc vo
pulſare celuz ⁊c. qꝛ vſqꝫ ad cogni
tionem creatoꝛis tendit. Homi/
num intuitu3 fruſtrabatur: qꝛ ad
eam attingendam perfecte: defic̄
humanus intellectus. veſtes te/
nuiſſimis filis ideſt rectis ſenten
tijs. Subtili artificio .i. mō com/
poſito ⁊ oꝛdinato in pꝛocedendo
Indiſſolubili modo. cui nō pōt
ꝯdici. vel per veſtes: artes triuia
les ⁊ q̄driuiales ſignant. Quas
ſuis manibus texuerat .i. ſuo arti
ficio cōpoſuerat. velut fumoſas
ymagines: rōne obſcuritatis. Ca
ligo quedam neglecte vetuſtatis
obduxerat: negligētia .l. ⁊ ignoꝛā/
tia veterum. In extremo margi
ne. . In ſupꝛemo vo. theo
rica ⁊ pratica ⁊ inter literas gra
dus .ſ. aſcendendi ḋ ſcia in ſciam
Eandem veſtem: violentoꝝ ſcin
dunt manus: qꝛ vnam ſciaz ſine
alia perfectam quidaz putant. De
xtra quidem libellos. ſceptrum ſi
niſtra geſtabat. qꝛ ſapientibus de
bet regimen: ⁊ ſtudium pꝛincipa
lius: ⁊ ideo in dextra libellos. De
bet enim ꝑſidens inſtruere ſub
ditos per ſapientiā ⁊ rebelles ca/
ſtigare per diſciplinam: ideo ſceptꝝ
in ſiniſtra. Hec vt vidit poeticas
muſas noſtro thoꝛo aſſiſtentes:
⁊ ſenicas meretriculas .i. ſciētias
lucratiuas: cōmota eſt .ſ. indigna
tione. Sedit in extrema parte le
cti .i. in intellectu rōnali. Pri/
ma eni pars poteſt dici cognitio
ſenſualis: que diſponit ⁊ pꝛeparat
Secunda cognitio ymaginatiua
Tertia cognitio intellectualis: in

q̄ ſedet philoſophia vera. Meri
to ergo philoſophia deſcripta eſt
ſub typo mulieris mō dicto. Cō
ſimiliter ſub typo mulieris deſcri
bit eā Macrobius libꝛo pꝛimo
Saturnalium in pꝛincipio di. ꝙ
ipſa eſt tanqꝫ cenſoꝛia quedam
⁊ verecūda materfamilias: vt di/
cetur infra. ¶ Cum ergo philo/
ſophia ſit nobilitate ingenua: qa
filia dei. Omnis enim ſapiētia a
domino deo eſt: ⁊ cum ſit ſeueri/
tate incoꝛrupta. nihil eniz coinq
natum incurrit in illam: ſap. vij.
⁊ ſit venuſtate ſpecioſa: qꝛ ſpecio
ſioꝛ ſole. ſap. vij. Et ſit veris diui
tijs opulenta: Infinitus eni the
ſaurus eſt. ⁊c. ſap. eodē. c. ⁊ ſit re/
gni eterni hꝛ̄ditaria: et recte vten
tis ea: ad regnum ductiua: ac di/
uine amicitie impetratiua Sap.
viij. Amicos dei ⁊ ꝓphetas cō/
ſtituit: merito vir ſcolaſticus de/
bet eam ſibi diſpenſare: ⁊ amare
cuz ea habitare: ⁊ multiplices fi/
lios ideſt bona opera generare:
vt vere dicere poſſit illō ſap. viij.
Hanc amaui: ⁊ exquiſiui a iuuē/
tute mea: ⁊ queſiui: eam ſponſaz
aſſumere ⁊ amatoꝛ factus ſū foꝛ
me illius. ¶ Sed eꝫ: multi ma/
lunt: ſibi deſponſare ſcenicas me
retriculas .i. lucratiuas ſcientias:
De quibus Boe. vbi .ſ. dicit: ꝙ
ſignantur per mulierem garulā
vagam: quietis impatientem: cū
oꝛnatu meretricio iuuenem ir/
retientem ⁊ illaqueantez pꝛouer/
biorum .vij.

¶ Capitulum quartuz. De phīe dignitate: pꝛecioſitate: ⁊ honoꝛe: apud ſantiquos.

D Einde videndū de phīe
dignitate ſiue ipꝛeciabili
ꝑcioſitate ⁊ honoꝛe. Ip/
ſa enim vera phīa que eſt amoꝛ
ſapientie: vel ſtudium virtutis: vt
dictum eſt: pꝛecioſioꝛ eſt cunctis
opibus: pꝛout dꝛ̄ de ſapīa ꝓuer.
iij. Ideo gentiles cum nihil ſine
nutu numinum crederent facien
dum vnū tamen quaſi deū deo/
rum: ⁊ pꝛincipem omniū excole Z
bant .ſ. ſapientiam. Et hoc ideo: qꝛ
ipſa oībus pꝛeeſt. Unde ⁊ phī ve
teres .ſapientie ymaginem pꝛefo/
ribus omniū temploꝝ pingi de
bere cenſuerunt: ait Poli. l. iiij.
c. v. Et de phīe pꝛecioſitate Sen.
bene epiſtola. xciiij. Quis dubi/
tat inquit: qn deoꝝum imoꝛtaliuz
munus ſit: ꝙ viuim⁹: phīe. ꝙ bn̄
viuimus. Itaqꝫ tanto plus huic
nos debere certum eſt quaſi dijs
q̄to maius eſt beneficium beata
vita q̄ꝫ vita. Et certe deberet: ni/
ſi ipſam phīaz dij tribuiſſent. Se
quit. Huius vnum opus eſt: de A
diuinis humaniſqꝫ vera inueni/
re. Ab hac nunqꝫ recedet religio
iuſtitia: pietas: ⁊ omnis alius cō
mitat⁹ ḋtutū ꝯſertarū inter ſe q̄/
rentium. Hec docuit colere diui
na humana diligere: penes deos
imperiū habere: ⁊ inter homies
conſoꝛtiū; qō aliquamdiu inuio/

latuȝ manſit anteq̄ȝ ſocietatem
auaritia diſtraxiſſet. Sequit̃. De
illa ph̃ia loquor.que nullum bo/
num putat niſi quod honeſtum
eſt : que nec hominis ne fortune
muneribus deleri poteſt. Cuius
hoc preciuȝ eſt non precio poſſe
capi.hec ille. Unde ⁊ eius nomē
B ſacrum ⁊ venerabile eſt. ait Se/
neca epſa.xv.Et ob hoc ph̃i.pro
ipſa acqrenda ⁊ adipiſcenda:om
nes mundi epulentias dimiſerūt
omnes ſeculares excellentias cō
tempſerunt:omnes carnales de/
litias abdicarūt:ſoli philoſophie
ſtudio vigilātiſſime ⁊ ſeduliſſime
vacauerunt. prout dicetur infra:
vbi de ſtudio ph̃orum. Et hāc ſo
lam exqſierunt.⁊ de hoc Tulius
v.tuſ.q.poſt principium ꝓponēs
ſimilitudinem: ꝙ ſicut in merca
to celebrato apud gretiam : ſic ⁊
in vita. Illuc enim veniebant ali
qui cauſa glorie:aliq cauſa pecu/
nie : aliq v̄o ⁊ rari illa pro nihilo
habentes veniebant vt intuerēt
C ſtudioſius naturam rerum. Sic
⁊ in vita. Sunt enim quidam q
ad vitam veniunt:⁊ in ea laborāt
ob nobilitatem corone:alij cauſa
lucri vendendo ⁊ emendo:alij vt
intueant̃ ſtudioſius rerum nām
q poſſūt appellari ſtudioſi ſapie:
ſiue ph̃i.Unde anaxagoras inter
rogatus cur natus eſſet : oſtenſo
celo ſyderibuſq̄ȝ monſtratis rñ/
diſſe fertur. Ad horum omniuȝ
contemplationeȝ : ſicut dicit Cal
cidius ſuper primū librum Thi/
mei Platonis. ¶ Ideo Alexā
der magnus: cum quaſi totū or/
bem ſue ditioni ſubieciſſet:male/
bat tamen excellere in ph̃ia q̄ȝ in
temporali poteſtate.prout ſcripſit
Ariſtoteli magiſtro ſuo:cum au/
audiuit libros a ſe editos in vul/
gus deueniſſe.ſicut ait.Au. geliꝰ
li.xx. Nam qua re inquit alia pre
ſtare poterimus:ſi ea que a te ac/
cepimꝰ:omniū prorſuſ cōia fiant
cum ego quoq̄ȝ doctrina anteire
malim q̄ȝ copijs aut opulentijs?
Ideo abhoiabile fuit apud ph̃os
nobiles:ꝙ vita ignobiles ⁊ dege
neres appellarent̃ ph̃i: vſurpan/
tes ſibi ſanctiſſimum nomen:ait
Au.gelius.li.iiij. prout patebit in
fra.Merito ergo ph̃ia eſt excel/
lens ⁊ precioſa:⁊ omni veneratio
ne digna. Sine ipſa enim ⁊ eius
ducatu:ac regimine : nulla tem/
poralia bona proſunt ꝓuer.xvij.
Quid prodeſt ſtulto habere diui
tias: cū ſapientiam emere nō poſ
ſit: Et de eius excellentia Tulius
ij.de offi.c.i.Quid eſt inquit pre/
ter deos optabiliꝰ ſapientia:qd ꝯ
ſtantius qd homini meliꝰ:qd di
gnius:Hanc qui expetūt:ph̃i no
minant̃.Nec qcq̄ȝ aliō eſt ph̃ia:
ſi interpretari velis q̄ȝ ſtudiū ſa/
pientie.Et ibi bene de hoc.Me
rito ergo acqrēda vera ph̃ia me
rito appetenda.

¶ Capl̃m.quintū.De multiplici
effectu ⁊ operatione ph̃ie.

Onſequenter proſeqnt̃
duȝ eſt de ph̃ie effectu ⁊
operatione. Cui qdem
effectus multiplex eſt. Ipſa enim
medet̃ anime languoribꝰ ⁊ mor
bis:remediat̃ eiꝰ angoribꝰ ⁊ tri/
ſtitijs:⁊ tuet̃ eam a periculis.Unῇ
⁊ ph̃ia alloquens Boetiū triſteȝ
vocat ſe medicamentū vel medi
cantem.i.de conſol.c.v. Ad co/
gnoſcentem ingt medicātis faciē
mentem recepi. Unde ⁊ ipſa ſa/
pientia ait ad eum. Si medican
tis operam expectas: vulnꝰ tuuȝ
oportet detegas: Et de eiꝰ medi/
camie Tul.i.tuſ.q. in fi.loquens
de ph̃ia.Leuatio egritudinū:for
midinum:cupiditatū:optimꝰ fru
ctus ph̃ie.Et li.i.c.iij. Philoſo/
phia medet̃ aīs: inanes ſollicitu/
dines detrahit : a cupiditatibꝰ li/
berat:pellit timores. Item eiꝰ ef/
fectus eſt:vitia extrahere:animū
colere:⁊ ipſum preparare ad vir
tutes:⁊ virtutū fructus.Unde ibi
Tul. Cultura animi philoſophia
ē.Hec extrahit vitia radicitꝰ ⁊ ꝑ
parat ad fructus ſuſcipiendos:at
q̄ȝ vt ita dicaȝ ſerit q̇ adulta vber
rimos fructus ferent. Et vt breui
ter dicam : ip̃a eſt quaſi refugiuȝ
cōtra omnia mala. Unde Señ.
epla.xvj. Poſtq̄ȝ enūerauit ma
la ac pericula timēda:ait.Ad phi
loſophiam ergo fugiendum eſt.
Hec littere.ſ. philoſophie non di
co apud bonos:ſed apud medio
criter malos:inſularum loco ſūt
Seqt̃.Hec qeta ⁊ ſui negotij cō H
tempni nō poteſt:cui ab omnibꝰ
artibus etiam apud peſſimos ho
nor eſt. Nunq̄ȝ in tantū conuale
ſcit neqtia: nunq̄ȝ ſic contra vir/
tutes coniurabit: vt non philoſo
phie nomen ſacrum ac venera/
bile maneat. Et ibi bene de hoc.
Unde aug.xxij.de ci.c.xxi. Phi
loſophia vel ſapientia eſt donum
dei in auxilium contra miſerias
huiꝰ vite.et Señ.epſa.xvj. Phi
loſophia eſt bene viuere : ſine q̄
eger ē animꝰ. Ideo philoſophia
illuſtrati nulla mala temporalia:
nulla pericula:nulla tormēta for
midabant:prout patebit.ĩ.in eo/
rum geſtis.Unde Apuleus li.de
deo Socratis in fine.loquens de
Ulixe ⁊ eius prudentia ait. Hac I
cōmittante horrēda omnia ſuſti/
nuit:aduerſa queq̄ȝ ſupauit. qp/
pe ea adiutrice: Ciclopis ſpecꝰ in
troiuit: ſed egreſſus eſt. Solis bo
ues vidit:ſȝ abſtinuit: ad inferos
demeauit:ſed aſcendit. Eadeȝ ſa
pientia cōmitante. Scillam ꝑter
nauigauit:nec areptꝰ eſt.Caribdi
conceptus nec retentus. Cyrſes
poculum bibit:nec mutatus eſt:
ad Lothofagoſ acceſſit nec rmā
ſit:Syrenas audiuit nec acceſſit.
Non enim aliud in eodem Uli/
xe Homerꝰ docet. niſi ꝙ ſemꝑ
comitem eſſe voluit prudentiam
quam poetico ritu mineruaȝ nū/
cupauit: vt dr̃ ibi.

¶ Capl̃m.ſextū.De philoſophie

vtilitate. ⁊ regimīe vite humane

[E]x predictis patet ſextum
e principale.ſ. vtilitas mul
timoda ſiue nccītas phīe
Et qꝛ in potioribus vita magis:
cum ſint quaſi inumerabiles eiꝰ
vtilitates: ſaltem videndum ē de
eius vtilitate in regimine vite hu
mane. Ipſa enim eſt ſtudiū ſapiē
tie: vt dictū eſt que qdem ſapien
tia eſt regimen vite humane. ait
K Augu.i.de libero arbi. Qđ qdē
regimen eſt in vitiorum cohibi
tione: in legū iuſtarum directiōe
in virtutū ordine: in morum cor
rectione: in vite rectitudine. Que
omnia opera vera philoſophia:
ait Tul.v.tuſc.q. Philoſophia
eſt vite dux: virtutis indagatrix:
inuentrix legum: magiſtra moꝝ
⁊ diſcipline. Eſt etiā vtiliſ i regimi
ne totius reipublice tam in regi/
mine familie q̄ȝ proprie vite. Ut
eniȝ dicit Alpharabiꝰ de diuiſiōe
philoſophie: pratice philoſophie
tres ſunt partes. Prima eſt ſciē/
L tia gubernandi.ſ. rempublicam:
que dr̄ politica. Secunda eſt ſciē
tia regendi propriaȝ familiā. Ter
tia gubernatio ſui. Et ad has gu/
bernationes: eſt philoſophia ne/
ceſſaria. Eſt eni neceſſaria ad gu
bernationem reipublice: que nō
gubernatur iuſte niſi iuſtis legi/
bus. Sed philoſophia eſt inuen
trix legum: vt dictum eſt: ⁊ ſic di
cit Sen̄.epiſtola.xciiij. Philo//
ſophi tulerunt leges. Poſtq̄ȝ in

qt ſubrepentibus vitijs in tyrān
dem regum conuerſa ſunt: opus
eſſe cepit legibus: quas ⁊ ipſi tu/
lere ſapientes. Sicut Solon qui
Athenas equo iure fundauit in/
ter ſepteȝ veteris cui ſapia notos
Et ſic đ alijs quos ibi enumerat
Ubi ēt ait: qꝫ in illo ſeculo qđ au/
reum perhibet penes ſapiētes re
gna fuiſſe poſſidoniꝰ indicat. Iō
Boe.i.de cō ſo.c.iiij. dicit: beatas
eſſe reſpublicas.ſi eas vel ſtudio
ſi ſapie regerent. vel earuȝ recto/
res ſtudere ſapie contigiſſet. Si/
cut ex ore platonis hanc ſentētiā
phīa ſanciuit: vt ait ibi. Idē dicit
Socrates: prout ait Policratꝰ
li.iiij.c.vij. Unde ſapiētia diuina
ait. Per me reges regnant: ⁊ le/
gum conditores iuſta decernunt
Iō ille nobilis philoſophus Te
miſtocles: cuȝ neſciret canere in
fidibus in conuiuio: ⁊ ob hoc ha
beret indoctior: atq; ab eo quere
ret qd ſciret: reſpondit: ſe ſcire ex
republica parua facere magnaȝ
ꝓut recitat Aug.epiſtola.xxxviij.
.ſ. iuſtas leges ferendo: ſalubriter
conſulendo: iuſtas diſciplinas ap
probando: ⁊ ſic de alijs. Ideo an
tiqui principes habebant ſecum
philoſophos. Sicut Alexander
magnꝰ Ariſtotelē. Nero Sene/
cam. Trayanꝰ Plutarcū. Et de
hoc habitū eſt in tractatu q dicit
Cōmuniloquiū parte prima. vn̄
Alpharabius vbi.ſ̄. loquens de
philoſophia neceſſaria ad guber

natione ait: qꝫ ciuilis ſcia que eſt
politica inqrit đ ſpeciebꝰ actionū
⁊ conſuetudinū voluntariarū: de
habitudinibus: moribus: ⁊ geſti
bus a quibus procedūt iſte actio
nes ⁊ conſuetudines: ⁊ de finibꝰ
propter quos fiūt. Sequit. Deſcri
bit inter actiones ⁊ cō ſuetudines
qbus vera beatitudo acquiritur:
quibus vtendum inter ciues: qui
bus inter gentes: qbus prelatus
apud ſubditos. ⁊ ecōtrario.ſ. vtā
tur. Et ibi bene de hoc. Item vt
ait ibidem: familia propria regit
tribus modis. Diſciplina a vicijs
cohibendo. Sollicitudine in ne/
ceſſarijs ſubueniendo: Doctrina
eos honeſtis artibus inſtruendo
alios qdem liberalibus: alios fa/
brilibus prout quemq̄ȝ decet Ait
Cato. Cū tibi ſint nati: nec opes:
tunc artibus illos: Inſtrue: quo
poſſint inopem deducere vitam.
Sed nec recte diſciplinare: nec
prudenter prouidere: nec vere in
ſtruere poteſt qs ſine vera philo
ſophia que ē diſciplia diſciplinaꝝ
vt dictum eſt: ideo eſt neceſſaria
ad regimen familie prout pȝ con
ſideranti predicta. Ipſa enim eſt
diſciplina virtutuȝ: ⁊ regit ciuita
tes. ait Au.gelius. Queq; in pu/
blicis ſimul ⁊ priuatis excellit ⁊ for
titer adminiſtrat. Sapiens eniȝ
mulier edificat domum ſuam: in
ſipiens ergo ſtructaȝ deſtruit ma
nibus. prouer.xiiij. ¶ Item phi/
loſophia eſt qua gubernat homo

ſeipſum ⁊ vitā ſuā in qua tria ſūt
neceſſaria: ait Alpharabiꝰ vbi.ſ̄.
.ſ. fuga vitiorū: exercitium virtu
tum: exempla meliorū. Per pri
mū declinat homo a malo: p ſe/
cundū operat bonum: per tertiū
ne in aliquo iſtorum deficiat ad
meliora prouocat. Sed ipſa phi/
loſophia eſt expultrix vitiorū: ge
nitrix virtutū: dux vite: vt habi/
tum eſt a Tulio. Ideo neceſſa//
ria eſt ad regimē vite. Dirigit eni
in tacendo. dirigit in loquendo:
vnde Macrobius primo ſatur/
nal. in pricipio dicit. qꝫ orator nō
aliter q̄ȝ orando probat. phs nō
minus tacendo. q̄ȝ loquendo ꝓ
R tꝑe ꝓbatur. Et poſt. Nihil tā co
gnatum ſapientie ⁊ phīe: q̄ȝ locis
⁊ temporibus aptare ſermones:
perſonarum que aderūt eſtima/
tione notata. Alios eniȝ relata in
citant exempla virtutuȝ: alios be
neficiorum: nonnullos modeſtie
vt qui aliter agebāt: auditis ſepe
talibus ad emendationem veni/
rent. Ideo Ecc.xx. Eſt tacēs nō
habens ſenſum loquelle: ⁊ eſt ta/
S cens ſciens tempus apti tempo/
ris. ¶ Item philoſophia dirigit
⁊ regit hominē in agendo bona:
⁊ ſuſtinendo mala. Ipſa eniȝ eſt
lex vite: qꝛ ſapientia eſt ars vite:
ait Sen̄ epla.xcviij. vbi bene de
philoſophia ⁊ eius preceptis.

¶ Caplm̄ ſeptimuȝ. De phīe ac
quiſitione: ⁊ debito modo audiē
di ⁊ vtendi.

Onſequēter inſpiciendū
eſt: quomodo phīa acq/
ritur: ⁊ inuenit: q₂.ſ. ſtu/
dij ſedulitate: ocij quieti vacatōe
occupationum excluſione: Sub
tili inueſtigatione. Reruʒ prudē
ti experimentatione: ⁊ ſic de alijs
que exiguntur ad eius inuentio/
nem. Unde Au.geli⁹.li.xv.di.ꝙ
aſtronomus de gignēda compo
nendacꝫ ſapientia opinatus eſt.
T ſ.eam eſſe filiam vſus ⁊ memo/
rie. Hocꝫ argumento demon/
ſtrat. Nam non libris ſoluʒ: nec
diſciplinis rhetoricis dyaleticiſcꝫ
opus eſſe: ꝗ ſapiens eſſe rerū hu
manarum velit ſed opoꝛtere euʒ
verſari exercericꝫ in rebus quo/
minus nocendis periclitandiſcꝫ
eacꝫ oīa acta ⁊ euēta firmiter me
miniſſe: ⁊ proinde ſapere atcꝫ cō
ſulere: ⁊ ex his que pericula rerū
docuerunt non que libri ⁊ magi/
ſtri per quaſdaʒ inanitiones ver/
boꝛum ⁊ ymaginum: tācꝫ in mi/
mo qui in ſomno delectauerunt
Et hij inqt ei⁹ verſus. Uſus me
genuit. mater peperit memoꝛia.
Sophiam me vocant greci: vos
ſapientiam. Et hec v̄ba ſcribi de/
bere cenſuerunt cum ymagine
ſapientie preforibus temploꝛum
nec non ⁊ verſus Pacomij qui
ſunt iſti. Ego odi hoīes ſtultos:
ignaua opera ſophiſticas ſcien/
tias.ſ.que tendunt ad curioſitatē
Et de hoc Poli.li.iiij.c.vij.bene
V vſus quo exercitatio: memoꝛie vi
uacitas: q̄eta vacatio ad ſtudiuʒ
⁊ amoꝛ ſapientie: multum iuuant
ad eius inquiſitionem ⁊ inuētio/
nem. Unde ⁊ apud philoſophos
quattuoꝛ poꝛtabant lecticaʒ phi/
logie. ait Hug. didaſcol.tractatu
iij.ſ.philos ⁊ copos.i.amoꝛ ⁊ la/
boꝛ: philemina: ⁊ agrimina.i.cu/
ra ⁊ vigilia. In amoꝛe ē: vt agas
in laboꝛe: vt perficias: in cura: vt
preuideas: in vigilia: vt attēdas:
ait ibi. Et ad hoc: neceſſaria ē q̄e
ta vacatio a tumultibus exterio/
rib⁹: ait Sen̄ epl̄a.xcij. Magna
⁊ ſpacioſa eſt ſapientia: vacuo il/
li loco opus eſt: de diuinis huma
niſcꝫ dicendū: ⁊ de multis alijs:
vt ibi enumerat. Sequitur. Hec
tam multa tam magna: vt liberꝫ
poſſint habere hoſpicium: ſuper/
uacua ex animo tollēda ſunt. Nā
dabit ſe in has anguſtias virtus
Laxum ſpacium res magna de/
ſiderat: expellant omnia totū pe/
ctus illi vacet: ⁊c. Et ibi bene de
hoc. Et ad hoc hoꝛtatur ſapiētia
diuina. puer.ij. Si queſieris eaʒ
ſ. ſapientiam quaſi pecuniā: ⁊ ſi/
cut theſauros effoderis illaʒ: tūc
timoꝛē dei intelliges: ⁊ ſcientiam
dei inuēies. Sap.vi. Quaſi his
qui arat ⁊ ſeminat accede ad illā.
Ecc.xxxviij. Sapientiam ſcribe
tempoꝛe vacuitatis: ⁊ qui mino
ratur actu percipite illaʒ. Et quia
pauci predicta faciunt ob acqui/
rendam veram philoſophiaʒ: iō
non inueniunt eam. ait Au.geli⁹
li.xvj.

li.xvj. Pauci ſunt quib⁹ nō con
uenit. quod dr̄ in ſatyra. Si quā/
tum operis ſumpſiſti: vt tuus pi/
ſtoꝛ faceret bonū panem ei⁹ duo
decimam.ſ.partem rediſſes phīe
ipſe bonus iampꝛidem fact⁹ fuiſ
ſes. Nunc illum qui noꝛunt vo/
lunt emere centum milib⁹: te au
tem: qui nouit nemo contentus
eſt .ſ. emere. Quaſi dicat. plus
fuit ei cura: vt piſtoꝛ faceret bonū
panem: q̄ʒ vt ipſe adiſceret phi/
loſophiam: Et ex hoc piſtoꝛ fuit
maioꝛis reputatiōis: q̄ʒ ipſe. qua
les autem debent eſſe diſcipuli ⁊
q̄liter diſcere dicit elegāter Boe.
li.de diſciplina ſcolarium: ⁊ habi
tum eſt in parte in tractatu ꝗ dici
tur Cōlloquiū pte.v. Nullus ta/
men credat attingere vel aſſequi
philoſophiam veram: niſi eā de⁹
det ⁊ reuelet: qui archana ſapien
tie ſue reuellat paruulis. Ut eniʒ
ait Tul.iij.tuſ.q. ſm Ariſtotelem
veteres philoſophos accuſās: ꝗ
eſtimaſſent philoſophiaʒ ſuis in
genijs eſſe perfectam aut ſtultiſſi
mos: aut glioſiſſimos.i.vane glo
rie cupidos fieri: ſed ſe videre: ꝙ
paucis ānis magna acceſſio facta
eſſet: breui tempoꝛe philoſophiaʒ
plene abſolutaʒ foꝛe. Ideo: vt di
cit ibi: Teophraſt⁹ diſcipulus ei⁹
moꝛiens accuſauit naturā ꝙ cer/
uis ⁊ coꝛnicibus vitam diutur/
nam: quarum id nihil intereſſet
ſed hominibus quoꝛuʒ maxime
intereſſet tam exiguam vitam
dediſſet. Quoꝛum ſi etas potuiſ/
ſet eſſe longioꝛ futurum fuiſſet: vt
omnibus perfectis artibus: om/
nicꝫ doctrina vita hominum di/
taretur. Hec ibi. Nullus ergo ſe
eſtimet aſſequi philoſophiam ſu
is viribus: ſed eam acq̄rat humi
liter: feruenter: vigilanter ab eo a
quo eſt omnis ſapiētia. Et d̄ hoc
infra vbi de ſtudio phoꝛum.

¶ Capl̄m octauū. De philoſo/
phandi oꝛdinato fine.

Onſequenter videnduʒ
de debito fine ſiue de cā
finali ph̄andi. Et patet
ex dictis q̄s ei⁹ finis.ſ. coꝛrectio A
moꝛum. Naʒ ⁊ ſocrates: vniuer
ſam phīam ad coꝛrigendos mo/
res dicit flexiſſe. ait Aug. vbi.ſ̄. ⁊
Sen̄.epl̄a.lxxiiij. dicit: ꝙ Socra
tes vniuerſam phīam reuocauit
ad moꝛes. Et hanc dixit ſummā
phīam: bona a malis diſtinguer̄
Et Tul.v.tuſ.q. poſt pꝛincipium
dicit ꝙ Socrates philoſophiam
euocauit e celo: ⁊ in vrbibus co
locauit ⁊ coegit de vita ⁊ moꝛib⁹
rebuſcꝫ bonis ⁊ malis querere.
Finis ergo eſt coꝛrectio moꝛum
ad quā tendunt effectus philoſo
phie: de quibus ſupꝛa dictum eſt
Finis v̄o mediatus ſiue vltimus
aſſecutio beatitudis ſm ſuam in B
tentionem Aug.ix.de ci.c.ij.di.ꝙ
homini nulla ē cauſa philoſophā
di niſi vt beatus ſit. Quod auteʒ
beatum facit ipſe eſt finis boni/
Nulla ergo cauſa philoſophan/

dī niſi finis boni. Quāobrem: q̄
nullum finem boni ſectatur: nul
la philoſophie ſecta dicenda eſt.
hec ibi. Idem li.xviij.c.xl. Phi
loſophi qui non videntur labo//
raſſe in ſtudijs ſuis niſi vt inueni
rent quomodo viuendum eēt ac
comodate ad beatitudinē capeſ/
ſcendā: cur diſſenſerunt inter ſe/
niſi qꝛ hoīes humanis ſenſibus
⁊ ratiocinationibus iſta queſie//
runt? Ideo Plato et platonici
nobiles philoſophi dixerunt: deū
eſſe rerum auctorem: virtutis il/
luſtratorē: beatitudinis largitorē:
ait Aug.viij.de ci.c.v.⁊.ix.ꝙ phi
C quicūq; de deo iſta ſenſerunt: ꝙ
rerum creatarum effector: ⁊ lu/
men congnoſcendarum: ⁊ bene
agendorū: ꝙ ab eo nobis ſit ꝓn
cipium nature: ⁊ veritas doctri/
ne ⁊ felicitas vite: ſiue platonici
nuncupentur ſiue alij: eos inq̄
ceteris anteponimus: eoſq; no/
bis propinquiores fatentur: hec
Augu. vnde loquens de Plato
D ne ait ibidem.c.viij. ipſum deter
minaſſe finem boni: ſꝫm virtutē
viuere: ⁊ ei ſoli euenire poſſe qui
dei noticiam habeat ⁊ imitatio/
nem: nec eſſe aliam ob cauſam
beatū. Ideo non dubitat: hoc eē
philoſophari amare deū: vnde
colligunt: tūc fore beatū ſtudio
ſum ſapientie. Id enim eſt phus
cū deo frui ceperit. Et ibi bn̄ de
hoc. Ideo: ob beatitudinis ſiue
melioris vite appetitōem: legit de
illo: qui lecto Platōis libro cui

nomen Teobroſus vbi de imor/
talitate anime diſputauit: ꝙ ſe ꝓ
cipitem de muro dedit: atq; emi
grauit e vita ad eā quam credi/
dit meliorem. Quid autem ſit fi
nis boni: ſiue beneficium bonū
diuerſimode ſēſerūt philoſophi.
Alij enim dixerunt: hoc eē a cor
pore: alij ab anima: alij ab vtro/
q;: ſicut recitat Augu.viij. de ci.
c.iiij.⁊ li.xix.c.i. vbi recitat diuer
ſas philoſophorum ſententias.
Et de hoc infra: vbi de diuerſis
ſectis phoꝝ. vnde de quodā phi
loſopho narrat Augu. omel.iij.
⁊ ſermone.lxxiij. a q̄ cū quærere
tur: quare phāris: reſpondit. ꝓp
vitam beatā: Et querenti. quan/
do habebis illā: reſpondit. Cū
hoc corpꝰ reliquero in terra. Et
ibi de opinionibꝰ philoſophorū
circa iſtam materiam: vt enim dr̄
in prohemio libri de vectigalibꝰ
tria vt ait Empedocles extollunt
philoſophiam, Nobilis affluē/
tie contemptꝰ: future felicitatis
appetitus ⁊ mentis illuſtratio.

Capl̄m.ix. de recto vſu philo
ſophie vel philoſophandi.

Onſequenter videndū
C eſt de recto vſu philoſo/
phie. Cuiꝰ eſt rectꝰ vſus
cum ad predictos fines ordinat̄
ſcilicet ad morum correctionem
ad btitudinis acq̄ſitionē ⁊ ad effe
ctuū eoꝝ. de qbꝰ ſ. exercitationē
Ipſa enim eſt ars vite: ait Sen.
epiſtola.xcix. Sicut ergo quilibꝫ
vtitur arte ſua: quando ad finē

debitum ordinatur: ſic ex parte
iſta. Sen̄. epiſtola.xciij. loquens
de philoſophia: ⁊ diuiſiōe ac par
tibus eius. O lucille virorū opti
me: quo minus legas non te ter
reo: dūmodo qcq̄d legeris: ad
mores ſtatim referas. illos com
peſce: marcentia in te excita: ſolu
ta conſtringe: cōtumacia doma
cupiditates tuas publicas q̄tum
potes vexa. ⁊ ſic de alijs. Sic eiꝫ
in ſacra ſcriptura: ille eſt magnꝰ
qui facit quod docet Mat.v. ſic
⁊ in philoſophia: inter philoſo//
phos ille magnus eſt qui recte i
telligit: ⁊ q̄ intelligit: ad finē debi
tū ordinat. Sen̄. epl̄a. Sic iſta
diſcamus: vt que fuerunt verba
ſint opera. Nullos omnino peiꝰ
mereri iudico de oībꝰ q̄ qui phi
loſophiā velut aliquod artificiū
venale didicerunt: q aliter viuūt
q̄ viuendum eſſe precipiūt. Se
quitur. Nō magis poteſt quiſq̄
talis prodeſſe ꝓceptor q̄ guber/
nator in tempeſtate naufragabū
dus. Quid me iuuare poteſt re/
ctor nauigij attonitus ⁊ vomitās
Quanto maiori periculo putas
vitanſ in tempeſtate iactari q̄ ra
tem? Non loquendū eſt ſed gu
bernandum: omnia que dicunt
K q̄ iactāt turba audiēte aliena ſunt
Dixit illa Plato: dixit zeno: dixit
ingens agmen philoſophorum.
Nunc tot ⁊ tanta taliū dicta phi
loſophorum: quomodo poſſint
ſua eſſe monſtrabo. Faciant que

dicunt. hec ibi. Sicut ergo in ſcri
ptura ſacra non ſufficit ſolum au
dire ſed oportet facere: quia non
auditores legis iuſti ſunt ſꝫ facto/
res. ro.ij. Sic in philoſophia nō
ſuffic̄ ſcire vel dicere: ſꝫ oꝫ facere
vt ſit verꝰ phus. Facere. n. docet
phs n̄ dicere ait Sen̄. epiſtola.

Capitulū decimū. De abuſio
ne philoſophie.

Ltimo vidēdū: de abu/
V ſione vel non recto vſu
philoſophie. Et hoc pa/
L tet ex dictis. Philoſophia enim
abutit̄ vel qui ſolum intendit cu/
rioſe inueſtigare tantum vt ſciat
nō vt mores componat: aut cor
rigat: nec vt beatitudinem acqui
rat. Sene. epiſtola.xciij. in fine.
Ipſe ſcribe: vt dum ſcribis legis
oīa ad mores: ⁊ ad ſedandā ra/
bieꝫ affectuum refferas. Stude:
vt non plus aliquid ſcias: ſed vt
melius. Similiter ille abutit̄ phi
loſophia: qui philoſophatur: vt
alios delectet: nō vt morbos cu/
ret. Sen̄. epiſtola.lxxiiij. Alie ar/
M tes: ad ingeniū pertinent: hic aīe
negocium queritur. Non querit
eger medicum loquentem: ſed q
ſanare poteſt: de his que faciēda
ſunt diſerat: boni aliquid cōſulat
hoc tale eſt: quale ſi gubernator
ſit formoſus. Quid aures mihi
ſcalpis? q̄d oblectas q̄d agis: vrē
dus: ſecādus: abſtinendꝰ ſū. Ad
h adhibitꝰ es. Curar̄ debes mor
bum veterem: grauem publicū

Tantum habes negotij:quantuʒ
in peſtilētia medicus. Circa ver
ba occupatus es. Sequit. Non
eſt beatus qui ſcit illa: ſed q facit.
hec ibi. Abuſio igitur philoſobie
eſt: non eaʒ dirigere ꝛ ordinare
ad morborum anime ſanationē
ꝛ morum correctionem vt dictū
eſt. Ipſa enim eſt ſtudiū virtutis
vt prius habitum eſt. Sicut igit
virtutum eſt abuſio non ordina
re eas ad finem ſuum: ꝓut dicit
Augu. xiiij. de ci. c. viij. ꝙ ſi virtu
tes perſuadent non amare beati
tudinem: non ſunt dicende virtu
tes. Sic abuti philoſophia eſt: ñ
vti ea ad fines debitos. Quam
abuſionem reprehendebant no
biles philoſophi: prout ait Aug.
v. de ci. c. xx. Solent ꝓhiloſophi
qui fineʒ boni humani in ipſa vir
tute conſtituunt: ad ingerendum
pudorem quibuſdā philoſophis
qui virtutes quidem probant: ſʒ
eas voluptatꝫ corporalis fine me
tiuntur: ꝛ illam ꝓpter ſe putāt ap
petendam: ꝛ virtutes ꝓpter ipſaʒ
tabulam quandaʒ verbis pinge
re: vbi voluptas ī ſella regali cō
ſedeat: cui v̓tutes famule ſubijciā
tur: obſeruantes nutum eius: vt
faciāt quod ipſa imꝑauerit: vt. ſ.
prudētie iubeat: ꝙ vigilanter in
quirat: quomodo dña voluptas
regnet ꝛ ſalua ſit. hoc ideʒ imꝑat
alijs virtutibꝰ: ita ꝙ virtutes cuʒ
tota ſua gloria ꝛ dignitate tanꝗ̄
imꝑioſe cuidam ꝛ honeſte muli
ercule. ſeruiunt voluptati. ꝛc. Ni
hil hac pictura dicūt ignominio
ſius ꝛ deſſormius: ꝛ qd̓ minꝰ fer
re poſſit bonoruʒ aſpectus. Et ve
rum dicunt ait ibi. Sequit. Non
eſtimo ſatis debiti decoris eſſe pi
cturam: ſi talis figuratur: vbi vir
tutes humane glorie ſeruiāt. Li
cet eniʒ iſta gloria delicata nō ſit
inflata tamen eſt: ꝛ multuʒ habʒ
inanitatis. Item vt ait ibi: nec il
li ſe ab iſta deffenderint feditate:
q cū aliena ſpernant iudicia: ve
lut glorie cōtemptores: ſibi ſapiē
tes videntur: ꝛ ſibi placent. Naʒ
eorum ꝛ ſi nulla eſt: aliquo quo
dāmodo: humane ſubditur lau
di. Neqꝫ enim ille qui ſibi non
placet. homo non eſt hec ibi. Ex
his patet ꝙ poteſt ymaginari tri
plex pictura. vel cum virtutes ſer
uiunt voluptati. vel cum ſeruiūt
vanaglorie aliene. vel cum ſerui
unt ꝓprie complacentie ꝛ eſtima
tioni apd̓ ſe glorianti. Ex hoc au
tem triplex abuſio virtutuʒ ac ēt
triplex abuſio philoſophie: ſi di
ctis modis deordinet. Et de hoc
infra: vbi de philoſophis abuten
tibus philoſophia ꝛ degenerantibus a nobilibus philoſophis.
qui vocabātur plebei apud eos.
Et hec breuiter dicta ſufficiāt de
philoſophia in comuni.

Secūda ps. De philoſophis in comuni.

Capitulum primum. De hoc noie philoſophus ꝛ eius origine.

Primum patet ex di
ctis ſupra. Dicit enim
philoſophus amator
ſapiētie ſm̄ Aug. vbi
ſ. Et ſicut dicit Tuliꝰ
lib. v. tuſ. q. poſt principiū nomē
ſapiētie vſqꝫ ad tempus Picta
gore attribuebatur. Ipſe v̓o prio
reſpondit: ſe eſſe philoſophū. Et
Augu. iij. confeſſionum poſt pn
cipium dicit: ꝙ philoſophus di
cebatur amator ſapientie. Et idē
viij. de ci. c. ij. Et qꝛ nulla: vera ē
virtus: niſi que eſt charitate in
formata: vt dictum eſt: nulla ve
ra philoſophia: niſi que fide ope
rante per dilectioneʒ dirigit: nul
lus verus eſt philoſophus: niſi
verus dei amator. vnde ꝛ Pla
to vult philoſophum eſſe amato
reʒ dei. vt (qꝛ ſcilicet philoſophia
ad beatam vitam tendit) fruens
deo ſit beatus qui deum amaue
rit: ait Aug. viij. de ci. c. viij. Nō
non dubitat etiam Plato hoc
eſſe philoſophari ſciliʒ deū ama
re: vt dictum eſt. ſ.

Capitulum. ij. De philoſophica ꝓfeſſione.

Secūdo ſciendum ꝙ pro
feſſio philoſophica fuit ī
mundialiuʒ contemptu
ꝛ dimiſſione: in appetitu ſapiētie
ꝛ eius ſedula ſtudioſitate: in con
uerſationis ꝛ vite compoſita ho
neſtate: flectendo philoſophiam
ad moruʒ correctionem. vnde ꝛ
Plato dicebat: philoſophos eē
iuſtos: eo ꝙ omnia cōtemnebāt
ait Tulius primo de offi. c. viii. ꝛ
hoc patebit infra: vbi de hoc.
Item eoꝝ vita erat compoſi
ta ꝛ honeſta taʒ in dictis ꝗ̄ in fa
ctis. vnde Sene. epiſtola. xli. lo
quens de quodaʒ philoſopho q
ſolebat magno curſu verba con
uellere: ꝛ cuius verba plura ve
niebant ꝗ̄ quibus vna vox ſuffi
ciat. hoc inquit Señ. non probo
in philoſopho: cuius pronuncia
tio ſicut ꝛ vita debet eſſe compo
ſita. Nihil aūt ordinatum eſt qd̓
ꝓcipitat ꝛ properat. hec ibi. Qui
bus verbis innuit: ꝙ vita philo
ſophi debet eſſe modeſta: ꝛ etiaʒ
pronunciatio. Et de hoc ſimiliter
infra. Item erant ſtudioſi ſa
pientia: ꝛ flectebant philoſophiā
ad morum correctioneʒ: ſicut di
ctum eſt de Socrate. Et licet nō
fuerit in eis vera virtꝰ: nec recta
fides: modus tamen viuēdi phi
loſophicus in ſuo genere fuit no
bilis. Vn̄ Poli. li. iij. c. ix. loquēs
de philoſophis dicit: ꝙ erat ī eis
venerabilis ymago virtutis: duʒ
ſine fide ꝛ dilectione: virtutis ſub
ſtantia eſſe poſſit. Et vtinam in
quit inueniatur in nobis qui vel
virtutis ymagineʒ teneat. Quis
eniʒ vmbras virtutuʒ induit: q
bus videmus floruiſſe gentiles.
Licet eniʒ ſubtracto eis xp̄o. ve
re beatitudinis non apprehende
rint fructuʒ: Quis enim Themi
ſtoclis diligentiā: Frontonis gra

ꝟitatem.continentiam Socratis
Fabꝛicij fidem:pudicitiam Sci
pionis:longanimitatem Vlixis:
Catonis parcitatē:Titi pietatem
imitatur? Quis non cum admo
nitione veneratur? Poꝛro dicti
philoſophi ⁊ conſimiles magni
⁊ laudabiles viri:quaſi quedam
ſeculorum ſuoꝛum ſydera ſplen/
duerūt:illuſtrantes tempoꝛa ſua
⁊c. Qui licet tales fuerint: qꝛ tñ
dominum jeſuꝫ xp̄m nō cogno/
uerunt ſed euanuerunt in cogita/
tionibus ſuis:ſuperbia tumeſcen/
tes: vera humilitate carētes:hu/
manam gliam appetentes:ſe ſa
pientes eſtimātes: ⁊ dicētes ſtul/
ti facti ſunt.ro.i. Et deus abſcon/
dit ab eis ſapientiam.quam par/
uulis reuelauit. Math.xi. Et ni/
hilominus quodāmodo fuerūt
cōmēdandi pꝛopter dictoꝝ ope/
rum ingenuitatem: ⁊ fideles phi/
loſophi ſunt increpandi qui eos
non imitantur in conſimilibꝰ:li/
cet eoꝛum opera fuerint imperfe/
cta: qꝛ non charitate informata.
Hiero.epiſtola v ltia. Plus de/
bet xp̄i diſcipulus xp̄i preſtare qꝫ
mundi philoſophus glie ppl̄ris
aure: atqꝫ rumoꝛum venale mā/
cipium: qꝛ ſcilicet humane gloꝛie
ſeruiebant:eamqꝫ in operibꝰ ſuis
appetebant.

℄ Capitulum.iij.De philoſophi/
co veſtimento.

Onſequenter videnduꝫ
C eſt ō habitu philoſophi
co: ⁊ de ſignis ſue pꝛofeſſionis. ⁊
de hoc bene in vita beati Atha/
naſij.vbi de philoſophis iter alia
dicit: ꝙ philoſophus honoꝛabat
per virgam quam geſtabat i ma
nu in ſignū cuiuſdam religiōis:
per nutrimentum come: ⁊ p ve/
ſtimenti decoꝛeꝫ.vſqꝫ ad hec ha
bebat actum philoſophicuꝫ.hec
ille. Et Hiero.epiſtola.cxiiij.dic
ꝙ apud grecos ille philoſophus
laudatur:qui omne quo vteret
vſqꝫ ad paliū ⁊ ānulū ſua manu
facta gloꝛiatꝰ eſt. In quattuoꝛ pre
dictis conſiſtebat philoſophicuꝫ
indumentum. Cuius ratio aſſi/
gnari pōt: ꝙ palio vtebat i ſignū
honoꝛis ⁊ venerationis: virga in
ſignuꝫ religiōhis ſiue regiminis
Anulo in ſignum magiſtralis di
gnitatis ſiue doctrinalis. Comaꝫ
nutriebat in ſignum virilis ma/
turitatis ſiue grauitatis: vn̄ apud
philoſophos valde erat repꝛehē
ſibile geſtare habitū philoſophi/
cū abſqꝫ vite philoſophice hone
ſtate:ait Au. gelius li.ij.atti.no/
ctium ideſt athenienſiū loquēs
de quodam turpis vite defferen
te habitum philoſophicum. Ad
herodem inquit athicum conſu/
larem athenieñ. virum ingenio
ameno: grecaqꝫ facūdia celebꝛē
adijt quidā paliatus: ⁊ barba cri/
nitus pꝛope vſqꝫ ad pupam poꝛ
recta petens ab eo dari ſibi co/
pꝛove ille aliquod donariū. Tūc
ille interrogat: quis nam eēt. At

ille vultu ſonituqꝫ obiurgatoꝛio:
ſe ph̄m dixit. Mirari qqꝫ ſe ad/
didit: cur querenduꝫ putaret qꝺ
videret. Cui ait. video barbam ⁊
paliū: ph̄m nūdum video. Que/
ſo autem te inquit cum bona ve/
nia: dicas mihi: quibus nos ar/
gumētis eſtimas vti vt te ph̄ꝫ no
ſceremus. Tunc qui cum hero/
de erant dixerunt: illum eſſe erra
ticū hominē: ⁊ nullius rei dignū
incolamqꝫ eſſe reoꝛum ſoꝛdenti/
um ⁊ ganearū: ⁊ niſi accipiat qꝺ
petit conuitio turpi ſolitum irre/
pſiſſe. Ait Herodes. Demꝰ huic
aliquid eris tanqꝫ homines non
tanqꝫ homini. Et iuſſit: ei dari p̄
cium panis triginta dieruꝫ. Tūc
ille aſpiciens nos ait: ꝙ ph̄m ſe
oſtentanti. Miſſemꝰ iuſſit dari
mille nūmos. Et cū pleriqꝫ dice
rent: nebulonem eſſe ⁊ malū ho
minem: ⁊ nulla re dignum aiūt
tunc illi dixiſſe. Doloꝛi inquit mi
hi ē: ꝙ hmōi animalia ſpurca at
qꝫ pꝛobꝛa nomen vſurpant ſan/
ctiſſimum: vt philoſophi appellē
tur. Et ſubdit. Maioꝛeſ nr̄i athe
nienſes: noia iuuenū foꝛmoſiſſi/
morum harmodij ſcilicet ⁊ Ari
ſthogonis: qui libertatis recupe/
rande gratia: hyrpium tyrannuꝫ
interficere adoꝛſi ſunt: vt nunqꝫ
ſeruis liceret talibus nominibus
nūcupari. ⁊ decreto publico ſan/
xerunt quoniam nefas ducebāt
nomina libertati patrie donata:
ſeruili contagio pollui. Cur ergo
inquit patimur: nomen ph̄ie illu
ſtriſſimū in hominibꝰ teterrimis
exſoꝛdeſcere? ℄ Simili iquit ex
emplo ex ꝯtraria parte antiquos
romanoꝝ noia patricioꝝ quoꝝū
dam: male de republica merito/
rum: ⁊ ob eam cauſam capite dā
natoꝛum cenſuiſſe: ne qui eiuſdē
gentis patricio nomine nomina/
retur: vt vocabula diffamata eo/
rum: cū illis emoꝛtua viderētur.
hec ibi. ℄ Ex quibus patet con/
ſideranti repꝛehenſibilitas philo
ſophoꝛū fictoꝛum: oſtendentium
ſe ph̄os: ⁊ vita ph̄ica nō viuenti
um. ℄ Itē patet hominū bono/
rum mirifica largitas: quia dant
aliqñ etiam indignis: conſiderā/
tes ſuam honeſtatem: non alio/
rum dignitatem. ℄ Item patet
iuſta equitas: ⁊ recta oꝛdinabili/
tas: ꝙ noia nobilia non debent
imponi ignominioſis: ⁊ ꝙ malo
rum nomina debent extingui et
deleri. ℄ Item patet: ꝙ ficti ph̄i
erant deteſtandi apud veros phi
loſophos quibus erat graue: ꝙ
ingenuum nomē in eis ſoꝛdeſce/
bat: qualiter apud ſanctos hoies
⁊ apud ſanctitatis auctoꝛē dn̄m
ieſum deteſtandi ſunt ficti ⁊ falſi
xp̄iani: falſi ⁊ ficti religioſi: falſi ⁊
ficti clici: falſi ⁊ ficti doctoꝛes q
gloꝛiantur in dictis nominibꝰ ſi/
ne re nominū. i. vite debite veri/
tate. ꝯtrū enim in ipſis eſt: noia
illuſtriſſima exſoꝛdeſcere faciunt.
Quibus iuſte poteſt dominꝰ di/ A B

cere illud Iſai.lij. Nomē meum
p vos blaphematur tota die. Et il
lud Apoca.ij. Nomen habes ꝙ
viuas: ⁊ mortuus es.
¶ Tertia pars habet diſtinctio
nes ſex. Diſtinctio pria. De phi
loſophorum ſucceſſione in cōi.
¶ Capl'm.i. De duob⁹ phorum
generibus: ⁊ de ſeptem ſapienti
bus: ⁊ eorum ſucceſſione.

C Onſequenter viden
dū eſt de tertio princi
pali. ſ. de ſucceſſiōe il
luſtrium phorum: ⁊
de eorum dictis mo
ralibus ⁊ exemplis. ¶ Et primo
de ipſa ſucceſſione in cōi. ¶ Se
cundo de ſibi inuicē ſuccedētib⁹.
¶ De prio ſcilicet de ipſa ſucceſ
ſione Augu. bene.viij. de ci.c.ij.
di. ꝙ qūtuz attinet ad litteras gre
cas: que lingua: inter ceteras gen
C tium clarior habetur: duo phorū
genera traduntur. vnū italicum
ex ea parte italie que condā ma
gna grecia nūcupata eſt. Alterū
ionicū in eis terris vbi nunc gre
cia nominat. Sequit. Ionici vō
generis princeps fuit Thales mi
leſius vnus illoꝝ ſeptē q ſunt ap
pellati ſapiētes. Sed ⁊ illi ex vite
genere diſtinguebātur: ⁊ quibuſ
dam preceptis ad bene viuendū
accomodatis: ⁊ hi ſeptem ſapien
tes erāt nomiatiſſimi: ⁊ illuſtriſſi
mi temporibus ſuis. De quibus
Augu. vi. de ci.c.xxiiij. vbi ait: ꝙ
regnāte apō hebreos Sedechia
⁊ apō Romanos Tarquino p
ſco: eo ſcilicet tempore Pictac⁹ D
mithilen⁹: alius a ſeptem ſapien
tibus fuiſſe phibetur. Qui neqꝫ
vt ſeptez nominarentur Thalet
quem ſupra cōmemorauim⁹ ſci
licet libro.viij. vt dictū ē: ⁊ huic
pithaco adduntur. Eo tempore
ſcribit Euſebius fuiſſe q̊ captiu⁹
ppl's in Babilonia tenebat. hec
ibi. Et de eiſdez Tuli⁹.v. tuſc.q.
poſt principium dicit: ꝙ nomen
ſapientie apud antiquos fuit pul
cherrimū. Itaqꝫ illos ſeptez qui
a grecis ſophyn.i. ſapientes a no
ſtris ⁊ habebantur ⁊ dicebantur
Et de his Alexander neqꝫ lib. de
naturis rerum dicit: ꝙ ſeptem
ſapientibus tanqꝫ ſeptē numini
bus terrenis ſublimata ē ciuitas
Athenienſis: quorum reſponſis
tanqꝫ celeſtibus oraculis tot⁹ or
bis certificatus eſt: ⁊ tanqꝫ ſeptē
planetis non erraticis illuſtratus
Et tamen hi licet eſſent ſic repu
tati ſapientiſſimi erant ēt hūiles
ſuo modo ſe mutuo honorantes
⁊ reputantes ſe inuicem ſapiētes.
ait Uale. lib.iiij.c.i. vbi narrat: ꝙ
piſcatores vendiderāt iactū ſuū
cū rheti: ⁊ extraxerunt menſam
auream delphicam. ex qua orta
eſt controuerſia: illis capturā pi
ſcium tantum ſe affirmantib⁹ vē
didiſſe. alio ſcilicet emptore aſſe
rente ſe fortunaz emiſſe ſcilicz qō
eueniſſet ex fortuna. ⁊ tūc. ppter
rei nouitatem conſulitur Apollo

delphicus ſcilicet quid faciendū
Qui adiudicauit: illā dari ei q ce
teris ſapiā pſtaret. Que tūc data
eſt Thaleti. At ille miſit eaz Biā
ti: ille pithaco: ⁊ ſic inuicem: do
nec vltimo fuit data Soloni. Et
in hoc euidentiſſimum humilita
tis exempluz in eis qui peminēt
ſapiā. ¶ De ſucceſſione vō iſto
rum philoſophoꝝ Aug. viij. de
ci. vbi. ſ. dicit: ꝙ iſte Thales: vt
ſucceſſores etiā ppagaret: rerum
naturaz ſcrutatus ſuaſqꝫ diſputa
tiōes litteris mandādis emicuit:
maximeqꝫ admirabilis extitit: ꝙ
aſtrologie numeris cōprehenſiſ
deffectus ſolis ⁊ lune etiam pdi
cere potuit. Aquaz tamē putauit
rerum eſſe principium. huic ſuc
ceſſit Anaximander: q mutauit
opinionez: ⁊ ex ſuis proprijs pn
cipijs qualiqꝫ res naſci putauit.
Iſte quoqꝫ Anaximander: di
ſcipulum ſucceſſorem reliquit: q
rerū cās aeri infinito dedit. Ana
xagoras vō: auditor eius fuit: et
rerum omniū quas videm⁹ effe
ctorem diuinū animum ſenſit: ⁊
ex infinita materia: put ibi proſe
quitur Augu.
¶ Capl'z.ij. de Solone philoſo
pho: ⁊ eius legibus ⁊ ſtudio.

S Olon vō qui fuit alius a
ſeptez ſapientibus dedit
leges Athenienſib⁹. de
cuius legibus Augu.ij. de ci.c.
xvi. Et plenius Au. gelius li.xxi.
dicens: ꝙ Solon Athenieñſibus
leges dedit. Et de diuerſitate ſua G
rum legum: ⁊ de ipſo ac eius le
gibus Trogus pompeius li.ij. di
cit: ꝙ ciuitati ſcilz athenieñ. tunc
nulle leges erant: qr libitus regis
pro legibus erat. Eligitur So
lon vir iuſtitie inſignis. qui velut
nouam ciuitatez legibus cōderet
qui tanto tēperamento inter ple
bem ⁊ ſenatuz egit: cū ſcilicet qō
pro altero ordine tuliſſet diſplici
turuz alteri videretur ab vtriſqꝫ
parem gratiaz traheret. Et Au.
gelius vbi. ſ. de Solone inqt et
Homero ⁊ Heſiodo cōſtat eos
etatem egiſſe eiſdem temporib⁹
vel Homerū aliquāto antiqorē.
Et ſequitur. Solonē accepimus
ex illo nobili numero ſapientum
leges ſcripſiſſe athenienſib⁹. Pi
ſiſtratus Athenis tyrannus fuit
Solone in exiliū voluntariū p
fecto: quod id ſibi predicenti cre
ditum non eſt. Iſte Solon mira
biliter fuit ſtudioſus. de quo Ua
lerius lib.viij.c.vij. dicit: ꝙ ſupre
mo die ſcilicet ante mortem aſſi H
dentibus amicis: ⁊ quadaz de re
ſermonez conferentibus fatis iā
preſſuz caput erexit. Iterrogatuſ
qꝫ quapropter id feciſſet: reſpon
dit. Ut cū id quicquid eſt de quo
diſputatis percepero moriar. Et
de eo Tuli⁹ lib. de ſenectute dicit:
ꝙ Piſiſtrato tyranno querenti
qua ſpe fretus ſibi tam audacter
obſiſteret: reſpondit. Senectute
Quaſi dicat: ꝙ paratus erat mo

ri tunc. Et ibidem. Solonis ſapi-
entis eulogiū eſt: ꝙ ſe negat vel-
le mortem ſuam dolere: ⁊ lamē-
tis amicorum carere: vult enim
carum eſſe ſuis. Ex dictis pꝫ: ꝙꝫ
ſtudioſus fuit ⁊ ſapiens: ⁊ qualr
vſus eſt ſapientia ſua ad aliorū
vtilitatem: dando leges ad regi-
men reipublice: ⁊ ꝙꝫ modeſtus
vtendo legibus inter diſcordes.
Quem debent imitari ſapientes
xpiani in predictis. ¶ De reliqs
ſex ſapientibus non leguntur m'ta
notabilia in libris quibus vtūtur
moderni. Et ideo redeūdum ad
ſucceſſionem philoſophorum ſu
pradictam: de qua Aug. viij. de
ci. c. ii. vbi dicit qđ ſequitur.

¶ Capl'm ſcđm: De Anaxago-
ra ⁊ eius virtutibus.

q Uod Anaxagoras fuit
auditor Anaximandri:
de q̊ ſupra. Qui. ſ. Ana-
xagoras reſpondit: ſe natum eſſe
ad celeſtium contemplationē: vt
dictum eſt ſupra. Et ipſe fuit mū-
dialium rerum mirificus contē-
ptor. De quo Val. vbi. ſ. dicit: ꝙ
cū ex diuturna peregrinatiōe pa-
triam repetiſſet: poſſeſſioneſqꝫ ſu-
as: deſertas vidiſſet: non eſſē in
qt ſalu' niſi iſta periſſent. ¶ Itē
fuit patiens in aduerſis: ⁊ ſui pro-
uidus conſolator. De quo Vale.
li. v. in fi. di. ꝙ audita morte filij:
nihil inquit nouū: aut inexpecta
tum nuntias. Ego enim illum ex
me natum ſciebam eſſe mortalē.
Idem ait Tul. iij. tuſc. q. Itē fuit
contemptor generis mortis. De
quo Tul. li. i. tuſc. q. di. ꝙ queren-
renti ante mortem an in patriā
vellet afferri: nihil neceſſe eſt in-
quit. tantū vndiqꝫ vie ad inferos
Et in ꝑdictis iſte ph'us ſimiliter
eſt imitandus.

¶ Scđa diſtictio. de Diogene.

¶ Capl'm. primū. De Antiſtene
magiſtro Diogenis.

a Lter v̊o auditor ſup̄-
dicti philoſophi: ⁊ ſic
condiſcipulus Ana-
xagore fuit Diogenes
ſcđm Aug. vbi. ſ. qui di-
xit: aerem: rerū eſſe naturam: de
quibus omnia fierent: ⁊ eū eſſe
compotem diuine rationis. ſine
qua nihil ex eo fieri poſſet. ait ta-
men Hiero. contra Iouinianū
ꝙ Diogenes fuit diſcipulus An-
tiſtenis. Unde ait. Leguntur pluri-
mi philoſophorum. non tantū
diuitias contempſiſſe: ſed etiā ab-
iecisse quaſi impedimentum ſa-
pientie ⁊ virtutꝫ. Fecit hoc Socra-
tes quem omniū philoſophorū
ſecte quaſi prudentie ⁊ virtutꝫ vni-
cum fontem venerant. Antiſte-
nes quoqꝫ cum glīoſe rhetoricā
docuiſſet: audiſſetqꝫ Socratem
dixiſſe fert' ad diſcipl'os ſuos. Abi-
te: magiſtrum querite: ego eū iā
reperi. Statimqꝫ venditis q̄ ha-
bebat: ⁊ publice diſtributis: nil ſi-
bi pluſqꝫ paliolū reſeruauit. Hu-
ius autem Diogenes ille ſectator

fuit potentior rege Alexandro ⁊
nature humane victor. Cū autē
Anthiſtenes: diſcipulorum nul-
lum recipere vellet: ⁊ perſeuerā-
tem Diogenē remouere nō poſ-
ſet nouiſſime minatus eſt ſibi cla-
ua niſi abiret. Cui ille ſubieciſſe
caput fertur atqꝫ dixiſſe. Nullus
tam duro baculo erit qui me poſ-
ſit a tuo conſortio ſeparare.

¶ Capitulum ſecundum. De vi-
ta Diogenis ⁊ eius virtutib'. ſcꝫ
volūtaria paupertate: rigore ani-
mi: ⁊ conſtantie eius.

r Efert Satyrus qui vi-
torum illuſtrium ſcribit
hyſtorias: ꝙ iſte Dioge-
nes palio duplici vſus ſit ꝑpter
frigus: peram pro cellario habu-
it: ſecūqꝫ portauit: ⁊ ꝙ clauā ge-
rebat ad corpuſculi fragilitatem
qua iam ſenex membra ſuſtēta-
re ſolitus erat. remorachios vul-
go ſic appellatus: in preſentē ho-
ram poſcens a quolibet ⁊ accipi-
ens cibum. Habitauit āt in portaꝝ
veſtibulis ⁊ porticibus ciuitatum
vſqꝫ profitens verum: ⁊ tranſeū-
tium abigens aut notans vitia q̄
mores fedabant. Cumqꝫ ſe tor-
queret in dolio: ſe domum volu-
bilem habere iocabat'. ſe cū tem-
poribus immutantem. Frigore eni
os dolij v̊tebat ad meridiē: eſta-
te: ad ſeptemtrionem: ⁊ vbicun-
qꝫ ſol ſe iclinaret. Diogēis ſimul
pretorium diuertebat'. Quodam
v̊o tempore: cum in vſum potan-
di: calicem ligneū gereret: vidēs
puerum manu concaua bibere:
eliſit eum in terra dicēs. Neſcie-
bam: ꝙ natura haberet poculū
Nihil vnqꝫ de animi rigore re-
miſit. In eodē vultus tenore etiā
aduerſis interpolatus ꝑſtitit. Et
vt plene Socraticū eū noſces:
calcatis turbinibus fortuitoꝝ: ad-
uerſus omnem dolorem ⁊ miſe-
riam: vniformi durauit ꝑpoſito.
Dicebat enīꝫ. Hec ſemꝑ a philo-
ſopho aliena: ⁊ impotē ſui: i quē
fortune quippiā licet. Virtutē ei'
⁊ continentiā mors quoqꝫ indi-
cat. Nam cū ad agonum olym-
picum q magna frequentia cele-
brat' iam ſenex pergeret: febri in
itinere apprehēſus accubuit i cre-
pidine vie. Volentibus autē ami-
cis: eum aut in iumentū: aut i ve-
hiculum tollere: non acqeuit: ſed
tranſiens ad arboris vmbrā ait
Abite queſo ⁊ ſpectatum pergite
hec nox aut me victorem proba-
bit: aut victum. Si febrem vice-
ro: ad agonem veniam: ſi me vi-
cerit: ad inferna deſcendam. Ibi-
qꝫ per noctem eliſo gutture: non
tam mori ſe ait: ꝙꝫ febrem morte
excludere. Deceptus opinione vi-
rorum fortium ⁊ exemplo in ex-
treme difficultatis articulo: ne ali-
unde inferet': mortē vltroneā
credidit appetendā. Hec ibi. Et
idem. Poli. li. v. c. xv. Et de hoc
in parte Sen̄. epl'a. xliij. loquens
de ipſo Diogene dicit: ꝙ cū vidiſ-

ſet puerū manu concaua aquaz bibentem: fregit protinꝰ exēptuz e perula calicem cum obiurgatione ſui. Quamdiu homo ſtultꝰ ſuꝑuacuas ſarcinas habui? Qui ſe complicuit in dolio: ⁊ in eo cubitauit. Ideo concludit: eū eſſe ſapientiorem illis: qui querunt mūdi huius irritamenta ⁊ ſuꝑflua.

¶ Capitulum tertium. De refutatione muneruz Alexan. ⁊ ꝙ fuit eo potentior.

Tem Señ. v. de benefi. c. v. dicit: ꝙ Alexander quaſi omnes vicit nationes: a Diogene tamen victus eſt. Eo die ſuper humāe ſuperbie tumens menſuram vidit aliquem cui nec dare qcꝗ̄ poſſet nec eripere. Et ideo potentior ipſo Alexandro omnia poſſidēte. Plus enim erat: ꝙ hic nollet accipere ꝗ̄ qđ poſſet ille dare. Et Val. li. iiij. c. iij. di. ꝙ Alex. continentiam Diogenis vincere nō potuit. Ad quem in ſole ſedentem cum acceſſiſſet: hortareturq;: vt ſi q̄ ſibi preſtari vellet indicaret: vir robuſte preſtantie ait. Vellem de ceteris. vt a Sole mihi non obſtes. Quaſi dicat. Non ſtes inter me ⁊ ſolem. ⁊ exoruit ſententiā Alex. Nam Diogenem gradu ſuo pellere temptauit. ſed cellerius Dariū armis potuit pellere ſuo gradu regali. Et de hoc Iuuenalis lib. v. ſatyra. ij. Senſit Alexander teſta cum inquit in illa. i. dolio. Magnū. i. Diogenem habitatorē: ꝗ̄to felicior hic q. Nil cuperet: ꝗ̄ q totum paſceret orbez. Ubi ait expoſitor: ꝙ Alexāder licet totius orbis haberet dominium: illiꝰ vitam ſue prepoſuit. Et de hoc. ſ. q̄liter petijt ab Alexandro: ne ſtaret inter ſe ⁊ ſolem: Tulius. v. tuſ. q. ante fi. Mirificꝰ ergo contemptor omnium opulentiarū: excellentiarum: ⁊ etiā ſuiipſiꝰ fuit ipſe philoſophus. Unde gliabatur ꝙ fuerat ex diuite factꝰ pauper: laudabatq; magiſtruz ſuū q fecerat eum pauperem: prout dr̄ li. i. Saturnal' ante me. ꝙ Diogenes Antiſtenem magiſtrū ſuum ſolebat veluti vituperando laudare. Ipſe: me aiebat mendicū fecit ex diuite: ⁊ pro ampla domo fecit i dolio habitare. Melius autem dicebat iſta: ꝗ̄ ſi diceret: gratus ſuz illi quia me philoſophum ⁊ cōſumate virtutis virum fecit: hec ibi. Unde ⁊ gratias agebat magiſtro ſuo qui fecerat eum pauperem. ⁊ a iactantia cauebat a predictis verbis.

¶ Capitulum quartum. Qđ fuit ſimilis dijs immortalibus ſm Senecam.

d

E huius autez perfectione in talibꝰ Señ. in lib. de trāquillitate animi circa mediuz. vbi ait: ꝙ faciliꝰ eſt quibuſdam non acqrere pecuniam ꝗ̄ amittere. Ideo letiores videō quos nunꝗ̄ fortuna reſpexit ꝗ̄ quos deſeruit. Uidit hoc Diogenes vir ingentis animi ⁊ effecit: ne quid ſibi erripi poſſet. Tū inquit paupertatem: inopiam egeſtatem vocans ꝙ voles ignominioſum nomen ſecuritati impone. Sequit̄. Si quis de felicitate Diogenis dubitat: poteſt idē dubitare. ⁊ de deorum imortaliū ſtatu: an parum bene degāt: qr illis non predia non orti ſint: nec aliq̄ colono rura precioſa: nec grāde in foro fenꝰ. Et poſt. Hūc tu pauperem putas: an dijs imortalibꝰ ſimilem qui ſe fortuitis omnibus exuit: hec ille. Ex quibꝰ cōcludit ipſum Diogenem feliciorem eſſe Pompeio: Cui numerus erat multorum ſeruorū. Diogeni vͦo vnicus erat ſeruus.

¶ Capitulū quintum. De volūtate reuocandi ſeruum: ⁊ ꝙ ſua fortuna melior fuit ꝗ̄ regis perſarum.

d

E ipſo quoq; Diogene narrat ibidem ꝙ eiꝰ int micus ſeruus fugit: nec eū reducere cum monſtraretur curauit. Turpe inqt eſt: Mahtē ſine Diogene poſſe viuere. Diogenem ſine Mathen nō poſſe. Ex quo patet eius animoſitas: ⁊ magnanimitas: Dedignabatur eniz querere illum qui nolebat ſecuz viuere. Et de hoc Tuliꝰ. v. tuſcu. q. dicit: ꝙ hic Diogenes diſputare ſolebat: ꝗ̄to regem perſarum vita fortunaq; ſuperaret. ſibi nihil deeſſe: illi vͦo ſatis nunꝗ̄ fore ſe illius voluptates non deſiderare quibus ſatiari nunꝗ̄ poſſet. ſuas autem conſequi illū nullo modo poſſe. Ex hoc patz qualiter abdicauit oēs voluptates exteriores ⁊ cupiditates ſuo modo.

¶ Capſm ſextū de eiꝰ patientia i ſuſtinendo iniurias.

n

On ſolum autez fuit cōtemptor talium: ſed fuit mirabilis cōſtantie ⁊ patientie: ꝑut narrat Señ. ꝺ eo lib. iij. de ira: vbi monet ad patientiā Contumeliam inqt tibi fecit aliquis? Nunꝗ̄ maiorez ꝗ̄ Diogeni philoſopho ſtoyco. Cui cuz de ira diſerenti adoleſcens proteruꝰ in faciem inſpuiſſet: tunc ille leniter ⁊ ſapienter. non qdem inquit iraſcor: ſed dubito an iraſci oporteat. Et idem. Quāto videbit̄ melius. ſ. ſuſtinuiſſe. Cui cum agenti cauſam in frontē mediam quātum poterat attracta pingui ſaliua Lentulus inſpuiſſet: Ille abſterſa facie: affirmabo inqt. o lētule falli eos: q te negāt os habere. Mira igitur eius patientia in cōtumeliarum perpeſſione. ¶ Itez de eius patientia in cōtemptu generis mortis et ſepulture. ait Tuliꝰ. i. tuſ. q. di. ꝙ Diogenes. ſ. moriens: iuſſit: ſe ꝓici inhumatuz. Cui cum amici dicerent: ꝙ a feris deuoraret̄: reſpōdit. Minime. ſed baculum quo abigam pone. Cui dicūt. Quid poteris nō

ſentiens.ſ.tunc?at ille. Quid igit
ferarum laniatus mihi non ſen/
tienti oberunt? Ex hoc concluditur
ꝙ minime obeſt carentia ſepulture.

℄ Capl'm ſeptimũ: De patientia
ꝛ aioſitate ei⁹ in captiuitate.

Uit enim in omnib⁹ cõ
ſtans: nulla moleſtia fra
ctus. Unde. Au. geli⁹ li.
ij.c.xvij. Cum Diogenes inquit
ex libertate in ſeruitutem act⁹ vẽ
deret: cum: eum emere quidam
vellet: percũctat⁹ quoq; eſſet: qð
genus ſeruitutis ſciret: noui inqt
A hoibus liberis imperare: Tũc il
le eũ emit: ꝛ manumiſit: filioſq;
ſuos ei tradens: accipe inquit li/
beros meos quibus imperes. pa
tet igitur: ꝙ nulla captiuitate vi/
ctus eſt.

℄ Capl'm octauũ. De eius patiẽ
tia in dolorib⁹ ſuſtinendis.

Tem in doloribus ſuſti/
nendis fuit longanimis
ꝛ robuſt⁹. Unde Fulgen
tius li. Michologiarum. Dioge
nes inquit Cynnicus cum dolo/
re torqueret: ꝛ vidiſſet homines
in amphiteatrũ concurrentes aie
bat. O hominũ ſtultitiã: currunt
ſpectare homines feris repugnã
tes: ꝛ me pretereunt cuꝫ naturali
dolore certantem. Quaſi dicat.
Tranſeunt ad videndum min⁹
mirabilia: non cõſiderantes ma
ius mirabile. quod eſt in me. Ex
dictis patet qualiter fuit longani
mi patientia ſolidus. Ut enim di.

Solinus. li. ij. ante. fi. Heraclit⁹
ꝛ Diogenes Cynnic⁹ nihil vnq̃
de rigore animi remiſerunt calca
tiſq; turbinibus fortuitis aduer/
ſus omnem dolorem ꝛ miſercu/
lam. i. miſeriam: vniformi dura/
uere propoſito. Et Sen̄ de tran/
quilitate ai dicit ꝙ fortuna apud
Diogenem nihil ſuũ habebat.

℄ Capitulum nonum. De ei⁹ cõ
tinentia in edomatione interioꝝ
concupiſcentiarum.

Teꝫ fuit i edomatiõe cõ
cupiſcentiarũ ꝛ paſſionũ
modeſtus: ꝛ ſui modifi/
catiuus: ac libidinũ exteriorũ co
hibitiu⁹. Unde in collationib⁹ pa
trum: collatione Thelemõis mo
nachi dr. ꝙ cũ Diogené qdã in/
tuens diceret: Oculi corruptoris
puerorum: in quem cũ eius diſci
puli irruere vellent ait: Quieſcite
o ſodales. ſum etenim. ſ. talis: ſed
contineo me. Quaſi dicat. Pro
nus ſum ad libidines: ſed me co
hibeo. ſicut poterat fieri ſine gra/
tia. Et ibidem de eo. dr ꝙ cuidaꝫ
pro adulterij crimine puniendo
ait. Nõ gratis vendit ſiue dat no
lit morte emere.

℄ Capitulum decimum de ſeue
ritate in arguẽdo alios nulli adu
lando.

Tem: iſte Diogenes fuit
ad docendum alios ſtu
dioſus: cum eſſet circũ/
quaq; profitens verũ habitãs in
porticibus ciuitatum: tranſeuntes

notans aut abigẽs vitia que mo
res fedabãt: vt. ſ. habitum ẽ. Un̄
Sen̄. de Diogene ꝛ alijs Cynicis
epl'a. xxxvj. dicit. ꝙ obuios mo/
nuerunt. Et in docendo fuit con
ſtans ꝛ veridicus ſuo modo: nul
li parcens vt tactum eſt: nec pro
cõmodo vel emolumento veri/
tatem dimittens. ait Ual. li. iiij. c.
iij. di. ꝙ cum Diogeni olera lauã
ti Ariſtippus diceret: Si Dioniſi
um. ſ. tyrãnum adulari velles: nõ
iſta eſſes. i. comederes: reſpõdit.
Imo. tu: ſi iſta eſſes. i. comederes
Dioniſium non adulares. ſ. blan
diendo. Ueridicus ergo fuit veri
tatis ꝛ iuſtitie anũciator: malens
paucis ꝛ vilib⁹ ſuſtentari q̃ ma/
gnatibus adulari. Unde ꝛ in deũ
herculem verbum ludicrũ. i. cõ/
tumelioſum protulit: ꝓut ait Tu
lius. c. xij. Et ideo proferens ve/
ritatem: aliquãdo deridendo pu
gnabat: prout dicit Tarquilli⁹. c.
xxvj. Sugillãs Diogenis dictũ
fuit. Megarenſes inquit obſonãt
quaſi die craſtina morituri: edifi
cãt q̃ſi ſemꝑ victuri. Quaſi dicat
Parce tonãt: ꝛ ſuꝑflue edificant

℄ Capl'z. vndecimũ. De ſua cõ
paſſione malis aliorum.

Ste qñ exhibat in pu/
blicũ flebat: ait Iuuena/
lis li. iiij. ſatyra prima lo/
quens de Democrito q ridebat
quotiens exiret in publicum: ꝛ ð
Diogene qui flebat: ꝙ fuit graui⁹
ꝛ mirabili⁹. Iam ne inqt laudas:

ꝙ de ſapientibus alter. Ridebat
quotiens a limine mouerat vnũ
Protuleratq; pedem: flebat cõ
trari⁹ alter. Sequit. Sed facilis
cui⁹ rigidi cenſura cachini. Mi
randũ vnde illis oculis ſuffecerat
humor. Ait tamen Sen̄ de tran
quilitate animi ante fi. ꝙ Hera/
clytus fuit ille q flebat: qꝛ omnia
que agimus videbantur ſibi mi/
ſerie: Democritus ridebat: qꝛ ſibi
videbantur ineptie: vt infra dice/
tur. Sꝫ de vtroq; potuit eſſe verꝫ

℄ Capl'm duodecimũ. De iniu/
rijs eius dictis.

Z E eodem etiam Dioge/
ne narrantur quedaꝫ in
tractatu de dictis philo/
ſophorum ꝙ. ſ. cum Diogeni do
mum ſuam homo turpiſſim⁹ oñ
deret omnib⁹ in ea locis auro ni
tentibus: in faciem eiuſdem do/
mini ſpuit. Et iterrogatus quare
hoc fecerit: reſpondit: qa nihil tã
vile in domo vidiſſet. ℄ Ibideꝫ G
dr ꝙ iterrogat⁹ cur tantã barbã
gereret rñdit. ſi mulier eẽt barba
ta q̃ſi portẽtũ eẽt vir ãt barbatus
cur accuſatꝛ aſſignãſ i barbã dſiaꝫ
ſexuũ. Ibidẽ recitat dcm̃ ei⁹: Ad
emẽdationẽ ſui inqt qlibet noſtꝝ
aut eſt ſibi valde amicus: aut val
de inimicus. Et ibidem dr: ꝙ cũ
Diogenes quendam inopem ro
garet: ꝛ panem ab eo peteret: id/
q; circunſtantes mirarent: cõdiſ
co: inquit ferre repulſam. Et ibi/
dem: ꝙ cum ſibi quidam profer

ret aliq̄ maledicta de eo ab ami/
co eius an id inquid amicus di/
xerit: durum eſt. De te autem: mi
hi manifeſtuʒ eſt. Et ibidē: ꝙ cū
ei⁹ nuntiaret amicus: te amice cō
cti vituperant: opoꝛtet inqt Dio/
genes ſapientiam ab inſipienti/
bus feriri. Eſſe enim melioreʒ ſe
indicat lingua mala illum quem
carpit. Et hoc idem recitat in po
licrato. li. iiij. c. xiiij. de codeʒ legit
vbi. ſ. de dictis philoſophoꝛum.
ꝙ cum qdam dyaleticus eum in
terrogaſſet. Quod ego inquit ſū
tu non es. quod cū ipſe anuiſſet:
ſubdit ille. Homo autem ſū: Id
qꝫ cum aſſenſiſſet: concluſit ille.
Ergo tu non es homo. Hoc in/
quit Diogenes falſum eſt. ꝛ ſi ve
rum id vis fieri. ſ. qđ concludis:
a me incipe dicēdo. ſ. mihi: tu es
homo: concludendo te non eſſe
hominem.

¶ Capitulum decimūtertiū. De
eius diſputatione cū Antipatre đ
rerum venditione.

e T de probabili diſputa/
tione huius Diogenis ꝛ
Antipatris diſcipuli ei⁹
Tulius. iij. de offi. c. xij. ꝛ poſt: ꝙ
aliđ Diogeni babilonico magno
ꝛ graui ſtoyco: aliđ Antipatri ei⁹
diſcipulo homini acutiſſimo i re
bus emendis ꝛ vendendis vide
batur. Antipatri enim omnia pa
tefacienda eſſe videbat: vt ne qd
omnino quod venditoꝛ noꝛit: em
ptoꝛ ignoꝛet. Diogeni venditoreʒ
quatenus conſtitutum eſt in iure
ciuili dicere vitia opoꝛtere: vel eq̄
optime vendere. Et ibi recitatis
vtriuſqꝫ rationib⁹ probabilibus
concludit auctoꝛ: ꝙ in quibuſdaʒ
cauſis dubijs: ex alia parte deffē
dit honeſtas: ex alia vtilitas: Uti/
litateʒ reipublice reſpiciebat Dio
genes: ideo dicebat. ꝙ venditoꝛ
non coegit emere: emptoꝛ ꝙ pla
cuit emit voluntarie: res vendita
expoſita fuit ei apte ideo nō opoꝛ
tuit venditoreʒ vitia rei narrare.
Econtra dicebat alius: ꝙ ea lege
natus eſt homo: vt proſit huma
ne ſocietati: ꝛ vniuſcuiuſqꝫ vti/
litas ſit cōmunis: ꝛ ecōtrario. Et
ſic vterqꝫ probabiliter ꝓcedebāt
in ſua conſideratione.

¶ Capitulum decimūquartum.
De eius honoꝛe ex legatione ad
Senatum Romanum.

m Erito ergo ob inſignes
ſuas virtutes ꝛ multimo
das: ſicut eſſe poſſūt vir
tutes ſine gratia diuina fuit apud
omnes famoſus ꝛ honoꝛat⁹ Ait
Tul. iiij. tuſ. q. Diogenem ſtoycū
ꝛ Carnaydem achademicum: ꝛ
Tritolaum peripateticum: ſicut
ſupaddit. Au. geli⁹. li. xix. miſſos
fuiſſe legatos ab Athenieſib⁹ ad
Senatum Romanum. Ex quo
pꝫ eos fuiſſe reputatos magnos
et honoꝛificos apud omnes. Et
hec omnia collecta ſunt non ob
eius cōmendationem: cū nemo
ſit commēdandus abſqꝫ diuina
gratia

gratia pficiente: ſed ad excitatio
nem fidelium pħantium ad euʒ
imitandum in operibus predict̄
ait Hiero. contra Iouinianū in
fi. Ubi poſtq̄ enumerauit geſta
Diogenis quaſi concludit. Uni⁹
philoſophi exemplum: vt foꝛmo
ſuli noſtri ꝛ roſuli: ꝛ vix ſummis
pedibus adumbꝛantes veſtigia:
quorum verba in pugnis ſunt: ꝛ
ſilogiſmi in calcibus: qui pauper
tate apoſtoloꝛuʒ: ꝛ crucis virtutē
aut contemnunt aut neſciūt: imi
tent hui⁹ ſaltē parcitateʒ. Ex his
pꝫ ob quā cām beat⁹ Hiero. reci
tauit predicti philoſophi geſta.

¶ Tertia diſtinctio. De Socra/
te: ꝛ eius vita.

¶ Capitulum pꝛimum. Qđ qui
dam ſpūs: fuit eius comes.

b Is pħabitis đ Diogene
redeundū ē ad ſucceſſio
nem philoſophoꝛū vbi
dimiſſum eſt ſupra. vt enim ait
Augu. viij. de ci. c. ij. Anaxagore
qui fuit ꝯdiſcipulus cū Diogene
ſucceſſit Archelaus: qui poſuit:
omnia conſtare de particulis in/
ter ſe ſimilibus: vt ait ibi Augu.
Cui⁹ diſcipulus Socrates fuiſſe
perhibetur qui fuit mirificus in
pħia ꝛ virtutib⁹ pħicis. Ipſe. n.
fuit pꝛinceps pħie: ꝛ de celo euo
cauit eam: ꝛ in vrbibus colloca/
uit ſm Tuliuʒ pꝛimo tuſcu. q. vt
dictum eſt. ſ. Unde Poli. li. iiij.
c. vi. ꝛ ſumit a Plinio: Socra/
tes: Appolinis oꝛaculo ſapientiſ/
ſimus iudicatus eſt: ꝛ ſine ꝯdic/
tione ſepteʒ illos qui dicti ſunt ſa
pientes incompabiliter anteceſ/
ſit non in oppinione ſapientie ſꝫ
virtute. Et huic fuit quidam ſpi
ritus comes eū in multꝫ erudiēs
ſicut dicit Apuleus: quem vocat
deum Socratis. de quo fecit li/
bꝛū qui dicitur de deo Socratis.
vbi multa de hoc. vnde Augu.
viij. de ci. c. xviij. Apule⁹ platoni
cus vnum ſcripſit libꝛum cui⁹ ti/
tulum eſſe voluit: de deo Socra
tis: vbi. ſ. diſerit ꝛ expōit ex quo
genere numinū Socrates hūit
coniunctum ꝛ amicitia quadam
conciliatuʒ: a quo perhibetur ſo
litus admoneri: vt deſiſteret ab
agendo: quando id quod agere
volebat non pꝛoſpere fuerat euē
turum. aſſerit autem apertiſſime:
illum non deum fuiſſe ſed demo
nem. de quo multum Calcidius
ſuper thimeū. li. pꝛimo. Socra/
ti inquit a puero demon comes:
rerum agendaꝝ preceptoꝛ fuiſſe
non vt hoꝛtaretur eū ad actum
alium: ſed vt prohiberet qđ fieri
non expediret. Et poſt Socrati
vigilanti non deerat propitia di/
uinitas: que eius moderaret ac/
tus: vt demōſtrat Plato i cachi
demo dicens in perſona Socra
tis. Eſt ab ineunte etate numen
quoddaʒ mihi comes: idqꝫ vox
eſt: ꝙ cuʒ ad animum meū ſen/
ſumqꝫ ꝯmeat ſignat ab eo quod
agere ꝓpoſui temꝑanduʒ. hoꝛtat

P ergo ad nullum actum. Et poſt ait Calcidius. Egit imbecillis ho minuz natura preſidio melioris preſtantiorisqȝ nature. vox autez illa quam Socrates ſentiebat ñ erat talis vt opinor: que aere icto ſonaret: ſed que ob egregium te ſtimonium propter ea que intel ligenti anime preſentiam ſolite di uinitatis reuelaret. Siquidē pu ra puris miſceri fas ſit: atqȝ vt in ſomnis audire nobis videmur voces ſermonum: ⁊ expreſſa ver ba. Nec illa vox eſt: ſȝ vocis offi ciuz imitans ſignificatio. Sic vi gilantis Socratis mens pñtiam diuinitatis ſignificati pſpicui nouo ne augmentabatur. Hec ibi. Et de hoc Tulius primo de diuina tione ante finē. de Socrate iquit accepimus: ꝙ que ab ipſo i libro Socraticorum ſepe dicit diuinū quoddam demon appellat. Cui ſemper ipſe paruit nunqȝ impel lēti ſed reuocanti. Ideo ſicut ait ibi: cū ille magnificus phus: ſen tentijs impijs eſſet dānatꝰ: egſſi mo animo duxit mori. Neqȝ. n. tunc domum egredienti: ⁊ aſcen denti in locum in quo cauſaz di xerat: ſignum ſibi vllum quod conſueuerat a deo illo quaſi ma li alicuius impendentis datum ē. Et per hoc concludit Tulius ibi diuinationē eſſe.

Q ¶ De parentibꝰ ⁊ origine Socratis Vale. li. iij. c. iiij. Socrates inquit non ſolum hominum conſenſu: ſed Appol linis oraculo ſapientiſſimus indi catus: Phanarhete mře ⁊ So phonico patre marmoreo geniꝰ ad glorie clariſſimum culmē ex ceſſit. Sequitur. poſt ab erroribꝰ indoctus abductum animuz ſu um in cinia conditionis humāe ⁊ in ſeceſſu pectoris repoſitos affectus ſcrutari coegit: ſi virtus per ſeipſum eſtimatur: vite magi giſter optimus. hec ibi.

¶ Capitulum. ij. De eius ſtudio ſitate ⁊ humilitate in adiſcendo.

m Erito ergo fuit ſapientia preditus: tum quia a tali numine ſiue ſpiritu illu minatus ſꝫm phos: tum quia ſtu dioſiſſimus. Ait enim Tuli. iiij. tuſcu. q. Socratem ⁊ Platonez vniuerſas terras luſtraſſe ad inq rendam ſapientiam. Et hoc vſqȝ ad ſenectutem: ait Vale. li. viij. c. viij. Socratem etate prouectuz fidibus tractandis operam dare cepiſſe: ſatius iudicantem huius artis vſum ſero qȝ nūqȝ operaz percepiſſe: ⁊ muſice rationis vi liſſimum elementum aduertere voluit. Et ſic dum ad diſcenduz ſe ſemper pauperem credidit: ad docenduz: ſe fecit locupletiſſimū Qui licet ſapientiſſimus eſſet: ſe nihil ſcire reputabat. propter qꝺ fuit illud dictuz cōmune Socra ticum. hoc ſcio: me nihil ſcire: vt ait Hiero. epiſtola. xxxv. ⁊ in pro logo biblie. vnde comentator ſu per primum Ethicorum So

S crates glorioſa fugiebat: dicebat qȝ ſemper: ſe nihil ſcire. Non igi tur mirum ſi fuit ſapiens: qꝛ ſu perne illuſtrationis luminoſitas qua ipſe fuit illuſtratus ſꝫ dictos auctores: ingis ſtudioſitas iter na humilitas. vite longeuitas in ducunt ſapientiam.

¶ Capitulum tertium. De virtu tum ſuarum multitudine ⁊ ma turitate.

n On ſolū āt polluit ſapiē tia: ſed virtutibus phicis ⁊ quaſi inumeris. vnde hiſtorie tripartite li. vij. ⁊ poſt pn cipium. Socrates apud grecos mirabilis caſtitate: iuſtitia alijſqȝ virtutibus: quem Plato mira bilis phs ⁊ trogus non ſolū tāqȝ deum habilem honorat: ſȝ vltra hominem pronuntiat: ob ſcilicet virtutum heroicarum eminētiā

T quibꝰ homines ſunt ſimiles dijs vnde ⁊ ꝑpter vite elegantiam di cebatur habere numen comitās vt dictum eſt. de virtutibus eius ⁊ matura grauitate. Au. gelius. li. ij. vbi. s. dicit: ꝙ ſtare dicit So crates pertinaci ſtatu perdiꝰ atqȝ ꝑnox. i. per diem ⁊ noctē. a ſum mo lucis ortu vſqȝ ad ſolem alte rum orientem: immobilis hiſdē veſtigijs: ore atqȝ oculis in eūdē locū directis: cogitabundus tāqȝ quodaz exceſſu mentis atqȝ ani mi facto a corpore. Temꝑantia quoqȝ tanta fuiſſe traditum eſt. vt fere vite ſue tempora: valitudi ne inoffenſa vicerit. In illius pe ſtilentie vaſtitate q̄ ciuitas Athe nienſis eſt vaſtata: his parcendi

V moderandiqȝ rationibus: ⁊ a vo luptate dicitur caruiſſe: ⁊ ſalubri tates corpis retinuiſſe: vt nequa qȝ fieret: comuni omnium clade obnoxius. hec ibi. Ex quibus pȝ qȝ grauis fuit maturitate: qȝ ſoli dus ſtabilitate: ꝙ modeſtꝰ ſobrie tate. vnde Au. geliꝰ li. xx. poſt pn cipium dicit. ꝙ voluptas guſtu ⁊ tactu fediſſima eſt ſꝫm ſapientes ⁊ huiuſmodi libidies: coēs ſunt hominibꝰ ⁊ beſtijs. Homini. n. cum ſue ⁊ aſino ſun. comunes.

X Ideo dicebat Socrates: mltos propterea velle viuere: vt ederēt ⁊ biberent: ſe autez bibere: ⁊ ede re vt viueret. Moderata igitur perſimonia vſus eſt in predictis

¶ Capitulum quartuz. De eius mirabili patientia in multitudie impugnantium.

p Atiētia vo mirabili fuit inuictus in omnibꝰ ſuſti nendis ait Seň. epiſtola lxx. Non inquit qꝛ difficilia ſunt multa ſcilicet non audemus: ſed quia nō audemus: difficilia ſunt Et ſi exemplum deſideratis: ac cipite Socratem Socratē ſenē per oia aſpera iactatum: inuictuz tamen: ⁊ a paupertate: quaz gra uiorem ſibi onera domeſtica fa ciebant: laboribus quos milita res quoqȝ pertulit: qbꝰ ille domi exercitus ſiue in vxorem moribꝰ

ferram : lingua petulantem:ſiue i
libros indociles : ⁊ matri ꝙ̄ pri
ſimiliores:ſic fere ſemper aut in
Y bello fuit:aut in tyrānide : aut in
libertate:bellis ⁊ tyrānide ſeuio/
re viginti ſeptem annis pugnatū
eſt:poſt finita arma:triginta tyrā
nis noxe dedita eſt ciuitas:eqb⁹
pleriqꝫ inimici eius erant. No/
uiſſima damnatione:eſt ſub gra
uiſſimis hominib⁹ impleta oble
cta eſt ⁊ religionum violatio : ⁊
iuuentutis corruptela:quam im/
mittere in deos:i patres in rēpu/
blicaꝫ dictus eſt. poſt hec carcer
⁊ venenū. Hec vſqꝫ eo Socratiſ
animum nō mouerūt ⁊ nec vul
tum quideꝫ mouerūt. Illā mira
bileꝫ laudē ⁊ ſingulareꝫ vſqꝫ ad
extremū ſeruauit. Nec triſtioreꝫ
quiſqꝫ nec alacriorem Socratē
vidit. Equalis fuit in tanta ineq̄
Z litate fortūe. hec ibi. ⁊ de his ſpar
ſim in alijs multis locis. vñ Se
neca ep̄la. xxxv. dicit: ꝙ triginta
tyrāni eū circūſteterūt nec ifrige
re potuerunt animū ei⁹. Et ep̄la
lxxvij. dicit: ꝙ triginta diebus in
carcere ⁊ in expectatione mortis
exegit:non hoc aio tanqꝫ mltas
ſpecies tā longuꝫ tp̄us reciperet:
ſꝫ vt p̄beret ſe legibus:vt fruēdū
amicis extremuꝫ Socratē daret.

¶ Cap̄lm. v. De patiētia ei⁹ in ſu
ſtinendo rixas vxoris ⁊ familie

l Jcet auteꝫ multimodas
pſecutiones ⁊ moleſtias
habuerit:vt dictum eſt mirabil̄r
tamē patiens ſemper fuit. Iugeꝫ
enim moleſtiā paſſus eſt ab vxo
ribus. Sicut recitat Hieron. ꝯ
Iouiñ. di. ꝙ Socrates Xantipeꝫ
⁊ Mithro neptem Ariſtidis du
as habebat vxores: Que cū cre
bro inter ſe litigarēt: ⁊ ille eas irri
dere ſolitus erat:ꝙ propter ſe fe/
diſſimum hoiem ſimis naribus
recalua fronte:piloſis humeris:
repandis cruribus diſceptarent:
nouiſſime vertunt in eū impetuꝫ
⁊ mulctatum fugientemqꝫ diu p
ſecute ſunt. Quodam vero:cū
infinita cōuitia ex ſuperiori loco
ingerēti Xantipi reſtitiſſet: aqua
perfuſus immūda:nihil aliō re/
ſpondit ꝙ̄ terſo capite ſciebā in/
quit : ꝙ iſta tonitrua hymber ſe/
queretur. Et de eius patientia in
ſuſtinēdo cōuitia vxoris. Au. ge
lius lib. ij. dicit. ꝙ cū Alcibiades
euꝫ interrogaret: quare Xantipē
vxorem admodū moroſam iur/
gioſam: ⁊ que die noctuqꝫ mulie
bribus ſcatebat moleſtijs do//
mi non abigeret: reſpondit. Cuꝫ
talem domi patior:inſueſco ⁊ ex/
erceor:vt ceterorum foris petu/
lantiam ⁊ iniuriam facilius ferā
virtuoſe ergo patiēter fuit:q mo/
leſtijs vtebatur ad exerciciuꝫ nō
ad impatientie impetum. ¶ Itē
filios habebat predicte vxori ſi/
miles : vt dictum eſt ſupra. ⁊ ita
diſcolos ⁊ ſibi diſſimiles ⁊ inobe
dientes : imo vt ait quidam ſa/
piens in tractatu ſuo:vxorem ha

buit ſcortatriceꝫ: ⁊ filios ſcortato/
res. Seruum etiam habebat di/
ſcolum : ⁊ ſibi moleſtū:erga quē
etiam patiens fuit:ait Señ. ij. de
ira di. ꝙ ira. i. vindicta ſine pena
differenda eſt ad emendationeꝫ
ei⁹ qui debet puniri. Vñ Socra
tes ſeruo ait. Cedereꝫ te:niſi ira/
ſcerer. Admonitionē ſerui in tē/
pus ſanius diſtulit. Illo tempore
ſe admonuit:cuius erat temperā
dus affectus. Nō eniꝫ auſus fuit
ſe ire committere. hec ibi. Multū
ergo fuit patiēs in ſuſtinēdo vio/
lentias familie prop̄e.

¶ Capitulꝫ. vi. De patientia ei⁹
in ſuſtinendo iniurias illatas ab
alijs: ⁊ de ſua modeſtia.

Tem patiens fuit in ſu/
I. ſtinēdo iniurias ab alijs
illatas. Ait Señ. primo
de ira. Reſpiciamus inquit exē/
pla eorū quorum patiam lauda/
mus:vt Socratis: qui comedia
rum publicatos in ſe ſpectatos
ſales: ⁊ in bonā p̄tē accepit:riſit/
qꝫ non minus:ꝙ̄ cū vxore Xan
tipe nqua immūda perfunderet.
Et ibideꝫ li. iij. dicitur: ꝙ iniuria/
rum alia eſt differenda:alia de/
cidenda:alia edomanda. Circū/
ferenda mltis modis eſt ira:ple
riqꝫ in riſum iocūqꝫ vertat So
cratem enim collapho p̄cuſſum
nihil dixiſſe fertur:ꝙ̄ moleſtum
eſſe:q: neſcirent homines quan
do cum galea prodire deberent.
Multum dn̄abatur ſuis paſſio/
nibus:qui ſic ſe moderabat. Vñ
ſequitur ibi: ꝙ in Socrate ſignū
ire erat:vocē ſubmittere:loq par
cius. Apparebat tunc ille ſibi ob
ſtare. Deprehendebatur itaqꝫ a
familiaribus et coarguebat : nec
erat exprobratio illi latitantis ire
ingrata. Ideo quando ſentiebat:
ſe habere occaſionem iraſcendi.
ꝯſiſtebat ⁊ laborabat: vt rōne co
hiberet impetus: ait Tulius. iiij.
E tuſcu. q. in fine. Qui a natura in/
quit dicūtur iracundi aut inuidi:
a mala valitudine animi: ſanabi
le tñ eſt illud. ſ. malum: vt dicitur
de Socrate. Cum enim mlta vi
tia in cōuentu collegiſſet in vnū
zephirus: ſe naturam ex forma
proſpicere fatebatur. deriſus ē a
ceteris qui illa in Socrate vitia
nō agnoſcebant. ab ipſo aūt ſub
leuat⁹ eſt dicens: illa ſibi ineſſe, ſi
gna ſed rōne a ſe deiecta. Quaſi
dicat. Naturalr̄ ſibi inerāt paſſio
nes: ſed eas rōne cohibuerat et
domauerat. Iō Vale. lib. ij. dicit.
ꝙ inter alia Socratis magna: il
lud preclarum eſt : ꝙ in eodem
vultus tenore etiam aduerſis in
terpolantibus perſtitit.

¶ Capitulum. vij. Qualiter fuit
inuictus a moleſtijs exteriorib⁹.

ſ Jcut autem inuict⁹ fuit
a moleſtijs hominuꝫ: vt
dictum eſt a Señ. ſic fu
it inuictus a moleſtijs pauptatis:
F vt habitum eſt a Señ. Fuit eniꝫ
omniuꝫ mundialium ꝯtemptor

ſicut ⁊ alij philoſophi: ⁊ multo am
plius ex quo fuit magiſter ⁊ prin
ceps philoſophorum: ait Tulius
v.tuſ.q.loquens de contēptu om
niū a philoſophis habito. Oēs
inquit philoſophi omnium diſci
plinarum niſi quos a recta rōne
natura vitioſa detorqueret: eodē
hoc aīo fuerūt: ſiue eſſe potuerūt
Socrates inquit cū magna ſibi
vis auri ⁊ argenti ferret: q̄ multa
inquit nō deſidero. Quaſi dicat
nec ampliora deſidero. Omnia
enim dimiſit Socrates ait Hie
ro. ſuper Mat.c.xix. lꝫ non de
bito fine: qꝛ non ꝓpter xp̄m. Et
licet ſic omnia dimiſiſſet nō tñ
importune petebat etiam neceſſa
ria: ait Señ.vij.de benefici.di.c.
xviij. Cū homines loquerentur
de rebus emendis: ait Socrates
G audientibus amicis. Emiſſeꝫ pa
lium: ſi nūmos haberē: nemineꝫ
popoſcit: omnes admōuit. ⁊ cō
cludit ꝙ propter acerbos exacto
res repetere prohibemus: nō vt
nūq̄ fiat ſed vt parce fiat.

Capitulum octauum. De cō
temptu pomparum ſecularium.

Item licet indigeret: non
tamen importune inge
rebat ſe ad magnates:
nec inuitationibus eorū acqeſce
bat: ait Señ.v.de bñfi.c.iiij.di.
ꝙ Archelauſ rex rogauit Socra
tē: vt ad ſe veniret: dixiſſeq̄ So
crates creditur: ſe ad illuꝫ nolle
venire a quo beneficia acciperet
cū illi reddere paria non poſſet. H
Et ibi opponit Señ.qualiter ait
Boe. Cum ille daturus eēt aurū
⁊ argentum: recepturus ſcilꝫ cō
temptum vtriuſq̄: ꝙ ſcilicet eſſꝫ
maius? Itē poterat referre grāꝫ
qd̄ maiꝰ eēt Itē poterat eū doce
re multa: ⁊ docere regnare: qd̄ etiā
eēt maius bñficium. ⁊ rñdet: ꝙ
hoc dixit vir facetꝰ: ⁊ cuiꝰ per fi
guras ſermo procederet: deriſor
omniū maxime potētū. Malu
it enim: illa verſute negare q̄ cō
tumaciter: aut ſuperbe. Item ti
muit fortaſſe: ne quid cogeretur
accipere qd̄ nollet: timuit ne qd
idignū Socrate acciperet. ſed di
cet aliquis. Negaſſet ſi vellet. ſed
tunc inſtigaſſet in ſe regem inſo
lentem: ⁊ omnia ſua extermina
re valentem. Sequitur. vis ſci
re: ꝙ vere voluerit? Noluit ire I
ad voluntariam ſeruitutem is cu
ius libertateꝫ ciuitas libera ferre
non potuit. hec ibi. ex quibꝰ pa
tet ꝙ ſeruitꝰ ē acqeſcere inuitatio
nibꝰ magnatū: et eas ſuſcipere.

Capitulum nonum. De vtili
tate ſue doctrine.

Item fuit benignꝰ ⁊ plus
remiſſor mercedis ſiue pe
cunie ſibi debitaruꝫ: ait
Señ.primo de bñfi.c.vi.di. So
crati cuꝫ multi pro ſuis facultati
bus multa offerrent: ethnicꝰ pau
per auditor: nihil inquit dignum
te quod dare poſſim inuenio: et
hoc vno mō pauperē me ſentio
itaq̄ do tibi vnuꝫ quod habeo
ſcilicet meipſuꝫ. Hoc munus ro
go qualecūq̄ eſt boni conſulas:
cogiteſq̄: alios cū tibi multū da
rent plus ſibi reliquiſſe. Cui So
crates. Quid ni tu inquit magnū
mihi munus dederis: niſi forte
te paruo extimas? Habeo itaq̄:
K vt te tibi meliorem reddaꝫ q̄ ac
cipio. hec ibi. Ex quibus patet et
diſcipuli probitas: qꝛ ſe dedit pro
ſapientia habenda: cum nō ha
beret bona fortune prout dicit ibi
Sene. di. ꝙ qꝛ non poterat dare
bōa: fortune: de ſuo dedit: preciū
ſui fecit. Inuenit eniꝫ quomō So
cratem ſibi daret. Item pꝫ magi
ſtri bonitas: qui non deſiderauit
pecuniā ſed diſcipuli profectū. ex
predictis patet: ꝙ ex quo fuit vir
tutibus tam venerandus: ſapia
tam preditus: ⁊ moribus: taꝫ or
natus: ꝙ aptus fuit ad alios do
cendos: ⁊ mores aliorꝫ corrigē
dos: Propter qd̄ auditores eiuſ
profecerunt: ait Señ.epl̄a.vi.di.
plus homines oculis q̄ auribꝰ
credunt. Longuꝫ iter eſt p prece
pta: breue ⁊ efficax per exempla
Sequitur. Plato ⁊ Ariſtoteles
L ⁊ omnis turba ſapientuꝫ plus ex
moribus q̄ ex verbis Socratis
traxerunt.

Capitulum. x. de eius rectitu
dine in iudicando.

Ideo fuit ydoneꝰ ad do
cendū: qꝛ fuit rectus in
ſententijs ⁊ iudicijs. ſcḋm
enim rei veritatem iudicabat et
ſententiabat: ait Tulius loquēs
de eo. v. tuſ. q. di. Princeps phi
loſophie. ſ. Socrates diſerebat:
qualis cuiuſq̄ affectus eēt: taleꝫ
eſſe hominem. Qualis auteꝫ ipſe
homo eſſꝫ: talem eius eē orōneꝫ M
Recte enim iudicabat ſine per
ſonarum acceptione. vñ ibi Tu
lius dicit: ꝙ Socrates in Gor
gia cū ab eo eſſet queſitum: Ar
chelaū perdidiſſe filium: qui cuꝫ
fortunatiſſimꝰ eſſet: nōne beatuꝫ
putaret. Ait. Scio inquit. Nūqd
cū eo locutus ſum? Et illi. Nunc
aliter hoc ſcire potes: cum ſit rex
magnus perſaruꝫ? Nullo modo
inquit: cū ignorem q̄ ſit doctus
q̄ bonus. Ibiq̄ cō cludit auctor
bonos eſſe beatos: improbos eē
miſeros. Miſer eni Archelaus
ſcilicet ille potens ſi iniuſtꝰ. Nō
ergo iudicabat. nec pferebat ho
mines alijs ob eminentiā bono
rum exteriorꝫ: ſed ob preſtantiaꝫ N
bonorum interiorum. ſ. ſapientie
⁊ virtutis. Ait Tulius. iij. tuſc. q.
ꝙ Socrates Alcibiadi qui erat
potens ⁊ diues: cū perſuaſiſſꝫ ne
q̄q̄ Alcibiadem ſummo loco
natum ⁊ q̄uis baiuluꝫ: intereſſe
auteꝫ vt ſe Alcibiades afflictaret
lacrimanſq̄ Socrati ſupplex eēt
vt ſibi virtuti traderet: turpitudi
nēq̄ depelleret. Quaſi dicat. Ni
hil intererat inter ipſuꝫ ⁊ inferio
rem vnde eſſent homines ſcilicꝫ
tantum intereſſe: ſi maiorem vir

utem haberet contrariumq; de
pelleret.

¶ Capitulum vndecimum. De
contemptu deoꝝ pro quo paſſus
eſt mortem.

q Uam aūt rectus fuit iudi
cādo deos nullo modo
adorādos: propter quod
O nolebat iurare per deos: ait Ter/
tuli⁹.c.xij. Taceo de philoſophis
Socrate contentus: qui in cōtu
meliam deorum quercuȝ: ⁊ hyr
cum: ⁊ canem deierabat. Sȝ ꝓ/
pterea damnatus eſt Socrates
quia deos deſtruebat. Et Augu.
de vera religione.c.i. ait Socra/
tes audatior ceteris ꝓhibetur: iu
rando per canem quelibet: ⁊ lapi
dem: ⁊ quicquid iuraturo eſſet in
ꝓmptu: ⁊ quaſi ad manū occur
riſſet. Credo: ꝙ intelligebat qua
liacūq; opera nature: que admi/
niſtrante diuina prouidentia gi/
P gnerentur: multo q̄ hominum
⁊ quorūlibet opificū eſſe meliora
⁊ ideo diuinis honorib⁹ dignio/
ra: q̄ ea que in templis celebra/
bantur. hec ibi. vnde pro hac ve
ritate: morteȝ paſſus eſt. Jō prio
de conſol.c.iij. ait philoſophia al
loquens Boetium: ꝙ preceptor
Platonis.ſ. Socrates iniuſte vi
ctoriam mortis me aſtante ſcilicȝ
philoſophia promeruit: vbi dicit
expoſitor: ꝙ q2 noluit iurare per
deos.ſ. Apolinē ⁊ alios: miſſus
eſt in carcerē: cōpulſuſq; bibere
herbam venenataȝ eſt. Conſtās
ergo ⁊ rect⁹ in ſentētijs ſuis fuit.

¶ Capitulum duodecimuȝ. De
ſapientia eius in conſilijs dādis.

j N conſilijs auteȝ dādis:
⁊ hominibus docēdis
fuit veridicus. De cuius
dictis ⁊ conſilijs Uale.li.vij.c.i.
dicit. Socrates: humane ſapien
tie quaſi quoddam terreſtre ora
culum: nihil vltra petendū a dijs Q
immortalibus arbitrabatur: q̄
vt bona tribuerent: q2 hij demuȝ
ſcirent quid vnicuiq; eſſet vtile:
nos autem plerūq; id votis ex/
petere: qđ non impetraſſe: meli⁹
foret. Et enumerat ibi illa: ſic ſūt
diuitie: honores: regna: ſplēdida
coniugia que multis nocent. Et
ibi Socrates expedita ⁊ compē/
diaria via eos ad gloriam perue
nire dicebat: qui id agerent: vt q̄/
les videri vellent: tales eēnt. Jtē
Tulius primo de offi.c.xij. Cō/
pendiaria eſt via ad gloriam: vt
qualis quiſq; haberi vellet: talis
eſſet. Jtem Ualeri. vbi.ſ. dicit: ꝙ
Socrates conſultus a quodam
adoleſcente vtruȝ vxorē duceret
an omnino abſtineret: reſpon. V
Utrūq; .i. quodcunq; faceret: ſe
R acturum pniam. Hinc inquit ſo
litudo ⁊ orbitas.ſ. ſi non duceret
illinc ꝓpterea ſollicitudo.ſ. ſi du/
ceret. Et de hoc in comunilogo:
vbi de matrimonio. Et ibi Uale.
dicit: ꝙ cuȝ vxor eius clamaret:
eū innocentem perituruȝ. quod
inquit ille innocēti mihi mori ſa
tius eē dixiſti: Quaſi dicat. Me
lius eſt mori innocens q̄ nocēs
Et ibi dicit: ꝙ neminem dū viue
ret: beatum debere dici aſſeruit.
Et ibidem. Cum videret quēdā
merentem: ducens eum in arcē
ait. Oculos circūfer in has ꝑtes
⁊ cogita q̄ multi luctus fuerunt
futuri ſuper his. Amitte.i. dimit/
te: mortalium incomoda tāq̄ ꝓ/
pria deflere. Jtem ibidem. Ex di
ctis ſuis colligitur: non oportere
nos que fortuita patimur ꝑcipue
⁊ intolerabilis amaritudinis iu/
dicare. Jdem interrogatus quid
ex bonis ſuis ſecuȝ ferret: oia in/
quit bona mea porto mecū ideſt
virtutes ⁊ ſapientiam. Bona eiȝ
exteriora non dicebat ſua. hec ibi
q̄ ſapienter auteȝ reſpondit que/
renti: quare ſibi peregrinationes
ñ ꝓdeſſent: ait Sene. epl'a. xxxvi.
Quid miraris īquit: nihil tibi pe
regrinationes prodeſſe cū te totū
circūferas: premit te eadem cauſa
que expulit. Quid terraruȝ noui
tas iuuaꝛ poteſt? Quid cognitio
vrbium ⁊ locorum? Jn irritū ce
dit iſta iactatio. Queris: quare te
T fuga iſta non adiuuet. cum fugis
onus animi deponendus ē. Nō
tibi aliter vllus proderit locus.
hec ibi. Jteȝ de ſapientiali ſua re/
ſponſione. Poli. libro. v. c. vi. di
cit Socrates querēti: quomodo
quis famam optimaȝ compararet:
ſi geſſerit inquit optima: ⁊ locut⁹
fuerit pauca.

¶ Capꝫ. decimūtertiū. De egre
gijs eius ſententijs ⁊ dictis.

d E dictis notabilibus ei⁹
⁊ prouerbijs recitatur in
tractatu de ſpeculo. ꝙ ori V
ente ſole conſilium: occidente: cō
uiuium cogitanduȝ. Age ſic alie
num: vt tuū non obliuiſcaris ne
gocium. Uelox conſilium ſequiꝛ
penitentia. Cum amicis: breues
orationes: longas amicicias opȝ
habere. Negat ſibi ipſi: q ꝙ diffi
cile eſt petit: principium amicicie
eſt bene loqui. Cōtraria conſilio
ira ⁊ feſtinatio: Malum alienū
tuū ne feceris gaudium. Exordi
um inimicitiarum maledicere.
Amicus raro acqritur: cito amit
titur. Fallere poteſt quis famam:
conſcientiam nunq̄: Nulli im/
ponas: quod ipſe pati non pote/
ris. Hoc exhibe quod tibi velis
exhiberi. Abſentem lauda: pñtē
minime. Sepult⁹ apud te ſit ſer/
mo quem ſolus audieris. Si bñ
egeris: tibi: perſone auctoritatem
dabis. Hec fuerunt dicta Socra X
tis prout dicit compillator illius
tractatus. Et de quibuſdam ho/
rum in tractatu de dictis philoſo
phorum: vbi ⁊ alia recitanꝛ. Ait i
quit Socrates: patientia eſt miſe
riarum portus. Jdem: Que con
ceſſit fortūa temperet iuſtitia: qđ
iuſtitia inuenit temperet mode/
rantia. Si enim fortune licentiaȝ
auxeris: minuis gloriam. Et ibi
df ꝙ cum Socrates hoſpites ſu

os ſatis tenui cena ſuſcipere pararet: ⁊ ei⁹ amicus hoc ſibi intimaret: reſpondit. Si boni ſunt equanimiter ferent. ſi mali non eſt curandum: Ibidem Socrates: cū quidam ex ei⁹ doctrina bene meriti diſcipuli diſcerent: rogantes eum vt aliquod preceptum ordinande vite perciperent: iuſſit eos in diuerſorium ſecum ire: vxorez ꝗ in ſuperioribus conſtitutā vocans: iuſſit. vt vaſa melle ⁊ oleo plena eiceret. Qđ ſtatiȝ fecit. Ad mirantibuſꝗ illis ait. Si hanc i domibus veſtris poteſtatem habueritis: beatam vitam diſponetis. Quaſi dicat. Cuȝ in domibuſ veſtris: omnes vobis obedierit vitam quietam: ⁊ ſic beatam ducetis. ¶ De oraculo vō Socratꝭ Poli. li. vij. c. xvij. Socraticum fertur oraculum: neminem locupletē fieri vt doceat: niſi ſe ad docendum pauperem ⁊ egenū credat. Et non ſolum predictis virtutib⁹ predit⁹ fuit: ſed etiam in ſui regimine, puidus. Naȝ ⁊ ſtudioſos labores: ⁊ ſerioſos: hōeſto ſolatio temperabat. Ait Val. li. viij. c. viij. ꝙ Socrates non erubuit cum impoſita irundine crurib⁹ ſuis cum paruulis filiolis ludeſ ⁊ a Xantipe vxore riſus. i. deriſus eſt: cum tamen nullā ſapiētie partem dſ ignoraſſe: prout dſ ibi. c. xij. Interdum enim ociari ſapiēti familiari eſt: nō vt virtutiſ exercitium euaneſcat: ſed vt magis vigeat: ⁊ quodammodo recreetur vt dicitur ibi. Qualiter autem regebat ſe vtendo alimētis: ait Tulli⁹. v. tuſ. q. di. Socratem ferunt cum vſꝗ in veſperam cōtenti⁹ ambularet: queſitumꝗ eſſet ab eo quare id faceret: reſpondiſſe: ꝙ melius cenaret: obſonare ambulando fameȝ: Quod creditur feciſſe non vt plus cenaret ſȝ ſanius. ſ. poſt famem. ¶ Qualiter aūt A mūdo vtebatſ quaſi non vtens pȝ ex eius reſponſione ibidem: vbi dſ: ꝙ interrogat⁹ cuiatem ſe diceret: mūdanum inquit. i. totius mundi incolam ⁊ ciuem: nullaȝ ſibi partem appropriando: ſed q̄ſi peregrinum ſe reputando: quales ſe reputabant philoſophi nobiles ſicut dſ ibi. De imutabili q̊ꝗ conſtantia eius patet. ſ. in parte ꝺ qua Val. li. iij. c. vi. di. ꝙ Socrates reſtitit toti multitudini: ne decem pretores occiderent.

¶ Caplm decimumquartū. De eius conſtantia in morte: ⁊ de his que fuerunt circa euȝ tempe mortis.

D E conſtantia vō ſua i ſuſtinendo mortem tactuȝ eſt: De qua Sen̄. ad helbiam. Socrates inquit eodē vultu quo triginta tyrānos ſolus aliquando in ordinē redegerat: carcerem intrauit: ignominiam ipſi loco detracturus. Neꝗ eniȝ poterat carcer videri in quo Socrates erat. ¶ Qualiter auteȝ ſe ha B

buit ante mortē narrat Sen̄. lib. de prouidentia poſt principium: di. ꝙ Socrates potionem illam publice mixtam non aliter ꝙ̄ medicamentum imortalitatis obduxit. ⁊ de morte diſputauit vſꝗ ad ipſam. De cauſa mortis ⁊ modo dicit expoſitor ſuper Boetiuȝ de diſciplina ſcolarium. c. viij. ſuper illud. Amicus inquinato gaudet ſucceſſore. Amicus inquit fuit diſcipulus Socratis: q Socratem C accuſauit de eo: ꝙ fecerat librum de deo: ⁊ non de dijs. Unde ⁊ cōpulſus eſt aurire herbam venenatam: qua hauſta in nomine illius dei: non eſt mortu⁹: Iterum compulſus haurire in noīe deoꝝ mortuus eſt: Ex quo patuit apud eos: illum deuȝ potentiorem eſſe dijs. Sen̄. epl'a. lxx. Calix venenatus Socratem trāſtulit e carcere in celum. ſ. ſm̄ eſtimationeȝ eorum: Et de eius conſtantia in predictis dſ in principio Phedronis vbi inquirit Dethoraces D a Phedrone de eis que acta ſūt circa Socrateȝ die qua bibit farnatum ⁊ mortuus eſt. Et ille di. ꝙ ad eū ingreſſi inuenerunt Xātipem vxorem eius teneuteȝ puerum: que exclamauit ⁊ ait: quedam vt mulieres dicere aſſolent Et ille aſpiciens in Tritoneȝ: abigito inquit illaȝ. Sicꝗ fecerunt ⁊ multis interpoſitis queſtionibus in fi. intuitus hominem. ſ. qui ferebat farnatum ait. Tu hoꝝ gnarus dic qđ oportet facere. Nihil aliud ait ille: ꝙ̄ bibentem deambulare vſꝗ quo grauedo in cruribus fiat: de hinc recubare. Et porrexit caliceȝ Socrati. Qui reſpiciens ⁊ valde propiti⁹ nihil tremens neꝗ varians: neꝗ corporis: neꝗ coloris: neꝗ vult⁹: imo velut conſueuerat reſpiciēs in hominem qd inquit de hoc poculo Ad auriendū ſufficit: nec ne: Tātum inſit omnino ꝙ̄tum eſtima E mus ad menſuram bibere. Sequit. Dicens iſta. ⁊ pariter ſuſtinēs: ilariter ⁊ facile bibit. hec ille vbi ⁊ multa de dictis ei⁹ ⁊ geſtis in morte.

¶ Caplm decimūquintū. De ſōno eius ante mortem.

D E ſomno auteȝ ſuo pri⁹ ſua morte. Tul. ꝺ diuinatione. lib. i. c. xi. Eſt apud Platonem: ꝙ cum Socrates eſſet in cuſtodia publica dixit Tritoni ſuo familiari: ſe poſt dieȝ tertiū moriturum: vidiſſeꝗ in ſomnis pulchritudine eximia feminā que ſe ex nomine vocans diceret Homericum quendam huiuſmodi verſum Tertia tychile F tempeſtas leta leuabit. Quod vt dictū ē: ſic ſcribit ꝯtigiſſe. hec ibi.

¶ Capitulū ꝺcimūſextū. De ei⁹ honore poſt mortē: ⁊ de punitione accuſatorū eius.

D E honore vō ſibi exhibito poſt mortē ait Tertulli⁹. c. xij. ꝙ poſtꝙ̄ So

crates damnatus eſt q2 deos de/
ſtruebat: cū penitentia ſnie Athe
nienſes crimiatoreſ Socratis po
ſtea afflixerunt: ꝛ eius ymaginez
auream in templo collocauerūt
Decibi. Et merito fuerunt ducti
penitentia: q2 vt dicit Cōmenta/
G tor Ethi.v. Socrates accuſat⁹ di
xit. Socratem Athenienſes dā/
nare poſſūt ēt occidere: iuſtificare
non poſſunt. Et idem Cōmenta
tor Ethi.i. Socrates in virtute ꝛ
ſapia viuēs. iniuſta vindicta mor
tem proponens.

Capitulū decimumſeptimuz.
De eius etate.

Uantum autem Socra
q tes vixit. Tulius de ſene
ctute. c.ij. ait eum cuz pa
na vetica qui inſcribitur: librum
nonageſimoquarto anno ſcripſiſ
H ſe dr vixitq3 quinquēniuz poſtea

Capitulum: decimūoctauum
De eius reſponſione querenti de
ſepultura.

E reſpōſione quoq3 ſua
d de ſepultura: narrat Tu
li⁹.i.tuſ.q.aū ſi. Socra/
tes inquit: cuz de imortalitate ani
marum diſputaſſet: ꝛ temp⁹ mo
riendi vrgeret: rogatus a tritone
queādmodū ſepeliri vellet: mul/
tam inquit vere operam amici//
I fruſtra conſumpſi. Tritoni enim
noſtro non perſuaſi.ſ.adhuc me
adulaturum: neq3 gcq3 me hic
relicturū. Uerūtamē Trito ſi me
aſſequi poteris: aut ſi cum nact⁹
eris: vt tibi videbit ſepelito. Sed
me credo nemo veſtruz cū hinc
exceſſero cōſequet. hec ille. Qua
ſi dicat. Nihil de me hic reliquaz
ſed me totum mecum afferam.

Caplm decimūnonū. Quo tē
pore natus ꝛ mortuus.

Uo vo tempore nat⁹ eſt
q Socrates.ſ. tēpore Xer
ſis regis dr. in hyſtoria
ſcol. ſup librum Judith. quo etiā
tempore mortu⁹.ſ. in dieb⁹ Aſue
ri dr ibidem ſuper Heſter. Quā
tis ergo virtutib⁹ philoſophicis:
ꝛ operibus imitabilib⁹ floruit di
ctus phs pz.

Capitulum. vigeſimum. Qō
tres ſunt vocati Socrates.

T ne ɔtigat error i noie
e tres fuerunt vocati hoc
nomine Socrates. Unus.ſ.pre/
dictus: de quo premiſſa: dicta ſūt

Secundus Socrates grec⁹
orator. de quo .i. Saturnal. in pn
cipio cuius egregium dictū ibi re
citat. Cum enim in conuiuio a ſo
dalibus hortaret: vt aliqd in me
diū d eloquentie ſue fonte propo
neret. reſpondit. Que preſens lo
cus exigit ꝛ tempus ego non cal
leo: ꝛ que ego calleo: nec loco ſūt
apta nec tempori. Tamen Po/
li. in prologo dicit ſimile dictū de
yſocrate: quando fuit a ſe queſitū
quare non in forenſibus negoti/
is verſaret. Terti⁹ ſocrates fu
it vnus de tribus compillatorib⁹
hyſtorie tripartite. Fuit enim cō/

pilata a Solomeno. Theodori/
co. ꝛ Socrate hyſtoricis grecis.
Jō dr hyſtoria tripartita. Que
trāſlata eſt ſub epiphanio prout
dr in prologo primo.

Quarta diſt. de vita platōis.

Caplm primū. De eius origi
ne: ꝛ deis que acciderūt circa eū
poſt eius ortum.

Abitis his d vita ꝛ di
ctis Socratis ſeqtur
b de vita ꝛ dictis Pla
tonis cuius magiſter
fuiſſe Socrates phi/
betur: ꝛ inter diſcipulos eius nō
quidem inmerito excellentiſſima
gloria claruit que omnis ceteros
M obſcuraret. Qui cum eſſet Athe
nienſis: honeſto apō ſuos loco na
tus: ꝛ ingenio mirabili longe ſu/
os condiſcipulos anteiret: paruz
tamē putans perficiēde philoſo
phie ſufficere ſeipſum ad Socra
ticam diſciplinam: longe lateq3
quantum potuit peregrinatus eſt
quantūq3 verſus cum alicuius
nobilitate ſcientie percipiende fa
ma rapiebat: put dicit Aug. viij.
de ci. c.iij. De origie quoq3 Pla
tonis recitat Hiero.i. contra Jo
uinianum opinionem antiquorū
philoſophorum licet erroneam.
Spegippus ſororis Platonis fi
lius ꝛ Cleanter in laudem Pla
tonis: ꝛ Anaxilides lib.ij. philo/
ſophie perixionem: matrē Pla/
tonis fantaſmate Apollinis oppſ
ſam ferunt: ꝛ ſapientie principes
nō aliter q3 de partu virginis edi
tum. Qualiter autem examē apū N
deſcendit ſuper os eius cum eſſet
in cunis Tulius.i. de diuinatōe.
c.xvj. At Platoni inquit cum in
cunis paruulo dormienti apes in
labellis conſediſſent: reſponſū eſt
ſingulari illum ſuauitate oratio/
nis fore. Ita futura eloquentia p
uiſa in infante eſt. Idem ait Ual.
li.i.c.iiij.

Capitulum ſecundum De ſō
nio matris de eo: ꝛ de eius noie.

E ſomnio autez Socra
d tis nocte antequam fuit
Plato ad eum addu/
ctus nec non ꝛ de parentib⁹ eius
ꝛ alijs notabilibus narrat li.q dr
funda. Plato inquit Ariſtidis fi
lius a Solone trahentis gen⁹ hy
ſtoriatum eſt. Et q ex quadaz vi
ſione diuina mater Platonis p
gnans facta: peperit Platonem
Philoſophatus eſt autem So
cratem ꝛ ſermo eſt videtur So/
cratē nocte qua tradit⁹ ē ei Pla O
to Lignum ipſi⁹ genibus ſuper
ſedentem. Appellabat autez Ari
ſtotiles: ſed propter latum aū pe
ctus: Plato nominat⁹ eſt. Alij
tamen dicunt propter latum eſſe
in ſermonibus.

Caplm tertiū. De eius pegri/
natione pro acgrenda phia: ꝛ de
eius ſtudioſitate.

E laborioſa ſua peregri/
d natione: ꝛ ſedula ſtudio
ſitate Aug. vbi.ſ. dicit q

in egypto didicit q̄cunqꝫ illic ha
bebant: ⁊ docebantur. Et inde in
eas Italie partes veniens vbi pi
ctagoreorum fama celebrabatur
quicqd Italice philoſophie tunc
florebat auditis eminentioribus
⁊ doctioribus facillime compre-
hendit. Et qa Socratem ſpecia-
liter diligebat: eum loquentez fa
ciens fere in omnibus ſermoni-
bus ſuis etiā ea que vel ab alijs
dedicerat: vel ipſe quanta potue-
rat diligentia viderat cum illis le
pore ⁊ moralibus diſciplinis ibi
temperauit. hec ibi. Et de Pla-
tone: ⁊ eius virtutibus: facundia
origine ⁊ peregrinatione pro ſa-
pientia acquirenda Val. multuz
li. viij. c. vij. dicit. ꝙ Plato ꝓce-
ptorem Socratem ſortitus ē ho-
minem doctrine fertiliſſimuz. Et
ſic de multis que ibi enumerat: ⁊
ſpecialiter de ſua peregrinatione
Et de hoc multum Poli. li. vij.
c. v. ⁊ ſumit de tractatu q df vita
Platonis. Vbi df ꝙ teſte Apu
leo Plato prius Ariſtotiles di-
ctus eſt: deīde a latitudine pecto-
ris: Plato. Et in tantam eminē
tiā philoſophie: vigore animi: ⁊
ſtudij exertino olqꝫ morum ve-
nuſtate ⁊ copia ſubuectus eſt: vt
quaſi in throno ſapientie reſidēs
precepta quedaz: auctoritate qua
dam nixus ſit tam anteceſſorib⁹
ꝙ̄ ſucceſſoribus imperare ⁊c. Et
ſequit ibi. Aliquorum opinio de
ei⁹ cōceptu ⁊ origine. ſ. ꝙ Appol
linis figuratio ſe matri eius pery
xioni miſcuit: vt dictum eſt. Et
poſt. Doctores habuit in prima
litteratura Dionyſiuz: in paleſtra
Ariſtonem Argis oriundū: tan-
toſqꝫ progreſſus ſibi exercitatio
contulit: vt phitie luctando certa
mina inuenerit: picture non aſp
natus artez Tragedis quocꝫ ⁊ di
uinationib⁹ ſe vtilem finxit: Ita
qꝫ carminum confidentia elat⁹
ſe creatorem profiteri cupiebat:
niſi Socrates humilitatez ei⁹ cu
pidinis ab animo eius expuliſſet
⁊ vere laudis gloriam ei curaſſet
ingerere. Et antea quidem He-
racliti ſecta fuerat imbutus. verū
cum Socrati ſe dediſſet: non in-
genio ⁊ doctrina ceteros Socra
ticos vicit: ſed etiā labore ⁊ elegā
tia ſapientiaz illuſtrauit: eiuſqꝫ re
cta aſſertione ſenſuum verborū
plurimum adhibuit dignitatis.
Socrate quocꝫ excedente: ſe ad
pictagore cōtulit diſciplinā. Quā
⁊ ſi ratione diligenti ⁊ magnifica
videbat inſtructam rerum tamē
continentiam ⁊ caſtitatem cupie-
bat imitari. Deinde Theodoruz
Cremenſem adijt: vt geometriā
diſceret. Inde egyptum petijt: vt
aſtrologie vacaret. Ibiqꝫ a pleriſ
qꝫ credit didiciſſe oracula ꝓpha
rum. Unde rurſus in Italiam re
dijt: ⁊ Pictagoreum tarentinuz
Architaz ſecutus eſt: atqꝫ ad In
dos. Medos: magos animū in
tendiſſet: niſi eum procedere ve

tuiſſent bella chaletica: que apud
magos philoſophos admiratiōi
fuerāt: In libris ſuis collegit vni
uerſa. Docens prim⁹. ſtudia phi
loſophie non eſſe contraria: ſed i
uicē neceſſaria ſibi. eoꝙ mutuis
auxilijs vniuerſa ꝯſiſtunt: Mul
ti auditorum eius vtriuſqꝫ ſexus
in philoſophia floruerunt. Pa-
trimonium in hortulo q Achā-
demie iunctus erat duobus mi-
niſtris ⁊ phateram: qua dijs ſup
plicabat reliquit. Aurum tantum
habuit: q̄tū puer in auricula ge
ſtauerat in nobilitatis inſigne.

¶ Capl'm quartū: De triplici ei⁹ aduentu in Scicilian.

t Res aduentus ei⁹ ī Sci
ciliam mali diuerſis opi
nionibus carpunt. ſ. primo
vt hyſtoriam nature cerneret in
ethna: ⁊ incendiorum intelligeret
rationem illuc profect⁹ eſt. Secū
do petitu Dioniſij: vt Syracuſa
nis aſſiſteret: ⁊ vt municipalis ꝓ
uincie illi⁹: doceret leges. Tertio:
vt fugientem Dyonem reſtitueret
patrie ſue venia a Dioniſio impe
trata. Sed in his omnibus adeo
diligens fuit: vt a ſtudijs aut offi
cijs philoſophie nullo vnq̄ tem-
pore ſuſpēderet. hec ibi. Et de ſua
peregrinatione pro philoſophia
acquirēda Hiero. epiſtola. xxxv.
⁊ in prologo biblie. Legimus in
quit: quoſdam luſtraſſe prouinci
as. ⁊c. Vbi ponit exēplū de Pic
tagora ⁊ Platone. Et de hoc i di
cto li. qui df Suda habet: ꝙ ter
Plato venit in Siciliam ad ty-
rānos Dioniſios ⁊ venditus eſt
a tyranno. ait Plinius. li. vij. c.
xxxvj. tamen de honore ſibi exhi
bito a prefato Dioniſio tyranno:
dicit: ꝙ Platoni ſapientie antiſti
ti Dioniſius tyrannus alias ſeui-
tie ſuperbieqꝫ natus victataz na-
uem miſit obuiam: ipſeqꝫ quadri
gis albis egredientem ſuſcepit:
Patet ergo ex dictꝫ q̄tū ſapiētiā
dilexit: q̄tumqꝫ pro ea laborauit
ac q̄ dignus ipſa ſapientia fuit. ⁊
tantū in ſapientia profecit: ꝙ di-
cebatur quidaz de⁹ philoſophoꝝ
ait Tulius d vita deorum. li. ij. c.
xviij. ⁊ Auguſ. iiij. contra Julia-
num ante fi. Cicero inquit voca
uit Platonem deū philoſophorum.
Unde de ipſo Poli. vbi. ſ.
dicit ꝙ non ſolum Herorū virtu
tib⁹ preſtitit: ſed etiaz equiperaſſe
dictus eſt deorum poteſtates.

¶ Capitulum quintū. De ei⁹ abſtinentia: ⁊ mortificatione carnalium voluptatum.

E ſuis autem virtutib⁹
d varijs patet in diuerſis
libris Fuit enim abſtinē
tia moderatus ⁊ ideo non labori
bus fractus ſed vita longeu⁹: ait
Senē. epl'a. lxxj. Plato ipſe ad ſe
nectutē ſe diligētia protulit. Erat
quidem corp⁹ validū: ⁊ forte: for
titus eſt. Illi nomen latitudo pe

ctoꝛis fecerat: ſed nauigationes atqꝫ pericula multum detraxerāt de viribus. Parſimonia tamen ⁊ rerum que auiditateȝ euocant modus ⁊ diligens tutella ꝑduxit illum ad ſenectutem: multis pꝛohibentibus cauſis. Hec ibi. Et ꝙ ſua moderantia Tul. v. tuſ. q. Intelliges inquit: ꝙ voluptateȝ maxime ſequuntur eos minime ſeq iocunditatem: qꝛ victus in deſiderio non in ſacietate eſt. vñ Thimeum clarum hoīem Athenis: ⁊ principem ciuitatis ferunt: cuȝ cenaſſet apud Platonem eoqꝫ conuiuio delectatus eſſet vidiſſet Platonem poſtridie: dixiſſe veſtre quidem cene non ſolū in pꝛeſentiarum: ſed etiam poſtera die iocūde ſunt hec ibi. Quaſi dicat. Ex cenis veſtris non grauat homo crapula ⁊ ebꝛietate: nec mente impedit. ¶ Item fuit moꝛtificatione libidinum: ⁊ concupiſcētiarum ſibi ⁊ alijs auſterus. Ait Hiero. contra Iouinianū. Plato cum eſſet diues pꝛo tempoꝛe ⁊ ꝯditione: ⁊ thoꝛos eiꝰ Diogenes lutulentis pedibus conculcaret: elegit Achademiaȝ: vt poſſet vacare philoſophie: villam ab vrbe pꝛocul non ſolum deſertam: ſȝ ēt peſtilentem: vt cura ⁊ aſſiduitate moꝛborum: libidinis imperꝰ frāgeretur: Diſcipuliqꝫ eius nullam aliam ſentirent voluptatem: niſi earum reruȝ quas diſcerent. Eſt enim via omnibus pꝛecluſa diſciplinis: ſi comes ſapientie ſobꝛietas āmouetur. Quam vtiqꝫ tenere non poſſunt ꝙ clamitant omnia ſiccis duras eſſe ꝓpoſita. Vñ ⁊ ipſe Plato ait: philoſophiā eē meditationē moꝛiendi: ait Macrobius lib. i. c. xxxi. Qui Plato duas moꝛtes hominū nouit: vnā aīe: alteram animalis. Sed ⁊ ipſius animalis duas aſſerit moꝛtes: quaruȝ vnam natura: alterā virtutes parant. Homo eniȝ moritur: cum anima coꝛpus relinqt ſolutum lege nature. Moꝛi etiā dicit: cum anima aduc in coꝛpoꝛe conſtituta: coꝛporeas illecebꝛas philoſophia docente contēpnit: ⁊ cupiditatum dulces inſidias: reliquaſqꝫ anime exuit paſſiones. Sequit. Hanc moꝛtē dicit Plato, eſſe philoſophis appetendam hec ibi. Ex dictꝭ patet: qualr moꝛtificabat illecebꝛas: ⁊ moꝛtificari ſuadebat: ⁊ qualiter eius ſentētia cum euangelica ⁊ apoſtolica concoꝛdabat. Z

¶ Caplm ſextū. De contemptu mundialium ab eo.

i Tem fuit cōtemptu omnium mundialiuȝ perfectus: pꝛout dicuntur philoſophi perfecti. Nullus eniȝ eſt perfectus ſimpliciter abſqꝫ diuina gratia perficiēte. Ait Hiero. vbi ſ. Platonici ⁊ Stoici in temploꝛum vicis ⁊ poꝛticibus verſabant: vt admōiti anguſtioꝛis habitaculi ſanctitate: nihil aliud ꝙ̄ de virtutibus cogitarent. Et conſtat ꝙ Platonici exemplo ⁊ documento magiſtri ſui Platonis hoc faciebāt. Unde in dicto libꝛo qui dr̄ Suda dr̄: ꝙ Plato conuerſatꝰ eſt in Achademia docēs Sed ipſe Plato pauper erat: ⁊ ſolū in achademia poſſedit oꝛtū que pars minima erat ſucceſſoꝝ. Oꝛtus autem pꝛope ante atria: aurea tria numiſmata reddebat. Totus autem queſtus poſterius mille vel plura parum augmentatus eſt hic ſm̄ viuoꝛum tempoꝛa hominum ⁊ ſucceſſoꝛum philoſophoꝛum alijs moꝛientibus: ⁊ per teſtamenta relinquentibus ph̄antibus occaſiōe eius: que in ph̄ica vita eſt ſcole ⁊ quietis. hec ille. Ex quibus patȝ: ꝙ habitatio eius erat modica ⁊ peſtilens: ſiue tempeſtuoſa: ⁊ ab alijs philoſophantibus relicta. modiceqꝫ ab eo dilecta. C

¶ Capitulum. vij. de edomatione paſſionum interioꝛum.

i Tem domatione paſſionum interioꝛum: ⁊ redactione earūdeȝ ſub lege rationis fuit moderatus: ꝓut dicit Sen̄. de eo. iij. de ira. vbi ait ꝙ maximum remedium ire eſt dilatio vt pꝛimū eius feruoꝛ relāgueſcat: ⁊ caligo que menteȝ pꝛemit aut decidat: aut minus denſa ſit. Quedam enim ex his que pꝛecipiteȝ ferebant: hoꝛa nec tātum dies molliet: ⁊ apparebit iā iudicium non ira quicquid volet D Sequitur. Nihil in fluctu cernit Nō potuit īpetrare a ſeipo Plato. cum ſeruo iraſceretur. ſed ponere illum ſtatim tunicam: ⁊ pꝛebere ſcapulis verberibus: īſuper ſua manu ipſe cenſurus. poſt intelligens: ſe iraſci: cum ſuſtulerat manum: ſuſpenſam detinebat: et ſtabat: percuſſuro ſimilis. Interrogatus ab amico qui foꝛte intrauerat quid ageret: exigo inqt penas ab homine iracūdus: velut ſtupens: geſtū illū ſeuituri deffoꝛmē ſeruabit ſapiēti viro: oblitus iam ſerui: quia alium quem potius caſtigaret inuenerat. Itaqꝫ abſtulit ſibi in ſeruum poteſtateȝ ⁊ ob peccatū quoddaȝ cōmotionem. Tu inquit ſpegippe ſeruulū iſtum verberibus obiurga: nam ego iraſcoꝛ: ob hoc nō cecidi ꝓpter qꝺ alius cecidiſſet. Iraſcoꝛ tibi plus faciaȝ ꝙ̄ opoꝛtet. Libētius faciam: non ſit ille ſeruus in eius poteſtate qui in ſua non eſt. hec ibi. Patet ergo ex dictis qͥ̄liter ſuis dominabatur paſſionibꝰ ⁊ maluit ſe caſtigare ꝙ̄ aliū: ⁊ ꝙ alij contempſit caſtigationis modum: vt iuſtitiam ſeruaret. E

¶ Capitulum octauum. De ſua maturitate ⁊ exterioꝛi ꝯuerſatōe

i Tem maturitate conuerſationis exterioꝛis ⁊ geſtus fuit modeſtus pꝛopter quaȝ modeſtiaȝ pꝛebebat exempla virtuoſa diſcipulis. Unde

Sen̄.ij.de ira dicit:ꝙ p̄ceptores
pedagogoſq; placidoſ pueris cō
uenit dari. Omne enim quod te
nerum eſt in eorum ſimilitudinē
F creſcit nutritū. Apud Platonez
inquit puer educatus: cū ad pa/
trem relatus vociferantem vide
ret patrem: nūꝗ̄ inquit apō pla/
tonez hoc vidi. Non dubito qn
citius imitatus ſit patrē ꝗ̄ Pla
tonez ſcilicet ſi eſſet apud eū edu
catus. Ex quo patet ⁊ doctoris
matura honeſtas: ⁊ educationis
apud talem vtilitas.

Capitulum nonum. De eius
gratitudine ꝓ beneficijs.

Tem fuit pro beneficijs
i gratus: ⁊ in diiudicatiōe
diſcretus. Unde Sene.
vi. de beneficijs.c.xiij. Plato in
quit cum flumen naui tranſiſſet
nec ab eo qcꝗ̄ portitor exigeret
honori ſuo hoc datum credens:
dixit poſitum illi eſſe apō Pla
tonez officiū. Deinde paulo poſt:
G dum aliū atq; alium gratis eadē
tranſueheret ſedulitate: negauit:
illi iam apud Platonem poſitū
officium. Nam vt tibi inquit ali/
quid debeaz pro eo quod preſtas
debes non tantum mihi p̄ſtare:
ſed tanꝗ̄ mihi. Nō potes ob id
quēꝗ̄ appellare quod ſpargis in
populum. Quid ergo? Nihil tibi
debet tanꝗ̄ ab vno: nihil tibi cū
omnibus ſoluam: quod tibi cuz
omnibus debeo. Ex quo patet ⁊
ſua gratitudo pro beneficio cōi/
ter exhibito.

Capitulum.x. de veritate eius
in docendo: ⁊ ꝙ beatus Augu.
Platonicos p̄tulit omnib⁹ alijs
philoſophis.

Uaz ꝯo veridic⁹ fuit in
q doctrina: ſicut poteſt eē
vera doctrina abſq; lu/
mine fidei: ⁊ ꝗ̄ propitius fuit in
docendo: ⁊ propinquus veritati
ſacre ſcripture: ob quod prefert
eum ⁊ ſequaces eius Aug. alijs
philoſophis: patet ab eodē Aug.
viij. de ci.c.iiij. poſtꝗ̄ enim mlta
p̄miſit de ipſo Platōe: ait. Nūc
ſatis ſit commemoraſſe: Plato/
nem determinaſſe finē boni eſſe
ſ̄m virtutem viuere: ⁊ ei ſoli eue
nire poſſe qui noticiam dei habz
⁊ imitationez nec eſſe ob aliā cāz
btū. Jdō n̄ dubitat id eē philoſo/
phari: amare deum: Jpſum autē
verum ⁊ ſummū bonuz Plato
dicit eſſe deum: vt tactum eſt.ſ̄.
Et ſubdit.c.xi. recitatis dict̄ pla/
tonis ⁊ platonicorum. Nūc inqt
non imerito me platonicos phi/
loſophos elegiſſe: cū quibus agā
in queſtione de qua agitur. Jdeo
hos potiſſime elegi quoniam de
vno deo qui fecit celum ⁊ terraz
ꝗ̄to melius ſenſerunt: tanto cete
ris glorioſiores ⁊ illuſtriores ha
bentur. Sequitur. Mirantur q
dam cū audiunt vel legunt Pla
tonem hec de deo ſenſiſſe: q̄ mul
tum congruere veritati n̄re reli/
gionis agnoſcūt.

Capitulū vndecimū ꝺ eius
tpe ⁊ etate.

Nde nonnulli putāt: euz
v quando perrexit in egy/
ptum audiſſe Hieremiā
prophetam: vel ſcripturas pro/
pheticas in eadem peregrinatio
ne legiſſe: quorum opinionez in
aliquibus libris meis poſui. Sed
diligenter ſuppoſita temporum
ratio que cronica hiſtoria conti/
netur Platonem indicat a tem
pore quo prophetauit hieremias
centum fere annos poſtea natuz
fuiſſe. Qui cum octuaginta vnū
annoſ vixiſſet ab anno mortꝭ eius
K vſq; ad tempus quo Ptolome
us rex egypti ſcripturas prophe/
ticas per ſeptuagita viros hebre/
os interpretandas habendaſq;
curauit: anni reperiūtur ſexagin/
ta. Quapropter in ipſa peregrina
tione ſua Plato nec Hieremiā
videre potuit tanto ante defūctū
nec prophetias legere: que nūdū
erant in grecam linguam trāſla/
te qua ipſe pollebat: niſi forte q̄
fuit acerrimi ſtudij ⁊ ingenij: ſicꝫ
egyptias: ita ⁊ iſtas per interpre/
tem didicerit: non vt ſcribendo
transferret: ſicut Ptolome⁹ cu/
rauit: ſed nec colloquendo quic/
quid cōtinerēt ꝗ̄tū capere poſſet
adiſceret. hec ibi. Et hoc eſtimat
propter ſimilitudinem verboruz
⁊ concordiam que poſuit Plato
in principio thimei: quē de cōſti
tutione mūdi conſcripſit cū ver
bis illis in principio geneſis. Jn
principio creauit deus celū ⁊ ter/ L
ram: prout ibi explanat Aug.

Capitulum duodecimū. De
veritate euangelica cōtenta in li/
bris Platonis.

Eptimo autem libro cō
ſ feſſionum ante finem ait
Auguſt. legiſſe ſe i libris
Platonis principium euangelij
Joannis. Jn pricipio erat ꝟbū:
⁊ verbū erat apud deū. ⁊c. Jllud
tamē non legit: verbum caro fa/
ctum eſt: ⁊ habitauit in nobis: vt
ait ibi. Sicut tamen dicit Poli.
li. viij. vbi.ſ̄. niſi in patrū ſcriptis
legeretur: nūꝗ̄ alicui infidelium
conceſſum crederem: vt os in tā
te lucis oraculum aperiret: quaz
oculus mundanus nō ſufficit in
tueri. Et ꝙ beatus Joannes euā M
geliſta alti⁹ celo intonuit ꝗ̄ mēs
humana ꝑcipere queat: ſꝫ auris
vtcūq; poſſit audire: cum philo/
ſophi modo euanuerint non tm̄
in cogitationibus ſꝫ in operibus
ſuis.

Capitulum decimumtertium
De elegātib⁹ dictis ei⁹: ſententijs
⁊ elloquentia.

Everitate dictorum in li
d bris ſuis patet eis q ſcru
tati ſunt illos: quorū ali/
qua egregia recitauit Augu. viij.
de ci. ⁊ in alijs libris ſuis. ⁊ poli.
vbi.ſ̄. Scripſit plato libros plu
rimos: ⁊ politici hominis merita
contemplatio minime repreſſit:

⁊ contemplationis acumen ne-
ceſſitas non extinxit., In laudē
eius: Origenes: Hierony. Aug.
omnium philoſophorum atteſta
tionibus freti ſufficiūt Quedā
N tamen moralia dicta eius ⁊ ꝑdi
cabilia ſubſcribantur. vt enim di
cit Tuli. primo ꝺ offi. c. vi. precla
re ſcriptum eſt a platone. Nō ſo
lum nobis nati ſumus: ortuſq̄
noſtri partē patria vendicat: par
tem amici. Atq̄ vt placet ſtoycis
que in terris gignuntur: ad vſus
hominū omnia creari. hoies aūt
hominum cauſa eſſe generatos:
vt ipſi inter ſe alij ꝓdeſſe poſſint
hec ibi. Et. c. xv. Qui reipublice
ꝓfuturi ſunt: duo Platonis pre
O cepta teneant. vnū: vt vtilitatem
ſic tueātur ciuium: q̄ꝺq̄ agūt ad
eā refferant obliti comodoꝝ ꝓ
priorum. Alterum: vt totum cor
pꝰ reipublice curent: ne dū vnā p
tē tuent: aliam deſerant. ¶ Itē
Tuli. de ſenectute. c. v. Diuine in
quit Plato eſcam malorum vo
luptatem appellat: q̄ ea homies
capiuntur: vt piſces. vnde primo
Saturnal. dicit: ꝙ Socrates ſo
litus erat ſuadere cibos illos po-
tuſq̄ vitandos: q̄ vltra ſitim fa-
mēue ſedandam producūt appe
tentiā. ¶ De dicto quoq̄ Pla
tonis egregio Boe. i. de conſol.
P c. iiij. dicit ꝙ ſm Platonē: reſpu
blica: felix eſſe incipit: ſi eam vel
ſtudioſi ſapientie rexerint: vel eiꝰ
rectores: ſapientie ſtudere incipi
ant. ¶ De multis ꝟo dictis eius
habetur in libro qui dicitur ſuda
vbi dicitur. Ait Plato in legibꝰ
quoniā libera eſt anima ⁊ domi
na paſſionum. vincere aūt ſeipm
omnium victoriarū prima ⁊ op
tima. vinci aūt a ſeipſo: ⁊ turpiſſi
mum ⁊ peſſimū. Scimus enim
quoniam paſſiones in nobis ve
lut nerui ⁊ funis quidam exiſtē-
tes: vt auellant nos: ⁊ ad inuicē
attrahant. Contrarij autē exiſtē
tes: in contrarias actiones ſcilicꝫ
debemus eē. Quaſi dicat. Cōtra
riari debemus paſſionibus relu
ctandis. Ibidē. ait Plato. Bo-
nus quidē deus: ⁊ quidem deus Q
cauſa bonoꝝ: maloꝝ aūt oium
non cā. Idē ait in legibꝰ. Deus
vtiq̄ principiū ⁊ finē omniū ha
bens: derelinquentibus diuinā
legem adeſt vltor puniens: obſer
uantibꝰ ꝟo: ⁊ felicitati futuris hu
milis ⁊ ornatꝰ. Idē ait in Phe-
drone. Imperfectus quidem ⁊
imundus in infernū abiens: per
fectus ⁊ pregatus hinc tranſiens
cum deo habitabit. Ibidem dici
tur: ꝙ Plato vadens in egyptū
⁊ multa illorum que illic ⁊ ꝓphe
tarum ⁊ ſacerdotum inmiſcens
ſuiſpſius ſermonibus quemad-
modum pictor verbaliter depi-
ctis ſuperponens colores neq̄ꝗ̄
magice agere vſus eſt. Quāpri-
mum aūt ab hominibus inuidiā
paſſus eſt in ſapientia. Iſte idem
plato ſcripſit decem libros de le-

gibus: in quibus multa ſunt pre-
clara: ait. Au. gelius li. xxi. Et ibi
R dem libro. xx. dicit: ꝙ plato in ci-
uitate quam in libris ſuis condi-
dit: mulieres eſſe cōes cenſuit: ꝓ
mia viris fortibus ſummiſq̄ bel
latoribus poſuit: ſuaſiones pueto
rum ⁊ puellarum indicauit. hec
ibi. Mirum tñ ꝙ cenſuit mulie
res eſſe comunes: qui priꝰ ait vo-
luptatem eſcam eſſe maloꝝ: ⁊ q
cenſuit poetas pellendos a ciuita
te: prout dicit Aug. ij. de ci. c. xiij.
An forte inquit greco platoni pal
ma danda eſt? Qui cū ratiōe for
maret qualis eſſe ciuitas debeat:
tāq̄ꝫ aduerſarios ciuitati poetas
cenſuit vrbe eſſe pellendos. Idē
S dicit. viij. de ciui. c. ix. Qualis ꝟo
eloquentia fuerit. Au. gelius lib.
ij. dicit. Si inquit de platonis orā
tione aliquod verbū demas mu-
taſue. atq̄ id cōmendatiſſime fa
cis: de eloquentia tantum detra
xeris ſcilicet neceſſe eſt. Qualiter
autem fuit deriſor pompaꝝ ſuꝑ-
barū: dr in tractatu de dictis phi
loſophorum: ꝙ cū videret Dio-
niſium tyrannū ſceptuꝫ cuſtodi-
bus ait. Cur tantū mali feciſti: vt
a tam multis cuſtodiaris?

¶ Capitulum decimumquartū
De eius auiditate ad habenduꝫ
libros alienos.

Licet autē eſſet tanta ſa
pietia preditus: de habē-
do tamē libros alienos
fuit curioſus. ait Au. gelius libro
ij. Memorie inquit datum eſt:
platonem tenui admodū pecūia
familiari fuiſſe: tres autem phi-
T lotei pictagorici libros decē milli
bus denariorum mercatum. Id
enim ei precium quidā ſcripſerūt
amicū eiꝰ donaſſe Dioniſiū Sy-
racuſanū. vñ ſequit ibi: ꝙ Am-
buletus in li. ſuo Platoni: tenui
admodū pecūia familiari feciſſe
cōtumelioſe appellat: ꝙ impēſo
ꝓcio librū pictagorice diſcipline
emiſſet: ex eoq̄ Cynicuꝫ: aut ali-
quem dialogū nobilē cōcinnaſſꝫ
Et licet eſſet ſic ſapiens: minime
V tñ preſumptuoſus. vñ Vale. lib.
viij. c. xiij. loquens de eo ait. Con
ditores ſacre are de mō ⁊ forma
eius ſermonē conferre conatos:
ad Euclidem geometrā ire iuſſit
ſcientie eius cedēs imo ꝓfeſſiōi.

¶ Capitulum decimūquintum.
De eius ſalubri conſilio: ⁊ docu-
mento in morte.

De ſalubri ꝟo ⁊ doctrina
li conſilio q̄ꝺ dedit diſci-
pulis moriturꝰ: ait Iſaac
in tractatu de elemoſynis. Nō in
quit affert: q̄ꝺ ñ afferūt libri. vbi
ponit exemplū de Platone. Cū
enim ꝓpinquaſſet obitus eius vo
cauit diſcipulos ſuos: ⁊ precepit:
vt oſtenderent ſibi ſapientias ſu
as. Q̄ꝺ cū feciſſent: ait. Reman
ſerunt apꝺ nos q̄ nō narrauiſtis
Extimo ꝙ non cognouiſtis. At
illi rogauerūt: vt doceret eos il-
lud. Et ille venite poſt tres dies

ad me:tñ nō intretis:niſi licētiaȝ
ſpetraueritis. Et ſic fecerunt. Cū
qꝫ redirēt: ⁊ nuncius diceret ſibi
diſcipuli rogant: vt intrent: ꝯuer
tit faciē ſuaȝ ad parietē: nec dedit
ei reſponſum. Sic ſecunda vice
X Tertia v̓o: cū indignatōe ⁊ facie
triſti ſignificante iraȝ rn̄dit. In-
trent. Reuerſus nūcius dixit eis
qd̓ fecerat. Illi v̓o ꝯtriſtati intra
uerunt. Et cuȝ intraſſent: aſſedit
plato ⁊ reſpexit eos placido vul
tu: ⁊ blando: ⁊ gauiſus eſt cū eis.
Et interrogauit eos de ꝓpoſitōe
eoꝝ. Placuit ergo eis qd̓ appa-
ruit in eo: ⁊ conuerſi ad nūcium
increpauerūt eū vituperantes fa
ctuȝ eius. Et dixit Plato. Quid
habetis ⁊ reprehenditis nūciuȝ.
Dicūt ei. Quando venit ad nos:
terruit nos nūcians nobis diuer
ſum ab eo qd̓ videm⁹ de pſe no
ſtro. Et ille. Nō eū reprehendatꝭ
qꝛ non narrauit niſi qd̓ vidit. Et
hoc quideȝ eſt qd̓ dixi vobis de
ſapientia. Totus enim ſermo ab
vno loco egreditur: ſed ipſi⁹ for-
me diuerſificantur: eiuſqꝫ inten
tiones variantur ſm diuerſitatē
formalē ipſius. Inter ſermoneȝ
enim qui egreditur leuiter ⁊ ſub-
tiliter ⁊ ſuauiter: ⁊ vultu placido
ac ridente: ⁊ inter eū qui egredit̄
cum ira ⁊ triſti vultu differentia
longa exiſtit. ⁊ iō auditus vel au
dire a magiſtro magis applicat
intentionib⁹ rerum: ⁊ veritatib⁹
q̄ꝫ ꝯſideratio in libris. Liber. n.

non affert reȝ: niſi cū forma vna
Magiſter autē affert plures for
mas: ⁊ ex partib⁹ diuerſis rn̄det.
hec ibi. per hoc enim voluit pla
to imprimere diſcipulis: ꝙ plus
confert audire docentem q̄ꝫ ſtu
dere ī libris: ⁊ vehemētior ſit im
preſſio in mentibus audientium
ex viſu ⁊ auditu doctoris q̄ꝫ ex ſtu
dio in libro. Et concordat dicto
beati Hieronimi ad paulinū epi
ſtola. xxxvi. hȝ neſcio qd latētis
energie viua vox: ⁊ in aures diſci
puli: de doctoris ore tranſfuſa for
tius ſonat.

¶ Capitulum decimumſextuȝ.
De opinione circa mortem ſuā.

De morte v̓o eius: diuer
ſi diuerſimode ſcripſerūt
ꝓut dicit poli. li. vij. vbi
ſ. Sed ꝓbabili⁹ eſt: vt dr̄ ibi: eū
q innocenter vixerat: ⁊ ph̄ie pre
cepta ꝓ virib⁹ inſecut⁹ vitam ri-
ſui nō ceſſiſſe. Nā qd̓ de eo nō-
nulli tradūt: ꝙ ſcilicet verecūdia
mot⁹ emiſit ſpūm: eo ꝙ nautarū
ꝓpoſitam ſoluere non potuit q̄-
ſtionē ꝯſtat nois errore ꝯpactuȝ
Quicqd enim de eo: grecoꝝ lo-
quūt̄ fabule: hoc de Homero: ñ
de platone maximus Valeri⁹ re-
fert li. ix. c. xiij. Ex eo enim ħ vul
gatum eſt: ꝙ fuerunt qui Home
rum equiuocū Platoni dicerēt
propter ſapientie excellentiā: ſer-
monis elloquentiaȝ: ⁊ latitudinē
pectoris. Nā viros nobiles cer-
tuȝ eſt polonomos extitiſſe. hec

ibi. De morte aūt Homeri Val.
li. ix. c. xiij. Nam vulgaris inquit
Homeri mortis cā fert̄ ꝙ in in-
ſula qꝛ qōnem a piſcatorib⁹ ꝓpo
ſitam ſoluere non potuiſſet: do-
lore aſſumpt⁹ eſt. Queſtio autem
nautarum fuit talis: vt legitur in
tractatu quem fecit Gre. nazan-
zenus de verbo apl̄i: Sapientia
A hui⁹ mūdi: ſtultitia eſt apd̓ deuȝ
Plato inquit ibat ſpaciatū in lit
tore maris: celū aſpiciendo quaſi
eleuatus conſideratione. Quem
naute reſidētes vidētes deriſerūt
Qui cū ab eis q̄reret: qd cepiſſēt
rn̄derūt. Quotquot cepim⁹ non
habem⁹: ⁊ q̄t ñ cepim⁹ habem⁹.
Pannos enim expediculabant
pediculoſqꝫ mactabāt: ⁊ ſic eos
nō habebāt: Plato v̓o dirigēs
cogitatū ad piſces: cogitauit q̄lr
id poſſet eſſe: ⁊ ſic tandiu cogita
uit: ꝙ nō comedit nec dormiuit:
⁊ mortu⁹ eſt: Ex q̄ infert predict⁹
ſanct⁹ ſapientiā mūdi eē ſtultitiaȝ
apd̓ deū. hoc non aſſero: ſed au-
diui a fide digno q fuit in grecia
aſſerēs tractatū illū apd̓ grecos
eē cōem ⁊ vulgatū. De morte v̓o
Platonis. poli. vbi. ſ. ait. Deceſ
ſit autez octuaginta annis ⁊ vno
ꝯpletis in tanta reuerentia homi
num: ⁊ integritatis auctoritate vt
B diu dubitatū ſit: dijs an ſemidijs
poti⁹ eēt aggregandus. Sed cuȝ
etate illa defficiente: merita. virtu
tum eius tan q̄ꝫ incredibilia quo
dāmō ad antiq̄tatis fabulas ver

gerent: ipſȝ inter ſemideos vene
rādū. Labeo ſcribit vt qddā ma
ius hoie: min⁹ deo fuiſſe doceat.
hec ibi. Et Augu. ij. de ci. c. xiiij.
ait. hunc platonē. Labeo inter ſe
mideos cōnumerandū putauit.

¶ Capitulū dcimū ſeptimū. De
honore ſibi exhibito poſt mortē.

De hoc eodem Señ. epl̄a
lxi. dicit. Nā hoc ſcilicet
ſcis puto platoni diligen
tie ſue beneficio contigiſſe ꝙ na-
tali ſuo deceſſit: ⁊ annū illū vnū
atqꝫ octuageſimuȝ impleuit ſine
C vlla detractione. Iō magni qui
forte athenis erant immaluerūt
defuncto amplioris fuiſſe ſortis
q̄ꝫ humanitati: qꝛ cōſumaſſet ꝑ-
fectiſſimū numerū quē nouē no
uies multiplicata ꝯponūt. Non
dubitantes ꝓpter paucos dies q
defficerent ex iſta ſumma ſacrifi
cium remittere. hec ille. Et de oc
caſu ſiue morte tanti luminaris:
ait policra. vbi. ſ. c. vi. Sol e celo
viſus eſt cecidiſſe: q̄ die philoſo-
phorum princeps plato reb⁹ ex-
ceſſit humanis: ⁊ q̄ſi lucernā mū
di extinctā defleuerūt: q ad thro
num ſapientie: cui ille diu preſe-
derat ſua arbitrabant̄ ſtudia per
D ferrenda. Et de eius morte Tul.
de ſenec. c. ij. dicit: ꝙ vno ⁊ octua
geſimo anno ſcribens plato mor
tuus eſt. q̄ꝫ nobilis ergo fuit iſte
philoſophus ī philoſophia. que
eum nobilem fecit vt. ſ. habitus
eſt a Señ. ⁊ q̄ꝫ multis imitādus

tan dictis q̄ factis patet conſide
ranti ex premiſſis.

¶ Quīta diſtin. De vita Ariſto.
telis.

¶ Capitulum primum. De ori
gine eius ꝛ parentibus.

Licet Plato nobilis
philoſoph⁹: multos
habuerit diſcipulos il
luſtres: tñ cū Ariſto
teles eius diſcipulus
vir excellentis ingenij: ſibi in do
cendi officiū ſucceſſiſſet: q̄ſi ma
tutinum ſydus fulſit hoībus: ꝛ q
buſdam multiplicis philoſophie
E preceptis: velut varijs ſapientie
radijs illuſtrauit orbē: ꝛ tāq̄ ocu
loꝝ deterſa caligine: ad intuēdaꝫ
veritatis ſpēꝫ: mētes hominum
reparauit: ꝑut ꝺꝫ in poli. vbi. ſ.
Sꝫ anteq̄ colligant q̄ ꝺ eo dicta
ſunt in diuerſis libris: ſcribat tra
ctat⁹ de vita ei⁹ tranſlat⁹ de greco
in latinū vt ꝺꝫ: maxīe qꝛ nō ha
betur a m̄ltis coiter. ¶ Ariſtote
les gente qdē Macedo: patria
vo Aſtragorican⁹ Strageta autē
ē ciuitas Tratie: vicina olyntho:
F ꝛ Mothoni. Fuit aūt filius Ni
chomachi ꝛ feſtidie ambobus a
Machaone Aſclepiade deſcen
dēnb⁹. ſicut deſſignat epigrama
quod fuit ꝺ ipſo ſic di. Feſtiō fuit
m̄ fc: Nichomaco genitore: q de
ſcenderunt ab Eſculapio iſignis
G Ariſtoteles. Sed Arminuſtus ꝛ
Armiſtei. Nichomac⁹ aūt pater
Ariſtotelis: medicus fuit Arimi
thi regis macedonū pr̄is Phi
lippi. Ad memoriā aūt ꝓprij pr̄is
Ariſtote. filiū ſuū Nichomacū
appellauit. cui Nichomaco ethi
cam ſcripſit. Itaq̄ habit⁹ q fuit
ei circa medicinā ꝛ ph̄iam: fuit ſi
bi a patre ꝛ ꝓpria generatiōe p⁹
mortē aūt Nichomachi ꝛ Feſti
dis parentū: ducit a q̊dam noīe
Praxeno Achirinū. Cui⁹ famā
ꝛ nutrimētū habēs: in memoriā
H filiū ſuū Nichanora educauit: ꝛ
docuit: ac filiū ſibi fecit. Et i mor
te ſua ꝓcepit in teſtō filiam ſuaꝫ
nomine pythaydā, genitaꝫ ſibi a
pythayda tradi dicto Nichanori
in vxorem.

¶ Cap̄lm. ij. De eius etate q̄ iuit
Athenas: ꝛ qñ adheſit Platōi.

Ariſtoteles aūt iuuenis
adhuc exiſtēs: doctrinā
eloquentie docebat: ꝑut
declarant homerica comenta ab
eo ſcripta. ꝛ Iliadis dictamē. qd
dedit Alexādro: ꝛ dialog⁹ de poe
tis: ꝛ tractat⁹ de poetica ꝛ rhetori
ca. Fact⁹ aūt ānoꝝ decē: ꝛ ſeptē ꝛ
pithia ꝓcipiente: ipꝫ ph̄ari: mit
I titur Athenas: vbi adherēs So
crati: moratus eſt cū eo annis tri
bus. Mortuo aūt Socrate: ad
heſit Platoni: ꝛ morat⁹ eſt cum
eo annis viginti vſq̄ ad finem
Platonis: ſicut ipſe declarat ſcri
bens Philippo. Et tantā Pla
tonis dilectionē adept⁹ eſt: ꝛ dili
gentiā circa ſtudiū ph̄ie: ꝙ Pla
to domū Ariſtotelis: domū lecto

riam vocabat. Et frequēter dice
bat. Eam⁹ ad domū lectoris. Et
ipſo abſente a lectione clamabat
Intellect⁹ abeſt: ſurdū eſt audito
riū. Vixit aūt poſt mortem Pla
tonis annis trigintatrib⁹: ptīꝫ q
dē docēs Alexandrū filiū Phi
lippi ptim circuiens cū eo multā
terram: ptim componēs libros:
parum doctrinis iminens. Non
eſt autem verum ꝙ edificauerit
Liciū ꝯ Platonem. viuum exi
ſtentem ſicut Ariſtoſenus accu
ſauit: ꝛ Ariſtides poſtea ꝯſecut⁹ ē
Adheſit enim Platoni vſq̄ ad
finem eius. Plato autem natus
fuit Ductuno dominante atheni
enſibus ꝛ viuens annis octuagi
ta duobus ſ̄m doctores: vt ſupra
dictum eſt: āno octuageſimo pri
mo vitam finiuit ſub Theophi
lo. Ariſtotelis ꝟo natus ſub Dioſ
copho: ꝛ viuens annis ſexaginta
tribus moritur in tempore Phi
lodei. Adheſit autē Ariſtoteles
Platoni in tempore Naphigeni
Et fuerunt a Teophilo ſub q̊ mo
ritur Plato vſq̄ ad Philodeū
anni viginti tres: quibus ſuperui
xit Ariſtoteles Platoni. Nō eſt
enim verum ſicut quidam men
tiuntur: ꝙ quadraginta ānis mo
ratus ſit Ariſtoteles ſub Plato
I one tempore Odoxij. riſtotele
enim ſexaginta tribus annis vi
uente tres anni reſtant a morte
Platonis: ablatis decē ꝛ ſeptem
quibus ſtuduit in triuio: ꝛ tribus
quibus fuit cū Socrate: ꝛ ablatiſ
quadraginta quib⁹ fuit cū Pla
tone. ſicut ipſi dicunt. In tribus
enim annis non ſolum fuerat im
poſſibile tanta componere: ſꝫ nec
etiam facile legendo tanta tranſ
currere: ſicut Philothorus hy
ſtoriçauit. Nec etiam fuit conue M
niens Ariſtoteli extraneo exiſten
ti poſſe id facere contra Platonē
qui erat ciuis ꝛ valde potens: ꝑ
pter Gabriam: ꝛ Thymeū prin
cipantes Athenienſibus: ꝛ gene
re ſibi cognatos.

¶ Capitulum tertium. De ei⁹ ho
nore apud principes: ꝛ de eius ꝓ
fectu.

Poſt mortem autē Pla
tonis Spegippus quidā
ſuſcepit ſcolas ſuas Fue
rat enim hic filius Sparthonis
ſororis Platonis. Ariſtoteles āt
morebatur in Macedonia do
cens Alexandrū Philippi filiū
Et in tantū honorat⁹ eſt a Phi N
lippo ꝛ Olympiade matre alexā
dri ꝙ ſibi conſtruxerunt cuꝫ eis
ſtatuaꝫ: ꝛ in magna parte fuit cō
ſors regni eius: ꝛ multum labora
uit pro rege. Et cum eſſet magna
pars philoſophie ad bñ faciendū
poſtea vſus eſt. benefaciens ꝛ ſin
gulis proprie: ꝛ omnibus cōmu
niter. Et ꝙ multis quidem ꝓprie
benefecerit: declarant ab eo miſ
ſe epiſtole de quibuſdam ad regē O
Nō autem cōmuniter benefece
rit multis: demonſtrat illud: ꝙ ei

citatē ſuam Stragicam dirutam
prius a Philippo: induxit Ale/
xandrum reedificare: ⁊ regionē
aliam ipſi tradi. Propter quod
⁊ Stragerini feſtiuitatē celebrāt
Ariſtoteli: ipſam Ariſtoteliā ap/
pellantes: ⁊ menſem in quo feſti/
uitas celebrat Stragericū nomi
nant Et etiam Epheſum vrbē
Theopraſti: ⁊ Theophani diſci/
pulorum eius deſtruendam libera/
uit a dſtructione. Stragerini cor
pus Ariſtotelis mortui in Calci/
de reduxerunt in Stragerā: ⁊ al/
tare conſtruxerunt in monumen
to: locū ipſum Ariſtotelicū appel
lantes: ibiqꝫ ad conſilium cōgre
gabantur. In multis autem etiā
Athenienſibus benefecit: ꝓut de
clarāt tractatꝰ q ſunt ad Philip
pum. Jdō Athenienſes in Acro/
poli. illi ſtatuam conſtruxerunt.
vt autem etiam omnibus bene/
faceret: ſcribit Alexandro librū
de regno: docens eū qualiter oꝫ
regnare ⁊ in tantū mouit animū
Alexandri ad benefaciendū: ꝙ
dicebat. Quia non feci bene ho/
die aliquibus: non regnaui. Qd
equale eſt egroto medice morbo
ephimero: propter qd ea: die ope
rationes ſanorum non facit. Ju/
uene autem exiſtente Alexādro
⁊ militante contra perſas eundo
cum eo: neqꝫ tunc abſtinuit phi/
loſophari. Tunc enim compoſu
it hyſtoriam ducentarum quinq̄/
ginta policiarū: ⁊ aſſociauit eum
vſqꝫ in perſiam. Ubi bello facto
rediJt in patriam ſuam. Et Anti/
pater. ſuſcipiens Alexādri regnū
in honorem Ariſtotelem habuit
non minus q̄ʒ Alexander.

¶ Capitulum quartum. Quare
contradixit Platoni in qbuſdā
⁊ quare.

Hegippo autem nepo/
te Platōis mortuo: eiꝰ
diſcipulos ſuſcipiūt Xe/
nocrates: ⁊ Ariſtotenes ſapientiſ
ſimi. ⁊ Ariſtoteles quidem rege/
bat in Licio: Xenorates in Acha
demia: vbi ⁊ Plato ſtuduerat.
Non enim ſicut Ariſtoſenus ⁊
Ariſtodes dicunt Platone viuē
te: ⁊ in Achademia docente Ari
ſtoteles edificauit Licium con/
tra eum. Quod quidam temptāt
dicere propter id quod in pluri/
bus contradicit Platoni. Con/
tra quos dicendum: ꝙ non ſim/
pliciter contradicit Platoni: ſʒ
non intelligētibꝰ ea que ſūt Pla
tonis. Si autem ⁊ Platoni con
tradicit: non eſt inconueniēs. Et
enim in his que Platonis ſunt
ſapit. Platonis enim ſermo eſt.
ꝙ magis oportet curare de veri
tate q̄ʒ de aliquo alio. Et alibi di/
cit. Amicus quidē Socrates ſʒ
magis amica veritas. Et in alio
loco. De Socrate inquit parū eſt
curandum de veritate v̇o multū
Hoc igit̄ ⁊ Ariſtoteles fecit: ⁊ de
ſtruxit verba Platōis q̄ʒuis cō
ſona ſibi fecit: nolēs deſpicere ve
ritatem. Habuit autem multam
dilectionem ad Platonem vt pʒ
ex eo ꝙ aram ſibi conſecrauit: in
qua ita conſcripſit. Aram Ariſto
teles hanc fūdauit Platoni: quē
non eſt conueniens malis lau/
dare. Forte etiam neqꝫ ad ea que
videntur oppugnare Platoni
ſed ad eos qui male ītelligūt ipſa
ſicut ⁊ genitū eſſe celum in libro
qui eſt de celo. Quidam enī ex
tra intellectum: illud poſuerūt ⁊
alia ꝓpria ſenſibilia. arbitrati ſūt
ipſa vt hominē īmortalē ⁊ equū
Qd enim non vult ipſa oino nō
eē oñdit i methaphicis. vi. dupli
cē eſſe ordinē: hunc in duce exer
citus hunc in exercitu: ⁊ alterū eē
cauſam alterius. Et in libro de in
tellectu dicit: ꝙ eſt ſm animum
eſſe res.

¶ Caplm. quintū. De moderan
tia eius in ſcribendo ⁊ loquendo

Ultis autem Ariſtoteleſ
moderatus fuit modis.
Unde ait in predicamen
tis. Non oportet prompte diffini
re: ſed quod multociens conſide
ratur. Et dubitare de ſingulis nō
eſt inutile Et in his que de bono
oportet reminiſci hominem exi/
ſtentem non ſolum bene fortuna
tum. ſed etiam demonſtrantem.
Et in ethicis. Nichomacus: ami
cus quidem vir. amica autē veri
tas. ambobus v̇o entibus ami/
cis: ſanctam prehonorare verita
tem. Et in methauris. Horū qui
dem quedam dubitamꝰ: quedā
v̇o attingimus ſm aliquem mo
dum. Et in eiſdem. Neqꝫ ſemel.
neqꝫ bis: ſed infinite eaſdem opi
niones fieri hominibus: ꝙ non
multum ſapientia ſuperbiamus:
in quibus inuehire videmur: Et
talis qdem ſm vitam fuit Ariſto
teles philoſophus.

¶ Capitulum ſextum. De eiꝰ ſtu
dioſitate: ſcriptis: ⁊ libris.

Ddidit aūt philoſophie
plura que ab ipſa elegit.
Ethice quidem addidit:
felicitatem neqꝫ in exterioribꝰ bo
nis conſtare ſicē Poli. ait. Ne/
qꝫ in anima ſolum ſicut Plato
poſuit ſed habere quidem formā
in aīa: coinquinari aūt ⁊ cōtriſta
ri ſolum ipſam ab exterioribꝰ nō
bene ſe habentibꝰ proprie dictio/
nibus vtens: Et enim: que inqui
nantur interius ipſa pulchritudi
nem habent: occultant autē ſm
ſolam ſuperficiem: ⁊ contriſtata
eandem magnitudinē habēt ſm
veritatē. Philoſophie addidit
qntam eſſentiam. Mathematici
orum autem exigonū eſſe cōmuni
viſuū. Propter quod in plus ex
cedit viſus cuius inſpicit magni
tudinem. Et ſm hoc nihil eorū
que non ſimul totum videt: ⁊ ſic
maiorem fieri axem baſe que eſt
ex hoc: ⁊ exigonum conū perfice
re. ⁊c. Theologie v̇o q̄ʒuis nihil
addiderit: nihil tamen de ea di/
minute determinauit. Non enī

ſolum mundana vidit:ſicut qui-
dam putant: ſed ea q̄ ſupra mū-
dū ſunt:ſicꝫ ꝺclarat.viij.ꝺ phico
auditu.di.ꝙ prima cā neqꝫ per ſe
numero:neqꝫ ſm actus: ex hoc
demonſtrans: ꝙ diuinum neqꝫ
corpus eſt:neqꝫ paſſibile.Com-
poſuit autem medicinalia ꝓbleu
mata:⁊ phiſica probleumata i oc
tuaginta libris exiſtentia : ⁊ con-
ſpectiua probleumata:⁊ metaphi
V ſica ⁊ ſcriptas ab eo iuſtificatiões
grecarum ciuitatum: cum quibꝰ
Philippus lites grecoꝝ deter
minabat. Scripta autē eſt ab eo
hyſtoria politiarum poſteriꝰ. In
philoſophia autē tranſcendit hu
manam menſuram: nihil dimi-
nute tradens ſeu tractans de ea:
ſed multa addiciens ex ſua ſoler-
tia:totam direxit philoſophiam.
Logice quoqꝫ appoſuit diſtiguēſ
res a rebus faciens demonſtrati
uam ſcientiam. Antiq enim:de
monſtrare quidem ſciebant : ſed
demonſtrationem facere ignora
bant:idē patientes coriarijs:po
tentibus quidem,vti calceis:non
potentibꝰ autē rationem aſſigna
re. Inſurgentibus aūt ipſi Athe
nienſibꝰ iuit Calcidam hec dicēs
Concedam Athenienſibus bis
peccare in philoſophia. Et mit-
tens Antipatri: ſcribit Athenien
ſibus cōmorari: periculū.Et di-
xit illud Homeri. Puto nanqꝫ
Z ſupra picū ſeneſcit: ficus autē ſu
pra ficum:ſucceſſionē accuſatoꝝ

enigmatice loquens.
Caplm ſeptimū. De eiꝰ etate
in qua mortuꝰ eſt: ⁊ de eius ꝓle:
⁊ diſcipulis.

Vixit autē Ariſtoteles an
nis ſexaginta tribꝰ. Nā
quindecim ānos habēs
adheſit Socrati:⁊ cuꝫ eo fuit tri
bus annis:Adheſit aūt Plato-
ni viginti annis:poſt mortē quo
qꝫ Platonis vixit vigintitribus
annis.Totū aūt tempus vite eiꝰ
numeratum fuerūt anni ſexagin
ta tres.Et mortuꝰ eſt in Calcide
dimittens teſtamentū ſcriptū:qꝺ
fertur ab Andronico ⁊ Ptholo
meo:cū voluminibus ſuoꝝ tra-
ctatuum.Dimiſit autem filiū Ni
chomacū : ⁊ filiam Pythardaꝫ
proprios diſcipulos Teophraſtū
Phanium: Cudimū: Calidum
Ariſtotenē:⁊ Dyatheocum. Tra
ctatus autē mille numero. Mul
tum aūt potuit cum regibus qui
tempore ſuo fuerunt: Philippo:
Olympiade: Alexādro: ⁊ antipa
tre. Potētia vſus eſt organo phi
loſophie. Proprium aūt fuit phi
loſophie Ariſtotelis: nō diſcede
re a manifeſtis. Poſt demōſtra
tiones enim eſſet multorum teſti
monia ferre. Et pedictis concor-
dat quod ait Cōmentator in pri
cipio Ethicorum. Titulus inquit
libri morum Ariſtotelis Strage
rici ad nichomacum Stragerice
opidū: vnꝺ natus Nichomacꝰ:

q vel pater vel amicꝰ hec ille.De
ipſo ꝟo Ariſtotele Aug.viij.ꝺ ci.
c.xi. Ariſtoteles inquit Platōiſ
diſcipulus:vir excellentiſ ingenij
⁊ eloquio Platonico quidē im
par:ſed multos facile ſuperans:
cum ſectam perypatheticam con
didiſſet: deābulans diſputare con
ſueuerat: plurimoſqꝫ diſcipulos
preclara fama excellens: viuo ad
huc Platone in ſuā hereſim cō
gregauit.hec ille. Qualis ꝟo eta
tis fuit: qn̄ incepit audire Plato
nem:ait magiſter i hyſtorijs ſup
heſter : ꝙ erat tunc decimūocta
uum annum agens.
Caplm octauū. De eius inge-
nio:⁊ ſtudio.

Qualis autem ingenij fuit
ait Tul.i. de diuinatione
c.xi.ꝙ fuit vir ſingulari
ingenio: ⁊ pene diuino. Et idē in
prologo.tuſ.q.dicit.ꝙ fuit vir ſū-
mo ingenio: ⁊ ſcientia copioſus.
Qualis autem ſtudij fuit patꝫ
ex fructibus eiꝰ.ſ. ex libris ab eo
editis: ⁊ eorum artificioſa ſubtili
tate.De cuius ſtudio:primo Ale-
xandreydos.Forte Macer pal-
lēs incōpto crine magiſter. Nec
facies ſtudio male reſpondebat.
Aptis exierat thalamis: vbi nuꝑ
corpore toto: Perfecto:logycos
pugiles armarat elencos . O q̄
difficile:ſtudium non ꝑdere vul
tu.Liuida nocturnam ſapiebant
ora lucernam . Seqꝫ maritabat

tenui diſcrimine pellis. Oſſibus
in vultu : parteſqꝫ effuſa per oēs.
Articuloſ manuū.macies ieiuna
premebat. Ex quibus patet.ꝙ fu
it moderantia temperatus: ⁊ ma
ceratione voluptatis ſibi auſter.
Unde Ual.li.vij.c.vij.preceptū
Ariſtoteliſ fuit:vt voluptateſ abe
untes conſideremꝰ:quas quidē
ſic oſtendendo innuit:feſſas eniꝫ
pnieqꝫ plenas animis noſtris ſbi D
cit: quo minus cupide appetant.
Capitulum nonum . De eius
eminentia.ob quā ſibi nomē phi
eſt appropriatum.

Qualis aūt philoſophus
fuit ait bene Auicena.iij.
metha.c.v.ꝙ fuit egregius phs
⁊ Rabi moyſes.li.i.c.iiij.dicit:ꝙ
fuit princeps philoſophoꝝ.Et ꝺ
eo Poli.vbi.ſ̄.dicit.ꝙ tractauit
omnes philoſophie partes.⁊ pre
cepta dedit in ſingulas.Sed pre
ceteris ſic rationalem redegit in
ius ſuum: vt a poſſeſſione illiꝰ vi
deret omneſ alios exceſſiſſe vł ex
cluſiſſe: Ita vt cōmune nomen
omnium philoſophorum antho
nomatice.i.excellenter ſibi pro-
prium eſſe meruerit.Fuit autem
facūdus elloquio ſed vberior ſen
ſibus: ⁊ doctus omnium ſenten- E
tijs obuiare.Sequitur. Fuerunt
q eum incubi demonis filiū cre-
derent,ꝑpter agilitatem corporis
perſpicaciam ingenij:⁊ glorie ap
petitum:qua multiplici induſtria

omnibꝰ ꝓcipere conſueuerat. Hec ibi. Unde ⁊ quidam ſapiẽs in ſuo tractatu ait. ꝙ Ariſtoteles gloriabatur ſe habere ſpiritū familiarem.

¶ Capitulum decimum. De eiꝰ induſtria: ⁊ ordine in docendo diſcipulos.

F Uit autem in docẽdo induſtriꝰ ⁊ peritus. Docebat enim diſcipulos pro eorū capacitate: ⁊ diuerſa diuerſis tẽporibus. ait Au. gelliꝰ. li. viij. c. x. vi. ꝙ cõmentationum quas tradidit Ariſtoteles due erãt ſpecies: vel que ad rhetoricas meditationes facultatem argutiarũ ciuiliumq rerum noticiam cõducebãt: ſiue apoatyca vel agroatyca: in quibus philoſophia eminentior ſubtiliorq agitabat: q̃q etiam ad nature contemplationẽ diſputationes dyalecticas huic diſcipline exercẽde tempus dabat in Licio matutinũ: Neq ad eum quenq admittebat: niſi quorū aut ingenium: aut eruditiõis elementa atq in docendo ſtudium laboremq exploraſſet. Illas vero exotericas auditiões exerciciũq diſcendi in eodẽ loco veſperi faciebat: eaſq vulgo iuuenibꝰ ſine delectu prebebat. Utroq tempore ambulans diſſerebat: omniũq rerum comentarios ſeorſum diuiſit: vt ⁊ dicerent partim exoteria partim agroatica. hec ibi. Et Poli. vbi ſ. Hic eſt qui primus ſtudiorum genera in agroticum ⁊ exotericum dicit diſtinxiſſe. Nam ⁊ familiares ⁊ q̃ſi domeſtici admittebant in agrotica. Exoterica vero non modo extraneis ſed etiã hoſpitibꝰ ⁊ peregrinis patebant. Artificioſe ergo ⁊ ordinate docebat. Quã efficax vero fuit in docẽdo. dicit. Poli. ibidem. Hic eſt inquit: cuius diſputationibus effectum eſt. vt Achademia moueretur magis ratione q̃ colliſione ventorum. Licet enim pipateticus non Achademicꝰ cenſeret: eo tamen ſollicitãte de ſingulis maxime ceperunt Platonici qui relicti fuerant fere de oĩbus diſputare.

F

¶ Capitulum vndecimũ. Quãt fuit ſtudioſus ad cognoſcendum nãs animalium.

Q Uam vero ſtudioſus ⁊ laborioſus fuerit ad cognoſcendum naturas rerū: narrat Plinius li. viij. ꝙ Alexander magnus inflatꝰ cupidine noſcendi naturas animalium. Ariſtotelis ſũmo in omni doctria viro aliquot millia hominũ: totiꝰ Aſie grecieq: tracie: parere iuſſit: Qui venatus aucupia piſcatus alebant: quibus varia armenta: aluearia: piſcine viuaria in cura erant: ne quid vnq̃ genitum ignoraret ab eo. Quos percunctando quinquaginta fere volumina illa p̃clara de animalibus condidit.

¶ Caplm duodecimũ. De ſubtilitate ⁊ breuitate librorum ſuorũ ⁊ quare ſic edidit eos.

Q Uam ſubtiliter: ⁊ q̃ profunde: multa ſub breuitate comprehendendo: libros diuiſerit: patet ex Aulo gelio vbi ſ. Cum inquit libros ab eo editos ⁊ in vulgo publicatos rex Alexãder cognouiſſet. atq ea tempeſtate armis exercitũ omnẽ ꝓpe Aſiam teneret: regemq Darium prelijs ⁊ victorijs vrgeret: in illis tãtis negotijs lrãs ad Ariſtotelem miſit: non eum recte feciſſe ꝙ diſciplinas agroaticas quibus ab eo eruditꝰ foret: libris foras editis inuulgaſſet. Nam qua inquit alia re pſtare poterimꝰ: ſi ea que a te accepimus: omnium rurſus cõmunia fiant? Ego quippe doctrina anteire malim q̃ copijs atq opulentijs. Reſcripſit Ariſtoteles. Agroaticos libros quos editos quereris: ꝓuide vt archa abſcõditos: nec editos ſcito: nec nõ editos: q2 his ſolum cognoſcibiles erant. ſ. qui poterant ex breuibus multa comprehendere. Nõ ſolũ libros ſuos ſub tanta breuitate ⁊ difficultate ediderit: aliq aſcripſerunt. inani glorie ⁊ inuidie: ꝓpter ait Alexander neq̃ li. I. de naturis rerum. Certum eſt inq̃t: ꝙ dictus philoſophus ſic ſcripſit victori peleo. ſ. Alexãdro mũdum ſubiuganti. ⁊ impatienter ferenti ꝙ ipſe dyalecticam elaboraſſet ita edi. Ita inquit edidi: ac ſi nõ ediſſem. O oſtentatio: ⁊ innanis gloria que ipſum: dyalecticam ſic edere compulit. O inuidia: dum anxietate deciſe breuitatꝭ fere ſingula perſtrinxit: adeo vt vel modicum ipſius opus: totum ſibi vendicet lectorem. hec ibi. Poſſet tamen dici: ſic eum libros edidiſſe ad exercitium ſtudentiũ: ⁊ hoc ex artis exigentia que eſt circa bonũ ⁊ difficile: Unde ait Pap. ꝙ q̃ñ librũ perhiermenias ſcriptitabat calamũ in mente tingebat. Omnis enim locutio accepte rei interpres eſt. Sicq liber ille ſubtiliſſimus.

L

¶ Capitulum decimumtertium De eiꝰ auiditate in habẽdo libros alienos.

L Icet autem fuerit tantus phus: ⁊ tam profundus: libros tamen aliorū nõ contẽpſit: imo care emit: ait Au. gelius lib. iij. poſt principiũ di. ꝙ Ariſtotelẽ traditũ eſt: libros paucalos Speuſippi phi pꝰ illiꝰ mortem emiſſe talentis atticis tribus Ea ſũma numeri noſtri eſt ſextertia duo ⁊ ſeptem millia. De Ariſtotele vero Alexander neq̃ li. de naturis rerum dicit: ꝙ primꝰ: ſillogiſmos diſtinxit: artificioſã medij termini inuentionẽ tradidit: ⁊ theoreumata libri duodecimi Euclidis inuenit: primuſq colores theoricos diſtinxit. Et cum in omni phia primatum teneret: ſolã

M

tamen medicinā ꝓfeſſus eſt. Idē Audiens Xenocratem eleganter perorare: indignans ait. Turpe ē Ariſtotelem docere: Xenocratē vero pati dicere. Et ibi alia de dictis et factis eius.

¶ Capitulum decimumquartū. De abſconſione librorum ſuorū in morte.

N Quid vero factū ſit de multis libris eius. ait Alexander nec vbi. ſ. Ariſtoteles inquit viā vniuerſe carnis ingreſſurus: ſubtiliſſima ſcripta ſua iuſſit ſecum in ſepulcro recōdi: ne vtilitati poſteritatis ſue deſeruirent. ſed neſcio qua vi nature

O aut artis potentia: ne dicam magice artis ꝓdigio locum ſepulchri ſui vicinum circumquaqꝫ ſibi appropriauit: vt illum etiā his diebus nemo intrare poſſit. Ferunt nonnulli dictum locum ſcrutaturum: et ſcripta ibi repoſita antichriſtum putāt inſpecturū. Afferent enim vt aiunt nuntij eius ſecreta Ariſtotelis conſpectui eius q ydolum abhominationis et deſolationis erit. Sed incertis quis adhibere fidem audeat? hec ibi. Et ſic recitando nō adherendo predicta dixit.

¶ Capitulum decimūquintū. De cupiditate glorie.

Ipſum autē glorie auidū et laudis eſſe. ait Vale. li. viij. c. v. et recitat Poli. vbi. ſ. Non modo inquit ſubtilitate qua cunctis celebris eſt: ſed mira auiditate diſcendi eualuit. Adeo quidē: vt Platoni merito proximus fuiſſe videat: cum laudis fuiſſe auidiſſimum vel ex eo conſtet: ꝙ cum Theodoti diſcipuli libros artis oratorie: vt eos ederet ꝯtempſiſſet: moleſte ferēs tantū laudis et glorie alij ceſſiſſe proprio volumine quibus rebus inſiſtēs plant9 ſibi de his i Theodoti libris dictū adiecit. Ex quo cōcludit Val. ꝙ gloria ne ab his qui contemptum eius introducere conant negligitur. Nam et voluminibus nomina ſua adiciunt

R vt quod ꝓfeſſione leuant vſurpatione memorie aſſequant hec ibi. Qualis autem fuit in ſcribendo libros et docēdo alios: patet in ſuis ſcriptis. Ut enim dicit Alexander nec vbi. ſ. Ingenium Ariſtotelis cōmendare ſuperfluum eſt: q2 ſolem iuuare facib9: ſuperuacuū. Omnem enim partē philoſophie rōnalē: et naturalē moralem edocuit: et ſcripto tradidit.

¶ Capitulum decimumſextum De enigmatibus et moralib9 dictis eius.

Enigmata vero Ariſtotelis recitat Hieroni. li. iij. cōtra rufinum. que ſunt hec. Stateram ne trāſileas. i. ne pretergrediaris iuſtitiam. Ignē gladio ne foueas. i. iratum et tumidum animum verbis maledicis ne laceſſas. Coronā minime carpendam. i. leges vrbium conſeruandas. Cor non comedēdū i. merorē de animo deponendū. Cum ꝓfectus fueris ne redeas: i. poſt mortē: vitam iſtam ne deſideres. Per viam publicam ne ambules. i. ne multorū ſeq̄ris errores. Hyrundinē in domo non ſuſcipiendam. i. garulos et verboſos ſub eodem tecto non habendos. Oneratis ſuperponendum onus: deponentib9 non cōicādū idest ad virtutem incedentib9 augenda precepta: Tradendos ſe ocio relinquēdos. hec ibi. Multa quoqꝫ alia moralia et preclara ſcripſit et dixit in libris quos compoſuit ad moꝝ correctionē. Sicut in libro quem fecit de ebrietate ſicut dicitur primo Saturnal. et in illo quē edidit de numero de quo loquit Hiero. ꝯ Iouin. Cuius verba quedā recitat Val.

S li. ij. c. vij. vbi narrat dictum eius vtile. Ariſtoteles inquit de ſemetipſo in neutram partem loq hominē debere predicat: quoniam ſe laudare: vani vituperare quoqꝫ ſtulti eſt. Quā diſcretus fuit in conſulendo ibidem Val. Ariſtoteles inquit Caliſtenē ad Alexādrū mittens monuit: vt ei aut nunq̄ aut iocūdiſſime loqueret: quo ſcilicet apud regias aures: nil ſilentio tutior: vel ſermone acceptior eſſet. Ille vero dū Alexandrū gaudentem cerneret: et ad macedonicos mores dū inuitū reuocare perſiſteret: ſpiritu carere iuſſus eſt: ſeramqꝫ neglecti ſalubris cōſilij penitentiā egit. hec ibi. Quā vero doctus fuerit et diſcret9 in docēdo

T Alexādrum: orbem regere: patꝫ primo Alexandreydos: vbi recitant ſalubria eius conſilia: et egregia documēta. Conſultor inquit procerū ſeruos contemne bilingues. Et nec̄: ne quos humiles natura iacet ꝓcepit: Exaltes etc. Necnō et in epl'a quam miſit ei cōſilia ſuaſit. vbi ait. O Alexan-

V der ſerua animā tuā nobiliſſimā que ꝯmendata eſt tibi: nō vt dehoneſtaturo ſed vt glorificaturo. Et ſic de alijs que ibi ponit.

¶ Capitulū. decimūſeptimū. Qualiter ꝓmuniuit Alexandrū a puella veneno nutrita.

Ex his patet: quā fidelis fuit ſuo diſcipulo quem docebat. vnde legit in dicta epiſtola: ꝙ fuit puella quedā miſſa Alexandro a regina indorum que nutrita fuerat et imbuta veneno ſerpētū. Ita ꝙ natura ei9 verſa fuit in naturā ſerpentū. Que cōfigebat viſum in faciem hominum: et interficiebat eos ſolo viſu. Et niſi Ariſtoteles ꝓmuniſſet mors Alexādro ſubſecuta fuiſſet in ardore coytus cū illa. X

¶ Capitulum decimumoctauū De eius ſollicitudie ꝓ republica.

Quam vero ſollicit9 fuit et pius erga rempublicā: patet i libris ſuis: ſiue in po

litica quam edidit ad reipublice
gubernationē ⁊ ad ſingulorū in/
ſtructionem q̄liter debent viue/
re.vn̄ de ſua ſollicitudine Val.li.
i.c.vi.Ariſtoteles inquit ſup̄ me
vite reliquias ſenilibus ac rugo/
ſis membris:in ſummo litteraꝝ
otio vix cuſtodiēs adeo valenter
pro ſalute patrie incubuit.vt eam
hoſtilibus armis . ſolo equatam
in lectulo athenieñ.iacens:mace
donum manibus quibus addic
ta erat eriperet.Itaqꝫ vrbe ſtrata
atqꝫ euerſa.alexandri familiari/
tate q̄ reſtituta eſt Ariſtotelis no
mm opus eſt.Sollicitus igiť pro
republica in liberatione ei⁹ ⁊ pi⁹
fuit cōpatiendo indigentib⁹.In
tractatu enim de dictis ph̄orum
legiť eū dixiſſe:ꝙ id ſolum habꝫ
paupertas incōmodi:ꝙ alios iu
uare nō pōt.Pius ergo fuit ei⁹
affectus ad indigentes vt videť.

¶ Caplm.xix. De ei⁹ diſcretiōe
in indicādo ⁊ eligēdo ſucceſſorē

In indicando aūt fuit p/ (b)
uidus ⁊ diſcret⁹:ait Au.
gelius lib.xv.c.iiij.di. ꝙ
Ariſtoteles philoſophus annos
fere iam nactus duos ⁊ ſexaginta
unū:corpe deffūcto : ac ſpe vite
tenui fuit.Tunc omnis ei⁹ ſecta/
toꝝ cohors aduenit:obſecrans:
vt ipſe deligeret:loci ſui magiſte
rij ſucceſſorē:quo poſt ſummuꝫ
eius diē,puide vt ipſo vterētur
ad ſtudia doctrinaruꝫ cōplenda
extollēdaqꝫ quibus ab eo imbu/
ti fuiſſent.erant enim multi boni Z
i eius ludo diſcipuli: ſed precipui
duo Teophraſt⁹ ⁊ Menedem⁹.
qui ceteros doctrina ⁊ ingenio p̄
ſtabant. Prim⁹ ex inſula leſbo.
Secūd⁹ ex Rhodo. Ille rn̄dit
ſe facturum/qđ vellent:cū id ſibi
foret tempeſtiuū, poſt breui tēpo
re cū p̄ńtes eēnt·qui hoc petierāt
cū biberet vinuꝫ: dixit inſalubre
eē ſibi ⁊ aſpeꝝ:ſꝫ q̄ri debere.vel
Rhodiū:vl' Leſbiuꝫ petijt:vtru/
rūqꝫ ſe illo dixit:ꝙ ſe magis iu
uiſſet.Et cuꝫ afferrent Rhodiū
petit ⁊ ḡguſtat.Firmū iq̄t hercle
⁊ iocūdū petit mox leſbiū. Quo
deguſtato:vtrūqꝫ inq̄t opior bo
nū.Id vbi dixit nemini dubiuꝫ:
q̄n lepide ſiľ ⁊ verecūde ſibi ſuc
ceſſorē:illa vice ń vinū delegiſſꝫ
Is erat ex leſbio Teophraſt⁹ ſua
uitate lingue p̄iter ⁊ vite inſignis
Itaqꝫ ń diu p⁹:Ariſtotele defū/
cto:ad illum omnes acceſſerūt.
hec ibi.Curiali ergo modo ⁊ di
ſcreto ſibi ſucceſſorēꝫ elegit.Nec
mirū ſi eſſet diſcret⁹ in homini/
bus diiudicandis:vnū alij prefe
rendo:qui fuit etiam diſcretus i
diiudicando:in eodem homine:
quid magis preferendū : ⁊ quid
condemnandū.vnde Boe.iij.d
conſola.dicit:ꝙ ſicut ait Ariſto
teles:ſi linceis oculis homines
vterentur:vt eorum viſus queqꝫ
obſtantia penetraret:nōne intro
ſpectis viſcerib⁹ illd Aſclypiadis
ſuperficie pulcherrimū corpus:

turpiſſimuꝫ videretur.Igitur te
B pulchrum videri:non tua natu/
ra ſed oculorū ſpectantium red/
dit infirmitas.hec ibi.Quo antē
docente:fuit ita diſcretus narrať
in tractatu de ſpeculo:ꝙ ſciſcitan/
te alexandro quo docente profi/
teretur ſe ſcientem: rebus(inquit)
que non nouerunt metiri. Ibidē
recitanť alique ſententie ſue:que
ſunt hee. Nunqꝫ verecūdiores
eſſe debemus q̄ꝫ cuꝫ de his agiť.
Item viri boni eſt: neſcire faceř
iniuriam,Item iniuria irrogata
iniuſte:eius eſt infamia qui facit.
Item aduerſus inimicos inter
C parietes noſtros victoria eſt q̄/
renda, Admiranda igitur ⁊ lau
danda claritas ⁊ bonitas lucis
eterne q̄ ita iradiauit ⁊ illūinauit
tot radios veritatiſ ⁊ lūina p̄ ph̄os
tenebroſos tenebris infidelitatis.
Deus eniꝫ reuelauit illis.Ro.i.

¶ Caplm.xxi. De ei⁹ morte.

De morte ṽo Ariſtotelis (b)
ſcribitur in tractatu Gre/
gorij Naçançeni:de quo
ſupra dictum eſt:ꝙ cuꝫ in grecia
apud Nigrūpontem ſit fluxus
maris ⁊ reflexus quaſi ſimľ Ari/
ſtoteles volens inueſtigare cām
venit videre:⁊ diu conſiderans:
cum non poſſet inuenire cauſam
ſufficientem: vt ſibi videbať: ex
D indignatione alloquens aquam:
ait.Quia non poſſum capere te:
capias me.Et ſe p̄cipitauit ⁊ ſub
merſit.Ex quo concludit dictus
ſanct⁹:ꝙ ſapientia mundi: ſtulti
tia eſt apud deum.Hoc dico non
aſſerendo ſed recitando audita a
fide digno:qui in grecia conuer
ſatus aſſeruit predictū tractatum
ibi communiter eſſe vulgatum.Et
hoc potuit eſſe:q: licet de⁹ reuela
uerit mľtas ṽitates philoſophis
de rebus creatis:tumore tamen
ſuperbie euanuerūt in cogitatio
nibus ſuis.Ro.i.Et hec ad pre/
ſens ſufficiant de Ariſtotele.

¶ Capitulum viceſimūprimū.
De alijs diſcipulis Platonis: vt
de Apuleo ⁊ dictiſ ei⁹ ac ſentētijs.

De alijs ṽo diſcipulis pla (b)
tonis:⁊ qui ſibi ſucceſſe/
runt in ſua ſcola:Augu.
viij.de ciui.c.xi.Cū poſt morteꝫ
(inquit) Platōis Speſippus:ſo/
roris eius filius.⁊ Xenocrates ei⁹
dilect⁹ diſcipulus in ſcola ei⁹ que
Achademia vocabať eidem ſuc
ceſſiſſent:atqꝫ ob hoc ⁊ ipſi:⁊ eo
rum ſucceſſores:achademici ap
pellarenť:recentiores tamen phi
loſophi nobiliſſimi quib⁹ Plato
ſectandus placuit voluerūt ſe di
ci peripateticos: aut Achademi
E cos ſeu Platonicos.Ex quibus
valde ſunt nobilitati greci.Plo
tin⁹: Iābicus: Porphirius.In
vtraqꝫ autem lingua ſcilicet gre/
ca ⁊ latina.Apuleus Afer extitit
nobilis Platonicus.Iſte Apu/
leus cōpillauit librū de deo So/
cratis.cuius pulchre ſunt ſenten
tie:in fine maxime.vbi dicit.Nil

nichil eque minꝰ: ꝙ cū omnes cu
piant optime viuere ⁊ ſciant nō
alia re q̄ aīo viui: nec fieri poſſit
quin vt optime viuas animꝰ ſit
colendus: tamen animum ſuū
nō colant. Et ponit exēpla. Ocu
li curandi ſunt: vt acute cernatur.
pedes curandi: vt perniciter cur
ratur: brachia vegetanda: vt for
titer pugnetur: ⁊ ſic de alijs mē
F bris. Ideo animus colendus: vt
bene viuatur. Et ibidem dicit: ꝙ
artes ſiue ſcientie alie poſſunt ſi
ne erubeſcentia ignorari: ſicut ra
tio pingendi: pſallendi: cantandi:
quas vir bonus contemnere po
teſt ſine vituperatione. Sed ne
ſcire bene viuere: nullꝰ audet di
cere ſine pudore. Itē ꝙ in ho
minibus contemplandis noli alie
na eſtimare: ſed ipm hominem
conſidera (vt meum pauperem
Socratem) ſpecta aliena voco q̄
parentes pepererūt: fortuna lar
gita eſt. Sequit. Generoſus es:
G parentes laudas: diues es: non
credo fortūe: validꝰ es: egritudi
ne fatigaberis: pernix es: in ſe
nectutem abis: formoſus es: ex
pecta ⁊ non eris. Et ibi bene de
conſimilibꝰ. Et de prudētia quā
poetico more Mineruam nun
cupauit: q̄ comitante Ulixes eua
ſit pericula. De quibꝰ dictum eſt
De Spegippo diſcipulo Pla
tonis non leguntur alia communi
ter: niſi que dicta ſunt ſcilicet ꝙ
Platoni in ſcola ſucceſſit vt di

ctū eſt. Et ſic dicit magiſter in hi
ſtoria ſup heſter caſtigatiōē ſer
ui contumacis ſibi Plato com
miſit: quando ſe ſenſit iratū. Et
ꝙ caſ emit Ariſtoteles libros eiꝰ.
vt dictum eſt. ſ: ſi tamen fuit idē
Spegippus.

¶ Capitulum viceſimum ſecun
dū. De Xenocrate: ⁊ eiꝰ virtutibꝰ
⁊ dictis.

Ed ꝺ Xenocrate alio di
ſcipulo Platōis mlta ꝓ
clara leguntur. Unde de H
eo Tulius libro de natura deoꝝ
c.xi. dicit: ꝙ dij poterant eū audi
re. Fuit enī mundi ⁊ mundialiū
magnus contemptor: ait Tulius
v. tuſ. q. c. viij. di. Xenocrates: cū
legati ab Alexandro quinq̄gin
ta talenta attuliſſent: que erāt tūc
magna pecunia Athenis: addu
xit eos ad cenā in Achademiā.
Quibus appoſuit tantum quod
ſatis erat. Cūq̄ poſt pridie roga
rent eum: cui numerari vellet. ſ.
pecuniam. Quid vos inquit he
ſterna cenula non intellexiſtis:
me pecunia non indigere? Quoſ
cū triſtes videret: triginta mnas
accipi fecit: ne aſpernari regis li
beralitatem videret. Itē fuit vo
luptatum carnaliū auſterꝰ mor
tificator. De cuius ꝯtinentia Ua
leriꝰ libro. iij. c. iij. dicit: ꝙ cū mu
lier laſciua ſiue meretrix promi
ſiſſet ſe corrumpere illius cōtinē
tiam: ⁊ nocte acceſſiſſet ad cellā
eius: nec ille ad eam in aliquo di

uertiſſet: reſpondit mulier in cra
ſtino petentibus a ſe pactum: ꝙ
non de ſtatua pactum fecerat: ſ;
de homine. Uocauit enim eū ſta
tuam propter eius inflexibilē cō
tinenciam. Et in vita Gregorij
naçançeni legitur de duobꝰ phi
loſophis ſcilꝫ Xenocrate ⁊ Po
lemōe: q̄rū vnus diſcumbēdo
cū meretrice nullo modo com
motus aut ꝯmaculatus eſt. alter
cū eſſ; prepotens: humi diſcum
bere ſolitus erat. ¶ Itē fuit mo
deſtia tranquillus: non credens
de facili alienis verbis. Unde de
eo Ualeriꝰ vbi. ſ. dicit: ꝙ cū qui
dam diſcipulꝰ ſibi diceret: ⁊ Me
tellum multa mala dixiſſe de eo
ñ credidit: ⁊ q̄renti quare nō cre
deret reſpondit: non eſſe credibi
le. vt quē tātopere amaret: ab eo
K inuicem non amaret. At illo iu
rante: affirmauit nūq̄ Metel
lum illa dixiſſe: niſi ea dici expe
dire iudicaſſet. ¶ Itē fuit in do
cendo efficax ⁊ virtuoſus. Ad eiꝰ
enim doctrinam polemus ado
leſcens in illecebris nutritus: cō
uerſus eſt ab illecebris: cum eū
audiuit in ſcolis continentiam ⁊
modeſtiam commendantē: ait
Uale. libro. vi. De quo in prohe
mio Comuniloquij: ⁊ Hiero. ꝯ
Iouinianum añ fi. Xenocrates
inqt philoſophꝰ de Tripholomi
legibus apud athenienſes tria tā
tum precepta in templo Eulegi
ne reſidere ſcribit. honorandos

parentes: venerādos deos. Car
nibus nō veſcendis. De iſto Xe
L nocrate dicitur in tractatu de di
ctis philoſophorum: ꝙ cum vi
deret: furem duci ad ſuſpenden
dū: ait. Magni fures puniunt
minores.

¶ Capitulum viceſimūtertiū.
De Phedrone.

E alio ꝟo diſcipulo pla
tonis ſcilꝫ Phedrone:
ait Aulꝰ gelius libro. ij.
Phedron helidenſis ex cohor
te Socratica fuit: Socrati: Pla
toniq̄ familiaris: eiuſq̄ nomini
librū ꝺ immortalitate anime edi
M dit. Fuit autem ſeruus: forma at
q̄ ingenio liberali. Et vt quidā
ſcripſerunt: a Lenone domino
eius puer ad merendū coactus:
cū Creber Socraticus hortante
Socrate: emiſſe dicit: habuiſſeq̄
eum poſtea in philoſophie diſci
plinis. Is poſtea philoſophus il
luſtris fuit: eiuſq̄ ſermones ele
gantes de Socrate legunt. Uñ
vult dicere: ꝙ qui prio fuerūt ſer
ui pꝰ fiunt clari ⁊ philoſophi. vn
de dicit Helinandus. Mos fu
it Platoni: libros ſuos intitulari
nominibus magiſtrorū: vel eo
rū quos magiſtri docuerant: vt
maiorem auctoritatem acquire
rēt. Inde dicti ſunt Thimeꝰ quē
Cicero tranſtulit: Phedron: ⁊
Gorgias ⁊ ceteri.

¶ Capitulum viceſimumquar
tū. De Gorgia.

VT enim ait Tuliꝰ de ſene
ctute.c.iij. Socratis ma
giſter Leũtius Gorgiaſ
N centum ⁊ ſeptem compleuit an/
nos. Neqꝫ vnq̃ in ſuo ſtudio at
qꝫ opere ceſſauit. A quo cũ que/
reretur: cur tandiu vellet eẽ in vi
ta: nihil inquit habeo quod accu
ſet ſenectutem meam. Pulchrũ
reſponſum: ⁊ docto homine di/
gnum. Hec ibi. Ex quo patet: ꝙ
Plato libros ſuos intitulauit ali/
quando nomine magiſtrorũ: ali
quando ṽo nomine diſcipuloꝝ.

¶ Capitulum viceſimũquintũ.
De Teophraſto ⁊ eius ſentẽtijs.

VT autem tactum eſt. ſ. di
ſcipulus ⁊ ſucceſſor Ari
ſtotelis fuit Teophraſtꝰ
Qui philoſophꝰ claruit: quia di/
uinitate (vt ait Cicero) ſicut reci/
tat magiſter hyſtoriarum ſup li/
brꝫ Machabeoꝝ: hic fecit librũ
1 de nuptijs: in quo preclare diſpu/
tat: an vxor ſit ducenda ſapienti:
in quo tractat de moleſtijs coniu/
O giorum. De quo libro multa reci/
tat Hiero. ꝯ Iouiñ. De quibꝰ ꝑ
parte in cõiloquio. Fecit ⁊ alium
2 de amicitia: in quo prefert eaꝫ re
bus humãis. hic dicit accuſaſſe
naturam: ꝙ longam vitaꝫ dedit
beſtijs: ⁊ non hominibꝰ. vt. ſ. ha
bitum eſt. Huius ſententie reci/
tantur in tractatu ꝺ ſpeculo. Ex/
pedit inquit probatos amicos ꝓ/
bare: non amatos iprobare. Iteꝫ
Grauius aduerſariuꝫ ſecuritate
perdidiſti. Item. Amantium ce
ca ſunt iudicia. Et ſic de alijs. vl
terius non proſequitur Augu. de
philoſophorum ſucceſſione: quo
ruꝫ genus fuit Ioniũ. ſ. in eis ter
renis: vbi nũc grecia dicit. De q̃
bus Augu. viij. de ci. c. ij.

¶ Sexta diſtinctio. De vita Pi
tagore ⁊ eius dictis.

¶ Capitulum primum. Qꝺ ipſe
fuit auctor Italicorum phõrum.

ET ideo redeundum
eſt ad aliud genꝰ phi
loſophorum. ſ. Itali/
cum. De quo Augu.
ibideꝫ dicit. ꝙ italicũ
genus auctorem habuit Picta/
goram Samiũ: de quo ferũt no
men philoſophie exortum. Naꝫ
cum antea ſapientes appellarent
qui modo quodam laudabil vi/
te preſtare videbantur: iſte inter
rogatus: qd profiteretur: philo/
ſophum ſe eſſe rñdit. i. ſtudioſuꝫ
vel amatorem ſapientie: quoniã
ſapientem profiteri: arrogantiſſi
mum eſſe videbatur. Ideꝫ Tul.
v. tuſ. q. vbi ait. Nomen ſapiẽtie
vſqꝫ ad tempus Pictagore prio
enim ipſe reſpondit ſe eſſe philo
ſophum.

¶ Capitulum. ij. De eius origie
⁊ peregrinatiõe pro philoſophia
querenda.

DE origine ſua ⁊ peregri/
Q natione pro ſapientia ha
benda ait poli. lib. vij. c.
iiij. di. ꝙ fuit natiõe Samius: ne

gociatoris diuitis filius: cui no/
men Mancus erat. Sed paren
te longe ditior fuit: eo ꝙ negotia
tio patris tanta nequiuit acquire
re: q̃ta filius cõtemnere maluit
q̃ habere. Magnis igitur for/
matus incrementis ſapientie. egi
ptum primo: mox Babiloniam
ad adiſcendum ſyderum motus
originemqꝫ mũdi ſpectandaꝫ ꝓ
fectus: ſummam ſcientiaꝫ conſe
cutus eſt. Inde regreſſus Cretã
⁊ Lacedemoniam: ad cognoſcẽ
das Minoys ⁊ Ligurgi incly/
R tas ea tempeſtate leges conſcen
dit. ⁊c. De hoc Aug. epiſtola. iij.
dicit ꝙ pheraquides Aſſirius cũ
diſputaſſet Pictagoram Sami
um: ex diſputationis ſue nouitate
ꝯmotũ: athleta fecit philoſophũ

¶ Capitulum tertium. De eiꝰ au
ctoritate: ⁊ honore.

DE auctoritate ṽo ſua ⁊ fa
moſa opinione ibidẽ ab
hoc inquit. philoſophoꝝ
genus italicum ⁊ nomẽ philoſo
phie exortum eſt. Tantꝰ auteꝫ ex
titit in ea parte philoſophie q̃ ſpe
culatiua vocat: vt ſibi quiſqꝫ phi
loſophantiuꝫ vix potuerit adeq̃ri
S Tantus in cõtinentia: vt ab om
nium animantium temꝑaſſe cre
datur edulio. Tantus in cultu iu
ſtitie: vt populos illius partis
italie que antiquitus magna gre
cia ⁊ poſt morteꝫ nominis eiꝰ au
ctoritas rexit. hec ibi. De ſua quo
qꝫ peregrinatione Hiero. in pro
logo biblie ſciliꝫ epiſtola. xxxv. ait
Sic Pictagoras memphiticos
vates ſcilicet adijt. ⁊c. De ſua ṽo
eminentia Tulius. iiij. tuſcu. q. in
pricipio. dicit: ꝙ homines credi
derunt Numaꝫ regeꝫ eẽ Picta
goram ꝓpter eq̃tateꝫ ⁊ ſapientiaꝫ
Eum enim qui excelleret ſapien
tia crediderunt Pictagoricũ. de
eiꝰ veneratione ⁊ auctoritate Va
leriꝰ li. viij. c. viij. dicit: ꝙ Picta
gore veneratio: tanta ab auditori
bus fuit: vt que ab eo acceperant
in diſputatiõe ducere nephas pu
T tarent. Qui interpellati ad reddẽ
dam rationem: Pictagoram di
xiſſe rñdebant. Ideꝫ poli. vbi. ſ.

¶ Capitulũ. iiij. De honeſtate vite
eius cum diſcipulis: ⁊ ꝙ eis erãt
omnia comunia: ⁊ de eius indu
ſtria in docendo.

DE honeſtate ṽo vite ſue
cuꝫ diſcipulis: ⁊ qualiter
habuerũt oĩa cõĩa: Au.
geliꝰ li. viij. c. vij. Nec pretereun
dum inquit: ꝙ omnes ſimul qui
a Pictagora in cohortem diſci
plinarum recepti ſunt: quod quiſ
qꝫ pecunie habebat: in medium
diuulgabatur: ⁊ tenebat ſocietas
V inſeꝑabilis tanq̃ illud antiquuꝫ
conſortium: quod iure atqꝫ ṽbo
romão appellabat Cocomichot:
quod eſt nomen grecum: ⁊ vide
tur ſonare idẽ quod cõcordia vl
vnitas. De ſapientiali eius indu
ſtria in conſiderando diſcipulos
añq̃ eos acciꝑet ad diſcipulatuꝫ

⁊ de diſciplinali iformatōe eorū-
dem poſtq̄ꝫ erant recepti dicitur
ibidem pictagoras inquit adole
ſcentes qui ſe ad ſe audiendū cō
tulerant mores nāſqꝫ eoruꝫ con
iecturatione quadā de oris ⁊ vul
tus ingenio: deqꝫ totius corporis
filo atqꝫ habitu erat ſolicitꝰ ſiſcita
ri. Eum vo qui exploratus ab eo
ydoneus fieret: recipi in diſcipli
nam ſtatim iubebat: ⁊ poſt certū
X tempus tacere. Non omnes idē
ſed alius aliud tempus ꝓ eſtima
to captu ſolertie: is qui tacebat: q̄
dicebantur ab alijs audiebat: ne
qꝫ percūctari: neqꝫ conmercari:
neqꝫ conqueri ſi non intellexerat
que audierat fas erat. Sed non
minus quideꝫ tacitus q̄ꝫ bieniuꝫ
Ait tñ Señ. epiſtola. lv. ꝙ apud
Pictagoram quinqꝫ annis erat
tacendum diſcipulis. Ideꝫ Am
broſius primo de offi. c. iij. dic: ꝙ
quinqꝫ annis vſuꝫ loquendi illis
ſubtrahebat vel inhibebat. Ideꝫ
Hiero. ſuꝑ illud Eccle. iij. Tem
y pus tacendi: ⁊ tempus loquendi
Modeſte igitur ⁊ humiliter cū
diſcipulis habitabat: ⁊ eos doctri
naliter ⁊ vtilr̄ inſtruebat.

¶ Capitulum. v. De eius ꝣelo et ſollicitudine in emēdando alios.

Qualiter autem ſtudioſe
laborauerit ad proficien
duꝫ alijs in docendo nar
rat Trogus pompeius libro. xx.
⁊ idem Poli. lib. vij. c. iiij. vbi di
citur: ꝙ ſapiētia ⁊ legibus inſtru
ctus Crothonioꝝ vrbē applicuit
omnino reſolutam: ⁊ ſoliꝰ virtuꝫ
opera indigentem. Fortune eniꝫ
indignantes oderant arma: que
aduerſus Locrēſes ifeliciter ſu-
pſerūt: mutaſſentqꝫ vitā luxuria
niſi eis Pictagoras phs obſtiniſ
ſet. Laudabat enim vtutem quo
die: ⁊ vitia luxurie denudabat: et
caſus vrbium ꝑditarum enume
rabat cauſas. Matronaꝝ vo ſe
paratā a viris doctrinā: ⁊ puero-
rum a parentibus frequenter ha
buit. Docebat nūc has pudicitiā
⁊ obſequia in viros: nūc illos mo
deſtiam ⁊ litteraꝝ ſtudiū: ⁊ inter
hec velut genitricē vtutuꝫ fruga
litatem omnibꝰ ingerebat. Con-
A ſecutuſqꝫ diſputationū aſſiduita-
te eſt: vt matrone auratas veſtes
ceteraqꝫ dignitatis ornamenta
q̄ſi luxurie inſtrumēta deponerēt
eaqꝫ oia delata in Iunonis edē
ipſi dee conſecrarent: preferētes
vera ornamēta matronaꝝ pudi-
citiā non veſtes. Sequit: ꝙ cum
trecēti ex iuuenibꝰ ſodalitij iuris
ſacro: ſeꝑatam a ceteris ciuibꝰ vi
tam agerēt: q̄ſi cetū clādeſtie cō
iurationis hñtes aduerſus picta
gorā: ciuitatē in ſe conuerterūt.
Que eos cū in vnam domū cō
B uenissent cremare voluerūt. In
quo tumultu ſexaginta fere perie
re: ceteri in exiliuꝫ ꝓfecti ſunt. ex
q̊ pꝫ vt dr̄ ibi: q̄to hō ꝓſtat ho-
mini: cū vniꝰ ꝑſone auctoritas
iā lapſum ad frugē melioris vite

pplm̄ reuocauit hec ibi. pꝫ ergo
ſua ſtudioſitas ad docendū pplꝫ:
⁊ ppli edocti: ad eū affectuoſitas

¶ Capitulum ſextum. De eius i duſtria ad pacificandum alios.

Quam vo peritus ⁊ indu
ſtrius fuit in ſedando ⁊
trāquillādo animos ho
minum turbatos: narrat Augu.
contra Iulianuꝫ recitans verba
Tulij di. ꝙ cuꝫ violenti adoleſcē
tes: mulieris pudice fores frāge-
rent. precepit pictagoras: vt ſpon
C deum canerent in ſono. ſ. tibiarū
Quod cum feciſſent: ille q ſona
bat tarditate modorum: ⁊ graui
tate cantus: illorum furentē reſſe
diſſe petulantiam dr̄. Et huic cō
cordat quod ait Seneca. iij. d̄ ira
Pictagoras inquit perturbatio-
nes ai componebat.

¶ Caplm̄. ſeptimū. Qualiter ad inuenit muſicam.

Qualiter autem ipe muſi-
cā adiuēit: narrat Ma-
crobius li. ij. poſt princi-
pium. Cum inquit caſu preteriret
in publico: fabros ignitum ferrū
ictibus maleantes audiuit: atqꝫ i
aures eius ſoni certo ſibi ordine
reſpondentes ſibi ceciderunt re-
pente in quibꝰ grauitatis acumi
na reſonabant. vt vtrunqꝫ ad au
dientis ſenſum ſtatuta dimēſiōe
reſonans remearet: ⁊ ex his vari
D ijs impulſibus ſenſus ſibi conſo-
nꝰ naſceret. Fecitqꝫ fabros muta
re maleos: qbus mutatis: ſonoꝝ

diuerſitas ab hominibꝰ recedēs
maleos ſequebat. Cumqꝫ diuer-
ſitatem ponderis: in ſingulis an
notaſſet: maiores maleos ferire
ſpauit: ⁊ ex maleis ad fidis euer-
tit examē. Et inteſtina ouiū: vel
bouum neruos cum varijs pon
deribus illigatis deſcēdit: qualia
prius in maleis fuiſſe didicerat.
Taliſqꝫ cantus euenit: qualem ꝓ
or obſeruantia promiſerat: adie-
ta dulcedine quā natura fidū ſo-
nora ꝓſtabat. hic pictagoras So
crati compos deprehēdit nume-
ros quibus ſoni naſcerent. ⁊ his
ſic proportionatis: vt ibi determi
nat: ad efficiendam muſicā pro-
E fecit. hec ibi. Unde ⁊ ipſe fidibus
⁊ cantu ſic vſus eſt: Ait Tul. iiij.
tuſ. q. di. ꝙ pictagorici cum car-
minibus eſſe dicūtur: ⁊ precepta
quedam tradere occultius: ⁊ men
tes ſuas a cogitationum intentio
ne cantu fidibuſqꝫ ad tranquil-
litatem traducere.

¶ Capitulū octauum. De egregijs documentis eius: ⁊ moralibus dictis.

De documentis ſuis cō-
pēdioſius tractat Hie-
ro: contra rufinuꝫ li. iij.
vbi ait. De dogmatibus pictago-
re cuius dogmatibus Italia ple-
na: que condam magna grecias
⁊ de auditoribus eius. ſ. Archipo
⁊ Liſide. qui Archipꝰ grecie Li
ſides thebis hūere ſcolas. Qui
memoriter precepta tenentes do

ctoris ingenio pro libris vtebāt
F A quibus illud eſt Fuganda ſūt
omnibus modis ⁊ abſcindenda
languor: a corpore: imperitia ab
animo: luxuria a ventre: a ciuita-
te ſeditio: a domo diſcordia: ⁊ in
cōmune a cunctis rebus intem-
perantia. ¶ Item pictagore ſūt
hec precepta. Amicorum eē om-
nia cōia: ⁊ amicū eē alterū duoꝝ
temporū habendam curā mane
⁊ veſperi eorum que acturi ſumꝰ
poſt deum veritatem colendam
que ſola homines deo facit pri-
mos. hec ibi. De huius dcō Tu-
lius de ſenectute ante fi. ⁊ cōcor-
dat cum pictagoreorū preterito
more. Exercede memorie gr̃a:
q̄d quo die dixerim egerimq̄ cō
memoro veſperi. Hee ſunt exer
citationes: hec curricula ingenij.
G De ſuo vͦo egregio dicto Sene.
epl̃a. xcvj. Que precepta bona in
quit ſi ſepe tecum ſunt: profutura
pluſputa q̄ bona exēpla. Picta
goras ait. Alium animū fieri in-
trantibus templū: deorumq̄ ſi
mulacra e vicino cernentibus: ⁊
aliū tm̄ fores alicuiꝰ oraculi ope-
rantibus. Ex his patet: quanta ſa
pientia humana preditus fuit: ⁊
qua induſtria alios docuit.
¶ Capl̃m nonū. De ꝓfectu di-
ſcipulorum ſub eo.
E T ideo merito ſub eo ꝓ
fecerunt diſcipuli ⁊ in ſa
piētia: vt dictum eſt ⁊ in
moribus ⁊ vita phica. in declina

tione tumultuum mundanorum
in appetitione quietis: ⁊ ſapiētialiū
ſtudiorum. Ut enim ait Hieroni
mus contra Iouin. Pictagorici
huius mundi frequentiā declinā
tes in ſollitudine ⁊ deſertis locis
habitare conſueuerunt. ¶ Item
ratione vnanimis cohabitatiōis
⁊ cōmunis compoſitionis: ⁊ do-
ctrinalis informatiōis mutuo ſe
amabant pictagorici: in tantū q̄
vnus pro alio paratus erat mori
ait Tul. i. de offi. c. xi. Damonem
⁊ Phitiam pictagoreos ferūt in
ter ſe hoc animo fuiſſe: vt cū eoꝝ
alteri Dioniſius tyrannꝰ diē ne
cis deſtinaſſet: ⁊ his qui morti ad
iudicatus erat: paucos ſibi dies
cōmemorandorum ſuorum cau
ſa poſtulaſſet: vas. i. pignus fa-
ctus eſt alter eius ſiſtendi. i. loci
eius ponendi: vt ſi ille non reuer
tiſſet: moriendum eſſet ſibi. Qui
cum ad diem ſe recepiſſet: admi
ratus eſt eorum fidem tyrannus
petijtq̄: vt ſe in amicitiam tertiū
aſcriberent. Et ſic pepcit eis. Idē
dicit Ambro. iij. de offi. huiꝰ quo
q̄ pictagore preceptum fuit niſi
iuſſu Imperatoris de ſtatiōe nō
deſcēdere. i. animā e corpore nō
educere: Ait Tulius de ſenectu-
te. c. iij.
¶ Capitulum decimum. De eiꝰ
errore.
L Icet autem fuit predictiſ
preditus: q̄ tamen non
gratia dei illuminatꝰ eius

H nuit in cogitationibus ſuis ſicut
alij philoſophi: ⁊ errauit ponen-
do animas tranſire de copore in
corpus ſicut dicit Hiero. contra
Rufinum vbi. ſ̄. Iſte inq̄t primꝰ
inuenit animas eſſe īmortales. De
quo etiam errore Uirgilius. vj.
eneydos. Hō mille rata voluerīt
per amnes Lintheum ad fluuiū
deus euocat. ⁊c. Sequitur. Rur
K ſus ⁊ incipiunt ī corpora velle re
uerti. Et poſuit prio: ſe fuiſſe Cuſ
ſetum: Secundo Talidē. tertio
Emithianum. quarto Pirrū: ad
extremū pictagoram. Et poſt cer
tos temporꝝ circulos: ea que fue
rūt rurſus fieri: nihilq̄ in mūdo
fieri nouum. hec ibi. Et Sen̄. epi
ſtola. xc. Pictagoras: omniū in
ter oīa cognationem eſſe dicebat
⁊ aliorū ꝯmentiū in alias ⁊ alias
formas tranſeuntiū nulla ſi illi
cōmuniſ anima interijt. Nec ceſ
ſat quidem niſi tēpore exiguo dū
in aliud corpus transfondit.
¶ Capl̃m vndecimū De ꝯtēptu
deorum ab eo.
D E illo vͦo Tul. iij. de na-
tura deorū in fi. dicit q̄
pictagoras cum in geo-
metria q̄ddam noui inueniſſet:
muſis bouem imolaſſe dr̃. Sed
L id quidē non credo, quoniā ille
nec Apolini dlphico hoſtiā imo
lare voluit: ne aram ſanguine aſ-
pergeret. hec ille. Ex dictis pꝫ: q̄n
ta eſt bonitas lucis eterne que tot
veritates creatas dicto philoſo-

pho reuelauit ⁊ q̄nta damnoſitas
non habere gratiam fidei: ⁊ ipſiꝰ
lucis reuelantis veram cognitio
nē: quorum priuatione errauit
dictus philoſophus: ſicut alij qui
euanuerunt in cogitationibꝰ ſuis
¶ Capitulum duodecimū. De
eius morte ⁊ honore pꝰ mortē.
D E morte vͦo ſua ⁊ hono
re Poli. vbi. ſ̄. dicit. Cū
ad propulſandam labē
moꝝ viginti annos egiſſet. Cro
tone: methapontū migrauit: ibi
q̄ deceſſit. Cuius tanta honora-
M tio fuit: vt ex domo eius templū
facerēt: ipſumq̄ pro deo colerēt
nacti forte occaſionē ex vͦbis eiꝰ
dicēti domū phantis eē ſacrariū
ſapīe ⁊ veriſſimū dei templum.
Traditur etiam perſuaſiſſe homi
nibus aīas eſſe imortales: ⁊ poſt
diſſolutionem corporis. vite pre-
ſentis premia recepturas. Im-
pie tamen fabulam mille annoꝝ
primꝰ dicit induxiſſe. hec ibi. De
tempore vͦo eiꝰ. Au. gelius. li. iij.
dicit. q̄ pictagoras Samius ve-
N nit Italiā. Tarquini filio regnū
obtinente circa ducenteſimū ſe
xageſimum annum poſt vrbem
conditam.

¶ Quarta pars. De vita aliorū
philoſophorum.
¶ Capitulum primum. De Car
narde philoſopho: ⁊ eius ſtudio
ſitate: ⁊ animoſitate ad diſputan
dum. f.

[E]t quoniam Beatus Aug. non pſequit̃ de diſcipulis predictorũ phorum: eis ſuccedentibus in ordie ſcribantur notabilia de philoſophis qui fuerũt eis contẽporanei ⁊ coevi. Ut enim habitum eſt. ſ. Carnaydes philoſophus fuit miſſus cum Drogene ab Athenienſib⁹ ad ſenatum Romanum. Et iſte Carnaydes fuit vehementis ſtudij: ait. Vale. li. viij. c. vij. Carnaydes inquit nonaginta expletis annis. idem illi viuẽdi ⁊ phandi finis fuit. Ita ſe mirificuz operib⁹ doctrine addixerat: vt cuz cibi capiendi cã recubuiſſet: cogitationibus inherens: manum ad mẽſã porrigere obliuiſceret̃. Sed eum Melliſſa quam vxoris loco habebat temperata ſtudia non iterpellandi. ſed inedie ſuccurẽdi officio dextera ſua neceſſaria v ſib⁹ aptabat. Alio ergo vita fruebatur corpore v̾o quaſi alieno ⁊ ſupervacuo circundatus erat. ¶ Idẽ cũ Criſpo diſputatur⁹: helleboro ſe ante purgauit: ad expurgandũ poſtmodũ ingeniuz attentius: ⁊ illud acrius refellendũ: quas potiones: induſtria ſolite laudis cupide appetenda ſe fecit. hec ibi. Idem feciſſe: contra Zenonem ſcripturus narrat. Au. gelius lib. xviij. Carnaides inquit Achademicus ſcripturus aduerſus zenonis ſtoici libros: ſuperiora corporis elleboro cãdido purgauit: ne quid ex corruptis i ſtomacho humoribus: ad domicilia vſq; animi redundaret: ⁊ inſtantiaz vigoremq; mentis labefaceret tanta cura tãtaq; apparat⁹ vi igenio p̄ſtitit ad refellenda que zenon ſcripſerat. Hec ibi. Miro ergo modo ſtudioſus fuit ad ſcienda ſapientifica: ⁊ multum animatus ad defendenda ſua: ⁊ conuincenda aliena.

¶ Capl'z. ſecundũ. De Demoſtene ⁊ ei⁹ operib⁹ virtuoſis ⁊ ſtudioſitate: ac patientia.

[I]tem: predictis fuit coeuus Demoſtenes: prout ait magiſter hyſtoriaruz ſuper Heſter. Qui multum fuit ſtudioſus ſicut dicit Vale. li. viij. c. vij. di. q̈ Demoſtenes cum primam litteram dicere non poſſet oris ſui vitium: tanto ſtudio expugnauit: vt ea a nullo expreſſius proferret̃. Ibidẽ. Vocez exilitate acerbam: exercitatione continua ad maturum ⁊ gratum ſonũ auribus produxit. Ibidez. Lateris firmitate defectus: quas corporis habitus vires negauerat a labore mutilatus eſt. Ibidẽ. Multos v̾ſus vno ſpiritu complebat eoſq; adũſo loco celi gradu ſcandens pronuntiabat. Ibidem vadoſis littoribus inſiſtens: declamationes: fluctuum fragoribus obluctantibus edebat: vt ad fremitus concitatarum contionum

patientia duratis actionib⁹ offerret. Ibidem. Fertur ore inſertĳ calculis diu ac multũ loqui ſolitus: quo vacuum pmptius ⁊ ſollicitius eſſet. Preliat⁹ eſt cum rerũ natura: ⁊ victor abijt: malignitatem ei⁹ pertinaciſſimo animi robore ſuperando. Ita q̈ alterum Demoſtenẽ Mater: alterum induſtria enixa eſt. Hec ibi. Patz igitur ex dictis qualiter laborauit in exercitio ſtudij ſui. Qualiter ãt abhominat⁹ eſt voluptatẽ carnalem: patet ex nobili facto ei⁹ ⁊ rñſo Laydi mulieri latine. de q̊ Au. geli⁹ li. x. ⁊ Poli. li. vj. c. xx. Hec enim Lays Corinthia ob elegãtiam venuſtatemq; forme demerebat: conuentuſq; ad eã diuorũ hominũ ex omni grecia celebreſ erant. Hec admittebat: niſi q̄ daret que petebant̃. Poſcebat autẽ illa nimium q̈tum. Hinc natuz eſt frequens illud prouerbiũ apd̾ grecos. Fruſtra quis Corinthuz tendit ad Laydez: niſi queat ⁊ velit dare quod petit. Hanc iſte Demoſtenes clanculo adijt: ⁊ vt copiam ſui faceret: petijt At Layas ho. quotũ popoſcit quod noſtratis manui denarium facit decies mille: equaturq; medietati talẽti maioris: qd̾ noſtratis denarij viginti milia claudit Tal' petulãtia mulieris atq; pecunie magnitudine victus expauiduſq; demoſtenes auertitur. Et diſcedẽs: ego ingt penitere tanti non emo. hec ibi. Ex quibus patet. q̈tum voluptatem deteſtabat̃: ⁊ q̈tũ ab eo laſciuia arguebatur ad penitentiã hortabat̃. ¶ De ſua quoq; induſtria in arguendo eos q̄ peccata ſua defendunt peccantiũ multitudinem. Au. ge. li. ij. v bi. ait. Quo modo tant⁹ philoſophus obiurgatione adoleſcentẽ quendã arguebat: eoq̈ a rhetorib⁹ ⁊ facundie ſtudio: ad philoſophie. ſ. ſpeculatiue ſtudium tranſgreſſus ẽ. At ille: id ſolitũ eſſe dicebat: turpitudinẽ delicti: exemplorum vſu: ⁊ cõſuetudinis venia deprecabatur. At tantus ipſo genere defenſionis inſtantior: homo ingt ſtulte ⁊ nihil: ſi te a malis exemplis auctoritates ⁊ rationes philoſophie. ſ. vere non abducunt. Neq; illius Demoſtenis ſnia ibi in mentez venit. Sequit̃. Hec v̾ba Demoſtenis ad euz qui vtcunq; peccatũ ſuũ alienis peccatis exẽptuz purgatũq; eſtimabat. Quoruz verborũ ſnia eſt: q̈ qui ſe excuſant aliorũ peccantiũ exemplo malaq; cõſuetudine: inepte ⁊ rationabiliter ſe excuſant. De eodẽ narrat li. xiij. di. q̈ legati maſoleoruz cuz veniſſent Athenas: ⁊ aduocaſſẽt aduocatos: reſtitit ei Demoſtenes. Ad quem in craſtino venerunt cum pecunia quaz petijt. Poſtridie v̾o cũ res deberent agi Demoſtenes lana multa collum ceruicẽq; circũuolutuz legit prodijſſe. ⁊ ſe dixiſſe pati reuma

ticā paſſionē: vt pꝫ ex proceſſu.ſ.
Xenaxeri ⁊ contra moleſtos loq
non poſſe: Tunc vnus e populo
dr̃ exclamaſſe. Non Xinarē De/
moſtenes patiſ. ſed achitexem.i.
cupiditatē vel ſimulationem. Et
id poſtea non celauit ſed glorie aſ
ſignauit. Nam cum interrogaret
X Ariſtodemū auctorē fabularum
q̄tū mercedis accepiſſet: ⁊ ipſe rñ
deret: talentū: reſpondit ille. Ego
plus accepi: vt tacerem. hec ibi.
Cautus ergo fuit ad diſſimulan
dū quomodo voluit ⁊ agenduꝫ
De eodē: ⁊ de patientia eius. Au
lus geli⁹. li.xxiiij. Traditū inquit
eſt: Demoſtenē veſtitu ceteroq̄ꝫ
corpis cultu nitido nimiſq̄ꝫ acu/
rato fuiſſe. Hinc turpib⁹ idigniſ/
q̄ꝫ in eum verbis aliqueꝫ irruiſſe
legit: atq̄ꝫ dixiſſe eū non tempa
tum: quin parum vir ⁊ ore pollu
to diceret: Quod patienter ſuſti/
nuit. Similiter multa in eū dicta
ab hortēſio quaſi i hiſtriōeꝫ. Si
militer cum Lucius Torquatus
non ſolum hiſtrionē ſed Diony/
ſiam geſticulariā cum diceret: q̄
ſ.erat ſaltatrix: molli voce rñdit.
Dionyſie mallē eſſe q̄ꝫ tui Torqua
te. ⁊ de eodem alia in cōmunilo/
F quio parte prima: vbi de aduoca
tis ⁊ Poli. vbi.ſ. dicit. q̄ anteq̄ꝫ
virtus eloquij eius inotuiſſet: cul
tus apparitioris dr̃ appetiſſꝫ nito
rem. At poſtq̄ꝫ noticiam ⁊ famā
aſſecutus eſt: elloquētie toga cō/
tentus eſt dicens: ſe velle potius

a ſe q̄ꝫ a nitore veſtium aut cultu
exq̄ſito conſtare gloriam.

¶ Capitulū tertiū. De Iſocrate.

Hic fuit contemporane⁹
hyſocrates: vt legitur in
hyſtorijs. de quo in pro
logo Policrati dr̃ q̄ cum inter
rogat⁹ eſſet ab amicis quare nō
in forenſibus negotijs verſaret:
reſpondit. Que locus hic callet
ego neſcio: ⁊ que ego calleo loc⁹
hic neſcit Tamen vt.ſ. habitum
eſt: in lib. ſaturnalium recitatur
hoc dictum eſſe a Socrate ora/
tore.

¶ Capitulum quartum. De De
mocrito.

His phūs: vt dr̃ in hiſtori
is Democritus fuit con/
temporaneus. De q̊ Va
le. li.viij.c.vij. di. q̄ cū diuitijs ce
ſeri poſſet que tante fuerunt: vt
pater eius exercitui Xerxis epu/
lum ex facili dare potuerit: q̊ ma
gis ſtudijs vacuo animo vacaret
parua admodū ſūma retenta: pa
trimoniuꝫ ſuum fratri donauit ⁊
ignotus vrbi Athenis vixit. ſ. va
cans ſtudio philoſophie.

¶ Capitulum quintum. De Hy
pocrate.

His ſimiliter contēpora/
neus fuiſſe Hipocras.
de quo Au. geli⁹. lib. xx.
dicit q̄ multum deteſtabatur vo
luptatem vnde ꝺ coytu venereo
ita eſtimabat: partem eſſe quādā
morbi teterrimi quod noſtri co/

mitialem dixerunt. Qualiter aūt
ipſe inſtruebat diſcipulos narrat
Hiero. epſa. xxxiiij. Hypocrates
iquit adiurat diſcipſos ſuos ante
q̄ꝫ doceat: ⁊ in verbis ſuis iurar̃
compellit. Extorquet ſacramēto
ſilentij ſermonē inceſus manſue
tudinem: habitū moreſq̄ꝫ deſcri
bit. Quanto magis inquit nos q
bus aiarū cura eſt. hec ibi.

¶ Capitulū ſextuꝫ de Democri
to de quo prius: qualiter ſcilicꝫ fu
it mundialium contemptor ⁊ q̄
re ſe excecauit: ⁊ de ſua ꝯſtantia.

De aliquibus phīs illorū
narrat Au. gelius. mul/
ta preclara vnde libro. ij.
nte. ſi. ait. de Democrito: quem
hyſtorie grece luminibus ſponte
ſe priuaſſe ferunt: q̄ cogitationes
cōmentationeſq̄ꝫ ai in contēplā
dis nature ratiōib⁹ vegetiores vl̃
exactiores eſtimabat: ſi eas vl̃ de
illecebris oculorum impedimen
tis liberaſſet: vel ne malis ciuib⁹
bene eſſe videret. Ait tamen Ter
quillius.c.xi. q̄ ſe ideo excecauit
q̄ mulieres ſine concupiſcentia
aſpicere nō poſſꝫ: ⁊ doleret: ſi nō
eſſet potitus in continentiā emē
dationē. De eodem narrat multa
Sen. q̄ fuit magnus temporali
um contemptor. Unde epſa. lxv.
Democritus ingt ſicut eſt ſic vi
uit: non tāq̄ꝫ omnia cōtempſerit
ſed tan q̄ꝫ alijs habenda dimiſit.
Et non ſolum contempſit ſed nil
poſtulare voluit. ait Sen. li. de p

uidentia aū ſi. di. q̄ Democritus
ea die qua interdixit ſibi poſſide
re interdixit ⁊ poſcere. Quaſi di/
cat. Nihil voluit poſſidere nec po
ſtulare. Et Sen. vij. de benefi. c.
ix. Democrito ſi res aliquas poſ/
ſidendas deoꝝ tradere velit ſub
certa lege ne liceat donare: affir/ E
mauerim repudiaturū dicturūq̄ꝫ
Ego me ad id inextricabile pon
dus non alligo: ne in fecem rerū
hunc expeditū hominem dimit/
to: quod ad me fers poculorum
omniū mala? ⁊c. Ubi poſtq̄ꝫ enu
merauit diuitiarū incomoda cō/
cludit in pſona illius. Ego regnū
ſapientie noui magnū: ſecurum
ego ſic omnia habeo: vt omniuꝫ
ſint. Itaq̄ꝫ cum ſibi Ceſar ducen
ta ſextercia donaret: ridens reie/
cit. Sequit̃. Ingentē rem dici ab
illo audiui: cum miraretur Ceſa
ris dementia: q̄ ſe putaſſet tanto
poſſe mutari. Si temptare me in
quit Ceſar cōſtituerat: toto illi fui
experiendus imperio. Quaſi di/
cat. Suo toto imperio me muta
re non poſſet. ¶ Iteꝫ fuit huma/ F
ne glorie contemptor. De q̊ Tul.
v. tuſ. q. aū ſi. vēi ingt Democrit⁹
Athenas: nec quiſpiā me agno/
uit. O conſtantem hominem ait
Tulius qui gloriabat ſe
affuiſſe. ¶ Item fuit conſtantia
ſolid⁹. De quo Tul. ij. tuſ. q. aū ſi.
Democritus cum in manus ho
ſtis incideret. nullum gen⁹ ſup/
plicij deprecatus eſt: nullumq̄ꝫ re

euſauit. Unde ꝛ vitam mollē: ma
F re mortuū vocauit. Sen̄. epiſtola
xcv. Quid ſtultius eſt homine:
verba metuente? Eleganter De-
mocritus ſolebat dicere: eodem
loco ſibi eſſe voces imperitoruꝫ
q̄ ventre redditos crepit⁹. Quid
inquit mea reffert. ſurſum iſti: an
deorſum ſonent? Quanta demē-
tia eſt: vereri ne infameris ab in-
famibus? Iſte Democrit⁹ lꝫ eſſet
priuat⁹ oculis exterioribus: ſeipꝫ
tamen regebat honeſte. ait Tul.
i. tuſ. q. ante fi. Cecitas facile ferri
poteſt: ſi non deſint ſubſidia vali
tudinuꝫ. Democritus: luminib⁹
G amiſſis: alba ꝛ tetra cernere non
poterat. At vero bona ꝛ mala:
equa: iniqua: hōeſta: turpia: ma
gna: parua: ꝛ ſine varietate colo-
rum licebat bene viuere: ſine no
tione rerū nō licebat:

Capitulum ſeptimū de zeno-
ne qualiter oīa contēpſit: ꝛ de vi
te eius honeſtate.

S Imiliter vt ait Au. geli⁹
zenon ph̄us Citicenſis
floruit illis temporibus:
qui fuit magnus mundialiū con
temptor: de quo Sen̄. de tranquil
litate animi ante fi. Nunciato in
quit naufragio: zenon noſter cuꝫ
omnia ſua audiret ſubmerſa: iu-
bet me ait fortūa expeditiꝰ ph̄ari.
H Item fuit conſtās ſtabilitate.
ait Tul. ij. tuſ. q. ꝙ zenon perpeſſ⁹
eſt omnia anteq̄ cōſcios delēde
tyrānidis indicaret. Item fui
moderātia vite hōeſt⁹. ait. Sen̄.
epiſtola. lx. zenonem Cleātes nō
expreſſiſſet: ſi eū tm̄ audiſſet. Ob
ſeruauit illum: vt ex formula ei⁹
viueret: vite eius interfuit: ſecre-
ta proſpexit. De eius egregio di-
cto legit in tractatu de dictis phi-
loſophorum: ꝙ viro ꝛ vxori ga-
rulis ait. Cum duo ſoli eſtis: quo
modo capit vos domus vna lo-
quaces? ꝛ tamē qꝛ non fuit gratia
illuminatus: errauit. Poſuit eni
voluptatem eſſe qd indifferens
ait Au. gelius vbi. ſ.

Caplm̄ octauū. De ph̄o ſtoy
co pugnante cū dolore.

I Tem ideꝫ Au. geli⁹ reci
tat multa preclara de phi
loſopho Thauro: de quo
mentio facta eſt. ſ. Et de hoc idē
li. iiij. cū Delphos alphitia ꝯuen
tumq̄ tocius grecie ph̄s Thau-
rus iret: diuertit ad amicuꝫ viri
nobilem in ſtoya diſciplina egri
valitudine oppreſſum. qui dolori
bus cruciatibuſq̄ q̄s greci Ko-
lon. i. trencadas dicunt: ꝛ febre ſi
mul afflictus erat: gemitus ex co
compreſſos erumpere: ſpūſq̄ ꝛ
anhelitus e pectore eius non do
lorem magis impugnātes q̄ pu
gnam aduerſus dolorem. Et cuꝫ
ipſum ad retinendam patientiā
Thaurus ſtabiliſſet: egreſſus eſt
cum ſocijs. Qui ait ad eos Ui-
diſtis non ſanum ſpectaculū ſed
cognitu vtile cōgredientes com-
pugnanteſq̄ philoſophum ꝛ do
lorem

lorem Faciebat vis illa ꝛ natura
vim quod ſuum erat perpetieba
tur ꝛ cohibebat. Cohercebat in-
tra ſe violentias effrenati dolo-
ris: nullos eiulatus: nullas com-
plorationes: nullas voces inde-
coras emittebat. Et ibi cōſequen
ter de inqſitione diſcipuli a thau
ro philoſopho de ipſo dolore q̄li
ter eſt indifferens apud ſtoycos
ꝛ de ſufferentia doloris qualiter
eum ſuffert ſapiens. Nam dictuſ
philoſophus gemitus non emit-
tebat: vt dictum eſt.

Capitulum nonū de Thau-
ro philoſopho

D Eiſto eodeꝫ philoſopho
narrat idem. Au. geli⁹
libro pmo ꝙ dabat ſepe
poſt quottidianas lectiones tp̄s
querendi quod quiſq̄ vellet. Et
ab eodem queſiuit diſcipulus an
M ſapiens iraſceretur. Unde ibi de-
terminatur: qualiter ſapiens ex-
ercet opera diſcipline ſine ira. vbi
introducit exemplū de Plutar-
co iubente verberari famuluꝫ cō-
tumaceꝫ ſine ira: ꝛ ire ſignis. De
quo dictum eſt in communiloquio.
De eodem philoſopho Au. geli⁹
ibi dicit. qualiter indicauit inter
patrem ſcilicet priuatum ꝛ filiuꝫ
preſidem. ꝙ ſcilicet in locis pieta-
tis debet filius preſes ſedere an-
te patrem: ſed in re domeſtica ꝛ
N familiari debet pater prior ſeder̄
vt habitum eſt in cōiloquio. De
eodē etiaꝫ ibi Au. gelius dicit: ꝙ
cum adoleſcentem a ſodalib⁹ cō-
uictuq̄ hominū ceruicoſoꝝ ab-
ducere vellet: miſit ei verba Ari-
ſtotelis ex libro: iuſſitq̄ quottidie
lectitare. Qualia autem fuerunt
verba: in greco ponuntur nō in
latino: ſed ſupponendum: ꝙ fue
runt talis ſententie: ꝙ ſocietates
talium ſunt deteſtande.

Capitulum decimum de ſtoy
co philoſopho in tempeſtate: de
quo Aug. ix. de ci.

I Tem Au. gelius narrat
de philoſopho ſtoyco de
quo Augu. ix. de ci. c. iiij.
cuius ſcilicet erat opinio ſicut et
ſtoycoꝝ: ꝙ timor nō cadit in aīo
ſapientis. Qui tamen palluit in tē- O
peſtate naufragij. Et cum poſtea
argueretur retulit reſponſuꝫ Ari
ſtipi Socratici, Qui cū re ſimili
argueretur: reſpondit illuꝫ ꝓ aīa
nequiſſimi Nebulonis merito n̄
fuiſſe ſollicitum: ſe auteꝫ debuiſſe
timere pro aīa Ariſtippi. Et cum
Au. geli⁹ non exagerandi animo
ſed diſcendi quereret ab eo: que
nā eēt cauſa timoris ſui: cuꝫ pre-
ceptum ſit diſcipline ſtoycorum
ne mortis timeatur aduent⁹: quā
conſtat ſibi dubium terminum eē
vite: ille ꝓtulit librū epytheti ſtoy-
ci. Cumq̄ librum tenuiſſet Au.
gelius inuenit ſtoycis placuiſſe:
nō eſſe hominis vt viſa que fan-
taſias appellant in animum ve-
niant: aut recedāt: ꝛ cū venerint
ex terribilibus rebus aut contra P
A

neceſſe eſſe (aſſerunt) moueri animum etiam ſapientis: vt paulisper metu trepidet: triſtitia ɔ̄hatur: dilatetur leticia: cupiditatib⁹ moueatur. Tanq̄ his paſſionib⁹ preuenientib⁹: rationis ꝛ mentis officium non ideo conſcientiaʒ mali in mente verſari: nec approbari iſta: aut eius aliquem indulgeri conſenſum. Hoc enim volunt eſſe in poteſtate: idq̄ʒ intereſſe inter animum ſapientis ꝛ ſtulti cenſent: q̄ ſtultus cōſenſu mentis: paſſionibus cedit: ſapiens vero licet eas neceſſitate patiatur: retinet tamen de rationabiliter appetendis vel fugiendis veraʒ ꝛ firmam inconcuſſam mentis ſententiam. Hec ibi. Quod tñ non eſt intelligenduʒ fieri perfecte abſq̄ʒ gratie diuine adiutorio.

Capitulum vndecimum. De Publio ꝛ eius egregijs ſententijs

i Tem Au. gelius dicit de Publio ꝛ eius ſententijs libro. xviij. Que ſunt hec. Malum eſt conſiliuʒ quod mutari non poteſt. Beneficium accipit qui dat digno feras: non culpes qd̄ vitare non potes. Cui plus licet q̄ par eſt: plus vult q̄ licet. Comes facundus in via pro vehiculo eſt. Frugalitas inſerta ē rumoris boni. heredis flet⁹ ſub perſona riſus eſt. Furor ſepe fit leſa patientia. Improbe Neptunum accuſat qui iterum naufragium facit. Ita amicum habeas vt poſſe fieri inimicum putes. veterem ferendo iniuriam: vites nouam. Nunq̄ periculum ſine periculo vincitur. Nimiuʒ altercando amittitur veritas. pars beneficij eſt: qd̄ petitur ſi velle neges. hec ille.

Capitulum duodecimuʒ. De Fauorino ꝛ eius documentis in nutrimenta infantiū.

i Tem Au. gelius recitat d̄ Fauorino philoſopho li. xiiij. ponens eius documenta preclara. Cui ſuadenti nobili mulieri vt filium ſuuʒ ipa nutriret: cū mater puelle diceret: illi parcendum: ſine inquit oro eaʒ integram matrem fieri filij ſui. Contra naturam eſt imperfectū dimidiatūq̄ʒ genus matris peperiſſe: ac a ſe abieciſſe: aluiſſe i vtero ſanguine quem non vidiſſet: ꝛ lacte non alere quem viderat iaʒ viuentem: iam hominem: iā matris officia implorantem. An putanteʒ naturam dediſſe feminis vbera: ornandi cauſa: ꝛ non alendorum liberorum. Idem prodigioſe mulieres: fontem illum areſcere cum periculo corruptis lacti laborant. vbi ponit exempla. q̄ ſi ouium lacte: hedus caprarū alatur: vel econuerſo: conſtat in illo ſcilicet agno lanam duriorem: in hedo vero capillū gigni teneriorē. Item hyrcani tigrides admouēt vbera ſua ſcilicet catulis. Itē. Tales mulieres que dāt filios ſuos

alijs nutriendos: illud vinculum coagulūq̄ʒ amoris (quo natura parentes cum filijs cōſociat) interſcindunt: aut certe diſſoluūt. Ipſi⁹ q̄q̄ʒ infantis affectio animi amoris conſuetudinis in illa ſola (vñ alitur) occupatur. hec ibi. Rationabiliter: clemēter: ꝛ vtiliter iſta perſuaſit. vt patet ibi.

Capitulum decimumtertiuʒ. De philoſopho reddente cauſaʒ nō eſuriendi vel ſitiendi: ꝛ de recitatione conſuetudinis Uirgilij.

I Tem li. xij. recitat eiuſdē philoſophi ſententiā. Cū enim viſitaſſet egrū quēdam: in quo edendi petitio priſtina elanguerat: ait ille philoſoph⁹ ꝙ non eſſet mirum. Quia vt ait inquit heſtenſiſtrat⁹ eſuritionem faciunt inanes patenteſq̄ʒ inteſtinorum fibre: ꝛ caua intus: ventris ac ſtomaci vacua hyantia: q̄ vbi aut cibo complent: aut inanitate diutina ɔ̄huntur: Tunc loco vbi cibus capitur: vel ſtipato vel abducto: voluntas capiendi cibi deſiderandiq̄ʒ reſtringitur. Scithas enim .i. illos populos: vt famem longius tolerent: faſcijs vētrem ſtrictiſſimis circūligare dicitur: ea ventris confoſſione eſuriem poſſe depelli. hec ibi. Et rationabiliter videt aſſignare cauſam famis: vel faſtidij. De eodeʒ philoſopho idem libro. xvi. recitans verba Uirgilij. Quem ſolitum ferunt dicere: ſe parere verſus more ꝛ ritu vrſino. Nam vt vrſa fetum egerit ineffigiatuʒ informēq̄ʒ lambendo id poſtea qd̄ ita edidiſſet conformaret ꝛ fingerēt. Proinde itaq̄ʒ igenij ſui partus recentes rudeſq̄ʒ eē: ꝛ imperfectos: ſed deīceps tractādo reddere his oris ꝛ vultus lineamenta ſubtili ingenio. Hec ibi. Sicut ergo Uirgilius dicebat: ſe primo parere rudes verſus: deinde tractando formabat: ſic debet homo prouidus opera que primo facit informia ꝛ rudia: poſtea tractando: diſcutiendo: ꝛ deponēdo deformitatem: ad plenum ſiue perfecte formare.

Capitulum decimūquartuʒ. de nobili ſapiente dante conſiliū Lacedemonijs.

I Teʒ Au. gelius libro. xx. poſt principium narrat de illo nobili ſapiente dāte conſiliū Lacedemonijs. Populus inquit Lacedemoni⁹ cum deliberaret quid ſit vtile ꝛ honeſtuʒ: tūc exurgit ſententie dande gratia homo quiſpiam: turpitudine vite preterite diffamatiſſim⁹: ſed lingua facūdiaq̄ʒ preſtabilis: ɔſiliumq̄ʒ dabat: oportereq̄ʒ ſic fieri ſuadebat. acceptum ab omnibus futurum erat: ex eius ſententia populi decretuʒ fiebat. tūc vnus ex ordine principum: quibus tanq̄ arbitris ꝛ magiſtris: diſcipline publice. Lacedemonij vtebātur: conſtato iratoq̄ʒ animo

exilijs: que nam inquit narratio. o Lacedemonij: aut que ſpes tādem erit: vrbem hanc: ⁊ hanc rēpublicam ſaluā inexpugnabilēq; eſſe diuti⁹ poſſe: ſi huiuſmodi ante acte vite hominib⁹ cōſiliarijs vteremur: Qđ ſi probata honeſtaq; ſnia iſta eſt: queſo non ſinamus: eam dehoneſtari turpiſſimi auctoris contagio. atq; vt dixit elegit virum fortitudine ⁊ iuſtitia pre alijs preſtantem: ſed inopem lingua ⁊ facundia: iuſſitq; eum conſenſu petituq; omnium eandem illam ſententiam diſerti viri cuiuſmodi poſſet verbis dicere: vt nulla prioris mētione habita fieret quod ipſe denuo diceret. atq; ita vt ſuaſerat factum eſt Sicq; bōa ſnia māſit auctor turpis mutat⁹ ē. H ibi. Ex qb⁹ p3 q; publicus ꝯſiliarius magnatu3 ⁊ reipublice: ſiue doctor vel predicator deb3 eſſe bone vite ⁊ fame.

¶ Capitulum decimumquintū. De Chylone ⁊ eius dictis.

ITem Au. gelius li. pmo dicit de Chylone: qualr queſiſſe dicitur an vnq; faciendu3 ſit ꝯ ius vel mores ꝓ amico. vbi colligit ex verbis Ciceronis: q; cu3 emendati ſūt mores amicorū: ſitq; inter eos: omnium rerum conſiliorum ⁊ volūtatum ſine vlla acceptione comunitas. Et ſequitur. vt ait Cicero ꝯ patriam ꝓ amico arma ſumēda non ſunt. Sed ait Teophraſtus parua vel tenuis turpitudo: vl infamia ſubeunda: ſi ea re magna vtilitas nimiu3 eſt amplior ⁊ honeſtatis noſter in re nō grauiſ leuis iactura: preponendum quod vtile eſt amico. Sicut magnum pondus eris: lamina auri parua eſt precioſius. Hec ibi. Itē Chilon ait: has duas affectiones eē ferociſſimas. ſ. amoris ⁊ odij: atq; infra mediū cohercēdas. hos inquit ames tanq; forte oſurus ⁊ hos quidem oderis tanq; poſtea amaturus. hec ille.

¶ Cap. xvi. De Marco Tulio.

DE Marco vo Tulio q; ſtudioſus fuit ⁊ ſedulus in laborando: ⁊ q; clar⁹ in multis ſententijs: patet i libris ſuis multis quos edidit quoru3 nomina recitat lib. ij. de diuinatione in principio. Coarctati inquit ſumus ad philoſophie ſtudium in eo libro qui eſt ſcriptus hortenſius. De quo libro loquit Auguſti. iij. confeſ. di. q; mutauit affectum ſuu3: ꝓut ait ibi. Ibidē recitat Tulius de quattuor libris Achademicis ⁊ de quinq; libris tuſculanis: ⁊ ſex libris ſcilicet annunciādi: ⁊ de libro de ſenectute: Que ⁊ q̄ta documenta collegit in libris ſuis patet inſpicientib⁹ eos. vnde ⁊ de ipſo Seneca epiſtola. 51. Negat inqt Cicero: ſi ſibi etas duplicaretur: ſe habiturum tempus quo legat libros Lyricos: eo mō dialecticos

Et licet eſſet ſic ſtudioſus: fuit tamen ſollicitus pro reſpublice regimine. vnde narrat de eo libro de amicitia. c. iiij. non minoris ſibi cure qualis eēt reſpublica poſt mortem ſuam q; tunc ſcilicet in vita. vnde ⁊ pro republica multa ſuſtinuit. ait Sen. de eo libro de B breuitate vite p⁹ principiū. Marcus inquit Cicero iactatus inter manifeſtos inimicos: ⁊ ꝑtim dubios amicos: dum fluctuatur cū republica in quadam epiſtola ait Quid agam queris? Moror in Tuſculano modo ſemiliber. alia deinceps adiecit: quibus ⁊ priorem etate3 complorat: de preſenti queritur: de futuro deſperat: iō ſemiliberū ſe dicit. Improbat tn̄ ibi Seneca iſtud dictu3 addiciēs q; ſapiens nunq; in tam humile C nomē procidet: nunq; ſemiliber erit: integre ſemꝑ libertatis ⁊ ſolidę ſolut⁹: ⁊ ſine virib⁹ altior ceteris. Quid enim ſupra eu3 poteſt eſſe: qui ſupra fortunam eſt? Et ibi bene de hoc. Q; vo fuit caut⁹ in cauendis exprobrationibus hominum: ⁊ diſſimulandis ſibi impoſitis ait Au. gelius lib. xiiij. Si obiectum tibi fuerit tempore aliquid quod negari nequeat reſponſione ioculari elidas: ⁊ rem dignam riſu magis q; crimie facias. Et ponit exemplum de Cicerone: q; cum obiectum eēt: ſe accepiſſe pecuniam a reo: vt domum emeret: negaſſetq; poſtea: ſe domum emere: cū eſſet dictu3 ſibi ſe negare quod pri⁹ voluit: reſpondit. Ignoratis: prudētis eē proprium: negaturū ſe emere qđ nollit propter conſortes emptōis Et ſic ioculari reſponſione elidit ſibi impoſitum. Q; vo diſcretus fuit in ſententijs ſuis: q; vtilis in admonitionibus: D q; rectus in iudicijs: q; facūdus in eloquijs patet in libris ſuis.

¶ Capitulum decimūſeptimu3. De Seneca.

DE Seneca vo q̄lis fuerit: ⁊ q; diſcret⁹: ⁊ q; vtiles doctrinas edidit: patet in egregijs voluminib⁹ ab eo editis. Fuit autem binomius more romanoru3. Dicebat eni3 Seneca Anneus Lucius ſicut ipſe ait loquēs de ſe. iiij. de benefi. c. vi. prout dicit Augu. epla. xxxvi. Unde ⁊ ipſu3 enumerat Hiero. in libro illuſtrium virorum inter alios. Fuit quoq; vite honeſte: abſtinentie magne: conuerſationis vrbane: ſicut patet in libris ſuis: ⁊ vtilibus documētis. E ait. n. epiſtola. lxxxvij. loquens de ſe et vita ſua. panis inquit ſiccus: ⁊ ſine menſa prandium. poſt qđ nō lotis manibus dormio minimū. Conſuetudinē mea3 noſti. Breuiſſimo ſomno vtor: ⁊ quaſi interuigilo ſatis eſt mihi: vigilare deſijſſe. aliquādo dormiſſe me ſētio: aliquando ſuſpicor. Fremitu3 patientiſſime fero: Et ſic de alijs

que enumerat ibi. ¶ Similiter
de abſtinentia ſua epiſtola.cx. Ip
ſum tamen ⁊ doctrine ſue modū
increpat Quintilianus: ꝓut di/
F cit Au.geli⁹ li.ix.poſt principiuꝫ.
de Sen̄.anneo dico: ꝙ eius ora
tio: vulgaris videtur: ⁊c. Sequi
tur. Eruditio: autē plebeia: ⁊ ver
micula: nihil ex veterum ſcriptis
habens neqꝫ gratie: neqꝫ digni/
tatis. Et ibi multum de hoc. Et
ſimiliter Policratus lib.viij.c.
xvi.recitat v̄ba Quintiliani. Tra
ctauit inquit fere omniuꝫ ſtudio/
num materiam. Nam ⁊ or̄ones
eius ⁊ poemata: ⁊ dyalogi ferunt
In philoſophia parum diligēs:
egregius vitiorum inſecutor fuit
Multe in eo clare fuiſſe ſenten/
tie: multa etiam morum genera
legenda: ſed in eloquio corrupta:
⁊c. Sed vt ait auctor ibi: an recte
ſenſerit Quintilianus: ſapientio/
ris iudicio relinquo. Legunt ei⁹
epiſtole: ⁊ libri diuerſi. Ubiqꝫ fi/
delis cuſtos virtutū: vitiorūqꝫ ho
O ſtis occurrit Tantus vtiqꝫ: vt eū
Fronto nepos Plutarci aſſerat:
vniuerſos exterminaſſe errores:
vt aurea videatur ſecula r̄fouere
⁊ deos ab humāo genere exulā/
tes: eius opera reuocatos: hoīb⁹
contracta ſocietate miſcere. hec
ibi. Licet ergo Quintilianus lit/
terattor acumine ⁊ grauitate di/
cendi precederet: iſte diligētior:
⁊ ꝗtū in rhetorica vincitur: tan
tuꝫ vincit in ethica. vt dicitur ibi

Iſte Seneca magiſter fuit Ne/
ronis: ⁊ ab eo poſtea occiſus: ait
Boe.iij.de conſola.c.v. Nero in
quit Senecam familiarem prece
ptoremqꝫ ſuum: ad eligēde mor
tis coegit arbitrium. vbi ait expo
ſitor: ꝙ Sicconius refert: ꝙ Ne
ro imperator fingebat: ſe timere
Senecam magiſtrum ſuū quaſi
in pueritia: ⁊ nactus occaſioneꝫ
mandauit ei: vt ſibi genus mor̄
eligeret: Ille v̄o cibo ⁊ potu ſe ſa
tians: venaꝫ ſibi incidi fecit: ⁊ in
balneo: vt dicunt aliq: nimio flu
xu ſanguinis iterijt. vn̄ q̊daꝫ ꝓſa
gio habuit nomē Senecā.i.ſe ne
cans: eo ꝙ ſibi elegit mortem.

¶ Capitulum decimumoctauū.
De Boetio.

D E Boetio v̄o: ꝗtus fuit
in philoſophica: ⁊ theo/
logica ſapientia: pꝫ in li/
bris ſuis editis tam in humana
ſapientia ꝗꝫ diuina. Fuit aūt tem
poribus Thodorici regis: claruit
qꝫ virtutib⁹: ⁊ cōſul in vrbe fuit
Cūqꝫ Theodoricus vellet exer
cere tyrannidem in vrbe: ac bo/
nos ex ſenatu neci dare! Boeti⁹
dolos eius effugere geſtiēs: miſ/
ſis clam litteris ad grecos: nite/
batur vrbeꝫ ⁊ ſenatum ab impiis
manibus eruere: ⁊ eorum deffen/
ſioni ſubdere. Sed poſtea a re/
ge quaſi conuict⁹ regie maieſtatis
iuſſus eſt retrudi in carcere. Fuit
autem ꝯſul eo tp̄e: quo inuaſerūt
Gothi Romam: ⁊ abſtulerunt

omnem libertatem eoruꝫ. Qui/
bus q̄r fauere noluit: miſſus eſt i
ergaſtulū: vbi adhibuit ſibi phi
K loſophiam ꝯſolatricem: ⁊ edidit
H librū de ꝯſolatione philoſophie:
ne nimio dolore aut triſtitia labe
retur in deſperationem. Idē aūt
Theodoricus Symacū martyri
zauit: cui⁹ filiam Boeti⁹ habebat
vxorem. Duo aūt filij ei⁹: in con
ſulatu remāſerūt ſub regia pote/
ſtate. Boeti⁹ aūt dictus eſt a Bo
thos grece: ideſt adiutor: vel auxi
liuꝫ latine: eo ꝙ multoꝝ adiutor
fuit. Seuerin⁹: dict⁹ a ſeueritate
iudiciaria. Et hoc fuit propriū no
men ei⁹ vt ferūt. Annie⁹ dict⁹: eo
ꝙ de genere annieoꝝ.i. iuitoruꝫ.
I Malli⁹: dict⁹: eo ꝙ originem du
xit a Mallio Torq̄to: Ordinari⁹
dict⁹: q̄r alios in dignitate ordina
bat. Patrici⁹ dict⁹: q̄r amore pa
trie rempublicam gubernabat:
Excōſul: q̄r erat ex cōſulatu: per
acto vicis ſue anno. Nobiles.n.
Romani nomina: ⁊ ꝓnomina fi/
lijs imponebāt: vt in ipſis origo
M agnoſceretur. vnde titul⁹ libri ſui
eſt: De cōſolatione philoſophie
liber Anitij Mallij Seuerini
Boetij exconſulis ordinarij pa
tricij incipit. ⁊c.

¶ Quinta pars. De perfectioni
bus philoſophicis.

¶ Capitulum primum. De per
fectione eorum in vitiorum de/
teſtatione.

H Is enarratis ſingu/
latiꝫ de exemplis imi
tabilib⁹ ꝓdictoꝝ phi/
loſophorum: ⁊ de dic̄
notabilibus eorū: q̄
Tul. ⁊ Sen̄. in libris ſuis ſparſiꝫ
narrant multa preclara de dictis
philoſophicis: ad maiorē diſtin
ctionem ⁊ faciliorem inuentionē
videndū eſt in quib⁹ conſiſtebat
perfectio eorūdem philoſophoꝝ
vmbratica: Nulla eniꝫ vera ꝑfe
ctio ſine gratia dei que operat̄ in
nobis velle ⁊ perficere pro bona
voluntate: Phil.ij. Fuit aūt in
multis eorum perfectio ſuo mo
do. Et vt diſtincte ꝓcedat: notā
dum ꝙ fuit in vitioꝝ deteſtatiōe
ꝓut fieri poteſt ſine gratia fidei
illuminantis ⁊ purgantis. Unde
Au.geli⁹ li.xiiij. vidim⁹ iquit phi
loſophū peregrinū nomine viꝝ
grauem atqꝫ ꝯſtantē apd̄ Athe
nas in quodam tugurio extra vr
bem diuerſantem. Cumqꝫ ad eū
N frequenter veniremus: multa au
diuim⁹: eū diſerere vtiliter ⁊ ho
neſte. In quibus illō audiuim⁹:
virum ſapientem non peccaturū
eē dicebat: ſi peccaſſe eū dij atqꝫ
homines eſſent ignoraturi. Non
pene aut infamie metu nō peccā
duꝫ: ſed iuſti honeſtiqꝫ ſtudio ⁊
officio ſcilicet dicebat. Hec ibi.
Multuꝫ ergo peccatū deteſtaba
tur vt.n. dicit Tulius.iij. de offi.c.
iiij. Nihil turpe faciendūꝫ bono
viro etiaꝫ ſi ex omni parte lateat.

vbi introducit fabulā ꝛ ponit ex/
emplū de anulo inuento in equo
eneo in hyatu terre: quem ſi quis
portaret nō poſſet videri ab aliq̊
licet ipſe eum videre: ſicut habi
tum eſt in comunilogo. Nec pp
hoc debet qs aliqd turpe agere:
vt ait ibi. Ubi ꝓmittit. Satis no/
bis ſi tamen in phīa aliqd profi/
cimus perſuaſum eſſe dꝫ: ſi oēs
deos hoīesꝙ celare poſſem⁹ ni/
hil tamen in nobis auare: nihil
iniuſte: nihil libidinoſe: nihil in/
cōtinenter eſſe faciendum. Et ibi
O bene de hoc. Licet enim vitium
nō poſſit deteſtari ſufficiēter abſ
ꝙ gratia: vnde eſt dei offenſiuū
diuine legis ꝑuaricatiuū ymagis
deformatiuū: ꝛ grē priuatiuum.
tamen pōt aliqualiter deteſtari:
vnde eſt nature leſiuū ꝛ ei aduer
ſatiuū. Ait Sen̄. epl̄a. Sce
lera tuta eē non poſſunt. Sequi
tur. Quia prima illa ꝛ maxia pec
cātiū pena eſt: peccaſſe: nec vllū
ſcelus: lꝫ illō fortuna exornet mu
neribus ſuis: lꝫ tueatur ac vindi
cet: impunitū eſt. quoniā ſe ſcele
ri inſerere. ſuppliciuꝫ eſt. Sed ꝛ
hee nihilominus malā mentem
pene premunt: timere ſemper ꝛ
expaueſcere ꝛ ſecuritati diffidet:
Sequitur. hic conſentiam⁹ epy/
curro: malo facinore conſcientiā
flagellari: ꝛ plurimū illi tormētū
P eſſe: eo ꝙ perpetua eū ſollicitudo
vrget ac verberat. Hoc enim ip
ſum argumentū eſt: natura nos
a ſcelere abhorrere: ꝙ nō nullis
etiaꝫ inter tuta timor eſt. Mul
tos fortuna liberat pēa: metu ne/
minem. Quare: niſi qꝛ infixa no
bis rei aduerſatio eſt: quaꝫ natu/
ra damnauit: Ideo nunꝙ̄ fides
latēdi fit ēt latronib⁹: qꝛ coarguit
eos cōſcientia: ꝛ ipſos ſibi oſten
dit. Propriū aūt eſt nocentium
trepidare. Et ꝯcordat cū ſcriptu
ra ſap. xvij. Cum ſit timida neq
tia: dat teſtimonium cōdēnatio/
nis. Et cū beato Aug. primo cō
feſſionum dicente. Iniquus ani
mus ſue iniquitas eſt, pena ſui.
Q His ergo conſiderationib⁹ ſcilꝫ
ratione dedecoris ꝯfuſibilis: de/
ordinationis irrōnabilis: vilitaſ
ineſtimabilis: ꝛ inhoneſtatis vi/
tuperabilis que ſunt in peccato:
ꝛ multorum alioꝝ nocumentoꝝ
deteſtati ſunt philoſophi vitia: lꝫ
non perfecte nec ordinate. vnde
ſe a vitijs abſtinebant ait Tul̄. de
ſenectute. c. ij. de Leontio gorgia
magiſtro Socratis: q cōpleue/
rat annos centum ꝛ ſeptem: nec
vnꝙ̄ a ſtudio ac ope ceſſauerat.
Qui requiſit⁹ cur taꝫ diu viuere
vellet: nihil ingt habeo qō accu/
ſet ſenectutē meā. Qō fuit ꝑclaꝝ
dictum in homine docto: ait ibi
Tul̄. Ideo philoſophi ſtudebāt
eſſe diſſimiles malis: pp qō ꝛ tor
R menta multa ſuſtinuerunt: ſicut
recitat Boetius verba phīe ipm
alloquentis primo de ꝯſol̄. c. iij.
vbi. s̄. introducit philoſophiam

ipm inuitaſſe: ꝛ tormenta que ſu
ſtinuerunt phī ſibi recitaſſe: ſicut
Socratis venenum: zenonis tor
menta: ꝛ ſic de alijs quos enume
rat: quos nihil aliud in cladē de
traxit niſi ꝙ morib⁹ philoſophie
inſtituti: ſtudijs improborum diſ
ſimillimi videbanſ. Et ibi bene d̄
hoc. Si ergo philoſophi infide/
les ſic vitia deteſtabantur: ab eis
ſe cuſtodiebant: diſſimiles malis
eſſe ſtudebant: ꝛ ob hoc tormen
ta etiam ſuſtinebant: multo ma/
gis phī fideles ꝛ diuini: debent
eſſe tales.

R ¶ Capl̄m ſecundū. De perfectio
ne eorum in voluptatū carnaliū
mortificatione.

Non ſolum autem fuit ꝑ
fectio phīca in vitiorꝫ
deteſtatione: ſed etiaꝫ in
voluptatū carnalium ꝛ ꝯcupiſcē
tiarum mortificatiōe: ꝛ extermi/
natione ſicut fieri poteſt ſine gra
tia vt dictum eſt. ꝛ vt pꝫ ex vita
philoſophoꝝ deſcripta vnde di/
S cebat Plato mortem eſſe neceſ
ſariam phīs: vt. s̄. dictū eſt. Mi
ro enim modo abhominabātur
voluptates carnales: ait Au. ge/
lius. li. i. an̄ fi. Voluptas inquit q̄
nimia eſt ex guſtu aut tactu ſicut
cenſuerunt ſapientes: fediſſima
ē: eoſꝙ maxime q his belluinis
voluptatibus ſe ſe dederunt: gra
uiſſimi vitij vocabulis greci ap/
pellant: nos autē incōtinentes:
vel intemperaneos dicim⁹: ꝛ in/
ſolentes. Iſte due voluptates. ſ.
libidines in cibos ꝛ venerē pro/ T
dige ſole ſunt cōes hominibus ꝛ
beſtijs. Idcirco in pecudū feraꝝ
ꝙ numero habenſ: qui ex his fe
rinis voluptatibus preſſi ſūt. Ce/
tere tres: proprie hominū videnſ
hec ibi. Et ſubdit. Verba ſuꝑ hac
re ex libris Ariſtotellis aſcripſi:
vt vel auctoritas clari atꝙ incly
ti viri a tam infamibus volupta
tibus nos terreret. Que verba i
greco recitat. Sequiſ. Quis igiſ
habenſ aliquid humani pudoris
voluptatibus his duabus gaude
at: Et recitat cōſequenter verba
hypocratis de coytu venereo: q
eſtimabat: illam voluptatē eē ꝑ/
tem quandam morbi teterrimi: V
vt recitatum eſt. s̄. Necnō ꝛ ver
ba Socratis dicentis: ſe eſſe. i. co
medere ꝛ bibere vt viueret non
ecōuerſo. Miro enim mō philo
ſophi exterminabāt: ꝛ mortifica/
bant predictas voluptates: Exē/
plum de Xenocrate vbi. s̄. quem
mulier vocauit ſtatuam. Quali/
ter autēꝫ vtebanſ temperate ꝛ ſo
brie vite neceſſarijs: ait Poli. li.
viij. c. viij. Ubi diſtinguit cōuiuia
dicens. ꝙ ſunt conuiuia plebeia
que ſunt ſoluta a legibus philoſo
phie Et ſunt ciuilia que quidem
non ſunt diſſoluta: ſed liberioris
licentie: ꝛ opulentie magne: ꝛ q̄
ad cōem leticiam: ſalua tamē ſe
per modeſtia qua ad philoſophi
cū rigorem accedunt. Conuiuia

ꝟo pħica ſunt omnino caſtigata
⁊ ſuis regulis limitata: vt qui ver
ſantur ī his poſſint nulla cibi aut
potus ipediēte moleſtia: ſuis of/
ficijs. inſeruire. Sobria eni: ⁊ ab
omni luxuria caſtigata: non ipe/
diunt Socratem: ne iuſtitiā poſi
tiuam exequat: a naturali inquiſi
tione Platonē non reuocāt: me
moriam rerum geſtarum nō ex
cludunt: heritio Timeus non ꝑ
hibet cauſas rerum omniū ape/
rire: nec aliquis a quocunq; vir/
tutis offō retardat. Hec ibi. Ubi
bene de hoc. Patet ergo perfe/
ctio pħica ſuo modo in predictiſ
vt enim ait Tul. v. tuſ. q. ante fi.
Sapientis propriuz eſt: nihil qđ
peniteri pōt facere: nihil iniuſte:
ſʒ ſplendide: cōſtanter: grauiter:
honeſteq; oia.

Capl'm tertiū. De eoꝝ pfectio
ne in mundialiū ⁊ diuitiaꝝ deſpe
ctu ⁊ dimiſſiōe.

i Tem perfectio pħica in
mūdi ⁊ mūdialium deſ/
pectu ⁊ dimiſſiōe ſatiſ pʒ
ex dictis .ſ. qualr̄ mundum ꝺſpe
xerūt: ⁊ oia dimiſerunt. ſicut De/
mocritus ⁊ Diogenes de quibus
ſupra. hoc enim fuit quaſi cōmu
ne philoſophis: ait Hiero. epiſto
la xxxv. Crates inquit Theban⁹
homo quondam ditiſſim⁹: cum
ad philoſophandum Athenas ꝑ
Z geret: magnum auri pondus ab
iecit. Nec putauit: ſe poſſe ſimul
⁊ virtutes ⁊ diuitias poſſidere. Et

epiſtola. cxvj. dicit de pħo: q mul
tarum poſſeſſionū precium proie
cit in pellagus: abite inquit in pro
fundū male cupiditates ego vos
mergo: ne ſubmergar a vobis.
Philoſopus glie animal: ⁊ po/
pularis aure vile mancipiū totaʒ
ſimul ſarcinam depoſuit. hec ille
Philoſophi enim non reputa/
bant: bona temporalia eē ſua: iđ
nec ea appetebāt: nec ꝺ amiſſiōe
dolebāt. ait Sen̄. de cōſtantia ſa
pientis. Megeram Demetrius
cepat. Ab hac exiens Stibo phi
loſophus: interrogatus: an aliqđ
perdidiſſet: nihil inquit. oia mea
mecum ſunt: ⁊ tamen patrimoni A
um in predā ceſſerat: ⁊ filios ho/
ſtis rapuerat: Sequit. Habebat
enim vera bona ſecum: in q̄ non
eſt manus iniectio. Que ꝟo diſſi
pata ⁊ direpta fuerant nō indica/
bat ſua: ſed aduentitia: ⁊ motum
fortune ſequentia. Iđ non vt ſua
dilexerat. Omnium enim afflueē
tiuʒ incerta eſt poſſeſſio: ⁊ lubri
ca. hec ibi. Unde ⁊ de paupertate
pħorum Tul. v. tuſ. q. poſt medi
um. Quis inquit paupertatē per
timeſcit: An Scithas Anatarſiſ
potuit ꝓ nihilo pecuniaʒ habere
Noſtrates pħi facere non potue
runt. Cuius epſa fert his verbis
Anatharſis homoni ſalutē. Cir B
cūamictum eſt Syricum tegimē
calciamentū: ſolorum callum: cu
bile terra: pulmentū fames: lacte
carne caſeo veſcor. Quare: vt ad

getū meq; venias. muera āt iſta
qb⁹ delectatus es, vel ciuib⁹ tuis
vel dijs mortalibus dona. Oēs
enim fere pħi omniū diſciplinaꝝ
non quos a recta ratione natura
vitioſa detorſiſſet: eodeʒ hoc aio
eſſe potuerunt. hec ibi. Et exem/
plificat de Socrate ⁊ Xenocrate
de quibus ſupra. De quolibet ta/
li poteſt dici illud quod dicit Ua/
le. libro. iiij. c. iij. ꝺ fabritiđ. Locu
pletum illum faciebat non multa
poſſidere: ſed modica deſiderare
C ſit ergo illi ſic cōtempſerunt mū
danas diuitias abſq; ſpe celeſti/
um diuitiaruʒ: multo magis phi
loſophi fideles ⁊ celici debēt eas
ꝯtēnerē: vt centuplū accipiant in
futuro.

Capitulum quartum. De eoꝝ
perfectione in honorū ⁊ excellen
tiarū abdicatione.

n On ſolum aūt fuit eorū
perfectio in deſpectu diui
tiarum: ſed etiā in contē/
ptu excellentiarum: dignitatuʒ: ⁊
honorum humanorum: vt pʒ in
dictis philoſophis. Sicut in Dio
gene qui cōtempſit honores ob
latos ab Alexandro: ⁊ in Socra
te: q glorioſa fugiebat: vt dictum
eſt ſupra: ⁊ in alijs ſupradictiſ. Un̄
⁊ laudes humanas cōtempſerūt
⁊ ſe a mundanis tumultib⁹ ⁊ fre
D quentijs ſequeſtrauerūt. ait Hie
ro. contra Iouinianum an̄ fi. ꝙ
pħi multi reliquerūt frequentias
vrbium: ⁊ hortulos ſuburbanos

vbi aer irriguus: arborum come
ſuſurrus auium: fontis ſpectacu/
lum: riuus imurmurans: ⁊ ſic de
alijs. Sequit. Naʒ ⁊ Pictagorei
huiuſmodi frequentias declinā/
tes: in ſolitudine ⁊ deſertis habi/
tare conſueuerunt: Planū eſt er
go ex dictis; ꝙ predicta contem/
pſerunt que merito ſunt contem
nenda. ſicut Boeti⁹ philoſophia
inſtructuſ elegantius oſtendit. ij.
de conſol. c. vi. ⁊. vij. Quid inquit
de dignitatum potentia diſeram?
Que ſi improbiſſimum quendā
ceciderint: non ne eoipſo non ſūt
appetende? Unde ibi bene ⁊ pro/
lixe. Laudes enim humanas ꝓ E
nihilo reputabant: ⁊ laudari: per
nitioſius eſtimabāt ꝙ̄ vituperari.
Ut enim ait Au. gelius li. vi. Tur
pius dicebat Fauorinus exigue at
q; frigide laudari ꝙ̄ inſectanter
⁊ grauiter vituperari. Qui enim
maledicit ⁊ vitupat: ꝙ̄to id acer/
bius facit. tanto pro iniquo ⁊ ini
mico habetur: ⁊ propterea fideʒ
non capit. Sed qui infecūde lau
dat deſtitui a cauſa vr: ⁊ amicus
quidem creditur eī⁹ quē laudat:
⁊ ei creditur.

Capitulum quintum. De eoꝝ
perfectione ſr paſſionū internarū
edomatione.

n On ſoluʒ aūt fuit eoꝝ ꝑ/
fectio in predictis cōcu/
piſcentias carnis: ⁊ ocu/
lorum. ac vite ſuperbiam cohibē
do: ſicut fieri poteſt abſq; gratia

dei: ſed fuit eorum perfectio i edo-
matióne paſſionum interiorum: ⁊
redactione ſub lege rationis, ⁊ or-
dinatione: ſemper intelligédo (vt
dictum eſt) eo modo quo pñt ſi-
ne gratia cohiberi. vt enim habi-
tum eſt ſupra· animus ſapientis
F non cedit paſſionibus ſm ſenten-
tiam ſtoycorum: nõ: ꝙ oio aufer-
rant: ſed ꝙ ordinate moderétur,
Et de hoc Au. gelius pulcre nar-
rat lib. xx. ante fi. Herodes (iquit)
archicus conſularis laceſſitus a
quodam Stoyco tanꝙ mīn⁹ ſa-
pienter: ⁊ parū vtiliter doloré fer-
ret ex morte pueri (quem amabat)
dicebat: ꝙ nullus homo (qui ſm
naturam ſentiret ⁊ ſaperet) affec-
tionibus quattuor carere ⁊ vaca-
re omnio poſſet: atqꝫ ſi poſſet vt
curis careret: non ex re illud me-
lius qm̄ langueret aius ⁊ torperet,
G Dicebatqꝫ Senſus iſti motuſqꝫ
animi (cum imoderatióres fiunt:)
vitia ſunt: ⁊ ſi omnino eos cõuel-
lamus: periculū eſt necis, Mo-
deratas ergo ſcire ⁊ conſiderare
purgandas dicebat: vſuſqꝫ eſt fa-
bula quadam: ꝙ homo rudis ex
vltima Barbaria colédi inſolés
in terras cultiores venit: emitqꝫ
agrum aptum ad fructus. Cum-
qꝫ videret vicinum amputare ſu-
pflua ex arborib⁹: queſiuiſſetqꝫ:
ad qd ſic amputaret: cū alius di-
ceret: ꝙ ſic fieret ager pur⁹: ⁊ ar-
H bor fecundior: ille accipiens ſecu-
rim: adijt agrum: ⁊ omnes arbo-
res detruncauit: credens hoc me-
lius eé, Sic eſt (inquit) aperte iſta
Apachis. i. paſſionum ſectatores
ſe debent habere. vt non ſint im-
moderate, Dum vo homies cu-
piunt: vt omnino non ſint: oibus
vehemétioris officijs animi am-
putatis: in corpore ignauie ⁊ qua-
ſi eneruate vite conſeneſcunt. hec
ibi, Cui ɔcordat Hiero. epiſtola.
lxxxviij. Affectus (inquit) ⁊ pertur-
bationes (ꝙdiu in tabernaculo
corporis huius habitamus ⁊ fra-
gili carne circundamur) modera-
te regere poſſum⁹. amputare nõ
poſſumus, Et ibidem. Philoſo-
phorum ſnia eſt: moderatas eſſe
virtutes: excedentes autem mo-
dum atqꝫ menſuram inter vitia
reputari, Unde ⁊ vnus de ſeptem
ſapientibus ait: Ne quid nimis.
Et Señ. bñ epiſtola. lxxvij. Ubi
querit: Nonne affligitur ſapiens
in liberorū aut amicorum ãmiſ-
ſione: Et reſpõdet: eodē animo:
filiorum mortē expectat quo ſu-
am. Non magis hanc timet ꝙ
illam dolet. Uirtutis enim conti-
nentia conſtat. Omnia enī ope-
ra eius cum ipſo concordant ⁊ cõ-
gruunt. Si aius (quem excelſum
eé oportet) luctu (aut deſidio) ſub-
mittit: inhoneſta ois trepidatio ⁊
ſollicitudo eſt, Et querit vlterius
Quid ergo: Nõne aliquid ſimi-
le perturbationis patiet: Non co-
lor eius mutabit: vultus agitabit:
artus refrigeſcet: ⁊ quicquid ali-

ud non ex imperio animi. ſed in-
conſulto quodã impetu geritur.
Fateor: ſed manebit ſibi pſuaſio ea-
dem: Nihil eorum malum eſſe
nec dignum ad quod mens ſana
deficiat. Omniaque faciéda ſūt,
audacter ⁊ prompte facit. hec ibi.
Cui concordat ſnia Stoicorum
de differentia inter animū ſapié-
tis ⁊ ſtulti. De qua Aug. ix. de ci.
c. iiij. Ubi recitat dictam differen-
tiā: ꝙ. ſ. animus ſtulti paſſionib⁹
cedit: ſapientis vo nõ, Et Señ. ibi
põit exéplū bonū: vbi. ſ. ꝙ quē-
admodum in corporibus langui-
dis ſigna precurrunt: ſegnities q̃-
dã inhermis: ſine vllo labore laſ-
ſitudo: oſſitatio: ⁊ terror mébra p-
currens: Sic infirmus animus:
multo anteꝙ opprimatur malis
quatit: preſumit illa: ⁊ ante tpus
cadit. Non ſic animus ſapientis,
Et de hoc ibi bene.

¶ Caplm ſextū. De eorū cõuer-
ſatione ⁊ geſtus maturitáte.

E matura grauitate phi-
loſophorum in exteriori
geſtu: pꝫ ex dictis. Socra-
tes enim in eodem rigore vultus
ſe habuit vt dictum eſt. Plato-
nem commotum non vidit diſci
pulus ab eo nutritus. Homie eī
pacato: ⁊ moderato a perturba-
M tione dictarū paſſionū: ⁊ mode-
ratur geſtus exterior ⁊ maturat.
Species enim corporis eſt ſimu-
lacrum mentis: figuraqꝫ pbitatis
Sicut ait Ambroſius. iij. de vir-
ginitate loquens de beata vigine
Sicut enim vera philoſophia (q
eſt expultrix vitiorum: ⁊ magi-
ſtra morum: vt habitum eſt ſup)
modificat hominē interiorem:
ſic veneranda maturitate ⁊ gra-
uitate maturat exteriorem. Ut eī
dicit Poli. li. vij. c. xij. Hec phia
pcipit obſeruari: vt quiſqꝫ in om-
nibus fugiat notam: indicens ac-
tioni rectitudinem: ne ſit reprehé-
ſibilis: ſermoni cautellam: ne ſit
N cõtemptibilis: habitui modeſtiã
ne ſit notabilis. Ubi ⁊ arguit põ-
patice: ⁊ curioſe: ac ſupflue ſe or-
nantes cultioribus veſtimentis: ⁊
ad ſpeculum ſe ornantes: recitās
dictum Flauiani: Quid viro cū
ſpeculo: niſi in eo caſu: quo illud
Platonem geſtaſſe teſtis é Fla-
uianus: vt videret in eo ꝙtū in
ſe peregrinatio: ſtudij feruor: acu-
men temporis: proceſſus etatis:
de naturali ſtatu mutaſſet faciei
mūditio: que et bona ⁊ mala fi-
deliſſime proteſtatur: hoc idem
egit: vt ſeruaret ⁊ reuelaret natu-
ram: ne labore ⁊ dieta inſueta cor
rumpereret. hec ibi. Ideo meri-
to diſcipuli ex conuictu ⁊ conuer-
ſatione cum philoſophis profece-
runt; vt dictum eſt. ſ. Ut enī di.
Señ. epła. vj. Plus trarit turba
ſapientum ex moribus Socratis
ꝙ ex verbis,

¶ Caplm. ſeptimū. De eorū ſe-
dula ſtudioſitate.

E ſedula ꝟo philoſopho
rũ ſtudioſitate: ⁊ inceſſa
bili: ac infatigabili eoꝝ
ſollicitudine: patet ſimiliter ex di
ctis. de qua Valerius libro. viij.
c. vij. dicit. ponens exẽpla d̃ mul
tis. Sicut d̃ Demoſtene pictago
ra: Platone: Democrito: Car
nayde: De quibus dictum eſt. s̃.
Et de Anaxagora: qui ſtudio ma
gno dr̃ flagraſſe. Qui cuꝫ ex diu
tina peregrinatione patriam re
petiſſet: poſſeſſiõeſq3 deſertas vi
diſſet: non eſſem (inquit) ego ſalu9
niſi iſta periſſet: Quod dixit pre
amore ſtudij. Ibidem etiam exẽ
plificat de ſtudio Archimedis.
captis enim Syracuſis Metel
lus machinationibus illius phi
loſophi diu ac multum victoriaꝫ
ſuam inhibitam ſenſerat: extre
ma tamen hominis prudẽtia de
lectatus edixit: vt capiti illius par
ceret: tantum glorie in Archime
de ſeruato: q̃ꝫtum in oppꝛſſis Sy
racuſis reponens. At his dũ ocu
lis ⁊ aio in terraꝫ defixis: formas
deſcribit: militi q predandi gra
tia domum irruperat: ſtrictoq3
ſuper caput gladio q̃s nam eẽt q̄
renti propter nimiam cupiditatẽ
inueſtigandi veri: qd̃ querebat:
nomen ſuũ indicare non potuit.
Sed protracto manibus puluere:
noli inquit obſecro iſtuꝫ. ſ. cir
culum deturpare. Et demũ qua
ſi negligens imperij lictoris: ob
truncat9: ſanguine ſuo: artis ſue
liniamenta confudit. Quo acci
dit: vt propter idem ſtudiũ mo
do vite donaret: modo priuaret.
hec ibi. Ibidẽ exẽplificat de So
crate q nonageſimũ q̃rtuꝫ annũ
agens librum nobiliſſimũ com
poſuit. Ex quo apparet etiam ſe
neſcentibus membris: quali ſtu
dio: vite ſue terminuꝫ clauſit. Et
de Cleante: qui octuageſimũ no
num agens annum: exactiſſime
ſubtilitatis volumen edidit. Et d̃
eodem. Ipſum enim adoleſcen
tem queſtuꝫ extrahentẽ: coq3 ne
ceſſario tempore per inopiam ſu
ſtentantem diurno Criſippi pre
ceptis vacantem: eundem agen
tem centeſimum annum attenta
cura auditores ſuos erudienteꝫ.
Multum ergo fuit feruidus ad
audiendum ⁊ docendum. Et ibi
dem exemplificat de Sophocle:
q poſtq̃ꝫ centeſimũ annũ ageret
compoſuit illam nobiliſſimaꝫ fa
bulam: qua omnium poetarum
preripere gloriam potuit. Similr̃
de Symonide poeta: qui octua
geſimo anno ⁊ docuiſſe carmina
⁊ in eorum deſcendiſſe certamia
gloriat. Et ibidem de Solone: d̃
quo dictum eſt. s̃. Patet ergo fer
uor ſtudij philoſophorum: tam
in veritatem inquirendo: tam in
alios docẽdo: q̃ꝫ in volumia cõ
ponendo. Unde de eorum ſtudio
Hiero. epl̃a. xxxiiij. Dicit ꝙ The
miſtocles cum expletis centũſe
ptem annis moreret: dixiſſe fert
ſe dolere: ꝙ tunc egrederet d̃ vi
ta q̃n ſapere cepiſſet. Ibidẽ dicit
ꝙ Plato nonageſimo anno ſcri
bens mortuus eſt. Ibidẽ: ꝙ So
crates nonagintanoueꝫ anos in
docendi ſcribendiq3 dolore labo
req3 compleuit. Ibidem: ꝙ So
phocles cum propter nimiã ſene
ctutem ⁊ rei familiaris negligen
tiam a filijs argueret: ediddiſſe ſe
fabulam quam nuper ſcripſit re
citauit iudicibus. ⁊ tantum ſpe
ctamen in etate iam fracta dedit
vt ſeueritatem tribunalium in fa
uorem conuerteret. Ibidẽ ꝙ Ca
to cenſorinus diſertiſſimus ⁊ ſe
nex grecas literas diſcere nõ eru
buit nec deſperauit. Ibidem: ꝙ
Homer9 refert: ꝙ d̃ lingua Ne
ſtoris iaꝫ vetuli: ⁊ pene decrepiti
dulcior melle oratio fluxit. Et de
quibuſdam horum: ⁊ eorum ſtu
dijs. Tuli9. d̃ ſenectute. c. ſcũdo.
ſ. de Socrate: de Sophocle: de
Solone. De quo dicit. Soloneꝫ
gloriianteꝫ vidimus: q quotidie
aliquid adiſcentem dixit ſe ſeneꝫ
fieri. Ubi. ⁊ Tul. de ſe. Quid ego
inquit feci: qui grecas litteras ſe
nex didici: quibus ſic auidus q̃ſi
diuturnam ſitim repellere cupiẽs.
De ſtudio Platõis Vale. vbi. s̃.
dicit: ꝙ altero ⁊ nonageſimo an
no decedẽs: ſub capite Sophro
niſmos habuiſſe fert. Sic nec ex
trema quidem eius hora a cogi
tatiõe ſtudioſa vacua fuit. De ſtu
dijs quoq3 philoſophorum Hu
go primo didaſcolis vbi multos
enumerat. Ubi ⁊ ait: ꝙ dialetica
inuenta eſt a Parmenide: q ciui
tates ⁊ cetus hominum fugiens:
in rupe conſedit: ſicq3 dyaleticaꝫ
excogitauit: ⁊ rupis Parmeni
dis dicta ẽ. Et ibi d̃ ſtudio Pla
tonis ⁊ aliorum philoſophorum
⁊ inuentorum ſingularum artiũ
bene. ¶ Item ſtudioſi fuerunt
philoſophi diligenti cura in ſuis
tractatibus quos compilabant:
ne quid vitioſum vel diminutuꝫ
aut ſuperfluum inueniret in ſuis
opuſculis: ⁊ vt diu opuſcula dura
rent in ſua auctoritate: vñ dictuꝫ
eſt. s̃. de Virgilio: ꝙ more vrſi fe
tum ſuum lambẽtis ⁊ ſic quaſi ef
figiantis dicta ſua ruminabat: re
tractabat: ⁊ formabat ad plenuꝫ.
⁊ Val. li ij. c. vij. de Euripede rñ
dẽte Alchipiadi poete: apud quẽ
cum quereret ꝙ triduo nõ vltra
tres verſus: maximo labore im
pẽſo predicere potuiſſet: atq3 is ſe
centum perfacile ſcripſiſſe gloria
ret. Sed hoc inquit ille intereſt:
ꝙ tui in triduũ tm̃ modo: mei ꝟo
in omne tempus ſufficiunt. Sic
q3 factum eſt. Exemplũ huius i
beato Aug. q ⁊ ſcripta ſua ſtudio
ſiſſime compoſuit. ⁊ humiliter ac
diligenter ꝙ retractanduꝫ fuerat
retractauit. Et Au. geliuſ li. xviij.
de Virgilio dicit: ꝙ cum morbo
oppreſſus: morteꝫ aduentaſſe vi
deret: orauit petijtq3 a ſuis amiciſ
ſimis: vt eneada (que nundum

ſimuiſſet aboleret. In his aūt in/
quit que vident retractari: ⁊ corri
Z gi debet: ⁊ i his erat maxime lo
cus vbi loquit de monte Ethna.
¶ Et non ſolum erant ſtudioſi
phi in predictis. ſed etiam in co/
gnitione ſuiipſorum: ⁊ diſcuſſiōe
factorum ⁊ dictorum: vt dictū eſt
ſ̄. de Pictagoreis. quorum mos
erat: veſperi qd quo die dixerint
egerintq; cōmemorari: prout di
cit Tuli⁹. de ſenectute. Et de hoc
Señ. bene. iij de ira ante fi. di ſꝙ
animus quotidie ad rōnem red-
dendam euocādus eſt. Faciebat
hoc Sixti⁹: vt conſumato die: cū
ſe ad nocturnam quieté recepiſ/
ſet: interrogabat animū ſuū. Qd
hodie malū tuū curaſti? Cui vi
tio obſtitiſti? Qua pte melior es?
A deſinet ira. ⁊ moderatior erit: q̄
ſciet quotidie: ſibi ad iudicem eē
veniendum. Quid pulchri⁹ hac
conſuetudine excutiendi totā diē?
Qualis ille ſomn⁹ poſt recogni/
tioné ſui. Sequit. Quā tranquil/
lus: q̄ altus: q̄ liber. Et p⁹ Utor
inquit Señ. hac poteſtate: ⁊ quot
tidie apud me cām duco: cū ſub
latum eſt conſpectui lumen con/
ticuit vxor: moris mei conſcia: to
tum diē ſcrutor: facta dictaq; re
memoror: nihil mihi abſcondo:
nihil pertranſeo. Quare quicq̄
ex erroribus meis timeā: cū poſ
B ſim dicere: vide ne id amplius fa
cias: imo tibi ignoſco: h ibi. Bo/
num ergo eſt ſtudium ⁊ ſalubre:
ſic dicta ⁊ facta diſcutere. Unde ⁊
phia eſt ſuiipſius ab homine co/
gnitio. ait Iſai. de difficillibus. ⁊
Alpharabius ibidem.

¶ Caplm. octauū. De ſermonū
moderatione.

De perfectione vo phorū
in ſermonū ⁊ verborū
moderatione ſatis p̄ex
dictis. Philoſophus enim non
minus tacendo q̄ loquendo p/
batur. vt dictum eſt. ſ̄. Philoſo
phia enim cōfert philoſopho: vt
ſciat fabulari cū omni homie. ait
Ariſtipp⁹ loquens de ſe: put dī
li. de deo Socratis.

¶ Capitulum nonū. De diſcre/
tione philoſophica in conuiuijs
humanis: ⁊ an philoſophi debe/
ant intereſſe. conuiuijs ſine phia
⁊ de lingue cohibitione.

Qualiter autē phia docet
loqui in ſermonibus co
munibus: conſiderando
tempus loquendi: ⁊ perſonas in
ter quas loquendum: ⁊ ſermo/
nes proferendos eleganter inue/
ſtigat primo Saturnal. c. i. Et p⁹
Ubi inquirit: an philoſophia de/
beat intereſſe ꝯuiuantibus ⁊ con
uiuijs. Et arguit ibi ꝙ nō: q: ipſa
eſt tanq̄ cenſoria quedā: ⁊ vt ve
reconda materfamilias ſuis pe/
netralibus continet: ne miſceat ſe
libero. ſ. deo vini ſiue vino. Cui
tumultus familiares ſunt: cū etiā
ipſa huiuſmodi verecundie ſit.
vt ſtrepitum non modo verborū
ſed nec

ſed nec cogitationū in ſacrarium
ſue quietis admittat. ¶ Sed in
ꝯriū arguit ꝯſequenter: ꝙ ſi ſic
eſſē etiā choros aliaꝝ matronaꝝ
ſcʒ ſobrietatis: modeſtie: ⁊ pietatꝭ
a conuiuijs exularet. Item abſit
inqt a phia q̄ i ſcolis ſuis tractat
de officijs conuiualibus: ipſa cō
uiuia reformidet: tāq̄ non poſſit
reb⁹ oñdere qd v̄bis ſolet docer.
his dictis: ſpecificat qualr loqui
decet in ꝯuiuio. Preterea inquit
eam ſcio obſeruaturā: vt ſecum
eſtimet p̄ntium ingenia ꝯuiuaꝝ
⁊ ſi plures pitos: vl ſaltē ſui ama
toris in cōuiuij ſocietate reperit:
ſermoné de ſe patiet agitari. Cū
E v̊o plures ab inſtitutione diſcipli
ne alieni ſunt: diſſimulationē ſui
ſentiet: ⁊ patietur loq̄citaté maio
ri pti amicitiorē ſonare: ne nobi
litas ſcilʒ peritoꝝ a plebe tumul/
tuoſiore turbet: vbi ponit exēplū
ꝙ ſicut pauce mute littere diſpſe
ſunt inter multas vocales: que i
ſocietaté vocis facile māſueſcūt:
ita rariores imperiti gaudentes
conſortio peritoꝝ: aut cōſonāt ſi/
cut poſſunt: aut taliū reꝝ capiunt
F auditu. Sequitur. Prima ergo
eſtimatio erit: obſeruare ꝯuiuas:
deinde vbi locū ſibi patere vide
rit: non de ipſis p̄funditatis ſue
ſecretis inter pocula loquet: nec
nodoſas ⁊ anxias: ſed vtiles faci
leſq; q̄ōnes mouebit. Et ibi. Si
non erūt mutua cōuiuia. cur ibi
ſermo nō p̄mittit q honeſt⁹ p̄hi
betur: maxime cū nō minus (q̄
dulcedo vini) ilarent verba con/
uiuia. Nihil inqt tam cognatum
phie q̄ locis: ⁊ temporib⁹ apta/
re ſermones: pſonaꝝ que ibi ade-
G runt eſtimatiōe notata. Alios. n.
incitant: relata virtutū exempla:
alios beneficioꝝ: nōnullos mo/
deſtie. vt (qui aliter agebant) ſepe
auditis talibus ad emendationē
venirent. Si autē vitijs irretitos
ꝯuiuijſ intereſſe ꝯtigerit: loquēdi
ordo fiet. phia enim etiam nō ſen
tientem ſic aliqñ reprehendit: vt
reprehenſus ilaretur. hec ibi. Iō
dicit ibi ꝙ cōuiuiū Agathōis q
habuerit ſocraticos ⁊ phedros:
nullū verbū niſi phicū habuerit
Alchiqui ⁊ Quidonis q: habue
rit Serpopam ⁊ poliphemū cy/
thara ſonantes: non habuit talia
verba. Qualr aūt loquēdū: ⁊ q̄ ⁊
a quibus interroganda: ibi elegā
ter proſequit. Ibi enim quis debʒ
interrogare reſponſioni facilia: ⁊
que ſcit alium didiciſſe. Gaudet
enim quilibet: cū p̄uocat ad ſuā
doctrinam. Debet enim interro/
gari a militib⁹ de factis militari/
bus ⁊ fortib⁹ a religioſis de ceri
monijs ſuis a peregrinis ð itine
rationib⁹ a ſenib⁹ de eis q̄ ad il/
los ſpectant. Huic enim etati eſt
loq̄citas familiarior. Et ſic de ali
is prout ibi proſequit. Cui cōcor
dat Poli. li. viij. c. ix. di. ꝙ phia
(que eſt vnicū deoꝝ mun⁹: ⁊ diſci
plina diſciplinaꝝ) honoranda eſt

multiloquo. Ciuile q̄q; eſt: ⁊ ſacris
K litteris conſentaneū: aut omnino
ſilere in menſa: vt audias ad p̄ſe-
ctū: aut vnde proficiant alij: vel
ſine culpa letent) doctum ꝓferre
ſermonē. Sūt enim nimis triſtia:
⁊ ferē ciuilitatis ignarra: vbi cir-
ca voluptatem ſolus vēter imple-
tur: aut vbi clamore āſermo: ⁊ in
eptis fabulis cōuiuia ꝑſtrepunt.
hec ille. Sic.n.loq docet phia: ꝙ
ſermones p̄cogitat: ⁊ examinat
prius in pectore q̄ꝫ ꝓferat ore. ait
Au.gelius li.viij. Qui (inqt) ſunt
leues: faciles: ⁊ importuni locuto-
res: nullar rerū pondere innixi:
⁊ verbis humidis ⁊ lixantib⁹ de-
fluunt: eoꝝ orationē bn̄ eſtimatū
L eſt in ore naſci: nō in pectore: lin-
guam aūt non debere liberā eſſe
nec vagam aiunt ſapientes. ſed
innectam de pectore imo de cor-
de moueri: ⁊ q̄ſi gubernari ha-
benis. Vlixem enim virꝫ ſapien
tem facundia preditū: vocē emit
tere non ex ore: ſed ex pectore. ſ.
ꝙ non tam ad ſenſum: habitū q̄ꝫ
vocis: q̄ꝫ ad ſcientiaꝝ penit⁹ con
temptaꝝ altitudinē pertineret ſci
licet aiūt. Petulantieq̄ꝫ v̄borūꝫ
M cohibentē volūt eē oppoſitū den-
tium: ⁊ loquendi temeritas: non
tantum cordis cuſtodia ⁊ vigilia
cohiberetur: ſed ⁊ quibuſdā qua-
ſi excubijs i ore poſitis ſopiatur.
Et ibi bene de multoꝝ inſolentia
⁊ diſciplinata in loquendo: vbi re-
citat verba Tulij. q tam furioſuꝫ

q̄ꝫ vel verboꝝ ſonitus in vanis
nulla ſubiecta ſententia: vel ſcien
tia. Et idē. Nūq̄ꝫ tacet: quē mor-
bus loquendi tenet. Et Sciodul
ait: linguam non vulgandam: ſꝫ
retondendam eſſe: proinde ⁊ ci⁹
theſaurū eſſe in promerēdo gra-
tiam optimā: ſed modeſta pauca
⁊ modulata ſint. Iteꝫ inde ſum-
N ptum eſt. Qui cū loqui non poſ-
ſet ſcilicet ſciendo: tacere non po-
tuit. Veteres enim hoies in v̄ba
blarciores. i. loq̄ces dixerunt. ſ.
ſapientes. Et ibi bn̄. Cui ꝯcordat
ſcriptura ſacra Eccle.xx. Sapiēs
in verbis prodit ſeipſum. Et.xxi.
verba prudentum: ſtatera pōde-
rabuntur: in ore fatuoꝝ cor illo-
rum: ⁊ in corde ſapientuꝫ os eo-
ruꝫ. Jō ſapientes faciunt ſe ama-
biles: ſtulti odibiles in verbis ſu-
is. Ecc.xx. Sapiens in verbis ſe
amabilem facit. Et ibi. Odibilis
eſt qui procax eſt ad loquenduꝫ.
¶ Capitm.x. de phica curialitate

De dictis pꝫ: vrbana phi
loſophorum curialitas.
Nec mirꝫ. phia.n. eſt to
O tius vrbanitatis: ⁊ omniū agen-
doꝝ magiſtra. Cuius eſt: eoꝝ q̄
in cōuiuijs ſunt exercēda officia
diſpenſare. ait Poli. vbi. ſ. vnde
⁊ ſapientes: de ꝯuiuijs (in qb⁹ cu-
rialitas exigit) ordinarūt: put ait
Au.geli⁹ li.xv. recitans v̄ba Va-
ronis: qui diſeruit de apto nume
ro conuiuaꝝ. Qui ⁊ ait: ꝯuiuarū
numerū incipere oportere a gra-

tiarum numero: ⁊ ꝓgredi ad nu-
merum muſaꝝ: ideſt proficiſci a
tribus ⁊ cōſiſtere in nouē: ne ſint
pauciores q̄ꝫ tres nec plures q̄ꝫ
nouē. Non.n. conuenit eē m̄ltos
P eo ꝙ turba plerūq̄ꝫ eſt turbulēta
Et Rome qdem cōſtat ⁊ etiam
Athenis: nunq̄ꝫ plures cubant.
Deinde ipm cōuiuiū conſtat ex
quattuor. ſ. Si bel. i. pulchri ho-
múculi collecti: ſi loc⁹ lat⁹: ſi tps
vernū: ſi apparatus nō neglect⁹
Sequit. Loq̄ces conuiuas nec
Q mutos legere oportet: qꝛ eloquē-
tia in foro: ⁊ apd̄ ſubſellia: ſilētiū
v̄o nō in conuiuio. ſed in cubicu
lo. Sermones aūt illi⁹ temporis
ſunt habendi nō de reb⁹ anxijs:
non tortuoſis: ſed ex quibus in-
genium venuſti⁹ fiat: ⁊ ameni⁹
⁊ cū quadā voluptate vtiles. hec
ibi. Vrbane ergo ⁊ curialr̄ ſe in-
ſtituerūt philoſophi. vnde m̄ltuꝫ
deteſtabant incurialitatē: vt patet
in illo philoſopho: de quo Inno
centi⁹ li. de miſeria hois dicit: ꝙ
cū qdam ph̄s in vili habitu non
poſſet ingredi palatium p̄ncipis
mutuauit habitū pulchꝛū: ⁊ ſtati
admiſſus eſt. Et ꝓcedēs an̄ p̄nci
pem: cepit oſculari paliū ſuū ve-
R nerabiliter. Qd̄ cū princeps mi
raret: rn̄dit. Honorantē me ho-
noro. Qd̄.n. virt⁹ non potuit: ve-
ſtis obtinuit. O: vanitas vanita
tum: plus defertur veſtib⁹ q̄ꝫ vir-
tutibus: plus veſtimento q̄ꝫ ho-
neſtati. hec ibi. Quia.n. ph̄i vir-

tutes penſabāt ⁊ honeſtatem: id
curialitate erant vrbani in oib⁹.
¶ Capl̄ꝫ vndecimū. De eoꝝ ꝑ
fectione in virtutibus politicis.

De perfectione aūt ph̄oꝝ
i v̄tutib⁹ politicis: mani-
feſtū eſt ex p̄dictis. Ipſi
enim magiſtri fuerūt v̄tutū ſm
Tuliū: vt dictum eſt. ſ. Fuerunt
prudentes in reb⁹ diſtinguendis
Hec eſt enim philoſophia ſcilicꝫ
diſtinguere bōa a malis: put ait
Sen̄. ep̄la.lxxviij. Itē fuerūt pru
dētes i reb⁹ extimādis ⁊ pēſādis
S qꝛ vt ait ſen̄. ep̄la.lxix. Nemo eo
rū quos diuitie honoreſq̄ꝫ in al-
tiori faſtigio ponūt magnus eſt.
Quare ergo magn⁹ videt: Cum
baſi ſua illū metiris: magn⁹ po-
milio licet in monte conſtiterit.
Coloſus magnitudinē ſeruabit:
etiam ſi ſteterit in puteo. Hoc la
boramus errore: ꝙ neminē eſti-
mam⁹ ex equo. Cuꝫ v̄o velis eſti
mationē hominis inire: ⁊ ſcire q̄
lis ſit: nudū reſpice: pōat pr̄imo
niuꝫ: honores ⁊ alia fortune mē
T datia. Corpus ſuum exuat: ⁊ ani
mum intuere qualis ſit q̄ꝫtuſq̄ꝫ.
Alieno an ſuo magn⁹. ⁊c. Et ibi
Tunc eſt bon⁹ hō. ſ. ſi rō expli-
cata ē ⁊ recta: ⁊ ad nature ſue vo
luntatem acomodata. hec vocat
virt⁹: hoc honeſtū ⁊ vnicuꝫ bo-
nū. hec ibi. Sed ſolus ſapiēs ſcit
res eſtimare mō dicto. vnde ait
Sen̄. ep̄la.lxxxix. vir. ſapiēti no-
tum eſt: quāti res q̄ taxanda ſit.

¶ Item ꝙ prudētes fuerunt in conſilijs dandis patet ex dictis. Prudentis.n.eſt bñ ꝯſiliari: et prudēs eſt cōſiliatiu⁹ ait Sapiēs phs ethi.vi. Et de his in comuniloquio. ¶ Item ꝙ prudentes fuerunt in regendis populis: ſilr patet ex dictis: Sicut in Themiſtocle: q rñdit: ſe ſcire de republica pua: magnā facere. Et de hoc
V ſimiliter i cōiloquio. ¶ De temperantia vo phoꝝ ſatis etiam pꝫ ex ſupradictis. Cum enim ipſa ſit: rōnis aduerſus libidines: atqꝫ alios nō rectos impet⁹ animi ſorma: ⁊ moderata dñatio. prout dicit Tul. prima rhetorica lib.ij: planū eſt: qualr eam habuerunt ex vitis eoꝝ ⁊ dictis: prout haberi poteſt abſqꝫ gratia gratum faciente. ¶ De iuſtitia vo eoꝝ que eſt habitus animi ꝑ cōi vtilitate ſeruata: ſuā vnicuiqꝫ tribuens dignitatem: ꝑut dicit Tul. prima rethorica vbi.ſ. ſatis lucidū eſt conſideranti predicta. ¶ De fortitudine quoqꝫ eoꝛuꝫ ſatis liquet ex dictis. Cum eniꝫ fortitudo ſit conſiderata periculoruꝫ ſuceptio ⁊ laboꝛuꝫ firma perpeſſio: prout dicit Tul. vbi.ſ. ſatis patet ꝙ vir
X tuoſe ſe habuerūt in vtroqꝫ. Fuerunt enim fortes in agendis. qđ patet in eoꝝ ſtudijs: ⁊ ſuſtinēdis periculis: de quib⁹.ſ. Similr ꝙ fortes fuerunt in ſuſtinendis cōtumelijs verboꝝ apparet ex antedictis. vnde ⁊ de Ariſtide narrat Señ. ad Helbiā. Ducebat ingt athenis ad ſupplicū Ariſtides: Cui cū quiſqꝫ occurreret: deijciebat oculos ⁊ ingemiſcebat: ꝙ ñ tanꝗ in hoiem iuſtū: ſed tanꝗ in ipſam iuſtitiam animaduerteretur. Inuent⁹ eſt tamē qui in fa
ciez ei⁹ ſpueret. Poterat ob hoc moleſte ferre: ꝙ ſciebat neminez id auſuꝝ puroꝝ. At ille abſterſit faciem: ⁊ ſubridens comitanti ſibi magiſtratui ait. Admone iſtū: ne poſtea tā improbe oſcitet. hoc fuit: contumeliam ipſi contumelie facere. hec ibi. Y

¶ Capitulum duodecimuꝫ. De eoꝛum patientia in exilij relegatione.

I Tem ꝙ fortes fuerūt in exilijs: ⁊ peregrinationibus ait Tul. v. tul. q. ante ſi. In peregrinatione inquit nobiliſſimi phi etates ſuas cōſumpſerunt: Xenocrates: Cato: Ariſtoteles: Theophraſtus: Canaydes:: ⁊ alij innumerabiles: q ſoluꝫ egreſſi: nūꝗ domū redierūt. Ad omnem rōnem theatri vox acomodari poteſt. pſia eſt vbicūqꝫ bene eſt. vnde Socrates reſpondit: ſe eſſe mundanū.i. toti⁹ mūdi ciuem ⁊ incolam. Et Fabricius animo equiſſimo Athenis exul: phatus eſt. Cui tñ illud tps non accidiſſet: ſi legib⁹ Epicuri paruiſſet. Similiter Democritus fugit tyrannum. ⁊ Corinthū fortunas ſuas mutauit: filios Z

procreauit. Non enim ſtulte antepoſuit exilij libertatē domeſtice ſeruituti. Et ibi bñ đ talib⁹. Deſſerebant enim ſecū bona ſua ſcilꝫ virtutes: iđ nullū eis exiliuꝫ erat
A graue. vnde Señ. ad Helbiam humile tugurium virtutes recepit Ideo omnibus templis formoſius erat: cum illic iuſtitia conſpecta erat: continentia: pietas: prudentia: ⁊ ſic de alijs. Nullus anguſtus locus: q harum virtutuꝫ magnam turbam capit. Nulluꝫ graue exilium in quolibet cū tali comitatu ire. Brut⁹ ait: ſe Marcellum vidiſſe Mitilenis exulātem: ⁊ ꝗtū natura hominis pateretur beatiſſime viuentem: nec vnꝗ cupidioꝛem bonarū artiuꝫ ꝙ eo tpe: ⁊ adiecit viſum ſibi: ſe magis in exiliū ire q̄ ſine illo redditurus eſſet: ꝙ illū in exiliuꝫ re
B linqui. Senatuſqꝫ ꝑ eo rogauit ne exules eſſent ſi ſine illo eſſent Patria enim carere nō eſt malum: qꝛ forti animo omnis loc⁹ patria. Et ibi bene de hoc.

¶ Capitulum. xiij. De eoꝛuꝫ patientia in iniuriarum ꝑpeſſione.

S Imiliter ꝙ fortes fuerunt in ſuſtinendis iniurijs corpoꝛuꝫ ⁊ tormētis ſatis dictum eſt. vñ Tuli. vbi.ſ. de eoꝛum patientia in tolerantia penarū corpoꝛaliū: vt cecitatis ⁊ hmōi: ait: ꝙ Diodolus ſtoycus cecus multos annos vixit. cū in philoſophia multo magis ꝙ antea verſaret. Cui cū libri per noctes ⁊ dies legerentur geometrie munus tuebat verbis precipiēs diſcentibus vnde quālibet lineaꝫ
C ſcriberent. Ibidē. Aſclipiadē ferunt non ignobilez phm rñdiſſe querenti: qd ſibi attuliſſꝫ cecitas vt puero inquit vno eſſeꝫ comitatioꝛ. Ibidē de Democrito ꝑuato luminib⁹. de quo.ſ. Et de conſimilibus ibi bene. Et ibi ꝙ patiēter ſuſtinebant philoſophi moꝛtem Theodoꝛus eim Liſimaco moꝛtem minanti: magnū inquit effeciſti: ſi Catharidis vim aſſecut⁹ es. Qđ ait deridēdo de moꝛtē patiēter ſuſtinētib⁹: vt.ſ. dictū eſt. ꝙ ꝓuide vo ⁊ ꝙ animoſe q̄ſi ſemꝑ pati ad agēdū ⁊ ſuſtinendū vtebant virtutib⁹: ait Seneca epiſtola. lxij. ponēs exempluꝫ de Sixtio: de quo.ſ. Sixtiuꝫ inquit lege virū acrem ꝟbis grecis romanis moꝛib⁹ phantez. Monet ymago ab eo poſita: vt quadrato agmie exercitū vbi hoſtis ab oī parte ſuſpectus eſt pugne pa
D ratuꝫ inuenire ſcilicet ducē. Idē ingt ſapiens facere debet: vt oēs virtutes ſuas vndiqꝫ expandat: vt vbi infeſti aliquid oꝛiet: illic parata preſidia ſint: ⁊ ad nutum regētis ſine tumultu reſpondeāt. Et hoc nob magis neceſſ uꝫ: vt ibi qꝛ illi ſepe timuere: ſine cā: tutiſſimūqꝫ iter illis fuit qđ ſepe ſuſpectiſſimū erat. Sapiens auteꝫ ad dictum in curſum munit⁹ inten

rus eſt: ⁊ iteritus ꝯ pericula: ⁊ in/
ter ipſa. Ob virtutū ergo eminen
tiam: ⁊ vtendi induſtriam fortes
fuerunt in predictis ait Au. geli⁹
li.xv.vtens verbis Pauerij phi
loſophi. Oportet homines inqt
eſſe prompto aio ad cauenda pe
E ricula ad modum athletaruꝫ: vt
illi piectis alte brachijs ꝯſulunt:
caput ⁊ os manib⁹ appoſitis q̄ſi
vallo ꝓmunt: ⁊ membra omnia
vel ad tuendos ictus vel facien
dos ſcilicet ordinant. Ita prudē
tis animus erectus debet eſſe ar
duis ſeptus ſolide: nunꝙ aciem
ſuam flectens: conſilia cogitatio
nes ꝯ fortune verba ꝯtraqꝫ iniq̊
rum inſidias quaſi manus ⁊ bra
chia pretendens. hec ibi. Et ideꝫ
libro.xiiij.dicit: ꝙ fortitudo eſt ꝓ
bata: vt dicūt maiores ſcientia re
rum tolerandarū. ⁊ non toleran
darum non excedens moduꝫ ꝑ
īmoderatam audatiam: nec defi
ciens per pene inſenſibilitatem.
vbi exemplificat de quodā: cui⁹
cum vulnera a medicis ſecaban
F tur: ridere ſolitus erat. In predi
ctis autem perfectionib⁹ que enu
merate ſunt: vt patet conſiderāti
hōeſtas vite: ⁊ veritas dūmodo
ſint diuina gratia ⁊ recta intentio
ne ordinate conſiſtunt.

¶ Capitulum.xiiij. De variatio
nis vel otij debito vſu.

n Non ſolum aūt fuit perfe
ctio philoſophica in ꝓdi
ctis cōtēnendo mundia
lia. operando virtuoſa ſuſtinen/
do teribilia: ⁊ ſic de alijs: ſed fuit
eorū perfectio ociando virtuoſa
ocioſitate: ⁊ vacando vtili vaca/
tiōe. Quia vt ait Vale. libro. viij.
ociū qꝺ induſtrie ⁊ ſtudio videt
contrariuꝫ: precipue ſubuerti dꝫ
non quo euaneſcit virtus ſꝫ quo
recreatur. Alterum enim inherti
bus vitandū: alterum ſtrenuis q̄
qꝫ interduꝫ appetendū: illis ne
ꝓꝑam vitam eneruem exigant:
his: vt tempeſtiua laboris remiſ
ſione ad laborandū vegetiores
fiant. vbi exemplificat de Scipio
G ne ⁊ Lelio qui actuoſe vite iter
exequebantur: ⁊ tamen animi re
miſſioni communiter acquieſcebāt
ſcilicet virtuoſe ociando. Unde ⁊
vagas vndas leguntur in littori
bus lectitaſſe quaſi ludendo cuꝫ
talibus. Et de Sceuola q pila lu
ſiſſe dicitur: ⁊ alee: ⁊ calculis iter/
dum vacaſſe: cū bene ⁊ diu iura
ciuium: ⁊ deorum cerimonias or
dinaſſet. vt enim in rebus ſerijs
Sceuolam: ita in ſcenis luſibus
H hominem agebat. Quem reruꝫ
natura patienteꝫ cōtinui laboris
eſſe non ſinit. Et ibi de Socrate
cui nulla pars ſapientie obſcura
fuit: qui tamen non erubuit: cuꝫ
interpoſita harūdine crurib⁹: cū
paruulis filiolis ludens a Xanti
pe riſus eſt. Sic philoſophi vaca
bant: ⁊ talib⁹ ſe ſolatijs recreabāt
vt ad opera virtuoſa vegetiores
eſſent: vt dictū eſt. Unde Sene.

de beata vita ante fi. ait Ocīū phi
loſophorꝫ: maius fuit ꝙ labor
multorꝫ. Et exemplificat di. ꝙ
tria ſunt genera vite. vnum volu
ptati vacat: alterū contemplatiōi
I tercium actiōi. Et ibi bene de hoc
Natura inquit me vtrūqꝫ facere
iubet: ⁊ agere: ⁊ ꝯtemplationi va
care. Cui concordat Aug. de ve
ra religione. c. v. di. ꝙ duplex eſt
ociū. ſ. deſidie ⁊ virtutis. Et Hie
ro. ꝯ Iouiñ. Sapiens nuſꝙ ſo
lus eſſe poteſt. habet ſecū omneſ
qui ſunt ⁊ fuerunt boni: ⁊ animū
liberū: ⁊ quocūqꝫ vult transfert:
⁊ quod corpore non poteſt: cogi
tatione cōplectitur: ⁊ vbi homi
num inopia fuerit: loquitur cum
deo. Et nuſꝙ ſolus erit. Ideo di
K cit Ambro. iij. de offi. poſt princi
piuꝫ: vbi ait: ꝙ Scipio nō ſciuit
ſolus eſſe: cum ſolus eſſet. Imo
Moyſes cum taceret clamabat
cum ocioſus ſtaret precabat. Aū
in ſilentio loquebatur. ⁊ ocio ope
rabantr. Exo. ix. Quid clamas
ad me. ⁊c. Conſimiliter de Sci/
pione loquitur Tulius. iij. de offi.
Qualiter autem debet homo va
care in ocio predicto Señ. epiſto
la. lxxi. dicit. Abſconde te in ocio
ſed ⁊ ipſum ociuꝫ abſconde. Se
L quitur. Ocio gloriari inhers am
bitio eſt. Et poſt. Optimum eſt:
non iactare ocium ſuum. Iactan
di genus eſt nimis latere: ⁊ aſpe
ctui hominuꝫ ſecedere. ⁊ demuꝫ
cui ſeceſſerit. Non eſt agēdū hoc
vt de te homines loquantur ſed
vt ipſe tecū loquaris. Quid au/
tem loquaris: quod homines de
alijs libentiſſime faciūt: de te apꝺ
te mala eſtima. Id maxie tractes
quod in te eſſe infirmiſſimuꝫ ſen
ties. habet quiſqꝫ corporis ſui vi
tia. Quid aūt in ocio facio? vlcus
meū curo. Et ibi bene de ꝓdicto
M otio: ⁊ de agendis in tali ocio. q2
otians ſic debet ſecuꝫ loqui: ſuas
īfirmitates meditari: ſuas paſſio
nes curare. Et q2 otium ſine lr̄is
mors: vt ait Idem epl̄a. lxxxviij.
ſedule ſtudio vacare debꝫ homo
⁊ intendere.

¶ Sexta pars. De tribus ſectis
principalibus philoſophorum.

¶ Capitulum primum. De illis
in cōmuni.

b Abitis ſupradictis de
vita philoſophoꝝ illu
ſtrium. ⁊ exemplis ac
dictis eorum in cōis
ſequitur de ſectis illoꝝ
Fuerunt autem famoſe. ſ. Secta
peripatethicorum: quaꝫ condidit
ariſtoteles vt dictuꝫ eſt. ait tamē
Hugo: pari eniꝫ circū: vel de q̄ſi
erga: vel deābulantes: q2 Ariſto
teles eorum auctor deambulans
diſputare ſolitus erat: vel q2 am
N bulabant de ſcola ad ſcolā diſpu
tantes. De ſtoycis ait Hugo: ꝙ
ſtoyci grece: latine dicitur porta.
Et fuit Athenis: in qua picta erāt
geſta ſapientum: ⁊ fortium viro
rum. In hac ſapientes ꝑhantur

Ideo ſtoyci dicti. De epicurris ait
idem: ꝙ fuit quoddam genꝰ phi
loſophoꝝ ſic dictorum: qꝛ curā
ſuper cutem corporis gerebant.
Dicebant enim: voluptatem eſſe
ſummū bonum: ignorantes aliā
voluptateꝫ: ab epi quod eſt ſupra
hec ille. vt enim ait Poli. li. vij.
O c. viij. Storcus vt rerum cōtem
ptuꝫ doceat: in mortis meditatio
ne verſatur: peripatethicꝰ, in acq
ſitione veri: in voluptatibus epi
curus. Qui licet ad vnū tendant
varias tñ ſententias: quaſi vias
beatitudinis auditoribus aperi
unt. Hec ibi. De hoc Aug. epl'a
xxxviij. ad Dioſcoruꝫ: loquēs de
philoſophis diuerſis: quoꝝ qui
daꝫ ponebant in animo ſummū
bonum: ⁊ inter hos qui hoc ſen/
ſerunt ſtoyci preualuerunt. Qui
tamē naturalibꝰ corpora omnia
eſſe arbitrantes: magis a carne
q̄ꝫ a corpore animuꝫ auertere po
P tuerunt. Inter eos autem q fruē
dum deo: a quo nos ⁊ oīa facta
ſunt: atqꝫ ſummum bonum no/
ſtrū eſſe dicunt: errauerunt Pla
tonici ideōqꝫ Achademici quod
Platonici: docet auditorum ſuc
ceſſio. Inter eos vō qui in cor/
pore ſummum bonum cōſtituūt
epycurri: qui ⁊ carnalium ſeditio
ſorum turbas concitant: ⁊ apud
indoctam multitudinem: excellē
tiori auctoritate viguerunt. Et de
his ſectis Seneca epiſtola. xci.
Aſpice inquit q̄ꝫ diſſimilia homi
num ſtudia ſūt. Nā modo Stoy
cum faciunt: virtutem ſolam ꝓ/
bantem: ⁊ voluptatem refutantē
modo Epycurū laudanteꝫ ſtatū
quiete ciuitatis: ⁊ inter conuiuia
cantuſqꝫ vitaꝫ exigentis: modo
perypatethycū: bonoꝝ genera
inducēteꝫ: modo Achademicū
omnia incerta dicenteꝫ. hec ibi.
Ex quibus patent predictoꝝ opi
niones. Et de his Aulus gelius
libro. iiij. recitans ſententias di/
Q uerſorum. Epicurus inquit volu
ptatem putauit ſummum bonuꝫ
Ariſtenes Socraticus ſummuꝫ
malum. Spegippus atqꝫ vetus
Achademia. voluptatem ⁊ do/
lorem duo mala eſſe dicunt: ⁊ op
poſita inter ſe: bonum autem eē
quod vtriuſqꝫ medium foret. ze/
no autem: voluptatem poſuit eē
indifferentem.

¶ Capitulum ſecundum. De pe
ripatethicis.

E Peripatethicis pau/
d ca leguntur in libris an
tiquis: niſi que dicta ſun
Ipſi enim laudabant iraꝫ quaſi
R cotem fortitudinis: quia acuit for
titudinem: ait Tuliꝰ. iiij. tuſ. q. Ex
quo patet: ꝙ erant animoſi ⁊ cor
dati ad diſputandum: Deambu/
lantes eniꝫ diſputabant: vt dictū
eſt. Unde Ariſtoteles princeps ⁊
magiſter eorum ait: nulluꝫ inge
nium magnum eſſe anteq̄ꝫ ha/
S beat aliquid annexuꝫ de furia: ꝓ
ut dicit Sen̄. ꝺ tranquillitate ani
mi ante ſi.

¶ Capitulū tertiū. de Stoycis ⁊
eoꝝ opinionibꝰ.

Toycoruꝫ aūt principes
ſ fuerūt Zenon ⁊ Criſpus
vt ait Au. geliꝰ ⁊ recitat
Aug. ix. de ci. c. iiij. ⁊ vt di. Sen̄.
ad Helbiā a zenone incepit rigi/
da ⁊ virilis Stoycoꝝ ſapientia.
Apud iſtos dolor dicebat indif/
F ferens: non malū: ⁊ ꝙ paſſiones
non cadunt in ſapiente: ita ꝙ ſa/
pientis aius cedat eis. vt habituꝫ
eſt. ſ. ab Au. gelio. ⁊ Aug. ⁊ cum
doloribꝰ cōgrediebant: ſicut exē/
plificatū eſt ſupra de Stoyco pu
gnante cum dolore. Hi eni ing/
rebant vnde verba ſint dicta. ait
Tul. i. de offi. c. viij. Et eoꝝ con/
cluſio erat ſūmū bonū congrue
re nature: vel cōgruenter viuere
nature: ait. idē. iij. de offi. c. i. ⁊ hi
dicebant ſapientes eē amicos ſa
pientibus: ⁊ nihil eſſe amabilius
virtute: ait Tul. i. de nā deoꝝ an̄
ſi. Dicebantqꝫ oēs inſcipiētes in/
V ſanire. Ait ideꝫ. iiij. tu. q.

¶ Capitulum quartū. De Acha
demicis ⁊ eorum opinione: ac re
probatione.

Chademici vō dicti ſūt
a ab Achadēia vñ Plato
oriundus fuit. Qui ⁊ eū
locum: ſtudendi vſu. ⁊ diſcipulo
rum frequentia: moꝝqꝫ ſuorum
celebritate fecit inſignem. Et iō
illum pretulit. vt ad incutienduꝫ
timorē quo vitia reprimerentur
⁊ agnita cognitione ſui modeſtia
X ſeruaret. Maxime aūt viſus eſt
ydoneus: qꝛ ex frequēti terremo
tu ſepe collidit. Timor eniꝫ ſicut
modeſtie cognatus eſt: ita fami/
liaris eſt ſapienti. qꝛ. ſ. mentē cō/
ponit ⁊ humiliat: ait Poli. li. vij.
c. iij. Hi vitantes precipitiū falſita
tis fere de ſingulis dubitāt. Quo
rum iuuat opinionem nō modo
ꝙ Heraclytes ⁊ Scithio qui ad
eos. ſ. tranſierūt: ſed ⁊ alij plures
vt ſubdit ibi. Sed q̄ꝫ ineptuꝫ eſt
⁊ improbabile fluctuare in ſingu
lis: ⁊ nullius rei habere certitudi
nem: ⁊ q̄ꝫ alienum a fide ⁊ ſcien/
tia: ſatis ſufficienter ꝓbat ibi. Si
cut dubitare an contraria ſint ſi/
mul in eodem: cum id nō ſit poſ
ſibile ſm idem. Itē vt dr ibi: hō
Y preſtat aīalibꝰ eo ꝙ viget rōne ⁊
intelligentia. Nam in ſenſibꝰ: ⁊
eorum operationibꝰ beſtie ꝓcel/
lunt. Sicut linx in viſu: vultur ⁊
canis in odoratu: ſus in auditu:
ſymia in guſtu. aranea ītactu. Si
ergo homo non diſcernit ratiōe
certitudinaliter: nec multū ſapit:
vr eſſe brutalior brutis: ſic in ſen
ſibꝰ eminētibꝰ ¶ Itē ſicͭ notio dr
ab eo qꝺ ē notū: ſic rō ab eo qꝺ ē
ratū denomiatur grāmatice. Ille
vō cui nihil ē. ratuꝫ certū nec fir/
mum vr ratione carere. ¶ Iteꝫ
vr: ꝙ tali nihil afferat phia ⁊ ſtu
Z diū qui ſemper fluctuat opinio/
nibꝰ. ⁊ cui lux ſapientie certū ali/
qd non oñdit: ⁊ cui nihil rō per/

ſuadet: Et de his ibi bene. Et cō
tra hos Aug. fecit libros Achade
A micos. Licet eni ȝ multa ſint du
bitabilia ſapienti. ⁊ licet dubitare
de ſingulis non ſit inutile: ponē
do. ſ. rationes ad vtranqȝ partez
tamen fluctuare in oibus videt
eſſe diſſonum rationi ⁊ phie vt di
ctum eſt.

¶ Capitulum quintum De epy
curo ⁊ varijs eius dictis atqȝ ſen
tentijs.

Epycuri vō dicti ſūt ab
epycuro: De quo Au. ge
lius li. xiiij. di. ꝙ Epycu
rus Athenienſis ⁊ zenon Scit
thicēſis: philoſophi celebres erāt.
Iſte poſuit voluptatē eſſe ſūmuȝ
bonum: ꝑut dicit Au. ge. ⁊ poſu
it duo eſſe bona: corpus ſine do
lore: ⁊ aium ſine perturbatione:
B Senē. epiſtola. lxix. Vbi ēt ſubdit.
Athilus ſtoycus dicere ſolebat.
Malo me in caſtris ſuis fortūa
habeat ꝙ in delitijs. Torqueor:
ſed fortiter: bene eſt: Audi epycu
rum. Dicet ⁊ dulce eſt. ſ. ⁊ bene ē
Taȝ ſeuere ergo rei ⁊ honeſte no
men impoſituȝ ꝙ molli. Fuerūt
tñ aliq interpretantes opinioneȝ
epycuri in melius: dicentes: ꝙ
ñ intēdebat de voluptate que eſt
in carnalibus: ſȝ de voluptate mē
tis. Vñ Poli. vbi. ſ. c. xv. dicit.
Cum ſint tres ſecte phantiū que
⁊ ipſe ſcindunt in multas ſectas:
omnes tñ lȝ diſſimiliter laborāt
ad aſſequendū finē quem ſtatu
unt. Siquidem Epycurus ⁊ to
tus grex ſodalium eius vitā bea
tam aſſerit que tāta ſemper iocū
ditate letat: vt triſticie aut pertur
bationis non interueniat vel te
nuis motus. Vera quidē diffini
tio eſt ⁊ qua nihil pōt eſſe iocūdi
us Ab ea tñ plebs que eā ſequit
defflexit in voluptates reputans
ſe earum vſu beatiſſimā eſſe futu
ram Mihi autem pſuaderi ne
quit. hoc aliquē hauſiſſe de fonte
ſocratico. Sed quia facile eſt: au
re vel ore inſipientiū dicta optia
deprauari: ad compendiū immu
ditie redacta ſunt: que virtutis ꝺ
buere eſſe inſtrumentū. Caro q
dem optima eſt non homo cor
datus: ꝙ amore ſociſqȝ nihil eē
iocūdius: nihil ſuaui⁹ paraſcitica
vita: aut eorū qui epulant quoti
die ſplendide ⁊c. hec ibi. Quali
D tercūqȝ vō fiat: nihil turpi⁹ opi
nione ponente voluptatē ſūmuȝ
bonū eſſe: nihilqȝ magis alienuȝ
a phīa: cum illa ſit tetrū qd ⁊ res
turpis ſm phos: vt dictū eſt ſup
Vnde ē preceptū vtiliſſimū Ari
ſtotelis: vt voluptates abeuntes
conſideremus: quas quidē oñdē
do inuit. Foſſas eni pnieqȝ ple
nas ais noſtris ſubicit: quomı⁹
cupide appetant ait Val. li. viij. ⁊
de hoc Senē. de conſtantia ſapiē
tis loquens ꝺ opinionibus Sto
corum: ⁊ epycureoꝝ: Epycurus
inquit: quē vos patronū inhertie
ſumitis: putantes mollia ⁊ deli

tioſa precipere ⁊ ad voluptatē du
centia in quē ſapientis fortuna in
E teruenit. Sequit. Qꝺ ſi Epycur⁹
quoqȝ qui corpori plurimū idul
ſit aduerſus incurias inſurgit qꝺ
dam apud nos incredibile vide
ri pōt. Ille ait. iniurias eſſe tolle
rabiles ſapienti: vos. ſ. Stoyci di
citis iniurias non eſſe. hec ibi. Et
epſa. lxxix. Egregie vꝫ mihi dixiſ
ſe Epycurus: q peccare ſe neſcit
corrigi non vult: deprehendas te
oportet anteꝙ emendes. Epſa.
lxix. Apud Epycuruȝ duo bona
F corpus ſine dolore: aius ſine per
turbatione. hec bona non creſcūt
qꝛ plena ſunt. Quō enim creſcit
quod plenū eſt Dolore caret cor
pus. Quid ad hanc indolentiaȝ
accidere pōt? Aius conſtat ſibi ⁊
placidus eſt. Quid ad hanc tran
quillitatē accidere pōt? Seqꝫ Bo
num abſolutū humane nature ē
corporis ⁊ animi pace contētum
eſſe. Et ibi bene de hoc: Ex qbuſ
dam itaqȝ dictꝫ epycuri vꝫ loq de
voluptate. i. perfecta iocunditate
ſicut dictū eſt a Policrato. Vñ
Senē. epſa. ij. Hodiernū hoc eſt.
G qꝺ apud Epycurū nact⁹ ſū. Ho
neſta inquit res eſt leta pauptas.
Illa vō non eſt paupertas: ſi leta
non eſt. Qui cum paupertate be
ne cōuenit diues eſt. Nō qui pa
ruȝ habet: ſed qui plus cupit pau
per eſt. Et hoc eſt bñ dictū ⁊ phi
loſophice. Similiter in multis ſu
is epiſtolis recitat bene dicta ab
iſto. Ex alijs aūt dictꝫ Epycuri vꝫ
loq ꝺ voluptate corporali: ob qꝺ
eius opinio a phis reprobat. ait
Tul. iij. ꝺ offi. in fi. di. ꝙ etiā Ari
ſtippus ⁊ alij voluptatē bonū po
ſuerunt: ⁊ Epycurus eius auditor
auctorqȝ ſnie fuit quā ꝑbat ibi
eo ꝙ politice ꝺtutes expugnant
voluptatē. Nā temperantia ē ini
mica voluptati: ⁊ ſic ꝺ alijs: pro
H ut ibi bene proſequit. Vnde Val.
li. iiij. c. iij. di. ꝙ legat⁹ quidam ad
Pirrū miſſus: cū audiſſet quen
daȝ Athenienſē ſuadentē: ne qd
aliud homines ꝙ cauſa volupta
tis facere vellent: ꝓ monſtro: eā
vocem accepit. Sequit. Pyrro
⁊ Samnitibus hāc ſapiam deꝑ
I catus eſt. Licet enim Athene do
ctrina ſua glorientur: vir tamen
prudens: Fabritij deteſtationem
ꝙ Epicurri maluit precepta. Qꝺ
euent⁹ quoqȝ indicauit. Nā vrbs
cum voluptati plurimū tribuit:
iperium maximū amiſit. hec ibi
⁊ Senē. iiij. de benefi. c. ij. Nobis
pugna eſt cū Epycureorum deli
cata ⁊ vmbratica turba in cōui
K uio ſuo phantiū: apud quos vir
tus voluptatū miniſtra eſt. Illis
paret: illis ſeruit: illas. ſ. ſe videt.
hec ibi. Ex varijs ergo dictis vꝫ
ſicut vnus concionator aliqua di
cere phica: Et in laudē virtutꝫ. ali
qua vō quaſi ex opinione vulgi:
⁊ in cōmendationē voluptatꝫ: vt
dictū eſt a Policrato: ⁊ ſic pȝ de
Illuſtribus phis ⁊ ſectis princi

ꝑalibus apud eos.

¶ Septia ps ð artib⁹ liberalib⁹.

¶ Capitulum primum. De earum vtilitate: ⁊ q̄tum conferunt ad phi͠az q̄ ordinātur ad mores.

Et qꝛ: que dicta ſūt videntur cōuenire morali philoſophie tm̄: poſſet videri alicui: phiā rōnalē ⁊ naturalem non eſſe .ſ. neceſſarias ⁊ vtiles ac preambulaſ ad philoſophiam moralem. Sicut bene proſequit Señ. epſa xcij. Loquēs de liberalibus ſtudijs inquirēdo an faciant virum bonū: ⁊ obiciēs ꝙ grāmatica circa curas ſermonuz verſaſ: ſed quid horū de quibus determinat ad virtutē viam ſternit: qd ex his metum demit: cupiditatē eximit: libidinem frenat.

L ⁊ ſic proſequiſ de geometria: muſica: ⁊ aſtrologia qd conferant .ſ. ad virtutem. Quare ergo inquit liberalib⁹ ſtudijs filios erudim⁹ Et rñdet: ꝙ ideo: nō qꝛ virtutem dare poſſunt: ſed qꝛ animum ad capiendam virtutē parāt: quemadmodū prima illa vt antiq vocabant litteratura: per quā litterarum elementa pueris traduntur non docet liberales artes: ſꝫ mox precipientis locum parat. Sic liberales artes non perducūt aiuz ad virtutē: ſed expediunt. Unde

M ⁊ ibi diſtinguit quattuor gn̄a artium. Sunt enim vulgares q̄ manu opificum conſtant. Ludicre pueriles: ⁊ liberales vt dictuꝫ eſt Ideo ps phie nālis: alia moralis alia rationalis: ait ibi: Ubi bene de hoc.

¶ Capitulum ſecundum. De coaptatione ſeptem liberaliuꝫ artiū ſeptem planetis.

De philoſophia rationali ⁊ eius partibus bn̄ Alexāder necꝫ li. ð naturis rerum di. ꝙ ſicut mundū illuminant ſeptem planete: ſic oēm ſcientiam ſeptem artes. Lune enī terris vicine comparaſ grāmatica: primos vēdicās limites. Soli qui ſm̄ quoſdam ſecundum locum tenet comparatur dyaletica Mercurio: q ⁊ deus eloquentie dicebaſ rhetorica: Veneri q̄ ē aſpectu gratiſſima: ariſmetrica: ob ſui venuſtatem ⁊ ſubtilitatem in numeris ꝓportionandis: Marte reſpicit muſica: non ſolū humana ⁊ mundana: ſed inſtrumentalis. qꝛ muſicorum inſtrumentoꝝ ſicut tubarū ⁊ huiuſmodi cōcen- N tus incitat hoīes ad bellum: Ioui appropriaſ geometria: q circa magnitudineꝫ imobilē i mēſuris ðſaſ: Saturno q ē ſupior i aſtronomia: q circa magnitudinē mobileꝫ ⁊ curſus aſtroꝝ ðſaſ. h ibi: Ut ergo planete mundū illūināt ſic predicte artes.

¶ Caplm̄ tertiū. De grāmatica: q̄liter pōt ordinari ad virtuteꝫ: ⁊ ad eius opera.

His tn̄ artib⁹ pt veruſ vti phs ad moruꝫ correctionem. Un̄ ait ibidē. Quid ꝓdeſt vitare vitia in vocibus: ⁊ incurrere in moribus: ornate loqui: ⁊ inornate viuere. Nunq̄ nomen dyaletici mereſ qui falſa ꝓponit: ea .ſ. diligēdo. Ille ergo bonus eſt grāmaticus ſpūaliter ⁊ finaliter: q geſta ſua qbus quaſi loquiſ hominib⁹ congrue com-

O ponit. Grāmatica eni eſt ſcientia cōgrue loquendi: ⁊ cauēdi incōgruitatē in loquēdo: ait. Hugo didaſcol. lib. i. Grāmatice grāma grece: littera latine. Inde grāmatica .i. litteralis ſcia: ſumendo large litteralem: prout continet litteras ⁊ dictiones. Sed non ſolū loquitur homo verbis vocalibus: ſed geſtis corporalibus. ait Aug. viij. confeſ. ante. fi. Plus ingt alloquebanſ animū meū frons: gene: oculi: color: modus vocis q̄ verbaq̄ ſonabant. Ecc. xix. Amictus corporis: riſus dentiū. ⁊ inceſſus hoīs enuntiant de homie. Ideo Gregori⁹. paſtoral. ij. c. xli. Plus debet predicator actibus q̄ vocib⁹ reſonare. Ille ergo qui ⁊ ſenſus ſuos: actꝰ ⁊ geſt⁹ debita congruitate componit: deuitādo ꝯriam: ⁊ alloquiſ hoīes ꝯgruenter: ſine vlla incongruitate: bonus grāmaticus eſt. Congruum enim idē eſt quod conueniēs ait Pap. Qui alter facit: ad moduꝫ barbariſmi ⁊ aliarum figuraruꝫ in geſtis ſuis vitia oſtendit. Un̄ Q multi plus timent facere barbariſmum in ſermone: q̄ vitij deordinationeꝫ in vite qualitate: ait Auguſtinus .i. confeſſionum loquens de hominibus peruerſis: qui magis timent facere barbariſmos q̄ libidines. Et ibi ait de ſe loquens: Magis timebam facere barbariſmū: q̄ non facientibus inuidere: Ideo dicebat apl's diſcipulis ſuis .ij. cor. iij. Epiſtola chriſti eſtis miniſtrata a nobis ⁊ ſcripta non atramento. ſed ſpiritu dei.

¶ Caplm̄ quartū. de logica: qualiter adaptatur.

Item ille bonus eſt dyaleticus: qui diſcernit veꝝ a falſo. Dyaletica eniꝫ eſt ars diſcernendi veruꝫ a falſo. ait R Hugo vbi. ſ. Ueritas autem eſt quadruplex. Cogitationis: Voluntatis: Enuntiationis: Actiōis: ꝓut di. Anſel. de veritate. Qui has igiſ veritates diſcernit a contrarijs falſitatibus: adherens veritati ⁊ expugnans in ſe ⁊ in alijs falſitateꝫ: bonus dyaleticus eſt. Ecc. xxxvi. Ante omnia verbū verax precedat te. Et de eo verificaſ illud Malachie. ij. Lex veritatis in ore eius. Et didicit ab illo magiſtro qui docet veritatem. Qui vo veritatem ocultat hypocritali apparentia: ſophiſta eſt. Falſitas S enim eſt qua putaſ eſſe quod nō eſt: ait Auguſti. vij. confeſ. Et fal-

ſum eſt ſignificatio rei non ita ſe
habētis ꝓmo ꝺ doctrina xpiana
c.vij. hypocrita enim: eſt ſathani
cus ſophiſta habens defficiētiaȝ
⁊ oſtendens apparentiā. Eſt eniȝ
hypochrita ſubtilis igenij. Duo i
tendit. ſ. occultare quod eſt: ⁊ oſtē
dere quod non eſt. Ideo odibilis
T deo: ait Greg: mor. xxvi, Ecc. xx
xvij. Qui ſophiſtice loquitꝰ odibil
eſt. Habet eniȝ fallatias intra dē
tes ⁊ extrā. Decipit enī tā in reb9
in ſermone.

¶ Caplm quintū. De Rhetori
ca qualiter adaptat.

Am rhetorica ṽo ſit ſci
entia apte dicendi de cā
propoſita ad perſuaſio
nē: prout dicit Alpharabi9. Ora
toris enim eſt: loqui apte: diſtin
cte: ornate: ait Tul. i. de offi. c. i.
Ille eſt bonus rhetor qui virtuo
ſis exemplis: ⁊ bonis operib9 al
loquitꝰ homines: ⁊ perſuadet eis
V de veritate credenda. Unde ⁊ ſā
cti dicunt libri: ait. Grego. mor.
xxiiij. poſt principium. Uiua eniȝ
lectio eſt vita ſanctorū. Apoc. xx.
Libri aperti ſunt. vel bonus rhe
tor ſiue orator eſt: qui in oratiōe
alloquitur deum efficaciter: ⁊ fle
ctit ipſum iudicem ad miſericor
diam. Unde Ethnicus ait: Flectit
iratus voce rogante deus. Ideo
ꝓpheta orans in pſal. ad moduȝ
oratoris aliqñ captat beniuolen
X tiam iudicis aliquando: explicat
nequitiam aduerſantis: aliquan
do deficientiaȝ ſui orantis: vt fle
ctat iudicem ad mīam: ait Hu
go de ſtudio orandi.

¶ Caplm ſextū. De geometria
⁊ eius adaptatione.

Tem: cum geometria ſit
diſciplina mēſurādi ma
gnitudinem: ⁊ eius diffe
rentias. Ille eſt bonus geometra
qui nouit ſuipſius menſuram ⁊
ſe menſurare: ait Señ. epla ꝑdi
cta: Scis rotunda metiri ⁊c. Se
quit. Si artifex es: metire animū
tuū dic ꝙ magnus ſit: ꝙ puſillus ſit
Scis que recta ſit linea: Quid ti
bi prodeſt: ſi quod in vita rectū
ſit ignores: Et ibi bene de hoc.
Unde inſipiēs eſt qui ignorat ſui
qntitatem prout dꝫ in prologo
Almageſtri. Jō. ij. cor. iiij. Ipſi
nos noſipſos metiētes. Job. xx
xviij. Quis poſuit menſuras eī
ſi noſti: Ubi mor. xxiiij. bene de
hoc. Debet enim anima ſe men
ſurare ꝙ alta ſit: in dei dilectione
feruida: ꝙ lata: in charitate pro
ximi beniuola: ꝙ longa: in cele
ſtium appetitione deuota: ꝙ pro
funda: in hūilitate perfecta. Eph.
iiij. Ut poſſitis cōprehendere cuȝ
omnib9 ſanctis que ſit latitudo ⁊c.
Anime enim menſura eſt ſcȝ mē
ſuram charitatis. Que enim ma
gnam habet charitatem: magna
eſt: que paruam: parua: que nul
lam: nulla. i. cor. xiij. Si charita
tē non habuero: nihil ſum. prout
ait Ber. ſup Cant. Omel. xxvij.

¶ Caplꝫ ſextū. De Aſtronomia
⁊ eius adaptatione.

Stronomia ṽo eſt de le
ge aſtroruȝ. Nozma enī
A lex: ⁊ logos ſermo: Ait
Hugo in Didaſcolis. Unde diſe
rit de conuerſione celi: ⁊ regione
circulis: ortu: ⁊ occaſu ſyderum:
ait idem. Aſtrologia ṽo conſide
rat de lege aſtrorum: ſcḋm. ſ. natiui
tatis ⁊ mortis. et quorumlibet
aliorum obſeruantiam: ait ibi. Sȝ
cum anima ſancta ſit celum: ⁊ ſol
ſit intellectus vel iuſtitia: luna fi
des ⁊ continentia: ſtelle virtutes
put dicit. Ber. ſup cant. Omel.
xxvij. Ille bonus eſt aſtronom9
qui in predictorum conſideratio
ne verſatur. Unde Aug. iiij. ꝺ tri
nitate in principio. Laudabilior
B eſt animus: cui nota eſt infirmi
tas ſua: quam qui ea nō reſpecta
vias ſyderum ſcrutatur etiam co
gnoſciturus eas: aut qui iā cogni
tas tenet. ⁊c. Et Señ. vbi. ſ. Ue
nio nunc ad illum qui celeſtiuȝ no
ticia gloriatur: frigida ſeſe Satur
ni ſtella recepter. Sequit. Quid
prodeſt. ſ. equum regere ⁊ curſuȝ
eius freno temperare: ⁊ affectib9
effrenatiſſimis atrahi: Quid pro
deſt multos vincere luctatiōe: vl
C curſu: ⁊ ab iracundia iā vinci:

¶ Caplm octauū. De Ariſmeti
ca: ⁊ adaptatione ſua.

Tem cuȝ Ariſmetica ſit
ſcientia de numeris ⁊ eī
differentijs. Ille bonus
eſt ariſmetricus qui ſtudet ad diui
nā taléta accepta numeranda: ⁊ lu
cra ex eis reportanda: Ad diuina
beneficia conſideranda: ⁊ debita
officia reddenda. Qui recogitat
annoruȝ ſuorū curricula in ama
ritudine anime. Ecc. xlvij. Datum
⁊ acceptum omne deſcribe. Iteȝ
qui penſat aduerſariorum hoſti
lia agmina: ⁊ ad obuiandum ſua
modica merita: ⁊ virium ſuaruȝ
infirma. Luc. xiiij. Qui rex itur9
cōmittere bellum. ⁊c. Nonne ſe
dens prius computat: ſi cum de
cem milibus poteſt occurrere il
li qui cum viginti milibus venit
ad ſe. Hec enim numerare ⁊ pē D
ſare vtilius eſt ꝙ in numeris ex
teriorum rerum ſciendis inſudare.

¶ Caplꝫ nonū. De muſica ⁊ eī
adaptatione.

Tem: cū muſica ſit peri
tia modulatiōis ſono cā
tuqꝫ ꝯſiſtens: vt ait Al
pharabius vbi. ſ. Ille: bonus eſt
muſicus coram deo: qui in corde
ſuo iubilatiuis cāticis deum lau
dat: prout dꝫ Eph. v. Loquētes
in pſal. ⁊ hymnis ⁊ canticis ſpūa E
libus. ⁊c. Unde Señ: vbi. ſ. Ad
muſicum pertranſeo. Docet me
quomodo inter ſe acute ⁊ graues
voces conſonēt. Sequit. Hac po
tius quomodo animus meus ſe
cum ꝯſonet: ne conſilia mea diſ
crepēt ⁊c. His modis poteſt vti
phus artibus predictis ad morū
correctionem.

¶ Capl'm.x. Qualr phi ex ſcien-
tiis ſpeculatiuis eliciebant ea q̄
valebant ad moꝝ ordinationē,
V(n)de ꝛ modus ſapientū
eſt: ea que conſiderant in
ſcientijs ſpeculatiuis or-
dinare ad aliquā vtilitatem: ait
Señ. ep'la.lxi. vbi loqtur de exē-
plari.vl' ydea: vbi poſtea inquirit
Quid hec mihi ſubtilitas prode-
rit? Et reſpondet: Ego mi Lucil-
li: ſoleo facere ex omni natiōe (et
ſi a philoſophia auerſa eſt longiſ-
ſime) eruere aliquid conor: ꝛ vti-
le aliqd efficere, Unde ꝛ in hoc
q̄ Plato poſuit ydeas: oia iſta (q̄
ſenſib' ſeruiūt q̄ nos accendūt: ꝛ
irritant) negat Plato ex his eſſe
que vera ſūt. ymaginaria iſta ſūt:
nihil horum ſtabile nec ſolidum
eſt. Et tamen nos ea cupim' tan-
q̄ aut ſemper futura aut habitu-
ra, Cōtēnam' itaq; oia illa: ꝛ mi-
remur in ſublime omnium rerū
formas: deumq; inter illas verſā-
tem ꝛc, Quaſi dicat. Predictaꝝ
idearum poſitio ꝛ cōſideratio de-
bet inducere in ꝯſiderante ēter- G
noꝝ imutabilium appetitum
ꝛ preſentiū mutabiliū plenariuꝫ
contemptū. Unde Aug. epiſtola
lij. di. q̄ in duobus preceptis.ſ. di-
liges deum ꝛ proximum: omnis
ars continet, Ibi eſt phiſica: qa
cauſe naturarum in deo creatore
ſunt, Hic ethica: quoniam vita
bona ꝛ honeſta nō aliūde forma-
tur: q̄ cum que diligenda ſunt di-
liguntur. Hic logica: quoniaꝫ ve-
ritas lumenq; anime rationalis
non niſi deus eſt ꝛc. Omnes igi-
tur artes etiaꝫ ſpeculatiue ad edi-
ficationem: ꝛ vite ordinationem
pñt aptari. Unde narrat. Aulus
gelius li. xx. de quodam grāma-
tico: q̄ cuꝫ ab eo quereret de hac
dictione.ſ. Contio: ille vultu atro-
ciori ait Nulla bone ſalutis ſpes H
eſt: cum vos philoſophoꝝ illu-
ſtriſſimi nihil iam aliud q̄ verba:
auctoritateſq; verboꝝ cordi ha-
beatis. Ego enim iam grāmatic'
vite moꝝq; diſciplinā quero. vti-
nam omnes muti eſſemus q̄ni-
nus iprobitas inſtrumentū hēret:
Cumq; digreſſi fuiſſem dixit Fa-
uorinus. Videt mihi iſtam intē-
periem non paruis neq; abiectis
ingenijs accidere: ꝛ veritatē ple-
runq; fortiter dicere, ſed reſpectū
non habere, Ipſum enim (q̄ no-
ſter philoſophus dixit) ſi Antiſte-
nes aut Diogenes dixiſſet dignū
memoria viſū eſſet, Hec ille. Si I
igit phi pagani philoſophiam ordinaue-
rūt ad moꝝ correctionē: quibus
ſupplicijs digni ſūt phi xpiani: q
ſacra ſcriptura abutunt ad cupi-
ditatem ꝛ oſtentationē.

¶ Octaua.ps, de philicis vl' poetis
¶ Caplm primū. de illis in cōi.

(H)Is habitis de ſectis
principalibus philoſo-
phorum: breuiter per
ſequendūꝫ eſt de alijs
Vt enim ait Tul.i.tuſ.

q.Hij qui

q. Hij qui a Platone ꝛ Socra-
te ꝛ beata familia diſſident: Ple-
bei philoſophi appellandi ſunt.
vnde. Augu.xiiij.de ci.c.xvij.de
quibuſdaꝫ ait: q̄ per opacas In-
die ſolitudines quidā nudi philo-
ſophi philoſophantur: vnde gin- K
noſophiſte nominant. Adhibent
tamen genitalibus tegmina: q-
bus per cetera menbra carēt. Et
q: multi modi fuerunt taliū: phi-
loſophia potius abutentes q̄ ve-
raꝫ ſectantes: vt dicitur.j. Ideo
de his ſuperſedendū.

¶ Capitulum ſecundū. De Vir-
gilio: ꝛ eius operib' mirabilib'.

(E)T q: fuerūt nobiles etiā
philoſophi inter poetas:
ideo de quibuſdam eoꝝ
ſicut de Virgilio qui fuit poetarū
preclariſſimus ꝛ optimus: tene-
ris ebibit' annis: ꝑut dicit Aug.
i.de ci.c.iij. aliqua ſubſcribantur
vt enim dicit Papi. poeta grece
latine vates dicit. vñ ꝛ eoꝝ ſcri-
pta vaticinia dicebātur: eo q̄ cū
quadā veſania ibi ſcribendo cō-
mouentur. Quoꝝ genera erāt
tria: vt ait ibi Papi. Virgilius āt
nomen habuit a v̄ga eo q̄ ma-
ter eius ſomniauit: ſe peperiſſe L
virgam quandaꝫ que vſq; ad ce-
luꝫ pertingeret. Quod nihil aliō
fuit: niſi quia Virgiliū parıtura
erat q loquēdo de altis: celū tan-
geret: prout ait Hugo. Hic fuit
ꝛ philoſophia naturali preditus
ꝛ nigromantia in multis ē vſus
vnde ꝛ mira narrat de eo Alexā-
der neq̄ libro de naturis rerum
vbi ait: q̄ Neapolis cū letali ſā-
guiſugarum peſte vexaretur: li-
berata eſt: protecta ab eo: yrun-
dine aurea in puteum. Qua ex-
tracta: euolutis annoꝝ multo-
ruꝫ curiculis ꝛ puteo mundato
repleuit infinitus hyrundinū ex- M
ercitus ciuitatem. Nec ſedata eſt
peſtis anteq̄ ſauguiſuga aurea
iterato in puteuꝫ mitteret. Ibidē
narrat: q̄ macelluꝫ Neapolita-
num: carnes illeſas a corruptio-
ne diu ſeruare non poterat. Sed
hanc incomoditatem prudentia
Virgilij excepit recludens car-
nem neſcio qua vi herbarū con-
ditam: que quingentis annis ela-
pſis: recentiſſima ꝛ optimi ſapo-
ris ſuauitate cōmendabilis rep-
ta eſt. Ibidem ait: q̄ dictus Va-
tes hortum ſuum aere immobili
vicem muri obtinente muniuit ꝛ
ambiuit: ꝛ pontem aereum con- N
ſtruxit. Cuius beneficio loca de-
ſtinata ꝑ arbitrio voluntatis ſue
adire conſueuit. Ibidem recitat
q̄ nobile palatium Rome ꝯſtru-
xit: in q̄ cuiuſlibet regionis yma-
go lignea campanam manu te-
nebat. Quotiēs v̄o aliqua regio
maieſtati Romani imperij inſi-
dias moliri auſa eſt: in continen-
ti productricis yconia: campanaꝫ
pulſabat: ꝛ miles eneus equo in-
ſidens eneo: in ſummitate faſti-
gij dicti palatij haſtam vibrans:

C

In illam ſe partem vertebat que
regionem illaȝ reſpiciebat. Et tūc
Romana iuuentus expedite miſ/
ſa a ſenatoribus preparabat ſe in
hoſtes imperij: vt non ſolū frau
des preparatas declinaret: ſed ⁊
in auctores temeritatis aiaduer/
O teret. Queſitus autem vates ꝙ/
diu a dijs conſeruanduȝ eēt illō
nobile edificium. reſpondere cō
ſueuit. Stabit: vſqȝ dum pariat
virgo. Hoc audiētes: ⁊ applau/
dentes dicebant. Igitur: in eter/
nū ſtabit. In natiuitate v͛o ſalua
toris fertur dicta domus inclita
ſubitā feciſſe ruinam. hec ibi. idē
narrat Hugo ſuperaddens: ꝙ
illud palatium dicebatꝰ Coliſeū:
⁊ ꝙ i medio erat ymago Roma
ne prouincie tenens pomū aure
um in manu: vt domina ⁊ regia
omnium: ⁊ erant hec ibi diſpoſi
ta arte nigromantie: ait idem. ꝙ
ſubtilis aūt fuit in naturis reruȝ
patet in libris ſuis: in quibus de/
ſcribit res ꝓprijſſime ſicut equoſ
P apes: ⁊ ſimilia: prout ait Sene.
epiſtola. xcvij. Qualiter ſcilȝ de/
ſcribit equū in perſona viri. Nec
varios horret ſtrepitus: illius ar
dua ceruix. Argutūqȝ caput: bre/
uis aluꝰ: obeſaqȝ terga. luxuriat/
qȝ thoris animoſum pectus an/
heli. ⁊c. Et dum aliud agit Virgi
lius noſter deſcribit virum fortē:
ait ibi. Ex hoc notandum ꝙ de/
ſcribendo res: loquebatur figu/
raliter. Qualiter autem deſcribit

apes notabiliter patet. i. eneydos
vbi ait. Educunt fetus: aut cum
liquentia mella. Stipant: ⁊ dulci
diſtinguūt nectare cellas. Quas
deſcriptiones recitat Señ. epiſto
la. lxxxviij. vbi ait: ꝙ apes debe/
mus imitari: que vagantur: ⁊ flo
res ad mel faciendum ydoneos
carpunt. ⁊c. Et ſic de multis alijs
rebus quas deſcribit in operibꝰ
ſuis: que fuerūt tria principaliter
ſcilicet liber eneydos: in quo de/ Q
ſcribit vitam militarem. liber bu
colicorum: in quo deſcribit vitaȝ
paſtoralem. liber georgicoruȝ in
quo deſcribit vitam cōmuneȝ ⁊
laborioſam. Unde ⁊ eius epytha
phiuȝ fuit. Mantua me genuit:
calabri rapuere: tenet nūc. Par
thenope: cecini paſcua: rura. du/
ces. At ne muſa carēs vitijs eney
dos eſſet. Inuidia celi fata tulere
neqȝ. Unde ⁊ moriens orauit ſu
os amiciſſimos: vt eneyda q̄ nū/
duȝ elimauerat abolerent: ⁊ cor
rigi facerent. vt dictum eſt. ſ. De
iſto etiam Poli. lib. i. c. iiij. dicit:
ꝙ fertur interrogaſſe Marcel/
lum: an aueȝ malet inſtrui in ca R
pturam auiū an muſcam forma/
ri in exterminationem muſcarū
Quā queſtioneȝ cū retuliſſet ad
Auguſtum. eius conſilio elegit:
vt fieret muſca: que a Neapoli
muſcas abigeret: ⁊ ciuitateȝ a pe
ſte inſanabili liberaret. Et optio
impleta eſt. Unde liquet: priuate
voluptati cuiuſuis preferendam

eſſe multorum vtilitatē. hec ille.
¶ Capitulum tertium. De arte
poetica: ⁊ poetis in generali.
De arte v͛o poetica cōiter
ait Tulꝰ. in ꝓlogo tuſ. q.
di. ꝙ priꝰ fuit apud gre/
cos: deinde apō latinos: ⁊ q̊ mi/
nus honoris erat poetis: mino/
ra ſtudia fuerunt. Imo vt dicit
Au. gelius li. xiiij. non eſt honor
poetice arti: ⁊ ideo numerat in/
ter ſcenicas meretriculas q̄ aſſi/
debāt philoſophie primo de cō/
S ſola. c. i. vt dicit ibi expoſitor. Et
propterea vt ait Tul. ij. tuſ. q. re/
cte a Platone dicuntur expelli
ex ea ciuitate quam finxit cū mo
res optimos: ⁊ optimuȝ reipubli
ce ſtatum requireret. Quo cum
accedunt poete: neruos virtutis
elidunt. vt ait ibi. Idem recitat
Augu. ij. de ci. c. xiiij. Et primo cō
feſſionuȝ vbi loquitur de poetis
Didici inquit in eis multa vtilia.
Sequitur. legi Iouem tonanteȝ
⁊ adulterātē. Fingebat hoc Ho/
merus. humana ad deos trāſfer
rebat. Diuina malē ad nos ſcilȝ
tranſferret. Non accuſo verba
quaſi vaſa electa atqȝ precioſa:
ſed vinum erroris ꝓpinabatur
T ab ebrijs doctoribus: ⁊ niſi bibe
remus cedebamur: nec appella/
re ad aliquem iudicem ſobrium
licebat. hec ille. Et iō verba quo/
rundam phica legi: ait Iſido. iij.
de ſummo bono. c. xiiij.
¶ Capitulum quartum. De qui

buſdam famoſis poetis: ⁊ coruȝ
epygrāmatibus.
De quibuſdam autem fa
moſis poetis: ait Aulus
gelius lib. ij. vbi recitat
epythaphia talium. Epygrāma
Neui poete. Immortales mor/
taleſqȝ ſi foret fas flete. Flent di/
ue camene. Neum poetā: Itaqȝ
poſtqȝ eſt orci traditus theſauro
aboliti ſūt rome loq̄ ligua laſſa:
⁊c. Epigrama Plauti poete. pꝰ
qȝ eſt morte captus Plautꝰ co/ V
media luget: ſcena deſerta. Dein
de riſus iocuſqȝ. Et numeri innu
meri ſimul omnes collachryma
runt. Epygrāma Paceni. Ado/
leſcens ⁊ ſi properas: hoc te ſaxū
rogat: vt aſpicias: ⁊ qō ſcriptū eſt
legas. Hic ſunt poete Paceni
merſita oſſa: Hoc volebam: ne/
ſcius ne eſſes: vale. Et hec tria ip
ſimet ſibi fecerūt. Primū plenū
ſupbia. Scōm pudore Tertium
moderatiōe. De poetis āt Papi.
dicit. ꝙ poeta grece: latine vates
dicitur. Hij autem: ſic dicti quaſi
futura proſpiciant. Horum autē
quidam ſatyri dicti: quia pleni oī
facūdia: ſiue a ſaturitate ⁊ copia:
ait ibi. Et horum alij Comici. Et X
hij dupliciter: vꝭ q̄ ioculatoreſ ex
titerunt: vt Terentius: vel noui
qui ⁊ ſatyrici a quibus vitia car/
puntur: vt Perſius: Iuuenalis
Et nudi pingūtur: qꝛ vitia denu/
dant: ait idem. varijs ergo mo/
dis poete antiquitus dicebantur

¶ Capitulum quintum de inuētoribus apologorum ad expreſſionem veritatis: ⁊ de quibuſdā apologis.

Uerunt autem ⁊ alij: qui ad maiorez expreſſionē veritatis: apologos finxerunt ſiue compoſuerunt: qualis fuit Eſopus: de quo Au. geliꝰ li.ij. dicit: ꝙ Eſopus ex frigia ille fabricator haud imerito eſtimatus eſt ſapiens: tū quia vtilia ſua monita erant. Non ſeuere: neqꝫ imperioſe precepit ⁊ cenſuit vt philoſophis mos erat: ſed feſtiuos delectabileſqꝫ comeatꝰ res ſalubriter atqꝫ perſpicaciter in mentes animoſqꝫ hominū cum audiendi quadam illecebra induxit. ⁊ exemplificat de aue que nidificauit in ſegetibus. Que cuz eēnt mature ⁊ paterfamilias quereret auxilium ab alienis: vt meteret ſegetes: rediens auicula ad pullos dixit: ꝙ nō oporteret eos adhuc timere: ex quo querebat auxiliuz ab alienis. Sed quando paterfamilias dixit ſuis: ꝙ irent a metēdum: rediēs dixit pullis: ꝙ oporteret eos fugere. Et ex hoc dicūt philoſophi: vt bonis que ſunt in nobiſipis innitamur alia autem omnia: que ex̄ nos: ⁊ animū noſtruz ſunt neqꝫ pro noſtris ducamus: neqꝫ in eis confidamus.

¶ Capitulum ſextum. Qualiter tales apologi dici ⁊ narrari abſqꝫ mendatio poſſunt.

N poſſint autez ſine mēdatio induci tales fabule ⁊ proponi ad expreſſionem veritatis: inquirit ⁊ inueſtigat: eleganter Augu. lib. ꝯ mendacium circa mediū: vbi ait. ꝙ apud auctores ſecularium litteraꝝ vt apud Oratium mus loquitur muri: ⁊ muſtella vulpecule: vt ꝑ narrationem fictam ad id quod agitur verax ſignificatio refferat.
A Unde ⁊ eſopiales fabulas ad eū finem relatas nullus tam ierudi tus fuit quin putaret appellanda mendatia. Sed ⁊ in ſacris libris vt in libro iudicū. c. ix. cū ligna ſibi regem fecerunt: ⁊ loquunt ad eum ⁊ ad inuicem: totum fingit vt ad rem que intenditur: ficta q dem narratione: ſed veraci figuratiōe veniatur. hec ibi. vbi multum de hoc. Abſqꝫ ergo mendatio poſſunt proponi modo dicto. ⁊ de his Iſido. hū primo ethicorum ante fi. Fabulas poete a fando nominarunt. que non ſunt res facte: ſed tantum loquendo ficte. Que ideo inducte ſunt: vt fictoꝝ mutorumqꝫ animalium inter ſe colloquio ymago quedam hominum noſceretur. ⁊ eas poete quadam delectandi cauſa finxerunt quaſdam ad naturas reruz nōnullas ꝟo ad mores hominum
B interpretati ſunt: vt ibi exemplificat. ⁊ Macrobius li. i. poſt ꝑncipiuz. vbi diſtinguit: ꝙ ſunt fabule voluptatꝭ gratia: ⁊ ſūt alie ado

hortationis gratia. primas eliminat ſapientia: in alijs argumentū ex ficto ſequitur: ⁊ per mendatia ſunt relationis ordo ꝯtexitur: vt eſopi fabule: elegantia. fictiōis illuſtres. ⁊ ibi bene de hoc. Idem habetur li. de ortu. ſcientiarum. ⁊ tales fabulas introducūt ſancti ī libris ſuis. Sicut Ambroſi. iij. de offi. recitat fabulam de illo q in
C uenit anulum in equo eneo ſub terra: quem cū in manu habebat a nemine videri poterat. quā narrat Tul. vnde Ambro. ibi dicit: ꝙ fabula ⁊ ſi vim veritatis non habet: rōnem tamen habet vt iuxta eam poſſit veritas manifeſtari. ⁊ de hac fabula in cōmuniloquio. Itē ambro. in originali ſuꝑ Luce. c. ix. interſerit aliaz fabulā. Ferunt inquit fabule fuiſſe regez quendam: qui quicquid tāgebat aurum fiebat: ⁊ ſic ipſa conuiuia feralia. i. mortalia ſibi fiebāt. Nā ⁊ ipſa mantilia digitis apprehen
D ſa riguerunt: ⁊ cibus in ora crepitabat ferens non alimenta ſed vulnera. ⁊ in gutture potus herebat nec penetrare facilis nec redire. Talia inqt Ambro. ſunt beneficia ydolorū vt cum videātur ꝓdeſſe: plus noceāt: Sz eꝯ munera xp̄i ⁊ dōa. Similiter Aug. introducit fabulam quandā lib. ij. ſermonum: ſermone. xvij. Referūt inquit litere ſeculares: quēdam fuiſſe: vt quotiens virtū ſuarum amicam ⁊ nutricem terram impulſu aduerſarij contigiſſet: ē ſolo ſurgens: magis in aduerſa
E rium preualeret: vt ſic ⁊ occaſio proſtrat: occaſio fieret triūphi. Dabat infirmitas fortitudinem: lapſus palmam: ruina victoriaz. Cui hec conueniūt niſi xp̄o: qui ad hoc cecidit: vt glorioſior reſurgeret. Similiter Hiero. introducit fabulaz eſopianam de cane tenente os in ore: ⁊ vidente maiorē vmbram oſſis in fonte. ⁊ os ꝓꝑ vmbram dimittente. Qualr aūt Hierony. elegāter ⁊ ꝓprie inducit fabulas huiuſmodi in epiſtolis ſuis: ſicut eſt illud epiſtola prima: quid ſibi populus Romanꝰ forte roget cur? Non ſequar atꝫ
F fugiam que diligit ipſe vel odit. Oliz qđ vulpes egroto cauta leoni. Reſpondit referam: que me veſtigia terant. Omnia te aduerſum ſpectantia nulla retrorſum. Belua es multorum capituz. ⁊c. Quod poteſt adaptari mūdo q deuorat amatores ſuos. Similiter ⁊ philoſophi ſepe itroducūt tales fabulas. Sicut Apuleus li. de deo Socratis introducit fabulam eſopianam de coruo carnez tenente in ore. Cui cum vulpecula diceret. ꝙ Cignus melius ipo cantabat: volens coruus ꝓbare
G ꝯtriuz aperuit os: ⁊ ſic amiſit carnem: ⁊ volens cantare: potiꝰ crocitauit: ⁊ publicauit ſuam deffectionem. Quod accidit illis q ſe volunt magnificare ⁊ oſtentare

vltra menſuram virium ſuaruȝ.
⁊ Titus liuius li.ij.introducit fa
bulam Eſopi de ↄſpiratione mẽ
brorum contra ſtomacum:eo ꝙ
omnia conſumebat in quibꝰ mẽ
bra laborabant. Cũq; eſſet adiu
dicatum a ratione:vt nihil daret
ſtomaco:membra omnia lãgue
runt:propter quod oportuit ite/
rato ſubminiſtrare ſtomaco ne/
ceſſaria: vt ipſe diſtribueret cõſe
quenter membris virtualiter. Et
adaptat ibi bene ↄ̄ eos q faciunt
conſpirationes ↄ̄ principes vl̓ ꝓ
latos:q2 ea q̄ princeps bonꝰ acci
pit a ſubditis:ad eorum vtilitatẽ
iterato ſubminiſtrat. ⁊ de hac fa
bula Policra lib.vi.c.xx. Qua
liter aũt tales fabulas ad maiorẽ
virtutis expreſſionem: ⁊ eoꝝ de
quibus tractauerũt ipſi introdu
H xerunt: ſicut Eſopus Anianus:
Ouidius: ⁊ Horatiꝰ patet in eoꝝ
libris: quibꝰ vti poſſunt ſapiẽtes
ad vtilitatem audientium: prout
dicit Augu. vbi.ſ̄.vt enim dicit
Policratus lib.vij.c.ix.ſicut oĩa
animantia: homini conceſſa fue
runt in cibuȝ:excepto ꝙ non de/
buit comedere carnem cum ſan
guine geñ.ix. ſic omnes ſcriptu
re: niſi ſint reprobate:legi pñt a
ſapiente ad vtilitatem. Vix enim
inuenitur ſcriptum in quo vel in
verbis vel in ſenſu non reperiat
aliud vnde prudens lector profi
cere poſſit. ⁊ ſicut cõceſſa ſũt oĩa
hõi excepto:ꝙ nõ debuit come
dere carnem cum ſanguine: ſic
poſſunt legi etiam ſcripture gen
tilium:excluſis erroribus ad vtili
tatem legentium ⁊ audientiuȝ: ⁊
ad morum correctioneȝ. ⁊ ponit
exemplum. Dum innocentiam:
frugalitatem: ⁊ mundi contẽptũ I
docent Pictagorici: audiant: dũ
do:animas quas in celũ euere/
runt retrudant in corpora beſtia
rum:reprobentur: ⁊ eorũ imita/
tores. Ideo dictũ eſt paſtori: ec/
cleſie act.x. De reptilibꝰ ⁊ immũ
dis macta ⁊ mãduca.errores.n.
ſunt elidendi ⁊ exterminãdi a di
ctis ⁊ ſcriptis gentilium: ⁊ verita
tes incorporande: ⁊ anime ratio
tionales:eis cibande.predicte er
go fabule ſicut ⁊ alia dicta genti
lium legende ſunt ad vtilitatem:
errores precauendo. vñ ⁊ apes
debemus imitari in colligẽdo flo
res: vt dictũ eſt in principio. Ille
enim colligunt vtiles dimittẽdo
noxios.

¶ Nona pars. De octo modis
abutendi philoſophia.

¶ Capitulum primuȝ. Primꝰ
modus eſt: errore opinionuȝ.

e Numeratis predictis
de recte philoſophan/
tibus: conſequẽter vi
dendum eſt de illis q K
abutũtur philoſophia
⁊ a veris philoſophis reprehen/
duntur. Contingit autem abuti
philoſophia multis modis. vel
propter falſitatem errorum: ſiue

opinionum: errando in ipſa phi
loſophia: ⁊ eis que ſunt phĩe: qua
les fuerunt illi quorum opiniões
philoſophus reprobat: primo de
anima ⁊ i alijs libris ſuis ⁊ dictis

¶ Capitulum ſecundum. Secũ
dus modus: eſt fallaci hominuȝ
inductione.

I Tem cõtingit abuti phi
loſophia: vertendo eam
ad ſeductioneȝ ⁊ fallaciã
hominuȝ in credendis ⁊ agẽdis
Quod prohibet apo.col̓.ij. vide
te: ne quis vos decipiat per phi/
loſophiam: ⁊ inanem falaciam.
L vbi dicit Aug.iij.confeſ. Sunt q
ſeducũt per philoſophiam: ma
gno: blando: ⁊ honeſto nomine
colorantes ⁊ fucantes errores ſu
os. ⁊c.

¶ Capitulum tertium. Tertius
modus: eſt arrogantia ⁊ tumore
philoſophantium.

I Tem cõtingit abuti phi
loſophia arrogãtia: ⁊ tu
more ſuperbie. Sciẽtia
enim inflat.i.cor.viij. vt eniȝ ait
Greg.mor.xxiij.ipſa ſcientie ela
tio deicit duȝ extollit.obſtaculuȝ
M enim veritatis eſt tumor mentis
que dum inflat obnubilat. Hi/
cantibus enim ingenijs ſepe ex/
teriora tantũ attingunt: ſed inter
ni ſaporis guſtum ignorant hec
ibi. Et ſic loquitur Apo. de phi/
loſophis.ro.ij.cũ dicit. Deus ma
nifeſtauit illis: ⁊ tamen euanue/
runt in cogitationibus ſuis: ⁊ ob
ſcuratum eſt inſipiens cor eoꝝ
Dicentes enim: ſe eſſe ſapientes
ſtulti facti ſunt. vt eniȝ dicit Po
li.li.vij.c.i.munduȝ dimẽſi ſunt:
naturas varias ſcrutati ſunt. Se
quit. Quaſi molle gigantea ſub/
uecti intumuerunt: indixeruntq;
bellum gratie dei: de vigore ratio
nis ⁊ libero arbitrio confiſi. ſed
deiecti ſunt dum alleuiarentur:
⁊ ſtulti facti ſunt: ⁊ eo miſeriores
effecti ſunt: quo deffectũ ſuũ mi
nime cognouerunt. Et ibi bene
de hoc.

¶ Capituluȝ quartum. Quartꝰ
modus eſt in vite prauitate ⁊ de/
formitate.

I Tem contingit abuti phi
loſophia ob vite prauita
tem ⁊ deformitatẽ. A ve
ra ſcilicet philoſophia: quãdo qs
pretendit: ſe eſſe philoſophum in
exteriori oſtentatione: ⁊ tamẽ vi
uit turpiter ⁊ enormiter interius
vt.ſ̄.habitum eſt ſm̄ Au. geliuȝ
de illo qui veſtimentum philoſo
phi gerebat: ſed turpiter viuebat
vnde ideȝ Au. gelius. libro.xvij. N
dicit: ꝙ Epicurus philoſophꝰ de
ſpiciebat eos qui videbant phari
fictis verbis. Nam cũ aĩaduerte
ret: homineȝ pudore amiſſo im
portuna induſtria: corruptis mo/
ribus audacẽ confidentẽ lingua
ceteraq; omnia preter animũ cu
rantem: huiuſmodi.ſ.hominem
vituparat. vnde declinabat ver/
bis ſuis litteras atq; doctrinas

philoſophie:cum in hominē fal/
ſum atqꝫ degenerē:tanq̄ in vas
ſpurcum atqꝫ pollutum influxiſ/
ſent verti:mutari:corumpi:⁊ vri
naz fieri.aut ſi quid ē vrina ſpur
cius.Quaſi dicat fieri fetidum
⁊ ſordidum.hec ibi.Multuz er/
go tales deſpiciebat.Et de talib⁹
Tulius.ij.tuſ.q.vbi ait. Quotus
enim quiſqꝫ philoſophoruz inue
nitur:qui moratus ita eſt animo
ac vita conſtitutus vt ratio poſtu
lat:qui diſciplinaz ſuam nō oſtē
tationem ſcientie ſed legem vite
O putet.Sequitur.Eſt videre nō/
nullos pecunie cupidos ⁊ glorie
multos libidinum ſeruos vt cuz
qualitate vite pugnet oratio. Et
hoc turpiſſimum eſt.Et pōit ex/
empla. vt enim ſi grāmaticuz ſe
profeſſus:barbare loquatur: aut
qui vult:ſe muſicum haberi:ab/
ſurde canat : ſic turpior fit qui in
officio cuius vult eſſe magiſter
labitur:artemqꝫ vite profeſſus de
clinat in vita.hec ibi.Reprehen
ſibile ergo fuit apō philoſophos
profiteri vitaz philoſophicam:⁊
non viuere ſm eam.

Capitulum quintum.Quin/
tus modus eſt de ordinatiōe vir
tutum vmbraticarum concomi/
tantium.

Item contingit abuti phi
loſophia ob abuſionem
virtutuz concomitantiū
eam:quia philoſophia eſt ſtudiū
virtutis:vt habitum eſt.ſ.Quā/
do ergo non ordinatur ad debi/
tum finem qui eſt etiaz finis bo P
ni:magna eſt abuſio:ſz ſeruit aut
voluptati aut hūane laudi ⁊ glo/
rie: aut proprie complacētie:aut
preſumptuoſe de ſe eſtimationi.
Sicut nobiles philoſophi:ad ta/
lium confuſionem: ⁊ reprehēſio
nem depinxerunt tabulam:in q̄
virtutes deſeruiebant voluptati
vel vaneglorie:vel proprie com/
placentie:vt habitum eſt.ſ.parte
prima.

Capitulum ſextum. Sextus
modus eſt vanitate curioſitatū.

Item:cōtingit abuti phi
loſophia curioſitate inue
ſtigandi:⁊ inquirēdi:in/
vtilia.vt enim dicit Augu.de vti
litate credendi:ſtudioſus ⁊ curio
ſus vterqꝫ agitur magna cupidi
tate noſcendi.Curioſus autez re
quirit ea: que nihil ad ſe attinent
ideſt ad eius vtilitatem.vnde cu
rioſitas eſt ſtudium perſcrutādi
ea que ſcire nulla eſt vtilitas: ait Q
Anſelmus de ſimilitudinib⁹ poſt
principium. Ideo.i.thi.ij.Stul/
tas ⁊ ſine diſciplina queſtiōes de
uita. Nobiles eiz philoſophi phi
loſophiam direxerunt ad moruz
correctionem vt habitum eſt.ſ.

Capitulum ſeptimum.Septi
mus modus eſt cumulatione li/
brorum in eis confidendo.

Item: cōtingit abuti phi
loſophia: minus eaz cor
di incorporando:nec eas
aut eius precepta memorie reti/
nendo:ſed labores cumulando:
⁊ in eis ⁊ aliorum dictis confidē
do.Sen̄.epl'a.xxxiiij. Turpe ē ſe
ni:aut proſpicienti ſenectutem:ex
R comentario ſapere.hoc zenon di
xit Tu quid? Hoc cleātes.Quid
tu.Sequit̄. De tuo ꝓfer. ⁊ iſtos
nunq̄ aut ſemper iterpretes ſub/
aliena vmbra latentes: nihil pu/
to habere generoſi. nunq̄ ali/
quando auſos facere q̄ diu di/
dicerūt. Et poſt. Omnibus ve/
ritas non eſt occupata. Mul/
tum enim ex illa futuris relictuz
eſt.Quaſi dicat.Nō debet philo
ſophus eſſe contentus tantum
dictiſ aliorum:nec in libris confi
dere,quin laboret :ad ampliora
inuenienda.vt enim dicit Boe.
de diſciplina ſcolariuz circa me/
diuz.miſerrimi eſt ingenij ſemp
inuentis vti: ⁊ nunq̄ inueniēdis
⁊ ponit exempla.De illo ſcilicet q
omne magiſtri ſui verbum qua/
S ternis exarabat: ⁊ ſic proferebat.
Nec tamen intelligendum: eſſe
vituperabile dictis ſapientuz in/
niti:ſed ꝙ non confidat qs in ta
libus aut in ſcriptis:quin ſciat ꝓ
ferre etiaz ſine illis.Sen̄.viij. de
bene.c.i. Solet plus prodeſſe:ſi
pauca precepta teneas : ſed ea in
promptu tibi ſint ⁊ vſu:q̄ ſi mul
ta didiceris : ⁊ ea non habes ad
manum. vbi ponit exempluz de
luctatore:de q̄ non refert q̄ mul
ta ſciat:ſed q̄ victorie ſatis eſt.

Capitulum octauū.Octauus
modus eſt pompoſitate verbor̄
ſine operibus.

Item contingit abuti phi
loſophia : ſectando ver/
ba abſqꝫ correctione vite
⁊ operis.Sen̄.epiſtola.cx.Noui
mus quoſdam qui multis apud T
philoſophum annis perſederūt:
ſed nec colorem duxerunt.Se/
quitur.Quidam veniunt,vt au/
diāt nō vt diſcant.Sicut in thea
truz voluptatis cauſa ad delectā
dum aures oratione : vel voce:
aut fabulis.⁊ poſt. Sic iſta diſca
mus.vt que fuerūt v̇ba ſint ope/
ra. Nullos omnino pei⁹ mereri
eſtimo de omnib⁹ : q̄ q phiam
velut aliquod,artificium venale
didicerunt:q aliter viuunt q̄ vi
uendū eſſe precipiunt. Talis pre
ceptor non poteſt plus prodeſſe
q̄ gubernator in tempeſtate nau
fragabundus. Et ibi bene. ⁊ epl'a
cviij. Queādmodū oīum rerū:
ſic lr̄arū intēperantia laboram⁹.
Non vite ſed ſcole diſcim⁹.Idē
epiſtola.xxxv.An vere audieris
an vere dixeris effectum proba.
Turpiſſimum enim eſt quod no
bis ſolet obici.verba nos philo/
ſophie non opera tractare.Ideo
ethi.iiij.Uerum in actionibus ex
operibus iudicatur: ⁊ ſermones
conſonantes operibus accipiēdi
vbi comētator dicit:ꝙ res faciūt
credibiles ſermones non econ/ V
uerſo.⁊ ibi ante dicit:ꝙ actiōes

ſunt credibiliores ſermonibus i
paſſionibus ꝛ actionib⁹: ꝛ cū diſ-
ſonāt ſermones ꝛ actiones interi
munt verbuꝫ. cū ṽo ꝯſonāt ꝓuo
cant audiētes. Si ergo dictꝫ mo-
dis contingit abuti phīa hūana:
caueāt ꝓfeſſores phie diuine: ne
ea modis ꝯſilibus abutantur.

¶ Decia pars. De locis in quib⁹
floruere ſtudia phie.

¶ Caplm primū. De illoꝝ tēpo-
rum felicitate.

Ltimo videnduꝫ eſt
de locis i qbus floruē-
runt ſtudia philoſo-
phie. Unde Alex. ne-
ckā li. de naturis reruꝫ.
O felicia antiquoruꝫ tempora in
quibus ipſi Imperatores mūdū
ſubaſtantes ſeipſos philoſophie
dederunt: vt pꝫ. ſ̄. de Alexandro
de Julio Ceſare: ꝺ Ptholomeo X
rege egypti qui fuerūt ſtudioſi ſa
pientie. Et ſicut ait ibi: cuiuſlibet
regni gloria creuit in imenſū ꝗꝫ-
diu artiū ingenuarum in ipſo flo
ruerunt ſtudia. Qui hoſtes: illi⁹
regno reſtiterunt: vt pꝫ de grecia
quādo floruerūt Athenis ſtudia.
de Roma: de gallia: ex quo flo-
ruerunt ibi ſtudia. Uictoria eniꝫ
militie ꝯ gloria philoſophie quaſi
ſimul concurrerunt. Et merito:
qꝛ philoſophia docet: iuſte ꝛ re-
cte regnare. Per me inquit ſapi
entia reges regnant: prouer. viij.
ꝛ de hoc . ſ̄. parte. i. Et ſic dicit
Alexander neckā Abraā in egy-
pto docuit quadriuium. ꝛ ſub tā-
to doctore multi mathematicis
inuigilantes diſciplinis: in nobi-
les euaſerunt philoſophos. Dein
de Plato deſcendit in egyptum
Pictagoras ꝛ alij philoſophi. vt
dictuꝫ eſt. ſ̄. Deinde cepit grecia
nobilitari philoſophoruꝫ frequē-
tia: ꝛ conſecrate ſunt Athene dee
ſapientie.

¶ Caplm ſcōm. De Athenis ꝛ
eius nobilitate ac noīe.

T de hoc Aug. xviij. de
ci. c. viij. dic̄. qꝫ minerua
tanqꝫ dea colebatur re-
gnante Athenis Cycrope: ſub q̄
ipſam vel inſtauratam ferunt vl̄
conditam ciuitateꝫ. Nā vt Athe
ne vocarentur: quod certe nomē
a Minerua eſt: hanc cauſā Uar
ro indicat prout dicit Augu. ibi:
c. ix. recitans fabuloſam hyſtoriā
di. qꝫ cum illic repente apparuiſ-
ſet oliue arbor: ꝛ alio loco aq̄ eru
piſſet. miſit rex ad Apollinem del
phicum ad ſciſcitandū quod eſſꝫ
faciendum. Ille ṽo reſpondit: qꝫ
oliua Mineruam ſignificaret:
aqua ṽo Neptunum: ꝛ eſſet in ci
uium poteſtate: quo illorum no-
mine ciuitas vocaret̄. Tunc con-
uocata multitudine vtriuſqꝫ ſex⁹
mos enim erat: qꝫ femine conuo
carent̄ ad ferendum ſuffragium:
mares pro Neptuno: femine ꝓ Z
Minerua tulerūt ſententias. Et
qꝛ vna plus inuenta eſt femina:
Minerua vicit. Tunc neptun⁹

iratus marinis fluctibus eſtuans
terras Athenienſium depopu-
latus eſt. Spargere enim aquas
latius demonibus non eſt diffici
le. Cuius vt iracundia placaret̄:
triplici ſupplicio ſunt affecte mu-
lieres. ſ. vt nulla vlteri⁹ ferret ſuf
fragia: ut nullus naſcentiuꝫ: ma
ternum nomen acciperet: ꝛ ne
qs eas Athenas vocaret. Ita il
la ciuitas mater ꝛ nutrix liberali
um litterarum: ꝛ tot tantorumqꝫ
phorum: qua nihil habuit grecia
clarius atqꝫ nobilius nomen ac-
cepit ꝓut dicit auctor ille. h Au-
A gu. De nobilitate autem hui⁹ ci-
uitatis: ꝛ diſpoſitione Ethic⁹ phi-
loſophus. cuius librum tranſtulit
Hiero. aut circa medium: ſe diſ-
putaſſe cum philoſophis quinqꝫ
annis. ſ. Athenis: ꝛ ibidem eam
ſ. greciā paterna viſcera: ꝛ mater
na vbera nūcupauit. Mēnia mu
nita mare floridum. cuncta mel
lis flumina: riuuli ſeminibus con
ſitis ſtipiti herentia: coma: arbu-
ſta ꝛ nemora viatica ornata: ma-
la punica: colles eminentes: ꝛ ſic
de alijs q̄ enumerat ibi. Et huic
cōſonat quod dr̄ in vita bti Dio
niſij: Ubi loquitur de ſitu Athe-
narum: ꝛ eaꝫ appellat paterna vi
ſcera: ꝛ materna vbera: Miner
ue conſecrata: ꝛ ipſius de nomie
nomen aſſecuta. Hec ciuitas pri
ma cunctarum vrbium leges cō
didit: ꝛ alijs iura tradidit vel mu
tauit. Solon eni ꝺdit leges Athe
nienſibus: vt habitum eſt ſupra
parte. iij. Et de hac ciuitate ꝛ ei⁹
ſitu in pte Solin⁹. li. iij. ꝛ Pap.
ſimilites ꝛ magiſter hyſtoriaruꝫ
ſuper actus apoſtolorum. c. xviij.
vbi loquitur de aduentu Pauli B
Athenas: ꝛ diſputatione cuꝫ phi
loſophis. In illa fuit Dioniſi⁹ in
fulatus toga philoſophica: prout
dicitur in vita eius: ꝛ conuerſus
a Paulo. ¶ De multitudine aūt
liberalium artium que ibi doce-
bantur recitat Boeti⁹ de diſcipli
na ſcolarium poſt medium. Ubi
loquitur de illo qui ſibi oſtēdit lo
ca ſtudiorum. Hic inquit vigent
chaldeoruꝫ preſagia. i. diuinatio
nes: hic Ptholomei. ſ. Aſtrono
mi non latens gloria: hic Ariſto
telis ſincera veritas: hic Plato-
nis probata diuinitas. hic zeno-
nis concretio: hic' Pictagore ꝓ-
miſſio. ꝛ ſic de multis q̊s ſic enu
merat. In his Athēis erat Ario
pagus. i. pagus Martis. ex quo
Ariopagite: appellati ſunt curia-
les vrbis eiuſdem. Et de origine C
huius nominis Aug. ꝺ ci. vbi. ſ̄.
c. x. De quo i Cōmuniloquio vel
dicebatur vic⁹ Martis: vbi erat
templum Martis: qa illi vicos
nominabant adijs quos colebāt
prout dicitur in hyſtoria ſup act⁹
vbi. ſ̄.

¶ Capitulum tertium: De con-
ſuetudine ciuitatis in repellendo
impatientes ꝛ proteruos a ſtudio
ciuitatis.

O portum huius ciuita/
a tis ſedebat ſenex ad ob/
ſurgandum volentes in
trare: vt ibi philoſopharent. Et ſi
videret in eis ſigna impatientie:
eos repellebat: ſi videret contra
ria: admittebat. Et de hoc in vi/
tis patrum ante fi. vbi dicit: ꝙ q
D dam philoſophus moriens: filiũ
ſuũ alteri cõmendauit. Qui pro/
uectus adulterauit vxorem nutri
toris. Cuius ſcelere cognito: eie/
ctus eſt. ſed penitenti ꝛ redeunti
dedit prio ĩ pnia: vt eẽt cũ illis da
nat⁹ q deponebãt metalla in flu/
mia. cui redeũti p⁹ tres ãnos dixit
Itẽꝝ vade ꝑ alios tres annos: ꝛ
da mercedes: vt ĩiurias patiaris
Qđ ꝛ fec. Et tũc miſit eũ Athe/
nas: vt phiam diſceret. Erat aũt
ad portaꝫ ciuitatis philoſophus
ſenex ꝛ intrantes contumelijs af-
ficiens: iniuriauitq́ꝫ illum iuuenẽ.
E Qui cuꝫ eſſet iniuriat⁹: riſit. Cui
ſenex. Quid eſt hoc? Ego tibi di/
co ĩiurias: ꝛ tu rides? At ille. Nõ
vis vt rideam: qui tribus annis
mercedes dedi: vt iniurias pate/
rer: ꝛ eas mõ gratĩ patior? Pror/
ſus ob hoc rideo. Cui ſenex ait.
Aſcende ꝛ ingredere ciuitatem
hec ibi. Nobilis ergo fuit illa ciui
tas: ꝛ illuſtres in ea philoſophi: ꝛ
varia ſtudia: ꝛ ordinatus ſtuden/
di modus: ac pacificus: ex q̊ nõ
admittebantur ad vacandũ phi
F loſophie niſi patiẽter iniurias ſu/
ſtinentes. Et merito: q2 vt di. Au-
gu. in tractatu de patientia. Pa/
tientia eſt comes ſapientie: nõ fa/
mula concupiſcentie: non inimi/
ca innocentie.

ℭ Capl'z. iiij. de arrogãtia phoꝝ
illi⁹ ciuitatis ꝛ de ꝯditione legũ.

Licet aũt eẽt tam nobilis
ciuitas: ꝛ taꝫ nobilia ſtu
dia ibi eſſent: quia tamẽ
non fuerunt illuminati lumine fi
dei: euanuerũt multi in cogitatio
nibus ſuis ſicut ꝛ alij philoſophi
inflati ſcientia humana ꝛ curioſa
ad audienda noua: ꝛ vana. Athe
nienſes enim: ad nihil aliud va/
cabant: niſi aut dicere: aut audire
aliqd noui: Act. xvij. c. Et ꝺ hac G
ciuitate Trogus pompeius li. ij.
multum dicit. Unde ait: ꝙ vrbẽ
minerue conſecrauit Amphitria-
des ꝛ nomẽ Athenas dedit. Se
quitur. Ciuitati nulle leges: quia
libido regũ pro legibus erat. Eli/
gitur Solon vir iuſticie inſignis
qui velut nouam ciuitatem legi/
bus conderet: vt dictum eſt ſuꝑ.
De his etiaꝫ Ual. li. v. c. iij. Cum
equiſſima iura: ꝛ iniquiſſima ha/
berẽt ingenia: maluerũt morib⁹
ſuis q̃ꝫ legib⁹ vti. Et. c. iiij. Fuit di
ctũ eis ꝙ Athenĩeſes qd ſit fciẽ
ſciunt: ſed illđ facere negligunt.

ℭ Capl'm quintũ. Qualiter Ro
me floruerunt ſtudia.

Einde Romanis mun/
b dum ſubaſtantibus: flo
ruerunt ſtudia Rome ꝛ H
in italia. Unde ꝛ Italicum gen⁹

phorum: auctorem habuit Pi
tagoram: vt dictuꝫ eſt. ſ. Et phi
loſophie vacabant etiam Impe
ratores. Julius enim Ceſar polu
it magna ſapia: prout legit li. de
vita Ceſarum. Et Cato optim⁹
orator: ꝛ optimus Imperator ait
Solinus li. i. Unde ꝛ Rome ſe/
natores multi fuerũt magni phi:
I loſophi: ꝛ ibi floruerũt latini phi
loſophi: ſicuti Tulius Uirgilius
ꝛ ſic de alijs. Ibi eniꝫ docuit Au
gu. rhetoricam prout ipe ait li. v.
confeſ. Sedule inquit agere cepe
ram propter quod veneram: vt
docerem Rome artem Rheto/
ricam ꝛc.

ℭ Capitulum ſextum. De tranſ
latione ſtudij vſq́ꝫ Pariſium: ꝛ
q̊ tempore: ꝛ a qb⁹ trãſlatuꝫ ſit.

Einde regnante magno
b Carolo: cepit florere ſtu
diũ pariſius vt enim le/
gitur in tractatu q ꝺf Speculuꝫ
K Aquilinus: de Roma ſtudiũ pa
riſius tranſtulit: qđ fuit illuc trãſ/
latuꝫ a Romanis de grecia. Fue
runt aut quattuor fundatores hu
ius ſtudij. ſ. Rabanus. Alcuyn⁹:
Claudius: ꝛ Joannes Scotus:
Et vt ibi recitatur: in cronicis
metropolis Arelatenſis ꝺf: ꝙ ca
put aureum ſtatue. de qua Danĩ.
ij. Per Carolum magnum ere/
xit deus in francis. Qui cũ regna
ret: ꝛ ſtudia litterarum deeſſent:
ꝛ in obliuione eſſent: ꝛ cultura di
uinitatis teperet: contigit: duos
Scotos ꝺ hybernia monachos
cum mercatoribus Britãnis ad
litus Gallie deuenire in ſeculari L
bus ꝛ ſacris lr̃is eruditos. Qui
cum nihil venale oſtẽderent ad
turbas conuenientes cã emendi
clamare ſolebant. Si quis ẽ aui/
dus ſapientie: veniat ad nos: ꝛ ac
cipiat eam. Nam apud nos ẽ ve
nalis. Et ſic ſepe factum eſt. ꝛ ali
is putãtib⁹: illos eẽ inſanos. ve/
nit hoc ad aures regis: vocatiq́ꝫ
ſunt ad regem. A quibus cũ que
reret: an haberent ſapientiaꝫ: reſ
ponderunt: ſe habere illam. ꝛ in
nomine domini digne querenti/
bus: inquiunt eaꝫ dare parati ſu
mus. Quo querente: quid ꝓ ea
peterent: reſponderunt: ſe pete/
re tria. ſ. loca opportuna: animas
ingenioſas: ꝛ illa ſine quibus vi
ta iſta trãſiri nõ põt. ſ. alimenta: M
ꝛ quib⁹ tegamur. Tunc rex gau
dio repletus: vtrunq́ꝫ ſecum reti
nuit. Et poſtea cum iret ad bella:
vnum nomine Clementem pari
ſius reſidere fecit: nobileſq́ꝫ ſibi
pueros cõmendauit: ꝛ vt erat ne
ceſſarium victualia miniſtrari ꝓ
cepit. habitaculis ad habitandũ
opportunis deputatis. Alterum
ꝟo duxit in Italiam. Cui mona
ſterium ſancti Augu. iuxta Cinẽ
ſem vrbem delegauit: vt qui adi
ſcere vellent poſſent agregari ad
cum. Hoc audito. ſ. ꝙ rex gratã N
ter ſuſciperet ſapientes ꝛ viros re
ligioſos: venit Alchuynus cuꝫ ſo

ciis ad eum in omnibus ſcriptu/ris exercitatus vtpote Bede di/ſcipulus. Quem rex ſecum vſqꝫ in finem retinuit niſi cuꝫ ad bel/la iret: deditqꝫ ei abbatiam beati Martini: vt quādo rex eſſet ab/ſens quieſceret: ⁊ ad ſe confluen/tes doceret. Et ſic fráci equati ſūt Romanis ⁊ Athenienſibus. ſ. q̊ ad ſtudioꝝ gloriaꝫ in phīa ⁊ arti/bus liberalibus. hec ibi. Et ď his in parte Helynandus in croni/cis ſuis etiam dicit.

Capl'm ſeptimum. De nomia/tione illius ciuitatis.

De ciuitate v̊o pariſienſi ⁊ eius ſtudiis Boetius libro de diſciplina ſcolari um poſt principium. In ciuitate (inquit) Julii (que pariſius dicebat) multas artes mendicare perſpe/ximus. ⁊c. vbi ait expoſitor: ꝙ Ju/lius Ceſar ampliauit pariſi⁹ non fundauit: Erat enim tunc tempo/ris caſtrum quoddaꝫ Iſeos. ſ. cu/iuſdam dee. que in ea Iſis cole/batur: qď nūc Meldunum dicit. ſitum in medio Secane, ciuitas autem Pariſienſis erat ſita ſi/militer in medio Secane. Jď di/cebatur par Iſeos. i. par Iſidi. ſ. illi caſtro quod Iſeos dicebatur: Poſtea āpliata eſt: ſicut nūc pꝫ.

Cap. viii. De ydoneitate illi⁹ ciuitaꝭ: ⁊ loci ad opus ſtudētiū.

Quam v̊o apta erat vacā/tibus ſtudio: legitur in vi/ta ſancti Dioniſii: ꝙ pa/riſiorū ciuitas (vt ſedes regia) no/bilis polebat: qꝛ erat ſalubris ae/re: iocunda flumine: fecunda ter/ris: arboribus nemoroſa ⁊ vineis vberrima: conſtipata populis: re/ferta cōmertiis. ac variis comea/tibus: vnda fluminis circumflu/ente. hec ibi. Ob loci ergo ameni/tatem: patrie fertilitateꝫ: regni pa/cificam tranquillitatem. ⁊ reguꝫ ꝯſuetā pietatē ordinate aprouidit. vidit deus ꝙ ibi ſtudia ſapientia/lia florerēt.

Capitulum nonum. De vati/cinio Merlini, de trāſlatione ſtu/dii vſqꝫ Oxonas, Et i hoc finis huius collationis.

Sicut autem ait Alex. ne/ꝗ. v bi. s. iuxta vaticiniū Merlini: vigent ſtudia ad vada bouum in anglia, tem/pore ſuo ad partes hybernie trā/ſitura. Laudāda ergo: ⁊ omni af/fectu preconizanda diuina boni/tas: que reuelauit gentibus veri/tates que dicte ſunt: ⁊ ďdit eis ſal/tem gratiam gratis datam: ⁊ vir/tutem agēdi que dicta ſunt, Hec autem collecta ſunt ex dictorum philoſophorum vitis: ⁊ dictis mo/ralibus: ac exemplis imitabilib⁹ eorundem. vt philoſophātes ve/raciter in diuina ſapientia: imitē/tur eos in predictis. ⁊ habeant in/ꝟitate qď illi hebāt in vanitate. ⁊ ne glorie ſibi fecerit talia ob dei amoreꝫ ⁊ honorē ad populi chri/ſtiani edificationem: animarum

ſalutem: ⁊ glorie eterne aſſecutio/nem. qualia illi fecerūt ad glorie mundane vanitatem: ⁊ humanā oſtentationem: exteriorem hone/ſtatem: vel veritatis de cognitio/ne rerum cui ſtudebant amorem. Quaſi enim ſic arguit Aug. v. ď ci. c. xii. loquens de Romanis: q mira egerunt: ⁊ ſuſtinuerūt. Ae/tereſ (inquit) Romani: laudis aui/di: pecunie liberales erant. ingen/tem gloriā: diuitias honeſtas vo/lebant, Hanc ardentiſſime dile/xerunt. Propter hanc etiaꝫ mo/ri non timuerunt. Et. c. xviii. enu/merans predictos Romanos: re/citat eorum facta egregia: ⁊ mira/bilia: ⁊ arguit quaſi modo iaꝫ di/cto,

Auctoris humilitas.

Si qs v̊o digneꞇ hec col/lecta ruditer: reſpicere: memor ſit aliquoꝝ phi̊o/rū dicta ſua pri⁹ tradidiſſe ruditer. ſequētes v̊o philoſophi artificia/liter ordinate ſubtiliter ⁊ ornate tradiderūt: que illi pri⁹ min⁹ artifi/cialr: ⁊ min⁹ vtiliter, ⁊ charitatiue corrigat min⁹ bn̄ dcā, ordiet cō/fuſe plata, ſuppleatq̄ deſunt, ſu/peraddat que aliis proſint: ad il/lius honorem: in quo omnes the/ſauri ſapientie ſunt ⁊ ſcie. q ſolus illuminat oēm hoiem venietem in hunc mūdum. Jo. i. Et hec ad preſens ſufficiant de p̄dictis,

Finis compendiloquii.

Finis compendiloqui

1496.

¶ Incipiunt capitula Breuiloquij de philoſophia ſiue ſapientia ſanctorum ab eodem fratre Joanne valenſi editi.

¶ Huius Breuiloquij quod eſt de ſapientia ſanctorum ſunt octo capitula. videlicet.

¶ Primum eſt: quid eſt ſapientia diffinitiue.

¶ Secundum: de ſapientia put dicitur in malo: et qualis eſt illa: et quot modis dicitur.

¶ Tertium: qualiter ſapientia que conſiſtit in rerum cognitione eſt dirigenda et ordinanda.

¶ Quartum: que ſit ſapientia ſanctorum proprie dicta.

¶ Quintum: quot modis dicitur.

¶ Sextum: Qualis eſt ſapientia ſanctorum.

¶ Septimum: vbi inuenitur ſapientia: et a quibus.

¶ Octauum: De ſupereminentia ſanctorum ſapientum reſpectu mundanorum in vita et opibus.

¶ Incipit Breuiloquium. De philoſophia ſiue ſapientia ſanctorum.

Quia vani ſint omnes homines in quibus non eſt ſapientia dei. Sap. xiij. Iz in priori tractatulo fuerunt aliqua collecta de vita philoſophorum gentilium: et eorum dictis atque exemplis: quia tamen non fuit in eis ſcientia dei vera: nec gratias egerunt ipſi ſummo creatori qui reuelauit illis ea que nouerunt: euanuerunt in cogitationibus ſuis. et dicentes ſe eſſe ſapientes: ſtulti facti ſunt. ro. i. Stultus enim factus eſt homo a ſapientia ſua. Hiere. x. ideo expediens videtur: aliqua colligere de philoſophia ſiue ſapientia ſanctorum: qui veri fuerunt philoſophi: et vera philoſophia illuminati. philoſophari enim eſt amare deum etiam ſecundum Platonem: ait Aug. viij. de ci. c. viij. Et quia facti fuerunt veri dei amatores: ideo et veri philoſophi. vnde in laudem iuſti dicitur ſap. x. Dedit illi ſapientiam ſanctorum. hec enim eſt ſcientia anime qua anima illuminatur vera illuminatione: de qua puer. xix. vbi non eſt ſcientia anime non eſt bonum. Et quia in precedenti tractatu proſecutio facta eſt de philoſophia ſub nomine philoſophie: ideo hic de ea proſequetur ſub nomine ſapientie: que merito dicitur ſcientia ſanctorum. philoſophia enim eſt amor ſapientie: et ita ſapientia ipſa dicit maiorem perfectionem quam philoſophia vi nominis, vna tamen ſepe pro alia ponitur et ſumitur. Quia vero. ſapientia aliquando ſumitur in bono: aliquando in malo in ſcriptura. ¶ Ideo prio videndum eſt: quid ſit ſapientia in communi diffinitiue vel deſcriptiue: et in quantum dicit id quod eſt

cognitionis vel noticie. Et quia hec ſapientia eſt recte dirigenda. ¶ Secūdo de ſapientia vt ſumitur in malo. Nam hec eſt excludenda ⁊ cauēda. ¶ Tertio de ſapientia prout ſumitur in bono q̄ eſt appetenda. ⁊ inquirēda: que eſt phia ſanctorū.

¶ Capitulum primum. Quid ſit ſapientia.

Sapientia eniȝ dicitur ab eo q̄d eſt ſapere: ait Augu. xij. de ci. c. ij. Et quia ſapere aliquando ꝯtingit in malo: aliquando in bono: ideo ſapi-

Z entia ſumitur ſic. ⁊ ſic. Diffinitur autem vel deſcribitur ſapientia in cōmuni: ⁊ inq̄ȝtū eſt ſpeculatiui intellect⁹ multipliciter. Eſt. n. ſapientia cōprehenſio veritatꝫ rerum que vere ſunt: ⁊ q̄ ſui imutabilitatem ſortiuntur: ait Boetius primo Ariſmetice ⁊ Gundiſalinus libro de anima idem. ¶ Itē ſapientia eſt rerum diuinarum ⁊ humanarum ſcientia ⁊ cognitio: ait Tulius. iiij. tuſcula. q. ¶ Vel ſapientia eſt proprie rerum diuinaꝝ agnitio. ait Macrobius li. primo. ¶ Siue veritas ſcientie rerum ſempiternarum. ait Gundiſalinus de ortu ſcientiaruȝ. Et concordat cum Auguſtino q ait xij. de trinitate in fi. q̄ ſapientia ē rerum eternarum intellectualis cognitio: vel ſapientia eſt honorabiliſſimorum ſcientia: ethicoꝝ vi. vel ſapientia eſt noſſe diuina ⁊ humana: ⁊ eorum cauſas: ait Sen. epiſtola. xciij. vel ſapientia eſt ſemper idem velle: ⁊ ideȝ nolle: ait idem epiſtola. lvi. Diffinit auteȝ multis alijs modis diuerſis prout non ſolū illuminat aſpectū: ſed prout dirigit ⁊ informat affectum: vt patebit infra.

¶ Capitulum ſecundum. De ſapientia prout ſumitur in malo.

Et quia ſapientia aliquando ſumitur in malo: vt dictum eſt: quia eſt ſapiētia terrena: animalis ⁊ diabolica: que non eſt deſurſum. Iaco. iij. q eſt declinanda ⁊ cauenda a ſanctis: licet in ea glorientur ſapientes mundi: de qua bene Grego. moral. x. exponēs illud Iob. xij. Deridetur iuſti ſimplicitas. Huius mundi inquit ſapientia ē cor machinationibus regere: ſenſuȝ verbis velare: que falſa ſunt vera oſtendere. hec nimirū pruden- A tia vſu a iuuenibus ſcitur: hec a pueris precio diſcitur. hanc q ſciunt: ceteros ſupbiēdo deſpiciūt: hanc qui neſciunt: ſubiecti ⁊ timidi in alijs mirantur: quia ab eis: hec eadem duplicitas iniquitatꝫ nomine palliata diligitur: dū mētis peruerſitas vrbanitas vocat. Hec ſibi obſequētibus precipit: honorū culmina querere: adepta temporalis glie vanitate gaudere. irrogata ab alijs mala multiplicius reddere. cum vires ſuppetunt: nullis reſiſtentibus credere. cum virtutis poſſibilitas deeſt: quicquid per malitiaȝ explere non valet: hoc in pacifica bonitate ſimulare. Hec ibi. Et hec

B ſapientia mūdana: vel eſt ad malignandum ſiue nocendum alijs q̄b⁹ poteſt verbo vel facto. Hie. v. Sapiētes ſunt: vt faciāt mala: bene autem facere neſciunt. Vel eſt ad voluptandum ⁊ delectandum in delitijs carnalibus. Et iō dicitur prudentia carnis. ro. viij. prudentia carnis: mors eſt. Vel eſt ad querenda lucra ⁊ ꝯmoda mundi: ⁊ honorum culmina. Filij enim huius ſeculi: prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. Luc. xvi. Et hec omnes: n̄ ſunt de ſurſuȝ: ſed deorſū. ¶ Et

C prima pōt dici dyabolica. ¶ Secunda aialis. ¶ Tertia terrena.

¶ Capitulum tertium. Qualiter ſapientia que cōſiſtit in cognitione rerum eſt dirigenda ⁊ ordinanda.

Rima auteȝ ſapientia. ſ. que conſiſtit in reruȝ cognitione: dirigenda eſt ⁊ ordinanda ad finem debitū. Nā eſt ea abuti: tumore ſuperbie inflādo. Scientia eniȝ inflat. i. cor. viij. ſicut cib⁹ indigeſt⁹. Ait enim Ber. ſup Cant. omel. xxxvi. Sicut cibus indigeſt⁹ q non habet decoctionem generat humores malos. ⁊ corrūpit corp⁹: Si vō digeſtus fuerit: nutrit. ſic ſcientia in ſtomaco memorie ingeſta: ſi n̄ ſit charitatis igne decocta: humores malos generat. Mali. n. D humores: ſūt mali mores. Et h̄ ſcientie inflatio deicit dum extollit. Obſtaculū enim veritatis: tumor mentis: quia dū inflat obnubilat: ait Grego. mor. xxiij. ſuper illud Iob. xxxiij. Hoc eſt in quo non es iuſtificat⁹. ¶ Item contingit: ea abuti. de ipſa preſumendo ⁊ eſtimando habere maioreȝ ſapientiaȝ q̄ȝ quis habeat. Iob. xxviij. Non audebūt contemplari omnes q ſibi videant ſapiētes vbi mora. xxvij. in fi. Grego. ait Contemplari ſapientiam dei nō E poſſunt q ſapientes ſibi videntur: q: tanto ab eius luce longe ſunt: q̄ȝto apō ſe humiles ſunt. Et ibi bene de hoc Math. xi. Abſcondiſti hec a ſapientib⁹ ⁊ prudentibus. ⁊c. ¶ Itē contingit: ea abuti: ad ſciendum inutilia curioſi⁹ laborando: turpiter vendendo: vel inaniter exteri⁹ gloriando: ait Ber. ſup Canti. vbi. ſ. Quicunq apoſtol⁹ putat aliquid ſcire: ſtultus fiat: vt ſit ſapiēs. i. cor. iij. Nō F probat apoſtolus multa ſcienteȝ. ſi moduȝ ſciendi neſcierit. ſcilicet vt ſciat quo ordine: quo ſtudio: quo fine: queq noſci oȝ. Quo ordine: vt id prius quod maturius ad ſalutem. Quo ſtudio: vt id ardentius q̄ō vehementi⁹ ad amorem. Quo fine: vt non ad humanam gloriam: aut curioſitatem: aut ſimile: ſed tantum ad edifica-

tionem ſui ⁊ proximi. Sunt eniꝫ
qui ſcire volũt vt ſciant: ⁊ turpis
curioſitas. Sunt qui ſcire volũt
vt ſciantur: ⁊ turpis vanitas. ſũt
qui ſcire volunt: vt ſcientiam vẽ-
dant pro pecunia vel honoribus
⁊ turpis queſtꝰ. Et ſunt qui ſcire
volunt: vt edificent. ⁊ hoc ẽ cha-
ritas. hec Ber. Sic ergo philoſo-
phi nobiles ordinauerunt phĩaꝫ
ad moruꝫ correctionem: ⁊ philo
ſophati ſunt propter finem boni
ſm Augu. viij. de ci. vt. ſ. habitũ
eſt in precedenti tractatu: ita phi-
loſophi fideles multo magis de-
bent philoſophiam diuinam: ſi-
ue ſapientiam celitꝰ dataꝫ ordina
re ad predicta: ⁊ ad gloriam dei:
non preſumendo de ſapientia:
nec extollendo: ne ſtulti hebeã-
tur apd deum. Dicentes eniꝫ: ſe
G eſſe ſapientes: ſtulti facti ſunt. ro.
i. vt dictũ ẽ. vt. n. dicit Gre. mor.
xviij. ſup illd Job. xxx. Filij ſtul-
torum. ⁊c. Tanto quis ampliꝰ in-
terius ſtultꝰ fit: quãto conatur exte-
terius ſapiẽs videri. Peribit. n.
ſapientia a ſapientibus: ⁊ intelle-
ctus prudentiũ abſcondet. Iſa.
xxix. ¶ Item ex quo philoſophi
nobiles nolebant profiteri ſe eſſe
ſapientes ſed philoſophos idest
ſapientie ſtudioſos: q꜄ arrogantiſ-
ſimum erat: ſe ſapientem profite
ri: vt dictũ eſt in precedenti trac-
H tatu d Pictagora: ⁊ Socrate q
dicebat ſe nihil ſcire: pſumptuo-
ſum eſt aliquibus minus ſcienti

bus iactare: ſe ſapientes eſſe. Jõ
ſm conſilium Apoſtoli. i. cor. iij.
Si quis videt inter vos ſapiens
eſſe: ſtultꝰ fiat: vt ſit ſapiens. Ubi
Grego. moral. xxvij. Si veraci-
ter ſapientes eſſe: atq; ipſam ſapi
entiam contemplari appetimus:
ſtultos nos humiliter cognoſca-
mus. Derelinquamꝰ noxiam ſa-
pientiam: diſcamꝰ laudabilem fa-
tuitatem. vnde ⁊ zacheus cũ nõ
poſſet videre ieſũ pre turba: aſcẽ-
I dit arborem ſicomorũ: vt eũ vi-
deret. Luc. xix. Sicomorꝰ enim
ficus fatua interpretatur: q꜄ q mun
di ſtultitiaꝫ humiliter eligunt: ſa-
pientiam dei ſubtiliter cõtemplã-
tur ait ibi Grego. vbi bñ de hoc
Cum magna ergo diſcretiõe eſt
hec ſapientia dirigẽda: ⁊ ordinã-
da: recte ea vtendo: ⁊ abuſioneꝫ
omnem precauendo. ¶ Itẽ eſt
ſapientia ad ſeducendum erron
bus: ad quam cauendaꝫ monet
Apoſtolꝰ col. ij. Uidete ne quis
K vos ſeducat per philoſophiaꝫ: ⁊
inanem fallatiam: ⁊ omnis talis
ſapientia eſt omnino exterminã-
da: q꜄ non patitur ſe cum ſapien
tia diuia: ſicut nec cũ ſtultitia ve-
ra prout dicit Gre. mor. xviij. ſu
per illud Job. xxviij. Abyſſus di-
cit: non eſt in me ſcilicet ſapien-
tia. Quia iniqua mens duꝫ ſe cẽ
ſapientem carnaliter appetit ſtul
tam ad ſpiritualia ſe oſtendit. Et
ibi bene de hoc.
¶ Capitulum quartum. Que ẽ

ſapientia ſanctorũ proprie dicta:
Uero vo eſt ſapientia phi-
q loſophoꝝ fideliũ ⁊ recte
viuentiuꝫ: ac ea vtentiũ:
explicat bene Grego. mora. x. ſu
per illd Job. xij. Deridetur iuſti
L ſimplicitas. Juſtoꝝ inquit ſapiẽ-
tia eſt: nihil per oſtentationẽ fin-
gere: ſenſum verbis aperire: ve-
ra vt ſunt diligere: falſa deuitare:
bona gratis exhibere: mala libẽ-
tius tolerare: q; facere: nullaꝫ in-
iurie vltionem querere: pro veri-
tate: contumeliam lucrum pu-
tare. Sed hec iuſtorum ſimplici
tas deridetur: q꜄ a mundi ſapien-
tibꝰ: puritatis virtus fatuitas cre-
ditur. Hec ibi. Nihilominus ſa-
pientia fideliũ deſcribit ſiue diffi
nitur a ſanctis multipliciter. Sa
pientia enim eſt veritas qua cer-
nitur ⁊ tenetur ſummum bonuꝫ
ait Aug. ij. de libero arbitrio. vel
ſapientia eſt recta via: ad verita
tem ducens: ait Aug. ij. ꝯ Acha
demicos. vel ſapientia eſt motꝰ
animi quo ſe ipſe librat: vt neq;
excurrat in nimium: neq; ita il-
lud quod plenum eſt coarctetur
M ait Aug. de beata vita. vel ſapien
tia eſt regimen vite humane. ait
Augu. de li. arbitrio. Et ibidem.
Sapiens eſt q in regno mentis:
omnis libidinis eſt ſubiugatione
pacatus. Et Aug. de vtilitate cre
dendi. Sapiens eſt: cui ineſt q;-
ta homini ſapientia ineſſe poteſt
ipſius hominis deiq; firmiſſime

percepta cognitio: atq; huic co-
gnitioni vita moreſq; congruen
tes. Et ibidem. Sapiens eſt qui
ita deo mente coniunctꝰ eſt: vt ni- N
hil interponat quod ſeparet. Uel
ſapiẽtia eſt amor boni: ſiue ſapor
boni. Aug. de ſpiritu ⁊ anima. c.
viij. Cui cõcordans. Bernardꝰ
ſuper Cant. omel. lxxxv. ait. Sa-
piẽtia eſt amor veritatis: ⁊ ſapor
boni. Ipſa enim ordinat: delibe-
rat: ⁊ moderatur. Et omelia. 50.
Sapientia eſt: per quam res ſa-
piunt vt ſunt: ⁊ ſapiens eſt: cui res
ſic ſapiunt: ⁊ res diligit ſicut ſunt
diligende. Uel ſapientia eſt: inſi-
pientiam agnoſcere. Que quidẽ
ſapientia eſt de munere dei: ait
idem omel. xx.
¶ Capituluꝫ quintũ. Quot mo-
dis dicitur ſapientia.
Licet autem ſapientia fi-
delium ſic dicatur: ⁊ etiã
e alijs modis deſcriptiue a
ſanctis: nihilominus dicitur de-
terminatiue varijs modis. Eſt. n.
ſapientia fideliuꝫ veritas fidei in
dubitata. Job. i. Boues arabãt:
⁊ aſine paſcebantur. Ibi mor. ij. O
Gre. ait. Sapientia noſtra fides
eſt: ꝓpheta atteſtante: niſi credi
deritis: nõ intelligetis. Iſaye. vij.
ſm aliam litteram. ¶ Iteꝫ ſecũ-
do modo dicitur ſapientia ſerui
da charitas: q illuminat: ait Hu
go libro. iij. de archa Noe. Cha
ritas inquit eſt ſapiẽtia: quia per
eam guſtamus deum: ⁊ guſtãdo

cognoſcimus. Guſtate inquit ⁊
videte. Qui enim diligit: in lumi
ne manet. i. Jo. iij. ¶ Tertio mo
do dicit̃ ſapientia pietas ſiue cul
tus dei: ait Augu. xiiij. de ci. in fi.
Et idem epiſtola. xxxiiij. ⁊ de ſpū
⁊ anima vbi. ſ. Qui quidem cul
P tus appropriatur firmitati ſpei.
¶ Jtez ſapientia dicit̃ q̄rto mo/
do humilitatis veritas: ait Gre.
mora. xxviij. prima ſtultitia ange
li: elatio cordis eſt. vera ỽo ſapiē
tia homis: humilitas ſue eſtima
tionis: quam ſi quis magna ſapi
endo deſerit: eoipſo vehementer
deſipit. Job. xxxiiij. Quis eſt iſte
inuoluens ſententias ſermonib⁹
imperitis? Quod exponit Greg.
de preſumentibus ob ſuaz ſapiē
tiam. ¶ Jtem ſapientia dr̃ quin
to mō filialis amor. Job. xxviij.
Timor domini ipſa eſt ſapientia.
⁊ recedere a malis intelligentia.
Eccle. pmo. Plenitudo ſapiētie
timere deum. Unde Bernar. ſu
per Cant. ome. xxiij. Cognitio n̄
facit ſapientem: ſed timor q afficĩ.
¶ Jtem ſapientia dicitur ſexto
modo: obſeruantie mandatoruz
dei perfectibilitas. Deut̃. iiij. hec
eſt vera ſapiētia ⁊ intellectus co
ram populis: vt audientes prece
pta hec dicāt. En populus ſapiēs
Q ⁊ intelligēs: Et ſapientie ſic dicte
competunt deſcriptiones ſapien
tie date ab Augu. q̄ ſapientia eſt
modus animi: vel regimen vite
humane. ⁊c. vbi. ſ. ¶ Jtez ſapiē
tia dicit̃ ſeptimo modo vt tactuȝ
eſt ſapor boni. Dicitur eniȝ ſapiē
tia a ſapore. Recta enim eſtima
tio rerum cum vero ſapore: perfe
cta ſapientia eſt. Et ſapiens ē cui
res ſapiunt: vt. ſ. ſicut dictum ē.
omnia enim diſtinguere: ſapiētia
eſt: ait Sen̄. epiſtola. liiij. Sapiēs
omnia eſtimabit: ⁊ vix ſapiēti no
tum eſt q̄nti res quelibet taxanda
ſit: Spiritualis enim iudicat oīa
i. cor. ij. q̄r ſuper oīa eſt: ait Aug.
Jllud exponens de vera reli. c. vi.
Et hac ſapientia ſolum preditus
eſt q eſt a deo diuina grã illumia
tus. Tali enim ſapiunt res diuine
vt diuine: humane vt humane:
⁊ ſic de alijs: q̄r reꝫ diligit vt dili
R gende ſunt. Amor enim boni: ſa
pientia eſt: vt dictum eſt. ¶ Jtez
ſapiētia dicitur octauo modo: ſcri
pture ſacre: ⁊ archanorum ei⁹ la
culenta cognitio ſiue intelligētia
recta. Jn ipſa eniȝ cōtinetur om
nis ſapientia: Et ad hanc inuitat
Salomon in libris ſuis. Sic̃ p
uer. i. Sapiētia foris predicat. ⁊c.
⁊ conſequenter quaſi per totum.
Sap. vi. Clara eſt: ⁊ que nunq̄
marceſcit ſapientia. Ecc. primo.
omnis ſapientia a domino deo ē.
Et ſepe poſt. Hanc ſapientiā cō
mendare vel deſcribere ſuperſedeo
quia ſuperfluum eſt. ¶ Jtem ſa
pientia dicitur nono modo vita
S exceſſiua i ꝯſpectu hominū mū
danoruȝ: ⁊ in adimpletione diui
norum conſiliorum: qualis fuit

vita apoſtolorū: ⁊ eius ſequaciū
De qua ſapientia. i. cor. iij. Si qs
videtur inter nos ſapiens eſſe in
hoc ſeculo: ſtultus fiat: vt ſit ſapi
ens. Super q̄d Gre. mor. xxvij.
in fi. Quid in hoc mundo ſtulti⁹
q̄ amiſſa non querere: poſſeſſa:
rapientibus relaxare. nullam pro
acceptis iniuriam redere: imo ⁊
adiunctis alijs patientiam prebe
T re. Sequitur. Per hanc ſapiētez
ſtultitiam per contēplationis lu
men ſapientia dei quaſi in tranſi
tu videtur. i. cor. ij. Quod ſtultuȝ
eſt dei ſapientia eſt hominibus.
Hec fuit ſapientia ⁊ philoſophia
antiquorum patrum. De qua lo
quitur egregie Criſo. ſup Mat.
omel. viij. ante fi. loquens de illiſ
vera inquit philoſophia ⁊ celis
digna ipa eſt: que per piſcatores
eſt anuntiata. Sequitur. Nocteȝ
V quidem in ſacris hymnis diem
ỽo in orationibus: ⁊ manuū ope
ribus conſumunt: aplicū implen
tes zelum. Et poſt. Non min⁹ vi
ris: ph̄antur etiam mulieres. Co
mune enim eis ⁊ viris eſt belluȝ
aduerſus dyaboluȝ ⁊ poteſtates
⁊ mulieres viris magis certe ſūt
multociens: ⁊ preclara trophea
ſtatuerūt. Et exemplificat ibi de
beato Antonio: ⁊ operibus eius
⁊ etiam prophetis: nec non ⁊ de
alijs ſanctis tam in nouo q̄ in
veteri teſtamento: qui ſummam
ph̄iam demonſtrauerunt. i. vi/
te euangelice exceſſiuā perfectio
nem. De cōſimili ēt philoſophia
predictorū. Jdem omel. xlix. an/
te fi. Hec eſt ſumma ars: ſic oīa
contemnere propter deum ⁊ pau
peribus elargiri: q̄r tali arte ꝯſtru
untur ergaſtula ideſt edificia: ſi/
ue tabernacula celeſtia. ⁊ ibi ml̃
tum de hoc. Jdem ſuper Mat.
X omel. prima. Arma militūȝ xp̄i
non ſunt ex chorio ⁊ ferro ꝯſtru
cta ſed ex veritate: ⁊ iuſtitia: fide:
⁊ philoſophia. Hac enim philo/
ſophia contempſerunt ſancti pa/
tres omnia delectabilia: ſuſtinue
runt omnia terribilia: deſidera/
uerūt ſola celeſtia. Job. i. Scidit
veſtimenta ſua. vbi Gre. mora.
ij. ante medium. Nonnulli ma/
gne conſtantie philoſophiam pu
tant: ſi diſcipline aſperitate corre
pti: ictus verboruȝ doloreſq̄ nō
ſentiant. Nonnulli immoderato
dolore commoti i exceſſu lingue
dilabuntur. Sed quiſquis veraȝ
philoſophiam tenere nititur: ne/
ceſſe eſt: vt inter vtrūq̄ gradiat̃.
Non enim eſt pondus vere vir/
tutis inſenſibilitas cordis. Rur/
ſum virtutis cuſtodiam deſerit q
dolorem verberum vltra q̄ ne/
ceſſe eſt ſentit. Mira ergo ſapien
tia ⁊ philoſophia ſanctorum pa/
trum. ¶ Jtem ſapientia dicit̃ de
cimo mō ſuſpenſiua. Et de hac
philoſophia ſanctorum bene lib.
primo hyſtorie tripartite. c. xi. Ubi
dicitur. vtiliſſima res ad homies
venit ſcilicet philoſophia mona/

chorūꝫ que dialectice artis ſtudia deſperit. Et hec conuerſatōe mi randa: naturali ſimpliciqꝫ prudē
Z tia docet omnia que nequitiam perimūt: ⁊ que operantur vtilia. Non predicat virtutem: ſed ma gis exercet: nihilo appendēs hu manaꝫ gloriam: viriliter reſiſtēs paſſionibus anime: neqꝫ nature neceſſitatibꝰ ſe ſubdit: nec corpo ris infirmitati ſuccumbit: diuine mentis virtutem habens: ſemꝑ contemplatur omnium creatorē Sequitur. Patientiaꝫ ⁊ v̾tutes alias meditatur: ⁊ q̄ꝫtum nature humane poſſibile eſt: deo vicina eſt: velut in tranſitu vtens preſē tibus. Et poſt. Cum ſit rationa lis: omnem motum irrationaleꝫ fugit: paſſiōes anime ⁊ corporis deuincit. Huius aūt elegantiſſi me philoſophie magiſtri fuerūt
A Helyas ⁊ Joannes baptiſta: vt quidā dicunt. Philo enim picta goricus refert: ſuis temporibus vndiqꝫ egregios hebreorum in quodaꝫ predio circa ſtagnū mo rion in colle poſituꝫ philoſophā tes: habitaculuꝫ eorum ⁊ cibos ⁊ conuerſationem talem inducit qualem ⁊ nunc apud egyptiorūꝫ monachos eſſe cōſpicimꝰ. Scri bit eniꝫ: eos ꝯctis abrenunciaſſe permixtionibus ex̄ muros habi tare in agris: domos eorum eſſe ſacraria: que nūc monaſteria nū cupant diligēter pſalmis ⁊ hym
B nis plicare diuinitatem: ⁊ añ ſo lis occaſum non guſtare cibum. Alios per tres dies ⁊ ampliꝰ ce teriſqꝫ diebꝰ: vino ſemper: ⁊ ſan guinem habentibus abſtinere: Cibuꝫ eis eſſe panis ⁊ ſalis: ⁊ yſo pi: ⁊ potū aque. ac multas eis co habitare ſeniores virgines ꝓpter amorem philoſophie. Hec ibi. Ubi ⁊ multa alia egregia narran tur: ⁊ ſpecialiter de magno Anto nio. Que quia exemplaria ſunt volentibꝰ philoſophari dicta phi loſophia celica quedam ſubſcri bantur. Ait enim ibi: qꝫ beatus
C Antonius puer relictus orpha nus donauit agros conuicaneis aliāqꝫ ſubſtantiā diſtrahens: pre cium pauperibus erogauit. Stu dioſi eſtimans philoſophi: nō ſo lum ſemetipſuꝫ ſpoliari pecunia: ſed eā diſpēſare perſpicue: iūctus viris v̾tutis. v̾tutes zelabat vni uerſorum: probans virtuteꝫ: ſua uem fieri conſuetudine: lꝫ primo fuerit difficilis modus: ⁊ tāqꝫ ſē per incipiens aliquid innouabat Erat eſca eius ſolus panis ⁊ po tus aqua: prandij tempꝰ ſolis oc
D caſus. Freq̄nter duos dies ⁊ am plius ſine cibo manebat Uigila bat vt ita dicam iugi nocte: ⁊ ora tionibus coniungebat diem. Si ſomnus incomberet: ſtando pau lulum dormitabat. Plerūqꝫ pa uimento iacens: ſolā terrā ſtratū refectionis habebat. Sequit. Fu it gratus colloquentibus ſecū ſi ne vlla triſticia. Et lꝫ qui cum eo

diſputarent certatiue. queſtiones inferrent: ſedabat contentionem ſtrepitum temperabat: mores q̄ ſi quadam regula componebat. Ueram beatitudinem in cultura dei: ⁊ legum eius obſeruatiōe di cebat. Seipſum diſcutere. ⁊ ſecū ponere rationem eorum que geſ ſerat die noctuqꝫ ſolebat. Erat la borioſus: ⁊ maxime pro ſolatijs oppreſſorum. quorum gratia: ſe pe veniebat ad ciuitates. Pluri mi: vi compellente cogebant: euꝫ
E legationibus fungi apud iudices ⁊ magiſtratus: quoruꝫ ſinguli vel videre eum: nimis egregium de ſiderabant loquentemqꝫ audire: ⁊ precipienti parere erat glorioſū Qui cum talis eſſet: ſtudebat tm̄ ignorari ⁊ latere per heremū. Si neceſſitate faciente veniſſet ad ci uitates: diſpoſito negotio: ad de ſertum continuo reuertebat. Pi ſces dicebat per humectam ſub ſtantiam nutriri: monachis orna
F tum fore ſolitariam vitam. Et ſicꝫ illi: terre tactu tabeſcunt: ſic glīa monachorum ad vrbes accedē do fedatur. hec ibi. Ubi ⁊ multa egregia dicuntur de ipſo ⁊ diſci pulis eius: ſicut de Paulo ſim plici. ⁊ Theodoro: ⁊ Amone egy ptio. Diſcipulorum eniꝫ Antonij ſtudium fuit: vitam habere: vt di cit ibi. Similiter: de philoſophia virtuoſa predictorū narrat Phi lo predictus: ſicut recitatur eccle ſiaſtice hyſtorie li. i. c. vij. Philo inquit. ꝺ abſtinentibus apud egy ptū in libro quem de theorica vi ta ītitulauit viros cultores: ⁊ cul trices feminas appellauit: hac de
G cauſa: qꝛ venientiuꝫ ad ſeaias tā qꝫ rudes ⁊ agreſtes excollerent: vel qꝛ erga dei cultum: pura ⁊ in tegra conſcientia ꝑduraret. Pri mo enim facultatibus omnibus renuntiabant deinde omnes vi te eius ſollicitudines abiciebant: ⁊ extra vrbeꝫ egreſſi: in hortulis: vel quibuſqꝫ agellis degebāt. In multis inquit orbis partibus eſt hoc genꝰ hominū: ſed in egypto ſ. maior copia: precipue circa Ale xandriam. Regio enim eſt: phie magis qꝫ fructibꝰ opportūa. Se quit. Ab ortu diei vſqꝫ ad veſpe ram omne eis ſpaciuꝫ in ſtudio
H rum exercitijs ducitur: quibꝰ ad phiam diuinam per ſacras līas imbuunt. Continentiaꝫ velut fū damentum quoddam in animo collocant: ⁊ ita demum reliquas ſuper hāc virtutes peragunt edi ficare. Cibū potumqꝫ nullus eo rum capit ante ſolis occaſuꝫ: tem pus. ſ. lucis cum philoſophie ſtu dijs curam v̾o corporis: cum no cte ſociantes. hec ibi. Ubi ⁊ mul ta alia de predictis. ¶ Similiter li. xi. c. iiij. narrat de ſic phantibꝰ. ſ. de Macario ⁊ alijs. ¶ Simi liter Johannes Caſſianꝰ in col lationibus ſuis narrat de conſi milibus. In quarum prima ꝑ ſequitur de habitu monachali:

li. In ſecunda. de modo canoni
I co nocturnarum horarū in pſal
modia. In tertia: de modo cano
nico diurnarum orationum. In
quarta. de inſtitutis renuntiatio-
num. In quibꝰ collationibꝰ ⁊ cō
ſequentibꝰ recitat de ſapi. ali' phi-
loſophia ſanctorum patrum. Si
militer in tractatu .x. collationuꝫ.
in quarū q̄rta dr: ꝙ maxima ps
intelligentie eſt ſcire qđ neſcias.
Similiter in tractatu .vij. collatio
nuꝫ in quaruꝫ ſeptima dr. ꝙ qꝫ
qs hominū: artis peritiam aſſeq
concupiſcit: niſi omni cura ⁊ vigi
lia: eiꝰ ſe diſcipline ſtudijs man-
cipauerit: ac perfectorum magi-
ſtrorum illius precepta ⁊ inſtitu-
ta ſeruauerit: fruſtra in omnibus
K venit. Nouimꝰ inquit ad hec lo-
ca veniſſe aliquos: cognoſcendi
tm̄ gratia monaſteria fratrū. nō
vt has regulas ⁊ inſtituta ſuſcipe
rent. Quibus exprobrari ſolet: ꝙ
nō ſui profectus gratia: ſed vitā-
de egeſtatis eſtimari ſunt prouin
cias comeaſſe: cum nec ieiunioꝝ
morem: nec pſalmorum ordinē:
nec indumentorum habitū per-
mutarent. hec ibi. ¶ Huius autē
ſapientie virtuoſe alphabetum: ⁊
etiam fundamentuꝫ eſt humili-
tas. Unde in vitis patrum. li. ij. c.
de humilitate: ait abbas Arſeniꝰ
cuꝫ ab eo quereret frater: quomo
do ruſticum iſtum de cogitatio-
nibus interrogas: qui tante eru-
ditionis in latina ⁊ greca lingua
es? Cui ille. Illas eruditiones ap L
prehendi. ſed alphabetuꝫ huius
rundum diſcere potui. Uere eni
vbi humilitas ibi ſapiētia. puer.
x. contemplatio domini Jeſu ⁊
ſpeculationis limpitudo. In ipſo
enim ſunt omnes theſauri ſapiē-
tie ⁊ ſcientie abſcōditi. Col. ij. Et
ipſe ē fons omnis ſapientie. Ecc.
i. Fons ſapientie verbum dei i ex
celſis. Ipſum ergo contemplari
⁊ de ipſo meditari: ad eū aſpirare
⁊ anhelare eſt ſapientia ſanctorū
contemplatiuoꝝ: ⁊ ſicut ait Ber.
ſuper Cant. Omel. xliij. ſup illō
Faſciculus mirre dilectus meus
Hec mea inquit ſubtilior interi-
orq; philoſophia ſcire Jeſuꝫ. Et
Omel. ix. Origo fontiuꝫ ⁊ flumi M
nuꝫ mare eſt: virtutum ⁊ ſcientia
rum dominꝰ Jeſus: deus ſcien-
tiarum ipſe eſt. Si quis callet in
genio: nitet eloquio: ſi quis mori
bus placet: inde eſt. Theſauri eni
ſapientie ibi abſconditi ſūt. Et ibi
bene de hoc. Et Omel. xv. Oleū
effuſum nomen tuum. Si ſcribā
non ſapit mihi niſi legero ibi Je-
ſum. Si diſputem aut conferam
nō ſapit mihi: niſi ſonuerit ibi Je
ſus. Et ibi bene De hac ſapientia
⁊ philoſophia gloriabat Apo. i.
cor. ij. Nihil inquit iudicaui me
ſcire inter vos: niſi xp̄m Jeſum
⁊ hunc crucifixum. Hec autem
ſapientia abſcondita eſt ab ocu-
lis viuētiū carnaliter: Job. xxiiij.
Ubi inuenitur. ſapiētia: ⁊ quis eſt

locus intelligentie? Abſcōdita
eſt ab oculis omnium viuentiuꝫ
N Ubi Grego. mor. xviij. Quiſqs
ſapientiam q̄ deus eſt videt. huic
vite funditꝰ moritur: ne eiꝰ amo
re teneat. Nullus quippe eam vi
det qui carnaliter viuit. Exodi.
xxxiij. Non videbit me homo ⁊
viuet. Et ibi bene de hoc. Ma-
gna ergo ⁊ mira ſapientia ⁊ phi-
loſophia ſanctorum dictis modis.

¶ Capl'm ſextum. Qualis eſt ſa
pientia ſanctorum.

e St enim ipſa ſanctoruꝫ
ſapientia origine celeſtis
ſiue celica. Et eſt multi-
formitate varia. Jacobi. iij. Que
deſurſum eſt ſapiētia: quo ad pri
mum pudica pacifica. quo ad ſe
cundum. Ipſa eni eſt que deſcen
dit a fonte vite. ſ. Jeſu xp̄i qui eſt
fons vite. ⁊ magiſter vite ⁊ virtu
tis: Imo ipſa vita ⁊ veritas. ego
inquit ſapientia. ſ. increata effudi
flumina. i. dictarum ſapientiaruꝫ
fluenta. Ecc. xxiiij. Ut enim dicit
Cōmentator. ſ. abba ſuper ange
O licaꝫ Hierar. c. i. Sapientia gen
tilium aſcendit de ſenſu in yma-
ginem: de ymagine in rationem:
de rōne in intelligentiam: nec vl
tra progreditur: ſed in ſpeculo ſi-
ſtit. Sed iſta dſcendit in ſeraph
mētes: ⁊ deinde ad inferiores de
riuatur. Et de hoc Greg. ij. Pa
ſtoralis: dictam auctoritatē expo
nens: dicit ꝙ pudica eſt iſta ſapi-
entia: q2 caſte intelligit: pacifica:
q2 per elationem minime a pro-
ximorū ſocietate diſiungit: ⁊ ſic d
alijs. Uel pudica eſt per ſpiritum
ſapientie: pacifica per ſpiritū in-
tellectus: ⁊ ſic de alijs ſpiritus dif
ferentiis: de quibus Iſai. xi. Red
dēdo ſingula ſingulis: In illa eiꝫ
eſt ſpiritus intellectus vnitus ⁊
multiplex. Sap. vij. Item hec ſa P
pientia eſt poteſtate virtuoſa. Sa
pientia enim confortat ſapienteꝫ
ſuper decem principes ciuitatis.
Ecc. vij. Et hoc ideo: q2 coniun-
git hominem deo: ⁊ firmat in deo
Mat. vij. Similabo eū viro ſa-
pienti ⁊c. Item hec ſapientia eſt
exceſſu eminentiſſima. effectu
ſaluberrima: ⁊ vtiliſſima tum in
preſenti: tū q2 concupiſcentia ſa-
pientie perducit ad regnū. Sap.
vi. Job. xxvi. Non appendet argē
tum in comparatione illius. i. ſa-
pientie ſanctorum: prout dicit ibi
Greg. mor. xviij. Et de huiꝰ cō-
mendatione ⁊ effectibꝰ Salomō
in libris ſuis quaſi per totum. p
uer. iij. Precioſior eſt cūctis opi
bus. Sap. vij. Nec comparari il
li lapidem precioſū: quoniā om-
ne aurum ⁊c.

¶ Capitulum ſeptimum. Ubi ⁊
a quibus hec ſapientia inuenitur

v Bi autez inuenitur hec
ſapientia: ⁊ a quibꝰ ⁊ q̄-
liter. Job. xxviij. Neſcit
homo preciuꝫ eius. Sequit. Nō
inuenitur in terra ſuauiter viuen
tium. Abiſſus dicit. Nō eſt i me

⁊ mare loquit̃: non eſt mecum.
Quod exponit Greg.mor.xviij.
de ſuperbis ⁊ cupidis: a quibus
hec ſapientia abſcondit̃: Math.
xi. Abſcondiſti hec a ſapiētibus:
⁊ prudentibus ⁊c. Inuenit̃ autē
ab animabus ſanctitate puris ⁊
mundis: ⁊ ſic ſub deo ordinatis.
In animas enim ſanctas ſe trāſ/
fert. Sap.vij. Ecc.ij. Fili concu/
piſcens ſapientiam: ſerua iuſtitiā
⁊ deus prebebit illam tibi. ¶ Itē
inuenitur ab animabus eleuatis
a mundi tumultibus ⁊ ſollicitu/
dinibus Ecc.xxxviij. Sapientiā
ſcribe tempore vacuitatis: ⁊ qui/
minorabitur actu ſapientiam per
cipiet qꝛ reuelabitur ſapiē. ¶ Itē
inuenitur ab animabuſ humilita
te virtuoſis. Talibus enim reue/
lat deus ſapientiā ſuam. Ubi enim
humilitas: ibi ſapientia. puer.xi.
¶ Item inenitur ab animabus
deuotione feruidis: ⁊ contempla
tione eleuatis. Sap.vij. Optaui
⁊ dat' ē mihi ſenſus: inuocaui ⁊
venit in me ſpirit' ſapientie. Pa
tet ergo huius ſapientie inexplica
bilis eminentia. Unde ⁊ omnia
que dicta ſunt in precedēti tracta
tu ad cōmendationem philoſo/
phie humane: per prius ⁊ verius
competūt huic vere ſapiētie: Idō
hec ad preſens de eius cōmēda/
tione ſufficiant.

¶ Capitulum octauum. De ſu/
pereminentia ſanctorum ſapien/
tum reſpectu mundanorū in vi
ta ⁊ operibus.

D E eminentia vō ſapien/
tum: hac ſaluifica ſapiē/
tia predictorum planum
eſt. Ipſi enim ſunt veri philoſo/
phi .i. amatores vere ſapiētie. Si R
enim philoſophus eſt cognitor:
amator: ⁊ imitator dei ſm Pla/
tonem: prout ait Aug.viij. de ci.
c.iiij. Cum predicti ſapientes ſint
tales in rei veritate: ipſi ſunt phī
excellentiores incomparabiliter
omnibus phīs mundanis. De q̄
rum excellētia legitur in vitis pa/
trum. lib.ij. Ubi de patientia ſan
ctorum. vbi dr̃ q̄ phī venerunt
probare monachos: ⁊ vnus mo
nachus bene indut' venit. Cui
philoſophi. Ueni huc. At ille in/
dignatus iniurijs eos agreſſus ē
tranſijt autem alius monachus
genere ruſticus. Cui dicunt. Tu
monache male ſenex veni huc.
Qui curſim venit. Et ceperunt:
illi alapas dare. Ille vō aliaꝫ ma
xillaꝫ prebuit. At illi adorauerūt
eum dicentes: monachus eſt iſte
Et interrogauerunt. Quid vos
nobis plus facitis? Uos ieiunat̃:
corpora caſtigatis. Sic ⁊ nos. At
ille. Nos in gratia dei ſperamus
⁊ mentem noſtram cuſtodimus S
Et illi. Hec nos cuſtodir̃ nō poſ
ſumus. Euidenter ergo patet ſu/
pereminentia perfectionis philo
ſophorum fideliuꝫ ⁊ diuinorum
reſpectu mūdanorum. qꝛ ipſi cu
ſtodiunt mentem ab interiorib'

deordinationibus: necnon ⁊ exte
riorem hominem ab exteriorib'
prauitatibus ex vera credulitate
in verum ſaluatorem ob ſpem vi
te eterne. Philoſophi vō ⁊ ſi ex
terius continuerunt ſe ab exterio
ribus imperfectionibus: non ta/
men interius ex fide purificāte:
nec ob ſpem vite eterne. Et dē ex
ceſſu iſtorum verorum phōrum
reſpectu aliorū Tertulius diſpu/
tans contra aduerſarium. c.xl. ⁊
poſt multum: vbi ait .ſ. aduerſari
T us. Eadem phī monent ⁊ profi/
tentur .ſ. innocentiam: iuſtitiā: pa
tientiam: ſobrietatem: pudicitiaꝫ
ſicut .ſ. xp̄iani. Sequit̃. Quo er/
go xp̄iani excellunt philoſophos
Inimice ait Tertulius. philoſo/
phi affectant veritatem: ⁊ affectā
do corrumpunt: qꝛ gloriā captant.
Xp̄iani vō ⁊ appetūt ⁊ integre ꝑ
ſtant: ⁊ ſaluti ſue curāt. Idō ne/
qꝫ de ſcientia. neqꝫ de diſciplina
vt putas equamur. Loquit̃ enim
ad aduerſarium. Et ideꝫ. Nomē
philoſophorum demonia nō fu
gat. nec adducunt̃ ad paſſiōes ſa
crificare nolentes ſicut chriſtiani.
Si de pudicitia prouocemur: ſi/
militer patet exceſſus. Quia lego
partem ſnie Attice in Socratem
corruptorem adoleſcentū. Sexū
femineum non mutat xp̄ianus.
Noui ⁊ Phicenez meretricem
Diogenis ſupra recombentis ar
dorem ſubſtātem: Audio ⁊ quē/
dam Spegippum de Platonis
ſcola i adulterio periſſe. Chriſtia
nus vxori ſue ſoli maſculus naſci
tur. Democritus excecādo ſe: qꝛ
mulieres ſine concupiſcentia aſ/
picere non poſſet. ⁊ doleret ſi nō
eſſet potitus: incontinentie emen
dationem profitetur. At xp̄ianus
ſaluis oculis feminas non videt
animo aduerſus libidinem cec'
eſt. Si de probitate defendaꝫ: ec/
ce lutulentis pedibus Diogenes
ſuperbos Platonis thoros alia V
ſuperbia deculcat. Chriſtian' nec
in pauperem ſuperbit. Si de mo
deſtia certem: ecce Pictagoras
apud Tyrios: zenon apud prien
nenſes tyrānideꝫ affectant: Chri
ſtianus vō nec ciuilitatem. Si dē
equanimitate congrediar: Ligur
gus Apetarones inoptauit: q̄ le
ges ei' latrōes emēdaſſent. xp̄ia
nus etiam dānatus gratias agit.
Si de fide comparem, Anaxago
ras depoſitum hoſpitibus dene/
gauit: Chriſtianus etiam extrane
is fidelis dicit̃. Si dē ſimplicitate
conſiſtā: Ariſtoteles familiarem
ſuū hermiam turpiter loco exci/
dere fecit. Chriſtianus nec inimi
cum etiam ledit: Idem Ariſtote
les tam turpiter eſt Alexādro re
gendo potius adulatus: q̄ꝫ Pla
to auruꝫ Dioniſio gratia vendi
catur, hec ibi. Et ſic de alijs quos
ibi enumerat. Ex dictis igitur ma
niſeſtare intendit ſupereminenti
am fidelium perfecte in chriſto
credentium reſpectu phōrum gen

ſiſum. Deinde opponit ibi: ꝙ diceret aliquis: etiam ex noſtris excidere quoſdam: a regula diſciplie .ſ. peccare: ⁊ mala facere. At qđ bene ſoluit. ꝙ tales .ſ. male facientes dſinunt inde heri chriſtiani apud nos. Philoſophi vero etiam cum talibus factis in nomine ⁊ honore ſapiẽtie perſeuerant. Quaſi dicat. Chriſtiani peccantes manent inhonorati: ꝗ̃diu tales. Sed dicti philoſophi manentes in ſuis maleficijs honorant ⁊ ſunt in honore ſuo. ⁊ ibi bñ de hoc ¶ Qualiter autem perfectiones que fuerunt in philoſophis vmbratice .ſ. vitiorũ deteſtatio: mundi contemptus ⁊ deſpectio paſſionum interiorum edomatio: ⁊ ſic de aliis que ſunt enumerata in pcedẽti tractatu fuerunt ⁊ ſunt in phis xpianis ſʒ veritatem ſatis patet ex dictis. Iſti enim fuerunt ⁊ ſũt pleni ſpiritu ſancto qui diſcipline effugit fictum. ſap. i. Et de cõparatione philoſophorũ mundanorum reſpectu diuinorum: ⁊ de exceſſu iſtorum reſpectu illorũ: bene Aug. xviij. de ciui. c. xl. Ubi ait ꝙ Anaxagoras reus factus ſit: qa ſolem dixit lapidem ardentẽ: negans vtiqʒ deum: In eadem ciuitate Epycurus floruit. non credens ſolem eſſe deum: ſed nec ẽt Iouem. Ibi Ariſtipus in voluptate corporis ſũmum bonũ ponens: Ibi Antiſtenes vtute animi potius hoĩem beatũ fieri aſſeuerans: ⁊ ſimiliter de alijs phis varia opinantibus de quibus loquitur ibi. At illa ciuitas: illa reſpublica: illi iſraelite quibus credita ſunt eloquia dei: nullo modo pſeudo philoſophos cum veris phis parilitate lumine confuderunt. Sequitur. Ipſi eis erant philoſophi .i. amatores ſapientie: ipſi ſapiẽtes: ipſi theologi: ipſi doctores pbitatis ac pietatis. Quicunqʒ ſm illos ſapuit: ⁊ vixit: nõ ſm homines ſed ſm deum qui per eos locutus eſt ſapuit. Ibi. Si prohibitum eſt ſacrilegium. deus prohibuit. Si dictũ eſt. Honora patrem tuum ⁊c. Deus iuſſit: ⁊ cetera huiuſmodi. Non enim hec ora humana: ſed oracula diuina fuderunt. hec ibi. Ex quibus manifeſta eſt excellentia philoſophorũ diuinorum reſpectu mundanorum: ⁊ ſimiliter eminentia ſue ſapientie: qꝛ diuina phia eſt reſpcũ ſapientie: illorum autem: humana eſt. Diabolica ergo ſapientia ⁊ terrena ⁊ aialis ſunt exterminande: humana eſt ordinanda ⁊ dirigenda: diuinã appetenda ⁊ acquirenda: que amicos dei ⁊ philoſophos conſtituit: Sapientie. vij. Et hec ad preſens de iſtis ſufficiant.

¶ Explicit tractatus de ſapiẽtia Sanctorum

¶ Incipit Breuiloquiuʒ de virtutibus antiquorum principum ⁊ philoſophorum editũ a Fratre Ioanne valenſi: ordinis fratrum Minorum.

Prologus.

Q Uoniam miſericordia ⁊ veritas cuſtodiunt regẽ. prouer. xx. Imo quattuor vtutes Cardinales ſcilʒ Prudentia: Temperãtia: Fortitudo: ⁊ Iuſtitia ſũt quaſi quattuor colũne: ſiue quattuor poſtes: quibus predict⁹ thronus roboratur: ideo de predictis virtutibus aliq̃ narrationes exẽplares ⁊ perſuaſorie ad vtilitatẽ preſidentium ⁊ inſtructionẽ in thronis reſidentium ſubſcribant: prout continent in geſtis potentum: ſiue ſapientum: ⁊ mundi philoſophorum: Nam exempla ſanctorum ſufficienter patent in geſtis eorum: ⁊ hyſtorijs ſacrarum ſcripturarum.

¶ Capitulum primum. De iuſtitia in poſſidendo.

Q Uoniã aũt iuſtitia eſt virtutum preclariſſima: ⁊ in ipſa eſt oĩs virtus: prout dicit philoſophus: Ethi. v. Propter quod dixerunt philoſophi ipſam iuſtitiam habere vultum aureum: vt ait ibi Cõmentator: ideo prio premittunt exemplares narrationes de iuſtitia regum ⁊ ſapientũ: Remota enim iuſtitia quid ſunt regna niſi magna latrocinia? ⁊ latrocinia ſunt parua regna. ait Auguſt. iiij. de ci. c. iiij. Introducẽs exẽplum de Alexandro ⁊ Pirrata: de quo exemplo planius ⁊ plenius narrat. li. iij. de nugis philoſophorum: vbi dicit ꝙ cum Pirrata eſſet deprehenſus: ⁊ Alexãder interrogaret: propter quod haberet mare infeſtũ: rñdit libera contumatia. Propter quod tu orbẽ terrarum. Sed quia id ego facio vno nauigio: latro vocor: quia tu magna claſſe facis: diceris imperator. Si ſolus captus ſit Alexã. latro erit: Si ad nutũ Dionidis: populi famulentur: erit Dionides Imperator. Uocabatur enim Pirrata Dionides. Nam quantum ad cãm non differunt: niſi qꝛ deterior eſt qui rapit improbius: ꝙ qui iuſtitiam abiectius deſerit: qꝛ manifeſti⁹ impugnat. Legeſq̃s ego fugio: tu pſequeris: Ego eas vtrunqʒ veneror: tu contemnis. Me fortune iniquitas ⁊ rei familiaris anguſtia: Te faſtus intollerabilis ⁊ inexplebilis cupiditas furem facit. Si fortuna manſueſceret: fierem forte melior. At tu q̃ fortunatior: nequior eris. Miratus Alexander conſtantiam hominis eum merito arguentis: experiar (inquit) an futurus ſis melior. Fortunam mutabo: vt non ei amplius quod deliq̃ris: ſed tuis moribus aſcribatur. Eumqʒ fecit militie aſcribi: vt poſſet exinde ſaluis legibus militare. Ex quo patet ꝙ iuſtitia debet eſſe regum in poſſi-

dendo. Item debet eſſe in eis pa
tientia in ſuſtinendo iuſtas incre
D pationes. Item beniuolentia be
nefaciendo eis qui iuſte arguunt.
Capitulum ſecundum. De iu
ſtitia in ſtatuendo leges iuſtas.

Tem debet eſſe iuſtitia i
I regnantibꝰ: iuſtas leges
ſtatuendo: vt obſeruen
tur diligens ſtudiū iugiter labo
rando. Unde narrat Trogꝰ Po
peius libro .iij. de Ligurgo ꝙ cū
ſtatuiſſet mandata ꝛ leges: q̄ du
ra Lacedemonijs videbant: au
ctorem earum Apollinem Del
phicum finxit: ꝛ ſe ſimulans pro
ficiſci ad oraculum Delphicum:
E obligauit iuramento ciuitatē: vt
nihil in legibus illis mutaret an
ꝙ ipſe reuerteretur. Quo facto:
iuit ad Cretam: ibiq̄ perpetuū
elegit exiliū: vt dicte leges obſer
uarentur. Moriēs vero: oſſa ſua
abici in mare pcepit: ne ſi repor
tarentur: ciues ſoluerent iuramē
tum: eſtimantes ſe ab illo ſolutos.
Et nota: ꝙ Delos eſt inſula: vbi
erat templum Apollinis: ꝛ locus
diuinationis: prout dicit comen
tator. eth. i. Unde dicitur Apollo
Delphicus. Et q̄ dicte leges erāt
honeſte: ideo hic ſubſcribantur.
Prima lege populum in ob
ſequium principū: ꝛ principes
ad eorum iuſtitiā informauit.
Secunda lege parſimoniam
omnibus iuſſit eſtimās laborem
rem militie aſſidua frugalitas
conſuetudine faciliorem fore.
Tertia lege: emi ſingula non
pecunia: ſed mertium compē
ſatione iuſſit.
Quarta lege: auri vſum velut
omnium ſcelerum materiā ſu
ſtulit.
Quinta lege: adminiſtratio
F nem reipublice per ordinem
diuiſit. Regibus poteſtatē bel
lorum: magiſtratibus iuditia:
ꝛ annuas ſanctiones. Sena
tui cuſtodiam legum. Populo
eligendi ꝛ creandi quos vellit
magiſtratus permiſit.
Sexta lege: omnes fundos in
ter oēs equaliter diuiſit: vt eq̄
patrimōia neminem alijs po
tentiorem redderent.
Septima lege: conuiuari om
nes publice iuſſit: ne cuiuſq̄
delitie vel luxurie in occulto
eſſent.
Octaua lege: iuuenibꝰ nō am
pliꝰ vna veſte in toto anno vti
permiſit.
Nona lege: pueros puberes
nō in forum ſed in agrum de
duci iubet: vt primos ānos nō
in luxu ſed in opere agerent.
Decima lege ſtatuit: virgines
nubere ſine dote.
Undecima lege iuſſit: vt vxo
res legerentur non pecunia.
Duodecima lege: maximum
honorem non diuitum vel po
tentum: ſed pro gradu etatis ſe
num eſſe voluit. Nihil autem
vlla dictar

um legū in alios ipſe
ſanciuit: cuius ipſe primus docu
mentum non daret.

Capitulum tertium. De obſer
uatione legum.

N antiquis etiā regibꝰ
I fuit mira ſeueritas iuſti
tie pro legibus cuſtodie
dis ait. Ual. libro .iij. di. ꝙ zeleu
cus: vrbe Lucretium ab eo ſalu
berrime legibꝰ munita: inter q̄s
erat ius a ſe ſtatutum: ꝙ depre
henſus crimine adulterij: vtroq̄
oculo priuaretur. At vero: cum eiꝰ
filius eſſet in tali crimine depre
henſus: cū tota ciuitas in hono
rem patris: neceſſitatē pene ado
leſcentulo remitteret: aliquādiu
repugnauit. Ad vltimum: popu
li precibus victus: ſuo prius: de
H inde filij oculo eruto: vſum vidē
di vtriq̄ reliquit. Debitū ſuppli
cij modū legi reddidit eq̄tati: ad
mirabili tempamēto ſe inter miſe
ricordē patrē: ꝛ iuſtū legiſlatorē
ptitꝰ. Ibidē narrat d karūdo.
ꝙ cum lege cauerat ob ſeditioſas
conciones ciuium: ꝙ ſi quis cō
cionem intraret cū ferro: inter
ficeretur: ꝛ ipſe interiecto tempo
re e longinquo rure domū repe
tens gladio cinctus: ſubito in ip
ſam concionem ſicut erat cinctꝰ
I proceſſit. Et cum eſſet admonitꝰ
de ſolutione legum ab eo qui ſi
bi proxime ſtabat: ego inquit le
gem reſarciam. Et protinus eo q̄d
habebat ferro diſtricto incubuit.
Cum enim liceret: culpā vel diſſi
mulare vel errore deffendere: pe
nā tamen rependere maluit: ne
qua fraus iuſtitie fieret. E cō
trario vero: multi potentes nō ob
ſeruant leges: quas cogunt ſubdi
tos obſeruare. Ideo ait Ual. lib.
vi. ꝙ ſubtiliter Anaparſus leges
non cuſtoditas telis aranearum
comparauit. Nam vt illis infir
miora animalia retineri: valen
tiora tranſmitti: ſic his humiles
ꝛ pauperes cōſtringi: diuites vo
K ꝛ potētes nō alligari aiebat. Pro
pterea voluerunt antiqui: leges
ſuas eſſe iuſtas. Fuit enim genera
le edictum apud antiquos: nihil
expedire quod non eēt iuſtū. vn̄
narrat Uale. eodem libro: ꝙ cū
Themiſtocles diceret Athenien
ſibus: ſe ſcire ſaluberrimum eis
conſiliū. ſ. ꝙ incenderent claſſē
Lacedemoniorū: neq̄ conſiliū
publicare voluit: ſed petijt vnū
ſapientem cui illud tacite expone
ret. Cui datus ē Ariſtides. Quo
L audiente conſilium: rediit ad cō
cionē dicens: Themiſtoclis vti
le cōſilium: minime tamen iuſtū
animo voluere. At vniuerſa con
cio quod equū non eſt: nec vtile
vel expedire proclamauit. Et ſic
edicto ciuiū ablata eſt prudētie
iuſtitia: imo nō ē prudentia: ſ; po
tiꝰ calliditas: cui iuſtitia aduerſat.
Capitulum quartum. De pro
uidentia circa rempublicam.

A Deo enim iuſtitia viguit
apud illos: q de republi-
ca ſaluanda: eis erat om-
nimoda cura. Tullius vtilitatem
vite ppꝛie pꝛeponebant: ait Aug.
i. de ci. c. xv. ꝛ Tul. de offi. li. pꝛio
ꝛ. iij. dicit: q cũ eſſet Marc9 re-
gulus ductus captiuus a Cartha-
M ginenſibus: ꝛ miſſus Romã ſub
iuramẽto redeũdi p ꝯmutatiõe
captiuoꝛum: ille Romaʒ veniẽs:
in ſenatũ: captiuos reddi aut cõ-
mutari negauit eſſe vtile: eo q il-
li eſſent adoleſcentes ꝛ boni du-
ces: ꝛ ipſe ſenectute confectus eſſet
cum retineretur a pꝛopinquis et
amicis: redire maluit q̃ fidẽ ho-
ſti datam fallere. Et tamen non
ignoꝛabat: ſe ad crudeliſſimũ ho-
ſtem: ꝛ ad exquiſita ſupplicia p-
ficiſci: ſed iuſiurandum ſeruãduʒ
oĩo putauit. ¶ Cõſimile narrat
Augu. xviij. de ci. c. xvij. ꝛ Tuli9
de ſenec. de Codro rege Atheni-
enſi. Cũ eniʒ inſtaret bellũ inter
Athenieñ: ꝛ Peloponeñ: acce-
perant in reſponſis: q illi eẽnt fu-
turi victoꝛes quoꝝ dux occidere-
N tur. Hoc audiẽs Codrus: in ha-
bitu pauperis trãſiuit ad hoſtes:
ſeq3 obiecit eis: necem per iurgi-
um puocãdo. De quo Virgili9.
Et iurgia codri. Maluit. n. mo-
ri: vt vinceret ſui: q̃ viuere: ſuis
ſuperatis. Duo enim ſunt pcepta
Platonis volentibus pꝛodeſſe
reipublice: ait. Tul. i. de offi. vnuʒ
vt ciuium vtilitatem ſic tueãtur

vt quecũq3 agunt ad eã referãt
obliti cõmodoꝝ ꝓpꝛioꝝ. Alteꝝ:
vt totum coꝛpus reipublice curẽt
ne dum ptem aliquam tuentur
O reliquas deſerãt. Et q2 antiq: hec
ꝛ ſimilia ſeruauerunt: iõ rempu-
blicam: magnam ex parua fece-
runt: ait Cato: cuius vba recitat
Augu. v. de ci. c. xiij. Nolite inq̃t
eſtimare: maioꝛes nr̃os armis
rempublicã: magnam ex parua fe-
ciſſe. Si ita eſſet: multo pulcher-
rimam nos haberem9. Quippe
ſocioꝛum atq3 ciuiũ: pꝛeterea ar-
moꝛum: ꝛ equoꝛuʒ maior copia
nobis q̃ illis. Sed alia ſunt que
illos magnos fecerunt: q̃ nobis
nulla ſunt. Domi induſtria: foꝛis P
iuſtũ imperiũ: animus in conſu-
lendo liber: neq3 delicto neq3 li-
bidini obnoxius. Pꝛo his nos
habem9 luxuriã ꝛ auaritiam: pu-
blice egeſtatẽ: priuatiʒ opulentiã.
Laudam9 diuitias: ſequimur in-
ertiam: inter bonos ꝛ malos di-
ſcrimen nullũ: oĩa virtutũ pmia
ambitio poſſidet. Sequit: vt era-
rium eſſet opulentũ: tenues res
priuate erant. Coꝛruptis autẽ mo-
ribus econuerſo Cato ponit: pu-
blice egeſtatem: priuatim opulẽtiã
vnde antiqui cõſules: pauperes
erant in rebus priuatis: ait Aug.
Q vbi. ſ. c. xviij. di. q Luci9 valeri-
us in ſuo ꝯſulatu adeo paup fuit:
vt defũcto nũmis a populo colle-
ctis ſepltura curaret. ¶ Conſile
narrat Vegetius. ij. de re militari.

de Athilio Regulo: q cũ pfuiſ-
ſet ſummis reb9 adeo paup fuit:
vt coniugẽ ꝛ liberos collocaret i
agello qui colebatur ab vno vil-
lico. Neq3. n. volebãt: ditioꝛes eẽ
in ſuis dignitatibus q̃ añ fuit ibi
Aug. De Quintio: q cũ q̃ttuoꝛ
iugera poſſideret: ꝛ ea manibus
ſuis excoleret: ab aratro eductus
eſt vt dictatoꝛ fieret: maioꝛ vtiq3
honoꝛe q̃ conſul: victiſq3 hoſti-
bus ingentem gloꝛiam conſecu-
tus: in eadem paupertate permã-
ſit. Cum enim rempublicam ha-
berent opulentiſſimam: in domi-
bus paupes erãt: ait ibi Aug. di.
q quidã qui fuerat bis conſul: ex
ſenatu pulſus eſt: eo q decẽ pon-
dera argenti in vaſis habere cõ-
R ſpectus eſt. Non enim dñari in-
tendebãt pp lucra: neq3 hoc fuit
apud eos ingenium: pꝛout rñdit
Curtius conſul: cũ Sãnites ma-
gnuʒ ſibi põdus auri attuliſſent.
Quibus ille ait: Non aurũ habe-
re: pclarũ ſibi videri: ſed eis qui
auꝝ habent potius dñari. ¶ Cõ-
ſimile narrat Vegeti9 li. iiij. de re
militari: q cũ legat9 Epirotharũ
Fabꝛitio cõſuli grande pondus
auri offerret: illo non accepto: di-
xit: ſe male illõ habẽtibus impe-
rare q̃ illud habere. Et ob hoc
S nolebant pꝛefici in dignitatibus
niſi poſſent reipublice pficere: ait
Vale. li. vi. de Scipiõe Coꝛnelio
Cui cũ hyſpania ſoꝛte veniſſet:
rñdit: ſe nolle ire adiecta cauſa:

q recta facere neſciret. ¶ Item
neq3 filios pfici patiebãtur niſi
poſſent pficere. vnde narrat he-
lynandus hyſtoꝛiographus put
ait Poli. lib. iiij. c. xiij. de Helyo
pertinace: q cũ ex ſenatoꝛe eſſet
creatus impatoꝛ: ꝛ obſecrante ſe-
T natu: vt filium ſuum Auguſtum
Ceſarem vocaret: rñdit: Suffi-
cere mihi debet: vt ego immerit9
regnauerim cum non mererer.
Pꝛimatus eniʒ nõ ſanguini de-
betur: ſed meritis: ꝛ inutiliter re-
gnat qui rex naſcitur nec meret.
pꝛoculdubio pentis affectum ex-
uunt qui paruulos ſuos impoꝛta-
bili molle ſuperiecta extinguunt.
Hoc enim eſt ſuffocare filios: nõ
pmouere. Alendi eniʒ pri9 ſunt:
ꝛ virtutibus exercendi: ꝛ cum i
eo pꝛofecerint: vt pꝛobentur: eos
antecedere virtute quos debent
honoꝛe pꝛeire: inuiti aſcendãt. Et
V tunc ciuium ſuoꝛum ſe nequaq̃
ſubtrahant votis. Implebãt. n.
enim Salomonis pꝛeceptũ. Ec-
cle. vij. Noli querere fieri iudex:
niſi virtute valeas dirũpe iniq-
tates. Sectantes enim auaritiaʒ
non pꝛeficiebãtur reipublice: ait
Val. li. vi. di. q cũ duo conſules
contẽderent in ſenatu: quis eoꝝ
in hyſpaniã mitteret: ait Scipio
Emilian9 oĩbus ſniam ei9 expe-
ctantib9: Neuter hoꝝ mihi pla-
cet: q2 alter nihil habet: alteri ni-
X hil ſatis eſt: eque mala licẽtie im-
perij magnam inopiam iudicãs

e auaritiam. ¶ Item eorum iuſtitie patebat circa rempublicã in tantum: ꝙ nec ſibi parcebãt ꝓ ſalute reipublice: prout pꝫ in dictis exemplis: neqꝫ eiꝫ pater parcebat filio: ait Uale. li. v. ⁊ Aug. v. de ci. c. xviij. de Bruto: qui filios ꝯprehenſos: ⁊ poſt ad pallũ ligatos ſecuri percuti fecit: quia dñationem Tarquinij regis ſuperbi a ſe expulſam reducere volebãt. Exuit patrem: vt ageret conſulẽ: orbatuſqꝫ viuere ꝗꝫ vidicte publice deeſſe maluit. De q̃ poeta: Natoſqꝫ pater noua bella mouentes Ad penam pulchra pro libertate vocauit. Uicit amor patrie: laudũqꝫ immenſa cupido. ¶ Conſimile narrat Aug. vbi. s. de Torquato: qui filium: non qꝛ ꝯ patriam: ſed etiam pro patria pugnauerat: qꝛ tñ ꝯ imperiũ eiꝰ licet viciſſet occidit: ne plus mali in exẽplo contempti imperij ꝗꝫ glorie eẽt hoſtis occiſi. Idẽ narrat Ualerius vbi. s. de Manlio Torquato. Cui cũ eẽt eiꝰ filius accuſatꝰ ⁊ ꝯuictꝰ: ꝓtulit ſniaꝫ. di. cuꝫ Silanũ filiũ meũ pecuniã a ſocijs accepiſſe ꝓbatũ ſit: eũ rep. ⁊ domo mea idignũ iudico. Qui ſic adiudicatꝰ: ꝓtriſtitia: ſuſpẽdio ſe pemit. ¶ Itẽ nec filiꝰ debet parcere patri agenti ꝯ rempublicam. Ait Tulius. iij. de offi. inquirens an ſi tradere patriaꝫ conetur pater: ſilebit ne filius. Et reſpõdet: ꝙ primo patrẽ obſecrabit ne hoc faciat: deinde ſi nihil proficit: accuſet: ⁊ ad extremum: ſi ad perniciem patrie rẽs ſpectat: ſaluteꝫ patrie: ſaluti patris anteponat. Nimirum: qꝛ vt ait ibi: Si duo ſapientes ſint ſuper vnam tabulã in mari: que non poſſet ſiſ vtrunqꝫ deferre: minus ſapiens debet cedere ſapientiori: eo ꝙ ille vtilior eſt reipublice.

A

¶ Capitulum quintum. De iuſtitia erga inimicos.

Non ſolum autem fuit euidens eorũ iuſtitia erga ſuos ⁊ rẽpublicã: ſꝫ ẽt erga hoſte: ait val. li. vi. de Camillo cõſule: ꝙ cũ Faliſcos circũſederet magiſter ludi: nobiliſſimos pueros eorum in caſtra Romanoꝝ perduxit. Quibus iterceptis: nõ eſſꝫ dubiũꝫ: quin illi ſe eſſent tradituri. Camillus vero non ſolum ſpreuit perfidiam: ſed cenſuit: vt pueri magiſtrum vinctum vergis agẽdũ ad parentes reducerent. Quia iuſtitia: eorum animi capti ⁊ beneficio magis ꝗꝫ armis victi: portas romãis apperuerunt. ¶ Ibidem ait: ꝙ Thimocrates pollicitus eſt: ſe Pirrum veneno necaturum. Que res: cuꝫ ad ſenatuꝫ eẽt delata: miſſis legatis: Pirruꝫ monuit: vt aduerſus inſidias huiuſmodi cautius ſe gereret. Malluit enim: bella non veneno: ſꝫ armis gerere. Nomẽ quoqꝫ Thimocratis ſuppreſſit: vtroqꝫ modo amplexus equitatem: qꝛ neqꝫ hoſtẽ malo exenplo tollere: nec eum qui mereri para

B

C

tus fuerat: ꝓdere voluit. ¶ Narrat tamen Amelius florus in hyſtoria Romanorum: ꝙ medicus Pirri nocte ad Fabricium venit ꝓmittens: ſe Pirrũ occiſuruꝫ veneno: ſi ſibi aliquid polliceret. Quem Fabritius vinctũ reduci iuſſit ad domũ ſuã: Pirroqꝫ dici: q̃d ꝯ eius caput medicus ſpopondiſſet. Nõ Pirrus admiratus dixiſſe fert: Ille ẽ Fabricꝰ: qui difficilius ab honeſtate: ꝗꝫ ſol a curſu ſuo auerti põt. ¶ Legit etiã de Alexandro: ꝙ cum fleuiſſet mortem Darij hoſtis eius: quẽ ſui letaliter vulnerauerant: vt ſibi placerent: volens ſcire q̃ hoc ſcelus cõmiſerant: iurauit ſe facturꝫ eos notiſſimos ⁊ ſublimes. Et tunc ꝓdiderunt ſe Berſas ⁊ Arbaſões facti huius auctores. Quos ſtatim in vindictam altiſſima trabe ſuſpẽdit. Et ſic ſublimes ⁊ notiſſimi ꝯctis fuerunt. ¶ Si ergo ignarri legis diuine tales erant in operibus iuſtitie amore patrie ⁊ cupidine tẽporalis glorie: quales eſſe debẽt illuminati fide: ordinati charitate: certi ſpe glorie pro republica xpiana in operibꝰ diuine iuſtitie. Sed qꝛ oẽs que ſua ſunt querunt: non que ieſu xpi: Phil. ij. Ideo pauci ſunt tales: ⁊ reſpublica deficit. Cum enim quilibet querit cõmodum ꝓprium ⁊ emolumẽtuꝫ: perit reſpublica: ait Tul. iij. de offi. qꝛ ſi vnuſqꝗꝫ rapit ad ſe cõmodum aliorum: ⁊ diſtrahit ꝗꝫ põt: emolumenti ſui gratia: ſocietas ⁊ cõitas hominum euertitur.

D

E

F

¶ Capitulum ſextum. De partibus iuſtitie.

Remiſſis exemplis de iuſtitia antiquorum in generali: patet iuſtitia eoꝝ in ſpeciali. ſ. q̃ntum ad partes iuſtitie. Diuiditur aũt iuſtitia in ſeueritatem ⁊ liberalitatem: prout dicitur in morali dogmate phoꝝ. Eſt aũt ſeueritas virtus debito ſupplitio cohercens iniuriaꝫ. Et de hac: premiſſa ſunt ſuperiꝰ exẽpla. ¶ Liberalitas aũt eſt virtus beneficioꝝ errogatrix: quaꝫ pro affectu: benignitatem: ꝓ effectu: benificentiã dicimus. Et hec virtus: in tribuendo ⁊ retribuendo conſiſtit. ¶ Qualr̃ aũt hec virtꝰ viguit in magnatibꝰ antiquis: eorum geſta teſtant. ¶ De liberalitate enim Titi impatoris legitur in geſtis romanoꝝ: ꝙ ſtatuerat: ne accedentem ad ſe poſtulandi gratia: ſine re: vel ſpe habẽdi dimitteret. Et iterrogatꝰ ab amicis cur plura polliceret ꝗꝫ pſtare poſſet: reſpondit: ꝙ nõ decet quẽqꝫ a ſermone principis triſtẽ abſcedere. Idẽ recordatꝰ ſemel ſup cenaꝫ: ꝙ nihil tota die illa dederat: gemens dixit: O amici: diẽ hunc perdidi. ¶ De liberalitate Alexãdri Sen. ij. de bñ. ait: ꝙ cuidã petenti denariũ: dedit vrbeꝫ. Quo dicente: tantum donũ nõ ꝯuenit

G

re ſue fortune: rñdit Alexander
I Non quero qd te accipe: ſed qd
me dare decet. De eodē Seneca
epl'a.iiij.dicit: ꝙ rñdit cuidā di-
midiū omniū rex ſibi ꝑmittenti
eo (inquit) ꝓpoſito veni in Aſiam
non vt acciperē id qd dediſſetis:
ſed vt haberetis id qd reliquiſſem.
¶ Ecōtra eſt de multis: q etiam
cauillatiōes inueniūt: ne petenti
aliquid tribuant. Sicut Antigo-
nus: de q̄ vbi.ſ.dicit: ꝙ cū Cyn-
nicus peteret ab eo talētū rñdit:
plus eſſe q̄ꝫ Cynnicus petere de-
beret. Repulſus ille petit denari-
ū. Cui rñdit Antigon⁹: minus
K eſſe: q̄ꝫ regem dare deceret. Tur-
piſſima cauillatio (ait Sen.) Inue-
nit enī quō neutrū daret: In de-
nario regem: in talento Cynnicū
reſpexit. Cū poſſet denariū Cyn-
nico & talentū rex dare. ¶ Item
ſi diuidatur iuſtitia ſpeciali⁹ ſicut
diuidit eā Macrobi⁹ lib.i.di. Iuſti-
tia eſt: vnicuiqꝫ ſeruare q̄ꝫ ſuum
eſt. De qua veniunt innocentia:
amicitia: ꝯcordia: pietas: religio:
L affectus & humilitas. Patet in
geſtis antiquoꝝ quō iuſtitia ſm
ptes has in eis viguit. ¶ De Ti-
ti innocentia legit. vbi.ſ. ꝙ nullū
factum quod penitendū eſſet re-
coluit in morte: vno excepto: qd
tn̄ non ꝑdidit. vñ & in morte cō-
queſtus eſt: vitam ſibi eripi ime-
rito. ¶ Item narrat Solin⁹ li.
vlt. ꝙ apd quādā gentē.ſ. intro-
M papanē inſulā: in regis electione
nō nobilitas ꝓualet: ſed ſuffragia

vniuerſoꝝ. Populus.n. eligit
ſpectatū morib⁹ & inueterata cle-
mentia: annis grauē: & cui nulli
ſint liberi: ne regnū fiat heredita-
riū. Qui ſi i aliq̄ ꝑ dictoꝝ arguit:
morte mulctat. Silr de amicitia et
ꝯcordia q̄lr viguit i antiq̄s coꝝ
geſta teſtant. ex q̄ toto nixu itēde-
bant ad reipublice vtilitatē vt di-
ctū eſt. Concordia aūt nihil ē vti-
lius ciuitati. ait Aug. epl'a.v. Iō
N ad ꝯcordiā hn̄dam & amicitiam
anhelabāt. vnde narrat Vegeti⁹
li.iiij. vbi.ſ. ꝙ obſidente Hani-
bale: Caſilini tantā inopiā ſunt
perpeſſi: vt murē centū denarijs
veniſſe ꝑditū ſit memorie: eiuſ-
qꝫ venditorē fame periſſe: emptorē
vō vixiſſe: fidē tn̄ Romānis ſer-
uauere. ¶ Silr Val.li.iiij.d ve-
ra amicitia: ponēs exēplū d duo-
b⁹ amicis Amōe & phitia. Quoꝝ
vnū cū vellet Dioniſi⁹ tyrān⁹ oc-
O cideret: & ille ipetraſſꝫ tps ab eo: vt
ꝑdiret domū ad res ſuas ordinā-
das: alter ſe vadē ꝓ reditu illi⁹ da-
re non dubitauit. Appropinquā-
te aūt die diffinita: neqꝫ illo rede-
ante: vnuſqſqꝫ temerariū ſpōſo-
rem dānabat. Ille vō de amici
conſtantia: ſe non metuere ꝑdi-
cabat. Hora vō a tyranno ſtatu-
ta alter rediit. Mirat⁹ igit tyran-
nus eoꝝ animū & amicitiā: ſup-
pliciū remiſit: rogās: vt ſe in ter-
P tium ſodalitatis gradū ſecū reci-
perēt. ¶ Hec aūt amicitia debet
eſſe vera. Cū.n. triplex ſit amici-
tia.ſ. ꝓp honeſtū: ꝓp vtile: & ꝓp-

pter expediēs: ꝓut dr ethi.viij.
Illa: vera ē amicitia q̄ eſt ꝓpter
honeſtū. honeſtū.n. & virt⁹ facit
amicitias. ait Tul.i.d offi. Et vir-
tus conciliat amicos & ꝯſeruat:
ait idem.i. de amicitia. De q̄ ami-
citia Ecc.vi. Amic⁹ fidelis ꝓte-
Q ctio fortis. Qui inuenit illū: inue-
nit theſaurū. Nam cū amicitia ē
ſimulata.ſ. ꝓp vtile vel expediēs
non eſt ſtabilis: ait Tulius. vbi.ſ.
Qui enim vtilitatis ꝓprie cauſa
fingūt amicitias: amabiliſſimū
amicitie modū tollere videntur.
Vere enim eſt amic⁹ menſe: & nō
ꝑmanet in die neceſſitatis. Ecc.
vi. Vñ ſolebant antiq ſimulacra
gratiarū effigiari nuda: hinc de-
pingi facere ymagines nude: eo
R ꝙ ſoliditas amicitie: & veritas fi-
dei ſine qua neqꝫ gr̄e nomē ſub-
ſiſtit nullo ſimulationis facto de-
bent obumbrari: ait Poli.li.iij.
Talis eſt amicitia multoꝝ iuxta
illd cōe dictū. Cū fortuna manet:
vultū ſeruatis amici. Cū cecidit:
S turpi vertitis ora fuge. ¶ Et nō
ſolū hec in eis vigebāt: ſꝫ pietas
& religio ſm rit⁹ eoꝝ. Pietas.n.
cult⁹ dei dr: ait Aug. epl'a.xxxiiij.
Et cū eſt cult⁹ veri dei: ē vera pie-
tas. Cū aūt falſoꝝ deoꝝ ē falſa &
ꝑnitioſa pietas. ꝓ q̄ tn̄ obſuāda
erant diligentes & ſtudioſi. ait Va-
le.lib.i.di. ꝙ ñ dubitauerūt impia
ſacris ſeruire. & ita ſe hūanā rex-
iſſe regimen eſtimātis: ſi diuine
potētie bñ ꝯſtātergꝫ fuiſſet famu-

lata. Vñ pari vindicta parētum
ac deoꝝ violatio: expianda erat:
T ait ibidē. Et m̄res Romane: ac
filie: ꝯiuges & ſorores: & p⁹ Can-
nenſem cladem abſterſis lachry-
mis ꝓ ſuis interfectis: candidā
induere veſtē. & aris thura dare
coacte ſūt: ait ibidē. Et i h̄ erāt ꝯ-
ſtātes: ait ibidē li.iij.di. ꝙ Alexā.
ſacrificāti aſtabat vn⁹ tenēs thu-
ribulū: i cui⁹ brachiū carbo dila-
pſus cū ita vreret: vt odor ad na-
res ſacrificātiū ꝑueniret: tn̄ & do-
lorē ſilētio ꝓſſit. & brachiū imobi-
le tenuit: ne ſacrificiū Alexādri
aut cōcuſſo thurribulo: aut edi-
to gemitu impediret. ¶ Alterius
de affectu eoꝝ & humilitate etiā
erga inferiores: luculēter exp̄mit
in geſtis eoꝝ. Vñ Helynandus
in geſtis Romanoꝝ narrat de
Trayano. ꝙ cū equū aſcendiſſet
ad bellū ꝓfecturus: vidua q̄dā
apprehenſo pede eius miſerabi-
liter lugens iuſtitiā ſibi petijt de
eis qui filiū ei⁹ bonū & innocen-
tem occiderant. di. Tu Auguſte
V impas. & ego tā atrocem iniuriā
patior. Cui impator. Ego tibi ſa-
tiſfaciā cū rediero. Et illa. Quid
ſi non redieris? Succeſſor inqt
me⁹ tibi ſatiſfaciet. At illa. Quid
tibi ꝓdeſt ſi alius bñfecerit? Tu
mihi debitor es ſm merita rece-
pturus. Et fraus vtiqꝫ eſt: nol-
le reddere quod debetur. Suc-
ceſſor tuus iniuriam pro ſe pati-
tibus tenebitur: te quoqꝫ non li-

berabit iuſtitia aliena. Bene eniʒ agitur cū ſucceſſore tuo: ſi ſe liberauerit. His verbis mot⁹ impatoꝛ deſcendit de equo: ⁊ cām examinans pſ̄ntialr: cōdigna ſatiſfactione viduam ꝯſolat⁹ eſt. Unde ⁊ in foro ſtatua Trayani poſita ē repꝛeſentans quō in expeditiōe poſitus: viduam liberauit. ⁊ i ſenatu exclamatū fuit. Nō alter felicioꝛ Auguſto: nec melioꝛ Trayano. ¶ Et de eo legitur: ꝙ cuʒ X filius eius equitans indomitum equū ex cui⁹ pedib⁹ fili⁹ cuiuſdaʒ vidue fuit interfectus: vidue cōquerenti: filiū ſuuʒ p moꝛtuo tradidit. ¶ Cū aūt alio mō partes iuſtitie aſſignent a beato Bernardino ſermone. iiij. de aduētu vbi ait: ꝙ iuſtitia eſt virtus: qꝺ ſuum eſt vnicuiqꝫ tribuens ſcilicet ſuperioꝛi equali: ⁊ inferioꝛi. Superioꝛi eniʒ ideſt pꝛelato debet obedētia ⁊ reuerentia. eq̄li: ſiue pari ꝯſiliū ⁊ auxiliū: vt ꝯſilio erudiatur ignoꝛantia: auxilio iuuetur infirmitas. inferioꝛi debem⁹ cuſtodiam ⁊ diſciplinā: vt ſcilicet non regnet in eo peccatū: ⁊ vt dignos pnie fructus faciat. Quib⁹ oibus debet adiūgi iudiciū rectū. Que ſeptem poſſunt figurari p ſepteʒ colūnas quas excidit ſapiētia in domo quam edificauit pꝛuer. ix. Y put exponit ibi Ber. Et hec oia viguerunt in eis ſcilicet obedientia ⁊ reuerentia reſpectu ſupioꝛū. Cum .n. pnceps ſit publica poteſtas in terris: ⁊ diuine maieſtatis ymago: ait Poli. li. iiij. ei reuerebantur ⁊ obediebant: ⁊ inobedientes puniebant. vnde Julius Ceſar licet glorioſe pugnaſſet: qꝛ tn̄ ſpacium qnqꝫ annoꝛum qꝺ ſibi fuerat permiſſuʒ ad domandos hoſtes pertranſiit: honoꝛ debit⁹ denegatus eſt ſibi: qꝛ vltra terminum moꝛā ꝯtrxit: pꝛout dicitur in geſtis Romanoꝛum. Iteʒ vt ait Uale. li. ij. qꝛ Petriliū conſulem occidi milites paſſi ſūt: legiōi nec era nec ſtipendia dedit ſenatus: Z eo ꝙ pꝛo ſalute imperatoꝛis: hoſtium ſe telis non expoſuerant. In opere eniʒ adimplebant illud ro. xiij. Omnis anima poteſtatibus ſublimioꝛibus ſubdita ſit. ¶ Qualiter autem fuit in eis cōſiliuʒ patet ex dictis. Plus eniʒ laboꝛabant pꝛo republica q̄ꝫ pꝛo ſalute pꝛopꝛia: ait Uegetius li. iiij. Paulus: imperatoꝛeʒ ſenē moꝛib⁹ dicebat opoꝛtere eſſe: ſignificās. moderatioꝛa ſeq̄nda. ꝯſilia A Ibideʒ narrat: ꝙ Ceſar dicebat id eſſe conſiliuʒ aduerſus hoſtē: quod pleriſqꝫ medicis contra vitia coꝛpoꝛum: fame potius q̄ꝫ ferro aliquando ſuperando. ¶ Diſciplina ⁊ cuſtodia veriſſime viguit apꝺ eos. vt enim dicit Poli. lib. vi. Romanis adeo pꝛofuit diſciplina: vt oꝛbē: ſue ſubderēt ditioni. Alexander enim exiguaʒ manum militarem accepit a patre: ſed doctam: qua oꝛbem terra-

rum agreſſus: imenſas hoſtium copias ſubdidit. Ut enim ait ꝺ eo Uegetius li. iiij. Quadraginta mi B libus diſcipline aſſuefactis oēs vicit. Et ibidem de Tito. a q̄ cuʒ quatuoꝛdecim milibus grecoꝛuʒ ſunt centum milia barbaroꝛū ſuperati. Debet eniʒ pꝛinceps diſciplina milites regere. Ait Ual. lib. ij. ponens exemplum: quomodo patres puniebant filios militareʒ diſciplinam non ſeruantes. Aurelius enim filium (qꝛ tenuit ei⁹ pceptum) inter pedites fungi coegit: ¶ Item pater debet filios cohercere. Unde Octauianus: cuʒ filijs ſuis ſufficere poſſent ad gloriam bona hereditaria: tamē inſtructi ſunt: ac ſi ſua retinere: vel aliena acquirere nequaq̄ꝫ poſſet: niſi per virtutem. Unde eos ad gradum militarem: ad curſuʒ: ⁊ C ſaltum: ad vſum natandi: iaciendi miſſilia ⁊ lapides manu vel fūda exercitari fecit. filias ſic in lanificio iſtituit: vt ſi eas pꝛeter ſpeʒ in extremam paupertatem foꝛtuna pꝛoieciſſet: vitam per arteʒ ſuſtentare poſſent. Nam nendi: texendi: veſtes foꝛmandi: fingendi ⁊ componendi non tm̄ arte: ſed etiā vſum habebant. ait Poli. li. vi. Ideo Ecc. vij. Filii tibi ſūt erudi illos. Seq̄tur. Filie tibi ſūt ſerua coꝛpus earuʒ. ¶ Item pater familias debet familiā diſciplina D regere ⁊ cohercere. vt eniʒ dicit poli. li. viij. Fertur beatus Hieronim⁹ tres a menſa clericos excluſiſſe: qꝛ incompoſitos eos vidit: turpe (dicens) honeſto: ⁊ graui viro in eius conſoꝛtio aliquem incompoſitum inuenire. Uere enī panis: diſciplina: ⁊ opus ſeruo: Ecc. ¶ Item iudicium verū viguit apud eos. Ait Uale. li. vj. ꝙ cum quidam iudex male iudicaſſet: Rex Cambiſſes pellem eius e coꝛpoꝛe detractam ſelle iudicia- E rie appoſuit: ⁊ in ea eius filium iudicaturū ſedere fecit. Noua eniʒ pena (ne quis poſtea iudex coꝛrūpi poſſet) pꝛouidit. Sic enim pꝛecepit lex diuina. deutero. xvi. Iudices ⁊ magiſtrat⁹ conſtitues in omnibus poꝛtis tuis: vt iudicent populum recto iudicio: nec in alteram partem declinent.

¶ Secūda pars pꝛincipalis. De pꝛudentia.

¶ Capl̄m pꝛimū. Qꝺ pꝛudētia debet eſſe in pꝛincipibus.

His breuiter pꝛemiſſis de iuſtitia ⁊ eius partibus: ſequitur de pꝛudentia que eſt neceſſaria pꝛincipibus. Ut enī dicit vegetius de re militari: nullus eſt quem opoꝛteat vel plura: vel melioꝛa ſcire q̄ꝫ pꝛincipem: cuius doctrina debet omnib⁹ pdeſſe ſubiectis. Nemo enī iuuenes eligat duces: coꝫ non conſtat eos eſſe pꝛudentes: pꝛout dr̄. F iiij. topicoꝛum. Tria enim fecerūt Romanos eſſe gentiuʒ victoꝛes.

ſ. Scientia: Exercitatio: ⁊ Fides.
Q electi in ſacramento reipubli
ce impendebant. ait Poli. li. vi.
Tunc enim (ait Plato) beatū or
bem terrarum fore: cū vel ſapien
tes regnare. ⁊ reges ſapere cepiſ
ſent. ait. Val. li. vij. ⁊ Boeti⁹. i. de
conſol. Unde aureū ſeculum di
cebat: quando penes ſapiētes re
gna erant: ait. Señ. epla. xcij. At
enim ait Poli. li. iiij. Romanos
Imperatores aut duces duz eo
ruz reſpublica viguit non memi
ni extitiſſe illitteratos. et ſcio quo
G modo contigit ex quo principib⁹
languit virtus litterarum: Arma
te militie infirmata eſt manus: ⁊
ipſius principatus quaſi precisa
radix. Nimirum: cum ſine ſapiē
tia ſtare non valeat principatus
ait ſapientia diuina. prouer. viij.
Per me reges regnant. Unde ꝗ
rex Romanorum hortatus ē re
gem Francorum: vt filios libera
libus diſciplinis inſtrui faceret. di
cens: ꝙ rex illitteratus quaſi aſi
nus coronatus. prout dr̄ in eodē
libro. Ideo antiqui principes ha
H bebāt magiſtros ſuos. Sic Tra
ianus Plutarcum: Nero Se
necam: Alexander Ariſtotelem:
Nato enim Alexandro: ſcripſit
Philippus pater eius epiſtolaz
talem. Philippus Ariſtoteli ſa
lutem dicit. Filium mihi genituz
ſcito. Et quidem diis habeo gra
tias: non tam proinde qꝛ nat⁹ eſt.
ꝗ pro eo: qꝛ eum naſci contigit

temporibus vite tue. Spero enīz
fore: vt educatus eruditusqꝫ a te
dignus exiſtat: ⁊ nobis: ⁊ rerū ip
ſarum. ſ. regni ſuſceptione. Vere
enim rex ſapiens populi ſtabili
mentum: Sap. vi. Si delectami
ni in ſedibus ⁊ ſceptris: O reges
populi diligite ſapientiam. Et ibi
dem. Diligite lumen ſapiētie om
I nes qui preeſtis populis. Ecc. x.
Iudex ſapiens iudicabit populū
ſuum: ⁊ principatus ſenſati ſtabil
erit. Sequit: Rex inſipiens pdet
populum ſuum: ⁊ ciuitates inha
bitabuntur per ſenſum pruden
tium. Unde ⁊ Salomon placuit
deo: qꝛ petijt cor docile: vt poſſet
iudicare populum dei. ⁊ diſcerne
re bonum ⁊ malum. iij. Reg. iij.
¶ Ad hanc prudentiam haben
dam: ⁊ eius opera exercenda an
tiqui reges fuerunt ſtudioſi: ſicut
Ptholomeus Philadelphus
q Democritum bibliotece prefec.
K Qui cuz queſiuiſſet ab eo nume
rum librorum: Uiginti millia ad
eſſe reſpondit. Sz paulo poſt vſ
qꝫ ad quinquagīta millia poſſe ve
nire. ⁊ nuntiauit ei: apud iudeos
eſſe legem: ore ipſius dei editam
⁊ digito eius ſcriptam. pro qua
ſūmopere laborandum eſſe dice
bat: vt in grecum conuerſa eloq
um in archiuis regalibus habe
ret: prout legit in hyſtoria ſcola
ſtica. Et ad ipſam interpretan
dam obtinuit a iudeis ſeptuagin
ta interpretes: vt dr̄ ibi. Unde in

laudem Theodoſij Imperato
ris ait Sozomeus. i. hyſtori. tri
partite. Aiunt: te per diem exerci
tari armis: ⁊ eo tempore ſubie
L ctorum negotia diſceptare iudi
care: ſimul ⁊ agere: modo ſeorſū
modo publice que ſūt agēda cō
ſiderare: noctibus vo libris icū
bere. Fert etiam tibi ad eoruz ſci
entiam miniſtrare candelabrum
opere mechanico factum: ſponte
fundēs oleum in lucernā: vt nul
lus in laboribus tuis cogatur af
fligi: ⁊ nature vim facias ſomno
repugnans. per doctrinam enim
audio te ſcire lapidum naturas.
Item princeps non ſolum debet
eſſe prudens in humanis diſpen
ſandis: ⁊ eorum legibus: ſed etiā
in legibus diuinis. ait dñs deut.
xvij. Poſtqꝫ ſedit rex in ſolio re
gni ſui ſcribet deutronomiū legis
M hoc in volumine: accipiens exē
plar a ſacerdotibus leuitice trib⁹.
⁊ habebit ſecuz: legetqꝫ illud om
nibus diebus vite ſue: vt diſcat ti
mere dominum deū ſuū: ⁊ cuſto
dire verba ⁊ cerimonias que in
lege precepta ſunt. Humane eni
leges eaten⁹ valent: quatenus a
diuinis non diſcrepant: ait Heli
nandus. Alioquin verificat illō
Bernardi ad Eugenium li. i. Si
N mia in tecto: rex fatu⁹ ſedens in
ſolio. Nō ſi forte illitteratus eſt
princeps: conſilijs litteratorū euz
regi neceſſe eſt. Unde a ſacerdoti
bus iubet accipere exemplar le

gis. i. a viris catholicis ⁊ eccleſia
ſticis: ſicut exponit Elynandus.
¶ Capl̄m ſecundū. De prudētia
philoſophorum.

E prudentia autem phi
loſophorum: ⁊ ſtudio ad
eam habendā: ſuperua
cuum eſt ſcribere: cum eorū ſtu
dia pateāt per ſapientie documē
ta. De quorundā vo ſtudio Val.
li. viij. ſcribit. vbi ait: ꝙ Carnay
des laborioſus ⁊ diuturn⁹ fuit ſa
pientie miles. Siquidem nongē
tis expletis annis: ita ſe mirifice
doctrine operibus addixerat: vt
cum cibi capiendi cauſa recum
beret: cogitationibus inherens:
manuz ad menſam porrigere ob
liuiſceretur: idemqꝫ illi viuendi ⁊ O
philoſophandi finis fuit. ¶ Ibi
dez narrat: Solonē philoſophū
quottidie aliquid adiſcentem ſe
neſcere. Nō ſupremo die confir
mauit: in quo aſſiſtentib⁹ amicis
⁊ de re quadā ſermonem confer
rentibus. caput fatis preſſum ere
xit. Interrogatusqꝫ cur id fecerit
rñdit: vt cum id quicquid eſt de q̊
diſputatis percepero moriar. De
quo ꝯſimiliter dici poteſt: ꝙ idez
ſibi viuendi ⁊ philoſophandi fi
nis fuit. ¶ Cōſimiliter ait dō So P
crate: ꝙ dum ad diſcendum ſe ſe
per pauperem edidit: ad docēdū
ſe locupletiſſimuz fecit. ¶ Eodez
modo narrat ibi de Archinode
philoſopho: ꝙ capta ſua ciuitate
ſ. Syracuſana: ⁊ Marcellus edi

ctum dediſſet: ne ille occideretur. ⁊ ipſe oculis ⁊ animo in terra𝔷 fi-
xis: formas ⁊ circulos deſcribe-
ret: ſuperuenienti militi: ⁊ ſup ca-
pitrum gladium tenenti: ⁊ inqui-
Q rentiquiſnam eſſet: propter ni-
miam cupiditatem veri inueſti-
gandi quod querebat in ipſis fi-
guris: nomen ſuu𝔷 indicare non
potuit. Sed ꝓtracto puluere ma-
nibus: noli (inquit) obſecro: iſtum
circulū diſturbare: ⁊ quaſi negli-
gens lictoriſ imperiu𝔷: gladio eſt
truncatus. Nec mirū: Si fuit in
eis tam feruens ſtudium pruden-
tie: q2 eam precioſiorem omnibꝰ
temporalibus eſtimabāt. Unde
enim dicit Uale. li. vij. Themiſto
clem philoſophum conſuluit vni
ce filie pater vtrū eam pauperi ſ3
ornato. ſ. ſcia ⁊ virtutibus: an lo
R cupleti parum probato. ſ. in pre-
dictis colocaret nubēdo. Cui phi-
loſophus: malo (inquit) virum pe-
cunia: ꝙ pecuniam: viro indigē-
tem. Quo dicto monuit: vt gene-
ru𝔷 diuitijs potius ꝙ diuitias ge-
nero preeligeret. Carentem enim
prudentia ⁊ virtutibꝰ: ſcire vti re-
bus non eſtimauit. Prudentia
enim per ſe eſt deſiderabilis: ⁊ ēt
propter quid: q2 vtilis ad multa
Ait Cōmētator. Ethi. i. Uere eni
beatus vir qui inuenit ſapientia𝔷
⁊ qui affluit prudentia. prouerbi.
S iij. Ideo ſtudentes philoſophie:
(velut inutili rei) detrahebant pe-
cunie: ⁊ huius gratia eam abijcie-
bant: Ait Cōmentator vbi. s. Ut
eni dr̄ prouer. xvij. Quid ꝓdeſt
ſtulto habere diuitias: cu𝔷 ſapiē-
tiam emere nō poſſit: Unde So-
crates Thebanus quondā diti-
ſimus: cum ad philoſophandu𝔷
Athenas pergeret: magnum au-
ri pondus abiecit: nēc putauit: ſe
poſſe ſimul virtutes ⁊ diuitias poſ-
ſidēre.

Capitulum tertium. De me-
moria.

Iſo qualiter prudētia in
v cōmuni viguit in antiqs
videndu𝔷 eſt in eiꝰ parti-
bus. Ut enim ait Tul. ij. rhetori.
li. ij. prudentia eſt rerum. bonaꝝ
T malarumqꝫ ſcientia. Cuius par-
tes ſunt tres. ſ. Memoria: ꝑ quā
repetit ea que fuerunt: Intelligen-
tia: per quam animus conſpicit.
ea que ſunt: Prouidentia: ꝑ quā
videt aliquid quod futurū ſit. Et
hee omnes viguerunt in ꝓnci-
pibus antiquis: ⁊ debent eſſe in
omnibꝰ. Debet enim eſſe memo-
ria. ſ. proprie conditionis: ⁊ diuie
ſublimitatis: vt ex potentia non
efferatur animus ſupra ſe: neqꝫ
contra deum: ſed iugiter mediter
V propriam conditionem. Ad quā
memoriam inducendam ⁊ con-
ſeruandam ſtudebant antiqui ꝓ
ut dicit Hugo: ⁊ Hiero. in parte
epl'a. cxvij. diſqꝫ victoribus rede-
untibus Romā poſt ſubiugatio-
nem regionum triplex fiebat ho-
nor. Primus: ꝙ victori ob-
uiabat pupulus cū leticia. Se-
cundus: ꝙ omnes captiui ſeque-
bantur currum eius: manibꝰ pꝰ
terga ligatis. Tertius: ꝙ ipſe
victor indutus tunica Iouis ſe-
debat in curru: Quem trahebāt
quattuor equi albi: ⁊ ſic ducebat
vſqꝫ ad capitoliū: iuxta illud Oui-
dij Quattuor in niueis aureꝰ ibis
equis. Ne tamen his honori-
bus obliuiſceret ſui: triplice𝔷 mo-
leſtiam oportebat eū ipſa die ſuſti-
X nere: Prima erat: ꝙ poneba-
tur cum eo in curru quidam ſer-
uilis conditiōis: vt daret ſpes cui-
libet ꝙtumcunqꝫ vilis conditio-
nis perueniendi ad honore𝔷 hu-
iuſmodi: ſi eiꝰ probitas mereret.
Secunda: ꝙ ille ſeruus eum
colaphizabat: ne nimis ſupbiret
⁊ dicebat ſibi. Nothi ſelitos. i. no-
ſce teipſum: ⁊ noli ſuperbire d tā-
to honore. Reſpice poſt te: homi-
nem te eſſe memento. Tertia
ꝙ illa die poterat quilibet dicere
in perſonam triumphantis quic-
quid vellet. ſ. opprobria impune
ipſi victori. Unde ⁊ Iulio ceſari
reuerenti poſt multas victorias
multe ſunt iniurie dicte: nulla vl-
tione ſequente.

Capitulum quartum. De in-
telligentia.

Onſimiliter legitur fuiſ-
c ſe intelligentia apud an-
tiquos exiſtentes in pote-
ſtatibus que debet eſſe apud om-
nes tales. Et hoc. iij. ſ. Sollicitu-
dinum concomitantium: put ait
Ual. li. vij. de illo rege ſubtilis iu- Y
dicij. quem ferunt: ꝙ tradito ſibi
diademate (prius ꝙ capiti impo-
neret) diu conſideraſſe: ⁊ dixiſſe.
O nobilem magis quam felice𝔷
pannum: quem ſi quis penitus
agnoſcat ꝙ multis ſollicitudini-
bus: ꝑiculis: ⁊ miſerijs ſit refertꝰ
nec humi quidem iacentem tol-
lere vellet. Uere enim (qui preeſt)
ē i ſollicitudie. Ro. xij. Unde Acha-
tes (qui dr̄ cura) legit fuiſſe comes
Enee: prout dicit Hugo. Itē
fuit in principibus ⁊ debet eſſe in- Z
telligentia periculorum circunſtā-
tium: ⁊ ſpālīter ſeductionū adulā-
tium. Sunt enim adulatores ſy-
rene blandis vocibus ſeducētes
Iſay. xiij. Syrene in delubris vo-
luptatis. A quibus ſūme cauere
oportet: ⁊ eorum falatias intelli-
gere. Unde Spegryppus philoſo-
phus nepos Platonis: adulan-
ti dixiſſe legit: Adulator: deſine: ni-
hil proficis: cum te intelliga𝔷: Et
ideo ait Celius Baldus (prout le-
gitur li. iij. de nugis philoſopho-
rum) Egregie imperator Augu-
ſte: maxime elucet prudentia tua:
q2 iſti. ſ. adulatores nondu𝔷 te in-
ſanum omnino reddiderūt. Qui
(vt tibi applaudant) non mō dijs A
ſed tibiipſi ⁊ populo iniuriā faci-
unt: Deorum ſiquidem reueren-
tiam minuūt: quos tibi parificāt.
Te arguunt inſipientie: cum con-
ditionis tue repugnante natura:

parem te eſſe dijs perſuadere pre-
ſumunt. Nota ſuperſtitionis in-
currunt populum: cui mortales
pro imortalibus ſuadent eſſe co-
lendos. Sane aliquid diuinū in
eē tibi mōſtrabis: ſi omnes iſtos
q diuinitati tue fraudulenter ap-
plaudunt rapi feceris ad tormen-
ta. Quis enim deorum: ei parcit
B a quo ſe deceptū intelligit? Quis
non irruat in eū: qui aureos Jo-
uis oculos eruit? hec ibi. Unde p-
ut dicit Uale. lib. vi. Athenienſes
Thimogoram inter officium ſa-
lutationis: Darium more gentis
adulantem: ſuplicio affecerūt. Si-
mile dicit Señ. epl'a. lxi. qualiter
Alexāder ſubſanauit adulatores
Cum enim ſagitta vulneratus in
bello tandem repreſſo ſanguine
ſicci vulneris anxiū dolorem ſen-
tiret: et crus equo ſuſpenſum pau-
latim obſtupuiſſet: coactus oſiſte-
re: omnes (inquit) iurant: me fili-
um eſſe Jouis. ſed vuln⁹ hoc me
C hominem eſſe clamat. ¶ Item
in magnatibus debet eſſe intelli-
gentia vanitatis et breuitatis digni-
tatum et poteſtatū. Unde de Alex.
ille egregiuſ verſificator ait. Quā
friuola gaudia mundi. Quam
rerum fugiens honor: q̄z nomē
inane. Magnus in exemplo eſt
cui non ſufficerat orbis: Sufficit
exciſſo deffoſſa marmore terra.
Quinq̄z pedum fabricata dom⁹
q̄z nobile corpus. Exigua requie-
ſcit humo. Sicut enim dicit Ua-

lerius li. viij. Cum Alex. audiſſet
ab anaxarco comite ſuo ex aucto-
ritate ſui preceptoris inumerabi-
les eſſe mundos: heu (inquit) mi-
hi miſero: q2 neq̄z vno quidem ad-
huc potit⁹ ſum. Et tamē poſtmo-
D dum eius ſepulcrū fuit vix quinq̄z
pedū. Egregie autem ait verſifi-
cator. Uir bone quid curas res vi-
les: res pituras? Nil profuturas
damno quandoq̄z futuras: Ne-
mo diu manſit in culmine. ſed ci-
to tranſit. Eſt breuis atq̄z leuis in
mundo gloria queuis. Ideo pro-
ut dicit Quintus Curtius: ait qui-
dam Alexandro: Uide: ne dū ad
cacumen peruenire contendis: ip-
ſis quos apprehendis ramis de-
cidas. Uere enim omnipotentat⁹
E breuis vita. Ecc. x. Et qui mō nō
intelligunt hanc breuitatem: ſo-
lertiuſ poſtea intelligent penaliter.
Sap. v. Quid profuit nobis ſu-
perbia noſtra: aut diuitiarum iactan-
tia contulit nobis. etc. Tranſierūt
hec omnia tanq̄z vmbra. etc.

¶ Capl'm quintū. De puidētia.

V Lterius: prouidentia po-
luit in antiquis: que de-
bet eſſe in omnibus regē-
tibus. Et hoc de tribus. ſ. vt ſit in
eis prouidentia ordinati regimi-
nis: ſine qua deficit omnis pote-
ſtas: vnde legit in morali dogma-
te philoſophorum: q̄ Xerxes rex
Medorum indixit bellum gre-
cis: et collegit inumerabilez exer-
citum. Cui dicebat alius famulā-

F tium: grecos belli nuntium non
expectaturos: ſed ad primam ad-
uentus famā terga verſuros. Ali-
us dicebat timēdū eſſe: ne vrbes
deſertas et vacuas inuenirent. et
non habiturum regem: niſi tan-
tas vireſ exercere poſſit: Alius di-
cebat: greciā non vinci: ſed obrui
molle exercit⁹. Aliuſ dicebat: vix
illi naturam rerum ſufficere: an-
guſta eſſe maria claſſibus: mili-
tibus caſtra: explicandis equeſtri-
bus campeſtria: vix celum pate-
re ſagittis. Dumq̄z in hunc mo-
dū regem nimia eſtimatione ſui
furentem concitarent: ait Dama-
zat⁹. Multitudo iſta (que tibi pla-
cet) metuenda eſt. Uerum eſt enī
immodica nunq̄z poſſe regi. nec
diu durare poteſt: qd regi nō pōt.
G Nihil tam magnū: qd perire nō
poſſit. Acciderāt autē q̄ predixe-
rat Damazatus. Ille enim tā grā-
dis exercitus ob defectum proui-
dētie regiminis deuict⁹ eſt a pau-
cis prouide ordinatis. De hoc eo-
dem ait Uegetius li. iiij. q̄ cū eēt
vexat⁹ a trecentis lacedemonio-
rum: aiebat ſe eſſe deceptum. Et
hoc quidem: q2 multos haberet
homines: viros vere diſcipline te-
naces nullos. Nulla ergo mul-
titudo prodeſt ſine prouiden-
tia. ¶ Item fuit in antiquis
principibus prouidentia: in con-
ſideratione mortis. Ut enim le-
gitur in vita Joannis elymoſina-
rij antiquitus poſtq̄z imperator

coronabat: ſtatim ingrediebant
ad eum edificatores monumen-
torum dicentes eidem: De quali
H metallo iubet imperium tuū: vt ti-
bi fieri monumentū. Inſinuātes
ſ. ei: q̄ tanq̄z corruptibilis homo
et tranſitorius curam ſuiipſi⁹ ha-
beret: et pie regnum diſponeret:
Unde ait ſapiētia diuina Ecc. viij.
Memorare nouiſſima tua: et in
eternum non peccabis. hec ē enī
vera phia. ſ. meditatio mortis: ait
Plato in Phedrone: Mortis
enim meditatio eſt quaſi frenum
hominē refrenās: ne effluat et diſ-
curat per latitudines ambitionū
cupiditatum et libidinum. Legit
in hyſtoria traſmarina: q̄ Brag-
I mani petierunt ab Alexandro i-
mortalitatem: Cumq̄z diceret: ſe
non poſſe dare: cum et ipſe morta-
lis eſſet: dixerunt ei: Quare ergo
tot mala faciēdo diſcurris: Qua-
ſi dicat Ab his te debēt mors re-
uocare. Sic enim narrat Alphō-
ſus in tractatu ſuo de prudentia:
mortuo Alexandro: cum fieret ſi-
bi ſepultura aurea: conuenerunt
ibi philoſophi plurimi: Quorum
vnus dixit. Heri Alexander: ex
auro faciebat theſaurum: hodie
econtrario aurum facit de eo the-
ſaurum. Alius dixit. Heri nō ſuf-
ficiebat Alexandro totus mūd⁹.
hodie ſufficiunt ſibi vlne due vel
tres terre. Alius dixit. Heri Ale-
K xāder populo imperabat: hodie
populuſ ſibi imperat. Alius dixit

Heri Alexander multos potuit
a morte liberare: hodie mortis la
queũ non potuit euitare. Alius di
xit. Heri Alexãder ducebat exer
citus: hodie ab illis ducit ſepultu
re. Alius dixit. Heri Alexander
terram premebat: hodie terra p̃
mitur ipſe. Alius dixit. Heri Ale
xandrum gentes timebant: ho
die vilem eum deputant. Alius
dixit. Heri Alexãder amicos ho
die equales habet. Si quis igit
iſta conſideraret dictis modis: ſe
refrenaret. Dicitur enim de im
pio. Quaſi ſterquilinium in fine
perdet. Job. xx. Ideo Ecc. xxvi.
L Memento finis. Melius ẽ eni
ire ad domum luctus q̃ ad do
mum conuiuij. In illa eniꝫ: finis
cunctorũ admonet: ꝛc. Ecc. vij.
Item fuit in antiquis prouidẽ
tia diuine vltionis: ꝛ diuini exa
minis: Ait Tul. i. tuſ. q. de Dioni
ſio tyranno: q̧ cum quidã ami
cus eius Damacles nomine lau
daret copias eiꝰ ꝛ opes maieſta
tem dãnatus rerum humana
rum: magnificentiam edium re
giarũ: negaretq̧ vnq̧ quemq̧
beatiorem fuiſſe reſpõdit. Uis de
guſtare ꝛ experiri fortunam me
am. Cũq̧ ſe id velle diceret: col
locari eũ fecit Dioniſius in aureo
lecto pulcherrimo: ꝛ menſaꝫ pa
rari opulentaꝫ: pueros ꝛ iuuenes
ad miniſtrandum electos conſi
ſtere fecit. Cum auteꝫ omnes ad
eſſent deliũe: ꝛ Damacles: ſibi vi

deretur fortunatus: iuſſit tyrãnus
fulgentem gladium ꝛ elimatum
ſeta equina appenſũ demitti: vt
penderet capiti illius ꝛ ceruicibꝰ.
Cumq̧ ille: nec pulchros mini
ſtros aſpiceret: nec manũ ad mẽ
ſam porrigeret: nec in lectum au
reum pre timore queſceret: ne gla
dius ſuper caput eius caderet: ait
tyrãnus. Talis eſt vita mea: quã
beatam putas. Ille v̓o orauit ty
rãnum: vt abire liceret. Unde ſa M
tis videt Dioniſius d̓claraſſe: nul
lum beatum eſſe: cui aliqs timor
ſemper impendeat. Et de hoc eo
dem Macrobius li. i. vnde ꝛ de
Ariſtotelle legit: q̧ appropinquãs
morti rogatus a diſcipulis: vt do
ceret bonam ſententiam: reſpõn
dit. Humiliatus: hunc mundũ
intraui: anxiꝰ vixi: turbatus exeo
inſcius ꝛ ignarus.

Capitulum. ſextũ. De reliquis pru
dentie partibus.

a Ad predictas tres prudẽ
tie partes poſſunt redu
ci partes prudentie quas
ponit Macrobius li. i. dicẽs: q̧
prudentie inſunt. ratio: intellectꝰ
circũſpectio: prouidentia: docilitas:
cautio. Ratio eſt aſpectus mẽ
tis quo bonum malumq̧ diſcer
nit: virtutes eligit: deum diligit: N
prout dicit ab Augu. de ſpiritu ꝛ
anima. c. viij. Intellectus eſt
viſus anime quo inuiſibilia percipit
vt dicitur ibi: Circunſpectio ẽ
contrariorum vitiorum cautella
Cuius officium

Cuius officium eſt: virtutes ſic
ſeruare: vt in vitia homo non ca
dat: put dr̃ in morali dogmate
philoſophorũ. Sic enim docet
ſeruare frugalitatẽ: vt homo nõ
ſit prodigus nec auarus. Sic do
O cet ſeruare fortitudinem: vt hõ
non ſit temerarius nec timidus.
Et ſic de alijs virtutibꝰ. Pro
uidentia eſt notio: futurum per
tractans euentũ. Cuius officiũ
eſt: ex p̃ntibus futura perpende
re. aduerſus aduenientem cala
mitatem ſe conſilio premunire:
put dicitur vbi. ſ. Et [illegible] proui
dentia maxime q̃tum [illegible] conſi
lia danda ꝛ ſuſcipienda viguit in
antiquis. Ut enim ait Tulius de
ſenectute. nõ viribus: aut veloci
tatibꝰ: aut celeritate corporis res
magne gerunt: ſed cõſilio: aucto
ritate: ꝛ ſententia: Dantes eiꝫ cõ
ſilia: plus agũt alijs. Similes. n.
P ſunt gubernatori in naui: vnde ꝛ
in bellis parũ ſunt arma foris: vbi
intus non eſt conſiliũ: ait Tulius
primo de offi. Et phi plus value
runt in bellis: Conſilijs q̃ princeps
armis: ait Tulius ibi. Ut eniꝫ dr̃
puer. xxiiii. Cũ diſpoſitione init
bellum: ꝛ erit ſalus vbi multa cõ
ſilia. Ideo Alexãder obtinuit vi
ctoriam: q2 conſilio gubernabat
exercitũ: ait Trogus Pompeiꝰ
li. xi. q̧ Alexander: cũ ad pericu
loſum bellũ exercitũ eligeret: nõ
iuuenes robuſtos: ſed veteranos
(q cũ patre ꝑatruoq̧ militauerãt)

eligebat: vt non tam milites q̃
magiſtros militie putares. Ordi
nes quoq̧ nemo niſi ſexagenariꝰ Q
duxit. Itaq̧ nemo fugã i p̃lio ſꝫ
victoriam cogitauit: nec alicui in
pedibus quicq̧ ſpei: ſed in lacer
tis fuit. Econtra fuit de exercitu
Darij: ideo ille victor: iſte victus
fuit. Docilitas v̓o eſt prudẽtia
erudiẽdi impitos: vt per eã prius
homo ſeipſum: poſtea alios ifor
met: put dicitur in dogmate phi
loſophorũ. Cautio ẽ diſcerne
re a virtutibꝰ vitia: virtutũ ſpecieꝫ R
pretendentia: put dicitur vbi. ſ.
Uitia enim ſepe ſimulant ſe vir
tutes: ait Señ. epla. cxiij. ꝛ Gre.
mora. xxiij. Nonnulla vitia: vir
tutes ſe mentiũtur: ſicut effuſio
ſiue prodigalitas: videri vult lar
gitas: tenacitas: pſimonia: ꝛ cru
delitas: iuſtitia aliquãdo vult vi
deri. Ad hec v̓o diſcernenda ne
ceſſaria eſt cautio. vt eniꝫ ait Ci
cero. Nulle ſunt occultiores inſi
die q̃ que latent in ſimilitudine S
officij. Troyanos enim: equus
idcirco feſellit: quia fortitudinem
Minerue mentitus eſt: ait ibi.
Ex his omnibꝰ prudentiores fue
runt antiqui. vt patet per exẽpla
predicta.

Tertia pars. De temperantia.

b His p̃habitis de prudẽtia
ſequitur de temꝑantia. q̃
eſt neceſſaria p̃ncipanti
bus: ait ſapientia diuina: prouer.
xxxi. Noli regibꝰ. o Lamuel: no T

li regibus dare vinū: q: nullū ſe⸗
cretū/ vbi regnat ebrietas: ne for
te bibant: ⁊ obliuiſcantur iudicio⸗
rum: ⁊ mutent cās filioꝝ paupis.
Ve enim terre: cuius rex puer
eſt. Et cuius principes mane co⸗
medunt. Ecc. x. eſt aūt temperā⸗
tia/ nihil penitendū appetere: in
nullo legem moderationis exce⸗
dere: ſub iugo rationis cupidita⸗
tem domare. ait Macrobi⁹ li. i.
V Eſt etiam tēpantia: rationis in
libidinem/ atq; alios non rectos
impetus animi firma ⁊ modera
ta dominantio. Cui⁹ partes ſunt
tres ſcilicet. Continentia: Clemē
tia: Modeſtia ſm Tuliū. ij. rhe
torica li. ij.

¶ Capitulum primum. De con⸗
tinentia.

Ontinentia aūt large ſū⸗
C pta dicitur ꝙdrupliciter.
Nā eſt vel cohibitio gu⸗
le: vel cohibitio luxurie: vel co⸗
hibitio cupiditatis ⁊ auaritie: vl'
cohibitio ambitionis ⁊ ſuperbie
qui has ſupat cōcupiſcētias con
tinens eſt: ⁊ qui ſuperatur ab eis
incontinens: ait comētator ethi.
primo. ¶ Cōtinentia primo mo
do ſcilicet gule viguit in antiquis
X Ait Vegeti⁹ li. iiij. de re militari:
vbi loquitur de continentia ⁊ ſo
brietate principū: de Alexandro
ꝙ in itinere ambulās cū amicis
accepto pāe veſci ſolit⁹ erat. Idē
legitur de Scipione Emiliano:
⁊ Catonem ferūt ꝯtentū fuiſſe
ex vino quo remiges ſiue ſecum
remigantes. Et de Hanibale le⸗
gitur: ꝙ ante noctem non qeſce⸗ Y
bat; ⁊ de nocte ſurgere ſolit⁹ erat:
⁊ in crepuſculo ad cenam vaca⸗
bat: put dr̄ ibi. Ibi etiā dicit de
continentia admirabili exercit⁹
ſub Marco Scauro: ꝙ cū eſſ;
arboꝝ pomifera in pede caſtroꝝ
poſtera die intactis fructibus eſt
relicta. Ibidē narrat: Maſiniſ⸗
ſam nongenteſimum etatis ānū
agentem: meridie ante taberna⸗
culum ſtantem vel ambulantē
ſolitum capere cibos. Ex dictis
igitur patet: ꝙ non querebāt lau⸗
ta vel precioſa alimēta: neq; epu⸗
lis indulgebant. Unde in geſtis
Romanoꝝ legit: ꝙ Auguſt⁹ Ce Z
ſar: minimi erat cibi atq; vulga⸗
ris: ſerariū panē: ⁊ piſciculos mi⸗
nutos: ⁊ caſeū bubalum manu
preſſum: ⁊ ficus virides appete⸗
bat. Veſcebatur quocūq; loco ⁊
tempore ſtomacus deſiderabat.
Et non ſolum predicta continē⸗
tia viguit in viris ſed etiam in fe⸗
minis. ait Val. lib. primo: ꝙ vini
vſus Romanis feminis ignot⁹
fuit: ne in aliquod dedecus prola
berent: q: proxim⁹ a libero patre
intempantie gradus: ad incōceſ⸗ A
ſam venereā ēē conſueuit. ¶ Itē
legitur de Alexandro in epiſtola
quam Ariſtoteli miſit: ꝙ cū per
aquoſam terram ⁊ inuiam Pyr
rum fugientem cū exercitu ſuo
ſequeretur: laborabat ſiti pgrādi

exercit⁹. Et zephirus miles aquā
inuentam in concauo lapide in
aurata galea obtulit Alexandro:
⁊ ipſe ſitiens: Sed potius voluit
regi ꝗ ſibi conſulere. Quā qdē
aquam Alexander palā effudit:
ne ſe bibente: alij magis ſitirent.
Laudauit tamē: ⁊ remunerauit
militis beniuolentiam. Que res
oēs fec̄ antiquiores. ¶ Cōſimi⸗
liter continentia a voluptate lu⸗
B xurie fuit i antiqs. ait Val. li. i. ꝙ
Cornelius Scipio miſſus in hy
ſpaniam: eo momēto quo caſtra
intrauit edixit: vt omnia que vo⸗
luptatis cauſa erant auferrentur:
⁊ ſubmouerentur. Nouerat enī
vir iduſtri⁹: ꝙ voluptas eneruat
⁊ effeminat homines. vnde in fa
bulis legit: ꝙ fons ſalinatis: igre⸗
dientem in ſe eneruabat: ⁊ viris
effeminatis ſexum adimebat. Et
hoc figmentum fuit in figura vo
luptatis: que eneruat viuentes in
ea. ⁊ effeminat. put dicitur li. v. de
nugis philoſophorū. ¶ Narrat
etiam Val. li. iiij. de quodā ado⸗
C leſcēte nomine Spurina: ꝙ cū
eſſet excellentis pulchritudinis:
⁊ mira ſpetie plurium feminarū
illuſtriū oculos ſollicitaret: ⁊ ex
hoc: viris eaꝝ ⁊ parētib⁹ ſe ſuſpe
ctum eſſe ſentiret: oris decorem
vulneribus diffudit: deformitatē
q; ſanctitatis ſue fidē: ꝗ formā
aliene libidinis irritamentū eſſe
maluit. Idē ait Ambro. iij. d vir⸗
ginitate. di. Iuuenem veteres fa
bule ferunt. cū ppter admirādā
oris pulchritudinē in amorē in
cēderet feminas: vultū exaraſſe
ſtigmatib⁹: ne qua eū amare poſ⸗
ſet. ¶ Et de cōtinentia Alexādri
Vegetius lib. ij. dicit: ꝙ cum ſibi D
tradita eſſ; virgo eximie pulchri
tudinis: cuidam principi deſpon
ſata: ſumma abſtinentia pepercit
vt neq; eā aſpiceret: ſed ad ſpon
ſum remiſit. Qua re vniuerſe gē
tis ⁊ pncipis mentes ad ſe recō⸗
ciliauit. ¶ Conſimile ait Val. li.
iiij. de Scipione: ꝙ cū inter obſi
des q erant apud Cartaginē ab
eo captam: capta eſſet virgo exi⸗
mie forme: cū intellexiſſet: eā cui
dam nobili deſponſatam: vocatꝭ
parentibus ⁊ ſponſo: eam inuio
latam illis tradidit aurumq; pro
puelle redemptione allatum: in
dotem virgini: ⁊ munus nuptia E
le dedit. Qua ꝯtinentia ⁊ munifi
centia illoꝝ ſibi animos applica
uit. ¶ De vera quoq; continen⸗
tia Xenocratis: ait ibi Val. ꝙ apō
Athenas nobile ſcortū ſpopōdit
iuuenibus poſſe corrūpe tem⸗
perantiam eius. ⁊ nocte veniens
iuxta eum accubuit. nec eius cō⸗
tinentiam in aliquo labefecit. Et
deridētib⁹ adoleſcentibus: ꝙ ei⁹
animū illecebris flectere non va⸗
luiſſet: pactum victorie precium
repetentibus: rn̄dit ſe nō de ſta⸗
tua ſed de hoie pignus poſuiſſe.
Vocauit enim philoſophum ſta⸗
tuam propter eius immobilem F

continentiam. ¶ Hanc eniꝫ cōtinentiaꝫ docuerunt philoſophi. vnde legitur li.vi.ꝺ nugis phoꝝ de Picitagora: ꝙ cū audiſſꝫ Tertonam al' Chortonā ciuitatem laſciuijs indulgentem: illuc venit: ꝛ laudabat quottidie virtuteꝫ: ac vitia luxurie denudabat, Matronarum doctrinam ſepatam a viris: ꝛ pueroꝝ a parentib⁹ frequenter habebat. Docebat has pudicitiam / ꝛ obſequia in viros: illos

G

modeſtiam. ꝛ litterarum ſtudiuꝫ ꝛ velut genitriceꝫ virtutum frugalitatē omnibus ingerebat, Cōſecutuſq; eſt diſputationum aſſiduitate: vt matrone ornatas veſtes ꝛ cetera dignitatis ornamenta / quaſi luxurie inſtrumenta deponerent: eaq; delata in Iouis edem: ipſi dee conſecrauerūt: pferentes vera ornamenta matronarum. ſ. pudicitiaꝫ non veſtes.

H

Et vt efficatius hortaret, ab omni animantium edulio dicitur abſtinuiſſe. De continentia etiaꝫ caſte mulieris legitur lib. iij. de nugis philoſophoꝝ: ꝙ cuꝫ viro ei⁹ nomine Duellio exprobratū eēt: ꝙ oris vitio ſedatus eſſet ſcilꝫ ꝙ malū anhelitum haberet: ꝛ ipſe conquereret vxori: ꝙ eū nō monuerat: ꝺ hoc querere medicinā: reſpondit illa: Hoc feciſſem: niſi

I

crederem: ſic omnium viroꝛuꝫ ora olere. Veriſimile eſt: ꝙ os ſuum: ori viri alterius non applicauerat. ¶ Simili modo continentia a cupiditate auaritie viguit in antiquis. Non enim ambiebant dominari ꝑpter pecuniam: ſed ꝑpter gloriaꝫ / ꝛ reipublice cuſtodiam. vnde Val. li. iij. dicit: ꝙ cū Scipio accuſaret de pecunia: ſenatui reſpondit: Cum totā poteſtati veſtre ſubiecerim aphricaꝫ: nihil ex ea (quod meū eet) preter cognomē retuli, Fuit enim dict⁹ Scipio aphricanus: qꝛ Aphricā deuicit. Et addidit: Non me punice. i. Aphricane: neq; fratrem

K

meū Aſiane. i. de Aſia gaze aurum reddiderunt: ſed vterq; noſtrum magis inuidia q̄ pecunia locupletior eſt. hoc ait: qꝛ inuidia eſt reſpectu maioꝛuꝫ. Iob. v. Paruulum occidit inuidia. Eſt ergo ſenſus. Locupletior inuidia: ideſt virtutibus quibus inuidet. Narrat etiaꝫ ibi Val. Hanc hñe Curio: ꝛ eius cōtinentia: ꝙ fuit norma Romane frugalitatis: ꝛ ſpecimē foꝛtitudinis. ad queꝫ cū legati Sānitiū veniſſent in agreſti

L

ſcāno aſſidentē foco: atq; in catino ligneo cenanteꝫ: magnumq; auri pondus attuliſſent: ac benignis verbis inuitarent: vt auro vti vellet: vultuꝫ riſu ſoluit dicēs: Superuacue (ne dicaꝫ inepte) auruꝫ attuliſtis. Ite ꝛ dicite Samnitibus: Hanc hñē Curiū malle locupletib⁹ imperare: q̄ eū fieri locupletem, At iſtud (vt pcioſum) ita malo homini excogitatū munus reffertote, ꝛ mementote: me

M

neq; in acie vinci: neq; pecunia poſſe corrūpi, ¶ Ideꝫ: cū Pyrrum regem exegiſſet: et viciſſet: nihil omnino ex preda regia attigit: q̄ exercitū / vrbēq; ditauerat: ꝛ popularis aſſignationis modū non exceſſit extimans paruꝫ ydoneum ciuem reipublice: qui eo (qđ reliquis tribueretur) content⁹ non eſt, ¶ Ibidem narrat ꝺ Fabricio lucino: cui cum per legatos a ſannitib⁹ eſſent donaria miſſa: omnia remiſit: cōtinentie ſue

N

beneficio predites ſine pecunia: ſine vſu familie alende comitat⁹. qꝛ eū locupletem faciebat ñ multa poſſidere: ſed modica deſiderare, ¶ Ibi etiā narrat ꝺ Quinto Tuberone. Cui cū gens etheorum vaſa argentea magno pondere exquiſita arte fabꝛicata per legatos miſiſſet: qui retulerāt: ſe vidiſſe vaſa fictilia in menſa ei⁹: iuſſit eos abire cum ſarcinis ſuis monitos: ne continentie q̄ſi paupertati ſuccurrendum putarent. ¶ Conſimiliter narratur de cōtinentia Anathocles regis lib. v. de nugis philoſophoꝛum. vbi dicitur: ꝙ auro (tanq̄ꝫ fictilibus): et

O

fictilibus (tanq̄ꝫ auro) vtendū eſt: longeq; preſtantius eſt: morib⁹ ſplendeſcere q̄ rebus, Ferunt. n. Anathocletam regem in fictilibus vaſis cenaſſe: q̄rentiq; cām reſpondit: Rex ego Sicilie cum ſim: figulo ſatus genitore. Fortunam reuerenter habe: quicunq; repente: Diues ab exili pgrediere domo. Conſiderans enim humilem ortum ſuum: vaſis fictilibus content⁹ erat. Huius auteꝫ cōtinentie cauſa fuit in eis: quia vtilitatē reipublice non pꝛiā intendebant. vt enim dicit Valeri⁹ vbi. ſ. patrie rem non ſuaꝫ gliq; gere pcurabat: pauperq; in diuite imperio: q̄ꝫ diues in paupere verſari malebat, Et ponit exem

P

pla de ꝯſimilibus: qui adeo pauperes moꝛiebant: ꝙ ñ habebant vñ traderent filias ſuas nuptijs. Illuſtrium tamen viroꝝ inopie a ſenatu ſuccurrebat: ꝛ eoꝛum filias conſueuit ſenatus honoꝛabiliter nuptijs tradere, Iō vere ait Aug. epl'a. v. Qui prudenti⁹ attēdunt: plus dolenduꝫ eſt: paupertatem q̄ꝫ opulentiam periſſe Romanaꝫ. In illa eniꝫ ſcilꝫ paupertate: morum integritas ſeruabatur. Per hanc ſcilicet opulentiā: nō muros vrbis: ſꝫ boꝛuꝫ mētes: dira neqtia: oī peioꝛ hoſte / coꝛupit. iuxta illud Iuuenalis: Nullum crimen abeſt: facinuſq; libidinis ex quo, Paupertas Romana perit. ¶ Ex dictis patet: qualiter fuit in eis continentia ambitionis ꝛ ſuperbie,. Non enim dñari ap

Q

petebant / ambitioſe / ꝛ arrogāter. ſed reipublice proficere / ꝛ eā vtiliter gubernare. Et in laboꝛib⁹ ſuis condeſcendebant: ꝛ in militijs cum ſuis laboꝛabant: vñ in laudem Iulij Ceſaris dicit: ꝙ nūq̄ꝫ

dixit militibus suis ite: sed venite
dicensqꝫ ꝙ labor cū duce partici/
patus videtur militibus minor.
vnde de ipso legitur lib.iij.de nu
gis philosophorum: ꝙ cū vete/
ranus quidā periclitaret coram iu
dicibus: rogauit Cesarem: vt ad/
esset in publico.s.ad eū adiuuan/
dum.cui cum Cesar daret bonū
R aduocatum: rn̄dit ille. O Cesar:
te periclitante in bello Asiatico:
non vicarium quesiui: sed pro te
ipse ego pugnaui: detexitqꝫ cica/
trices vulnerum que ibi suscepit.
Erubuit Cesar: venitqꝫ in aduo
cationem. Verebatur enim non
tantum sup̄bus: sed ēt ingratus
videri.vnde ait ibi. Qui nō labo
rat: vt militibus carus sit: militē
amare nescit. ¶ Consimile nar
rat Sen̄.li.iij.de ira.de Antigo/
no rege: ꝙ cum qdam nocte au
disset quosdā ex militib⁹ oīa ma/
la imp̄cātes regi: q eos duxerat
in illud iter ⁊ locum: accessit ad
eos qui maxie laborabant. Qui
cum eos adiuuaret: ⁊ ignorarēt a
quo iuuarent: admonuit eos di.
S Iam maledixistis Antigono cu/
ius vitio in has miserias incidi/
stis. Nunc bene optate ei: q vos
ex hac voragie eduxit. Mira re/
gis humilitas: qui nō dedignat⁹
est condescendere laborantibus
⁊ mira patientia: qꝫ non est indi
gnatus sibi maledicentibus.
¶ Qualiter autē dicta q̄drupler
cōtinentia viguit in philosophis

planum est. His enim mōis cō/
tinere: est opus ph̄ie. Leuatio.n.
egritudinum: formidinum: ⁊ cu/ T
piditatum: est fruct⁹ vltim⁹ ph̄ie.
ait Tul.i.tus.q. vt enim ait ibi li.
ij. philosophia est cultura animi.
Hec extrahit vitia radicit⁹: mun/
dat animos: ⁊ preparat: vt fruct⁹
ferant: ⁊c. vnde sicut dicit Pa/
pias. Achademia fuit villa freq̄n/
ti terremotu cōcussa: distans mi
liario ab Athenis. Hanc ph̄i ele
gerunt.s. Plato ⁊ sui: vt se timo
re a libidine ↄtinerent: ⁊ ab alijs
cessantes: studio ph̄ie vacarēt.et
inde dicti sūt Achademici. ¶ Nā V
de continentia Diogenis ait Va
leri.li.iiij. ꝙ ↄtinentiā ei⁹ Alexā.
vincere non potuit.ad quem in so
le sedentem cum accessisset: hor/
tareturqꝫ: vt si q̄ sibi p̄stari vel/
let indicaret: vir robuste p̄stantie
inquit. Vellem de ceteris: vt a so
le mihi non obstes.i.non stes in
ter me ⁊ solem. Ex hoc aūt exiuit
sententia: Alexander gradu suo
Diogenem diuitijs pellere tēpta/
uit: sed celeri⁹ Darium armis.s. X
pellere potuit gradu suo regali.
Idō Sene.v.de bn̄ficijs dicit: ꝙ
Diogenes multo potentior ⁊ lo/
cupletior fuit Alexandro omnia
possidente. Plus.n.erat qd̄ hic
nolebat accipere: q̄ qd̄ posset il/
le dare. Et ipsa die vict⁹ est Alex.
qꝫ vidit hoiem: cui nec dare posset
aliquid: nec eripe. ¶ De hui⁹ q̄
qꝫ abstinentia diffusius narrat

Hiero. ↄ Iouin̄.di. ꝙ pallio du
plici vsus sit p̄pter frigus: peram
pro cellario secum portauit: ⁊ cla/
uam ad corpusculi fragilitatem su
stentādam. Habitauit in portaꝝ
vestibulis ⁊ porticibus ciuitatum:
Y vsqꝫ quaqꝫ p̄fitens verū: ⁊ trāseū/
tium abigens aut notans vitia q̄
mores sedabāt. Qui cū in dolio
habitaret: ⁊ secorqueret: domum
volubilem se habere dicebat: ⁊ se
cum tp̄ibus immutantē. Frigore
os dolij vertebat in meridiē: esta
te: ad septentrionem: ⁊ vbicun/
qꝫ sol se iclinaret: Diogenis simr
pretorium vertebat. ¶ Quodam
quoqꝫ tp̄e: cū in vsu potandi: ca
licem ligneū portaret: vidēs pue
rum manu concaua bibere: elisit
calicem in terra dicens. Nesciebā
Z ꝙ natura haberet poculū. Et sic
postea semper cum manibus bi
bit. Nunqꝫ aliqd de animi rigo/
re remisit: in eodem vult⁹ tenore
etiam aduersis interpolantibus
p̄stitit: vt plene eum socraticū no
scere: calcatisqꝫ turbinib⁹ fortu/
torum aduersus omnē dolorem
⁊ miseriam vniformi p̄posito per
durauit. Dicebat.n. semp alienum
a philosopho: ⁊ i potestate animi
sui esse: in quem fortune qppiam
licet. ¶ Virtutem animi ⁊ patien
A tiam ei⁹ mors indicat. Nam cū
ad agonem olympicū senex p̄ge
ret: febre apprehensus accubuit
i crepidine vie: volētibusqꝫ ami
cis eum aut in iumētum: aut in

vehiculum tollere: nō acquieuit
sed transiens ad arboris vmbrā
ait. Abite queso ⁊ spectatum p̄gite.
hec nox: me aut victorem p̄babit:
aut victum. Si febrem vicero: ad
agonem veniā: si me vicerit: ad
inferna descendam. Estimandū
est: ꝙ inferna vocat statū anime
p̄ut sep̄ationem a corpore. ¶ De
ↄtinentia aliorum philosophoꝝ
ait Hiero. ep̄la.xxv.di. ꝙ So/
crates Theban⁹ homo ↄdam di B
tissimus: cum ad philosophandū
Athenas p̄geret: magnum auri
pondus abiecit: neqꝫ putauit: se
posse virtutem simul ⁊ diuitias
possidere. Idē ep̄la.cxvi.de alio
qui ait. Abite in p̄fundum male
cupiditates. Ego vos mergam:
ne submergar a vobis. Abiecitqꝫ
pecuniam. ¶ Consimilr ait Se
neca libro de constātia sapientis:
ꝙ cum Democritus Megaram
cepisset: Stipho philosophus ab
eo interrogatus: si aliquid perdi
disset: nihil inquit omnia mea me
cum sunt. Et tamen patrimoniū
⁊ filios hostes rapuerant: qui in
uictum ⁊ indemnē se testatus ē.
Habebat enim vera bona: in q̄
non est manus iniectio. Et dissi/
pata ac dirupta: non sua sed ad/
uenticia iudicabat: ideo non vt
sua dilexerat: Nec talia: bona
esse reputabant philosophi. vt.n.
ait Valerius libro.vij. Anaxago/
ras prudenter respondit interro C
ganti: si quis esset beatus. Nemo

(inquit) ex his quos tu felices pu-
tas. ſed eum in numero eorū re-
periesqui a te miſeri creduntur.
Non eſt ille diuitijs aut honori-
bus habendis: ſed aut ruris exi-
gui: aut non ambitioſe doctrine
fidelis cultor: i ſeceſſu magis ꝙ
in fronte beatior. ideſt inuiſibili-
potius ꝙ viſibiliter.

¶ Capitulum ſecundum. De cle-
mentia.

Is habitis de continen-
tia: ſequitur pars ſecūda
D temperantie: que eſt cle-
mentia. Eſt autem clementia: tē-
perantia animi in poteſtate vlci-
ſcendi. ſcilicet lenitas ſuperioris
erga inferiorem vel inclinatio ani-
mi ad lenitatem in pena exigēda.
ait Sen. ij. de clementia. Et ē ple-
nior ꝙ venia ⁊ honeſtior: q̄r ve-
nia ē debite pene remiſſio: vt ait
ibi. Ex his patet ꝙ clementia eſt
quattuor modis. ſ. In ꝯpatiēdo
affectualiter alienis malis. In re-
mittendo perfectibiliter malum fa-
cientibus. In dando largiter in-
gratis ⁊ indignis. In ꝯdeſcendē-
doqꝫ humiliter ſuis. Et his mo-
E dis viguit in antiquis. Ut enim ait
Sen. li. i. de clementia: quid ma-
gis decorū regenti ꝙ clementia
quibuſcūqꝫ modis: ⁊ quocunqꝫ
iure poſitus ſit. Et ponit exem-
plum. Rex apum ſine aculeo eſt:
Noluit enim natura neqꝫ ſeuum
eſſe: neqꝫ vltionem petere: teluꝫqꝫ
detraxit: ⁊ iram eius inhermem
eſſe voluit: exemplum hoc ma-
gnis regibus ingerēs. Pudeat
enim: ab exiguis animalibus non
trahere mores: ait ibidem. ¶ De
clementia principum in ꝯpatien-
do etiā hoſtibus ait Val. ꝙ Mar-
cus Marcellus: captis ab eo ſy-
racuſanis: cum eſſet in arce con-
ſtitutus: ⁊ opulentiſſime condam F
vrbis tunc afflicte fortunam ex al-
to cerneret: ⁊ caſum lugubrē: fle-
tum cohibere nō potuit. Narrat
etiam: ꝙ cū Ceſar caput Pom-
pei capitalis eius inimici aſpice-
ret: pias lachrymas ēdit. ¶ Cō-
ſimiliter ēt ait de clemētia in remit-
tendo male facta: ⁊ dando bona
indignis. Ait enim de clementia
Pompei erga regem Armenie
qui contra Romanos bella ma-
gna geſſerat: victū in conſpectu
ſuo ſupplicem iacere diutius nō
eſt paſſus: ſed benignis verbis re-
creatum diadema quod abiece- G
rat: capiti reponi fecit: ⁊ in priſti-
num fortune habitum reſtituit.
eque pulchrum iudicans ⁊ vin-
cere reges ⁊ facere. ¶ Similiter
narrat de quodam cōſule Pau-
lo nomine: ꝙ cum quendam re-
gem captum ad ſe adduci audi-
ret: occurrit ei: ⁊ volētē ad genua
ꝓcūbere: dextera alleuauit. Nam
⁊ ſi egregium eſt hoſtem deijcere
nō minus laudabile eſt: infelici H
ſcire miſereri. ¶ Narrat ibidem
de ceſare: ꝙ audita morte Cato-
nis: dixit: ſe illius glorie inuidere

patrimoniumqꝫ eius liberis ſuis
icolume ſeruauit. Sic eni inſtruit
Uirgilius ⁊ recitat Augu. de
I ci. c. xiiij. Tu regem imperio po-
pulos Romane memento. He
tibi artes erunt pacis imponere
mores. Parcere ſubiectis: ⁊ de-
bellare ſuperbos. Hec eſt in ſum-
mis: gloria ſumma viris. Et ali-
bi Etnicus. Eſt piger ad penas p̄n-
ceps: ad premia velox. Quiqꝫ do-
let: quotiēs cogit eſſe ferox. ¶ Itē
clementes erant antiqui in dādo
idignis ⁊ remittēdo. Un̄ Val. li.
v. Liberalitati inqt duo ſunt comi-
tes: humanitas ⁊ clementia. Se-
natus Romani acta fuerunt hu-
K maniſſima ⁊ clemētiſſima. Et po-
nit exemplum: ꝙ cum legati Car-
thaginenſes ad captiuos redimē-
dos in vrbem veniſſent: protinus
eius nulla accepta pecunia reddi-
ti ſunt iuuenes numero duo mi-
L milia quingenti quadragita tres
Tantum hoſtium exercitum di-
miſſum: tantam pecuniam con-
temptam: tot iniurijs veniam da-
tam: ipſos legatos obſtupuiſſe ar-
bitror. ⁊ dixiſſe: O munificentiā
gentis Romane: deorum beni-
gnitati equandam. ⁊c. Ait Soli.
li. i. de Ceſare: ꝙ quos armis ſu-
begerat: clementia magis vicit.
¶ Conſimiliter clementia prin-
cipum ad inferiores eis cōdeſcē-
dēdo magna fuit in antiquis. Si-
M cut legit de Ceſare qui ait. Qui
non laborat: vt militibus ſuis ca-
rus ſit: militem neſit amare: vt ha-
bitum eſt. Nihil enim reddit p̄n-
cipem tam carum militibus ſicut
benignitas: Unde legitur de tyrā-
no in geſtibus romanorum: ꝙ cū
argueretur: ꝙ in omnes vltra ꝙ
Imperatorem decebat ꝯmunis
eſſet. ſ. condeſcendendo clemen-
ter oibus: rn̄dit: ſe talē velle Im- N
peratorē eē priuatis: qlē impatorē
qſqꝫ priuatus optaret. ¶ De Ale-
xandro ait Valer. ꝙ precipuū amo-
rem a militibus meruit ſua clemē-
tia. De quo ait: ꝙ cum in tempe-
ſtate duceret exercitum: militem
confectum ſenio: ⁊ frigore obſtu-
pefactum reſpexit ipſe ſedens in
ſede ſublimi ꝓpinqua igni. Sta-
timqꝫ deſcendit. ⁊ manibus ſuis
illum in ſua ſede impoſuit: id ſalu- O
tare ſibi futurum dicens: ⁊ quod
apud perſas capitale extitiſſet: ſo-
lum regium occupaſſe. Quid igi-
tur mirum ſi ſub eo duce milita-
re: iocundum ducebant: cui mili-
tum incolumnitas: ꝓprio faſtigio
carior erat. ¶ Legitur etiam de
Alexandro in epla eius ad Ari-
ſtotellem: ꝙ cum deuiciſſet Pyr-
rum ſuperbiſſimum ⁊ ditiſſimum
ſibi ſtatim regna reſtituit. Qui (vt
inſperato honore) dotatus eſt om-
nes theſauros (quos abſconderat)
ſibi oſtēdit: eumqꝫ ⁊ ſuos ditauit
ac ſibi fideliſſimus poſtea fuit q
fuerat inimicus.

¶ Capitulum tertium: De mo-
deſtia.

a Non solū autē p̄dicte partes tēperātie viguerūt in antiqs: sꝫ ēt tertia p̄s q̄ est modestia. est autē modestia
P scia rerum que aguntur aut dicū tur colloquendarum: ait Tul. li. i. de offi. Et dicitur a modo. i. quo nec plus nec minus: ait Aug: de beata vita. Ex quo igitur fuerunt virtutibus prediti: planum est: ꝙ modestia. Unde de Tito dr̄: ꝙ in morte nullum factum recoluit penitentum excepto vno: qđ tm̄ non perdidit: nec cuiq̄ notū fec̄.
Q Quod euenit: quia omnia modeste egit que agenda erāt. Ad has partes temparantie reducuntur partes quas ponit Macrobius li. i. dicens. Temperantiam sequitur verecundia: Abstinentia: Castitas: Moderatio: Parcitas: Sobrietas: Pudicitia. Quibus pn̄t exēpla supraposita adaptari.

¶ Quarta pars de fortitudine.

c Consequenter videndum est de fortitudie qualiter viguit in antiquis: non ea que ē corporalis: sed q̄ virtualis ꝛ mentalis. Ait Macrobius li. i. Fortitudinis est: animum supra periculi metuꝫ agere: nihil nisi turpia timere: aduersa ꝛ p̄spera fortiter tollerare. Est enim for-
R titudo: rerum magnarum contēptio ꝛ laboris cum vtilitatis rōe perpessio, ait Tul. ij. rhetori. li. iij. vel vt ait idem rhetori. i. li. ij. Fortitudo est: considerata periculorꝫ susceptio. Cui⁹ partes sunt: Magnificētia: Fidentia: Patientia: perseuerantia.

¶ Capitulum primum. De magnificentia.

c Est autem magnificentia: magnarum ꝛ excelsarum rerum cum animi āpla ꝛ splēdida ꝓpositione agitatio ꝛ administratio. ait Tuli. vbi s̄. Et hec magnificētia vel ē cordis dedignando subici vilitatib⁹ aut priuari libertatibus. Vel est oris profitendo veritatem in ser- S
monibus vel est operis: magnifice agendo in effectibus. ¶ Prima magnificentia: erant prediti antiqui: ꝛ debet esse preditꝰ cor hois. Est enim proprium hois habere gloriosum spiritum quererentem vbi honestissime viuat: non vbi tutissime: ait Sen̄. epl̄a
T cvi. Ideo debet dedignari vilib⁹ maxime peccatis. Unde Senec. epistola. lxviij. Ad maiora natus sum: q̄ vt sim corporis mei mancipium. Et idem alibi. Si scirem deos ignoscituros: ꝛ homines ignoraturos: peccare d̄dignarer. ¶ Item hec magnificentia dedignat priuari debita libertate. Ut enim ait Ual. li. vi. Cū percumtium captū esset a Romanis: aliquibus interfectis: aliquibus captis: tm̄ Italici sanguinis obliuisci non potuerunt. Cum eniꝫ nullum auxilium nisi in precibus re-

staret his q capti erant princeps
V eorum interrogatus: quam penā mererent ipse ꝛ sui: respondit: ꝙ eam quam mererent illi q se dignos iudicant libertate. Et q̄ cuꝫ vlterius quereret: qualem cū eis pacem Romani habituri essent impunitate donata: rn̄dit constāter. Si bonam dederitis: pacem perpetuam habebitis: si malam non diuturnam. Qua de re factū est: vt victis non solum venia: sꝫ ꝛ beniuolentia Romāe ciuitatis daret. ¶ Item magnificentia fuit in eis in profitendo verum in sermonibus. Ut enim ait Ualerius vbi s̄. Cum Selinus vltime senectutis accusaret Libonem: Pompeius magnus exprobās ei etatem: dixit illuꝫ ab inferis eē
X remissum ad accusandum. Quasi dicat: eum fuisse mortuuꝫ p̄ senectute: ꝛ post resuscitatum. Rn̄dit constanter. Non mentiris (inquit) Pompee. Uenio eniꝫ ab inferis: vbi quidem moratus sum) vidi multos deflentes ꝛ conquerentes: iussu tuo iniuste occisos. Fortissimum enim erat tunc: Pompeio maledicere: ꝛ tm̄ ex forti magnificentia expressit sibi constantissime veritatem. ¶ Narrat ibidem: ꝙ mulier quedam imerēs i. sine causa damnata a Philippo rege temulento: prouocare inquit i. appellarem ad Philippū
Y sed ad sobriuꝫ. Qua voce excussit rex crapulam: ꝛ causa diligēter inspecta: iustiorem coegit subire sniam. ¶ Ibidem ait: ꝙ omnibus Syracusanis expetentib⁹ exitum Dyonisij tyranni: propter nimiam morum acerbitateꝫ mulier quedaꝫ vltime senectutis orabat deos: vt incolumis ꝛ superstes esset. Quod vt agnouit ille: indebitam admirans beniuolentiam vocat eam: inquirēs q̄ merito suo id faceret. Respondit illa. Cum essem puella ꝛ grauem haberem⁹ Tyrānum: eo carere cupiebamus. Quo interfecto: arcem deterior occupauit: cui⁹ dominationem finiri magis orabamus.
Sed ꝛ illo subtracto: tertium te importuniorem omnib⁹ habere cepimus. Timēs igit: ne si tu fueris absūptus deterior in locū tuum succedat: caput meum ꝓ salute tua deuoueo. ¶ Ualebant enim antiqui veridici: dicendo veritatem mori: q̄ tacita veritate viuere. Unde. Ual. li. vij. dicit: ꝙ cuꝫ Aristotelles Calistenem auditorem suum ad Alexandrum mitteret: monuit: vt sibi aut nūq̄ loqueret aut iocundissime. s. loq̄ndo sibi placentia. Ut apud regias aures vel silentio esset tutior: vel sermōe acceptior. At ille. Ut Ale- A
xandrum vidit gaudentem persica salutatione: dimiserat eniꝫ ritum proprie gentis assumens ritum persarum: eū obiurgat: ꝛ ad macedonicos mores: inuitum reuocare perseuerat. Propter qđ

occidi iuſſus eſt. Unde ⁊ de Diogene dictū eſt. ſ. ꝙ erat vſqꝫ q̄qꝫ profitens verum. De quo Uale. li. iiij. dicit. ꝙ cum ſibi olera lauāti Ariſtipus diceret: ſi Dioniſiuꝫ adulari velles: iſta non ederes: imo (inquit ille) ſi tu iſta eſe. i. ede-

B

re velles Dyoniſium non adulares. Ualebat enim oleribus viuere/ ⁊ verum dicere: q̄ꝫ epulis regijs ſaginari: ⁊ Regi adulari. ¶ Hec fuit magnificentia principum antiquorum: ait Ual. lib. vi. ꝙ cum poſt duo prelia Darius in quibus victus fuerat miſiſſet ad Alexandrum offerens ſibi partem regni: ⁊ filiam in matrimonium cū decem centū mili-

C

bus talentorū, ⁊ Parmenio princeps militie diceret: ſi ipſe eēt Alexander: ſe vſurum tali conditiōe: reſpondit Alexander: Hō meuꝫ offert mihi: ⁊ ego vterer ſi eſſeꝫ Parmeīo. Quaſi dicat. Cor meum magnificum eſt: nec eſt mihi magnum quod tibi videt̄ multum.

¶ Capitulum ſecundum. De fidentia.

Imili modo confidētia (que eſt pars ſecūda fortitudīs) viguit apud eos. Eſt autem confidentia: per quaꝫ magnis ⁊ honeſtis rebuſ anim⁹ multuꝫ in ſe fidentie collocat; ait Tul. rhetorica. ij. li. ij. Unde de fidentia Alexādri ait Ual. li. iij. ꝙ

D

cum Alexāder infirmaret: ⁊ omnes medici ad vnam potionem ſniam direxiſſent: quam potionē debebat ſibi Philippus medicus porriget: Tūc ſuperuenerūt lr̄e Parmenionis/ monentes Alexandruꝫ: vt caueret inſidias Philippi: Quas cū legiſſet Alexander: medicamentum hauſit: litteraſqꝫ legendas poſtea Philippo tradidit. Conſtanti eni fidētia/ prius ſumpſit potionē: q̄ꝫ me-

E

dico diceret ſuſpitioneꝫ. Ob magnam enim fidentiam (quam habuit in amico) non de leui credidit de eo malum. ¶ Conſimilr ait de Platone li. iiij. ꝙ cum audiſſet: Xenocratem diſcipulum eius multa improperia de ſe dixiſſe: criminationē reſpuit. Et cū iudex inſtaret querens cāꝫ q̄re non crederet: adiecit: non eſſe credibile: vt (queꝫ tantopere diligeret) in vicem ab eo non diligeret. Qui cum iurare ſe diceret qđ indicabat: reſpondit Plato: nunq̄ꝫ Xe-

F

nocratē illa dixiſſe: niſi dici expedire vidiſſet. ¶ Idem narrat li. iiij. de quodam claudo: cui cū exprobratum eſſet ꝙ in aciem claudus deſcenderat: reſpondit ille: ſibi propoſitū eſſe pugnare: nō fugere: quod claudus facere nō poterat. Ideo non debuit increpari de eo ꝙ claudus in aciē deſcēdiſſet. ¶ Similiter de alio: cui cū ſocius diceret. ſolem obſcurari ſagittis perſarum. ſ. propter multitudinem earuꝫ: r̄ndit: Bene nar-

ras. In vmbra enim melius preliabimur. Hoc enim ex ingēti fidutia locutus eſt. ¶ Legit ibidē de quodam Spartanō: ꝙ cū oñ-

G

deret hoſti muros excelſos: r̄ndit ille: Si mulibus muros iſtoſ comparaſtis: recte feciſtis: ſi vo viris turpiter. Uidebat enim ſibi ꝙ mulierū non viroꝝ eſſet murorum tutellā exquirere.

¶ Capitulum tertium. De patientia.

Equitur videre qualiter fuerunt prediti patientia: que eſt tertia pars fortitudinis. Eſt autem patientia: honeſtatis aut vtilitatis cā: rerum arduarum ⁊ difficilium voluntaria ⁊ diuturna perpeſſio: ait Tul. vbi ſ. Loquendo autem vulgariter

H

de patiētia of quadrupliciter. vel in ſuſtinentia contumeliarum: ⁊ improperiorum in verbis. vel in perpeſſione longanimi penaruꝫ in corporibus. Uel in remiſſione iniuriarum in mala facientibus. Uel in moderatione diſciplinaꝝ in correctionibus. Fuerunt enim antiqui prediti patientia prio modo dicta. Uel de Alexandro legit li. iij. de nugis philoſophorū: ꝙ

I

cum Antigonus ſibi diceret: etati tue iā iā regnare non conuenit. pudetqꝫ: in corpe regis voluptatem luxurie dñari. Quaſi dicat. Indignus es regno ratione etatis: ⁊ voluptatis. Quod tñ Alexāder patientiſſime tulit. ¶ De patientia q̄qꝫ Alexandri erga Piratā habitū ē. ſ. in pncipio. ¶ Eodem li. legit̄ de patiētia Iulij Ceſaris. Cum enim caluitium grauiter ferret: ⁊ capillum defluentē a ceruice ad frontem conuocaret: milite dicente: facilius eſt te

K

Ceſar: caluum non eſſe: q̄ꝫ in Romano exercitu: me timide quicq̄ꝫ egiſſe: vel acturum ee. Quod tamen patienter tulit. Tūqꝫ đ eo eſſent famoſi libelli: ⁊ ioculatoria carmīa publice diuulgata: ⁊ hoc ad improperium eius patiēter ſuſtulit. Et cum quidā maternam eius originē deſpitiens: panificū eum vocaret: ridendo pertulit. ¶ Ibidem legit̄ de Auguſto Ce-

L

ſare: ꝙ cum quidā ſibi diceret. o tyrāne: reſpondit. Si eſſem: non diceres. ¶ Et ibidem de Scipione Aphricano: ꝙ cum qdam eū parum pugnanteꝫ dicerent: ⁊ eū arguerent: reſpondit. Imperatorem me peperit mater mea: non bellatorem. De Theodoſio: quoqꝫ Imperatore legitur ibidem: ⁊ in Codice: ꝙ ait. Si quis nomina noſtra crediderit maledicto laceſ-

M

ſcenda nolumus: eum pena ſubiugari: quoniam ſi ex leuitate proceſſit contemnendū eſt: ſi ab infantia: miſeratione dignuꝫ: ſi ab iniuria: remittendum. ¶ Ibidē legit̄ de Ueſpaſiano: cui cum quidam diceret: vulpem citius poſſe mutare: q̄ꝫ eius animum: vllam poſſe mutare: eo ꝙ pecunie cupi

dus eſſet: nec auaritiam minue-
ret proceſſus etatis: dixiſſe fertur
Huiuſmodi hominib⁹ debem⁹
riſum: nobis correctionem: penā
criminoſis. ¶ De patientia Anti-
goni ait Señ. iij. de ira: ꝙ cū au-
diret: aliquos de ſe mala eſtima-
re ⁊ proloqui: cum inter dicentes
N ⁊ ſe audientez eſſet ſola palla: illā
leniter cōmouit dicens. Diſcedi-
te hinc: ne rex audiat vos. ¶ De
patientia philoſophorū legit lib.
de nugis philoſophorum: ꝙ Ari-
ſtipus cuidaz maledicenti ſibi rñ-
dit. Tu lingue tue: ſic ego aurī
mearum dñs ſum. Quaſi dicat.
Sicut tu potes loqui mala lingua
O ma: Sic ego audire auribus me-
is. ¶ Ibidem legit: ꝙ Antiſte-
nes cuidam dicenti ſibi: mala di-
xit ille tibi. i. mala dixit de te / rñ-
dit: Non curo: quia audirus dz
eſſe robuſtior lingua. ¶ Ibidez
legit: ꝙ Tytatius maledicenti ſi-
bi reſpondit. Tu didiciſti maledi-
cere: ego didici teſte conſcia ma-
ledicta contemnere. ¶ Et ibidē
de Diogene: ꝙ cum amicus nū-
tiaret ei dicens: cuncti te vitupe-
rant: reſpondit. Oportet ſapienti-
am ab inſipientibus feriri: ⁊ me-
liorem ſe indicat: lingua mala eū
quem carpit. ¶ Ad patientiam
hanc habendam ſtudebant phi.
Sicut enim legit lib. v. de nugis
phorum. Socratem interroga-
uit Alchipiades quare Xantipez
vxorem ſuam iurgioſam: ⁊ que

die noctuqꝫ mulieribus ſcatebat
moleſtijs domi nō abigeret. Cui P
philoſophus. Cum talem domi
perpetior: aſſueſco: ⁊ exerceor: vt
ceterorum foris petulantiam ⁊ in-
iuriam facilius feram. ¶ Simi-
liter patientia ſecundo modo di-
cta. ſ. in penarum perpeſſione vi-
guit in antiquis. ait Val. lib. vi. de
Theodoro Syreneo: ꝙ cum Li-
ſimacus rex iuſſiſſet: eū cruci af-
figi: rñdit. Terribile hoc ſit pur-
puratis tuis. mea aūt nihil inter-
eſt: an humi an in ſublimi putre-
ſiam. ¶ Unde ⁊ ſupra poſitū eſt
exemplum de patientia pueri aſſi- Q
ſtentis Alexadro ſacrificanti ſu-
ſtinētis longanimiter brachij cō-
buſtionem: prout ait Vale. li. iiij.
Ubi ſimiliter ait de patiētia Pō-
pei-q digitum cremanduz prebu-
it. dum Senatus conſilia prode-
re iuberetur: Quam combuſtio-
nem: patienter ſuſtinuit. ¶ Ibi-
dem ait de zenone: cuius impoſi-
ti in eculeo: neqꝫ ſupplex vox: ne-
qꝫ miſerabilis eiulatus: ſed fortis
exhortatio qua totius orbis ani-
mū fortunamqꝫ mutauit. In tā- R
tum enim perſuaſit: vt tyrannus
qui eum puniebat lapidibus pro-
ſterneret. ¶ Ibidem ait de alio
zenone: a quo in eculeo exiſtente
cum Eltardus tyrānus quereret
qui erant premeditantes de nece
ſua: rñdit: velle ſibi aliquid dicere
in ſecreto. Laxatoqꝫ eculeo: aurē
ipſius morſu arripuit: nec ante di-

miſit q̄ ⁊ ipſe vita: ⁊ ille: ea parte
corporis priuaret. ¶ Et ibidem
de Anaxarco: quem cum tyrān⁹
puniri faceret: ⁊ ſibi amputationē
lingue cominaret / non erit (inquit)
S hec pars corporis mei tue ditio-
nis. Et mox linguam dentib⁹ ab-
ſcindens. cōmaſticatam: in os ty-
ranni ſpuit. ¶ Ibidem ait: ꝙ
Leonides nobilis Spartan⁹ cū
trecentis ciuibus pugnauit cōtra
Xerſem regem pro patria liberta-
te. Quos alacri animo hortatus
eſt dicens: Prandete commilito-
nes mei tanq̄ apud inferos cena-
turi. Cui omnes intrepidi parue-
runt: Denuntiauit enim eis nihil
reſtare niſi mortem: ⁊ animauit
T eos ad omnia patienter toleran-
da. ¶ Item patientia tertio mō
dicta: que eſt in iniuriaruz remiſ-
ſione: erant prediti antiqui. Unde
Cicero de laude ceſaris ait: ꝙ ni-
hil ſolebat obliuiſci: niſi iniurias:
prout dicit Aug. epiſtola. v. vbi ⁊
ait. Dicebat ne hoc tam magnus
laudator: aut tam magnus adu-
V lator. Si dicebat laudator: talem
eſſe Ceſarem nouerat. Si adula-
tor dicebat: talem eſſe debere prin-
cipem oſtendebat: qualem illū falla-
citer predicabat. Unde ⁊ hoc eſt
non reddere maluz pro malo. ſ.
abſtinere a libidine vlciſcēdi. Nō
eſt accepta iniuria male ignoſce-
re: q̄ perſequi: ⁊ nihil niſi iniuri-
as obliuiſci: ait ibidem Auguſti.
Et non ſolum obliuiſcit ſapiens

iniuriarum: ſed etiaz negat: ſe in-
iurias recepiſſe. ait Señ. de con-
ſtantia ſapientis: inquirens. Sa-
piens alapis percuſſus quid faci-
et: Et reſpondet. Quod fecit Ca-
tō. Cum os ſibi percuſſum eſſet. X
Nam excanduit: non iudicauit i-
iuriam: non remiſit. ſ. tm̄: ſed fa-
ctum fuiſſe ſibi negauit: hoc eniz
viſum fuit honeſtius inter alia.
¶ De tali etiam patientia Phi-
lippi regis. ait Señ. iij. de ira. Ad
quem cum veniſſent legati Athe-
nienſes. eorum audita legatione
benigne ait Philippus. Dicite
quid poſſuz: qd̄ ſit gratum Athe-
nienſibus: reſpondit Damacha-
res vnus d̄ legatis. Te inquit ſuſ-
pendere. ſ. eſſet gratum eis. Cum
qꝫ circunſtantes indignati: in eū
vellent irruere: iuſſit: eum rex in-
columem dimitti: dicens ceteris
legatis: Nunciate Athenienſi-
bus: multo ſuperbiores eē q iſta
dicunt: q̄ qui impune audiunt.
¶ Item d̄ Alexandro dr̄ ibi: ꝙ
cum miles quidam de perſis: cui
Darius promiſerat partem regni
cum filia: ſi occideret Alexādruz
cum percuſſiſſet eum: capt⁹ a mi-
litibus Alexan. confeſſus eſt / p-
pter quod hoc fecerit. Alexāder
autem promiſſum Darij: ⁊ mili-
tis audaciam conſiderans: lau-
datum remiſit ad ſuos indemnē
¶ Ibidem legitur de Antigone Z
ꝙ cum greci ab eo obſiderentur
in caſtris: illi fiducia loci ſeden-

tes: multa loquebantur in oppro-
A brium eius. ſ. ꝙ ſtatura humilis
⁊ ſic de alijs. Gaudeo (ait rex) qꝛ
aliqd boni ſpero: ſi in caſtris me-
is ſilentiū habeo. i. ſi mei: de me
mala non loquuntur. ¶ Ibidē
legitur de Piſiſtrato Athenien.
tyranno: De quo cum eius con-
uiua ebrius multa dixiſſet de cru-
delitate eius: nec deeſſent qui vel-
lent manus in eum inicere: placi-
B de dixit reſpondiſſe: non magis ſe
illi ſuccenſum: ꝙ̄ ſi quis oblocꝗns
oculis innuiſſet in ſe. ¶ Ibidem
legitur de Socrate: ꝙ dum iret
per ciuitatem: colapho percuſſus
nihil amplius dixiſſe fertur: ꝙ̄ ꝙ
moleſtum eſſ; qꝛ neſcirent homi-
nes quando cum galea: vel ſine
galea prodire deberent. Ut enim
dicit ibi. Nō expedit audire om-
nia vel videre. Multe nos iniu-
rie tranſeunt: e quibus pleraſq;
non accipit qui neſcit. Non vis eē
C iracūdus: Non ſis curioſus. Ita
alia differenda ſunt: alia deridē-
da: alia demenda: alia domanda.
Circūſcribenda eſt ira multiſ mo-
dis pleraq; in ludum iocūq; ver-
tatur. Unde in Socrate: ire ſignū
erat: vocē ſubmittere: parce loq.
Apparebat enim tunc illum ſibi
obſtare. ¶ Cōſimiliter ait Sen.
eodem li. de Diogene. Cui agen-
ti cauſam cū Lentulo: cū ille at-
tracta pingui ſaliua: ſibi in frontē
D mediam inſpuiſſet: q̄tum potuit
abſterſa facie ait: Affirmabo te

omnibus: o Lentule: falli eos q te
negant os habere. De eodem dic-
ſbi: ꝙ ſibi de ira diſerenti proter-
uus adoleſcens in eum inſpuit.
Quod ipſe leniter ⁊ patienter tu-
lit dicens: Non iraſcor: ſed dubi-
to: an iraſci oporteat. ¶ De pati-
entia in predictis ait Ual. li. v. ꝙ
cum Pirrus audiſſet paruū ho-
noratum ſermonē de ſe fuiſſe ha-
bitum in conuiuio Tarentino: vū
eos (qui interfuerant) percunctatꝰ
eſt: an ea dixerint que ad aures
E eius peruenerant. Rn̄dit vnꝰ eo-
rum: Niſi vinum nobis defuiſſet
hec (que dicta tibi ſunt) pro his (q
de te locuturi eramus) ludus ⁊ io-
cus eſſent. Cuius vrbana crapu-
le excuſatio: ⁊ ſimplex veritatiſ cō-
feſſio: iram regis in riſum cōuer-
tit. ¶ De Auguſto Ceſare legit
li. iij. de nugis philoſophorū: ꝙ cū
Tiberius conquereret: ꝙ multi
F de ſe male loquerētur: reſpōdit:
Noli nimis indignari cōtra quē-
libet: qui de te mala loquat. Satiſ
cum hoc habemus ne quis nob
mala facere poſſit. In omnibus
autem talibus ſuſtinendis: mul-
tū iuuat iniuriarū obliuiſci: ait Se-
neca epl'a. xcvj. Iniuriarū reme-
dium eſt obliuio. Cōmuniter (vt
ait idem de conſtantia ſapiētis) ſa-
pientem nulliꝰ iniurie obnoxiū
G eſſe dico. Non refert ꝙ̄ multa in
eum coniiciant tela: ſed ꝙ nulli
ſit penetrabilis: quomodo quo-
rundam lapidum eſt natura: in-
expugnabilis

expugnabilis fere duritia. Neq;
enim ſecari adamas neq; ſcindi
poteſt: ſed incurrentia vltro retū-
dit. Et quemadmodum quedā
non poſſunt igne conſumi: ſꝫ flā-
ma circunfuſa vigorem conſer-
uant: ⁊ ſcopuli mare frangūt: ita
animus ſapientis ſolidus eſt: et
id roboris colligit: vt tātus ſit ab
iniuria ꝙ̄ ea que retuli a leſiōe.
¶ Patientia quoq; quarto mo-
do dicta (que eſt in diſciplinarū
H ⁊ correctionum moderatione) vi-
guit in antiquis. Ait Ualenꝰ lib.
iiij. ꝙ Architas Tarentinꝰ cum
animaduertiſſet: rura ſua: villici
negligentia corrupta eſſe ⁊ perdi-
ta: intuens in illum male meritū
ſuſcepiſſem (inquit) a te ſuppliciū
niſi tibi eſſē iratus: Maluit eū
impunitum dimittere: ꝙ̄ ꝑꝑ irā
iuſto grauius punire. ¶ Eodem
libro legitur: ꝙ cum Plato ad-
uerſus delictū ſerui ſui vehemē-
tius exarſiſſet: veritus ne modū
vindicte tenere non poſſet: Spe-
gipo amico ſuo caſtigationis mo-
dū mandauit: deforme ſibi exi-
I ſtimans: ſi animaduerſio ſua re-
prehenſionem mereretur. ¶ De
hoc eodem Seneca. iij. de ira di-
cit: ꝙ cum Plato iraſceret ſer-
uo: iuſſiſſetq; tunicam deponere
⁊ ſcapulas prebere verberibus:
manu ſua ipſe ceſurus: poſtꝙ̄
ſe intellexit iratum: manū ſuſpē-
ſā detinebat ſicut ſuſtulerat: ⁊ ſta-
bat percuſſuro ſimilis. Interro-

gatuſq; ab amico qui interuene-
rat quid ageret: reſpondit. Exigo
penas ab homine iracundus ſci-
licet exiſtens. Tu autem ſeruum
iſtum verberibus obiurga: Nā
ego iraſcor: propter quod nō ce-
do. Iraſcor inquit: ⁊ plus facerē
ꝙ̄ oportet ⁊ libentius. Non ſit il-
le ſeruus in eius poteſtate: qui in
ſua non eſt: qualis ſcilicet ego ſū.
Plato oblitus eſt ſerui: quia ali-
um (quem potius caſtigaret) inue-
nit. ſ. ſeipſū: abſtulitq; ſibi in ſuos
poteſtatem. Ideo dicit ibi Sen.
Nihil tibi liceat dum iraſceris. ⁊
hoc ideo: qꝛ ſi vis omnia tibi li-
cere: pugna tecum ipſe. Si iram
vincere non potes: te illa incipit
K vincere. ¶ Poteſt tamē ſapiēs
ſine ira diſciplinaliter caſtigare.
Ut enim legit libro. iiij. de nugis
philoſophorū: de Plutarco ma-
giſtro Trayani impatoris: ꝙ cū
precepiſſet: famulum verberari
ob ſua demerita: ⁊ inſultaret fa-
mulus ſibi dicens: ꝙ non dece-
ret philoſophum iraſci: ⁊ ꝙ ꝯtra
doctrinam ſuā faceret qui librū
de patientia fecerat: rn̄dit Plu-
tarcus: Nunquid quia vapulas
tibi iraſci videor: Nulla ī me ire
ſigna vides: nec oculos truces:
nec os turbidum. Hec eiꝫ ſigna
ſunt ire. Conuerſuſq; ad eum qui
verberabat ait: Dum ego ⁊ iſte
diſputamus: age tu opus tuum
⁊ ſine iracūdia mea retunde ſer-
uilem contumaciam: ⁊ iniquum

deſiſtere doceas potiuſq̄ obiurgare. ¶ Eſt autem diſciplina aliquando moderanda. L Ut enim legitur eodem libro: dicebat Traianus imperator: inſanum eē: ſi aliquis habens oculos lipientes mallit effodere q̄ curare. Item dicebat: vngues ſi acriores fuerit non euellendos: ſed reſecandos. Item dicebat: ꝙ corde in muſicali inſtrumento debent proporcionari: ⁊ ſecurius eſt: ꝙ remittantur q̄ ſi nimis tendantur: ⁊ rumpantur. Cōſimili modo dicebat eſſe faciendum in diſciplina qua debet homo curari non opprimi nec extirpari. Sed nihilominus inſolentes caſtigandi ſunt diſciplina vt habitū eſt. ſ.

¶ Capitulum quartum. De perſeuerantia.

Sequitur de quarta parte fortitudinis ſcilicet de pſeuerātia: q̄ vigebāt antiq̄. ē aūt pſeuerātia: rōne bn̄ cōſtituta ſtabilis ⁊ perpetua permāſio: ait Tulius prima rethorica. M vbi. ſ. Hac perſeuerantia fit homo immobilis: ne aduerſitatib' frangatur: nec proſperitatib' extollatur. Item nec cominationibus terreat: nec promiſſionibus flectatur. Unde in laudez Fabricij dixit Pirrus: vt dictuz eſt. ſ. Ille eſt fabritius: qui difficili' ab honeſtate q̄ ſol a curſu ſuo auerti poteſt: vt eniz dicitur libro. iiij. de vita philoſophoꝝ Socrates negat ſapientem poſſe offendi: ſed aduerſus omnez fortunā in robore virtutis ſue manere immobilem. N Hoc enim eſt precipuum ſcilicet erigere animum ſup minas: ⁊ improuiſa fortuita ait Seneca de naturalibus queſtionib'. vt enim dicit expoſitor ſup Boetiuz de conſolatione: philoſophi poſuerunt duo dolia eſſe in limine domus Iouis: de quibus intrantes oportet bibere. Dom' Iouis eſt mundus: duo dolia pſperitas ⁊ aduerſitas: de quibus guſtare oportet omnes munduz intrantes. vn̄ Sen̄. epi. cvj. vn' ē portus huius vite ſcilicet euentura contemnere. O ¶ Qualiter autē differenter animus ſapientis ⁊ ſtulti varie afficiuntur in tribulationibus determinat Auguſtin'. ix. de ci. c. iiij. recitans opinionē zenonis ⁊ Criſpi: qui fuerūt principes ſtoycorum. Qui id intereſſe cenſuerunt inter animum ſapientis ⁊ ſtulti: ꝙ anim' ſtulti paſſionibus cedit: ⁊ accomodat mentis aſſenſum. Sapientis autem animus: licet ipſe paſſiones neceſſitate patiatur: retinet tamen de his que appetere vel fugere debz veram ⁊ ſtabilem inconcuſſa mente ſententiam. P Ubi ponit exēpluz de Stoyco philoſopho: qui expauit in naui in tempeſtate. Cui cuz obiectum eſſet: ꝙ timuiſſet: ⁊ ita ꝙ falſa eſſet poſitio Stoycorum ponentiū non cadere paſſiões

in ſapientem: reſpondit philoſophus dicto modo. Q Ut eni ait Seneca libro de prouidentia: quis ē vir? qui non eſt erectus ad honeſta: qui non eſt laboris iuſti appetens: qui non ad officia cum periculo paratus. Sequitur. Nihil infelicius (ait Democritus) eo: cui nil aduenit vnq̄ aduerſi. Nō licuit illi: ſe expiare. Male de illo dij iudicauerunt. Indignus viſus eſt a quo vinceret aliquando fortuna: que ignobiliſſimum quēq̄ refugit: contumaciſſimum R idest fortiter obuiantem quēq̄ ⁊ rectū: aduerſus quem vim ſuam incendat. Ignem experit in Mutio q̄ ſcilicet fuit combuſtus: paupertatem in Fabricio: exilium in Rutilio: tormenta in Regulo: venenum in Socrate: mortez in Catone. vnde ait ibi de Socrate: ꝙ potionem illam ſcilicet veneni: non aliter q̄ medicamentū immortalitatis obduxit ⁊ de morte diſputauit: atq̄ ipſam S veneni potionem letus bibit: hauſitq̄. De ipſo ⁊ eius morte Ualerius lib. vij. dicit: ꝙ forti animo ⁊ conſtanti vultu: cum potionez veneni accepiſſet: vxoreq̄ ſua inter fletuz ⁊ lamentationez vociferante: eū innocentem periturum: quid (inquit) nocenti mihi mori ſatius eē duxiſti? Quaſi dicat. Males tu: ꝙ nocens morerer: q̄ innocēs? Ideo concludit Seneca vbi. ſ. Miſerum eſſe iudico: ꝙ nunq̄ fueris miſer. Trāſijſti ſine aduerſario vitam: Nemo ſcit: quid potueris: neq̄ tu quidez ipſe. T Opus enim eſt ad ſui noticiam: experimento. Quid quiſq̄ poſſit: nō niſi temptando didicit. Illos quippe miſeros dicit: qui nimia felicitate torpeſcūt: quos velut in mari lento: tranquillitas iners detinet. q̄ fortes ergo ⁊ perſeuerantes in fortitudine: ⁊ tolerāda morte pro veritate ⁊ honeſtate antiq̄ fuerunt: patet ex dictis. ¶ Et nō ſolum viri: ſed etiam mulieres fortes fuerunt: ne dedecus aliqd̄ paterentur: V ſicut ait Ambroſius iij. de virginitate d̄ matre ⁊ filiabus: que ſe amplexantes: ⁊ quaſi choros ducentes proiecerunt ſe in alueum fluuij: ne a predonib' caſtitatis dedecus paterentur. Et ſicut dicit Augu. primo de ciui. c. xix. de Lucretia Romane pudicitie duce: ꝙ cum eſſet oppreſſa a filio Tarquinij regis ſuperbiſſimi: induxit ſuos ad vindictā: deinde fedi in ſe cōmiſſi egra ⁊ impatiens: ferro quod ſub veſte tecum detulerat ſe peremit. X Quis autem hoc non ſit faciendū, Nō enim debet ſe quis iterimere. ad vitandam libidinem alienam: q2 non polluit: ſi eſt aliena libido: ⁊ propoſito animi permanente: ꝑ quod corpus ſanctificari meruit ipſi corpori non aufert ſanctitatē violentia libidinis aliene: quam ſeruat perſeuerantia continentie

ait Auguſtinus vbi.ſ.c.xvij.Ta
men deteſtatio dedecoris:amor
honeſtatis:perſeuerantia fortitu
dinis ſunt in talibus ꝯmendāda
¶ De fortitudine quoqꝫ perſeue
rantie antiquorum in ſuſtinentia
mortis filiorum:ait Valerius li.
vi.dicens:ꝙ Anaxagoras:audi
ta morte filij:reſpondit: Nihil in
expectatum aut nouum nuncias
Ego enim:ex me natum ſciebaꝫ
Z eſſe mortalem. Sciebat enim:a
rerum natura accipiendi ſpūs.⁊
reddendi legē:dare atqꝫ vt nemi
nem mori qui non vixerit:ita ne
qꝫ viuere aliquem quidē poſſe:
qui non ſit moriturus. ¶ Ibidē
ait:ꝙ Xenophon audiens mortē
filij maioris natu qui in prelio ce
ciderat:coronam tantū depone
re ꝯtētus fuit. Agebat enī ſolēne
ſacrificium. Deinde percūctatus
quomodo occubuiſſet:vt audiuit
fortiſſime pugnantem interijſſe:
A capiti coronā reponens:numi
na quibus ſacrificabat teſtat⁹ eſt
maiorem ſe ex virtute filij volupta
tem ꝗ ex morte amaritudinem
ſentire. ¶ Item ꝗ fortes fuerūt
in ſuſtinentia ablationis rerum
ſuarum patet ex dictis. Unde nar
rat Valerius lib.vij.de quodam
philoſopho qui dictus eſt Bias
prienens.ꝙ cum hoſtes patriam
ſuam prienē inuaſiſſent:⁊ homi
nes fugerent cum rebus ſuis in
B terrogatus ille reſpōdit: Omnia
mea mecum porto. Pectore.ſ.
ea geſtabat:non humeris:neqꝫ
oculis vidēda:ſed animo eſtimā
da:que domicilio mentis incluſa
neqꝫ mortalium:neqꝫ deorꝫ ma
nib⁹ labefactari poſſunt:⁊ vt ma
nentibus preſto ſunt:ita fugienti
bus non deſunt. vñ de illo bono
epiſcopo Nolenſi Paulino ait
Auguſtinus primo de ciui.c.x.
ꝙ quando Nolam ciuitatem ſu
am barbari vaſtauerant:⁊ ipſe
teneretur ab eis:ſic in corde ſuo
precabatur dicens:Domine:nō
excrutier propter aurum.⁊ argen
tum. Ubi enim ſunt omnia mea C
tu noſti. Ibi enim omnia ſua ha
bebat:vbi eū condere ⁊ theſau
rizare ille monuerat:qui hec ma
la mundo futura predixerat. In
ſuſtinentia igitur predictorū cō
ſiſtit vera perſeuerantia:que eſt
pars vltima fortitudis:vt dictū
eſt. ¶ Ad predictas autem ptes
fortitudinis reduci poſſunt ille p D
tes fortitudinis:quas Macrobius
ponit libro primo dicens. Forti
tudo preſtat magnanimitatē:fi
duciam:firmitatem. Quib⁹ pñt
adaptari predicta exempla.

¶ Quinta pars de ordinatione
virtutum.

Is breuiter premiſſis
de virtutibus:preme
b ditandum eſt:ꝙ ſi illi
antiqui non illumina
ti fide:neqꝫ ordinati charitate:ne
qꝫ ſolidati ſpe:tā virtuoſi fuerūt
in operibus virtutum:⁊ tanta ſu

ſtinuerunt:⁊ hoc pro cupiditate
E glorie:⁊ temporali vtilitate:vel
vite honeſtate:quāta debent face
re fideles:qui ſunt prediti virtu
tibus gratuitis ſcilicet fide:ſpe:⁊
charitate:⁊ quāta contemnere pro
eterna felicitate. Sicut enim dic
Aug.quaſi arguens cōiter in p
dictis.v.de ci.c.xix. Quid magnū ē
pro illa eterna ⁊ celeſtiqꝫ gloria cūcta
ſeculi blandimēta contemnere:
ſi pro hac tēporali ⁊ terrena Bru
tus voluit filios ſuos occidere.
Et ſic de alijs:prout exēplificat
ibi bene. Sunt enī predicte vir
tutes ordinande ad ſuum finem.
⁊ opera earū.vt enim ait Aug.
v.de ci.c.xix. In quibuſdā opa
virtutū ordinantur ad volupta
F tem:in quibuſdam ad glorie va
nitatem. Et ideo (vt ait ibi) ſolent
philoſophi qui finē humani bo
ni in virtutibus conſtituunt ad
ingerendum pudorem philoſo
phis qui virtutes probant:ſed eas
voluptatis fine metiunt. Illi ſin
ꝗ ſolent pingere tabulā:vbi vo
luptas in ſella regali:quaſi q̄dā
delicata regina ſedeat ſibiqꝫ vir
tutes quaſi famule ſubiciantur:
obſeruantes eius nutū:vt faciāt
que ipſa imperabit.vt prudentia
iubeat ⁊ inquirat quomodo vo
luptas regnet ⁊ ſalua ſit:⁊ ſic de
alijs virtutibus:vt ait ibi. vbi ſe
quitur: Nihil hac pictura dicunt
eſſe ignominioſius ⁊ deformius
⁊ quod minus bonorū poſſit fer
re fructus. Et verum dicūt. Sed
nō eſtimo ſatis debiti decoris eē
picturam:ſi talis etiam figuretur G
vbi virtutes:humane glorie ſer
uiant. Licet enim iſta mulier de
licata non ſit:eſt tamen inflata ⁊
multū vanitatis habet:prout ait
ibidem bene. ¶ Conſimiliter ait
Señ.in pte.iiij.de benefi.ꝙ ni
hil magnificum habet virtus:ſi
habet quicqꝫ venale. apud enim
epicurros:virtus ē miniſtra vo H
luptatis. Sic ordinare virtutes
eſt eas deordiare:⁊ eis abuti:eo
ꝙ virtus eſt via ad gloriam:ait
Aug.v.de ci.c.xiij. Siue ars be
ne viuendi.iiij.de ci.c.xxi. Et ſic
ait idem li.xix.c.xxv. virtutes ad
quodlibet adipiſcendum:ſi retu
lerit ſcilicet animus niſi ad deū:
ipſe virtutes:vitia ſunt potius ꝗ
virtutes. Nam licet a quibuſdā
tunc vere honeſte putentur eſſe
virtutes:cum refferuntur ad ſe
ipſas:nec propter aliud expetū
tur:⁊ inflate tunc ⁊ ſuperbe ſunt.
⁊ ideo non virtutes ſed vitia indi I
cande ſunt. In hac enī vita vir
tus nō eſt aliud:niſi diligere quod
diligendum eſt.ait Augu.epiſto
la.xxxiij. Illud eligere prudētia
eſt. nullis autem aduerſis auerti
fortitudo:nullis illecebris auerti
temperantia:nulla ſuperbia auer
ti:iuſtitia eſt:ait ibidē. Et hi ſunt
actus virtutum in via. Sed in pa
tria ipſum eſt virtus ⁊ premium
virtutis. Ideo ps. Mihi autem

adherere deo bonū eſt. hec erit ibi plena ⁊ ſempiterna ſapientia eademq; vita veraciter btā. Dicetur ibi prudentia: q2 perſpicaciſſime adherebit bono qd̄ n̄ amittet. fortitudo: q2 firmiſſime adherebit bono: vnde non euellatur. temperantia: q2 caſtiſſime adherebit bono quo non corrūpatur. iuſticia: q2 rectiſſime adherebit bono cui merito ſubiciatur. Seq̄t. hic ſunt v̄tutes in actu: ibi in effectu. hic in opere: ibi in mercede. hic in officio: ibi in fine: ait ibi Aug. Et conſimiliter ait idem de actibus virtutum in via ⁊ in patria li. xiiij. de ci. c. ix. ⁊ li. xij. ſup gen. ad litteram dicens. Ibi virtutes

L

anime non ſunt operoſe. ac laborioſe. Neq; enim opere temperantie: libido refrenatur: aut ope fortitudinis aduerſa tolerantur. aut opere iuſticie iniqua puniuntur: aut opere prudentie mala deuitantur. Una enim ⁊ tota virtus eſt amare quod videas: ⁊ ſumma felicitas: habere quod amas. Ibi. n. beata vita in fonte ſuo bibit. De quo fonte bibere deſiderare debet anima fidelis deſiderādo ferventer indefatigabiliter: ⁊ perhēniter. Unde propheta. Sicut d̄ſiderat ceruus ad fontes aquaꝝ: ita deſiderat anima mea ad te deus.

M

Si enim in diſcipulo Platonis pagano tantum fuit deſideriū vite future: q lecto libro Platōis de anime immortalitate: ſe dedit de muro precipitem: atq; ſic ex hac vita emigrauit: vt ad vitam (quam meliorem crediderit) cito tranſiret: vt ait Auguſtinus primo d̄ ci. c. xxxij. quantum deſiderium fidelibus reſpectu vite eterne nobis promiſſe. Non q debeant ſe necare exēplo diſcipuli male errātis: ſed q eā debēt deſiderare: vt de eis verificetur illud puer. Deſiderium iuſtorum: omne bonum. Has ergo virtutes doceat nos ſapientia dei eterna: qui eſt ipſe filius verus magiſter. De q̄ ſap. vij. Sobrietatem ⁊ ſapientiā ⁊ iuſticiam: ⁊ virtutes docet: quibus vtilius nihil eſt in vita hoīnibus. Et ad ſeipſum perducat

N

qui eſt premium virtutum. Ipſe enim eſt via: veritas: ⁊ vita. Jo. xiiij. via in exemplo: veritas in pmiſſo: vita in premio: prout ait Hugo illud exponens primo de ſacramentis pte. viij. c. x. ⁊ Aug. de verbis domini ſermone. xvi. Quo vis ire: ego via: quo vis doceri: ego veritas: quo vis permanere: ego vita. Amen.

¶ Finis breuiloquij de virtutibus antiquorum principū ⁊ philoſophorum fratris Joannis valenſis.

¶ Incipit ordinarium vite religioſe: ſiue alphabetū a fratre Joanne valenſi de ordine fratrum minorum compoſitum.

Nunquid noſti ordinē celi: ⁊ rationem ei9 pones in terra. Job. xxxviij. Sicut angelica hierarchia: ſiue celeſtis ſpirituum celeſtium ſublimatur: illuminat: beatificatur ex ſua adheſione ſuperceleſti hierarchie ſiue diuine: ſic ſubceleſtis hierarchia ſiue eccleſiaſtica ordinatur: illuſtratur: et perficitur ex imitatione angelice

A

hierarchie: ⁊ conformitate eius. prout patet a Dioniſio angelice hierarchie. c. vij. ⁊ ix. ⁊ quaſi per totum. Et tunc ſummus creator ponit rationem celi. i. celeſtis hierarchie in terra. ideſt in eccleſiaſtica hierarchia: ſiue in religione ſacra: quando dat gratiam eccleſiaſticis viris ⁊ religioſis imitandi pro ſua poſſibilitate vitam celeſtium ſpirituum. Unde Augu. ſuper Jo. omel. xix. Triplex ē vita. ſ. pecorum: hominum. ⁊ angelorum. vita pecoꝝ terrenis voluptatibus eſtuat: ſola terrena q̄rit. vita angelorum ſola celeſtia. vita hominum media eſt. Si vi-

B

uit homo ſm carnem: comparat pecoribus: ſi ſm ſpiritū angelis ſociatur. Unde prelati eccleſie dicuntur angeli: apoc. i. Septē ſtelle angeli ſunt ſeptem eccleſiarū. Angelus enim grece: latine dicitur nuncius. Et ſacerdos vel predicator dicitur angelus: ait Greg. ſuper euan. libro primo omel. vi. ⁊ Malachie primo. Labia ſacer-

C

dotis cuſtodiunt ſcientiā. ⁊ ex ore eius legem requirent. quia angelus domini exercituum eſt. Cū igitur in angelis ſit iugis ⁊ indefeſſa diuinis laudibus vacatio: ⁊ miniſteriorum in locis (ad que mittuntur) virtuoſa operatio: milia enim milium miniſtrant deo Dan. vij. Et omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos qui hereditatē capiunt ſalutis. hebre. i. Et ob h̄ electorum (ad quos mittunt) purgatio: illuminatio: ⁊ perfectio. vt patet a Dioniſio. c. vij. Immittit enim angelus domini in circuitu timentiū eos. Tunc ordo celi

D

ideſt inconfuſibilis rectitudo vite angelice ponitur in terra. ideſt in religionis ſtabilitate. quādo religioſi ſm ſuam poſſibilitatē imitantur angelos in predictis: ⁊ ſedulo ſtudio nituntur ad iugiter vacandū diuinis laudibus omni hora temporis: ⁊ ad virtuoſe exercendum debita opera in omnibus locis: ⁊ ad honeſte viuendum cum omnibus hominib9.

¶ Hec enim ſunt tria vtilia religioſis ſcilicet.

¶ Abſq; temporis amiſſione:

vtilis occupatio in omni tpe.
E ¶ Abſq̧ fraude ⁊ fictione: debitorum operum virtuoſa exercitatio in omni loco.
¶ Abſq̧ ſcandali occaſione: et cum boni exempli exhibitiõe honeſta conuerſatio coram omni homine. prout monet apoſtolus.i.cor.xiiij. Omnia honeſte ⁊ ſc̄z ordinem fiant in vobis. Et horum trium contraria ſunt eis multum nociua.ſ. Dānoſa temporis amiſ
F ſio. Operum debitorum in locis ad ea deputatis omiſſio: vl̓ deordinatio. Et conuerſationis dehoneſtatio. Ideo ad exhortationem iuuenum religioſorum: vt tria p̄dicta nociua caueāt: ⁊ alia tria adimplere ſtudeant: collecte ſunt auctoritates ſanctorū: ⁊ aliorum ſapientum in hac rudi collatiuncula que poteſt dici ordinarium ſiue alphabetum vite religioſe: cuius tres ſunt particule.
¶ In quarum prima ſunt auctoritates ad diſſuaſionem amiſſionis temporis: ⁊ perſuaſionē vtilis occupationis in omni hora: que poteſt dici Dyetarium. ¶ In ſecunda: ſunt auctoritates ad de
G hortationem deordinationis: in operibus aſſignatis in locis ſuis: ⁊ ad exhortationem debite exercitationis operum debitorum in eiſdem: que poteſt dici locarium. ¶ In tertia parte ſunt auctoritates collecte pro ſecularibus quādo religioſi egrediuntur: ⁊ ad profectionis vite ipſorum egredientium informationē: que poteſt dici itinerarium. ¶ Capitula vero cuiuſlibet partis patent in principio dictarum particularum.

¶ Incipit prima pars que dicit Dyetarium.

Quoniam omni negotio eſt temp⁹ ⁊ oportunitas: prout dr̄ Ecc.viij. ſedula ſolertia debet vir reli
H gioſus (quem poſuit deus in paradiſo religionis vt operet) ſtudere ne in tempore ſibi celitus conceſſo ad ſeruiendum deo. ⁊ ꝯgregandum theſaurum meritorum ⁊ ad mercandum regnum celorum deſidioſa ocioſitate torpeat: ne inutilibus occupationib⁹ ſe diſtrahat: ne a fructuoſis laborib⁹ ſe defraudet: ſed vt omni hora tēporis fructuoſis ſtudiis intendat. cogitq̄ omni negocio: eſt tempus modo debito aſſignandum. Dies enim tempus habent Ecc.iij. Et vt predicta plenius precaueātur: ⁊ vt ſingulis horis dici religioſus virtuoſo ſtudio occupet: aliq̄ auctoritates: ⁊ exempla tam ſanctorum q̄ph̄orum: in hac prima particula colligant: que poteſt Dyetarium nuncupari.
¶ Capl̓m primum. De defectiua temporis ⁊ varia qualitate.

Circa primum: notandū q̄ conſideratio prouida qualitatis temporis monere dz religioſum: ne ſuo tempore abutatur. ¶ Nam tempus ē iſtātanea modicitate breue. Job.xx. Gaudium hypocrite ad inſtar puncti. Quia.ſ. appet ad momentum: ⁊ diſparet in perpetuū. Et ſicut ſtilus in pūcto poſitus leuatur: ſic hypochrita: dum vite preſentis gaudia tangit āmittit ait Greg.mor.xv. Religioſus aūt nō viuens prout debet: hypocrita eſt: quia ſimulator hypochrita eſt: q̄ duo intendit.ſ. occultare quod eſt: ⁊ oſtendere quod nō ē. mor.xxvj. Qualia intendit predictus ſimulator. Unde ⁊ vita: i breuitate puncto cōparatur. ait Seneca epiſtola.lxxx. Non eris (inquit) non fuiſti: vtrunq̧ tempus alienum in hoc puncto.ſ. preſenti coniunctus es. ⁊ de iſta tempo
K ris breuitate ſcriptura proteſtatur i multis locis. Job.xiiij. Breues dies hominis ſunt. Ibi mor.xij. Velut non eſſe conſtat quod cum tanta velocitate tranſcurrit. Job. vij. Expectate paulliſper: ꝯfuſi ſunt. Ibi mor.vij. Parum eſt quicqd finitur. Tempus enim breue eſt i.cor.vij. De temporis breuitate facit Sen. librū de breuitate vite. Ubi hanc breuitatem eleganter oſtendit. ¶ Item hoc punctale
L tempus: eſt (velut trāſitus) irretardabile. Job.vj. Fratres mei pterierūt me ſicut torrēs inundās. Ibi.mor.vij. Momenta temporis (quo ſequunt.ſ. hominem) fugiunt: ⁊ quo accipiūt amittūt. Job. vij. Dies mei veloci⁹ trāſierūt ⁊c. Ibi mor.viij. Tempus ſemp deſinens indeficienter conſumim⁹. ⁊ ad finem noſtri itineris etiā quieſcendo peruenimus: ⁊ per curſum noſtri tranſitus etiam dormiētes imus. Job.xxiiij. Eleuati ſunt ad modicum. ⁊ non ſubſiſtunt. Ibi mor.xvij. Gloria iniquorum quaſi ſtabilis eſtimat. Sz cū hāc repentinus finis intercipit: breuem fuiſſe deprehendit. Et de vtroq̧
M horum Sen. epiſtola.51. Infinita eſt volubilitas tēporis: punctū eſt qđ viuimus. Et ep̄la.cij. Reſpice celeritatem rapidiſſimi temporis per quod citiſſime currim⁹. Et de hoc idem de breuitate vite recitans illud Uirgilij. Optima queq̧ dies miſeris mortalib⁹ eui Prima fugit: ſubeunt morbi triſtiſq̧ ſenectus. Et labor: ⁊ dire rapit inclementia mortis. Ideo nō eſt ceſſandum a fructuoſo labore in tam breui ⁊ volatili tempore: ait ibidem ponens exemplū bonum. Cum celeritate temporis:
N vincendi celeritate certandum eſt velut de torrente rapido: nec ſemper fruendo cibo hauriendū. Et epiſtola.cviij. Non dixit virgili⁹ ire dies: ſed fugere. Quid igit ceſſamus noſipſos concitare: vt velocitatem rapidiſſime rei poſſim⁹

equare? Jmo non ſolum fugit tē-
pus ſed volat: ait Tull⁹. iiij. tuſ. q.
dicit ꝙ etas noſtra volat. Et hoc
ſiue quieſcamus ſiue laboremus.
Unde Greg. i. regiſtri. Uita nr̃a:
nauigationi ſimilis eſt. Js enim
qui nauigat ſtet: ſedeat: iaceat: ſē-
per vadit. q2 impulſu nauis duci-
tur, Sic ꝛ nos ſiue vigilantes: ſi-
ue dormientes per momenta tē-
porum quottidie ad finem tendi-
mus. ¶ Conſimile exemplum
ponit Señ. epl'a. lxxiij. dicēs: ꝙ
ſimiles ſumus nauigantib⁹. Jō
debet homo feſtinare ad laborā-
dum. ait idem epiſtola. xxxiij. di.
ꝙ homo debet feſtinare in hac
breuitate vite: ac ſi a tergo hoſtis
inſtaret. Et vere hoſtis a tergo in-
ſtat: quia mors. Señ. epiſtola. 51.
Mors ſequitur: fugit vita. No-
P ſtrū eni viuere eſt a vita tranſire.
ait Greg. mor. xi. ſuper illō Job.
Et fugit velut vmbra. Hoc eniz
inquit quod viuimus nihilo pro-
ximuz eſt: ait Señ: epl'a. ciij. Uñ
de Ecc. viij. Quid neceſſe eſt ho-
mini maiora ſe q̃rere: cū ignoret
qd ↄducat ſibi vita ſua numero
dieꝝ pegrinatōis ſue ꝛ tpe q̃ ve-
lut vmbra pterit. Et Ecc. xi. Ne-
ſcit ꝙ tp̄s ptereat: ꝛ mors appro-
piquet ꝛ religt oia alijs ꝛ moriat.
¶ Jtem tempus ſic breue ꝛ vo-
latile eſt irredibilitate irrepara-
Q bile. Job. xvj. Breues anni tran-
ſierunt: ꝛ ſemitam ꝛc. De his tri-
bus ſimul. ſ. ꝙ breues anni: tem

poris punctalis modicitas: ꝙ tra-
ſeunt: fugax velocitas: q2 non re-
uertitur: impoſſibilis redibilitas
Greg. mor. xiij. Omne quod trā-
ſit breue eſt. Et poſt. Ad conque-
renda premia laboribus iterum
non venimus. Señ. epl'a. cxxij.
Fluunt dies: ꝛ irreparabilis vita
decurrit. Et epl'a. cx. Fugit irrepa-
R rabile tempus. ¶ Jtem tempus
irredibile eſt viuentium in tem-
pore conſumptio: ꝛ ad laborādū
inhabitatio. Homo eni infirm⁹
eſt ꝛ exigui temporis. Sap. ix. Et
Sap. ij. Exiguum ꝛ cū tedio tē-
pus vite noſtre. Si enim in pote-
tatib⁹ octuaginta anni: amplius
eorum labor ꝛ dolor. Jdeo antꝗ
deficiat homo a tempore conſu-
mente laborare dʒ. Ecc. xi. Si an-
nis multis vixerit homo: memi-
niſſe dʒ tenebroſi temporis. Se-
neca epiſto. cx. Meliora preter
uolāt. ſ. temporā: deteriora ſucce-
dunt. Et ponit exemplum. Quē-
admodū amphora primū quod
S eſt ſinceriſſimum effluit: grauiſſi-
mum quoqꝫ turbidūqꝫ ſubſiſtit:
ſic in etate noſtra: quod eſt opti-
muz: in primo eſt illud exhauriri
in alijs patimur: Et ſequit illud
Uirgilij: ſupra poſitum: Optima
queqꝫ dies: ꝛc. Et eadeʒ epl'a an.
Agit nos: agiturqꝫ dies: in ſcij ra-
pimur. Sequitur quod ſubeſt: ſe-
gnitis ꝛ languidius eſt: ꝛ propius
fini. Que enim in iuuentute nō
congregaſti quomodo inuenies

in ſenectute. Ecc. xxv. Jdeo di-
cunt dies mali. Geñ. xlvij. Dies
annorū peregrinationis mee cē-
tum viginti anni: pauci ꝛ mali,
T ¶ Jtem ſub tpe ſic conſumpti-
uo vita noſtra eſt fragilitate defe-
ctiua: ꝛ ad reſiſtenduʒ corruptio-
ni inualida. Jacobi. iiij. Que eſt
vita noſtra? Uapor ad modicum
parens. Omnis enim caro fenū
Jſay. xl. Job. xiiij. Eleuati ſūt ad
modicum. Ibi mor. xvij. Bona
exempla de vite fragilitate: ꝙ cō-
paratur fumo. nebule: ſpume: q̄
ad modicum apparent. ꝛ cito diſ-
parent. Aug. de verbis dn̄i ſmo-
V ne primo. Fragiliores ſumus va-
ſe vitreo: q2 ꝛ ſi caſus vitro timea-
tur: non tamen ſenectus: aut fe-
bris. Sequitur. Si caſus nō acci-
dat: tempus ambulat. Uitat ho-
mo que extrinſecus ſunt: quod in-
tus naſcit ꝓpellit: Quaſi dicat: nō
Et poſt. Dies decidūt ꝛ accedūt:
veniunt dies ꝛ eunt. non vt ſint
nobiſcum: ſed vt tranſeant: ꝛ
cum tranſeunt: minus nos vale-
re faciunt. Jdeo Aug. iiij. confeſ.
vita iſta eſt mors viuentium. Et
de ci. c. xiij. dicit ꝙ non eſt niſi cur-
X ſus ad mortē. Unde vita hec: q̄ſi
facula eſt: ꝛ mors eſt: ait Seneca
epl'a. lxxxix. ꝛ. cxv. dic. ꝙ hic diu
viuere eſt diu mori. Nec eſt curā-
dū ꝙ diu viuit: ſed ꝙ bn̄. ¶ Jtē
tempus tale (quale deſcriptuʒ eſt)
eſt incertum ſui terminabilitate.
Job. xxxij. Neſcio q̄ diu ſubſi-

ſtam: ꝛ ſi poſtmodum tollat me
factor meus. Ibi mor. xxiij. Ne-
ſcit q̄ diu iudicium ſubſiſtit hic:
ꝛ quando ad dei iudicium tollat
ignorat, Jdeo hec vita compara-
tur vento: quo nihil inſtabilius: ꝛ
Y cuius mutatione nihil incertius.
Job. iij. Memento q2 vent⁹ eſt
vita mea. Et. xxxvij. Uentus trā-
ſiēs fugabit eos. Ibi. mor. xxvij.
Uentus tranſiens eſt vita pn̄s.
Et Aug. de verbis dn̄i ſermone
lxxix. Breuis eſt vita noſtra: ꝛ ip-
ſa breuitas ſemper incerta. Seq-
tur. Jndulgentiam tibi deus per-
mittit: diem craſtinum quis pro-
mittit? Quid differs in craſtinuz.
Uita longa erit: Jpa longa ſit bo-
na. Quod ſi longa erit: meli⁹ bo-
na erit: Job. xv. Numerus ā no-
rum eius incertus. Ibi mor. xv.
Cur quaſi de certo tollit: cuius vi-
ta ſub pena incertitudinis tenet.
Hiero. epl'a. lxxix. Nihil ita deci-
pit q̄ cum ignorent hoies ſpatia
viuendi: longiorem ſibi vitaʒ re-
Z promittunt. Luc. xij. De diuite q
dicebat: quid faciam? Non hēo
vbi congregem fructus meos.
Sequit. Hac nocte. repetent ꝛc.
¶ Jtem tempus tranſiens mo-
dis dictis eſt excluſiuum omnis
tēporis ad merendum. Jurauit
enim angelus: ꝙ non erit temp⁹
amplius. ſ. ad merita colligenda.
Apoc. x. Ecc. ix. Quodcūqꝫ pōt
manus tua: inſtanter operare: q2
nec opus, ꝛc, Super quod Gre-

goꝛi⁹.moꝛ.ix.in fi. Tota intentione curandum eſt: vt cum temp⁹ vacationis accipimus: bene viuendi ſtudio: maloꝛū vltima ſupplicia fugiamus.

A ¶ His ergo cōſiderationibus de temporis breuitate. ſ. q̄ eſt breuitate punctale: velocitate tranſitus volatile: irredibilitate irreparabile: ⁊ ſic de aliis debet religioſus ſtimulari: ⁊ moueri: ne cōceſſo ſibi tempore abutatur. Sed toto nixu: toto affectu ſtudeat: tempus ſuum bene expēdere: vel deum querēdo in ocio contemplationis. Iſay.v. Querite dominum: dū inueniri pōt: vel proximis benefaciendo. ſ. doctrine informatione: beneficētie cōſolatione: diſcipline cohertione. Hec enim debet homo proximo ſm Aug. epl'a.xxxiij. Iō Sal.vi.

B c. Dum tempus habemus operemur bonum. Toto enī tempore diſcendum eſt viuere. ait Sene. de breuitate vite. Et Au.epiſtola xlvij. Neqꝫ in tempore vtiliter viuitur: niſi ad comparandum meritum: quo in eternitate viuatur. Ideo ſtudium ſanctorum fuit: in toto tempore ſuo: ⁊ ſingulis horis temporis: virtuoſis ſtudijs occupari. Ut de magiſtro gentium Paulo exemplum ponat. ait enī Haymo ſuper primā.coꝛ.c.i. In ſcriptis patrum legimus de Paulo: q̄ a prima vſqꝫ ad quintā horam labori manuum inſiſtebat.

C Ab illa vſqꝫ ad decimam predicationi vacabat. Poſt decimam pauperum peregrinorumqꝫ hoſpitalitatem: ⁊ corporis ſui neceſſitatem procurabat. Per noctem vō orationi inſtabat. Et propter hanc aſſiduitatem (qua per ſingulos dies ⁊ noctes gratias laudeſqꝫ domino referebat) ait ſe ſemper gratias agere. i.coꝛ.i. ¶ Cōſimiliter exemplo principum virtuoſorum ſic eſt faciendum. Ut enim dicit in laudem Theodoſij .i. hiſtorie tripartite: ſolebat per diem exerceri armis ⁊ corpore: ſubiectorumqꝫ negotia diſceptare. totis vō noctibus libris incumbere. Unde legitur habuiſſe candelabrū arte mechanica factum fū-

D dens ſibi oleum in lucernam: vt laboꝛib⁹ nemo affligeret: ⁊ vt nature vim faceret: ſomno repugnās.

¶ Similr̄ exēplo philoſophorum homo moueri ad precauēdum temporis āmiſſionem: q2 nullo tēpore vacabant a ſtudio philoſophie ⁊ virtutum: prout patet i geſtis eorum. Unde Sen. epiſtola lxxviij. Sapiens ſtudium putat q̄ viuit. Et de eorum ſtudio indeſ-

E feſſo. Ual. lib. viij. Ubi narrat de Solone moriente: q̄ ſemper ſe grabat ad ſtudia: quibus ſe ſignificabat quotidie aliquid adiſcentem ſeneſcere.

¶ Caplm ſecundū de ocij in tēpore periculoſitate: ⁊ q̄bus modis tempus āmittitur.

Eſcriptis temporum qualitatibus: ⁊ quarum conſideratione dz religioſus precauere ne tempus āmittat: videndū eſt quibus modis āmittit̄. Et notandū: q̄ principaliter āmittitur tribus modis. ſ.

F ¶ Deſidioſa occioſitate.

¶ Labor̄ īfructuoſa occupatōe

¶ Bonorū operū deordinatiōe

¶ Primo ergo notandū: q̄ eſt cauenda deſidioſa occioſitas: eo q̄ multum nociua: teſtante ſcriptura. Ecc.xxxiij. Multā malitiam docuit occioſitas. Unde dicit Beatus Franciſcus in regula q̄ ocium eſt anime inimicum. Et hoc propter multa. Nam occioſitas eſt anime in ſua intellectiua tenebratiua. prouer.ix. Qui ſectatur ocium. ſtultiſſimus eſt. Et ve-

G re ſtultiſſimus q2 ſtultitia eſt rerū appetendarum: ⁊ vitandarū: nō quelibet: ſed vitioſa ignorātia. ait Au. de libero ar. in fi. Unde ſtultus eſt ocioſus qui non declinat vitanda: Stultior qui non colligit merita nec deſiderat appetenda. Stultiſſimus qui cumulat ſibi ſupplicia. ¶ Item ocioſitas ē anime quo ad ſuā poteſtatiuam eneruatiua: ⁊ in deſidiam reſolutiua. Ut enim di. Ual. li. viij. c. viij. Eſt ocium quo euaneſcit virtus: ⁊ aliud quo recreat̄. Alterum eſt inhertibus vitandum: aliud ſtrenuis appetendum. Illis: ne vitā ſuā eneruē extinguāt: his: vt item peſtiua laborum remiſſione: ad laborādū vegetiores fiāt. ¶ Idē li. vij. c. ij. Nimia quies reſoluit i deſidiam. Nam eſt ocium deſidie: ⁊ ocium cogitationis. ait Augu. de vera reli. c. vij. Unde dn̄s cōquerit̄ d̄ ocioſis. Ezec. xvi. Hec fuit iniquitas Sodome ſaturitas panis ⁊ ociū: ⁊c. ¶ Item ocioſi-

I tas eſt anime quo ad ſuam affectiuam maculatiua: ⁊ bonor̄ euacuatiua: ⁊ diſtractiua. Un̄ Ethnicus. i. Ouidius. Cernis vt ignaui corrumpūt ocia corpus. Et vicium capiunt ni moueātur aque. Et Lucanus. Uariam dant ocia mentem. ¶ Item ocioſitas ē aīe quo ad ſuā memoratiuam: ſiue vim conſideratiuam: vel ingenium: hebetatiua: q2 eſt rubigo aīe

K ait Sen. epiſtola. cxxiij. di. q̄ ocium quaſi rubigo ingenij. facultatē ſiccat. Et Alexander. necꝫ ſuper bibliam. Eſt ocium deſidie: ⁊ ocium vacationis. Sequit̄. Torpoꝛ deſidie ingenij nobilitas degenerat: obnubilatur ſplendor: hebetatur acumen. Et ponit exemplū Ferrum rubiginem ducit. ſ. p ocium: ⁊ vitis nō putata in lambruſcam ſilueſcit. Et Sen. li. de prouidentia. Languent per inhertiā ſaginata. Et Ber. epiſtola. lxxxij. ad fratres de monte. Sūma mētis malitia ocium inhers. Sequitur. Ocium eſt quod vel nullam habet vtilitatem: vel vtilitatis intentionem: Ideo increpando ait

dñs occioſis. Quid hic ſtatis to
L ta die ocioſi? Matth.xx. ¶ Itē
ocioſitas eſt bonorū acquiſitorū
conſumptiua. ait Hiero. epiſtola
lxxxvij. Nihil ocio deteri⁹: quod
non ſolum non acquirit noua: ſꝫ
etiam parta conſumit. Sancte vi
te ratio proceſſu gaudet ⁊ creſcit:
ceſſatione torpet ⁊ deficit. Sequi
tur. Tam diu non labimur retro
q̃diu ad priora contendim⁹. At
vbi ſtare deſcendimus: noſtrūq;
nō progredi: iā reuerti ē. ¶ Itē
ocioſitas eſt diſcurſuum inutiliūꝫ
M occaſionatiua. ⁊ verborum inuti
lium multiplicatiua. i. Thi. v. de
viduis adoleſcētulis. Volūt ocio
ſe diſcurrere: domos circuire: nō
ſolū ocioſe ſed verboſe: ⁊ curioſe
¶ Item ocioſitas eſt Sathane
ad hoſtium cordis introductiua
Hiero. epiſtola. lxxij. Fac ſemper
aliquid boni operis: vt te dyabo
lus occupatum inueniat. Et Cri
ſo ſup. Jo. Omel. vij. Per ope
ra impeditur introitus dyaboli.
Item Aug. iij. de ci. c. viij. dic. q̄
q̄to minus hominem occupatū
inueniunt: tanto magis ipſi. ſ. de
mones occupant. Unde Caſſia
nus. li. col. ante fi. Hec eſt ſenten
tia patrum operantē monachū
N vno demone pulſari: occioſum:
innumeris ſpiritibus deuaſtari.
Math. xij. De ſeptem ſpiritibus
nequioribus. Inueniat eam ſco
pis mundatam: ⁊ vadit ⁊ aſſumit
ſeptem alios ſpiritus nequiores

ſe. ⁊c. ¶ Is igitur conſiderationi
bus ⁊ multis alijs: cauēda ē ocio
ſitas. Unde Ber. ij. ad Eugeniū
In ocio cauendum eſt ocium: fu
gienda proinde ocioſitas mater
nugarum: nouerca virtutum. Et
Señ. lib. de clementia. Emollit
ocium vires ſicut rubigo ferrum
Et poſt. Fax imota torpet: ignem
exagitata reſtituit. Et vt breuiter
concludat: ocioſitas facit: hoiem
non viuere debito modo viuēdi.
O ait Señ. epiſtola lviij. Ocioſus
non ſibi viuit: ſed quod turpiſſi
mum eſt ventri ⁊ ſomno. Seqt.
Ille non viuit qui nemini viuit.
⁊ q2 ocioſus non viuit ad ſuā nec
alterius vtilitatem: ideo quaſi nō
viuit vero modo viuendi. Quia
homo ad laborem naſcit. Job. v.
Qui ergo non laborat labore hu
mano: non viuit vt homo. Ecc.
vltimo. Deum time: ⁊ mandata
eius obſerua: hoc eſt eni omnis
homo. Ubi Augu. xx. de ci. c. iiij.
Quicunq; enim eſt hoc: eſt cu
ſtos mandatorum dei. quoniam
qui hoc non eſt: nihil eſt. Et quia
P ocioſus nec deum timet: nec mā
data eius obſeruat: ideo non vi
uit vero modo viuendi. ¶ Ca
uenda igitur occioſitas tum rōe
conſiderationis deſcripti tempo
ris: vt habitum eſt: tum ratione
neceſſarie pparationis ad mortē
⁊ eiuſdem mortis ſubitationis p
ut dicit Saluator Matth. xxiiij.
Neſcitis qua hora dominus ve

turus eſt. Señ. epła. xiij. Omnis
dies ordinandus tanq̃ cōſumet
Q ¶ Item cauenda eſt ratione per
nicioſitatis vt dictum eſt. Jō an
tiqui magnates ⁊ militantes mul
tum cauebant ocium: q2 multuꝫ
obeſt: eoq; reſoluit in deſidiam ⁊
laſciuiam. Ideo Scipio nolebat
carthaginē emulā Romāis dirui
ſed contradicebat Catoni decer
nenti: vt dirueref: timēs infirmis
animis hoſtem ſecuritatem: put
R dicit Aug. i. de ci. c. xxx. Quod pꝫ
ex euentu: q2 illa diruta: Romani
reſoluti ſunt in deſidiā. laſciuiaꝫ
⁊ diſcordiam ciuilem: prout dicit
ibi: Unde ⁊ de Troya dicit. Virgi
lius. Inuadunt vrbem ſomno vi
noq; ſepultam. Et Ethnic⁹. Que
ritur Hegip⁹ quare ſit fact⁹ adul
ter: In promptu cauſa ē: deſidio
ſus erat. Añ Hanibal dux Car
thaginenſium: de nocte ſurgere
ſolitus non requieſcebat ante no
ctem: crepuſculo autē: ſocios ad
cenam vocabat. ait Poli. li. v. c.
vij. Ut enim ait Aug. epła. v. Lo
S quens de Roma recitans verba
Juuēalis dicit. Seruabat caſtas
humilis fortuna latinas. Quon
dam nec vicijs contingi parua ſi
nebat Tecta labor: ſomniq; bre
ues ⁊ vellere tuſco. Vexate dure
q; manus ⁊ proximus vrbi. Ha
nibal: ⁊ ſtantes collina turre ma
riti. Et poſt. Nunc patimur lon
ge pacis. dāna: ſenior armis. Lu
xuria incumbit: victamq; vlciſci

tur vrbem. Nullum crimē abeſt
facinuſq; libidinis ex quo. Pau
pertas romana perijt ⁊c. ¶ Itē
philoſophi ſtudentes: ſūme caue
bant ocioſitatem: ⁊ laborioſo ſa
pientie ſtudio indulgebant. Ait T
Val. li. vij. c. viij. Ociū induſtrie ⁊
ſtudio maxime contrarium vide
tur. Obnubilat enim intellectiuā
⁊ quaſi rubiginat memoriaꝫ ⁊ in
genium: vt dictum eſt. Ideo ait
ſapientia diuina ecc. vi. Quaſi is
q arat ⁊ q ſeminat accede ad illā.
⁊. c. vi. Colluctata eſt anima mea
in illa. Et prouer. ij. Si queſieris
eaꝫ quaſi pecuniam: ſicut theſau
rum effoderis: tunc intelliges ti
morem domini: ⁊ ſcientiam dei
inuenies. Ut enim dicit Hugo in V
didaſcol. Apud antiquos q̃tuor
portabāt lecticā philologie. ſ. phi
los ⁊ nopoſ. i. amor ⁊ labor ⁊ phi
lemia ⁊ agremia. i. cura ⁊ vigilia
In amore eſt vt agas: in labore
vt perficias: in cura vt puideas:
in vigilia vt attendas: ait ibidē.
¶ Item vulgares homines ⁊ la
borātes: ſumme cauere debent
ocium: eoq; eneruat virtutem ⁊
potentiam: vt dictum eſt. Unde
⁊ Ade dictum eſt poſt peccatum.
In ſudore vultus tui veſceris pa X
ne tuo. Et prime theſa. iij. Qui ñ
laborat non manducet. Sed ⁊
laborātibus dicitur in pſ. Labo
res manuum tuaruꝫ quia mādu
cabis: beatus es. ⁊c. Unde Criſo
ſtom⁹ ſuper Jo. omel. xxvi. puer

ſi facti ſumus ab ocio. Sequitur. Non laborare: nos corrumpere aſſueuit. Et val. li. vij. c. ij. dicit: negotium populo Romano: melius quam ocium cõmitti. Nouit enim impia mens a cognitione rerum ad virtutem capeſcendã reſolui. Sequitur. Negotium nomine orridum: moles noſtre ciuitatis i ſtatu ſuo continuit. Blande appellationis quies plurimis vitijs reſperſit. Jõ Auicene. iiij. phie. Oportet ordiare ciuitatẽ in tres partes. In diſpoſitores: miniſtros: et legiſperitos: Et in quolibet horum ordinetur prelatus aliquis. et nullus ſit in ciuitate inutilis. Sed ab vnoquoque perueniat vtilitas. ¶ Ite religioſi et cõtemplatiui ſũme cauere debent occioſitatẽ eo quod reſoluit i tẽpore et inhertiam. Ber. vbi. ſ. In

Z ocio canẽdũ ẽ ociũ. Jõ Ambro. iij. de offi. c. i. dicit quod Scipio nõ minus erat negocioſus cũ ſolus erat. Et Moyſes cũ taceret: clamabat: cũ ocioſus ſtaret preliabatur. Unde et in ſilẽtio loquebat: et i ocio operabat. Exo. xiiij. et. xvi. Jõ de aia contẽplatiua dicit puer. vltimo. Panẽ ocioſa nõ comedit. i. refectionẽ celice contemplatiõis: abſque virtuoſo operẽ nõ guſtauit. Unde i vitis patrũ. li. ij. c. xij. titulo quod orãdũ eſt ſine intermiſſione: dicit. Non eſſe talẽ laborẽ: qualẽ orare deum. Quia ois alius labor hz aliquam quietem: oro vero vſque ad vltimã

A exalationẽ: opus hz magni certaminis. Unde Caſſianus in collatio. vbi. ſ. dicit de abbate Paulo: quod cũ in orto modico moraret et haberet ſufficientiã: collectis palmarum folijs: quotidianam penſam a ſe exigebat ad ocium cauendum: et in fine anni concremabat: probãs ſine opere manuum: nec in loco

B poſſe perdurare monachũ: nec ad perfectionis culmen poſſe cõſcendere. ¶ Cum ergo omni ſtatui hominum: ocium cauendum ſit: vt pretactum eſt: caueant eccleſiaſtici ocioſi: et ne inueniantur extra debitum ſtatum et ordinem: quos Ber. iij. ad Eugenium in fi. Quid ſibi vult: quod clerici aliud eẽ: et aliud videri volunt: Nẽpe: habitu milites: queſtu clericos: actu neutrum exhibent. Nõ. n. pugnant vt milites: non euangelicant vt clerici. Cuius ergo ordinis ſunt: Cum vtriuſque eſſe cupiunt: vtrunque deſerunt: vtrũque cõfundunt: vnuſquiſque autem i ordine ſuo reſurget. i. cor. xv. Iſti

C in quo: An non qui ſine ordine peccauerunt ſine ordine phibit. Sed credo ibi ordinandos: vbi nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat. Job. x.

¶ Capitulum tertium. De inutilium occupationum infructuoſitate.

C Onſequenter videndum quod non ſollum tempore diuinitus cõceſſo abutũtur deſidioſa ocioſitate torpẽtes

D ſed etiam: ſed etiam qui infructuoſis occupationibus et laboribus inutilibus fatigãtur. vnde Hierony. epiſtola. lxxvij. Non ſufficit animalis eẽ ocioſum: ſi quis fuerit a bonis. ſ. ocioſus. Et poſt occupandum eſt bonis rebus ingeniũ et ſancte cõuerſationis vſus altius inſerẽdus. Et Augu. epiſtola. lxxij. aliquid eſt quod tibi dicere curaui: vt curis exueremur inanibus: et induere mur vtilibus. Unde occupatio i rebus ſupernaculis: eſt vite diminutiua: ait Seneca de breuitate vite. Nihil melius eſt hois occupati quam viuere: et nullius rei difficilior eſt ſcientia ſcilicet quam viue

E re. Nam viuere: tota vita diſcendum eſt. Et quod mirabilius eſt tota vita diſcendum eſt mori. vnde maximi viri vſque ad extremam etatem egerũt: vt viuere ſcirent. Sequit. Eius vita lõgiſſima eſt: qui quantumcunque potuit: totũ ſibi vacauit. Nihil inde occultum fuit. His vero ſcilicet occupatis neceſſe eſt defuiſſe: ex quorum vita multum populus tulit. Et ponit exẽplum bonum. Non eſt quod quẽquam propter cãos aut rugas putes diu vixiſſe: ſicut non putas multum nauigaſſe: quem tempeſtas a portu hucilluc que tulit. Non multum

F nauigauit: ſed multum iactatus eſt. Sic eſt de homine occupato. Non eni diu vixit: quia ſcilicet nõ ſibi vacauit: ſed diu fuit. vbi enumerat de his qui ſibi auferunt vitam dicens: quam vanus dolor: ſtulticia: auida cupiditas: blanda cõuerſatio abſtulerunt: quam exiguum tibi de tua relictum ſit intelliges ſcilicet cũ cõſideraueris: et ſcies te immaturum mori. Ex hoc pz fatuitas occupatorum in rebus ſuperuacuis. Ait ibidem. Homines predia ſua occupari a nullo patiũtur: et propter illa ad arma diſcurrunt: ſed in vitam ſuam incedere alios ſinũt: imo et poſſeſſores inducunt. Nemo inuenitur qui pecuniam ſuam diuidere velit. vitam

G vnuſquiſque quam multis diſtribuit. aſtricti ſunt in continendo patrimoniũ. vt autẽ ad iacturam temporis ventum eſt: profugaliſſimi ſunt in eo: cuius minus honeſta auaritia eſt. Et exemplificat de homine centum annorum: cum ad cõputationem ſue etatis reuocatur conſiderans quantum ei lis vxoris ſeruorũ cohabitatio: per orbem diſcurſio: quantũ morbi ſibi attulerunt. quantũ ſine vſu iacuit: videbit: pauciores ſe habere: quam cui in erat. Ideo tales multũ fallũtur:

H quia res omni theſauro precioſiſſima et incomparabilis ſcilicet temporis: vtiliſſima eſtimat. Nemo enim eſtimat tempus: cuius pene nullũ eſt precium: ait ibi. et vtitur eo laxius: quam gratuito. Ideo tales ſunt prodigi de re precioſiſſima: cum tamen eſſet parciſſime diſpenſanda. ait ibi. Non accepimus breuem vitam: ſed fecimus:

nec inopes eſt⁹: ſed pdigi ſumus
Et ponit exemplũ. Sicut ample
ppeſſi ad malũ dñm peruenerũt)
momento diſſipant: ſi bo bono
cuſtodi modice tradite ſunt: vſu
creſcunt. Ita etas noſtra bene di
ſponẽti multũ paret: ⁊ vita ſi v ſi
I ſciaſ lóga eſt. Sed aliũ tenet in
ſatiabilis auaritia: aliũ in ſupua
cuis laborib⁹ ſedulitas. Ali⁹ vino
madet: ali⁹ inhertia torpet. ⁊ ſic d
aliis. Ideo exigua pars vite eſt
qua viuim⁹: ⁊ omne ſpaciũ: non
vita ſed tempus eſt. Et ad litterã
ſi qs ſolerter cogitet q̃tũ ſibi eri
pit de vita ſua: ſomni prolixitas.
comeſſationum: ⁊ potationuz ſu
perfluarum diuturnitas: inutiliũ
occupationũ inumeroſitas: ocio
ſitatũ deſidioſitas, fabulationũ
K inanium vanitas: ⁊ internarum
meditationũ varietas: luculẽter
videbit: q modico tempore viuit
eo modo q̃ deberet. q2 nõ ad ſuaz
vtilitatem: vel ad agregãda me
rita viuit. Señ. vbi. ſ. Exiguum
tempus habem⁹: ſed multũ pdi
mus. Et epla prima. Quedã tẽ
pora nobis eripiunt. quedã ſub
ducuntur: quedam effluũt. Tur
piſſima tñ iactura que per negli
gentiaz fit. Sequit. Magna ps
iam preteriit. Quicquid etatis re
tro eſt mors tenet: pũ differt vita
trãſcurrit. Et poſt oia: aliena ſunt
L temp⁹ tantuz noſtrũ eſt. Sequit
Quanta ſtultitia mortalium ⁊ vt
vſq minima viliſſima: ⁊ irrepa

bilia ſibi iputari patiant. Nemo
enim iudicat: ſe quicq̃ debere q
tps accipit. Et tamẽ vt ait Sene.
de breuitate vite: id debet ſeruari
diligentius quod neſciat quis qñ
deficiat: ſicut tempus. Jõ aliorũ
iactura tolerabilis: non ſic de tẽ
pore: q2 nemo ãnos reſtituet: ait
ibidem. Et epiſtola. 50. Si mul
tũ ſupereſſet etatis: parce diſpen
ſandũ erat q̃to min⁹: q2 vix ſuf
ficit neceſſariis. Nunc aũt q̃ de
mentia eſt ſupernacua diſcere in M
tanta temporis breuitate? Ideo
eph. v. Uidete q̃ͦ caute ambu
letis: non quaſi inſipientes: ſed
vt ſapientes redimentes tps. ⁊c.
Magna fatuitas querentiũ ma
gnopere rex viliũ recuperationẽ
⁊ non querentiũ temporis perdi
ti redemptionem: cũ tamen na
tura dedit nobis tempus nõ ad
perdendũ: ait Señ. epiſtola. cir.
Non dedit nobis natura temp⁹
vt aliquid ex eo vacet perdere.
Et vide diligentiſſime: ſiq̃ multa
pereant. Aliud valitudo abſtulit N
aliud negotia. vitam nobiſcum
ſomnus diuidit. Et hoc tempore
tam anguſto: tãq rapido ⁊ nos
auferente: qd iuuat: maiorẽ ptẽ
in vanũ mittere? ¶ Ex dictis pa
tet: q occupationes inutiles ſunt
religioſis maxime precauende:
q̃ ſunt mẽtis pturbatiue. ait Se
neca. iii. de ira. Quemadmoduz
per frequentia vrbis loca in mul
tos incurſandum eſt: ⁊ aliq̃ñ ab

aliis retineri: ⁊ luto ſpargi neceſſe
eſt: ita ⁊ vago homini: mlta im
pedimenta: ⁊ multe querele inci
dũt. Jõ Luc. x. Martha Mar
O tha ſollicita es. ⁊c. ¶ Item ſunt
diuine cognitionis impeditiue.
Job. iii. Nonne quieui? ⁊c. Ibi
mora. v. Nequaq̃ mens ad ſu
perna attollit: ſi curar tumultib⁹
occupat. Job. xxxiii. Per ſom
nũ in viſione nocturna. Ibi mo
ral. xxiii. Cũ mens ab actionib⁹
ſopitur: tunc plenius: mandator
dei pondus agnoſcit. Sequitur.
Neq enim hõ diuiſus ad vtraq
P ſufficit. Et Grego. ſuper Ezech.
li. ii. omel. i. Anima q̃to circa ter
rena angitur: tanto in his q̃ ſunt
celeſtia minus videt: eo q curis
ſuis ex̃ ſe ducit: ⁊ ſic ad videnda
celeſtia min⁹ valet: q2 diuiſa. vbi
ponit exemplũ bonũ de fluuio: q
cũ ad multos riuos diuidit: ab
alueo deſiccatur. Job. xxxix. Nũ
quid noſti tps ptus hybicũ. Ibi
mor. xxx. Quo extra ſe ſpargi per
diſciplinaz mens non poteſt: eo
ſupra ſe intendere p pfectuz põt.
Et ponit exempla bona: in altuz
creſcere arbor que per ramos dif
funditur prohibet. Et cuz riuos
fontis obſtruimus: fluenta ad ſu
periora ſurgere puocam⁹. Sic i
tentioni anime: ſi exterior euaga
tio clauditur: receſſus interior ape
Q ritur. ¶ Item ſunt cognitionis
pprie excluſiue. Job. xxxiiii. Ne
q3 in hominis poteſtate eſt: vt ad

deum veniat. Ibi mor. xxv. In
his viſibilibus cor noſtrũ ſpargi
tur: ⁊ quid de ſe intrinſecus agit
obliuiſcitur. Job. xxxv. Suſpice
celum: ⁊ intuere. Ibi mor. xxvi.
Sparſis foris mentibus: ad ſeip
ſas redire difficile eſt. ¶ Itẽ ſũt
cordis vt ſepius in culpam im
pulſiue. Job. xxvi. Ecce gigãtes
gemũt ſub aquis. Ibi mor. xvii.
Ipſa occupatio ſeculariũ dignita R
tũ facilioribus vitiis tanto premi
tur q̃to maioribus curis grauat
Humanus enim animus deui
tare peccata vtinam valeat vel
quietus. Ecc. xi. ne in multis ſint
actus tui. vnde etiam a bonis oc
cupationibus antiqui magnates
abſtinuerunt: vt patet de Diocli
tiano ⁊ maximiano: qui dimiſſo
imperio: vitam priuatam elege
runt prout legit hyſtorie triparti
te libro. ii. c. iiii. ¶ Item antiqui
philoſophi ⁊ ſapientes: a talibus
abſtinuerunt vt patet in libris eo
rum. vnde Socrates: cũ ab eo S
q̃reret: quare non in forenſibus
negotiis verſaretur rñdit. Que
locus hic calet: ego neſcio: ⁊ que
ego calleo ideſt ſapio: loc⁹ hic ne
ſcit. Ego enim contemno q̃ auli
ci ambiunt: ⁊ que ego ambio illi
contemnũt: prout legitur in pro
logo Policrati. Sed libro ſatur
nalium. c. i. dicitur: q fuit Socra
tes grecus orator qui conſimilr
reſpondit. Petentibus enim in
conuiuio: vt aliquid de fonte clo

quẽtie proponeret: ait. Quod lo
cus hic ⁊ tempuſ exigũt ego non
calleo. Que autẽ ego calleo: nec
loco ſunt apta nec tempori: noue
T rant enim philoſophi: occupatio
nes impeditiuas eſſe ſapientie et
veri ſtudij: ideo ſe ab illis elon/
gauerunt: ⁊ quieti vacauerũt ꝑ/
ut patet in geſtis eorum. Vñ ſcri
ptura dicit. Tempore vacuitatis
ſcribe ſapientiam: ⁊ qui minoratꝰ
actu percipiet illam. Job. xxviij.
Sapientia vbi inuenitur? Sequi
tur. Mare loquitꝰ: non eſt mecũ
Ibi mor. xxiij. Quid maris no/
mine niſi ſecularium mentium
inquietudo ſignatur? Et pꝰ. nul/
lus eam ſcilicet ſapientiam plene
recipit: niſi qui ſe abſtinere ab oĩ
actionum carnalium fluctuatiõe
contendit. ¶ Qualiter autẽ ſan/
cti patres fugerunt ad ſolitudĩes
⁊ elongauerunt ſe a mundanis
occupationibus patet in vitis pa
trum: ⁊ libro' qui dicitur paradi/
V ſus: ⁊. vij. collationum colꝰ. prima
de fabula Macharij de quodã
tonſore: qui pro ternis denarijs
quemlibet detundebat: ⁊ ſic pua
mercede in acquirendo ſufficiẽ/
ter ſibi prouidebat: ⁊ cũ hoc: cẽ/
tum denarios marſupio inferre
bat ſcilicet in ſpatio temporis. au
diens autẽ: ꝙ in alia ciuitate q/
libꝫ dabat ſolidũ vnũ ꝓ tonſione
X illuc iuit. Ubi cum quolibet die
multos denarios lucraretꝰ: om/
nes expendebat: quia forte ibi
cariſtia. Quod ille cogitans: ait
intra ſe: melius eſſe redire ad ci/
uitatem vbi ex tenui queſtu: com
pleta corporis neceſſitate: exube
berãtia quottidiana excreſcebat:
ꝙ ymaginarium habere queſtũ
ſolidorũ: vbi nihil excupabat. Sic
ait Macharius meliꝰ eſt: tenuẽ
ſolitudinis fructum tenere: vbi
nulle cure ꝙ lucra magna affe/
ctare: que mundane cõuerſatio
nis quottidianis deffectibus cõ
ſumuntur. ꝙ eniꝫ difficile eſt va
rijs occupationibus indulgere:
⁊ non pati diſpendium vel in pu
ritate orationis: vel in tranquilli
tate contemplationis: vel in veri
tate locutionis: vel in perfectiõe
operationis. bene nouerunt in ta
libꝰ experti. ¶ Et qꝛ mlti decipi/ Y
untur in occupationibꝰ: eſtiman
tes vtiles q̃ ſunt nociue: notãdũ:
ꝙ eſt diſtrahi occupationibꝰ: et
ſic ammittere tempꝰ dupliciter.
¶ Interiꝰ ſcilicet. ¶ Et exteriꝰ.
¶ Interiꝰ tripliciter. Quando. ſ.
cor occupatꝰ. ¶ Vel vãis memo
rationibꝰ de preteritis. ¶ Vel fã
taſticis meditationibus: ⁊ auidiſ
affectionibꝰ circa pñtia. ¶ Vel Z
fluctuoſis timoribꝰ de futuris.
Job. iij. Qui edificant ſibi ſolitu
dines. Ibi mor. iiij. Mens qua
ſi quendam populũ patitꝰ: q̃ inſo
lenti cogitationuꝫ tumltu vaſtatꝰ.
Et exemplificat de tumultibus
cogitationum: quibus varia ho
minũ genera occupantꝰ. Unde ꝺ

auaris dicit. Cõſilia multiplicãt:
⁊ mentis ſinum: cogitationũ im
menſitatibꝰ latiꝰ expandunt: in q̊/
rum perſona iob. viij. Cogitatio
nes ſuccedũt mihi: ⁊ mens mea
in diuerſa rapitꝰ. Ideo Hier. iiij.
vſq; quo noxie morabuntꝰ in te
cogitationes: vt enim ait Sene.
epiſtola. lix. Nihil valet ſilentiuꝫ
A religionis: ſi affectus fremunt.
¶ Contra has occupationes re
mediũ eſt: cor prout poſſibile eſt
a talibꝰ abſoluere. Ecc. xxx. Con/
grega cor tuũ in ſanctitate: ⁊ con
tine. ⁊ ipſum cor diligenti ſcruti/
nio diſcutere: ⁊ a talibꝰ pulueribꝰ
mũdare ⁊ ſcopare procura. ps.
Meditatus ſum nocte cũ corde
meo: ⁊ exercitabar ⁊ ſcopebã ſpi/
ritũ meũ. ⁊ ideꝫ cor ad deũ diri/
gere: ⁊ ſimplificare. Sap. i. i ſim
plicitate cordis q̃rite illũ Job. v.
Non ne ſilui. Ibi mor. v. Uitere
B eſt a terrenoꝝ deſiderijs cor re/
ſtringere. ¶ Ad hmõi occupa/
tionũ excluſionem fuit ſanctorũ
patrũ ſtudiũ: ideo ſe a mũdanis
tumultibꝰ elongabant viuentes ĩ
ſolitudinibꝰ: ⁊ vacantes celeſtibꝰ
prout legitꝰ in vitis eoruꝫ. Job.
v. Qui edificant ſibi ſolitudines
Ibi mor. Solitudines edifi
care eſt: a ſecreto cordis: terreno
rũ tumultꝰ expellere: ⁊ vna inten
tione eterne patrie in amorẽ ge/
mitꝰ intime anhelare. Trenoꝝ. iij.
Sedebit ſolitariꝰ ⁊ tacebit. Señ.
epiſtola. vij. Auarior redeo: am/
bitioſior: luxurioſior: crudelior: i/
humanior: qꝛ inter homines fui
⁊ idem. Nil dãnoſius bõis mori C
bus: ꝙ in ſpectaculis reſidere: qꝛ
tũc faciliꝰ vitia ſubrepũt. Sequitꝰ
Unꝰ mihi ꝓ pplo eſt. Unde his
occupari ẽ tempꝰ ammittere. iõ
cauendũ ab eis. ¶ Item exteriꝰ
inutiliter occupari eſt quadrupli
citer ſcilꝫ. ¶ Vel in vana curioſi
tate ſtudioꝝ. ¶ Vel in varia flu
xibilitate multiloquioꝝ: ¶ Vel i
numeroſa diuerſitate diſcurſita/
tionũ. ¶ Vel in multitudine ſe/
cularium negotiationũ. ¶ Sũt
enim aliq̃ vane ⁊ curioſe ſtuden
tes ſcilicet in eis q̃ non conferũt
ad ſalutem. Aug. x. de trini. c. ij.
Curioſus eſt: q non ob aliquam
cauſam notaꝫ: ſed ſolo amore ra
pitꝰ incognita cognoſcendi. ⁊ in h
D differt a ſtudioſo: qꝛ vt ait ideꝫ ꝺ
vtilitate credendi: curioſitas eſt
cupiditas cognoſcendi ea que
nihil ad ſe attinent: ſtudioſus ꝺo
ea que ad animum nutriendũ li
beraliter ⁊ ordinabiliter pertinẽt
intentiſſime requirit. Unde ꝺ ſic
ſtudentibus ps. Corrupti ſunt: ⁊
abhominabiles facti ſunt in ſtu/
dijs ſuis. ⁊c. Ber. de gradibꝰ ſu/
perbie in principio. Primꝰ ſup/
bie gradus ẽ: curioſitas. Sequitꝰ.
Si videris monachũ euagari:
caput erectũ aures portare ſuſpẽ
ſas: ⁊c. curioſuꝫ cognoſcas. ⁊ pꝰ.
Qui ſeipm ignorat: foras mittitꝰ:
E vt hedos paſcat. in hedis eniꝫ pa

ſcendis ſcilicet in motibus ordi/
natis ſe curioſus occupat. ¶ Ab
hac curiſiotate nobiles philoſo/
phi precauebant. Sicut Socra/
tes qui totam philoſophiam ad
mores corrigendos componen/
doſq; reflexit: ait Aug. viij. de ci.
c. iij. ꝛ Plato elegit Achademiã
ad ſtudiũ: q̃ frequenti terremo
tu concutiebat: vt timore: diſcipli
F a libidine continerent: ait Pap.
vnde Achademia: triſtitia popu
li iterpretatur. ꝛ erat villa diſtãs
vno miliario ab Athenis. Unde
ꝛ philoſophia ſm eundem: put
dicit Iſaac in diſtinctionibus eſt
tediũ: cura: ꝛ ſollicitudo mortis.
¶ Qualiter etiam ſancti patres
occupationes varii ſtudij excluſe
runt: ꝛ ad cognoſcendũ deum: ꝛ
ſeipſos ſtuduerunt: ꝛ ad implẽda
opere que audiebant aure: labo/
rauerunt: patet in vitis pat. No
uerant enim ſcriptum. eſtote fac
tores verbi ꝛ non auditores tm̃.
G Iac. primo. ꝛ factores legis: iuſti
ſunt apud deum non auditores.
Un̄ de abbate Pambo. ix. hiſto
rie tripartite dicitur: ꝙ cum eſſet
ſine litteris acceſſit ad quendam
vt doceret. Qui cũ audiſſet ver
ſum illum: dixi cuſtodiam vias
tuas vt non delinquam ꝛ lingua
mea: non eſt paſſus audire ſecũ
dum verſum: dicens intra ſe. Si
potero opere hoc implere ſufficit
mihi hic verſus tantum. Quẽ
cũ is qui verſũ ſibi tradiderat

culparet: cur per ſex meſes ad eũ
non rediſſet: reſpondit. Quia ver
ſum illum adhuc opere non im
pleui. Poſtea vero: cũ ſupuixiſſet H
plurimis ãnis: requiſitus an ver
ſum illũ adhuc impleſſet: reſpõ
dit. Quadraginta nouem an
nis vixi ꝛ adhuc vix implere pre
ualui. Sed econtra eſt hodie de
ſtudentibus. Unde Sene. epiſto
la. cvi. Quemadmodũ omniũ
rerum ſic litterarum intempãtia
laboramus. non enim vite: ſed
ſcole diſcimus. ¶ Itẽ multi oc
cupantur in varia fluxibilitate
multiloquiorum. Iob. vi. Ad in I
crepandum: eloquia concinnitis
ꝛ in ventum verba profertis. ibi.
mor. vij. In ventũ verba pferre
eſt: ocioſa dicere. Sequit. Qui
buſdam ſe ruine gradibus deſi
dioſa mens in foueã lapſum im
pellit. Nam dum ocioſa cauere
negligimus: ad noxia puenimus.
prouer. xvij. Qui demittit aquã
caput eſt iurgiorum. Ibi Greg.
aquam demittere eſt linguã in
fluxũ eloquij relaxare. Et poſt.
Quot enim ſuperuacuis rebus
mens a cenſura ſilentij diſſipat:
quaſi tot riuis extra ſe ducitur:
qꝛ per multiloquium exteri9 ſpar K
ſa vim intime cõſiderationis p
dit. Nec redire interi9 ad ſui co
gnitionem ſufficit: ꝛ ſic hoſtibus
ſe exponit. prouer. xxij. Sicut vrbs
patens: ꝛ abſq; murorum ambi
tu: vir qui non poteſt in loquen

do cohibere ſpiritum ſuum. Ibi
Gregor9. Qui murum ſilentij
non habet: patet inimici iaculis
ciuitas mentis. Quã tanto ſine la
bore hoſtis ſuperat: quanto ipſa cõ
tra ſeper multiloquium pugnat.
L Idem dicit. ij. paſtoral. c. xv. Et
ad cohibitionem huiuſmodi oc
cupationis in multiloquio ſtude
bant philoſophi. Sicut Picta
goras qui diſcipulis ſuis vſum lo
quendi per quinquennium inhi
bebat: ait Ambroſius primo de
offi. ꝛ Seneca epiſtola. lx. Unde
Ambroſius. Tacere noſce q̃ lo
M qui difficilius. Scio enĩ plures
plus loqui cum tacere neſciãt. et
tamen ſapiens qui tacere nouit:
quia vt loquatur multa conſide
rat ſcilicet quid: cur: vbi: quãdo:
dicat: ait ibi. Ubi ponit exempla.
Si non cohercetur ripis ſuis: ci
to lutũ colligit amnis exundãs.
Habet enim habenas ſuas men
tis ſobrietas. Laque9 aduerſarij
ſermo noſter eſt: vt min9 ipſe ad
N uerſetur. Quod enim loquimur
excipit inimicus: ꝛ quaſi gladio
noſtro nos vulnerat. Ex verbis
tuis cõdemnaberis: ꝛ ex verbis
tuis iuſtificaberis. ¶ Qualiter
autem ſancti patres ſtudebãt ad
huiuſmodi cohibitionem: patet
in vitis patrum libro. ij. c. de con
tinentia. vbi dicit: ꝙ abbas Aga
O thon portauit per trienium lapi
dem in ore: vt diſceret taciturni
tatem. c. de diſcretione: ait ſenex

Si non tenueris linguam tuã
quocunq; perrexeris: nõ eris pe
regrinus. ¶ Item occupantur
multi inutiliter ammittẽdo tem
pus innumeroſa diuerſitate diſ
curſitationum. Iere. xiiij. c. hec
dicit dominus populo qui dilexit
mouere pedes ſuos: ꝛ n̄ quieuit
domino non placuit. ꝛ hoc. quia
mulier vaga. ideſt cõcupiſcentia
trahit eos poſt cõcupiſcibilia ſua.
prouer. vij. Conſidero vecordẽ P
iuuenem: qui tranſit per plateas
Sequitur. Ecce mulier garula:
ꝛ vaga: quietis impatiens: nõ va
lens in domo conſiſtere pedib9:
nũc foris: nunc in plateis. ꝛc. Un
de ſignum eſt in religioſis nolen
tibus quieſcere: ſed per mundum
euagari pro leuibus cauſis ꝛ in
utilibus: ꝙ a ſuis concupiſcẽtijs Q
ſtimulantur ꝛ trahuntur: ꝛ ꝙ nõ
ſunt ſtabiliti firmiter i amore illi9
veri boni: qd̓ eſt neceſſariũ. Nã
abdicatiõe cõcupiſcẽtie ꝛ appetit9
exteriorum erit aĩa quieta. Iob.
xxviij. Ibi mor. Sapientia vbi inuenitur? nõ ẽ in me
Quid in hac vita
laborioſius q̃ terrenis deſiderijs
eſtuare. Et quid quietius q̃ nihil
huius mundi appetere. Math.
xi. Tollite iugum meũ ſuper vos.
Sequit. Et inuenietis requiẽ ani
mabus veſtris. Un̄ ꝛ ad quietẽ
habendam ab huiuſmodi diſcur
ſibus principes etiam abſtinebãt R
ait Sen. de breuitate vite: ꝙ Dio
niſius Auguſtus cui dij plura q̃

illi preſiterant non deſijt quietē precari: ⁊ vacationē a republica petere. ¶ Ubi etiam ſtudioſe ſe a diſcurſibus continebant. Senē. epiſtola.ij. Bonā ſpem de te concipio: ſi non diſcurris: nec locorum mutationibus inquietaris. Egri animi eſt iſta vagatio. Primum argumentum compoſite mentis eſtimo: poſſe conſiſtere: ⁊ ſecum morari. Non enim proficit planta que ſepe tranſfert. Et ep̄la.lxxi. Mutare te loca: ⁊ de alio in aliū ire nolo. Primū: q2 tam frequēs mutatio: inſtabilis animi eſt. Coaleſcere ocio non poteſt: niſi deſiit circunſpicere ⁊ errare. Ut aiun. poſſis continere: corporis tibi fugam ſiſte: deinde plurima remedia continuata proficiunt. Seq̄t. Quotiens proceſſeris: in ipſo tranſitu aliquaque renouant cupiditates tuas tibi occurrent. Et ep̄la cvij. Nihil eque prodeſt q̄ quieſcere: ⁊ minimū eſt aliis loq. ſecū plurimum. Unde ⁊ Senē. elegantē librū fecit de trāquillitate animi. Ubi ait in principio: Ad ociū conuertor. Quēadmodū pecoribus fatigatis velocior domū greſſus eſt: ⁊ inter parietes ſuos placet vitā cohercere ſic ⁊ mihi ire placet ad quietē. In fine q̄q3 eiuſdem libri ponit exemplum aliud. Quemadmodum agros exhauſit nunq̄ intermiſſa fecunditas: ita animorum impetus: aſſiduus labor frāgit: ⁊ vires recipiūt paulatim reſoluti. ſ. quiete. Unde qui

Cor.

diligūt huiuſmodi diſcurſus: vlceroſas habent aias: ut ibi ponēs exemplū bonū. Ut vlcera tactu gaudent: ⁊ fedam corporis ſcabiem delectat quicquid exaſperat: non aliter dixerim his mentibus in quibus cupiditates velut mala vlcera eruperunt: voluptati eē laborem ⁊ vexationemq3. ¶ Qualiter etiam ſancti patres diſcurſus fugiebant: ⁊ tranquille quieti ſtudebant: patet in vitis patrū li.ij. c. de quieta conuerſatione. Arſenius enim audiuit vocem dicentē ſibi: Arſeni fuge: tace. quieſce: Hec ſunt radices non peccandi. Et ibidem. Imperforabilis manet a ſagittis hoſtis: q amat quietem. Qui autē multitudini miſcet: crebra ſuſcipit vulnera. Unde de abbate Euagrio legitur in vitis patrum. c. de continentia: q i cella viginti annis fuit: nec leuauit ſurſum oculos. vt tectū videret. In collationibus quoq3 patrum legit̄ d abbate Appollo: q cum ad eū veniſſet frater eius deprecans vt exiret ad eleuandum bouem eius qui iacebat ſub plauſtro: reſpondit. Cur nō rogas fratrem tuum iuniorem: vt iuuet te: Ait ille. Quomodo poſſem: de ſepulcro euocare eū: qui ante ānos quindeci3 obijt: Ait ille. An ignoras: ante viginti annos me mundo defunctū. ⁊ nulla poſſe de huius celle ſepulcro que ad vite huius ſolatia ſpectēt tibi conferre. Xps enim nec breuiſſimi momenti in

dutus pro patris indulſit ſepultura. Math. viij. que tamen honeſtius fiebat: q̄ ego ab intentione mortificationis accepte vel modicum ad bouē extrahendū paciar relaxari. Unde p3: q̄liter fuit quietus mente ⁊ corpore. Na3 ⁊ mortem fratris ante annos quindecim ⁊ prope habitantis ignorabat: ⁊ q̄ feruens fuerit continuando quietem quam ceperat. ¶ Itē multi occupantur amittendo tempus inutiliter in multitudine ſecularium negotiorū: ingerendo ſe ⁊ implicando in hmōi abſq3 neceſſitate ⁊ vtilitate: ⁊ faciendo domū orōnis. i. aiam ſuā domū negotiatiōis. Jo. viij. Nolite facere domū pr̄is mei domū negociatiōis. Diſcurrūt. n. mlti nūc ad palatia p̄ncipū: nūc ad tēpla pōtificū: nūc ad fora mercatorū nūc ad ſpectacla vanitatū. Quibus d̄r Eze. xxviij. In multitudine negotiationis tue repleta ſūt interiora tua iniquitate: ⁊ peccaſti. A talibus autē negotiationib9: niſi quatenus cogit neceſſitas: vel pia vtilitas d̄bet ſe religioſus elōgare: conſiderans illud quod ait Mardocheus. Heſter. iiij. q non erat licitum indutū ſacco: aulam regis intrare. Unde Hiero. epiſtola. xxxij. Si officiū vis exhibere preſbyteri. ſi epiſcopat9 te vl opus vel honor delectant viue in vrbibus ⁊ caſtellis: ⁊ aliorum ſalutem: fac anime tue lucrū. Si

autem cupis eſſe quod diceris. ſ. monachus. i. ſolus: quid facis i vrbibus: que non ſunt ſolorū habitacula ſed multorum: Sequit. Habet vnumquodq3 propoſitū principes ſuos. Romani duces imitent̄ Camillos: Fabritios: Regulos: Scipiones. Philoſophi proponant ſibi Pictagoram: Socratem: Platonem: Ariſtotelē: Poete emulentur Homerum: Uirgilium: Terrentiū: Hyſtorici Saluſtium Herodotum: Liuium. Oratores Liſiam: Graccū Demoſtenē: Tuliū. Et vt ad noſtra veniamus tempora: epi ⁊ p̄ſbyteri habeāt in exēplū apl̄os ⁊ aplicos viros: quorum honorem poſſidentes: habere nitant̄ ⁊ meritum. Nos igit̄ habeamus propoſiti noſtri principes: Paulū. Antonium: Julianum: Hilarionem: Macharium: ⁊ vt ad auctoritatem ſcripturarum redeam: princeps noſter eſt Helyas: noſter Helyſeus: duces noſtri filij prophetarum: qui in agris ⁊ ſolitudinibus habitabant: ⁊ faciebāt ſibi tabernacula prope fluēta iordanis. hec ille. Unde hic notandum q ob lucrum animarū cōceditur epis ⁊ preſbyteris eſſe in vrbibus. ¶ Idem epiſtola. xxxiij. Interpretare vocabulum monachi. Quod eſt nomen tuum: Solus. Quid facis i turba qui ſolus es: Ideo Hugo i tractatu de. xij. abuſionibus dicit. Sexta abuſio

eſt monachus curialis. Ubi ait:
Contingere ſolet: ꝙ monachi cu
rias frequentantes: cauſas audi/
ant: iudicia perquirant: ad curi/
as ſecuriores recurrant: nec ſuas
tm̄ ſed aliorum cauſas defendūt
Amant decreta conſiliorum: nō
ſecreta miſteriorum. decreta non
pſalmos ruminät. Sequit. Lau
dari appetunt: eoꝙ pro multi lo/
quuntur Sed monachus mul/
tum loquens multum diſplicet.
Hoc etiaꝫ intelligendū eſt de oī/
bus religioſis: niſi ꝗtum cogit
C necceſſitas vl' pia vtilitaſ. ℭ Qua
liter auteꝫ ſancti patres ſe ab hu/
iuſmodi elongabant pꝫ in vit' pa
trum. li. ij. c. de quieta conuerſa/
tione. Ubi ait Antonius. Sicut
piſces in ſicco moriunt: ita mo/
nachi vagantes extra cellā: vl' cū
ſclarib' morātes: a qetis ꝓpoſito
reſoluuntur: Et ibidem d̄ tribus
monachis fratribus: quorū vn'
elegit. litigantes pacificare: ſecū
dus: infirmis miniſtrare: tercius
in ſolitudine quieſcere. Qui con/
uenientes: narrauerunt duo tri/
bulationes ſuas ei qui erat in ſoli
tudine. Qui oſtendit eis aquam
turbidam: vbi videre non pote/
rant. vultus ſuos. Sed cum eſſet
limpida facta: inſpexerunt ⁊ vide
run ſicut in ſpeculo. Sic eſt in//
quit: qui in medio hominū con/
ſiſtit. Turbida enim mens nō vi
det peccata ſua. Sed cū quieue/
rit maxime in ſolitudine: tunc de

licta ſua conſpicit. ℭ Conſimile
exemplū ponit Grego. ſup. Eze.
li. ij. Omel. xi. di. ꝙ aqua concuſ/ D
ſa ymaginem aſpicientis nō red
dit. Cum aūt non mouet: tūc red
dit. Sic eſt de anima. Et de hu/
iuſmodi occupationibus ſuꝑflu/
is. Ecc. ij. Quid prodeſt homini
de vniuerſo labore ſuo? Cūcti di
es eius: laboribus ⁊ erūnis ple/
ni ſunt: nec per noctem mēte ge/
ſcit. Nonne hec vanitas? ℭ Uñ
Anſelm' de ſimilitudinibus. Si
militudo ē inter laborātes ⁊ mo/
lentes. Quidam eni quicqd mo E
lit in ſaccum reponit. Quidā par
tem vnam reponit: aliam negli/
gentia in fluuiū cadere ſinit. Qui
dam totum vento exponit. Ideo
in veſpera aliter erit eis: qa qdā
totum colliget: quidam nihil: qui
dam partem. Sic d̄ laborantib'
Flumē eſt decurſus ſeculi: mane
noſtra natiuitas: vent' vanaglo
ria: veſpera mors: molendinū la
bor ſeculi. Sicut enim mola cir/
cūcirca ad eundem locū ſemper
reuertit: ſic labor noſter animis
ſingulis ad conſimile principiuꝫ
reddit. ⁊ quidā ſic laborantiū to
tam mercedem colligunt. quidā
modicum: quidam nihil. Sic ſe
occupantes. in laborib' inutilib'
tempus perdunt. Sap. iij. Uana
eſt ſpes eoruꝫ ⁊ labor ſine fructu.
Ideo Ecc. v. Non aufert ſecum
de labore ſuo. prouer. v. Ne des
alienis honorem tuum: ⁊ annos

tuos crudeli. Sequit. Ne labores
tui ſint in domo aliena.

ℭ Capitulūꝫ quartum. De occu
pationibus que videtur bone de
ordine.

Lij. enim ſunt qui ſe oc/
a cupant in bonis loquen
do de bonis que dicunt
F bona: qꝛ de genere bonorū: ⁊ tñ
qꝛ illa bona deordinant perdunt
tempus ſic laborando: ſalteꝫ quo
ad retributionem eternam. Qd̄
contingit ſeptem modis. ℭ Uel
propter prauitatem: ⁊ culpaꝫ ope
rantis. Geñ. iiij. Caym offerebat
de fructibus terre munera domi
no. Et tamen ſequitur: ꝙ ad mu
G nera eius dñs non reſpexit: ſꝫ ad
munera Abel. Ubi Grego. mor.
xxij. Ex dātis corde id qd̄ dat ac
cipitur. Ideo prius dicit. Reſpe/
xit ad Abel: deinde ad munera.
Non enim Abel ex muneribus
ſed ex Abel munera placuerunt.
Ad Caym d̄o vel eius munera
non reſpexit. qꝛ. ſ. ipſe diſplicuit.
Iſay. i. Cū multiplicaueritis ora
tiones veſtras: non exaudiaꝫ ⁊c.
Sequit enim cauſa. Man' eniꝫ
veſtre: ſanguine plene ſūt. ℭ Itē
occupationes ⁊ labores d̄ordinā
tur: ⁊ a mercede fruſtrantur rōe
vanitatis anime mouētis ad ope
H randū. Sicut cum quis operatur
bona que ſunt de genere bonorū
vanagloria mouente. Mat. vi.
Attendite: ne iuſtitiam veſtram
faciatis corā hoībus. ⁊c. Alioqn

mercedem non habebitis Ipſa
enim vanaglia: de bono facit ma
lum. Sicut cū dat elemoſyna ꝓ
pter vanamgloriam. ait Augu.
contra Fauſtum. iiij. Et q ſic ope
rantur tempus perdūt: quia pre/
mio fruſtrantur: ſicut Uirgies fa
tue. Math. xxv. ℭ Item deor/
dinant occupationes laborū ob
arrogantiam ⁊ iactantiam cordis
ipſius operantis: vt pꝫ de phari/
ſeo Luc. xviij. q dicebat. Ieiuno
bis i ſabbato. ⁊c. Sed fructu ſuo
fruſtrat ob iactātiā cordis. Job.
xxxix. Iuſtitia indutus ſum. Ubi
bñ Grego. de phariſeo iſto mor.
xxix. O quot labores vno percuſ
ſi vitio ceciderunt. Quāta bona I
vnius culpe gladio ſunt perem/
pta. Unde magnopere oportet ⁊
bona ſpargere: ⁊ nos ab eis cau/
te i cogitatiōe cuſtodire: ne ſi mē
tem eleuent: bona nō ſint: qꝛ nō
auctori ſed elationi militant. Uñ
i. Mach. vi. Eleaçar elephanteꝫ
feriens q ſub illo occubuit: ſignifi
cat ꝙ arrogantia de culpa quam
ſuꝑat eleuat. ait ibi. Job. xxij. Ut
video: ſpūs ē in hominib'. Ibi
mor. xxiij. Dicit Gregori' de di/
cto phariſeo: ꝙ abſqꝫ iuſtificatio
ne deſcendit: qꝛ bonorū opū ſibi
merita tribuens ſe pretulit publi
cano: Et ibi d̄ quattuor ſpecieb'
iactantie ſiue arrogātie. ℭ Qua
rum prima eſt: dum bonū a ſeip
ſis habere eſtimant. ℭ Secun/ K
da dum datum eis deſuper ꝓ ſu

ls meritis eſſe credũt. ¶ Tertia
cum ſe iactant habere quod non
habent. ¶ Quarta cum deſpect
ceteris: ſingulariter videri appe/
tunt: quod non ſunt: De quibus
exemplificat bene. ¶ Item deor
dinantur ⁊ a mercede fruſtrãtur
ex deordinatione intentionis diri
gentis que qualificat opera: Am
bro. i. de offi. Affectus nomẽ im/
L ponit opi. Et Aug. epſa. xxxviii.
Ipſa intentio diuerſificat eadem
opera in diuerſis. Ubi ponit exẽ/
pla de deo patre q tradidit filium
⁊ de filio qui tradidit ſemetipſũ
⁊ de iuda qui tradidit ipſum dei
filium. Idem epſa. iiij. contra Iu
lianum. Noueris non officijs ſꝫ
finibus a vitijs diſcernendas eẽ
virtutes. Unde non ſolũ q bona
facit ad ſui oſtentationem: ea per
dit: ſed qui facit ad aliorum con/
temptũ ⁊ d̃rogationẽ. Unde legit
Dial. i. c. xxxviij. ꝙ malignus ſpi
ritus peregrinum ſe ſimulãs cla
mauit per ciuitatẽ derogãs For
tunato epõ in veſpis dicẽs Ecce
quid fecit fertunatus. Peregri/
num de hoſpitio expulit. Quero
vbi requeſcere hẽo: ⁊ i ciuitate ei⁹
M non inuenio. Quod quidam au/
diens: inuitauit eũ hoſpitio. Cũ
qꝫ cõfabularentur: puerulũ eius in
uaſit: ⁊ animam excuſſit. Et hoc
ideo: qa vt dicit ibi Greg. multa
videntur bona que nõ ſunt: quia
bono aĩo non fiũt. Unde hũc de
lectatum eſſe non eſtimo gratia
hoſpitalitatis: ſed derogatiõe epĩ
Sunt enim q bona facere ſtudẽt
vt gratiam aliene operatiõis ob
nubilent: ſicut iſte: quem potius
eſtimo oſtentationi intendiſſe qꝫ
operi: vt meliora qꝫ epiſcopus fe
ciſſe videret. ¶ Item deordinan
tur bone operationes: ⁊ ratione
indebite executionis in operãdo
maxime in operibus iuſtitie: Ut
N qñ quis facit ex crudelitate opus
iuſtitie: quod d̃bet facere ex equi
tate: vt in reorum diiudicatione ⁊
punitione deutero. xvi. Quod iu
ſtum eſt: iuſte exequere. Iob. xx/
xviij. Cartilago illius quaſi lami
ne ferree. vbi mor. Hoſtis noſter
tanta ſe arte palliat: vt culpas no
ſtras: virtutes fingat: vt inde qs
quaſi expectet premia: Unde di/
gnus eſt eterna ſubire tormenta
Plerunqꝫ enim in vlciſcendis
vitijs crudelitas agitur: ⁊ iuſtitia
putatur: atqꝫ imoderata ira. iuſti ze
li meritũ creditur. Similiter effuſio
miſericodia creditur. tenacitas: par/
citas: ⁊ priuatia conſtantia: ⁊ ſic
de alijs: prout ibi enumerat. Uñ
O narrat Greg. iiij. dial. c. xxxv. de
Petro famulo eccle maioris vi
ſo in tormẽtis. Et requiſitus cur
ita eſſet: reſpõdit. Hoc idõ patior:
qa ſi quid mihi pro fienda vltio
ne videbatur: ad inferendas pla
gas plus ex crudelitatis deſide/
rio: qꝫ obediẽtie ſeruiebã. Quod
ſic fuiſſe: nemo qui eũ nouit igno
rat. ¶ Itẽ bone operationes de

ordinantur: ⁊ fructu priuãtur rõne
idebiti finis. Sicut cũ aliquis facit
bona ob honor ambitiõem ob
lucri temporalis cumulationem
ob fauoris acquiſitionem: vel ob
remunerationis hũane intẽtionẽ
Multi enim videntur bona fa/
cere: propter deum: q tamen [illegible]
finibus deordinant. Iob. ix. Ue
rebar oĩa opera mea. Ubi Greg.
Duo timenda ſunt in bonis ope/
ribus: deſidia: ⁊ fraus: Sequitur
Sed ſciendum magnopere eſt:
ꝙ deſidia per torporem naſcitur
fraus per priuatam dilectionem.
Illam enim minor dei amor exa
gerat: hanc male mentem poſſi/
dens proprius amor creat. Frau
dem in opera dei perpetrat: qui ſe
inordinate diligens: per hec qd
recte agit ad remunerationis trã
ſitorie bona feſtinat. Iſay. xxxiij.
Q Qui excutit manus ſuas ab om
ni munere. Ubi Greg. vbi ſupra
Tres ſunt munerum acceptiões
ad quas ex fraude feſtinatur. ſcꝫ
munus a corde: quod eſt capta/
ta gratia a cogitatione. Munus
ab ore. i. gloria per fauorẽ. Mu
nus a manu. ſ. premium per da
tionem. A quibus omnibus iu/
ſtus excutit manus ſuas. Idem
dicit ſuper Ece. li. i. Omel. iij. Iõ
Luce. xiiij. Cum facis conuiuiũ
voca claudos ⁊c. Sequitur. Qui
non habent retribuere tibi. ⁊c.
¶ Item deordinãtur bona ope/
ra ⁊ perduntur: cõmiſſione culpe
ſequentis: ⁊ labores deuaſtantis
Sunt enim qui bona agunt: ſed
R poſt per culpe cõmiſſionem om
nia perdũt. Ecc. viij. Qui in vno
peccauerit: multa bona perdet.
Iſti ſimiles ſunt congregantib⁹
bona ſua in horreum: ⁊ poſtea il
lud incendunt. Peccatum enĩ
ignis eſt vſqꝫ ad conſũmationẽ
deuorans. Iob. xxxi. Sunt etiã
ſimiles cuſtodienti omnes adit⁹
ciuitatis. Qui tamen per vnum
S foramen hoſtes intrare ſinit: Ait
Greg. mor. ix. ponens exemplũ
de phariſeo. Ece. xviij. Si auer/
terit ſe iuſtus a iuſtitia ſua: ⁊ fece
rit iniquitatẽ oẽs iuſtitie ei⁹ nõ
recordabuntur. ¶ Ex dictis patꝫ
ꝙ tempus amittunt qui deſidio/
ſa ocioſitate torpẽt: qui infructuo
ſis operibus diſtrahuntur: ⁊ qui
occupationes que de ſe bone ſunt
deprauant ⁊ deordinant modis
dictis.

¶ Capitulũ quintũ. De tpis ad
fructuoſe laborandũ ydoneitate.

Tudendum igitur ẽ vti/
liter occupari in tempe
diuinitus cõceſſo ad fru
ctuoſe laborandum: pp̃ter mul
tas cõditiones. ſ. ¶ Ob prioris T
temporis abuſiuam conſumptio
nem: ⁊ damnoſam pditionem: ⁊
ob iuſtam equitatem deo ſeruiẽ/
di ĩ tpe qd̃ reſtat. i. Pe. iiij. Suf
ficit preteritum tempus ad volupta
tem gentium conſumandã. ⁊ ibi
ante: Non in hominum deſide/

riis eſt: ſed in volūtate dei: vt qđ
reliquum eſt in carne viuāt deo.
℄ Item vtiliter debet homo oc
cupari in tpe: ob temporis pditi
fructuoſam redemptionem: q̄ſi
geminando ⁊ multiplicando fru
ctuoſum laborem: vt tpͣs pditū
V redimat: ⁊ p̄ñs nō pdat. Ephe.
v. Uidete q̄uo caute ambuletis:
non quaſi inſipientes: ſed vt ſa
pientes redimentes tempus ⁊c.
Coloſ. iiij. In ſapiētia ambulate
redimētes tempus. ℄ Item ſic
debet occupari homo ob tempo
ris a deo dati gratuitam cōceſſio
nem: ⁊ ingratitudinis deuitatio
nem. Ut enim ſupra dictum eſt:
X tempus eſt res precioſiſſima: ho
mini a deo ꝯceſſa ad d̄licta emē
danda: ⁊ merita cumulāda. Jō
abuti eo eſt periculoſiſſima igra
titudo. Ualde eniꝫ piculoſum ē:
abuti dono regio. Apoc. ij. Dedit
illi tempus: vt penitentiam age
ret: ⁊ non vult penitere. Sequit.
Ecce mittam eum in lectum ⁊c.
℄ Iteꝫ ſic debet homo occupa
ri ob tpis ad laborandum ydo
neitatem. Ut enim dicit pͤs. Tps
faciendi dn̄e. ſ. eſt nunc. i. Corin.
vj. Ecce nūc temp⁹ acceptabile.
℄ Iteꝫ debet homo ſic occupa
Y ri ob fructus multiplicis futuri
premij adeptionem. Nunc eniꝫ
eſt tempus ſeminādi: poſtea me
tendi. Que aūt ſeminauerit ho
mo: hec ⁊ metet. Gala. vj. Item
nunc eſt tps aggregandi merita

in horrea cordis poſtea fruendi.
Unde comparat tempori meſſis
⁊ eſtatis. Prouer. x. Qui cōgre
gat in meſſe filius ſapiens eſt: q
aūt ſtertit eſtate filius cōfuſiōis.
Comparat etiā diei. Unde Sal
uator in perſona membroꝝ. Jo.
iiij. Me oportet operari: dū3 di
es eſt. Et. xij. Ambulate dum lu
cem habetis. ℄ Item eſt iugiter
laborandum ob piam dei miſe
rationem: in hoc tpe offenſas re
mittendo. Nunc enim eſt tēpus
miſerendi: poſtea iudicandi: pͤs.
Cum accepero tpͣs: ego iuſticias
iudicabo. In hoc enim tpe appa
ret mirifice miſericordie dei: qa
nūc eſt miſerator ⁊ multum mi
ſericors: ſed poſt terrifice iuſticie
dei. Augu. de. x. cordis in princi
pio. Gaudemus ad dei miſeri
cordiā: ſed timeamus ad dei in
diciuꝫ. Et poſt. Modo licet tibi
cām tuam componere. Ante vl
timum dei iudiciū componere cāꝫ
tuam: quia non potes fallere eū
per falſos teſtes: vel frandulētiā
A deceptionum cauillationē: vel ar
tes litigioſas. Job. xviiij. Fugite
a facie gladij. Ibi mora. In
fine vitari terror iudicis nō niſi
ante iudicium pōt. Modo non
cernit: ſed pcibus placat. Cū vo
in illo tremēdo examine ſederit:
⁊ videri pōt: ⁊ placari non pōt:
quia facta prauoꝝ que diu ſuſti
nuit tacitus: ſimul oīa reddet ira
B tus. Job. viiij. Si equitas iudicii

querit: nō audebit pbibere. Ibi
mora. viiij. Ille cās examinat: q
cās per alienum teſtimoniū nō
explorat. Iſa. xlij. Tacui ſemp
ſilui: patiens fui. ſ. in pn̄ti. Sicut
parturiens loqr. ſ. in futuro. Ibi
Greg. vbi ſupra. Parturiēs: cū
dolore eicit qđ diu in abditis cū
pondere portauit. Poſt ergo ſi
lentium: ſicut parturiēs loquet:
quia qđ apud ſe nunc tacitus to
lerat: in vltione iudicij quaſi cuꝫ
dolore manifeſtat. zelus eniꝫ ⁊ fu
C ror viri non parcet in die vindi
cte: neqꝫ acquieſcet cuiuſqꝫ preci
bus. Prouer. vj. ℄ Item vtili
ter debet homo occupari in tpe
ob euaſionem damnationis de
amiſſo tpe. Tre. i. vocauit aduer
ſum me tpͣs. Job. xxiiij. Dedit ei
locum penitētie. Ibi mora. xvij.
Qui accepta penitentie tpa con
uertit in culpam: diſtinctus i vl
timis iudex impenſa argumēta
miſericordie conuertet ad penā.
D Sicut enim non peribit capillus
de capite: ſic nec momentuꝫ de
tpe qđ de eo deus rōnem inqui
rat: ait Ber. In qđā tractatu. Et
ſicut de omni v̄bo ocioſo opor
tet reddere rōnem. Mathe. xij.
Sic de omni momēto tpis ocio
ſe expēſo. Ideo Eccle. 50. Ope
ramini opus veſtrum ante tem
pus. ſ. iudicij: quia omnia tēpore
ſuo querent. Eccl. xxxviiij. Qui
ergo multū de tpe accipit: ⁊ mul
tum ex eo perdit: mala faciendo

⁊ a bonis ociādo eſt puer centuꝫ
annoruꝫ: de quo. Iſai. lxv. puer
E centum annoꝝ morietꝫ ⁊ pecca
tor centum annoruꝫ maledicet.
Talis enim dicit centum anno
ruꝫ ob tpis accepti diuturnitatē:
puer vero ob bonorum operum
paucitatem: peccator centū āno
rum: ob malorum cōmiſſorum
multiplicitatem. ℄ His igit cō
ſiderationibus a parte tpis debꝫ
iugiter religioſus occupari. Et
hoc vel opere virtuoſo: vel opē
meritorio. Ut enim dictum ē: du
plex eſt ocium. ſ. deſidie: ⁊ vaca
tionis: quia ocium non eſt: ſi nō
omnino ratione vacuum eſt: ait
Ber. lib. de precepto ⁊ diſpenſa
tione. Añ Moyſes in ocio ope
rabatur: vt dictum eſt. ℄ Notā
F dum ergo: qꝫ religioſus vacare
debet ocio virtuoſo: vel ad ſuorū
interioruꝫ ſcrutinium ⁊ curatio
nem: vel ad occultam cū corde
ſuo confabulationeꝫ. Sene. epi.
lxxj. Queris quid ocio facio: Ani
cus meum curo. Et poſt. Cum
ſeceſſeris: non eſt tibi agendum
quid de te loquant̄ hoies: ſed vt
ipſe de te loquaris. Quid autem
loquaris: Quod hoies de alijs
G libēter faciunt. De te apud te nul
la eſtima. Sequit. Ad marie ira
cta qđ in te infirmum ſentis. Et
ponit exēpluꝫ: Sicut quiſqꝫ no
uit corporis vitia ⁊ remedia: ſic ⁊
vitia aie: quibus eſt adhibenda
curatio. Et ibidem. Nihil dāna

ni niſi me. Et poſt. Ociū tibi cō
mendo: i quo maiora agis ⁊ pul
chriora q̄ que reliquiſti. Eccle.
xxxij. Precurre prior in domū
tuam illic aduocare: illic lude.
¶ Item in hoc ocio debet eē ve
H ritatis ſtudioſa inquiſitio. Aug.
xviij. de ci. c. viij. In ocio: non
debet eſſe iners vacatio: ſ; aut
inquiſitio veritatis: aut inuentio.
Eccle. xxxiij. Tempore vacuitatis
ſcribe ſapiētiam. ¶ Item ī hoc
ocio debet eſſe anime ſupra ſe ele
uatio: ⁊ limpida dei cōtemplatio.
Iſa. xviij. Quieſcam: ⁊ conſide
rabo. Ps. Vacate ⁊ videte. Sen.
de beata vita. Ociū philoſopho
rum: maius eſt q̄ labor: quia ta
li ocio aīa roboratur ⁊ recreatur: vt
I dictum eſt. s. ſm illud Lucani.
Ocia corpus alunt: animus quoq̄
paſcitur illis. s. ocijs ſtudioſis. Exo.
xvj. Maneat vnuſquiſq̄ apud
ſemetipſum. Nec ad hoc ocium
confert ſolitudo loci: niſi ſit quies
mentis ⁊ elongatio affectus a tu
multibus exterioribus. ait Sen.
epiſto. cvij. Incipio toto animo
ſtudere. Non multū ad hoc lo
cus cōfert: niſi ſe ſibi preſtet ani
mus: qui ſecretum in occupatio
nibus medijs ſi volet habebit.
K Si enim deeſt ſpūs nō adiuuat
locus: quia ſi locus ſaluare poſſet:
Sathan de celo non caderet: ait
Grego. ſup Eze. li. i. Omel. viij.
Ideo cauendum eſt ī dicto ocio
ne ſit iners vacatio: vt dicitur

eſt: ⁊ derideat ab hoſtibus. Tre. i.
Viderunt eā hoſtes: ⁊ deriſerūt
ſabbata eius. Ibi mora. v. Ho
ſtes ſabbata derident: cum mali
gni ſpūs ipſi vacationis ocia ad
illicitas cogitationes pertrahunt.
¶ Sed non ſolum vacandū ē
L tali ocio: ſed aliquando occupan
dum operi meritorio: ⁊ viciſſim
quandoq̄ vacare orationi: quandoq̄ vtili
ſtudio: quandoq̄ pio negotio: operi
meritorio. Hiero. epiſtola xxij.
Nunq̄ de manibus eius ⁊ oculis
recedat liber: pſalterium diſcat ad
verbum: oratio ſine intermiſſione
vigil ſenſus: nec vagis cogitatio
nibus. Sequitur. Ama ſcientiam
ſcripturarum: ⁊ carnis vitia nō
amabis. Nec vacet mēs tua va
rijs occupationibus. et poſt. Fac
ſemper aliquid operis: vt te ſem
per diabolus inueniat occupatū. M
Idem epiſto. lxxvij. Exercitād⁹
eſt ſpiritualibus cumulis ſemper
animus. Sequitur. Orationis inſtan
tia: illuminatio lectionis: ſollicitu
do vigiliarum diurnarū ⁊ no
cturnarū incitamēta ſunt. ¶ Sū
mo tñ ſtudio debet vacare reli
gioſus orōni ⁊ diuinis laudibus.
Ad laudandū eniz deum ſūt ho
mines creati. Deut. xxvij. Quas
gentes deus creauit in laudem
⁊ gloriam ſuam. Et oz ſemꝑ ora
re ⁊ non deficere. Luc. xviij. Si
ne intermiſſione orate. i. Theſ. vl
timo. Ps. Benedicam dn̄m in oī
tempore. Ut enī dicit Criſoſto.

ſuper Math. omel. xxij. in. fi.
continue orandum eſt. Si enim
de oratione: ſicut de reſpiratione
Sicut enim ſemper indigemus
reſpiratiōe ad vite corporalis cō
ſeruationē: ſic ⁊ oratione ad ſpi
ritualis vite cuſtoditionem. Et ſi
non haurimus a deo: noſtra eſt
incuſatio; horis tamen debitis nō
extinguendo ſpiritum deuotiōis
ſm illud prime theſ. vl. Spiritū
nolite extinguere. Et profecto: ex
O ſoluendo deo canonicas orōnes
in debitis horis: poteſt religioſus
exercere opera vtilia: adminiſtra
re pia negotia: vacare circa ſalu
bria ſtudia: ait Augu. epiſtola.
xlvij. Diu orare cum vacat idēſt
cum aliarum bonarum actionū
non impediunt officia: licet ī eis
deſiderio ſit orandum: non ē im
probum: nec inutile. Sequitur. Iō
ab alijs curis ⁊ negotijs certis ho
ris ad orandi negotium mentē
reuocam⁹: verbis orationis nos
admonentes ⁊c. Unde Glo. ſup
illud Luc. xviij. Oportet ſemper
P orare: dicit. Semper orat qui bo
na agit. Nec deſinit orare: niſi cū
deſinit iuſtus eſſe. Semper orat
qui canonicis horis orat. Idem
dicit glo. ſuper illud apoſtoli. Si
ne intermiſſione orate. Et de ho
ris ad orandum deputatis ps.
Septies in die laudem dixi tibi.
Et Hiero. epiſtola. lxxxviij. Nō
eaq̄ extra te: ſed que intra te ſunt
conſidera preter pſalmorum: et

orationis ordinem. Quod (quia
hora tertia: ſexta: nona: veſpe: me
dio noctis: ⁊ mane ſemper ē ex
ercendum) ſtatue quot horis ſa
cram ſcripturam debes adiſcere:
quāto tempore legere: non ad la
borem: ſed ad delectationē ⁊ aīe
inſtructionē. Et poſt. Que ſunt
errata reprehende: que facienda
conſtitue. Si tanta operum va
rietate fueris occupata: nunq̄ ti
bi longi dies erunt. Loquitur ad Q
Demetriadem virginē. Unde
Heſter. ix. Quater in die confite
batur ⁊ orabat dominum. Nec
eſt contrarium: q̄ tunc orabant
octo horis: ⁊ nunc eccleſia ſeptē.
quia ſm quoſdā matutine ⁊ nocturne
laudes pro duabus horis com
putabāt, vel ſm alios miſſa co
reſpondet hore octaue. Interpol
late igitur eſt orandum: ⁊ bn̄ ope
randum. Augu. epiſtola ſupradi
cta dicit: q̄ fratres in egypto ha
buere crebras orationes: ſed bre
uiſſimas; ⁊ raptim quodāmodo
iaculatas: ne illa inuigilanter ere R
cta que oranti plurimū neceſſa
ria ſunt per productiores moras
euaneſcat: ⁊ hebetetur intentio.
¶ Capitulum ſextum. De matu
tinali oratiōe: ⁊ quare deus hora
illa laudatur.

Qualiter autē his horis
q orandum eſt: prolixi eſt
negotij explicare. Sz vt S
detur occaſio: pauca ſunt premit
tenda. Et incipiendū eſt ab ora

tione que ſit tempore matutinali
ſcilicet media nocte: Que tūc cō
uenienter inſtituta eſt: vel in me/
moriam percuſſionis ꝓmogeni/
torum egypti: ⁊ liberationis filio
rū iſrael. Exo.xij. vel in memo/
riam natiuitatis domini que me
T dia nocte fuit: prout oſtenſum eſt
beato Bernardo ſicut legitur in
vita eius. Dū eniꝫ mediū ſilētiuꝫ
tenerent omnia: oꝑs ſermo tuꝰ
domine a regalibus ſedibꝰ venit
ſap.xviij. ¶ Vel ad vigilanduꝫ
ꝯ inſidias hoſtiuꝫ eo tempore in
feſtantium. Mat.xxvi. Vigilate
⁊ orate: ne intretis in temptatio/
nem. ¶ Vel ad excutiendum ſō
nolentium torporem iuxta illud.
Nam lectulo conſurgemus. ⁊c.
¶ Vel ad ammouēdū laſciuias
ðſideriorꝫ carnaliū. q.n. ebrij ſūt
nocte ebrij ſūt. theſ.v. ¶ Vel ad
ſaluatoris imitationeꝫ: qui in ora
tione pernoctabat Math.xiiij.
¶ Vel ad diuine vltionis euaſio
V nem. Math.xxv. Media no/
cte clamor factus eſt ⁊c. ¶ Hac
igitur hora debet religioſus ſur/
gere ad deum orandum ⁊ laudā
dum: ſtrenue ⁊ agiliter audito ſi
gno eccleſiaſtico: ſicut ſurgit mi
les: audito regis edicto. ꝑs. Me
dia nocte ſurgebam ad ꝯfitendū
tibi. Et illud ſurgamus ergo ſtre
nui. ¶ Item citiſſime ⁊ frugali
ter Hiero. epiſtola.lxxxiiij. Mo
dicus cibus ⁊ nunq̄ venter ex/
pletus. Sequit. Ad orationē.n.

nocte ſurgenti non indigeſtio ru X
ctum faciat: ſed inanitas. ¶ Itē
letiſſime ⁊ gaudenter: qꝛ citatur
⁊ vocatur ad loquendū cū deo.
Sicut enim miles terrenus gau
det cum vocat ad loq̄ndum cū
rege ſuo: multo magis miles ſpi
ritualis ideſt religioſus gaudere
debet vocatus ad loquendū reg
eterno. Chriſtuꝫ enim alogmuri
cum oramꝰ: eū audimꝰ cū diuia
oracula legimus: ait Ambro.i.ð
offi. ꝑs. Sumite pſalmū iocun/
dum cum cythara ideſt oratiōis
iocunditatem cum carnis morti
ficatiōe. Sic aūt ſurgēs religio/ Y
ſus: dꝫ adire tēplū dei vel orato/
rium: quod eſt ad deum orandū
vel laudandū deputatū: niſi fue/
rit vel labore fatigatus: vel debi/
litate corporis pregrauatus: vl' oc
cupatione vtili prepeditꝰ. ꝑs. In
eccleſijs bn̄dicite deo. Idē Ado
rate dominū in aula ſancta eiuſ.
¶ Multa enim concurrunt ad
excitandū deuotioneꝫ orantis in
loco ſancto ſcilicet. ¶ Corporis
xpi in altari ꝑſentia. ¶ Sctōruꝫ
in quorꝫ honorem dedicata ſunt Z
altaria memoria. ¶ Angeloruꝫ
aſſiſtentia: qꝛ ibi ꝯiuncti ſunt pri
cipes pſallentibus. ꝑs.i. angeli:
ait Bernar. in meditationibus.
¶ Fratrum compſallentiuꝫ vni
tas ⁊ concordia. Unde Hugo ꝑ
mo de ſacramentis parte.ix.c.ij.
Sacramenta ſunt quedam loca
edificate baſilice; ⁊ determinata

tempora certa quibus fidelis po
pulus ꝯgreget: vt vnitas ꝯmen
detur: gratias reddat: ⁊ vota ſol
uat. Sen̄. epiſtola.lxxvi. dicit: ꝙ
Pictagoras ait: alium animum
eſſe intrantibꝰ templū: ⁊ euicino
ꝯſiderantibꝰ ſimulacra deorum:
alium operientibꝰ ideſt extra ex/
A pectātibꝰ an̄ fores. vnde pie cre/
dendum eſt: ꝙ deuotiꝰ oratur in
locis ſacris: ⁊ qð petit citiꝰ impe/
tratur. Eccl'ia enim eſt domꝰ ora
tionis. Math.xxi. Et domꝰ dei
ac porta celi. gen̄.xxviij. Vn̄ Sa
lomō orauit pro orantibꝰ in tem/
plo: vt deꝰ exaudiret eos. iij. Re
gum.viij. vt exaudias inquit ad
dn̄m orationē quam ſeruꝰ tuus
orat in loco iſto. ¶ Eſt aūt oran
B dum potius in eccl'ia ꝓpter ſex.
vnde verſus. Sex lucror in ſyō:
peregrinor: inſtruor oro. Parti
cipo ſacris: dn̄i de morte recor/
dor. Adiuuor a ſanctis: in quorꝫ
laude laboro. Suppoſitis auteꝫ
myſterijs eorꝫ que dicunt in ma
tutinis ſcilicet pſalmorꝫ: lectionū
reſponſoriorum: ⁊ verſiculorꝫ: qꝛ
de his exq̄ſite determinat i libro
de eccl'iaſtico officio: que omnia
ſunt ad deuotionis incitationeꝫ:
⁊ inſtructionem in orando: ꝓut
dicit Hugo vbi.ſ̄.di. ꝙ in locis
ſacris deus nunc ſuppliciter exo
ratur: nunc conſonis vocibꝰ de/
C uote collaudat: vt viciſſim fide/
lium corda nunc ꝯponant ad re
quiem: nunc excitent ad deuotio

nem. In ipſis quoqꝫ diuinis pre
conijs non eadem ſemꝑ forma
exhibetur collaudationis. Nunc
pſalmodie accēdūt ad deuotionē
Nunc hymni ⁊ cantica ad diui/
nam excitant exultationem: nūc
lectiones recitant ad formā mo/
rum ⁊ honeſte vite inſtructionē.
¶ Laudās ergo deū dictis mo/
dis primo precat deum: vt labia
eius aperiat iplicās ꝙ tꝑe ſomni
clauſa fuerunt a laude dei. Et qꝛ D
deus operat i nobiſ velle ⁊ opari
ꝓbl'. Conſequenter implo/
rat diuinū adiutoriū dicēs. Deus
in adiutoriuꝫ ⁊c. vt ſcilicet digne
poſſit eū pſallendo placare. orās
autem ⁊ pſallens: ſollicite cauere
debet a cordis diſtractiōe: ⁊ cogi
tationuꝫ inutiliū vanitate ⁊ varie
tate que immittunt ab hoſte: vel
naſcunt ex vāo corde: aut ſtimu
lantur a carne. Hoſtis eniꝫ orā/ E
tes impugnat: et fedas cogitatio
nes immittit. Naꝫ tempore quo
Abraaꝫ ſacrificabat: deſcēdebāt
volucres ſuper cadeuera: quas
Abraam abigebat. gen̄.xv. ꝑ q̄s
ſignificant cogitationes vane: q̄
tempore orationis naſcuntur in
corde. Hec ſunt muſce morien/
tes perdentes ſuauitatē vnguēti.
Eccle.x. ꝓut exponit Gre. mor.
ix. Hec ſignificantur ꝑ turbam:
qua eiecta intrauit ieſus Math.
ix. ait ibi Gre. In quibꝰ cogitatio
nibus cor quaſi extra effunditur
⁊ diffluit: ait ideꝫ paſtoralis.c.xv.

Nil inquit eſt corde fugatiꝰ: qđ
totiens a nobis recedit quotiens
ꝑ prauas cogitationes deffluit.
F ṗs. Cor meũ dereliquit me. Jđ
tempore orationis ſtudendũ eſt
ad cordis collectionem: ⁊ varia⸗
rum cogitationum excluſionez.
ij. Re. vij. Jnuenit ſeruus tuꝰ cor
ſuum: vt oret te. Ad imiſſioñe.n.
cogitationũ tp̄e orõnis: ſtudioſe
laborant maligni ſpũs. Unde le⸗
gitur in vitis patrũ parte prima
de abbate Machario: ꝙ eo orã
te demon ad hoſtiũ pulſans: ait.
Surge eamꝰ ad collectã: vbi fra
tres ad vigiliã ꝯgregati: expectãt
te. Jlle vo fallatiã eſſe diaboli in
telligens: reſpondit. O mendax
qd tibi cũ collecta? At ille. Latet
te adhuc? ꝙ nulla ſine nobis col
lecta agatur. Ueni videbis opera
noſtra. ⁊ ille. Jmpet tibi deus: o
demon. ⁊ abijt deprecans: vt deꝰ
G ſibi oſtenderet hmõi veritatem.
Et cum veniſſet ad collectã fra⸗
truz: vidit ꝓ chorũ quaſi pueros
ethiopes diſcurrere. Mos eniz
erat ibi: ꝙ ſedẽtibꝰ ꝯctis: ab vno
pſalmꝰ diceret: alijs audientibus
⁊ aliqñ reſpondentibꝰ. Quibus
omnibus demões illudebãt. vł
digitos in oculos ꝯprimendo: et
tunc dormitabãt: vel in os: ⁊ tũc
oſcitabãt. Ante alios in mulierũ
ſpẽs vertebantur: vel edificabãt
in cordibus eoꝝ parietes: vel iter
agẽtes. Quod vidẽs ſanctũ aiti
exurge domine: ⁊ diſſipentur ini⸗
mici tui. Poſt orationez vo ex⸗
aminãde veritatis gratia: vocaſ
ſingulis inquiſiuit: quas habue⸗
rant cogitationes: vel de mulieri
bus: vel iter agendi: vel edifican
di. At ſinguli cõfitebantur tales
fuiſſe cogitationes: vt ipſe vide⸗
rat. ex quo intelligendũ: ꝙ vane
cogitationes tẽpore orationis illu
ſionibus demonũ fiunt: ⁊ ab eis
q cor ſuum ſeruant: demones re
pelluntur: vt dicit ibi. Jđ ṗs. Jn
matutino interficiebam omnes
peccatores terre. Jbi Grego. ſuꝑ
Joſue omel. viij. Demões debe H
mus interimere: non eoruz ſub⸗
ſtantiam perimentes: ſed qꝛ opꝰ
eoruz ⁊ ſtudiũ eſt: vt nos ṗcare
faciant: ſine dubio: eorum interi
tus eſt ſi nõ peccemꝰ. ⁊ poſt. Si
omnes hos hoſtes ꝺſtruxerimꝰ
tunc diem feſtũ dño celebramꝰ.
¶ Jtez orans ⁊ pſallens: ſtudio
ſe laborare debet. ad coꝝ q̃ orat
⁊ pſallit intelligentiam ⁊ reueren
tiam ait Ber. ſuper Cant. omeł.
vij. Credimꝰ: angelos aſtare orã
tibus: ⁊ deo offerre preces ꝓ pſal
lentibus. Jđ vſurpemus officiũ
quoꝝ ſortimur ꝯſortiũ: ⁊ dicamꝰ I
eis pſallite đo noſtro. ⁊ audiamꝰ
eos viciſſim reſpondentes. pſalli
te vos ſapiẽter. vnde ibidẽ ome.
xviij. pſallendũ eſt: vt nihil aliđ
cogitet. i. cor. xiiij. Pſallam ſpiri
tu: pſallam ⁊ mente. i. intelligen
tia mentis: dicit glo. vt enĩ dicit
Hiero. epiſtola. lxxij. Non dulce

K do vocis: ſed mentis affectꝰ que⸗
rendus eſt. vñ ⁊ cantꝰ pſalmoruz
in eccłia inſtitutus eſt ad incitan
dũ pium affectum in populo au
diente: ⁊ euitandũ tediuz in pſal⸗
lente. ait Aug. ix. confeſ. in princi
pio. Quantum fleui in hymnis ⁊ cã⸗
ticis tuis ſuaue ſonãtis eccłie vo⸗
cibus. Et voces ille influebãt in
auribus meis: ⁊ eliq̃bat veritas
in cor meuz: ⁊ ex ea eſtuabat me
affectus pietas: ⁊ currebãt lachry
me: ⁊ bñ mihi erat cũ eis. Seq⸗
tur. Tũc hymni: ⁊ cantici: ⁊ pſal
mi vt canerent: ne populus me⸗
roris tedio contabeſceret inſtitu
tum eſt: ⁊ ex eo in hodiernum
diem retentum. hec ibi. ¶ Jtez
pſallens et orans ad plenam ꝓ
L nũciatõem: oĩuz q̃ pſallũt oz ſol⸗
licite laborat: ne ſillaba vel lr̃a
ommittatur: ⁊ ad ꝑfectam appre
henſionem omniũ que leguntur
tam lectionum q̃ rñſoriorũ: ver⸗
ſiculoꝝ: ⁊ bñdictionum: ſiue in⸗
terpellationũ que a deo poſtulã⸗
tur. ⁊ hoc reuerentia ⁊ alacritate.
Ber. vbi. ſ. omel. vij. Pſallẽdũ
eſt reuerenter. Jdem ſicut cibus
in ore: pſalmus in corde ſapit: cũ
non negligit anima: illũ ꝯterere
quibuſdam dentibꝰ intelligentie:
ne forte integrũ glutiat: ⁊ nõ mã
ſum. Et idem planiꝰ omeł. xlvij.
Moneo vos pure ſemꝑ ⁊ ſtre⸗
nue diuinis laudibus intendere.
Strenue: vt ſicut reuerenter: ita
alacriter dño aſſiſtatis: non pigri
non ſomnolenti: non oſcitantes M
non vocibus parcentes: nõ ver
ba ṗſcindentes: non integra trã⸗
ſilientes: nõ fractis ⁊ remiſſis vo
cibus: muliebre quoddaz balbe
⁊ de nare ſonantes: ſed virili vt
dignum eſt ſonitu ⁊ affectu ſpiri
tus voce depromentes. Si eniz
homo exprimẽs aduerſariorum
malitiam ⁊ ꝓpriam miſeriam: ⁊
captans regis beniuolentiaz: pe⸗
tens đ aduerſarijs victoriã: ⁊ de
malis ſuis veniam: ſtudet: ex q̄ ſi
te loqui ante regem: nihil de con N
tingẽtibus ommittendo: multo
magis orans ⁊ pſallens ante re⸗
gem regum. ⁊c. ṗs. Quoniã rex
omnis terre deus pſallite ſapien
ter. vnde verſus. Non vox ſed
votum: non muſica: cordula: ſz
cor. Nõ clamor ſed amor ſonat
in aure dei. ¶ Unde legitur lib.
de vniuerſo demone cui nomen
Titiuillus: ꝙ apparuit. cum co⸗
phino apud quoſdaz pſallentes:
colligẽs ſub ſpecie micaꝝ dictio O
nes ⁊ ſillabas omiſſas ab illis in
pſalmodia. vñ verſus. Fragmina
verboruz Titiuillus colligit hoꝝ
Sicq; die: mille vicibus ſe farci
nat ille. ¶ Et ibidẽ legitur: ꝙ cũ
quidam religioſi inordinate ⁊ in
decenter pſallerent: vnus ex ma
lignis ſpiritibus: eorum turpem
⁊ indecentem pſalmodiam irri⸗
ſorie effugauit. ¶ Et libro mira⸗
culoꝝ beate virginis legit: ꝙ cuz
quidã monachus: in vigilia dor⸗

mitaret: ⁊ ad gloria patri caput ñ
humiliaret: apparuit angelus di
cẽs. Flecte caput: q2 dicis glia pa
tri. Et dyabol9 ex alia parte. Nõ
flecte: niſi triplicez ruperis funẽ
P Hoc vidẽs abbas ⁊ audiẽs ora/
uit dices. Ne perdas ouem. funẽ
deus aufer ⁊ hoſtem. Cui ange/
lus. Libero captiuum: tu corripe
deſidioſum. pſallite ergo deo no
ſtro pſallite. ⁊c. ¶ Item pſallens
⁊ orans debet eſſe ꝓuidens ⁊ la/
borans ad cordis eleuationez in
deum in pſalmodia: ⁊ ad dei in/
troductionem in cor. ait Grego.
ſuper Ezech. li. i. Uox pſalmodie
cum per intentionez cordis agit:
Q per hãc omnipotenti deo ad cor
iter aperitur: vt intente menti vel
ꝓphetie myſteria: vel gr̃az com
punctionis infundat. ps. Sacri/
ficium laudis honorificabit me.
⁊c. Idem. Cantate deo: pſalmuz
dicite nomini eius. ¶ Inſtitutio
v͛o pſalmodie ortũ habuit a btõ
R Ygnatio ꝓut legit. iij. hyſtorie tri/
partite. c. viij. vbi habet: ꝙ ygna
tius Anthiocen̄. ecclie q̄rt9 ep̄s:
poſt Petrũ: vidit angeloꝝ cho/
ruz: qui poſt antiphonã ſancte tri
nitatꝫ dicebãt hymnos. Hic mo/
dus Anthiocen̄. eccleſie ꝓbatus
inde ad cunctas tranſijt ecclias.
¶ Conſequenter fuit inſtitutio
roborata i eccleſia Mediolañ:
in qua excubabat pia plebs para
S ta mori pro epiſcopo ſcilicet btõ
Ambroſio: ne populus: meroris
tedio contabeſceret. ¶ De pſal/
modia v͛o qd ſignificet: ⁊ de ei9
vtilitate habet ecclíaſtice hierar
chie. c. iij. per totum. Et de mõis
pſallẽdi Aug. in tractatu de pſal/
modia. ꝙ ſit grata deo ⁊ accepta
bilis pſalmoꝝ deuotio: dicamus
Et ponit exempla de patriarchis
⁊ prophetis: Sequitur. Cuz tali/
bus pſallimus ⁊ cõfitemur deo:
quid hac delectatiõe iocundius?
Et ſicut boni ꝯuiue delectantur
in ferculoꝝ varietate: ⁊ copioſita
te: ita anime noſtre: lectionum ⁊
hymnorum exultatione multipli
ci ſaginantur. Intermẽtes fabu/ T
las intento ſenſu: vigilanti mẽte
pſallamus: qd̄ pſallimus excogi/
temus: nec deo diſpliceamus. Et
poſt. Totum quaſi in conſpectu
dei non hominum placendi ſtu/
dio celebrare debem9. Qñ pſal/
litur: ab omnibus pſallatur. Cuz
lectio legitur. facto ſilentio ab oi/
bus equaliter audiatur: vt legẽte
lectore nemo perſtrepat. ¶ Un/
de de beato Franciſco legitur: ꝙ
horas canonicas ſolitus erat nõ
min9 timorate deo ſoluere ꝙ de
uote. Grauiter enim: ſe putabat
offendere: ſi quando orationi de
ditus: vanis fantaſmatibus inte/ V
rius vagaret. Cui ꝯcordat Aug.
vbi. s̄. dicẽs. Non ſolũ ſpiritu. i.
ſono vocis; ſed mente pſallam9.
Quod pſallim9 cogitemus: ne ca
pta mẽs fabulis vel extraneis co
gitationibus laborẽ habeat iſtru/

ctuoſum. ¶ De vtilitate quoqꝫ
pſalmodie in oratione Aug. ibi/
dem dicit: ꝙ in pſalmis nõ inue
nies niſi quod facit ad vtilitatez:
X ⁊ edificationem: ⁊ eruditionem
omnis ſexus ⁊ etatis. hꝫ in pſal/
mis infans qd̄ lactet: puer quod
laudet: adoleſcẽs qd̄ corrigat: iu
uenis quod ſequat: ſenex qd̄ pre/
cetur. Et poſt. In his ſuaue me/
dicamentũ ꝯtinet: iuſtitia ingeri
tur: iniquitas prohibetur: miſeri
cordia laudatur: mendatiũ dam
natur: dolus accuſatur. Et ibidẽ.
Pſalmus: triſtes conſolatur: le/
tos temperat: iratos mitigat. pau
peres recreat: diuites vt ſe agno
ſcant admonet. ¶ Idem dicitur
in vita ſancte Theodore. vt eniz
Y dicit Caſſiodorus libro. de inſti/
tutis ſcripturarum. Pſalterium
eſt quedam celeſtis ſpera: ⁊ vt ita
dixerim quidam pulcherrimus
pauo: qui velut oculoꝝ orbibus:
⁊ colorum varietate depingitur.
paradiſus quidam animaꝝ: po/
ma continens innumera: quib9
ſuauiter mens humana ſaginata
pingueſcit. Uarijs ergo mõis hiſ
pomis eſt reficiẽda. Si orat: ora
te. Si gemit: gemite. Si gaudet
Z gaudete. Si ſperat: ſperate. Si ti
met: timete. ¶ Qualiter autẽ va
rij pſalmi diuerſimode ad oratio
nem cõuenĩũt: ait Hugo de ſtu
dio orandi: ꝙ in affectibus pieta
tis eſt virtus orandi. Sequit. Ex
affectu dilectiõis canitur pſalm9
Diligam te domine virtus mea.
Ex affectu admirationis domi/
ne dominus noſter. Ex affectu
cõgratulationis omnes gentes.
Et in his omnibus eſt laudatio.
Ex affectu humilitatis in te dñe
ſperaui. Ex affectu doloris. vſqꝫ
quo domine. Et affectu timoris A
Domine ne in furore tuo. Et in
his eſt mixta queruloſa depreca
tio. Ex affectu idignatõis. Quid
gloriaris. Ex affectu zeli. De9 vl/
tionũ. Ex affectu preſumptionis
bone: Iudica me de9. Et in his
eſt captatio beniuolentie. Uñ et
ad modũ rethorum effectum ẽ:
captare beniuolentiam: vel a cõ/
mendatione cauſe: vel ab aduer
ſarij iuſtificatione: vel a iudicis
laudatione: vel a propꝛie pſone
ꝯmendatione: vt patet rethorica
prima poſt pn̄cipium: ⁊ ſecunda.
Sic facit ꝓpheta in pſalmis. vt
eniz dicit Hugo vbi. s̄. ⁊ Ambro
ſius libro de myſterijs initiãdis.
Sicut oratores i cauſis pmo in/ B
cipiunt a laude pn̄cipis: vt beni/
uolũ eũ reddãt: deinde ſupplicãt
vt libẽter audire dignetur tertio
depromunt que poſtulant: quar/
to ſicut inceperant a laude prin/
cipis: ita in eius laude deſinunt:
ſic ⁊ in oratione ad deũ. ¶ Pri
ma oratio habet laudez dei: ⁊ d'r
oratio. ¶ Secunda eſt ſupplica/
tio: vt audiat. ⁊ dicitur obſecratio
¶ Tertia deſiderati petitio q̄ d'r
poſtulatio. Quarta gratiaꝝ actio

I.Thi.ij. Obſecro primo omniuʒ
fieri obſecrationes orationes: po
ſtulationes. gratiarum actiones.
¶ Sed valde dolendum eſt: ꝙ
hodie cōmuniter in eccleſia defi
cit modus preſcriptus pſallendi:
q2 pſalmodia ⁊ curſorie dr̄: ⁊ co/
rupte: ⁊ pſallentes: deſidioſe: ne/
D gligenter: ⁊ frauduleter pſalmos
dicunt: vt pʒ conſideranti: ⁊ cuʒ
temporalia omnia fiant cum ſol
licitudine: deliberatione: ⁊ diligē/
tia officium eccliaſticum dr̄ ſine
reuerentia: diligentia: ⁊ aduerten
tia. Contra quos Hieremi. xliiij.
Maledictus q facit opus domi
ni frauduleter ⁊ deſidioſe. Frau/
dulenter propter ommiſſionem
eorum que dicere debent. Deſi//
dioſe ob indeuotionē quo ad mo
dum dicendi. ¶ Expleta v̓o lau
de matutinali cōmuni dʒ religio
ſus ad cor recurrere in oratione
priuata. Sicut enim conſuetudo
eſt: ꝙ cū celebratur conciliuʒ vel
capitulum generale primo expe/
diunt negotia cōmunia: deinde
quilibet ad propria expedieda ne
gotia ſtudet: ⁊ explicat preſidenti
aliquando ſupplicando pro idul
gentiarū relaxatione: aliqñ poſtu
lando veniā de cōmiſſis aliquā
E do dona petendo ⁊c. ſic religio/
ſus dʒ poſt matutinum ad conſci
entiam redire: ⁊ in ſolitudine cor
diali colloqui deo ſuo. eius do//
na gratuita recogitando: ⁊ grati/
as agendo: abuſiones ꝓprias de

bonis collatis: ⁊ dei mandatorū
tranſgreſſiones deplorando: mul
titudinem peccatorum. ⁊ paucita
tem bonorum memorando. ⁊c.
Et hoc docet Hugo vbi.ſ̄. Re/
uocemus ad memoriam bona:
⁊ poſt: oblitos ſui admōnuit: auer
ſos reuocauit: venientes ad ſe be
nigne ſuſcepit: penitentibus idul
ſit: perſeuerantes cuſtodiuit: ſtan
tes tenuit. lapſos erexit. De his d̓
bet cogitare dolendo: penitendo
veniam poſtulando: diuine volū F
tatis beneplacita faciendo: corde
⁊ ore dicendo. Miſerere mei de
us. ⁊c. Ut enim dicit Aug. in ori/
ginali. Qui magnam miſericor/
diaʒ deprecatur: miſeriā magnā
fatet. Sequitur. Secunduʒ mul
titudinem miſerationū tuarū ⁊c.
Multe enim miſerationes tue.
Attendis contempnentes vt cor
rigas. Attendis neſcientes vt do
ceas. Attendis cōfitētes vt igno
ſcas. ſic ſupple ⁊ mihi fac. Nota
de adultera que ſola cū Jeſu re/
manſit in tēplo. Jo. viij. vbi Au/
gu. Remanſit vulnerata: ⁊ medi
cus. Remanſit magna miſeria: G
⁊ magna miſericordia. Sic debʒ
homo excluſa turba cogitationū
terrenarum: eiecta turba affectio
num carnaliū: fugata turba mū/
danorum appetituū: cuʒ ſolo Je/
ſu remanere in templo cordis: ⁊
eum alloqui vt patrem: ſupplica
re vt iudici: interpellare vt aduo
catū: rogare vt amicū ⁊c. Mat.

iii. Tolle grabatum tuum ⁊ vade
in domū tuā. Quod ē redire ad
ꝯſciaʒ: ait Grego. ſuper Eze. li. i.
H omel xij. Job. xxix. Cui dedi̓i ſol
litudine locū. Ibi mor. xx. De ſo
litudine cordis que tunc eſt: cum
ſtrepitus deſideriorum terrenoꝝ
premuntur: cū ebulientes cure re
ſtringunt: cū motus importuna/
rum cogitationum quaſi circun/
uolantes muſce manu grauitatis
abbigunt. Et tunc cū domino in
tra ſecretum paratur: Ubi per in
terna deſideria ſilēter anima cuʒ
eo loquatur: vt extrahitur ab eo
dem ſuper illud Apoc. vij. Factū
eſt ſilentium in celo quaſi dimi/
dia hora. i. in anima contempla/
tiua a predictis tumultibus. licet
non plene propter corporis gra/
uitatem abſtracta. Sen̄. epiſtola
vi. Argumētum tranſlati animi
in melius eſt: ſcire vitia que pri⁹
ignorauit. Et epl̄a. xvi. De corpo
I re ad animū redeūdū eſt Mat.
vi: Clauſo hoſtio ora patrem tu/
um. Aug. de pſalmodia vbi ſup̄.
Patet tempus cum volum⁹ pri
uatim orare. Et de modo orandi
bene Aug. epl̄a. xliiij. ad probā.
per totum. Ubi ait. Abſit ab ora/
K tione multa locutio: ſed non d̓ſit
multa precatio: ⁊ feruens perſeue
ret intentio. Et poſt. Plerunq̄
hoc negotiuʒ plus gemitibus q̄
ſermonibus agitur: plus fletu q̄
affatu. Nimirum q2 oratio ē mē/
tis deuotio. i. in deum conuerſio

per pium ⁊ humilem affectū: fi/
de: ſpe: ⁊ charitate ſubnixa. ait
Hugo de ſtudio orandi. vbi ſup̄.
Ipſa quoq̄ oratio eſt aſcēſus in
tellectus per diuerſa tēdentis pe/
titio. ait Dioniſius li. iiij. c. xxiiij. ⁊
Greg. mor. xxiij. Ueraciter orare
eſt: amaros in compunctione
gemit⁹ nō v̓ba ꝯpoſita reſonare
¶ Capl̄m ſeptimū de laude diui
na hora prima.

r Ecreato corpore ſobria
quiete cū indiguit: vt po
ſtea melius homo poſſit
orare: ⁊ ſe virtuoſo opere exerce/
re iuxta illō Job. vij. Si dormie/
ro dicam quando conſurgaʒ: dʒ
religioſus laudes diurnas exol/
uere. ſ. mane hora prima a creatu
ris irrationabilib⁹ ſtimulat⁹. Tūc L
enim aues laudant deuʒ ait Am
bro. exam. omel. v. ¶ Et q2 diui/
na laus hora ipſa eſt ꝯuenienter
inſtituta. Tunc eniʒ reſpexit dn̄s
caſtra egyptiorum. Exodi. xiiij.
Tunc xp̄s fuit Pilato preſenta/
tus. Math. xxvij. Et tunc appa
ruit Magdalene flenti ad mo/
numentū. Jo. xx. Merito inſti/
tuta eſt hora iſta ad diuoꝝ bene
fitiorū recognitionē. Ad operuʒ
a laude dei inchoationē. Math.
v. Primum querite regnuʒ dei. M
Et ad primitiarū illoꝝ operꝝ deo
exſolutionē. Exo. xxiij. Primiti
as frugū tuarū inferes in domuʒ
dn̄i. Et ad laboris debiti exercita
tionē: q2 ab ea hora dʒ homo la/

ðoꝛare.Ecc.xi.Mane ſemina ſe
men tuū.⁊ Cañ.vi.Mane ſur/
gamus ad vineaſ. Unde ea hoꝛa
exijt paterfamilias códucere ope
rarios in vineam ſuam.Math.
xviij.Et qꝛ laudantes deū debēt
eſſe puri ⁊ mundi.i.Thi.ij. Uo/
lo viros oꝛare leuātes puras ma
nus.Jō in laude huius hoꝛe in/
terponiꝭ.ꝯfeſſio generalis: ad eo
rum abſolutionez que nocturno
N tempoꝛe ſunt contracta.⁊ de hac
hoꝛa Hiero.epl'a.lxxvij. Poſt/
q̄ꝫ oē tp̄us diuino debes conſecra/
re: nullam pꝛoꝛſus hoꝛā a ſpūali
profectu vacuā eē ꝯuenit. Cum/
qꝫ tibi i lege dñi die ac nocte me
ditatio ſit:dꝫ aliqs determinatus
numerꝰ eſſe hoꝛarū: quo pleniꝰ
deo vaces.Sequiꝭ Optimuz ꝰer/
go eſt huic oꝛe matutine deputa/
re tempus:⁊ melioꝛē ac purioꝛez
O diei partē vſqꝫ ad hoꝛā tertiā ani
mā quottidie in celeſti agone cer
taturā velud ſpūale quoddā: pa/
leſtre exercere gimnaſiū. Mo/
dus enim pauperū mendicātiuz
eſt mane ſurgere:ad hoſtiū patriſ
familias pꝛo elemoſyna clamare
Conſuetū eſt apud multos i ma
ne pꝛimo clamāti elemoſynā dare
Sic dꝫ religioſus q eſt mēdicus
⁊ pauper ante deū. Ois eni oꝛās
mēdicus:ait Aug.li.ſermonū.ij.
ſmone.ij.Mane ſurgere dꝫ hō
P ad petēda dōa dei:vt eū iueniat.
pṽ.viij. Qui mane vigilauerit
ad me iuēiet me.pſ.Māe exau

dies vocē meā.⁊ mane oꝛo mea
pꝛeueniet te.⁊ repleti ſumus ma/
ne miſericoꝛdia tua.

¶ Capl'ꝫ.viij. De iſtitutiōe diue
laudis alijs hoꝛis.ſ.iij.vj.ix.

Onſequenter eſt deꝰ lau
C dādus hoꝛa tertia: ſexta
⁊ nona. Unde Daniel
tribus tp̄ibus in die flectens ge/
nua adoꝛabat.Dañ.vi.Jbi ma/
giſter hyſtoꝛiarū dicit: q̄ tūc oꝛa
bant iudei.ſ.hoꝛa.iij. qꝛ tūc datꝰ
eſt eis decalogus.Exodi.xx.Ea
dē hoꝛa oꝛat eccl'ia:qꝛ tūc datꝰ eſt
ſpūs ſcūs Act.i.¶ Jn.vj.oꝛabāt Q
qꝛ tc̄ erectꝰ ē ſerpēs eneꝰ. Nume.
xxij.eadē hoꝛa oꝛat eccl'ia qꝛ tūc
xp̄s eē i ligno ſuſpēſus.Luc.xxiij.
in.ix. oꝛabāt.qꝛ tc̄ petra ðdit aq̄s
i cades. Numeri.xx. Eadē hoꝛa
oꝛat eccl'ia:qꝛ tūc de xp̄o lancea/
to ⁊ moꝛtuo fluxerunt ſanguis ⁊
aqua.Jo.xix.Uñ Act.v. Petrꝰ
⁊ Joannes aſcenderūt in tēplum
ad hoꝛā oꝛationis nonā.Jbi ma
giſter hyſtoꝛiarū dicit.Daniel.tri
bus hoꝛis oꝛabat: ⁊ eſt conſuetu/
do firmata ab eccl'ia: q̄ eiſdē ho
ris oꝛet: tertia.ſ. qꝛ xp̄s flagellatꝰ
eſt: ſexta: qꝛ crucē aſcēdit: nona:
qꝛ ſpm̄ poſuit. Jn his āt hoꝛis dꝫ R
rligioſꝰ diceꝭ laudes diuaſ plene
⁊ itegralr nihil ōmittēdo vt dcm̄
ē.Tūc.n.tā eccl'iaſticꝰ q̄ꝫ religioſꝰ
obligati ſūt ad exoluēdas laudes
diuinas ſꝫ eccl'ie ꝯſuetudinē.Ec
cl'iaſticꝰ:qꝛ viuit de decimis ⁊ p̄/
mitijs ⁊ pctā ppl'i comedit. Oſec

x.Religioſus vō:qꝛ viuit de ele/
moſynis.Debitoꝛ eni teneꝭ plene
ſoluere debitū creditoꝛi.Eccl'ia/
ſticꝰ igiꝭ ſic vult:q̄ decime ⁊ alia
ſibi ſoluanꝭ a populo ſine aliqua
diminutione ſic dꝫ laudes diuas
p eis exoluere:ſine dictionis aut
S ſillabe ommiſſione. Aliter eſt.ſta
tera doloſa:q̄ eſt abhoiatio apud
deū.pꝛuer.xj. Et vere tūc mēda
ces filij hoium in ſtateris.Simi
liter religioſus vult q̄ elemoſyne
ſibi pmiſſe integraliter exoluanꝭ
iō dꝫ exoluere pro benefactoꝛibꝰ
ofones ab eccl'ia inſtitutas.aliter
dicetur ei illud. Math.v. Non
exhibis donec reddaſ nouiſſimū
quadrantē.exemplū ſupꝛa de de/
mone colligēte ommiſſa in laudi
bus diuis.¶ Sꝫ heu hodie ver
ſus pſalmoꝛū ſincopanꝭ.pꝛincipi
um ⁊ finis vix dicunꝭ mediū ver
ſus labijs nō tangiꝭ.iō potius eſt
T irriſio q̄ꝫ laudatio.exēplū ſupꝛa ð
demone irridēte coꝛꝛuptū cantū.
¶ Jtē pſallens ⁊ oꝛās dicere dꝫ
hoꝛas pure:⁊ ſinceriter:nihil im
pertinēs intermiſcēdo. nec ð va
niloquijs exteriꝰ in oꝛe:nec de ſu
perfluis cogitationibus interiꝰ in
coꝛde. vt eni dicit Alexā. Papa
Xp̄ianus.ofonis tēpoꝛe cuꝫ deo
loquiꝭ.ergo non dꝫ loqui cū hoie
exterius vaniloquia:nec cū fictis
ymaginibus in coꝛde ſuperflua.
V ¶ Eſt eniꝫ duplex verbū:interi
us.ſ.⁊ exteriꝰ ſm Aug.ix.de tri.
c.iiij.et pꝫ exemplū ſenſibile.Si

eni loquens Pape de ſuis caris
negotijs intermiſceret impertinē
tia ⁊ vana:alloquendo oēm ſup/
uenientem:potius papā pꝛouoca
ret q̄ꝫ placaret.iō timeant q ho/
ras canonicas interrūpunt: ⁊ va
niloquia intermiſcenꝭ ad impe/
dimentū deuotionis ſue ⁊ alioꝛū
vel fingūt in coꝛde varia ymagi
nabilia: ne deū plus offendāt q̄ꝫ
placent vnde Ber. imeditationi
bus in peſorna taliū dicit.Jn mo
naſterio ſepe cum oꝛo nō attēdo
que dico.Oꝛe foꝛis oꝛo: ſed men X
tem vagantem: oꝛationis fructu
pꝛiuo.Coꝛpoꝛe interius:coꝛde ſū
exterius:ideo perdo que dico.Et
poſt Magna peruerſitas ⁊ inſa/
nia:quando cū dño maieſtatis lo
qui p̄ſumo : ⁊ inconſtanti mente
aurē in oꝛatione auerto:⁊ ad ne/
ſcio quas ineptias coꝛ conuerto.
Seqtur.Loquiꝭ mihi deꝰ in pſal
mis:⁊ ego illi : nō tñ cū pſalmuꝫ
dico attendo cuius ſit pſalmꝰ. iō
magnā deo iniuriam facio:cū eū
p̄coꝛ:vt precē meā exaudiat:quā
ego qui eā fundo non audio. De
pꝛecoꝛ:vt mihi intēdat:⁊ ego nec
mihi nec illi intendo:ſed qð dete
rius eſt imūda ⁊ vilia i coꝛde ver
ſando fetoꝛē hoꝛꝛibilē aſpectui eiꝰ
ingero. ¶ Unde legiꝭ de ſancto
Seuerino Coloniē.ep̄o:q̄ poſt
moꝛtē apparuit ſuo archidiacho
no: ſuper cuius caput erat nubes y
ignea : guttas igneas diſtillans.
Qð ille admirās querit:cur tāta

eſſet pena punitꝰ q adorabat vt
ſanctus. Qui ait. Qm̃ dicebã offi
ciũ cũ clericis: ſuꝑuenientibꝰ famu
lis ꝓ negotijs. ꝯſueui diuinũ of/
ciũ interrũpere: ideo ſic affligor.
Qđ cũ ille ſe nõ credere diceret
proiecit guttã ſuper eiꝰ brachiuz.
Quo clamãte pre anguſtia: ſana
uit eũ ſua orõne dicens. ¶ Modo
vides quãtũ apud deum poſſuz
¶ Item pſallẽs ⁊ orãs dꝫ dicere
horas honorifice ⁊ reuerenter tã
q̃ corã deo ⁊ ãgelis pſallens. ps.
Z In cõſpectu angelorum pſallã tibi.
Iđ erecto corpore: alacri vultu:
patulo ſenſu ⁊ ore pſallat: nõ ap/
podiãdo: nec incuruãdo: ⁊ hmõi
exẽplo beati Franciſci: de q̃ in vi/
ta ſua. c. x. dr̃: ꝙ lꝫ egritudine la/
boraret nolebat muro vel parieti
herere dũ pſalleret: ſed orãs ſem
per erectꝰ ⁊ ſine caputio: nõ giro
A uagis oclis nõ cũ aliqua ſincopa
horas canonicas ꝑſoluebat. ps.
Stãtes erãt pedes noſtri i atrijs
tuis hieruſalem. Ut. ſ. clicus dicat il/
lud. iij. Reg. xvij. Uiuit dñs i cu/
ius conſpectu ſto. ⁊ ſicut in exte/
riori hoĩe ſtat erectꝰ ita in interio
ri. Iob. xxxiiij. Si dixerit ad ipſũ
ſ. cor. Ibi mor. xxiiij. Curuuz eſt
cor cũ ima appetit: erigit cuꝫ ad
ſuperna eleuat: Cant. i. Recti di
ligũt te. Rectꝰ n̄ ẽ ſequẽs dei vo/
luntatẽ ait Aug. ſuper Io. omel.
xxv. ¶ Item pſallẽs ⁊ orans dꝫ
pſallere prouide ⁊ ſapienter: vt di/
ciũ eſt. ſ. ſ. itelligẽdo ⁊ aduerten/
do que canit: qđ eſt pſallere ſapi B
enter. Unde de beato Franciſco
legit: ꝙ grauiter ſe putabat offen
dere: ſi quo mõ orõni dedit: va
nis fantaſmatibꝰ interius vagare
tur: ⁊ de hoc habitũ ẽ. ſ. ¶ Iteꝫ
pſallendũ eſt iubilatiue ⁊ gaudẽ/
ter. ps. Iubilate deo omis terra.
Iubilus eni dr̃ q̃ ineffabile gau/
diũ mente cõcipit: qđ nec abſcõ
di põt: nec ſermonibus aperiri ⁊
tñ quibuſdã motibꝰ ꝓdit: lꝫ nul C
lis ꝓprietatibus exprimat. mor.
xxiiij. Et ps. Beatus populus q
ſcit iubilationẽ. Iubilate mõtes
laudeꝫ deo: per quos mõtes ele/
uate mente ſignant. ¶ Itẽ pſal/
lendũ eſt tẽperate ⁊ ꝯgruenter. ſ.
horis cõgruis ⁊ ordinatis: niſi cã
legiptima quis ſit ĩpeditꝰ: vl̃ pia
vtilitate occupatus. ps. ſepties in
die. ⁊c. Ueſpere ⁊ mane: ⁊ meri/
die. ⁊c. ¶ Itẽ pſallendũ ẽ aperte D
⁊ intelligenter: vt. ſ. oẽs intelli/
gãt: nõ ore ſemipleno. Neemie.
viij. Legerũt in libro legis diſtin
cte ⁊ aperte ad intelligẽdum. Ad
pſallendũ igit modis dictis dꝫ q
libet pro poſſe laborare.

¶ Capłm nonum. De miſſa au
dienda.

In ſpatio vo itermedio
I dꝫ religioſus audire miſ
ſam diei cũ offõ: qñ ẽ ꝓ
pria aſſignata. Que miſſa ſm ca
nones dꝫ hora tertia celebrari qꝛ
ſ. ea hora xps ad paſſionẽ ductꝰ ẽ
⁊ ſpũs ſanctus ſuper apoſtolos đ

ſcendit: vt habet de conſe. di. i. ex
E cepta nocte natiuitatis dñi. Lꝫ tñ
mane celebrare: ne ppl̃s ſua de/
uotiõe fruſtret: vt dr̃ ibi. Nec dꝫ
religioſus ꝓpter miſſã peculiarẽ
ommittere qn audiat miſſã đ die
ꝓut habet in ſũma de caſibꝰ lib.
iij. ti. de ſacramentis nõ iterãdis
F ⁊ extra de celebratione miſſarum
Unñ Apparatꝰ in ſũma v bi ſupra
Peculiarẽ. i. ſpãlem de aliq̃ ſan
cto: aut de mortuis: de die vo: in/
telligo qñ dies ꝓpriã miſſã habet
Argumentũ ꝯ eos qbꝰ in diebꝰ
dñicis ſuffic audire itroitũ đ die
poſtq̃ celebrauerit đ beata vgĩe
vel alio ſancto. Iſti nõ audiunt
miſſam de die: qꝛ miſſa dr̃ offici
um cũ canone: ꝓut dr̃ ibi. ¶ Ce
lebratio vo miſſe eſt in memori
am dñice paſſiõis. Mat. xxvij.
Hoc facite in meã ꝯmemoratio/
G nẽ: ꝓut dicit Hugo de ſacris: ꝑ/
te. viij. libri. ij. c. xiiij. Unñ inter oĩa
ſacra. hoc precipuũ eſſe ꝯſtat: qꝛ
verum corpus xpi ⁊ ſanguis nõ
ſolum ibi figurat lꝫ etiã continet:
ait Innocentiꝰ de officio miſſe.
¶ Et lꝫ in hoc officio tanta ſint
inuoluta miſteria vt nemo ea
ſufficiat explicare. ꝓut dicit idem
tñ vir religioſus ⁊ celicꝰ audiẽs
miſſã dꝫ ſaltẽ in generali cogitat
H ¶ Qđ igreſſus ſacerdotis in ec
cleſiam. repreſentat xpi ingreſſuꝫ
in mũdũ: Quẽ ingreſſũ etiã in/
troitus in choro dictus deſignat.
¶ Kirieleyſon vo qđ interpre/
tatur dñe miſerere ſignificat po/
ſtulationem miſericordie ab ipſo
xpo: q venit in munduz. Iere.
xxx. Dñe miſerere noſtri: te eniꝫ
expectauimus. Unde nouies dici
tur: ad deſignãdã humanã iper/
fectionẽ. In numero eniꝫ noue/
nario iperfectio deſignat: ⁊ in de
nario. perfectio. Ideo homo ꝑtẽ I
decimã deo dat: nonam ſibi reti
nens: ait Hugo. i. đ ſacra. ꝑte. xi.
c. viij. ¶ Hymnꝰ angelicꝰ ſigni
ficat angelorum congratulationeꝫ
de aduentu xpi in mundũ. Luc. K
ij. ¶ Oratio deſignat xpi ſupꝑli
cationẽ ꝓ mũdo ad patrẽ. Aduo
catũ enim habemus apud přẽ
⁊c. Et Io. ij. ¶ Epiſtola ſignifi/
cat doctrinã apoſtolicã. ¶ Gra/
duale: ꝓfectũ inſtorũ de virtute i
virtutem. ¶ Euangeliuz doctri/
nam ſaluatoris. ¶ Altare: crucẽ
chriſti. ¶ Geſtus ſacerdotis cir
ca altare: ⁊ ipſa conſecratio ſigni
ficat xpi immolationeꝫ in cruce.
¶ Corporis xpi eleuatio: xpi ele
uationeꝫ in cruce. ¶ Oratio do/
minica q̃ omnes antecellit qua/
druplicitér ſm Innocentium. ſ.
auctoritate datoris: breuitate ſer/
monis: ſufficientia petitionum: L
ꝓfunditate myſteriorum impli/
cat ⁊ ſignificat: ꝙ a dei filio ſunt
petenda a malis liberatio: ⁊ bo/
noruꝫ omnium collatio. ¶ Qđ
aũt dicit ⁊ ꝯſequenter bis agnus
dei miſerere nobis: ſignificat: ꝙ
petimus ab eo releuationem cor

poꝛis ⁊ anime. Et ꝙ dicit tertio
dona nobis pacem: ſignificat: ꝙ
M ab eo petimus tranquilitatē eter
nitatis. ¶ Quod vltimo dicitur
ite miſſa ē ſignificat dimiſſionē
populi ad ꝓpꝛia. Quaſi dicat ho
ſtia miſſa eſt ad deum ꝓ vobis:
redire poteſtis ad ꝓpꝛia. De his
aūt miſterijs bene Inno. de of/
ficio miſſe: ⁊ Hugo vbi. ſ. ⁊ lib.
d offō eccliaſtico. Ex dictꝭ pꝫ: ꝙ
multi neſciūt audire miſſam: qa
exeūt choꝛum: vł dum euāgeliū
legit: vel oꝛatio dominica dicitur
vel anteꝗ̄ coꝛpus xpi eleuetur
N Tunc enim deberent facere peti
tiones ſuas ad deum: ex quo di/
gnatus eſt deſcēdere in altari ve
rus deus ⁊ homo. Iſti ſunt ſimi
les fugientibus d conciſtoꝛio in
trante ſummo pontifice: vł d pa
latio: intrante rege: qn̄ deberent
ſua negocia pn̄tare. Hoc dico d
eis qui non audiūt aliam miſſā
vel exeūt ſine cauſa legittima.
¶ Qualis aūt eſſe debet miſſā
celebꝛans: ⁊ qualiter ante miſſā
ſe debet iudicare patet. i. Coꝛ. xj.
Pꝛobet aūt ſeipſuꝫ homo: ⁊ ſic
de pane illo edat ⁊c. Et de pericu
O lo indigne celebꝛantis: ibi. Qui
manducat ⁊ bibit indigne ⁊c.
pꝛouer. xxiij. Quando ſederiſ vt
comedas cum pꝛincipe: diligen/
ter attende que poſita ſunt āte fa
ciem tuam. Quod exponit Au/
gu. ſuper. Jo. omel. lxxxviij. De
menſa ſacratiſſima altaris domi
ni: vbi coꝛpus ⁊ ſanguis xpi ap/
ponitur. In qua menſa ſedere ē
hūiliter accedere: ait ibidē. Acce
dens enim debet eſſe plenus ſan
ctimonia ⁊ immaculatuſ. Leuit.
xxvj. Homo qui hūerit maculā
nō offerat panem deo. ¶ Debet
eſſe oꝛnatu virtutum decoratus.
ps. Sacerdotes tui induant iu/
ſticiam. Unde ſacerdotes legaleſ
lauabant ſe ante ingreſſuꝫ taber/
naculi. Exodi. xxx. Et induebant
ſaccis. Exodi. xxviij. ¶ Debet eē
omni ꝯcoꝛdia pacificatꝰ. Mat.
v. Si offers munus tuum ad al
P tare ⁊c. ¶ Debet eſſe ſupꝛa ſe ele/
uatus: quia angelus domini ex/
ercituum eſt. Malach. ij. Et ſic
cum feruida deuotiōe: iubili exal
tatione: ⁊ perfecta dilectione ac/
cedit. Eccle. viiij. Uade comede
i letitia panem tuuꝫ: ⁊ bibe i gau
dio vinum tuum: ⁊ ſic celebꝛans
ampliuſ in xpm immuteſ ⁊ dei/
ficetur. Augu. viij. Confeſ. in per
ſona xpi Cibus ſum grandium.
Creſce ⁊ manducabis me. Non
tu me mutabis in te ſicut cibum
carnis tue: ſꝫ tu mutaberis i me.
¶ Unde de pena idigne celebꝛā
tiſ dicit libꝛo qui dicit paradiſus
Q ꝙ cum ad ſanctum Machariū
veniſſet ſacerdos quidam caput
hn̄s excoꝛiatum ⁊ quaſi cōſum/
ptuꝫ vt curareſ. Naꝫ ſibi deꝰ de/
derat gratiam curationum: non
tamen ab eo viſus eſt vel ſuſce/
ptus. Et cum ſtaret: vt ſui miſe/

reretur: rn̄dit: ꝙ non erat dignꝰ
curari: quia foꝛnicatiōe pollutus
ſacra myſteria celebꝛarat. Jō ſic
cruciabaſ. Sed ſi pꝛomitteret: ꝙ
vł ſacerdos nunꝗ̄ myſteria di/
uina contingeret: poſſet deo iuuā
te medicinam accipere. Qui cū
vocatus eſſet ac ꝓmiſiſſet: nūꝗ̄
ſe fungi ſacerdotis officio: ſed ꝙ
inter laycos ſemper ſtaret: crimi
ne ꝯfeſſo impoſuit ſibi manus ⁊
curatus ē. De vtilitate vero miſ/
ſarum legitur dialogoꝛum. iiij. in
fine.

¶ Capitulum decimū. Quod re
ligioſus ſe debꝫ vtiliter occupaſ.

His vero ſpacijs iterme/
dijs inter hoꝛas pdictaſ
debet religioſus occupa
R ri vel in ſtudio vtili: ſacraꝫ lectio
nem audiendo: vel per ſe acqui/
rendo: ⁊ inueſtigando. Lectiōe
enim inſtruimur: oꝛatione men/
damur: ait Iſido. iij. de ſummo
bono. c. viij. ⁊ Augu. ſuper Joā.
Omeſ. pꝛima. Lectio ē ſicut ole
um in flamma. Si eſt ibi quod
nutriatur nutriſ: creſcit ⁊ perma/
net. ⁊ Dama. ad Jo. epiſto. i. Le
S ctione velut quotidiano cibo ali/
tur ⁊ pigueſcit oꝛatio: ⁊c. ⁊ Alter
natim audire debet ſapientioꝛes
⁊ ſtudioſe inueſtigare. In audiē
do enim impꝛimitur ipſa veritaſ
intime ⁊ intenſe ait Hieroni. epi
ſtola. xxxv. Et eſt in prologo bi/
blie. Habet neſcio quid latentis
energie viua vox: ⁊ in aures di/
ſcipuli de auctoꝛis oꝛe tranſfuſa
foꝛtius ſonat. Unde pꝛout dicit
Iſac lib. de elementis: cum pla/
T tonis obitus appꝛopinquaſſet: ⁊
ad ſe diſcipuli cōueniſſent: ait ꝙ
audire magiſtros magis appli/
cat intētionibus rerū: ꝗ̄ conſide
rare in libꝛiſ. Liber enim nō of/
fert rem: ſed tantum foꝛmaꝫ ex
vna parte: magiſter vero offert
plures foꝛmas ſm varios geſtꝰ
ſuos: ⁊ ex pluribus partibus re/
ſpondet. ¶ Similiter in ſtuden
do ſolertiuſ inquiriſ veritas ⁊ in/
uenitur. Sene. epi. lxxxvj. Alit
lectio ingenium ſtudio fatigatuꝫ
non tn̄ ſine ſtudio reficit. Nec
ſcribere tm̄: nec legere tantū. Se
quitur. Alterum altero temperā
V duꝫ: vt quicqd lectiōe collectū ē
ſtilus redigat in coꝛpus. Et pōit
exemplū: ꝙ alimenta ꝗ̄diu ſunt
integra innatāt ſtomaco: ⁊ oneri
ſunt cum vero mutata ſunt: in
vires trāſeunt. Sic ⁊ que hauri/
mus audiendo vel ſtudēdo: nō
patiamur integra eſſe: ſed coqua
mus: ⁊ in ingenia ibūt. In quo
ſtudio ꝓuideri debet: ꝙ certa ſit
lectio: qꝛ vt ait Sene. epſto. xlvj.
Lectio certa pꝛodeſt: varia dele
X ctant. ⁊ Ber. ad fratres de mōte.
Certis tpibꝰ ⁊ hoꝛis: certe eſt le/
ctioni vacandū. Foꝛtuita. n. ⁊ va
ria lectio: ⁊ quaſi caſu reperta nō
hedificat: ⁊ leuiter admiſſa leui/
ter recedit a mēoꝛia. Sꝫ certꝭ in/
genijs inmoꝛandū eſt ⁊ aſſueſa

ciendus eſt animus. Sequitur
De quottidiana lectione aliquid
quottidie in ventre memorie de
mittendum eſt: ꝙ fidelius dige
ratur: ⁊ rurſum reuocetur ⁊ cre
brius ruminet: qđ propoſito cō
ueniat: qđ intentiōi proficiat: qđ
detineat animū: ne aliena cogi
tare libeat. Sepe auriendus eſt
de lectiōis ſerie affectus ⁊ formā
da oratio Sene. ep̄la. ij. Diſtra
hit librorꝝ multitudo: ita ꝙ cū lege
re non poſſis q̄ntū habueris, ſa
tis eſt hr̄e qđ legis. Sed inquis.
Modo hūc librum euolueř vo
lo: modo illum. R̄ndeo. Faſtidi
entis eſt ſtomaci: multa deguſta
re. Que varia ſūt ⁊ diuerſa in
quietant nō alunt. Et ſtudiū in
nat affectuoſa oratō. ait Ber. vbi
ſ. ꝙ oratio lectionem interrum
pit: nō tamen interrumpēdo im
pedit: q2 priorem ad intelligen
tiam animū reſtituit. Totū aūt
ſtudiū religioſi tēdat ad augmē
tum religionis ⁊ deuotōis. Ber.
in meditationibus. Nihil aliud
docet me tota ſcriptura: niſi reli
gionis vnitatē ſeruare. Ego mi
ſer ⁊ miſerabilis citius curro ad
lectionem: q̄ʒ ad orationem. Li
bentius volo legem q̄ʒ miſſas au
dire. De hoc caſſian⁹ lib. v. Col.
de abbate Theodoro dicit: ꝙ cū
explicationem obſcure queſtiōis
inquireret nec attingeret: ſeptem
diebus ⁊ noctibus in oratione in
fatigabilis perſtitit: donec ſolutio
nem deo reuelante percepit. Idē
de inſtitutione ſcripturaꝝ dicit. A
Monachum cupiētem ad ſcri
pture noticiā pertīgere nequaq̄ʒ
debere labores ſuos erga com
mentariorum libros īpendere. ſ.
totaliter: ſed oēm mentis indu
ſtriā ⁊ cordis ītētionē erga emen
dationē vitiorꝝ detineř. Quib⁹ ex
pulſis: cordis ocli q̄ſi ſublato ve
lamine paſſionum: ſcripturarū
ſacramenta contemplantur. Et
ponit exemplum de oculiſ corpo
ralibus: ⁊ lumīe viſibili. Sapiē.
vij. Optaui ⁊ datus eſt mihi ſen
ſus. ¶ Ceteris aūt horis quibus
nō vacat' religioſus orationi vel
ſtudio ocioſitatem debet cauere B
⁊ bona opera exercere: ꝓut dictū
eſt ſupra. Ber. vbi ſupra. Nūq̄ʒ
ocioſus ſit ſu⁹ dei: q̄ʒuis ad deū
feriatus ſit: quippe nomen tam
ſuſpectum ⁊ vacuum ⁊ molle: rei
tam certe tam ſancte ponendum
non eſt.

¶ Capitulū vndecimū. Quali
ter accedendū eſt ad refectionē.

His aūt peractis accedē
dum eſt ad refectionem
corporum corruptibiliū
vt conſeruent ⁊ roborent ad ſer
uiendū deo. Hac enim intentio
ne debet vir ſanctus ad corporis C
refectionem accedere. Et nō ꝙ
in acceſſu ad menſam debet eſſe
dolor ⁊ ſterna lamētatio. ¶ In
progreſſu ſobria fragilitas: ⁊ pro
uida diſcretio. ¶ In egreſſu vo
diuina laus

diuina laus ⁊ gratiarꝝ actio. ¶ De
p̄mo Job. vj. Anteq̄ʒ cōmedaʒ
ſuſpiro. Et merito. Ob memoriā
amiſſe imortalitatis per peccatū
⁊ inflicte mortalitatis ⁊ defectibi
litatis: quā oportet reparare ⁊ re
creare per corporalem refectio
nem. Nam licet homo in para
diſo comederet ſi non peccaſſet:
D prout dicit ab Augu. xiiij. de ci. e.
xxvij. di. ꝙ cibus aderat ne eſuri
ret: potus ne ſitiret: lignum vite:
ne eum ſenect⁹ diſſolueret: nihil
tamen corruptionis in corpore
vllas moleſtias vllis eius ſenſi
bus ingerebat. Non tamen co
mederet ad deperditiōis reſtau
rationē: nec ad miſeriarꝝ cumu
lationē ſicut modo. Unde libro
qui dicit paradiſus legitur de ab
bate: Iſidoro: ꝙ cum cibum ſu
meret ſepe lachrimabat dicens.
E Erubeſco irrationabilem ſumeř
cibū: qui rationalis a deo factus
in paradiſo voluptatis deberem
verſari: ⁊ cibo diuino ſaciari.
¶ Item ob cōſiderationē igno
minioſe vilitatis ipſius exactoris
cui oportet ſeruire manducādo:
⁊ ob eius implacabilitatem ⁊ per
ditionem omnium que ſibi exol
uuntur. vt enim dicit Sen. ep̄la.
xxij. Uenter precepta non audit:
ꝙ non poſſit appellat. Non eſt
F tam moleſtus creditor. Et ep̄la.
cxij. loquens de ventre dicit. In
quem ſic precioſa congerim⁹ tā
q̄ʒ recepta ſeruantē: quid ad rē
pertinet ꝙ accipiat perditurus
quicquid acceperit. Idē de breuitate
vite. Cum ventre homini eſt ne
gotium. Nec rōnem patitur: nec
equitate mitigatur: nec vlla ꝓce
flectitur eius eſuries. Iō merito
cum dolore accedit: vt ſibi ſuiat.
Et vere beat⁹ eſt qui ſibi ñ ſeruit.
Job. xxix. Clamorē exactoris ñ
audit. Quod exponens Grego.
de ventre ait. mor. xxx. Seruitus G
exactoris eſt: neceſſariorꝝ nature
poſtulatio. Clamor vo eſt men
ſuram neceſſitatis tranſiens ap
petitum gule. Unde legitur libro
qui dicitur paradiſus de abbate
Serapione qui et Sydonius di
citur: eo ꝙ ſindone veſtiebatur:
ꝙ cum Athenas veniſſet: nec tri
bus diebus ante comediſſet: nec
perā nec pecuniam haberet: q̄rta
die eſuriens ⁊ ſtans iuxta locum
conſilij clamauit. Uiri Athenien
ſes ſuccurrite. Requiſit⁹ qd ha
beret: reſpondit. Trium fenerato
rum manus incurri: ⁊ duorꝝ de
bitum ſolui, Tertius me retinet:
nec ſatiſfacere poſſum. Interro H
gatus: qui eſſent illi? reſpondit.
Cupiditas pecunie: deſideriū vo
luptatum: ⁊ voracitas ventris.
Duos video euaſiſſe: tertiū eua
deř nequeo: q2 mō me vrget. Et
tunc quidam philoſophi creden
tes: eū quedam ficta dicere: ſoli
dum vnum offerunt: Quē tra
dens cuidā vendenti panes: ac
cipienſq̄ʒ vnum panem tantum

receſſit. Et ſolidum recuperaue/
runt philoſophi: dato p̄cio paniſ
¶ Idez legitur.iiij.coll'.collatōe
iiij.ſub alijs verbis: vt habetur:
ꝙ ſenex quidam diſputans cum
philoſophis ſub colore ꝓblema/
tis hoc expreſſit. Multis (inquit)
creditoribus me pater meus re/
liquit obnoxiū. Sed ceteris ſol/
I uens: ab eorum moleſtia libera/
tus: vni ſatiſfacere quottidie ſol/
uendo non poſſum. Et querenti/
bus ſolutionem: rn̄dit. Multis
fui vitijs conſtrictus: quib⁹ tanꝙ̄
moleſtiſſimis creditorib⁹ omnē
ſubſtantiam abijciens ſatiſfeci: at
ꝙ ab eis abſolutus ſum. Caſtri/
margie ꝟo ſtimulis carere neq̄o
nec licet eam redigerim: in par/
uum modū: vim quottidiane im
pulſionis euado. Sed neceſſe ē
perpetuis ꝯuentionib⁹ perurgeri
atqꝫ iexplebile iſerſ vectigal. Cu/
ius exactionis quottidiane cum
moleſta conſideratione merito
cum luctu debet homo ad refe/
ctionez accedere. Sic Tobias cū
K luctu ſumebat panem. ¶ Conſe
quenter debet eſſe diſcretio ⁊ ſo/
bria frugalitas in ꝓceſſu: ſiue v ſu
⁊ hoc multipliciter. ¶ Primo
vt ſit gule ⁊ omniuz eius ſpecie/
rū abdicatiua excluſio. Iob.xxx.
Clamorem exactoris non audit
Ubi mora.xxx.dicitur: ꝙ per exa
ctorem ſignatur venter: vt dictū
eſt. Cuius clamor non eſt audiē
dus: gulam reſtringendo. ¶ Cu

ius ſpecies ſunt quinqꝫ.ſ. ¶ Uel L
tempus preueniendo: vt Iona/
thas.i. Regū.xiiij. ¶ Uel cibos
lautiores appetendo: vt populus
carnes deſiderās in deſerto. Nu
meri.xi. ¶ Uel cibos accuratius
preparando: vt filij Heli.i. Reg
ij. ¶ Uel menſuram excedendo.
vt Sodoma. Eze.xvi. Hec fuit
iniqtas Sodome.⁊c. ¶ Uel ni/
mis ardēter appetendo: vt Eſau
gen̄.xxv. vnde ꝟſu. Pre prope
laute nimis ardenter ⁊ ſtudioſe.
Sic Ionathas popul⁹ ſodoma
qꝫ ſeyrqꝫ ſacerdos. A quibus oī
bus ſpeciebus oportet frugaliter
precauere. Ecc.xxxi. Super mē/
ſam magnam ſediſti. Sequitur
Utere quaſi homo frugi his que M
tibi apponuntur. ¶ Item ꝓuida
diſcretio: vt ſit alimentorum cor
pus inflammantium debita ſub
tractio. Corpus eni eſt vt fornax
ardens maxime iuuenile. Alimē
ta ſicut fomenta inflammantia.
Ideo cauendū: ne ſubminiſtren
tur nimis inflāmantia rōne q̄nti
tatis vel qualitatꝭ. Hiero. ad Eu/
ſtochium epiſtola.xxxiij. Uinuz
⁊ adoleſcentia duplex incendiuz
voluptatis. Quid oleū flamme
adicimus: Idē epiſtola.lxxxviij.
Quicquid inflammare corpus
poteſt: qd̄ fomentum voluptati
ſuggerit fugiendum eſt amore N
caſtitatis. Et epiſtola.xciiij. ad fu
riam de viduitate ſeruanda. Nō
Ethne ignes: nō vulcana tellus

non viſcus ⁊ olympus tantis ar/
doribus eſtuant: vt iuueniles me
dulle vino plene: ⁊ dapibus in/
flammate. ¶ Et qꝛ vinum ⁊ car
nes inflammant: iō ab eis antiq
abſtinebant. Hiero.ij.ꝯ Iouin̄.
Eſus carniū ⁊ potus vini: vētriſ/
qꝫ ſaturitas: ſemiaria ſunt libidi
nis ſm̄ illud Comici. Sine cere
re ⁊ baco friget Uenus. Un̄ nar
O ratibi: Iouis prophetas non ſo/
lum a carnibus: ſed a coctis cibiſ
abſtinuiſſe: prout fert Euripides
Et de ſacerdotibus egypti narrat
ꝙ ſemper abſtinuerunt a carni/
bus ⁊ vino. Et ꝙ Athenien̄. tria
precepta in templo erāt deos ve
nerādos: honorandos patres: ⁊
carnibus non vtendum. ¶ Itez
neceſſaria eſt diſcretio: vt ſit con
cupiſcentie inſidiantis cauta de/
uitatio. Gregorius vbi.ſ. volu/
ptas ſub neceſſitate ſe paliat: vt
eam vix quis etiam perfect⁹ diſ/
cernat. Et.ix.mor.in fi. Diſcretio
P nis moderamie carnis cura ſer
uanda eſt: vt ſeruiat: ⁊ minime
principetur: ne quaſi domina ani
mum vincat: ſed ſubacta: mētis
dominio quaſi ācilla famuletur.
Et Augu.ix.confeſſionum: hoc
me docuiſti deus: vt quēadmo/
dū medicamenta: ſic alimenta
ſumpturus accedam. Sed dum
ad quietem ſacietatis ex indigen
tie moleſtia tranſeo: in ipſo tranſi
tu inſidiatur mihi laqueus con/
Q cupiſcentie. Sequit. Cum ſalus

ſit cauſa edendi ⁊ bibendi: adiū/
git ſe tanꝙ̄ pediſequa periculoſa
iocunditas: que plerunqꝫ preire
conatur: vt ei⁹ ſcilꝫ cā fiat: qd̄ ſalu
tis cauſa facere me dico vl' volo.
Ro.xiij. Curam carnis ne feceri
tis in deſiderijs. ¶ Item diſcre
tio debet eſſe: vt ſit hoſtis incluſi
triumphalis deuictio. Gregori⁹
mor.xxx. Neqꝫ ad conflictuz ſpi
ritualis agonis cō ſurgitur: ſi nō
prius in noſipſos hoſtis poſitus
gule ſcilicet appetitus edomatur R
Sequit. In caſſum ꝯ exteriores
hoſtes in campū bellū geritur. ſi
intra ciuitatis menia inſidiās ci
uis habetur. Unde princeps co
quorum deſtruxit muros Hieru
ſalez.iiij. Reg.vl.i. anime ꝟtutes:
ꝓut dicit Hiero. ſuper illud gal'.
v. Qui xp̄i ſunt carnem ſuaz cru
cifixerūt. De quo hoſte idē Hie
ro. epiſtola.lxxxiij. Hic hoſtis in
tus incluſus eſt. Quocūqꝫ pergi
mus nobiſcum portam⁹. Sequi
tur. Moderatus cibus: ⁊ nūꝙ̄
vēter expletus triduanis ieiunijſ
prefertur. Et multo meli⁹ ē quot S
tidie ꝙ̄ raro ſatis ſumere. ¶ Itē
dꝫ eſſe prouida diſcretio in actu
refectiōis: vt ſit carnis ſub lege
ſpiritus redactio: ⁊ ne ſit ex̄ viaz
dei vagatio. vt enim dicit Aug.
li. ſermonū: ſermone primo. Ca
ro: iumentum eſt: quod ē freno ⁊
fame domandum: qꝛ de via que
ducit Hieruſalē. excludere cona
tur Hieronim⁹ epiſtola.xcv. Ca

ro domāda eſt:vt ſeſſoꝛem ſpūm
ſanctū moderato atqꝫ cōpoſito
poꝛtet inceſſu. Cibaria eniꝫ ⁊ vir
T ga:⁊ onus aſino ⁊c. Ecc.xxxiij.⁊
i.coꝛ.ix. Caſtigo coꝛpus meū.⁊c.
Quod exponit Gre.moꝛ.xxx.de
caſtigatione per abſtinentiam.i.
coꝛ.xi. In fame ⁊ ſiti.⁊c. ¶ Iteꝫ
debet eſſe ꝓuida diſcretio i vſu
alimētoꝝ:ne fiat viriū aggraua
tio:⁊ operum impeditio: ſꝫ ſit ad
ꝑandū ꝓmptitudo. Hiero.epi
ſtola.lxxx. Cibus ſit oluſculū ⁊ ſi
V milia:raroqꝫ piſciculi:⁊ ne prece
pta gule longius trahā:ſic ſemꝑ
comedas:vt ſemꝑ eſurias : ⁊ ſta
tim poſt cibuꝫ poſſis legere:pſal
lere:⁊ oꝛare. Idē ꝑmo.ↄ Iouiñ.
Adeſſe debet rō:vt tales ⁊ tātas
ſumamꝰ eſcas.quibꝰ nec onereť
coꝛpus nec pregrauetur libertas.
Luc.xi. Ne grauenť coꝛda vſa
crapula ⁊c. ¶ Item debet eſſe ꝓ
uida diſcretio in ſumptiōe alimē
toꝝ:ne ꝓ immoderantia ꝑterita
X oporteat fieri pnialis maceratio
ſiue diſciplinalis caſtigatio vnde
ↄtra ↄtrijs curenť:ait Gre.ſuper
euan.lib.i.omeľ.xij.⁊ moꝛ.xxiiij.
in principio: Et vt ꝑ abſtinentiā
fiat reuerſio inꝑadiſum:a quo di
ſceſſimus per gulaꝫ appetendo li
gnum vetitū. Per aliā.n.viā re
uerſi ſunt in regionē ſuā. Mat.
ij.vbi Greg. ſuper euange.lib.i.
omel.xi. A regiōe noſtra ſuꝑbiē
Y do inobediendo:viſibilia ſequen
do:cibū vetitū guſtādo diſceſſi
mus. Sed ad eaꝫ neceſſe eſt:vt

flendo obediēdo viſibilia ↄtem
nendo:carnis appetitꝰ refrenādo
ꝛdeamꝰ. Hiero.epiſtola.lxxxiiij.
Sollicite ꝓuidendū eſt:vt quos
ſaturitas de paradiſo expulit eſu
ries reducat. Mat.v. Beati qui
nunc eſuritis quia ſaturabimini.
¶ Magna ergo ars ⁊ ſolers in
duſtria neceſſaria eſt ad vtendū
neceſſarijs in refectione coꝛꝑali.
Ideo phil.iiij. Ego didici in qbꝰ
ſum ſufficiens. Sequiť. Ubiqꝫ
⁊ in omnibꝰ inſtructus ſuꝫ. Scio
ſaturari.⁊c. Ubi Grego.ſuꝑ Eze.
li.i.omeľ.vij. Ars magna hec ſci
re:de qua gloꝛiatur apls. ¶ Re Z
citare ṽo exempla ſanctoꝝ patrū
de ꝑdictis ⁊ auſteritates vite eoꝝ
nobis modernis maioꝛ eſt cōfu
ſio ꝙ laudatio. Nam in eis fuit
alimentoꝝ vilitas ⁊ auſteritas.
Quidam eniꝫ viuebant herbis
crudis.quidaꝫ modicis fructibꝰ.
Quidaꝫ ſiccis panibꝰ ⁊ aqua:vt
patet in vitis eoꝝ. Hiero.ad Eu
ſtochium epla.xxxiiij. De cibis ⁊
potibus taceo.cum etiam languē
tes monachi aqua frigida vtanť
⁊ coctū aliquid accepiſſe:luxuria
ſit. Hec ibi. ¶ Item alimentoꝝ
erat eis impreparabilitas ſiue ru
ditas.eoꝝ enim erat ſtudium:ꝙ A
alimenta ſapoꝛeꝫ amitterēt. Sic
beatus Germanus qui cineres
intermiſcebat cibis ne ſaperent.
⁊ beatus Franciſcus idem facie
bat. Nec ſalſam aliam querebāt
ꝙ famem ⁊ laboꝛem. Uñ Ber.
ad fratres de monte. Panis fur

fureus:⁊ ſimiliter aqua:olera vľ
legumina ſimplicia neqꝙ res
delectabilis eſt:ſed amoꝛe xpi ⁊
deſiderio interne quietis ventri
bñ moꝛigerato gratanter ex his
ſatiſfacere poſſe:valde delectabi
le eſt. Sequitur. Facillimū eſt ⁊
delectabile:adiuncto amoꝛis dei
condimento:ſm naturaꝫ viuere
⁊ ponit exemplum de pauperibꝰ
quibus eſt delectabile ſic viuere.
B ¶ Item in coꝛuꝫ refectione erat
tēpoꝛis tarditas : qꝛ vix aut raro
comedebant ante ſolis occaſuꝫ.
Unde Hiero.ad Paulinū epla
xxxv. Sit vilis ⁊ veſpertinꝰ cibuſ
olera ⁊ legumia : interdūqꝫ piſci
culos ꝓ ſummis ducas delitijs.
Qui enim xpm deſiderat : ⁊ illo
pane veſciť:nō querit magnoꝑe
ꝙ de cibis precioſis ſtercus ↄfi
ciat. Quicqd poſt gulam nō ſen
titur:ideꝫ ſit tibi quod panis ⁊ le
gumina. Unde in vitis patruꝫ li.
ij.c.de continentia:ait ſolitarius.
Nunꝙ vidit me ſol manducan
C tem. ¶ Item erat refectionis eo
rum raritas. Quidam eni come
debant ſemel in biduo vľ triduo.
vñ lib.q diciť paradiſus legitur
de Pachomio ſub quo erāt tre
centi monachi:ꝙ aliꝰ ieiunabat
ieiunio biduano:alius triduano.
Macharius ṽo in angulo vno
ſtabat vſqꝫ in finem quadrageſi
me non panem vel aquā guſtās:
non genua flectens:non in terra
iacens:ſed tantuꝫ folia cruda die

dominica ſumens. ⁊ cuꝫ ibat ad
nature neceſſaria nec os oꝑiens
nec alicui loquēs:ſed coꝛde oꝛās
⁊ aliquid manibus efficiēs ibat.
¶ Item erat in eis alimentoꝛuꝫ D
inſenſibilitas. Cibi enim delicati
eis non ſapiebant : quia ſenſuꝫ ſu
um ad eoꝛum ſapoꝛem non con
uertebant.vnde ſancti patres ne
ſciebant comedere carnes.pꝛout
legitur in vitis patrum.c.de con
tinentia. ¶ Item erat in eis refe
ctionis obliuioſitas.pꝛout dicitur
ibidem de abbate Syſoi: ꝙ cuꝫ
diſcipulus diceret ei:ſurge pater
manduca.rñdebat. Nonne ad
huc manducauimus? Cui cū di
ſcipulus diceret:non:aiebat. Si E
non manducauimus: manduce
mus.⁊ ibi de abbate viſitāte aliū
Quibus cum appoſuiſſet diſcipu
lus panes. manſerūt ſic vſqꝫ ad
diem aliuꝫ hoꝛa ſexta loquētes
de ſpiritualibus. ⁊ tūc excitati co
mederunt. ¶ Iteꝫ erat in eis cir
ca opera vtilia occupatio duꝫ co
medebant:ne intenderent cibo.
Unde ibi ꝺ abbate pꝛioꝛe dicitur F
ꝙ ambulādo comedebat.⁊ inter
rogatus quare:ait ſe ſic comede
re : vt id non vt opus aliqꝺ age
ret: ⁊ vt comedēdo delectationē
anima non haberet. Idem legiť
de abbate Hoꝛ libꝛo.ix.hyſtoꝛie
tripartite. Qui foꝛte idem fuit:ſꝫ
binominis. ¶ Contraria ṽo ſunt
in modernis multis religioſis:q̄
rentibus in alimentis delitioſita

tem:accuratam preparabilitatez
G et ſic de aliis.vnde Hieronym⁹
epiſtola quadam in perſona tali/
um dicit. Natus in paupere do/
mo:in tugurio ruſticano:qui vix
milio ⁊ cibario pane rugientẽ ſa
tiare ventrez poteram: modo ſi
milam ⁊ mella faſtidio. Noui ge
nera ⁊ nomina piſciuz:in quo lit
tore collecta ſunt. Calleo ſapori/
bus auium:diſcerno prouincias
⁊ ciborum raritas:ac nouiſſime
damna ipſa delectant. Et de tali
bus Bernardus epiſtola.ij.de di
ſciplina monachorum ad abba/
tem Cluuiacen̄. Inter prādia ꝙ
H tum fauces dapibus:tantum au
res paſcuntur rumoribus:quib⁹
totus intentus:modum neſcias
in edendo. Et ibidez. Fercula fer
culis apponuntur:⁊ cum pro ſo/
lis carnibus:a quibus aliquotieſ
abſtinetur:grandia piſcium cor/
pora apponuntur. Et cum priori
bus ſaturatus fueris:ſi ſecundos
ſcilicet piſces attigeris:videtur ti
bi non guſtaſſe piſces. Tanta ꝗp
pe accuratione ⁊ arte coquorum
omnia apparātur:quatenus qua
tuor aut quinqꝫ ferculis deuora/
tis.priora non impediunt nouiſſi
ma:nec ſaturitaſ minuit appetitū
Pallatuz quippe dum nouellis
ſeducitur condimentis .paulatiz
diſſueſcit ad cognita. Poſt ven
ter quidem tumeſcit oneratur: ſz
varietas tollit faſtidium. Et ſub/
I dit. Quis dicere ſufficit quot mo

dis: vt de ceteris taceaz:ſola oua
vexantur.verſantur:durantur:li
quantur:ꝙtoqꝫ vertuntur: ſub/
uertuntur:diuiduntꝰ ⁊ nunc qui/
dem frixa nunc aſſa: nunc farſa:
nunc mixtim:nunc ſingillatiz ap
ponuntur. Ut qd hec omnia ni/
ſi vt ſolo faſtidio ↄſulatur. Et p⁹.
Dum oculi coloribus:palatiz ſa
poribus aliciuntur:infelix ſtoma
cus:cui nec colores lucēt:nec ſa/
pores demulcent: duz omnia ſu
ſcipere cogitur: opꝓſſus magis
obruitur ꝙ reficitur:⁊ cum cre/
bris ructibus ſe repletuz indicet:
K nundum curioſitas ſatiatur. Iaz
vo de aque potu quid dicaz?quā
do quidem nec vllo etiam pacto
ad vinum aqua admittitur? Om
nes nimiruz ex quo monachi fa
cti ſum⁹:infirmos ſtomacos ha
bemuſ:⁊ neceſſarium apoſtoli d
vtendo vino conſiliū merito nō
negligimus:modico tamē quod
ipſe permiſit cur neſcio ꝓtermiſ/
ſo. Et vtinam vel vno ſolo vino
ↄtenti eſſemus. Pudet dicere ſz
pudeat poti⁹ actitare: ⁊ ſi pudet
audire n̄ pudeat emēdari. vidaſ
in vno prandio ter vel quater ſe/
miplenum calicez reportari qua/
tinus diuerſis vinis magis odo
L ratis ꝙ potatis:non taz hauſtis
ꝙ attractis ſagaci approbatione
⁊ oculi cognitione:vnum tandez
e pluribus quod fortius ſit eligāt
hec Bernar. Idem ſuper Cant.
omel.xxxi.ſuper illō. Qui volue

rit animam ſuam ſaluam facere
⁊c. Quid hic vos dicitis obſer/
uatores ciboruz:neglectores mo
rum? Hypocras ⁊ Socrates do
cēt:animas ſaluas facere in hoc
modo. Chriſtus ⁊ diſcipuli eius
perdere. Quez vos e duobus ſe
M qui vultis magiſtrum? Manife
ſtum ſe facit qui diſputat.hoc ocu
lis:hoc capiti: hoc ſtomaco no
cet. Et poſt. Legumina ventoſa
ſunt:caſeus ſtomacum grauat:
lac capiti nocet : potum aque pe
ctus nō ſuſtinet.⁊c. Quare hoc
eſt?vt totis fluuiis:agris: hortis:
⁊ cellariis vix inuenire poſſis qd
comedas. Puta queſo te mona
chum eſſe non medicum :nō de
comprehenſione iudicandum:
ſed de profeſſione.⁊c. Et quod ti
mendum eſt : ſunt aliqui qui fin
N gūt ſe debiliores:medicinas eua
cuatiuas querunt : vt liberius ⁊
excuſabilius delicatis vtanſ. De
quibus bene Bernardus dicta
epiſtola. Aiunt : incolumes con
uentuz ſolere deſerere. ⁊ ſe in do
mo infirmorum qui non ſunt in
infirmi collocare. Carnium eſu:
qui vix egrotis ⁊ debilibus ex re
gule diſcretione pro virium repa
ratione conceditur : non quidez
corporis inflammantis ruinā re
ficere pro commodo: ſed carnis
O luxuriantis curam facere in deſi
derio. Et poſt. Delicata nimis ē
medicia:prius alligari ꝙ vulne
rari:membrum non percuſſum

plangere:nundum ſuſcepto ictu
manuz apponere: fouere vnguē
to vbi non dolet:emplaſtrū ad/
hibere vbi leſura non eſt. ¶ Et
non ſolum in ſanctis claruerunt
exempla predictorum ſed etiā in
philoſophis. Unde Policratus
lib.viij.c.viij.ait Socrates: mul
tos homines ideo velle viuere:
vt edant ⁊ bibant: ſe autem bibe
re ⁊ comedere vt viueret. Unde P
⁊ ferūt: Galienū decime diei ab
ſtinentiam loco medicine indi/
xiſſe: vt dicit ibi. Et Seneca glo
riatur : ꝙ poſt menſam ſuam
non eſſet neceſſe lauare manus.
epiſtola.lxxxv. Iō Hieroni. ad
Helbiam. O miſerabiles:quoꝝ
palatum non niſi ad ꝓcioſos ci/
bos excitatur. Et epl'a.xciiij. In/
felices ſunt : qui maiorem habēt
famē ꝙ ventrem. ¶ Item non
ſolum in philoſophis exemplum
abſtinentie viguit.ſed etiā in ma
gnatib⁹. Ait Poli. vbi.ſ. d Au
guſto Ceſare:ꝙ minimi erat ci/ Q
bi ⁊ vulgaris panem ſecundariū
⁊ piſciculos ⁊ ficus appetebat. Et
de Scipione emiliano:qui in iti/
nere accepto pane veſci ſolit⁹ erat
Iō tales diu viuebant ⁊ viribus
vigebant:ſicut contrariū facien/
tes:q2 miſerabiles naturam pau/
cis contentam epulis ſuffocant.
multos morbos ⁊ languores : ⁊
tandem feſtinatam mortem icur
runt. Sen̄.epl'a xci. Antiqui me
dici neſciebant dare cibū ſepius

⁊ vino fulciri venas cadẽtes. Ne
ſciebant ſanguinem minuere: ⁊
diuturnam egrotationeꝫ balneis
R ſudoribuſqꝫ laxare. Non enĩꝫ ne-
ceſſe erat circunſpicere multa au-
xiliorum ⁊ remediorum gratia.
cuꝫ eſſent periculorũ pauciſſima
Nunc v̊o qꝛ longe proceſſerunt
cauſe valitudinis: inumerabiles
eſſe morbos non miraberis. Co-
quos numera. Morbos mltos
multa fercula faciunt. Medici-
na quondam: paucaruꝫ ſcia fuit
herbaruꝫ: quibus ſiſtit̃ fluens ſã-
S guis vulnera paulatim ſanantur
Deinde in hanc peruenit tã mul-
tiplicem varietatem. Nec miruꝫ
tunc illam minus negotij habu-
buiſſe: firmiſ adhuc ſolidiſqꝫ cor-
poribus: ⁊ facili cibo nec per artẽ
voluptateqꝫ corrupto. Qui poſt-
ꝙ̃ cepit: non ad tollendam ſꝫ ir-
ritandã famẽ queri: inuente ſunt
mille conditure: quibus auiditaſ
exiccaret̃. Inde palor: ⁊ neruorũ
T vino madentium tremor: ⁊ miſe-
rabilior ex cruditatibus ꝙ̃ ex fa-
me macies. Inde in totã cutẽ hu-
mor admiſſus: diſtentuſqꝫ vẽter
dũ male aſſueſcit plus capere ꝙ̃
poſcit: cogitur putreſcere ſumpta
non coquere. Deinde ꝙ̃ fedi pe-
ſtilenteſqꝫ ſunt ructus ꝙ̃tũ faſti-
dium ſui exalantibus ventrẽ: in-
nitis ingeſta viſceribꝰ per os red-
dunt. Quid capitis vertigineꝫ di-
caꝫ? qd oculoꝝ auriũqꝫ tormen-
ta: cerebri eſtuãtis imutatiões ⁊

inumerabilia febriũ gña: aliarũ
ipetu ſeuientiuꝫ: aliaꝝ tenui peſte
repentium: aliaruꝫ cũ multo hor-
rore. membroꝝqꝫ caſſatione ve-
nientium? Quid alios referã: inu- V
merabiles morbos? Immunes
erant a malis iſtis antiqui q̃ nũ-
dum ſe delitijs ſoluerãt: Sibi im-
perabant: ſibi miniſtrabant: cor-
pora ſua aut opere aut labore du-
rabant. Excipiebat eos cibus: q̃
non niſi eſurientibus placere poſ-
ſet. Itaqꝫ nihil tunc opus erat ita
magna medicorum ſuppellectili
nec tot ferramentis ⁊ pixidibus
Poterant enim vicijs ſimplici-
bus obſtare remedia ſimplicia.
hec ille. ¶ In ſumendis v̊o ne-
ceſſarijs dꝫ religioſus ſeruare or-
dinem ⁊ modum: vt non ſolum X
corpus intẽdat reficere alimẽtis:
ſed ⁊ animã ſpũalibus hortamẽ-
tis. Ber. ad fratres d̊ monte. Cũ
manducas nequaꝙ̃ totus man-
duces: ſed corpore refectionẽ ſu-
mente: mens omnino ſuam non
negligat: ſed de memoria ſuaui-
tatis dei vel ſcripturarum aliquid
quo paſcat̃ meditando: aut me-
morando ſecum ruminet ⁊ dige-
rat. Sequit̃. Seruandus eſt mo-
dus: ne effundat animum ſuum
comedens ſuper omnẽ eſcã: ob-
ſeruandum ne ante horam ob-
ſeruanda q̃litas. ⁊c. Ideo ſtatu-
tum eſt a ſanctis patribus: ꝙ reli-
gioſis corpora reficientibus lega-
tur ſacra lectio: qua aie reficient̃.

Unde de Origene d̃r: nũꝙ̃ ſum-
pſiſſe cibum ſine lectione: prout t
di. Hieronimꝰ epiſtola .lxxxvij.
¶ In exitu v̊o vel egreſſu a re-
fectione: debent laudes deo exo- V
lui. ⁊ gratiarum actiones ꝑ col-
latis beneficijs. Unde ⁊ Salua-
tor poſtꝙ̃ fecit paſca cum diſcipu-
lis: hymno dicto exiuit in montẽ
oliuarum. Math. xxiiij. Ad cu-
ius imitationem religioſi debent
adire ecclĩam que eſt mons ſan-
ctus completa refectione: vt deũ
Z laudent. Edent enim pauperes:
⁊ ſaturabunt̃: ⁊ laudabunt dñm.
Ut enim ait Hiero. epiſtola .lxx-
xiiij. Nec cibi ante ſumant̃: niſi
oratione premiſſa: neqꝫ a menſa
receditur: niſi creatori gratie re-
ferantur.
¶ Capitulū. xij. Qualiter ſe de-
bet hẽre religioſus pꝰ refectionẽ.
His expletis debet religio-
ſus poſt refectionem ca-
uere a geſtus leuitate: a
multiloquij varietate a ludi ⁊ ſpe-
ctaculorum vanitate: ne ſit illius
populi imitator. Exodi. xxxij. Se-
dit populus manducare ⁊ bibe-
A re. ⁊c. Alium enim geſtũ dꝫ ha-
bere poſt cibum. ſ. maturiorẽ ꝙ̃
ante: vt tollatur omnis exceſſus
ſuſpitio. prout dicit Hugo in ſũ-
ma ſua. ¶ Item cauere debet a
torpida occioſitate: eo ꝙ ea hora
B eſt homo pronus ad ocium ⁊ de-
ſidiam. Ad quam excutiendam
debet vacare verbo edificatorio

vel vtili ſtudio. Hieronimꝰ epl̃a
lxxxviij. Statue tibi q̊t horis ſa-
cram ſcripturam legas: nõ ad la-
borẽ. ſed ad delectationẽ. Señ.
epiſtola. xciij. Quo minus legas
non te terreo: dũ quicq̃d legeris
ad mores ſtatim referas. Illos
compeſce: marcentia in te excita
ſolerta conſtringe: contumaciaꝫ
doma: cupiditates vexa. Uel va-
ces deuote orationi: et fructuoſe
operationi: vel fraterne vel edifi-
catorie collatiõi: exemplo ſancto-
rum qui talibus vacabãt poſt re-
fectionem: vt patet in vitis patrũ C
per totum, ⁊ nunꝙ̃ ſit ſeruus dei
ocioſus. ait Ber. vbi. ſ̃.
¶ Capl̃m decimũtertiũ. De lau-
de veſpertina.
His autem completis: ſol-
uende ſunt laudes veſp-
tine: vt offeratur deo ſa-
crificium veſpertinum: in figura
ꝙ xp̃s in mundi veſpera homo
factus: mundum redemit. Uñ ⁊
congrue inſtitutum eſt: ꝙ ea ho-
ra, quandoqꝫ pſalmi decantẽtur
ad laudem dei in figura quando-
qꝫ vulnerum. que xp̃s pro mun-
do pertulit. Ideo tunc laudãdus D
in pſalmis ⁊ hymnis ⁊ canticis
ſpũalibus. Eph. v. ⁊ Col. iij. Et
tũc ⁊ omni hora qñ deus lauda-
tur cor eſt ab exterioribus colligẽ-
dum: moderandum: ⁊ preparan-
dum. exemplo eorũ qui cantant
inſtrumentis muſicis. Qui priꝰ
inſtrumenta ⁊ cordas proportio

nabiliter temperant cum plectro
exteriori: vt cordis temperatis ⁊
proportionatis: cócorditer ⁊ dul
citer ante magnates pulſent. Sic
debet religioſus añq̃ cantet apõ
deum: in corde ſuo conceptus ⁊
E affectus moderari: ⁊ plectro diſ/
cretionis proportionari: vt dulci
ter ⁊ ꝯcorditer cãtẽt corã deo. vñ
in figura ſanctorum Apoc.v. ſin
guli habebant cytharas ⁊ phia/
las aureas plenas odoramentoꝝ
que ſunt orationes ſanctorũ. Ut
per cytharas in quibus corde in
ligno tendunt: corpora mortifica
ta: ⁊ per fialas que ſunt vaſa pu
ra: decora: lucida: precioſa ſctõꝝ
corda laudibus plena intelligant
Ecc.xiiij. Ante orationem prepa
ra animam tuam. ¶ Item hora
veſpertina q̃ principalior eſt p⁹
F matutinalem cauenda ſunt mul
ta. ſ. cordis diſtractio ⁊ euagatio
de quibus ſupra in laude matuti
nali ¶ Et hoc propter diue ma
ieſtatis preſentiam. Unde Ber. i
meditationibus. Cum ad orãdũ
vel pſallendum: ecclĩam intraue
ris. fluctuantium cogitationum
tumultum extra relinque: curam
q̃ exteriorem oium penitus ob/
liuiſcere: vt ſoli deo vaces. Seq
tur. Intende illi qui intendit tibi
Audi loquentem tibi: vt ipſe ex/
G audiat te loquentem ſibi. ¶ Itẽ
propter angelorum preſentiam.
Unde ſequit̃ ibi. Quoniaꝫ preue
nerunt principes coniuncti pſal

lentibus prout exponit ibi de an/
gelis ⁊ ſicut anima eſt preparan
da ante orationem canonicã: ⁊ in
oratione ſeruanda quieta: ſic ⁊ p⁹
ad defectus proprios dirigenda:
⁊ ad deum erigenda: poſtulando
veniam de multimoda negligen
tia: ⁊ innumeroſa deficentia que
fiunt in laude diuina: ſꝫ documẽ
tum Saluatoris. Luc.xvij. Cuꝫ
auteꝫ oia benefeceritis: dicite ſer/
ui inutiles ſumus. Melior enim
fons orationis: q̃ principium.
Eccle.vij. ¶ Ecõtra eſt de mul H
tis qui vix ſtare poſſunt in ecclĩa
vſq̃ ad finem horarum. Quib⁹
timendum eſt: ne ab hoſte inde
trahantur. Sicut de monacho
beati Benedicti. ij. Dial. c.v. vbi
dicitur: ꝙ erat vagus nec in ora
tiõe poterat ſtare. Quod audiẽs
beatus Benedict⁹: acceſſit ad lo
cum ⁊ vidit: ꝙ puerulus niger eũ
trahebat extra: nec ꝑmittebat ſta
re in oratione. ¶ Conſimiliter ti
mendum eſt de multis: Ut enim
legitur .iiij. col. collatione .iiij. tri
plex eſt cauſa quare nõ habetur
deuotio in oratione. vel ex negli/
gentia: q̃ ſpine ⁊ tribulli ſunt in I
corde vel ex hoſtis impugnatio
ne. Uel ad probationem ex diua
diſpenſatione: vt perſeuerantia ⁊
cordis deſiderium cõprobetur.
¶ Capl'ꝫ decimũquartũ. de mo
derantia cene.

h Is completis ſi tempo/
ris congruitas ⁊ corporiſ

neceſſitas exigit: vt ſequatur ſe/
cũda refectio ſiue cena: que qui/
dem eſt refectio poſt prandium
ait Greg. ſuper euã. li. i. omel. iiij.
K Cena eſt conuiuium in fine diei
⁊ li. ij. omel. xvi. Poſt prandiuꝫ
reſtat cena. Cum maiori ergo ti/
more ⁊ dolore ad cenam eſt acce
dendum q̃ ad prandiũ. Sancti
enim patres ieiunabãt biduanis
⁊ triduanis ieiunijs: vel ſalteꝫ in
fine diei ſemel cibum ſumebant:
vt habitum eſt ſupra. Et ⁊ vt di/
cit Hiero. epiſtola. lxxxiiij. antiq
monachi. ſ. cenobite cenas i prã
dia mutabant: ne ventrem cibo
duplicato onerarent. ⁊ in epiſtola
Platonis legit̃: ꝙ nõ placet bis
in die ſaturatum fieri Ut ait Tul.
v. tus. q. Et ideo nos moderni q
cenas delicatas prolixis prandijſ
ſuperaddimus: timere debemus
L ⁊ etiam prouidere: vt ſit cene bre
uitas: alimenti modicitas: in ſu/
mendo ſobria frugalitas: ne fiat
ventris oneratio: corporis aggra
uatio: virium ad exercenda debi
ta officia impeditio: ⁊ ne ſequatur
tempe orationis indigeſtio. ⁊ ſom
niorũ illuſio. Oratius. Cena bre
uis iuuat: prope riuum ſomn⁹ in
herba. Hier. contra Iouinianu⁹
Comedendũ eſt: ⁊ dormiẽdum:
⁊ digerẽdũ: ⁊ poſt inflatis venis
incentiua libidinis ſuſtinenda q̃
luxurioſa res vinum. ⁊c. prouer.
xx. Sequit̃. Nec tales ſumamus
M cibos: quos aut difficulter dige/

rere aut comeſtos magno labo/
re paratos ⁊ perditos doleamus
Olerum: pomorum: ⁊ legumi/
num ⁊ facilior eſt apparat⁹: ⁊ ar
te impendium ⁊ medicorum nõ
indiget. ⁊ li. x. coll. collatione. iij.
Generalis continentie modus ẽ
Ut ſm capacitatem virium cor/
poris ⁊ etatis tantum cibi ſibi qui
libet cõcedat: q̃tum ſuſtentatio
corpis non q̃tum deſiderium ſa
turitatis expoſcit. Sequit̃. Recẽs
eſce perceptio tam in veſpertinis N
q̃ nocturnis orationibus tenueꝫ
leuemq̃ ſenſum inuenire non ſi
nit. Ideo ſanctis comode. ⁊ vtili
ter hora nona refectionis temp⁹
indultum eſt in quo reficiẽs mo
nachus non ſolum in nocturnis
vigilijs leuis ⁊ vacuus verũ etiã
in ipſis veſpertinis laudibus di/
geſto iam cibo aptiſſimus inue/
nitur. Ut enim di. Ber. ad abba
tem Cluuiacen. Si ad vigilias
indigeſtum cogis: non cantuꝫ ex
torques ſed planctum. ¶ Econ/
tra multi faciunt: q cum nõ ha/
beant refectionis neceſſitatẽ nec O
appetitum: nec in cibo ſaporẽ: ni
hilhominus: ſumunt cibos: ⁊ ce
nant in corporis nocumentuꝫ: ⁊
officiorum debitoruꝫ impedimẽ
tum potiuſq̃ emolumentum. Et
quod turpius eſt ſalſamentis: vl'
potius gule irritamentis appeti/
tum prouocant: ⁊ famem q̃ non
habent mendicant. De tali. Se/
neca epl'a. xxij. Querit non vt vẽ

trem impleat:ſed farſiat. quomo
do poſt ſaturitatē quoq; eſuriat
quomodo ſitiꝫ: in prima potatio
ne ſedatam reuocet. Unde Tul.
P v.tuſ.q. de Dionyſio tyranno dicī
ꝙ cum cenaſſet: negauit ſe dele/
ctatum eſſe in cibo. Reſpōdit co
quus.ſ.Minime mirum:qꝛ con/
dimenta d̄ficiunt. Qui cum que
reret que eſſent illa.rn̄dit.Laboꝛ
ſudoꝛ:curſus:fames: ſitis: Tali/
bus enim lacedemonioꝝ epule
condiuntur. Voluptuoſi eni que
rentes voluptatem.auferunt eaꝫ
ſibi:qꝛ ſatiati non inueniunt ſapo
rem in cibo:ſicut eſurientes. pro
ut exemplificat ibi d̄ Dario.Qui
fugiēs vulneratꝰ cū bibiſſet aquā
turbidam: cadaueribus inquina
tam:ait ſe nunq̄ iocundius bibiſ
Q ſe ⁊ hoc qꝛ nunq̄ ſitiens biberat
vſq; mō.¶ Similiter d̄ Ptho
lomeo.cui cum pergenti egyptuꝫ
datus eſſet panis cibarius nihil
fuit viſum ſibi iocundius eo: qa
eſuriebat.¶ Ab his ergo deoꝛdi
nationibus cene cauere debet re
ligioſus cuiꝰ eſt: nocte in dei lau
dibus vigilare. ¶ Poſt cenam
ꝟo cauendum eſt ab omnibꝰ que
poſt prandium cauenda ſunt:⁊ il
lis vacandum quibus ⁊ tunc: de
quibus dictum eſt: ⁊ multo am/
plius: vt ſicut corporalis refectio
eſt duplicata:ſic ⁊ aīe ſit gemina
ta. Cuiꝰ refectio eſt in deuota ora
R tione vel ſacra lectiōe:ne talia nō
cauenti dicatur illud Job pa

uit ſterilem que non parit.ſ. car/
nem:⁊ vidue non benefecit.i.ani
me eam reficiendo ſua refectiōe

¶ Capitulum decimūquintum de diuina laude in cōpletorio.

Oſt iſta accedere dꝫ reli
gioſus ad eccleſiā ꝓ ſol
uēdis debitis laudibꝰ d̄o
in completorio: qua hora ſūt me
rito laudes deo ſoluende in me/
moriam agonie ſaluatoris: ⁊ ora
tionis in ipſa agonia: quando.ſ. S
ſudoꝛ eius ſicut gutte ſanguinis
deſcendit. Luce.xxij. Et in me/
moriam regetionis in ſepulchro
Unde merito dicit completori/
um quia tunc complete ſunt ſe/
ptem laudes canonice ī ſeptima
hora: vt creatori qui omnia con
didit ſeptem diebus: ⁊ eidem re
demptori qui oēs reformauit ſe/
ptem ſacramentis: ⁊ gratificauit
ſpiritu ſeptiformi: ⁊ ipſi beatifica
tori: q beatificabit poſt hanc vi/
tam que currit ſeptem diebus: ⁊
dotabit beatificatos ſeptem doti
bus.ſ.quattuoꝛ corpoꝛiſ ⁊ tribus
anime: laudes ſeptenarie plena/
rie exoluantur. Nam per ſeptē
vniuerſitas deſignat:ait Greg.
ſuper euan. Omel.xij. Et ēt gra/
tia ſeptiformis.moꝛ.i.¶ Et i lau
dando hac hora potius q̄ aliis T
debet homo auertere ſe ab om/
nibus exterioꝛibus: ſeq; ad lau/
dandū deum ꝯuertere. Un̄ icipit
Cōuerte nos deꝰ ſalutaris no/

ſter ⁊c. Ad innuendum ꝙ quia
fuit homo diſtractus per opera
vite actiue i die: Luce.xij. Mar
tha martha ſollicita es ⁊c. tūc dꝫ
inuocare dei auxilium ⁊ adiuto/
riuꝫ ad ſe auertendum ab illis: ⁊
conuertendum ad deum. Et qa
non eſt ſpecioſa laus in oꝛe pec/
V catoꝛis. Eccle.xv. Antecedit cō
feſſio generalis ad coꝛ abluēduꝫ
a cūctis pulueribus in operibus
diei ꝯctis. Et cantādo diuinas
laudes:tunc cauēda ſunt que di
cta ſunt in matutiniſ.¶ His ve
ro decantatis laudibus vacāduꝫ
eſt diuinis oꝛationibus: ⁊ celeſti
bus meditationibus: ait Hugo
in ſumma ſua. Nox eſt tempus
ſilentij ⁊ quietis: dies tempus la
boꝛis ⁊ operis. In noctibus de/
bent homines eſſe ſecum: ⁊ aut
feſſa coꝛpoꝛa ſomno reficere: aut
oꝛationibus ⁊ ſanctis meditatio/
nibꝰ ſe in ſilentio exercere. ¶ In
primis ergo redire ad coꝛ ſuum
religioſus debet tenendo ſibi ca
X pitulum mētale. In quo capitu/
lo ratio iuſta debet ſtare loco pre
ſidentiſ: conſcientia recta loco ac
cuſantis: cogitationes ⁊ affectio
nes oꝛdinate ⁊ regulate loco te/
ſtium: zelus feruens ⁊ conſtans
timoꝛ loco executoꝛis exequētis
mandatum iuſte rationis decer/
nentis reuꝫ puniri. de quo Aug.
de pnia. Conſtituto in coꝛde iu/
ditio: adſit accuſatrix cogitatio: te
ſtis conſcientia: carnifex timoꝛ.

Inde qdam ſanguis aīe confitē
tis: per lachrymas eſtuat. ⁊ Ber.
in meditationibus. Integritatis
tue curioſus exploratoꝛ: ꝯdigna
diſcuſſione vitam tuam examia
Attende diligenter q̄tum profi
cis: q̄tum deficis: qualis ſis in
moꝛibuſ: qualis in affectibus: q̄
ſimilis deo: ⁊ q̄ diſſimilis: q̄ ꝓ/
pe: q̄ longe: nō locoꝛum inter/
uallis: ſed moꝝ affectibus. Sm
de cognoſcere te. Sequit. Red
de te tibi ⁊ ſi non ſemper ſaltem Y
interdum. Rege tuos affectus:
coꝛrige exceſſus: dirige actuſ. Ni
hil in te remaneat indiſciplinatū
Pone omnes tranſgreſſiones
tuas an̄ oculos: ⁊ ſic teipſum ꝯplā
ge. Idem ad fratres de monte.
Diſce vitam tuam oꝛdinare: mo
res componere: te iudicare: accu
ſare: condemnare: nec impūitū
dimitte. Sedeat iudicās iuſticia
ſtet rea: ⁊ ſe accuſans cōſcientia.
Nemo te plus te diligit: nemo fi
delius iudicabit. Mane p̄terite
noctis fac a teipſo examinationē
⁊ venture diei tu tibi iudicito ca
nonem. Veſpere diei preterite ra Z
tionem exige: ⁊ ſupuenientis no
ctis fac inditionem: ⁊ ſic diſtricto
nunq̄ laſciuie tibi vacabit. Qui
ſic facit ſeipſum diiudicat: ⁊ dei
iudiciuꝫ euadet. i.coꝛ.xj. Si noſ
metipſos diiudicaremuſ ⁊c. Job
xxxiiij. Non ē in hoīs poteſtate
vt veniat in iudicium. Ibi moꝛ.
xxv. Eſt iudicium interius i quo

ſancti quicquid contra ſe impu-
gnat eneruant. Ibi ante oculos
ſuos omne qd̕ defleant coacer-
uant: Ibi tot patiuntur ſupplicia
quot pati timēt. Nec deeſt ī hoc
A iudicio miniſter qui punit reos.
Nam cō ſcientia accuſat: ratio iu
dicat: timor ligat: dolor excruciat
Sed q̄a multi hoc negligunt cō
queritur dominus. Iſay. lviiij.
Non eſt iudiciū in greſſibus eo
rum. Job vbi ſupra. Nunquid q
non amat iudicium ſanari pōt.
In hoc iuditio manifeſtatur di
uine bonitatis miſeratio in colla
tiōe bonorum donorum: ⁊ bene
ficiorum: ⁊ hoīs peccatoris abu
ſio de eiſdem: ⁊ ex hoc eiuſdem
humiliatio: ⁊ iudicij futuri formi
datio ⁊ euaſio. Jō in hoc iudicio
diuina honoratio. Honor enim
regis iudicium diligit. Uere iudi
ciū determinat cauſas: prouer.
xxvj. Et quia ibi relucet dei boni
tas: bona homini cōferrendo: ⁊
hominis prauitas: eis abutendo
ideo ꝓuer. xxij. Cogitationes iu
ſtorum iudicia. Sene. iij. de ira
in fine. Quottidie ad rōnem re
B dolendam vocandus eſt anim⁹
hoc faciebat Sextius: vt cō ſuma
to die cum ad nocturnam quietē
ſe recepiſſet. aīum interrogaret.
Quod hodie malum tuum ſana
ſti? Cui vitio obſtitiſti? Qua ex
parte melior es? Deſinet ira ⁊ mo
deratior erit. ſ. aīus: q ſciet quot-
tidie ad iudicem eſſe veniendū

Sequit̄. Utor hac poteſtate quot
tidie. Apud me cām indico: to-
tum diem mecum ſcrutor: facta
dictaque mea rememoror: nihil
mihi abſcondo: nihil tranſeo. C
Quare quicq̄ ex erroribus meis
timeam cū poſſim dicere: vide
ne amplius hoc facias ⁊c. Ex di
ctis igit̄ debent confundi religio
ſi qui ſe nō iudicāt: nec facta ſua
ſcrutantur: cum gentiles audiūt
hoc feciſſe.

¶ Capitulum decimū ſeptimū
Qualiter accedendum eſt ad lo
cum quietis ⁊ ſomni.

Redctō capitulo mētali
completo in corde: ⁊ aīa
eleuata per ſpem ad patrem mi
ſericordiarum ⁊ deum totius cō
ſolationis ⁊ inflammata diuina
dilectione: q̄ſi compulſa graua-
mine corporis aīam aggrauātis
accedendum eſt ad locum quie
tis cum dolore ⁊ amaritudie: q̄a
oportet dei laudes interrūpere:
exemplo ſanctorum. Unde in vi
tis patrum. c. de cōtinentia dr̄ d D
abbate Daniele: ꝙ tota nocte vi
gilabat. Et volens circa mane ꝓ
pter naturā dormir̄ dicebat ſom
no veni ſerue male: ⁊ ſubripiens
pauxillum ſomni ſedendo: ſtatiꝫ
ſurgebat. Intrans aūt ad dormi
endum debet ſe fidelis munire
ſignaculo crucis inuocando do-
minum Jeſum: ⁊ ponendo il-
lum vt ſignaculū ſuper cor ſuū
⁊ brachia ad demones effugan-

E do s eorūq; illuſiones ⁊ inſidias
euadendas. Hiero. epl̄a. lxxxviij
Crebro crucis ſignaculo muni-
as frontem tuam: ne extermina-
tor egypti locum in te inueniat: ſꝫ
primogenita que apud egyptios
pereunt in mente tua ſaluentur.
Unde ī vita beati Haymūdi cā
turieñ. legit̄: ꝙ dum ſepararet ſe
a ſocijs: ſacris inſiſtens medita-
tionibus apparuit ſibi puer cādi
dus ⁊ rubicūdus dicens. Salue
dilecte mi. Quo mirante ſubiun
F xit. An me nō agnoſcis? ⁊ cū di
ceret ſe eum nō noſſe: ait. Quo-
modo hoc cum in ſcholis ad la-
tus tuum ſedeam: ⁊ tibi īſepara
biliter ſim cōiunctus. Reſpice ī
frontem meam. Qui aſpiciens:
vidit aureis litteris ſcriptū Jeſus
nazarenus. Dixitq; illi: hoc ē no
men meum: qd̕ tibi ſit memoria
le in deſiderio aīe: qd̕ diligenter
⁊ articulariter nocte qualibet im
prime fronti tue. Et per hoc cō
tra mortem ſubitaneam munie-
ris. Quicūq; enī ſic fecerit mor
tem ſubitaneā nō videbit. Qui
bus dictis diſparuit. ¶ Conſimi
liter intrans ad dormiendum dꝫ
eſſe celicis ⁊ diuinis cogitationi
G bus illuſtratus. Ber. ad fratres
de monte. Iturus ī ſomnum ali
quid tecum defer in memoria et
cogitatione: ī quo placide obdor
mias: qd̕ ēt ſomniare iuuet. Sic
tibi nox dies illumiabitur: et nox
illuminatio tua ī delitijs tuis: pla

cide obdormies: ī pace quieſces
facile euigilabis: et ſurgēs facilis
eris et habilis ad redeundum in H
diem: vnde nō totius diſceſſiſti.
Unde de origene: ait Hiero. epi.
cvij. Nunq̄ ei veniſſe ſomnum
niſi vnus e fratribus: ſacris litte
ris perſonaret. Sicq; dormienti
erit ſomnus delectabilis. Sōnia
enim q̄nq; fiunt ſm̄ qualitateꝫ
eorum que vigilans cogitauerat
Job. vij. c. Terrebis me ꝑ ſom-
nia. Ibi mor. viij. Cum ſomnia
contingant aut ventris repletio-
ne: aut inanitione: aut illuſione:
aut cogitatione: aut reuelatione:
cogitationes ſanctiores: celeſtio
res: ꝟtuoſiores ſequunt̄ ſomnia I
blandiora: ⁊ delectabiliora. Job
xxxiij. Per ſomnium in viſione
nocturna. Seqtur. Aperit aures
virorum: ⁊ exaudiens eos īſtruit
diſciplina. Unde phūs. i. ethi. in
fi. Reprobat opinionem dicētiū
malos non differre a bonis niſi
ſm̄ dimidium vite. ſ. tp̄e vigilie ⁊
nō tp̄e ſomni q eſt quies. Cōtra
quos ait: ꝙ meliora ſunt fantaſ-
mata iuſtoꝝ q̄ quorumlibꝫ: q̄a
meliora fuerāt cogitata ab eis in K
vigilia. Ideo boni in ſomnis dif-
ferūt a malis. Cui ꝯcordat Auic.
lib. de anima parte q̄rta. dī. Ho
minum quoddam eſt verbum
ſomnium: qd̕ fit cum hō cōſue
uit dicere verbum ⁊ vincere fal-
ſam ymaginationem. ¶ Uir aūt
religioſus ſomnum capiens: ho

neſte debet eſſe compoſitus: ca/
uens ne ſomnus ſit nimis ꝓfun
L dus ⁊ abſorbtiuus: non tumultuo
ſus nõ ꝓlixus. Ber. ad fratres d̃
monte. Caue ſerue dei q̃ʒtum po
tes: ne totus q̃n̄qʒ dormias: ne
ſit ſomnus tuus nõ q̃es laſſi ſed
ſepultura corporis ſuffocati: non
reparatio ſed ſpũs extinctio. Su
ſuſpecta res eſt ſomnus: magna
in parte ebrietati ſimilis. Sequit̃
Quantũ ad debitum cõtinui ꝓ/
fectus: nihil tp̄is tam perit de vi
ta noſtra q̃ʒ qđ ſomno deputat̃.
Et poſt carnalis đo ⁊ brut⁹ ſom
nus. ſ. et ſicut dicit̃ letheus dict⁹
a lethe fluuio īfernali: qui ſm̃ fa
bulas obliuio īterpretatur abho
M minandus eſt ſeruo dei. Et in vi
ta beati Ber. legitur: ꝙ ſi queʒ re
ligioſum in dormiendo durius
ſtertentem: vel minus compoſi/
te iacentem videret vix patienter
ferre poterat. ¶ Ad habendum
đo ſomnum tenuem iuuat vict⁹
⁊ potus ſobrietas. Ut enim dicit̃
ibi: tenueʒ victũ ſomnus tenuis
N comitatur. Et dicta ep̄la. Sobri
um cibum: ſobriumqʒ ſenſũ ſeq̃t̃
ſobri⁹ ſomnus. Ecc. xxxi. Som/
nus ſuauis in hoīe p̄ito. ¶ Iteʒ
iuuat ad hoc bona precedẽs ope
ratio Ecc. v. Dulcis ẽ ſomn⁹ ope/
ranti. ¶ Item ad hoc iuuat ſtu/
dioſa meditatio de diuina lege ⁊
celica virtute. prouer. iij. Cuſtodi
legem atqʒ conſilium. Sequitur
Si dormieris non timebis: q̃e/
ſces: ⁊ ſuauis erit ſomn⁹ tu⁹. Iob
xi. Secur⁹ dormiens requieſces:
O ⁊ non erit qui te exterreat. ¶ Cũ
qʒ ſic dormiẽs euigilauerit debet
cor leuare ad deum orãdo ⁊ me/
ditãdo: ⁊ aliqñ ſurgere. Hiero.
epiſtola. lxxxiiij. Noctibus bis
terqʒ ſurgendum eſt reuoluẽda/
qʒ ſunt de ſcripturis que memo
riter retinentur. Sic aũt dormiẽ
ti ſomnus etiam ipſe meritorius
eſt: ait ibi Hiero. Somnus ipſe
P ſanctꝭ ẽ orõ nec vacat ſanctis ſõ
nus a merito. Grego. mor. viij.
Hoſtis īſidiãs quos vigilantes
minime ſupat dormiẽtes marie
impugnat. Quod agere ſuperna
diſpenſatio benigne ꝑmittit: ne i
electorum cordibus a paſſionis
premio ẽt ſomnus vacet. Sicqʒ
ſomnus ſanctis eſt oratio ⁊ meri
torius: quia vigilant ad bene agẽ
gum q̃ʒdiu pñt: ⁊ q̃ſi coacti acce
dunt ad ſomnum: ⁊ accedentes
ſic ſe muniunt ⁊ ordinant vt di/
Q ctum eſt. Somnum enim capi
unt: vt expediti ⁊ agiles poſtea
deo ſeruiãt. Iob. vij. Si dormie/
ro. ſ. ad corpus recreandum: di/
caʒ qñ ſurgaʒ ad deo expeditius
ſeruiendum. ¶ Hoc vero exple
to: ſurgendum eſt ad ſoluenduʒ
laudes matutinales de q̃bus di/
ctum eſt: vt redeat religioſus ad
ſoluendas laudes a quibus ince
R perat: ⁊ dicat circuiui ⁊ imolaui
in tabernaculo eius hoſtiaʒ vo/
ciferationis ⁊c. In circuitu enim

ad eundem

ad eundem punctum linea ter/
minatur a quo incipitur: vt patet
in linea circulari. Sic debet vir
celicus deum laudare incipiens
a dei laudibus: ⁊ finiens: vt cum
ↄſumauerit: tunc incipiat̃. Ecc.
xviij. Et ps. Pſallam deo meo
q̃ʒdiu fuero: donec. ſ. hoſtes om
nes triumphaliter vincat: ⁊ cacu
men contemplationis aſcendẽs:
premium bene pſallentium acci/
piat. Abacũ. iij. ⁊ ſup excelſa mea
deducet me victor in pſalmis ca
nentem.

¶ Incipit pars ſecunda que dr̃
locariũ.

Volo: viros orare i oi
loco: leuantes puras
man⁹. ⁊c. i. thimo. ij.
Quemadmoduʒ reli/
gioſus debet eſſe occu/
patus vtiliter in omni hora: ⁊ ſol/
licite cauere a temporis amiſſio/
ne: vt dictum eſt: ſic in omni lo/
co debet eſſe honeſtus: exercen/
do virtuoſa opera ad que loc⁹ eſt
S aſſignatus: ⁊ precauere ab omni
abuſione in locis deputatꝭ ad ope/
ra ſibi congruentia. Et qꝛ in pau/
cioribus via magis: ſtudeat reli/
gioſus: hõeſte ſe habere in ſeptẽ
locis. Quod erit facile: ſi fuerit
bene occupatus omni hora tem
poris. Ideo breuiter tranſeo hic
de iſtis locis. qꝛ patent ex p̄dictis.
Et hec pars huius collatiuncule
poteſt dici locarium. In qua au/
ctoritates ſanctorum colliguntur
quibus religioſus inſtruitur: qua
lis eſſe debet in quolibet loco.

¶ Capitulum primum. Qualis
eſſe debet religioſus in eccleſia.

IN primis ergo ſtudeat
vt ſit in oratorio deuo/
tus: ⁊ intẽtus operib⁹: ad
que oratorium inſtitutum ẽ. Au/
gu. in regula. In oratorio nemo
aliud agat: niſi ad quod factum
eſt: ⁊ vnde nomen accepit. eſt. n.
T domus orationis. Mat. xxj. vñ
Hugo de. xij. abuſionibus. vnde
cima abuſio eſt: diſſolutio i cho/
ro. Nam vt dicitur ibi: in choro
ſunt quidam corpore: in foro mẽ
te. Sequitur duodecima abuſio
eſt irreuerentia circa altare. Ni/
hil ergo dʒ ibi fieri niſi orat̃: ⁊ ad
orationem pertinens. Aug. ij. de
ci. c. viij. Quia populi ad eccl̄iaʒ
ↄfluũt caſta celebritate: honeſta
qʒ vtriuſqʒ ſexus diſcretione: vt
audiãt q̃ʒ bene hic viuere debẽt.
Sequitur. Nihil eis turpe: aut
flagitioſum ſpectandum: imi/
tandumqʒ proponatur: vbi dei
viui aut precepta inſinuãtur: aut
miracula narrãtur: aut dicta lau
dantur: aut beneficia poſtulãtur.
V Idem. v. confeſſionuʒ de matre
ſua. Ad eccleſias ibat mane ⁊ ve
ſpere: non ad vanas fabulas ⁊ lo
quacitates: ſʒ vt audiret te in ſer
monibus tuis: ⁊ tu audires eam
in orationibus ſuis. ¶ Sed ecõ
tra multi faciunt: qui ibi vanilo/
quia multiplicant: cõuiuia iſtam

rant: cõmeſſationibus vacãt. ⁊c. Sanctus autem Ambro. non ſinebat: in eccleſijs cõmeſſationeſ fieri: ne eſſet cã ingurgitandi: ait ſ[illegible]de. vi. confeſ.

X Et qđ multũ dolendũ eſt: tempore pſalmoꝝ ⁊ orationum: multi inuicem colloquẽtes interrumpunt: ⁊ impertinentia interſerunt: vł loquunť in corde cum fantaſmatis ymaginibꝰ ⁊ cogitationibus: facientes domum dei ſpeluncam latronum. Math. xxi. hmõi enim locutiones interiores ⁊ exteriores furantur de laude dei. vnde in tractatu de ſpeculo hyſtoriali legiť: ꝙ diaconus vertens ſe ad eccliã ꝫ vbi due mulieres multiplicabant

Y vaniloquia vidit diabolũ ſuper eas in ſpetie ſymie omnia ſcribentez ⁊ cedulam dentibus dilatantem eo ꝙ ille in tantum verba multiplicabant: ꝙ cedula non caperet. ¶ Sed nõ ſic ſancti patres. vñ Caſſianus coll. ij. dicit: ꝙ ad ſollemnitates conueniebant: ⁊ tantũ ſilentiũ prebebatur: vt in vna innumeroſa multitudine fratruꝫ ꝯuenientium: preter eũ qui cantabat in medio: nullus adeſſe videbatur. At precipue cũ ꝯſumať

Z oratio: in q̃ nec ſputũ emittitur nec excreatio obſtrepit: nec tuſſiſ interſonat: nec oſcitatio trahitur: Nulli gemitꝰ: nulla ſuſpiria aſtãtes impediunt. Nulla vox preter ſacerdotis auditur: niſi forte per exceſſum ſubrepſerit. Qui ergo alia opera non facit in eccĺia: niſi ad que inſtituta eſt: ⁊ ea exercet intente ⁊ deuote abſqꝫ abuſione honeſte ⁊ ordinate ſe gerit in eccleſia.

¶ Capitulum ſecundum. Qualis dꝫ eſſe religioſus in capitulo.

c Onſequenter religioſus in capitulo: vel in loco diſcipline debet eſſe obediens humilis manſuetus: ⁊ ſub- A
iectus. Si v̇o prelatꝰ: debet eẽ diſcretus: ꝓuidus: verax: iuſtus: ⁊ pius. De q̃ domo diſcipline Ecc. vltimo. Congregate vos in domo diſcipline. ⁊c. Sine hac eniꝫ nulla religio ſtare poteſt: ait Augu. lib. ſermonum: ſermone. lvij. Non enim ſupbia niſi vbi negligitur diſciplina. Nãm diſciplina eſt magiſtra religiõis ⁊ vere pietatis: que nec idõ icrepat vt ledat nec ideo caſtigat vt noceat. Deniqꝫ mores hominum irata corrigit: inflammata cuſtodit. ¶ In domo ergo diſcipline ſtudeat religioſus: vt ſit in eo deſ[illegible]ctuum ⁊ B
culparum luculenta recognitio: humilis confeſſio: penitentie libens ſuſceptio: ⁊ impletio: ⁊ eoꝝ deinceps cauta deuitatio: recogitans illud Hebre. xij. In diſciplina perſeuerate. ꝓuer. iij. diſciplinã ꝫ domini ne abijcias. ps. Diſciplina tua correxit me in finem. Bonitatem ⁊ diſciplinam ⁊ ſcientiã docet me. Aug. li. ſmonũ: ſmone. lviij. Bonitas maliciaꝫ vincit: diſciplina voluptatem ⁊ vitia caſtigat: ſcientia illuminat cecitatem.

¶ Exemplũ in collationibus patrum de Phaſnutio: de quo dř ꝙ cũ ꝯ[illegible] quidam inuidia ductus in cella eius codicem abſcõdiſſet: ac deinde ante abbatẽ Iſidorum querelã expoſuiſſet: dicẽs codicem ſibi ablatũ mirantibus illis: q[illegible]ale quid inter ipſos nũqꝫ contigerat: ille vrgebat: vt mitterentur ſeniores qui ſcrutarentur omnium cellas ꝓ libro ingrẽdo. Sicqꝫ factum eſt: ⁊ liber in cella

C Phaſnutij: inuentus reportatꝰ eſt. Ille v̇o lꝫ eſſet conſcientie ſecurus: ſatiſfactioni ſe tradidit: ꝓſpiciens ne ſi furti maculam verbis conaretur abluere: etiã mendatij notaretur. Nemine igiť ſuſpicãte aliud qꝫ inuẽtũ eſt: profuſis in oratione lachrymis: triplicatis ieiunijs: ⁊ humilitate ꝓſtratus duabus ebdomadibus ſe afflixit: ⁊ in eccleſie limine ſe ꝓſternebat ad veniaꝫ ante fratres. Deo aũť non patiente: euꝫ amplius infamari: is qꝫ impoſuerat ſibi crim[illegible] arreptus a demone ore ſuo rei ſeriem retulit: nec ad orationem abbatis vel fratrum liberari potuit xp̄o ſeruante hãc gratiam Phaſnutio: vt eius oroni bus purgaretur cui inſidiatus ẽ. At ſic deus remunerauit in preſenti eius humilitatem ⁊ patientiam. ¶ Vere enim talis debet eſſe ſubditus in capitulo. vt eniꝫ dicit Hugo de. xij. abuſionibus: D
decima abuſio eſt lis in capitulo vbi dicit: ꝙ capitulum eſt officina ſp̄us ſancti: in qua dei filij cõgregantur: vt deo reconcilientur Noli ergo frater eſſe quaſi Sathan qui aduerſariꝰ dř. ¶ Prelatus v̇o in capitulo debet eſſe iuſtus ⁊ pius. Iob. xxx. Cũ ſederẽ quaſi rex ⁊c. Ibi mor. xx. Miſcẽda eſt lenitas cuꝫ ſeueritate: ⁊ faciendum eſt quoddã tempamentum: vt nec multa aſperitate exulcerentur ſubditi: nec nimia benignitate ſoluanť. ps. Virga tua ⁊ baculus tuus. ⁊c. Virga. n. percutit: baculus ſuſtentat. vt infun- E
dant vinum ⁊ oleũ. vinum quo vlcera mordeanť: ⁊ oleũ quo foueantur. Luce. x. In archa eniꝫ erat virga cum manna. Hebre. x. quia boni rectoris in pectore debet eſſe virga diſcretiõis: ⁊ mãna dulcedinis. ait Grego. vbi. ſ.

¶ Capitulum tertium. Qualis eſſe debet in ſcola.

I N domo v̇o ſapientie: vel in auditorio: diſcipłs debet eſſe docilis igenio F
attentus exercitio: beniuolus aĩo. Attentus ad audiendũ: docilis ad intelligendum: beniuolus ad retinendũ. vñ ſcolaris dř: ꝙ nihil ſit diſcolus. i. a ſcolis diuiſus. ⁊ ſcola dicitť vacatio. ait Boe. d. diſciplina. Et Sene. de ſe / ⁊ ſuis conſcolaribus loquens de Atylo philoſopho dicit ꝙ primi ad ſco-

lam veniebāt ⁊ nouiſſimi exibāt.
epiſtola.cviij. Talis enim ſapien-
tiam aſſequet puer.ij. Si ſapien-
tiam inuocaueris: ⁊ cor tuum in-
clinaueris prudentie: ſi queſieris
eam quaſi pecuniam: ⁊ ſicut the-
ſauros effoderis illam: tunc itel-
liges timorem domini ⁊ ſcientiā
dei inuenies. ¶ Si fuerit doctor
H debet eſſe ad docendum ꝓmpt⁹
⁊ vt auditoribus ꝓficiat ſtudio-
ſus: Ait Sen̄. vbi.ſ. loquēs ď di-
cto philoſopho: ꝙ nō ſolū patū
inueniebant eum ſcolares: ſ; ob-
uium. Nam ⁊ docenti ⁊ diſcenti
debet eſſe ꝓpoſitum: vt ille ꝓdeē
velit: hic ꝓficere. ¶ Item debet
I eſſe prouidus in docendo: vt ſit
eius doctrina vera ⁊ ſana tanꝙ
ſcriba doct⁹: ꝓferēs de theſauro
ſuo noua ⁊ vetera. Math.xiij.
¶ Itē debet eſſe virtuoſus exē-
plo ad doctrinam alijs imprimē-
dam. ⁊ in ſe ope confirmandā.
Qui enim fecerit ⁊ docuerit hic
magnus vocabitur i regno celo-
rum. vnde Tul. v. tuſ. q. Turpiſ-
ſimum eſt philoſopho: quando
eī vita pugnat oro. Et ponit exē-
pla. Turpe eſt: ſe grāmaticū ꝓfi-
teri: ⁊ barbare loqui. Aut velle
ſe haberi muſicū: ⁊ abſurde cane-
re. Sic ⁊ turpior ſit philoſoph⁹
in vite rōne peccās. Et tn̄ nihil-
K omin⁹ qdam ꝗ vident aliqd ſibi
eſſe: vitia que ipſi frequentant: in
alijs mordent: reprehendūt: ⁊ la-
cerant: ac ſi ipſi ad caſque argu-
menta minime teneant. Hiero. epi-
ſtola.xc. ad Ruſticū monachū
Nulli detrahas: nec i eo ſanctū
te putes ſi alios laceras. Accuſa-
mus enī; in alijs ſepe ꝗ facim⁹
⁊ nobiſipſos diſerti: in nr̄a inue-
himur vitia: muti de eloquenti-
bus iudicantes. Ut enim ait Se-
neca. epiſtola.vij. Plus hoīes
oculis ꝙ aurib⁹ credūt. Longū
eſt iter per precepta: breue ⁊ effi-
cax per exempla. Sequitur. Tur-
ba ſapientum plus ex morib⁹ ꝙ ex
verbis Socratis traxit ethi.x. in
fi. In operationib⁹ vita ⁊ operi-
bus iudicat: ⁊ ſermones conſo-
nantes operibus acceptādi. vbi
commētator dicit: ꝙ res faciunt
ſermones credibiliores: ſed non
econuerſo. Et cū diſſonant ſmo-
nes ⁊ actiones interimunt: ſ; cū
conſonant prouocāt audientes.
Ideo ſummus magiſter cepit fa-
cere ⁊ docere act.i. Et fuit potēs
in opere ⁊ ſermōe Luc. vltimo.
Quod enī; turpiſſimū eſt ſolet
nobis obici: verba nos philoſo-
phie non opera tractare: ait Se-
neca epiſtola.xxv. Unde doctor
M intendere debet: vt potius diſci-
puli informētur in vita ꝙ in ſcia.
Hiero. epiſtola.xxxiiij. ad Nepo-
tianū. Iſocrates adiurat diſcipu-
los anteꝙ doceat: ⁊ iurare com-
pellit: ⁊ extorquet ſacramento ſi-
lentij ſermonem: inceſſus man-
ſuetudinem: habitū moreſꝙ de-
ſcribit. Quanto magis nos qui

bus animarum medicina com-
miſſa eſt: Sed contraria ſunt in
multis vt patet conſideranti.

¶ Capitulum quartū. Qualis
eſſe debet in locutorio. [illegible]

N In collocutorio autem:
religioſus deb; eē diſcre-
tus conſiderādo: quid:
cui: qn̄: vbi: ⁊ quō loquat. Ait. n.
Hugo in ſumma ſumēs a beato
Grego. ſuper Eze. li. ij. omel. xi.
In loquēdo conſideranda ſunt
quinꝙ. ¶ Primo qd loquen-
dum vt ſit ſmo in gratia ſale cō-
ditus. ¶ Secūdo cui loquendū
q: aliter vni: ⁊ in diuerſis ſtatib⁹.
¶ Tertio quando: q: ďbum eſt
aliquando dicendū: aliqn̄ tacen-
dum: aliqn̄ differendū. ¶ Quar-
to qualiter: q: verba que hūc ad
ſalutem reuocant: alium vulne-
rant. ¶ Quinto ꝙtum: ne eum
qui multa facere non valet: ad fa-
ſtidium ꝓuocem⁹. Et mor. xxiiij.
in fi. In loquendo ſunt quattuor
ꝯſiderāda: Que: cui: qn̄: quō di-
catur. Nam vt dicit. xxxij. lib. in
ꝑncipio. Omne ꝗd ꝑ quadriptita
qualitate diſtinguit. Eſt enī; ma-
lum: maledicere: cū res ꝑuerſa
O ſuadetur. Et eſt bonum bn̄dice-
re: cū recte pſuadet ⁊ eſt bonū ma-
ledicere: cū vitiū; exprimit: vt re-
probet: ⁊ eſt malū; bn̄dicere: cū;
rectū; non recto ſtudio ꝓfertur.
Religioſus igitur aut taceat: aut
dictis mōis loquat. Hiero. epl'a.
lvij. Preſcindēda eſt lingua: vt
qui loqui neſcit diſcat aliquando
reticere. Iac.i. Si quis putat ſe
religioſū; eē nō refrenās linguā
ſuam. ⁊c. Non eſt dubiū: qn dia-
P bolus ſuadeat religioſis: vana ⁊
friuola loqui: ⁊ ſtudeat impedire
collatiōes ſpūales. vnde. y. coll.
de abbate Machate dr̄: ꝙ gra;
impetrauit a dn̄o: vt quot dieb⁹
aut noctib⁹ ageret collatio ſpūal'
nunꝙ dormiret: Sed ſi qs ďbū
detractionis vel ocioſum diceret
Q mox in ſomnū caderet. Hic dice-
bat: zabulon eſſe fabular fictorē
⁊ ſpūaliū collationū impugnato-
rem. Cū enim qdam e fratribus
de ſpūalibus diſputaret: vidit quoſ-
dam eorū ſopore demergi: ⁊ cū;
ocioſam fabulam introduceret:
omnes euigilaſſe. Idem legit in
vitis patrum. c. de ſobrietate. vbi
addit. Cariſſimi fratres agnoſcē-
tes: maligni ſpūs opus eſſe: atten-
dite vobis: cuſtodiētes vos a ſō-
no cū ſpūalia auditis vel facitis.
Et in. c. de continentia. Non eſt
monachus qui non tenet linguā
Unde vna de. xij. abuſionib⁹ eſt
R rumor in clauſtro. Ubi ſequitur.
Sunt q ſedēt: non vt lectioni: ſ;
rumoribus ⁊ ſcurrilitatib⁹ vacēt
q locum tacendi nuſꝙ ⁊ nunꝙ
ſeruant: ſed nunc hos: nunc illos
ad colloquiū ꝓuocant.

¶ Capitulum quintum. Qualis
debet eſſe in ſuo miniſterio ⁊ la-
bore.

In loco quoqȝ laboris ⁊
miniſterij: religioſus de-
bet eſſe pmpt⁹ ad laborā
dū ⁊ obſequēdū frībus. Ecc.vij.
Ne oderis opera laborioſa: ⁊ ru-
ſticationē a deo creataȝ. ⁊ hoc in
ſincera charitate: iocūda ilaritate
vrbanā honeſtate: ⁊ voluntaria
S pmptitudie gal.v. per charitatē
ſuite inuiceȝ. Et.vi. Alter alteri⁹
onera portate. Et hoc exēplo pa-
truȝ li.i.coll. de Phaſnutio: cui
cum cura orti eſſet ↄmiſſa tanqȝ
ſeni ad alia inepto. hec ⁊ alia offi-
cia ↄplebat nocte cōſurgens: ne
agnoſceret. Et qđ plus eſt: exem
plo ſaluatoris: q cū eſſet domin⁹
omniū: nō rapinam arbitrat⁹ eſt
eē ſe equalem deo: ſed ſemetipm
exinaniuit. phil.ij. vt ſcilȝ nobis
ſeruiret ſeruitute humillima: la-
T borioſa: dura: doloroſa. Iſai.xx-
xi. Seruire me feciſtis in peccatis
tuis. Ipſe eniȝ nō venit miniſtra
ri ſed miniſtrare. Math.xx. vñ
⁊ diſcipulis miniſtrauit obedien-
ter: affectualr: curialr. indifferen
ter. ⁊ cōiter. Luc.xxij. Ego aūt in
medio veſtrū ſum ſicut q mini-
ſtrat. Io.xiij. Cū accepiſſet linteū
cepit lauare: ⁊c. Ipſius. n. exēplo
ſtupendo ⁊ diſpenſatiuo: ſeruire
V debet religioſus frīb⁹ ſuis in om
nibus q pōt. i. Petri.iiij. Unuſ-
quiſqȝ ſicut accepit graȝ in alter-
utrum illam adminiſtrantes: ⁊c.
Et ſine perſonaȝ acceptione: qȝ
qȝto ffēs infirmiores: ⁊ abiectio-
res: tanto eis plus meritoriū eſt
ſeruire. Unde in vitis patrū. c. ð
charitate dicitur: qȝ cuȝ frater in
terrogaret ſenem de duob⁹ fratri-
b[illegible]rum vnius erat ieiuniuȝ
ſeptem dieȝ: alterius egrotanti-
bus deſeruire: cuius op⁹ deo pl⁹
eſſet acceptum: rñditqȝ ſi frater
qui ſeptem dieb⁹ ieiunabat appē
deret ſe p nares: non poſſet equa
ri ei qui ſeruiebat īfirmis. ¶ Et X
ibidem. Interrogauit ſeneȝ qui-
dam de fratribus dicens. Quid
ſi video fratrem de quo audiui
culpam aliquam: nō poſſuȝ ſua-
dere animo meo: vt eum intro-
ducam in cellaȝ meam. ſed ſi vi-
deo fratrem bonum libenter in-
troduco. Reſpondit ſenex. Si fa-
cis bono fratri parum boni: alte-
ri duplum impende. ſ. vt ad bo-
num allicias: non vt ſibi in aliq̄
inſolentia faueas. quia non opus
eſt valentibus medicus ſed ma- Y
le habētibus. Math.ix. Et.xxv.
Quod vni ex minimis meis feci
ſtis: mihi feciſtis.

¶ Capitulum ſextum. Qualis
eſſe debet in refectorio.

Onſimilr religioſus de-
c bet eſſe honeſtus in refe
ctorio: vt ſeruet ibi diſci
plinam in habitu ⁊ cibo. ait Hu-
go i ſumma. ¶ In habitu tripli-
citer. ¶ In diſciplina tacendi: Z
quia tunc lingua laxatur. ¶ In
diſciplina vidēdi: ne habeat ocu
los vagos. ¶ In diſciplina con-

tinendi. vt nihil ſit indecēs vl in
honeſtum: neqȝ fiat aliqđ cum
ſtrepitu aut tumultu. ¶ In cibo
quoqȝ tripliciter. vt quilibet obſer
uet quid: qȝtum ⁊ quomodo ſu
mat. ¶ Quid ne delicata vel pre-
cioſa appetat. ¶ Quātum ne ni-
mis in qȝtitate. ¶ Quomodo qȝ
A ſe honeſte debet habere in men-
ſa ſicut ſupra hitum eſt. ¶ Spe
cialiter auteȝ debet cauere a mur-
muratione: ⁊ appoſita ſumere cū
gratiarum actione. Unde in vitiſ
patrum. c. de contemplatione di
citur: qȝ comedentibus fratribus
vidit ſenior: alios comedere mel
alios panē: alios ſterc⁹. Quo ad
mirante ⁊ orante deum: vt hec ſi
bi reuelaret: venit vox dicens. hi
q mel comedunt: ſunt qui ad mē
ſam cum timore ac tremore ſedēt
inceſſanter orant: ⁊ oratio eorum
ſicut incenſum aſcendit ad deuȝ.
Qui panem edūt ſunt qui grati-
as agentes percipiunt ſibi data.
B Sed qui ſtercus edunt: ſunt qui
murmurant dicentes: hoc ē bo-
num: illud malum. Que non de
bent cogitare: ſed potius deum
glorificare. ij.cor.vij. Siue man-
ducatis: ſiue bibitis: ſiue aliquid
aliud facitis: oia in gloriam dei
facite. ¶ Si vo religioſus eſt in
menſa extra cōmitatem cū fratri-
bus: caueat etiam a predictis. Et
C aut ſacram audiat lectioneȝ: aut
vtilem collationē: aut ipſe pferat
ad aliorum edificationeȝ. Unde
Poli. li.viij.c.ix. Ciuile eſt: ⁊ ſa
cris lrīs conſentaneum: aut om-
nino ſilere in menſa: aut audias
ad profectum: aut vnde alij profi-
ciant: vel ſine culpa leteni docti
pferre ſermonē: Exemplo Sal-
uatoris: q parabolas inter come-
dentes miſcuit: cū argueretur qȝ
cū publicanis ⁊ peccatoribus mā-
ducaret. Math.ix. Et quādo cū
phariſeo comedit. Luc.vij. Sed
ecōtra eſt de multis. Ber. ad ab
batem. Cluniaceñ. O qȝtum di-
ſtamus ab his qui in diebus An
tonij fuere monachis. Siquideȝ
illi: cū ſe inuicem pro tempore ex
charitate reuiſerēt tanta ab inui- D
cem auiditate panem animaruȝ
percipiebant: vt corporis aliquā-
do penitus obliti ſ dieȝ plerunqȝ
totum ieiunis ventribus nō mē-
tibus tranſigebāt. Et hic erat re-
ctus ordo: qñ digniori prius ſer-
uiebatur. Hec ſūma diſcretio: cū
plus ſumebat q maior erat. Hec
deniqȝ charitas: vt aias quarum
charitate xp̄s mortuus eſt tanta
ſollicitudine reffocillabant. No-
bis enim cōuenientibus in vnū
(vt verbis vtar apoſtoli) non ē ce-
nam dñicam manducare: Quip-
pe celeſtem nemo eſt qui requirat.
nemo qui tribuat. Nihil de ſcri-
pturis: nihil de ſalute ibi dr aiaȝ.
Sed nuge: riſus: ⁊ verba profe-
runt in ventum. Inter prandiuȝ E
qȝtum fauces dapibus: tantū au-
res paſcunt rumoribus: quib⁹ to

us intentus modū neſcit in ede/
do. Talibus timenduꝫ eſt: ꝙ dia
bolus eis ſuggerat ad eorūꝫ ora
ſedanda: vt talibus ſatiatis: ſpiri/
tualia non ſapiant. Unde in vitis
patrum. c. de contemplatione dr̄
ꝙ quidam patrum vidit cū ſede
rent fratres ꝛ loquerent̄ de ſpūa/
libus angelos gaudentes: ꝛ tripu/
diantes. Ut autem veniebat locu/
tio ſecularis recedebant angeli
F ꝛ volitabantur inter eos porci fe
diſſimi: qui eos polluebant. Jō
cauendū eſt religioſis a locutio/
nibus ſecularibus: maxime quā/
do edunt peccata populoꝝ: ꝛ ele
moſinas pauperum. Sed audiāt
ſacras lectiones: ꝛ collationes: ꝛ
vigilanter orent tam pro ſe ꝙ̄ p
benefactoribus affectu ꝛ corde.
Unde in vitis patruꝫ parte. ij. di
citurꝙ eum qui vere monachus
eſt oportet ſine intermiſſione ora
re aut pſallere i corde ſuo. Unde
ibi ait ſenior increpans fratres in
refectione loquentes. Tacete fra/
G tres. Ego ſcio fratrem nobiſcum
edentem. cuius oro aſcendit i cō
ſpectu dei velut ignis.

¶ Capitulum ſeptimum. Qua/
liter ſe debet habere in dormito/
rio.

In dormitorio ſiue in lo.
co quietis debet eſſe reli
gioſus honeſt⁹ in geſtu/
tranquillus in inceſſu: accedens
H ꝛ recedens ſine tumultu. Et de/
bet eſſe deuotus ꝛ orans: vt dein

eſt ſupra. Unde Ber. epl̄a de ho
neſtate vite ꝛ morum. Cum ad
ſtratum laſſus adueneris: te ho/
neſtiſſime iacendo compone: nō
ſupinus: non genua leuandō cal
caneos coxis iungas. ꝙ ſi forte te
luxurie pompa concuſſerit: re/
cole: dilectum tuū poſitū ſuper le
ctum doloris: ꝛ dicas. Deus me/
us in patibulo pendet: ꝛ ego vo/
luptati operam dabo. Sicqꝫ in/
uocato noie Saluatoris: ꝛ inge/
I minando nomen ſalutis ceſſabit
quaſſatio. Ruminantē pſalmos
ſomnus te occupet: vt in ſomno:
te ſomnies dicere pſal. ¶ Caue/
at etiam ne nimis cito ad ſomnū
accedat: nec nimis prolixe ꝯtinu
et: neqꝫ euigilans: inmundis ꝛ
vanis ſe cogitationibus occupet
nec frequēter iteret: qꝛ i ſomni p
lixitate: ꝛ iteratione: magna ē am
miſſio temporiſ: vt dictū eſt. Suf
K ficit eni monacho vna hora dor
mire: prout dr̄ in vitis patrū. c. d̄
continentia. Cogitetqꝫ quot ele
cti alloquunt̄ tunc deum in ſacriſ
orationibus: ꝛ ꝙ̄ ydoneū eſt tem
pus nocturnum ꝛ quietū ad deo
loquendum. Tunc eni poteſt hō
ſolus ſoli deo expandere manus
explicans miſerias ꝛ indigentias
ſuas: de cōmiſſis ꝛ ommiſſis ve
niam poſtulando: de beneficijs
regratiando ꝛc. De quibus ꝛ pro
quibus loquendū eſt Saluatori.
L Unde col. v. de abbate Theodo/
ro dr̄: ꝙ cum veniſſet ad eū Caſ

ſianus explorans quid ageret ſic
rudis anagorita: ꝛ finita veſper/
tina ſolennitate: cū ipſe feſſū cor/
pus inciperet ſomno reficere: ait
abbas. O Joannes: ꝙ̄ti hac ho/
ra deum alloquunt̄. ꝛ in ſe ample/
ctuntur: ꝛ retinent: ꝛ tu fraudaris
tanto lumie inherti ſomno ſepul/
tus. ¶ Ut autē in his ſeptē locis
q̄ pncipaliora ſunt in ꝯuentib⁹ re
ligioſoꝝ in ōis dicꝫ religioſus bn̄
ſe gerat: dꝫ icitari ꝛ ſtimulari ex
M conſideratione: ꝙ deus deſuper
videt eum: ꝛ ſcrutatur interiora
ꝛ exteriora. Boe. v. de conſolatio
ne. Magna vobis eſt ſi diſſimu
lare non vultis indicta eſt probi/
tatis neceſſitas: cū omnia an̄ ocu
los agitis cuncta cernent̄. ¶ Et
Sen̄. epl̄a. lxxxi. Sic certe viuen
dum eſt tanqꝫ in cōſpectu dei vi
uamus. Sic cogitandū tanqꝫ ali
quis in pectus intimum trāſige/
re poſſit. Quid enim prodeſt: ali
N qd ab homine eſſe ſecretum: Ni
hil enim deo clauſum eſt. Inter/
eſt aīs ꝛ cogitationibus medius
interuenit. Nuda eni ꝛ aperta ſūt
omnia oculis eius. Heb. iiij. Si
cut igitur omni hora ꝛ momēto
cauere debet religioſus ab āmiſ/
ſione temporis: ſic in omni loco
ſollicite precauere debet: ab om/
miſſione eorum que debent fieri
in loco ꝛ honeſte ager̄ ea ad que
loca ſunt inſtituta. Ait Hugo in
ſūma. Non ſolum quid agat: ſed
quo loco agere debet: conſidera/

re neceſſe eſt. Alius enim eſt mo
O dus ſe habendi in loco vbi deus
adoratur: Alius vbi corpus refi/
citur. Alius in eo qui locutiōi de/
putatur. Alius intus: Alius fo/
ris: Alius in ſecreto: Alius in pu
blico. Merito ergo ait: Apoſto/
lus: Uolo viros orare in omni lo
co. ꝛc.

¶ Incipit parſ tertia. que dicitur
Itinerarium.

¶ Capitulum primuꝫ. Quot bo
na religioſo ꝓueniunt ex quieta
mente.

A. Dmonendus
eſt etiam reli/
gioſus: maxie
iuuenis: ſiue
moribus: ſiue
etate. Eſt eniꝫ
puer moribus
ꝙ̄ puer etate. Ethi. Ut ſit quietis
amator: nō ex inhertia vel torpo
re: ſed affectu colloquendi cum
deo in orationibus: ꝛ meditatio
P nibus: ꝛ ex vera deuotione. Maꝫ
cuꝫ in cōuentu quietus eſt: ſi vo
luerit bene vti: eſt aīe minor di/
ſtractio: qꝛ euagatiōis per fanta/
ſticas ymaginationes minor oc/
caſio: ꝛ eſt aīe ad ſe facilior recol
lectio: ac ipſius ad deum vnibili/
or applicatio: ac ipſi⁹ ſupra ſe ſub/
limior eleuatio: ꝛ ſic eius in ſe trā
quillior quietatio: ꝛ ex hoc ſui lu/
culentior recognitio: ꝛ inde meri/
to a deo a quo omne datum opti/
mum in eū affluentior donorum

Q ꝛ charìſmatuꝫ celeſtium infuſio:
ac per hoc: vel/ꝛ celeſtium limpi/
dioꝛ contemplatio: ꝛ ab ipſo deo
(quem cõtemplatur) delicatioꝛ cõ/
ſolatio. ¶ His enim quaſi gradi
bus ſpũalibus in ſcala contem/
platiõis ſe debet aĩa ſancta a mũ/
do/ꝛ mundialibus abſtrahere: ꝛ
ſeac meditationes ſuas in ſe re/
colligere: ꝛ ſe ſupra ſe eleuare: ꝛ
ſic ꝺ alijs. Unde Grego. ſup Eze.
li.i.omel.v. ¶ Primus gradus
eſt: vt aĩa ſe in ſe colligat: ¶ Se/
cundus: vt qualis eſt collecta vi/
deat. ¶ Terti⁹ vt ſupra ſe ſurgat.
ꝛ ſe contemplationi auctoꝛis ſubi/
ciat. Eze.xl. Aſcẽdit per gradus.
Ubi Greg. omel.iij. libꝛi.ij. Gra/
dus ſunt incremẽta virtutũ: Alia
enim ſunt virtutis exoꝛdia. aliud
ꝓfect⁹ aliud perfectio. Job.xxxi.
Per ſingulos gradus pronũtia
bo illum. Ibi moꝛ.xxij. Repente
ad ſumma non peruenit. ſed ad
virtutum celſitudinẽ ꝑ incremẽ/
ta mens ducit. Talis autem q ſic
quietus aſcendit: aſcenſiones in
coꝛde ſuo diſpoſuit i valle lachꝛi/
marum. Attigit religioſus ſe poſ/
ſit modis dictis colligere: ꝛ ad
deum conſcẽdere: ſit amatoꝛ ſtu/
dioſe ꝛ virtuoſe quietis. Tre.iij.
Sedebit ſolitari⁹ ꝛ tacebit. Iſai.
xviij. Quieſcam. ꝛ conſiderabo
in lectulo meo. Job.xxix. In ni/
dulo meo moꝛiar: ꝛ ſicut palma
multiplicabo dies ꝛc. Per nidũ
enim quies ſignatur: ait Grego.
moꝛ.xix. Sic ſancti patres fuerũt
quietis amatoꝛes. Unde in vitis
patrum. c. de cõtinentia dꝛ: q an/
tiqui non cito migrabant ꝺ loco T
ſuo ad locum: niſi propter tria. ſ.
Si quis eſſet contriſtatus cõtra
eũ: nec poſſet eum placare. aut ſi
eum contigiſſet a pluribus lauda/
ri. aut ſi in tẽptationem foꝛnica/
tiõis incidiſſet. Sequit. Si i mo
naſterio cum alijs ꝯuerſaris: nõ
mutes locum. Lederis eniꝫ oĩo
ſi facis. Ut eniꝫ ſi gallina reliquerit
oua ſua fota: ſine pullis exire fa/
cit. Ita monachus frigeſcit tran/
ſeundo de loco ad locum. Et p⁹.
Sicut arboꝛ fructificare non po/
teſt: ſi ſepius tranſplantat: ſic nec
monachus frequenter migrans. V
¶ Et ibi de virgine ſacra dicitur
que ſuper alueum fluuij quadra/
gintaocto annis habitans: nũq̃
inclinata eſt: vt flumen aſpiceret
ꝛ de hac virtuoſa quiete: ꝛ quali/
ter ſit ea vtendum dictum eſt ſu/
pꝛa parte pꝛima.

¶ Capitulum ſcõm. De periculo egreſſionis in mundũ.

Einde admonendus ẽ
religioſus: ne ſit auidus
ſ. in affectu: nec pronus
in effectu ad egrediendum ob di/
ctoꝛum contraria. qꝛ inde multi/ X
plitioꝛ coꝛdis diſtractio: ꝛ mĩoꝛ re
collectio: maioꝛ depꝛeſſioꝛ ꝛ ſic ꝺ
alijs vt patet conſideranti. vt eni
dicit Aug. vij. confeſ. in pꝛincipio
Per q̃les foꝛmas ire ſolẽt oculi

per tales ymagines ibit coꝛ. Sꝫ
per multiplices foꝛmas vadunt
oculi egreſſi in munduꝫ: ſic yma/
gines coꝛdis. Et ob inumera pe/
ricula: ꝛ multiplicia hoſtium tẽ/
ptamẽta: ꝛ bonoꝝ ſtudioꝝ impe
dimenta. Ber. in meditationib⁹
mundus circũcinxit me: ꝛ obſe/ Y
dit vndiq̃ꝫ: ꝛ per quiq̃ꝫ poꝛtas. i.
q̃nq̃ꝫ ſenſus ſagittis ſuis me vul
nerat: ꝛ moꝛs intrat ꝑ feneſtras.
Reſpicit oculus: ꝛ mentis ſenſũ
auertit. Audit auris: ꝛ coꝛdis in/
tentionem flectit. Odoꝛatus co/
gitatum impedit: os loquit ꝛ fal/
lit. Tactu quoq̃ꝫ ardoꝛ libidinis ꝑ
parua occaſione excitatur. Seq/
tur. Diabolus (quem videre non
poſſumus) tetendit arcum ſuũ: ꝛ pa
rauit eũ: vt in eo parauit ſagittas
ſuas vt ſagittet me ꝛc. Sicut ergo Z
homo cum timoꝛe vadit ad bel/
li certamina contra hoſtium te/
la inter illaqueantia rhetia: ꝛ di/
luuia ſubmergentia: ꝛ inter infe/
ctiua contagia: ꝛ inflammantia i
cendia ac abrupta ꝛ ꝑcipitia: ſic
dꝫ cũ timoꝛe exire religioſus i mũ/
dum. Omnibus enim pꝛedictis
comparatur mundus. Ber. vbi
ſupra. Undiq̃ꝫ tela volãt: vndiq̃ꝫ
pericula: vndiq̃ꝫ temptamenta
ꝛc. Eſt enim mundus voluptati
bus illecebꝛoſus: crudelitatibus
furioſus: erroꝛibus iniquus: ait
Aug. i. de ci. c. xxvij. Et ita incen A
dijs concupiſcentiarum accẽſus
cogꝑ quicq̃d eſt in eo: eſt concupi
ſcentia carnis. aut oculoꝛum ꝛc.
i. Jo. ij. Concupiſcentia enim eſt
ignis: q nũq̃ꝫ dic̃ ſufficit. pꝛuer. xx/
xvi. In q̃ quidẽ mundo ſunt di/
luuia peccatoꝛuꝫ. Oſee. iiij. Ma
ledictum: homicidium: menda/
cium: inundauerunt. ꝛc. Eſt etiaꝫ
plenus lauqueis temptationum:
pꝛout oñſum eſt Beato Antonio
in vitis patrum. c. de humilitate.
Uidit enim laqueos inimici ten/
ſos vndiq̃ꝫ. Et cum ingemiſce/
ret querereta: quis eos tranſire
poſſet: dictum eſt ſibi: humilitas.
¶ Ob conſideratione igitur pꝛe B
dictoꝛum non dꝫ religioſus eẽ ꝓ
nus ad egrediendum in mundũ.
qꝛ vere in mundo pꝛeſuram ha/
bebitis: dicitur diſcipl'is. Jo. xvi.
Quãto magis hoĩes imperfecti
Uix enim videt homo in mũdo
niſi mala: vel culpe que ſunt dete/
ſtanda: vel pene que ſunt deflen
da: vel vanitatum et pomparum
irritamenta q̃ ſunt fugienda. Uel
fallatiarum: ꝛ deceptionũ machi/
namẽta que ſunt pꝛecauẽda. Uñ
narrat Señ. de tranquilitate ani
mi de duobus philoſophis. ſ. De/ C
mocrito: ꝛ herodio: quoꝛum pꝛi
mus quotiens in publicum ꝓdi
ret: flebat falſ⁹ ꝟo ridebat. Huic
oĩa (que agebãtur) miſerie: illi ine
ptie videbant: ꝛ ſic aut flẽda aut
deridenda. Ideo ſancti patres ſe
a mundo elongabant: ꝛ in ſolitu
dinem fugientes: inuiti in mun/
dum exibant: pꝛout patet in vitiſ

patrum.c.de quieta conuerſatio-
ne. Ubi dicitur. ꝙ homo fugiēs
hoīem: ſilis eſt vue mature. Qui
autem cum hoībus conuerſatur
eſt ſicut vua acerba. Sen. epiſto
la.vij. Auarioꝛ redeo ⁊ ambitio-
ſioꝛ. q̄ꝛ iter homines fui. ℂ Ecō
tra eſt de multis: quoꝛum deſide
rium eſt: in mundum egredi per
D mundū euagari: mundi negotijs
implicari: ⁊ mundo conformari.
Quibus dr̄ Jo.viij. Uos de mū-
do eſtis: ego autem de mūdo nō
ſum. ſ. q̄tum ad affectum: q̄ tales
hitant ī mūdo. Amādo eni ha-
bitamus. Coꝛde qui diligunt mū
dum: habitant in mundo: ait Au
gu. ſuper Jo. omel. iij. Sunt ergo
multum diſſimiles ſanctis patri-
bus: quibus mundus erat in te-
dio: ſolitudo in deſiderio. Hier.
epiſtola.lxxvij. Uiderit quid alij
ſentiāt. Unuſquiſq3 ſuo ſenſu du-
citur. Mihi opidum carcer eſt:
ſolitudo ꝑadiſus. q̄d ǒſideram⁹
vrbiū frequētiā: q ǒ ſingularitate
E cēſemur. Moyſes: vt preeſſet
populo in heremo erudit. Pa-
ſtoꝛ ouium: hoīum paſtoꝛ efficit
⁊c. Nec aliquis ſibi blandiat al-
legans: ꝙ interueniūt cauſe ⁊ ra
tiones egreſſuum: quia ſic nūq̄
geſcet. Sene. epi. lxxiiij. Nunq̄
nos ſuccedunt occupationes: ſ3
ſerimus eas: itaq3 ex vna plures
exeunt: oīa autē negligēda ſunt
vt ph̄ie aſſideamus: cui nullum
tp̄us ſatis magnum: et ſi a pueri
tia vſq3 in longiſſimos humani

cui terminos vita ꝑducitur. Se
quitur. Reſiſtendū eſt occupatio F
nibus: nec explende: ſed ſubmo
uende ſunt. Hiero. ad euſtochi.
Nunq̄ cā deerit procedendi: ſi
ſemper quando neceſſe eſt proce
datur.

ℂ Capitulū tertiū. Quibus mo
dis pōt religioſus egredi.

Ed q̄uis nō debet eſſe
ꝑnus religioſus ad egre-
diendum: nec appetere
ex deſiderio: pōt tn̄ egredi ex le-
gitima cā ⁊ meritoꝛie coꝛam deo
maxime ex q̄tuoꝛ cāis. ſ. ℂ Uel
cum ſuꝑioꝛis obedientia mittit. G
ℂ Uel cum iuſta neceſſitate co-
gitur. ſ. vꝛgētibus negocijs ſui vl
oꝛdinis. ℂ Uel ex pia vtilitate in
expediēdis pijs negotijs ſpiritua
lium amicoꝛum: q̄bus obligatur
lege amicitie ⁊ charitatis. ℂ Uel
cu3 zelo ſalutis aiaꝝ attrahitur. ſ.
cum exit ad officia ſacre predica-
tionis: vel exhibēdo ꝯſilia ſaluta
ris eruditionis. His. n. modis
egredi pōt, ad dei honoꝛem ⁊ ho
minum vtilitatē: ⁊ meriti ſui au-
gmentu3: dummō ſincere ⁊ pu
re exeat: ⁊ opa (ad que exit) fidelr
exequat: ⁊ dictos limites notabi-
liter nō exeat. Nam ſunt q̄ l3 vi-
deant egredi dictis modis appa
renter ⁊ coꝛam hominibus: egre-
diunt tn̄ modis contrarijs reali-
ter coꝛam deo. ℂ Ex pura enim
H obediētia miſſus exit: q̄n illa tota
liter emanat de cōſciētia ⁊ volū-
tate ſuperioꝛis: ⁊ cum emiſſus

ipſius volūtati oīno confoꝛmat.
Nam obediētia eſt ei⁹ cui eſt vo-
luntatis ſubiectio: ⁊ nō eius qui
nō eſt: ait Dama. libꝛo. iij. c. viiij.
Sed ſunt q ex tali obediētia nō
exeūt: ſed vel ꝑ impoꝛtunam ꝓ-
curationem: vel fraudulenta3 fi-
ctionem vel ſeductoꝛiam dece-
ptionem: fingendo. ſ. cās falſas:
⁊ decipiēdo ſuꝑioꝛem. vel ꝑ blan
ditoꝛiam adulationem tp̄is ſupe
rioꝛibus: ſiue ꝑ munuſculoꝛum
⁊ obſeqoꝛum oblatione3: ſiue ꝑ
I alioꝝ itercesſionem: ⁊ ſic nō exe
unt ꝑ veram obedientiam: ſed ꝑ
obedientie ſimulationem mouē
te ad huiuſmōi vanitate ſepe ſeu
voluptate. Un̄ in tractatu de. xij.
abuſionibus dicit: ꝙ ſcd̄a abuſio
eſt diſcipulus inobediēs. Sequi
tur. Locus placet: nō q̄a abūdat
fratribus: ſed piſcibus: placet q̄a
famulis abūdat ⁊ fabulis. Et p⁹
Multis modis hec obedientia
K queri ſolet. Auxilio parentū ꝯſi-
lio fratrum: ſimulationis īgenio
Sequit. Hec obedientia quādo
q3 cōcedit parētum exactiōe: vl
fratrum ſeductoꝛia depꝛecatione
vel boni opis ſimulatoꝛia fictio-
ne. Nomen habet obediētie: ſed
re caret. ℂ Sunt ⁊ alij: q ⁊ ſi nō
ꝓcurant obediētiam vocali ex-
preſſione: aut ſupplicatione ꝑ ſe
vel per alios ꝓcurant tn̄ implici
te: opeꝝ q̄litate ⁊ vite ſuſtentatio
ne. Faciunt enim ſe vl potius fin
gunt medicos in moꝛbis ſanan-

dis: vel vnguentarios in doloꝛi
bus alleuiādis: diſcretos ī ꝯſilijs
dādis ⁊ magnatū familiares ī ne
gotijs ꝓcurandis ⁊ pertractādis L
vel oſtētatiōe ſingulari ⁊ opinio
ne vite ſanctos in operibus exte
rioꝛibus: ꝓpter que a ſecularib⁹
poſtulantur. Nam ad ſpiritualis
aiaꝝ medicamēta inuiti exeunt:
ſed ad predicta ad que opoꝛtet
eos mitti: ne petentes ſcandalizē
tur libenter vadunt. Et hi q ſic
placere volunt mūdo ⁊ monda-
nis: ⁊ ab eis vocari diſſimiles ſūt
apoſtolo: qui ait gal. vltimo. Mi
hi mundus crucifixus ē. ⁊c. vbi
Greg. moꝛ. v. Quia paulus nec
mundi gloꝛia3 q̄rebat: nec a mū M
di gloꝛia q̄rebatur: ⁊ ſe mūdo: ⁊
ſibi mūdum crucifixum eē glo-
riabatur. Idem moꝛ. xviij. in fi.
Predicatoꝛ dei: vt oſtēderet: ꝙ
ꝑ abiectione3 qua ſe humiliādo
deiecerat: talis iam factus eēt: vt
nec ipſe mūdum: nec mundus
eum concupiſceret: ait mihi mū
dus ⁊c. Unde ⁊ ſtudium ſancto
rum fuit abſcondere ſe: ne a mū-
do agnoſcerent. Unde ī vitis pa-
trum. c. l. ⁊. viij. ait ſenex. Ne ve-
lis tibi nomen facere ǒ aliqua re
dicendo: nō manduco hoc. vel
illud. q̄a hoc tibi faceret nomen
vanum: ⁊ poſtea impoꝛtunitates N
patieris hoīum: q̄n̄ vbi hoc au
dierint: ibi te querent. ⁊ ibi. Nū
q̄ maneas in loco noīato: neq3
ſedeas cum hoīe magnū nomē

hn̄te. Expectet igit̄ religioſus cū
Moyſe donec dicat ſibi deus ꝑ
beneplacitum ſuum: veni mittā
te. exo. iij. Et cum hiere. ad oīa q̄
mittam te ibis: ⁊ cum Eze. mittā
te ad illos: ⁊ cum diſcipulis xp̄i.
O Ecce ego mitto vos ſicut agnos
inter lupoſ. Luc. iiij. Melioꝛ n.
ē obediētia q̄ victie. ij. Reg. xv.
Talis enim ē verus imitatoꝛ ſal
uatoꝛis: qui deſcendit ď celo: nō
vt faceret volūtatem ſuam: ſ; pa
tris. Jo. vi. Et ſic obediēs trium
phabit de hoſte: q2 vir obediēs
loquet̄ victoꝛias. prouer. xxj. Et
hoc intelligendum de obediētia
P in pꝛoſperis ⁊ licitis. q2 (vt dicit
Greg. moꝛ. vltī) Debet obediētia
in aduerſis de ſuo aliq̄d hr̄e: ſed
in pꝛoſperis nihil oīno. Jō pau
lus Act. x. Ego nō ſolum alliga
ri: ſed ⁊ moꝛi paratus ſum ꝓ no
mine yeſu. Jſa. vj. Ecce ego mit
te me. ſ. ad populum dure ceruī
cis: ⁊ rebellem: a cuius rege erat
etiam occidendus. Ex pura igit̄
obediētia deb; egredi religioſus
ne obediētie merito ſe defraudet.
vt voluntatem ſuam volūtati ſu
perioꝛis cōfoꝛmet: ⁊ merita cu
mulet. De tribus aūt modis exe
undi. ſ. ex obedientia: vel inobe
Q dientia vel ex lnia: Anſel. de ſimi
litudinibus. c. iiij. bene. ¶ Jtem
religioſus vrgētibus neceſſarijs
negocijs oꝛdīs vel ēt ſuis pōt me
ritoꝛie egredi. Sed ſub pretextu
neceſſarioꝝ negocioꝝ exeūt mul
ti ad negocia impeditiua ꝓfectus

ſui ⁊ oꝛdinis potius q̄ expeditiua.
Sic q̄ exeūt ad fundamēta terra
rū fodiēda: ad ſaxa euellēda: li
gna ſcindēda: vt inde ꝯſtruāt q̄ſi
tēpla iudaica: palatia babilōica ⁊
antra gentilia: in paupeꝝ diſpen
dium: q̄ viuunt ex elemoſinis fi
delium: in hoīum ſcandalum: i
R religionis detrimentum: ⁊ ad in
greſſum religionis multoꝝ im
pedimentum. Ber. ad abbatem
Cluniaceñ. Obmitto oꝛatorioꝝ
immēſas altitudines: imodera
tas latitudines: ſupuacuas longi
tudines ſumptuoſas depolitōes
curioſas depictiones: que dum
oꝛantium detoꝛquent aſpectum
impediunt affectum: ⁊ antiquū
quodāmodo iudeoꝝ pretendūt
ritu;. Sequit̄. Quid putas i his
oībus querit̄: preſentium compū
S ctio: aut intuentium admiratio?
O vanitas vanitatū: ſed nō tam
vanioꝛ q̄ inſanioꝛ. Fulget eccle
ſia in parietibus: eget in pauperi
bus. Lapides auro induit: filios
nudos ď ſerit. De ſumptibus ege
noꝝ ſeruit̄ oculis diuitum. Jn
ueniunt curioſi quo delectentur
nō inueniūt egeni quo ſuſtenten
tur. ⁊c. Unde ⁊ tales (vt ſepe) ſunt
hoīum ſeductoꝛes: q̄ eos īducūt
ad lapides moꝛtuos colligēdos
lapidib⁹ viuis ꝑ fame ⁊ frigoꝛ mo
rietib⁹: ⁊ ſic ſūt paupu; ſpoliatoꝛeſ
⁊ falſi ꝑdicatoꝛs aſſerētes eꝛnaſ
eē i talib⁹ expēdēdas: cū multo
melius eēt paſcere pauperes ꝑ
xp̄m. Hiero. epiſto. lxxxviij. Alij

edificent eccleſias: veſtiant parie
T tes: columnaꝝ moles aduehant
earumq; deaurēt capita ꝑcioſo
oꝛnatu ⁊ gēmis deaurata diſtin
guant altaria. Sed tibi aliud ſit
ꝓpoſitum. ſ. xp̄m veſtire in pau
perib⁹: paſcere in eſuriētibuſ: vi
ſitare in languentibus: ſuſcipere
in eis q̄ tecto indigent: maxime
domeſticis fidei. ⁊c. Sic ergo ꝑ
ponendum eſt paſcere pauperes
eccleſiaꝝ edificationibus: quāto
magis: palatioꝝ ſupfluis erectio
nibuſ. ¶ His tamē diebus mul
ti ad egrediendum ꝓ talibus ſūt
feruentes ad laboꝛandum infati
gabiles ad ꝑficiendum ꝑſeuerā
V tes: ⁊ ꝓ huiuſmodi cum ſeculari
bus iugiter ꝯuerſantes blandiūt̄.
vtinā ñ adulantes: coꝛpoꝛa labo
ribus affligent es ſpiritum deuo
tionis cōtra ꝑceptu; apoſtolicū
extinguētes. Quod multoſ timē
dū eſt facere inſtinctu ſathanico
potius q̄ diuino. An̄. iiij. col. col.
viij. dicitur: q̄ in talibus delecta
ri: ⁊ cellas exq̄ſiti oꝛnatus: ⁊ ca
patioꝛes q̄ vſus ď ſiderat ꝯſtrue
re: nō pōt fieri ſine inſtinctu de
monum. ¶ Quod patet ď quo
da; q̄ in cōſtruendis ⁊ reparādiſ
q; ſuperfluis quotidianis diſtra
ctionibus deſudabat. Quem vi
dens cum grādi maleo ſaxū con
terentem: ⁊ ethiopem aſtantem:
X vnaq; cum eo ictus malei iūctis
manibus alludentem: ⁊ cum ad
operis inſtātiam ignitis facibus

inſtigātem diu ſubſtitit vel dona
tionis impreſſionem vel illuſio
nis fraude; admirās. Cūq; vel
let ille inſtigatione demonis ani
matus: iterum reſumere maleu;
vrgebat: vt his inſtigatus incita
mentis laboꝛem non ſentiret. At
ille diu demonis ludificatiōe ꝓ
motus venit ad eum ſalutans ⁊
ait. Quod eſt opus qd̄ agis fr̄. ?
Laboꝛamus cōtra ſaxum iſtud
qd̄ vix cōterere poſſumus. At il
le. Bene dixiſti poſſum⁹. Nō. n.
ſolus eras cū illō cederes: ſed ali⁹
tecum erat quem nō videbas: q̄
tibi nō tam adiutoꝛ q̄ violētus
impulſoꝛ aſtabat. ¶ Conſimili
Y ter timendum eſt multis: q̄ inſti
gent ⁊ impellant a Sathana q̄
terram circuit ⁊ perambulat: ta
les inſtigans ad terram circuien
dam: ad ſaxa ſcindēda: ligna col
ligenda: edificia erigenda pa
ganis ēt talia contemnentibus.
Sene. ep̄la lxxxxiij. Felix illud
ſeculum nō hn̄s architectoꝛes: ⁊
gnte tectoꝛes. Jſta nata ſunt iam
naſcente luxuria. Sequit̄. Sub
his tectis eſt viuere ſecure. Sub
marmoꝛe ⁊ auro ſeruitus habitat.
Nam hec hoīum ſagacitas: nō
ſapiētia inuenit. ⁊ ep̄la. cxvij. Si
miles ſum⁹ pueris: q̄bus omne
lubꝛicum in precio eſt: q2 inter
Z nos ⁊ illos nihil aliud itereſt (ait
Ariſtoteles) q̄ nos circa fabulas
⁊ ſtatuas inſanimus: illos in lit
toꝛe calculos leuare delectat.

¶ Consimile exemplum ponit
Crisosto. sup Math. omel' xxiij
in fi. Quid a pueris vista mus lu
dentibus/ ⁊ dom os fabricantib⁹
nos/ qui domos p̄ciaras fabrica/
mus: nisi/ q̄ nos cū pena hoc agi/
mus. illi cum gaudio. Sequitur
Standuz viri facti sumus. Sed
cum effecti viri erimus/ sciemus
q̄ hec sunt ludibria: ⁊ ea deride/
A bimus. Simus ergo viri. Usq̄
quo a terra trahimur in lignis: ⁊
lapidib⁹ magna sapientes: Usq̄
quo ludimus. ¶ Unde legit de
beato Ber. q̄ videns tuguriola
pastoꝝ culmo tecta similia casu/
lis pristinis cisterciēsibus: flevit
nunc habitare in palatiis stellatis.
Et in vitis patrum dicit: q̄ cum
Antonius venisset ad paulum
heremitam in tugurio subterra/
neo habitātē quesiuit ab eo pau/
B lus tres questiones. s. An adhuc
cessasset idolatria/ obstinatio in/
deorum: ⁊ an christiana religio/
ritum gentuz in sumptuosis edi/
ficiis imitaret. ¶ Qualiter autē
sancti patres: huiusmodi contē/
pserūt: ⁊ in tuguriis ⁊ cellulis ha
bitauerunt sicut Illarius/ Anto/
nius/ ⁊ alii/ patet in vitis eorum.
Toto enim affectu studebant ad
virtutum in se hedificia constru
enda: ⁊ ad tabernacula in eter/
nitate māsura edificanda: scien/
tes: q̄ nullum tuguriuz angustū
virtutibus. ait Sene. ad helbiaz
Hosti Romuli casam. Dic po/
situs illud humile tugurium. Sz
nempe virtutes recipit: ⁊ oibus
templis formosius est: cuz ibi iu C
sticia fuerit/ cōtinentia/ cum pru/
dentia: cum pietas oium officio
rum: cum recte dispensatorū ra/
tio/ cum diuinoꝝ/ humanorūq̄
scientia. Nullus locus angustus
q̄ hanc magnam virtutuz turbā
capit: nullum exiliuz graue. Ire
cum hoc comitatu libet. ¶ Uti/
nam hec cogitarent religiosi: qui
euiscerant se p̄ lignis/ ⁊ glebis cu
mulandis: ⁊ nō spiritualib⁹ con
struendis. Non enim habemus
hic manentē ciuitatem: sed futu
ram inquirimus. hebreoꝝ. xij.
¶ Consimiliter pia vtilitate sti/
mulante pro negotiis vtilib⁹ ami/
corum spiritualium/ vel parentū
egredi pōt. Sz multi sub umbra D
huiusmodi exeunt: ⁊ discurrunt
mendicantes solatia/ ⁊ cōmoda
p̄pria: ⁊ sic ingerūt se ad huma/
na cōsortia: colloquia: ⁊ cōuiuia
secularia. Ex qbus sequit in eis
studiorum/ ⁊ orationuz ommis/
sio/ deuotionis extinctio: seculari
bus cōmixtio/ inutilium occupa
tio. ps. Cōmixti sunt inter gen/
tes/ ⁊ didicerūt opa eoꝝ. Quoꝝ
ↄria erant in sanctis patribus:
q̄ talia fugiebāt ⁊ sibi vacabāt: vt E
dictum est supra. Unde. v. col. dr̄
de quodam fratre. Cui cuz post
quindecim annos parētum eius
epl'e defferrētur: accipiēs eas ait
Quantarum cogitationuz mihi
erit harum

erit harꝝ lectio: q̄, vl' ad inane gau/
diū: vel ad tristitiaz me impellet:
Quot dieb⁹ scribentiū recorda/
tiones intentionez cordis a con
templatione reuocabūt? Quāto
labore status tranquillitatis repa/
ratur: ⁊ cum eis habitare anim⁹
ceperit/ eos corporaliter deseruis/
F se non proderit: si eos corde cepe
rit intueri. Et sic loquēs: nullius
epistolam dissoluit: sz nec fasciculū
lū litterarꝝ. nec noia: nec vult⁹ scri/
bentiū recordat⁹: a specie itentio
ne cessauit: ↄstrictūq̄ fasciculum
igni tradidit ↄburēdū/ dicēs. Ter
rene cogitatiōes pariter ↄcrema
mini: nec me vlteri⁹ ad ea/ que fu
gi/ reuocare tēptetis. ¶ Econtra
est de multis: q nō cessant discur/
rere ad parētes/ ⁊ amicos: scribe/
re ⁊ rescribere: ⁊ cū eis aio habi
tare: ⁊ sic a diua contemplatione
distrahi. Contra q̄s Deut. xxxiij.
Qui dixerit patri ⁊ matri nescio
vos: ⁊ fratrib⁹ ignoro illos: ⁊ ne
scierūt filios suos. hi custodiunt
consiliū dei. Unū fratres noluerūt
G videre matrē: eos in monasterio
visitantē. put dicit in vitis patrū
c. de patientia. Abscōdebant eni
se dicentes/ non hēre patrem/ nec
matrē in terris. sed in celis. Et. c.
de exhortatione monachoꝝ legit
q̄ cū diceret fratri: pater tu⁹ mor
tuus est/ rn̄dit. Blassemas frater
pater eni me⁹ imortalis ē. ¶ Si
militer religiosus: meritorie egre/
di pōt: zelo salutis aiarū attract⁹
s. ad ꝓbū dei seminādū. s. Math.
xiij. Exijt. q seminat. ⁊c. Jo. xvi. H
Posui vos/ vt eatis ⁊c. Sic aūt
exeuntiū debet esse tota intentio
ad deo lucrādas aias. i. cori. vlti.
Non quero vestra: sed vos. Et
Phil. iiij. Non quero datuz/ sed
fructū. ¶ Sed multi/ q exeūt sub
pretextu predicationis: poti⁹ anhe
lant ad testaméta ↄdēnda: cada
uera sepeliēda: ⁊ magnatū nego
tia exercēda. Que licet sint licita:
qū recto modo tractent: his tn̄ ni
mis intendere: ⁊ ad ea anhelare I
periculosū est predicatori veritatis
cui⁹ est veritatē dicere omni ho
mini: ⁊ oium vitia indifferenter
arguere. Unde Hugo d. xij. abu
sionibus. Quinta abusio est mo
nachus curialis. Sequit. Qui se
cularium ↄsortia diligunt: q se prin
cipū ↄsiliis ingerunt: secretorum
illorū consii: ⁊ secretarii: curiales
dici pñt. Et post. Sexta abusio ē
monach⁹ causidic⁹. Qui. s. in cō
uiuio principis videt vacā vidue
⁊ porcū pauperis: ⁊ in ei⁹ carcere
pauper moritur. Et tn̄ de substan
tia pauperis comedens mona/
chus: principi blandit. Et sic lau
datur peccator in desideriis ani/
me sue ⁊c. ¶ Predicator igitur
a talibus caueat exemplo Dioge/ K
nis: qui omnia contemnens/ vili
bus/ ⁊ paucis cōtent⁹ erat: vt pos
set omnibus libere dicere verita
tem. De quo Ualerius libro. iiij.
c. iiij. dicit. q̄ cum sibi olera lauā

Ni Ariſtipus diceret: ſi Dioniſiū adulari velles: iſta non ederes, Amouit ille ſi tu iſta edere velles: Dioniſio non adulares, Sic ⁊ predicator volens veritatē predicare: non debet deſiderare honores magnatum: aut eorū tractare negotia: ne ora eorū obturentur: ſed contemptis omnib⁹ poſſit dicere veritatem. Sen. de benefi. c. xi. Monſtrabo tibi: cuius rei inopia laborent magna faſtigia. ⁊ quid poſſidentib⁹ omnia deſit: ſcilicet qui dicat eis veruʒ.

L

vnde vna contentio eſt: quis blandiſſime fallat: ait ibidem. Ne. ſ. ſint canes muti non valentes latrare. Iſai. lv. Per canes eniʒ predicatores ſignantur: qui vigilāt ⁊ clamant: ait Grego. moral. xx. Canes enim (cum ora eorū implentur pane a latronibus) latrare non valent. Nec debet predicator tranſire pauperes: quin eis predicet: licet conuiuia deſint: feſta deficiant: hoſpiciola fetegnt:

M

exemplo ſaluatoris Luc. iiij. Ad euangelicādum pauperibus miſit me: ⁊ exemplo beati Cutberti qui cum exibat ad predicandum: predicabat maxime in villulis: q̄ in arduis aſperiſq; montib⁹ erāt horrori alijs ad videnduʒ: ⁊ paupertate pariter ac ruſticitate doctorum, prohibebant acceſſum: ꝑ ut dicitur in vita eius. Qui igitur contemptis honoribus ⁊ familiaritatibus potentum: ⁊ feſtis ac conuiuijs: pauperibus predicant ſignum eſt euidens: ꝙ lucrum animaruʒ querunt. Qui vero econuerſo: caueant ſibi.

N

¶ Capl'ʒ quartū. Qualiter dʒ eſſe paratus qui egreditur.

Iſtis cauſis quibus religioſus licite egredi pōt: ⁊ quibus etiam aliquando erit periculoſe: admonendus eſt: ꝙ exeat virtutibus ornat⁹: ⁊ munitus: q2 intra hoſtes vadit: vt dictum eſt ſupra. Qui eniʒ virtutibus pollet: armatus eſt: Ait Hier. epiſtola. xliij. ⁊ lxxxiij. Ornamenta aurium ſunt verba dei Et poſt. Hec ornamenta: ⁊ munimenta ſunt. ⁊ epiſtola. xxxiij. loquens de quattuor virtutib⁹ cardinalibus: Ex omni parte decoraris: cingeris: protegeris: ⁊ ornamento ſunt. ⁊ munimini: gemme verrunt in ſcuta. Ro. xiij. Induimini arma lucis. ij. cor. vj. Per arma iuſtitie. ⁊c. Et. x. Arma milicie noſtre non ſunt carnalia ſʒ ſpiritualia. Eph. v. Induite vos armaturā dei: Sic ergo miles xpi armatus ⁊ inſignitus vexillo regis eterni. ſ. noīe Ieſu xpi (qḋ nō ſolum eſt vexillum: ſed murus inexpugnabilis) ſecurus exeat. prouer. xviij. Turris fortiſſima nomē dnī. Unde in vita beati Antonij legitur: ꝙ ſignum crucis ⁊ fides ad deum murus eſt inexpugnabilis. Ideo dicebat fratribus. Signate vos ⁊ ſecuri eritis. Hiero.

O

P

Q

epiſtola. lxxxiiij. Ad omneʒ actū ⁊ deſideriuʒ man⁹ impingat crucem. egredientes armet oratio. Iſtud triumphale ſignum timēt demones: ⁊ fugiunt. Origenes ſuper. Exo. vi. c. Quid timēt demones: Sine dubio crucē xpi in qua triumphati ſunt. Sequitur. Timor ⁊ tremor cadit ſuper eos: cū ſignum crucis in nobis viderint fideliter fixum: ⁊ magnitudineʒ eius quam dominus expandit in cruce. Unde de ſancta Iuſtina legitur: ꝙ demon videns ſup eaʒ ſignum crucis accedere non audebat ad eam. In huius nominis inuocationeʒ exijt Dauid ad Goliam: ⁊ deuicit eum. i. Reg.

R

¶ Capitulum quintum. A quibus cauere debet religioſus egrediens.

Grediens vero caueat: ne ſingularitate habit⁹ notabiliter ſit diſtinct⁹. Hiero. epiſtola. lxxxiiij. Veſtis nec ſatis mūda nec ſordida: ⁊ nulla diuerſitate notabilis. ne ad te obuians turba cōſiſtat: nec digito demonſtreris. Et ibi. Nec affectate ſordes: nec exquiſite delitie xpiano conueniunt. Et enim ait policratus lib. viij. c. xij. Nec phis precipit obſeruari: vt quiſq; in omnibus fugiat notam indicens rectitudinem actioni ne ſit reprehenſibilis: habitui modeſtiam: ne ſit notabilis. Neq; id intelligendū eſt: qn pauperes religioſi poſſint vilibus induia repetiare. ſed ne requiratur: aut intendatur notabilis ſingularitas: vt homines vane loquantur: vel vt is (qui ē habitu ſingularis) laudetur ⁊ digito demonſtretur. Hieronym⁹ epiſtola. lxxij. Veſtium ſordes cādide mentis indicia ſunt. ſ. quando fit amore paupertatis. Nā parum valet habitus vilis ⁊ contēptibilis: ⁊ venter carnalis ⁊ delicatus. ait Hieronimus epiſtola. lxxxiiij. Veſtis pellea: cingulum ſacceum: ⁊ ſordidis manib⁹ pedibuſq;: venter ſolus (quia videri non poteſt) eſtuat cibo. ⁊c.

S

T

¶ Capitulum ſextum. Qualis debet eſſe religioſus itinerans in homine exteriori.

Tem ſic egrediens ⁊ itinerans debet eſſe membris compoſitus: ne habeat collum extentum: ⁊ oculos vagos: nec aures nimis patulas nec manus volantes: aut pedes ſaltantes, Sed debet eſſe inceſſu honeſtus nō nimis feſtinus aut preceps in eundo: ⁊ religioſe copertus ait Hugo in ſumma diſciplinali. Diligenter obſeruādū eſt: vt mēbra ſingula ſuuʒ teneāt offiīn: vt neq; manus loquat nec os audiat: nec ocul⁹ lingue offiīn aſſumat, Et poſt. Alij nauigant brachijs incedentes in duplici quodam monſtro vno tempore pedibus deorſum in terra ambulā

V

X

tes: ⁊ lacertis ſurſuz volant in ae ra. Debet enim religioſus eſſe diſſimilis viro apoſtate: qui gradit ore perverſo: annuit oclis: terit pede: digito loquitur, puerbioꝝ. vi. Unde ⁊ talem incompoſitionē in exteriori homine ſancti abhominabantur. Ambroſius primo de offi. Meminiſtis quendam amicum: cũ ſedulis videretur ſe commendare officijs. Hunc tamen inclytum non recepti: quẽ geſtus eius plurimum reddebant notabilem. Et ibidez. Meminiſtis cum inculto aliuz repeuiſſem iubere mẽ: ne vnq̃ʒ me p̃iret: q̃ velut quodam inſolentis inceſſus verbere oculos nr̃os feriebat. Et Policratus lib. viij. Fertur beatus Hiero. tres a menſa clericos excluſiſſe: quia incõpoſitos vidit. turpe dicẽs honeſto ⁊ graui viro in eius conſortio aliquem incompoſitum reperiri. Nimirum: quia exterior hominis incompoſitio ſepe orit ab indiſciplinata diſſolutiõe interiori. Z Ait Hugo vbi. ſ. Cuz mens interius a cuſtodia ſoluitur: mẽbra foris ad omnem actum inordinate commouentur: velut corpus paralitici: quod motum quidem habet: ſed membꝛoruz officia in actionibus ſuis ſeruare ñ valet.

Capitulum ſeptimũ. Qualis eſſe debet itinerans in homine interiori.

Sicut rľigioſus itinerãs c debet eſſe in exteriori homine honeſtus: ſic in interiori deuotus maxime in diuinis laudibus ⁊ horis dicẽdis omni nixu laborando: vt eas dicat affectualiter cum mẽtis deuotione: intelligibiliter: cum cordis attentione: integraliter: cum plena expreſſione: honorifice: in geſtus A corporis compoſitione: vt ſi põt quieſcat corpore quãdo dicit: exemplo beati Franciſci. vt dictum eſt. ſ. Et ſi hoc bono mõ ſeruare non poteſt: modo tamen mitiori ⁊ maturiori incedat: ne dicẽdo impediatur a modis predictis. Tunc enim occurrunt plura impedimenta ſcilicet labor itineris: fatigatio corporis: obuiantiũ multitudo: ſenſuum euagatio: cordis diſtractio: ⁊ huiuſmodi. Ideo niſi itinerans omni nixu ſe colligat ⁊ diuinis laudibus intendat: i dicendo deficiet. Si enĩz in quiete vix poſſunt bene dici: multo minus in itinere. Ait Hugo. de. xij. abuſionibus: q̃ ſunt mente vagi B oculis attoniti: habitu diſſoluti. Sequitur. Aliud cantant: aliud cogitant. In choro corpore: i foro ſunt mente. Nunc intus ſunt nunc foras exeunt. Nec tantum intus diſſoluti: ſed etiam cum foris exierint curioſi. Et quidẽ pſalmodie verba nõ attendunt. Ab his ergo deffectibus ſumme cauendum eſt in horis dicendis.

Capitulum octauum. Q̃ itinerans debet eſſe orans ⁊ ſtudens.

Ompletis autem laudi c bus diuinis ſtatutis: nihilominus religioſus itinerans (vt caueat ab amiſſione temporis) ceteris temporibus debet eſſe: vel affectu in deuz eleuatus: de eo meditando ⁊ orando. Deuť. vi. Erũt verba hec ĩ corde tuo. Sequitur. Meditaberis ea ſedens in domo tua: ⁊ ambulãs in itinere. prouer. iij. In omnib' vijs tuis cogita illum. vel intellectu ſtudioſus: ſacrum librum deferendo ⁊ legendo exemplo ſanctorum. Unde primo dial. dicit de ſancto felice: q̃ ſupra ſe codices ſacros in pelliceis ſaculis portabat. Et vbicunq̃ʒ perueniret: D ſcripturarum aperiebat fontem: ⁊ prata mentium irrigabat, ⁊ exẽplo philoſophorum. ait Au. geli' libro acticarum noctium: ⁊ recitat Augu. ix. de ciuita. c. x. de philoſopho ſtoyco: qui ad queſtionẽ determinandam (de qua erat mẽtio) protulit librum de ſartiuncula ſua. Et Eunuch' legebat Iſayaz in curro act. viij. De quo Hiero. epiſtola. xxxv. ſcilicet ĩ plogo biblie. q̃ nemo illo fuit ſtudioſior. Et ſancti igitur ⁊ philoſophi itinerantes: libros ſecum E portabant. Uel debet etiam pſalmos ⁊ hymnos ore cãtare. ⁊ ruminare ad alleuiationez laboris exemplo ſanctorum in vitis patrum. c. de patientia. Ait abbas. Hymni ſpirituales ſint ĩ ore tuo ⁊ meditatio ſancta ſubleuet pondus temptationum ſuperuenientium. huiuſmodi exemplum manifeſtum eſt. Arator ⁊ ſarcinator onere pregrauatus: fãdo ⁊ reſpirando: oneris vie paulatim laborem minuit. Ut ſic itinerantes cãtent in vijs domini: quoniaz magna ẽ gloria domini. Specialiter dicant ſeptem pſalmos cum letania: in quibus beatus Aug. ma- F gnam habebat deuotionez: put dicit in vita eius. Qui ĩtelligens diſſolutionem ſui corporis imminere: ſeptem pſalmos penitentiales ſcribi fecit: ⁊ poni ex oppoſito in pariete. Quos iugiter legebat lachrymas fundens. In letania etiaʒ fit oratio comunis p omni ſtatu eccleſie. Conſimiliter dicat officium mortuorum ad ereptionem animarum de purgatorio: quia hoc placitum eſt deo. ij. G Machabeo. xij. Sancta ⁊ ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare. ⁊c. Hoc eſt etiaz virtuoſuz ⁊ demonibus moleſtum. Unde legitur de Hedolione Cluniacẽ. abbate: q̃ de ipſo ⁊ eius conuẽtu demones cõquerentes reclyſus quidam audiuit: pro eo q̃ eorũ orationibus ⁊ elemoſynis anime H a manibus eorum eripiebantur: ⁊ ſui iuris vernaculos perdebãt. Uel debet religioſus itinerans de celeſtibus cum ſocio cõferre.

Exemplo diſcipulorum Luc.vlt. Qui ſunt hi ſermões. ꝛc. ¶ Econtra multi faciunt: qui nec affectu orant: nec cogitatu: vel aſpectu ſtudent: nec affatu pſalmodicant nec fabulatu vtiliter conferunt. ¶ Vt autem predicta perfecte adimpleant: caueant ab infectiuis apprehenſionibus ſenſualibus cogitantes: quod mors intrat per feneſtras Hiere.ix. ¶ Specialiter ne per viſum intret quod

I inficiat. Unde in vitis patrum.c. de continentia dicitur: quod cum ancille dei tranſirent per viam: videns eas monachꝰ a via diuertit. Cui vna earum dixit: Si perfectus eſſes monachꝰ: nō ita reſpexiſſes nos vt agnoſceres nos eē feminas. Sic enim viſum cauendo: faciliꝰ caueri poteſt ab inanibus cogitationibus fantaſticis ymaginationibus: et fedis affectionibꝰ. Per quales enim formas ire ſolet oculi: per tales cogitationes ibit cor: ait Augu.vij. confeſſio. Ideo Iob xxxi. Pepigi fedus cum oculis meis: ꝛc. Ubi mor.xxi. in principio bene qualiter oculi ſunt cohibendi: et interiores cogitationes.

¶ Capitulū nonuꝫ. Ubi religioſus debet libentius hoſpitari.

C Onſequenter cum poſt itinerationeꝫ venitur ad hoſpicium: debet religioſus hoſpiciuꝫ querere: vbi quietius

K poſſit deo et ſibi vacare: honeſtius cōuerſari: et aliis fructuoſius prodeſſe. Nec attrahatur carnali voluptate: mundana vanitate: ſeculari familiaritate. Luce.x. Nolite trāſire de domo i domū: querendo ſcilicet aliquam voluptatem. Ambro. ſuper Luc. Alienum eſt a predicatore regni dei curſitare per domos: carnalia ſ. ſectando. Econtra faciunt multi dimittendo loca magis religioſa et querendo carnalia.

¶ Capitulum decimuꝫ. Que cauenda ſunt religioſo hoſpitāti.

V Iri vero religioſi communiter admonendi ſunt: ne ſint auidi: vel ſe ingerant ad querenda vulgaria et ſecularia conuiuia: vt ſit in eis inuiolata ſobrietas: et ne ſe ingerant importune ad muliebria conſortia: vt in eis maneat illibata caſtitas: et ne frequentent magnatum curias: vt in eis reluceat vera et alta humilitas. L In cōuiuiis enim vulgaribus multa concurrūt vitia: ait Gregorius. ſuper euan. omel.iiij. loquens de diuite Epulone ſcilicet edacitas: loquacitas et ludi vanitas. Unde vix poſſunt ſine culpa celebrari. Moralium primo ſuper illō Iob.i. Cumque tranſiſſent in orbem dies conuiuij. ꝛc. Nouerat enim vir ſanctꝰ: quia magna purgatione ſacrificiorum diluende ſunt epule conuiuiorū: M quas ſemper comitatur voluptas. Exodi.xxxij. Sedit populus manducare et bibere: ꝛc. Ambro.iij.

de offi. Conuiuia extraneorū occupationes habent: ſubrepūt fabule: et propter voluptateꝫ pocula. Sen. epiſtola.lxvij. Sermones ſolent eſſe in conuiuiis. Criſoſtomus ſuper Mathe. omel. xlviij. In conuiuiis ſunt ſepe mimi et hyſtriones qui animas occidunt. Ex quo enim in cōuiuiis huiuſmodi ſunt: varia voluptas: multimoda vanitas: diuerſimoda loquacitas: nullius boni audibilitas: ſalutaris documenti contemptibilitas: prout ait Aug. epi-

N ſtola.xxxviij. de Themiſtocle philoſopho: quod cum eſſet in conuiuio et habitus eſſet indoctior: cū neruis canere recuſaret: ſibique dictū eſſet: cum ſe neſcire illa dixiſſet: quid igitur noſti? Reſpondit: Rem publicam: ex parua facere magnam. Secundum enim ſcire ē glorioſum: et vtile: et tamen in cōuiuiis primum eligitur. Ideo periculo et contemptui ſe exponit qui ſe ingerit ad conuiuia ſecularia. Hiero. epiſtola.xxxiiij. Cōuiuia ſecularia: vitanda ſunt: maxime que honoribus tument. Sequit. Facile contemnitur clericus qui ſe-

O pe vocatus ad conuiuia non recuſat. Quanto magis qui ſe ingerit. Unde in vita beati Auguſtini legitur: quod vnuꝫ fuit de ſancti Ambroſij inſtitutis: ne quis in ſui perſona etiam petitus iret ad cōuiuia: ne ſcilicet per frequentiam inſtitutus temperantie amitteretur modus. ¶ Et non ſoluꝫ religioſus debet cauere pericula conuiuiorum: ſed multo plus pericula

P muliebriū conſortiorū. ſ. ¶ Ob ardoris concupiſcibilis: in carne mortali vigentis inextinguibilitatem. ¶ Ob nature muliebris infectiuam faſcinationeꝫ. ¶ Et ob hoſtis homines per mulieres temptantis ſagacitateꝫ. ¶ Ardor.n. concupiſcibilis eſt ignis: et ipſa mulier ignem accendens: et diabolꝰ iugiter fomenta miniſtrans. Ideo talis familiaritas omnino cauenda. Hieronymꝰ ad Oceanum epiſtola.xlij. Feminarum: cū clericis nullo pacto coniuncta permittatur conuerſatio. Ianua diaboli: via

Q iniquitatis: ſcorpionis percuſſio: nociuum genꝰ femina: cū proximat. Stipula incendit igneꝫ: flāmigero igne percutit femina conſcientiam pariter habitantis: exuritque fundamentū. Ego iudico ſi cū viris femine habitent: non deeſſe viſcarium diaboli. Ex his aucupatū ab initio peccatuꝫ. Ferreas mentes domat libido. Si enim alligauerit quis ignem in ſinu ſuo: veſtimenta eius nō cōburet? puer.vi. Sequitur. Mihi crede. Non poteſt toto corde cū deo habitare: qui feminarum acceſſibus copulatur: ꝛc. eccle.ix.

R Ne reſpicias mulierem multiuolam: ne incidas in laqueos illius et poſt. Colloquiū illius quaſi ignis exardeſcit. Ex quo igitur eiꝰ acceſ-

fus ſtimulatiuus: ⁊ malarũ cogi
tationuꝫ generatiu⁹: aſpectus in
fectiuus: affectus ⁊ afflatus inflã
matiuus: vitanda eſt eius fami
liaritas. Ut enim eſt de homini
bus in illiricis: ꝙ interimunt ho
minem videndo: ⁊ dicũtur effe
minare voce ⁊ lingua: ⁊ faſcina
tio oculorum eorum eſt exitialis
prout dicit Plini⁹ libro. v. c. xiiij.
⁊ Algazel. v. philoſophie. c. vi.
ita ⁊ mulieris aſpectus multis ẽ
exitialis. ecc. ix. Auerte faciẽ tuã
a muliere compta. Sequit̃ ꝓpter
ſpeciem mulieris multi perierũt:
⁊ ex hoc cõcupiſcentia q̃ſi ignis
exardeſcet. ¶ Unde ⁊ ſancti pa
S tres ieiunijs ⁊ abſtinentijs mace
rati: ⁊ attenuati: frigorib⁹ ⁊ nudi
tatib⁹ afflicti: ⁊ infrigidati: vigilijs
⁊ orationibus attriti: laboribus
confracti: ſenectute quaſſati: a vi
ta carnali alienati: conuerſatiõe
celici: contemplatione ſuſpenſi:
mulierꝫ colloq̃a ⁊ conſortia om
nimode fugiebãt. Unde in vitis
patrũ. c. de exortatiõe monacho
ruꝫ ait ille ſanctus pater. Nõ ha
beas amicitiam cum muliere. et
c. de quieta cõuerſatione de ab
bate Arſenio dicitur: ꝙ noluit vi
dere mulierẽ ſanctã de Roma
ad ſe venientem. cui ſupplicanti:
vt pro ſe oraret: ⁊ eſſꝫ ſui memor
in oratione: reſpõdit. Rogo deũ
vt auferat tui memoriam de cor
de meo. Et ibi de illo qui dixit di
ſcipulo: eamus vbi nõ eſt mulier

⁊ ille. Non eſt talis locus niſi ſo
litudo. Cui abbas. Eamus ergo
in ſolitudinem. ⁊. iiij. dial. dicit̃ de
preſbytero moriente qui noluit vi
T dere matreꝫ: ſed ait. Recede mu
lier: igniculus adhuc viget: tolle
paleã. neqꝫ voluit: ꝙ ſibi appro
pinquaret. Ideo in vitis patrum
c. iiij. dr̃. ꝙ filius portans matreꝫ
ſuam cooperuit manus dicens
Caro mulieris: ignis eſt. ¶ Ecõ
tra eſt de multis religioſis habẽ
tibus etiam contrarias conditio
nes ſanctis patribus. Sunt eniꝫ
calore iuuenili bulientes: alimen
torum ſuperfluitate ⁊ ocijs ardẽ
tes: ſe nullis abſtinentijs aut la
boribus affligentes: temptatio
nes ⁊ aſtutias diaboli nunq̃ ex
pellentes: ⁊ huiuſmodi: audaci
ter tamen ſe ingerunt ad conſor
cia: colloquia: ⁊ conſilia: mulierũ
ſimul corãdendo: ſe mutuo aſpici
V endo: ſibi viciſſim pocula propi
nando: quod non fit ſine anime
periculo. Hiero. epiſtola. lxxxiiij.
Omnis aduerſus viros: diabo
li virtus in lumbis eſt. Omnis i
vmbilico contra feminas fortitu
do. ⁊ ponit exẽpla. Samſon leo
ne fortior ſaxo durior. dalide mol
leſcit amplexibus. David ſm cor
dei electus: Berſabee eſt nudita
te deceptus. Salomon per queꝫ
cecinit ipſa ſapientia: qa amator
X mulierum fuit recedit a deo. Et
ne quis de ſanguinis propinqui
tate ꝯfidat Thamar ſororis ſue:

Amon frater exarſit incendio.
Pudet dicer̃: quot quottidie vir
gines ruant. ⁊c. ¶ Idem epiſto
la. xxxiiij. Hoſpiciolũ tuũ aut nũ
q̃ aut raro mulierum pedes te
rant. Nec ſub eodem tecto man
ſeris: nec in preterita caſtitate cõ
fidas: q͛ nec David ſanctior: nec
Samſone fortior: nec Salomo
ne ſapientior: qui omnes decepti
ſunt a muliere. Et poſt. Pericu
la tibi monſtrat: cuius vultuꝫ fre
quenter attendis. Mirum ẽ igi
tur: ꝙ tam audacter iuuenculi re
ligioſi: cum iuuenculis tam ſecu
laribus q̃ monialibus confabu
lantur ⁊ rident: cum ſancti tantũ
timeant earum colloquia ⁊ aſpe
ctus. Unde beatus Augu. cuꝫ a
Y pluribus feminis viſitaretur: no
lebat ſine clericis teſtibus eis lo
qui: niſi intereſſet aliquis ſecreto
rum. Nec monaſteria feminarũ
ſine cauſa vrgente viſitare vole
bat. Unde Hier. epiſtola. xxxiiij.
dicit: ꝙ Romam veniens pro ec
cleſiaſtica neceſſitate: verecunde
feminarũ oculos declinabat. Iõ
illa monialis egrotans in mona
ſterio: fratri volenti eam videre
mandauit: ꝙ nolebat dare occa
ſioneꝫ: vt propter ſe veniret i me
dio feminarum. prout legitur in
vitis patrum. c. iiij. et Hiero. epi
ſtola. xli. dicit de illa que noluit vi
deri a beato Martino: ſed p ſe
Z neſtram ait: ora pro me. Nõ ſan
ctus audiens: gratias egit deo: ⁊

benedixit eam. Nouerant enim
ſancti: ꝙ demones multum labo
rant ad decipiendum religioſos
per mulieres. Unde in vitis pa
trum. c. v. dicitur. ꝙ cum eſſet pu
er ab infantia in monaſterio:
nec ſciret quid eſſent mulieres:
demones nocte oſtendebãt ei ha
bitum mulieruꝫ. Et cum in mũ
do iret cuꝫ patre ſuo: videns mu
lieres ait. Ecce qui veniũt ad me
de nocte. Et pater. Iſti ſunt mo
nachi de ſeculo: ⁊ vtunt̃ alio ha
bitu q̃ heremite. Et in lib. Bar
laam legit̃ de filio regis iccluſo ab
infantia: cui oſtenſis multis pul
chris ⁊ precioſis viris ⁊ mulieri
bus: auro: gẽmis: ⁊c. Et querens
nomina mulieruꝫ: reſponſumq̃
eſſet ꝙ dicerentur demones: ho
A mines ſeducentes: cũ rex quere
ret quid plus de omnibus ama
ret: reſpondit: ꝙ demones. Tyrã
nica enim res eſt amor mulierũ.
dicitur ibi Hiero. epiſtola. lxxx
iiij. Horrebant ſacco membra d̃
formia. Sequitur. Sepe tamen
choris intereram puellarum. Si
ſic de tanto ſene: quid de iuuene.
Hec igitur pericula ⁊ multa alia
religioſus conſiderans: nõ ſe in
gerat ad hoſpitandum vbi ſũt in
euitabilia conſortia mulierum. ⁊
caueat ſuſpitionem ſm regulam
Hieroni. epiſtola. xxxiiij. Caueto
omnes ſuſpitiones: ⁊ quicquid p
babiliter fingi poteſt. ne fingatur
autem de vita. hec ille. ¶ Iteꝫ re

ligioſi non ingerant ſe ad hoſpi-
B tandum in curijs magnatorum.
niſi conſtet: illos per eos emẽda-
ri: vel etiã pauperes adiuuari: qḋ
raro fit. Nam ad tales accedere
ob familiaritatis acquiſitionem:
aut conuiuiorum delicationẽ: ho-
noris ambitionem: vel pompati-
cam oſtentationem: periculoſuꝫ
eſt. Qui enim ſic accedunt: ſepe
loquuntur placentia: nec proſunt
pauperibus. Ideo ſancti talia fu-
giebant. Unde in vitis patruꝫ .c.
viij. dr̃: ꝙ iudex prouincie voluit
videre abbatem paſtorem: nec
acquieuit. Iudex autẽ filiuꝫ ſoro-
ris ſue ponẽs in carcere ait. Si ſe-
nex venerit liberabo eum. Tunc
mater pueri ad fratreꝫ accedens
cuꝫ lachrimis ſupplicabat: vt ad-
C iret iudiceꝫ: nec ſic acquieuit. Iu-
dex ergo ait. Saltem verbo iube-
at: ⁊ dimittam eum. Cui mãdat
ſenex di. Examina cauſam: ⁊ ſi
morte dignus eſt: moriatur. Sin
autem ſic quomodo vis. Sꝫ mul-
ti hodie rogant pro talibus ſm
quod affectus ducit: non put ve-
ritas exigit. Et ibidem dr̃: ꝙ cuꝫ
iudex veniret ad videndum ab-
batem Amonem: ⁊ diceretur ei.
iudex venit: vt benedicatur a te:
prepara te: ille accipiens panem
⁊ caſeum: in ingreſſu celle man-
ducãs ſedit. Quod iudex videns
⁊ ſui: ſpernentes eum diſceſſerũt
Sancti enim vera ſapientia pdi-
ti: a mundo ⁊ mũdanis volebãt

ſtulti videri: ne appeterent. In
curijs enim principum raro au-
ditur doctrine veritas: non ama-
tur iuſtitie eqtas: non honoratur
D virtutis honeſtas. Sed diſciplie
deſpicitur auſteritas. Poti⁹ ibi
auditur iniquus ꝙ̃ ſanctus. plus
veſtis honoratur ꝙ̃ virtus: ma-
gis eſtimãtur reruꝫ opulentie ꝙ̃
virtutuꝫ. Plus ludi vanitas: ꝙ̃
diſcipline ordinabilitas. Unde nar-
rat Innoc. libro de miſeria hois
ꝙ cũ quidã ph̃us habitu cõtem-
ptibili aulam principis ſepe ingre-
di temptaſſet: nec potuiſſet: ha-
bitũ ornatum aſſumens: mox ẽ
permiſſus intrare: Et ſtans corã
principe: cepit oſculari paliũ ſuũ
Quod princeps miratus ⁊ que-
rens quid ageret: reſpondit. Ho-
E norantem me honoro. Quod eni
virtus non potuit: veſtis obtinu-
it. O vanitas vanitatum: ⁊ om-
nia vanitas: Plus defertur ve-
ſtibus ꝙ̃ virtutib⁹: plus veſtimẽ-
to ꝙ̃ honeſtati. hec ille. Unde Caſ-
ſianus .xi. coll. Hec eſt patruꝫ ſen-
tentia: monachum debere fuge-
re mulieres ⁊ epos: qꝛ non ſinũt
quieti operã: nec diuine theorie in-
herere. Merito ergo debet reli-
gioſus fugere hoſpicia hmõi pro-
pter cauſas predictas.

Capitulũ vndecimum. Qua-
liter eſſe debet in conuerſatione
cum ſecularibus.

Egrediens vo religio-
I ſus hoſpicium ſecula-

riuꝫ: debet eſſe in omni ſenſu cau-
tus: ⁊ circũſpectus: geſtu: ⁊ mo-
rum grauitate maturus: effectu
⁊ exemplis operum virtuoſus: af-
fatu ⁊ documentis ſalutarib⁹ fru-
ctuoſus. Ut ex primo: ab oĩs ma-
F li occaſione caueat: Ex ſecundo
ſe diformem conuerſationi mun-
dane. ⁊ quaſi angelicum conuer-
ſatione celica ſe oſtendat. Ex ter-
tio. oẽs ad bonũ attrahat: ⁊ bonũ
poſt ſe odorem relinquat. Ex q̃r-
to: omnes illuminari doceat. Gre-
go. mor. i. Neqꝫ valde laudabile
eſt: bonum eſſe cum bonis: ſꝫ bo-
num eſſe cum malis. Sicut eniꝫ
grauioris eſt culpe: inter bonos
bonum non eſſe: ita imenſi eſt p-
G conij: bonũ inter malos eẽ. Job
i. Erat vir ille ſimplex. in quo ho-
neſta maturitas. Et timens deuꝫ
in quo operum virtuoſitas. Ecc.
vij. Qui timet deum nihil negli-
git: Recedens a malo: in quo cu-
ſtodie ſenſuũ ſedulitas. Rectus
in quo intelligentie ⁊ doctrine ve-
ritas. Job. iiij. Uacillantes cõfir-
mauerunt ſermones tui. Ezec. i.
Planta pedis eorum: quaſi plã-
ta pedis vituli. Ubi Greg. omel.
i. Planta pedis vituli eſt matu-
re incedẽs: fortis: ⁊ diuiſa. Quia
H predicator debet habere venera-
tionem in maturitate: fortitudi-
nẽ in opere: vngule diuiſionem
in diſcretione. Non enim facile
predicatio accipitur: ſi leuis mo-
ribus videatur. Et nulla eſt ma-

turitatis oſtenſio: ſi contra aduer-
ſa non adſit operis fortitudo. ⁊
virtutem amittit fortitudo boni
operis: ſi deſit diſcretio itellectio-
nis. Debet igitur eſſe omni ſenſu
circũſpectus ⁊ cautus. In viſu: vt
caueat aſpectum omniũ ad ma-
lum allicientium: vt dictum ẽ ſu-
pra. Sunt enim oculi: principes
ad nocẽdũ in ſenſibus: ait Aug.
x. confeſ. Et ideo cohibẽdi. Job
xxxi. Pepegi fedus cum oculis
meis. Ibi mor. xxi. Non debet i-
tueri quod non licet concupiſci.
Quia Tre. i. Oculus meus dpre-
datus eſt animam meam. Con-
cupiſcendo enim viſibilia: inuiſi-
biles virtutes amittit. ait ibi Gre-
gorius. ⁊ Sen. de remedijs for-
tuitorum loquens de oculis dicit
Irritamenta ſunt vitiorum: du-
ces ſceleruꝫ. Huic adulteriũ ocu-
li miniſtrant. Huic domum que
cõcupiſcat. Huic vrbem ⁊c. Unde
Democritus excecauit ſe: eo ꝙ
nõ poſſet mulieres aſpicere ſine
concupiſcentia: Ait Tertuli⁹ ora-
tor. c. xliiij. Sic alij multi fecerunt
vt cogitationes ad mentis puri-
tatem cogerent: prout dicit Hie-
ro. epſa. lxv. ⁊ Sen. vbi ſ. Non
intelligas partem eſſe innocentie
cecitatem. Unde Anto. ait Didi-
mo: a pueritia cecorũ cecitate do-
lenti. Miror te prudentem virũ
eius rei dolere damno: quã formi-
ce: muſce: ⁊ culices habent: ⁊ nõ
letari ea poſſeſſione: quaꝫ ſoli ſan-

ci ⁊ apoſtoli meruerunt.ſ.oculo
rum mentis : ait Hiero.epiſtola
L lxvj.Jō ps. Auerte oculos me/
os ne videant vanitatē. ¶ Con
ſimiliter debet eſſe circunſpectus
⁊ cautus in auditu : ne audiat al/
licentia ad malum. Aug.x.con/
feſ.Voluptates aurium me tena/
cius implicauerant ⁊ ſubiugaue
rant:ſed reſoluiſti ⁊ liberaſti me.
Jdeo cauere debet:ne audiat cā/
tilenarum: ⁊ ſonorum vanitates
detractiones :ſiniſtras diiudica/
tiones:blandas adulationes: fal
M ſas deceptiones:⁊ huiuſmodi ſe/
cularia . Jdeo Ecc.xxviij . Se/
pi aures tuas ſpinis: ⁊ noli audire
linguaȝ nequā.ſ.increpādo ⁊ pū
gēdo mala loquentes. Spine.n.
pungunt:prout exponit Aug.de
doc.xpiana. ⁊ Hieroni. epiſtola
xxxiiij. Cum detractoribus ne cō/
miſcearis: quoniam repente ve/
nit perditio:tam eius q detrahit
q eius qui accomodat aurem.
N Non enim inuito auditore liben/
ter narratur : Sicut ſagitta in la/
pidem non figitur: ⁊ interduȝ re
ſiliens percutit dirigentem . Jō
puer.xx. Ventus aquilo diſſipat
pluuias ⁊ facies triſtis linguā de
trahentem. ¶ Jtem debet eē cir
cūſpectus in guſtu: ⁊ quo ad mo
dum guſtādi.ſ.vt modo religio/
O ſo ⁊ hōeſto comedat ⁊ bibat. Nā
quidam minus honeſte ſe habēt
in huiuſmodi. Ait Hugo in ſum
ma diſciplinali. Alij bibentes: di
gitos mediotenus poculis inter/
gunt. Alij nudis articulis coclea
ris vice olera piſcātur: ita vt i eo
deȝ vaſe manus ablutionem: ⁊
ventris refectionem querere vi/
deantur. Sequitur. Nunc ſuſti/
neant in audiendo verecundiaȝ.
qui nolunt in faciendo habere di
ſciplinam. Temperantiam come
dendi intelligimus :ſi homo tra/
ctim ⁊ non cum feſtinatione co/
medat. ¶ Similiter quo ad gu/
ſtabilia debet eſſe circunſpectus:
ne querat nimis delicata:nec ac/
curate parata:aut ſupflua: vt di/
ctum eſt ſupra. Unde Hugo vbi
P ſupra: Sunt qui ſuperſtitioſū ni/
mis in preparandis cibis ſtudi/
um adhibent :infinita frixurarū
⁊ condimentorum genera exco/
gitantes:modo calida: modo fri
gida:modo aſſa:modo elixa: mo
do pipere ⁊ huiuſmodi ſaporibus
condita ſm conſuetudinem mu
lierum pregnantium deſiderān/
tes. Ab huiuſmodi caueant reli/
gioſi.ne talium notentur appeti/
tores more puerorum ⁊ mulie/
rum. Caueant ⁊ a ſuperfluitatibus
poſt ieiuniorum euacuationem.
Hiero.ij.cōtra Jouinia. Quale
eſt illud ieiunium: aut qualis re/
fectio poſt ieiunium: cum pridia
nis epulis diſtendimur. ⁊ guttur
Q noſtruȝ mediator efficitur lachri
marum? Dumq volumus pro/
lixioris inedie fame carere : tan/
tum voramus qtum vix alterius
dici nox

dici nox digerat. Jſtud itaq non
tam ieiunium appellandum eſt:
quaȝ crapula: ⁊ ſetens:ac mole/
ſta indigeſtio Ecc.xxxviij. Noli
auidus eſſe in omni epulatione:
⁊ non effundas te ſuper omnem
eſcam. Et.xxxi. Utere quaſi ho/
mo frugi his que tibi apponūtur
¶ Quantum vo ad aliud offm̄
lingue quod eſt loqui debet eē cir
cūſpectus cōſiderādo quid: cui:
quando: quomodo loquatur. vt
dictuȝ eſt ſupra. ait Hugo vbi.ſ.
Tribus modis dȝ hō inter epu
R las ſeruare diſciplinaȝ. Ut linguā
a loquacitate compeſcat: oculos
a circūſpectione cohibeat : ⁊ mē
bra alia:cuȝ modeſtia ⁊ quiete cō
tineat. Ubi enim auditus non eſt
non effundas ſermonem. Ecc.
xxij. Sed in conuiuio ſeculariuȝ
auditus non eſt: q2 dum venter
impletur:lingue clamoroſis vo/
cibus perſtrepunt: ait Poli.lib.
viij.c.ix. ¶ De circunſpectione
qtum ad odoratum ⁊ tactum ſu
perfluum eſt monere religioſos:
cuȝ in huiuſmodi voluptari ⁊ de
lectari ſit pernicioſuȝ: ⁊ quia hec
querere eſt mulierum fatuarum
prouer.vij. Aſperſi cubile meum
S mirra ⁊ aloe. Seqtur. Ueni frua
mur: ⁊c. Aug.x.confeſ. De illece
bra odorum non ſatago nimis.
Cum enim abſunt non requiro:
cum adſunt non reſpicio. paratus
ſum carere. ¶ A tactu quoq im
pudico : caueat religioſus ſicut ab
igne infernali ⁊ mortifero. Caro
enim mulieris ignis eſt: vt habi
tum eſt. prouer.vi. Nunquid ab
T ſcondere poteſt homo ignem in
ſinu ſuo ⁊c. Sequitur. Sic qui in
greditur ad mulierē proximi ſui non
erit mundus cū tetigerit eā. Qui
ſic igitur ē omni ſenſu circōſpe/
ctus:cauet ne mors itret ad ani
mam per feneſtras. Hiere.viij.
¶ Jtem debet eſſe grauitate mo
rum ⁊ geſtu maturus: vt ſit diffor
mis a ſecularibus. Ro.xij. No
lite conformari huic ſeculo: ⁊ ſit
conuerſatione celicus. Phil.iij.
Noſtra autem conuerſatio i ce/
V lis eſt. Et hoc nō hypocritali ſi/
mulatione: ſed virtuali operatio
ne: vt.ſ.maturitas ⁊ cōpoſitio cor
poris oriatur a compoſitione mē
tis. Ait Hugo i ſumma. Geſtus
hominis in omni actu gratioſus
ſine mollitie quietus: ſine diſſo/
lutione grauis: ſine tarditate ala
cer ſine inquietudine maturus:
ſine proteruia: ⁊ turbulētia ſeue
rus. Ex viſu enim agnoſcitur vir:
⁊ ex occurſu faciei ſenſatus. Ami
ctus corporis: riſus dentium: ⁊
ingreſſus hominis enunciant de
X homine ipſo. Eccl.xviiij. Sene.
epiſtola.lv. Argumentum morum
ex minimis licet capere. Impu
dicum inceſſus oſtendit. Impro
bum vultus. Jnſanum riſus: ha
bitusq demonſtrat. Hec eni ma
turitas religioſorum: eſt hominū
prouocatiua ad laudem dei. ps.

In populo graui laudabo te. ¶ Item debet eē exemplis operum virtuoſus: vt ſit omnibus in exemplū. Math.v. Luceat lux veſtra ⁊c. Et .i. Thi.i. In omnibus prebe teipſum exemplum bonorū operum. Ex talibus.n. deus honorificatur: religio honoratur: proximus edificatur: odor bone fame dilatatur. Unde Act. xiiij. de Paulo ⁊ Bernaba dicitur. Dij ſimiles hominibus deſcēderunt ad nos. Homines aūt: dij dicunt ꝓpter virtutum eminentiā: put dicit. Ethi.viij. Unde .i. Cor.ij. Alijs ſumus odor vite in vitam. Sic enim attrahunt homines ad deum. Cant.i. Curremus in odorem vnguentoꝝ tuorum. ¶ Et nō ſolum debet eē talis in ſe: ſed etiam vt alijs ſeminet ſpiritualia documenta in collatiōe: ſicut metit temporalia in ſuſtentatione. ij. cor. viiij. Si nos

Z vobis ſpiritualia ſeminamus: nō eſt magnū: ſi veſtra carnalia metamus. Et vt virtute v̄bi dei eijciat demonia peccatorum: ⁊ linguis loquatur nouis. Marci. vl. Debet enim illuminare mundū ⁊ domum quam intrat. phil.ij. Inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo. ⁊c. Non enim ſolum in predicatiōe publica debꝫ vir euangelicus alios erudire: ſꝫ etiam in collatione priuata .i. cor. ij. Sermo meus .ſ. in collatione priuata: ⁊ predicatio .ſ. publica dicit gloſa. Et hoc ſm auditorū capacitatem ⁊ qualitatem. Eccl. xxxvij. Cum irreligioſo tracta d̄ ſanctitate: cū iniuſto de iuſticia ⁊c. Ubi Hugo in ſumma. Talē

A debemus diſcretionem ſeruare: vt ſemper ſtudeamus diſcere a ſapientibus: ⁊ minus doctos ꝗ̄ ſe doceri patiantur erudire. Et ſic docere ꝓferēdo qd̄ magis cōgruit auditori. Unde ⁊ phi erudiebāt eos cum quibus cōferebant. ait Sene. epla. xxx. loquens de Diogene. Nec minus de alijs qui libertate ꝓmiſcua vſi ſunt: ⁊ obuios monuerūt. Et poſt. Illud ſcio aliter ꝓfuturū: ſi multos admonuero. Semper agenda eſt manus. Nō pōt fieri: vt nō aliquando ſuccedat multa temperantia.

B Et epiſto. cxviij. Qui ad phm venit: quottidie ſecum aliquid boni ferat. Aut ſanior domū r̄deat: aut ſanabilior. Ubi ponit exempla. Qui ad ſolem venit colorabitur. qui in taberna vnguentaria reſederint: odorem ſecū ferent. Sic qui ad phm venit trahere aliquid neceſſe eſt. Si ergo philoſophi gentiles docebant alios: vt ꝓficerent: ꝗ̄to magis philoſophi diuini ⁊ euangelici: ne apud aliquem ocioſi manducent: vt ſint operarij digni mercede. Unde ij. Dial. c. ij. dicitur de beato Benedicto: ꝙ cum homines cibos

C ſibi deferrent corporis: ab ei⁹ ore in ſuo pectore alimenta deferre-

bant vite. Debet enim religioſus alios ad ſe cōuertere: non ſe ad alios. Hieremi. xj. Conuertent̄ adte: ⁊ nō tu cōuerteris ad eos. ¶ Econtra multi faciunt minus circūſpecti in ſenſu: minus maturi in geſtu: minus virtuoſi in effectu: minus fructuoſi in affatu qd̄ patet opere ⁊ exemplo. Hn̄t

D enim aures patulas ad fabulas ⁊ rumores: oculos vagos ad vanitates: guttura delicata ad diiudicandū ſapores: ora garula ad multiloquij vanitates. Faciūt.n. ſe in menſis ſecularium: ſaporū diiudicatores: ciborum diſcretores ſapidiorum fruſtrorum electores. ⁊ curioſos inciſores. vinorum cognitores magiſꝗ̄ diuinorum doctores. Cum talis ſciētia ſit valde vilis religioſo et noxia inter viros celicos enutrito. Augu. de quiditate animē. Noxium

E eſt illud genus artiū: quo animi valitudo ſauciatur. Nam ⁊ odore ⁊ ſapore diiudicare pulmenta: quo lacu piſcis captus ſit: vel ꝗ̄ tenue vinum noſce: miſeranda quedam peritia eſt. Et his artib⁹ cum q̄ſi creuiſſe anima videt̄: q neglecta mente defluit in ſenſus nihil aliud ꝗ̄ minuiſſe ⁊ contabuiſſe iudicanda eſt. Et tamē de tali peritia qn̄qꝫ aliqui gloriant̄ ad cōfuſionē ſuam potiuſꝗ̄ honorem. Sunt alij q plus loquūt̄ de mūdanis de bellis principū ⁊ triumphis de curiaꝝ cōuiuijs ⁊ vanitatibus ꝗ̄ d̄ diuinis: ⁊ edificationibus. Nimirum qa que

F ab ore ꝓcedunt: de corde exeūt. Math. xv. Et quia talia voluerunt ea effundunt. Nullum enī vas pōt effūdere qd̄ nō hꝫ. Jō .i. Reg. ij. Recedant vetera de ore vr̄o. Et .i. Pe. iiij. Si qs loquitur q̄ſi ſermōes dei. ephe. iiij. omnis ſermo malus: de ore vr̄o

G non procedat.

¶ Capitulū duodecimū. Qualiter ſe debet habere poſt refectionem.

Initis vero refectionibus iter ſeculares caueat religioſus a prolixis ſeſſionibus cum eiſdem: ſiue in cōuiuijs: ſiue i fabulis ⁊ vanis ſpectaculis ludis ⁊ ſecularibus verbis. Talia enim ſepe comitantur conuiuia: vt dictum eſt. ſ. Exo. xxxij. Sedit populus manducare ⁊ bibere ⁊c. Ibi Greg. mor. i.

H Cum venter reficitur lingua effrenatur. Et de hoc ſupra. Tunc enim elōgare ſe debet religioſus a ſecularium vaniloquio: ⁊ nociuo ſpectaculo: ⁊ locum ſecum inquirere: vbi ſe ab huiuſmodi abſtrahat: ⁊ ſe colligens ad cor redeat ſeqꝫ diſcutiat. Hiero. ad Demetriadem epiſto. lxxxvij. Adhibe tibi in vrbe ſolitudinem: ⁊ remota paulisper ab omnibus deo propius iungere. Augu. in ſmone de ouibus. Solitudo magna cōſcientia eſt. Ibi iterrogemus

fidem: ⁊ ſi eſt charitas. ⁊c. Job xxviij. Perfodiūt in tenebꝛis domos. Ibi moꝛa. xviij. Quid domoꝛum nomine: niſi conſcientie deſignantur: in qbus habitam⁹ ꝯtrectando qd agimus. Mat. v. Intra domum tuam. i. cōſciētiam: ait ibidem. Et Ber. ad fratres de monte. Alia eſt cella interioꝛ: alia exterioꝛ. Exterioꝛ ē domus vbi habitat anima cum coꝛpoꝛe. Interioꝛ: cōſcientia: quam habitare debet ſpiritus ſanctus. Oſtiuz clauſure exterioꝛis: ſignū eſt oſtij circunſtantie interioꝛis. Sequit. Diligis cellam exterioꝛem: dilige potius interioꝛē. Qđ

K ſi non poteſt religioſus de die ad hanc cellam redire: redeat ſaltez de nocte: vt lauet p ſingulas noctes lectum ſuum rigādo lachrymis contrictionis.

Capitulum decimūtertium.

Quod religioſus redeat ad locū quietis.

Expeditis vero negotiis: ⁊ cāis legitimis: p qbus religioſus egreſſus eſt in mūdum de qbus habitum eſt: abſqꝫ fictione ⁊ ſimulatiōe ⁊ moroſa retardatione redeat cū gau-

L dio ad locum quietis: ⁊ conuentuz: exemplo auis que euaſit rhetia: viſcos: laqueos: ⁊ ſagittationes. Unde Anſel. de ſimilitudinibus i fi. dicit: ꝙ ſicut bubo dū in cauerna cum pullis ſuis eſt: letatur: ⁊ ſuo modo bene ſibi eſt. Dum aūt eſt inter coꝛuos ⁊ coꝛniculas: aut aues alias incurſat ⁊ dilaniat: ⁊ male ſibi eſt. At potequaz hic roſtro percutit: ille alis in eam ruit: alter vnguibus diſcerpit. Ita ⁊ mihi: qn̄ cū monachis cōuerſari queo: bene eſt ⁊ grata conſolatio. Quando vero remo-

M tus ab eis inter ſeculares conuerſoꝛ: hinc inde cauſarum variarum incurſus me dilacerant: ⁊ qn̄ nō amo ſecularia negocia vexāt ⁊ male mihi eſt ⁊c. Nec remaneat religioſus inter ſeculares ob cāas alias: ꝗ̄ ꝑpter quas ē egreſſus de qbus ſupꝛa. ¶ Cum aūt venerit ad locum qetis ſiue conuentum ſtudioſe debet redimere tp̄s ammiſſuz redeūdo ad ſe: vt pꝛo multiloquio cum hoībus ſoli deo loquat: pꝛo euagationibus ⁊ diſcurſibus exterioꝛibus in ſe ipſo recolligat: pꝛo humanis hono-

N noꝛibus apd̄ ſe depꝛimat: pꝛo delitijs cōuiuioꝛuz ⁊ copijs ieiuniorum abſtinentijs affligat: p vanis gaudijs ⁊ riſu ſalutari triſticia compungatur: pꝛo ſenſuum delectabilibus ſicut auriū timoꝛ diuini iudicij audiat: pꝛo delectabilibus oculoꝛum lachryme fundantur: pꝛo delectabilibus guſt⁹ amaritudīe ſatiet: p vaniloquijs oꝛationes ⁊ pſalmi multiplicent: pꝛo ſuauitate odoꝛum peccatoꝛū feditas ad pꝛopꝛiam ignominiaz iugiter memoꝛet: pꝛo ſuauibus lectis ⁊ ſeſſionibus terre inhereat:

⁊ panniculis operiat: vt ſic fiat p ſuaui odoꝛe fetoꝛ: pꝛo zona funiculus ⁊c. Iſa. iij. ⁊ Weſter penul-

O timo. pꝛo vnguentis varijs cinere ⁊ ſtercoꝛe caput iplebat: ⁊ coꝛpus humiliabat ieiunijs. Omnia loca in qbus letari conſueuerat: crinium laceratione compleuit. Per crinium lacerationem ſignat dolentium cogitationum p pꝛioꝛibus delictis ꝑuaricationibus collectio. Sic enim fuit modus ſanctoꝛum: ſe pꝛo pꝛioꝛibus delectationibus affligere. Unde

P in vitis patꝝ. c. iiij. ꝺ beato Machario dicit: ꝙ fratribus aduenientib⁹ vinum bibebat. Et poſtea pꝛo vno calice: die integra abſtinebat. Et ſi qd boni in mūdo fecerunt: totū deo attribuant. Job xxxviij. Nūquid mittes fulgura ⁊ reuertētia dicūt adſumus. Ibi moꝛ. xxx. Per fulgura pꝛedicatoꝛes ſignant: qui miraculis coꝛruſcant: qui non ſuis ſed dei viribus attribuere debēt ſi qd foꝛtiter egerūt. Eccle. i. Ad locuz vñ

Q exeunt flumina reuertunt: vt iterum fluant. Quod exponit ibidem Gre. de pꝛedicatoꝛibus q debent reuerti ad deum contemplandum. Quod niſi fecerint: interna ſiccitate: exterioꝛa pꝛedicationis verba ſiccant. Ezechiel. i. Alalia ibant ⁊ reuertebant in ſimilitudinem fulguris coꝛruſcantis. Quod expōit ibi Gre. omel. v. de ꝑdicatoꝛib⁹. Et ſic reuertētes qeſcant poſt multiplicez coꝛpoꝛis laſſitudinem ad mentis recreationez: ⁊ refociliationē. Job

R iij. Ibi ceſſauerūt a tumultu: ⁊ requieuerūt foſſi roboꝛe. Quod exponit ibi Greg. mo. iiij. De ſanctis ceſſantibus a tumultu mundano: ⁊ deficientibus a coꝛpoꝛali roboꝛe ⁊ humano acqeſcentibus in ipſo deo fruitionis deſiderio. Ad quam nos ꝑducat ille a quo nr̄um eſſe non habet moꝛtē. noſtrum noſſe non habet erroꝛē. noſtrum amare nō habet offenſionem: pꝛout dicit Augu. xj. de ci. c. xviij. Ipſe enim ait. Jo. xvi. In me pacem habebitis: ī mundo aūt pꝛeſſuram. In ipſo enim eſt pacem habere pectoꝛis ī hac vita: ⁊ pacem eternitatis in futura: quando ponet fines noſtros pacem. Iſa. xxxij. Sedebit populus meus i pulchritudine pacis ⁊ in requie opulenta. ¶ In premiſſoꝛum rigit collatione poſſum ego dicere ex veritate qd̄ ait beatus Grego. in fine paſtoꝛalis ex

S ſua humilitate. Dum ingt monſtrare qualis eſſe debet paſtoꝛ inuigilo: pulchrum depinxi hominem pictoꝛ fedus. Dum eni egō hoꝛtatus ſum virum religioſum ad vtilem occupationem in omni hoꝛa tempoꝛis: ad exercitationem debite operationis in omnibus locis: ad oꝛdinatum moduz ⁊ fructuoſum in laboꝛe itineris: ⁊ ad honeſtatem conuerſationis

dehortando contraria: deſcripſi qualiter cuiuſ qualis debet eſſe religioſus: et ſic vt cuiuſ pulchrum depinxi religioſum: exiſtens in predictis omnino defectuoſus: et ſic pictor fedus. Et alios ad perfectionis littus dirigo: q in delictorum fluctibus adhuc verſor. Et ideo reſtat: vt humiliter ſupplicem inuentibus religioſis: ſi dignati fuerint hec collecta reſpicere: vt pietate ſue orationis ſubleuent me de naufragio mſſimode mee defectionis: quem deprimit pondus proprie corruptionis: prout ſupplicat beatus Greg. vbi ſupra. In huius inquit vite naufragio (queſo) orationis tue tabula ſuſtineat: vt quem pondus proprium deprimit: tui meriti manus leuet. ¶ Et in hoc finis huius collectionis.

¶ Exactum inſigne hoc atque preclarum opus: ordinarium ſiue alphabetum vite religioſe a fratre Johanne Ualenſi editum. Impreſſum venetijs per Georgium de Arriuabenis mantuanum. Anno domini. MCCCCXCVI. die penultima iulij.

REGISTRVM

a b c d e f g h i k l m n
o p q r ſ t v x y z ℞ ꝯ ꝝ.
A B C D E F G H I
K L M.

Omnes ſunt quaterni excepto M q eſt quinternus.

FINIS.

UNIVERSIDAD ... BIBLIOTECA ... DE ZARAGOZA

P. Jos. Ao. Mdo

Mo. Piedra anno

2964

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]